Digitized by Google

2 3. 216

Digitized by Google

IOSEPHI BINGHAMI,

RECTORIS ECCLESIAE HAVANTINAE
IN AGRO HANTONIENSI ANGLIAE,

QVATVOR

DISSERTATIONES,

QVARVM TRIBVS PRIORIBVS
CERTAE QVAEDAM MATERIAE IN IAM EDITIS

ORIGINIBVS ECCLESIASTICIS

BREVITER AC SVMMATIM DESCRIPTAE
COPIOSIVS ET ENODATIVS EXPLICANTVR;

QVARTA ET POSTREMA AVTEM

ARTICVLI, HOMILIAE, LITVRGIA ET CANONES
ECCLESIAE ANGLICANAE AB OBIECTIONIBVS DOMESTICORVM ADVERSARIORVM PRINCIPIIS ECCLESIAE
REFORMATAE GALLIAE DEFENDVNTVR.

ACCEDIT

AD SVPPLENDA AVCTORIS,
QVAE EXSTANT, OPERA

SERMO

DE MISERICORDIA DEI ERGA PECCATORES
RESIPISCENTES.

EX LINGVA ANGLICANA IN LATINAM CONVERTIT

IOANNES HENRICVS GRISCHOVIVS
HALBERSTADIENSIS.

2-3-216

HALAE, SVMTIBVS ORPHANOTROPHEI CIƆ IƆ CC XXXVIII.

Digitized by Google

Digitized by Google

LECTVRIS SALVTEM.

POST *Origines eccleſiaſticas* IOSEPHI BINGHAMI, quarum volumen decimum & vltimum ante hos octo annos & menſes quatuor [*] edidi, iam noua ſcriptorum eiuſdem celeberrimi Viri collectio in lucem prodit.

DIVERSO tempore & occaſione hæc ſcripta olim ab Auctore edita ſunt ſeparatim, deinde autem poſt obitum illius cum *originibus* iunctim excuſa apparuerunt. [**] Diſſertationes quatuor ſunt, ſermo vnus. Tres ex iſtis in *originibus* paſſim citantur, [***] at-

(*) Anno videlicet CIↃ IↃCC XXIX. ad III. Kalend. Decembris.

(**) Londini an. CIↃ IↃCC XXV. apud *Robertum Knaplock.* voll. II. in fol. alphabeth. XX. plag. 19.

(***) Vide ſis Vol. IV. p. 139. 183. 211. 368. Vol. VI. p. 590. Vol. VII. p. 28. 30. 62. Vol. VIII. p. 13. &c.

 que

que inde mihi, in interpretatione illarum occupato, de nomine & argumento innotuerunt. Poſtea vbi, procurante orphanotrophei noſtri bibliopola, nouam iſtam editionem ex *Anglia* apportatam accepi, opportunitatem nactus ſum hæc illis ſubiuncta opuſcula perluſtrandi penituſque pernoſcendi.

Qvo facto de tribus prioribus diſſertationibus ſic exiſtimaui, non vtile tantum fore, ſed neceſſe etiam eſſe, in gratiam eorum, qui *origines* poſſident, latinitate eas donari: quod ad quædam non parui momenti capita, in primis illa *de baptiſmis laicorum & hæreticorum, eorumque pretio ac valore*; *de ordinationibus* item *hæreticorum*, vberius explicanda conſcriptas eſſe cognoueram. [*]

De quarta [**] diſſertatione, quum eſſet ab argumento priorum & ipſarum *originum*

(*) Quod ipſum de prima diſſertatione cl. Auctor in proxime ſequenti præfatione claris verbis indicat: de duabus poſterioribus ex ipſo vtriuſque argumento, magis quidem polemice vel potius apologetice tractato, liquet.

(**) Tempore fuit ſine dubio omnium prima & ante ipſas *Origines* iam ſub ſuperioris fortaſſis ſæculi exitum aut certe ſub huius initium edita: quod ex concluſione, vbi *Gallos* exules in *Anglia* compellat, colligi poſſe videtur.

diuer-

diuerſa, dubium mihi aliquamdiu fuit, quid ſtatuerem. Rationibus autem ab vtraque parte diligentius perpenſis, peruicit ea cogitatio, quæ interpretationem ſuadebat: cuius rei etiam eos, quibus illam aperui, inueni approbatores, nec dubito, quin emtores & lectores plerique, ſi non vniuerſi, idem hoc inſtitutum ſint comprobaturi.

QVAMVIS enim ad *origines eccleſiaſticas*, vt dixi, proprie referri nequeat hæc commentatio: eiuſmodi tamen eſt, vt theologiæ, in primis elencticæ, cultoribus valde prodeſſe poſſit. Nam controuerſias, quæ inter ſic dictos *Epiſcopales* ab vna, & *Presbyterianos* ab altera parte in hodiernum vſque diem agitantur, & quas omnino expedit perſpectas habere, patefacit & illuſtrat, vindiciaſque eccleſiæ *Anglicanæ* aduerſus præcipuas diſſentientium obiectiones complectitur.

DANTVR quidem, fateor, libri ſatis multi, qui de iſtis controuerſiis tractant, plerique autem lingua *Anglica*, quam intelligere non omnibus datum eſt, euulgati ſunt; & qui *latini* exierunt, in noſtris oris rariores ſunt

Digitized by Google

& cariores, quam vt a quouis iſtarum rerum cupido poſſint comparari. Accedit, quod Auctor peculiarem abalienatos *Anglos* conuincendi & ad eccleſiæ ſuæ communionem reducendi inierit rationem, a nullo antea initam: quemadmodum ipſe in epiſtola dedicatoria & præfatione [*] narrat.

Excipit hanc diſſertationem vnus quidam ſermo, quem, quum illam interpretatus eſſem, vel ideo addendum duxi, vt opera Auctoris plena & integra exhiberem. Breuis quidem eſt, at argumenti præſtantia maxime commendabilis. Agit enim de miſericordia, qua in peccatores ad frugem redeuntes vtitur ſummum Numen: quam doctrinam conſolationis pleniſſimam, licet aliunde iam cognitam & ipſo fortaſſis vſu perceptam, in fine horum operum recognouiſſe, neminem, reor, pœnitebit.

Plvria in horum ſcriptorum commendationem non addo. Quando enim Auctor in *originibus* ſuis incredibilem variarum rerum ſcientiam magnumque iudicium pro-

[*] Pag. 390 ſeq. 395 ſeqq.

didit,

didit, & ſummam inde famam atque exiſtimationem in orbe litterato, [*] ipſis etiam adverſariis eius fatentibus, [**] conſequutus eſt: vnuſquiſque coniectura ante, quam ad ipſam lectionem accedat, facile poterit proſpicere, quales haſce commentationes offenſurus ſit, ab homine tam docto & in primis erudito elucubratas.

De opera, quam ego ad interpretandas illas contuli, non habeo, quod prædicem: hoc tantum, quod olim de primo operum volumine dixi, de hoc vltimo etiam adfirmare poſſum, me id egiſſe fideliter, vt verbis auctoris mei non tantum alienum ſenſum ne darem, ſed vt ea etiam perſpicue & plane redderem: quam curam illis quoque locis adhibui, quæ ex aliorum libris, *Anglice* vel *Gallice* ſcriptis [†], interpoſuit. Indices hæc opuſcula

(*) In *actis eruditorum*, quæ *Lipſiæ* publicantur, ſingula earum volumina magna cum laude recenſita leguntur. Poſtquam *Latine* prodierunt, iidem viri docti, qui iſta acta colligunt, & alii id ſibi maximopere probari declararunt publice, quod hoc modo communi eruditorum vſui eximius iſte antiquitatum eccleſiaſticarum theſaurus recluſus eſſet.

(**) Vid. in dedicatione ante diſſertationem ſecundam p. 132.

(†) Cuiuſmodi ex iſtis ſunt collectæ, rubricæ & canones eccleſiæ *Anglicanæ* vniuerſi & præter libros *Anglice* inſcriptos, alii quidam *Latinum* titulum in fronte gerentes, e. g. FALKNERI *libertas eccleſiaſtica*,

non

non habent præter vnum perbreuem, in quo Cl. BINGHAMVS libros, in quarta ſolum diſſertatione a ſe vſurpatos, nominauit. Ego autem auctores omnes, quotquot in integro hoc volumine vel laudantur vel refutantur, conſignaui, & paginas, in quibus leguntur, perinde vt in indice auctorum *originibus* ſubiuncto, adſcripſi. Quam rem lectoribus gratam me feciſſe confido.

QVOD ſupereſt, gratias Deo optimo maximo ago, quod vitam mihi & vires conceſſit, vt hunc etiam laborem exantlarim. Faxit idem clementiſſimus Deus, vt ego & lectores omnes miſericordiam, quam in ſcriptorum ſuorum vltimo commentatus eſt Auctor, propter IESVM CHRISTVM, filium ipſius crucifixum & morti traditum eumdemque e mortuis reſuſcitatum, in via veræ pœnitentiæ & fidei conſequamur. *Halæ Magdeburgicæ*, in Orphanotropheo *Glauchenſi*. Pridie Kal. Aprilis CIƆ IƆCC XXXVIII.

I. H. G.

MOLINAEI *nouitas papiſmi*, ceteri; Ex his autem canones e ſynodis nationalibus & diſciplina eccleſiarum reformatarum *Galliæ* depromti omnes, nec non diuerſæ epiſtolæ & diſſertationes ſuo quæque loco nominatæ.

DIS-

DISSERTATIO PRIMA,

EXHIBENS

HISTORIAM SCHOLASTICAM

BAPTISMI

LAICORVM,

ET EIVS QVIDEM

PARTEM PRIOREM;

QVA

PRAXIS ECCLESIAE PRIMITIVAE, PRAXIS ECCLESIAE RECENTIORIS GRAECAE, ET PRAXIS ECCLESIARVM REFORMATARVM ENARRATVR.

ACCEDIT

APPENDIX,

CONTINENS

ANIMADVERSIONES QVASDAM IN PARTEM HISTORICAM SCRIPTORVM *LAVRENTII* DE INVALIDO BAPTISMO LAICORVM.

Digitized by Google

PRAEFATIO AVCTORIS.

PRIMA & vna ſola hanc diſſertationem conſcribendi cauſſa hæc fuit initio, vt eſſet ſingulare quoddam caput proximi voluminis *originum* mearum *eccleſiaſticarum*, vbi ordo, quem mihi in hoc opere obſeruandum propoſueram, ad perſequenda diuerſa antiquæ *liturgiæ* & cultus publici eccleſiæ officia, & inter hæc primum quidem ad conſiderandam inſtitutionem *catechumenorum* vna cum *baptiſmi* & *confirmationis* officiis me deduxerat. Heic materiæ ſubiectæ ratio neceſſario deductura me erat eo, vt de *miniſtro baptiſmi* & *rebaptizationibus*, nec non de *conceſſa laicis*, certis in caſibus, *baptizandi poteſtate* verba facerem. Enimuero mox deprehendi, ad digne explicandum hoc argumentum, eo præſertim tempore, quo quædam con-

Digitized by Google

trouerſiæ de illo obortæ ſunt, paullo fuſius id tractari oportere, quam methodus permiſſura eſſet, qua in *originibus* meis vſus ſum, vbi magna rerum varietas de ſingulis materiis ſtrictim & breuiter, quoad fieri potuit, loqui me coëgit. Quocirca de hac ſpeciali materia in peculiari diſſertatione ſeparatim agere induxi animum, vt ſpatium haberem excurrendi longius, & contexendi eiuſmodi narrationem hiſtoricam, quæ huic argumento & tempori eſſet accommodata. Varios errores hac in materia a nonnullis doctis ſcriptoribus recentioribus admiſſos eſſe animaduerteram: & quamvis me haud iuuet cum vllo homine in diſputationem ingredi, tamen mihi neceſſe fuit in hac diſſertatione (reuerenter quidem & humaniter pro eo ac decuit,) illorum facere mentionem. Qua in cauſſa neminem tanto nomine eſſe exiſtimo, vt alios ex auctoritate eius quaſi dictatoria pendere oporteat, maxime in iis, quæ ad rem geſtam & hiſtoriam attinent, niſi idoneas rationes & argumenta adferat, quibus probet ea, quæ adfirmat. Quamobrem non dubitaui errores oſtendere eruditi IOANNIS FORBESII, in quibus verſatur de baptiſmo agens diaconorum & laicorum, & quam perperam intelligat CHRYSOSTOMI & HIERONYMI hac de re opinionem. Et quum in negotio rebaptizationis *Stephanus* epiſcopus *Romanus*

nus

Google

nus admodum male repræſentatus fuerit, quaſi baptiſmum omnium hæreticorum in genere ſine vlla exceptione recipiendum eſſe ſenſerit, non potui, quin exiſtimationi eius hac in cauſſa conſulerem, rebus e tenebris in lucem propriam euocatis: quantumuis nonnulli magni nominis ſcriptores, & inter eos IOANNES PEARSONIVS epiſcopus noſtras, contrariæ opinioni magnam auctoritatem & fidem attulerint. Obſeruaui etiam, opinioni eccleſiæ *Græcæ* hodiernæ & praxi eccleſiarum Reformatarum a quibuſdam recentioris æui ſcriptoribus magnum momentum in negotio baptiſmi per laicos vrgente ſic neceſſitate aut aliter adminiſtrati, tribui, vt omnes iſtiuſmodi baptiſmos irritos & nullos eſſe probent. Quocirca in omnium iſtarum eccleſiarum opinionem & praxin diligenter inquiſiui, varioſque manifeſtos errores emendaui, in narrationibus de ea commiſſos ab illis, qui ad auctoritatem illarum hac in re prouocarunt. Indagaui quoque ſententiam & praxin eccleſiæ *Anglicanæ* a primis inde reformationis initiis ad noſtram vſque ætatem, & patefeci, quod haud vllam habeat aut habuiſſe cognoſcatur regulam, qua rebaptizari iubeantur, qui neceſſitate cogente a laicis eſſent baptizati. Et quum hæreticorum, ſchiſmaticorum & clericorum de gradu deiectorum baptiſmus res ardua ſit ac

Digitized by Google

difficilis, quæ eccleſiam catholicam ſemper exercuit; & ſpeciatim eccleſiæ *Anglicanæ* permultum interſit, eum eſſe validum, ego aliquid operæ & laboris ſuſcepi, vt in fundamentum huius quæſtionis inquirerem, eamque ex antiquis ſcriptoribus accurate exhiberem, oſtendendo, eiuſmodi baptiſmum, quamlibet contra auctoritatem datum, nihilo ſecius ratum habitum eſſe ac validum; et licet ſuis laborarit vitiis, hæc tamen fuiſſe eiuſmodi, vt ſuppleri & corrigi ab eccleſia potuerint ſine rebaptizatione. Et quum perdifficile factu videatur, de legitima eccleſiæ *Anglicanæ* auctoritate baptizandi rationem reddere, quum in confeſſo ſit, baptiſmum eam ſuum accepiſſe ab hæretica & ſchiſmatica eccleſia *Romana*, veram rationem commonſtraui hanc difficultatem ſuperandi, dum illam oſtendi iuſtam auctoritatem ſuam recuperaſſe, vbi ad eccleſiæ catholicæ vnitatem in reformatione reuertit. Ne quis vero obiiciat, non fuiſſe tunc in ſancta catholica eccleſia vllos publicos confeſſores præterquam in eccleſia *Romana*, demonſtraui, magnam ſemper multitudinem iſtiuſmodi confeſſorum conſeruatam fuiſſe inter *Albigenſes* & *Waldenſes* ad ipſum vſque tempus reformationis: Eorumque characterem, ſicut ex æquo & bono faciendum mihi arbitratus ſum, a ſiniſtra repræſentatione & odioſis animaduerſionibus

nibus

nibus vindicaui, quibus eos nonnulli ex ipſis noſtratibus inconſiderate, ſi non de induſtria, onerarunt. Denique quum ſcripta LAVRENTII, ingenioſi cuiuſdam laici, (qui ex quodam animi ſcrupulo rebaptizari voluit) multorum animos magnopere commouerint, qui ſubtile eius diſputandi genus & accuratas narrationes hiſtoricas refutari non poſſe exiſtimant, notas compoſui in eas, rationibus meis conuenientes, vt & ipſi & ſimul *omnibus* oſtenderem, multum & vehementer in capite hiſtoriæ antiquæ ipſum erraſſe; ſæpius etiam verba illa, *baptiſma laicum, baptiſma auctoritate deſtitutum* & *baptiſma inualidum* confundere, quæ tamen in hiſtoria eccleſiaſtica appellationes ſunt diuerſæ prorſus ſignificationis, librumque ſuum vniuerſum falſo huic fundamento ſuperſtruere, hæc vocabula perinde valere exiſtimando, quæ plurimum inter ſe differunt. Quod autem præcipue in *Laurentiana* hoc argumentum tractandi ratione obſeruaui, eſt id, quod notiones, quas perſequitur baptiſmum hæreticorum & ſchiſmaticorum inualidum demonſtraturus, fatali quadam procliuitate per directam & proximam conſequentiam eo tendant, vt vniuerſam eccleſiam *Anglicanam* chriſtianorum cœtu vſuque baptiſmatis excludant, niſi demonſtrari poſſit, nos baptiſmum noſtrum ab alia quadam eccleſia,

quam

Digitized by Google

quam hæretica & ſchiſmatica eccleſia *Romana*, primitus accepiſſe. Hæc tanti momenti animadverſio eſt, vt neque LAVRENTIVM, neque vllum alium, qui notiones eius animo imprudenter imbibit, mihi vitio daturum ſperem, quod id obſervarim, quandoquidem tantum religionis noſtræ chriſtianæ momentum his vltimis eccleſiæ temporibus inde dependet. Si qua autem infamia vel contumelia mihi inferatur, quod hoc dixerim, facile patiar & ſine dolore feram pro eccleſia vniuerſali & pro eccleſia *Anglicana*, cuius vtriuſque veris commodis ſemper ſeruiui, iſtius quidem ſcribendo antiquitates, pro hac autem edendo apologias. Ad quod vtrumque propoſitum perſequendum hanc ipſam diſſertationem publicaui, non ſolum, vt antiquæ eccleſiæ praxin narratione exponerem, ſed vt legitimum quoque ius & poteſtatem eccleſiæ *Anglicanæ* vindicarem, quando obducta ſpecie poteſtatem eius magnifaciendi eiuſmodi argumenta & methodi diſputandi adhibentur, quæ ad conſtitutionem eius proſternendam, ipſamque nudandam, proiiciendam & ipſo chriſtiano baptiſmo ſpoliandam ſpectant. Quæ fuit *Laurentianæ* methodi diſceptandi infelicitas, ſi ad eam recte capiendam aptus ſum. Libenter quidem magnam teſtari poſſum obſeruantiam, qua LAVRENTIVM, vtpote præſtanti virum ingenio,

Digitized by Google

genio, multiſque in rebus acutum diſputatorem, reuereor & colo: vehementer etiam vicem hominis in eiuſmodi ſtatu doleo, qui ex mero conſcientiæ ſcrupulo de iuſto baptiſmi ſui valore ambigens ab eccleſia denuo baptizari atque ita animo ſuo incerto ac dubio ſatisfieri cupit. Nam in nonnullis caſibus (licet non exacte in hoc illius) vbi quis dubitabat, an baptizatus eſſet an non, priſci chriſtiani baptiſmi iterationem concedebant, vt omnem dubitationem, quæ hac in re accidere poterat, tollerent. Enimuero ſi quis eiuſmodi argumentis ad ſe defendendum vtitur, quæ ipſam poteſtatem baptizandi in ea eccleſia deſtruunt, a qua baptiſmum ſuſcipere cupit: tum id ei inhumanum foret & eccleſiæ iniuſtum, errores ipſi ſuos haud commonſtrare, nec legitimum valorem iſtius baptiſmi in eccleſia, quem argumenta illius deſtructum eunt, vindicare. Et hoc ſolo reſpectu animaduerſiones in ipſum feci, ſicut facere illum decuit, qui eam prouinciam ſuſcepit, vt leges & conſuetudines antiquæ eccleſiæ explanaret, legitimaque iura ac priuilegia defenderet eccleſiæ *Anglicanæ*.

VNVM reſtat, quod vt mihi cum debiti honoris & reuerentiæ teſtificatione erga antiſtites noſtros, in legitima conuocatione congregatos, proponere liceat, ſubmiſſe rogo. Hoc eſt, An

non commodum foret, peculiarem habere formulam confirmationis ſeu impoſitionis manuum pro illis, qui ab hæreticis & ſchiſmaticis ſunt baptizati, ſi ad eccleſiæ vnitatem redirent: quandoquidem ſæpius tali formula opus eſt ob magnam eorum multitudinem, qui in hæreſi vel ſchiſmate baptizati, in eccleſiam, probata reſipiſcentia & erroribus repudiatis, admittuntur ſine rebaptizatione. Antiqua eccleſia formulas habebat eiuſmodi negotio peculiares & proprias. Neque enim confirmationem illis, qui ab hæreticis vel ſchiſmaticis baptizati eſſent, eodem modo dandam eſſe iudicabat, quo eam baptizatis in eccleſia impertiebat; quia licet iſtorum baptiſmum non ſimpliciter nullum & inualidum haberet, in variis tamen reſpectibus pro imperfecto reputabat (qua de re in ſequenti diſſertatione fuſius disſerui) eamque ob cauſſam commodas formulas eorum confirmationi aſſignarat, antequam eos ad ſacram euchariſtiam, vbi ad eccleſiam rediiſſent, admitteret. Vnam illarum, quia huic materiæ aliquid lucis adferet, eaque illuſtrabit, quæ de illa ediſſero, heic ſubiungam ex PETRO A MARCA, qui ſe illam accepiſſe dicit ex antiqua manuſcripta collectione veteris cuiuſdam theologi, ante annos octingentos conſarcinata, quæ exſtet in bibliotheca regis *Galliarum*. Facta eſſe manifeſto

cogno-

Digitized by Google

cognoſcitur ſecundum canones concilii ſecundi generalis *Conſtantinopolitani* & concilii *Trullani*, qui hæreticorum alios vt mere ethnicos beneficio noui baptiſmi, alios autem per manuum tantum impoſitionem cum vnctione ſeu chriſmate confirmationis ſuſcipi iubent. Ritus recipiendi poſterioris generis hæreticos ita deſcribuntur. "Ante
" omnia, quando amplectuntur fidem orthodo-
" xam, oportet, vt ieiunent decem vel quindecim
" diebus & orationibus vacent mane & veſperi,
" addiſcant pſalmos & catechumenorum more
" informentur, ſicque digni reddantur orthodo-
" xa fide. Deinde dicant anathema priſtinis do-
" gmatibus hæreticis, & profiteantur fidem ca-
" tholicam. Quo facto, inclinante ſeſe conuer-
" ſo, ſacerdos manum capiti eius imponens hanc
" orationem recitat (*). *DEVS, ſeruator noſter,*
" *qui vis omnes homines ſaluos fieri & ad agnitio-*
" *nem veritatis venire, ſuſcipe hunc famulum*
" *tuum, qui vix ab errore emerſit, & ad verita-*
" *tis tuæ cognitionem peruenire deſiderat. Tu*
" *enim dixiſti: Alias oues habeo, quæ non ſunt*
" *ex hoc ouili, & eas oportet me adducere, & vo-*

(*) Pet. a Marca not. ad concil. Claromontanum ad calcem diſſertat. de concord. ſacerdot. & imperii p. 279. edit. Francof. 1703. fol. Ὁ Θεὸς σωτὴρ ἡμῶν, ὁ βουλόμενος πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι, ϗ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν, πρόσδεξαι τὸν δοῦλόν σου τόνδε, τὸν μόλις ἀνανήψαντα ἐκ τῆς πλάνης, ϗ ἐπιποθήσαντα εἰς τὴν ἐπίγνωσιν ἐλθεῖν τῆς σῆς ἀληθείας· σὺ γὰρ εἶπας, ϗ ἄλλα πρόβατα ἔχω, ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης, κἀκεῖνά με δεῖ ἀγαγεῖν, ϗ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσι ϗ γι-

Digitized by Google

“ *cem meam audient, & fiet vnum ouile & vnus paſtor. Paſce illum veræ tui cognitionis profeſſione ſecundum ſanctorum & glorioſorum apoſtolorum explicationem; et dignare illum ſignaculo diuini vnguenti, aduentuque ſancti Spiritus tui & participatione venerandi corporis & ſanguinis* CHRISTI *tui. Et perfice hunc famulum tuum, vt ouili tuo ipſe quoque adnumeretur, in laudem & gloriam magnitudinis tuæ, quoniam tuum eſt regnum & poteſtas.*

“ Et vngit eum vnguento, vt fieri ſolet erga recens baptizatos, eamdemque ſuper ipſo formulam pronuntiat. Poſtea iterum precatur: *Domine,* DEVS *noſter, qui perficere & conſummare dignatus es hunc famulum tuum per rectam erga te fidem & ſignaculum ſacri vnguenti, tu vniuerſorum Domine, rectam erga te fidem cuſtodi, augens in eo iuſtitiam & omnibus donis tuis exornans.* Deinde ad participandam ſacram cœnam admittitur.”

νήσεται μία ποίμνη, εἷς ποιμήν· ποίμανον αὐτὸν ἐν τῇ δόξῃ τῆς ἀληθοῦς εἰς σὲ ἐπιγνώσεως, κατὰ τὴν ἔκθεσιν τῶν ἁγίων σου ϗ ἐνδόξων ἀποστόλων, ϗ καταξίωσον αὐτὸν τῆς σφραγῖδος τοῦ θείου μύρου, ϗ τῆς τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐπιφοιτήσεως ϗ τῆς μεταλήψεως τοῦ τιμίου σώματος ϗ αἵματος τοῦ Χριστοῦ σου. Καὶ ἀνάδειξον αὐτὸν τέλειον δοῦλόν σου, ἵνα τῇ ποίμνῃ σου συγκαταριθμηθῇ ϗ αὐτός, εἰς δόξαν ϗ ἔπαινον τῆς μεγαλωσύνης σου, ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία ϗ ἡ δύναμις. Καὶ χρίει αὐτὸν τῷ μύρῳ, καθάπερ ϗ τοὺς νεοφωτίστους, τὴν αὐτὴν ϗ ἐπ' αὐτῷ ἐπίῤῥησιν ποιούμενος· ϗ μετὰ τοῦτο πάλιν ἐπεύχεται. Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ καταξιώσας τελειῶσαι τόνδε δοῦλόν σου διὰ τῆς εἰς σὲ ὀρθοδόξου πίστεως, ϗ τῆς σφραγῖδος τοῦ ἁγίου μύρου, σὺ δέσποτα τῶν ἁπάντων, τὴν εἰς σὲ ἀληθῆ πίστιν διατήρησον, αὔξων αὐτὸν ἐν δικαιοσύνῃ ϗ πᾶσι τοῖς παρὰ σοῦ χαρίσμασι κατακοσμῶν ϗ εἶθ' οὕτως κοινωνεῖ.

FA-

Facile eſt obſeruatu, hanc formulam non in eorum vſum factam, qui in eccleſia catholica, ſed pro illis, qui in hæreſi baptiſmum ſuſcepiſſent. Mentio enim erroris eorum in ipſis precum verbis iniicitur, & iubentur etiam confiteri hæreticam opinionem ſuam eique renuntiare ad eccleſiam reuerſi. Quum itaque non habeamus in liturgia noſtra eiuſmodi formulam, ſapientiæ & prudentiæ noſtrorum antiſtitum relinquo, vt conſiderent, anne eiuſmodi formulam addi conducat, vbi de formula reconciliandi pœnitentes aliiſque ſimilis generis proxime inter ſe contulerint. Hæc ratio erat, quam eccleſia antiqua inibat ſupplendi defectus iſtiuſmodi baptiſmi, quem validum & ratum, etſi non plane perfectum, habendum eſſe iudicabat ſine rebaptizatione.

Digitized by Google

SYNOPSIS.

CAPVT PRIMVM.

De praxi eccleſiæ antiquæ.

§. I. S*Tatus controuerſiæ de baptiſmo laicorum* pag. 1
§. II. *Munus baptizandi apoſtolis datum; ab his pro ipſorum prudentia delatum aliis* 2
§. III. *Epiſcopis eadem poteſtas, quam apoſtoli habuerunt, permiſſa tamquam eorum ſucceſſoribus* 4
§. IV. *Qua poteſtate presbyteri olim baptizarint in caſibus ordinariis vel extraordinariis* 8
§. V. *De conceſſa olim diaconis poteſtate baptizandi* 10
§. VI. *Num inferioribus clericis permiſſum fuerit baptizare* 17
§. VII. *Laicis baptizare interdictum in ordinariis caſibus* 19
§. VIII. *Permiſſum tamen nonnunquam id facere extra ordinem. Quod probatur teſtimonio* Tertulliani 20
§. IX. *Teſtimonio concilii* Illiberitani 21
§. X. *Teſtimonio eccleſiæ* Alexandrinæ 23
§. XI. *Teſtimonio* Hieronymi 26
§. XII. *Teſtimonio* Auguſtini 27
§. XIII. *Teſtimonio* Gelaſii, *epiſcopi* Romani, *ad annum CCCCXCII* 28
§. XIV. *Teſtimonio* Iſidori, *epiſcopi* Hiſpalenſis *ad annum DXCV* 29

§. XV.

§. XV. *Ad obiectionem ex* Chryſoſtomo, Baſilio *&* Cypriano *reſponſio* 29
§. XVI. *Num vſurpatus & auctoritate deſtitutus baptiſmus laicorum validus fuerit* 32
§. XVII. *de baptiſmo mulierum; an vllam auctoritatem illæ habeant baptizandi* 35
§. XVIII. *Num vſurpatum baptiſmum mulierum validum reputauerint veteres* 37
§. XIX. *Num ſacerdotes hæretici & ſchiſmatici, & clerici de gradu deiecti vllam legitimam auctoritatem baptizandi habuerint?* 38
§. XX. *Num baptiſmus hæreticorum & ſchiſmaticorum fuerit validus* 41
§. XXI. *Quid in baptiſmo hæreticorum & ſchiſmaticorum defuerit & quomodo hoc conſueuerit compenſari* 59
§. XXII. *Num baptiſmus hæreticorum & ſchiſmaticorum pluris ſit, quam baptiſmus laicorum, auctoritatem non habentium* 67
§. XXIII. *Quomodo eccleſia* Anglicana *auctoritatem habeat baptizandi, quum baptiſmum ſuum non niſi ab hæretica eccleſia* Romana *acceperit* 71
§. XXIV. *De baptiſmo* Turcorum, Iudæorum *&* Infidelium 75

CAPVT SECVNDVM.

De praxi modernorum *Græcorum* & *Moſcovitarum.*

§. I. *De praxi modernæ eccleſiæ* Græcæ 78
§. II. *De praxi* Moſcouitarum 85

C. 4.

CAPVT TERTIVM.

De praxi eccleſiarum, a corruptelis papatus repurgatarum.

§. I. *De praxi* Lutheranorum 86
§. II. *De praxi eccleſiarum* Zwinglianarum *ſeu* Helueticarum 89
§. III. *De praxi* Caluiniſtarum, Gallicarum & Belgicarum *eccleſiarum* ibid.
§. IV. *De praxi eccleſiarum* Palatinarum 93
§. V. *De praxi eccleſiæ* Anglicanæ *ante & poſt colloquium* Hamptoncurianum 94

APPENDIX.

Continens quasdam animaduerſiones in partem hiſtoricam ſcriptorum Laurentii *de inualido baptiſmo laicorum, in diſſertationem eius de variis patrum de rebaptizatione & baptiſmo inualido opinionibus, & in diſſertationem de poteſtate ſacerdotali* 107

HISTO-

HISTORIAE SCHOLASTICAE BAPTISMI LAICORVM PARS PRIOR.

CAPVT PRIMVM DE PRAXI ECCLESIAE ANTIQVAE

§. I.

Statuſ controuerſiæ de baptiſmo laicorum.

AD recte intelligendum huius controuerſiæ ſtatum, neceſſe eſt ſub initium huius diſſertationis diuerſas haſce quæſtiones aliam ab alia diſtinguere. 1. Num baptizandi mandatum ita datum ſit apoſtolis, vt in alios etiam eamdem facultatem conferre potuerint? 2. Num epiſcopi idem ius habeant, quod habuerunt apoſtoli? 3. Num epiſcopi hanc poteſtatem ſolis presbyteris ſiue ſacerdotibus, tanquam ſacerdotali poteſtate præditis, deferre poſſint? 4. Num diaconis in caſibus ordinariis vel extraordinariis baptizare liceat? 5. Num minores clerici, qui ſunt infra diaconos, aliquid eiusdem poteſtatis ſibi datæ habeant? 6. Num mere laici, ad nullum vnquam officium eccleſiaſticum vocati, promiſcue baptiſmum adminiſtrare poſſint

Digitized by Google

in caſibus ordinariis? 7. Num epiſcopi ius eis dare poſſint id faciendi in extraordinariis extremæ neceſſitatis caſibus? 8. Num, ſi id faciant cum vel ſine iſtiusmodi mandato, baptiſmus eorum plane nullus & inualidus ſit? 9. Num mulieribus liceat baptizare in ſimilis neceſſitatis caſibus, & baptiſmus earum validus ſit? 10. Num ſacerdotes hæretici & ſchiſmatici magis idonei ſint ad baptiſmum adminiſtrandum quam catholici laici? 11. Num eorum baptiſmus legitimus vel certe validus ſit? 12. Num baptiſmus a *Turcis, Iudæis* ſeu *Infidelibus* adminiſtratus in vllo numero ſit in eccleſia chriſtiana? Quarum diuerſarum quæſtionum diſtincta conſideratio res omnes complectetur, ad hoc argumentum pertinentes. Et quod propono, eo ſpectat, vt earum aliquam dem explicationem, quatenus ex generali ſententia & praxi eccleſiæ antiquæ & modernæ colligi poteſt; exorſurus primum a praxi eccleſiæ antiquæ, poſtea vero regulas eccleſiæ *Græcæ* modernæ & denique eccleſiarum, quæ per reformationem a papatu ſeceſſionem fecerunt, examinaturus.

§. II.

Munus baptizandi apoſtolis datum; ab his pro ſua prudentia delatum aliis.

VT ab antiquæ eccleſiæ praxi ordiamur, certum eſt, munus baptizandi primitus datum eſſe a Seruatore vndecim apoſtolis. Ita enim diſerte legimus *Matth. XXVIII, 16. ſeqq.* *Vndecim autem diſcipuli profecti ſunt in Galilæam in montem, vbi conſtituerat eis IESVS. Et quum acceſſiſſet ad eos IESVS, loquutus eſt eis, dicens; data eſt mihi omnis poteſtas in cælo & in terra. Profecti igitur docete omnes gentes baptizantes eos in nomen PATRIS & FILII & SPIRITVS SANCTI; docentes eos ſeruare omnia, quæ mandaui vobis; & ecce, ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſæculi.* Iam vero ex huius mandati argumento conſtat, auctoritate eos fuiſſe donatos non tantum baptizandi per ſe ipſos, ſed deferendi etiam hanc poteſtatem aliis. Officium enim & poteſtas baptizandi non debebat cum ipſis intermori, ſed durare ad finem vſque mundi. Duæ autem hinc quæſtiones ſubnaſcuntur: Quibus illi auctoritatem baptizandi re vera tri-

Digitized by Google

tribuerint? Et, Quibus negotium dederint, vt aliis auctoritatem darent baptizandi? Vtraque enim hæc res neceſſaria erat ad conſeruandam eccleſiam ſecundum mandatum CHRISTI, certe in futuris ſæculis. De prima quæſtione liquet ex hiſtoria apoſtolorum, dediſſe eos epiſcopis, presbyteris & diaconis baptizandi prouinciam. *Philippus* enim, qui tantum diaconus erat, *Æthiopem* eunuchum baptizauit, vti legimus *Act. VIII, 38.* ſed remanet adhuc quæſtio, Num hoc mandatum ad vllos alios, ſiue in ordinariis ſiue in extraordinariis caſibus, extenderint. Vetus auctor, qui ſub nomine AMBROSII [a] ſcripſit, in ea fuit opinione, apoſtolis viſum eſſe, ad incrementum eccleſiæ generatim omnibus chriſtianis negotium dare, vt & docerent & baptizarent, deinde autem, ceſſante hac neceſſitate, & plerisque locis ad religionem chriſtianam perductis eccleſiisque erectis, rectores in ſingulis eccleſiis hanc in rem conſtitutos eſſe. *Vt creſceret*, inquit, *plebs & multiplicaretur, omnibus inter initia conceſſum eſt & euangelizare & baptizare & ſcripturas in eccleſia explanare. Vbi autem omnia loca circumplexa eſt eccleſia, conventicula conſtituta ſunt, & rectores & cetera officia in eccleſiis ſunt ordinata, vt nullus de clero auderet, qui ordinatus non eſſet, præſumere officium, quod ſciret non ſibi creditum vel conceſſum. Hinc ergo eſt, vnde nunc neque diaconi in populis prædicant, neque clerici vel laici baptizant.* Opinatus eſſe hic auctor videtur, mandatum, quod apoſtolis ſuis reliquit SERVATOR noſter, fuiſſe arbitrariam poteſtatem dandi aliis auctoritatem baptizandi, quemadmodum pro ſua ſapientia, SPIRITV SANCTO dirigente, inſtanti neceſſitati & vrgentibus eccleſiæ rationibus profuturum exiſtimarent: adeoque ſicut nemo habere poſſit poteſtatem baptizandi, niſi qui hac vel illa ratione mandatum ab illis accipiat; ita requirentibus id eccleſiæ rationibus eos habuiſſe poteſtatem dandi aliis præter ordinarios miniſtros auctoritatem baptizandi; quam poteſtatem eos & potuiſſe reuocare & reuocaſſe, ſimulac iſtæ rationes eccleſiæ ceſſarint. Et ex hoc fundamento præcipue factum eſt, vt veteres eccleſiæ epiſcopi diaconis & nonnunquam laicis extra ordinem baptizare permiſerint.

(a) Ambroſ. comment. in Epheſ. IV, p. 948.

Sic enim ſtatuebant, ſe eodem munere eademque poteſtate, quam habuerint apoſtoli, præditos eſſe tanquam illorum ſucceſſores: hoc eſt, vt modo diximus, non ſolum poteſtate ſe gaudere baptizandi per ſe ipſos, ſed dandi etiam aliis auctoritatem faciendi idem, ſiue in ordinariis ſiue extraordinariis caſibus. Vnde presbyteros ſibi adiutores cooptabant in caſibus ordinariis, ſuaque vtebantur arbitraria poteſtate interdum etiam diaconis concedendi auctoritatem in caſibus ordinariis baptiſmum adminiſtrandi, interdum vero eos ab hoc munere penitus retrahendi, & ad ſolos caſus extraordinarios magnamque eccleſiæ neceſſitatem cöercendi, non aliam illis poteſtatem facientes, niſi quam in ſimilibus caſibus faciebant laicis. Quamquam enim nemo de antiquis ſcriptoribus mentem ſuam hac de re tam perſpicue declarauit, quam quidem hic perſonatus AMBROSIVS: manifeſtum tamen eſt, eos omnes, qui epiſcoporum poteſtatem, qua diaconis & laicis auctoritatem baptizandi conceſſerunt, aut pro prudentia ſua eam illis rurſus ſubtraxerunt, tuiti ſunt, ex eodem fundamento agere oportuiſſe, nimirum quod illiusmodi poteſtas in manus epiſcoporum eccleſiæ, tanquam eorum, qui apoſtolis ſucceſſerunt, tradita ſit decernendi, quinam & quibus in caſibus baptizare debeant, quemadmodum pro ſapientia ſua rationes eccleſiæ magis vel minus id exigere iudicarent. Nam ſine hoc principio fieri non poteſt, vt quis rationem de veterum conſuetudine epiſcoporum adferat, qui diaconos interdum a baptizando non minus quam laicos reuocarunt, interdum autem vtriſque id faciendi dederunt auctoritatem.

§. III.

Epiſcopis eadem poteſtas, quam apoſtoli habuerunt, permiſſa tanquam eorum ſucceſſoribus.

Sic rem vere ſe habuiſſe, ex multis veterum ſcriptorum locis liquido apparet, vbi de primitiua adminiſtrandi baptiſmum poteſtate loquuntur, tanquam vnice & integre in epiſcoporum, vtpote qui proximi apoſtolorum ſucceſſores erant, manus tradita, & ab his ad alios deriuata, quos vel perpetuos & ordinarios baptiſmi miniſtros eſſe, vel tantum ex occaſione & extra-

Digitized by Google

tra ordinem, rationibus eccleſiæ ſimpliciter & abſolute id poſtulantibus, illum adminiſtrare iuſſerunt. Hinc eſt, quod olim in multis minoribus diœceſibus ipſi epiſcopi per ſe baptizare conſueuerunt. Non niſi vnum baptiſterium erat, ad ciuitatem aliquam vel diœceſin pertinens, idque in eccleſia cathedrali ſiue matrice, vbi reſidebat epiſcopus, & quo duabus ſollemnibus feſtiuitatibus *paſchalibus* & *pentecoſtalibus* ad recipiendum baptiſmum omnes vndique commeabant. In maioribus ciuitatibus & diœceſibus, vbi plura baptiſteria neceſſaria erant, de epiſcopi ſententia ſemper erigebantur, in eisque officium adminiſtrare illis tantum licebat, qui ab epiſcopo veniam & auctoritatem acceperant; ne quid contra eum fieret, ſed in debita ſubter ipſum, vt antiſtitem eorum, ſubmiſſione omnia agerentur. Ita ab auctore *pontificalis* in vita *Marcelli* [*b*] obſeruatum eſt, eum, quum *Romæ* eſſet epiſcopus, viginti quinque eccleſias ibi conſtituiſſe, quaſi diœceſes pro baptizandis paganis, qui ad religionem chriſtianam tranſiiſſent, totidemque presbyteros, qui in illis miniſtrarent. Enim vero hi omnes vni iſti epiſcopo ſubiecti erant agebantque ex illius auctoritate & mandato. Ita vt, quemadmodum concilium quoddam *Romanum* [*c*] narrat, licet presbyteri & diaconi certis ſollemnibus temporibus præſente epiſcopo baptizare conſueuerint, tamen non niſi miniſtri eius hac in re fuerint, & quod fecerunt, ipſe epiſcopus feciſſe creditus illiusque nomini id tributum ſit. Speciatim hanc in rem ab epiſcopo quodam, qui in concilio *Carthaginenſi* ſub CYPRIANO [*d*] adfuit, obſeruatum eſt, CHRISTVM miſiſſe apoſtolos, ipſisque ſolis

(*b*) Pontific. vit. Marcelli ap. Crabbe tom. I. p. 204. Hic viginti titulos in vrbe Roma conſtituit quaſi diœceſes propter baptiſma & pœnitentiam multorum, qui conuertebantur ex paganis & propter ſepulturas martyrum.

(*c*) Concil. Roman. can. VII. ap. Coteler. not. in conſtit. apoſt. lib. III. c. IX. Paſchæ tempore presbyter & diaconus per parochias dare remiſſionem peccatorum & miniſterium implere conſueuerunt, etiam præſente epiſcopo: In fontem quoque ipſi deſcendunt, illi in officio ſunt: ſed illius nomini facti ſumma conceditur.

(*d*) Concil. Carthagin. ap. Cyprian. n. LXXIX. p. 241. Manifeſta eſt ſententia domini noſtri Ieſu Chriſti, apoſtolos ſuos mittentis & ipſis ſolis poteſtatem a patre ſibi datam permittentis, quibus nos ſucceſſimus, eadem poteſtate eccleſiam domini gubernantes & credentium fidem baptizantes.

Digitized by Google

poteſtatem a patre ſibi datam conceſſiſſe; epiſcopos item apoſtolorum eſſe ſucceſſores, eadem poteſtate eccleſiam gubernantes & credentibus baptiſmum conferentes. Hinc generalis & conſtans regula in eccleſia euaſit; quod presbyteris & diaconis non liceat vllum officium [e] perficere ſine auctoritate & venia epiſcopi ſui, quia Domini populus ipſi commiſſus ſit, & pro animabus eorum hic redditurus ſit rationem. Hoc ſpeciatim in officio baptiſmi adnotatum fuit a plerisque veterum ſcriptorum. Regula iſta iam IGNATII ætate obtinuiſſe cognoſcitur, qui mentem ſuam hac de re ita declarat. *Non licet*, inquit, *ſine epiſcopo neque baptizare [f] neque agapen celebrare: ſed quodcunque ille probauerit, hoc & DEO gratum eſt.* Non dicit, neminem præter epiſcopum baptizare poſſe, ſed id non fieri regulariter ſine eius mandato: quia ſit non minus baptiſmatis, quam reliquorum officiorum omnium in eccleſia præcipuus miniſter. Similiter TERTVLLIANVS [g] ius primum epiſcopo, tanquam ſummo ſacerdoti, ab nullo alio dependenti, vindicat: deinde etiam ius presbyterorum & diaconorum baptizandi adſtruit, ita tamen, vt ſub epiſcopo ſuo id faciant: huius enim ſine auctoritate agere eis hoc non licere propter eccleſiæ honorem: hoc enim ſaluo pacem etiam ſaluam eſſe ait. CYPRIANVS [h] & alius quidam epiſcopus CYPRIANO contemporaneus [i], qui de baptiſmo hæreticorum ſcripſit, de ſe ipſis loquuntur, tanquam pri-

(e) Can. apoſt. c. XXXIX. *οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ διάκονοι ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου μηδὲν ἐπιτελείτωσαν. αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ πεπιστευμένος τὸν λαὸν τοῦ κυρίου, καὶ τὸν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν λόγον ἀπαιτηθησόμενος.*

(f) Ignat. epiſt. ad Smyrn. n. VIII. *οὐκ ἐξόν ἐστι χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου οὔτε βαπτίζειν, οὔτε ἀγάπην ποιεῖν, ἀλλ' ὃ ἂν ἐκεῖνος δοκιμάσῃ, τοῦτο καὶ τῷ θεῷ εὐάρεστον.*

(g) Tertull. de bapt. cap. XVII. Dandi quidem ius habet ſummus ſacerdos, qui eſt epiſcopus: dehinc presbyteri & diaconi; non tamen ſine epiſcopi auctoritate propter eccleſiæ honorem, quo ſaluo ſalua pax eſt.

(h) Cypr. de exhortat. martyr. in præfat. p. 168. Nos tantum, qui domino permittente primum baptiſma credentibus dedimus, ad aliud quoque ſingulos præparemus.

(i) Anonym. de bapt. hæreticorum, ad calcem Cypriani p. 26. Siquidem per nos baptiſma tradetur, integre & ſollemniter & per omnia, quæ ſcripta ſunt, adſignetur, atque ſine vlla vllius rei ſeparatione tradatur: aut ſi a minore clero per neceſſitatem traditum fuerit, euentum exſpectemus, vt aut ſuppleatur a nobis, aut a domino ſupplendum reſeruetur.

mis

Digitized by Google

mis baptiſmi miniſtris, qui ſoli poteſtatem habeant dandi eum cum omnibus ritibus ac cærimoniis eo ſpectantibus: et ſi ab inferiore clero vrgente neceſſitate datus fuerit e. g. clinicis, hoc eſt grauius ægrotantibus, harum cærimoniarum defectum aut ab epiſcopo, ſi ægroti conualuerint, ſuppleri, aut ab ipſo DEO, ad ſtatum martyrii illos vocante, ſupplendum reſeruari dicunt. Indicat hoc, quod exiſtimauerint, baptiſmum ad officium peculiariter ſpectare epiſcopi, & ſi ab alio datus fuerit, eius tamen auctoritate datum, immo pro ipſius epiſcopi actione habitum fuiſſe, quem etiam, vt res tuliſſet, ratum habuerit ſubiungendo ea in ſubſequente confirmatione, quæ in huius ſollemnitatis defuerant circumſtantiis. Idem adfirmat AMBROSIVS [k], quod licet presbyteri baptizent, miniſterii tamen ſui exordium a ſummo ſacerdote, hoc eſt epiſcopo, habeant. Et auctor commentarii in epiſtolas *Pauli* ſub nomine AMBROSII [l] generatim dicit, nulli de clero licitum eſſe vlli ſe immiſcere muneri, quod ipſi non ſit creditum. Nemo vero de hoc capite clarius & vberius diſputat, quam quidem HIERONYMVS. *Eccleſiæ ſalus*, inquit [m], *in ſummi ſacerdotis dignitate ac veneratione conſiſtit: cui ſi non exors quædam, & ab omnibus eminens detur poteſtas, tot in eccleſiis efficientur ſchiſmata, quot ſacerdotes. Inde ideo venit, vt ſine chriſmate & iuſſione epiſcopi neque presbyter neque diaconus ius habeant baptizandi.* Vt adeo clara res fuerit inter veteres & incontrouerſa, presbyteros non minus quam reliquos poteſtatem baptizandi habere modo deriuatiuam & ſubordinatam; & quamdiu hanc regulam obſeruarint, baptiſmos eorum eſſe legitimos & ratos, vtpote ex præſcripto & ad regulam factos eccleſiæ: ſi vero epiſcopo ſuo ſe oppoſuerint, eoque vel non conſentiente vel prorſus inuito egerint, quaſi abſoluta gaudentes libertate nec ab ipſo dependentes; tum eorum baptiſmata & omnia reliqua officia & munera cum regula eccleſiæ pugnare & prorſus illegitima eſſe, vtpote ratione quadam ſchis-

(k) Ambroſ. de ſacram. lib. III. cap. I. Licet presbyteri fecerint, tamen exordium miniſterii a ſummo eſt ſacerdote.

(l) Ambroſ. in Epheſ. IV. p. 943. Rectores & cetera officia in eccleſiis ſunt ordinata, vt nullus de clero auderet, qui ordinatus non eſſet, præſumere officium, quod ſciret non ſibi creditum vel conceſſum.

(m) Hieron. dial. cum Lucifer. cap. IV.

ma-

Digitized by Google

matica & cum manifeſto auctoritatis omniumque ſtatarum regularum ac legum eccleſiæ contemtu adminiſtrata.

§. IV.

Qua poteſtate presbyteri olim baptizarint in caſibus ordinariis vel extraordinariis.

ENIMVERO licet eiusmodi baptiſmi a præſcripta regula abſcederent, & admodum vitioſi eſſent ratione baptizantium, non tamen prorſus irriti aut nulli habebantur ratione baptizatorum. Vnde ſequitur, vt manifeſta ſemper facta ſit diſtinctio inter baptiſmum minus regularem & inualidum; quandoquidem, deficiente legitimo mandato & auctoritate, actus adminiſtrationis vitioſus quidem & illegitimus, non tamen abſolute inualidus redditus eſt. Multum igitur heic refert inquirere, Vnde ſit, quod baptiſmus, a presbytero contra regulam & ſine mandato adminiſtratus, habitus ſit validus, vitioſitate actus adminiſtrandi non obſtante. Sunt, qui hoc indelebili charactěri & poteſtati ſacerdotii, presbytero in ordinatione datæ, adſignant, cuius beneficio omnes eius actus miniſteriales recte ſe habere putant, vtut illegitima ratione contra leges & canones eccleſiæ factos; nec ſacerdotem hac poteſtate exui poſſe, quum ſemel ad eam rite ſit ordinatus. Verum hoc non potuit eſſe fundamentum, ex quo veteres egerunt, idque diuerſis de cauſſis. 1. Quia non ſtatuerunt, baptiſmum penitus niti poteſtate ſacerdotali, aut ita abſolute ad officium ſacerdotis reſtringi, quin in caſibus etiam ordinariis adminiſtrari poſſit a diaconis, ſi mandatum ab epiſcopo habeant; & a laicis in extraordinariis ſummæ neceſſitatis caſibus, ſi veniam & auctoritatem id faciendi ab epiſcopo acceperint, quemadmodum poſtea videbimus. 2. Indelebilis ſacerdotis character non concedit illi auctoritatem & ius agendi contra, atque epiſcopus eius mandauit: Sic enim baptiſmus eius auctoritatem ſimul haberet & non haberet, ad regulam datus eſſet & præter regulam, legitimus foret & illegitimus eodem tempore eodemque actu & reſpectu, quæ res manifeſto contrariæ ſunt atque inter ſe repugnantes. Sic etiam ſacerdos nunquam munere ſuo deiici, nec mandatum ei datum reuocari, aut functio eius ei legitime

gitime auferri poſſet, quantacunque crimina eius forent & cenſuram eccleſiaſticam commerita. Semel ſacerdos factus, perpetuo manſurus eſſet ſacerdos, & qui hanc ei poteſtatem conceſſerunt, auctoritatem nullam haberent datam poteſtatem ei adimendi, ipſumque ad ſtatum laici reducendi, rationibus eccleſiæ quantumuis id poſtulantibus. Id quod vniuerſo diſciplinæ eccleſiaſticæ tenori aduerſatur, & epiſcopalis poteſtatis in eccleſia neruos omnino incidit. Quibus ex rationibus, clarum eſt, non potuiſſe veteres eſſe in ea opinione, legitimam baptizandi poteſtatem ad aliquem ſpectare, tantum quatenus ſit ſacerdos, ſed quatenus ea poteſtate a legitimo ſuo antiſtite ſit donatus, ſiue presbyter fuerit, ſiue diaconus; et poteſtatem illam certis legibus circumſcriptam eſſe, quas ſi non obſeruet, actus eius a regula alienos & illegitimos eſſe; et ſi regulis iſtis obſtinate ſe opponat, eumdem antiſtitem, qui legitimam ei auctoritatem baptizandi conceſſerit, legitimam quoque poteſtatem habere illam ei denuo auferendi, eumque ab ordinaria cuiusuis partis eccleſiaſticæ functione excludendi. Vnde ſequitur, vt irregulares iſtorum ſacerdotum baptiſmi eatenus pro validis habiti, vt non eſſent iterandi, licet præter regulas & leges eccleſiaſticas dati, non potuerint ideo haberi pro validis, quod illi ſemel ſacerdotes conſecrati fuerint, habentes in ſe indelebilem ſacerdotii characterem, ſed ex alia quadam ratione & fundamento alio, quod ad diaconos æque ſpectarit atque ad ſacerdotes, & baptiſmum diaconi cuiusdam, etſi minus regulariter & legitime adminiſtratum, non minus validum reddiderit, quam baptiſmum alicuius ſacerdotis in iisdem exhibitum circumſtantiis. Idque ex his duabus rationibus ſic eſſe neceſſe eſt, ſiue, quod baptiſmus, a quocumque chriſtiano adminiſtratus, validus fuerit nec iterandus, dummodo in debita materia & forma datus; ſiue quod epiſcopi eccleſiæ, tanquam ſummi miniſtri baptiſmi, poteſtatem habuerint accipiendi & confirmandi hoſce baptiſmos, alioqui præter regulam & cum auctoritatis eorum derogatione peractos in eccleſia. Vtcumque autem res ſe habet, certum eſt, baptiſmum, a ſacerdote contra regulam datum, valorem ſuum non debuiſſe indelebili ſacerdotis characteri; quandoquidem baptiſmus diaconorum & laicorum, characterem ſacerdotum haud gerentium, interdum auctoritatem habuit & validus

lidus reputatus eſt: id quod ex hiſtoria & re geſta manifeſto liquet, ad quam vberius enarrandam iam progredior.

§. V.

De conceſſa olim diaconis poteſtate baptizandi.

DIACONIS per quosdam antiquos canones poteſtas datur baptizandi in caſibus ordinariis æque ac presbyteris. TERTVLLIANVM ſic rem intellexiſſe manifeſtum eſt. Nam presbyteros & diaconos coniungit [n] tanquam ordinarios baptiſmi miniſtros poſt epiſcopum eiusque ſub gubernatione. Nullam facit inter poteſtatem, his duobus ordinibus datam, diſtinctionem; ambo enim æqualem & parem habebant poteſtatem, & æquabiliter agebant tanquam ab epiſcopi arbitrio dependentes, in quo veluti ſummo ſacerdote auita baptizandi poteſtas reſidebat, & cuius ab auctoritate poteſtatem ſuam accipiebant. HIERONYMVS [o] in eadem erat ſententia, *Sine iuſſione epiſcopi*, inquiens, *neque presbyter neque diaconus ius habent baptizandi.* Ex quibus verbis inferri licet, ex eius iuſſione vtrosque ordinariam habuiſſe poteſtatem. Hoc eſt, quod in eccleſiis *Hiſpanicis* tempore concilii *Illiberritani* in canone quodam [p] conſultum & prouiſum legimus in hanc ſententiam: *Si quis diaconus regens plebem, ſine epiſcopo vel presbytero aliquos baptizauerit, epiſcopus eos per benedictionem perficere debebit.* Non iubetur heic epiſcopus eos denuo baptizare, eo quod a diacono tantum baptizati ſint, ſed baptiſmum potius conſummatione ſua, quæ erat manus impoſitio in confirmatione, ratum facere. Vnde perſpicimus, diaconis in *Hiſpania* tum licuiſſe ordinariis eſſe baptiſmi miniſtris. Eumdem morem in eccleſiis *Palæſtinæ* obtinuiſſe ex CYRILLI [q]

(n) Tertull. de bapt. c.XVII. Dandi quidem ius habet ſummus ſacerdos, qui eſt epiſcopus: dehinc presbyteri & diaconi; non tamen ſine epiſcopi auctoritate. ceter.

(o) Hier. dial. cum Lucifer. c.IV. Ibid. In villulis & caſtellis & remotioribus locis per presbyteros & diaconos baptizati, cetera.

(p) Concil. Illiberrit. can. LXXVII.

(q) Cyrill. catech. XVII. n. XVII. Κατὰ γὰρ τὸν καιρὸν τοῦ βαπτίσματος, ὅταν προσέλθῃς ἐπὶ τῶν ἐπισκόπων ἢ πρεσβυτέρων, ἢ διακόνων· ἀπανταχοῦ γὰρ ἡ χάρις, καὶ ἐν κώμαις καὶ ἐν πόλεσι, καὶ ἐπὶ ἰδιωτῶν καὶ ἐλλογίμων καὶ ἐπὶ δούλων καὶ ἐλευθέρων· ἐπειδὴ οὐκ ἐξ ἀνθρώπων ἡ χάρις, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ δι' ἀνθρώπων ἡ δόσις.

cate-

Digitized by Google

catecheſi apparet. Catechumenos enim ſuos monet, "vt tempore recipiendi baptiſmum ad epiſcopum accedant, aut presbyterum aut diaconum adeant: vbique enim gratiam accipi & in oppidis & in ciuitatibus, & apud idiotas & apud eruditos, & apud ſeruos & apud liberos: non enim ex hominibus eſſe eam gratiam, ſed donum a Deo per homines." Docent hæc, diaconos in villis & vicis ordinariam habuiſſe baptizandi poteſtatem. Ita in concilio primo *Aurelianenſi* [r] decretum offendimus, ex quo eamdem poteſtatem illis in eccleſiis *Gallicanis* conceſſam fuiſſe diſcimus. Nam in quodam iſtius concilii canone diaconi & presbyteri iunguntur tanquam miniſtri baptiſmatis, tam in ordinariis quam extraordinariis caſibus. Dicit enim ſynodus: *Si diaconus vel presbyter pro reatu ſuo ſe ab altaris communione ſub pœnitentis profeſſione ſubmouerit: ſic quoque ſi alii defuerint, & cauſſa certæ neceſſitatis exoritur, poſcentem baptiſmum liceat baptizare.* Profecto illi, qui diaconis auctoritatem concedunt in ſingularibus iſtiuſmodi & incommodis circumſtantiis baptizandi, eo ipſo tempore, vbi cuidam diſciplinæ & pœnitentiæ ſubiacent, idem eis priuilegium tribuant, neceſſe eſt, quod presbyteri habuerunt, baptizandi in omnibus reliquis caſibus ordinariis. Sed vero aliæ antiquæ regulæ diaconis baptiſmum miniſtrare abſolute interdicere videntur, hoc officium ſolis epiſcopis & presbyteris attribuentes. Inter ſic dictos *canones apoſtolorum* quatuor ſunt, de miniſtris baptiſmi loquentes, qui ibi ſunt ſoli epiſcopi & presbyteri, nulla facta diaconorum mentione. Vnus quidam canon [s] ſic habet, *Epiſcopum aut presbyterum hæreticorum ſuſcipientem baptiſmum vel ſacrificium, deponi præcipimus.* Alius [t], *Epiſcopus aut presbyter, eum, qui vere habet baptiſmum, ſi denuo baptizauerit; vel eum, qui ab impiis pollutus fuit, ſi non baptizauerit, deponatur, tamquam qui crucem ac domini mortem irrideat, quique non diſcernat ſacerdotes a falſis ſacerdotibus.*

(r) Conc. Aurel. I. can. XIV.

(s) Can. apoſt. XLVI. (al. XXXVIII.) Ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον αἱρετικῶν δεξαμένους βάπτισμα ἢ θυσίαν, καθαιρεῖσθαι προστάσσομεν.

(t) Can. apoſt. XLVII. (al. XXXIX.) Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος τὸν κατὰ ἀλήθειαν ἔχοντα βάπτισμα, ἐὰν ἄνωθεν βαπτίσῃ, ἢ τὸν μεμολυσμένον παρὰ τῶν ἀσεβῶν ἐὰν μὴ βαπτίσῃ, καθαιρείσθω.

Adhuc alius [*u*], *Si quis epiſcopus aut presbyter ſecundum Domini conſtitutionem non baptizauerit in Patrem & Filium & Spirirum Sanctum, ſed in tres principio carentes, vel in tres filios, vel in tres paracletos, deponatur.* Et quartus quidam canon [*w*] eamdem cenſuram pronuntiat contra eos, qui non obſeruauerint trinam immerſionem: *Si quis epiſcopus aut presbyter non tres merſiones vnius initiationis ſeu baptiſmi fecerit, ſed vnam merſionem, quæ datur in mortem Domini, deponatur.* In his canonibus vniuerſis nulla prorſus fit mentio diaconorum, quia ſecundum illos ſoli epiſcopi & presbyteri iudicantur eſſe ordinarii baptiſmatis miniſtri, non diaconi. Ita quoque in *conſtitutionibus* ſic dictis *apoſtolicis* omnes inferiores clerici, ſub quibus diaconi comprehenduntur, baptiſmum dare vetantur. *Neque reliquos clericos*, inquiunt [*x*], *baptiſmum conferre volumus, veluti lectores, aut pſaltas, aut ianitores, aut miniſtros; niſi ſolos epiſcopos aut presbyteros, miniſtrantibus diaconis. Qui autem id præſumſerint, Coritarum pœnas ferent.* Diaconi heic æque ac reliqui clerici inferiores ab officio baptiſmatis prorſus excluduntur: et in nonnullis antiquis exemplaribus excluduntur nominatim. Obſeruante enim IOANNE BAPTISTA COTELERIO [*y*] in hunc locum, prout a GEORGIO HAMARTOLO citatur, diaconi reliquis, quibus baptizare interdicitur, diſerte adnumerantur; & licet nominatim non ſint excluſi, locus tamen iſte ſic intelligi debet. Quisquis enim baptiſmum ſoli epiſcoporum & presbyterorum officio adſignat, is hoc ipſo diaconos excludere iudicandus eſt, niſi diaconos eiusdem ordinis eſſe ſtatuat, cuius ſunt epiſcopi & presbyteri: quod tantum abeſt, vt conſtitutio-

(*u*) Ibid. can. XLIX. (al. can. XLI.) Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος κατὰ τὴν τοῦ κυρίου διάταξιν μὴ βαπτίσῃ εἰς πατέρα καὶ υἱόν, καὶ ἅγιον πνεῦμα, ἀλλὰ εἰς τρεῖς ἀνάρχους ἢ εἰς τρεῖς υἱοὺς, ἢ εἰς τρεῖς παρακλήτους καθαιρείσθω.

(*w*) Ibid. can. L. (al. XLII.) Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος μὴ τρία βαπτίσματα μιᾶς μυήσεως ἐπιτελέσῃ, ἀλλὰ ἓν βάπτισμα, τὸ εἰς τὸν θάνατον τοῦ κυρίου διδόμενον, καθαιρείσθω.

(*x*) Conſtit. apoſt. lib. III. cap. XI. Ἀλλ' οὔτε τοῖς λοιποῖς κληρικοῖς ἐπιτρέπομεν βαπτίζειν οἷον ἀναγνώσταις, ἢ ψάλταις, ἢ πυλωροῖς, ἢ ὑπηρέταις ἢ (leg. ἀλλ' ἢ) μόνοις ἐπισκόποις καὶ πρεσβυτέροις, ἐξυπηρετουμένων αὐτοῖς διακόνων. οἱ δὲ τολμῶντες τοῦτο, τὴν Κορέων ὑποίσουσι τὴν δίκην.

(*y*) Coteler. not. in conſtit. apoſt. lib. III. c. IX. tom. I. p. 287. b.

nes

Digitized by Google

nes adfirment, vt diaconos duorum illorum ordinum miniſtros tantum faciant. In alio autem loco *conſtitutiones* multo expreſſius contra baptiſmum diaconorum loquuntur. Ita enim presbyteri officia a diaconi officiis diſtinguunt [z]: *Presbyter quidem doceat, offerat, baptizet, benedicat populo; diaconus vero miniſtret epiſcopo ac presbyteris; hoc eſt, miniſterium ſeu diaconatum exerceat, ſed non peragat cetera.* Et rurſus [a]: *Diaconus non benedicit, non dat benedictionem, accipit vero ab epiſcopo & presbytero: non baptizat, non offert; ipſe vero, quum epiſcopus aut presbyter obtulit, dat populo, non tamquam ſacerdos, ſed tamquam miniſtrans ſacerdotibus.* Verumtamen, hoc non obſtante, idem auctor [b] diaconum baptizare poſſe dicit, ſi quidem id faciendi ab epiſcopo mandatum habeat & auctoritatem, quemadmodum *Philippum* diaconum & *Ananiam* ſpecialiter a Deo delegatos fuiſſe putat. *Si Philippum diaconum*, inquit, *& Ananiam fidelem fratrem quidam cauſſantur; quod ille quidem eunuchum baptizauit, hic vero Paulum: ii non intelligunt, quæ dicimus: ſiquidem inquimus, neminem ſibi rapere ſacerdotalem dignitatem; ſed vel a Deo accipere, vt Melchiſedecus & Iobus; vel a pontifice, vt Aaron a Moſe: igitur etiam Philippus & Ananias non ſe ipſos conſtituerunt, ſed electi ſunt a CHRISTO pontifice, Deo incomparabili.* In eadem ſententia videtur fuiſſe CHRYSOSTOMVS, ordinarium baptizandi miniſterium ad ſolos ſacerdotes non autem ad diaconos ſpectare, tametſi diaconis, neceſſitate requirente, id facere liceat. In libro ſuo de *ſacerdotio* ſic argumentatur, & poteſtatem ſacerdotis extollit: *Inſania manifeſta*

(z) Conſtit. apoſt. lib. III. c. XX. Τὸν μὲν πρεσβύτερον διδάσκειν, ἀναφέρειν, βαπτίζειν, εὐλογεῖν τὸν λαόν, τὸν δὲ διάκονον ἐξυπηρετεῖσθαι τῷ ἐπισκόπῳ ϗ τοῖς πρεσβυτέροις τουτέστι, διακονεῖν ἐν μὴν ϗ τὰ λοιπὰ διενεργεῖν.

(a) Ibid. lib. VIII. c. XXVIII. Διάκονος οὐκ εὐλογεῖ, οὐ δίδωσιν εὐλογίαν, λαμβάνει δὲ παρὰ ἐπισκόπου ϗ πρεσβυτέρου· οὐ βαπτίζει, οὐ προσφέρει, τοῦ δὲ ἐπισκόπου προσενεγκόντος ἢ τοῦ πρεσβυτέρου, αὐτὸς ἐπιδίδωσι τῷ λαῷ, οὐχ ὡς ἱερεύς, ἀλλ᾽ ὡς διακονούμενος ἱερεῦσι.

(b) Ibid. lib. VIII. c. XLVI. Εἰ δὲ Φίλιππον τὸν διάκονον ἡμῶν ϗ Ανανίαν τὸν πιστὸν ἀδελφὸν αἰτιῶνταί τινες, ὅτι ὁ μὲν τὸν εὐνοῦχον ἐβάπτισεν, ὁ δὲ ἐμὲ Παῦλον· ἀγνοοῦσι αὐτοί, ὃ λέγομεν ἡμεῖς. εἴπομεν γάρ, ὅτι οὐχ ἑαυτῷ τις ἁρπάζει τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα, ἀλλ᾽ ἢ παρὰ τοῦ θεοῦ λαμβάνει, ὡς Μελχισεδὲκ ϗ Ἰώβ, ἢ παρὰ ἀρχιερέως, ὡς Ἀαρὼν παρὰ Μωϋσέως· ἐκεῖ ϗ Φίλιππος ϗ Ανανίας οὐχ ἑαυτοὺς προείλοντο, ἀλλ᾽ ὑπὸ τοῦ χριστοῦ προεχειρίσθησαν τοῦ ἀρχιερέως, τοῦ ἀσυγκρίτου θεοῦ.

eſt, deſpicere tantum iſtum principatum; ſine quo neque ſalutis neque promiſſorum bonorum compotes fieri poſſumus. Nam ſi non poteſt quis in regnum cælorum ingredi, niſi per aquam & ſpiritum regeneratus fuerit: &, Qui non manducat carnem Domini & ſanguinem eius non bibit, æterna vita priuatur: omnia autem hæc non aliter [c] *quam per ſacroſanctas illas manus perficiuntur, manus, inquam, ſacerdotum: qui fiet, vt citra illorum opem aut gehennæ ignem euitare quis poſſit, aut repoſita in cælo præmia adſequi?* Manifeſtum eſt, CHRYSOSTOMVM his verbis non minus diaconos quam laicos ab ordinaria baptizandi poteſtate excludere. Eruditus IOANNES FORBESIVS [*d*], qui primum contra baptiſmum laicorum hunc locum produxit, poſtea eo inductus eſt, vt baptiſmum diaconorum æque ac laicorum illicitum eſſe concluderet. Enim vero mentem CHRYSOSTOMI minus recte percepit. Neque enim baptiſmum ſacerdotis manibus ita vindicatum iuit, vt dixerit, ſimpliciter & abſolute illicitum diaconis eſſe quacunque occaſione eum adminiſtrare. Nam in neceſſitate diaconis non tantum permittit, ſed diſerte iniungit baptizare. *Si enim neceſſitas fuerit*, inquit [*e*], *& inueniatur infans nondum tinctus, & morti vicinus, diacono eum tingere licet.* Et hanc EPIPHANII [*f*] mentem eſſe oportet, quando ait: *Neque diaconis quidem ipſis vllum in eccleſiaſtico ordine ſacramentum perficere conceditur, ſed hoc duntaxat, vt eorum, quæ perficiuntur, miniſtri ſint.* Hoc eſt, ordinarie eos hæc facere non decere, præſente ſacerdote, ſed tantum ſacerdoti, tanquam præcipuo actori, in celebratione illius miniſtrare Idem ſenſit HILA-

(*c*) Chryſoſt. de ſacerdot. lib. III. cap. V. Tom. IV. opp. p. 29. edit. Francof. Græc. vid. in Orig. lib. X. cap. II. §. XXI. vol. IV. p. 51.

(*d*) Forbeſ. inſtruct. hiſtorico-theol. lib. X. c. XIV. n. 8. Chryſoſtomus, non obſtante neceſſitate, miniſterium baptiſmi ſolis vindicat ſacerdotibus, non minus quam miniſterium euchariſtiæ; quam non niſi a ſacerdote conſecrari poſſe, omnes fatentur, *Manifeſta*, inquit, *dementia eſt*, *cetera.*

(*e*) Chryſoſt. homil. LXI. tom. VII. edit. Sauil. p. 423. Ἐὰν γένηται ἀνάγκη, καὶ εὑρεθῇ παιδίον ἀβάπτιστον, καὶ μέλλῃ τελευτᾷν, ἔξον τὸν διάκονον βαπτίσαι.

(*f*) Epiphan. hæreſ. LXXIX. Collyrid. n. IV. Καὶ γὰρ οὔτε διάκονοι ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ τάξει ἐπιστεύθησάν τι μυστήριον ἐπιτελεῖν, ἀλλὰ μόνον διακονεῖν τὰ ἐπιτελούμενα.

RIVS

Digitized by Google

RIVS [*g*]: Baptiſmum enim *apoſtolici officii miniſterium* vocat, & extra ordinem factum putat, vt *Philippus* diaconus eunuchum baptizarit, quippe qui ſalutis ſuæ cupidus impatienti baptiſmi deſiderio flagrarit, vt exſpectare non potuerit, dum ab apoſtolo quodam tingeretur. Canones eccleſiæ nonnunquam diaconis baptizandi poteſtatem exſerte abiudicant in caſibus ordinariis, ſemper tamen neceſſitatem, morbum, impotentiam, vel longiorem abſentiam aliorum miniſtrorum excipiunt. Inter decreta GELASII [*b*] vnum aliquod habetur in hanc ſententiam; *Absque epiſcopo vel presbytero baptizare non præſumat diaconus; niſi prædictis fortaſſe officiis longius conſtitutis neceſſitas extrema compellat: quod & laicis chriſtianis facere plerumque conceditur.* IO. BAPTISTA COTELERIVS [*i*] & IACOBVS SIRMONDVS canonem nobis exhibent ex quodam concilio *Romano*, diaconis baptizare interdicentem omnibus temporibus, excepto paſchæ tempore; hoc autem tempore diaconis & presbyteris conceditur remiſſionem peccatorum dare, hoc eſt baptizare, per parochias. Aliis temporibus, etiam ſi ægritudinis neceſſitas ingruat, nemo præter presbyterum auctoritate præditus dicitur id faciendi, quia ipſi ſoli licentia ſit munus offerendi. Ratio huius differentiæ in eccleſia *Romana* videtur ea fuiſſe, quod in magna illa & populoſa ciuitate, in qua multæ erant eccleſiæ multique presbyteri, at ſeptem tantum diaconi, fieri vix poterat, vt ægrotante quodam catechumeno non facilius presbyter quam diaconus ad dandum ei baptiſmum inueniretur. At vero in paſchali ſollemnitate tan-

(*g*) Hilar. comment. in Pſalm. LXVII. p. 242. edit. Colon. MDCXVII. Sacramentum ipſum baptiſmi adeo impatientis deſiderii cupiditate præueniens, vt a diacono miniſterium apoſtolici officii, ſalutis ſuæ cupidus, exigeret.

(*b*) Gelaſ. epiſt. IX. ad epiſc. Lucan. cap. IX.

(*i*) Concil. Roman. can. VII. ap. Coteler. not. in conſtit. apoſt. lib. III. cap. IX. Paſchæ tempore presbyter & diaconus per parochias dare remiſſionem peccatorum & miniſterium implere conſueuerunt, etiam præſente epiſcopo: in fontem quoque ipſi deſcendunt, illi in officio ſunt: ſed illius nomine facti ſumma conceditur. Reliquis vero temporibus, vbi ægritudinis neceſſitas conſequi vnumquemque compellit, ſpecialiter presbytero licentia eſt per ſalutaris aquæ gratiam dare indulgentiam peccatorum, quoniam & munus ipſi licet, cauſſa mundationis, offerre: diaconis vero nulla licentia inuenitur eſſe conceſſa, ſed quod ſemel forte contigit vſurpare, per neceſſitatem dicuntur excuſati &c.

ta

Digitized by Google

ra baptizandorum multitudo conueniebat, vt epiſcopus & omnes eius presbyteri vniuerſo miniſterio perficiundo vix ſufficerent, adeoque diaconos in huius miniſterii ſocietatem adſciſcerent. Vbi duo obſeruare poſſumus; primum, Ex iuſſione & auctoritate epiſcopi; deinde, Graui tantum neceſſitate exigente id eos feciſſe. ISIDORVS HISPALENSIS, qui longo poſt tempore ſcripſit, idem de æui ſui diaconis baptiſmum adminiſtrantibus obſeruat. *Conſtat*, inquit, *baptiſma ſolis ſacerdotibus eſſe tractandum, eiusque myſterium nec ipſis diaconis explere eſt licitum absque epiſcopo vel presbytero: niſi his procul abſentibus vltima languoris neceſſitas cogat. Quod & laicis fidelibus plerumque permittitur.* Qui mos multis poſt ætatibus & ſæculis obtinuit in eccleſia *Anglicana*, vti ex decretis concilii *Eboracenſis* anno MCXCV, & *Londinenſis* [m] anno MCC, celebrati, nec non ex canonibus *Edmundi* ad ann. MCCXXXVI. in prouinciali GVILIELMI LINWOODI [n] memoratis, conſtat. In quibus omnibus diaconi baptizare prohibentur, niſi graui quadam neceſſitate vrgente, quum ſacerdos non poteſt, vel abſens eſt, vel ſtulte vel indiſcrete non vult, & mors imminet puero vel ægroto. Ita quoque in quibusdam partibus eccleſiarum *Græcarum* res ſe habuit priſcis temporibus, quemadmodum ex teſtimonio CHRYSOSTOMI ante memorato patet, nec non ex verbis THEODORETI [o], *Quum abeſt presbyter*, inquientis, *& vrget neceſſitas, neceſſe habet etiam diaconus ei, cui opus eſt, exhibere baptiſmum.* Non licuit ei igitur id facere ordinarie, ſed tantum exigente ne-

(k) Iſidor. de offic. lib. II. cap. XXIV.

(l) Concil. Eborac. can. V. Diaconus non baptizet, nec corpus Chriſti cuiquam eroget niſi graui neceſſitate vrgente. ap. Roger. Houeden. hiſtor. an. MCXCV & concil. tom. X.

(m) Concil. Londin. c. III. Non liceat diaconibus baptizare, vel pœnitentias dare, niſi duplici neceſſitate, videlicet quia ſacerdos non poteſt, vel abſens, vel ſtulte non vult, & mors imminet puero vel ægro.

(n) Linwood prouinc. lib. III. tit. XXIV. de baptiſmo. Præcipimus, quod diaconi baptizare non præſumant, niſi in his caſibus, quum ſacerdos non poteſt, vel abſens eſt, vel ſtulte vel indiſcrete non vult, & mors imminet puero vel ægroto.

(o) Theodoret. com. in 2 Paralipom. c. XXIX. quæſt. I. p. 389. Πρεσβυτέρου οὐ παρόντος, καὶ τῆς χρείας ἐπειγούσης, ἀναγκάζεται καὶ διάκονος προσφέρειν τῷ δεομένῳ τὸ βάπτισμα.

ceſſitate;

ceſſitate; ſi presbyter ſiue ſacerdos ad illud peragendum reperiri haud poſſet. Atque hæc regula in eccleſia *Conſtantinopolitana* longo poſt tempore adhuc viguit; vt e canonibus NICEPHORI [p] patriarchæ, qui ſæculo nono vixit, diſcimus, vbi ſimplex monachus æque ac diaconus, ſi res ita tulerit, baptizare dicitur. Ex quibus verbis colligi poteſt, neutri illorum hoc ordinarie facere licuiſſe. Simplices enim monachi non erant de ſanctis ordinibus, ſed proprie laici, oppoſiti illis, quos *Græci* ἱερομονάχους, hoc eſt ſacrorum ordinum monachos, vocant, ſpectantes ad hierarchiam & functionem eccleſiaſticam: quemadmodum alibi [q] fuſius demonſtraui. Iam diaconi cum ſimplicibus monachis iuncti non poterant haberi ordinarii baptiſmatis miniſtri, ſed tantum ad id peragendum extra ordinem delegati. Vnde apertum & manifeſtum eſt, quotquot ex veteribus diaconos ab ordinaria baptiſmatis adminiſtratione remouerunt, illos hoc feciſſe eo, quod exiſtimarint, ordinariam baptiſmatis adminiſtrationem eſſe proprium officium ſolorum ſacerdotum ſiue presbyterorum, qui ordine diaconis erant ſuperiores: extrema tamen neceſſitate poſtulante etiam aliis præter ſacerdotes licitum eſſe baptiſmum dare auctoritate quidem epiſcopi; et ex hoc fundamento in eiusmodi caſibus etiam officium diaconorum id creditum fuiſſe. Adeo neceſſariam eſſe videmus hanc diſtinctionem inter caſus ordinarios & extraordinarios, ad terminandas materias in primitiuæ eccleſiæ praxi, dum ab altera parte honor ac dignitas ſacerdotii tuenda, ab altera tamen parte diaconis licentia danda erat baptiſmum conferendi in quibuſdam caſibus, licet haud eſſent ſacerdotes, ſenſu ſtricto accepti ex opinione eorum, qui illis id faciendi concedebant poteſtatem.

§. VI.

Num inferioribus clericis permiſſum fuerit baptizare?

PROXIMA quæſtio ad ſubdiaconos attinet & reliquos inferiores ordines, qui in eccleſia antiqua minoris cleri nomine appellabantur. Hi proprie non erant diuinæ ſed tantum eccleſia-

(p) Niceph. can. XIII. ap. Leuncl. iur. Græc. Rom. tom. I. lib. III. p. 196. Κατὰ περίστασιν ϗ μοναχὸς λιτὸς βαπτίζει. ὡσαύτως ϗ διάκονος κατὰ περίστασιν βαπτίζει.

(q) Origin. eccleſ. lib. VII. cap. II. n. VII. ſeqq.

ſticæ inſtitutionis, vt ſuperiori clero in negotiorum ac munerum procuratione opem ferrent, quemadmodum contra *Romanenſes* alio libro [*r*] dilucide demonſtraui. Iam quæſtio de hiſce in præſenti eſt, An quibuſcunque in caſibus poteſtatem habuerint baptizandi? Non habuiſſe eos ordinariam poteſtatem, ex iis conſtat liquido, quæ de diaconis ſupra diſſeruimus. Nam ſi ipſi diaconi generatim non habuerunt eiusmodi poteſtatem ſibi conceſſam, abſurdum eſſet cogitare, ordines diaconis inferiores eam habuiſſe. Auctor *conſtitutionum* [*s*] eos omnes nominatim excludit ab hoc officio, lectores, pſaltas, ianitores, ſubdiaconos, pœnam *Coritarum* eis minitans, ſi id inuadere auſi fuerint. Sed vero hoc de ordinaria baptiſmi adminiſtratione intelligendum eſt, a qua etiam diaconi remoti erant. Quæſtio tunc porro eſt, An vmquam extra ordinem eum dandi licentiam habuerint? Pauci autem ſunt ex veteribus, qui hanc quæſtionem directe deciderunt, vnde tantum ex parili ratiocinatione iudicare debemus, quid de ea ſtatuerint. Antiquus auctor libri *de baptiſmo hæreticorum*, quem NICOLAVS RIGALTIVS & IOANNES FELLVS in publicam lucem ediderunt inter opera CYPRIANI, dicere videtur, minori clero [*t*] licitum eſſe per neceſſitatem baptizare. Enim vero inter viros doctos non conuenit, quid auctor ille per minorem clerum intelligat. IO. BAPT. COTELERIVS [*u*] & HENRICVS VALESIVS [*w*] omnem clerum epiſcopis & presby-

(*r*) Origin. eccleſ. lib. III. cap. I.

(*s*) Conſtit. apoſtol. lib. III. c. XI. vid. ſupra ſub litt. (*x*) Ita Ambroſ. com. in Epheſ. IV. Neque clerici vel laici baptizant.

(*t*) Anonym. de bapt. hæret. ad calcem Cypr. p. 26. Si a *minore clero* per neceſſitatem traditum fuerit, cet. vid. not. ſeqq.

(*u*) Coteler. not. in conſtit. apoſt. lib. III. c. IX. Notabilia ſunt præ ceteris verba ſcriptoris anonymi de non denuo baptizandis, qui ſemel in nomine Chriſti tincti fuerint, in obſeruationibus Nicolai Rigaltii ad S. Cyprianum p. 134. *Et ideo quum ſalus noſtra in baptiſmate ſpiritus, quod plerumque cum baptiſmate aquæ coniunctum eſt, ſit conſtituta; ſi quidem per nos baptiſma tradatur, integre & ſollemniter & per omnia, quæ ſcripta ſunt, adſignetur, atque ſine vlla vllius rei ſeparatione tradatur: aut ſi a minore clero per neceſſitatem traditum fuerit, euentum exſpectemus, vt aut ſuppleatur a nobis, aut a domino ſupplendum reſeruetur.*

(*w*) Valeſ. not. in Euſeb. lib. VI. cap. XLIII. Idem ſcriptor clerum diſtinguit

teris

teris inferiorem intelligi putant. Quod ſi ita eſſet, perſpicuo argumento foret, inferioribus clericis, ingruente neceſſitate, baptiſmum adminiſtrare licitum eſſe. Verum RIGALTIVS & FELLVS in ſuis ad hunc locum adnotationibus minorem clerum exiſtimant ſignificare tantum presbyteros & diaconos, qui ita appellentur reſpectu epiſcopi illis ſuperioris, qui plerumque baptiſmum contulerit ipſe, & quum ipſe per ſe non potuerit, presbyteris & diaconis præceperit, vt ſuo loco illum conferrent. Mihi non ſumo, vt tam difficilem controuerſiam inter hos viros doctos decidam; præcipuam tamen quæſtionem alia ratione facile decidi poſſe exiſtimo. Nam ſi veteres meris monachis & laicis baptizandi licentiam indulſerunt extra ordinem, ſequitur omnino, vt minime dubitarint eamdem poteſtatem inferioribus concedere clericis, qui ſaltem vno gradu monachis & laicis antecelluerunt. Non poſſumus igitur hanc controuerſiam melius dirimere, quam ſi ad alteram progrediamur quæſtionem, quæ eſt de poteſtate laicis facta, ratione adminiſtrationis baptiſmi, quæ maxima quæſtio eſt in vniuerſo hoc negotio.

§. VII.

Laicis baptizare interdictum in ordinariis caſibus.

IAM heic ante omnia certum eſt, laicos ſemper prohibitos fuiſſe ab immittendo ſe in ordinariam baptiſmatis adminiſtrationem. Omnia loca ſupra citata, quæ id proprium epiſcoporum & presbyterorum miniſterium faciunt, ipſis diaconis excluſis, ſane maiori vi contra laicalem militant vſurpationem. Accedit, quod interdum nominatim ab hoc officio arceantur, vti in *conſtitutionibus* ad minimum ter ſeparatis locis factum legimus. *Non permittimus laicis* [x] *quamlibet ſacerdotalium functionum vſur-*

in maiorem & minorem. Et minorem quidem clerum appellat diaconos & reliquos inferiores ordines. Et quum dicit pag. 129. *Aut ſi*, cetera. Et multo clarius p. 134. *Et ideoque ſalus noſtra*, ceter. (vid. ſub anteced. litt. (u).) Vbi vides, presbyteros ab hominibus minoris cleri aperte diſtingui. Ait enim, minoris cleri homines, ingruente tantum neceſſitate, baptiſmum conferre: quod presbyteris nequaquam conuenit.

(x) Conſtit. apoſt. lib. III. c. X. Ἀλλ' οὔτε λαϊκοῖς ἐπιτρέπομεν ποιεῖν τι τῶν ἱερατικῶν ἔργων· οἷον θυσίαν, ἢ βάπτισμα ἢ χειροθεσίαν, ἢ εὐλογίαν μικρὰν ἢ μεγάλην. Οὐχ ἑαυτῷ γάρ τις λαμβάνει τὴν τιμήν, ἀλλὰ ὁ καλούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. διὰ γὰρ τῆς

pare:

pare; vt ſacrificium, vel baptiſma, vel impoſitionem manus, vel benedictionem tum paruam tum magnam. Nec enim quisquam ſibi ſumit honorem, ſed qui vocatur a Deo. Nam per impoſitionem manuum epiſcopi datur hæc dignitas: qui autem eam non habet ſibi commiſſam, ſed ſibi illam rapuit, Oziæ ſupplicium ſuſtinebit. Hinc perſonatus AMBROSIVS [y] ab apoſtolorum inde temporibus inferiores clericos & laicos a baptizando prohibitos eſſe ait. Id quod ad minimum de prohibitione intelligi debet ab vſurpando hoc officio in ordinariis caſibus.

§. VIII.

Permiſſum tamen non numquam id facere extra ordinem. Quod probatur teſtimonio **Tertulliani.**

AT ENIM VERO difficilis illa quæſtio adhuc remanet, An vmquam id facere eis permiſſum ſit, ſi extrema neceſſitas acciderit, nec publicus miniſter ad peragendum hoc officium potuerit inueniri. Ad quam reſponderi oportet adfirmanter, quod ad generalem eccleſiæ praxin attinet, quantumuis exceptiones quædam eccleſiarum particularium dentur in partem contrariam. TERTVLLIANVS, mea quidem ſententia, primus ſcriptor eſt, qui directe ad hanc cauſſam loquitur, mentemque ſuam ea de re his verbis declarat: *Dandi quidem ius habet ſummus ſacerdos, qui eſt epiſcopus: Dehinc presbyteri & diaconi; non tamen ſine epiſcopi auctoritate, propter eccleſiæ honorem, quo ſaluo ſalua pax eſt. Alioquin etiam laicis* [z] *ius eſt. Quod enim ex æquo accipitur, ex æquo dari poteſt; niſi epiſcopi iam aut presbyteri aut diaconi vocantur, dicentes, Domini ſermo non debet abſcondi ab vllo. Proinde & baptiſmus æque Dei cenſus ab omnibus exerceri poteſt: Sed quanto magis laicis diſciplina verecundiæ & modeſtiæ incumbit, quum ea maioribus competat, ne ſibi adſumant dicatum epiſcopis officium epiſcopatus? Aemulatio ſchiſmatum mater eſt.*

ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ ἐπισκόπου δίδοται ἡ τοιαύτη ἀξία. ὁ δὲ μὴ ἐγχειρισθεὶς ταύτην, ἀλλ' ἁρπάσας αὐτὴν ἑαυτῷ, τὴν τιμωρίαν τοῦ Ὀζία ὑποστήσεται.
Vid. Conſtit. apoſt. lib. II. cap. XXVII. tot. lib. VIII. cap. XLVI. tot.

(y) Ambroſ. com. in Epheſ. IV. p. 948. Hinc ergo eſt, vnde nunc neque diaconi in populo prædicant, neque clerici vel laici baptizant.

(z) Tertull. de bapt. cap. XVII.

Omnia

Omnia licere, dixit ſanctiſſimus Apoſtolus, ſed non omnia expedire. Sufficiat ſcilicet in neceſſitatibus vt vtaris; ſicubi aut loci aut temporis aut perſonæ conditio compellit. Tunc enim conſtantia ſuccurrentis excipitur, quum vrget circumſtantia periclitantis. Quoniam reus erit perditi hominis, ſi ſuperſederit præſtare, quod libere poterit. HENRICVS DODWELLVS [a] & alii quidam adverſus hunc TERTVLLIANI locum excipiunt, vt qui priuatam tantum opinionem eius, non communem eccleſiæ conſuetudinem exhibeat. At nullus ex viris doctis ante DODWELLVM ſic cogitauit, vti ipſemet fatetur, ſuamque opinionem omnium opinioni contrariam eſſe agnoſcit. Maximum etiam argumentum contra hanc ipſam opinionem in promtu eſt ex cohærentia ſermonis TERTVLLIANI: quod in priore parte manifeſte loquatur de praxi eccleſiæ, quando presbyteros & diaconos dicit ex auctoritate epiſcopi agere, vbi baptiſmum conferant. Mirum igitur foret, ſi ſermonem in ſequentibus verbis ſtatim inuertere vellet, nec praxin eccleſiæ intelligere, vbi de laicis loqui cœpiſſet. Vtcunque autem fuerit, inſecutis certe ætatibus ſententia TERTVLLIANI publicis quibusdam eccleſiæ actibus confirmata eſt.

§. IX.

Teſtimonio concilii Illiberritani.

CENTVM circiter annis poſt TERTVLLIANVM epiſcopi *Hiſpani*, in concilio *Illiberritano* [b] congregati, publicum decretum hac de re fecerunt in hanc ſententiam: *Placuit peregre nauigantes, aut ſi eccleſia in proximo non fuerit, poſſe fidelem, qui lauacrum ſuum integrum habet, nec ſit bigamus, baptizare in neceſſitate infirmitatis poſitum catechumenum.* Heic auctoritas non omnibus chriſtianis data eſt generatim, ſed reſtricte, adiectis certis conditionibus. 1.) Extrema quædam neceſſitas id requirere debebat, ſi baptiſmus alia ratione accipi haud poterat. 2.) Baptizantem oportebat lauacrum ſeu baptiſmum ſuum habere integrum. Quod GABRIËL ALBASPINAEVS [c] ſic intelligit, quod

(a) Dodwell. de iure laicorum ſacerdotali c. II, n. 2. p. 52.
(b) Concil. Illiberrit. can. XXXVIII.
(c) Albaſpin. not. in conc. Putarim iſta verba id indicare, qui poſt lauapoſt

poſt baptiſmum non peccarit denuo, neque publicam pœnitentiam ſubierit, neceſſe ſit. GERARDVS IOANNES VOSSIVS [d] melius id baptiſmo exiſtimat clinicorum opponi, qui minus ſollemnis & imperfectus erat baptiſmus, faciebatque, vt hoc modo tincti in perpetuum a ſacris ordinibus prohiberentur, quemadmodum alibi [e] ex vetuſtis eccleſiæ regulis demonſtravi. Sæpe etiam aliud incommodum baptiſmum illum comitabatur, negata videlicet confirmatio negatumque donum ſpiritus ſancti per impoſitionem manus epiſcopi, quæ non ordinarie expetebatur pro clinicis, qui in periculo mortis feſtinanter baptizati eſſent. Quam ob cauſſam hi epiſcopi *Hiſpani* priuilegium baptizandi eis denegarunt, dum aliis id conceſſerunt. 3.) Requirebatur, vt ne eſſet bigamus, quia, qui talis erat, recipiendis ſacris ordinibus indignus habebatur. Et erat hoc eorum conſilium, ſi ſacerdos ad dandum baptiſmum inueniri non poſſet, eiusmodi laicis auctoritatem id faciendi concedere, qui hiſce idoneis qualitatibus eſſent inſtructi, quæ ad obtinendos ordines requirebantur, atque ita eos ſacerdotes vtcumque exhibere. Hæc maxime probabilis ratio eſt, quam in præſenti reddere de hiſce reſtrictionibus poſſum. Interea quod ad ſummam rei attinet, id extra controuerſiam poſitum eſt, quod in animo habuerint in quibusdam caſibus extraordinariis licentiam & auctoritatem laicis facere adminiſtrandi baptiſmum, quæ res tum quidem auctoritate deſtitui in *Hiſpania* dici non poterat, quandoquidem optimam auctoritatem habebat, quam eccleſia dare poterat, quæ eſt determinatio & auctoritas concilii. Nihil ad rem faceret, ſi quis obiicere vellet, fuiſſe hoc tantummodo decretum concilii, nationi *Hiſpanicæ* peculiaris & proprii. Neque

crum non peccarit, neque pœnitentiam vllam ſubierit: quod peccato poſt baptiſmum commiſſo, omnium, vt ita loquar, gratiarum & beneficiorum, quæ acceperat, iacturam faceret, ideoque baptiſmum eius, qui deliquiſſet, non integrum aut incorruptum videri amplius, quod ex illo diuino gratiæ, qua inſtructus erat, quaſi gradu excidiſſet. cetera.

(d) Voſſius de baptiſmo diſput. XI. n. 4. -- hi vero excipiant tum illos, qui non perceperint integrum baptiſma (vbi intelligi cenſeo in morbo adſperſos: de quibus etiam dubitatum fuit, vtrum fieri poſſint epiſcopi) tum illos, qui bigami forent, cetera.

(e) Origin. eccleſ. lib. IV. cap. III. n. 2.

enim

enim iam diſquirimus, quo pacto alia quaecumque eccleſia huic regulae ſeſe ſubmittere debeat, ſed tantum, quae conſuetudo & praxis fuerit eccleſiae antiquae. Eccleſia *Romana* ab regula huius concilii iam ante plura ſaecula diſceſſit; nam bigamis baptizare permiſit, vti auctor eſt AVXILIVS [*f*], quantumuis huius concilii *Hiſpanici* decreto eſſet interdictum. Sed progredimur.

§. X.

Teſtimonio eccleſiae Alexandrinae.

HAC materia eum in modum definita in *Occidente*, alia res accidit in *Oriente*, quae ſimile decretum inuexit in eccleſiam *Alexandrinam*, ſi veteribus hiſtoricis, SOCRATI, SOZOMENO & RVFFINO, eam narrantibus, fides vlla habenda eſt. RVFFINVS hiſtoriam ex eorum ore ſe accepiſſe dicit, qui cum ATHANASIO ſint conuerſati, ab eoque res memoriae eſt prodita in hunc modum: *Tempore, quo apud Alexandriam Petri martyris diem Alexander epiſcopus agebat, quum poſt expleta ſollemnia conuenturos ad conuiuium ſuum clericos exſpectaret in loco mari vicino, videt eminus puerorum ſupra oram maris ludum imitantium, vt fieri ſolet, epiſcopum, atque ea, quae in eccleſia geri mos eſt. Sed quum intentius diutine pueros inſpectaret, videt ab his geri quaedam etiam ſecretiora & myſtica. Perturbatus illico vocari ad ſe clericos iubet, atque eis, quid eminus ipſe videret, oſtendit. Tum abire eos & comprehenſos ad ſe perducere omnes pueros imperat. Quumque adeſſent, quis eis ludus, & quid egiſſent, vel quomodo, percunctatur. Illi, vt talis habet aetas, pauidi, negare primo, deinde rem geſtam per ordinem pandunt, & baptizatos a ſe eſſe quosdam catechumenos confitentur per Athanaſium, qui ludi illius puerilis epiſcopus fuerat ſimulatus. Tum ille diligenter inquirens ab his, qui baptizati dicebantur* [*g*], *quid interrogati fuerint quidue reſponderint, ſimul & ab eo, qui interrogauerat. Vbi videt, ſecundum religionis noſtrae ritum cuncta conſtare, conlocutus cum concilio clericorum, ſtatuiſſe traditur, illis, quibus*

(*f*) Auxil. de ordinat. Formoſi, ad calcem Morini de ordinationibus, c. X. Baptizati bigami; ſi neceſſitas incumbit, baptizare poſſunt; ſacrum vero ordinem canonice accipere nequeunt.

(*g*) Ruffin. hiſtor. lib. I, cap. XIV.

inte-

integris interrogationibus & reſponſionibus aqua fuerit infuſa, iterari baptiſmum non debere, ſed adimpleri ea, quæ a ſacerdotibus mos eſt. SOCRATES [*b*] & SOZOMENVS [*i*] eamdem hiſtoriam narrant, nec non auctor vitæ ATHANASII [*k*] apud PHOTIVM., vna cum IOANNE MOSCHO [*l*] & compluribus aliis. Qui hac relatione ſeſe premi ſentiunt, varias vias ineunt vim eius euadendi. MICHAEL GLYCAS hiſtoricus *Græcus* plane inuertit epiſcopi deciſionem, dicitque, eum pueros iſtos denuo tingi iuſſiſſe. Quæ autem tam manifeſta eſt & in omnium veterum hiſtoricorum fidem iniurioſa præuaricatio, vt haud vllum aliud reſponſum mereatur, quam vt vero nomine temerariæ deprauationis & impoſturæ appelletur. Alii eo propendent, vt vniuerſam hiſtoriam in dubium vocent; dicuntque, viros doctos iam generatim eo inclinare, vt eam reiiciant tanquam fictionem. Noui equidem FRIDERICVM SPANHEIMIVM & paucos alios ſic ſentire; plerique tamen viri docti non ſunt in ea opinione. IOANNES WHITGIFTVS, GEORGIVS ABBOTVS, IO. BAPTISTA COTELERIVS, ANTONIVS PAGIVS & multi alii, quos nominare poteram, æui ſui magni viri, pro veritate iſtius hiſtoriæ ſcripſerunt, eamque vt genuinam defenderunt. Et quodammodo inde etiam confirmatur, quod RVFFINVS eam ſe accepiſſe dicit ex ore eorum, qui cum *Athanaſio* conuerſati ſint. Et NICEPHORVS CALLISTVS [*m*], qui eamdem quoque hiſtoriam refert, parallelum exemplum alius cuiuſdam & ſimilis facti exhibet, quod ipſius ætate acciderit *Conſtantinopoli*. Quod oſtendit, non eſſe omnino rem adeo ſingularem & incredibilem, vti quidem nonnulli ſibi perſuadent. Fac autem, eſſe narrationem fabuloſam, æquum tamen eſt de antiquis hiſtoricis *Græcis* pariter ac *Latinis* id habere perſuaſum, ipſos ſaltem crediidiſſe, quod memoriæ prodiderunt, nimirum eiusmodi quid *Alexandriæ* contigiſſe. Quod ſi generali ſententiæ & praxi eccleſiæ iſtius æui id contrarium fuiſſet, vix cum tali approbatione narraſſent, ſed potius cenſu-

(*b*) Socrat. hiſtor. lib. I. c. XV. tot.
(*i*) Sozomen. lib. II. c. XVII.
(*k*) Phot. cod. CCLVIII. pag. 1429. 1430.
(*l*) Moſch. pratum ſpirit. cap. CXCVII.
(*m*) Niceph. hiſtor. lib. III. cap. XXXVII.

ram

Digitized by Google

ram & animaduerſionem quamdam ſubiunxiſſent; vti fecerunt recentiores quidam *Græci*, qui factum non probant, & propterea reprehendunt, non quidem vt narrationem fabuloſam, ſed vt actionem conſuetæ regulæ contrariam. Quod quum veteres hiſtorici non fecerint, merito hinc concludi poteſt, illos ſaltem exiſtimaſſe, deciſionem ALEXANDRI eiuſque concilii generali ſententiæ & praxi eccleſiæ eſſe conformem. Alia autem obiectio aduerſus hunc caſum a MATTHAEO BLASTARE [n], recentiore quodam legum eccleſiaſticarum expoſitore *Græco*, formatur, qui ſingulare tantum exemplum & præter canones factum eſſe dicit. Quæ reſponſio eſt, plus habens modeſtiæ, & ex vna parte plus roboris illi facto adferre videtur, quam alterutra antegreſſarum. Haud vllum enim credo inueniri canonem, qui in anteceſſum adoleſcenti cuidam det auctoritatem baptizandi alium, præter neceſſitatem. Sed vero a ſenſu quæſtionis quodammodo aberrat, vtpote, quæ non ad factum ATHANASII, ſed ad ſententiam ALEXANDRI, de iſto facto latam, attinet. De facto enim ATHANASII quiuis libenter fatebitur, nec canonem nec fortaſſis præiudicium vſpiam fuiſſe, quo illud nitatur; & mirum foret, ſi eiusmodi canon in eccleſia eſſet conditus. Quod autem ad determinationem attinet ALEXANDRI, quod baptiſmus in debita forma, etſi præter regulas eccleſiæ, datus per manum laici validus eſſe poſſit, ita vt eum non neceſſe ſit iterari: non exiſtimo adeo facile fore, vti quidem putat BLASTARES, antiquum quemdam canonem producere, huic rei directe oppoſitum, qui baptiſmos illos, præter regulam adminiſtratos omnino nullos & irritos de-

(n) Blaſtar. ſyntagma canon. ap. Beuereg. pandect. tom. II. p. 43. ὥσπερ οἱ τῶν Ἀγαρηνῶν βαπτιζόμενοι παῖδες τοῦ μὴ δυσωδίας ἀπόζειν, χριστιανοὶ οὐ λογίζονται, οὕτως οὐδὲ οἱ μύρῳ χριόμενοι πρὸς τῶν ἀνιέρων· ὅτι μὴ δέδοται τοῖς τοιούτοις ἁγιασμοῦ τινος ὅλως μεταδιδόναι. εἰ δέ τις ἀνθυποφέρει τὸ παρὰ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου ὅτι παιδὸς ὄντος γεγονός, ἐνθυμηθήτω τὸν διοριζόμενον πολιτικὸν νόμον, ὅτι τὸ παρὰ κανόνας οὐχ ἕλκεται εἰς ὑπόδειγμα. Καὶ οὐ νόμος ἐκκλησίας τὸ σπάνιον. *Quemadmodum Agarenorum infantes baptizati, vt non male olerent, chriſtiani non iudicantur, ita neque ii, qui a non ordinatis chriſmate inunguntur; quia talibus non eſt indultum aliquam omnino ſanctificationem participare. Quod ſi quiſquam in contrarium adducat, quod a magno Athanaſio, quum puer adhuc eſſet, factum erat, attendat ad legem ciuilem ſtatuentem, quod aliquid præter canones factum non trahitur in exemplum. Et lex eccleſiæ non eſt, quod raro fit.*

claret, quamuis ab eccleſia, in qua facti erant, poſtea permiſſos, quæ peculiaris præſentis caſus ratio erat. Duæ enim heic viæ videntur eſſe actum quempiam permittendi, nimirum vel per antecedentem auctoritatem, quæ alicui detur eum perficiendi, vel per ſubſequentem confirmationem rei, præter regulam factæ & ſine auctoritate, quæ ex poſt facto in permiſſione eius hæret. Atque ita baptiſmos, ab ATHANASIO datos, permiſſos & confirmatos eſſe ab *Alexandro* in eccleſia, manifeſtum eſt.

§. XI.
Teſtimonio Hieronymi.

SAECVLO quarto exeunte vixerunt HIERONYMVS & AVGVSTINVS, qui de praxi eccleſiæ, quod ad baptiſmi laicalis permiſſionem certis in caſibus attinet, perſpicue loquuti ſunt. HIERONYMVS, vti obſeruauimus ſupra, presbyterorum & diaconorum poteſtatem baptizandi ex primitiua poteſtate epiſcopi derivat: ſi tamen neceſſitas cogat [*o*], frequenter etiam laicis licere baptizare dicit: Vt enim quis acceperit, ita eum & dare poſſe. Hoc HIERONYMI teſtimonium tam graue tamque planum eſt, vt ſæpius ſim miratus, quomodo IOANNES FORBESIVS [*r*] vir doctus & acri iudicio præditus, ingenioſus item GVILIELMVS REEVESIVS [*q*] in eiusmodi errorem abripi potuerint, vt dicerent „poſt concilium *Nicænum* hanc propoſitionem, Quos baptizarit laicus, eos eſſe denuo baptizandos, vſque adeo firmitatem obtinuiſſe apud orthodoxos, vt ea, tamquam indubitato principio, hæreticos *Luciferianos* confutarint.“ Qui hæc verba in his eruditis ſcriptoribus legit neque circumſpicit longius, anne is primo intuitu inducetur, vt cogitet, concilium *Nicænum* alicubi feciſſe decretum, vt ii, qui a laicis baptizati ſint,

(*o*) Hieron. dial. contr. Lucifer. cap. IV. Sine chriſmate & iuſſione epiſcopi neque presbyter neque diaconus ius habent baptizandi. Quod frequenter (ſi tamen neceſſitas cogit) ſcimus etiam licere laicis. Vt enim accipit quis, ita & dare poteſt.

(*p*) Forbeſ. inſtruct. hiſtor. lib. X. c. XIV. n. 5. Vſque adeo autem apud orthodoxos etiam poſt Nicænum concilium maior ille propoſitio: (*Quos baptizavit laicus, ii ſunt denuo baptizandi* num. 4) firmitatem obtinuit, vt ea, tamquam indubitato principio, errorem Luciferi confutarint.

(*q*) Recues. *Not.* ad Vincent. Lirin. p. 263.

denuo

denuo baptizentur; et catholicos generatim hoc tamquam indubitato principio vſos eſſe ad confutandos *Luciferianos?* Et re ipſa tamen nihil eiuſmodi inuenias. Concilium *Nicænum* nullum vnquam decretum fecit de denuo baptizandis iis, qui a laicis eſſent baptizati, ſed tantum a ſacerdotibus hæreticis. Neque catholici ea propoſitione tanquam indubitato principio vſi ſunt aduerſus *Luciferianos.* HIERONYMVS contra *Luciferianos* ſcripſit, tantum autem abeſt, vt generatim eos, quos homo laicus tinxerit, iterum tingendos eſſe ſtatuat, vt diſerte contrarium tueatur, nimirum ſi neceſſitas cogat, laicis etiam licere baptiſmum adminiſtrare. REEVESIVS aliquando iſtum mihi honorem exhibuit, vt opinionem meam & iudicium apud ſe aliquid valere ſiuerit, & ſi hanc materiam denuo conſiderarit, cauſſam eum habiturum confido opinionem ſuam hac in re mutandi, quum ſit vir æque ingenuus ac doctus; et tanto magis, quia plerique facile in errorem abripiuntur magnorum & in primis eruditorum hominum auctoritate, eaque vt vera amplectantur, quæ ipſis ab aliis traduntur, qui in altiore quodam dignitatis gradu ſunt conſtituti. Quod niſi veritus eſſem, non potuiſſem a me impetrare, vt hunc errorem in viro notarem, cuius vtiliſſimos labores maximi æſtimo.

§. XII.

Teſtimonio Auguſtini.

AVGVSTINVS contemporaneus fuit HIERONYMO & eamdem quam hic opinionem hac in re fouit. In epiſtola ad FORTVNATVM, in GRATIANO [r] conſeruata, in hunc modum ſcribit: *In neceſſitate, quum epiſcopi aut presbyteri, aut quilibet miniſtrorum non inueniuntur, & vrget periculum eius, qui petit, ne ſine iſto ſacramento hanc vitam finiat, etiam laicos ſolere dare ſacramentum, quod acceperunt, ſolemus audire.* Et hanc conſuetudinem deriuat ex auctoritate, per apoſtolos tradita epiſcopis. Nam in eadem epiſtola [s] ait: *Sanctum eſt baptiſma per ſe ipſum,*

(r) Ap. Grat. de conſecrat. diſt. IV. cap. XXI.

(s) Ibid. ap. Gratian. cap. XXXVI. Ibid. Non poteſt quisquam dicere, relinquendum eſſe illum, qui morte imminente baptizari deſiderat. Quem baptizatum a pœnitente quisquis non credat contigiſſe, oportet vt credat poſſe contingere.

quod datum eſt IN NOMINE PATRIS *&* FILII *&* SPIRITVS SANCTI: *Ita vt in eodem ſacramento ſit etiam auctoritas traditionis per Dominum noſtrum ad apoſtolos, per illos autem ad epiſcopos & alios ſacerdotes, vel etiam laicos chriſtianos, ab eadem origine & ſtirpe venientes.* Hiſtoriam etiam ibi narrat de quodam catechumeno, qui quum eſſet in mari & periculo mortis, a pœnitente baptizatus ſit, quod alius chriſtianus non eſſet in naui. Et hinc concludit, quod, licet iſtiusmodi res non contigiſſet, quemuis tamen credere oporteat, contingere poſſe, adeoque non poſſe quemquam dicere, *relinquendum eſſe illum, qui morte imminente baptizari deſideret.* Si quis vero hæc loca dubia eſſe dixerit, eo quod tantum a GRATIANO exhibeantur, is idem in indubitatis AVGVSTINI operibus legere poteſt. In libris ſuis contra *Parmenianum Donatiſtam* [s], baptiſmum hæreticorum non iterandum eſſe probaturus, ſic argumentatur: *Si laicus aliquis pereunti dederit, neceſſitate compulſus, quod quum ipſe acceperit, dandum eſſe addidicit, neſcio, an pie quisquam dixerit eſſe repetendum. Nulla enim, neceſſitate ſi fiat, alieni muneris vſurpatio eſt; ſi autem neceſſitas vrgeat, aut nullum aut veniale delictum eſt.*

§. XIII.

Teſtimonio Gelaſii *epiſcopi* Romani, *ad an. CCCCXCII.*

PROXIMVS ab AVGVSTINO ſcriptor, qui hac de re quidquam dixit, GELASIVS eſt, epiſcopus *Romanus*, qui in epiſtola ſua ad epiſcopos *Lucaniæ, Brutiæ* & *Siciliæ* [u] miniſterium baptizandi in ordinariis caſibus ſolis epiſcopis & presbyteris vindicat, diaconis ab eo excluſis, præterquam ſi extrema neceſſitas compellat, & miniſtri ſuperiores longius abſint. Rebus ſic ſe habentibus laicis chriſtianis plerumque concedi dicit id facere. Vt adeo laicis tantumdem auctoritatis tribuat hoc officium explendi, abſentibus diaconis, quantum diaconis, epiſcopo & presbyteris abſentibus.

(s) Auguſtin. contr. epiſt. Parmen. lib. II. c. XIII.

(u) Gelaſ. epiſt. IX. ad epiſc. Lucan. cap. IX. Abſque epiſcopo vel presbytero baptizare non præſumat diaconus; niſi prædictis fortaſſe officiis longius conſtitutis, neceſſitas extrema compellat: Quod & laicis chriſtianis facere plerumque conceditur.

§. XIV.

§. XIV.

Teſtimonio Iſidori, *epiſcopi* Hiſpalenſis ad annum DXCV.

ISIDORVS HISPALENSIS epiſcopus centum circiter annis poſt GELASIVM vixit, mentemque ſuam in eumdem modum declarat: *Quod nec priuatis* [*w*] *nec clericis ſine gradu baptizare liceat, niſi tantum ſacerdotibus: In euangelio legimus, apoſtolis tantum permiſſum, IESV poſt reſurrectionem dicente, ſicut me miſit Pater, & ego mitto vos. Et hoc quum dixiſſet, inſufflauit & ait eis, Accipite Spiritum Sanctum. Quorum remiſeritis peccata, remittentur eis; et quorum retinueritis, retenta erunt. Et in alio loco, Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti. Vnde conſtat, baptiſmum ſolis ſacerdotibus eſſe traditum, eiusque myſterium nec ipſis diaconibus explere eſt licitum absque epiſcopis vel presbyteris: niſi illis abſentibus vltima languoris cogat neceſſitas: Quod & laicis fidelibus plerumque permittitur, ne quisquam ſine remedio ſalutari de ſæculo euocetur.* Ita per ſexcentos annos generalem opinionem & praxin antiquæ eccleſiæ vidimus, fundatam, quemadmodum illi credunt, iuſſione data apoſtolis: qua epiſcopi, tamquam apoſtolorum ſucceſſores, primo poteſtatem acceperint dandi baptiſmum per ſe ipſos, deinde aliis etiam concedendi auctoritatem faciendi idem; idque vel presbyteris & diaconis iunctim, vel presbyteris ſolis in caſibus ordinariis: et extra ordinem atque in extrema neceſſitate diaconis & laicis.

§. XV.

Ad obiectionem ex Chryſoſtomo, Baſilio & Cypriano *reſponſio.*

HVIC generali antiquitatis conſenſui IOANNES FORBESIVS [*x*] & nonnulli alii, qui ipſum ſequuntur, CHRYSOSTOMI, BASILII & CYPRIANI auctoritatem oppoſuerunt; quorum teſtimonium etiamſi omnino ab opponentium partibus ſtaret, non multum tamen ponderis haberet, quod tantum priuatam eorum

(*w*) Iſidor. de offic. eccleſ. lib. II. cap. XXIV.

(*x*) Forbeſ. inſtruct. lib. X. cap. XIV. Chryſoſtomus, non obſtante neceſſitate baptiſmum ſolis vindicat ſacerdotibus, Manifeſta, inquit, dementia eſt, cetera.

ſententiam, non praxin eccleſiæ, de qua in præſenti diſſertatione quæſtio eſt, loqueretur. Enim vero iam §. V. oſtendi, mentem CHRYSOSTOMI omnino perperam intelligi a FORBESIO. Quando enim CHRYSOSTOMVS officium baptiſmi ad manus ſacerdotum reſtringit, de ordinariis tantum caſibus id intelligit; alioqui diaconi, qui non ſunt ſacerdotes, ſimpliciter & ſemper ab illo excluderentur non minus quam laici. Atqui CHRYSOSTOMVS diaconis baptizare permittit, ſi qua neceſſitas ingruat; vnde apparet, ſermonem tantum eſſe de ordinaria baptiſmi adminiſtratione. Non repetemus heic CHRYSOSTOMI verba, quia ſupra, vbi de poteſtate diaconorum diximus, adducta ſunt, quo lectores noſtros remittimus. Quod ad BASILIVM attinet, libenter concedo, ipſum hac in re quodammodo ſingularem fouiſſe opinionem. Nam eos omnes denuo baptizandos eſſe ſtatuit, qui tantum a laicis baptizati erant, quemadmodum pro iterando baptiſmo illorum ſententiam ſuam dixit, qui ab hæreticis vel ſchiſmaticis ſacerdotibus eſſent tincti. Nam CYPRIANVM, & FIRMILIANVM anteceſſorem ſuum in ſede CAESAREENSI inducit in hunc modum argumentatos: [y] *Hæretici & ſchiſmatici ab eccleſia abrupti ſunt, laici effecti, adeoque nec baptizandi nec ordinandi habent poteſtatem, vt qui non poſſint amplius Spiritus Sancti gratiam aliis quoque præbere, a qua ipſi exciderunt. Quare eos, qui ab ipſis baptizati ſunt, tamquam a laicis baptizatos oportet, ad eccleſiam venientes, vero eccleſiæ baptiſmo expurgari.* Si hoc non eſſet teſtimonium BASILII, ego ſane dubitarem, an tali argumento vnquam vſus ſit CYPRIANVS, quale hoc eſt 1.) Quia eiuſmodi argumentum, quantum ego ſcio, in operibus eius haud inuenitur. 2.) Quia TERTVLLIANVS, quem CYPRIANVS magiſtrum ſuum vocare ſolet, magnam diſtinctionem facit inter baptiſmum hæreticorum & baptiſmum laicorum catholicorum, ſaltem in neceſſitate datum, ſicut vidimus ſupra. Nam repetitioni baptiſmatis eorum, qui ſic a laicis baptizati erant,

(y) Baſil. epiſt. ad Amphiloch. can. I. Οἱ δὲ ἀποῤῥαγέντες, λαϊκοὶ γενόμενοι, οὔτε τοῦ βαπτίζειν οὔτε τοῦ χειροτονεῖν εἶχον ἐξουσίαν, οὐκέτι δυνάμενοι χάριν πνεύματος ἁγίου ἑτέροις παρέχειν, ἧς αὐτοὶ ἐκπεπτώκασι. Διὸ ὡς παρὰ λαϊκῶν βαπτιζομένους τοὺς παρ' αὐτῶν ἐκέλευσαν ἐρχομένους ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν τῷ ἀληθινῷ βαπτίσματι, τῷ τῆς ἐκκλησίας ἀνακαθαίρεσθαι.

con-

contradicebat, licet eos, qui ab hæreticis [z] tincti eſſent, denuo baptizandos eſſe non minus contenderet, quam CYPRIANVS ipſe. 3.) CYPRIANVS catholicorum laicorum longe maiorem rationem habebat, quam ſacerdotum hæreticorum, illos quidem membra eccleſiæ, hos autem ab ea prorſus abruptos reputans. Illos ad concilia ſua admittebat, nec quidquam ſine eorum conſenſu faciebat in pluribus cauſſis eccleſiaſticis; hos autem fugiebat & deteſtabatur, tamquam homines, qui fidem deſeruiſſent & chriſtianæ religioni per doctrinas hæreticas miſiſſent nuntium. Hæc argumenta probabilia ſunt, vt quis iilis inducatur ad cogitandum, CYPRIANVM in eadem, qua magiſter ipſius, fuiſſe ſententia in capite de baptiſmo laicorum, niſi auctoritas BASILII obſtaret. Quomodocunque autem res ſe habet, BASILIVS huic opinioni & peculiari eccleſiæ ſuæ praxi non ita pertinaciter inhæſit, vt a chriſtiana religione eos alienos declararet, qui a ſchismaticis eſſent tincti, aut communionem eccleſiæ propterea ſolueret. Conſilium enim ſuum proxime ſequentibus verbis ſuppeditat, vt homines ad regulas eccleſiæ, in qua viuant, placide ſeſe componant. *Sed quoniam*, inquit, *nonnullis Aſiaticis omnino viſum eſt propter multorum æconomiam & diſpenſationem eorum baptiſma ſuſcipi, ſuſcipiatur* [a]. Vnde inferri poſſe exiſtimo, quod, licet ſua ſententia neque ſchiſmaticorum neque laicorum baptiſma probarit BASILIVS, ratum tamen haberi poſſe crediderit, ſi eccleſiæ placuerit id recipere & confirmare. Atque hoc ſtatuere videtur ex communi veterum principio, quod doctoribus & gubernatoribus eccleſiæ plena poteſtas relicta ſit iſtiusmodi baptiſmata approbandi, ſi id ad beneficium & ædificationem eccleſiæ neceſſarium eſſe viderent. Sin autem ſecus fuerit, opinio BASILII & CYPRIANI contrariæ doctrinæ fraudi eſſe vel communi ſententiæ & praxi eccleſiæ opponi haud poteſt. Attamen obſeruari potuerit, BASILIUM fortaſſis non loqui de baptiſmo laicorum ex neceſſitate dato, ſed de vſurpatione officii, quam ſibi ſumebant hæretici in caſibus ordinariis. Quæ res ma-

(z) Vid. Tertull. de baptiſmo cap. XV. tot.

(a) Baſil. epiſt. ad Amphiloch can. I. Ἐπειδὴ δὲ ὅλως ἔδοξέ τισι, μὲν κατὰ τὴν Ἀσίαν οἰκονομίας ἕνεκα τῶν πολλῶν δεχθῆναι αὐτῶν τὸ βάπτισμα, ἔστω δεκτόν.

gnam

gnam differentiam gignit in hac cauſſa, & ad difficiliorem attinet quæſtionem, quæ eſt, Num baptiſmi auctoritate vacui vnquam rati habiti & ſubſequuta confirmatione ac receptione in eccleſiam approbati fuerint? Quæ res eſt iam proxime conſideranda.

§. XVI.

Num vſurpatus & auctoritate deſtitutus baptiſmus laicorum validus fuerit?

HAEC quæſtio, vti dixi, plus difficultatis quam prior illa habet, quia multi ex ſcriptoribus illis, qui baptiſmum, a laico in neceſſitate adminiſtratum, legitimum eſſe declararunt, de hoc momento penitus ſilent. Neque enim vel TERTVLLIANVS, vel concilium *Illiberitanum*, vel HIERONYMVS, vel GELASIVS, vel ISIDORVS quidquam de eo dicunt, de ſolo neceſſitatis, nec vllo alio, caſu loquentes. Et auctor *conſtitutionum apoſtolicarum* ſeuere contra vſurpatas & auctoritate deſtitutas actiones pronuntiare videtur, tanquam plane nullas & vacuas. Integrum caput habet ſub hoc titulo. *Quod horrenda res ſit, hominem ſe immittere in aliquam dignitatem: vt Coritæ, vt Saul, vt Ozias:* Et mentem ſuam aperit in hunc modum: *Quemadmodum alienigenæ, qui non erat de tribu Leuitica, non licebat offerre aliquid, aut ad aram accedere ſine ſacerdote, ita & vos ſine epiſcopo nihil agite. Quod ſi quis ſine epiſcopo aliquid faciat, illud fruſtra* [b] *facit, nec ipſi in opus reputabitur. Et ſicut Saul, quum abſque Samuele obtuliſſet, audiuit: Inaniter a te actum eſt: ſic quicunque laicus ſine ſacerdote quidquam operatur, in caſſum laborat. Et vt rex Ozias, quum officia ſacerdotum non ſacerdos vſurparet, propter*

(b) Conſtitut. Apoſtol. lib. II. cap. XXVII. Ὅτι φρικῶδες, ἄνθρωπον ἑαυτὸν ἐπιῤῥιπτεῖν ἀξιώματί τινι ἱερατικῷ. Ὡς οἱ Κορεῖται, ὡς Σαοὺλ, ὡς Ὀζίας. Ὡς οὐκ ἐξὸν ἀλλογενεῖ, μὴ ὄντι Λευίτῃ, προσενέγκαι τι, ἢ προσελθεῖν εἰς τὸ θυσιαστήριον, ἄνευ τοῦ ἱερέως, οὕτω καὶ ὑμεῖς ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου μηδὲν ποιεῖτε. Εἰ δέ τις ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου ποιεῖ τι, εἰς μάτην ποιεῖ αὐτό· οὐ γὰρ αὐτῷ εἰς ἔργον λογισθήσεται. Ὡς γὰρ ὁ Σαοὺλ ἄνευ τοῦ Σαμουὴλ προσενέγκας, ἤκουσεν, ὅτι μεματαίωταί σοι· οὕτω καὶ πᾶς λαϊκὸς ἄνευ τοῦ ἱερέως ἐπιτελῶν τι, μάταια ποιεῖ· καὶ ὡς Ὀζίας ὁ βασιλεὺς οὐκ ὢν ἱερεὺς τὰ τῶν ἱερέων ἐπιτελῶν ἐλεπρώθη ἐπὶ παρανομίαν, οὕτω καὶ πᾶς λαϊκὸς οὐκ ἀτιμώρητος ἔσται, καταφρονήσας Θεοῦ, καὶ τῶν αὐτοῦ καθυβρίσας ἱερέων, καὶ τὴν τιμὴν ἁρπ-

trans-

transgreſſionem lepra tactus eſt: ita non impune feret laicus, qui Deum contemſerit, & in ſacerdotes eius inſanierit, atque honorem ſibi arripuerit; minime imitatus CHRISTVM, qui ſemetipſum non clarificauit, vt fieret pontifex, ſed exſpectauit, vt Patrem audiret; Iurauit Dominus, & non pœnitebit eum; Tu es ſacerdos in æternum, ſecundum ordinem Melchiſedeci. Iam vero hic ſermo, ad baptiſmum adplicatus, declarabit, quemlibet vſurpantem officium baptizandi, quod ad ſe non pertineat, in conſpectu Dei grandis delicti reum eſſe; omnesque eius actiones vanas eſſe, quod ad ipſum vſurpatorem attinet; nunquam enim ei in acceptum miniſterium reputatum iri, præmio dignum, ſed eum potius ineuitabili iræ & pœnæ obnoxium fore. Sed vero quæſtio adhuc manet, Num iſti actus, quantumlibet vani reſpectu eius, qui adminiſtrauit, omnino vani ſint & vacui reſpectu etiam illius, qui accepit? Quo de capite vt hic auctor nihil præciſe definiuit, ita mihi non ſumo pro ipſo illud determinare. Contra vero deciſio, facta ab ALEXANDRO & eccleſia *Alexandrina*, plane indicat, eiusmodi baptiſmos, etſi auctoritate vacuos & a regula alienos in adminiſtratore, non tamen prorſus nullos ac vacuos eſſe ratione effectus in baptizatis. *Athanaſium*, certum eſt, non potuiſſe habere legem eccleſiæ, quæ auctoritatem ei dederit baptizandi in iſto caſu & eo modo, quo baptizauit; neque tamen ALEXANDER ſic ab illo baptizatos denuo baptizari voluit. AVGVSTINVS in eadem fuit opinione. Libere quidem fatetur, baptiſmum, a laico ſine neceſſitate adminiſtratum, illicitam vſurpationem eſſe officii alterius: putat tamen, non eſſe eum omnino nullum & irritum in baptizato, ſed verum baptiſmum nec repetendum. Verba eius ſic habent: *Etſi nulla neceſſitate* [c] *vſurpetur & a quolibet cuilibet detur; quod datum fuerit, non poteſt dici non datum, quamuis recte dici poteſt illicite datum. Illicitam ergo vſurpationem corrigit reminiſcentis & pœnitentis affectus. Quod ſi non correxerit, manebit ad pœnam vſurpatoris, quod*

πάσας ἑαυτῷ, μὴ μιμησάμενος χριστὸν, ὃς οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασε γενηθῆναι ἀρχιερέα, ἀλλὰ περιέμεινεν ἀκοῦσαι τοῦ πατρός. Ὤμοσε κύριος καὶ οὐ μεταμεληθήσεται, σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.

(c) Auguſtin. contr. Parmen. lib. II. cap. XIII.

datum eſt, vel eius, qui illicite dedit, vel eius, qui illicite accepit: non tamen pro non dato habetur. Neque vllo modo per deuotum militem, quod a priuatis vſurpatum eſt, ſignum regale videbitur. Si enim aliqui furtim & extraordinarie, non in monetis publicis aurum vel argentum, ſed æs percutiendo ſignauerint: quum fuerit deprehenſum, nonne illis punitis aut indulgentia liberatis, cognitum regale ſignum theſauris regalibus cogetur inferri? Vnde claret, ſenſiſſe AVGVSTINVM, baptiſmum a laico extra neceſſitatem datum, vtut illicitam miniſterii ſacerdotalis vſurpationem; non eſſe iterandum. Et hoc alio loco contra *Donatiſtas* adſerit; non tamen tamquam a generali quodam concilio definitum, ſed vt ſuam ipſius ſententiam. Ait enim, ſi quis forte ſe in concilio conſtitutum, vbi talium rerum quæſtio verſaretur, non præcedentibus talibus, quorum ſententiam ſequi mallet, vrgeret, vt diceret, quid ipſe ſentiret: ſe nequaquam dubitaturum adfirmare [*d*], *habere eos baptiſmum, qui vbicumque & a quibuscumque illud verbis euangelicis conſecratum, ſine ſua ſimulatione & cum aliqua fide accepiſſent: Quamquam eis ad ſalutem ſpiritualem non prodeſſet, ſi caritate caruiſſent, qua catholicæ insererentur eccleſiæ.* Manifeſto idem ſenſit OPTATVS: Chriſtum apoſtolis mandatum baptizandi dediſſe ſtatuit, non tamen eiuſmodi, vt omnia baptiſmata, a quocunque alio exhibita, prorſus nulla & irrita declararit. *In quo baptizarentur gentes,* inquit, *a ſaluatore* [*e*] *mandatum eſt: per quem baptizentur, nulla exceptione diſcretum eſt. Non dixit apoſtolis, Vos facite, alii non faciant. Quisquis in nomine PATRIS, FILII & SPIRITVS SANCTI baptizauerit, apoſtolorum opus impleuit.* Vnde concludit, *Nomen* (ſacroſanctæ Trinitatis) *eſſe, quod ſanctificet, non opus* miniſtrorum, baptiſma adminiſtrantium, & hos *operarios eſſe, non dominos.* Et ex hoc fundamento docet, baptiſmum ſchiſmaticorum, eorumque hæreticorum, qui in fidem TRINITATIS baptizent, eſſe validum, licet non omnino tamquam fidi eccleſiæ miniſtri legitima ratione auctoritatem habeant & poteſtatem id faciendi. Qua de re poſtea loco ſuo plura.

(*d*) Aug. de bapt. lib. VII. cap. LIII.
(*e*) Optat. contr. Parmen. lib. V. p. 90.

§. XVII.

Digitized by Google

§. XVII.
De baptiſmo mulierum, an vllam auctoritatem illæ habeant baptizandi.

PROXIMA quæſtio ad baptiſmum mulierum pertinet, Num vllam auctoritatem habeant vel licentiam baptizandi in eccleſia? De ordinariis caſibus inter omnes conſtat, eis ſimpliciter interdictum eſſe, in vllam functionem eccleſiaſticam, & in ſpecie in baptiſmi adminiſtrationem, ſeſe ingerere. Hæc controuerſia erat inter eccleſiam & diuerſos veteres hæreticos, an mulieribus ſacerdotibus eſſe & baptizare liceret æque ac viris. *Marcionitæ* id licere adfirmabant; idem ſentiebant *Collyridiani*, *Pepuziani* & *Cataphryges*, *Montaniſtarum* ſurculi. Catholici vero huic rei tamquam illicitæ & minus chriſtianæ praxi ſeſe ſemper maſcule oppoſuerunt, quemadmodum in alio opere vberius oſtendendi habui occaſionem, vbi de officio diaconiſſarum [*f*] in eccleſia antiqua diſſerui; quo lectorem remitto. *Lutherani* & *Pontificii*, qui baptiſmum mulierum in extrema neceſſitate defendunt, hoc non negant; aduerſarios autem ſuos ſibi iniuriam facere dicunt, quum ipſis praxin imputent *Marcionitarum* & *Montaniſtarum*, quam vehementer deteſtentur. Vnde cardo controuerſiæ in eo ſitus eſt, Num eccleſia antiqua mulieribus extra ordinem & extrema vrgente neceſſitate permiſerit baptizare? Et heic quidem, ſalua aliorum ſententia, illam eis hoc non permiſiſſe exiſtimo. Nam TERTVLLIANVS eodem loco, quo id a viris legitime fieri poſſe adfirmat, a mulieribus id fieri abſolute vetat; et quidem ex hoc principio diſputat, quod viri ad officium ſacerdotale vocati ſint, mulieres non item, & quod adeo, neceſſitate exigente, illis non his illud perficere liceat. Petulantiam [*g*] vocat

(*f*) Origin. eccleſ. lib. II. cap. XXII. n. VII.

(*g*) Tertull. de bapt. cap. XVII. Petulantia autem mulierum, quæ vſurpauit docere, vtique nunc etiam tingendi ius ſibi pariet; vt quemadmodum illa baptiſmum auferebat, ita aliqua per ſe eum conferat. Quod ſi quæ Pauli perperam ſcripta legunt, exemplum Teclæ ad licentiam mulierum docendi tingendique defendunt: ſciant, in Aſia presbyterum, qui eam ſcripturam conſtruxit, quaſi titulo Pauli de ſuo cumulans, conuictum atque confesſum, id ſe amore Pauli feciſſe, loco deceſſiſſe. Quam enim fidei proximum videretur, vt is docendi & tingendi daret feminæ poteſtatem, qui ne diſcere quidem conſtanter mulieri permiſit?

Digitized by Google

in mulieribus, vſurpare ius baptizandi. Et quum nonnulli id defenderent exemplo *Teclæ*, prouocantes ad auctoritatem antiqui ſcripti, quod ſub nomine *actorum Pauli* & *Teclæ* prodierat, & ab ipſo apoſtolo exaratum credebatur, declarat illis, rem ita ſeſe non habere, ſed a presbytero quodam in *Aſia* ſub nomine *Pauli* conſtructum, eumque conuictum & confeſſum eſſe, id ſe amore *Pauli* feciſſe, ſed hoc non obſtante propter impoſturam iſtam de gradu deiectum fuiſſe: Omnino enim improbabile videri, Apoſtolum mulieribus dediſſe poteſtatem docendi & baptizandi, qui ne quidem eis diſcendi ergo in publico conuentu interrogare permiſerit. Alio loco [b] hac de re ſic loquitur: *Non permittitur mulieri in eccleſia loqui: ſed nec docere, nec tingere, nec offerre, nec vllius virilis muneris, nedum ſacerdotalis officii, ſortem ſibi vindicare.* Vnde id manifeſto apparet, non conceſſiſſe eum feminis eamdem poteſtatem & auctoritatem baptizandi, ſi ingruat neceſſitas, quam maribus conceſſit, ſiquidem in vno caſu exceptionem admittit, non autem in altero. Atque ita in concilio *Carthaginenſi* quarto [i] mulieres a baptizandi miniſterio ſine vlla exceptione excluduntur. Et quamquam GRATIANVS & PETRVS LOMBARDVS verba iſta, *niſi neceſſitate cogente*, antiquo ſyſtemati illius canonis adiiciant; tamen vel propria ipſorum interpretatio eſt, vel manifeſta fraus: neque enim eiusmodi lectio hodie in vllo conciliorum tomo habetur, & GERARDO IOANNE VOSSIO obſeruante [k] aliquot ſæculis ante illos aliter citatus eſt a WALAFRIDO STRABONE [l]; quod argumento eſt, priorem lectionem eſſe genuinam, nec habuiſſe

(b) Tertull. de veland. virgin. cap. IX.

(i) Concil. Carth. IV. can. C. Mulier baptizare non præſumat.

(k) Voſſ. de bapt. diſput. XI. n. XV. p. 148. Iuniores (Lombardus & Gratianus) hæc verba adiungunt, *niſi neceſſitate cogente*. Vnde Pamelius ad Tertullianum libro de baptiſmo cap. XVII. iam olim ſic lectum fuiſſe concludit. Sed quum, vti dixi, nec Walafridus ea legerit verba, nec hodie ea lectio in vllis reperiatur conciliorum libris: magis fit veriſimile, Lombardum illa ac Gratianum adieciſſe, tamquam canonis interpretamentum.

(l) Strabo de offic. cap. XXVI. In hoc & ſimilibus non tribuitur quibuscunque baptizandi indiſcreta licentia, quum *concilio Carthaginenſi mulieres prohibeantur baptizare.*

cano-

Digitized by Google

canonem initio eiusmodi exceptionem. Neque vero HIERONYMVS vel AVGVSTINVS vel GELASIVS vel ISIDORVS vllam feminis auctoritatem baptizandi, ſicut viris, concedunt. Quare ex eorum ſilentio concludi poteſt, non exiſtimaſſe eos, mulierum cauſſam ſimilitudinem quamdam habere cum cauſſa virorum. Præterea hoc etiam concludi poteſt, praxin & regulas hodiernæ eccleſiæ *Græcæ*, *Romanenſium* & *Lutheranorum*, qui obſtetricibus & aliis quibuſcunque feminis, neceſſitate requirente, baptizare permittunt, quibuſcunque aliis rationibus innitantur, non poſſe tamen defendi regulis & canonibus eccleſiæ antiquæ, quia non dantur, qui iſti praxi concilient auctoritatem.

§. XVIII.

Num vſurpatum baptiſmum mulierum validum reputauerint veteres.

AT ENIM VERO roget quis porro, Quid? ſi mulieres vſurpauerint auctoritatem baptizandi, ſiue ordinarie, vti ſacerdotes hæretici, ſiue extraordinarie in neceſſitate quadam, vti fortaſſis nonnulli in eccleſia catholica, licet contra legem fecerint; Num baptiſmus illarum reputatus eſt nullus & vacuus, an vero validus eſſe iuſſus eſt ab eccleſia? Quum diuerſis partibus hæc quæſtio conſtet, non poſſum ad ſingulas partes eodem prorſus modo reſpondere. Non autem heic dubium eſſe puto, quin *primo* omnes iſtæ eccleſiæ, quæ hæreticorum virorum baptiſmum reiecerunt, etiam hæreticarum feminarum baptiſmum, ſiue in ordinariis ſiue extraordinariis caſibus datum, omnino reieciſſe exiſtimandæ ſint. Vnde TERTVLLIANI, CYPRIANI & FIRMILIANI [*m*] plana hac de re eſt ſententia, quod omnia iſta baptiſmata ſint inualida. Probabile etiam mihi videtur, eos, qui baptiſmum hæreticorum virorum extra eccleſiam vt validum, & baptiſmum catholicorum laicorum in eccleſia non tantum vt validum, ſed etiam auctoritate præditum admiſerunt, nihilo minus reieciſſe baptiſmum mulierum vtrobique, quia mulieres tam præciſe ab omnibus ſacerdotalibus miniſteriis excludunt, & id quidem ſemper ſine vlla exceptione & quibuſcunque in caſibus.

(*m*) Firmil. epiſt. LXXV. ap. Cyprian. p. 223. tot.

Digitized by Google

Vt autem nullum antiquum ſcriptorem noui, qui directe ac definite de hac parte quæſtionis loquutus ſit; & rationes dantur, quibus quis induci poteſt, VT AVGVSTINVM diuerſæ opinionis fuiſſe credat; ita aliorum iudicio & diligentiori diſquiſitioni hoc relinquo.

§. XIX.

Num ſacerdotes hæretici & ſchiſmatici & clerici de gradu deiecti vllam legitimam auctoritatem baptizandi habuerint?

PROXIMVM, quod in diſceptationem vocatur, ad baptiſmum attinet, ab hæreticis & ſchiſmaticis epiſcopis, presbyteris & diaconis, nec non ab illis clericis adminiſtratum, qui de gradu ſuo, ob violatas functionis ſuæ regulas, ex auctoritate eccleſiæ legitime deiecti ſunt. Quam materiam recte conſtituere & examinare magni ponderis & momenti res eſt; quia eiusmodi caſus practicus eſt, qui eccleſiæ ſemper plus negotii faceſſiuit, quam baptiſmus mere laicorum. Accedit, quod vniuerſa eccleſia *Anglicana* & omnes eccleſiæ reformatæ ipſam eſſentiam baptiſmi ſui & chriſtianiſmi illi acceptam ferant. Omnes enim baptiſmum ſuum ab hæretica & ſchiſmatica eccleſia *Romana* acceperunt. Perinde igitur, vt hæreticus & ſchiſmaticus baptiſmus definitur eſſe validus vel non validus baptiſmus, ita ſit oportet omnium iſtarum eccleſiarum conditio, vt aut verum & validum baptiſmum acceperint, aut, hoc eis deficiente, omnes denuo baptizari neceſſe habeant. Vt autem, quid antiqua eccleſia de hac magni momenti re ſenſerit, aperte & diſtincte oſtendam, de quatuor his quæſtionibus ſeparatim agere me oportebit: 1.) Num hæretici & ſchiſmatici ab eccleſia habeant vllam legitimam auctoritatem baptizandi? 2.) Num poſito, eos non habere legitimam auctoritatem, baptiſmus eorum, hoc non obſtante, verus & validus baptiſmus ſit? 3.) Quænam priuilegia conferantur per eiuſmodi baptiſmum, quinam ſint eius defectus, & quomodo hi ipſi ſuppleantur, hominibus ad ſanctæ catholicæ eccleſiæ vnitatem redeuntibus? 4.) Vtrum hæretici, ſchiſmatici & deiecti de gradu clerici hac in re agant tamquam clerici, an vero tamquam laici? Diſtincta harum diuerſarum quæſtionum conſi-

Digitized by Google

conſideratio magni vſus erit. Nihil enim vel eccleſiam magis turbauit, vel homines in hac diſputatione confudit, quam neglecta diſtinctio baptiſmi cum auctoritate dati ab eo, qui omnino validus eſt, nec non priuilegiorum vnius a defectibus & imperfectionibus alterius. Ex non diſtincte inſtituta harum rerum conſideratione factum eſt, vt CYPRIANVS omnesque eius ſocii in errorem de iterando baptiſmo inciderint. Nullum baptiſmum validum eſſe poſſe exiſtimabant; niſi & baptizans eſſet homo auctoritate inſtructus, & baptiſmus eius exhibere etiam poſſet omnes illas ſpirituales gratiæ dotes, quæ ſunt ordinariæ baptiſmi catholici effectiones. Vtraque autem res in baptiſmo hæreticorum deficiebat, auctoritas videlicet & ſpiritualis gratia, & hinc baptiſmum eorum inualidum eſſe concludebant. Eadem neglectio diſtinctionis inter baptiſmum auctoritate carentem & inualidum baptiſmum eſt, quæ hodieque multos in errorem abripit. Semper hæc duo confundunt, quæ tamen ſunt diuerſiſſimæ conſiderationis. Nam omnes baptiſmi hæreticorum, ſchiſmaticorum & miniſtrorum de gradu deiectorum auctoritate deſtituuntur; neque vero tutum erit ſtatim inde inferre, quod propterea abſolute ſint inualidi. Alioquin eccleſia catholica & eccleſia *Anglicana* iniqua eſſet conditione, vti ex iis apparebit, quæ in hac diſſertatione ſequuntur.

NAM primum omnium in hoc conſentiebant vniuerſi, quod hæretici, ſchiſmatici & clerici loco moti non habeant ab eccleſia legitimam auctoritatem baptizandi. Hæc opinio non ſolum defendebatur a CYPRIANO eiusque ſectatoribus, iſtiusmodi baptiſmos inualidos eſſe contendentibus, ſed ab AVGVSTINO etiam & reliquis omnibus, qui iuſtum eorum valorem aduerſus neceſſitatem rebaptizandi tuebantur. Et quidem hoc nitebantur fundamento, quod qui eccleſiam deſeruiſſent eique ſeſe opponerent, legitima eius deſtituantur vocatione, adeoque non ſolum præter ſed etiam contra auctoritatem illius in omnibus functionibus ſuis agant. Nihil hanc in rem planius eſſe poteſt canone ſecundi concilii *Carthaginenſis*, qui habet: *Si quis presbyter a præpoſito ſuo excommunicatus vel correptus fuerit, debet vtique apud vicinos epiſcopos conqueri, vt ab ipſis eius cauſſa poſſit audiri, ac per ipſos ſuo epiſcopo reconciliari. Quod niſi fecerit, ſed ſuperbia, quod abſit,*

abſit, inflatus ſecernendum ſe ab epiſcopi ſui communione [*n*] *duxerit, ac ſeparatim cum aliquibus ſchiſma faciens, ſacrificium Deo obtulerit, anathema habeatur, ac locum amittat.* Si illiusmodi presbyter ſchiſmaticus ſe ipſe facit anathema, quod ſacramentum exhibeat in conuentu ſeparato, quamquam in ſe validum eſſe poteſt ſacramentum, manifeſto tamen contra auctoritatem agit eccleſiæ, omnesque eius functiones vitioſæ ſunt & illicitæ in tali ſeparatione. Hoc eſt, quod ſupra ab IGNATIO [*o*] audiuimus inculcatum, " Non licere ſine epiſcopo neque baptizare, neque agapen celebrare, ſed quodcunque ille probet, hoc & Deo gratum eſſe ". Quid vero illud vitioſum Deoque ingratum efficeret, ſi presbyter baptizet ſine ſuo epiſcopo, niſi quod ſic agens præter & contra auctoritatem epiſcopi ſui agat, eique ſeſe opponat, quem Deus præcipuum eccleſiæ rectorem fecit? Hoc etiam eſt, quod ab HIERONYMO percepimus antea [*p*], " ſine iuſſione & auctoritate epiſcopi neque presbyterum neque diaconum ius habere baptizandi, quia is ſit ſummus ſacerdos eccleſiæ". Sed iam plus ſatis de hoc capite diximus, vbi de primitiua epiſcoporum poteſtate & de poteſtate presbyterorum ac diaconorum, tamquam ab illis ſolum deriuata, loquuti ſumus ad demonſtrandum, neminem habere poſſe vllam legitimam auctoritatem ſiue ordinariam poteſtatem baptizandi, niſi eatenus ſolum, quatenus in ſubordinatione ſubter illos, ſecundum ſtatas leges ac regulas eccleſiæ catholicæ, agat. Modo obſeruanda eſt heic diſtinctio, quam de vocabulo *poteſtatis* adhibet AVGVSTINVS; quod vel regularem auctoritatem & poteſtatem adminiſtrandi legitimo modo baptiſmum ſignificat, de qua ſumus loquuti, vel talem poteſtatem, quæ in hominibus ſita eſſe poteſt ad dandum baptiſmum, qui firmus ac validus ſit, etiamſi ad hanc functionem non ſint ſecundum regulas eccleſiæ idonei, ſed contra notas regulas & per manifeſtam vſurpationem id faciant. Quo in ſenſu hæreticis, ſchiſmaticis & contumacibus ſeu deiectis de gradu epiſcopis & presbyteris adhuc poteſta-

(*n*) Concil. Carth. II. can. VIII.

(*o*) Ignat. epiſt. ad Smyrn. n. VIII. cit. ſupra §. III. ad litt. (*f*). pap. 6.

(*p*) Hieron. dial. adu. Lucifer. cap. IV. cit. §. III. ad litt. (*m*). pag. 7.

tem

tem baptizandi eſſe largitur: tum vero non eſſe eum baptiſmum regulis eccleſiæ vere conformem, eiuſque auctoritate munitum, ſed poteſtatem vſurpatam & muneris ad alios ſpectantis illicitam inuaſionem. Vt adeo de hoc capite inter veteres non fuerit controuerſia. Omnium enim iudicia & opiniones in hoc concordabant, quod ſi poteſtas tantum pro poteſtate regulis eccleſiæ fundata, & pro iuſta ac legitima auctoritate accipiatur, hæretici, ſchiſmatici ac ſacerdotes munere ſuo exuti, non habeant legitimam auctoritatem baptizandi; ſed quidquid faciant, id fiat, proprie loquendo, per vſurpationem auctoritate caſſam, criminoſam & anti-epiſcopalem, vtpote notis regulis ac legibus verorum eccleſiæ catholicæ gubernatorum maxime contrarium.

§. XX.

Num baptiſmus hæreticorum & ſchiſmaticorum fuerit validus.

IAM VERO, non obſtante eorum conſenſione hac in re, Quod hæreticorum & ſchiſmaticorum baptiſmus ſit auctoritate vacuus & illicitus, tamen quod ad proximam quæſtionem de eiusmodi baptiſmatum valore attinet, inter ſe diſſidebant. TERTVLLIANVS etſi baptiſmum laicorum in neceſſitate legitimum & validum eſſe concedebat, baptiſmum tamen hæreticorum vt plane nullum & vacuum ſimpliciter & generatim reiiciebat. In hunc enim modum argumentatur: *Vnus omnino baptiſmus eſt nobis tam ex Domini euangelio* [q], *quam ex apoſtoli litteris: Quoniam vnus Dominus & vnum baptiſma & vna eccleſia in cælis. Sed circa hæreticos ſane quid cuſtodiendum ſit, digne quis retractet. Ad nos enim editum eſt. Hæretici autem nullum habent conſortium noſtræ diſciplinæ, quos extraneos vtique teſtatur ipſa ademtio communicationis. Non debeo in illis cognoſcere, quod mibi eſt præceptum; quia non idem Deus eſt nobis & illis; nec vnus Chriſtus, id eſt idem: Ideoque nec baptiſmus vnus, quia non idem; quem quum rite non habeant, ſine dubio non habent: nec capit numerari, quod non habetur. Ita nec poſſunt accipere, quia non habent.* Librum etiam *græce* hanc in rem ſe ſcripſiſſe [q*]

(q) Tertull. de bapt. cap. XV.

(q*) Ibid. Sed de iſto plenius iam nobis in græco digeſtum eſt,

dicit. Et in libro de *præſcriptionibus aduerſus hæreticos* [*r*] eam tangit, *Nemo*, inquiens, *inde ſtrui poteſt*, *vnde deſtruitur*. *Nemo ab eo illuminatur*, *a quo contenebratur*. Et alio libro multo explanatius docet, hæreticos vt gentiles per baptiſmum recipi. *Apud nos*, inquit [*s*], *vt ethnico par*, *immo & ſuper ethnicum hæreticus etiam per baptiſma veritatis vtroque homine purgatus admittitur*. Nonnulli TERTVLLIANVM heic de ſchola MONTANI loqui putant, quia *librum de pudicitia* ſcripſerit, MONTANI placita iam amplexus. Sed vero alii libri ſcripti ſunt ab eo adhuc catholico; adeoque potius arbitror, loqui eum ſententiam eccleſiæ *Carthaginenſis*, & fortaſſis totius eccleſiæ *Africanæ* illius æui. *Agrippus* enim epiſcopus *Carthaginenſis* cum ſynodo prouinciarum *Africæ* & *Numidiæ* non multo poſt eamdem rem confirmauit, vti ex epiſtolis [*t*] CYPRIANI diſcimus. Et opinio

(*r*) Tertull. de præſcript. cap. XII.

(*s*) Id. de pudicit. cap. XIX.

(*t*) Cyprian. epiſt. LXXI. ad Quint. p. 196. Retulit ad me, frater cariſſime, Lucianus, compresbyter noſter, te deſideraſſe, vt ſignificaremus tibi, quid ſentiamus de his, qui apud hæreticos & ſchiſmaticos baptizati videntur. De qua re quid nuper in concilio plurimi coëpiſcopi cum compresbyteris, qui aderant, cenſuerimus, vt ſcires; eiuſdem epiſtolæ exemplum tibi miſi. Neſcio etenim, qua præſumtione ducantur quidam de collegis noſtris, vt putent eos, qui apud hæreticos tincti ſunt, quando ad nos venerint, baptizari non oportere, eo quod dicant vnum baptiſma eſſe, quod vnum ſcilicet in eccleſia catholica eſt. Quæ eccleſia ſi vna eſt, eſſe baptiſma extra eccleſiam non poteſt. Nam quum duo baptiſmata eſſe non poſſint, ſi hæretici vere baptizant, ipſi habent baptiſma. Et qui hoc illis patrocinium de auctoritate ſua præſtat, cedit illis & conſentit, vt hoſtes & aduerſarii Chriſti habere videantur abluendi & purificandi & ſanctificandi hominis poteſtatem. Nos autem dicimus, eos, qui inde veniunt, non rebaptizari apud nos, ſed baptizari. Neque enim accipiunt illic aliquid, vbi nihil eſt; ſed veniunt ad nos, vt hic accipiant, vbi & gratia & veritas omnis eſt; quia & gratia & veritas vna eſt. cetera.

Idem epiſt. LXXIII. ad Iubaian. p. 199. Scripſiſti mihi, frater cariſſime, deſiderans ſignificari tibi motum animi noſtri, quid nobis videatur de hæreticorum baptiſmo, qui foris poſiti & extra eccleſiam conſtituti vindicant ſibi rem nec iuris ſui nec poteſtatis, quod nos nec ratum poſſumus nec legitimum iudicare, quando hoc apud eos eſſe conſtet illicitum, cetera.

CYPRI-

CYPRIANI [*u*] ac diuerſorum conciliorum, eius ætate [*w*] celebratorum, tam nota eſt, vt ei immorari neceſſe non ſit. FIRMILIANVS quoque epiſcopus *Caſareæ* in *Cappadocia* CYPRIANO ſe iunxit longamque ad eum ſcripſit epiſtolam [*x*] ad eamdem opinionem defendendam, vbi decretum etiam citat ſynodi, in *Iconio Phrygiæ* habitæ, in eamdem ſententiam. Ita quoque DIONYSIVS *Alexandriæ* epiſcopus eamdem doctrinam [*y*] tuetur, & in epiſtola quadam ſua decretorum in conciliis apud *Iconium* & *Synada* meminit in eius confirmationem. E contrario STEPHANVS, epiſcopus *Romanus*, & eccleſiæ ſub ipſo conſtitutæ oppoſitam opinionem defendebant, ſtatuentes omnes eos, qui in nomine ſanctæ TRINITATIS tincti eſſent, recipiendos eſſe cum ſola impoſitione manuum, ſine iteratione baptiſmatis, quibuscumque ex hæreſibus vel ſchiſmatibus ad eccleſiam catholicam venirent. Ita enim opinionem eorum in epiſtola ad CYPRIANVM [z] exacte & candide enarrat FIRMILIANVS. Noui equidem, multos viros doctos, & hos inter GERARDVM IOANNEM VOSSIVM, DAVIDEM BLONDELLVM & IOANNEM PEARSONIVM [*a*] exiſtimare, *Stephanum* epiſcopum *Romanum* doctrinæ *Cypriani* ſeſe opponendo inconſiderate in contrarium errorem lapſum eſſe, omnesque ab hæreticis ſiue in nomine TRINITATIS, ſiue alio quocunque modo tinctos, indiſcriminatim recipiendos eſſe, contendiſſe. Enimuero multa ab erudito ANTONIO PAGIO [*b*] ad liberandum ab hac incuſatione STEPHANVM, &, mea quidem ſententia, iuſte ac cum ratione adferuntur.

(*u*) Cyprian. epiſt. LXIX. LXX. LXXI. LXXII. LXXIII. cet.

(*w*) Concil. Carthagin. ap. Cyprian. p. 229. (p. 158 ſeqq. edit. Amſtel. MDCC.) Epiſtol. LXX. ad Ianuar. tot.

(*x*) Firmil. epiſt. LXXV. ap. Cyprian. p. 221.

(*y*) Dionyſ. ap. Euſeb. lib. VII. cap. VII.

(*z*) Firmil. epiſt. LXXV. p. 221. Non putant quærendum eſſe, quis ſit ille, qui baptizauerit, eo quod qui baptizatus ſit, gratiam conſequi potuerit inuocata Trinitate nominum Patris & Filii & Spiritus Sancti.

(*a*) Pearſon. annal. Cyprian. an. CCLVI. n. III. p. 54. (p. 42. edit. Amſtel. MDCC.) Si Stephanum ſpectes, cetera. vid. not. ſeq. (b)

(*b*) Pagi critic. in Baron. ann. CCLVI. num. IV. Pearſonius exiſtimat, Cypriani & Stephani papæ ſententiam vniuerſali propoſitione conſtare: Si Ste-

Nam hic vnus locus FIRMILIANI (qui tamen virorum doctorum ab vtraque parte obſeruationem fugit) abunde eum ab hac culpa vindicat. Plane enim oſtendit, non decertaſſe eum pro quocunque baptiſmate hæreticorum, ſed pro illo tantum, quod factum ſit in ſollemni forma eccleſiæ in nomine videlicet ſanctæ TRINITATIS. Et ſi quæ locutiones in litteris STEPHANI ad CYPRIANVM habentur, quæ plus videntur ſignificare, cum hac reſtrictione & limitatione dextre ſunt interpretandæ. Id quod propter recentiores quoſdam ingenioſos ſcriptores obſeruo, qui, a venerabili FEARSONII epiſcopi auctoritate pendentes, & ipſi incaute lapſi ſunt & alios in eamdem falſam opinionem de STEPHANO epiſcopo *Romano* induxerunt; quum VINCENTIVS LIRINENSIS [c] doctrinam eius ab omni erroris ſuſpicione prorſus vindicet, eamque vere antiquam catholicæ eccleſiæ opinionem eſſe contendat. Neque vllum vetuſtum ſcriptorem noui, qui graui aliqua cenſura in eum propterea vſus ſit, ſi ab illis diſceſſeris, qui manifeſti opinionum CYPRIANI fautores fuerunt, tametſi violentum & immoderatum eius animum improbarunt.

ITA ſe habuit initio controuerſia de rebaptizandis hæreticis & ſchiſmaticis. Proxima ætate diſputatio reſumta & doctrina STEPHANI cum aliqua variatione generatim recepta eſt, CY-

phanum ſpectes, omnes ab hæreticis quibuscumque baptizati, reuerſi ab hæreſi in eccleſia recipi debent ſine legitimo baptiſmo: ſi Cyprianum ſpectes, nullus in aliqua hæreſi aut ſchiſmate primo baptizatus, ab hæreſi aut ſchiſmate reuerſus, ſine baptiſmo legitimo recipi debet: quæ Blondelli, immo & aliquorum catholicorum ſententia fuit. Exiſtimarunt enim, Stephanum damnando morem Cypriani & Africanorum antiſtitum, nec non Firmiliani & orientalium de rebaptizandis hæreticis, in extremum errorem lapſum eſſe ac decreuiſſe, quorumcumque hæreticorum baptiſma, etiamſi conſueta & ſollemni eccleſiæ forma & ritu collatum non eſſet, ratum eſſe ac legitimum, proindeque non iterandum. Verum hæc opinio improbabilis. Si enim in eum errorem lapſus fuiſſet Stephanus, vniuerſa eccleſia his temporibus verſata eſſet in errore: omnes quippe epiſcopi vel Cypriani vel Stephani ſententiam tuebantur; & vtraque ſecundum Blondelli hypotheſin erronea erat. cetera.

(c) Vincent. commonitor. adu. hæreſ. cap. CX. Agrippinus Carthaginenſis epiſcopus primus omnium mortalium contra diuinum canonem, contra vniverſalis eccleſiæ regulam, contra ſenſum omnium conſacerdotum, contra morem ac inſtituta maiorum rebaptizandum eſſe cenſebat. -- Quum ergo

PRIANI

PRIANI doctrina interim damnata in *Donatiſtis*, qui illius ſententiam ſequi præ ſe ferebant. Iam diſtinctio primum facta eſt inter hæreticos & ſchiſmaticos,deinde inter diuerſa genera hæreticorum. Alii enim baptizabant in nomine TRINITATIS in ſollemni forma eccleſiæ, alii non; et eorum, qui baptizabant in nomine TRINITATIS, alii heterodoxi erant ratione fidei TRINITATIS; alii orthodoxi in hoc capite, hæretici autem in aliis opinionibus. Et ſecundum has diſſimilitudines diſcrimen habebatur in recipiendis eorum baptiſmis. Schiſmaticorum baptiſmus generatim accipiebatur vt validus ſine vllo diſcrimine. Baptiſmus iſtorum hæreticorum, qui non baptizabant in nomine TRINITATIS & forma eccleſiæ, generatim reiiciebatur. De eorum autem baptiſmate, qui in nomine TRINITATIS baptizabant, neque vero rectam fidem TRINITATIS tenebant, vti *Ariani* & alii quidam, quædam adhuc ſupererat dubitatio. Nam ATHANASIVS, OPTATVS & pauci alii non tantum neceſſe eſſe exiſtimabant, homines baptizari in nomine TRINITATIS, ſed etiam in vera fide TRINITATIS; adeoque *Arianorum* baptiſmum reiiciebant, quia, licet formam baptizandi in nomine TRINITATIS in eccleſia vſitatam obſeruarent, tamen non baptizabant in vera fide TRINITATIS, vtpote FILII & SPIRITVS SANCTI diuinitatem negantes: quo circa eorum baptiſmum non veri nominis baptiſmum, adeoque repetendum eſſe ducebant. Maxima autem pars eccleſiæ aliter ſentiebant, & idcirco etiam baptiſmum *Arianorum* admittebant, quia baptiſmum dabant in

vndique ad nouitatem rei cuncti reclamarent atque omnes quaquauerſum ſacerdotes pro ſuo quisque ſtudio reniterentur, tunc beatæ memoriæ papa Stephanus, apoſtolicæ ſedis antiſtes, cum ceteris quidem collegis ſuis, ſed tamen præ ceteris reſtitit: dignum, vt opinor, exiſtimans, ſi reliquos omnes tantum fidei deuotione vinceret, quantum loci auctoritate ſuperabat. Denique in epiſtola, quæ tunc ad Africam miſſa eſt, idem his verbis ſanxit, nihil nouandum, niſi quod traditum eſt. Intelligebat etenim vir ſanctus & prudens, nihil aliud rationem pietatis admittere, niſi vt omnia, quá fide a patribus ſuſcepta forent, eadem fide filiis conſignarentur: noſque religionem, non qua vellemus ducere, ſed potius qua illa duceret, ſequi oportere: idque eſſe proprium chriſtianæ modeſtiæ & grauitatis, non ſua poſteris tradere, ſed a maioribus accepta ſeruare. Quis ergo tunc vniuerſi negotii exitus? quis vtique niſi vſitatus & ſolitus? Retenta eſt ſcilicet antiquitas & explorata nouitas.

nomine TRINITATIS, etiamſi fides eorum de illa minus vera eſſet. Hic verus ſtatus huius materiæ fuit ſæculo quarto, quum occaſione ſchiſmatis *Donatiſtarum* diligentius perpenderetur. Quæ omnia ita ſeſe habere, ex teſtimoniis in medium proferendis lector perſpiciet.

PRIMVM decretum in hac materia factum eſt in magno concilio *Arelatenſi* ad ann. CCCXIV. in quo, memorante AVGVSTINO [*d*], ducenti circiter epiſcopi ex Occidente congregati fuerunt, licet iam perpaucæ ex eorum ſubſcriptionibus ſuperſint. In hoc concilio diſputatio de baptiſmis hæreticorum ſecundum nouam IACOBI SIRMONDI editionem ita eſt terminata: *De Afris, qui propria ſua lege vtuntur* [*e*], *vt rebaptizent, placuit, ſi ad eccleſiam aliqui de hac hæreſi venerint, interrogent eos noſtræ fidei ſacerdotes ſymbolum. Et ſi peruiderint, in PATRE & FILIO & SPIRITV SANCTO eos baptizatos; manus eis tantum imponatur, vt accipiant Spiritum Sanctum. Quod ſi interrogati non reſponderint hanc TRINITATEM, baptizentur.* Quidquid heic requiritur ad faciendum baptiſma hæreticorum validum, hoc tantum eſt, vt quis in nomine TRINITATIS, aut ad ſummum in fide TRINITATIS baptizatus ſit. Neque in magna ſynodo *Nicæna* amplius quid requiritur, quæ duos canones hanc in rem habet: Quorum alter [*f*] ſchiſmaticos *Novatianos* ad eccleſiam redeuntes admitti iubet ad eumdem gradum inter clericos, quo gauiſi ſint antea, haud alio ritu quam impoſitione manuum. Alter autem [*g*] præcipit, vt *Paulianiſtæ* ſiue *Samoſateniani* hæretici rebaptizentur. Vnde genera-

(*d*) Auguſt. adu. Parmen. lib. I. cap. V. Vſque adeo dementes ſunt homines, vt *ducentos iudices*, apud quos victi ſunt, victis litigatoribus credant eſſe poſtponendos.

(*e*) Concil. Arelat. I. can. VIII. Not. Vetuſtæ editiones hunc canonem aliter exhibent: *De Arianis, qui propria ſua lege vtuntur, vt rebaptizentur, placuit* &c. Et ſic in GRATIANO de conſecrat. diſtinct. IV. cap. 109. adducitur.

(*f*) Concil. Nic. can. VIII. Περὶ τῶν ὀνομαζόντων μὲν ἑαυτοὺς καθαρούς ποτε, προσερχομένων δὲ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ, ὥστε χειροθετουμένους αὐτοὺς, μένειν οὕτως ἐν τῷ κλήρῳ. *De iis, qui ſe Catharos, id eſt puros, quandoque nominant, ad catholicam autem & apoſtolicam eccleſiam accedunt, ſanctæ magnæ ſynodo viſum eſt, vt impoſitis eis manibus ſic in clero maneant.*

(*g*) Ibid. can. XIX. Περὶ τῶν παυλιανισάντων, εἶτα προσφυγόντων τῇ καθολικῇ ἐκ-

lis

lis regula facta eſt, ſchiſmaticos generatim admittendos eſſe ſine iteratione baptiſmi: hæreticos autem cum quadam exceptione. Illi enim, qui *Pauli Samoſateni* dogmata ſequebantur, rebaptizandi erant. Quæri autem poteſt, Qua de cauſſa *Paulianiſtæ* iuſſi ſint rebaptizari potius quam alii hæretici? Vtrum ideo, quia non baptizarint in nomine TRINITATIS, an quia doctrinam de TRINITATE reiecerint, ſeruata licet eccleſiæ forma? ATHANASIVS in ea videtur fuiſſe opinione, quod ob hanc poſteriorem rationem factum ſit. Reiiciebat enim baptiſma *Arianorum*, quantumuis baptizarent in nomine PATRIS FILII & SPIRITVS SANCTI; quia, etſi formam baptiſmi adhibebant in eccleſia vſitatam, tamen non ſentiebant, vti quidem eccleſia, de diuinitate FILII & SPIRITVS SANCTI. Hunc ergo ſenſum eſſe puto memorabilis illius loci in tertia eius oratione aduerſus *Arianos* [b] vbi ait: *Non in PATRIS & FILII nomine dant baptiſmum Ariani, ſed in nomine creatoris & rei creatæ, effectoris & rei factæ.* Quibus verbis non id vult indicare, quod *Ariani* baptiſmatis formam mutarint, quod nunquam fecerunt ad ætatem vſque *Eunomii;* ſed quod, licet baptizent in NOMINE PATRIS & FILII & SPIRITVS SANCTI, per iſta nomina non id intelligant, quod intelligat eccleſia, ſed FILIVM & SPIRITVM SANCTVM meras res creatas eſſe credant. Adeoque baptiſmum nullius effectus eſſe exiſtimat, quia, licet forma baptiſmatis eccleſiæ vtantur, non tamen baptizent in fide ſanctæ TRINITATIS. Idem de *Manichæis* & *Samoſatenianis* concludit, quos catholica verborum forma vti, ſed verum eorum ſenſum repudiare putat. Vnde liquet, fuiſſe ATHANASIVM ex illis, qui nec generatim receperunt nec generatim reiecerunt hæreticorum baptiſmos; ſed ipſum illos tantum, qui in catholica verborum forma & vera fide in TRINITATEM dati fuerint, admiſiſſe, ceteris omnibus tamquam inualidis reiectis, in quibus vel forma vel fides manca fuerit.

κλησίᾳ, ὅρος ἐκτίθεται ἀναβαπτίζεσθαι αὐτοὺς ἐξάπαντος. *De Paulianiſtis, qui deinde ad eccleſiam confugerunt, ſtatutum eſt, vt ii omnino rebaptizentur.*

(b) Athanaſ. orat. III. adu. Arian. tom. I. p. 413. (p. 510. edit. Par. MDCXCVIII.) οὐ γὰρ εἰς πατέρα καὶ υἱὸν διδόασιν οἱ Ἀρειανοί, ἀλλ᾽ εἰς κτίστην καὶ κτίσμα, καὶ εἰς ποιητὴν καὶ ποίημα.

OPTA-

Optatvs eamdem hac de re opinionem habuit, quod baptiſmus ſchiſmaticorum admitti debeat tamquam validus ſine vllo diſcrimine, quia & in nomine & in fide TRINITATIS [*i*] ſit adminiſtratus; et idcirco *Donatiſtis* narrat, non habere catholicos de eorum baptiſmo vllum ſcrupulum, nec velle eos denuo lauari: quamdiu enim fides eadem ſit, tamdiu etiam eumdem eſſe baptiſmum [*k*], & *Donatiſtas* potius reprehenſioni obnoxios eſſe, quod iterum baptizent eos, qui iam in fide TRINITATIS ſint baptizati. Quod autem ad hæreticorum baptiſma attinet, diſtinctionem aliquam facit. Nonnulli enim nec in nomine, nec in fide TRINITATIS tingebant; et horum quidem baptiſma ſacrilegum vocat & profanum [*l*] nec vnum & idem eſſe atque illud eccleſiæ concedit. Rationes, cur ita diſtinguat, ſequentibus verbis adfert, quando ait [*m*]. *In hoc ſacramento baptiſmatis celebrando tres eſſe ſpecies conſtat, quas & vos nec augere nec minuere, nec prætermittere poteritis. Prima ſpecies eſt in Trinitate, ſecunda in Credente, tertia in Operante. Sed non pari libramine ponderandæ ſunt ſingulæ. Duas enim video neceſſarias, & vnam quaſi neceſſariam. Principalem locum TRINITAS poſſidet, ſine qua res ipſa non poteſt geri: Hanc ſequitur fides credentis. Iam perſona operantis vicina eſt, quæ ſimili auctoritate eſſe non poteſt. Duæ priores permanent ſemper immutabiles & iunctæ: Trinitas enim ſemper ipſa eſt: fides in ſingulis vna eſt, vim ſuam retinent ambæ. Perſona vero operantis intelligitur duabus prioribus ſpeciebus par eſſe non poſſe, ideo quod ſola videatur eſſe mutabilis.* cetera. Vnde concludit, baptiſma in nomine & fide TRINITATIS adminiſtratum non eſſe repetendum, qualiscunque fuerit perſona eius, qui adminiſtrauit.

(*i*) Optat. contr. Parmen. lib. V. p. 85. Quia quidquid in Trinitate factum fuerit, bene eſt: Inde eſt, quod ſimpliciter a vobis venientes accipimus, quum dicit, *Non habet neceſſitatem iterum lauandi.*

(*k*) Optat. ibid. p. 86. Si datis alterum baptiſma, date alteram fidem: Si datis alteram fidem, date alterum Chriſtum: Si datis alterum Chriſtum, date alterum Deum.

(*l*) Ibid. Per quod vnum eſt ab hæreticorum profanis & ſacrilegis baptiſmatibus ſeparatur.

(*m*) Ibid.

Ba-

Digitized by Google

BASILIVS mentem ſuam de his baptiſinis eodem modo aperit. De *Nouatianis* enim & aliis eiuſmodi ſchiſmaticis, in fide non errantibus, iudicat, vniuscuiuſque regionis morem ſequendum eſſe, vtrum denuo baptizandi ſint an non, inde ad eccleſiam reuerſi. De *Pepuzenis* [n] autem ſiue *Montaniſtis* prorſus aliter ſentit & miratur, quomodo hoc magnum *Dionyſium* præterierit. Antiquos enim illum modo baptiſmum ſuſcipiendum putaſſe, qui nihil a fide recedat. Vnde illos alia hæreſes, alia ſchiſmata, alia παρασυναγωγὰς, ſeu illegitimos conuentus, nominaſſe dicit. Hæreſes quidem eos, qui omnino abrupti & in ipſa fide abalienati ſint: ſchiſmata autem eos, qui propter aliquas eccleſiaſticas cauſſas & medicabiles quæſtiones inter ſe diſſideant; illegitimos autem conuentus congregationes, quæ fiant a rebellibus presbyteris vel epiſcopis, qui quum ſe peccauiſſe conuicti ſint, a ſacra obeundi miniſterio prohibiti, legibus & canonibus eccleſiæ ſeſe ſubmittere nolint, ſed nihilo ſecius ſibi præſulatum & ſacrum miniſterium attribuant, populumque ad ſe alliciant, eccleſia catholica relicta. Viſum eſſe ergo veteribus, narrat, baptiſmum hæreticorum, vt *Manichæorum*, *Valentinianorum*, *Marcioniſtarum* & *Pepuzenorum* omnino reiicere, quia de ipſa in DEVM fide diſſentiant: baptiſmum autem ſchiſmaticorum, vt qui adhuc ſint eccleſiæ, admittere, eos autem, qui ſint in paraſynagogis & illegitimis conuentibus tincti, conuenienti pœnitentia & conuerſione correctos rurſus eccleſiæ coniungere; eos etiam, qui in gradu collocati cum rebellibus abierint, poſtquam eos pœnituerit, in eumdem ordinem admitti. Hinc concludit, *Pepuzenos* reiiciendos eſſe tamquam apertos hæreticos, quia in SPIRITVM SANCTVM ſint contumelioſi, *Montano* & *Priſcillæ* paracleti appellationem nefarie & impudenter attribuentes, nec in SPIRITVM SANCTVM, ſed in PATREM & FILIVM & *Montanum Priſcillamque* baptizent. Quare etiamſi hoc magnum DIONYSIVM latuerit, nobis non tamen eſſe ſeruandam erroris imitationem. De *Nouatianis* ait, CYPRIANO & FIRMILIANO viſum eſſe, illos & *Encratitas* & *Hydroparaſtatas* & *Apota-*

(n) Baſil. epiſt. can. I. ad Amphiloch. can. I. tom. III. opp. pag. 20. 21. edit. Pariſ. M DC XXXVIII.

ſtitas vni calculo ſubiicere, quia per ſeparationem ab eccleſia ſe abiunxerint, nec habeant amplius in ſe gratiam SPIRITVS, nec eam aliis poſſint præbere laici effecti, qui nec baptizandi nec ordinandi habeant poteſtatem; quare eos omnes, tamquam a laicis baptizatos, iuſſiſſe ad eccleſiam venientes vero eccleſiæ baptiſmate expurgari. Verumtamen quum nonnullis eccleſiis *Aſiaticis* placuerit, iſtorum baptiſma beneficio diſpenſationis ſuſcipere, ſuſcipi poſſe monet, modo vt redeuntes chriſmate vngantur & confirmentur. Vnde manifeſto apparet, BASILIVM non æque durum ſe præbuiſſe ac CYPRIANVM baptiſmo ſchiſmaticorum; hæreticorum autem, qui a fide aberrant, baptiſmum generatim ſine vlla exceptione reieciſſe.

SED VERO generalior & vſitatior canonis *Nicæni* interpretatio erat, baptiſmum omnium hæreticorum & ſchiſmaticorum, catholicam baptizandi formam in nomine TRINITATIS non reiicientium, quantumuis in fide & opinionibus ſuis errantium, eſſe admittendum. *Paulianiſtas* enim ideo rebaptizandos eſſe ſtatuebant, quia alia baptiſmi forma vtebantur. Hæc certe ſententia fuit concilii *Laodiceni*, ſecundi generalis concilii *Conſtantinopolitani*, & ſecundi concilii *Arelatenſis* & *Trullani;* AVGVSTINI item, HIERONYMI, GENNADII, VRSINI AFRI, SIRICII, LEONIS, INNOCENTII, perſonati IVSTINI MARTYRIS, & plerorumque veterum ſcriptorum.

CONCILIVM *Laodicenum* duos habet hanc in rem canones, quorum in priore ii, qui apud *Nouatianos*, *Photinianos* & *Teſſaradecatitas* ſint baptizati, ad ſacrorum myſteriorum participationem [o] admitti iubentur, poſtquam hæreſin ſuam pleniſſime

(o) Concil. Laodic. can. VII. Περὶ τοῦ, τοὺς ἐκ τῶν αἱρέσεων, τουτέστι Ναυατιανῶν ἤτοι Φωτεινιανῶν ἢ Τεσσαρεσκαιδεκατιτῶν ἐπιστρεφομένους, ἤτε πιστοὺς τοὺς παρ' ἐκείνοις, μὴ προσδέχεσθαι, πρὶν ἀναθεματίσωσι πᾶσαν αἵρεσιν, ἐξαιρέτως δὲ ἐν ᾗ κατείχοντο· καὶ τότε λοιπὸν τοὺς λεγομένους παρ' αὐτοῖς πιστοὺς, ἐκμανθάνοντας τὰ τῆς πίστεως σύμβολα, χρισθέντας τε τῷ ἁγίῳ χρίσματι, οὕτω κοινωνεῖν τῷ μυστηρίῳ τῷ ἁγίῳ. *Eos, qui ex hæreſibus, hoc eſt, Nouatianis ſiue Photinianis vel Teſſaradecatitis conuertuntur, ſiue catechumenos, ſiue qui apud illos fideles dicuntur, non admitti, priusquam omnem hæreſin anathematizauerint & præcipue eam, in qua detinebantur; & tunc deinceps eos, qui apud illos fideles dicebantur, fidei ſymbola diſcentes, & ſancto chriſmate inunctos, ſic ſancto myſterio communicare.*

con-

condemnarint, fidei catholicæ ſymbolum didicerint, & ſancto chriſmate vncti fuerint. Nulla heic noui baptiſmatis, ſed tantum confirmationis mentio habetur, redeuntibus ad eccleſiam impertiendæ. In proxime autem ſequente canone ii, qui ab hæreſi eorum, qui *Cataphrygæ* ſiue *Montaniſtæ* nominentur, ſiue ſint in clero, qui apud illos exiſtimetur, ſiue titulo *maximorum* gaudeant, ab eccleſiæ epiſcopis & presbyteris diligenter catechizandi & baptizandi [*p*] dicuntur. Iam vero quæ ratio foret eiuſmodi faciendi diſcriminis inter baptiſmum *Photinianorum* & *Montaniſtarum* (ſiquidem *Photiniani* æque opinione ſua errabant de TRINITATE atque *Montaniſtæ*) niſi hoc, Quod *Photiniani*, licet diuinitatem CHRISTI haud crederent, formam tamen baptizandi, in eccleſia catholica vſitatam, ſeruabant: *Montaniſtæ* vero, vti nonnulli putant, eam mutarant. Neque enim *in nomine PATRIS & FILII & SPIRITVS SANCTI*, ſed *in nomine PATRIS & FILII* & *Maximillæ* vel *Montani* baptizabant, quemadmodum THEOPHYLACTVS [*q*] & eruditus IO. CASPAR SVICERVS [*r*] aliique ex eo obſeruarunt: aut certe erroribus ſuis ipſam baptiſmi eſſentiam [*s*] deſtruebant.

(*p*) Ibid. can. VIII. *Τοὺς ἀπὸ τῆς αἱρέσεως τῶν λεγομένων Φρυγῶν ἐπιστρέφοντας, εἰ ϗ ἐν κλήρῳ νομιζομένῳ παρ' αὐτοῖς τυγχάνοιεν, εἰ ϗ μέγιστοι λέγοιντο. Τοὺς τοιούτους μετὰ πάσης ἐπιμελείας κατηχεῖσθαί τε, ϗ βαπτίζεσθαι ὑπὸ τῶν τῆς ἐκκλησίας ἐπισκόπων ϗ πρεσβυτέρων. Eos, qui ab eorum hæreſi, qui Phryges dicuntur, conuertuntur, ſiue ſint in clero, qui apud eos eſſe creditur, ſiue maximi dicantur: omnes eos cum omni ſtudio catechizari ſeu initiari & baptizari ab eccleſiæ epiſcopis & presbyteris.*

(*q*) Theophylact. comm. in Luc. XXIV. *Ποῦ λοιπὸν αἱ βορβορώδεις γλῶσσαι τῶν βαπτιζόντων εἰς Μοντανὸν ϗ Πρίσκιλλαν ϗ Μαξιμίλλαν; ἀληθῶς οὐδεμία οὕτω τοῖς βαπτιζομένοις ἄφεσις, ἀλλὰ ϗ προσθήκη ἁμαρτιῶν ἐπιγίνεται. Vbi igitur fœtulentæ linguæ baptizantium in Montanum & Priſcillam & Maximillam? vere nulla his, qui ſic baptizantur, remiſſio, ſed peccatorum augmentatio eſt.* Baſil. epiſt. ad Amphiloch. I. can. I. *Τί ἂν λόγον ἔχει τὸ τούτων βάπτισμα ἐγκριθῆναι, τῶν βαπτιζόντων εἰς πατέρα ϗ υἱὸν ϗ Μοντανὸν ϗ Πρίσκιλλαν; Quam ergo habet rationem, verum eorum baptiſma iudicari, qui in patrem & filium & Montanum Priſcillamque baptizant?*

(*r*) Suicer. theſaur. eccleſ. tom. I. p. 638. Theophylactus in cap. XXIV. Lucæ p. 546. interrogat, *ποῦ αἱ βορβορώδεις γλῶσσαι κ. τ. λ.*

(*s*) Vid. hanc materiam plenius excuſſam a docto auctore recentioris hiſtoriæ *Montaniſmi*, lingua Anglicana conſcriptæ, artic. XIII. p. 168.

SIMI-

dicit. Et in libro de *præſcriptionibus aduerſus hæreticos* [r] eam tangit, *Nemo*, inquiens, *inde ſtrui poteſt*, *vnde deſtruitur*. *Nemo ab eo illuminatur*, *a quo contenebratur*. Et alio libro multo explanatius docet, hæreticos vt gentiles per baptiſmum recipi. *Apud nos*, inquit [s], *vt ethnico par*, *immo & ſuper ethnicum hæreticus etiam per baptiſma veritatis vtroque homine purgatus admittitur*. Nonnulli TERTVLLIANVM heic de ſchola MONTANI loqui putant, quia *librum de pudicitia* ſcripſerit, MONTANI placita iam amplexus. Sed vero alii libri ſcripti ſunt ab eo adhuc catholico; adeoque potius arbitror, loqui eum ſententiam eccleſiæ *Carthaginenſis*, & fortaſſis totius eccleſiæ *Africanæ* iſtius æui. *Agrippus* enim epiſcopus *Carthaginenſis* cum ſynodo provinciarum *Africæ* & *Numidiæ* non multo poſt eamdem rem confirmauit, vti ex epiſtolis [t] CYPRIANI diſcimus. Et opinio

(r) Tertull. de præſcript. cap. XII.

(s) Id. de pudicit. cap. XIX.

(t) Cyprian. epiſt. LXXI. ad Quint. p. 196. Retulit ad me, frater cariſſime, Lucianus, compresbyter noſter, te deſideraſſe, vt ſignificaremus tibi, quid ſentiamus de his, qui apud hæreticos & ſchiſmaticos baptizati videntur. De qua re quid nuper in concilio plurimi coëpiſcopi cum compresbyteris, qui aderant, cenſuerimus, vt ſcires; eiuſdem epiſtolæ exemplum tibi miſi. Neſcio etenim, qua præſumtione ducantur quidam de collegis noſtris, vt putent eos, qui apud hæreticos tincti ſunt, quando ad nos venerint, baptizari non oportere, eo quod dicant vnum baptiſma eſſe, quod vnum ſcilicet in eccleſia catholica eſt. Quæ eccleſia ſi vna eſt, eſſe baptiſma extra eccleſiam non poteſt. Nam quum duo baptiſmata eſſe non poſſint, ſi hæretici vere baptizant, ipſi habent baptiſma. Et qui hoc illis patrocinium de auctoritate ſua præſtat, cedit illis & conſentit, vt hoſtes & aduerſarii Chriſti habere videantur abluendi & purificandi & ſanctificandi hominis poteſtatem. Nos autem dicimus, eos, qui inde veniunt, non rebaptizari apud nos, ſed baptizari. Neque enim accipiunt illic aliquid, vbi nihil eſt; ſed veniunt ad nos, vt hic accipiant, vbi & gratia & veritas omnis eſt; quia & gratia & veritas vna eſt. cetera.

Idem epiſt. LXXIII. ad Iubaian. p. 199. *Scripſiſti mihi, frater cariſſime,* deſiderans ſignificari tibi motum animi noſtri, quid nobis videatur de hæreticorum baptiſmo, qui foris poſiti & extra eccleſiam conſtituti vindicant ſibi rem nec iuris ſui nec poteſtatis, quod nos nec ratum poſſumus neclegitimum iudicare, quando hoc apud eos eſſe conſtet illicitum, cetera.

CYPRI-

CYPRIANI [*u*] ac diuerſorum conciliorum, eius ætate [*w*] celebratorum, tam nota eſt, vt ei immorari neceſſe non ſit. FIRMILIANVS quoque epiſcopus *Cæſareæ* in *Cappadocia* CYPRIANO ſe iunxit longamque ad eum ſcripſit epiſtolam [*x*] ad eamdem opinionem defendendam, vbi decretum etiam citat ſynodi, in *Iconio Phrygiæ* habitæ, in eamdem ſententiam. Ita quoque DIONYSIVS *Alexandriæ* epiſcopus eamdem doctrinam [*y*] tuetur, & in epiſtola quadam ſua decretorum in conciliis apud *Iconium* & *Synada* meminit in eius confirmationem. E contrario STEPHANVS, epiſcopus *Romanus*, & eccleſiæ ſub ipſo conſtitutæ oppoſitam opinionem defendebant, ſtatuentes omnes eos, qui in nomine ſanctæ TRINITATIS tincti eſſent, recipiendos eſſe cum ſola impoſitione manuum, ſine iteratione baptiſmatis, quibuscumque ex hæreſibus vel ſchiſmatibus ad eccleſiam catholicam venirent. Ita enim opinionem eorum in epiſtola ad CYPRIANVM [z] exacte & candide enarrat FIRMILIANVS. Noui equidem, multos viros doctos, & hos inter GERARDVM IOANNEM VOSSIVM, DAVIDEM BLONDELLVM & IOANNEM PEARSONIVM [*a*] exiſtimare, *Stephanum* epiſcopum *Romanum* doctrinæ *Cypriani* ſeſe opponendo inconſiderate in contrarium errorem lapſum eſſe, omnesque ab hæreticis ſiue in nomine TRINITATIS, ſiue alio quocunque modo tinctos, indiſcriminatim recipiendos eſſe, contendiſſe. Enimuero multa ab erudito ANTONIO PAGIO [*b*] ad liberandum ab hac incuſatione STEPHANVM, &, mea quidem ſententia, iuſte ac cum ratione adferuntur.

(*u*) Cyprian. epiſt. LXIX. LXX. LXXI. LXXII. LXXIII. cet.

(*w*) Concil. Carthagin. ap. Cyprian. p. 229. (p. 158 ſeqq. edit. Amſtel. MDCC.) Epiſtol. LXX. ad Ianuar. tot.

(*x*) Firmil. epiſt. LXXV. ap. Cyprian. p. 221.

(*y*) Dionyſ. ap. Euſeb. lib. VII. cap. VII.

(*z*) Firmil. epiſt. LXXV. p. 221. Non putant quærendum eſſe, quis ſit ille, qui baptizauerit, eo quod qui baptizatus ſit, gratiam conſequi potuerit inuocata Trinitate nominum Patris & Filii & Spiritus Sancti.

(*a*) Pearſon. annal. Cyprian. an. CCLVI. n. III. p. 54. (p. 42. edit. Amſtel. MDCC.) Si Stephanum ſpectes, cetera. vid. not. ſeq. (b)

(*b*) Pagi critic. in Baron. ann. CCLVI. num. IV. Pearſonius exiſtimat, Cypriani & Stephani papæ ſententiam vniuerſali propoſitione conſtare: Si Ste-

Digitized by Google

Nam hic vnus locus FIRMILIANI (qui tamen virorum doctorum ab vtraque parte obſeruationem fugit) abunde eum ab hac culpa vindicat. Plane enim oſtendit, non decertaſſe eum pro quocunque baptiſmate hæreticorum, ſed pro illo tantum, quod factum ſit in ſollemni forma eccleſiæ in nomine videlicet ſanctæ TRINITATIS. Et ſi quæ locutiones in litteris STEPHANI ad CYPRIANVM habentur, quae plus videntur ſignificare, cum hac reſtrictione & limitatione dextre ſunt interpretandæ. Id quod propter recentiores quosdam ingenioſos ſcriptores obſeruo, qui, a venerabili PEARSONII epiſcopi auctoritate pendentes, & ipſi incaute lapſi ſunt & alios in eamdem falſam opinionem de STEPHANO epiſcopo *Romano* induxerunt; quum VINCENTIVS LIRINENSIS [c] doctrinam eius ab omni erroris ſuſpicione prorſus vindicet, eamque vere antiquam catholicæ eccleſiæ opinionem eſſe contendat. Neque vllum vetuſtum ſcriptorem noui, qui graui aliqua cenſura in eum propterea vſus ſit, ſi ab illis diſceſſeris, qui manifeſti opinionum CYPRIANI fautores fuerunt, tametſi violentum & immoderatum eius animum improbarunt.

ITA ſe habuit initio controuerſia de rebaptizandis hæreticis & ſchiſmaticis. Proxima ætate diſputatio reſumta & doctrina STEPHANI cum aliqua variatione generatim recepta eſt, CY-

phanum ſpectes, omnes ab hæreticis quibuscumque baptizati, reuerſi ab hæreſi in eccleſia recipi debent ſine legitimo baptiſmo: ſi Cyprianum ſpectes, nullus in aliqua hæreſi aut ſchiſmate primo baptizatus, ab hæreſi aut ſchiſmate reuerſus, ſine baptiſmo legitimo recipi debet: quæ Blondelli, immo & aliquorum catholicorum ſententia fuit. Exiſtimarunt enim, Stephanum damnando morem Cypriani & Africanorum antiſtitum, nec non Firmiliani & orientalium de rebaptizandis hæreticis, in extremum errorem lapſum eſſe ac decreuiſſe, quorumcumque hæreticorum baptiſma, etiamſi conſueta & ſollemni eccleſiæ forma & ritu collatum non eſſet, ratum eſſe ac legitimum, proindeque non iterandum. Verum hæc opinio improbabilis. Si enim in eum errorem lapſus fuiſſet Stephanus, vniuerſa eccleſia his temporibus verſata eſſet in errore: omnes quippe epiſcopi vel Cypriani vel Stephani ſententiam tuebantur; & vtraque ſecundum Blondelli hypotheſin erronea erat. cetera.

(c) Vincent. commonitor. adu. hæreſ. cap. CX. Agrippinus Carthaginenſis epiſcopus primus omnium mortalium contra diuinum canonem, contra vniverſalis eccleſiæ regulam, contra ſenſum omnium conſacerdotum, contra morem ac inſtituta maiorum rebaptizandum eſſe cenſebat. -- Quum ergo

PRIANI

Digitized by Google

PRIANI doctrina interim damnata in *Donatiſtis*, qui illius ſententiam ſequi præ ſe ferebant. Iam diſtinctio primum facta eſt inter hæreticos & ſchiſmaticos, deinde inter diuerſa genera hæreticorum. Alii enim baptizabant in nomine TRINITATIS in ſollemni forma eccleſiæ, alii non; et eorum, qui baptizabant in nomine TRINITATIS, alii heterodoxi erant ratione fidei TRINITATIS; alii orthodoxi in hoc capite, hæretici autem in aliis opinionibus. Et ſecundum has diſſimilitudines diſcrimen habebatur in recipiendis eorum baptiſmis. Schiſmaticorum baptiſmus generatim accipiebatur vt validus ſine vllo diſcrimine. Baptiſmus iſtorum hæreticorum, qui non baptizabant in nomine TRINITATIS & forma eccleſiæ, generatim reiiciebatur. De eorum autem baptiſmate, qui in nomine TRINITATIS baptizabant, neque vero rectam fidem TRINITATIS tenebant, vti *Ariani* & alii quidam, quædam adhuc ſupererat dubitatio. Nam ATHANASIVS, OPTATVS & pauci alii non tantum neceſſe eſſe exiſtimabant, homines baptizari in nomine TRINITATIS, ſed etiam in vera fide TRINITATIS; adeoque *Arianorum* baptiſmum reiiciebant, quia, licet formam baptizandi in nomine TRINITATIS in eccleſia vſitatam obſeruarent, tamen non baptizabant in vera fide TRINITATIS, vtpote FILII & SPIRITVS SANCTI diuinitatem negantes: quo circa eorum baptiſmum non veri nominis baptiſmum, adeoque repetendum eſſe ducebant. Maxima autem pars eccleſiæ aliter ſentiebant, & idcirco etiam baptiſmum *Arianorum* admittebant, quia baptiſmum dabant in

---

vndique ad nouitatem rei cuncti reclamarent atque omnes quaquauerſum ſacerdotes pro ſuo quisque ſtudio reniterentur, tunc beatæ memoriæ papa Stephanus, apoſtolicæ ſedis antiſtes, cum ceteris quidem collegis ſuis, ſed tamen præ ceteris reſtitit: dignum, vt opinor, exiſtimans, ſi reliquos omnes tantum fidei deuotione vinceret, quantum loci auctoritate ſuperabat. Denique in epiſtola, quæ tunc ad Africam miſſa eſt, idem his verbis ſanxit, nihil nouandum, niſi quod traditum eſt. Intelligebat etenim vir ſanctus & prudens, nihil aliud rationem pietatis admittere, niſi vt omnia, qua fide a patribus ſuſcepta forent, eadem fide filiis conſignarentur: noſque religionem, non qua vellemus ducere, ſed potius qua illa duceret, ſequi oportere: idque eſſe proprium chriſtianæ modeſtiæ & grauitatis, non ſua poſteris tradere, ſed a maioribus accepta ſeruare. Quis ergo tunc vniuerſi negotii exitus? quis vtique niſi vſitatus & ſolitus? Retenta eſt ſcilicet antiquitas & explorata nouitas.

 no-

nomine TRINITATIS, etiamſi fides eorum de illa minus vera eſſet. Hic verus ſtatus huius materiæ fuit ſæculo quarto, quum occaſione ſchiſmatis *Donatiſtarum* diligentius perpenderetur. Quæ omnia ita ſeſe habere, ex teſtimoniis in medium proferendis lector perſpiciet.

PRIMVM decretum in hac materia factum eſt in magno concilio *Arelatenſi* ad ann. CCCXIV. in quo, memorante AVGVSTINO [*d*], ducenti circiter epiſcopi ex Occidente congregati fuerunt, licet iam perpaucæ ex eorum ſubſcriptionibus ſuperſint. In hoc concilio diſputatio de baptiſmis hæreticorum ſecundum nouam IACOBI SIRMONDI editionem ita eſt terminata: *De Afris, qui propria ſua lege vtuntur* [*e*], *vt rebaptizent, placuit, ſi ad eccleſiam aliqui de hac hæreſi venerint, interrogent eos noſtræ fidei ſacerdotes ſymbolum. Et ſi peruiderint, in PATRE & FILIO & SPIRITV SANCTO eos baptizatos; manus eis tantum imponatur, vt accipiant Spiritum Sanctum. Quod ſi interrogati non reſponderint hanc TRINITATEM, baptizentur.* Quidquid heic requiritur ad faciendum baptiſma hæreticorum validum, hoc tantum eſt, vt quis in nomine TRINITATIS, aut ad ſummum in fide TRINITATIS baptizatus ſit. Neque in magna ſynodo *Nicæna* amplius quid requiritur, quæ duos canones hanc in rem habet: Quorum alter [*f*] ſchiſmaticos *Novatianos* ad eccleſiam redeuntes admitti iubet ad eumdem gradum inter clericos, quo gauiſi ſint antea, haud alio ritu quam impoſitione manuum. Alter autem [*g*] præcipit, vt *Paulianiſtæ* ſiue *Samoſateniani* hæretici rebaptizentur. Vnde genera-

(*d*) Auguſt. adu. Parmen. lib. I. cap. V. Vſque adeo dementes ſunt homines, vt *ducentos iudices*, apud quos victi ſunt, victis litigatoribus credant eſſe poſtponendos.

(*e*) Concil. Arelat. I. can. VIII. Not. Vetuſtæ editiones hunc canonem aliter exhibent: *De Arianis, qui propria ſua lege vtuntur, vt rebaptizentur, placuit* &c. Et ſic in GRATIANO de conſecrat. diſtinct. IV. cap. 109. adducitur.

(*f*) Concil. Nic. can. VIII. Περὶ τῶν ὀνομαζόντων μὲν ἑαυτοὺς καθαροὺς ποτε, προσερχομένων δὲ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ, ὥστε χειροθετουμένους αὐτοὺς, μένειν οὕτως ἐν τῷ κλήρῳ. *De iis, qui ſe Catharos, id eſt puros, quandoque nominant, ad catholicam autem & apoſtolicam eccleſiam accedant, ſanctæ magnæ ſynodo viſum eſt, vt impoſitis eis manibus ſic in clero maneant.*

(*g*) Ibid. can. XIX. Περὶ τῶν Παυλιανισάντων, εἶτα προσφυγόντων τῇ καθολικῇ ἐκ-

lis

lis regula facta eſt, ſchiſmaticos generatim admittendos eſſe ſine iteratione baptiſmi: hæreticos autem cum quadam exceptione. Illi enim, qui *Pauli Samoſateni* dogmata ſequebantur, rebaptizandi erant. Quæri autem poteſt, Qua de cauſſa *Paulianiſtæ* iuſſi ſint rebaptizari potius quam alii hæretici? Vtrum ideo, quia non baptizarint in nomine TRINITATIS, an quia doctrinam de TRINITATE reiecerint, ſeruata licet eccleſiæ forma? ATHANASIVS in ea videtur fuiſſe opinione, quod ob hanc poſteriorem rationem factum ſit. Reiiciebat enim baptiſma *Arianorum*, quantumuis baptizarent in nomine PATRIS FILII & SPIRITVS SANCTI; quia, etſi formam baptiſmi adhibebant in eccleſia vſitatam, tamen non ſentiebant, vti quidem eccleſia, de diuinitate FILII & SPIRITVS SANCTI. Hunc ergo ſenſum eſſe puto memorabilis illius loci in tertia eius oratione adverſus *Arianos* [*b*] vbi ait: *Non in PATRIS & FILII nomine dant baptiſmum Ariani, ſed in nomine creatoris & rei creatæ, effectoris & rei factæ.* Quibus verbis non id vult indicare, quod *Ariani* baptiſmatis formam mutarint, quod nunquam fecerunt ad ætatem vſque *Eunomii;* ſed quod, licet baptizent in NOMINE PATRIS & FILII & SPIRITVS SANCTI, per iſta nomina non id intelligant, quod intelligat eccleſia, ſed FILIVM & SPIRITVM SANCTVM meras res creatas eſſe credant. Adeoque baptiſmum nullius effectus eſſe exiſtimat, quia, licet forma baptiſmatis eccleſiæ vtantur, non tamen baptizent in fide ſanctæ TRINITATIS. Idem de *Manichæis* & *Samoſatenianis* concludit, quos catholica verborum forma vti, ſed verum eorum ſenſum repudiare putat. Vnde liquet, fuiſſe ATHANASIVM ex illis, qui nec generatim receperunt nec generatim reiecerunt hæreticorum baptiſmos; ſed ipſum illos tantum, qui in catholica verborum forma & vera fide in TRINITATEM dati fuerint, admiſiſſe, ceteris omnibus tamquam inualidis reiectis, in quibus vel forma vel fides manca fuerit.

κλησίᾳ, ὅρος ἐκτέθειται ἀναβαπτίζεσθαι αὐτοὺς ἐξάπαντος. *De Paulianiſtis, qui deinde ad eccleſiam confugerunt, ſtatutum eſt, vt ii omnino rebaptizentur.*

(*b*) Athanaſ. orat. III. adu. Arian. tom. I. p. 413. (p. 510. edit. Par. MDCXCVIII.) *οὐ γὰρ εἰς πατέρα καὶ υἱὸν διδόασιν οἱ Ἀρειανοὶ, ἀλλ᾽ εἰς κτίστην καὶ κτίσμα, καὶ εἰς ποιητὴν καὶ ποίημα.*

OPTA-

Optatvs eamdem hac de re opinionem habuit, quod baptiſmus ſchiſmaticorum admitti debeat tamquam validus ſine vllo diſcrimine, quia & in nomine & in fide TRINITATIS [i] ſit adminiſtratus; et idcirco *Donatiſtis* narrat, non habere catholicos de eorum baptiſmo vllum ſcrupulum, nec velle eos denuo lauari: quamdiu enim fides eadem ſit, tamdiu etiam eumdem eſſe baptiſmum [k], & *Donatiſtas* potius reprehenſioni obnoxios eſſe, quod iterum baptizent eos, qui iam in fide TRINITATIS ſint baptizati. Quod autem ad hæreticorum baptiſma attinet, diſtinctionem aliquam facit. Nonnulli enim nec in nomine, nec in fide TRINITATIS tingebant; et horum quidem baptiſma ſacrilegum vocat & profanum [l] nec vnum & idem eſſe atque illud eccleſiæ concedit. Rationes, cur ita diſtinguat, ſequentibus verbis adfert, quando ait [m]. *In hoc ſacramento baptiſmatis celebrando tres eſſe ſpecies conſtat, quas & vos nec augere nec minuere, nec prætermittere poteritis. Prima ſpecies eſt in Trinitate, ſecunda in Credente, tertia in Operante. Sed non pari libramine ponderandæ ſunt ſingulæ. Duas enim video neceſſarias, & vnam quaſi neceſſariam. Principalem locum TRINITAS poſſidet, ſine qua res ipſa non poteſt geri: Hanc ſequitur fides credentis. Iam perſona operantis vicina eſt, quæ ſimili auctoritate eſſe non poteſt. Duæ priores permanent ſemper immutabiles & iunctæ: Trinitas enim ſemper ipſa eſt: fides in ſingulis vna eſt, vim ſuam retinent ambæ. Perſona vero operantis intelligitur duabus prioribus ſpeciebus par eſſe non poſſe, ideo quod ſola videatur eſſe mutabilis.* cetera. Vnde concludit, baptiſma in nomine & fide TRINITATIS adminiſtratum non eſſe repetendum, qualiscunque fuerit perſona eius, qui adminiſtrauit.

(i) Optat. contr. Parmen. lib. V. p. 85. Quia quidquid in Trinitate factum fuerit, bene eſt: Inde eſt, quod ſimpliciter a vobis venientes accipimus, quum dicit, *Non habet neceſſitatem iterum lauandi.*

(k) Optat. ibid. p. 86. Si datis alterum baptiſma, date alteram fidem: Si datis alteram fidem, date alterum Chriſtum: Si datis alterum Chriſtum, date alterum Deum.

(l) Ibid. Per quod vnum eſt ab hæreticorum profanis & ſacrilegis baptiſmatibus ſeparatur.

(m) Ibid.

Ba-

Digitized by Google

Basilivs mentem ſuam de his baptiſmis eodem modo aperit. De *Nouatianis* enim & aliis eiuſmodi ſchiſmaticis, in fide non errantibus, iudicat, vniuscuiuſque regionis morem ſequendum eſſe, vtrum denuo baptizandi ſint an non, inde ad eccleſiam reuerſi. De *Pepuzenis* [*n*] autem ſiue *Montaniſtis* prorſus aliter ſentit & miratur, quomodo hoc magnum *Dionyſium* præterierit. Antiquos enim illum modo baptiſmum ſuſcipiendum putaſſe, qui nihil a fide recedat. Vnde illos alia hæreſes, alia ſchiſmata, alia παρασυναγωγὰς, ſeu illegitimos conuentus, nominaſſe dicit. Hæreſes quidem eos, qui omnino abrupti & in ipſa fide abalienati ſint: ſchiſmata autem eos, qui propter aliquas eccleſiaſticas cauſſas & medicabiles quæſtiones inter ſe diſſideant; illegitimos autem conuentus congregationes, quæ fiant a rebellibus presbyteris vel epiſcopis, qui quum ſe peccauiſſe conuicti ſint, a ſacra obeundi miniſterio prohibiti, legibus & canonibus eccleſiæ ſeſe ſubmittere nolint, ſed nihilo ſecius ſibi præſulatum & ſacrum miniſterium attribuant, populumque ad ſe alliciant, eccleſia catholica relicta. Viſum eſſe ergo veteribus, narrat, baptiſmum hæreticorum, vt *Manichæorum*, *Valentinianorum*, *Marcioniſtarum* & *Pepuzenorum* omnino reiicere, quia de ipſa in DEVM fide diſſentiant: baptiſmum autem ſchiſmaticorum, vt qui adhuc ſint eccleſiæ, admittere, eos autem, qui ſint in paraſynagogis & illegitimis conuentibus tincti, conuenienti pœnitentia & conuerſione correctos rurſus eccleſiæ coniungere; eos etiam, qui in gradu collocati cum rebellibus abierint, poſtquam eos pœnituerit, in eumdem ordinem admitti. Hinc concludit, *Pepuzenos* reiiciendos eſſe tamquam apertos hæreticos, quia in SPIRITVM SANCTVM ſint contumelioſi, *Montano* & *Priſcillæ* paracleti appellationem nefarie & impudenter attribuentes, nec in SPIRITVM SANCTVM, ſed in PATREM & FILIVM & *Montanum Priſcillamque* baptizent. Quare etiamſi hoc magnum DIONYSIVM latuerit, nobis non tamen eſſe ſeruandam erroris imitationem. De *Nouatianis* ait, CYPRIANO & FIRMILIANO viſum eſſe, illos & *Encratitas* & *Hydroparaſtatas* & *Apota-*

(*n*) Baſil. epiſt. can. I. ad Amphiloch. can. I. tom. III. opp. pag. 20. 21. edit. Pariſ. M DC XXXVIII.

ſtitas vni calculo ſubiicere, quia per ſeparationem ab eccleſia ſe abiunxerint, nec habeant amplius in ſe gratiam SPIRITVS, nec eam aliis poſſint præbere laici effecti, qui nec baptizandi nec ordinandi habeant poteſtatem; quare eos omnes, tamquam a laicis baptizatos, iuſſiſſe ad eccleſiam venientes vero eccleſiæ baptiſmate expurgari. Verumtamen quum nonnullis eccleſiis *Aſiaticis* placuerit, iſtorum baptiſma beneficio diſpenſationis ſuſcipere, ſuſcipi poſſe monet, modo vt redeuntes chriſmate vngantur & confirmentur. Vnde manifeſto apparet, BASILIVM non æque durum ſe præbuiſſe ac CYPRIANVM baptiſmo ſchiſmaticorum; hæreticorum autem, qui a fide aberrant, baptiſmum generatim ſine vlla exceptione reieciſſe.

SED VERO generalior & vſitatior canonis *Nicæni* interpretatio erat, baptiſmum omnium hæreticorum & ſchiſmaticorum, catholicam baptizandi formam in nomine TRINITATIS non reiicientium, quantumuis in fide & opinionibus ſuis errantium, eſſe admittendum. *Paulianiſtas* enim ideo rebaptizandos eſſe ſtatuebant, quia alia baptiſmi forma vtebantur. Hæc certe ſententia fuit concilii *Laodiceni*, ſecundi generalis concilii *Conſtantinopolitani*, & ſecundi concilii *Arelatenſis* & *Trullani;* AVGVSTINI item, HIERONYMI, GENNADII, VRSINI AFRI, SIRICII, LEONIS, INNOCENTII, perſonati IVSTINI MARTYRIS, & plerorumque veterum ſcriptorum.

CONCILIVM *Laodicenum* duos habet hanc in rem canones, quorum in priore ii, qui apud *Nouatianos*, *Photinianos* & *Teſſaradecatitas* ſint baptizati, ad ſacrorum myſteriorum participationem [*o*] admitti iubentur, poſtquam hæreſin ſuam pleniſſime

(*o*) Concil. Laodic. can. VII. Περὶ τοῦ, τοὺς ἐκ τῶν αἱρέσεων, τουτέστι Ναυατιανῶν ἤτοι Φωτεινιανῶν ἢ Τεσσαρεσκαιδεκατιτῶν ἐπιστρεφομένους, ἤτε πιστοὺς τοὺς παρ' ἐκείνοις, μὴ προσδέχεσθαι, πρὶν ἀναθεματίσωσι πᾶσαν αἵρεσιν, ἐξαιρέτως δὲ ἐν ᾗ κατείχοντο· καὶ τότε λοιπὸν τοὺς λεγομένους παρ' αὐτοῖς πιστούς, ἐκμανθάνοντας τὰ τῆς πίστεως σύμβολα, χρισθέντας τε τῷ ἁγίῳ χρίσματι, οὕτω κοινωνεῖν τῷ μυστηρίῳ τῷ ἁγίῳ. *Eos, qui ex hæreſibus, hoc eſt,* Nouatianis *ſiue* Photinianis *vel* Teſſaradecatitis *conuertuntur, ſiue catechumenos, ſiue qui apud illos fideles dicuntur, non admitti, priusquam omnem hæreſin anathematizauerint & præcipue eam, in qua detinebantur; & tunc deinceps eos, qui apud illos fideles dicebantur, fidei ſymbola diſcentes, & ſancto chriſmate innunctos, ſic ſancto myſterio communicare.*

con-

condemnarint, fidei catholicæ ſymbolum didicerint, & ſancto chriſmate vncti fuerint. Nulla heic noui baptiſmatis, ſed tantum confirmationis mentio habetur, redeuntibus ad eccleſiam impertiendæ. In proxime autem ſequente canone ii, qui ab hæreſi eorum, qui *Cataphrygæ* ſiue *Montaniſtæ* nominentur, ſiue ſint in clero, qui apud illos exiſtimetur, ſiue titulo *maximorum* gaudeant, ab eccleſiæ epiſcopis & presbyteris diligenter catechizandi & baptizandi [*p*] dicuntur. Iam vero quæ ratio foret eiuſmodi faciendi diſcriminis inter baptiſmum *Photinianorum* & *Montaniſtarum* (ſiquidem *Photiniani* æque opinione ſua errabant de TRINITATE atque *Montaniſtæ*) niſi hoc, Quod *Photiniani*, licet diuinitatem CHRISTI haud crederent, formam tamen baptizandi, in eccleſia catholica vſitatam, ſeruabant: *Montaniſtæ* vero, vti nonnulli putant, eam mutarant. Neque enim *in nomine PATRIS & FILII & SPIRITVS SANCTI*, ſed *in nomine PATRIS & FILII* & *Maximillæ* vel *Montani* baptizabant, quemadmodum THEOPHYLACTVS [*q*] & eruditus IO. CASPAR SVICERVS [*r*] aliique ex eo obſeruarunt: aut certe erroribus ſuis ipſam baptiſmi eſſentiam [*s*] deſtruebant.

(*p*) Ibid. can. VIII. Τοὺς ἀπὸ τῆς αἱρέσεως τῶν λεγομένων Φρυγῶν ἐπιστρέφοντας, εἰ ϗ ἐν κλήρῳ νομιζομένῳ παρ' αὐτοῖς τυγχάνοιεν, εἰ ϗ μέγιστοι λέγοιντο· Τοὺς τοιούτους μετὰ πάσης ἐπιμελείας κατηχεῖσθαί τε, ϗ βαπτίζεσθαι ὑπὸ τῶν τῆς ἐκκλησίας ἐπισκόπων ϗ πρεσβυτέρων. *Eos, qui ab eorum hæreſi, qui Phryges dicuntur, conuertuntur, ſiue ſint in clero, qui apud eos eſſe creditur, ſiue maximi dicantur: omnes eos cum omni ſtudio catechizari ſeu initiari & baptizari ab eccleſiæ epiſcopis & presbyteris.*

(*q*) Theophylact. comm. in Luc. XXIV. Ποῦ λοιπὸν αἱ βορβορώδεις γλῶσσαι τῶν βαπτιζόντων εἰς Μοντανὸν ϗ Πρίσκιλλαν ϗ Μαξιμίλλαν; ἀληθῶς οὐδεμία οὕτω τοῖς βαπτιζομένοις ἄφεσις, ἀλλὰ ϗ προσθήκη ἁμαρτιῶν ἐπιγίνεται. *Vbi igitur fœtulentæ linguæ baptizantium in Montanum & Priſcillam & Maximillam? vere nulla his, qui ſic baptizantur, remiſſio, ſed peccatorum augmentatio eſt.* Baſil. epiſt. ad Amphiloch. I. can. I. Τί ἂν λόγον ἔχοι τὸ τούτων βάπτισμα ἐγκριθῆναι, τῶν βαπτιζόντων εἰς πατέρα ϗ υἱὸν ϗ Μοντανὸν ϗ Πρίσκιλλαν; *Quam ergo habet rationem, verum eorum baptiſma iudicari, qui in patrem & filium & Montanum Priſcillamque baptizant?*

(*r*) Suicer. theſaur. eccleſ. tom. I. p. 638. Theophylactus in cap. XXIV. Lucæ p. 546. interrogat, ποῦ αἱ βορβορώδεις γλῶσσαι κ. τ. λ.

(*s*) Vid. hanc materiam plenius excuſſam a docto auctore recentioris hiſtoriæ *Montaniſmi*, lingua Anglicana conſcriptæ, artic. XIII. p. 168.

SIMILE diſcrimen factum eſt a concilio ſecundo generali *Conſtantinopolitano* anno CCCLXXXI. inter baptiſmum *Arianorum* & *Macedonianorum* ab vna, & inter baptiſmum *Eunomianorum*, *Montaniſtarum* & *Sabellianorum* ab altera parte. *Arianis* & *Macedonianis* iunguntur *Sabbatiani* & *Nouatiani* & *Teſſaradecatitæ* & *Appollinariſtæ;* qui omnes ſignati ſiue vncti ſancto chriſmate & frontem, & oculos & nares & os & aures cum hac verborum formula, *Signaculum doni ſpiritus Sancti ;* recipi iubentur: *Eunomiani* autem, *Montaniſtæ* & *Sabelliani* [*t*] vt ethnici, hoc eſt ita, vt per omnes ſtationes catechumenorum illic recenſitas eant, primo die chriſtiani, ſecundo catechumeni efficiantur, deinde tertio adiurentur & ter ſimul in faciem eorum & aures inſuffletur, & ſic catechizati & ad diſciplinam eccleſiæ longo tempore formati tandem baptizentur. Heic igitur obſeruandum eſt, *Arianos* & *Eunomianos* eiusdem hæreſis ſurculos eſſe, & tamen hos rebaptizandos dici, illos non item. Cuius rei ratio manifeſto hæc fuit, quod altera pars eamdem baptizandi formam, quæ in eccleſia obtinebat, ſeruabant, altera autem pars nouam a ſe excogitatam introduxerant. *Eunomius* enim ſpeciatim notatur multa hac in materia adulteraſſe. In vnam demerſionem, vti in hoc canone habetur, baptizabat; et SOCRATES [*u*] hoc eum feciſſe dicit non in TRINITATEM ſed in mortem CHRISTI. EPIPHANIVS [*w*] etiam obſeruat, illos reiecta forma TRINITATIS baptizaſſe in nomine DEI increati, & in no-

(*t*) Concil. Conſtant. I. can. VII. Ἀρειανοὺς μὲν καὶ Μακεδονιανούς, καὶ Σαββατιανοὺς - - καὶ τοὺς Τεσσαρεσκαιδεκατίτας, εἴτουν Τετραδίτας καὶ Ἀπολλιναριστὰς δεχόμεθα - - σφραγιζομένους, ἤτοι χριομένους πρῶτον τῷ ἁγίῳ μύρῳ τό τε μέτωπον, καὶ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ τὰς ῥῖνας, καὶ τὸ στόμα, καὶ τὰ ὦτα. Καὶ σφραγίζοντες αὐτοὺς λέγομεν Σφραγὶς δωρεᾶς πνεύματος ἁγίου. Εὐνομιανοὺς μέν τοι, τοὺς εἰς μίαν κατάδυσιν βαπτιζομένους, καὶ Μοντανιστάς, τοὺς ἐνταῦθα λεγομένους Φρύγας, καὶ Σαβελλιανοὺς - - ὡς Ἕλληνας δεχόμεθα. Καὶ τὴν πρώτην ἡμέραν ποιοῦμεν αὐτοὺς χριστιανούς, τὴν δὲ δευτέραν κατηχουμένους εἶτα τὴν τρίτην ἐξορκίζομεν αὐτοὺς μετὰ τοῦ ἐμφυσᾶν τρίτον εἰς τὸ πρόσωπον καὶ εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν. Καὶ οὕτως κατηχοῦμεν αὐτούς, καὶ ποιοῦμεν αὐτοὺς χρονίζειν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἀκροᾶσθαι τῶν γραφῶν, καὶ τότε αὐτοὺς βαπτίζομεν.

(*u*) Socrat. lib. V. cap. XXIV. Πλὴν, ὅτι τὸ βάπτισμα παρεχάραξαν· οὐ γὰρ εἰς τὴν τριάδα, ἀλλ' εἰς τὸν τοῦ Χριστοῦ βαπτίζουσι θάνατον.

(*w*) Epiphan. hæreſ. LXXVI. Anomœor. p. 992. ἀναβαπτίζει δὲ αὐτοὺς εἰς ὄνομα θεοῦ ἀκτίστου καὶ εἰς ὄνομα υἱοῦ κεκτισμένου, καὶ εἰς ὄνομα πνεύματος ἁγιαστικοῦ, καὶ ὑπὸ τοῦ κεκτισμένου υἱοῦ κτισθέντος.

mine

mine FILII creati, & in nomine SPIRITVS ſanctificantis & a creato FILIO procreati. Et GREGORIVS NYSSENVS, qui aduerſus *Eunomium* ſcripſit [*x*] de eadem corruptione eum arguit. Vt adeo manifeſta fuerit ratio, cur concilia *Eunomianos* rebaptizari iuſſerint, dum de *Arianis* aliter decreuerunt. *Ariani* enim proprie ſic dicti non fecerunt iſtiuſmodi commutationem, quæ *Eunomii* ſectatoribus peculiaris fuit.

CONCILIVM ſecundum *Arelatenſe* duos canones de hæreticis cum ſimili diſtinctione condidit. In altero quidem canone *Photiniani* ſiue *Paulianiſtæ* [*y*] denuo baptizari iubentur ſecundum patrum ſtatuta, quo nomine ſine dubio decretum intelligitur patrum *Nicænorum*, hunc in finem factum. *Bonoſiaci* autem, licet iisdem erroribus infecti, quum ſicut *Ariani* in nomine TRINITATIS baptizarent, in altero canone [*z*] cum chriſmate & manuum impoſitione ſine nouo baptiſmo iubentur recipi.

CONCILIVM *Trullanum* conciliorum *Nicæni* & *Conſtantinopolitani* veſtigiis inſiſtit de rebaptizandis *Paulianiſtis* [*a*], *Eunomianis*, *Montaniſtis* & *Sabellianis*, quibus iungit *Manichæos*, *Valentinianos*, *Marcioniſtas* & ſimiles hæreticos. *Arianos* autem, *Macedonianos*, *Tetraditas*, *Nouatianos* & *Apollinariſtas*, &c., vti addit, *Neſtorianos* ſolo chriſmate ſine nouo baptiſmate recipi poſſe ſtatuit.

AVGVSTINVS mentem ſuam de canone *Nicæno* reſpectu *Paulianiſtarum* eodem modo declarat. Rationem, cur conci-

(*x*) Nyſſen. adu. Eunom. lib. XI. tom. II. opp. p. 706. *Μὴ εἰς πατέρα τε ϗ τὸν υἱὸν ϗ ἅγιον πνεῦμα, καθὼς ἐνετείλατο τοῖς μαθηταῖς, παραδιδοὺς τὸ μυστήριον, ἀλλὰ εἰς δημιουργὸν ϗ κτίστην, ϗ οὐ μόνον πατέρα τοῦ μονογενοῦς, ἀλλὰ τὸν Θεόν.* *Non in patrem & filium & ſpiritum ſanctum baptiſma fieri oportere, ſicut præcepit diſcipulis tradens myſterium, ſed in opificem & creatorem, & non ſolum patrem vnigeniti, ſed etiam Deum.*

(*y*) Concil. Arelat. II. can. XVI. Photinianos ſiue Pauliamiſtas, ſecundum patrum ſtatuta, baptizari oportet.

(*z*) Ibid. can. XVII. Bonoſiacos, autem ex eodem errore venientes, (quos, ſicut Arianos, baptizari in trinitate manifeſtum eſt) dum interrogati fidem noſtram ex toto corde confeſſi fuerint, chriſmate & manus impoſitione in eccleſia recipi ſufficit.

(*a*) Concil. Trull. can. XCV. al. XCVI. *Ἀρειανοὺς μὲν*, cet. vid. can. VII. Concil. Conſtant. ſub litt. anteced. (*t*) pag. 52.

tum exſtare de iis, qui apud illos baptizati fuerint, denuo baptizandis. Deinde idem illud probat ex conſtanti eccleſiæ *Romanæ* conſuetudine, in qua ipſe *Hilarius* baptizatus ſit, qui chriſtianus eſſe non poſſit, ſi ipſius doctrina vera ſit. In ea quippe eccleſia eum baptizatum eſſe, quæ ſemper ab hæreticis baptiſmum recipiat. Immo eum ipſum [*l*], quum fuerit iſtius eccleſiæ diaconus, a *Manichæis* baptizatos recepiſſe, & *Hebionis* baptiſinum comprobaſſe; repente autem, poſtquam exortus ſit ARIVS, totum ſibi diſplicere cœpiſſe, & nouum balneum ſeu baptiſterium aperuiſſe, eccleſiæ oppoſitum. Ipſum, in ſinu natum eccleſiæ eiuſque vberum lacte nutritum, aduerſum eam gladium leuare, vocando eam meretricem, & tamen hanc meretricem matrem eius eſſe oportere, quia aliter chriſtianus eſſe nequeat. Tandem contra HILARIVM eiuſque magiſtrum LVCIFERVM ex auctoritate ſynodi *Nicænæ* pugnat, quæ omnes hæreticos ſuſceperit, exceptis PAVLI SAMOSATENI diſcipulis, & non ſolum *Nouatianorum* baptiſma admiſerit, ſed eorum etiam clericos ſtationem ſuam in eccleſia ſeruare iuſſerit.

SIMILEM in modum GENNADIVS [*m*] nobis narrat, eos, qui apud hæreticos baptizati ſint in nomine ſiue confeſſione TRINITATIS, vt vere baptizatos recipi, venientes ad eccleſiam. Et ſi conſentiant veram fidem profiteri, confirmari ma-

(*l*) Ibid. cap. IX. Si hæretici baptiſma non habent, & ideo rebaptizandi ab eccleſia ſunt, quia in eccleſia non fuerunt, ipſe quoque Hilarius non eſt chriſtianus: in ea quippe eccleſia baptizatus eſt, quæ ſemper ab hæreticis baptiſmum recepit. Antequam Ariminenſis ſynodus fieret; antequam Lucifer exularet, Hilarius Romanæ eccleſiæ diaconus ab hæreticis venientes, in eo, quod prius acceperant, baptiſmate ſuſcipiebat. - - Diaconus eras, o Hilari, & a Manichæis baptizatos recipiebas, diaconus eras, & Hebionis baptiſma comprobabas; repente, poſtquam exortus eſt Arius, totus tibi diſplicere cœpiſti. Segregas te cum tuis vernulis & nouum balneum aperis. - - Synodus quoque Nicæna omnes hæreticos ſuſcepit, exceptis Pauli Samoſateni diſcipulis, & quod his maius eſt, epiſcopo Nouatianorum, ſi conuerſus fuerit, presbyteri gradum ſeruat.

(*m*) Gennad. de eccleſ. dogmat. cap. LII. Si qui apud illos hæreticos baptizati ſunt, qui in ſanctæ trinitatis confeſſione baptizant, & veniunt ad nos, recipiantur quidem vt baptizati. - - Et ſi conſentiunt credere, vel acquieſcunt confiteri, purgati iam fidei integritate confirmentur manus impoſitione, cetera.

nus impoſitione, & tum ad ſacræ euchariſtiæ admitti participationem.

IDEM auctor libri cuiuſdam VRSINI AFRI [n] mentionem facit, aduerſum eos ſcripti, qui omnes hæreticos rebaptizandos decernant, in quo doceat, "nec legitimum, nec Deo dignum "rebaptizari illos, qui in nomine vel ſimpliciter CHRISTI, vel "in nomine PATRIS, FILII & SPIRITVS SANCTI, quam"vis prauo ſenſu, baptizentur: Iis autem poſt ſanctæ TRINI"TATIS & CHRISTI ſimplicem confeſſionem ſufficere ad ſa"lutem manus impoſitionem catholici ſacerdotis."

CIRCA hanc tempeſtatem vixit auctor *quæſtionum & reſponſionum*, qui ſub nomine IVSTINI MARTYRIS ſcripſit. Inter alias quæſtiones & hanc proponit: *Si falſus eſt & fruſtraneus [o], qui ab hæreticis confertur, baptiſmus: quare orthodoxi ad orthodoxiam rectamque ſententiam confugientem hæreticum non baptizant, ſed in adulterino illum perinde atque vero iuſtoque permanere ſinunt baptiſmo?* Ad quam reſpondet: *Hæretici, ad orthodoxiam tranſeuntis, lapſus corrigitur, prauæ quidem opinionis, mutatione ſententiæ: baptiſmi autem, vnguenti ſancti vnctione.* Videmus heic, non diſſimulare hunc ſcriptorem, baptiſmum hæreticorum eſſe falſum, adulterinum, ſpurium & fruſtraneum, reſpectu ſpiritualium effectuum, quoad in hæreſi permaneant; attamen ſi ad catholicam eccleſiam tranſeant, baptiſmum eorum non ſtatuit eſſe repetendum vt ſimpliciter nullum & inualidum, ſed corrigendum & perficiendum miniſterii catholici confirmatione, quam *Græci* χρίσμα *vnctionem* & ἅγιον μύρον *ſanctum vnguentum* vocitant. Atque ita intelligendum eſt vocabulum μάταιος, *vanus*, ſicut ab IGNATIO, auctore *conſtitutionum*, & aliis *Græcis* ſcriptoribus adhibetur, vbi de baptiſmo hæretico-

(n) Gennad. de ſcriptor. eccleſ. cap. XXVII. Vrſinus monachus ſcripſit, adverſus eos, qui rebaptizandos hæreticos decernunt, docens, nec legitimum, cetera.

(o) Iuſtin. quæſt. XIV. ad orthod. Εἰ ἐψευσμένον τυγχάνει καὶ μάταιον τὸ ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν διδόμενον βάπτισμα, διὰ τί οἱ ὀρθόδοξοι τὸν προσφεύγοντα τῇ ὀρθοδοξίᾳ αἱρετικὸν οὐ βαπτίζουσιν, ἀλλ᾽, ὡς ἐν ἀληθεῖ, τῷ νόθῳ ἐῶσι βαπτίσματι; Ἀπόκρισις. Τοῦ αἱρετικοῦ ἐπὶ τὴν ὀρθοδοξίαν ἐρχομένου τὸ σφάλμα διορθοῦται, τῆς μὲν κακοδοξίας, τῇ μεταθέσει τοῦ φρονήματος· τοῦ δὲ βαπτίσματος, τῇ ἐπιχρίσει τοῦ ἁγίου μύρου.

Digitized by Google

tum exſtare de iis, qui apud illos baptizati fuerint, denuo baptizandis. Deinde idem illud probat ex conſtanti eccleſiæ *Romanæ* conſuetudine, in qua ipſe *Hilarius* baptizatus ſit, qui chriſtianus eſſe non poſſit, ſi ipſius doctrina vera ſit. In ea quippe eccleſia eum baptizatum eſſe, quæ ſemper ab hæreticis baptiſmum recipiat. Immo eum ipſum [*l*], quum fuerit iſtius eccleſiæ diaconus, a *Manichæis* baptizatos recepiſſe, & *Hebionis* baptiſmum comprobaſſe; repente autem, poſtquam exortus ſit ARIVS, totum ſibi diſplicere cœpiſſe, & nouum balneum ſeu baptiſterium aperuiſſe, eccleſiæ oppoſitum. Ipſum, in ſinu natum eccleſiæ eiuſque vberum lacte nutritum, aduerſum eam gladium leuare, vocando eam meretricem, & tamen hanc meretricem matrem eius eſſe oportere, quia aliter chriſtianus eſſe nequeat. Tandem contra HILARIVM eiuſque magiſtrum LVCIFERVM ex auctoritate ſynodi *Nicænæ* pugnat, quæ omnes hæreticos ſuſceperit, exceptis PAVLI SAMOSATENI diſcipulis, & non ſolum *Nouatianorum* baptiſma admiſerit, ſed eorum etiam clericos ſtationem ſuam in eccleſia ſeruare iuſſerit.

SIMILEM in modum GENNADIVS [*m*] nobis narrat, eos, qui apud hæreticos baptizati ſint in nomine ſiue confeſſione TRINITATIS, vt vere baptizatos recipi, venientes ad eccleſiam. Et ſi conſentiant veram fidem profiteri, confirmati ma-

(*l*) Ibid. cap. IX. Si hæretici baptiſma non habent, & ideo rebaptizandi ab eccleſia ſunt, quia in eccleſia non fuerunt, ipſe quoque Hilarius non eſt chriſtianus: in ea quippe eccleſia baptizatus eſt, quæ ſemper ab hæreticis baptiſmum recepit. Antequam Ariminenſis ſynodus fieret; antequam Lucifer exularet, Hilarius Romanæ eccleſiæ diaconus ab hæreticis venientes, in eo, quod prius acceperant, baptiſmate ſuſcipiebat. - - Diaconus eras, o Hilari, & a Manichæis baptizatos recipiebas, diaconus eras, & Hebionis baptiſma comprobabas: repente, poſtquam exortus eſt Arius, totus tibi diſplicere cœpiſti. Segregas te cum tuis vernulis & nouum balneum aperis. - - Synodus quoque Nicæna omnes hæreticos ſuſcepit, exceptis Pauli Samoſateni diſcipulis, & quod his maius eſt, epiſcopo Nouatianorum, ſi conuerſus fuerit, presbyteri gradum ſeruat.

(*m*) Gennad. de eccleſ. dogmat. cap. LII. Si qui apud illos hæreticos baptizati ſunt, qui in ſanctæ trinitatis confeſſione baptizant, & veniunt ad nos, recipiantur quidem vt baptizati. - - Et ſi conſentiunt credere, vel acquieſcunt confiteri, purgati iamfidei integritate confirmentur manus impoſitione, cetera.

nus

nus impoſitione, & tum ad ſacræ euchariſtiæ admitti participationem.

IDEM auctor libri cuiuſdam VRSINI AFRI [n] mentionem facit, aduerſum eos ſcripti, qui omnes hæreticos rebaptizandos decernant, in quo doceat, "nec legitimum, nec Deo dignum "rebaptizari illos, qui in nomine vel ſimpliciter CHRISTI, vel "in nomine PATRIS, FILII & SPIRITVS SANCTI, quam-"vis prauo ſenſu, baptizentur: Iis autem poſt ſanctæ TRINI-"TATIS & CHRISTI ſimplicem confeſſionem ſufficere ad ſa-"lutem manus impoſitionem catholici ſacerdotis."

CIRCA hanc tempeſtatem vixit auctor *quæſtionum & reſponſionum*, qui ſub nomine IVSTINI MARTYRIS ſcripſit. Inter alias quæſtiones & hanc proponit: *Si falſus eſt & fruſtraneus* [o], *qui ab hæreticis confertur, baptiſmus: quare orthodoxi ad orthodoxiam rectamque ſententiam confugientem hæreticum non baptizant, ſed in adulterino illum perinde atque vero iuſtoque permanere ſinunt baptiſmo?* Ad quam reſpondet: *Hæretici, ad orthodoxiam tranſeuntis, lapſus corrigitur, prauæ quidem opinionis, mutatione ſententiæ: baptiſmi autem, vnguenti ſancti vnctione.* Videmus heic, non diſſimulare hunc ſcriptorem, baptiſmum hæreticorum eſſe falſum, adulterinum, ſpurium & fruſtraneum, reſpectu ſpiritualium effectuum, quoad in hæreſi permaneant; attamen ſi ad catholicam eccleſiam tranſeant, baptiſmum eorum non ſtatuit eſſe repetendum vt ſimpliciter nullum & inualidum, ſed corrigendum & perficiendum miniſterii catholici confirmatione, quam *Græci* χρῖσμα *vnctionem* & ἅγιον μύρον *ſanctum vnguentum* vocitant. Atque ita intelligendum eſt vocabulum μάταιος, *vanus*, ſicut ab IGNATIO, auctore *conſtitutionum*, & aliis *Græcis* ſcriptoribus adhibetur, vbi de baptiſmo hæretico-

(n) Gennad. de ſcriptor. eccleſ. cap. XXVII. Vrſinus monachus ſcripſit, adverſus eos, qui rebaptizandos hæreticos decernunt, docens, nec legitimum, cetera.

(o) Iuſtin. quæſt. XIV. ad orthod. Εἰ ἐψευσμένον τυγχάνει καὶ μάταιον τὸ ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν διδόμενον βάπτισμα, διὰ τί οἱ ὀρθόδοξοι τὸν προσφεύγοντα τῇ ὀρθοδοξίᾳ αἱρετικὸν οὐ βαπτίζουσιν, ἀλλ', ὡς ἐν ἀληθεῖ, τῷ νόθῳ ἐῶσι βαπτίσματι; Ἀπόκρισις. Τοῦ αἱρετικοῦ ἐπὶ τὴν ὀρθοδοξίαν ἐρχομένου τὸ σφάλμα διορθοῦται, τῆς μὲν κακοδοξίας, τῇ μεταθέσει τοῦ φρονήματος· τοῦ δὲ βαπτίσματος, τῇ ἐπιχρίσει τοῦ ἁγίου μύρου.

Digitized by Google

tum exſtare de iis, qui apud illos baptizati fuerint, denuo baptizandis. Deinde idem illud probat ex conſtanti eccleſiæ *Romanæ* conſuetudine, in qua ipſe *Hilarius* baptizatus ſit, qui chriſtianus eſſe non poſſit, ſi ipſius doctrina vera ſit. In ea quippe eccleſia eum baptizatum eſſe, quæ ſemper ab hæreticis baptiſmum recipiat. Immo eum ipſum [*l*], quum fuerit iſtius eccleſiæ diaconus, a *Manichæis* baptizatos recepiſſe, & *Hebionis* baptiſmum comprobaſſe; repente autem, poſtquam exortus ſit ARIVS, totum ſibi diſplicere cœpiſſe, & nouum balneum ſeu baptiſterium aperuiſſe, eccleſiæ oppoſitum. Ipſum, in ſinu natum eccleſiæ eiuſque vberum lacte nutritum, aduerſum eam gladium leuare, vocando eam meretricem, & tamen hanc meretricem matrem eius eſſe oportere, quia aliter chriſtianus eſſe nequeat. Tandem contra HILARIVM eiuſque magiſtrum LVCIFERVM ex auctoritate ſynodi *Nicænæ* pugnat, quæ omnes hæreticos ſuſceperit, exceptis PAVLI SAMOSATENI diſcipulis, & non ſolum *Nouatianorum* baptiſma admiſerit, ſed eorum etiam clericos ſtationem ſuam in eccleſia ſeruare iuſſerit.

SIMILEM in modum GENNADIVS [*m*] nobis narrat, eos, qui apud hæreticos baptizati ſint in nomine ſiue confeſſione TRINITATIS, vt vere baptizatos recipi, venientes ad eccleſiam. Et ſi conſentiant veram fidem profiteri, confirmari ma-

(*l*) Ibid. cap. IX. Si hæretici baptiſma non habent, & ideo rebaptizandi ab eccleſia ſunt, quia in eccleſia non fuerunt, ipſe quoque Hilarius non eſt chriſtianus: in ea quippe eccleſia baptizatus eſt, quæ ſemper ab hæreticis baptiſmum recepit. Antequam Ariminenſis ſynodus fieret; antequam Lucifer exularet, Hilarius Romanæ eccleſiæ diaconus ab hæreticis venientes, in eo, quod prius acceperant, baptiſmate ſuſcipiebat. - - Diaconus eras, o Hilari, & a Manichæis baptizatos recipiebas, diaconus eras, & Hebionis baptiſma comprobabas: repente, poſtquam exortus eſt Arius, totus tibi diſplicere cœpiſti. Segregas te cum tuis vernulis & nouum balneum aperis. - - Synodus quoque Nicæna omnes hæreticos ſuſcepit, exceptis Pauli Samoſateni diſcipulis, & quod his maius eſt, epiſcopo Nouatianorum, ſi conuerſus fuerit, presbyteri gradum ſeruat.

(*m*) Gennad. de eccleſ. dogmat. cap. LII. Si qui apud illos hæreticos baptizati ſunt, qui in ſanctæ trinitatis confeſſione baptizant, & veniunt ad nos, recipiantur quidem vt baptizati. - - Et ſi conſentiunt credere, vel acquieſcunt confiteri, purgati iam fidei integritate confirmentur manus impoſitione, cetera.

nus

nus impoſitione, & tum ad ſacræ euchariſtiæ admitti participationem.

Idem auctor libri cuiuſdam vrsini afri [n] mentionem facit, aduerſum eos ſcripti, qui omnes hæreticos rebaptizandos decernant, in quo doceat, „ nec legitimum, nec Deo dignum „ rebaptizari illos, qui in nomine vel ſimpliciter CHRISTI, vel „ in nomine PATRIS, FILII & SPIRITVS SANCTI, quam- „ vis prauo ſenſu, baptizentur: Iis autem poſt ſanctæ TRINI- „ TATIS & CHRISTI ſimplicem confeſſionem ſufficere ad ſa- „ lutem manus impoſitionem catholici ſacerdotis."

Circa hanc tempeſtatem vixit auctor *quæſtionum & reſponſionum*, qui ſub nomine iustini martyris ſcripſit. Inter alias quæſtiones & hanc proponit: *Si falſus eſt & fruſtraneus [o], qui ab hæreticis confertur, baptiſmus: quare orthodoxi ad orthodoxiam rectamque ſententiam confugientem hæreticum non baptizant, ſed in adulterino illum perinde atque vero iuſtoque permanere ſinunt baptiſmo?* Ad quam reſpondet: *Hæretici, ad orthodoxiam tranſeuntis, lapſus corrigitur, prauæ quidem opinionis, mutatione ſententiæ: baptiſmi autem, vnguenti ſancti vnctione.* Videmus heic, non diſſimulare hunc ſcriptorem, baptiſmum hæreticorum eſſe falſum, adulterinum, ſpurium & fruſtraneum, reſpectu ſpiritualium effectuum, quoad in hæreſi permaneant; attamen ſi ad catholicam eccleſiam tranſeant, baptiſmum eorum non ſtatuit eſſe repetendum vt ſimpliciter nullum & inualidum, ſed corrigendum & perficiendum miniſterii catholici confirmatione, quam *Græci* χρίσμα *vnctionem* & ἅγιον μύρον *ſanctum vnguentum* vocitant. Atque ita intelligendum eſt vocabulum μάταιος, *vanus*, ſicut ab ignatio, auctore *conſtitutionum*, & aliis *Græcis* ſcriptoribus adhibetur, vbi de baptiſmo hæretico-

(n) Gennad. de ſcriptor. eccleſ. cap. XXVII. Vrſinus monachus ſcripſit, adverſus eos, qui rebaptizandos hæreticos decernunt, docens, nec legitimum, cetera.

(o) Iuſtin. quæſt. XIV. ad orthod. Εἰ ἐψευσμένον τυγχάνει καὶ μάταιον τὸ ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν διδόμενον βάπτισμα, διὰ τί οἱ ὀρθόδοξοι τὸν προσφεύγοντα τῇ ὀρθοδοξίᾳ αἱρετικὸν οὐ βαπτίζουσιν, ἀλλ', ὡς ἐν ἀληθεῖ, τῷ νόθῳ ἐῶσι βαπτίσματι; Ἀπόκρισις. Τοῦ αἱρετικοῦ ἐπὶ τὴν ὀρθοδοξίαν ἐρχομένου τὸ σφάλμα διορθοῦται, τῆς μὲν κακοδοξίας, τῇ μεταθέσει τοῦ φρονήματος· τοῦ δὲ βαπτίσματος, τῇ ἐπιχρίσει τοῦ ἁγίου μύρου.

tum exſtare de iis, qui apud illos baptizati fuerint, denuo baptizandis. Deinde idem illud probat ex conſtanti eccleſiæ *Romanæ* conſuetudine, in qua ipſe *Hilarius* baptizatus ſit, qui chriſtianus eſſe non poſſit, ſi ipſius doctrina vera ſit. In ea quippe eccleſia eum baptizatum eſſe, quæ ſemper ab hæreticis baptiſmum recipiat. Immo eum ipſum [*l*], quum fuerit iſtius eccleſiæ diaconus, a *Manichæis* baptizatos recepiſſe, & *Hebionis* baptiſmum comprobaſſe; repente autem, poſtquam exortus ſit ARIVS, totum ſibi diſplicere cœpiſſe, & nouum balneum ſeu baptiſterium aperuiſſe, eccleſiæ oppoſitum. Ipſum, in ſinu natum eccleſiæ eiuſque vberum lacte nutritum, aduerſum eam gladium leuare, vocando eam meretricem, & tamen hanc meretricem matrem eius eſſe oportere, quia aliter chriſtianus eſſe nequeat. Tandem contra HILARIVM eiuſque magiſtrum LVCIFERVM ex auctoritate ſynodi *Nicænæ* pugnat, quæ omnes hæreticos ſuſceperit, exceptis PAVLI SAMOSATENI diſcipulis, & non ſolum *Nouatianorum* baptiſma admiſerit, ſed eorum etiam clericos ſtationem ſuam in eccleſia ſeruare iuſſerit.

SIMILEM in modum GENNADIVS [*m*] nobis narrat, eos, qui apud hæreticos baptizati ſint in nomine ſiue confeſſione TRINITATIS, vt vere baptizatos recipi, venientes ad eccleſiam. Et ſi conſentiant veram fidem profiteri, confirmari ma-

(*l*) Ibid. cap. IX. Si hæretici baptiſma non habent, & ideo rebaptizandi ab eccleſia ſunt, quia in eccleſia non fuerunt, ipſe quoque Hilarius non eſt chriſtianus: in ea quippe eccleſia baptizatus eſt, quæ ſemper ab hæreticis baptiſmum recepit. Antequam Ariminenſis ſynodus fieret; antequam Lucifer exularet, Hilarius Romanæ eccleſiæ diaconus ab hæreticis venientes, in eo, quod prius acceperant, baptiſmate ſuſcipiebat. - - Diaconus eras, o Hilari, & a Manichæis baptizatos recipiebas, diaconus eras, & Hebionis baptiſma comprobabas: repente, poſtquam exortus eſt Arius, totus tibi diſplicere cœpiſti. Segregas te cum tuis vernulis & nouum balneum aperis. - - Synodus quoque Nicæna omnes hæreticos ſuſcepit, exceptis Pauli Samoſateni diſcipulis, & quod his maius eſt, epiſcopo Nouatianorum, ſi conuerſus fuerit, presbyteri gradum ſeruat.

(*m*) Gennad. de eccleſ. dogmat. cap. LII. Si qui apud illos hæreticos baptizati ſunt, qui in ſanctæ trinitatis confeſſione baptizant, & veniunt ad nos, recipiantur quidem vt baptizati. - - Et ſi conſentiunt credere, vel acquieſcunt confiteri, purgati iam fidei integritate confirmentur manus impoſitione, cetera.

nus

nus impoſitione, & tum ad ſacræ euchariſtiæ admitti participationem.

Idem auctor libri cuiuſdam VRSINI AFRI [n] mentionem facit, aduerſum eos ſcripti, qui omnes hæreticos rebaptizandos decernant, in quo doceat, “ nec legitimum, nec Deo dignum “ rebaptizari illos, qui in nomine vel ſimpliciter CHRISTI, vel “ in nomine PATRIS, FILII & SPIRITVS SANCTI, quam- “ vis prauo ſenſu, baptizentur: Iis autem poſt ſanctæ TRINI- “ TATIS & CHRISTI ſimplicem confeſſionem ſufficere ad ſa- “ lutem manus impoſitionem catholici ſacerdotis.”

Circa hanc tempeſtatem vixit auctor *quæſtionum & reſponſionum*, qui ſub nomine IVSTINI MARTYRIS ſcripſit. Inter alias quæſtiones & hanc proponit: *Si falſus eſt & fruſtraneus* [o], *qui ab hæreticis confertur, baptiſmus: quare orthodoxi ad orthodoxiam rectamque ſententiam confugientem hæreticum non baptizant, ſed in adulterino illum perinde atque vero iuſtoque permanere ſinunt baptiſmo?* Ad quam reſpondet: *Hæretici, ad orthodoxiam tranſeuntis, lapſus corrigitur, prauæ quidem opinionis, mutatione ſententiæ: baptiſmi autem, vnguenti ſancti vnctione.* Videmus heic, non diſſimulare hunc ſcriptorem, baptiſmum hæreticorum eſſe falſum, adulterinum, ſpurium & fruſtraneum, reſpectu ſpiritualium effectuum, quoad in hæreſi permaneant; attamen ſi ad catholicam eccleſiam tranſeant, baptiſmum eorum non ſtatuit eſſe repetendum vt ſimpliciter nullum & inualidum, ſed corrigendum & perficiendum miniſterii catholici confirmatione, quam *Græci* χρίσμα *vnctionem* & ἅγιον μύρον *ſanctum vnguentum* vocitant. Atque ita intelligendum eſt vocabulum μάταιος, *vanus*, ſicut ab IGNATIO, auctore *conſtitutionum*, & aliis *Græcis* ſcriptoribus adhibetur, vbi de baptiſmo hæretico-

(n) Gennad. de ſcriptor. eccleſ. cap. XXVII. Vrſinus monachus ſcripſit, adverſus eos, qui rebaptizandos hæreticos decernunt, docens, nec legitimum, cetera.

(o) Iuſtin. quæſt. XIV. ad orthod. Εἰ ἐψευσμένον τυγχάνει καὶ μάταιον τὸ ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν διδόμενον βάπτισμα, διὰ τί οἱ ὀρθόδοξοι τὸν προσφεύγοντα τῇ ὀρθοδοξίᾳ αἱρετικὸν οὐ βαπτίζουσιν, ἀλλ᾽, ὡς ἐν ἀληθεῖ, τῷ νόθῳ ἐῶσι βαπτίσματι; Ἀπόκρισις. Τοῦ αἱρετικοῦ ἐπὶ τὴν ὀρθοδοξίαν ἐρχομένου τὸ σφάλμα διορθοῦται, τῆς μὲν κακοδοξίας, τῇ μεταθέσει τοῦ φρονήματος· τοῦ δὲ βαπτίσματος, τῇ ἐπιχρίσει τοῦ ἁγίου μύρου.

Digitized by Google

SIMILE diſcrimen factum eſt a concilio ſecundo generali *Conſtantinopolitano* anno CCCLXXXI. inter baptiſmum *Arianorum* & *Macedonianorum* ab vna, & inter baptiſmum *Eunomianorum*, *Montaniſtarum* & *Sabellianorum* ab altera parte. *Arianis* & *Macedonianis* iunguntur *Sabbatiani* & *Nouatiani* & *Teſſaradecatitæ* & *Appollinariſtæ;* qui omnes ſignati ſiue vncti ſancto chriſmate & frontem, & oculos & nares & os & aures cum hac verborum formula, *Signaculum doni ſpiritus Sancti;* recipi iubentur: *Eunomiani* autem, *Montaniſtæ* & *Sabelliani* [t] vt ethnici, hoc eſt ita, vt per omnes ſtationes catechumenorum illic recenſitas eant, primo die chriſtiani, ſecundo catechumeni efficiantur, deinde tertio adiurentur & ter ſimul in faciem eorum & aures inſuffletur, & ſic catechizati & ad diſciplinam eccleſiæ longo tempore formati tandem baptizentur. Heic igitur obſeruandum eſt, *Arianos* & *Eunomianos* eiusdem hæreſis ſurculos eſſe, & tamen hos rebaptizandos dici, illos non item. Cuius rei ratio manifeſto hæc fuit, quod altera pars eamdem baptizandi formam, quæ in eccleſia obtinebat, ſeruabant, altera autem pars nouam a ſe excogitatam introduxerant. *Eunomius* enim ſpeciatim notatur multa hac in materia adulteraſſe. In vnam demerſionem, vti in hoc canone habetur, baptizabat; et SOCRATES [u] hoc eum feciſſe dicit non in TRINITATEM ſed in mortem CHRISTI. EPIPHANIVS [w] etiam obſeruat, illos reiecta forma TRINITATIS baptizaſſe in nomine DEI increati, & in nomine

(t) Concil. Conſtant. I. can. VII. Ἀρειανοὺς μὲν ϗ Μακεδονιανοὺς, ϗ Σαββατιανοὺς - - ϗ τοὺς Τεσσαρεσκαιδεκατίτας, εἴτουν Τετραδίτας ϗ Ἀπολιναριστὰς δεχόμεθα - - σφραγιζομένους, ἤτοι χριομένους πρῶτον τῷ ἁγίῳ μύρῳ τότε μέτωπον, ϗ τοὺς ὀφθαλμοὺς, ϗ τὰς ῥῖνας, ϗ τὸ στόμα, ϗ τὰ ὦτα. Καὶ σφραγίζοντες αὐτοὺς λέγομεν Σφραγὶς δωρεᾶς πνεύματος ἁγίου. Εὐνομιανοὺς μέν τοι, τοὺς εἰς μίαν κατάδυσιν βαπτιζομένους, ϗ Μοντανιστὰς, τοὺς ἐνταῦθα λεγομένους Φρύγας, ϗ Σαβελλιανοὺς - - ὡς ἕλληνας δεχόμεθα. Καὶ τὴν πρώτην ἡμέραν ποιοῦμεν αὐτοὺς χριστιανοὺς, τὴν δὲ δευτέραν κατηχουμένους· εἶτα τὴν τρίτην ἐξορκίζομεν αὐτοὺς μετὰ τοῦ ἐμφυσᾶν τρίτον εἰς τὸ πρόσωπον ϗ εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν. Καὶ οὕτως κατηχοῦμεν αὐτοὺς, ϗ ποιοῦμεν αὐτοὺς χρονίζειν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ϗ ἀκροᾶσθαι τῶν γραφῶν, ϗ τότε αὐτοὺς βαπτίζομεν.

(u) Socrat. lib. V. cap. XXIV. Πλὴν ὅτι τὸ βάπτισμα παρεχάραξαν· οὐ γὰρ εἰς τὴν τριάδα, ἀλλ᾽ εἰς τὸν τοῦ Χριστοῦ βαπτίζουσι θάνατον.

(w) Epiphan. hæreſ. LXXVI. Anomœor. p. 992. ἀναβαπτίζει δὲ αὐτοὺς εἰς ὄνομα θεοῦ ἀκτίστου ϗ εἰς ὄνομα υἱοῦ κεκτισμένου, ϗ εἰς ὄνομα πνεύματος ἁγιαστικοῦ, ϗ ὑπὸ τοῦ κεκτισμένου υἱοῦ κτισθέντος.

mine

Digitized by Google

mine FILII creati, & in nomine SPIRITVS ſanctificantis & a creato FILIO procreati. Et GREGORIVS NYSSENVS, qui aduerſus *Eunomium* ſcripſit [x] de eadem corruptione eum arguit. Vt adeo manifeſta fuerit ratio, cur concilia *Eunomianos* rebaptizari iuſſerint, dum de *Arianis* aliter decreuerunt. *Ariani* enim proprie ſic dicti non fecerunt iſtiuſmodi commutationem, quæ *Eunomii* ſectatoribus peculiaris fuit.

CONCILIVM ſecundum *Arelatenſe* duos canones de hæreticis cum ſimili diſtinctione condidit. In altero quidem canone *Photiniani* ſiue *Paulianiſtæ* [y] denuo baptizari iubentur ſecundum patrum ſtatuta, quo nomine ſine dubio decretum intelligitur patrum *Nicænorum*, hunc in finem factum. *Bonoſiaci* autem, licet iisdem erroribus infecti, quum ſicut *Ariani* in nomine TRINITATIS baptizarent, in altero canone [z] cum chriſmate & manuum impoſitione ſine nouo baptiſmo iubentur recipi.

CONCILIVM *Trullanum* conciliorum *Nicæni* & *Conſtantinopolitani* veſtigiis inſiſtit de rebaptizandis *Paulianiſtis* [a], *Eunomianis*, *Montaniſtis* & *Sabellianis*, quibus iungit *Manichæos*, *Valentinianos*, *Marcioniſtas* & ſimiles hæreticos. *Arianos* autem, *Macedonianos*, *Tetraditas*, *Nouatianos* & *Apollinariſtas*, &c., vti addit, *Neſtorianos* ſolo chriſmate ſine nouo baptiſmate recipi poſſe ſtatuit.

AVGVSTINVS mentem ſuam de canone *Nicæno* reſpectu *Paulianiſtarum* eodem modo declarat. Rationem, cur conci-

(x) Nyſſen. adu. Eunom. lib. XI. tom. II. opp. p. 706. *Μὴ εἰς πατέρα τε καὶ τὸν υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα, καθὼς ἐνετείλατο τοῖς μαθηταῖς, παραδιδοὺς τὸ μυστήριον, ἀλλὰ εἰς δημιουργὸν καὶ κτίστην, καὶ οὐ μόνον πατέρα τοῦ μονογενοῦς, ἀλλὰ τὸν Θεόν.* Non in patrem & filium & ſpiritum ſanctum baptiſma fieri oportere, ſicut præcepit diſcipulis tradens myſterium, ſed in opificem & creatorem, & non ſolum patrem vnigeniti, ſed etiam Deum.*

(y) Concil. Arelat. II. can. XVI. Photinianos ſiue Paulianiſtas, ſecundum patrum ſtatuta, baptizari oportet.

(z) Ibid. can. XVII. Bonoſiacos, autem ex eodem errore venientes, (quos, ſicut Arianos, baptizari in trinitate manifeſtum eſt) dum interrogati fidem noſtram ex toto corde confeſſi fuerint, chriſmate & manus impoſitione in eccleſia recipi ſufficit.

(a) Concil. Trull. can. XCV. al. XCVI. *Ἀρειανοὺς μὲν*, cet. vid. can. VII. Concil. Conſtant. ſub litt. anteced. (r) pag. 52.

 lium

lium eos baptizari iuſſerit in eccleſia, eam eſſe exiſtimat [*b*], quod non tenuerint formam ſeu regulam baptiſmatis, quam multi hæretici, facta ab eccleſia ſeceſſione, ſecum abſtulerint, eamque cuſtodiant. Vt adeo, quemadmodum alio loco [*c*] dicit, facilius ſit inuenire hæreticos, qui omnino non baptizent, quam qui verbis illis euangelicis non baptizent, quibus ſymbolum conſtat, & ſine quibus non ſit baptiſmus CHRISTI. Quum igitur plerumque hac forma baptizandi vterentur, baptiſmus eorum vt integrum ſacramentum admittebatur, licet erronea eſſet eorum fides. Hinc adfirmare non dubitat [*d*] " ipſum *Marcionis* baptiſmum integrum fuiſſe ſacramentum, ſi euangelicis eum verbis *In nomine* PATRIS & FILII & SPIRITVS SANCTI conſecraſſet, quamuis eius fides ſub eisdem verbis aliud opinantis, quam catholica veritas docet, non eſſet integra, ſed fabuloſis falſitatibus inquinata". Fundamentum etiam & rationes huius praxis adfert, quamobrem eccleſia catholica eorum baptiſmum non iteret [*e*], quia baptiſmus, apud hæreticos datus, non ſit proprie loquendo eorum baptiſmus, ſed baptiſmus CHRISTI; quem qui ſemel acceperint in eccleſia, amittere non poſſint, de eccleſia exeuntes, adeoque in eccleſiam non per nouum baptiſmum, ſed per pœnitentiam, rurſus eſſe admittendos. Eccleſiam, dicit, errores intellectus eorum corrigere [*f*],

(*b*) Auguſtin. de hæreſ. cap. XLIV. Iſtos ſane Paulianos baptizandos eſſe in eccleſia catholica Nicæno concilio conſtitutum eſt. Vnde credendum eſt, eos regulam baptiſmatis non tenere, quam ſecum multi hæretici, quum de catholica diſcederent, abſtulerunt eamque cuſtodiunt.

(*c*) Auguſtin. de bapt. lib. VI. cap. XXV. Quis neſcit, non eſſe baptiſmum Chriſti, ſi verba euangelica, quibus ſymbolum conſtat, illic defuerint? ſed facilius inueniuntur hæretici, qui omnino non baptizant, quam qui illis verbis non baptizant.

(*d*) Auguſtin. de bapt. lib. III. cap. XV.

(*e*) Auguſtin. de bapt. lib. III. cap. XI. Catholica vero propterea non debet iterare baptiſmum, qui apud hæreticos datus eſt, ne indicare videatur ipſorum eſſe, quod Chriſti eſt; aut eos non habere, quod intus quum acceperint, amittere vtique foras exeundo non poſſunt, cetera.

(*f*) Auguſtin. de vnico baptiſmo cont. Petilian. cap. III. Si de ipſa trinitatis vnitate diſſentientem hæreticum inuenio, & tamen euangelica & eccleſiaſtica regula baptizatum; intellectum hominis corrigo, non Dei violo ſacramentum.

non

non DEI violare ſacramentum. Prouocat etiam *Donatiſtas* [g], vt ſibi aliquem oſtendant a Catholicis rebaptizatum, qui ſemel in nomine TRINITATIS baptizatus ſit, quod *Donatiſtæ* quidem faciant. Quæ verba hanc peculiarem praxin *Donatiſtarum*, non *Catholicorum*, fuiſſe indicant.

HIERONYMVS eodem modo argumentatur contra HILARIVM diaconum, quem *Deucalionem orbis* vocat, quod eos omnes, qui ab *Arianis* hæreticis baptizati eſſent, rebaptizandos eſſe contenderet. HILARIVS paullo longius progreſſus eſſe videtur quam LVCIFER magiſter eius & ceteri *Luciferiani*. Illi enim baptiſma *Arianorum* [h] admittebant, licet ordines eorum non admitterent, nec eos vllo ſenſu chriſtianos, ſed de Satanæ ſynagoga eſſe dicerent. Nihilo minus eos, qui ab *Arianis* baptizati erant, recipiebant, non dando illis nouum baptiſmum, ſed tantum admittendo eos ad ſtatum pœnitentiæ. Ita eorum admittebant baptiſmum, quos non ſacerdotes, immo ne quidem laicos chriſtianos, eſſe ſinebant. HILARIVS autem, ducibus ſuis heic deſertis, rem adhuc longius proſequebatur. Dicebat enim, ſacerdotes *Arianos* non ſolum de gradu ſuo deiiciendos ſed laicos etiam eorum rebaptizandos eſſe. Aduerſus quem HIERONYMVS [i] non ſolum vrget contrariam conceſſionem ac praxin LVCIFERI magiſtri eius, ſed teſtimonium etiam ſcripturæ, [k] ex *Apocalypſi* demonſtrans, ab hæreticis baptizatos, ſi ad eccleſiam venerint, cum pœnitentia accipiendos eſſe ſine nouo baptiſmo. *Nicolaitas* enim fuiſſe hæreticos, neque tamen manda-

(g) Auguſtin. adu. Fulgent. cap. VII. Da mihi, aliquem ſanctorum poſt trinitatem rebaptizare, quod facis.

(h) Hieron. dial. adu. Lucif. cap. I. Orthodox. Si Ariani, vt dicis, gentiles ſunt, & Arianorum conuenticula caſtra ſunt diaboli: quomodo in caſtris diaboli baptizatum recipis? Lucif. Recipio; ſed pœnitentem. - - Aio laicum ab Arianis venientem recipi debere pœnitentem, clericum vero non debere. It. cap. V. Orthod. Eadem ratione a nobis epiſcopum recipi, qua laicus a vobis recipitur.

(i) Ibid. cap. VIII. Diſſeras, quid aduerſum Hilarium dicendum ſit, qui nec baptizatos quidem recipiet ab Arianis.

(k) Ibid. cap. VIII. De Apocalypſi quoque approbemus, hæreticis ſine baptiſmate debere pœnitentiam concedi. - - Numquid dixit, Rebaptizentur, qui in Nicolaitarum fidem baptizati ſunt?

tum

tum extare de iis, qui apud illos baptizati fuerint, denuo baptizandis. Deinde idem illud probat ex conſtanti eccleſiæ *Romanæ* conſuetudine, in qua ipſe *Hilarius* baptizatus ſit, qui chriſtianus eſſe non poſſit, ſi ipſius doctrina vera ſit. In ea quippe eccleſia eum baptizatum eſſe, quæ ſemper ab hæreticis baptiſmum recipiat. Immo eum ipſum [*l*], quum fuerit iſtius eccleſiæ diaconus, a *Manichæis* baptizatos recepiſſe, & *Hebionis* baptiſmum comprobaſſe; repente autem, poſtquam exortus ſit ARIVS, totum ſibi diſplicere cœpiſſe, & nouum balneum ſeu baptiſterium aperuiſſe, eccleſiæ oppoſitum. Ipſum, in ſinu natum eccleſiæ eiuſque vberum lacte nutritum, aduerſum eam gladium leuare, vocando eam meretricem, & tamen hanc meretricem matrem eius eſſe oportere, quia aliter chriſtianus eſſe nequeat. Tandem contra HILARIVM eiuſque magiſtrum LVCIFERVM ex auctoritate ſynodi *Nicænæ* pugnat, quæ omnes hæreticos ſuſceperit, exceptis PAVLI SAMOSATENI diſcipulis, & non ſolum *Nouatianorum* baptiſma admiſerit, ſed eorum etiam clericos ſtationem ſuam in eccleſia ſeruare iuſſerit.

SIMILEM in modum GENNADIVS [*m*] nobis narrat, eos, qui apud hæreticos baptizati ſint in nomine ſiue confeſſione TRINITATIS, vt vere baptizatos recipi, venientes ad eccleſiam. Et ſi conſentiant veram fidem profiteri, confirmari ma-

(*l*) Ibid. cap. IX. Si hæretici baptiſma non habent, & ideo rebaptizandi ab eccleſia ſunt, quia in eccleſia non fuerunt, ipſe quoque Hilarius non eſt chriſtianus: in ea quippe eccleſia baptizatus eſt, quæ ſemper ab hæreticis baptiſmum recepit. Antequam Ariminenſis ſynodus fieret; antequam Lucifer exularet, Hilarius Romanæ eccleſiæ diaconus ab hæreticis venientes, in eo, quod prius acceperant, baptiſmate ſuſcipiebat. - - Diaconus eras, o Hilari, & a Manichæis baptizatos recipiebas, diaconus eras, & Hebionis baptiſma comprobabas: repente, poſtquam exortus eſt Arius, totus tibi diſplicere cœpiſti. Segregas te cum tuis vernulis & nouum balneum aperis. - - Synodus quoque Nicæna omnes hæreticos ſuſcepit, exceptis Pauli Samoſateni diſcipulis, & quod his maius eſt, epiſcopo Nouatianorum, ſi conuerſus fuerit, presbyteri gradum ſeruat.

(*m*) Gennad. de eccleſ. dogmat. cap. LII. Si qui apud illos hæreticos baptizati ſunt, qui in ſanctæ trinitatis confeſſione baptizant, & veniunt ad nos, recipiantur quidem vt baptizati. - - Et ſi conſentiunt credere, vel acquieſcunt confiteri, purgati iam fidei integritate confirmentur manus impoſitione, cetera.

nus impoſitione, & tum ad ſacræ euchariſtiæ admitti participationem.

IDEM auctor libri cuiuſdam VRSINI AFRI [n] mentionem facit, aduerſum eos ſcripti, qui omnes hæreticos rebaptizandos decernant, in quo doceat, "nec legitimum, nec Deo dignum "rebaptizari illos, qui in nomine vel ſimpliciter CHRISTI, vel "in nomine PATRIS, FILII & SPIRITVS SANCTI, quam- "vis prauo ſenſu, baptizentur: Iis autem poſt ſanctæ TRINI- "TATIS & CHRISTI ſimplicem confeſſionem ſufficere ad ſa- "lutem manus impoſitionem catholici ſacerdotis."

CIRCA hanc tempeſtatem vixit auctor *quæſtionum & reſponſionum*, qui ſub nomine IVSTINI MARTYRIS ſcripſit. Inter alias quæſtiones & hanc proponit: *Si falſus eſt & fruſtraneus* [o], *qui ab hæreticis confertur, baptiſmus: quare orthodoxi ad orthodoxiam rectamque ſententiam confugientem hæreticum non baptizant, ſed in adulterino illum perinde atque vero iuſtoque permanere ſinunt baptiſmo?* Ad quam reſpondet: *Hæretici, ad orthodoxiam tranſeuntis, lapſus corrigitur, prauæ quidem opinionis, mutatione ſententiæ: baptiſmi autem, vnguenti ſancti vnctione.* Videmus heic, non diſſimulare hunc ſcriptorem, baptiſmum hæreticorum eſſe falſum, adulterinum, ſpurium & fruſtraneum, reſpectu ſpiritualium effectuum, quoad in hæreſi permaneant; attamen ſi ad catholicam eccleſiam tranſeant, baptiſmum eorum non ſtatuit eſſe repetendum vt ſimpliciter nullum & inualidum, ſed corrigendum & perficiendum miniſterii catholici confirmatione, quam *Græci* χρῖσμα *vnctionem* & ἅγιον μύρον *ſanctum vnguentum* vocitant. Atque ita intelligendum eſt vocabulum μάταιος, *vanus*, ſicut ab IGNATIO, auctore *conſtitutionum*, & aliis *Græcis* ſcriptoribus adhibetur, vbi de baptiſmo hæretico-

(n) Gennad. de ſcriptor. eccleſ. cap. XXVII. Vrſinus monachus ſcripſit, adverſus eos, qui rebaptizandos hæreticos decernunt, docens, nec legitimum, cetera.

(o) Iuſtin. quæſt. XIV. ad orthod. Εἰ ἐψευσμένον τυγχάνει καὶ μάταιον τὸ ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν διδόμενον βάπτισμα, διὰ τί οἱ ὀρθόδοξοι τὸν προσφεύγοντα τῇ ὀρθοδοξίᾳ αἱρετικὸν οὐ βαπτίζουσιν, ἀλλ᾽, ὡς ἐν ἀληθεῖ, τῷ νόθῳ ἐῶσι βαπτίσματι; Ἀπόκρισις. Τοῦ αἱρετικοῦ ἐπὶ τὴν ὀρθοδοξίαν ἐρχομένου τὸ σφάλμα διορθοῦται, τῆς μὲν κακοδοξίας, τῇ μεταθέσει τοῦ φρονήματος· τοῦ δὲ βαπτίσματος, τῇ ἐπιχρίσει τοῦ ἁγίου μύρου.

rum & ſchiſmaticorum loquuntur, non quaſi eo declarare velint, baptiſmum illum ſimpliciter nullum & irritum eſſe, ſed tantum vitioſe datum extra eccleſiam, nec quidquam ad ſalutem aut vllos alios ſpirituales effectus conferre, antequam homines ab hæreſibus aut ſchiſmatibus ſuis ad eccleſiæ vnitatem redeant.

Leo, pontifex *Romanus*, ſpiritualem baptiſmi hæretici efficaciam tam negat, quam qui maxime, & tamen contra iterationem eius fortiter reſiſtit & repugnat. Id quod ex epiſtola eius ad *Nicetium*, epiſcopum *Aquileienſem*, apparet, in qua ſcribit in hanc ſententiam [*p*]: *Hi, qui baptiſmum ab hæreticis acceperunt, quum baptizati antea non fuiſſent, ſola inuocatione SPIRITVS SANCTI per impoſitionem manuum confirmandi ſunt, qui formam tantum baptiſmi ſine ſanctificationis virtute ſumſere.* Simile reſponſum ad quæſtionem dat *Ruſtici Narbonenſis* [*q*]: *Qui ſe baptizatos ſciunt, ſed cuius fidei fuerint, qui ſe baptizauere, ſe neſcire profitentur, quolibet modo formam baptiſmatis acceperint, rebaptizandi non ſunt: Sed per manus impoſitionem, inuocata virtute SPIRITVS SANCTI, quam ab hæreticis accipere non potuerunt, catholicis copulandi ſunt.* Et hoc didicit ex INNOCENTII & SIRICII anteceſſorum ſuorum praxi, de qua eorum alter ſic ſcribit [*r*]: *Arianos cum Nouatianis aliisque hæreticis, ſicut eſt in ſynodo conſtitutum, per inuocationem ſolam ſeptiformis SPIRITVS, epiſcopalis manus impoſitione, catholicorum conuentui ſociamus.* Per *ſynodum*, in qua hoc conſtitutum fit, concilium *Nicænum* intelligit vel *Arelatenſe*, in quorum vtroque decretum hanc in rem factum eſt. Addit SIRICIVS: *Quod etiam totus oriens occidensque cuſtodit.* Alter eius anteceſſor INNOCENTIVS idem adfirmat [*s*], *Eorum*, inquiens (*Arianorum* videlicet, ceterarumque huiusmodi peſtium) *laicos con-*

(*p*) Leo epiſt. LXXVII. al. LXXIX. ad Nicet. cap. VII.

(*q*) Leo epiſt. XCII. ad Ruſtic. cap. XVI. It. epiſt. XXXVII. ad Leon. Rauen. cap. II. Quod ſi ab hæreticis baptizatum quempiam fuiſſe conſtiterit, erga hunc nullatenus ſacramentum regenerationis iteretur: ſed hoc tantum, quod ibi defuit, conferatur, vt per epiſcopalem manus impoſitionem virtutem ſancti Spiritus conſequatur.

(*r*) Siric. epiſt. I. ad Himerium Tarracon. cap. I.

(*s*) Innocent. epiſt. XVIII. ad Alexand. Antioch. cap. III.

verſos

verſos ad Dominum ſub imagine pœnitentiæ ac SANCTI SPIRITVS ſanctificatione per manus impoſitionem ſuſcipimus --- quoniam iis ſolum baptiſma ratum eſſe permittimus, quod vtique in nomine PATRIS & FILII & SPIRITVS SANCTI perficitur. Ita quoque de *Nouatianis* & *Donatiſtis* decernit [*t*]: *Vt venientes a Nouatianis & Montenſibus per manus tantum impoſitionem ſuſcipiantur: quia quamuis ab hæreticis, tamen in CHRISTI nomine, ſunt baptizati.*

ALIO loco [*u*] rationem exponit, cur ſynodus *Nicæna* baptiſmum *Nouatianorum*, non autem *Paulianiſtarum*, receperit. *Idcirco*, inquit, *diſtinctum eſſe ipſis duabus hæreſibus ratio manifeſta declarat: quia Paulianiſtæ in nomine PATRIS & FILII & SPIRITVS SANCTI minime baptizabant: Et Nouatiani iisdem tremendis venerandisque nominibus baptizant.* Legem itaque eccleſiæ *Romanæ* eſſe narrat [*w*] " venientibus ab hæreti-" cis, qui tamen illic baptizati ſint, per manus impoſitionem lai-" cam tribuere communionem, nec ex his aliquem in clericatus " honorem ſubrogare". Quod poſterius quum eſſet res diſciplinæ, eccleſia libertate ſua vtebatur cenſuras ſuas vel extendendi vel relaxandi, quomodo pro ſapientia ſua vtile eſſe & expedire iudicabat. Facile foret plura alia eiuſdem generis teſtimonia addere; puto autem, hæc ipſa abunde ſufficere ad demonſtrandam & explanandam generalem eccleſiæ ſententiam hac de re, quod baptiſmum omnium hæreticorum, quotquot in nomine TRINITATIS baptizarunt, vt validum acceperit; licet pauci quidem patres eos in vera fide æque ac vera forma tingi voluerint, ad baptiſmum eorum perficiendum.

§. XXI.

Quid in baptiſmo hæreticorum & ſchiſmaticorum defuerit, & quomodo hoc conſueuerit compenſari.

IAM VERO licet baptiſmus hæreticorum & ſchiſmaticorum, nec non eorum clericorum, qui de gradu ſuo deiecti vel ſacro-

(*t*) Innocent. epiſt. I. ad Victricium. cap. VIII.

(*u*) Id. epiſt. XXII. ad epiſc. Macedon. cap. V.

(*w*) Ibid. cap. IV. Noſtræ lex eccleſiæ eſt, venientibus, cetera.

rum vſu excluſi eſſent, validus haberetur, ita vt iterari non eſſet neceſſe; tamen non ita perfectus, quod ad omnes reſpectus & rationes, exiſtimabatur, vt quidem baptiſmus ad regulam & ex auctoritate eccleſiæ datus, quia tam ex parte eius, qui illum receperat, quam ex parte illius, qui dederat, quædam in eo deeſſe credebantur. Inquirendum igitur nunc eſt, primo, Quid veteres iſtum baptiſmum dare poſſe ſenſerint? Deinde, Quid in eo defuerit, & quid dare non potuerit? Et, Quomodo iſti defectus ſuppleri ſoliti ſint. Quantum ad explicationem harum quæſtionum attinet, AVGVSTINVS, qui hanc materiam omnium ſtudioſiſſime tractauit, ſæpe inculcat notam diſtinctionem inter externum ſeu viſibile ſacramentum, & inuiſibilem ſeu ſpiritualem gratiam; illud eſſe [x] & in bonis & in malis poſſe, hanc autem propriam bonorum eſſe, dicit. In eodem autem ſtatu baptizatos ab hæreticis & ſchiſmaticis eſſe putat, in quo ſint mali in eccleſia: recipere quidem viſibile ſacramentum, ſed non inviſibilem, internam & ſanctificantem gratiam SPIRITVS SANCTI. Vt adeo dici non poſſint omnino nihil accipere; accipiunt enim fere tantumdem, quantum mali in eccleſia, de quibus vere prædicari poteſt, quod acceperint ſacramentum baptiſmi, nullo vmquam tempore rebaptizandi. Et porro, quod hac re participes facti ſint omnium priuilegiorum, quæ externum & viſibile ſacramentum baptiſmi illis dare poteſt, qui ſeſe (per oppoſitum quoddam ſuæ ipſorum impeditionis obſtaculum) inuiſibili & ſpirituali gratia eius priuant. Baptiſmus eos aliquanto potiores facit quam gentiles, quibus baptiſmus opus eſt, priusquam eccleſiam intrare poſſint. Dat ipſis, vt ſint membra eccleſiæ viſibilis, in amplitudine ſua ſpectatæ, quamuis non ſint vera membra inuiſibilis & ſpiritualis eccleſiæ, quia per SPIRITVM CHRISTI nondum ſunt ſanctificati. Reddit eos, redeuntes ad ſanitatem, idoneos, qui veniam conſequantur, ſi a vitioſis moribus ſuis deſciſcant, remoueantque repagula & obſtacula, quæ impediuere, quo minus in prima eorum admiſſione deſcenderit SPIRITVS SANCTVS; immo vero licet fiant hæ-

(x) Aug. contr. litter. Petilian. lib. II. cap. CIV. Diſcerne viſibile ſanctum ſacramentum, quod eſſe & in bonis & in malis poteſt, illis ad præmium, iſtis ad iudicium, ab inuiſibili vnctione caritatis, quæ propria bonorum eſt.

retici,

retici, vel ſchiſmatici, vel tales, quos lapſos vel excommunicatos vocant, vel ipſam adeo fidem chriſtianam deſerant, non opus eis eſt nouo baptiſmate, ſed tantum reſipiſcentia & abſolutione, vt ad eccleſiam reuertantur; ſiquidem ſignum & character baptiſmi hoc reſpectu in illis manet indelebilis, ita vt poſtea ſemper admitti poſſint ad veniam & remiſſionem peccatorum, ſi vere reſipiſcant. Sunt hæc priuilegia, quæ malus quisque ex accepta externa baptiſmi forma, ſeu viſibili eccleſiæ ſacramento, habet, tametſi ex ſua ipſius culpa peccatorum venia & omni inuiſibili gratia omnibusque operationibus Spiritus Sancti deſtituatur. Perinde vt baptiſmus *Simonis Magi* verus baptiſmus fuit, licet indigne atque adeo ſine ſalutari fructu eum recepiſſet: et vt ſacramentum euchariſtiæ verum eſt ſacramentum, licet multi eo non vtantur in animæ ſuæ ſalutem, ſed ipſi ſibi damnationem edant & bibant, quia indigne accipiunt.

QVEMADMODVM igitur comparata eſt hominum malorum ratio, qui dicto modo baptiſmum accipiunt in eccleſia, vt hoc ipſo quædam lucrentur priuilegia, non autem vniuerſa, nec præcipua ex iis, quæ ad eum pertinent: Ita veteres eorum putant eſſe comparatam conditionem, qui, auctoritate eccleſiæ inhumane neglecta vel contemta, ab hæreticis vel ſchiſmaticis, vel conſtitutis ſub cenſura eccleſiaſtica aut de gradu prorſus deiectis clericis baptizati fuerint. Baptiſmum eorum, iuſta quidem forma datum, quædam illis priuilegia concedere ſtatuunt, non autem omnia, quæ ab eo exſpectari poſſint in eccleſia: Eſſe viſibile ſacramentum baptiſmi, adeoque eos aliquanto potiores quam ethnicos reddere & idoneos ad accipienda quædam, licet non omnia, priuilegia ante memorata; ita, vt ſi reſipiſcant & ad eccleſiam redeant, non oporteat eos ſuſcipi vi mere ethnicos baptiſmatis iteratione: Deeſſe autem internam & inuiſibilem gratiam, ſpeciatim gratiam vnitatis & caritatis, quæ reliqua gratiæ genera omnia perficiat, ad quæ danda hæretici & ſchiſmatici non ſint apti, & quæ ab iis, qui baptiſmum ab his deſiderent, accipi nequeant, vſque dum vera pœnitentia & caritate ducti ad eccleſiæ vnitatem reuertantur: Tum vero eccleſiam per manus impoſitionem & inuocationem SPIRITVS SANCTI impetrare illis poſſe eas gratiæ dotes eaque ſpiritualia beneficia, quæ in ba-

 ptiſmo

ptiſmo accipi potuiſſent, ſi ipſi non fuiſſent impedimento, nec poſuiſſent illis obicem. Hunc ego verum ſtatum totius huius rei eſſe puto, quemadmodum ab iſtis veteribus ſcriptoribus generatim traditur, qui ratum baptiſmatis hæretici valorem defendunt. Nam quod ad eos attinet, qui aduerſam tuentur ſententiam & baptiſmi vrgent iterationem, ex plane contraria & falſa argumentantur notione, Quod viſibile ſacramentum & inuiſibilis gratia neceſſario vna adeſſe debeat ad verum aliquod ſacramentum efficiendum, & quod nec Spiritus ſine aqua, nec aqua ſine Spiritu, operari poſſit. Quod præcipuum argumentum erat, quo in concilio *Carthaginenſi* de baptizandis hæreticis vtebatur *Nemeſianus* a *Thubunis*. Ad quod autem AVGVSTINVS ex ipſius CYPRIANI principiis ſcite reſpondet diſtinguendo inter duplicem ſpiritus notionem [y]: *Aliud eſt*, inquit, *Omnis, qui introibit in regnum cælorum, prius naſcitur ex aqua & ſpiritu, quia niſi renatus fuerit ex aqua & ſpiritu, non intrabit in regnum cælorum: quod Dominus dixit & verum eſt. Aliud autem, Omnis, qui naſcitur ex aqua & ſpiritu, intrabit in regnum cælorum: quod vtique falſum. Nam & Simon ille Magus natus erat ex aqua & ſpiritu, & tamen non intrauit in regnum cælorum. Sic fieri poteſt, vt hæreticis etiam contingat. Aut ſi non naſcitur ex ſpiritu, niſi qui veraci conuerſione mutatur, omnes, qui ſæculo verbis & non factis renuntiant, non vtique de ſpiritu, ſed ex aqua ſola naſcuntur, qui tamen & intus, teſte Cypriano, ſunt. Neceſſe eſt enim, vt vnum de duobus concedatur: aut illi, qui fallaciter ſæculo renuntiant, naſcuntur de ſpiritu, quamuis ad perniciem, non ad ſalutem, atque ita poſſunt & hæretici: Aut ſi illud, quod ſcriptum eſt: Sanctus ſpiritus diſciplinæ effugiet fictum, etiam ad hoc valet, vt fallaciter ſæculo renuntiantes non naſcantur de ſpiritu; poteſt quis baptizari aqua, & non naſci de ſpiritu. Et fruſtra Nemeſianus ait, Neque ſpiritus ſine aqua operari poteſt, nec aqua ſine ſpiritu.* Manifeſtum eſt ex hoc ſermone AVGVSTINI, id maxime deſiderari in baptiſmo hæreticorum, quod SPIRITVM vel plane non miniſtret, vel certe non eo gradu, vt ad ſanctificationem & ſalutem valeat. Et idcirco

(y) Aug. de bapt. lib. VI. cap. XII.

hoc

hoc neceſſario ſuppleri oportere, ſi ad eccleſiam catholicam redeant. Vnum ſolum caſum eſſe putat, in quo baptiſmus ab hæreticis adminiſtratus alicui ad ſalutem prodeſſe poſſit, nimirum, *ſi forte accipiendi neceſſitas* [z] *vrgeat & recipientis animus ab vnitatis vinculo non recedat.* In ceteris vero caſibus omnibus baptiſma eorum inutiliter accipi dicit, vt autem vtile fiat accipientibus, ab hæreſi vel ſchiſmate eis recedendum eſſe & eccleſiæ catholicæ cohærendum. Perinde vt illi, qui ſic ſunt in eccleſia per communionem ſacramentorum, vt extra eam ſint per diuerſitatem morum, vitam ſuam corrigere debeant, vt baptiſma ipſis vtile incipiat eſſe ſacramentum, quod antea inutile fuerit. Vnde AVGVSTINVS dicit, ſibi non eſſe hac de re cum CYPRIANO controuerſiam, ſed ei ſe omnino conſentire [a], hæreticos remiſſionem dare non poſſe; hoc ipſum eſſe, quod in baptiſmo eorum deſit, & tam dantibus quam recipientibus ad perniciem valeat, tamquam tanto munere Dei male vtentibus. Subiicit vero, idem ſæpe numero in baptiſmo eorum, qui in eccleſia baptizentur, deſiderari, quia fratres oderint, & in ipſo odio baptizentur, neque adeo in iſto ſtatu peccata eis dimitti poſſe: id vitium autem non compenſari nouo baptiſmate, ſed reſipiſcentia & vera conuerſione, in qua venia, quam antea accipere non meruerint, præſtetur.

(z) Aug. ibid. lib. VII. cap. LII. Illi qui ſic ſunt in magna domo tanquam vaſa in contumeliam - - - neque omnino vtiliter habent baptiſmum, neque ab eis vtiliter accipitur, niſi forte accipiendi neceſſitas vrgeat & recipientis animus ab vnitatis vinculo non recedat: tamen & habent, quamquam inutiliter habeant, & accipitur ab eis, etiam quum inutile eſt accipientibus: Quod vt fiat vtile, ab hæreſi vel ſchiſmate recedendum eſt & illi domui cohærendum: quod non ſolum hæretici & ſchiſmatici, ſed etiam illi facere debent, qui ſic ſunt in domo per communionem ſacramentorum, vt extra domum ſint per diuerſitatem morum, ſic etiam ipſis vtile incipit eſſe ſacramentum, quod aliter inutile eſt.

(a) Aug. de bapt. lib. V. cap. XXII. Proinde conſentimus Cypriano, hæreticos remiſſionem dare non poſſe; baptiſmum autem dare poſſe, quod quidem illis & dantibus & accipientibus valeat ad perniciem, tamquam tanto munere Dei male vtentibus. - - - Quanto magis fieri non poteſt, vt eis peccata dimittantur, qui fratres oderunt, & in ipſo odio baptizantur: quibus tamen poſtea correctis non rurſus baptiſmus datur, ſed ipſa venia, quam tunc accipere non meruerunt, in vera conuerſione præſtatur.

NE-

NEQVE vero hæc ſingularis opinio AVGVSTINI fuit de eo, quod deſit in baptiſmo hæreticorum, ſed generalis ſententia eccleſiæ. Quamobrem manus imponi iuſſerunt ad eccleſiam redeuntibus, vt SPIRITVS SANCTI gratiam per preces obtinerent, qua antea carebant, vt qui baptiſmum ab illis accepiſſent, qui non habeant poteſtatem dandi SPIRITVM SANCTVM. Ita enim INNOCENTIVS, epiſcopus *Romanus*, qui AVGVSTINO contemporaneus fuit, de baptiſmo *Arianorum* iudicat, adminiſtrationem eorum hoc vitio laborare [*b*], quod SPIRITVM SANCTVM dare non poſſit; et idcirco baptizatos ab illis imperfectos, & ad SANCTI SPIRITVS percipiendam gratiam cum manuum impoſitione recipiendos eſſe. LEO [*c*] dicit, hos, qui baptiſmum ab hæreticis acceperint, ſumſiſſe formam tantum baptiſmi ſine ſanctificationis virtute; redeuntes igitur ad eccleſiam catholicam non quidem rebaptizandos eſſe, id tamen, quod in eorum baptiſmo defuerit, ſuppleri debere, vt per manus impoſitionem Spiritus ſancti virtutem accipiant. Hanc autem fuiſſe veram eamque vnam & ſolam rationem ſupplendi ea, quæ in baptiſmis hæreticis defuerint, ex omnibus locis liquet, quæ in antecedente ſectione produximus, & quæ de vſu ſancti vnguenti loquuntur, quod impoſitioni manuum ac precibus iungi ſolebat, ad gratiam remiſſionis peccatorum, aliaque SPIRITVS SANCTI dona, quæ antea non acceperant, expetenda. Quibus omnibus duas tantum obſeruationes adhuc ſubiungam, vt neceſſitatem oſtendam, ea, quibus baptiſmus hæreticus & ſchiſmaticus caruit, per confirmationem ſeu manus impoſitionem & preces ſupplendi, ſi quis ad eccleſiam catholicam veniret, eamque ſibi reconciliare ſtuderet. *Vna* eſt, Quod impoſitio manuum ſeu confirmatio tam neceſſaria credita fuerit in admittendis iis,

(*b*) Innocent. epiſt. XVIII. ad Alexand. Antioch. cap. III. Nec Spiritum ſanctum eos habere ex illo baptiſmate illiſque myſteriis arbitramur: quoniam cum a catholica fide eorum auctores deſciſcerent, perfectionem ſpiritus, quam acceperant, amiſerunt. - - - Horum laicos imperfectos, vt dixi, ad ſancti Spiritus percipiendam gratiam cum pœnitentiæ imagine recipimus.

(*c*) Leo epiſt. LXXIX. ad Nicet. cap. VII. Et epiſt. XCII. ad Ruſtic. cap. XVI. cit. ſupra ſect. XX. ſub litt. (p) & (q) in textu. It. epiſt XXXVII. ad Leon. Rauan. cap. II. vid. l. c. in margine.

Digitized by Google

qui baptizati apud hæreticos ad eccleſiam reuerterentur, vt licet ordinarie officium ipſius eſſet epiſcopi eam perficere, tamen in extrema neceſſitate, ſi quis in periculo mortis verſaretur, nec ad epiſcopum adire poſſet, presbyter tum auctoritatem haberet manus impoſitionem, in precibus confirmationis & inuocatione SPIRITVS SANCTI adhiberi ſolitam, ei potius conferendi, quam vt ſine ea ex vita decedere neceſſum haberet. Patet id ex concilio *Arauſicano* primo [*d*], in quo decretum habetur in hanc ſententiam: *Hæreticos in mortis diſcrimine poſitos, ſi catholici eſſe deſiderent, ſi deſit epiſcopus, a presbyteris cum chriſmate & benedictione conſignare placet.* Idem decretum in concilio legitur *Epaunenſi* [*e*]: *Presbytero, propter ſalutem animarum, quam in cunctis optamus deſperatis & in lecto decumbentibus hæreticis, ſi conuerſionem ſubitam petant, chriſmate ſubuenire permittimus. Quod etiam omnes conuerſuri, ſi ſani ſunt, ab epiſcopo nouerint expetendum.* Obſeruare heic licet, hanc confirmationem, ſiue ſollemnem SPIRITVS SANCTI inuocationem, magis neceſſariam creditam eſſe iis, qui apud hæreticos & ſchiſmaticos baptizati erant, ſi ad eccleſiam redirent, quam illis, qui in eccleſia baptiſmum acceperant. Nam multi eorum, qui in eccleſia baptizati erant in villulis & in caſtellis, moriebantur, obſeruante HIERONYMO, [*f*], ante, quam ab epiſcopo confirmarentur; neque tamen eiuſmodi regula facta eſt pro presbyteris, vt in ſimili ſtatu eos confirmarent. Cuius rei ratio erat, quod SPIRITVS SANCTI gratiam in baptiſmo ſuo acceperant (quam hæretici non habebant) neque adeo eiuſmodi abſoluta neceſſitas confirmandi eos erat, vt placide & in pace obdormirent. Hæretici autem ſecure mori ſine ea haud poterant; adeoque eccleſia moribundorum hæreticorum miſerta etiam presbyteris auctoritatem

(*d*) Concil. Arauſic. can. I.

(*e*) Concil. Epaunenſ. can. XVI.

(*f*) Hieron. dial. adu. Lucifer. cap. IV. Id factum reperimus ad honorem potius ſacerdotii quam ad legis neceſſitatem. Alioquin ſi epiſcopi tantum imprecatione Spiritus Sanctus defluit: lugendi ſunt, qui in villulis aut in caſtellis aut in remotioribus locis per presbyteros & diaconos baptizati, ante dormierunt, quam ab epiſcopis viſerentur. *Paulo ante ait:* Spiritum Sanctum nos adſerimus in vero baptiſmate tribui.

dabat, vrgente extrema neceſſitate, eos confirmandi, quod alioquin ordinarium epiſcopalis functionis erat miniſterium. *Altera* obſeruatio, quam de hac materia addendam duxi, eſt, Quod manuum impoſitio hæreticis ad eccleſiam conuerſis tantopere neceſſaria fuerit, vt ii ipſi, qui eam antea in baptiſmate hæretico acceperant, illam denuo acciperent, eccleſiæ reconciliati. Cuius rei cauſſa erat, quod hæretici & ſchiſmatici, durante eorum ſeparatione, non exiſtimabantur idonei ad dandum vel accipiendum SPIRITVM SANCTVM, ſiue per baptiſmum, ſiue per impoſitionem manuum, ſiue per vnctionem chriſmatis. Quidam enim hæretici omnes iſtas functiones adminiſtrabant, & nihilo ſecius manus illis denuo imponebantur, venientibus ad eccleſiam. Manifeſtum hoc eſt in *Donatiſtis*. Non tantum baptiſmum ſed vnctionem etiam chriſmatis & manuum impoſitionem, ritus illos in eccleſia vſitatos, retinebant. Id quod AVGVSTINVS [g] pariter & OPTATVS de illis teſtificantur. Neque tamen SPIRITVM SANCTVM per horum rituum vllum dare poterant. Idcirco redeuntibus illis ad eccleſiam, licet nec baptiſmatis nec chriſmatis externa forma ſuper eos repeteretur, repetebatur tamen manuum impoſitio, quia hæc nihil aliud erat, quam oratio, qua implorabatur SPIRITVS SANCTVS, vt ſuper eos deſcenderet; quæ repeti poterat, quoties neceſſe erat. OPTATVS diſerte dicit, nec baptiſmum nec vnctionem [h] *Donatiſtarum* apud catholicos repeti: repeti autem manus impoſitionem, quia hæc neceſſaria ſit, tanquam oratio ad implorandam diuinam benedictionem & transferendam inuiſibilem vnctionem SPIRITVS SANCTI ſupra illos, quam antea accipere non potuerint. Hinc AVGVSTINVS [i], dicit, manus impoſitionem non ita

(g) Aug. contr. litteras Petilian. lib. II. cap. CIV. In hoc vnguento ſacramentum chriſmatis vultis interpretari, quod quidem in genere viſibilium ſignaculorum ſacroſanctum eſt, ſicut ipſe baptiſmus: ſed poteſt eſſe & in hominibus peſſimis, in operibus carnis vitam conſumentibus & regnum cælorum non poſſeſſuris.

(h) Optat. contr. Parmen. lib. VII. p. 109. Quod a nobis vnctum eſt, tale ſervamus, quale accepimus &c.

Not. De non repetita manuum impoſitione nihil in his verbis, nec in antecedentibus vel conſequentibus habetur: erronea videtur allegatio. Gr.

(i) Aug. de bapt. lib. III. c. XVI. Manus autem impoſitio non ſicut baptiſmus

ſe

ſe habere ſicut baptiſma, vt repeti non poſſit, ſed nihil aliud eſſe quam orationem ſuper hominem ad obtinendam ei benedictionem, quæ repeti poſſit, quotieſcunque eam exigat neceſſitas. Quare adhibenda credebatur hæreticis, ad eccleſiam tranſeuntibus, ad ſupplendum id, quod defuerat in eorum baptiſmo, qui ante non ſuppeditarat cum externa & viſibili forma inuiſibilem SPIRITVS SANCTI gratiam.

Sic ſatis dixi de hoc argumento, vt oſtenderem, quæ fuerit antiquis temporibus vera methodus reconciliandi eos, qui in hæreſi vel ſchiſmate eſſent baptizati, vera item ratio ſecure moriendi in pace & communione eccleſiæ. Et ſi omnes illi, ad quos hoc attinet, hanc methodum obſeruare vellent, nullus locus foret controuerſiis de rebaptizatione in eccleſia. Conſtat enim, baptiſmum hæreticorum & ſchiſmaticorum auctoritate deſtitutum, recipi licere vt validum, & id, quod in eo defuerit, per manus impoſitionem in confirmatione poſſe ſuppleri.

§. XXII.

Num baptiſmus hæreticorum & ſchiſmaticorum pluris ſit, quam baptiſmus laicorum, auctoritatem baptizandi non habentium.

Restat adhuc vna quæſtio diſſoluenda de hæreticis, ſchiſmaticis & deiectis de gradu clericis; num in eo ſtatu, vbi in omnibus functionibus ſuis ſine auctoritate agebant, crediti fuerint eſſe de clericis, an de laicis, an vero de medio quodam inter vtroſque ordine? Et num baptiſmi ab eis adminiſtrati pluris fuerint quam baptiſmi laicorum, auctoritatem baptizandi non habentium? Hæc quæſtio prorſus eiuſdem naturæ eſt atque illa, Num hæreticus ſit chriſtianus? Quæ reſolui non poteſt ſine adcurata quadam diſtinctione. Si enim per chriſtianum intelligatur is, qui non eſt mere gentilis, ſed qui baptiſmum accepit ita firmum ac validum, vt, ſi euadat hæreticus ac ſchiſmaticus, vel deſertor fidei, vel a ſacrorum vſu & commu-

repeti non poteſt. Quid enim aliud eſt, niſi oratio ſuper hominem?

Alcim. Auit. epiſt. XXIV. ad Stephan. Manus impoſitionem perſonæ, de qua ſcribitis, adhibete; quam conſtat, ſi reuera in ſupradicti ſchiſmatis profeſſione verſata eſt, cum miniſterio baptiſmatis etiam chriſmate conſignatam.

nione fidelium excludatur, baptiſmus eius nihilominus indelebilis & inuiolabilis manſurus ſit, ita vt nunquam futurum ſit neceſſe nouo quodam baptiſmate in eccleſiam denuo admitti: Hoc ſenſu veteres non dubitauerint dicere, hæreticos eſſe chriſtianos. Si vero per chriſtianum intelligas eum, qui eſt de catholica & orthodoxa fide & in gremio atque vnitate ſanctæ catholicæ eccleſiæ; tunc nihilo magis dubitauerint negare, hæreticos chriſtianos eſſe, ſed comparauerint eos cum iudæis & ethnicis, quippe qui ſint veræ religionis inimici & deſtituantur remediis ſalutis æque ac alii; quemadmodum alio loco [*k*] oſtendimus.

IAM ad quæſtionem, vtrum hæretici ſint clerici an laici, ſintne ſacerdotes nec ne, ſintne epiſcopi, an non ſint, eadem ratione reſpondendum eſt. Si per epiſcopum vel ſacerdotem intelligatur is, qui ab eccleſia ordinatus eſt ad officium epiſcopi vel ſacerdotis, ita, vt ſi fiat hæreticus vel ſchiſmaticus, vel fidei chriſtianæ deſertor, vel cenſuræ eccleſiaſticæ ſubiiciatur, vel gradu ſuo moueatur, tamen ordinatio eius indelebilis & inuiolabilis maneat; vt, ſi eccleſiæ viſum fuerit, ipſum poſt omnia crimina ſua & cenſuras vere reſipiſcentem admittere, vt rurſus in iſta ſtatione miniſtret, haud noua ordinatione hanc in rem indigeat: Hoc ſenſu veterum nulli negauerint, hæreticos & ſchiſmaticos eſſe epiſcopos vel ſacerdotes ex ſuo quemque ordine. Sunt quidem, qui eis in tali dignitate miniſtrandi licentiam concedi nolunt, & redeuntibus ad eccleſiam catholicam hoſce honores omnino adimendos eſſe contendunt, indignos eos iudicantes, qui his priuilegiis fruantur, quum adeo perfidioſe egerint cum eccleſia & contra, atque per munerum ſuorum rationes debuerint: Nemo autem omnium dixit, ſi eccleſia iudicaret expedire, vt in ſtatione ſua manerent, noua eis ordinatione opus eſſe. Eatenus igitur de clero eſſe ſiti ſunt, & hac ratione multæ eccleſiæ & ſynodi eos admiſerunt, quemadmodum alio loco [*l*] oſtendi, illiſque in officiis ſuis permanendi dederunt facultatem, ſine noua quidem ordinatione. Quod ſi ratio diſciplinæ & eccleſiæ exigeret, vt & gradus ſui honore & poteſtate priuarentur, neque tamen ſic eccleſia acce-

(*k*) Origin. eccleſ. lib. I. cap. III. n. IV.

(*l*) Origin. eccleſ. lib. IV. c. VII. n. VII. VIII.

ptæ

Digitized by Google

ptæ ordinationis valorem negatum iuit, eum tam ſaluum & integrum manere rata, vt, ſi poſtea illos ad hæc officia reuocandos duceret, id nihilo magis noua ordinatione, quam nouo baptiſmate, fieri debere cenſeret. Quam rem contra *Donatiſtas* pluribus vrget AVGVSTINVS [m] & contra *Luciferianos* HIERONYMVS [n]; quæ ambæ ſectæ ordinationes hæreticorum inualidas eſſe contendebant, hoc autem eccleſiæ catholicæ principio confutabantur, Quod baptiſmatis & ordinationis ſacramenta, etſi vitioſe adminiſtrata, ſi valida ſint, non ſint prorſus abroganda nec poſtea repetenda. Hoc ſenſu hæretici, ſchiſmatici & loco moti ſacerdotes, ſacerdotes eſſe eorumque actus validi crediti ſunt, quamuis a regula alieni, vitioſi, illegitimi & contra præſcriptum & auctoritatem eccleſiæ in ſuam ipſorum perniciem facti.

CONTRA EA, ſi per ſacerdotes intelligantur tantum presbyteri, ex iuſta & legitima agentes epiſcopi ſui auctoritate, in debita ſubordinatione ſubter illum & in vnitate eccleſiæ eiuſque ad leges & regulas catholicas; ita vt ſi vel eccleſiæ communionem deſerant, vel propter crimina de ſtatione ſua iuſte deturbentur, non amplius dici poſſint agere ex legitima eius auctoritate, ſed cum manifeſto regularum eius contemtu & proculcatione. Et ſi per laicos intelligantur omnes illi, qui per diſciplinam & iuſtas cenſuras eccleſiæ officiis clericalibus priuati & ad ſtatum communionis laicæ reducti ſunt: Hoc ſenſu veteres nunquam conceſſiſſent, hæreticos & ſchiſmaticos eſſe de clero, ſed cenſura in eos animaduertiſſent, vt in homines, extra officia eccleſiaſtica conſtitutos, vel vſurpatores antiepiſcopales, altare contra epiſcopum ſuum erigentes; eorumque actus reputauiſſent æque vitioſos & illicitos, atque quorumlibet laicorum, auctoritatem nul-

(m) Aug. contr. Parmen. lib. II. cap. XIII. Si viſum eſt opus eſſe, vt eadem officia gererent, quæ gerebant, non ſunt rurſus ordinati, ſed ſicut baptiſmus in eis, ordinatio ita manſit integra. - - - Ac quum expedire hoc iudicatur eccleſiæ, vt præpoſiti eorum, venientes ad catholicam ſocietatem, honores ſuos ibi non adminiſtrent, non eis tamen ipſa ordinationis ſacramenta detrahuntur, ſed manent ſuper eos.

(n) Hieron. dial. adu. Luciferian. Not. Nihil in hoc decalogo, quod huc ſpectet, inuenias. Gr.

lam habentium, actus. Quid? quod illos ſenſu quodam etiam laicos fuiſſent habituri, ſi ſemel adhibitis conſuetis ritibus de gradu deturbati & ad communionem laicam reducti fuiſſent: quippe quod nihil aliud erat, quam facere ipſos laicos, quantum in eccleſiæ ſitum erat poteſtate, abdicando eos muneribus ſuis & priuando omni legitima auctoritate iſta munera adminiſtrandi, atque ita in ſtatu illicitæ & antiepiſcopalis vſurpationis illos relinquere. Eccleſia quidem ſibi non ſumebat, vt ordinationem eorum penitus abrogaret vel reſcinderet, aut denuo eos ordinaret, ſi auctoritatem illis daret officia ſua denuo adminiſtrandi: habebat tamen poteſtatem per diſciplinam & cenſuras ſuas illos ab exſequendis ſacris officiis ſuis prohibendi, & in ceteris reſpectibus omnibus ad conditionem laicorum reducendi, iſtamque poteſtatem ſuam re ipſa exercebat: et ſi in hoc ſtatu ſuo agerent, non ex eius auctoritate ſed vt vſurpatores & inuaſores agere credebantur. Vt adeo reſponſionem ad quæſtionem propoſitam videamus ex iſtis diſtinctionibus penitus pendere. Quatenus ordinationem habebant, quæ omnino reſcindi haud poterat, eatenus nomen & character clericorum illis competebat; quatenus autem omni legitima auctoritate ſacrum aliquod officium exſequendi priuati erant, eatenus in ſtatu & conditione erant laicorum; atque ita diuerſo reſpectu quaſi in medio quodam inter vtroſque ſtatu.

Ceterum quæ ex diſquiſitione de hæreticis, ſchiſmaticis & loco motis clericis, a nobis hactenus inſtituta, ſequuntur, hæc ſunt, 1. Illi omnes agunt opponendo ſeſe legitimæ auctoritati eccleſiæ, ideoque legitimam auctoritatem baptizandi ab illa non habent. 2. Hoc non obſtante baptiſmi eorum, debita forma dati, validi ſunt nec iterandi. Sed tamen 3. Iſti baptiſmi magnis laborant defectibus, maxime hoc, quod non ſubminiſtrent remiſſionem peccatorum aliasque inuiſibiles, vt ita dicam, gratias SPIRITVS SANCTI, niſi Deo placeat extraordinaria miſericordia & modo extraordinario in infantibus aliiſue apud hæreticos, vrgente neceſſitate & abſentibus aliis legitimis miniſtris, baptizatis illas compenſare. Qui defectus ſupplendi ſunt per impoſitionem manuum & inuocationem SPIRITVS SANCTI, vbi reſipiſcunt & ad eccleſiam reuertuntur. Et hoc, ſiue hære-

Digitized by Google

hæretici, in iſthoc ſtatu agentes, conſiderentur 4. vt clerici, ſiue vt laici, ſiue in medio quodam inter vtroſque ſtatu; quocunque enim in ſtatu agunt, baptiſmi eorum non ſunt proprie legitimi & auctoritatem eccleſiæ habentes baptiſmi, adeoque ſubſequente quadam auctoritate, qua confirmentur, indigent. Hæc ſumma eſt doctrinæ veterum de baptiſmo hæreticorum eorumque receptione in eccleſiam.

§. XXIII.

Quomodo eccleſia Anglicana *auctoritatem habeat baptizandi, quum baptiſmum ſuum non niſi ab hæretica eccleſia* Romana *acceperit.*

Si quæras, Quomodo eccleſia reformata *Angliæ* plenam & amplam habeat auctoritatem baptizandi, quæ antehac hæretica & ſchiſmatica eccleſia fuerit ſub iugo ſeruitutis *Romanæ?* Reſpondeo, illam deiiciendo hoc iugum & errores ſuos corrigendo atque ad eccleſiæ catholicæ gremium reuertendo hanc auctoritatem conſequutam eſſe. Quæ vetuſta erat ratio, quam ſchiſmatici & hæretici epiſcopi ceterique clerici inire debebant ad obtinendam illam legitimam auctoritatem, quæ illos poteſtate inſtruebat iuſte & legitime peragendi officia, quam non habebant nec habere poterant, quoad in erroribus ſuis & extra eccleſiæ catholicæ vnitatem perſeuerarent. Ita magna ſynodus *Nicæna* in cauſſa *Nouatianorum* decreuit, vt " ſi aliquando venirent ad eccleſiam catho-" licam [*o*], impoſitionem tantum manus acciperent, & mane-" rent ſic in clero." Et vi huius decreti iam plenam poteſtatem & licentiam habebant inſtruendi eos auctoritate miniſteria ſua obeundi, quam certe non habebant antea. Eiuſmodi etiam erat res *Donatiſtarum* tempore AVGVSTINI, quemadmodum ex huius patris ſcriptis & diuerſis canonibus in codice *Africano* apparet, qua de re alibi loquutus ſum vberius [*p*]. Eadem autem regula & methodus, quæ obtinuit in eccleſia primitiua, fuit, per quam *Anglicani* epiſcopi & presbyteri nacti ſunt auctoritatem legitime fungendi muneribus eccleſiaſticis, vbi hæreticis & ſchiſmaticis er-

(*o*) Concil. Nic. can. VIII. vid. ſupra §. XX. ſub litt. (*f*).
(*p*) Origin. eccleſ. lib. IV. cap. VII. n. VII. VIII.

roribus

Digitized by Google

roribus reiectis corruptelisque emendatis ad exactam & perfectam ſanctæ catholicæ eccleſiæ vnitatem redierunt. Atque ita illi, qui validum baptiſmum antea tantum dare poterant vt hæretici & ſchiſmatici per quamdam vſurpationem, eum dare poſſunt iam facultatem adepti & priuilegium ſemper & vbique legitime, perfecte & rite eum conferendi.

At enim vero quæſierint ex me hi illi, vbi fuerit ſancta illa catholica eccleſia, ad quam reuerti primi reformatores noſtri neceſſe habuerint? Quæ quæſtio eiuſdem generis eſt atque altera illa, Vbi eccleſia veſtra fuit ante *Lutherum?* Ad quam reſpondeo, Fuit, vbi ſancta catholica fides & doctrina ſymboli ac ſcripturarum cuſtodita fuit ſine *Romanenſium* errorum & corruptelarum additamentis. Cuius fidei & doctrinæ omnino puræ licet non fuiſſent profeſſores viſibiles, ſatis tamen primis reformatoribus fuit ad profeſſionem fidei ipſam rediiſſe; quod re ipſa eſt redire ad vnitatem eccleſiæ catholicæ, cuius vnitatis præcipua pars eſt ſincera fides ſymboli & ſcripturarum. Sed vero poſſumus etiam monſtrare per omnes forte ætates, vbi fuerint viſibiles huius fidei confeſſores, qui *Romanenſis* eccleſiæ corruptelis ſemper reſtiterunt, & ab hæretica eorum labe & pollutione immunes ſe ſeruarunt. Et cur primi noſtri reformatores, quando ſe ad fidem & communionem horum viſibilium confeſſorum iunxerunt, non dicantur reuertiſſe ad vnitatem ſanctæ eccleſiæ catholicæ, vnitate eius in ſtrictiſſima & perfectiſſima notione accepta? Quidam ex his illuſtribus confeſſoribus fuerunt *Waldenſes* ſiue *Albingenſes* & fratres *Bohemi*, quorum hiſtoria in ſæculis poſterioribus celebratiſſima eſt. Multi etiam idonei ſcriptores eccleſiæ DEI vtiliſſimam præſtiterunt operam, qui eorum memoriam, ſcripta & confeſſiones fidei, tamquam certa monumenta & firma teſtimonia religionis illorum, conſeruare atque ingenium, indolem & mores ab acerbis & inuidioſis inſimulationibus, quibus eos aduerſarii ſui falſo & dedita opera onerarunt, liberare ſtuduerunt. Huiuſmodi ſunt doctæ elucubrationes IACOBI VSSERII, SAMVELIS MORELANDI & PETRI ALLIXII ex noſtratibus, nec non illæ EDMVNDI ALBERTINI & IOACHIMI HESTERBERGII; ſpeciatim autem magni theſauri & collectiones PAVLI PERRINI & BALTHASARIS LYDII

vna

Digitized by Google

vna cum aurea hiſtoria perſecutionum eccleſiæ *Bohemicæ;* in quorum ſcriptorum pleriſque doctrinas eorum & principia eadem eſſe inuenias, quæ reformationis. Ingens heic multitudo erat catholicorum & viſibilium confeſſorum, quemadmodum facile ad iudicandum eſt vel ex hac vna obſeruatione, quam multo poſt ex ABRAHAMI BZOVII annalibus fecit RICHARDVS CRAKANTHORPIVS [q], "Quod non minus centum & quadraginta " duo millia, nongenti & nonaginta de *Albingenſibus*, vno eo" demque ſæculo, intra ſexaginta annorum decurſum in regno " *Galliæ* miſere trucidati fuerint." Et ſubiungit, *Quis enumerare aut etiam animo ac mente concipere poteſt, quot centena millia in reliquis Europæ partibus intra quadringentos annos & amplius, inde a temporibus Hildebrandi papæ, igne ac ferro a beſtia ſanctorum ſanguine ebria peremta ſint? Aut quis de biſce rebus loqui ſine lacrimis poteſt? Si tot fuerunt martyres, integer eccleſiæ numerus multo maior fuerit neceſſe eſt. Sanguine enim martyrum ſemper creſcit eccleſia.* Fuerunt itaque, vt ne inquirendo vltra progrediamur, fidei catholicæ confeſſores numero ſatis multi, quibuſcum eccleſia *Anglicana*, priſtinis erroribus & hæreſibus *Romanis* repudiatis, ſe coniungeret. Et ne quid deeſſe videatur, fuerunt adeo eccleſiæ epiſcopales, & magna ſemper opera nauata eſt, vt epiſcopatus inter eos conſeruaretur. Ipſe HENRICVS SPONDANVS [r] fidem nobis facit, *Albingenſibus* aliquando in *Galliis* tantam fuiſſe potentiam, vt ex epiſcopis ſuis aliquem quaſi vniuerſalem ordinis ſui patriarcham antipapam conſtituerint, cuius vices *Bartholomæus* quidam *Carcaſſone* oriundus in *Gallicanis* ditionibus geſſerit. Habuiſſe eos inter ſe epiſcopos, ex hiſtoria etiam perſecutionum eccleſiæ *Bohemicæ* conſtat, quæ a

(q) Crakanthorp. defenſ. eccleſ. Anglic. contr. Spalat. cap. XVIII. p. 101.

(r) Spond. an. MCCXIII. num. VII. Quod Albingenſes ſpectat, quum circa hæc tempora in Galliis illi & Hiſpaniis - - nimium quam exagitati, pars in fines Bulgarorum, Croatiæ & Dalmatiæ iuxta Hungariam abſcedentes, nonnullis epiſcopis & quam plurimis aliis in ſuas partes allectis, etiam antipapam conſtituiſſent, ad quem vndique conſultationes ſuas deferrent; iſque vices ſuas in Galliis Bartholomæo cuidam Carcaſſone oriundo, epiſcopo a ſe creato delegaſſet, qui - - epiſcopos ſuæ ſectæ creandi atque eccleſias ordinandi auctoritatem ſibi arrogabat, cetera.

IOANNE AMOSO COMENIO, *Bohemorum* epiſcopo, ſuperiore ſæculo conſcripta eſſe creditur, qui rem memorabilem narrat, „ *Bohemis* „ maximam aliquando fuiſſe anxietudinem de animarum paſto- „ ribus, vnde hos eſſent habituri, poſtquam, quos haberent in „ præſens, deceſſuri eſſent. Miſiſſe igitur tres de miniſtris ſuis, „ *Matthiam Kunwaldium, Thomam Przelaucium* & *Eliam Krze-* „ *nouium* ad *Waldenſes*, qui tum eſſent in confiniis *Moraniæ* & „ *Auſtriæ*, vt eos epiſcopos ordinarent. Inueniſſe illos epiſco- „ pum eorum *Stephanum*, qui accito epiſcopo altero & aliquot „ e miniſtris, tribus illis miniſtros creandi poteſtate collata, ma- „ nuum impoſitione eos epiſcopos crearit, & ad ſuos remiſe- „ rit [*s*]." Atque hinc catholicorum epiſcoporum ſucceſſio in *Bohemia* orta eſt, quæ vſque ad extremam eorum exſtirpationem durauit, quæ ſuperiore ſæculo ex infelici ſucceſſu belli *Bohemici* exſtitit, in quo factio papiſtica præualuit. Hoc certiſſimo argumento eſt, *Waldenſes* & *Albingenſes* ſemper habuiſſe inter ſe epiſcopos. Neque vero hi auctoritatem ſuam a papa *Romano* deriuarunt, ſed primitus inter ſe ipſos habuerunt a temporibus inde *Conſtantini* ſibi traditam; quemadmodum *Bohemis*, quum eorum miniſtros ordinarent, in antememorato conuentu declararunt [*t*]. Et hæc cum iis exacte congruunt, quæ ipſe RAINERIVS, ſcriptor pontificius, ſed aliquanto magis ingenuus quam reliqui ex iſta ſocietate conuiciatores, de illis narrat. *Inter omnes ſectas*, inquit [*u*], *quæ adhuc ſunt vel fuerunt, non eſt perniciosior eccleſiæ, quam Leoniſtarum. Et hoc tribus de cauſſis. Prima eſt, quia eſt diuturnior. Aliqui enim dicunt, quod durauerit a tempore Sylueſtri: aliqui a tempore apoſtolorum. Secunda, quia eſt generalior: fere enim nulla eſt terra, in qua hæc ſecta non ſit. Tertia, quia quum omnes aliæ ſectæ immanitate blaſphemiarum in Deum audientibus horrorem inducant, hæc, ſci-*

(*s*) Hiſtor. perſecut. eccleſ. Bohem. cap. XX. p. 68. 70. 71.

(*t*) Ibid. p. 71. Originem ſuam vſque a Conſtantini temporibus, doctrinæ item ſuæ articulos & quid hactenus horrendi per Italiam & Galliam paſſi eſſent, explicant.

(*u*) Rainer. contr. Waldenſ. cap. IV. citat. a Crakanthorpio contr. Spalat. cap. XVIII. p. 100. & in bibl. patr. tom. IV. part. II. p. 749. Vide ſis etiam *Origin. eccleſ.* auctoris vol. X. præfat. p. 32.

licet

licet Leoniſtarum, magnam habet ſpeciem pietatis, eo quod coram hominibus iuſte viuant, & bene omnia de Deo credant, & omnes articulos, qui in ſymbolo continentur. Solummodo Romanam eccleſiam blaſphemant & clerum. Hi erant antiqui illi numeroſi & pii eccleſiæ catholicæ ciues, a catholicorum epiſcoporum collegio inde a *Conſtantini* & ipſorum apoſtolorum ætate gubernati, quorum ad communionem eccleſiam *Anglicanam*, ab erroribus & hæreſibus papatus repurgatam, ſe coniungere oportuit. Quæ quum ita ſint, non poſſum non obſtupeſcere ad auſum IEREMIAE COLLIERII [w] eiuſque mirari conſilium in hiſtoria eccleſiæ *Anglicanæ*, in qua *Albingenſium* famam ignominiæ maculis obſcurare ex calumniis & criminationibus aduerſariorum illorum inique ſtudet, ita vt ne vel minima ex iis ſuggerat, quæ a tot eruditis hominibus in defenſionem eorum dicta ſunt vel dici potuerunt. Hoc non erat iuſte agere partes hiſtorici, multo minus partes amici eccleſiæ *Anglicanæ*, eam teſtimonio & confeſſione tam conſpicuæ ſocietatis digniſſimorum auitæ religionis defenſorum & martyrum priuatum ire, quorum in communione (ſicut oſtendi) illa tam ſingulare emolumentum habet in ſingulis fere reformationis ſuæ gradibus & momentis. Quod quum iam dixi, non poſſum, quin vnam adhuc rem notem in hoc auctore, quæ in ſcriptore quodam proteſtante probari minime poteſt; quæ eſt narratio eius de *Lutheranis* & *Caluinianis* (in nouiſſimo ſupplemento ad dictionarium hiſtoricum) quæ ex LVDOVICI MAIMBVRGII, capitalis eorum hoſtis, hiſtoria deſumta eſt. Quum tamen fugere eum non potuerit, quam eximia apologia *Lutheranorum* edita ſit aduerſus MAIMBVRGIVM ab illuſtri & erudito VITO LVDOVICO SECKENDORFIO; ad quam alias lectorem ſuum remittit; quod eam illi haud ignotam fuiſſe oſtendit. Sed hæc obiter tantum. Reuertamur iam ad antiquæ eccleſiæ hiſtoriam.

§. XXIV.

De baptiſmo Turcorum, Iudæorum & Infidelium.

VLTIMA quæſtio ad baptiſmos attinet eorum, qui omnino ſunt extra eccleſiam, nec vllo ſenſu chriſtiani, quales ſunt *Turci*, *Iudæi* & *Infideles:* Num baptiſmus, ab horum quopiam in forma

(w) Collier. eccleſ. hiſtor. lib. V. p. 388. &c.

quidem eccleſiæ adminiſtratus, reputandus ſit validus æque ac alii? Nullam huius quæſtionis feciſſem mentionem, niſi eccleſia *Romana* rem eo vſque perſequuta eſſet, vt contra ſententiam & praxin eccleſiæ antiquæ illam adfirmaret. Nam in rituali ſuo [x] de baptiſmo hanc habet rubricam: *Legitimus quidem baptiſmi miniſter eſt epiſcopus, parochus, vel alius ſacerdos a parocho vel ab ordinario loci delegatus; ſed quoties infans aut adultus verſatur in vitæ periculo, poteſt ſine ſollemnitate a quocumque baptizari in qualibet lingua, ſiue clerico ſiue laico, etiam excommunicato, ſiue fideli ſiue infideli, ſiue catholico ſiue hæretico, ſiue viro ſiue fœmina, ſeruata tamen forma & intentione eccleſiæ.* Ita quoque NICOLAVS papa [y] in lege canonica & EVGENIVS in concilio *Florentino* [z] imperioſe definierunt. Enimuero hoc ex nouis dogmatibus papiſticis eſt; veteres enim prorſus aliter loquuntur. HIERONYMVS [a] rem nouam ſe audiſſe profitetur ex quodam *Luciferiano*, qui chriſtianum quemquam fieri poſſe dixerit ab eo, qui non ſit chriſtianus: Hoc enim *Luciferianos* non poſſe non aſſerere ex ſuis principiis, qui recipiant baptiſmum *Arianorum*, & tamen ſtatuant, eſſe mere ethnicos, qui cum adminiſtrent. Quam rem HIERONYMVS iure ſuo nouam appellat in chriſtianitate, quod baptiſmus chriſtianis dari poſſit ab hominibus, qui ipſi non ſint chriſtiani. Et hoc ipſum oſtendit verum ſtatum controuerſiæ *Hieronymum* inter & *Luciferianos*. Non erat quæſtio, vti quidem nonnulli ſunt opinati, Num laici baptizare poſſint poſcente neceſſitate? In hoc enim vtraque pars conſentiebat. Sed quærebatur *primo* quidem, An *Ariani*

(x) Ritual. Roman. titul. de miniſtro baptiſini p. 7.

(y) Nicol. reſponſ. ad conſulta Bulgaror. cap. CIV. ap. Grat. de conſecrat. diſt. IV. cap. XXIV. A quodam iudæo neſcitis, vtrum chriſtiano an pagano multos in patria veſtra baptizatos aſſeritis, & quid de iis ſit agendum, conſulitis. Hi profecto ſi in nomine ſanctæ trinitatis vel tantum in Chriſti nomine, ſicut in actibus apoſtolorum legimus, baptizati ſunt (vnum quippe idemque eſt, vt ſanctus exponit Ambroſius) conſtat, eos non eſſe denuo baptizandos.

(z) Eugen. decret. ad Armenos. Concil. tom. XIII. p. 535. In cauſſa neceſſitatis non ſolum ſacerdos vel diaconus, ſed etiam laicus vel mulier, immo etiam *paganus* & hæreticus baptizare poteſt, dummodo formam ſernet eccleſiæ.

(a) Hieron. dial. adu. Lucifer. cap. V. Nouam rem aſſeris, vt chriſtianus quiſquam factus ſit ab eo, qui non fuit chriſtianus.

ſacer-

Digitized by Google

ſacerdotes eſſent mere ethnici? Quod *Luciferiani* adfirmabant, negabat *Hieronymus*. Et *deinde*, Num poſito, eos eſſe meros ethnicos, vti *Luciferiani* contendebant, baptiſmus eorum eſſet validus neque adeo iterandus? *Luciferiani* eum validum eſſe concedebant, hoc non obſtante, quod ipſi eſſent pagani. *Hieronymus* autem eorum aſſertionem refutabat ex hoc principio, Quod nemo niſi chriſtianus baptiſmum chriſtianum dare poſſit: et quod hinc *Luciferiani* aut debeant fateri, vti catholici, *Arianos* ſenſu quodam chriſtianos, non mere paganos eſſe; aut eos denuo baptizare, qui ab illis baptizati fuerint, quandoquidem pagani nihil poteſtatis habeant chriſtianum baptiſmum conferendi. TERTVLLIANVS & patres concilii *Illiberritani* in eadem erant opinione; nam eos tantum baptiſmos validos eſſe contendebant, qui a chriſtianis eſſent adminiſtrati. AVGVSTINVS [*b*] " hanc quidem aliam quæ-" ſtionem eſſe, dicit, vtrum & ab iis, qui numquam fuerunt " chriſtiani, poſſit baptiſmus dari: nec aliquid temere inde ad-" firmandum eſſe ſine auctoritate tanti concilii, quantum tantæ " rei ſufficiat." NICEPHORVS inter *Græcos* [*c*] expreſſis verbis declarat, qui ipſe baptiſini ſacris initiatus non ſit, eum alios baptizare non poſſe. Et GREGORIVS III. a nonnullis in eamdem ſententiam citatur. Vt adeo eccleſiæ *Romanenſis* determinatio de iuſto valore baptiſmi, a iudæis & paganis adminiſtrati, omnino noua ſit & in eccleſia primitiua prorſus incognita. Auctor *chronici Alexandrini* & ADO VIENNENSIS exemplum quidem dant vnius vel duorum hominum, qui a paganis baptizati ſint per ludibrium in theatro, qui etiam dicantur ad religionem CHRISTI conuerſi eiuſque cauſſa interfecti. Enimuero hi effectus inuſitatæ & per miraculum operanti gratiæ Dei, nec vlli eiuſmodi baptiſmo, debentur; et idcirco hæc exempla ad probandam vim martyrii fecerint, quod homines ſine baptiſmo ſaluos reddere poſſit, ad confirmandam autem recentioris æui praxin nihil valent.

PERTRACTAVI iam diuerſas quæſtiones initio propoſitas, quæ ad iudicium & praxin eccleſiæ primitiuæ attinent.

(*b*) Aug. contr. Parmen. lib. II. cap. XIII. It. de baptiſmo lib. VII. cap. LIII. fere tot.
(*c*) Niceph. hiſtor. lib. XI. cap. XI. Not. Græca verba deſunt in hoc capite Nicephori.

CAPVT SECVNDVM
DE
PRAXI MODERNORVM GRAECORVM ET MOSCOVITARVM.

§. I.
De praxi modernæ eccleſiæ Græcæ.

PROGREDIMVR nunc ſententiam & praxin poſteriorum ſæculorum conſideraturi. Heic autem nihil amplius dicturi ſumus de eccleſia occidentali ſeu *Latina*, quod praxis eius generatim nota, manifeſta & teſtata eſt. In eccleſia *Græca* quædam hac de re diſceptatio fuit, & in decretis conciliorum aliqua apparet variatio, quamquam generalius cum *Latinis* ſenſerunt in tantum, vt baptiſma laicorum, in extrema neceſſitate datum, admiſerint; quæ etiam nunc communis eorum conſuetudo eſt. Tempore NICEPHORI patriarchæ, communiter dicti confeſſoris, qui ſæculo nono ineunte quinquaginta circiter annis poſt PHOTIVM vixit, per ſynodum id definitum eſt legitimum. Nam in CONSTANTINI HARMENOPVLI epitome canonum & collectione ſynodicorum decretorum patriarcharum, a IOANNE LEVNCLAVIO in iure *Græco-Romano* edita, duo canones NICEPHORI hanc in rem exſtant. Quorum vnus ſic habet [*a*]: *Infantes non baptizatos oportet, ſi quo loco reperiatur quis, vbi non ſit ſacerdos, baptizari. Quod ſi vel pater, aut quilibet alius, modo ſit chriſtianus, baptizet, peccatum non committit.* Alter ita [*b*]: *In periculo ſimplex monachus baptizat. Similiter & diaconus, quin etiam laicus, ſi repertus in loco fuerit, abſente ſacerdote.* Atque ita res videtur fuiſſe etiam tempore PHOTII, qui inter omnes, quas aduerſus eccleſiam *Romanam* format, obiectiones

(*a*) Ap. Leunclau. iur. Gr. Rom. lib. III. p. 169. Χρὴ τὰ ἀβάπτιστα νήπια, ἐὰν εὑρεθῇ τις εἰς τόπον, μὴ ὄντος ἱερέως, βαπτισθῆναι. Εἰ βαπτίσει δὲ ὁ ἴδιος πατὴρ ἢ οἱοσδήποτε ἄνθρωπος, μόνον ἵνα ἐστὶ χριστιανὸς, οὐκ ἔστιν ἁμαρτία.

(*b*) Harmenop. epitom. can. ſect. IV. tit. II. ap. Leuncl. p. 44. Κατὰ περίστασιν καὶ μοναχὸς λιτὸς βαπτίζει, ὡσαύτως καὶ διάκονος καὶ λαϊκὸς δὲ, ἐὰν εὑρεθῇ εἰς τόπον, μὴ ὄντος ἱερέως.

in

Digitized by Google

in celebratiſſima epiſtola ſua encyclica, hanc materiam ne quidem tangit, quod ſine dubio facturus fuiſſet, ſi qua inter eos fuiſſet differentia. Nonnulli tamen ſcriptores priuati circa hanc tempeſtatem de legitima baptiſmi laici ratione in contrariam partem diſputare & eccleſiæ praxin in dubium vocare cœperunt. GEORGIVS HAMARTOLVS chronographus, nondum typis mandatus, acerbe in illum inuehitur; cuius notitiam ſingulari induſtriæ debemus IO. BAPTISTAE COTELERI, qui fragmentum de hac materia ex hoc ſcriptore publicauit. Narrat ille, auctorem, vbi de baptiſmo arenaceo, in quemdam *iudæum* collato, mentionem faciat, in hunc modum loqui: *Vbi nunc ſunt* [*c*], *qui aiunt, vt laici & mulieres baptizent aliquando in neceſſitate, abſente ſacerdote, quique contendunt, immo potius ex multa ignorantia & peruicacia prodigioſe ac impie adfirmant, hoc in baptiſmum diuinum perfectumque hominibus imputari, nec audiunt ſacram apoſtolorum doctrinam atque præceptionem* (librum intelligit, qui ſub nomine *conſtitutionum apoſtolicarum* editus eſt) *quæ dicit, Non permittimus, vt laicus faciat aliquid rerum ſacerdotalium, verbi gratia, ſacrificium, vel baptiſma, vel impoſitionem manus, vel benedictionem tum paruam tum magnam. Nec enim quiſquam ſibi ſumit honorem, ſed qui vocatur a Deo. Nam per impoſitionem manuum epiſcopi datur hæc dignitas ſeu auctoritas, qui autem eam non habet ſibi conceſſam, ſed illam ſibi rapuit, ac per tyrannidem occupauit, peccatum ſuppliciumque Saulis & Oziæ ſuſtinebit. Non ſolum hoc, ſed nec reliquos clericos baptiſmum conferre volumus, veluti diaconos aut lectores, aut pſaltas, aut miniſtros, niſi*

(*c*) Ap. Coteler. not. in conſtit. apoſt. lib. II. cap. IX. Ποῦ νῦν εἰσιν οἱ κοσμικούς τινας καὶ γυναῖκας λέγοντες βαπτίσαι ποτὲ κατὰ περίστασιν, μὴ παρόντος ἱερέως, καὶ τὸ βάπτισμα θεῖον καὶ τέλειον αὐτοῖς λογισθῆναι φιλονεικοῦντες, μᾶλλον δὲ τερατολογοῦντες καὶ βλασφημοῦντες ἐκ πολλῆς ἀγνωσίας καὶ αὐθαδείας· μὴ δὲ τῆς ἱερᾶς τῶν ἀποστόλων διδασκαλίας καὶ παραγγελίας ἀκούοντες, τῆς λεγούσης· Οὐκ ἐπιτρέπομεν λαϊκὸν ποιεῖν τι τῶν ἱερατικῶν, οἷον θυσίαν ἢ βάπτισμα, ἢ χειροθεσίαν, ἢ εὐλογίαν μικρὰν ἢ μεγάλην, οὐχ ἑαυτῷ γάρ τις λαμβάνει τὴν τιμήν, ἀλλ᾽ ὁ καλούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Διὰ γὰρ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ ἐπισκόπου δίδοται ἡ τοιαύτη δόξα (al. ἐξουσία) ὁ δὲ μὴ ἐγχειρισθεὶς ταύτην, ἀλλ᾽ ἁρπάσας καὶ τυραννήσας αὐτὴν ἑαυτῷ, τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὴν τιμωρίαν τοῦ Σαοὺλ καὶ Ὀζία (al. Ὀζίου) ὑποστήσεται· οὐ μὴν δὲ ἀλλ᾽ οὐδὲ τοῖς λοιποῖς κληρικοῖς ἐπιτρέπομεν βαπτίζειν, οἷον διακόνοις, ἢ ἀναγνώσταις, ἢ ψάλταις, ἢ ὑπηρέταις, ἀλλ᾽ ἢ μόνοις ἐπισκόποις καὶ πρεσβυτέροις ἐξυπηρετουμένων αὐτοῖς τῶν διακόνων·

ſo-

Digitized by Google

ſolos epiſcopos & presbyteros, miniſtrantibus diaconis. Qui autem id præſumſerint, Coritarum pœnas ferent. Fruſtra itaque cauillantur, aut, vt verius loquar, cum Deo pugnant, qui ſacerdotii chariſmata ſeu dona & functiones ſæcularibus viris itemque mulieribus tribuunt, ad interitum audientium & fidem habentium vaniloquentiæ ac nugis hominum, qui nullo penitus modo ſciunt, quidnam tandem ſit ſacerdotium, quidue differat laicus a ſacerdote. Hic ſcriptor antememoratos NICEPHORI canones aut ignoraſſe videtur, aut eos contemnere & inſultare. Nam ſeſe tam doctrinæ quam praxi, per illos confirmatæ, opponit, & non minus contra validum pretium baptiſmi pugnat, qui per diaconos in neceſſitate adminiſtratus ſit, quam qui datus ſit per laicos. At vero, non obſtante hac oppoſitione, hi canones vim ſuam inter *Græcos* aliquot ſæculis poſt retinuerunt. Nam CONSTANTINVS HARMENOPVLVS, qui ſæculo duodecimo medio vixit, & epitomen canonum *Græcorum* ſcripſit circa annum MCL, ambos iſtos collectioni ſuæ inſeruit. Et ſunt hi vni ſoli canones, qui de hac materia exſtant; id quod eos tunc vſitatam eccleſiæ *Græcæ* regulam fuiſſe arguit. Fuerunt tamen, qui hac etiam ætate contra illos dixerunt. MICHAEL enim GLYCAS, qui annales ſuos anno circiter MCXX ſcripſit, occaſionem arripit varia vrgendi argumenta aduerſus valorem baptiſmi, per laicos in quacumque neceſſitate exhibiti. Verum vti COTELERIVS [*d*] obſeruauit, argumenta eius diuerſis erroribus in re geſta nituntur, quo ipſo infirmantur & vim concludendi omnem

οἱ δὲ τολμῶντες τοῦτο, τῶν Κοριτῶν ὑποίσουσι τὴν δίκην - - Μάτην οὖν ἐρεσχελοῦσι, ἢ τόγε ἀληθέστερον εἰπεῖν, θεομαχοῦσι, οἱ τὰ τῆς ἱερωσύνης χαρίσματα ϗ ἐνεργήματα κοσμικοῖς τε ϗ γυναιξὶν (al. κοσμικοῖς ἀνδράσι ϗ γυναιξὶν) ἀπονέμοντες ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκουόντων, ϗ πειθομένων τῇ ματαιολογίᾳ ϗ φλοιαρίᾳ (al. φλυαρίᾳ) τῶν μηδὲ ὅ τί ποτέ ἐστιν ἱερωσύνη ϗ διαφορὰ κοσμικοῦ τε ϗ ἱερέως πάμπαν εἰδότων.

(*d*) Cotel. not. in conſtit. apoſt. lib. III. cap. IX. In annalibus Michaëlis Glycæ p. 243. 244. pro falſa ea opinione profertur primo factum Dionyſii præſulis, qui baptizatum a laico baptizauit iterum. Narratio incerta, nec ad rem pertinens, quia baptiſmus arena non aqua peractus dicitur. - - Profertur ſecundo auctoritas canonum apoſtolicorum, laicis prohibentium ſacerdotalia munia, etiamſi neceſſitas ingruat. Cum in toto hoc opere ne verbum quidem de neceſſitate: ſolummodo a ſacris functionibus arcetur plebs lib. II. cap. XXVII. lib. III. cap. X. & lib. vlt. cap. XLVI. Additur in

per-

perdunt. Primum quidem vrget exemplum [e] *Dionyſii* antiſtitis *Aſcalonii*, qui aliquem denuo baptizaſſe perhibetur, qui a laico baptiſmum in arena acceperit. Heic vero eſſentialis pars baptiſmatis defuit, elementum videlicet aquæ, quæ vera fuiſſe ratio videtur, cur baptizatum iterum baptizarit *Dionyſius*, ſi modo vera eſt hiſtoria, non autem figmentum. Deinde prouocat ad auctoritatem canonum apoſtolicorum laicis prohibentium ſacerdotalia munia, etiam ſi neceſſitas vrgeat: quum tamen de neceſſitate nec in canonibus nec in conſtitutionibus apoſtolicis vlla fiat mentio. Tantummodo plebs ab eccleſiaſticis functionibus ſeuere arcetur. Denique ex auctoritate argumentatur ALEXANDRI præſulis *Alexandrini*, a quo pueros per *Athanaſium* puerum baptizatos rebaptizatos eſſe dicit. Verum hoc contra fidem eſt omnium veterum hiſtoricorum, SOCRATIS, SOZOMENI & RVFFINI, qui ALEXANDRVM eos non rebaptizaſſe, ſed ea tantum adimpleuiſſe dicit, quæ defuerint, & quæ ab epiſcopo perfici mos ſit, hoc eſt, manus illis impoſuiſſe, addito ſimul vnguento ſeu confirmationis chriſmate. Atque ita verba intelligenda ſunt ſcriptoris vitæ ATHANASII apud PHOTIVM [f], *Qui bapizati fuerant*, inquientis, *Alexander inunctos Chriſti ſignaculo confirmauit.* Quæ GLYCAS male accepit de ſignaculo baptiſmatis, loco confirmationis, inductus in errorem iſtum a recentiore quodam biographo, qui veram huius hiſtoriæ rationem non intellexit nec antiquam eccleſiæ linguam, in qua vocabulum σφραγὶς non ſolum baptiſmatis ſed etiam confirmationis ſignaculum ſignificat. Centum circiter annis poſt GLYCAM vixit quidam THEODORVS SCVTARIOTA, qui ſcholia ſcripſit in *theſaurum orthodoxæ fidei* NICETAE CHONIATAE, in quibus etiam baptiſmum per laicos datum inualidum eſſe contendit,

Glyca ex vita S. Athanaſii, pueros per Athanaſium puerum baptizatos, ab Alexandro Alexandrino rebaptizatos fuiſſe. Verum biographus iſte - - videtur non intellexiſſe hæc verba antiquioris biographi apud Photium cod. CCLVIII. τούτους ἐπιχρίσας, διὰ τῆς ἐν Χριστῷ σφραγῖδος ἐτελείωσεν: quæ exponi debent de conſignatione & confirmatione, non autem de baptiſmo, cetera.

(e) Glycas annal. p. 243. 244. vid. ſub litt. anteced. (d).

(f) Phot. cod. CCLVIII. p. 229. Τούτους ἐπιχρίσας, διὰ τῆς ἐν Χριστῷ σφραγῖδος ἐτελείωσεν.

quemadmodum narrat COTELERIVS [*g*], qui librum manuſcriptum vidit: opus enim ipſum typis mandatum non eſt. Omnes autem hactenus nominati non niſi priuati ſcriptores ſunt, adeoque priuatæ eorum opiniones parum valent contra publicam eccleſiæ ſententiam, more rato traditam in canonibus NICEPHORI in concilio quodam patriarchali, in quo CCLXX epiſcopi præſentes adfuerunt, ſi concilium *Conſtantinopolitanum* an. DCCCXIV. illud fuit, in quo hi canones facti ſunt. Plus momenti ad infringendam auctoritatem ante dictam habere videtur aliud decretum in concilio *Conſtantinopolitano* ad ann. MDCLXVI. publicatum, LVCA CHRYSOBERGE ſedem patriarchalem tenente. Quæſitum heic erat a MANVELE *Heraclea* archiepiſcopo, an eum, qui a non ordinato, ſed ordinatum ſimulante, baptizatus eſſet, vt chriſtianum ſuſcipere oporteat? Hoc enim tunc temporis in prouincia eius acciderat [*h*]. Synodus decreuit, eum etiam rebaptizandum eſſe, quoniam ſecundum canones apoſtolicos XLVI & XLVII ſolis epiſcopis & ſacerdotibus baptiſmatis adminiſtratio conceſſa ſit. Negare non poſſumus, concilium hoc diſerte loqui contra omnem baptiſmi laici valorem & pro rebaptizatione in cauſſa, quæ ei tunc fuit propoſita; quæ ad ordinariam baptiſmatis adminiſtrationem attinebat per eos, qui ſpurii ordinis erant & ſacerdotes ſimulabant, ad ſacerdotale munus numquam initiati. An vero hoc ipſo baptiſmum, per diaconos & laicos extra ordinem, ſumma poſcente neceſſitate, datum, vbi nec epiſcopus nec presbyter vllus inueniri potuit, ſimpliciter irritum & inualidum declarare voluerint: vt ipſi ſententiam ſuam de hoc capite ſpecialiter non dixerunt, ita magis arduum eſt, quam vt ex eorum verbis determinare id audeam. Quod ſi autem ſic eſt, tum decretis prioris iſtius concilii ſub NICEPHORO plane contrarium eſſe dixerim, quod tamen in praxi & ante &

(*g*) Coteler. not. in conſtit. apoſt. lib. III. cap. IX. p. 283.
(*h*) Concil. Conſtantinop. ap. Matth. Blaſtar. ſyntagm. can. in Beuereg. pand. tom. II. p. 42. *Ἐζητήθη καὶ τοῦτο τοῦ Ἡρακλείας ἱερωμένου Μανουὴλ, εἰ χρὴ δέχεσθαι ὡς πιστὸν, ὃν ἀνίερος ἐβάπτισε, τὸ ἱερᾶσθαι πλασάμενος. Τοῦτο γὰρ ἐπὶ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ τηνικαῦτα συνέβη. Καὶ ἐψηφίσατο ἡ σύνοδος, καὶ τούτους ἀναβαπτίζεσθαι· ἐπεὶ γάρ φησι κατὰ τοὺς τῶν ἀποστόλων κανόνας, τὸν μϛ. καὶ μζ. μόνοις ἐπισκόποις ἐδόθη καὶ ἱερεῦσιν ἡ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος τελετή.*

post

poſt hoc concilium præualuit, & in hodiernum vſque diem in eccleſia *Græca* præualet: quamquam nonnulli viri docti ob neglectam diligentiorem rei conſiderationem in errorem ſe abripi paſſi ſunt, vt aliter ſenſerint. Nam optimi ſcriptores recentioris æui, vbi de miniſtro baptiſmatis & eccleſiæ ſuæ praxi verba faciunt, ſemper excipiunt extremam neceſſitatem, qua vrgente laico vel etiam mulieri baptizare potius permittunt, quam vt infantem ſine baptiſmo decedere ſinant. Nihil clarius eſſe poteſt reſponſo, quod IACOBO ANDREAE & MARTINO CRVSIO, theologis *Tubingenſibus*, dedit IEREMIAS, patriarcha *Conſtantinopolitanus*, de confeſſione *Auguſtana*, quam ei miſerant, ſententiam rogatus. In articulo de adminiſtratione baptiſmi mentem ſuam ſecundum interpretationem STANISLAI SOCOLOVII hoc modo explicat: *Inſtrumentalis cauſſa ſacerdos eſt, niſi quid aliud præceps neceſſitas expoſcat: Nam & tum* [*i*] *ab alio quam a ſacerdote collatus baptiſmus vim ſuam retinet.* IOANNES HENRICVS HOTTINGERVS eiuſdem reſponſi meminit [*k*], & verba *Græca* iſtius antiſtitis exhibet: Ἀνάγκης δὲ κατεπειγούσης καὶ τοῖς λαϊκοῖς βαπτίζειν ἐξεῖναι. Idem HOTTINGERVS porro obſeruat, quod quamuis patriarcha in aliis quibuſdam articulis diſſenſum ſuum a theologis *Lutheranis* teſtatus ſit, de hoc tamen capite & aliis pluribus illum inter & hoſce exacte conuenerit. *Lutheranæ* enim eccleſiæ, vt poſtea videbimus, baptiſmum, a laicis vrgente neceſſitate adminiſtratum, validum eſſe generatim ſtatuunt. De more hodiernæ eccleſiæ *Græcæ* præterea documentum habemus in eo, quod IOANNES CASPARVS SVICERVS [*l*] ex METROPHANE CRITOPVLO obſeruauit, recentiore iſtius communionis ſcriptore, qui confeſſionem ſcripſit eccleſiæ orientalis, vbi de eiusmodi baptiſmis [*m*] ſic fatur: *Cum neceſſitas vrget, ſtatim poſt natiuitatem baptizatur, quod genitum eſt: et ſi presbyter non ad-*

(*i*) Ierem. ad Germanos ap. Socolou. cenſur. eccleſiæ oriental. cap. VII. p. 111.

(*k*) Id. ap. Hottinger. hiſt. eccleſ. tom. I. p. 632.

(*l*) Suicer. theſaur. eccleſ. tom. I. p. 632.

(*m*) Metroph. Critopul. confeſſ. eccleſ. oriental. cap. VII. p. 87. Ἀνάγκης δὲ κατεπειγούσης, εὐθὺς μετὰ τὴν γέννησιν βαπτίζεται τὸ γεννηθὲν κἂν πρεσβύτερος μὴ πάρεστι, ἡ μαῖα τοῦτο ποιεῖ. - - Εἰ δὲ τὸ βρέφος ἀναζήσῃ, ἀρκεσθήσεται τούτῳ τῷ βαπτίσματι.

ſit, obſtetrix id facit. - - Quod ſi vero conualuerit infans, hoc baptiſmate contentus erit. Similem obſeruationem habet PETRVS ARCVDIVS [*n*] ex GABRIELIS SEVERI, epiſcopi *Philadelphenſis*, libro de eccleſiæ ſacramentis [*o*], vbi ait: *Si ſacerdos non adſit, etiam laicus chriſtianus, ſiue femina ſit ſiue mas, baptizare poteſt.* Et eruditus THOMAS SMITHVS, qui de *Græcæ* eccleſiæ hodierno ſtatu epiſtolam ſcripſit, de praxi illius eadem narrat ex publica quadam fidei confeſſione, lingua *Græca* vulgari ann. MDCLXII. edita, in qua hæc [*p*] leguntur: καὶ τὸ διατεταγμένον βάπτισμα (cetera vide infra in margine) hoc eſt, *Ordinatum illud baptiſma neutiquam decet, vt a quoquam alio quam a legitimo ſacerdote fiat; ſed tempore neceſſitatis conceditur, vt ſacramentum hoc adminiſtret quæuis ſæcularis perſona, modo vir, modo femina.* Vt adeo verba illa, quæ IEREMIAS TAYLORIVS epiſcopus noſtras in libro ſuo, qui *ductor dubitantium* [*q*] vocatur, ex SIMEONE archiepiſcopo *Theſſalonicenſi* protulit: Οὐδεὶς βαπτίζει εἰ μὴ χειροτονίαν ἔχει, *Nemo baptizat niſi ordinatus*, aut intelligenda ſunt cum exceptione neceſſitatis, aut reiicienda tamquam falſa; ſiquidem tot clara & indubia teſtimonia adſunt de praxi eorum in partem contrariam, vt ſolem in meridie neget oporteat, qui eis repugnare auſit. Id reſponſi ad hunc locum SIMEONIS ab ARCVDIO [*r*] datum eſt longe ante, quam TAYLORIVS ſcripſit, neuter vero eorum SIMEONIS librum nominat, vnde

(*n*) Arcud. de concord. eccleſ. orient. & occid. lib. I. cap. XI. p. 34.

(*o*) Gabr. Seuer. de ſacram. cap. de baptiſmo. Μὴ παρόντος ἱερέως δύναται βαπτίζειν καὶ λαϊκὸς χριστιανὸς, ἄντε γυνὴ, ἄντε ἄῤῥην.

(*p*) Smith. de eccleſ. græc. ſtatu hodiern. p. 103. 104. edit. Lond. MDCLXXVIII. Hoc in caſu, at ſolo quidem (neque aliter omnino fecerint) ſi ingens, neutiquam fictum. moriendi periculum immineat, ſæculari perſonæ, qualiscunque ſit ſexus, cui interuenire contigerit, moribundum infantem tingere permiſſum eſt. Ita praxin hanc, quæ vbiuis obtinet, populo commendatam & legitimam reddit nupera confeſſio catechetica in vſum plebis lingua græca vulgari edita, καὶ τὸ διατεταγμένον βάπτισμα δὲν πρέπει, νὰ γίνεται ἀπὸ ἄλλον τινὰ παρὰ ἀπὸ τὸν νόμιμον ἱερέα, μὰ εἰς καιρὸν τινὸς ἀνάγκης ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ τὸ μυστήριον τοῦτο καὶ κοσμικὸν πρόσωπον ἀνδρὸς ἢ γυναικός.

(*q*) Taylor. duct. dubit. lib. III. cap. IV. regul. XV. p. 638. (pag. 528. edit. Germanic.)

(*r*) Arcud. de concord. eccleſ. orient. & occid. lib. I. cap. XI. p. 28.

Digitized by Google

deſumtus ſit. Ego librum eius eſſe exiſtimo de *ſacramentis eccleſiæ*, ex quo SOCOLOVIVS dicit IEREMIAM patriarcham narrationem ſuam de baptiſmo accepiſſe. Quod ſi ita ſe habet, plus quam probabile eſt, eumdem ſenſum habere in hac materia. Ante autem, quam librum ipſum videro, nihil decernam, ſed in reſponſione ab ARCVDIO data, tamquam iuſta replicatione ad hanc exceptionem, adquieſcam.

§. II.

De praxi Moſcouitarum.

MOSCOVITAE praxin *Græcorum* communiter ſequuntur, quippe a quibus primum ad chriſtianam religionem perducti ſunt, & quorum in communione adhuc perſeuerant. Vnde probabiliter concludi poterit, illorum opinionem & praxin opinioni & praxi eccleſiæ *Græcæ* eſſe conformem, tametſi aliud huius rei documentum non habemus. Regulæ autem & canones eorum hac de materia ſpecialiter præcipiunt, quemadmodum vir doctus IOANNES GERHARDVS, qui eos habuit cognitos, fidem nobis facit [s]. *Primus canon*, inquit, *Ioannis metropolitæ, eorum dicti prophetæ, pueros quoque iubet in neceſſitate abſque ſacerdote baptizari p. 24.* Plebs quidem hanc regulam non ſemper obſeruat. Auctores enim quidam [t] perhibent, quod multi eorum ſacerdotem ad baptizandi munus abſolute requiri exiſtiment, ita, vt quæcunque neceſſitas inciderit, nemo hominum ſufficiat, niſi ſacerdos exſtiterit. Enim vero de ſententia & praxi alicuius eccleſiæ ex regulis & canonibus, per antiſtites eius factis, iudicare debemus, non ex praxi & conſuetudine vulgi, qui regulas ſæpe per ignorantiam, neglectum, vel contemtum migrat: vbi iniurioſum cuicunque eccleſiæ fuerit, de doctrina eius ex contraria imperitæ multitudinis praxi iudicare.

(s) Gerhard. loc. commun. tom. IV. de baptiſmo, num. 37. p. 241.

(t) Io. Fabri. de relig. Moſcou. p. 176. Huic muneri fungendo, quæcumque neceſſitas inciderit, nemo hominum ſufficere putatur, niſi ſacerdos exſtiterit.

CAPVT TERTIVM
DE
PRAXI ECCLESIARVM, A CORRVPTELIS PAPATVS REPVRGATARVM.

§. I.

De praxi Lutheranorum.

PERGIMVS ad eccleſias, a corruptelis papatus repurgatas. *Lutherani* per omnes nationes baptiſmum laicorum, marium & feminarum, in extrema neceſſitate admittunt. Paullo ante ex IO. HENRICO HOTTINGERO percepimus, theologos *Germanos Tubingenſes*, qui *Lutheri* erant diſcipuli & confeſſioni *Auguſtanæ* addicti, de hoc capite cum eccleſia *Græca* perfecte conſenſiſſe. Præterea id ex celeberrimorum ſcriptorum huius inſtituti operibus tum in *Germania* tum in *Dania* manifeſtum eſt. Quidam ex eorum profeſſoribus peculiares diſſertationes de hac materia ediderunt, in quibus tum rationes conſuetudinis eccleſiarum ſuarum adferunt, tum omnibus obiectionibus, quæ in contrarium fieri ſolent, reſpondent. Satis erit in præſenti ad eorum duos CASPARVM ERASMVM BROCHMANDVM & IOANNEM GERHARDVM lectores noſtros remittere, quorum ille fuit theologiæ profeſſor *Hafniæ* in *Dania*, hic *Ienæ* in *Saxonia*. BROCHMANDVS [a] in ſyſtemate vniuerſæ theologiæ hanc adſertionem, tamquam doctrinam & regulam eccleſiæ, proponit. *Extraordinarius baptiſmi adminiſter*, inquiens, *ſaltem in extremo neceſſitatis caſu, vbi præſentiſſima mors imminet, & verbi miniſter haberi non poteſt, quiuis homo chriſtianus eſſe poteſt, ſiue ſit mas ſiue femina.* Quatuor præcipuas obiectiones, quæ in contrariam partem adferuntur, breuiter diluit [b]. Obiect. I. *Sacramen-*

(a) Brochmand. ſyſtem. theol. tom. II. de baptiſmo, cap. V. ſect. III. p. 418. (p. 2007. edit. Hafn. MDCXXXIII.)

(b) Ibid. cap. VI. p. 432. (p. 2046. cit. edit.)

Digitized by Google

cramentorum adminiſtrationem eſſe miniſterii eccleſiaſtici partem Matth. XXVIII, 19. Marc. XVI, 14. Obiect. 2. *Non permitti mulieri, vt doceat in eccleſia* 1 Tim. II, 12. Ad haſce duas obiectiones eodem modo reſpondet, *Cuiuis homini priuato etiam mulieri permiſſum eſſe in extremo neceſſitatis caſu, vt doceat & adminiſtret baptiſmum.* Iſtas enim regulas tantum ad publicum & ordinarium miniſterium in caſibus ordinariis referendas eſſe ſtatuit. Ad tertiam obiectionem, *Non licere vlli priuato adminiſtrare ſacram cœnam*, reſpondet, *diſparem eſſe baptiſmi & ſacræ cœnæ neceſſitatem, illum omnibus neceſſarium eſſe, qui eum habere potuerint ſiue per ordinarium ſiue per extraordinarium adminiſtrum* Ioh. III, 6. *Hanc vero non niſi ab illis vſurpari debere, qui ſe ipſos probare apti ſint* 1 Cor. XI, 18. cetera. Quartæ obiectioni, γυναικοβαπτισμὸν *a Marcione introductum eſſe*, reſpondet, *Marcionitas quibuſuis conceſſiſſe licentiam baptizandi, quod eccleſiæ Lutheranæ non probent.* GERHARDVS copioſior eſt in hac materia. Primo doctrinam eccleſiæ ſuæ ita proponit [c]: *Quamuis baptiſmi adminiſtratio ordinarie pertineat ad eccleſiæ miniſtros: extraordinarie tamen in extremo neceſſitatis caſu, quando hoc immediatum disiunctum obtinet, aut infantulo absque baptiſmo moriendum, aut baptiſmus a priuata perſona ei conferendus, in hoc, inquam, neceſſitatis caſu priuatis in ædibus a quouis chriſtiano, in articulis religionis recte inſtituto, citra ſexus reſpectum baptiſmum adminiſtrari poſſe ſtatuimus.* Deinde fundamenta adſertionis ſuæ oſtendit, vbi pro neceſſitate baptiſmi ex verbis ſeruatoris noſtri Ioh. III, 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu, non poteſt intrare regnum Dei*, argumentatur, & concludit: *Vbicunque ergo ſubſtantialia baptiſmi haberi poſſunt, ibi baptiſmus infantulo conferendus, ne quantum in nobis eſt, a mediis ſalutis ipſum arceamus; quamuis autem ex hypotheſi non adſit ordinarius eccleſiæ miniſter, non tamen omittenda baptiſmi adminiſtratio, quia ad ſubſtantialia baptiſmi nequaquam requiritur, vt is, qui hoc ſacramentum diſpenſat, ſit miniſter eccleſiæ; proinde neceſſitati hac in parte cedit ordo.* Poſtea exceptioni aduerſariorum dicentium, *virtutem diuinam regenerandi non eſſe ſacramento baptiſmi adligatam, quum Deus etiam abs-*

(c) Gerhard. loc. commun. de bapt. num. 33. Tom. IV. p. 239.

que

que baptiſmo poſſit hominem regenerare, reſpondet in hunc modum: *Neceſſitatem heic intelligimus non reſpectu Dei, ſed reſpectu noſtri. Quamuis enim Deus non ita ſit adligatus huic ſacramento, quo minus etiam citra illud in caſu neceſſitatis regenerare poſſit: nobis tamen incumbit neceſſitas, diuino mandato de adminiſtrando baptiſmo, vbicunque eiuſdem ſubſtantialia haberi poſſunt, obſequendi.* Secundo, Argumentatur ex pari caſu circumciſionis: *Circumciſio*, inquit, *vrgente neceſſitate potuit adminiſtrari ab hominibus priuatis, ergo etiam baptiſmus in nouo teſtamento, vrgente neceſſitate, a priuatis adminiſtrari poterit. Paritas probatur ex eo*, 1.) *quia vtrumque eſt initiationis ſacramentum, circumciſio in veteri, baptiſmus in nouo teſtamento.* 2.) *Quia baptiſmus in locum circumciſionis ſucceſſit* Col. II, 11. 3.) *Quia vt de circumciſione dicitur* Gen. XVII, 14. *Maſculi non circumciſi anima eradicabitur e populo: ita quoque de baptiſmo pronuntiatur* Io. III, 5. *Niſi quis renatus fuerit*, cetera. *Quinimmo ineſt argumento quodammodo proceſſus a fortiori. Si enim circumciſio a feminis non circumciſis, & quidem in loco pudoris, Iſraeliticis puerulis adminiſtrari potuit, quanto magis a priuatis adminiſtrari poterit baptiſmus. Aſſumtum probatur* Exod. IV, 25. *Occurrit Deus Moſi in viam in diuerſorio & voluit eum occidere (lethalem illi immiſit morbum propter omiſſam filioli circumciſionem) tulit ergo Zippora lapidem (cultrum acutum* Ioſ. V, 2. Pſ. CXXXIX, 44.) *& circumcidit præputium filii ſui, & tangens pedes eius dixit: Sponſus ſanguinum mihi es.* 1 Macc. I, 63. *Feminæ, quæ circumciderant pueros ſuos, iuxta Antiochi mandatum occidebantur.* 2 Macc. VI, 10. *Duæ mulieres adducebantur, propterea quod filios ſuos circumciderant.* Tertio, ex pari ratione abſoluendi & docendi argumentatur. *Vbi eadem ratio, ibi idem ius. Iam vero æqualis eſt ratio inter abſolutionem, quam priuatus quiſpiam morienti ex euangelio adnuntiat & inter baptiſmum, quem priuatus in caſu neceſſitatis confert, abſente ſcilicet ordinario eccleſiæ miniſtro. Ergo idem etiam ius obtinet. Priuati recte faciunt, eccleſiam ordinario paſtore deſtitutam, & homines ægrotos ſeu quouis modo adflictos ex verbo Dei inſtituentes & conſolantes, vt tempore obſidionis, peſtis, perſecutionis &c. Quare ergo priuati in caſu extremæ neceſſitatis non adminiſtrarent baptiſmum,*

Digitized by Google

ſimum; *quum itidem ſint regale ſacerdotium* 1 Pet. II, 9. *facti coram Deo reges & ſacerdotes* Apoc. I, 6. V, 10. Non examino iam horum argumentorum pondera, ſed illa tantum interpono, vti in auctore noſtro inuenio, vt, quæ ſint communia eccleſiarum *Lutheranarum* principia & conſuetudines, oſtendam.

§. II.

De praxi eccleſiarum Zwinglianarum *ſeu* Heueticarum.

ALIA reformationis propago ſunt eccleſiæ *Heluetica*, quæ *Huldericum Zwinglium* ſequuntur, quarum doctrina de hoc capite a *Lutheranis* non niſi paullum differt. Ipſius ZWINGLII opinio omnino eadem fuit. Nam in libro de baptiſmo [*d*], loquens de triplici errore, qui in circumſtantias baptiſmi irrepſerit, inter alia hæc habet: *Alter error circa perſonæ circumſtantiam verſatur, quod baptiſmum a neuine alio, quam a ſolo ſacerdote conferri poſſe putarunt: quum interim quiuis hominum hoc facere poſſit, immo femina quoque, ſi quando neceſſitas ſic poſtulare videatur.* Poſt obitum autem ZWINGLII in generali confeſſione eccleſiarum *Heluetiarum* decretum legimus in hanc ſententiam [*e*]: *Docemus, baptiſmum in eccleſia non adminiſtrari debere a mulierculis vel ab obſtetricibus. Paulus enim remouet mulierculas ab eccleſiaſticis officiis. Baptiſmus autem pertinet ad officia eccleſiaſtica.* Nondum autem vlla prohibitio facta eſt in caſibus neceſſitatis, nec vllum mandatum de iis rebaptizandis, qui per alios eſſent contra regulam eccleſiaſticam baptizati.

§. III.

De praxi Caluiniſtarum, Gallicarum *ac* Belgicarum *eccleſiarum.*

PROXIME iam in ſententiam & praxin inquirimus eccleſiarum *Gallicarum* & *Belgicarum*, quæ multis in rebus IOANNIS CALVINI ſententiam ſequuntur. Iam vero CALVINVS libere mentem ſuam declarat contra legitimam baptiſmatis, per laicum quocunque in caſu dati, rationem. Exiſtimat, non poſſe vllam neceſſitatem ſufficere ad dandam priuatis viris vel feminis aucto-

(*d*) Zwingl. de baptiſmo tom. I. p. 96.
(*e*) Confeſſ. Heluet. cap. XX. p. 70.

ritatem peragendi aliquam publici miniſtri functionem. Fatetur quidem [*f*], *multis ante ſæculis, adeoque ab ipſo fere eccleſiæ exordio vſu receptum fuiſſe, vt in periculo mortis laici baptizarent, ſi miniſter in tempore non adeſſet*, addit autem, *ſe non videre, quam firma ratione defendi queat.* Non ſimpliciter nullos & vacuos eiuſmodi baptiſmos pronuntiat, ſed contrarium potius tuetur. Nam vti IOANNES WHITGIFTVS, archiepiſcopus noſtras, longe poſt contra THOMAM CARTWRIGHTVM aduerſarium ſuum obſeruauit [*g*], CALVINVS opinionem ſuam alibi hac de re ſic declarat: *Si verum eſt, quod conſtituimus, ſacramentum non ex eius manu æſtimandum eſſe, a quo adminiſtratur, ſed velut ex ipſa Dei manu, a quo haud dubio profectum eſt: inde colligere licet, nihil illi adferri vel auferri eius dignitate, per cuius manum traditur. Ac perinde atque inter homines, ſi qua miſſa epiſtola fuerit, modo ſatis & manus & ſignum agnoſcatur, minime refert, quis aut qualis tabellarius fuerit: ita nobis ſufficere debet, manum & ſignum Domini noſtri in ſacramentis ſuis agnoſcere, a quocunque tandem tabellario deferantur. His Donatiſtarum error pulchre refutatur, qui vim ac pretium ſacramenti metiebantur miniſtri dignitate. Tales hodie ſunt Catabaptiſtæ noſtri, qui rite nos baptizatos pernegant, quod ab impiis & idololatris in regno papali baptizati ſumus: itaque anabaptiſmum furioſe vrgent. Aduerſus quorum ineptias ſatis valida ratione muniemur, ſi cogitemus, nos baptiſmo initiatos, non in nomen alicuius hominis, ſed in nomen PATRIS & FILII & SPIRITVS SANCTI: ideoque baptiſmum non eſſe hominis ſed Dei: a quocumque tandem adminiſtratus fuerit.* Hæc fuit ſententia CALVINI.

VERVM TAMEN ſucceſſor eius, THEODORVS BEZA, baptiſmum a priuatis, ſpeciatim a feminis adminiſtratum, licitum ac validum eſſe aperte negat ac pernegat, nec pluris faciendum eſſe cenſet, quam id, quod homo priuatus vltro non iuſſus nomine regis vel reipublicæ agat; aut ſigillum ab homine priuato effictum & in vſum publicum falſo adhibitum. Satius tamen eſ-

(*f*) Caluin. inſtit. lib. IV. cap. XV. n. 20.

(*g*) Whitgift. *Defence of the Anſwer to the Admonit.* Tract. 9. p. 518. ex Caluin. inſtit. lib. IV. cap. XV. num. 16.

ſentia-

ſentialem baptiſmi partem aquam ſcilicet [b] permutari, & alium liquorem adhiberi, quam baptiſmum differri iudicat. Immo vero, ſi GERHARDVS ipſum non repræſentat falſo, (neque enim liber BEZAE, ad quem ille prouocat, mihi ad manus eſt) *ipſius Satanæ baptiſmum in miniſterio non dubitanter ſe velle dicere legitimum*, *adſerit.* [i] Quæ prorſus mira verba ſunt viri, qui baptiſmum vanum & nullum credidit, a priuato quodam chriſtiano etiam in extremæ neceſſitatis caſu adminiſtratum. Quomodo eccleſiæ *Gallicanæ* BEZAM in his duabus poſterioribus aſſertionibus vindicarint, in præſenti nihil attinet diſquirere: in priore autem, hoc eſt, in doctrina de inualida & vana baptiſmi laicalis ratione certum eſt, omnes illi conſentire. Ad minimum a tempore generalis ſynodi *Pictauienſis* ann. MDLX. habitæ doctrinam illam defendere ſubſcriptione tenentur. In illa enim ſynodo quæſtio propoſita: *Quid agendum, ſi infans* [k] *baptizatus fuerit a perſona priuata?* et reſponſio data. *Tollendum eſt ſcandalum, quod inde poterat accidere, per plures publicos ſermones, & fidelium mentibus inculcandum, eiuſmodi baptiſmum nullius pretii eſſe; et idcirco infans in eccleſiam Dei introducendus eſt per verum baptiſmum.* Quod etiam libro diſciplinæ eorum inſertum eſt, cui omnes iure iurando ſubſcribunt cap. XI. art. 1. (*) *Baptiſmus ab eo, qui nullam habet vocationem, adminiſtratus, omnino vacuus eſt & nullus.* Idem in multis aliis ſynodis nationalibus, videlicet in prima & ſecunda RVPELLANA an. MDLXXI & MDCLXXXI. in ſynodo *Vapincenſi* an. MDCIII & in ſynodo

(*b*) Beza epiſt. II. ad Tillium tractat. theologic. vol. III. p. 196. Deſit etiam aqua & tamen baptiſmus alicuius differri cum ædificatione non poſſit nec debeat, ego certo quouis alio liquore, non minus rite quam aqua baptizarim.

(*i*) Id. quæſt. 144. citante Gerhardo loc. commun. tom. IV. de bapt. num. 22.

(*k*) Vid. La Diſcipline des Egliſes Reformées de France, chapitr. XI. p. 313. edit. Salmur. M DC LXIX. 12mo. Au meſme ſynode on forma cette queſtion, *Comment on ſe porteroit, quand un enfant auroit eſté baptiſé par un particulier?* Reponſe: *Il faut oſter le ſcandale, qui en pourroit venir, par pluſieurs predications, & imprimer au cœur des Fideles, qu' un tel Bapteſme n' eſt d' aucune valeur, purquoy il faut introduire l' enfant dans l' Egliſe de Dieu par le vray Bapteſme.*

(*) Ibid. pag. 312. Le Bapteſme adminiſtré par celuy, qui n' a vocation aucune, eſt du tout nul.

Alenconienſi an. MDCXXXVII definitum fuit. Quo licet rex litteras miſiſſet, vt hoc decreto reſciſſo baptiſmum mulierum aliorumque, perinde atque in eccleſia *Romana*, admitterent; tamen vllum iſtiuſmodi baptiſmum admittere obſtinatiſſime recuſarunt, tanquam rem fidei ſuæ prorſus contrariam. Hæc igitur extra controuerſiam praxis eſt eccleſiæ *Gallicanæ*. Obſeruatio autem, quam vir quidam doctus in eam fecit, " Quod cum ratione ſtatuere poſſimus ceteras eccleſias reformatas omnes, quæ eamdem diſciplinam ſequantur, in eadem eſſe opinione," minus adcurata eſt. Hæc enim ſolum dicuntur, non probantur. Nulla enim eccleſia, quantum noui, eamdem, quam *Gallicana*, diſciplinam obſeruat, quippe quæ eccleſiæ *Gallicæ* peculiaris eſt; et idcirco incongruum eſt ſtatuere, quod omnes eccleſiæ reformatæ eamdem diſciplinam obſeruent, quum fortaſſis nulla ſit, quæ obſeruet. Neque omnes idem ſentiunt de ſpeciali hoc caſu, de quo nobis iam ſermo eſt. *Lutherani* enim, ſicut oſtendi, omnes ſtant a parte oppoſita, & contrarium aduerſus ſectatores CALVINI tuentur. ZWINGLIVS etiam LVTHERO conſentiebat, & eccleſiæ *Helueticæ* ab eius opinionibus non multum diſcedunt. *Palatinæ*, vt mox oſtendam, baptiſmum, a laico in magna eccleſiæ diſſipatione datum, non repetendum eſſe ſtatuunt. Neque *Waldenſes* vel *Fratres Bohemos* a *Lutheranis* in hac materia diſſentire crediderim, quamquam nondum opportunitatem nactus ſum in eorum opinionem ſtudioſius inquirendi. Quo pacto igitur ſtatuas, omnes eccleſias reformatas tranſmarinas idem ſenſiſſe atque *Gallicanas*? Confido, amicum meum ingenuum, vbi hoc viderit, iudicaturum, neceſſarium eſſe & conſuetæ ſuæ ingenuitati congruere, vt incautas ſuas locutiones retractet. Vt ſummatim dicam, quæ hac de re intelligo, eccleſiam *Belgicam* (licet diſciplinam *Gallicanam* nihilo magis quam vlla alia ex reformatis obſeruet) cum *Gallicana* in hoc ſpeciatim facere exiſtimo, quod baptiſmus per laicos adminiſtratus, prorſus nullus ſit & vanus, & idcirco repetendus. Quamquam enim nihil ex actis ſeu declarationibus eius in rem præſentem habeo, pleroſque tamen ex probatis eius ſcriptoribus (ſi ab *Arminianis* diſceſſero) hunc curſum tenere video, eoſque eccleſiæ ſuæ ſententiam ſine vlla hæſitatione loqui exiſtimo. Ita ANDREAS RIVETVS, LEONHARDVS

HARDVS RIISSENIVS, GVILIELMVS AMESIVS, CONRADVS VORSTIVS & alii, quos in re tam plana heic adducere ſuperſedeo, ne lectori moleſtus ſim. Ita vero multum abeſt, vt eccleſia *Belgica* omnes eccleſias, quæ a papatu ſeceſſionem fecerunt, efficiat. *Zwinglianæ* magnam conſtituunt ſocietatem; *Lutheranæ* adhuc maiorem, longe lateque per multas & populoſas nationes & gentes diſperſæ. Aliquæ earum etiam eccleſiæ ſunt epiſcopales, quæ hanc libertatem laicis in caſibus extraordinariis concedunt. Quum e contrario *Belgicæ* & *Gallicanæ* eccleſiæ a quibusdam in nullo numero locoue eccleſiarum habeantur, quod epiſcopatu deſtituuntur, neque adeo veras ordinationes & chriſtiana ſacramenta habent, ex eorum iudicio. Et quid tandem valebit earum teſtimonium in tali cauſſa, vbi ſimulac ſententiam ſuam de chriſtiano baptiſmo dixerint, ipſæ exauctorabuntur & prorſus non eſſe chriſtianæ declarabuntur? Sed pergo ad reliquas eccleſias, reformationis participes factas.

§. IV.

De praxi eccleſiarum Palatinarum.

ECCLESIAE in *Palatinatu* communiter ſequuntur doctrinam *Caluiniſtarum*, in vno tamen caſu quidam theologi ſtatuunt exceptionem, tempore nimirum magnæ perſecutionis, vbi eccleſiæ latius diſſipatæ ſunt, miniſtri huc illuc diſperſi. Id quod ſæculo ſuperiore per bella in *Palatinatu* factum eſt, & HENRICO ALTINGIO, theologiæ profeſſori in academia *Heidelbergenſi*, occaſionem dedit inter problemata ſua hanc materiam tractandi. Quæſtionem his verbis proponit, *Eſtne baptiſmus legitimus, qui priuatim & a priuatis, ſiue viris ſiue mulieribus, adminiſtratur?* Ad hanc quæſtionem reſpondet duabus diſtinctis propoſitionibus, quarum *prima* ſic habet: *Baptiſmus priuatim & a priuatis, ſiue viris ſiue mulieribus, adminiſtratus haberi nequit pro legitimo baptiſmo.* Ad quod probandum rationes adfert, quæ hac in materia adferri ſolent, 1) *Quia huiuſmodi baptiſmus*, inquiens, *proficiſcitur, ex erronea opinione de abſoluta neceſſitate baptiſmi ad ſalutem; quaſi abſque eo ſeruari infans non poſſet.* 2) *Quia baptiſmus non priuatim ſed publice in conſpectu totius eccleſiæ adminiſtrandus eſt: tum quia pars eſt miniſterii publici, tum quia admini-*

miniſtratio eius, ſeparata a verbi prædictione, facile transfertur ad magicas cærimonias & ſuperſtitiones Pontificiorum. 3.) *Quia adminiſtrare baptiſmum non eſt priuatorum, ſed eorum, qui ad miniſterium verbi vocati ſunt. Nam duo hæc CHRISTVS coniungit in inſtitutione* Matth. XXVIII, 19. 4.) *Quia mulieres diſerte & nominatim excluduntur ab omni miniſterio verbi & ſacramentorum* 1 Cor. XIV, 34. 35. 1 Tim. II, 12. Non obſtante autem illegitima iſtiuſmodi baptiſmi ratione, ſententiam ſuam propoſitione *ſecunda* contra iterationem eius pronuntiat verbis ſequentibus: *Baptiſmus in diſſipatione eccleſiæ* [*l*] *priuatim a viro adminiſtratus, idque ſecundum inſtitutionem CHRISTI, non eſt repetendus. Eum non dicimus licitum aut legitimum eſſe; eſt enim trifariam vitioſus, vt oſtendimus: ſed non eſſe iterandum cum hac duplici conditione ſiue limitatione.* 1. *Si adminiſtratus ſit iuxta inſtitutionem Chriſti: infante aqua adſperſo in nomine PATRIS, FILII & SPIRITVS SANCTI.* 2. *Si id factum in diſſipatione eccleſiæ: qualis nunc paſſim cernitur in Palatinatu. Siquidem illo eccleſiæ ſtatu multa Deus condonat, quæ nullo modo admittere fas eſſet in eccleſia bene ordinata. Olim quum vitiata eſſet religio in populo Iſrael, haud dubie multis vitiis & corruptelis implicita fuit circumciſio, quam tamen iteratam fuiſſe non legimus, quum reuocaretur populus ad purum cultum. Ita ſuperiore ſæculo baptiſmus Papiſtarum fœdatus & vitiatus fuit multis ſuperſtitionibus, nec tamen repetitus in eccleſiis reformatis, quum ſeceſſio fieret a communione papatus.* Hactenus iudicium vidimus diuerſarum eccleſiarum tranſmarinarum, quæ per ſalutarem reformationem ab eccleſiæ pontificiæ corruptelis repurgatæ ſunt.

§. V.

De praxi eccleſiæ Anglicanæ *ante colloquium* Hamptoncurianum *& poſtea.*

VENIO poſtremum ad conſiderandam praxin eccleſiæ *Anglicanæ*. Vbi differentiam aliquam obſeruare licet inter inſtructiones, quæ in liturgia tempore regis *Eduardi* & reginæ *Eliſabethi* præſcriptæ, & inter eas, quæ in liturgia ſub *Iacobo* rege datæ

(*l*) Alting. theol. problemat. part. II. quæſt. XVI. p. 326.

Digitized by Google

datæ fuerunt, quarum hæc aliquam mutationem paſſa eſt poſt colloquium *Hamptoncurianum.* In veteri liturgia rubrica de baptiſmo priuato [*m*] his verbis concepta eſt; *Primum illi, qui præſentes adſunt, Dei implorent gratiam, & recitent orationem dominicam, ſi tempus permiſerit, deinde vnus eorum infanti imponat nomen, eumque mergat in aquam, aut aquam fundat in eum, dicens, Baptizo te in nomine PATRIS & FILII & SPIRITVS SANCTI.* Hæc rubrica eiuſmodi generalibus verbis comprehenſa erat, vt baptiſmus priuatus non adligaretur ad miniſtrum; vt certum ſit, hinc ſæpius occaſionem a laicis & feminis captatam infantes priuatim baptizandi ſine publico miniſtro. Vnde duæ quæſtiones inter viros eruditos iſtius æui ſubnatæ ſunt. 1.) Num iſti baptiſmi legitime & ſecundum intentionem ac regulas eccleſiæ eſſent adminiſtrati? Et 2.) Si illegitimi eſſent & regulæ contrarii, num etiam plane nulli & inualidi, & vt tales iterandi? De primo momento inter ſe paullum diſſidebant viri eruditi. Quidam eorum in ea erant opinione, verba rubricæ non dare laicis, ſiue viris ſiue feminis, auctoritatem baptizandi priuatim; ſed per baptiſmum priuatum intelligi tantum baptiſmum in ædibus priuatis, non publice in eccleſia, adminiſtratum, eumque a ſolis miniſtris, nec ab vlla perſona priuata, dandum. Hæc opinio erat IOANNIS WHITGIFTI archiepiſcopi, quemadmodum ex reſponſo eius ad *admonitionem* & *defenſione* huius reſponſi aduerſus THOMAM CARTWRIGHTVM patet. Verba illius hæc ſunt: *Liber* [*n*] *precum publicarum vocat baptiſmum priuatum cum reſpectu miniſtri. - - nam in neceſſitate vicarius mitti poteſt, aut alius quidam miniſter, qui citius adeſſe poteſt.* Videatur quoque colloquium *Hamptoncurianum.* Alii putant, eccleſiam, etiamſi non adprobarit huiuſmodi baptiſmum, eum tamen ad tempus permittere & tolerare voluiſſe, vſque dum præiudicatæ hominum opiniones & malæ notiones, quæ longa conſuetudine inualuerant, pedetentim imminuerentur, ita vt nihil detrimenti caperet reformatio. Ita GEORGIVS ABBOTVS archiepiſcopus *Cantuarienſis*

(*m*) Hamon l'Eſtrange *Allyance of diuine offices*, Chap. 8. p. 222.

(*n*) Whitgift. *Defence of the Anſwer to the Admonition.* Tract. 9. p. 504.

opi-

opinionem ſuam de hac rubrica declarat: *Vt Moſes*, inquit [*o*], *aliquando præ duritia cordium paſſus eſt, diuortii repudiiue libellum in cauſſis leuioribus dare, ſic præ infirmitate hominum aut duritia aliquorum laicos myſteriis imbuere paſſi ſunt* (maiores.) *Quod pro certo exiſtimo in cauſſa fuiſſe, cur in regno olim noſtro, qui, abolita ſuperſtitione, preces noſtras & liturgiam in certam formam librumque redegerunt, priuati baptiſmi mentionem ſubintulerunt; non quod baptiſmum datum per laicos, potiſſimum autem per feminas, legitimum eſſe arbitrati fuiſſent, ſed ne primis euangelii reuocandi auſpiciis indoctam & inſciam multitudinem a vera pietate deterrerent, illud ingerendo, quod imbibitæ per multos annos opinioni expreſſe adeo aduerſaretur. -- Sed toleratio & permiſſio fas & iuſtum eſſe, quod ad tempus toleratur, non concludit.* Hæc opinionum diſcrepantia durauit vſque ad colloquium *Hamptoncurianum*. In eo enim diuerſi diſputatores diuerſo modo animi ſui ſententiam declararunt. WHITGIFTVS adhuc in eadem erat opinione, contendens, " Adminiſtrationem baptiſmi per feminas & perſonas " laicas [*p*] non eſſe in praxin eccleſiæ admittendam, ſed ab epi- " ſcopis in viſitationibus ſuis perquirendam & inueſtigandam, at- " que ſub cenſuram vocandam; neque enim verba in iſto libro " vllum eiuſmodi ſenſum inferre." Rex autem hiſce opponebat vrgebatque verba libri, quod non poſſint non de quadam permiſſione & toleratione baptiſmatis mulierum & priuatarum perſonarum intelligi. GERVASIVS BABINGTONVS, præſul *Vintonienſis*, aiebat " verba iſta eſſe dubia, & in iſtum ſenſum tor- " queri poſſe; videri tamen ex contraria praxi eccleſiæ (mulie- " res hac in cauſſa notantis) compoſitores libri illa eo non deſi- " gnaſſe, & tamen ambigue propoſuiſſe, quod fortaſſe metue- " rint, vt alioqui liber in comitiis regni comprobaretur." Ad quæ BANCROFTVS, epiſcopus *Londinenſis*, reſpondebat. " Viros " illos doctos & reuerendos, qui librum publicarum precum " congeſſerint, non habuiſſe conſilium decipiendi quempiam " per verba ambigua, ſed per ea verba deſignaſſe permiſſionem

(*o*) Abbot. prælect. 2. de baptiſmo p. 70. edit. Oxon. MDXCVII.

(*p*) *Conferenc.* at Hampton-Court p. 14.

" ba-

Digitized by Google

" baptizandi, dandam hominibus priuatis in caſu neceſſitatis, " eiuſque rei teſtes eſſe eorum epiſtolas;" quarum aliqua pars tum prælecta fuit, & ſimul decretum, conuenire hoc cum praxi eccleſiæ primitiuæ.

Bilsonivs [q], epiſcopus *Vintonienſis*, etiam docte pariter & grauiter hac de re perorabat, adſerens, "Negare hominibus " priuatis licentiam baptizandi in neceſſitate, idem eſſe atque " omni antiquitati ſe opponere, quandoquidem id fuerit vetuſta " & communis conſuetudo eccleſiæ, ſi miniſtri eo tempore in- " ueniri non potuerint; eſſe etiam regulam a theologis receptam, " quod miniſter non ſit de eſſentia ſacramenti." Ad quæ rex reſpondebat, "Etiamſi miniſter non ſit de eſſentia ſacramenti, " eſſe tamen eum de eſſentia veri & legitimi miniſterii ſacramenti," rationem huius adſerti petens ex mandato, quod diſcipulis ſuis dedit CHRISTVS Matth.XXVIII, 20. *Euntes docete & baptizate.*

D. Andreas Willetvs, qui controuerſias vigente veteri rubrica ſcripſit, eandem quoque, quam Whitgiftvs, habebat opinionem [r]. " Non permittendum eſſe in bene con- " ſtituta eccleſia laicis cuiuscunque conditionis vel obſtetricibus, " vt infantes baptizent; nec auctoritatem illis dandam hoc fa- " ciendi inter noſtrates."

Erant hæ diuerſæ opiniones, quibus hominum animi tum diſtrahebantur circa ſenſum rubricæ eccleſiæ noſtræ ea ætate obtinentis. De ſecundo autem momento concordabant omnes, iſtos baptiſmos, ſiue ſecundum regulam ſiue contra regulam dati, ſiue permiſſi ſiue non permiſſi eſſent, non tamen omnino nullos & irritos, nec vt tales a legitimo miniſtro ad obtinendam ſalutem repetendos eſſe. Whitgiftvs pro vi & valore eiusmodi baptiſmorum tam decertabat quam quisquam alius, licet eos non ad vllam regulam, immo ne cum permiſſione quidem

(q) Ibid. p. 18.
(r) Willet. ſynopſis papiſmi, p. 490.

eccleſiæ, datos eſſe crederet. Vno loco [s] contra CARTWRIGTHVM, qui non minus diaconorum quam feminarum baptiſmum improbabat, ſic argumentatur: *Legimus Act.* VIII. *Philippum diaconum baptizaſſe: legimus etiam vxorem Moſis circumcidiſſe. Vbi autem eccleſia Anglicana poteſtatem fecit feminæ baptizandi, aut diacono cœnam Domini celebrandi? Et ſi fecerit, dignitas ſacramentorum non pendet ex homine, ſiue ſit miniſter ſiue non ſit miniſter, ſiue bonus ſit ſiue malus. Caueat ſibi quiſque, vſurpet auctoritatem, ad quam vocatus non eſt.* Alio loco [t] iterum loquens de *Sephoræ* circumciſione ait: *Moſes hoc tempore grauiſſime ægrotauit, & idcirco hoc officium exſequi ipſe non potuit.* Et in bibliis *Geneuenſibus* hæc nota reperitur: *Extra ordinem id factum, Moſes enim vehementi morbo adfligebatur, et Deus eo ipſo tempore id exigebat. Igitur Sephora circumcidebat filium in extrema anguſtia conſtituta, non ſponte ſua vel de conſilio. Et hæc circumciſio vera erat circumciſio, quantumuis non facta modo ordinario. Ita quoque baptiſmus verus eſt baptiſmus, etiamſi interdum adminiſtratus ſit ab iis, qui non ſunt ordinarii miniſtri.* Paullo poſt [u] ad praxin prouocat omnium eccleſiarum veterum ac recentiorum. *Quamquam*, inquit, *tam veteres quam recentiores eccleſiæ non permittant, vt laici baptizent, nulla tamen eſt (ſi ab illis diſceſſeris, quæ errant in anabaptiſmo) quæ eſſentiam ſacramenti ita pendere ex miniſtro putet, vt ſacramentum nullum ſit, ſi non ſit celebratum ab aliquo miniſtro.* Heic TERTVLLIANVM citat, AMBROSIVM, IVSTINVM, AVGVSTINVM, ZWINGLIVM & ipſum CALVINVM. Et concludit tandem, quod, ſi aduerſarii ſui doctrina vera ſit, generali quadam iteratione baptiſmatis per omnem chriſtianitatem tam adultis quam infantibus opus ſit, quia hoc ſacramentum multis datum eſſe conſtet ab eis, qui non habeant gradum in miniſterio. Porro celebratiſſimum illud exemplum *Athanaſii* [w] vrget, & *Iudæi*, qui baptizatus fuit arena loco aquæ a laico; quorum alter rebaptizatus fuit, alter non item.

(s) Whitgiſt. *Defence of the Anſwer to the Admonit.* Tract. 9. p. 515.

(t) Ibid. p. 517.

(u) Ibid. p. 518.

(w) Ibid. p. 519.

Hoc

Digitized by Google

Hoc argumento eſt, inquit, *non fuiſſe eccleſiæ dubium de perſonis, quæ baptizarint, ſed de baptiſmate, quod aqua caruerit. Et ſane, ſi eſſentia ſacramenti ex homine pendet vllo reſpectu, miſero & infelici loco res noſtra eſt. Semper enim nobis dubitandum erit, an recte baptizati ſimus an non. Veriſſimum autem eſt, vim & efficaciam ſacramenti non eſſe poſitam in homine, ſiue ſit miniſter ſiue non ſit miniſter, ſiue bonus ſit ſiue malus, ſed in ipſo Deo, in eius ſpiritu, in libera eius & efficaci operatione. Hoc non eo dico, vt confuſionem in eccleſiam inuebam: (Nam, vt ante dixi, caueant ſibi homines, vllum vſurpent officium, ad quod non ſint vocati: Deus enim facti huius depoſcet rationem) ſed vt verum doceam, vt iugum dubitationis de conſcientiis hominum deuoluam, & errori reſiſtam, qui non multum differt a Donatiſmo & Anabaptiſmo.* Denique hanc materiam illuſtrat [x] exemplo præconii verbi diuini. *Qui verba ſacræ ſcripturæ loquitur & interpretatur, is prædicat, etiamſi ad hoc non ſit vocatus. Et verum Dei verbum eſt, quod prædicat, ſi fideliter interpretetur; ipſe autem ſe intrudit in prouinciam, ad quam non eſt vocatus, & hoc ipſo offendit Deum: hoc autem non derogat verbo, quod prædicauit. Eadem ratio eſt adminiſtrationis ſacramentorum. Nam ſicut verbum Dei eſt verbum Dei, a quocumque adnuntietur, ſiue is miniſter ſit ſiue alius quiſpiam, ita ſacramentum baptiſmi verus baptiſmus eſt, a quocumque exhibeatur. Vſurpator rationem illiciti facti ſui reddet, ſacramentum autem hoc ipſo non inquinatur.* Et paullo poſt [y]: *Non id ago, vt mulieres baptizare poſſe probem, ſed tantum huic errori occurro, quod ſubſtantia & eſſentia ſacramentorum pendeat ex homine vlla ratione. Baptiſmum a femina adminiſtratum aio eſſe verum baptiſmum, quantumuis feminæ non ſit licitum baptizare; quemadmodum baptiſmus ab hæreticis adminiſtratus verus eſt baptiſmus, quamuis illi ſint huius officii vſurpatores. Quid? quod & hoc dico; ſi baptiſmus per miniſtros hæreticos, qui non ſunt membra eccleſiæ, adminiſtratus, nihilo ſe-*

(x) Ibid. p. 520.
(y) Ibid. p. 521.

eius verus eſt & efficax; ego certe cauſſam non video, cur non ſit potius verus & efficax, ſi a laicis, qui ſunt membra & ciues eccleſiæ, fuerit datus. RICHARDVS HOKERVS occaſionem habuit CARTWRIGHTO de eadem materia reſpondendi, idque fecit propemodum tam copioſe quam quidem WHITGIFTVS; ego vero vnum tantum locum transſcribam, quo ſermonem ſuum hac de re concludit. *Denique*, inquit, *quum* [z] *viri doctiſſimi per omnes ætates generali quodam & pleno conſenſu baptiſmum validum eſſe ſtatuant, quantumuis priuatim & ab ipſis feminis adminiſtratum; cuiuſmodi baptiſmum in caſu neceſſitatis diuerſæ eccleſiæ reformatæ admittunt pariter & defendunt; aliæ, quæ non defendunt, tolerant tamen; paucæ, cum iſtis comparatæ, idque ſine vlla iuſta cauſſa plane irritum & nullum pronuntiant: ſane, quomodocumque alterutrius partis vitio ſacramentum in quibusdam caſibus tam ei, qui recepit, quam illi, qui dedit, infructuoſum fuerit: nullus tamen habilitatis defectus, quo hic vel ille laborat, effectum eius tantopere fruſtrari poteſt, vt & ipſam veri baptiſmi naturam tollat, ſi ceteroquin omnia habeat, quæ mandatum CHRISTI requirit.* Vnde conſequenter inferre poterimus, adminiſtrationem huius ſacramenti, a priuatis ſiue legitime ſiue illegitime factam, nondum videri mere vacuam eſſe. GEORGIVS ABBOTVS in prælectionibus ſuis coram vniuerſitate *Oxonienſi* eamdem opinionem fuſe defendit, iſtiuſmodi baptiſmos [*a*], licet

(z) Hooker *Eccleſiaſtical Polity*, Book V. n.62. p.333. fin. ſeq. Laſt of all, whereas general and full conſent of the goodly Learned in all Ages doth make for Validity of Baptiſm, yea, albeit adminiſtred in private, and even by Women; which kind of Baptiſm in Caſe of Neceſſity, divers Reformed Churches do both allow and defend; ſome others, which do not defend, tolerate; Few, in compariſon, and they whithout any juſt Cauſe, do utterly diſannul and annihilate: Surely, howſoewer through Defect on either ſide the ſacrament may be without fruit, as well in ſome Caſes to him that receiveth, as to him which gives it; yet no diſability of either Part can ſo far make it fruſtrate and without Effect, as to deprive it of the very Nature of true Baptiſm, having all Things elſe, which the Ordinance of Chriſt requireth.

(a) Abbot. prælect. 2. de bapt. p. 71. ſeqq.

præ-

præter regulam datos, non eſſe redintegrandos. Rationes eius ſunt, 1. Quia perſona miniſtrantis non ſit de eſſentia ſacramenti, ſed tantum de bene eſſe. Baptiſmi formam eſſe iniectionem aquæ in nomine TRINITATIS. Pie igitur fieri dicit, ſi miniſter tingat ſolus; at fieri etiam, ſi tingat alius. 2. Argumentatur ex illo iuris axiomate: *Multa fieri non debent, quæ tamen facta valent.* Exempli gratia, Nuptias liberorum inuitis parentibus fieri non debere, valere autem factas. 3. Argumentatur ex generali & perpetuo conſenſu ac praxi eccleſiæ. 4. Ex ſenſu & praxi eccleſiæ *Anglicanæ*, quæ ad tempus eiuſmodi baptiſmos tolerarit & in veteri rubrica de tinctione priuata tandem hanc tulerit ſententiam: *Nec dubitet quiſquam, quin infantulus eo modo baptizatus & legitime & ſufficienter baptizetur, neque debeat in templo rebaptizari.* 5. Denique ex incommodis argumentatur, quæ per vniuerſam fidelium congregationem exoritura ſint ex conſuetudine contraria. *Si enim*, inquit, *non ſit quiſquam chriſtianis imbutus myſteriis, niſi qui per ſacerdotem omni via legitimum & exceptione maiorem baptizaretur, quota hominum pars piorum & fidelium chriſtianiſmi ſignaculo indigerent? aut quis ſciret pro certo, ſe aquis luſtralibus, vt debuiſſet, fuiſſe expiatum? Sacerdotis etenim perſonam induere poteſt, qui ſacros numquam adeptus eſt ordines. Sacros etiam ordines is poteſt recipere, qui nec ipſe baptizatus vmquam extiterat, ſed & qui baptizatur & qui ad gradum miniſterii promovetur, ab epiſcopo poterit conſecrari & ad presbyteratum admitti, qui nec ipſe legitimus fuerat epiſcopus, nec imponendi manus poteſtatem habuerat. Et hæc huiuſmodique & poſſe & ſolere contingere dubia, prudentia & ratio & experientia conteſtantur.* Vnde tandem paucis interiectis ſic concludit: *Quod ſenſerim, eſſe baptiſmum, per laicum aut feminam datum, facit perpetua ta eccleſiæ conſenſio, veritati diuinorum eloquiorum, quantum ego reperio, non repugnans.* Hic auctor prælectiones ſuas habuit *Oxoniæ* anno MDLXXXXVII. & quinque aut ſex circiter annis poſt liber nomine totius vniuerſitatis *Oxonienſis* exiit, in quo eadem doctrina defenditur. Reſponſio erat ad ſcriptum, cui titulus *Millenary Petition.* Inſcriptio habet, *Reſponſio Vniuerſitatis*

Oxonienſis ad petitionem quorumdam miniſtrorum eccleſiæ Anglicanæ, certas cærimonias reformari cupientium (*). *Cantabrigiæ* eadem adſertio a GVILIELMO WHITAKERO [*b*] defenſa eſt, vti IOANNES FORBESIVS [*c*] eum citat, qui illius improbat opinionem. Quod ſi ABBOTVS de libris tunc ſcriptis recte iudicare potuiſſe cenſendus eſt, perpauci aut nulli eo tempore in eccleſia *Anglicana* fuerunt, qui aliter determinarunt. Multi quidem eo propendebant, vt baptiſmum laicum tamquam irregularem & illicitum ſub cenſuram eccleſiaſticam vocarent, omnes autem in eo concordabant, eſſe eum validum nec repetendum prorſusue nullum, ſi ſemel eſſet datus. *Noſtra etiam tempora*, inquit, *quantum ego noui, ab eorum determinatione non diſceſſerunt* [*d*], *ſed tamquam depoſitum apud nos & traditum cuſtodiunt.* CARTWRIGTHVS quidem eiuſque ſectatores, qui diſciplinam *Gallicam* magis quam *Anglicam* adfectant, generatim alia via incedunt & ſententiam non tantum contra legitimam rationem, ſed valorem etiam baptiſmorum laicorum, quocunque in caſu datorum, aperte declarant. Et propterea continuo contra veterem rubricam de baptiſmo priuato declamitant vocantque importunius mutationem. Hoc inter alia *colloquium Hamptoncurianum* induxit, cuius decretum erat, vt rubrica efficeretur paullo planior, interpoſitis verbis *miniſter legitimus*, pro generali deſcriptione, *vnus quidam ex præſentibus*, quemadmodum antea ambigue ſcriptum fuerat. Hoc quæſtionem de legitima baptiſmi laici ratione eatenus determinabat, vt iam quidem eum ab eccleſia permitti vel iniungi, non facile ſibi quis poſſet perſuadere. Quod autem ad alteram illam quæſtionem de valore & pretio baptiſmorum laicorum

(*) *The Anſwer of the Univerſity of* Oxford *to a Petition of ſome Miniſters of the Church of* England, *deſiring Reformation of certain Ceremonies.* Oxon. MDCIII. 4to.

(*b*) Whitaker de baptiſmo quæſt. III. c. I.

(*c*) Forbeſ. inſtruct. hiſtor. theol. lib. X. cap. XIV. n. 12. Hæc omnia ſi accuratius penſitaſſet Whitakerus noſter, non adeo timuiſſet irritum ſtatuere eum baptiſmum, quem miniſtraſſent homines vocatione deſtituti, in controuerſia de baptiſmo, quæſt. III. cap. I.

(*d*) Abbot. prælect. de bapt. II.

iam datorum attinet, theologi eccleſiæ eodem modo, vt antea, eam determinabant. Quamuis enim in rubrica nonnulla mutata & verba *miniſter legitimus* ei inſerta eſſent: tamen nullam adhuc vel obſcuram ſignificationem factam exiſtimabant, baptiſmos priuatos, ab alio quodam, qui non eſſet miniſter legitimus, miniſtratos, ſimpliciter nullos & irritos habendos eſſe; nec vllam legem rogatam exſtare hoc in caſu, quod repeti debeant. ISAACVS CASAVBONVS, qui ex mandato *Iacobi* regis & in defenſionem illius contra IACOBVM DAVY PERRONIVM, eccleſiæ *Romanæ* purpuratum, annis aliquot poſt colloquium *Hamptoncurianum* ſcripſit, nomine eccleſiæ *Anglicanæ* hunc in modum loquitur [*e*]. *Quod igitur de naſcente olim eccleſia dixit TERTVLLIANVS, Baptizare epiſcopum, presbyterum, diaconum: Poſtremo etiam laicis ius eſſe, in extremæ videlicet neceſſitatis caſu; hoc ipſum in eccleſia Anglicana, quod ad epiſcopos presbyteros & diaconos bodieque ſeruatur, ſine vlla vel temporis rigida & penitus inuiolabili obſeruatione: Laicorum vero baptiſmum, aut feminarum, vt fieri legibus ſuis vetat, ſic factum ex legitima formula quodammodo non improbat, baptiſmum eſſe pronuntians, etſi non legitime adminiſtratum.*

IDEM in colloquio *Hamptoncuriano* adſeruit rex *Iacobus.* Licet enim neceſſitatem baptiſmatis ſic exponeret, vt illud diceret neceſſario ſuſcipiendum, vbi legitime haberi poſſit, hoc eſt, a legitimis miniſtris adminiſtratum, a quibus ſolis, nec ab vllo homine priuato, quocumque in caſu, dari illud poſſe exiſtimabat; ſe tamen dicebat vehementer deteſtari [*f*] omnem rebaptizationem, etiamſi laicus vel femina baptizarit.

ET ſane deteſtationem ſuam vna atque altera peculiari occaſione demonſtrauit. Quum enim quidam CROMPTONVS librum edidiſſet, cui titulus *religio S. Auguſtini*, in quo ſtatuerat, adminiſtrationem baptiſmi [*g*], " in caſu neceſſitatis laico,

(*e*) Caſaubon. reſp. ad epiſt. Perron. p. 33. Lond. MDCXII.

(*f*) *Conference of* Hampton-Court p. 18.

(*g*) Crompton '*s Relig. of* St. Auſtin. p. 95.

"mul-

" multo magis mulieri, ex opinione AVGVSTINI peccatum ve-
" niale eſſe; veniale licet, peccatum tamen, & officii alieni vſur-
" pationem:" IACOBVS rex, narrante FEATLIO [*b*], ex parte improbauit ea, quæ ſcripſerat CROMPTONVS. Et quum ipſe ſe defenderet dicendo, "in colloquio *Hamptoncuriano* bapti-
" ſmum mulierum prorſus reiectum eſſe; et licet antea mulieri-
" bus permiſſum fuerit baptizare in caſu neceſſitatis, nouam ta-
" men rubricam baptiſmum adſtringere ad miniſtrum legitimum:"
Rex contra hoc reſponſum excepit dixitque "in omnibus quan-
" tum libet ſeueris verbis libri communium precum nihil de ba-
" ptiſmo mulierum reperiri, quo vel prohibeatur, vel iam datus
" damnetur. Neque AVGVSTINVM ſimpliciter damnare baptiſmi
" adminiſtrationem per laicum vel mulierem in caſu neceſſitatis
" tamquam crimen, ſed dicere, aut non eſſe peccatum aut veni-
" ale quoddam eſſe." Atque hanc dicebat eſſe ſummam eorum, quæ *Hamptoncurii* hoc in negotio ſint transacta, tametſi quidam ea male intellexerint. Ex quibus manifeſte apparet, quid de ſenſu & praxi eccleſiæ *Anglicanæ* iudicauerit rex *Iacobus*, quod licet hominibus laicis nullam dederit baptizandi auctoritatem, non tamen abſolute damnauerit baptiſmum iam datum, aut publico quodam ſtatuto illum repeti iuſſerit. Hæc erat ſententia regis, quam hac occaſione paucis hebdomadibus ante, quam diem obiret ſupremum, declarauit.

IMPERANTE *Carolo* primo AMBROSIVS quidam FISHERVS defenſionem liturgiæ *Anglicanæ* ſcripſit *Lond.* MDCXXX, qua eamdem adſertionem tuitus eſt, Quod licet laicis interdictum ſit, ne baptizent, tamen ſi fecerint, baptiſmus eorum validus ſit nec repetendus.

IOANNES quidem FORBESIVS, doctiſſimus theologiæ profeſſor in *Scotia*, peculiari diſſertatione, quæ in illius *inſtructionibus hiſtorico - theologicis* [*i*] reperitur, huic adſertioni ſeſe oppoſuit, vbi lector beneuolus omne robur argumentorum in partem con-

(*b*) Featly's cygnea cantio q. 21.
(*i*) Forbeſ. inſtruct. hiſt. lib. X. c. XIV.

trariam

trariam deprehendit. At enim vero eiuſmodi principiis nititur, quæ nullus theologus *Anglicanus* tueri poteſt nec vllus ſcriptor antiquus vmquam tuitus eſt. Nam non minus baptiſmum, a diaconis quam a laicis miniſtratum, validum eſſe negat ac pernegat, quum tamen nihil eſſe poſſit planius auctoritate & poteſtate, quam eccleſia illis in officio & formula ordinationis concedit; nam ibi illis declaratur, *Quod pertineat ad officium diaconi in eccleſia, vt abſente ſacerdote baptizent infantes.* Adeoque quum epiſcopus dicit, *Accipe auctoritatem exſequendi officium diaconi in eccleſia Dei tibi commiſſum*, intelligi id debet, quod inter alia munia poteſtas & auctoritas baptizandi illis conferatur. Iam vero ſi baptiſmus diaconorum eſt inualidus, vti contendit FORBESIVS, ſi nullus præter ſacerdotem eum miniſtrare, nec abſolutionem ac veniam peccatorum, quæ ad hoc ſacramentum pertinet, impertire poteſt; eccleſia *Anglicana* adhuc errauit, quotiescumque diaconis ordines contulit auctoritatemque dedit baptizandi. Si vero eccleſia poteſtatem habet dandi diaconis auctoritatem baptizandi, baptiſmus eorum non ſolum validus eſt, ſed legitima etiam auctoritate præditus. Et ſane vir ille eruditus & reliqui omnes, qui diaconorum baptiſmum inualidum eſſe dictitant ex hoc quidem principio, Quod ſacerdotali poteſtate deſtituantur, in magno verſantur errore, quo conſuetudinem oppugnant, in conſtitutione eccleſiæ *Anglicanæ* tam firmiter ſtabilitam. Verum enim vero certum eſt, manifeſtam eſſe illum inter & eccleſiam diſſenſionem de hoc capite; neque adeo eccleſiæ noſtræ ſenſum loqui putandus eſt, quando diaconorum baptiſmum inualidum pronuntiat. Neque vllam regulam eccleſiæ producit ad irritum declarandum baptiſmum laicorum, ſed ex aliis principiis argumentatur, quæ in antecedentibus huius diſſertationis conſideráuimus.

IEREMIAS TAYLORIVS [*k*] itidem laicorum baptiſmos, quocumque in caſu collatos, inualidos eſſe ſtatuit: neque vero eccleſiam dicit vllam legem dediſſe, qua rebaptizari iubeantur, qui a laicis illicite eſſent baptizati, nec ego vllum auctorem noui

(*k*) Taylor. duct. dubitant. lib. III. c. IV. regul. XV.

in hodiernum vſque diem, qui auctoritatem eccleſiæ pro iterando baptiſmo in eiuſmodi caſibus adduxerit; ſed ſenſus ille a *Caſaubono* & *Iacobo* rege datus, ſenſus eccleſiæ *Anglicanæ* generatim creditus fuit. Et ſane ſi eccleſia plus intendiſſet, facile erat, quum rubricam ſuam mutaret, quempiam vetans baptizare præter legitimum miniſtrum, legem & decretum addere de rebaptizandis iis omnibus, qui ſecus eſſent baptizati; quemadmodum eccleſia *Gallicana* fecit tam in canonibus ſuis quam in diſciplina; quia omnes baptiſmos, qui non eſſent a legitimo miniſtro dati, abſolute nullos & vacuos eſſe ſtatuit. Quod quum eccleſia *Anglicana* numquam fecerit, credamus par eſt, non induxiſſe illam animum diſciplinæ ſuæ in requirenda rebaptizatione tantam ſeveritatem addere, quantam ſuæ addidit eccleſia *Gallicana*. *Caſaubonus* certe & *Iacobus* rex, quibus ſenſus illius ſatis perſpectus & exploratus eſſe poterat, ita eum intelligunt, nec multos inuenimus, qui ad contradicendum illis propenſi fuerint. Vt adeo tandem, quidquid in contrarium adferri poſſe videatur, concludi oporteat, quæ *Caſaubonus* nomine *Iacobi* regis dixerit, eſſe hodie ſenſum eccleſiæ *Anglicanæ*. Interdicit per leges ſuas laicis & feminis, ne baptizent: ſi autem fecerint debita forma, etſi id non approbat, baptiſmum tamen non omnino reſcindit aut iterari iubet, tamquam ſimpliciter nullum & vacuum. Qua in re an mutationem fieri expediat, non eſt meum determinare. Perfunctus pro mea parte ſum fidelis hiſtorici officio, vt aliorum caſtigarim errores, aliorum informarim iudicium, cetera in legitima quadam congregatione relinquo determinanda.

AP-

APPENDIX

CONTINENS quaſdam animaduerſiones in partem hiſtoricam ſcriptorum LAVRENTII de inualido baptiſmo laicorum; in diſſertationem eius præliminarem de variis priſcorum patrum de rebaptizatione & baptiſmo inualido opinionibus, & in diſſertationem de poteſtate ſacerdotali.

QVVM diſſertationem antecedentem propemodum abſoluiſſem, occaſionem nactus ſum inſpiciendi hæc ſcripta, quæ res quaſdam hiſtoricas continent, ad argumentum, de quo iam agimus, ſpectantes. Tanto maiori cupiditate ea perluſtrandi flagraui, quod auctor exacte & cogitate, etiam cum quadam accuratione mathematica, ſcribere præ ſe fert. Non excutiam in præſentiarum eius ratiocinationes, ſed tantum hiſtoriam illius examinabo, in qua mihi condonabit, ſi ipſi in publico errores quoſdam beneuole commonſtrauero, qui nec regulis hiſtoriæ nec methodo & rationi ſcribendi mathematicæ reſpondent. In diſſertatione ſua de *poteſtate ſacerdotali* cap.V.p.120. hæc verba facit: " Poſt concilium *Nicænum* propoſitio maior, Quod illi, " quos laicus baptizet, denuo baptizandi ſint, adeo recte ſe habere " credita eſt, vt indubitatum principium eſſet, quo *Luciferianos* " confutarent *Orthodoxi;* ſic enim argumentantur: Illi, quos " laicus baptizat, denuo baptizandi ſunt; atqui illi, quos ſacer" dos *Arianus* baptizat, non ſunt denuo baptizandi, ergo ſacer" dos *Arianus* non eſt laicus. Hoc argumentum ita percellebat " HILARIVM diaconum, vt cogeretur negare maiorem, quam

" antea

" antea conceſſerat LVCIFER, magiſter ipſius, nimirum, quod illi,
" quos laicus baptizet, denuo baptizandi ſint; et quod HIERO-
" NYMVS adfirmat auctoritate concilii *Nicæni*. *Hieron. dial. ad-*
" *ver. Luciferianos*. CHRYSOSTOMVS, archiepiſcopus *Conſtan-*
" *tinopolitanus*, an. CCCXCVIII. expreſſis verbis contra ratum
" baptiſmi laici valorem ſententiam dicit; in neceſſitate eum nihilo
" magis quam euchariſtiam a laico adminiſtrari poſſe, adſerens,"
CHRYSOST. Lib. III. de *ſacerdotio*, cap. V. " *Omnia autem hæc*, in-
" quit, (*) *haud aliter*, *quam per ſacroſancτas illas manus perficiun-*
" *tur*, *manus*, *inquam*, *ſacerdotum*. Hæc exempla ſunt, quæ no-
" tis debeo viri docti & reuerendi GVILIELMI REVESII in vo-
" lum. ſecund. apol. IVSTINI MARTYRIS p. 263. 264." Hactenus
auctor noſter.

QVO in paragrapho plures diuerſi generis errores deprehenduntur. Primus & leuiſſimus eſt is, quo REVESII notas in IVSTINVM MARTYREM, loco VINCENTII LIRINENSIS falſo citat. 2. REVESIVM ea facit dicentem, quæ omnino non dicit, quod HILARIVS diaconus coactus ſit negare maiorem propoſitionem argumenti, quam LVCIFER, illius magiſter, antea conceſſerit, nimirum, quod illi, quos baptizet laicus, denuo baptizandi ſint; et, quod HIERONYMVS hoc adfirmet auctoritate concilii *Nicæni*: quandoquidem REVESIVS diſerte dicit, quod HILARIVS non negarit maiorem propoſitionem, ſed aſſumtionem, quam LVCIFER, magiſter ipſius, conceſſerit; quæ fuit, Quod illi, quos ſacerdos *Arianus* baptizet, non ſint denuo baptizandi, & quod hanc ipſam aſſumtionem HIERONYMVS auctoritate concilii *Nicæni* confirmarit. LAVRENTIVS heic non diſtinguit inter maiorem & minorem propoſitionem, ſed verba REVESII permutat infeliciter, & maiorem ponit loco aſſumtionis, quæ minoris ſyllogiſmi propoſitionis locum tenet in omnibus omnino logicis. Verendum vtique nobis videtur, vt hiſtoriam accurate contextam inueniamus, vbi ex antiquis *Græcis* & *Latinis* ſcriptoribus petenda eſt ab homine, qui in ipſo *Anglicano* auctore transſcribendo tam infeliciter peccauit. Videamus iam 3. Quomodo in antiqua hiſtoria lapſus ſit per hunc errorem. LVCIFERVM

(*) *Πάντα δὲ ταῦτα δι' ἑτέρου μὲν οὐδενός, μόνον δὲ διὰ τῶν ἁγίων ἐκείνων ἐπιτελεῖται χειρῶν τῶν τοῦ ἱερέως λέγω.*

hac

hac re teſtem facit pro inualido laicorum baptiſmo, quando eum facit dicentem, Quod illi, quos baptizet laicus, denuo baptizandi ſint: quam propoſitionem, ſi clarum LVCIFERI teſtimonium pro ea produxerit, ego admittam, non autem prius. 4. HIERONYMVM idem facit adfirmantem generatim: et tamen planum eſt quam quod planiſſimum, HIERONYMVM laicis permittere, vt exigente neceſſitate baptiſmum conferant, quemadmodum ſupra ex ipſo eius dialogo aduerſus *Luciferianos* probaui, quo ille contrariam aſſertionem ſuperſtruit. 5. HIERONYMVM facit confirmantem memoratam propoſitionem auctoritate concilii *Nicæni:* Nec tamen vllus iſtiuſmodi canon in concilio *Nicæno* exſtat, nec HIERONYMVS quempiam exſtare dicit: ſed tantum canon illic reperitur, qui quibuſdam epiſcopis & presbyteris hæreticis permittit honore loci ſui frui, ita vt, vbi ad eccleſiæ catholicæ vnitatem redeant, non ſint de gradu deiiciendi, nec in laicorum habendi numero. 6. CHRYSOSTOMVM, ait, expreſſis verbis contra omnem baptiſmi laici valorem ſententiam dicere & adſerere, in neceſſitate eum nihilo magis a laico adminiſtrari poſſe quam euchariſtiam. At enim vero CHRYSOSTOMVS nec neceſſitatis mentionem vllam iniicit, nec baptiſmi laicalis, nec eum inualidum pronuntiat; ſed tantum dicit, baptiſmum haud aliter, quam per manus ſacerdotum perfici. Quod ſi ſenſu ſtrictiſſimo accipiendum eſſet, vt omnes præter ſacerdotes in extrema neceſſitate excluſos vellet CHRYSOSTOMVS, diaconos non minus quam laicos excludi oporteret; niſi forte hic auctor dicere velit, diaconos eſſe ſacerdotes, aut oſtendere, quod CHRYSOSTOMVS illos eo loco habuerit, quod certus ſum eum non feciſſe, & tamen illis licentiam permittit baptizandi in neceſſitate, vbi presbyter inveniri non poſſit: quemadmodum ante fuſius demonſtraui adverſus FORBESIVM, vbi huic ipſi obiectioni reſpondi. Si vero talibus viris, quales ſunt FORBESIVS & REVESIVS, quorum hic auctoris noſtri dux fuit, error quidam hac in re fuit obiectus, non miror, ſcriptorem minus peritum illos promte eſſe ſequutum. Quod autem ad reliquos LAVRENTII errores attinet, illi ſane adeo grandes ſunt & manifeſti, vt ipſum putem vi iuris, quo & REVESIO & omnibus lectoribus ſuis tenetur, compelli ad fucos ſuos ingenue agnoſcendos erroresque corrigendos, ſicut

ſe facturum liberaliter promiſit, ſi a quopiam meliora modeſte eſſet edoctus.

PROXIMVM, quod memorare placet, eſt modus tractandi BASILIVM, quippe cui argumentum aliquod adfingit, quo eum ſibi ipſi facit contradicentem. "BASILIVS, inquit, p. 119. ſic ar-
" gumentatur: Illi, quos laicus quidam baptizat, ſunt rebapti-
" zandi; atqui illos, quos hæreticus vel ſchiſmaticus baptizat,
" baptizat laicus, Ergo ſunt rebaptizandi. Hoc argumento vte-
" batur, baptiſmos hæreticorum & ſchiſmaticorum nullos & va-
" cuos eſſe probaturus; eoſque tales iudicabat, quia eiuſdem na-
" turæ eſſe exiſtimabat, cuius hodie ſunt baptiſmi laicorum. Ma-
" ior eius propoſitio, Quod illi, quos laicus baptizet, ſint reba-
" ptizandi, non negabatur; non habebat opponentes, qui iſtos
" baptiſmos defenderent. Quidquid ei opponebatur, hoc erat,
" quod minorem eius negarent, quod eos, quos hæreticus vel
" ſchiſmaticus baptizet, laicus baptizet. - - Et idcirco, licet
" non negarent, baptiſmum laicalem nullum eſſe & vacuum;
" adfirmabant tamen, hæreticorum & ſchiſmaticorum bapti-
" ſmos eſſe veros, quia non ſint baptiſmi laicales; & de hoc ad-
" ſerto BASILIVS illis adſentiebatur." *Baſil. can. epiſt. ad Amphiloch. can. 1.*

NVM vero BASILIVS de hoc adſenſus eſt, hæreticos & ſchiſmaticos eſſe laicos & non eſſe laicos eodem tempore? Num adſenſus eſt, baptiſmum eorum nullum & vacuum, & tamen, hoc non obſtante, etiam verum eſſe? Aut BASILIVS valde imbecillis fuit, & ſibi ipſe contradixerit, aut auctor noſter adeo imbecillis fuit, vt talem ei contradictionem imputarit. Sed fortasſis hoc a REVESIO habet, cui omnia iſta exempla ſe debere profitetur. Non equidem hoc de REVESIO crediderim; ſi vero ſic eſt, REVESIVS pro ſe ipſe reſpondeat, oportet. Interim ego reſpondebo auctori noſtro. BASILIVS hoc non adfert tanquam ſuum ipſius argumentum, ſed tantum recenſet vt argumentum CYPRIANI & FIRMILIANI. Auctor autem noſter non diſtinguit modum, quo quis hiſtoricum agit a modo, quo quis ſe gerit logicum. Eodem iure dicere poſſet, omnia argumenta, in hoc libro a me recenſita, eſſe mea ipſius, quia tot virorum argumenta & opiniones de ſubiecta materia enarraui. Si BASILIVM inſpexiſſet

xiſſet ipſe, id videre potuiſſet. Anne vero BASILIVS baptiſmos laicorum & hæreticorum nullos & vacuos eſſe iudicauit? Iudicauit vtique. Tum vero non dixit, veros etiam eſſe & validos: ſed vero tam modeſtus erat, vt non damnaret iſtas eccleſias earumue repudiaret communionem, quæ & opinione & conſuetudine ab ipſo diſſiderent. Vnde etiam, quum eſſent aliæ eccleſiæ in *Aſia*, baptiſmum ſchiſmaticorum ſuſcipientes, illos, qui earum membra erant, monet, vt ſuæ quiſque eccleſiæ conſuetudinem & praxin ſequantur; ἔςω δεκτόν, *ſuſcipiatur*. De hæreticis autem non dicit idem, ſed vnamquamque eccleſiam eorum baptiſmum iterare debere exiſtimat. Magnum enim diſcrimen inter baptiſmum hæreticorum & ſchiſmaticorum ſtatuit, atque ita auctor noſter diſtinguere debuiſſet, ſi opinionem BASILII voluiſſet recte exhibere. Licet enim priuatum ipſius iudicium eſſet, vtroſque rebaptizari oportere, ſchiſmaticis tamen aliquantum indulgebat, qui fidem chriſtianam cuſtodiunt, quod non faciebat hæreticis, qui eam deſtruunt. Et idcirco in aliis eccleſiis indulgeri quidem illis quodammodo permittit, his autem non permittit. Produxi locum ſupra cap. I. §. XX. quo lectorem remitto.

VENIO iam ad diſſertationem eius præliminarem de variis opinionibus, quas de rebaptizatione & baptiſmis inualidis habuerint priſci patres. Heic generatim obſeruo, eum antiquam hiſtoriam ſatis imperioſe recitare, ita vt nullum locum in auctoribus ſuis ſpecialius indicet, ex quo de adſertionum ipſius veritate iudicare poſſint lectores. Ita dicit p. 2. *Stephanianos* inter alia argumenta, quæ pro ſtabiliendis hæreticorum baptiſmis congeſſerint, hoc etiam vſos eſſe: „Quod catechumeni, qui ſine baptiſmo deceſſe-„rint, non fuerint eam ob rem damnati; multo minus illi, qui „baptiſmum receperint quanquam ab hæreticis & ſchiſmaticis". Non diſcepto adſertionem eius de catechumenis, ſed hoc ſolum ab eo requiro, vt publice doceat, in quo ſcripto *Stephanianorum*, quos vocat, hoc inuenerit ſtabilitum, Quod illi, qui baptiſmum ab hæreticis vel ſchiſmaticis receperint, in ſtatu reperiantur beatitudinis. Et ſi auctorem ſuum indicauerit, ad iudicandum de huius aſſerti veritate magis erimus idonei.

Pag. 10. MEMINIT, ATHANASIVM ſæculo quarto hæreticorum reieciſſe baptiſmum. Quo ipſo indicare vult, ATHANA-

SIVM

Digitized by Google

SIVM eamdem, quam CYPRIANVS habuit, fouiſſe opinionem, & baptiſmos hæreticorum generatim omnes reieciſſe. At vero lectori ſuo non indicat locum, ſed hic neceſſe habet duo vel tria magna volumina operum ATHANASII perquirere. Verum tamen orationem eius tertiam contra *Arianos* ab eo intelligi puto, tom. I. p. 413. (*) vbi aduerſus baptiſmum *Arianorum* diſputat, eumque vt inualidum reiicit, quia doctrinam fundamentalem de ſacroſancta TRINITATE repudient, etiamſi formam baptizandi in eccleſia vſitatam ſeruent. Hoc autem non eſt ſimpliciter reiicere baptiſmum hæreticorum; reliquorum enim omnium baptiſmum admittit, quemadmodum in præcedente diſſertatione oſtendi, cap I. §. XX.

EADEM pagina teſtimonium adfert PACIANI, loci, vbi exſtet, nullam faciens mentionem; ſed vero vix dignum eſt, cui inueſtigando lector immoretur. Nequaquam enim facit ad rem. Nam PACIANVS dicit, "lauacro (h.e. baptiſmo) peccata purgari, " chriſmate SPIRITVM SANCTVM ſuperfundi, vtraque vero " iſta, manu & ore antiſtitis impetrari (**)". Quid hoc teſtimonium probat de rebaptizatione vel baptiſmo inualido? Aut plane nihil valet, aut plus quam auctor noſter id valere voluerit, quod videlicet baptiſmus nihilo magis validus ſit, quam confirmatio, niſi manu & ore impetretur epiſcopi. Hoc enim omnem poteſtatem ſacerdotalem deſtrueret, & baptiſmum presbyterorum non minus inualidum redderet, quam baptiſmum diaconorum & laicorum.

Pag. II. PROXIMO loco OPTATVM producit, adhuc autem lectorem ſuum in tenebris detinet, eumque cupit perlegere ſeptem libros contra *Parmenianum*, vt vnum aliquem locum in hoc ſcriptore inueniat, qui, vt ei quidem videtur, dicat, "Quod " eos baptizare debeamus, qui ab hæreticis baptizati ſint; quod " autem non idem definiat de illis, qui apud ſchiſmaticos bapti- " ſmum ſuſceperint". Si auctor noſter cum lectore ſuo egiſſet humane, ad librum V. OPTATI p. 85. eum remiſiſſet, vbi com-

(*) Pag. 510. orat. II. edit. Pariſ. MDCXCVIII.

(**) Habetur hic locus in ſermone de bapt. in bibl. patr. tom. IV. p. 318. h. edit. Lugd. MDCLXXVII. Conf. Origin. eccleſ. lib. XII. cap. I. §. I. ſub litt. (g).

modo

modo ſuo inuenire potuiſſet, quod non omnium omnino hæreticorum baptiſmum reiecerit, ſed eorum tantum, qui non baptizarent in ſacroſancta TRINITATE. OPTATVS enim in eadem, qua ATHANASIVS, erat opinione dicitque, quicunque homines baptizati fuerint in TRINITATE, eorum baptiſmum non eſſe repetendum, ſi ad eccleſiam catholicam tranſitum faciant. Produxi hunc locum ſupra, neque neceſſe eſt eum heic repeti.

ANIMADVERSIONES eius in concilium *Illiberritanum* ſatis recte ſe habent: Quod fuerit tantum concilium particulare; et quod quibusdam duntaxat laicis auctoritatem baptizandi dederit, non omnibus: et his quidem, non refragantibus eorum epiſcopis, ſed ex illorum auctoritate & iuſſione agentibus.

QVAE autem proxime ſequuntur animaduerſiones eius in concilium *Arelatenſe* p. 12. non adeo iuſtæ ſunt & accuratæ. Imminuit enim auctoritatem huius concilii, dum falſas ſubſcriptiones ſequitur, quæ tantum triginta tres epiſcopos in illo adfuiſſe arguunt: Quum tamen fuerit plenarium concilium vniuerſi orbis chriſtiani per occidentem, vti ab AVGVSTINO vocatur, & ducentis epiſcopis conſtiterit, quemadmodum CAESAR BARONIVS, EMANVEL SCHELSTRATIVS, ANTONIVS PAGIVS & plerique eruditi critici, ſi ab HENRICO VALESIO diſceſſeris, facile largiuntur. Porro p. 13. ait, "Veteres hæreticos & ſchiſmaticos, " quorum baptiſmos illud concilium admittat, communiter ordi-" nationem ex vnius vel alterius epiſcopi catholici manibus acce-" piſſe; vnde concludit, hoſce baptiſmos non fuiſſe antiepiſco-" pales". Quod vtrumque falſum eſt. Multæ enim iſtorum temporum hæreſes longiorem habebant propriorum epiſcoporum ſucceſſionem, qui non ordinati fuerant ab epiſcopis catholicis, vt *Nouatiani*, *Quartadecimani* & diuerſi alii, qui certe non agebant ex vlla eccleſiæ catholicæ auctoritate, quando extra eccleſiam catholicam erant, manifeſto illi ſeſe opponentes. Et licet omnes ab epiſcopis catholicis ordinati fuiſſent, haud diutius tamen miniſtrandi auctoritate inſtructi erant ab eccleſia catholica, quam in eccleſia perſeuerarent. Simul ac vero in hæreſes & ſchiſmata prolapſi eſſent, antiepiſcopales erant, proprie loquendo,

Bingh. Diſſert. P vſque

vſque dum ad centrum vnitatis in eccleſia reuerterentur. Si hic auctor ſecus ſentiat, mentem ſuam hac de re plane & rotunde explicet. Interea adfirmare audeo, baptiſmos antiepiſcopales fuiſſe quodammodo materiam ſubiectam huius concilii, propterea quod baptiſmi hæretici & ſchiſmatici ſubiecta eius materia fuerunt.

Pag. 13. DICIT "poſt concilium *Nicænum* principium illud "inualuiſſe, quod illos, qui a laico ſint baptizati, rebaptizari "oporteat; et quod ipſe *Lucifer* hanc propoſitionem recte ſe "habere faſſus ſit;" At vero iam confeci rationes cum hoc auctore de multis & magnis erroribus eius hac in materia, quare heic eas repetere ſuperſedeo.

Pag. 16. CANONEM octauum concilii ſecundi *Carthaginenſis* citat his verbis: *Si quis presbyter ab epiſcopo ſuo excommunicatus, putauerit ſeparatim Deo ſacrificia offerenda vel aliud erigendum altare, & hoc ipſo ſchiſma fecerit, anathema ſit; quia vna tantum eſt eccleſia, vna fides, vnum baptiſma.* (*) Nota eius in hunc canonem eſt, "Quod hoc vnum baptiſma nequeat intelligi extra "hanc vnam eccleſiam eſſe, & quod propterea ſit tantum in il-"la." Verum hæc nota admodum timide & ambigue facta eſt. Cur non loquitur aperte dicitque, omnes iſtiuſmodi baptiſmos plane vacuos, nullos & inualidos eſſe, & vt tales repetendos? Fortaſſis autem præſenſit, id nimis manifeſto menti iſtius concilii eſſe contrarium, quod non habuit conſilium declarandi iſtos baptiſmos ſimpliciter inualidos & vacuos, ſed tantum illegitime datos ab illis, qui nulla fuerint præditi auctoritate dandi eos in tali conditione, quoad in ſchiſmatica erga epiſcopum ſuum contumacia perſeuerarent, quamuis alioqui legitimam ordinationem ab ipſo accepiſſent. Quod conuincere auctorem noſtrum poterit, ſi conuinci velit, baptiſmos quoslibet auctoritate deſtitutos & illegitimos non ſtatim eſſe inualidos. Nam baptiſmus alicuius ſacerdotis, in iſtis circumſtantiis, quas concilium nominat, datus auctoritate caret & illegitimus eſt non minus quam baptiſmus alicuius laici, neque tamen iterandus, vbi ſic baptizatus ad eccleſiam reuertitur. Et id porro ipſum con-

(*) Vltima verba: *quia vna tantum eſt eccleſia, vna fides, vnum baptiſma,* non invenio in iſthoc canone, apud Labbeum tom.II. concil. p.1161. & ipſe etiam canon paullo aliter habet. Gr.

vincere

vincere poterit, hæc vocabula, baptiſma inualidum, & baptiſma laicale, vocabula eſſe diuerſi valoris, etiamſi plerumque confundantur & idem valere iubeantur ab auctore noſtro; quod πρῶτον ψεῦδος eſt in vniuerſo eius libro. Nam

Pag.24. DENVO repetit, "Quod eccleſia in haud vllo concilio generali quidquam definierit de baptiſmis, auctoritate deſtitutis & antiepiſcopalibus;" Quaſi baptiſmi hæreticorum vel ſchiſmaticorum, vel ſacerdotum excommunicatorum non deſtituerentur auctoritate, nec ante memorata concilia *Nicænum, Arelatenſe* vel *Carthaginenſe* vllum decretum de illis condiderint.

Pag.26. DICIT, "Prouinciam ſuam non habere niſi laicalem, hoc eſt auctoritatis expertem baptiſmum, talem, qualis exhibeatur a perſonis nihil auctoritatis eam in rem habentibus. - - Et aduerſarios pro ſe ne vllum quidem, ſiue vniuerſale ſiue prouinciale, concilium ante corrupta illa eccleſiæ *Romanæ* poſſe producere." Heic iterum baptiſmos laicales cum baptiſmis auctoritate deſtitutis confundit. Quaſi omnes baptiſmi laicorum ſimpliciter deſtituerentur auctoritate, quum tamen nonnumquam auctoritate epiſcoporum & canonum certis in caſibus ſint comprobati: Aut quaſi nulli baptiſmi ſine auctoritate eſſe poſſint, niſi baptiſmi mere laicales; quum tamen in confeſſo ſit, quod baptiſmi ſacerdotum excommunicatorum non minus auctoritate deſtituantur quam baptiſmi mere laicorum. Et quomodo dici vere poteſt, non poſſe vllum concilium produci, quod baptiſmum laicalem aut ſine auctoritate datum, validum eſſe decreuerit; quum ipſe fateatur, concilium *Illiberritanum* admiſiſſe alterum, alterum autem tot alia concilia habuiſſe ratum?

Pag.28. TERTVLLIANVM citat vtentem his verbis: *Baptiſmum dandi ius habet epiſcopus. Hæretici dare eum non poſſunt, quia non habent; vnde præceptum habemus, quo eos iubemur rebaptizare.* Pauca hæc verba ex duobus tribusue diuerſis locis TERTVLLIANI collecta ſunt, quare bene feciſſet, ſi librum & capita in lectorum ſuorum gratiam diſtincte adſcripſiſſet: id quod in antecedente diſſertatione a me iam factum eſt. Loca ſunt TERTVLL. *de bapt.* cap. XV & XVII. & *de pudicit.* cap. XIX. Vbi quidem præcepti de rebaptizandis hæreticis fit mentio; at vero hoc præceptum non erat, vti auctor noſter fuiſſe dicit, lex & praxis

eccleſiæ, ſed *præceptum Domini in euangelio & apoſtoli litteris*, quemadmodum ipſe TERTVLLIANVS id reddit, quod præceptum eſt, quo hæreticorum rebaptizationem ſuperſtruit, tametſi auctor noſter id falſo interpretatur. In libro de *pudicitia*, (*) fateor, loquitur de conſuetudine rebaptizandi hæreticos vt ethnicos; ſed vero præceptum, ex quo hanc conſuetudinem probat, non eſt præceptum eccleſiæ, ſed præceptum CHRISTI. Verumtamen auctor noſter heic facile potuiſſet diiudicare, ſi ex eius fuiſſet vſu, quod TERTVLLIANVS de præcepto quodam loquatur, & quod præceptum illud lex & præceptum eccleſiæ ſit, a præcepto CHRISTI diſtinctum. Quando vero TERTVLLIANVS de licentia loquitur, quam habeant laici baptizandi in neceſſitate, tum, ex opinione quidem noſtri auctoris, peregrinas & inuſitatas notiones, opiniones ſuas priuatas, non eccleſiæ conſuetudinem & licentiam, enarrat, quamquam vnusquiſque, qui ſine præiudicata opinione hæc loca inter ſe conferre volet, facile deprehendet, quod alteram æque ac alteram eccleſiæ praxin faciat, & vtramque æqualiter firmet lege CHRISTI ſeu præcepto euangelii, quod auctor noſter perperam pro canone eccleſiæ accipit.

Pag. 29. AIT, concilium *Illiberritanum* ſæculo quarto canonem feciſſe de ſuſcipiendo baptiſmo laicali: et tamen paullo ante p. 26. audiuimus ipſum adſerentem, baptiſmum laicalem eumdem eſſe atque baptiſmum auctoritate deſtitutum, nec poſſe quidem prouinciale aliquod concilium ante corrupta illa *Romana* pro illo produci.

EADEM pagina iterum inſiſtit BASILII & CHRYSOSTOMI teſtimoniis, & diſputationibus catholicorum contra *Luciferianos* in eodem ſæculo illisque priuatam TERTVLLIANI opinionem tantum non præponderari exiſtimat. Cur autem illa non exiſtimat præponderari concilii *Illiberritani* decreto? Quæ ſi reuera a TERTVLLIANI, hominis priuati, opinione diſcordant, non minus etiam a publici concilii *Illiberritani* ſententia diſcordant.

(*) Verba Tertulliani h.l. ſic habent: Cui enim dubium eſt hæreticorum inſtitutione deceptum, cognito poſtmodum caſu & pœnitentia expiato & veniam conſequi & in eccleſiam redigi? Vnde & apud nos vt ethnico par immo & ſuper ethnicum hæreticus etiam per baptiſma veritatis vtroque homine purgatus admittitur.

Enim

Enim vero pleraque ex iſtis, quæ venditat, teſtimoniis nec TERTVLLIANO nec concilio *Illiberritano* aduerſantur; quemadmodum ſpeciatim ex CHRYSOSTOMO & HIERONYMO in antecedente diſſertatione ſemel atque iterum obſeruaui. Quum vero auctor noſter tam ſæpe ac multum de catholicorum (in plurali numero) diſputationibus, cum *Luciferianis* ſæculo quarto agitatis, diſſerat, rogo ipſum, vt, quos auctores contra *Luciferianos* præter HIERONYMVM legerit, nos faciat certiores: commodum id faciet mihique inter alios gratiſſimum.

PRAECIPVVM autem eius teſtimonium adhuc reſtat, & vero adeo parum ad rem facit, vt fere animum induxerim ſilentio illud prætermittere. Narrat *pag. 29.* IGNATIVM, inclutum illum martyrem, qui æuo vixit apoſtolorum, in ſua ad *Smyrnenſes* epiſtola in hunc modum ſcribere: *Rata eucharistia habeatur illa, quæ ſub epiſcopo fuerit, vel cui ipſe conceſſerit. Non licet ſine epiſcopo neque baptizare, neque offerre, neque ſacrificium immolare, neque conuiuium dominicum celebrare: ſed quodcunque illi viſum fuerit, ſecundum beneplacitum Dei eſt: vt tutum & ratum ſit, quodcunque agitis* (*) Hæc auctor noſter cum doctrina CYPRIANI exacte congruere arbitratur, atque ita rebaptizationem hæreticorum & ſchiſmaticorum ab ipſis apoſtolis vult deducere. Num vero IGNATIVS alicubi dicit, hæreticorum & ſchiſmaticorum baptiſmos ſimpliciter nullos eſſe atque iterandos? Ait quidem, nec licitum nec tutum eſſe baptizare ſine epiſcopo & contra illius auctoritatem & mandatum. Id autem omnes & ſingulos dicturos credo, qui muneris epiſcopalis auctoritatem in debito honore habent. An vero hinc ſequitur, vt omnes baptiſmi abſolute inualidi ſint & vacui, quos ſchiſmaticus presbyter animo in epiſcopum ſuum contumaci dederit? Intutum eſt haud dubie miniſtro & plebi, baptizanti & baptizato, habere aliquid negotii in eiuſmodi baptiſmis. Non poſſunt ſaluo officio chriſtiano & ſine crimine, ſi ſchiſma crimen eſt, in eiuſmodi ba-

(*) Græca verba hæc ſunt: Ἐκείνη βεβαία ἐυχαριστία ἡγείσθω, ἡ ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπον οὖσα, ἢ ᾧ ἂν αὐτὸς ἐπιτρέψῃ. - - οὐκ ἐξὸν ἐςὶ χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου οὔτε βαπτίζειν, οὔτε προσφέρειν, οὔτε θυσίαν προσκομίζειν, οὔτε δοχὴν ἐπιτελεῖν. ἀλλ' ὃ ἂν ἐκείνῳ δοκῇ, κατ' εὐάρεστον Θεοῦ ἵνα ἀσφαλὲς ᾖ καὶ βέβαιον πᾶν ὃ ἂν πράσσητε.

 ptiſma-

ptiſmatum adminiſtratione perſonæ agentis vel patientis partes ſuſcipere; quia agunt cum contemtu & impugnatione legitimæ illius auctoritatis, quam in eccleſia ſua ſtabiliuit DEVS. At vero hoſce errores corrigendi ratio non eſt in eo poſita, vt ſacramentum iteratione aboleatur, ſed vt ipſos illiciti modi dandi & recipiendi illud cum contemtione legitimæ auctoritatis & præſcriptarum regularum eccleſiæ pœniteat. Auctor autem noſter, ſicut iam obſeruaui, ſemper confundit baptiſmum auctoritate deſtitutum cum baptiſmo inualido; et ſi quis actus in adminiſtrante vitioſus, irregularis & illegitimus fuerit, ſtatim concludit, oportere eum eſſe nullum & vacuum in recipiente. Qui magnus eius error eſt per vniuerſum illius librum, maxime vero in interpretatione huius loci *Ignatiani*.

VNAM tantum obſeruationem adhuc faciam in auctoris noſtri diſſertationem præliminarem, quæ ad opinionem eius de inualido hæreticorum & ſchiſmaticorum baptiſmo attinet, vbi mentem ſuam ita declarat *pag.* 27 & 28. "Vt adhuc ſemel reuertar ad diſ-
" putationem ætate CYPRIANI habitam & decreta, tum quidem
" & poſtea facta, diſſimulare non poſſum, quod argumenta &
" determinationes, contra hanc doctrinam & praxin factas, non
" putem habere id ponderis & firmitatis, quod ſtudioſus rerum in-
" dagator ex illis merito exſpectauerit. Et quod e contrario ſen-
" tiam, CYPRIANVM eiuſque collegas adſertionem ſuam, Quod hæ-
" reticorum & ſchiſmaticorum baptiſmi ſint inualidi, tanto cum
" iudicio & tam grauibus argumentis, ex topica iſtorum hære-
" ticorum vel ſchiſmaticorum, ſanctis ordinibus, dum extra ec-
" cleſiam CHRISTI eſſent, deſtitutorum petitis defendiſſe, vt mi-
" rer, qui potuerit fieri, vt doctrina eorum poſtea explodere-
" tur, maxime ſi conſiderem, quod, quidquid hac in re docue-
" rint vel fecerint, a quam plurimis conciliis confirmatum ſit
" priſcis illis temporibus, vbi veritas plus valuit, quam poſtea;
" et quod TERTVLLIANVS multo ante idem adfirmauerit. Im-
" mo vero IGNATIVM dicit, idem ſtatuiſſe, quod CYPRIANVS
" ſtatuerit, nihilque putat contrariæ opinioni fidem & approba-
" tionem potuiſſe conciliare, niſi monſtroſum hæreſium & ſchi-
" ſmatum incrementum in poſterioribus ætatibus, quæ res
" cum multis aliis cauſſis in eccleſiam *Romanam* & reliquas oc-
ciden-

Digitized by Google

" cidentales eccleſias, ab illa in ſeruitutem redactas, incredibi-
" lem exitioſarum doctrinarum & conſuetudinum farraginem
" inuexerit, adeo vt poſtremis temporibus parum veræ & ſoli-
" dæ religionis in eccleſiis communionis iſtius reſiduum fuerit."

IAM VERO has res iunctim poſitas conſideremus breuiter, & videamus, quid hinc conſequatur. Baptiſmi hæreticorum & ſchiſmaticorum ſunt inualidi. Baptiſmi eccleſiæ *Romanæ* ſunt baptiſmi hæreticorum & ſchiſmaticorum; ſiue, vt ipſe loquitur, baptiſmi talis eccleſiæ, in quam incredibilis exitioſarum doctrinarum & conſuetudinum farrago inuecta eſt, & cuius in communione parum veræ ac ſolidæ religionis remanſit: Ergo baptiſmi eccleſiæ *Romanæ* ſunt inualidi. Iam ſi baptiſmi eccleſiæ *Romanæ* ſunt inualidi, ex hoc quidem principio, Quod baptiſmi hæreticorum & ſchiſmaticorum ſint inualidi; Quid tum ſtatuendum erit de valore baptiſmorum eccleſiæ *Anglicanæ* & omnium aliarum eccleſiarum, quæ a papatu fecerunt ſeceſſionem? Nonne illæ vniverſæ baptiſmum ſuum acceperunt ab eccleſia hæretica *Romana*, quæ ſecundum auctoris noſtri principia non potuit baptiſmum validum dare, multo minus poteſtatem baptizandi conferre aliis? Nonne hoc tam planum eſt quam vlla demonſtratio in EVCLIDE, aut vlla ſyllaba alicuius argumenti in libro noſtri auctoris, Quod, ſi baptiſmus hæreticorum vel ſchiſmaticorum inualidus ſit; et vero eccleſia *Romana* ſit hæretica vel ſchiſmatica eccleſia, & eccleſia *Anglicana* baptiſmos ſuos ab illa eccleſia nec ab vlla alia primitus acceperit; Quod, inquam, hinc ſequi neceſſe ſit, vt omnes baptiſmi eccleſiæ *Anglicanæ* ſint inualidi, & verus baptiſmus a ſacerdotibus eius nihilo magis adminiſtretur, quam ab aliis? Nam omnes non niſi imaginarii ſacerdotes ſunt, quippe qui baptiſmum ſuum & ordinationem ab hæreticis & ſchiſmaticis primitus acceperunt, qui non habuerunt poteſtatem vllum ſacramentum aut vllos ordines conferendi, niſi tales, qui ſunt inualidi. Auctorem noſtrum credo non vidiſſe huius argumenti conſequentiam, quæ vniuerſam eccleſiam *Angliæ* ipſumque auctorem inter reliquos, etiamſi iam bis baptizatus aut lotus ſit, ſimul & ſemel baptiſmo ſpoliat. Noui equidem, eum declaraſſe *pag.* 31. "Quod non
" induxerit animum quidquam rationis cum diſputatione *Cypri-*
" *anica* habere in ſua diſſertatione; quod non ſit ſuarum partium
" inqui-

" inquirere, num hi, qui aliquando iuſto modo auctoritatem ac-
" ceperunt, & poſtea in hæreſin vel ſchiſma prolabuntur, & hoc
" ipſo ſeſe ipſi ſeparant & excludunt ab eccleſia, valida ſacramen-
" ta & ordines validos, durante hac ipſorum ſeparatione, confer-
" re poſſint: immo ne attingere quidem hoc vult, quia ad cauſ-
" ſam ſuam nihil id attinere iudicat." Sed vero iam attigit, ſuam-que de eo opinionem libere declarauit. Commonſtraui etiam ipſi, quod non animaduertit, ad cauſſam ipſius nimium quantum attinere; neque ſolum ad eius cauſſam, ſed ad cauſſam etiam totius eccleſiæ *Anglicanæ* & omnium eccleſiarum, quæ per reformationem a papatu ſeceſſionem fecerunt; quæ omnes baptiſmate carent, neque adeo ſacerdos in illis vllus eſt, neque chriſtianus, ſi principium, quod ille vrget, recte ſe habet, Quod baptiſmus hæreticorum & ſchiſmaticorum prorſus ſit inualidus. Vnde alius generis ſacerdotem quærat, neceſſe eſt, a quo tertium tingatur valido baptiſmo, quem in eccleſia *Anglicana* nanciſci haud poteſt, nec in eccleſia *Romana*, nec in eccleſiis proteſtantibus, quæ omnes baptiſmum ſuum inualidum ex vna eademque origine deriuant. Igitur *Conſtantinopolin* adeat, oportet, vt ſacerdoti eccleſiæ *Græcæ* id negotii committat. Quo ſi venerit, fortaſſis eaſdem difficultates deprehendet in iſta eccleſia, quas principium ipſi ſuum obiicit in eccleſiis *Europæis* propinquioribus. Nam in illa eccleſia quærere poterit, anne dogmata quædam hæretica vel ſchiſmatica tueatur? Habet omnino quoſdam ex erroribus *Romanenſibus*: et vt locutione quadam auctoris noſtri vtar p. 30.
" Nimium fermenti illius adhuc reſiduum in ea eſt; Vna aliqua ex
" magnis & peculiaribus corruptelis (vt auctor noſter eam vo-
" cat) in materia de baptiſmo laicorum & baptiſmo obſtetricum"
adhuc fouetur ab vniuerſa illa eccleſia; quemadmodum contra eruditum amicum meum cap. II. antecedentis diſſertationis diluciddiſſime euici. Ad quam ergo eccleſiam baptiſmi validi gratia ſe recepturus ſit Noſter, ego quidem non video; multo minus perſpicio, a quo reliqui chriſtiani omnes rebaptizandi ſint. At enim hanc repræſentationem fortaſſis vocabit tragicam, ſicut eſt, ſed recte tamen ſe habet. Conqueretur item, puto, quod principium eius vlterius vrgeam, quam ipſe intenderit, eique conſequentias tribuam, de quibus haud cogitarit. Id quidem amabiliter ſperaverim,

ſperauerim: ſed vero tum porro ipſi declarare neceſſe habeo, æquum eſſe oſtendi ei periculoſas opinionis ſuæ conſecutiones, vt de iniquitate & abſurditate eius conuincatur. Fortaſſis autem dixerit, ſe neque credere baptiſmum hæreticorum & ſchiſmaticorum inualidum, neque eccleſiam *Romanam* eſſe illam hæreticam & ſchiſmaticam eccleſiam, quam ego ex charactere ſuo & imagine repreſentarim. Lector de his rebus ex ipſis eius verbis antea recitatis optime iudicare poterit. Sin autem hanc opinionem ſuam eſſe negauerit, ego quidem illi fidem habebo, rogaturus ſaltem ipſum, vt in poſterum mentem ſuam de eiuſmodi capitibus declaret paullo apertius. Atque tum vnum adhuc ex eo quæram: Si baptiſmus hæreticorum & ſchiſmaticorum validus eſt, ex quo fundamento validus eſt? An eſt, quia æquabilem auctoritatem & idem mandatum baptizandi habent, quod habent ſacerdotes catholici? Si ita eſt, vnde iſta eorum auctoritas & mandatum deriuatur? Num ab epiſcopis catholicis eccleſiæ? Hi vero numquam ſane induxerint animum hæreticis & ſchiſmaticis impertire auctoritatem baptizandi, aut vlla alia officia eccleſiaſtica peragendi, quæ ad cleri catholici ſpectant functionem. Aut, ſi homines ad hæc officia ordinauerint, qui, ſimulac ordinati ſunt, hæretici & ſchiſmatici fiunt, eccleſiam iniuria laceſſentes & ſeparatos conuentus ad peragenda hæc officia inſtituentes, cum manifeſto eccleſiæ eiuſque legum omnium contemtu: num vlli mortalium in mentem venire poteſt, vt eos hæc omnia agere credat ex auctoritate epiſcoporum vel eccleſiæ, quæ ordinationem illis primitus dedit, quando tam manifeſte fiunt cum omnis auctoritatis proculcatione, & forte ex ſuſcepto conſilio prouocandi auctoritatem & agendi citra rationem ſubiectionis, & citra vllum iuſtarum regularum eccleſiæ catholicæ reſpectum? Numquam profecto. Omnem legitimam auctoritatem hæc officia obeundi amittunt, ſaltem a quo tempore eccleſia formalem ſententiam & cenſuram aduerſus eos pronunciavit. Quæſtio igitur fuerit, an vllum eiuſmodi officium, & ſpeciatim baptiſmus ſic adminiſtratus in contemtum auctoritatis, dici poſſit validus, an non? Quod non ſit cum auctoritate & privilegio datus, clarum eſt. Num autem res ipſa manet valida, an vero propterea abſolute nulla & vacua eſt, quia hæretici & ſchi-

ſmatici ſacerdotes non habuerunt auctoritatem epiſcoporum eccleſiæ orthodoxæ eam peragendi? Si valida eſt, tum baptiſmus validus eſſe poteſt, vbi baptizans non eſt legitima auctoritate baptizandi inſtructus. Si res ſimpliciter inualida eſt & abſolute nulla ac vacua, quia ab hæretico vel ſchiſmatico ſacerdote peracta eſt, tum omnes difficultates, quarum antea feci mentionem, in nos recidunt, quandoquidem baptiſmus noſter ab hæretica & ſchiſmatica eccleſia *Romana* primitus deſcendit. Quam ſi auctori noſtro viſum fuerit negare eſſe hæreticam vel ſchiſmaticam eccleſiam, ego recipio, me id ex generalibus principiis reformationis demonſtraturum. Hæc ſi digne ponderentur, animum huius ſcriptoris forte conuincent. Non poſſum certe, quin cogitem, fore, vt venerabile illud collegium, cuius eſt in hac materia iudicare, nolit nouum aliquod decretum facere, quod vel reprehendat generalem conſuetudinem eccleſiæ, vel defenſionem baptiſmatum eccleſiæ *Anglicanæ* reddat difficillimam, vti fieri neceſſe eſt ex principiis huius auctoris, qui & hæretiicorum & laicorum baptiſmos nullos eſſe ſtatuit, quamuis eccleſia *Anglicana* non habeat legem de hoc vel iſto iterando; et per conſtantem ſuam praxin, quæ in difficilibus caſibus optima legum interpres eſt, vtrorumque baptiſmos validos habuit, ſicut in diſſertatione antecedente dilucide demonſtraui. Nihil amplius addam, niſi lepidam concinnamque reprehenſionem, qua HIERONYMVS vſus eſt in HILARIVM diaconum, *Deucalionem orbis*, vt eum vocat, qui omnes ab hæreticis baptizatos, ſi ad vnitatem eccleſiæ catholicæ redirent, rebaptizandos eſſe, acriter contendebat: *Si hæretici baptiſma non habent, & ideo rebaptizandi ab eccleſia ſunt, quia in eccleſia non fuerunt: ipſe quoque Hilarius non eſt chriſtianus, in ea quippe eccleſia baptizatus eſt, quæ ſemper ab hæreticis baptiſmum recepit.* HIERON. dial. contr. *Lucifer*. cap. IX.

DIS-

122

DISSERTATIO SECVNDA,

EXHIBENS

HISTORIAM SCHOLASTICAM
BAPTISMI
LAICORVM,

EIVSQVE

PARTEM POSTERIOREM,

CVM

ANIMADVERSIONIBVS QVIBVSDAM
IN *D. BRETTI ET L—TII* RESPONSIONES
AD PARTEM PRIOREM.

Q 2

Digitized by Google

Digitized by Google

SVMME REVERENDO

DOMINO

ET IN CHRISTO PATRI

IONATHANI,

DIOECESIS VINTONIENSIS

EPISCOPO,

NEC NON

NOBILISSIMI ORDINIS PERISCELIDIS

PRAESVLI,

A DEO

SALVTEM ET PROSPERITATEM.

Digitized by Google

HONORATISSIME DOMINE,

FAcere non poſſum, quin hanc commodam occaſionem amplectar gratum animum TIBI publice ſignificandi pro nuperrime mihi præſtita beneuolentia, qua tanquam incitatione quadam me inflammaſti ad pergendum in difficili & operoſo negotio, quod eo conſilio ſuſcepi, vt antiquitates eccleſiaſticas in vnum ſyſtema redigerem: Non mediocri mihi voluptati eſt, quod cum TVA, DOMINE, approbatione hucvſque ſcripſi, non excepta nouiſſima mea diſſertatione de iudicio & praxi eccleſiæ reſpectu baptiſmatis laicorum, qua nonnulli (qui contradictionem ferre nequeunt) ſine cauſſa quidem offenſi ſibi viſi ſunt; quibus in diſſertatione præſenti me reſpondiſſe puto, quantum ſatis eſt. Non ſcripſi quidem, fateor, priorem huius *hiſtoriæ ſcholaſticæ* partem ſpeciali TVO vel inſtinctu vel iuſſu (quamquam ſunt, qui mihi magnum iſtum honorem tribuunt, vt id me feciſſe dicant; et mihi certe hoc numquam non laudi ducam, quidquam, quod rectum bonumque ſit, facere inſtinctu & iuſſu eorum, qui mihi ſunt præpoſiti;) immo vero ne comperiſti quidem ante, quid eſſet iſtud, quod elucubrarem, quam abſoluiſſem; neque mihi TVA de hoc

Digitized by Google

hoc argumento ſententia plane explorata fuit, vſque dum TIBI placuit datis ad me litteris pro libro meo mihi gratias agere & ſimul ſignificare, TIBI eum vehementer probari: et in primis illam eius partem, quæ de baptiſmorum hæreticorum & ſchiſmaticorum defectibus agit, & de neceſſitate, qua ſic baptizati impelli debeant, vt ad eccleſiæ redeant vnitatem, quo defectus baptiſmatis eorum per manus impoſitionem in confirmatione ſuppleantur; quæ vſitata ratio eſſet ſupplendi eiusmodi defectus, ſecundum generalem regulam & praxin eccleſiæ antiquæ. Placuit itidem TIBI, DOMINE MAXIME REVERENDE, mihi renuntiare, (quod quidem antea ignoraui) omnes epiſcopos vtriusque prouinciæ eamdem habere opinionem, quam ego defenderim, & exiſtimare, quod dentur alii modi vitioſum baptiſmum emendandi, quam per rebaptizationem, dummodo in debita forma datus fuerit a laico. Et quamuis viſum TIBI non fuerit decreto tunc faciundo ſubſcribere, hoc tamen TE non ideo recuſaſſe, quod ab ipſis de præcipuo determinationis argumento diſſenſeris, ſed quod exiſtimaueris, magis expedire, verba illa addi *in caſibus neceſſitatis*, quippe qui caſus minus obnoxii ſint exceptioni, & quorum defectus, quicumque illi fuerint, omnium certiſſime corrigi poſſint per confirmationem. Atque hactenus regulæ & praxis eccleſiæ *Anglicanæ* per hæc poſteriora duo ſæcula in confeſſo ſunt. Neque enim mandatum habemus neque exemplum, quod rebaptizationi in vllo eiusmodi caſu faueat, ne quidem ex quo tempore *rubrica* adminiſtrationem baptiſmi ad legitimi cuiuſdam miniſtri manus reſtrinxit. Nulla enim regula adhuc facta eſt, qua illi, qui non ſunt a legitimo quodam miniſtro baptizati, rebaptizari iubeantur; ſed iubentur acci-

accipere confirmationem epiſcopi, & tum admittuntur ad ſacram euchariſtiam & priuilegium chriſtianæ ſepulturæ, quarum neutra perſonis non baptizatis conceditur. His omnibus non obſtantibus a quibusdam appellor ſcriptor iniquus & meis rationibus ſeruiens; vt qui aduerſus veram eccleſiam *Anglicanam* ſcripſerim; vt qui animos addiderim ſchiſmaticis; quia videlicet pati nolui, certos homines ſic omnino, vti ipſi quidem volunt, repræſentare eccleſiam, eique eiuſmodi principia & praxes adfingere, quæ ſolis ſchiſmaticis peculiares ſunt: quia ipſis in promouendis notionibus *Cartwrigthianis* dę rebaptizatione adverſus eccleſiam *Anglicanam* me iungere nolui, omnesque illos inſignes epiſcopos ac doctores eccleſiæ reprehendere ac iuſto minoris æſtimare recuſaui, qui antehac in eius defenſionem ſcripſerunt & erudite tuiti ſunt illius conſtitutionem: quia primitiuæ eccleſiæ ſcriptores torquere eosque tamquam nouellæ hypotheſi fauentes ſiſtere nolui, quum ſine maxima iniuria in illos & orbem chriſtianum, quin immo in me ipſum, id facere non potuerim: quia concedere nolui, omnes hæreticos & ſchiſmaticos in veteri eccleſia, vbi reuera per diſciplinam eccleſiæ gradu deiecti & ab omnibus officiis ſacerdotalibus excluſi eſſent, fuiſſe veros Dei ſacerdotes, amplo mandato, poteſtate atque auctoritate baptizandi inſtructos, non minus quam catholicæ eccleſiæ ſacerdotes, qui numquam vlli cenſuræ ſubfuerunt. Atqui de hoc poſtremo capite (quo omnis controuerſia redit & vnde omnis diſciplina eccleſiæ dependet) inter ſe plurimum diſſident aduerſarii. Illorum alter ſacerdotes hæreticos & ſchiſmaticos tutos eſſe putat ſub priuilegio *indelebilis characteris;* hoc eſt, non poſſe eos ſacerdotali munere vmquam prorſus exui, quacunque de-

demum auctoritate eccleſia vtatur ad illud eis adimendum; indelebilem eorum characterem ſacerdotalem illis auctoritatem ſartam tectam ſeruare, nec vllam poteſtatem in terris tantam eſſe poſſe, vt interna ſacerdotum poteſtate eos priuet, quemcunque obicem externo functionis exercitio eorum poſuerit. Alter cauſſæ anteſignanus eouſque progredi non audet, vt omnem diſciplinam eccleſiaſticam vno quaſi ictu deſtruat ipſoſque neruos poteſtatis epiſcopalis incidat. Quod ille futurum ſentit, ſi ii, qui ſacerdotalem auctoritatem aliis conferunt, poteſtatem haud habeant eamdem auctoritatem, vbi in hæreſin vel ſchiſma inciderint iſti ſacerdotes, vel aliud conſimile quid commiſerint, ex canonum præſcripto reuocandi. Tunc enim omnis ceſſaret auctoritas ac poteſtas in eccleſia; & cenſuræ eccleſiæ, delinquenti epiſcopo vel ſacerdoti ad adimendam illis ſacerdotalem auctoritatem & poteſtatem inflictæ, nihil forent niſi *μορμολύκειον* ſeu larua vmbratilis. Heic ergo ſocium ac conſortem diſputationis deſerit & fatetur, dari in eccleſia veri nominis poteſtatem eripiendi hæreticis epiſcopis & ſacerdotibus ſacerdotale munus, eoſque auctoritate ſua priuandi & redigendi ad conditionem laicorum: quo in ſtatu eorum baptiſmos auctoritate & mandato æque deſtitui fatetur, atque baptiſmi aliorum laicorum eo deſtituuntur. Sed vero nullam eccleſiam, exceptis eccleſiis *Cyprianicis*, hac poteſtate contra hæreticos & ſchiſmaticos vmquam vſam eſſe dictitat: Licet datum mandatum reuocari poſſit, & eccleſia eius reuocandi poteſtatem habeat, nullam tamen eccleſiam, præter *Cyprianicas*, illud vmquam re ipſa reuocaſſe. Vt adeo, ex illius quidem opinione, hæretici & ſchiſmatici adhuc legitimi ſacerdotes ipſo actu & pleno mandato habiti ſint ab eccle-

ſia & eccleſia tam humaniter in eos ſe geſſerit, durante etiam eorum hæreſi & ſchiſmate, vt in plena ſacerdotalis auctoritatis poſſeſſione eos ſiuerit manere, nec datum illis negotium reuocauerit. Quæ ſane talis eccleſiæ antiquæ repræſentatio eſt & talis contumelia in illius diſciplinam, qualem a nemine ante eum vmquam factam credo. Verumtamen neceſſaria ea erat ad adſerendam auctoris noſtri hypotheſin, quia alioqui coactus fuiſſet fateri, eccleſiam primitiuam baptiſmos hæreticorum & ſchiſmaticorum (debita quidem forma datos) generatim admiſiſſe eodem tempore, quo illos declarauit non eſſe ſacerdotes, ſed vere & reapſe auctoritate ſua priuatos & in ſtatum laicorum redactos. Ipſi enim hoc ſubolet & cuiuis facile eſt noſcere, Quod, ſi antiqua eccleſia per diſciplinam ſuam hæreticis & ſchiſmaticis datam prouinciam ademit, ita vt, quos baptizauerint, eos non iuſſerit denuo baptizari, ſequatur, vt baptiſmos ſuſceperit eorum, qui eo tempore non habuerint auctoritatem ſacerdotalem, vt qui eſſent eiusmodi, quos ipſamet auctoritate olim accepta priuarat & in ſtatum laicorum redegerat. Conſequentia heic tam plana eſt, vt auctor noſter, ſi præmiſſas bene ſe habere conceſſerit, illam negare non poſſit. Omnis igitur diſputatio ad hoc vnum caput redigitur, Vtrum veteres hæretici & ſchiſmatici, quorum baptiſmos eccleſia antiqua ſuſcepit & confirmatione conſummauit, ſine ſecundo aliquo baptiſmo, durante eorum hæreſi vel ſchiſmate, vera auctoritate baptizandi prædìti ſacerdotes, an vero nomine ſolum ſacerdotes fuerint, quorum functio vacuefacta ſit per eamdem legitimam poteſtatem & auctoritatem epiſcopalem, quæ initio eam illis commiſerit? Auctor noſter non abiudicat eccleſiæ poteſtatem abrogandi hæreticis & ſchiſmati-

ſmaticis functionem ſacerdotalem, audacter autem ſtatuit, nullam eccleſiam, excepta *Cyprianica*, hac diſciplina in eos vmquam vſam, ſed in pleno functionis ſuæ exercitio & legitima poteſtatis atque auctoritatis ſacerdotalis poſſeſſione incolumes illos ſeruaſſe. Quam aſſertionem ego demonſtraui eſſe magnum errorem magnamque contumeliam in totius eccleſiæ catholicæ diſciplinam, eiusmodi item hæreticorum & ſchiſmaticorum incitationem, vt cum catholicis ſacerdotibus ſe æquari poſſe putent: quod fieri eccleſia catholica numquam voluit. Semper enim functionem hæreticorum & ſchiſmaticorum ſacerdotum vacuam declarauit, ſuaque iuſta poteſtate & diſciplina omnem ſacerdotalem auctoritatem illis eripuit, ad ſtatum auctoritatis & functionis eccleſiaſticæ expertem, qui laicorum eſt proprius, redactis. Hoc ego tam graui teſtimonio ex antiquis generalium & particularium conciliorum legibus & canonibus, conſuetudine item ac praxi totius eccleſiæ catholicæ deſumto confirmaui, vt contrariam aſſertionem aut ex magna ignorantia, aut ex magno præiudicio atque conſilio ſeruiendi hypotheſi profectam eſſe oporteat in homine, qui eam tueri ſuſtinet. Igitur totius diſquiſitionis conſectarium hoc eſt, Quod tantum abſit, vt eccleſia catholica hæreticorum & ſchiſmaticorum ſacerdotio patrocinata ſit, vt ſacerdotalem eorum poteſtatem aboleuerit eosque diſciplinæ ſuæ virtute ad ſtatum laicorum redegerit. Neque dum baptiſmos a laicis, vel loco motis ſacerdotibus citra auctoritatem datos, plane nullos & irritos pronuntiauit. Non omnes ab illis baptizatos rebaptizari iuſſit, ſed tantummodo iuſta ſua auctoritate correxit & ſuppleuit per ſubſequutam confirmationem, quod in baptiſmatis adminiſtratione vel contra regulam & auctoritatem

Digitized by Google

factum erat, vel deſiderabatur. Praxin etiam eccleſiæ *Anglicanæ* per hæc duo ſæcula omnino eamdem fuiſſe liquet; cui pauci præter apertos aduerſarios ſeſe opponere auſi ſunt. At enim vero, qui iam praxi illius ſeſe opponunt, ſchiſmaticorum noſtrorum principium tuentes, publice contrarium adſeuerant, & omnibus mortalibus perſuadere ſatagunt, eos ſolos veros eſſe eccleſiæ defenſores, qui reapſe cauſſam eius deſerunt in illiuſque praxin ſunt contumelioſi; illos vero, qui praxin eius defendunt eamque praxi totius catholicæ eccleſiæ conſentaneam eſſe oſtendunt, malorum conſiliorum eſſe architectos: Eos, qui concedere nolunt, ſacerdotium hæreticorum & ſchiſmaticorum æque bonum & iuſtum eſſe atque ſacerdotium ſincerorum catholicorum, eſſe CHRISTO & chriſtiano ſacerdotio inimicos atque hoſtes; et qui eccleſiæ tam veteris quam hodiernæ diſciplinam ſcriptis defendunt, eos eſſe conſtitutionis illius euerſores. Accepi nuper epiſtolam ab incognita manu, quam hoc loco interponere mihi liceat.

Miraberis forſitan, Domine, *quod has litteras ab homine accipias, qui Te nunquam vidit nec fortaſſe vmquam viſurus eſt. Ego vero humanitate in Te adductus ſum, vt facerem Te certiorem, quam de Te vera eccleſia* Anglicana *apud nos habeat opinionem.* Origines tuæ, cet: *magnam Tibi famam atque exiſtimationem pepererunt, & non obſtantibus quibusdam erroribus, quibus omnes mortales obnoxii ſunt, membrum eccleſiæ haberis ad inſeruiendum illi promtum pariter atque idoneum. Publici nuntii, quum* hiſtoriam ſcholaſticam baptiſmi laicorum *a Te in vulgus editam narrarent, magnam lætitiam multis, qui circa me ſunt, attulerunt, vtpote ſibi penitus perſuadentibus, tam idoneum ſcriptorem, qualem Te eſſe iudicant,*

ob-

obſcuram illam materiam patefeciſſe & illuſtraſſe, & controuerſiam, quæ eccleſiæ tantas turbas, aduerſariis eius tot triumphos, multiſque bene animatis hominibus non mediocrem fluctuationem creauit, diremiſſe: Verumtamen admiratione obſtupefacti vidimus, eſſe opuſculum plenum adulationis & præuaricationis, eo a Te lucubratum, vt gratiam inires apud factionem moderatam falſo ſic dictam, eorumque patronos, ex quibus nonnulli in ſummos ordines ac dignitates in eccleſia inauſpicato ſeſe inſinuarunt. Diu a Te expectauit Anglia *cauſſæ Tuæ defenſionem contra* Laurentium, *quam ſi detrectabis, omnes omnium ordinum homines Tibi id vitio dabunt ſibique perſuadebunt, Te hoc ipſo iniquum & rationibus tuis ſeruientem ſcriptorem temet profiteri; quam Tibi confirmo opinionem eſſe,*

Londini ad X Cal.
Octobris.

Serui Tui
DARBYSHIRII.

QVIDQVID ad ea omnia reſpondebo, hoc ſolum eſt: *Beati eſtis, quandocunque vobis conuiciabuntur homines, & vos inſectabuntur, & in vos omnia maledicta coniiciunt, mentientes propter me. Gaudete & lætamini: nam multa vobis in cælo merces eſt.* Quæ merces operæ meæ in terra me maneat, ignoro. Quam TV, DOMINE SVMME REVERENDE, mihi tribuiſti, ea priſtinorum meorum laborum, non huius, merces fuit. Obtuliſti enim illam mihi ante, quam poſtremus liber meus appareret & TV certior factus eſſes de illius argumento. Neque iam metuo, ne is, qui hanc epiſtolam ad me exarauit, (quicumque demum fuerit) vel amici eius Amplitudini Tuæ ſuccenſeant, quod aliquo modo animaueris auctorem *originum eccleſiaſticarum,* quæ, vt ait ille, magnam ipſi famam & exiſtimationem pepererunt effeceruntque, vt membrum eccleſiæ habeatur ad

nſeruiendum illi promtum pariter atque idoneum. Id quod ſatis fuerit ad TE, DOMINE, excuſandum, quod beneuolentiam talis pretii homini præſtiteris. Iam vero ea omnia diſperdidi, quando opuſculum ſcripſi *plenum adulationis & præuaricationis*, vt gratiam inirem apud factionem moderatam, falſo ſic dictam, eorumque patronos, ex quibus nonnulli in ſummos ordines ac dignitates in eccleſia inauſpicato ſeſe inſinuarunt. Magnam ſibi licentiam nonnulli ſumunt diſtinguendi homines & factiones, illisque nomina adſignandi prout lubet; cuius rei rationem fortaſſe reddent alio tempore. Ego iam arbitror, omnes, quotquot contra rebaptizationem ſententiam ſuam declarant, a perſonato iſto DARBYSHIRIO moderatæ, quam fingit, factioni hominum accenſeri. Atqui tum non video, qua via TV, DOMINE, vel archiepiſcopus *Eboracenſis*, vel epiſcopi *Bathonienſis* & *Wellenſis* nomenclationem effugere poſſitis patronorum factionis moderatæ (eius quidem, ex qua, vt ille opinatur, nonnulli in ſummos ordines ac dignitates in eccleſia inauſpicato ſeſe inſinuarunt) quia Vos cum multis aliis rebaptizationi apertiſſime repugnaſtis, quippe quæ contraria eſſet ſententiæ & praxi eccleſiæ catholicæ & eccleſiæ *Anglicanæ*. Forſitan autem ad alios quosdam intentus eſt eius animus, vbi de *moderata factione hominum eorumque patronis* loquitur. Quod ſi ſic eſt, ego ipſi omni adſeueratione adfirmare poſſum, auctorem *originum* nulla neceſſitate compulſum fuiſſe ad ſcribendum opuſculum plenum adulationis & præuaricationis, vt ab illis iniret gratiam; quandoquidem ſibi priſtinis ſuis laboribus bonam exiſtimationem apud iſtos æque ac apud alios conciliauit, quippe qui ſcripſit, quæ generalem vſum habent & generalem approbationem. Meum au-

autem peccatum in eo eſt, quod ſcripſi aduerſus non neminem, quem ille vocat LAVRENTIVM, (mihi enim ſine reprehenſione non integrum eſt ſic eum appellare) hominem, huius quidem viri eiusque amicorum iudicio, maxime ſuſpiciendum. Contra quem ſi me defendere recuſauero, certo futurum eſt, vt omnes omnium ordinum homines id mihi vitio dent ſibique perſuadeant, me hoc ipſo iniquum & rationibus meis ſeruientem ſcriptorem memet profiteri. Fortaſſe vero in ſubducendis calculis paullo longius falletur noſter DARBYSHIRIVS. Si enim libro *Laurentiano* nunquam reſpondiſſem, non omnes tam ſeuere iudicaturi fuiſſent. Sunt multi, qui reſponſionem haud neceſſariam eſſe exiſtimarunt; ſunt etiam, qui ſilentio meo alias cauſſas fuiſſent adſignaturi; valetudinem, vel temporis penuriam, vel impedimentum per alia ſtudia alioſue labores iniectum, vel voluntatem haud immorandi diutius illi diſputationi, quum in longe maiori opere edendo eſſem occupatus. Vt autem omnia poſtulata, quæ porro interponi poſſent, anteueniam, en habet nunc *Anglia* defenſionem meam, ex qua apparebit, quis ſententiam & praxin eccleſiæ catholicæ rectius enarrarit; quam ego in hac poſteriore parte *hiſtoriæ ſcholaſticæ* tam plane, tam copioſe & αὐθεντικῶς tradidi, vt non poſſit non ab omnibus probari, qui eam ſine præconceptis opinionibus & cum propoſito inquirendi in veram diſciplinam & praxin veteris eccleſiæ legerint, qua reſpectu baptiſmorum, a declaratis hæreticis, quos non pluris quam laicos faciebat, adminiſtratorum, vſa eſt. Si qui me propterea ſcriptorem iniquum & rationibus meis ſeruientem denuo appellare velint, faciant id arbitratu ſuo. Iſtiusmodi contumeliæ tantummodo me docebunt, dari in mun-

R 3 do

do homines, qui haud vllis vtilibus officiis obſtringi ſe patiantur, niſi quis intelligentiam ſuam ipſis dedat, & in gratiam notionum & opinionum ipſis peculiarium hiſtoriam ſcribat contra eccleſiam. Id quod ego nondum feci, nec vmquam facere per Dei gratiam induxi animum, etiamſi verum loquendo me innumerabilibus iniuriis contumeliisque expoſuero. Non video vllam cauſſam ampleℭtendi dogmata diſſentientium *Anglorum* de rebaptizatione aduerſus eccleſiam. Pluris æſtimo ſacerdotium, quam vt illud in manus tradam manifeſtorum hæreticorum & ſchiſmaticorum contra diſciplinam & praxin ſex priorum generalium conciliorum eccleſiæ; quod nonnulli, qui ipſi ſe ſolos clericos vocitant, facere coguntur, quia hypotheſis eos ſua, vt id faciant, impellit, niſi cogi velint fateri, baptiſmum huiusmodi hæreticorum & ſchiſmaticorum nihil eſſe aliud quam baptiſmum laicorum. Id quod ſi ſemel fateantur, intelligunt, ſe argumentum admittere debere, petitum ex praxi eccleſiæ catholicæ, baptiſmos hæreticorum & ſchiſmaticorum ſuſcipientis ſine rebaptizatione, dum baptizantes nihilo potiores quam laicos ducit. Hæc tam plane demonſtrata ſunt in ſequenti diſſertatione, vt, quamuis deſperem, certos quosdam homines ea ſibi perſuaderi paſſuros, tamen non dubitem fore, vt mentibus multorum lumen præferant illisque in eo plane ſatisfaciant, quod ad diſciplinam attinet eccleſiæ primitiuæ, cuius exemplum in hoc genere diſciplinæ hodie ſequitur eccleſia *Anglicana*. Quam vtramque iunℭtim poſitam ab ſiniſtra repræſentatione eorum, qui ſub ſpecie defenſionis & hanc & illam manifeſto impugnant, vindicare conatus ſum. Noui equidem, partem aduerſam prædicare confidentius, ſe ſcribere pro eccleſia contra noſtros ſchiſmaticos. Sapientes autem & intelligentes quique hanc ratio-

tio-

Digitized by Google

tionem defendendi eccleſiam interpretantur abſurdam: Aſſumere nimirum manifeſta ſchiſmaticorum principia de rebaptizatione eaque tueri contra eccleſiæ praxin, & illud tamen nihiloſecius vocare defendere *eccleſiam contra ſchiſmaticos*. Dicunt quidem, ſe id agere, vt ſchiſmaticos adducant, vt ad eccleſiam veniant in eaque rebaptizentur, quia baptiſmus laicorum inualidus ſit. Hoc vero tantummodo eſt id illis probare, quod non negant; idem enim adfirmant, baptiſmum laicorum eſſe inualidum, dum eccleſia conſtanti praxi ſua id negat. Igitur pro eo, quod diſſertationes ſcribunt de inualido laicorum baptiſmo, quem inualidum eſſe non inficiantur, conuincere debebant ſchiſmaticos, eorum miniſtros eſſe tantum laicos; & tum doctrinæ de rebaptizatione facile præbuerint aures, quia hæc doctrina principiis eorum conſentanea eſt. Vt autem res in præſenti ſe habet, ſcribere pro inualido baptiſmo laicorum, eo quidem modo, quo illi ſcribunt, nihil aliud eſt, niſi contra eccleſiam ſcribere, ſine vllo fructu ad diſſentientes *Anglos* noſtros redundante, qui eo ipſo de nulla re conuincuntur, præter eam, quam ſe iam ante credere profitentur, Quod baptiſmus laicorum ſit inualidus, quam opinionem contra eccleſiam a tempore inde reformationis ſemper ſtatuerunt & tuiti ſunt. Præterea prædicant, ſe eſſe defenſores cauſſæ eccleſiæ primitiuæ, & chriſtiani ſacerdotii contra hæreticos & ſchiſmaticos aliosque vſurpatores: quum tamen in confeſſo ſit, eos poteſtatem ſacerdotii committere hæreticis & ſchiſmaticis, quam illis eccleſia antiqua ademit: Et vt hoc ipſo diſciplinam eccleſiæ praue repræſentant, tanquam quæ hæreticorum ſacerdotio faueat, quod illis tamen prorſus abiudicat: ita chriſtiano ſacerdotio occultum vulnus infligunt, & maculam antiquæ inurunt diſci-

Digitized by Google

plinæ, dum admiratoribus ſuis omnium acerrimi & fidelisſimi eius defenſores videri cupiunt. Quæ ſi in ſequente diſſertatione dilucide fuerint demonſtrata, futurum ſpero, vt iſtorum hominum confidentia paullulum imminuatur, ipſique aut conuincantur, aut ad ſilentium redigantur, ſi ſe in negotio ſacerdotii hæreticorum & diſciplinæ veteris eccleſiæ de eiusmodi, quod venditatur, ſacerdotio vehementer erraſſe ſentient. Vt ego haud meliorem modum finiendæ huius controuerſiæ de bâptiſmo laicorum noui, ita non ingratum TIBI, DOMINE, & viris bonis omnibus fore, confido, videre agendi rationem, quam antiqua concilia contra hæreticos & ſchiſmaticos inierunt, ſub vno adſpectu a me poſitam eo quidem fini, vt hanc antiquæ hiſtoriæ partem illuſtrarem & in lucem propriam proferrem, prout conſilio meo colligendi & illuſtrandi antiquitates chriſtianæ eccleſiæ conuenit; qua in re ſuffultus TVO fauore & approbatione huc vſque progreſſus ſum, eamque ſub TVA auctoritate & præſidio me finiturum ſpero,

SVMME REVERENDAE AMPLITVDINI TVAE

deuinctiſſimus cliens

IOSEPHVS BINGHAMVS.

SVN.

SYNOPSIS

STATVS PRAESENTIS CONTROVERSIAE

§. I. N*Vlla amplius diſputatio cum D.* Bretto *de recentiore eccleſia* Græca pag. 147
§. II. *Nulla de eccleſiis, per reformationem e papatu* Romano *egreſſis* 148
§. III. *Quatenus conſentiamus de eccleſia* Anglicana 149
§. IV. *Quatenus conſentiamus de priſcis ſcriptoribus* 151
§. V. *Num* Baſilius *&* *concilium* Trullanum *baptiſmum laicorum inualidum decernant in praxi eccleſiæ* 153
§. VI. *Hæreſis* Luciferianæ *enarratio. Et num* Hieronymus *teſtis ſit de vſitato eccleſiæ more abrogandi ſeu irritum declarandi baptiſmum laicorum in caſibus ordinariis* 158
§. VII. *Teſtimonium* Chryſoſtomi *nihil probare contra baptiſmum laicorum in caſibus extraordinariis* 182

CAPVT PRIMVM.

Hæreticos, ſchiſmaticos, de gradu deiectos clericos & clericos excommunicatos, ſemel quidem conuictos & legitima cenſura adfectos, non habere amplius auctoritatem dandi baptiſmum & miniſtrandi tanquam ſacerdotes & miniſtros Dei & eccleſiæ; ſed exinde omnes eorum actus auctoritate carere & tantum fieri per vſurpationem. Quod probatur ex hiſtoria priorum ſex generalium conciliorum eorumque agendi modo aduerſus hæreticos, ſchiſmaticos & alios reos.

Digitized by Google

§. I. *Quomodo* Meletius *officio pulſus & omni miniſteriali au ctoritate exutus fuerit a concilio* Nicæno *pag.* 185
§. II. *Quomodo* Arius *loco motus & anathemati ſubiectus fuerit ab eodem concilio* 188
§. III. *Quomodo* Macedoniani Apollinariſtæ *& alii hæretici de gradu deiecti & anathemate percuſſi fuerint in ſecundo generali concilio* Conſtantinopolitano 192
§. IV. *Quomodo concilium generale tertium* Epheſinum Neſtorium *eiuſque ſectatores abdicarit* 195
§. V. *Quomodo concilium* Chalcedonenſe Eutychem & Dioſcorum *eorumque ſectatores depoſuerit* 203
§. VI. *De condemnatione* Anthimi & Seueri *in concilio* Conſtantinopolitano *ſub* Menna *an DXXXVI* 209
§. VII. *Quomodo defenſores* trium capitulorum *gradu moti fuerint in concilio quinto generali* Conſtantinopolitano 211
§. VIII. *Quomodo concilium ſextum generale* Conſtantinopolitanum Monothelitas *depoſuerit & anathemati ſubiecerit* 212
§. IX. *Qua pœna concilium* Trullanum *epiſcopos & clericos, ſi quid deliquiſſent, affecerit* 216

CAPVT SECVNDVM.

Eadem adſertio probata ex patriarchalibus, nationalibus & prouincialibus conciliis, & ex priuatorum patrum ſcriptis, vna cum diuerſis argumentis ex teſtimonio eorum depromtis. ARGVMENTVM PRIMVM. Quod hæretici quidam, quorum baptiſmus ſuſceptus eſt, numquam veri nominis ordinationem ad officium & functionem miniſterialem primitus acceperint, conſequenter non potuerint non eſſe perſonæ auctoritatis

ratis expertes. Hoc ſpeciatim demonſtratum de hæreticis *Nouatianis*

§ I. *Breuis index patriarchalium, nationalium & prouinciali-um conciliorum, quæ ante memoratis conciliis generalibus conſentanea ſunt* 219

§. II. Argumentum primum *inde petitum, quod* Nouatianis *vera ordinatio defuit* 221

§. III. Nouatianum *numquam fuiſſe verum epiſcopum, proba-tur* primo, *quia tantum Simoniacam & coactam habuit ordinationem* 223

§. IV. *Hoc* deinde *ex eo probatur, quod ipſe ſe intulit & intru-ſit in plenam ſedem* 225

CAPVT TERTIVM.

ARGVMENTVM SECVNDVM: Quod hæretici non ſint miniſtri Dei, auctoritate pollentes, quia, quum in manifeſtam hæreſin incidunt, deſinunt eſſe veri chriſtiani ſacerdotes, & fiunt lupi & antichriſti loco verorum paſtorum & moderatorum gregis CHRISTI.

§. I. *Quod legitima ordinatio hominem non tueatur in perpetua ſacerdotii auctoritatem habentis poſſeſſione, niſi regulas ſa-cerdotii obſeruet* 230

§. II. *Hoc probatum ex* Cypriano, *qui hæreticos & nomen & auctoritatem ſacerdotum amittere declarat* 231

§. III. *Ex concilio* Aquileienſi *ſub* Ambroſio 233

§. IV. *Ex concilio* Agrippinenſi 234

§. V. *Ex concilio quodam* Italico *ſub* Ambroſio *ad annum CCCLXXXI. habito* 235

Digitized by Google

§. VI. *Ex* Romano *concilio XC epiſcoporum ſub* Damaſo *ad an. CCCLXIX* pag. 236
§. VII. *Ex teſtimonio* Domni, *epiſcopi* Antiocheni, & Ioannis Caſſiani ibid.
§. VIII. *Et* Innocentii, *epiſcopi* Romani 237
§. IX. *Et* Simplicii 238
§. X. *Et* Vigilii 239

CAPVT QVARTVM.

ARGVMENTVM TERTIVM. Quod hæretici & gradu moti clerici in antiqua eccleſia non fuerint reputati ſacerdotes, auctoritatem aliquam habentes, quia per diſciplinam eius ad ſtatum & communionem laicorum redacti erant.

§. I. *Nullis, ad agendam publicam pœnitentiam obſtrictis, de clero eſſe licitum* 240
§. II. *Omnes, de gradu deiectos, ad minimum redactos eſſe ad communionem laicam* 241
§. III. *Hoc probatum ex* Cypriano *illique contemporaneis* Cornelio *atque concilii* Carthaginenſis *patribus* ibid.
§. IV. *Et ex canonibus* apoſtolicis 245
§. V. *Et concilio* Illiberritano ibid.
§. VI. *Et concilio* Sardicenſi ibid.
§. VII. *Et concilio* Agathenſi 246
§. VIII. *Et concilio tertio* Aurelianenſi ibid.
§. IX. *Et concilio primo* Toletano ibid.
§. X. *Et concilio* Hipponenſi & Auguſtino. 247
§. XI. *Ex decretis* Innocentii, *pontificis* Romani 248
§. XII. *Et* Siricii ibid.
§. XIII. *Et* Baſilii 248
§. XIV. *Et concilii* Trullani 249

CAPVT

CAPVT QVINTVM.

ARGVMENTVM QVARTVM. Quod hæretici & ſchiſmatici & gradu deiecti clerici non exiſtimati fuerint vera auctoritate præditi ſacerdotes, quia ad gradum laicis inferiorem nonnunquam detruſi, dum anathemati ſubiecti & eccleſiæ communione exturbati fuerunt.

§. I. *Neminem perfectum laicum habitum, niſi qui in plena communione cum eccleſia eſſet conſtitutus* pag. 250
§. II. *Hæreticos & ſchiſmaticos & gradu dignitatis eccleſiaſticæ deiectos clericos, ſæpius etiam excluſos fuiſſe priuilegio communionis laicæ* 252
§. III. *Hoc probatur teſtimonio* Cypriani ibid.
§. IV. *Et canonum* apoſtolicorum 253
§. V. *Et concilii* Colonienſis 254
§. VI. *Et concilii* Sardicenſis ibid.
§. VII. *Et concilii* Illiberritani 255
§. VIII. *Et concilii* Romani *ſub* Felice *tertio, ad ann. CCCCLXXXVII. celebrati* ibid.

CAPVT SEXTVM.

Obiectio, ex notione indelebilis characteris, in ordinatione ſacerdotis cuiusdam impreſſi deſumta, examinatur & oſtenditur, nihil roboris habere contra adlata ſupra teſtimonia. Cum recenſione primitiui ſignificatus huius locutionis in ſcriptis eccleſiæ.

§. I. *Quid per indelebilem characterem in baptiſmate impreſſum intelligatur* 256

§. II.

Digitized by Google

§. II. *Eamdem eſſe indelebilis characteris ordinationis naturam* pag. 260
§. III. *Nomen indelebilis characteris non inueniri in vllo antiquo concilio* 262
§. IV. *Quo ſenſu* Auguſtinus *indelebilem characterem agnoſcat & admittat in ſacerdotibus hæreticis* 263
§. V. *Quid pontificii intelligant per ſuum indelebilem characterem* 265
§. VI. *Quatenus indelebilis character admittatur a ſcriptoribus proteſtantibus* 267
§. VII. *Quænam reuerentia iudicio eccleſiæ catholicæ in talibus capitibus diſciplinæ, cuiuſmodi & rebaptizatio & reordinatio eſt, debeatur* 272

CAPVT SEPTIMVM.

Reſolutio quarumdam difficultatum de communione hæreticorum & de illorum baptiſmis atque ordinationibus.

§. I. *Num liceat communionem habere cum ſacerdotibus hæreticis, antequam gradu ſuo deiecti ſint* 273
§. II. *Num licitum ſit communicare cum hæreticis, ſi vniuerſa quædam eccleſia in hæreſin inciderit* 276
§. III. *An vlla ratione licitum ſit deſiderare baptiſmum hæreticorum* 278
§. IV. *Num ordinationes hæreticorum & ſchiſmaticorum ſuſcipi poſſint ab eccleſia ſine noua ordinatione* 280

SYNOPSIS APPENDICIS
SIVE
ANIMADVERSIONVM IN AVCTOREM SECVNDAE PARTIS DE INVALIDO BAPTISMO LAICORVM.

CAPVT PRIMVM.

RAtio compendiaria finiendi cum hoc auctore controuerſiam de baptiſmo auctoritatis experte, dum ſumma antiquæ diſciplinæ ignoratio, in qua verſatur, oſtenditur, quando veteres hæreticos, vbi ad ſtatum laicorum illos redegit eccleſia, vera auctoritate præditos ſacerdotes in ipſo miniſterii actu fuiſſe, ſtatuit p. 284

CAPVT SECVNDVM.

Animaduerſiones in auctoris noſtri præfationem.

§. I. B*Aptiſmos auctoritate deſtitutos & baptiſmos inualidos non vnum idemque denotare in eccleſia antiqua* 301

§. II. *Auctoris noſtri rationes pro legitimo baptiſmi hæretici valore a rationibus eccleſiæ veteris prorſus alienas eſſe* 302

§. III. *Auctoris noſtri opinionem de inualido baptiſmo hæreticorum vniuerſam eccleſiam* Angliæ *baptiſmo vacuam facere* 303

§. IV. *Auctoris noſtri exceptiones aduerſus nouam formulam confirmationis, in conuocatione antiſtitum propoſitam, exanimatæ* 305

§. V. *Auctor noſter errorem ſuum confitetur, quod* Luciferum *teſtem produxit aduerſus baptiſmum laicorum* 307

§. VI. *Quomodo auctor noſter baptiſmum validum & baptiſmum ſalutiferum confundat* ibid.

§. VII. *Hæreticorum baptiſmum eſſe proprie baptiſmum antiepiſcopalem ex ipſis auctoris noſtri conceſſis* 308

§. VIII. *Quod auctor noſter, dum aduerſarios ſuos neceſſitatem chriſtiani ſacerdotii diſſoluere arguit, ſimul principia & praxin totius eccleſiæ catholicæ per omnia ſæcula redarguat* 312

CAPVT TERTIVM.

Animaduerſiones in auctoris noſtri caput primum & ſecundum.

§. I. *Quod illi, qui baptiſmos vſurpatorum vt validos admittunt, non fulciant nec adiuuent eorum vſurpationes* 315
§. II. *Quod arbitraria quædam poteſtas dandi certis hominibus negotium baptizandi, credita fuerit in manibus ſita eſſe epiſcoporum* 319
§. III. *Num diaconi reputati fuerint ſacerdotes & ordinarii ac conſtantes miniſtri baptiſmatis* 320
§. IV. *Multos baptiſmos, ſine mandato adminiſtratos, olim confirmatos fuiſſe ab epiſcopis ſine rebaptizatione* 322
§. V. *Veterum neceſſariam diſtinctionem baptiſmi cum auctoritate dati a baptiſmo mere valido, ab auctore noſtro confundi* 324

CAPVT QVARTVM.

Animaduerſiones in ea, quæ auctor noſter de eccleſia *Græca* & de eccleſiis, a corruptelis papatus repurgatis, narrat.

§. I. *Veterem eccleſiam* Græcam *diuerſas habuiſſe leges ante ſæculum octauum, quæ de pretio & valore baptiſmorum, a laicis ſine auctoritate & mandato datorum, conſtituerint* 328
§. II. *Auctoritas canonum* Nicephori *ab auctoris noſtri exceptionibus vindicata* 329
§. III. *Auctoris noſtri illiberalis ratio reſpondendi recentioris æui ſcriptoribus* Græcis 331
§. IV. *Rationem moris* Græcorum *non fuiſſe opinionem eorum de abſoluta neceſſitate dandi morientibus baptiſmum* 336
§. V. *De eccleſiis* Moſcouienſibus *ſeu* Ruthenicis 338
§. VI. *Nulla amplius diſputatio de eccleſiis* Lutheranis 339
§. VII. *Nec de* Zwinglio *& eccleſiis* Helueticis Ibid.
§. VIII. Caluiniſtas *certis in caſibus baptiſmum laicorum admittere vt validum* 340

STA-

STATVS PRAESENTIS CONTROVERSIAE.

§. I.

Nulla amplius diſputatio cum D. Bretto *de recentiore eccleſia* Græca.

QVANDO priorem partem hiſtoriæ ſcholaſticæ baptiſmi laici conſcribere inſtitui, feci id eodem conſilio, quo reliquas antiquitatum eccleſiaſticarum partes omnes conſcripſi, nimirum vt materias quantum pote in lucem protraherem, & vnius cuiuſque lectoris præiudicatis opinionibus vacui iudicio exponerem: non ſine ſpe fore, vt infelicem controuerſiam ad finem honeſta ratione perducerem, viros quoſdam doctos, in hanc diſceptationem feruide ingreſſos, conuincendo, quod in quibuſdam erroribus, reſpectu ad diuerſa antiquæ & recentioris hiſtoriæ momenta habito, verſentur. Et hunc ſcopum quodam modo ferii, licet non tam perfecte, quam in hac poſteriore parte me facturum ſpero, in qua operam dedi, vt hiſce viris, producendo in medium probatiſſimas leges & incontrouerſam conſuetudinem eccleſiæ, cumulatiſſime ſatisfacerem; dummodo ſex priorum conciliorum generalium de-

Digitized by Google

creta & conſentanea reliquorum conciliorum ac patrum omnium teſtimonia quidquam hac in cauſſa valeant. Controuerſia noſtra iam arctioribus cancellis circumſcripta eſt. Neque enim mihi vlla amplius diſputatio eſt cum D. BRETTO, erudito amico meo de recentioribus *Graecis* & *Moſcouitis*. Quaecunque de illis dixi, ipſe comprobauit, de eo ſolum conqueſtus, quod libros non habeat, quos conſulat in hoc negotio, nec inſtructiſſima bibliotheca *Cantuarienſis* ſibi ferat opem neceſſariam. Spero, eminentiſſimum archiepiſcopum *Cantuarienſem*, vel reuerendum decanum & capitulum huic eius admonitioni gratificandi ergo bibliothecam ſuam quodam SVICERO, LEVNCLAVIO, HOTTINGERO & ARCVDIO, ceteris, inſtructuros, vt BRETTO ne deſint, quando in poſterum eos euoluere neceſſe habebit.

§. II.

Nulla de eccleſiis, per reformationem e papatu Romano *egreſſis.*

NEQVE mihi amplius diſputatio cum BRETTO eſt de eccleſiis, per reformationem e papatu *Romano* egreſſis. Aſſentitur mihi, eccleſias *Lutheranas* omnes cum *Graecis* conſentire & laicis permittere, vt exigente neceſſitate baptizent. HVLDERICVS ZWINGLIVS idem fecit eiusque ſectatores ab opinione illius non longe diſceſſerunt. Eccleſiae *Palatinae* rebaptizari prohibent in magna quadam diſſipatione eccleſiae a laicis baptizatos, ſi HENRICVS ALTINGIVS, profeſſor quondam theologiae in academia *Heidelbergenſi* celebratiſſimus, earum opinionem de tali neceſſitate recte nouit. *Gallicanae* & *Belgicae* eccleſiae contrarium ſentiunt, omnesque a laicis quibuscumque in caſibus baptizatos rebaptizari iubent. IOANNES CALVINVS eamdem, quam ALTINGIVS, habuit opinionem, Quod baptiſmus, in magna quadam diſſipatione eccleſiae a laico adminiſtratus, admitti poſſit ſine rebaptizatione. Quod BRETTVS ex illo citat, ad ordinem tantummodo attinet, in quieto ac pacato eccleſiae ſtatu obſeruandum. Sentit etiam, eccleſiam *Scoticam* ſequi eccleſiam *Gallicanam* reformatam: Et licet non ex vlla parte diſciplinae eius

eius vel ex IOANNE KNOXO, vel vllo alio libro diſciplinæ probet; puto enim librum diſciplinæ KNOXI apud SPOTSWOODVM nihil habere, quod huc faciat: nolo tamen cum ipſo de hac ſpeciali materia contendere, quum haud firmius argumentum contra aſſertionem eius habeam, quam ipſe pro illa habet, nec eſſet niſi aërem verberare, ſi quid plus ſine auctoritate dicere de ea vellem.

§. III.

Quatenus conſentiamus de eccleſia Anglicana.

HACTENVS igitur diſputatio noſtra ad finem videtur perducta. Duo autem ſunt, de quibus BRETTVS ait ſibi non eſſe ſatisfactum, de ſententia videlicet eccleſiæ *Anglicanæ* & eccleſiæ primitiuæ. Ad ea, quæ de eccleſia *Anglicana* diſſerui, breviſſime reſpondet, me dixiſſe nihil præter id, quod iam dictum ſit non diu ante in paruo libello, qui inſcriptus ſit, *Iudicium eccleſiæ Anglicanæ in cauſſa baptiſmi laici.* (*) Quem ſcripto plene confutarit LAVRENTIVS, ad quod lectorem ſuum remittit; id ſolum præterea obſeruans, me opinionem duntaxat hominum priuatorum, non iudicium eccleſiæ ex vllis eius rubricis, articulis vel canonibus exhibere. Vt adeo, ſi vel ſexcenta amplius teſtimonia produxiſſem præter ea, quæ paruus libellus, dictus *Iudicium* produxit, vel nunc producerem, eadem declaratio, *Quod nihil noui addiderim*, ad ea vniuerſa ſtrictim reſponſura eſſet. Producere enim conſentanea priuatorum ſcriptorum teſtimonia, qui a tempore inde reformationis iudicium ſuum de ſenſu eccleſiæ *Anglicanæ* in hac materia declararunt, huic auctori nihil valet. Conſtans eccleſiæ mos, vnicuique exiliter admodum videnti facile obuius, nihilo plus ponderis apud illum habet. Niſi expreſſas rubricas, articulos vel canones, rebaptizationem prohibentes, viderit, credere non vult, fuiſſe hoc iudicium ſiue ſententiam eccleſiæ *Anglicanæ.* Vt adeo ab re ſit addere WHITGIFTOS, vel ABBOTOS, WHIT-

(*) *The Iudgment of the Church of* England *in the Caſe of Lay-Baptiſm.*

AKEROS, CASAVBONOS, patrem vel filium, et iudicium academiarum, vel iudicium principis in colloquio epiſcoporum. Illi omnes ſunt ei tantum homines priuati, nec poſſunt nobis enarrare, quod fuerit iudicium eccleſiæ ſuorum temporum: Quid? quod ex noua iſta hypotheſi quidam eorum non fuerunt baptizati chriſtiani, ſed in ſtatu ſolum catechumenorum. Nam CASAVBONVS, vt opinor, baptizatus fuit a miniſtro quodam *Gallicano*, adeoque ſecundum hanc hypotheſin ipſum rebaptizari oportuiſſet, vbi ad eccleſiæ *Anglicanæ* ſocietatem ſe iunxit. Ab aliis quoque iam obſeruatum eſt, regium martyrem baptizatum fuiſſe a presbytero *Scotico*, et idcirco ex eadem hypotheſi nouum baptiſmum accipere debuiſſe, vt perfectus fieret chriſtianus. Fruſtra autem tempus contererem in oſtendendis rebus ineptis atque abſurdis, hanc nouam hypotheſin comitantibus. Quæcumque enim hinc conſequantur, vel quæcumque teſtimonia pro conſuetudine eccleſiæ adferantur, tamen, niſi *rubricæ*, *articuli*, vel *canones* producti fuerint, qui diſertis verbis dicant, iſtiuſmodi homines non eſſe rebaptizandos, ego illos, qui nouam hypotheſin tuentur, numquam adduxero, vt ab illa deſiſtant. Conſtans eccleſiæ praxis non creditur eſſe idonea rubricarum eius interpres; nec concordans filiorum eccleſiæ iudicium & opinio permittitur vllum ſenſus matris ipſorum eſſe indicium. Quare ſi heic vellem addere, pleroſque ſi non omnes præſentis eccleſiæ epiſcopos publice vel priuatim ſententiam ſuam pro generali eccleſiæ conſuetudine dixiſſe, id nihil ponderis habere crederetur, quia illorum iudicium non euaſerit rubrica vel canon eccleſiæ; aliqua autem rubrica vel articulus aliquis, quamuis perperam intellectus vel male applicatus, ſatis roboris exiſtimatur habere ad ſupprimenda alia teſtimonia omnia, ſiue ex generali conſenſu, ſiue ex generali conſuetudine depromta. Vnde ſuperuacaneum eſſe arbitror cum BRETTO aut vllo alio inſtitutionis illius de hoc capite longius diſputare, quod nullo teſtimonio alio determinari permittunt, quam tali, quod contra ſe militare non poſſe putant. Id ego ſolum adſumo, quod conceditur, nimirum generalem priuatorum ſcriptorum conſenſum & generalem praxin eccleſiæ, ſuas

ipſius

Digitized by Google

ipſius leges interpretantis, illis manifeſto aduerſari: atque tum reliqua ingenui cuiusque lectoris iudicio relinquo determinanda.

§. IV.

Quatenus conſentiamus de priſcis ſcriptoribus.

VERVM TAMEN habeo adhuc, quod amicum meum BRETTVM moneam de ſenſu & praxi eccleſiæ primitiuæ. Hæc enim cogito ei ſatisfacere in ipſo, quo vtitur, inſtituto, et omnibus poſtulatis eius reſpondere, atque dare ipſi eiuſmodi argumentum & conuictionem, qua adhuc ſemel ingenuitatem eius experiar, an bonam in partem id accipere & in materia veritatis hiſtoricæ per clariſſimæ demonſtrationis euidentiam inſtitui velit. Non ero iam ipſi moleſtus priuatorum ſcriptorum teſtimoniis, ſed ea proferam, quæ generalium conciliorum auctoritate ſunt confirmata. In priori diſſertatione priuatos tantum ſcriptores adduxi, de illisque licet pleniſſime loquentibus breuiter ſic reſpondetur, declarare eos duntaxat priuatam ſuam opinionem, non loqui ſententiam eccleſiæ. TERTVLLIANI teſtimonium vbi vrgetur, facilis eſt confutatio, ſi ſuam ipſius opinionem loqui dicatur. Quando huic decretum concilii *Illiberritani* addo, reſponſio eſt, non fuiſſe illud generale ſed tantum prouinciale concilium. Quum porro id vrgeo, *Alexandrum*, *Alexandrinæ* eccleſiæ antiſtitem, baptiſmos ſuſcepiſſe datos ab *Athanaſio* puero; hoc reiicitur tamquam fabula aut rumor ſine capite, quia haud meliorem quam SOZOMENI & RVFFINI auctoritatem habet. Quando verba HIERONYMI longe clariſſima profero in medium, reſponſio eſt, oriunda illa eſſe ex errore quodam calami HIERONYMI, dum TERTVLLIANVM tranſcripſerit, et e diametro oppoſita reliquis partibus omnibus dialogi eius contra *Luciferianos*. Non meliore loco eſt AVGVSTINVS, repudiatur enim vt qui priuatam ſuam loquatur opinionem eamque malo fundamento ſuperſtructam, nimirum abſoluta neceſſitate baptiſmi ad ſalutem, quæ nec doctrinæ eccleſiæ catholicæ nec eccleſiæ *Anglicanæ* conſentanea eſſe perhibetur. Attamen AVGVSTINVS re vera non aliam opinionem de baptiſmi neceſſitate in adul-

adultis hominibus habuit (quidquid de infantibus ſtatuerit) quam CYPRIANVS & AMBROSIVS, et vniuerſa eccleſia catholica de illa ante eum habuerunt, et idem illud permittit in caſu neceſſitatis, quod eccleſia *Anglicana* in hodiernum vſque diem permittit, quemadmodum in proximo *originum* mearum volumine [a] ſolide demonſtrabo, quamuis BRETTVS audacter contrarium ſtatuat. Sed vero dicendum aliquid erat ad imminuendam laudem & auctoritatem AVGVSTINI. Idem reſponſum datur de GELASIO & ISIDORO *Hiſpalenſi*, Quod licentia baptizandi in neceſſitatis caſu, de qua loquantur tanquam facta laicis in eccleſia occidentali, fundata ſit eadem falſa AVGVSTINI opinione de abſoluta neceſſitate baptiſmi, quæ ex magna auctoritate AVGVSTINI in eccleſia occidentali inualuerit. Hæc eſt infelix illa methodus, qua hic vir doctus vtitur, vt robori argumentorum, in priore diſſertatione mea adhibitorum, occurrat; fidem nonnumquam hiſtoricorum, tamquam nimis credulorum, labefactans; alios incuſans, quod in ſomnio & calamo nimium feſtinante ſcripſerint, et alios magni & venerandi nominis viros heterodoxiæ poſtulent, dum in generalem catholicæ eccleſiæ ſenſum peccarint. Et omnes iunctim poſiti, ſiue vera loquantur ſiue falſa, non ſunt, ex ipſius quidem opinione, ſatis idonei teſtes moris eccleſiæ, qui non niſi priuatam ſuam ſententiam hac de re declarant. Et hæc promta & parata reſponſio eſt ad ſexcentos alios auctores, ſi in eamdem rem fuiſſent citati. Quare, niſi concilia quædam generalia producere poſſimus, quæ de rato baptiſmi laicalis valore in caſibus quæſtionis deciderint, aut ſaltem quosdam auctores indubiæ fidei, qui generalia concilia ita decidiſſe dicant: BRETTVS noſter viam elabendi inueniet voletque excuſari, quod noſtræ ſententiæ non ſubſcribat. Erunt ſine dubio, qui de hac tanquam detractandi homines ratione conquerentur, requirere hinc ab altera parte teſtimonium generalium conciliorum ad definiendam materiam facti, quando illinc altera pars concilium aliquod patriarchale, aut nationale, aut ſaltem prouinciale producere recuſat. Dicent, hoc eſſe colligere onera grauia & portatu difficilia aliorumque humeris imponere, quum ea ipſi ne digito quidem

(a) Origin. eccleſ. lib. X, cap. II. n. XX.

moucre

mouere velint. Ego vero non faciam talem querimoniam, ſed amico meo gratificabor in eo, quod a me poſtulat, & experiar, an conuincere eum poſſim, quod hæc materia a ſingulis ſex generalibus conciliis ſatis ſuperque definita ſit, vbi primum examinauero, quomodo demonſtrare ſatagat, opinionem ſuam generali ſenſui & conſuetudini eccleſiæ eſſe conſentaneam.

§. V.

Num Baſilius *&* *concilium* Trullanum *baptiſmum laicorum* inualidum decernant *in praxi eccleſiæ.*

PRAECIPVVM eius robur ſitum eſt in teſtimonio s. BASILII, cuius opinionem dicit p. 59. non habendam eſſe pro opinione priuata, epiſtolam enim, in qua contineatur, eſſe epiſtolam canonicam, & ab eccleſia *Græca* pro canone receptam, & vt talem in codice canonico iſtius eccleſiæ interpoſitam, idque ad minimum ſæculo ſexto ineunte, circa quam tempeſtatem IOANNES SCHOLASTICVS, patriarcha *Conſtantinopolitanus*, omnes canones tum receptos in eccleſia collegerit, inter quos epiſtolæ canonicæ BASILII exſtent. Ita vt ſi epiſtolam aliquam BASILII citemus, non vnius cuiuſdam patris, ſed totius eccleſiæ *Græcæ* producamus teſtimonium. Hoc BRETTI eſt argumentum, quod cauſſæ eius magis nocet quam prodeſt. Si enim illi inhæſerit, cauſſa cadet. Non diſquiro in præſenti, quo primum tempore canones BASILII pars codicis *Græci* facti ſint, vtrum ætate IOANNIS SCHOLASTICI, qui ducentis annis poſt BASILIVM vixit, an poſtea. Primum generale concilium, quod eos confirmauit, mea quidem ſententia fuit concilium *Trullanum* ad an. DCXCII habitum. Et ſi ad iſtud vſque tempus non habuerunt plenam auctoritatem, non ſunt ſatis teſtimonium generalis conſuetudinis eccleſiæ per annos trecentos antegreſſos. Quid vero eſt, propter quod canones BASILII efficiuntur teſtes conſuetudinis eccleſiæ? Nonne *primum* propterea, quod hæretici & ſchiſmatici habiti fuerint tantum laici? Quod vtique verum eſt, non quia BASILIVS dicit, vel quia canones eius ab eccleſia recepti ſunt ducentis vel trecentis annis poſt, quam facti ſunt, ſed quia eccleſia in omnibus ſuis conciliis generalibus idem decreuit, quem-

Digitized by Google

quemadmodum in ſequenti diſquiſitione abunde probaui, non vt ſeruirem hypotheſi BRETTI, ſed vt ipſi veram vtilemque operam præſtarem, dum notionibus eius de baptiſmo laicorum, quod ad praxin eccleſiæ, ſatisfacerem. Nam *ſecundo*, eccleſia numquam iuit in ſententiam CYPRIANI & BASILII in altera eius parte, quod baptiſmi hæreticorum vel ſchiſmaticorum, qui ſint tantum laici, vel laicis adhuc viliores, ideo repetendi ſint, quia ſint laici, ſed diſerte contrarium definiuit, Quod eorum baptiſmi, debita forma dati, recipi debeant cum manuum impoſitione ſine rebaptizatione, hoc non obſtante, quod ab illis dati ſint, quos ipſa eccleſia nihilo potiores quam laicos habeat. Quomodo igitur canones BASILII teſtari poſſunt, eſſe vniuerſæ eccleſiæ conſuetudinem, quando ipſa eccleſia in conciliis ſuis generalibus tam perſpicue teſtatur contrarium? Non accuſo amicum illum meum diſſimulationis, non poſſum autem eum plane abſoluere inopia debitæ ſagacitatis & iudicii, dum BASILIVM teſtem facit conſuetudinis eccleſiæ in cauſſa, in qua eccleſia ſententiæ eius ſemper contraiuit. Quamquam enim de prima propoſitione, Quod hæretici & ſchiſmatici nihilo meliores ſint laicis, cum BASILIO conſentiebat, de altera tamen diſſentiebat, Quod propterea baptiſmi horum laicorum (debita licet forma dati) repetendi ſint. Altera pars hoc adfirmabat, negabat altera. Et idcirco, niſi adfirmatio & negatio res eadem ſit, non poſſumus cum vlla rationis vel veritatis ſpecie dicere, canones BASILII id affirmare, eſſe generalem eccleſiæ conſuetudinem, quod omnes canones eccleſiæ expreſſis verbis negant. Fundamentum autem erroris BRETTI noſtri hoc eſt, quod non conſiderat, alia via BASILII canones in hac ſpeciali cauſſa incedere, alia canones eccleſiæ, ſed repente concludit, Quod, quum canones BASILII adſciti ſint in codicem eccleſiæ *Græcæ*, & id quidem ducentis vel trecentis annis poſt, quam facti ſunt, eccleſiam vniuerſalem neceſſario agere oportuerit ex horum canonum præſcripto: Quum tamen hæc valde iniuſta ſit concluſio. Nam ex quo ipſi canones in codicem recepti fuerunt, eccleſia non ſecundum illos, ſed ſecundum ſuas ipſius leges generales egit, iſtis prorſus contrarias. Nihil clarius eſſe poteſt quam hoc ex concilio *Trullano*, quod canone ſuo ſecundo inter canones ATHANASII, GREGORII, THAVMATVRGI & alios plures, BASILII canones recepit:

cepit: et tamen canonem quemdam habet ſibi proprium, huic BASILII canoni, cui tantum ponderis tribuitur, diſerte contradicentem. Nam canon illius nonageſimus quintus hæreticos alios nouo baptiſmate, alios impoſitione tantum manuum ſeu conſignatione, recipi iubet. *Eunomianos, Montaniſtas, Sabellianos, Manichæos, Valentinianos, Marcioniſtas, Pauliniſtas* & ſimiles hæreticos oportere dicit rebaptizari ex cognita ratione, quod nimirum non vtantur debita baptiſmi formula: *Arianos* autem, *Macedonianos, Nouatianos, Tetraditas, Apollinariſtas, Neſtorianos* & *Eutychianos* recipi iubet, hæreſin ſuam anathematizantes, cum ſancto chriſmate. Hic canon canoni BASILII manifeſto aduerſatur. Iam ſi quis de conſuetudine eccleſiæ huius æui ex alterutro horum canonum iudicare velit, vtrum ſequendum eſſe putabit, canonemne BASILII, an canonem huius concilii generalis? Vix cogitauerim, vllum hominem tam ſtupidum fore & bardum, vt dicat, hoc concilium voluiſſe obſoletum BASILII canonem locum obtinere canonis ſui, eo ipſo tempore facti, & hunc quaſi in ipſo partu ſuffocare, hanc ſolam ob cauſſam, quia canones BASILII inter ſuos recepit, vti plures alios recepit, qui tum non fuerunt regulæ, ad quas praxin ſuam accommodavit. Pro certo habendum eſt, hoc concilium loqui ſenſum eccleſiæ eo tempore in ſuis canonibus; & ſi alia concilia idem fecerunt antea, vſque ad ætatem BASILII, & quidem vniuerſa contra regulam BASILII, abſurdum fuerit ex vno quidem BASILII canone potius, quam ex tot canonibus conciliorum generalium, contrarium ſtatuentibus, concludere, quid fuerit conſuetudo eccleſiæ. Quæſierit autem BRETTVS ex me, Quodnam concilium generale dixerit, baptiſmos laicorum ſuſcipiendos eſſe quocunque in caſu ſine rebaptizatione? Reſpondeo, tot illud dixiſſe, quot baptiſmos hæreticorum & ſchiſmaticorum, debita quidem forma datos, ſuſcipiendos eſſe dixerunt ſine rebaptizatione. Neque enim de hæreticis & ſchiſmaticis, de gradu ſemel deiectis vel excommunicatis, aliter exiſtimarunt, quam vel vt de nudis laicis, vel peioribus laicis, vtpote eccleſia exturbatis. Hæc non priuata fuit opinio CYPRIANI vel BASILII (vt altera illa de rebaptizandis iſtis hæreticis) ſed vox eccleſiæ eſt in omnibus ſuis conciliis generalibus; confirmatur fere omnium patriarchalium, nationalium & prouincialium con-

 ciliorum

ciliorum decretis & ſanctionibus; in ſingulorum patrum catholicorum ſcriptis hoc occurrit, qui omnes in hoc vno capite contra hæreticos & ſchiſmaticos conſentiunt: Non eſſe eos amplius ſacerdotes Dei, vera auctoritate pollentes, ſed tantum laicos, aut gradu etiam laicis inferiores, quemadmodum in ſequenti diſſertatione abunde demonſtrabo. Ex quo plane conficitur, vt eccleſia, quando baptiſmos iſtorum hæreticorum & ſchiſmaticorum ſuſcipi iuſſit, neceſſario etiam baptiſmos ſuſceperit laicorum, auctoritatem non habentium, quia ſuſcepit baptiſmos eorum, quos vel laicos effecit, vel tales eſſe ſtatuit, vt in ſequenti diſſertatione demonſtraui. Controuerſia igitur arctioribus cancellis circumſcripta, in præſenti ad hoc vnum caput redit omnis, Vtrum hæretici & ſchiſmatici ſint ſacerdotes DEI, vera pollentes auctoritate, qui numquam auctoritate ſua priuari poſſint ob indelebilem characterem? Anne vero potius per apoſtaſiam ſuam & cenſuram eccleſiæ omni auctoritate miniſteriali ſpolientur & ad ſtatum laicorum, aut ad gradum laicis inferiorem reducantur, quando in eccleſia manent? Vbi hanc rem optimo teſtimonio in eccleſia, priorum videlicet ſex generalium conciliorum actis & canonibus atque argumentis, quæ hac in cauſſa commode adferri poſſunt, determinauero, non amplius vel docto amico meo vel mihi neceſſe erit de hoc illoue auctore priuato diſceptare, quos parum proderit ab vtralibet parte contra vniuerſum eccleſiæ catholicæ agmen produci. Si ei per hanc planam hiſtoriam non fecero ſatis, ipſe meliora documenta adferat in contrarium, & recipio, me ei in capite hiſtoriæ victoriam conceſſurum.

Antequam vero basilivm dimittam, bretto meo adhuc duas treſue obſeruationes ex illo ſuggeram, ſatis quidem obuias ipſi autem haud memoratas.

1. *Primo* quidem, Quod basilivs, aut certe cyprianvs & firmilianvs, quorum opiniones narrat, non ſic, vti quidem recentiores ſcriptores, ſtatuerint de indelebili ſacerdotis charactere. Sentiebant, quod, ſi epiſcopus vel preſbyter in hæreſin vel ſchiſma inciderent, non eſſent amplius ſacerdotes, ſed tantum laici, non ſimiles vel æquales laicis, tametſi hoc ſatis eſſet, ſed perfecte & omnino laici, nec ſacerdotes: quod fundamentum eſt argumenti eorum pro rebaptizandis illis, qui ab eis eſſent bapti-

zati

zati. Verba eorum plana ſunt, λαϊκοὶ γενόμενοι, quod hæretici & ſchiſmatici, ab eccleſia deficientes, fiant laici, adeoque haud longius habeant auctoritatem ſacerdotum. Iam ſi cum BRETTO ſtatuamus, canones BASILII prorſus confirmatos eſſe ab eccleſia vniuerſali, manifeſtum eſt, ſententiam recentiorem de indelebili charactere non fuiſſe doctrinam eccleſiæ catholicæ & nihilo quidem magis, quam BASILII fuit; ſed quod epiſcopus aliquis vel ſacerdos epiſcopalem vel ſacerdotalem ſuam auctoritatem poteſtatemque poſſit perdere, & per diſciplinam eccleſiæ ob crimina ſua, ſiue hæreſis fuerit, ſiue ſchiſma, ſiue alius generis facinus, reduci ad ſtatum & conditionem laicorum; quod ego ſic ſe habere probaui, non quia BASILIVS dicit, aut quia canones eius ab eccleſia recepti ſunt, ſed quia conſtans ac cognita doctrina & diſciplina eccleſiæ vniuerſalis fuit.

2. VNDE ſequitur *ſecundo*, vt ſacerdotes, qui auctoritatem ſuam amiſerunt, nihilo plus poteſtatis habere potuerint baptizandi quam laici, vt BASILIVS recte obſeruat, idque ſatis conuenienter ſententiæ & receptæ opinioni eccleſiæ catholicæ, quam in ſequenti diſſertatione vberius enarrabo.

3. VERVMTAMEN obſeruo *tertio*, quod, quantum ſpeciatim ad ſchiſmaticos attinet, quos BASILIVS æque ac hæreticos in laicis ponit, eos quidem, pro ſua priuata ſententia, non minus quam hæreticos baptizandos eſſe ſtatuat, huic tamen opinioni non pertinaciter inſtiſtat, ſed morem eccleſiæ in quauis regione ſequendum eſſe iudicet, an baptizandi ſint denuo, nec ne? Et hoc in ſpecie ad *Nouatianos* applicat alioſque ſimiles ſchiſmaticos in fide non errantes, nec ab eccleſia in doctrinis fundamentalibus penitus abruptos. Vnde quum eccleſiæ in *Aſia* baptiſmum eorum per quamdam diſpenſationem ſuſciperent, ille non aduerſabatur. Vt adeo ex eius opinione, ſi eccleſiæ expedire videatur, baptiſmum laicorum recipi, in poteſtate eius ſitum ſit eum admittere. Atque in hunc modum BASILIVS non ſolum in primo ſuo canone, ſed etiam in quadrageſimo ſeptimo in cauſſa *Encratitarum* definit.

4. HINC *poſtremo* obſeruo, quod eccleſia ad haſce regulas BASILII decreta conciliorum generalium & communem conſenſum & praxin ſuam in his materiis accommodauerit. Vt proin-

Digitized by Google

de,poſtquam concilium *Nicænum* baptiſma *Nouatianorum* admiſit,licet tam ex opinione BASILII quam reuera non niſi laici eſſent; et poſtquam concilium *Conſtantinopolitanum*, non multo poſt mortem BASILII, idem de *Nouatianis* & diuerſis aliis definiuit: in omnibus iſtis eccleſiis, quæ horum conciliorum auctoritati ſe ſubmiſerunt, nullus amplius locus diſputationi hac de materia relinquendus, ſed vel determinatio conciliorum vel conſuetudo cuiuslibet eccleſiæ a priuatis hominibus omnibus obſeruanda, nec vlla turba de hac diſciplinæ parte facienda fuerit. Quibus omnibus conſideratis non poteſt ex BASILII canonibus eorumue receptione in eccleſia concludi,baptiſmum laicorum generatim fuiſſe declaratum nullum & irritum; ſed contrarium potius neceſſario concludendum eſt, Quod, quum hæretici & ſchiſmatici ex opinione BASILII & eccleſiæ generatim laici declarati, & tamen baptiſmi horum laicorum per publica eccleſiæ decreta ſuſcepti fuerint; quod, inquam, generalis eccleſiæ mos fuerit, vt baptiſmos laicorum, debita forma datos, receperit ſine rebaptizatione. Tam infeliciter doctus amicus meus concluſionem ex antiquis patribus tentat facere, vt id pro cauſſa ſua vrgeat, quod directè contrarium demonſtrat.

§. VI.

Hæreſis Luciferianæ *enarratio. Et num* Hieronymus *teſtis ſit de vſitato eccleſiæ more abrogandi ſeu irritum declarandi baptiſmum laicorum in caſibus ordinariis.*

VIDEAMVS nunc, an altera magna cauſſæ ſuæ columna et fulcro, HIERONYMO videlicet, fretus rem felicius gerat BRETTVS. Non dicit, HIERONYMVM totum a partibus ſuis ſtare,ſed in vno duntaxat momento. Fatetur, HIERONYMVM laicis permittere, vt vrgente neceſſitate baptizent; tum vero dicit, eum ſibi ipſi contradicere, nec loqui ſenſum eccleſiæ ſed tantum priuatam TERTVLLIANI opinionem contra eccleſiam; licet verbis ſat claris loquatur, *Quod frequenter*, inquiens, *ſi tamen neceſſitas cogit*, *ſcimus etiam licere laicis.* Hæc certe non eſt TERTVLLIANI vel HIERONYMI, ſed eccleſiæ permiſſio, quæ laicos inſtruxit auctoritate id frequenter faciendi, ſi neceſſitas coëgerit.

Si

Digitized by Google

Si vero id ſæpius feciſſent ſine auctoritate eccleſiæ, dubitandum non eſt, quin eccleſia quædam decreta contra iſtam agendi rationem factura fuiſſet, maxime quando AVGVSTINVS & concilium *Illiberritanum* & diuerſa alia pro hoc baptiſmo mentem ſuam declararunt. Satis cauſſæ heic erat exſpectandi, vt generalia quædam concilia auctoritatem ſuam interponerent (vti alio in caſu contra *Cyprianiſtas* fecit) & laicos quocunque in caſu baptizare vetarent, ſi a ſententia & diſciplina eccleſiæ alienum fuiſſet illud eis permittere. Verum auctor noſter non audet vllum generale concilium hanc in rem citare. Adhuc vero contendit, eccleſiam eos, qui a laicis baptizati fuerint in caſibus ordinariis, ſemper rebaptizaſſe. Iam vt ipſum de errore ſuo conuincam, duas tantum perſpicuas quæſtiones ei proponam. 1. Num eccleſia vllum vmquam generale decretum fecerit de rebaptizandis iis, qui debita forma ab hæreticis & ſchiſmaticis tincti fuerint; ſiue num HIERONYMVS vmquam de tali decreto loquatur? Noui, doctum amicum meum hoc non velle adſerere, quia contrarium antea ita demonſtraui, vt ſatis ei fuerit. Quæro itaque 2. Num eccleſia in vllo vmquam generali concilio declarauerit, hæreticos & ſchiſmaticos, quam diu tales manſerint, eſſe veros & auctoritate præditos ſacerdotes Dei, ſiue, num HIERONYMVS vllum eiuſmodi decretum produxerit? Si eiuſmodi declarationes & decreta generalium conciliorum exſtare dixerit, facile erit ea producere, quemadmodum ego ſatis multa in ſequenti diſſertatione produxi in contrarium. Sin autem nullum producere poteſt, quod hoc dicat, ſed omnia vnanimiter in contrarium declarant, hæreticos & ſchiſmaticos non eſſe amplius veros ſacerdotes Dei ſed laicos, vel gradum laicis inferiorem in eccleſia: tum neceſſario ſequitur, vt eccleſia, quando baptiſmum hæreticorum & ſchiſmaticorum ſuſcipi iuſſit, baptiſmum ſuſcipi iuſſerit eorum, qui ex opinione ipſius nihilo meliores fuerunt quam laici. Si HIERONYMVM dixerit de eo teſtari, quod eccleſia hæreticos & ſchiſmaticos pro veris ſacerdotibus Dei habuerit, facile erit eius adferre teſtimonium. Tum vero, quidquid hoc ipſo lucratus fuerit, hoc ſolum erit, quod HIERONYMVS generalibus conciliis contradicat & ſuam ipſius falſam opinionem pronuntiet, quæ hac in cauſſa non poteſt eſſe idoneum teſtimonium de opinione eccleſiæ

cleſiæ contra clarius & grauius generalium conciliorum teſtimonium.

Hoc, vt pluribus verbis ſuperſedeam, ſatis idoneum reſponſum credo habitum iri ad ea omnia, quæ BRETTVS noſter produxit aut producere poteſt ex HIERONYMI dialogo aduerſus *Luciferianos*. Atque ita diſceptationi de hac re finem poſſem imponere. Quoniam vero dialogus iſte difficilis & perplexus ſermo eſt in priore eius parte, & auctor noſter illam partem fundamentum adſertionis ſuæ eſſe voluit, ego in gratiam eruditi lectoris in iſtius dialogi ſcopum paullo ſtudioſius inquiram, & cauſſam HIERONYMVM inter & *Luciferianos* quam poſſum pleniſſime & accuratiſſime ſiſtam. Prima ſchiſmatis *Luciferiani* initia ex dura & inflexibili obſtinatione & rigore LVCIFERI, epiſcopi *Caralitani* in *Sardinia*, noſcuntur eſſe nata, qui quum ob fidem, contra *Arianos* tempore *Conſtantii* imperatoris *Romani* defenſam, confeſſoris nomen obtinuiſſet, a ratione alienum putabat, vt finita perſecutione trecentis illis epiſcopis, qui in ſynodo *Ariminenſi Arianis* eatenus ſe accommodauerant, vt de expungendo verbo *conſubſtantialis* in ſymbolo illis conſentirent, in ſtationibus ſuis longius manendi daretur licentia, vt qui, ex opinione eius, fidem & cauſſam eccleſiæ catholicæ prodidiſſent. Hinc ſimulac concilium, *Alexandriæ* ſub *Athanaſio* an. CCCLXII. habitum, hosce epiſcopos in locum quemque ſuum denuo recipiendos eſſe decreuiſſet, quia iuſtam cauſſam non inueniebat eos excludendi: LVCIFER hac in re offenſus ſuoque nimis iuſto nimiumque ſapienti zelo inductus ſeceſſionem faciebat ab eccleſia, nec amplius cum his lapſis epiſcopis nec cum illis, qui eos receperant, communionem colere volebat; declarans vniuerſam eccleſiam catholicam degeneraſſe in meretricem & ſynagogam Antichriſti, eo, quod illos recepiſſet. Hæc res occaſionem dabat diuerſis quæſtionibus, ab HIERONYMO dirimendis; quarum ad alias rotunde & directe reſpondet & ex catholicis principiis, ad alias tantum ex hypotheſi, aduerſariorum ſuorum inſiſtens adſertionibus; et in poſterioribus hiſce non ſemper ſententiam ſuam aut ſententiam eccleſiæ loquitur, ſed tantum oſtendit aduerſario ſuo, quid inde neceſſario ſequatur, ſi eiuſmodi falſum principium ſeu falſam adſertionem foueat, vt ad abſurdum ipſum redigat. Si quis has

res

res non velit diligenter diſtinguere, non poterit hunc HIERONYMI dialogum intelligere, nec ſenſum partis vnius cum ſenſu partis alterius conciliare. Quæſtiones igitur propoſitæ erant huiuſmodi:

1. NVM *Ariani* & alii hæretici eſſent ethnici? *Luciferiani* hoc adfirmabant; negabat vero HIERONYMVS.

2. NVM poſito, eos eſſe hæreticos, dare poſſent eiuſmodi chriſtianum baptiſmum, quem non opus eſſet iterari? Hoc *Luciferiani* adfirmabant, HIERONYMVS autem negabat ex iſta hypotheſi. Nullum enim ethnicum nec quempiam præter baptizatum, dicebat, poſſe dare baptiſmum chriſtianum. Attamen vbi quæſtio alio modo proponebatur,

3. NVM hæreticus *Arianus*, conſideratus abſolute vt perſona baptizata, non vero ex hypotheſi *Luciferiana* vt mere ethnicus, dare poſſet talem baptiſmum, quem non neceſſe ſit repeti ab eccleſia? Tum HIERONYMVS non ſolum adfirmabat, ſed defendebat etiam ex ſacra ſcriptura & conciliis, hæreticorum baptiſmum, in debita forma datum, non eſſe repetendum. Ex quibus videre licet, HIERONYMVM camdem rem adfirmaſſe & negaſſe ex diuerſa hypotheſi, ſine vlla contradictione.

4. PROXIMA quæſtio erat, Num quis præter ſacerdotem baptizare poſſet? *Lucifcrianus* adfirmabat, vnumquemque, etiam *Arianum*, hoc eſt ex eius opinione ethnicum, aliquem, qui non ſit ſacerdos nec chriſtianus, poſſe baptizare. HIERONYMVS autem hæc omnia negabat & contra adſerebat, oportere aliquem eſſe ſenſu quodam chriſtianum ſacerdotem, vt idoneus ſit ad baptizandum. Diſtinguebat autem duplicem notionem ſacerdotii, & caſus ordinarios ab extraordinariis. Dari *ſacerdotium laici*, vt vocat, hoc eſt baptiſmum eius, æque ac ſacerdotium clericorum, quod illis poteſtatem concedat baptizandi in extraordinariis, vt hiſce in ordinariis caſibus. Et ſine huius vel illius generis ſacerdotio non poſſe eſſe adminiſtrationem baptiſmi. Vnde ſi *Ariani* ethnici ſint, vti *Luciferianus* adſerebat, eorum laicos eſſe rebaptizandos tanquam gentiles: ſiquidem ethnicus non poſſit eſſe ſacerdos ſiue ſenſu ſtrictiore ſiue latiore, neque adeo eum baptizare poſſe in ordinariis vel extraordinariis caſibus.

ſibus. Heic HIERONYMVS rurſus diſputat ex hypotheſi & principiis *Luciferianorum.*

5. ALIA quæſtio erat, Num quis poſſet baptiſmum adminiſtrare, qui peccatorum remiſſionem & vna cum illa ſpiritum ſanctum dare nequeat? *Luciferiani* id adfirmabant, negabat HIERONYMVS. Et heic, fateor, non poſſum capere ratiocinationem HIERONYMI, nec eam conciliare cum doctrina eccleſiæ catholicæ. Quod ſi eruditus amicus meus hac in re mihi opitulari volet, et mihi & HIERONYMO officium præſtabit. Exploratum enim eſt, AVGVSTINVM ſemper ex contraria notione contra *Cyprianiſtas* & *Donatiſtas* argumentari, Quod verus baptiſmus dari poſſit ſine peccatorum remiſſione, ſiue ſpiritu, qui eam comitetur. Hæretici enim non habent poteſtatem dandi vel remiſſionem peccatorum vel ſpiritum. Hic ipſe erat defectus baptiſmatis eorum, eamque ob cauſſam concilia omnia hæreticos, ad eccleſiam redeuntes, cum impoſitione manuum ſuſcipi iubebant, vt acciperent veniam peccatorum & ſpiritum, quem in baptiſmo hæreticorum recipere antea non potuerant, quemadmodum in priore parte *hiſtoriæ* meæ *ſcholaſticæ* abunde demonſtravi, quam rem auctor noſter in dubium vocare non eſt auſus. Quo pacto igitur ſententia HIERONYMI cum regula eccleſiæ in hoc ſpecialiore capite conciliari poſſit, ego iam non video, gratiam ei habiturus, qui id pro me fecerit.

6. ALIA quæſtio, & quidem præcipua & maxima in vniuerſo hoc dialogo, tametſi ſolum ad rem facti attinebat, erat, Vtrum epiſcopi ſynodi *Ariminenſis* reuera *Ariani* fuerint nec ne? *Luciferiani* adfirmabant, HIERONYMVS prorſus negabat & ex hiſtoria atque actis iſtius concilii tunc exſtantibus, ad quæ prouocabat, demonſtrabat dilucide, eos omnes fuiſſe epiſcopos catholicos & tantum catholico ſymbolo ſubſcripſiſſe ſenſu catholico: *Vrſatium* vero & *Valentem*, duos doloſos & vafros *Arianos* blandis verbis ab illis petiiſſe, vt vocabulum ὁμοȣ́σιος pacis cauſſa ex ſymbolo expungi ſinerent, omnia tunc pacata futura, nec vllam amplius diſputationem motum iri de religione. Hoc vero vix dum eos conceſſiſſe, quum hi fraudulenti *Ariani* rumorem in vulgus ſpargere & palmas ſuas iactitare cœperint dicentes, ſeſe fidem *Nicænam* aboluiſſe. Quod ſimul atque epiſcopi *Ariminenſes* intellexiſſent, flentes iſtam

frau-

fraudem abominatos, & corpus Domini, & quidquid in eccleſia ſanctum eſt, conteſtatos, numquam ſe induxiſſe animum facere decretum *Arianum*, vti perfidi illi homines falſo de ſe perhibeant. Ingemuiſſe totum orbem & miratum eſſe, *Arianum* ſe eſſe. Quæ verba non ita capienda eſſe, vt vulgo accipiantur, hoſce trecentos epiſcopos fuiſſe *Arianos*, ſiue totum orbem cum illis factum eſſe *Arianum*, ſed hoſce epiſcopos vero mœrore adfectos eſſe & conqueſtos, quod iſthoc dolo in ſuſpicionem *Arianiſmi* vocarentur, quum nihil huiuſmodi in mentem ſibi venerit. Ita hoſce catholicos epiſcopos recte defendit HIERONYMVS, vt ab *Arianiſmo* eos liberet, quem *Lucifer* poſt *Vrſatium* & *Valentem* illis tribuerat. Eam rem eis vituperationi eſſe fatetur, quod vocem ὁμοούσιος omiſerint, quam ſynodus *Nicæna* fecerit fidei propugnaculum; condidiſſe autem eos ſymbolum *Arianum*, prorſus negat. Et hinc eccleſiam aduerſus *Luciferum* tuetur, quod eos in ſtatione ſua manere permiſerit. *Cur damnaſſent eos*, inquit, *qui Ariani non* [b] *erant, cur eccleſiam ſcinderent, in concordia fidei permanentem? Cum* (leg. *cur*) *denique credentes bene, obſtinatione ſua facerent Arianos?* Et paucis interiectis addit: *In Alexandrina poſtea ſynodo conſtitutum eſt, vt exceptis auctoribus hæreſeos, quos error excuſare non poterat, pœnitentes eccleſiæ ſociarentur: Non quod epiſcopi poſſint eſſe, qui hæretici fuerint, ſed quod conſtaret, eos, qui reciperentur, hæreticos non fuiſſe.*

POSTERIORIBVS hiſce verbis HIERONYMVS mihi videtur duas alias quæſtiones determinare, nempe

7. NVM poſito, iſtos epiſcopos fuiſſe apertos *Arianos*, veri nominis epiſcopi habendi fuerint, dum fuerunt hæretici? Et

8. NVM eccleſia per diſciplinæ ſeueritatem voluerit aut potuerit eos, poſt eiuratam hæreſin, rurſus admittere in ſuam ſtationem, ſine violatione ſuæ ipſius ordinariæ regulæ, quæ omnes, qui in hæreſin incidiſſent, officio epiſcoporum & clericali ſacerdotio priuari iubebat? HIERONYMVS mihi duas haſce quæſtiones negando videtur determinare his verbis, *Non quod epiſcopi eſſe poſſint, qui hæretici fuerant.* Hoc enim oſtendam exacte conuenire communibus & ordinariis regulis eccleſiæ, quibus

(b) Hieron. contr. Luciferian. cap. VII.

cautum erat, ne hæretici pro veris epiſcopis vel ſacerdotibus haberentur, dum eſſent hæretici, nec per diſciplinæ ſeueritatem epiſcopi vel ſacerdotes admitterentur, ad eccleſiam catholicam reuerſi, ſed vt illis tantum in conditione laicorum communicare concederetur.

9. VERVMTAMEN alia grandis quæſtio erat, de qua HIERONYMVS & *Luciferiani* prorſus inter ſe diſſidebant, Annon eccleſia grauibus de cauſſis pro ſua ſapientia a ſeueritate & rigore diſciplinæ ſuæ poſſet diſcedere? hoc eſt, Annon eccleſia, ſi id expedire crederet, epiſcopo cuidam hæretico dare poſſet auctoritatem, vt ab hæreſi ad eccleſiam reuerſus, ageret rurſus tanquam epiſcopus? Hoc pernegabat LVCIFER, & hoc erat, quod ſchiſmatis ſui fundamentum iaciebat. HIERONYMVS autem multa cum ratione & eloquentia hanc poteſtatem eccleſiæ, qua nonnumquam vtens, pro ſapientia ſua ex iuſtis & idoneis rationibus, a diſciplinæ ſuæ rigore diſcedebat, tuebatur. Diſputat hoc cap. II. ex ipſorum *Luciferianorum* conſuetudine, qui *Arianos* laicos admitterent ſine rebaptizatione, ex ſapienti quidem conſilio, quia nemo conuerteretur, ſi ſe ſciret rebaptizandum, & ita fieret, vt ipſi ſint cauſſæ perditionis eorum, ſi omnino repudiarentur. Hinc HIERONYMVS argumentatur, Quod ſi *Luciferiani* in recipiendo laico talem ineant rationem, vt vnam animam ſaluent, maior cauſſa ſit eamdem rationem ineundi in recipiendo epiſcopo, qui ſi redeat, non vnius ciuitatis populos, ſed vniuerſam, cui præſit, prouinciam eccleſiæ ſociaturus; ſi vero repellatur, multos ſecum in ruinam tracturus ſit. Porro argumentatur cap. VII. ex patrum *Nicænorum* exemplo, qui octo epiſcopos *Arianos*, quos ſine damno eccleſiæ abiicere potuiſſent, ſuſceperint: & mirari ſe dicit, quoſdam *Nicænæ* fidei ſectatores tantæ duritiæ exiſtere, vt non putent, eccleſiam id ob totius orbis ſalutem neceſſario facere debuiſſe, quod tot & tales viri voluntate fecerint, quum tamen iſtiuſmodi quid illis haud fuerit vel metuendum vel exſpectandum. Atque ita ex HIERONYMI ſententia eccleſia habuit poteſtatem lapſos epiſcopos in priſtinam ſuam ſtationem denuo recipiendi, ſi graues & idoneæ rationes id requirerent, tametſi hac in re ab ordinario diſciplinæ ſuæ rigore paullum diſcederet. Et hæc fuit magna illa diſceptatio inter LVCIFERVM & eccleſiam.

LVCI-

LVCIFER nihil de diſciplinæ ſeueritate imminui volebat in extraordinariis caſibus, ſed regulæ ordinariis caſibus præſcriptæ pertinaciter inſiſtebat, nullam eorum, quæ hinc conſequi poterant, habens rationem.

10. ET hæc res in alium grauem errorem eum induxit, Quod vniuerſa eccleſia polluta fuerit & profanata in eo, quod iſtos epiſcopos, quos *Arianos* eſſe exiſtimabat, in priſtinum officium & ſtationem ſuam ſuſcepiſſet. Adſerebat, vniuerſum mundum hinc eſſe diaboli, & factum de eccleſia lupanar & ſynagogam Satanæ, nec ſupereſſe vſpiam veros chriſtianos, niſi in *Sardinia* inſula, vbi LVCIFER eos gubernet. Hanc abſurdam & inhumanam opinionem HIERONYMVS capite primo & octavo huius dialogi grauiter refutat.

HILARIVS diaconus *Romanus* vlterius progreſſus his omnibus addebat, eccleſiam non ſolum pollutam eſſe, ſed omnes, qui eſſent ab hæreticis baptizati, rebaptizari oportere, vt chriſtiani efficerentur. Quod plus erat, quam LVCIFER magiſter eius adſeruerat. Contra hoc poſterioribus duobus capitibus dialogi ſui diſputat HIERONYMVS ex auctoritate ſacræ ſcripturæ, ſynodi *Nicænæ* & conſuetudine eccleſiæ, & ex auctoritate ipſius LVCIFERI eos recipientis, qui apud *Arianos* fuerant baptizati, quamuis clericos in priſtinam ſtationem recipere nollet. Vnde apparet, quod, quum HIERONYMVS contra baptiſmum *Arianorum* in priore dialogi parte diſputat, non abſolute ſuam ipſius vel eccleſiæ ſententiam loquatur, ſed tantum diſſerat ex hypotheſi, ex adſumtis principiis & adſertis aduerſariorum ſuorum, vt abſurdas & iuſtas opinionum ipſorum conſequentias oſtendat; ſi ARIANI, vti dictitabant, eſſent ethnici, tum eos oportere rebaptizari, qui eſſent ab ipſis baptizati; ethnicos enim non poſſe dare baptiſmum chriſtianum.

HVIVS clauis beneficio, curate videlicet diſtinguendo ea, quæ HIERONYMVS loquitur abſolute, tanquam manifeſtam ſuam ipſius opinionem, ab illis, quæ tantum cum hypotheſi diſſerit ex opinionibus aduerſariorum ſuorum, oportet vt vnusquisque faciliorem dialogi eius partem intelligere ſtudeat. Quod autem ad ea attinet, quæ perquam difficilia ſunt in iſto dialogo, vti, quid ſibi velint, me interpretari poſſe non dixerim, ita alio-

rum diſcipulus quam magiſter eſſe malo in iis, quæ me non intelligere profiteor; Sicut eam partem dialogi eius non intelligo, vbi dicere videtur, non poſſe eſſe verum baptiſmum ſine remiſſione peccatorum & dono ſpiritus, quod ſenſui catholicæ eccleſiæ conciliare non poſſum nec adſerto de valido hæreticorum baptiſmo, quod aduerſus HILARIVM diaconum ipſe HIERONYMVS tuetur. Neque alium quemdam ſermonem eius intricatum cum *Luciferianis*, & communes notasque regulas ac praxin eccleſiæ, conciliare poſſum, quem ſermonem tamen doctus amicus meus dicit eſſe clarum & certum non tantum ſui ipſius, ſed eccleſiæ etiam, idem ſentientis, opinionis indicium atque argumentum, Quod baptiſmus laicalis in caſibus ordinariis omnino nullus & vacuus ſit. Quid? quod confidenter dicat p.63. *Si non poſſit demonſtrari ex iſto dialogo, quod Hieronymus baptiſmum laicorum (in ordinariis ſaltem caſibus, vtut in extraordinariis caſibus permiſſus fuerit) non tantum illicitum, ſed etiam prorſus inualidum & conſequenter repetendum eſſe ſtatuat, ſe cauſſam derelicturum.*

IAM quidem exiſtimes, te ſtatim tam plana verba, ad hanc rem demonſtrandam adlata, viſurum, quam ego produxi, vt baptiſmum laicorum in neceſſitatis caſibus reputatum fuiſſe legitimum oſtenderem. Sed fruſtra. Quidquid enim BRETTVS noſter citat, non eſt adſertio in planis verbis, ſed habet tantum aliquam probabilitatem ex duobus tribusue locis HIERONYMI, vbi certum non eſt, vtrum ſimpliciter vel ſuam ipſius vel eccleſiæ mentem declaret, an tantum ex hypotheſi opinionem aduerſariorum ſuorum loquatur. Quod auctor ex HIERONYMO demonſtrare adnititur, hoc eſt, Quod epiſcopi *Ariani* ſint veri epiſcopi, non vero laici. Alioquin enim non videt, quomodo defendere poſſit, quod eccleſia eos, qui baptizati ab illis fuerint, recipiat ſine nouo baptiſmate. Enim vero non poſſum, quin heic obſeruem, eſſe BRETTVM in demonſtrando longe infeliciſſimum. Duas enim adfert demonſtrationes, quarum altera alteri contradicit, & altera alteram deſtruit. Non multo ante audiuimus ipſum demonſtrantem ex BASILIO, idque nomine vniuerſæ eccleſiæ, hæreticos omnes & ſchiſmaticos eſſe tantum laicos; & heic eum habemus demonſtrantem ex HIERONYMO, idque nomine eccle-

ſiæ,

Digitized by Google

ſiæ, *Arianos* hæreticos eſſe veros epiſcopos & ſacerdotes, non laicos. Quomodo autem hæc ſimul conſiſtent? Quænam diſtinctio in ſcholis vſitata liberabit ea verba a contradictione? Et vtri demonſtrationi aurem nos præbere volet, illinc ex BASILIO, an huic ex HIERONYMO? Quod ad me attinet, iam dixi, demonſtrationem illius ex BASILIO mihi videri propius accedere ad ſententiam eccleſiæ de hæreticis & ſchiſmaticis, quod non reputati fuerint epiſcopi & ſacerdotes, ſed tantum laici: non, quod ipſe hoc ſolide demonſtrarit, ſed quia ego in hac ipſa diſſertatione id dilucidius pro illo demonſtraui. Atque hoc ſat graue præiudicium eſt in eam, quam fingit, demonſtrationem ex HIERONYMO, in ſapientis cuiusque & honeſti hominis animo, & ratio idonea eſſe poteſt ſine ampliore diſquiſitione eam dimittendi. Verum ne amicus noſter de inhumanitate mea conqueratur, quod vtramque demonſtrationem eius benigne audire nolim, & quum quodammodo putem erudito lectori vtile futurum, res omnes, quæ ad HIERONYMVM attinent, recte conſtituere, examinabo ſic dictam demonſtrationem paullo curatius auctoremque noſtrum *κατὰ πόδα* ſequar.

AIT p. 64. *Si præcipuus locus communis Hieronymi, cui omnia eius argumenta innituntur, tunc temporis non fuerit nota ſententia & praxis eccleſiæ, controuerſiam eius cum Luciferianis de priuata ipſius opinione fuiſſe.* Atque ita eſſe poterit, quidquid in contrarium dixit BRETTVS. Nam ego ſupra oſtendi, HIERONYMVM in certo capite manifeſte priuatam opinionem tueri contra ſenſum eccleſiæ, quando dicit, non poſſe eſſe verum baptiſmum ſine remiſſione peccatorum & gratia ſpiritus, in eo donata; quæ res ad abolendos omnes omnium hæreticorum baptiſmos ſpectat. Quod ſi HIERONYMVS in hoc capite manifeſte priuatam quamdam opinionem defendit, cur id non fecerit in alio quocunque, & inprimis in eo de inualido baptiſmo laicorum, ſi hæc reuera eius opinio fuit, vti non fuiſſe exiſtimo?

AT ENIM dicit, *non fuiſſe tantum hanc opinionem eius, ſed præcipuum caput, quod defendat, nimirum quod baptiſmus laicorum ſit inualidus, & quod eos, qui talem baptiſmum acceperint, verum eccleſiæ baptiſmum accipere oporteat:* atque hinc, ait, *ſequi, vt hæc doctrina eo tempore fuerit publica ſententia & praxis eccle-*

eccleſiæ catholicæ. An fuerit hæc doctrina & praxis eccleſiæ catholicæ, paullo inferius videbimus: In præſenti tantum obſeruamus, inualidam baptiſmi laici rationem non fuiſſe præcipuum caput, quod defenderit. HIERONYMVS, ſi omnino defendit. Quisquis enim ea legerit, quæ de quæſtionibus, ab HIERONYMO diſſolutis, monui, is facile perſpiciet, maximum omnium caput & præcipuam quæſtionem ex reliquis omnibus fuiſſe, An epiſcopi ſynodi *Ariminenſis* vere fuerint *Ariani* hæretici necne? Et huic quæſtioni eam fuiſſe proximam, An eccleſia catholica poteſtatem habeat, præter ordinariam diſciplinæ regulam, epiſcopos, qui in *Arianam* hæreſin lapſi eſſent, in ſtationem aliquam clericalem denuo recipiendi? Erant hæ præcipuæ & potiores quæſtiones in vniuerſo certamine, reliquæ hinc tantum fluebant. Exempli gratia, Num *Ariani* & reliqui hæretici omnes mere gentiles eſſent? Num poſito eo baptiſmus hæreticorum eſſet validus & non potius repetendus? Num quis præter chriſtianum ſacerdotem baptiſmum chriſtianum adminiſtrare poſſet? cetera. Fallitur itaque BRETTVS, quando inualidam baptiſmi laici rationem præcipuum diſputationis caput fuiſſe dicit, quippe de qua prorſus non eſt diſputatum niſi tantum ex hypotheſi. Bene etiam feciſſet, ſi, quum me reprehendit, quod non legerim & conſiderauerim ſtudioſe dialogum HIERONYMI, nec diſputationem eius cum *Luciferianis* accurate conſtituerim, lectori ſuo demonſtraſſet, ſe eum ſtudioſius & maiori quidem cum iudicio legiſſe, materia omni plenius & accuratius enarrata, quæ res multo maiorem vſum habitura fuiſſet, quam reliquæ duæ eius, quas vocat, demonſtrationes.

VNVM autem eſt, quamquam ad hanc cauſſam non multum adfert momenti, quod in amico noſtro BRETTO obiter reprehendere neceſſe habeo, nimirum quod me interdum male repræſentet, vti e. g. heic perhibet, me dicere, *Arianos* ſacerdotes tantum eſſe meros gentiles; quum tamen vocabulum *tantum* de ſuo interponat: ego enim non volui dicere, diſputationem fuiſſe tantum de ſacerdotibus, vel de hæreticis *Arianis*, reliquis omnibus excluſis. Rurſus dicit pag. 66. *Me facere id præcipuum caput controuerſiæ, an Ariani fuerint gentiles, quum reuera nihil aliud fuerit, quam res a Luciferiano negligenter adſerta, &*

quam

Digitized by Google

quam ſtatim deſeruerit, adeoque rationes cauſſæ hinc non dependere. Ad quæ reſpondeo, verba mea heic iterum eſſe mutata, *præcipuum caput* in locum τῶν *quoddam caput* ſurrogatis, modo vt ea momentum aliquod diſputationis fruſtra efficiantur; quod genus ſcribendi vt in poſterum omittat amicus meus, rogo.

VNDE vero apparet, rationes cauſſæ a parte *Luciferiani* nequaquam dependere ab hoc capite? Cur, inquit BRETTVS, cauſſam ſuam tuetur, poſtquam eam prorſus deſeruit? Quæ res oſtendit, quam negligens amicus noſter fuerit in conſiderando vniuerſo dialogi *Hieronymiani* ſcopo, eodem tempore, quo me neglectæ diligentiæ in illo legendo arguit. Nam primo hoc ipſum caput denuo in ſcenam producitur de eoque a duobus iſtis diſputatoribus in capite quinto dialogi in vtramque partem diſceptatur. *Luciferianus* cauſſam ſuam perorat in hunc modum [c]: *Laico ideo ignoſcendum eſt, quia eccleſiam Dei putans ſimpliciter acceſſit, & iuxta fidem ſuam credens baptizatus eſt.* Ad quæ Orthodoxus ſic reſpondet: *Nouam rem adſeris, vt chriſtianus quiſquam factus ſit ab eo, qui non eſt chriſtianus.* Nonne hæc dicuntur ad hypotheſin *Luciferiani*, quod *Ariani* non ſint chriſtiani ſed ethnici? Poſito autem rurſus, hoc caput diſputationis ab *Hilario* prorſus fuiſſe derelictum: BRETTVS ſcire potuiſſet, hunc *Hilarium*, diſputatorem *Luciferianum*, non hoc ſolum caput, ſed reliqua capita controuerſa omnia gradatim aliud poſt aliud deſeruiſſe, antequam ad finem dialogi peruentum ſit, vti ſe ab Orthodoxo conuictum & conuerſum fatetur. An hinc concludere volet BRETTVS, hæc non fuiſſe ex capitibus diſputationis inter catholicos & *Luciferianos*, quia hic vnus quidam *Luciferianus* omnia & ſingula deſeruit, ab opponente Orthodoxo conuictus? Credo, ſi acciderit, vt BRETTVS mihi omnia capita, de quibus inter nos in hoc libro agitata eſt controuerſia, concedat, ſicut iam vnum aut duo conceſſit, amicos eius vix eſſe largituros, non ſupereſſe amplius capita diſputationis, eo quod conuictus illa mihi conceſſerit. Et tamen hæc via eſt, quam bonus

(c) Hieron. contr. Lucifer. cap. V.

 ille

ille vir init, vt lectori ſuo perſuadeat, me manifeſto aberraſſe in definiendo ſtatu controuerſiæ inter *Hieronymum* & *Luciferianos*.

Sed deſinamus velitari & veniamus ad illud caput, quod Brettvs rationes fundamentales cauſſæ vocat, illudque cum ipſo ad finem perducamus. Dicit pag. 66. *Publice profeſſam doctrinam & praxin ſecta Luciferianorum fuiſſe, vt Ariani, hæreſi ſua renuntiantes, per pœnitentiam, non autem per baptiſmum, reciperentur, & quidem vniuerſi vt laici, nulli vt clerici: qua doctrina & praxi diuerſi fuerint ab orthodoxis, qui Arianos laicos vt laicos, & clericos eorum vt clericos, receperint ſecundum ordines, quos, durante eorum hæreſi, acceperint; ita vt Arianus epiſcopus, ſi ad eccleſiam tranſiiſſet, epiſcopus, ſacerdos ſacerdos; et diaconus diaconus reputatus ſit. Quum contra, ſi quis* Arianvs *epiſcopus ſacerdos, vel diaconus ad Luciferianos tranſiiſſet, non niſi merus laicus reputatus ſit.*

Brettvs hoc vocat verum ſtatum controuerſiæ, nullum autem auctorem pro hoc adſerto producit, & id bene quidem facit, nullum enim pro quibuſdam eius partibus habet; quæ tantum eius commentum ſunt & inuentio, ob deficientem accuratam diſciplinæ veteris eccleſiæ intelligentiam excogitata. Quod de *Luciferianis* dicit, id recte ſe habet; non admiſerunt illi *Arianos* epiſcopos, ſacerdotes, vel diaconos, niſi tantum vt laicos: Id autem verum non eſt, quod eccleſia ab altera parte *Arianos* epiſcopos, ſacerdotes & diaconos ſemper in eamdem ſtationem, quam antea habuerint, admiſerit, multo minus reliquos hæreticos & ſchiſmaticos quoſcumque. Nam ſæpiſſime hoc eis priuilegium denegauit, & per ordinariam legum ſuarum ſeueritatem hoc facere debuit; adeoque eos per exactam diſciplinam ad communionem mere laicam identidem redegit, nec vel ante, dum in hæreſi viuerent, vel poſt eorum reditum ad eccleſiam, alios atque laicos reputauit; vti auctor noſter in ſequenti diſſertatione a me plenius demonſtratum inueniet, nec dubitem, quin eo contentus futurus ſit & acquieturus. Hæc igitur non potuit eſ-

ſe

ſe controuerſia, quam cum *Luciferianis* eccleſia habuit. Sed quæſtio erat, Num eccleſia ad hanc regulam diſciplinæ in exacto rigore & ſeueritate ſua ita adligata eſſet, vt non poſſet ex vlla prudentiæ ratione vel vlla extraordinaria neceſſitate ab ea diſcedere, vt *Ariano* vel alius generis hæretico epiſcopo permitteret fieri eccleſiæ catholicæ epiſcopum, ita vt ne ſuam ipſius communionem pollueret? LVCIFER eccleſiam non habere aiebat talem poteſtatem migrandi ſuas regulas, quæcunque id poſcere videretur neceſſitas. Et hinc communionem cum eccleſia ſoluebat, quod hos trecentos epiſcopos ſynodi *Ariminenſis* recepiſſet, quos tanquam *Arianos* hæreticos de gradu deiiciendos eſſe ſentiebat. Eccleſia autem libertatem ſuam ac poteſtatem ex iuſtis & idoneis rationibus ab hac regula diſcedendi tuebatur. Proinde, ſicut in quibuſdam caſibus *Arianos* aliosque hæreticos inter clericos recipere recuſabat; ita ſi pro prudentia ſua & caritate id expedire intelligeret, ordinariam regulam migrabat eosque arbitratu ſuo admittebat. Hæc res male habebat *Luciferum*, & hæc erat ſchiſmatis eius occaſio. Ille omnes hæreticos repudiandos eſſe contendebat, eccleſia eos arbitrio ſuo vel reiiciendos vel recipiendos eſſe ſtatuebat. Ille eccleſiæ poteſtatem hac in cauſſa ſimpliciter abiudicabat; eccleſia poteſtatem ſuam & libertatem agendi hac in re, prout idoneæ rationes & neceſſitudines eccleſiæ exigerent, tuebatur. Hinc *Arianos* aliosue hæreticos epiſcopos non promiſcue in eum ſtatum recipiebat, in quo erant, vti BRETTVS narrat, ſed tantum vt rei neceſſitas requirebat. Nonnumquam a regula ſua diſcedebat, vt plurimum autem ad communionem laicam eos reducebat; vti BRETTVS ex canonibus eccleſiæ & ex ipſius HIERONYMI dialogo diſcere potuiſſet, niſi, (vt ſolet) nimis properans feſtinansque concluſiones ſuas feciſſet. Nam, vt ſupra obſeruaui, HIERONYMVS cap. VII. huius dialogi dicit, per rigorem diſciplinæ nullos permitti eſſe epiſcopos in eccleſia, qui olim hæretici fuerint. Igitur admiſſio eorum non fuit res conſuetudinis, vel neceſſitatis, vel vniuerſalis moris, ſed tantum facta eſt per modum deflectendi ab ordinaria regula, tanquam res gratiæ ac beneuolentiæ, vel vtilitatis, prout prudentia hac illaue idonea occaſione ſuggereret; qua de re eccleſia ſemper ſeſe ipſa

 fa-

faciebat iudicem ſibique libertatem reſeruabat hoc vel illo modo agendi, quemadmodum maxime expedire exiſtimabat; id quod LVCIFER, quæ erat animi eius durities & moroſitas, concedere nolebat. Hic erat verus huius rei ſtatus, quidquid in contrarium attulit BRETTVS.

VIDEAMVS autem, quomodo aduerſus *Luciferianum* pro hac libertate & poteſtate eccleſiæ argumentetur HIERONYMVS, & quid commodi ex eius argumentatione BRETTVS noſter capere geſtiat. *Expone mihi*, inquit Hieronymus, *quare laicum venientem ab Arianis recipias, epiſcopum non recipias? Luciferianus* reſpondet: *Recipio laicum, qui & erraſſe ſe confitetur & Dominus mauult pœnitentiam peccatoris, quam mortem.* Orthodoxus dicit, *Recipe ergo & epiſcopum, qui erraſſe ſe confitetur, & Dominus mauult pœnitentiam peccatoris, quam mortem.* Luciferianus dicit, *Si erraſſe ſe confitetur: cur epiſcopus perſeuerat? deponat ſacerdotium; concedo veniam pœnitenti.* Hieronymus, *Reſpondebo tibi*, inquit, *ſermonibus tuis. Si laicus erraſſe ſe confitetur: quomodo laicus perſeuerat. Deponat ſacerdotium laici, id eſt baptiſma: & ego do veniam pœnitenti. Scriptum eſt enim, Regnum quippe nos & ſacerdotes Deo & Patri ſuo fecit. Et iterum: Gentem ſanctam, regale ſacerdotium, populum acquiſitum. Omne, quod licet chriſtiano, commune eſt tam epiſcopo, quam laico. Qui pœnitentiam agit, priora condemnat. Si non licet epiſcopo pœnitenti perſeuerare, quod fuerat: non licet & laico pœnitenti permanere in eo, propter quod pœnitentiam confitetur. Nos nobis aduerſa non facimus. Aut epiſcopum cum populo recipimus, quem facit chriſtianum, aut ſi epiſcopum non recipimus, ſcimus etiam nobis populum reiiciendum.*

DE his BRETTVS hanc quæſtionem format: *Nonne igitur ex principio Hieronymi & ſenſu ac praxi eccleſiæ catholicæ iſtius temporis ſibi aduerſa faciunt, qui diſſentientes laicos, vt laicos chriſtianos, & eorum doctores etiam in ſtationem laicorum recipiunt; eos autem, quos ſe putant facere chriſtianos per baptiſmum, vt clericos recipere nolunt? Eccleſia catholica, vt obſeruat*

vat

vat Hieronymus; *nullum pœnitentem recipiebat ſine baptiſmo*, *niſi ex ſecta venirent*, *cuius clerici etiam vt clerici reciperentur*.

Si diſciplinam primitiuæ eccleſiæ recte intellexiſſet BRETTVS, nunquam talem, qualis hæc eſt, propoſuiſſet quæſtionem. Parcere etiam animaduerſioni ſuæ potuiſſet, ſi non ex alia ratione, tamen matris ſuæ, eccleſiæ *Anglicanæ*, cauſſa, cuius cognita & profeſſa conſuetudo, non vero priuati cuiusdam hominis praxis, manifeſto caſtigatur. Neque vero eccleſia *Anglicana* magis, quam praxis vniuerſæ eccleſiæ primitiuæ, reprehenditur, quæ in recipiendis illis, qui apud hæreticos & ſchismaticos baptizati erant, ſæpiſſime hanc rationem inibat, vt illos tamquam laicos reciperet, quorum doctores & baptiſtas vt clericos recipere recuſabat, ſed illos tantum in ſtationem admittebat laicorum: quemadmodum auctori noſtro ex alius generis documentis, quam quibus ille heic inſiſtit, vberius demonſtrare conſtitui. Vt adeo quæcumque hac in re ſibi inuicem aduerſa fieri dicuntur, huius rei culpa non minus vniuerſæ eccleſiæ primitiuæ quam vllis eccleſiis aliis tribuatur. Interea tamen, ſi hunc difficilem locum HIERONYMI recte intelligo, (me enim eum penitus perſpexiſſe, non dixerim) nulla ratio ſuppetit faciendi talem ex argumentatione eius obſeruationem. HIERONYMVS enim heic mihi non videtur abſolute & dogmatice vel ſuam ipſius vel eccleſiæ ſententiam loqui, ſed vt dicitur, κατ' ἄνθρωπον cum aduerſariis ſuis, ex propriis ipſorum principiis & praxi argumentari. Satis manifeſtum eſt, ſic eum facere in quibuſdam locutionibus, vt quum ait: *Si laicus ſe erraſſe fatetur*; *quomodo laicus perſeuerat?* *Deponat ſacerdotium laici*, *id eſt baptiſma*, *& ego do veniam pœnitenti*. Hoc non erat conſentaneum principiis & praxi eccleſiæ. Hæc enim laicos non iubebat deponere baptiſmum, ſi ſemel recte baptizati eſſent ab hæreticis; neque HIERONYMVS id fieri vult, ſed aduerſariis ſuis tantum oſtendit, quid facere eos oporteat ex ſuis principiis, quum hæreticos omnes mere gentiles eſſe ſtatuant, et idcirco ſecundum principia eorum laicos æque debere deponere ſacerdotium ſuum, hoc eſt, baptiſma, atque clerici ſacerdotium ſuum deponere debeant, quia

ſi hæretici mere gentiles ſint, nullo iure baptiſmum chriſtianum habere vel dare poſſint. Et propterea tantumdem cauſſæ eſſe, cur eccleſiæ ſua relinquatur libertas recipiendi clericos in ſacerdotium ſuum, ſi id faciendum ducat, quam *Luciferiani* ſibi ſumant recipiendi laicos in ſacerdotium ſuum, quod erat illorum baptiſma, etiam vbi per principia ſua illos deponere debeant. Quare *Luciferianos* incuſat tanquam ſibi ſuisque ipſorum principiis aduerſa facientes, dum e contrario eccleſia principiis ſuis conuenienter agat, quippe quæ libertate ſua vtatur in recipiendis clericis in ordines ſuos, ſi pro ſua ſapientia id expedire iudicet. Non quod eccleſiam hoc in omnibus caſibus facere aut populum cum ſacerdotibus repudiare oporteat, vti BRETTVS contendit: Quorum neutrum vel ex HIERONYMO vel vllo alio auctore vnquam probare poterit, in more eccleſiæ fuiſſe poſitum. Nam, vt dixi antea, liquidò conſtat, illam ſæpius admiſiſſe laicos, ita vt nouum eos baptiſmum ſuſcipere non iuſſerit, eo ipſo tempore, vbi ſacerdotes reiecit, qui baptiſmum illis ex credito ſuo ſacerdotio exhibuerant. Vt mihi adeo planum eſſe videatur, HIERONYMVM heic cum aduerſariis ſuis ex hypotheſi, ſiue κατ' ἄνθρωπον diſputare; et ſi BRETTVS hac claui vti voluiſſet, obſcurum ſenſum & opinionem auctoris ſui felicius reſeraſſet, et minus neceſſariis notationibus animaduerſionibusque ſuis potuiſſet ſuperſedere.

SED pergit BRETTVS cum HIERONYMO pag.69. *Quamobrem oro te, vt aut ſacrificandi ei licentiam tribuas, cuius baptiſma probas, aut reprobes eius baptiſma, quem non exiſtimas ſacerdotem.* Et iterum, *Ego,* inquit, *non tam in præſenti Arianos vel improbo vel defendo, quam illam curſus mei metam circumeo; eadem ratione a nobis epiſcopum recipi, qua laicus recipitur.* Heic BRETTVS artificio quodam vſus duas voces in fine ſermonis *Hieronymiani* omiſit, quas interponi oportebat, vt lectori ſcopum auctoris ſui declararet. HIERONYMI enim verba habent: A VOBIS (ſcilicet *Luciferianis*) *recipitur;* quum, vti a BRETTO citantur, ita accipi poſſunt, quaſi HIERONYMVS dixiſſet, epiſcopum ab eccleſia recipi eadem ratione, qua laicus ab illa recipiatur; quando HIERONYMVS prorſus

ſus aliter loquitur, nimirum ita, *Eadem ratione a nobis* (catholicis) *epiſcopum recipi, qua laicus a vobis* (Luciferianis) *recipitur.* Quæ integra verborum citatio magnam differentiam in hac materia efficit, vti BRETTO noſtro mox oſtendam.

PROGREDITVR autem adhuc cum HIERONYMO: *Igitur paruulorum inter ſe certantium ritu quidquid dixeris, dicam; adfirmabis, adfirmabo; negabis, negabo; Arianus baptizat, ergo epiſcopus eſt: Non baptizat; tu refuta laicum, & ego non recipio ſacerdotem. Sequar te, quocunque ieris: aut pariter in luto hærebimus, aut pariter expediemur.*

PAVCIS interiectis *Luciferianus* in hunc modum argumentatur: *Laicus etiam extra eccleſiæ fidem baptizatus* (ſic legit BRETTVS, quod in meo codice edit. *Colon.* MDCXVI ita lego, *extra eccleſiam fide baptizatus*) *pœnitens recipitur: epiſcopus vero aut pœnitentiam non agit & ſacerdos eſt, aut ſi pœnitentiam egerit, eſſe epiſcopus definit. Quamobrem recte nos & laicum ſuſcipimus pœnitentem, & epiſcopum, ſi in ſacerdotio perſeuerare vult, repudiamus.* HIERONYMVS reſpondet: *Proba mihi, ab Arianis venientem laicum habere baptiſmum, & tunc pœnitentiam ei non negabo. Si vero chriſtianus non eſt, ſi non habuerit ſacerdotem, qui eum faceret chriſtianum, quomodo aget pœnitentiam homo, qui nec dum credit? Luciferianus* regerit: *Aequumne tibi videtur, vt Arianus epiſcopus ſit. Tu eum epiſcopum probas*, inquit HIERONYMVS, *quia ab eo recipis baptizatum, & in hoc reprehendendus es, quare a nobis parietibus ſeparavis, quum in fide & in Arianorum nobiſcum receptione conſentias. - - Eadem ratione epiſcopum ab Arianis recipio, qua tu recipis baptizatum. Conſentimus in fide, conſentimus in hæreticis recipiendis, conſentiamus etiam in conuentu. Luciferianus* reſpondet: *En, tollo manus, cedo, viciſti.*

SVNT hæc longiora loca ex HIERONYMI dialogo a BRETTO citata, quorum loco breuis quædam & perſpicua propoſitio, neceſſitatem rebaptizandi omnes, a laicis in caſibus ordinariis baptiza-

ptizatos, adſerens (cuiuſinodi aliquam ego pro legitimo laicorum baptiſmo in extraordinariis caſibus produxi) multo plus ad eius inſtitutum profuiſſet. Sed non ſimulat, ſe eiusmodi vllam inueniſſe, nec lectori ſuo eam indicat, ſed tantum has duas generales obſeruationes ſummatim facit. 1. *Me eſſe reprehendendum, quod* HIERONYMVM *de hac materia ſilere dixerim.* 2. HIERONYMVM *ſatis perſpicue oſtendiſſe, quæ fuerit eccleſiæ catholicæ de hoc capite ſententia. Et quæcunque ille ſenſerit de baptiſmo laico, in neceſſitate dato, certum eſſe, ipſum & eccleſiam cum ipſo, ſenſiſſe, quod baptiſmus laicus in ordinariis caſibus prorſus nullus & vacuus ſit, & quod illi, qui ſic creditum baptiſmum a laicis acceperunt, in eccleſiam recipiendi ſint non vt pœnitentes chriſtiani, ſed vt gentiles beneficio baptiſmatis. Manifeſtum enim ex eo eſſe, quod, niſi baptiſmo epiſcopali fuerint initiati, nullum prorſus baptiſmum accepiſſe exiſtimati ſint.*

QVOD ad primam eius obſeruationem attinet, tantum me abeſſe exiſtimo a temeritatis reprehenſione, quod HIERONYMVM hac de re ſilere dixerim, vt reprehenſione potius adficiendus eſſem, ſi aliter dixiſſem, niſi id magis directe, clarius et firmius probaſſem, quam fecit BRETTVS. Facilis res eſt, obſcuris rationibus & verbis antiquis rhetoricari, quemadmodum multi in intricata huius dialogi *Hieronymiani* parte fecerunt; at non æque facilis res eſt id agere, vt lector intelligat HIERONYMVM, quamquam eum ſæpius non ſuam ipſius opinionem, ſed tantum ex hypotheſi apud aduerſarios ſuos loqui dico. Puto tamen BRETTVM intelligere, quæ velim. Quædam ex maxime plauſibilibus verbis, quæ vrget BRETTVS, ſunt: *Reprobes eius baptiſma, quem non exiſtimas ſacerdotem.* Mihi autem videtur valde probabile, HIERONYMVM heic non exponere dogmatice ſuam ipſius opinionem, multo minus ſenſum & morem eccleſiæ, ſed tantum oſtendere aduerſariis ſuis, quid facere eos oporteat ex ſuis ipſorum principiis: ſicut vnusquiſque, qui integrum locum legerit, facile percipiet. *Luciferianus* longo ſermone probare ſtuduerat, " Arianos epiſcopos non eſſe admittendos, quia " ſint diſcipuli Antichriſti, hoſtes Chriſti, cæci duces, ſal infa-

" tuatum

" tuatum, idololatræ, ſacrilegi", &c. Et tandem ſic concludit: *Ex quibus oſtenditur, vos* (Orthodoxos) *per modicum fermentum* [d] *totam eccleſiæ maſſam corrupiſſe, & de eius manu hodie eucharistiam accipere, quem heri quaſi idololatram reſpuebatis.* Ad quæ HIERONYMVS reſpondet, *Sit, vt vis, Arianorum epiſcopus hoſtis CHRISTI, ſit infatuatum ſal, ſit lucerna ſine igniculo, ſit oculus ſine pupilla: nempe eo peruenies, vt ſalire non poſſit, qui ſal ipſe non habeat, non illuminet cæcos, non accendat exſtinctos. Tu autem, quum conditum ab eo cibum deuores, cur inſulſum arguis conditorem? De igniculo eius eccleſia tua lucet, & lucernam eius criminaris exſtinctam. Oculos tibi præbet & cæcus eſt? Quamobrem oro te, vt aut ſacrificandi ei licentiam tribuas, cuius baptiſma probas, aut reprobes eius baptiſma, quem non exiſtimas ſacerdotem. Neque enim fieri poteſt, vt qui in baptiſmate ſanctus eſt, ſit apud altare peccator.*

QVIS hinc non videt, planum HIERONYMI ſcopum eſſe, diſputare cum *Luciferianis* eosque confutare ſuis ipſorum principiis, oſtendendo illis, quod ſi quis epiſcopus *Arianus* idoneus ſit ad dandum verum baptiſmum (quod ipſimet credebant, baptiſmum eius ſuſcipientes nec eum vnquam repetentes) non minus idoneus ſit ſacerdos, id quod declaret offerendo ſacrificium ſuper altari: Si ius baptizandi habeat, habere eum etiam ius offerendi ſacrificium in altari. Quamobrem eos per principia ſua debere aut reſpuere baptiſmum epiſcopi *Ariani*, quem tamen ſuſcipiant, aut licentiam ei tribuere ſuper altari ſacrificandi, quod vehementer recuſent. Quæ HIERONYMI notiones per ſe fuerint, nihil in his omnibus eſt, quod nobis retegat. Sermo enim eius ex omni parte hypotheticus eſt, & argumentum duntaxat κατ' ἄνθρωπον, ex principiis & notis conſuetudinibus ſuorum aduerſariorum. Non dicit, neminem præter ſacerdotem, qui ſacrificium in altari offerre poſſit, (quæ notio ſacerdotis eſt, de quo heic ſermo eſt) baptizare poſſe: Ita enim nec diaconi in ordinariis caſibus, nec laici in extraordinariis caſibus id facere potuiſſent; neutri enim eo-

(d) Hier. contr. Lucifer. cap. II.

rum ſacrificium offerre licet in altari; et tamen HIERONYMVS vtriſque licentiam tribuit baptiſmum adminiſtrandi cum auctoritate, illis quidem in ordinariis, his vero in extraordinariis caſibus. Sed HIERONYMO tantummodo propoſitum erat oſtendere aduerſariis ſuis, ſi *Ariano* epiſcopo baptizandi licentiam concederent, ipſos eidem quoque licentiam offerendi ſacrificium in altari concedere oportere, ſiquidem epiſcopo vel ſacerdoti non poſſit horum officiorum alterum abrogari, alterum permitti: illum aut habere ius ad vtrumque officium, aut ad neutrum; non poſſe eum eſſe ſanctum & ſacerdotem in baptiſmate, & eodem tempore peccatorem & non ſacerdotem apud altare. Hic rationalis ſermo erat ad *Luciferianum* ex huius ipſius hypotheſi, quando quæſtio erat de *Ariano* epiſcopo, Anne tantumdem iuris haberet ſacrificandi quam baptizandi? Qui alterum concederet epiſcopo, eum ex iuſta ratione alterum quoque illi concedere, aut ex pari ratione vtrumque illi æqualiter abiudicare oportere. Nihil vero heic prorſus adſeritur, ſed omnia dicuntur ex hypotheſi. Non heic abſolute defendit vel improbat baptiſmum *Arianorum*, non dicit, epiſcopum *Arianum* habere ius ſacrificandi in altari, ſed tantum ex conceſſo, quod ius baptizandi habeat, vnde ius ſacrificandi ipſi adimi non poſſit. Vt proinde ab HIERONYMO heic nihil ſimpliciter definiatur de eo, quod ſacerdos ad baptiſmum adminiſtrandum quibuſcunque in caſibus abſolute neceſſarius ſit; niſi ſacerdotium, vti HIERONYMVS alicubi facit, diſtinguamus in ſacerdotium clerici & ſacerdotium laici, hoc eſt, baptiſma chriſtianum. In quo poſteriore & latiore ſacerdotii notione neceſſe eſt vnumquemque eſſe ſacerdotem, hoc eſt, baptizatum chriſtianum, qui chriſtianum baptiſma miniſtret. Licet enim *Luciferianus*, id tueri cogeretur ex abſurdis principiis ſuis HIERONYMVS tamen & veteres omnes id negant, poſſe hominem, qui ſit mere gentilis, dare baptiſmum chriſtianum. Ego vero non exiſtimo, HIERONYMO eſſe propoſitum hoc loco decernere, quis ſit miniſter baptiſmi, ſed tantum ex principio & conceſſo *Luciferianorum* inferre, Quod, ſi epiſcopus *Arianus* poteſtatem habeat baptizandi, tunc poteſtatem etiam habeat ſacrificandi in altari: atque ita eccleſiam, *Arianos* epiſcopos in priſtinum officium reſtituentem, ex

ipſis

Digitized by Google

ipſis *Luciferianorum* principiis vindicari. Non definit heic, Vtrum *Ariani* veri nominis epiſcopi ſint, an non? tametſi alicubi id negat: neque, An eccleſia, ſi ex diſciplinæ ſuæ rigore agere velit, eos debeat rurſus recipere in honorem epiſcopalem, quod itidem in aliis locis plane negat. Sed tantum arbitrariam eccleſiæ in illis recipiendis libertatem ex praxi vindicat *Luciferianorum*, quos ex eadem ratione, qua illis baptizare permittant, iisdem etiam ſacrificare in altari permittere oporteat.

PAVLLO longior fui in explanando hoc breui loco HIERONYMI, quia recta eius explicatio clauis inſtar futura eſt ad recludendum labyrinthum reliquarum obſcurarum & intricatarum ratiocinationum illius, quas BRETTVS demonſtrationis ſuæ elegit fundamentum. Hoc mentem HIERONYMI oſtendit, quando ait: *Ego non tam in præſenti Arianos vel improbo vel defendo, quam illam curſus mei metam circumeo, eadem ratione a nobis epiſcopum recipi, qua laicus a vobis recipitur. Quidquid dixeris, dicam; adfirmabis, adfirmabo; negabis, negabo; Arianus baptizat, ergo epiſcopus eſt; non baptizat: tu refuta laicum & ego non recipio ſacerdotem.* Nonne hoc caput eſt, in quo perſiſtit HIERONYMVS, vt *Luciferianos* ſequatur & cum illis diſputet ex ipſis eorum principiis? Nihil de poſitiua HIERONYMI vel eccleſiæ ſententia inuenias in his omnibus, ſed hoc eum agere manifeſtum eſt, vt aduerſarios in omnibus ſuis diuerticulis & flexionibus per ſuam ipſorum hypotheſin comprehendat. Alioquin HIERONYMVS ſibi ipſe contradiceret, quod *Arianus* ſit epiſcopus & non ſit epiſcopus; quod baptizare poſſit & non poſſit; quod eccleſia eum recipiat & non recipiat.

ITA rurſus, quando ait: *Proba mihi, ab Arianis venientem laicum habere baptiſmum, & tunc ei pœnitentiam non negabo. Si vero chriſtianus non eſt, ſi non habuerit ſacerdotem, qui eum faceret chriſtianum, quomodo ageret pœnitentiam homo, qui nec dum credit?* HIERONYMVS heic non abſolute negat, *Arianorum* baptiſma ſuſcipi poſſe (eccleſia enim reuera ſuſcipiebat) ſed tantum ex hypotheſi *Luciferianorum*, qui omnes *Arianos*, tam ſacerdotes laicos, quam ſacerdotes clericos mere gentiles eſſe dictitabant, & conſequenter vrget, non eſſe vllius generis ſacerdotes inter eos, qui chriſtianum

 ba-

Digitized by Google

baptiſmum conferre poſſint. Debere enim quempiam eſſe huius illiusue generis ſacerdotem, non vero mere gentilem, antequam chriſtianum baptiſmum dare poſſit. Vt adeo, quando dicit, non eſſe quempiam chriſtianum, ſi non habuerit ſacerdotem, qui ipſum chriſtianum faceret, nihil valeat pro illa ſententia, qua baptiſmus laicorum generatim inualidus eſſe ſtatuitur (quem ipſe HIERONYMVS laicis, ſiue laicis ſacerdotibus, vt vocat, in caſibus neceſſitatis permittit) niſi ex hypotheſi *Luciferianorum*, qui omnes *Arianos* non ſacerdotes, ſed mere gentiles declarabant.

DENIQVE, quando *Luciferianus* rogat, *Aequumne tibi videtur, vt Arianus epiſcopus ſit?* reſpondet HIERONYMVS, *Tu eum epiſcopum probas, quia ab eo recipis baptizatum.* Hoc reſponſum datur *Luciferiano* ex ſua ipſius praxi. HIERONYMVS non dicit, quicunque baptizet, eum eſſe epiſcopum; ita enim presbyter & diaconus forent epiſcopi, imo laicus eſſet epiſcopus, quia baptizat in neceſſitatis caſibus. Sed tantum dicit, ſi *Luciferiani Ariano* epiſcopo baptizandi dant licentiam, hac ſua eos praxi probare, quod licentiam habere poſſit quoſcunque alios actus epiſcopales perficiendi, & quod non habeant cauſſam cum eccleſia altercandi, vti faciant, quod *Arianis* epiſcopis concedat licentiam officia ſacra iterum obeundi in eccleſia, ſi pro ſua prudentia ſic fieri debere intelligat, ſiquidem illi ipſi eis permittant actum epiſcopalem perficere, videlicet baptiſmum, & quod hoc ſatis ſit ad defendendam eccleſiam in denuo recipiendis illis ad officium altaris; ſiquidem non poſſit idonea ratio aſſignari, cur epiſcopo baptizandi, non autem ſacrificandi in altari licentia (ſi quidem eccleſia id expedire credat) danda ſit.

AEQVVM & prudentem quemque lectorem exiſtimo perſpecturum eſſe ſcopum dialogi HIERONYMI in his locis omnibus, quod non eo ſpectet, vt baptiſmum laicalem nullam vim pretiumue habere euincat; ſed vt eccleſiam, pro ſua prudentia epiſcopis *Arianis* tribuentem indulgentiam, ex principiis *Luciferianorum* defendat, prout ego rem explicaui. Quamobrem non video, cur reprehenſione dignus ſim, quod HIERONYMVM hac in materia ſilere dixi, licet aliter ſentiat BRETTVS.

FAC

Fac vero, HIERONYMVM opinionem ſuam contra vim & valorem baptiſmi laicalis in caſibus ordinariis aperte pronuntiaſſe, vti BRETTVS eum feciſſe ſibi perſuadet: tamen hinc non certo ſequitur, vt vniuerſa eccleſia eamdem opinionem habuerit. Nonne enim HIERONYMVS, æque ac alius quiſpiam, errare potuit in ſenſu & praxi eccleſiæ, aut illum in hoc capite æque ac in aliis quibusdam perperam capere? Nonne in ſenſu eccleſiæ æque tunc potuit errare, atque nunc BRETTVS errat, vel ego erro in ſenſu & praxi eccleſiæ *Anglicanæ*, vt qui contrarias opiniones hac de re tradimus, & idcirco alterutrum noſtrum errare neceſſe eſt? Etiamſi HIERONYMVS id pro ſenſu eccleſiæ vel planiſſimis verbis venditaſſet, tamen ſi maius teſtimonium ab eccleſia ipſa in promtu eſt, et eiusmodi quidem teſtimonium, cui contradici nequit, quod aliter ſe habeat: tum teſtimonio eccleſiæ ipſius, non vero HIERONYMI in hoc caſu fides adhibenda eſt. Atqui ſic fuiſſe, ego alio genere demonſtrationis probabo, quam quo BRETTVS gloriatur. Perſpicue enim ex hiſtoria priorum ſex generalium conciliorum & multorum aliorum (quæ quum plene inter ſe conſentanea ſint, de ſenſu & praxi eccleſiæ firmiſſimum teſtimonium dicunt) oſtendam, eccleſiam baptiſmum eorum recepiſſe quos in laicis poſuit. Omnes enim hæretici & ſchiſmatici, ſi ſemel conuicti & gradu moti eſſent, non niſi laici opinione eccleſiæ erant. Quod ſi BRETTO ſic eſſe dilucide demonſtrauero, tunc eum ſpero ceſſurum eſſe robori argumenti, quod euidentiam demonſtrationis habet, ſiquidem tam firma probatio eſt, quam natura materiæ ſubiectæ dare poteſt. Neque neceſſe habebimus longius diſputare vel cauillari mutuo de HIERONYMI vel alius cuiuſdam priuati auctoris opinione, quando quæſtio per ſupremam eccleſiæ auctoritatem ſemel deciſa eſt penitus. Hoc igitur eſt, quod cum BRETTO & reliquis, qui cum ipſo conſentiunt, in ſequenti diſſertatione tentare & conficere induxi animum.

§. VII.

Teſtimonium Chryſoſtomi *nihil probare contra baptiſmum laicorum in caſibus extraordinariis.*

EAMDEM ob cauſſam ſilentio præterire poteram, quæ BRETTVS dicit de CHRYSOSTOMO, p. 53. qui vnus ſolus auctor ſupereſt, quem pro cauſſa ſua audet adducere. Iam ſupra dixi, IOANNEM FORBESIVM in interpretanda mente CHRYSOSTOMI longius aberraſſe. Quando enim CHRYSOSTOMVS officium baptiſmi ad manus ſacerdotis reſtringit, de caſibus tantum ordinariis loquitur; alioqui diaconi, qui non ſunt ſacerdotes, in quibuſcunque caſibus non minus, quam laici ſimpliciter excluſi eſſent: et tamen CHRYSOSTOMVS diaconis baptizandi licentiam in caſibus neceſſitatis tribuit: vnde liquet, ſermonem ei eſſe tantum de adminiſtratione baptiſmi in caſibus ordinariis. Ad quæ BRETTVS noſter regerit, CHRYSOSTOMVM hoc loco per ſacerdotem intelligere ſolum epiſcopum. Quod, mea quidem ſententia, non eſt cauſſam meliorem ſed deteriorem reddere. Ita enim, ex interpretatione FORBESII, baptiſmus validus non poſſet adminiſtrari, niſi per manus epiſcopi. Et BRETTVS tamen fieri id poſſe dicit a presbyteris & diaconis cum epiſcopi auctoritate. Ego vero aliquam differentiam eſſe arbitror inter manus epiſcopi & auctoritatem illius, atque ita FORBESIVS ſentit, qui hunc locum pro argumento adhibet contra diaconos & laicos, & id quidem cum ſatis idonea ratione, ex ſua quidem hypotheſi, quod nemo præter ſacerdotem, ſuas ipſius manus in ipſo actu adplicantem, habere poſſit auctoritatem baptizandi in vllo caſu, quicumque demum fuerit. Neque enim manus diaconi ſunt manus ſacerdotis ex CHRYSOSTOMI vel FORBESII opinione, ſiue nos per ſacerdotem intelligamus ſolum epiſcopum, vel epiſcopum & presbyterum ſimul. Vt proinde hic locus eo ſenſu, quem ei dat FORBESIVS, æque contra diaconos atque contra laicos valeat. Quid? BRETTVS adeo non vindicat FORBESIVM, vt ad aliam etiam rem confugiat & dicat, dia-

Digitized by Google

diaconos habere poſſe auctoritatem baptizandi ab epiſcopo, quod autem pernegat FORBESIVS. Ita viri iſti opinionum diſſenſione inuicem diſcrepant, neuter tamen eorum verum adſequitur, quia CHRYSOSTOMVM recte interpretari recuſant de baptiſmi adminiſtratione in ſolis ordinariis caſibus, quippe quam eius mentem non poſſe non eſſe oſtendi.

AIT vero *Brettus, Chryſoſtomi opinionem eatenus cum ſua & FORBESII opinione concordare, vt omnes baptiſmos antiepiſcopales, hoc eſt ab illis datos, qui non habeant mandatum & auctoritatem ab epiſcopo, inualidos & irritos eſſe oſtendat.* Ad quae reſpondeo: Etiamſi omnes iſtiuſmodi baptiſmi inualidi eſſe concedantur; hoc tamen plus eſt, quam quod ex hoc loco CHRYSOSTOMI probare BRETTVS poteſt, niſi merum ſilentium vim probandi habere dicatur. CHRYSOSTOMVS enim heic nihil monet de baptiſmo epiſcopali vel antiepiſcopali, ex mandato vel ſine mandato, cum auctoritate vel ſine auctoritate exhibito; ſed dicit tantum, baptiſmum dari non poſſe niſi per manus ſacerdotis, quod de ordinaria adminiſtratione per epiſcopum vel presbyterum accipio; FORBESIVS autem ad omnes caſus, non ordinarios tantum, ſed extraordinarios etiam id extendit, et hoc ipſo diaconos non minus quam laicos a poteſtate baptizandi excludit; BRETTVS officia baptiſmi ad manus epiſcopi reſtringit, dicit vero, eum poſſe presbytero vel diacono negotium baptizandi dare, non autem laico, quod ſane nihil aliud eſt, quam ſuam ipſius non auctoris ſui ſententiam loqui. Nam in CHRYSOSTOMI verbis eiuſmodi diſtinctiones non inuenias, & BRETTVS ſenſum huius loci, quem ei tribuit, ex aliis eiuſdem auctoris locis, ſicut ego feci, debuiſſet demonſtrare, ſi intelligenti lectori facere voluiſſet ſatis.

AT VERO BRETTVS paullo vlterius progreditur & dicit, CHRYSOSTOMVM non priuatam ſuam opinionem ſed teſtatam eccleſiae ſententiam & conſuetudinem declarare. Verumtamen lector hoc eius fidei credat, neceſſe eſt, nullam enim eius probationem adfert, niſi quod dicit, eccleſiam hoc munus ad officium

cium epiſcopale reſtrinxiſſe, & hoc ipſum (ex ipſius quidem opinione) omnes baptiſmos, qui mandato epiſcopi deſtituantur, re ipſa effeciſſe inualidos. Iam vero hæc res eſt, cum BRETTO a me exploranda, An omnes baptiſmi ſine auctoritate & mandato ab illis adminiſtrati, qui re ipſa non ſunt ſacerdotes ſed tantum laici, prorſus inualidi & vacui declarati, et vt tales repeti iuſſi fuerint ab eccleſia.

BRETTVS hoc adfirmat ex teſtimoniis CYPRIANI, BASILII, HIERONYMI & CHRYSOSTOMI, quæ iam examinaui; ego autem illud ex firmiſſimo teſtimonio omnium generalium & particularium conciliorum eccleſiæ nego, quorum decreta & ſanctiones de ſenſu & praxi eccleſiæ teſtimonium grauiſſimum dicere exiſtimandæ ſunt. Ex quibus oſtenſurus ſum, eccleſiam ſuſcepiſſe baptiſmum quorundam hæreticorum & ſchiſmaticorum, qui nullos vmquam veri nominis ordines ex epiſcopali ordinatione acceperunt; baptiſmum item aliorum, quibus de gradu deturbatis ordines ſuos ipſa ademit, in ſtatu auctoritatis omni ex parte relictis, & omni ſacerdotali poteſtate exutis, ita vt ne nomen quidem, multo minus dignitatem & auctoritatem, ſacerdotum haberent, ſed ad ſtatum & conditionem laicorum prorſus redacti eſſent. Si hæc amico meo per modum demonſtrationis ad conuictionem ipſius probauero, nullam mihi amplius diſputationem cum eo futuram credo, quamcumque cum aliis habuero de hac materia, quia eum noui eſſe virum ingenuum, & ipſe promiſit, ſe manus mihi daturum, ſi honeſta ratione conuinceretur. Et heic quidem id ei laudi do, vt ipſum diſputationem, quam mecum ingreſſus eſt, tanta cum alacritate & eruditione, quam cauſſa ferre voluit, et tanta cum honeſtate ac chriſtiana moderatione, quam vllus diſputator hoc tempore, perſecutum eſſe profitear. Quo nomine omnino commendandus eſt, eaque re non poterit non exiſtimationem ſuam augere apud illos, qui alias non poſſent, quin aſſentirentur falſis eius notionibus, quæ generali ſenſui & praxi eccleſiæ catholicæ tantopere aduerſantur.

HI-

HISTORIAE SCHOLASTICAE
BAPTISMI LAICORVM
PARS POSTERIOR.

CAPVT PRIMVM.

HAEreticos, ſchiſmaticos, de gradu deiectos clericos & clericos excommunicatos, ſemel quidem conuictos & legitima cenſura adfectos, non habere amplius auctoritatem dandi baptiſmum & miniſtrandi tanquam ſacerdotes & miniſtros Dei & eccleſiæ; ſed exinde omnes eorum actus auctoritate carere & tantum fieri per vſurpationem. Quod probatur ex hiſtoria priorum ſex generalium conciliorum eorumque agendi modo aduerſus hæreticos, ſchiſmaticos & alios reos.

§. I.

Quomodo Meletius *officio pulſus & omni miniſteriali auctoritate exutus fuerit a concilio* Nicæno.

PRIMVM generale concilium fuit concilium *Nicænum*, quod homines chriſtiani omnes reuerentur, & quod vel ſolum toti huic diſputationi finiendæ ſufficeret. Coactum eſt hoc concilium a *Conſtantino* anno CCCXXV ad opprimendas flammas a *Meletio* & *Ario* aliquanto ante ſuſcitatas in eccleſia. *Meletius* epiſcopus erat *Lycopoli* in *Ægypto*, qui longo tempore ſchiſmatis, ab ſeipſo contra epiſcopos *Alexan-*

Digitized by Google

driæ, legitimos metropolitas ſuos, effecti ducem atque auctorem ſe præbuit. Occaſio ſchiſmatis hæc fuit: *Meletius* tempore perſecutionis ſub *Diocletiano* fidem chriſtianam inficiatus idolis ſacrificauerat, quam ob rem aliaſque cauſſas ſecundum leges eccleſiæ munus ei ſuum abrogabatur (*a*) a *Petro*, epiſcopo *Alexandriæ*, qui illico poſt martyrio vitam finiuit. *Meletius* huic legitimæ cenſuræ adeo ſe non ſubmiſit, vt ſchiſma excitaret, primum quidem aduerſus *Petrum*, deinde aduerſus *Achillam* & *Alexandrum* illius ſucceſſores; epiſcopos & ſacerdotes per omnem *Ægyptum* & *Thebaidem* conſecrans, ad factionem ſuam confirmandam; et hoc facere perrexit ad tempus vſque concilii *Nicæni*. Quamobrem concilium illud ad coërcendam hanc illius audaciam & confirmandam ſententiam, de eo antea latam, hoc præciſum decretum aduerſus eum publicauit, quod in epiſtola eius ſynodica, ad eccleſias *Alexandriæ*, *Ægypti*, *Libyæ* & *Pentapolis* miſſa & SOCRATI (*b*) atque THEODORETO memorata, ſic habet. *Placuit de Meletio, vt in ciuitate ſua maneat, nec vllam habeat aut manus imponendi aut eligendi poteſtatem; nec huius*

(*a*) Socrat. hiſt. lib. I. c. VI. Ὑπὸ Πέτρου τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας τοῦ ἐπὶ Διοκλητιανοῦ μαρτυρήσαντος. Μελίτιός τις μιᾶς τῶν ἐν Αἰγύπτῳ πόλεων ἐπίσκοπος καθῃρέθη δι' ἄλλας τε πολλὰς αἰτίας καὶ μάλιστα, ὅτι ἐν τῷ διωγμῷ ἀρνησάμενος τὴν πίστιν ἐπέθυσεν· οὗτος καθαιρεθεὶς πολλούς τε ἰσχηκὼς τοὺς ἑπομένους αὐτῷ, αἱρεσιάρχης κατέστη τῶν ἄχρι νῦν ἐξ αὐτοῦ κατὰ τὴν Αἴγυπτον Μελιτιανῶν καλουμένων. *Meletius quidam epiſcopus Aegypti a Petro Alexandriæ epiſcopo, qui ſub Diocletiano martyrium conſummauit, tum ob alias cauſſas depoſitus eſt, tum præſertim eo, quod perſecutionis tempore fidem inficiatus ſacrificaſſet. Qui quum ſacerdotio pulſus eſſet, multosque haberet ſectatores, ducem atque auctorem ſe præbuit eorum, qui ab eius nomine Meletiani etiamnum appellantur.* Athanaſ. apol. p. 777. (p. 177. edit. Par. MDCXCVIII.) Πέτρος παρ' ἡμῖν πρὸ μὲν τοῦ διωγμοῦ γέγονεν ἐπίσκοπος, ἐν δὲ τῷ διωγμῷ καὶ ἐμαρτύρησεν. Οὗτος Μελίτιον ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου λεγόμενον ἐπίσκοπον, ἐπὶ πολλαῖς ἐλεγχθέντα παρανομίαις καὶ θυσίᾳ ἐν κοινῇ συνόδῳ τῶν ἐπισκόπων καθεῖλεν. Ἀλλὰ Μελίτιος οὐ πρὸς ἑτέραν σύνοδον κατέφυγεν, οὐδὲ ἐσπούδασεν ἀπολογήσασθαι τοῖς μετὰ ταῦτα, σχίσμα δὲ πεποίηκε. *Petrus apud nos ante perſequutionem epiſcopus, in perſequutione martyr occubuit. Hic Meletium, qui epiſcopus in Aegypto erat, plurimorum conuictum ſcelerum, ac potiſſimum, quod immolaſſet idolis, in communi epiſcoporum ſynodo depoſuit. Meletius vero neque ad aliam confugit ſynodum, neque curauit apud poſteros ſe ſe purgare, ſed ſchiſmatis auctor fuit.*

(*b*) Socrat. lib. I. cap. IX. Ἔδοξεν Μελίτιον μὲν - - μένειν ἐν τῇ πόλει ἑαυτοῦ,

rei

rei cauſſa aut in vico aut in vrbe vlla compareat; ſed nudum honoris ſui nomen retineat. Illi vero, qui ab ipſo conſtituti ſunt, ſanctiore ordinatione confirmati, ad communionem admittantur, ea lege, vt honorem quidem ac miniſterium retineant, ſecundo tamen ſemper loco ſint ab iis omnibus, qui in vnaquaque poroccia & eccleſia verſantur, a cariſſimo collega noſtro Alexandro prius ordinati. HENRICVS VALESIVS & ELLIES DVPINIVS aliique viri docti verba illa μυστικωτέρᾳ χειροτονίᾳ βεβαιωθέντας nouam ordinationem ſignificare exiſtimant. Quomodocunque res ſe habet, certe nouam auctoritatem & confirmationem ab eccleſia indicant, & omnia eorum, quæ venditarint, officia miniſterialia facta eſſe declarant ſine legitima ac iuſta auctoritate atque per meram vſurpationem. Et ſi perrexiſſent agere, vt antea egerant, omnes eorum actus miniſteriales nihil auctoritatis habituri fuiſſent, maxime poſt eiusmodi ſollemnem & iudicialem deiectionem de gradu, a maxima poteſtate eccleſiæ in generali quodam concilio factam. Hoc, reor, ſole meridiano clarius eſt, aut concilium *Nicænum* non habuiſſe a Deo auctoritatem *Meletium*, per poteſtatem clauium, ob contumaciam & culpam ipſius auctoritate ſua priuandi; aut *Meletium* non habuiſſe poſtea auctoritatem agendi quidquam pro epiſcopo eccleſiæ; nec vllum ex ſectatoribus eius, qui ab eo ſolum acceperant auctoritatem, officia miniſterialia perficiendi, vſque dum magis legitimam auctoritatem ab eccleſia nacti eſſent. Neque tamen concilium baptiſmos horum omnium irritos, eosue, qui ab illis ad eccleſiam redirent, rebaptizandos eſſe decreuit; quemadmodum fecit in cauſſa *Paulianiſtarum* canone vndeuiceſimo. Quia licet *Meletiani* & *Paulianiſtæ* æqualiter priuati eſſent vera eccleſiæ auctoritate baptiſmum aut aliud quoddam ſacrum officium adminiſtrandi, tamen illi in forma eccleſiæ baptizabant, iſti vero non; quæ ratio huius diſcriminis erat. Et

καὶ μηδεμίαν ἐξουσίαν ἔχειν αὐτὸν μήτε χειροθετεῖν, μήτε προχειρίζεσθαι, μήτε ἐν χώρᾳ, μήτε ἐν πόλει ἑτέρᾳ φαίνεσθαι, ταύτης τῆς προφάσεως ἕνεκα· ψιλὸν δὲ τὸ ὄνομα τῆς τιμῆς κεκτῆσθαι· τοὺς δὲ ὑπ' αὐτοῦ κατασταθέντας, μυστικωτέρᾳ χειροτονίᾳ βεβαιωθέντας κοινωνῆσαι ἐπὶ τούτοις, ἐφ' ᾧτε ἔχειν μὲν αὐτοὺς τὴν τιμὴν καὶ λειτουργίαν, δευτέρους δὲ εἶναι ἐξάπαντος πάντων τῶν ἐν ἑκάστῃ παροικίᾳ τε καὶ ἐκκλησίᾳ ἐξεταζομένων, τῶν ὑπὸ τοῦ τιμιωτάτου καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν Ἀλεξάνδρου προκεχειροτονημένων. Theodoret. lib. I. cap. IX.

hoc

hoc ſenſum Patrum *Nicænorum* plane oſtendit, quod non ſtatuerint, baptiſmum, debita forma datum, neceſſario repetendum eſſe, ideo quod datus fuerit a perſona, quæ eum dandi non habuerit iuſtam auctoritatem. Tum enim non minus *Meletianos* quam *Paulianiſtas* rebaptizari iuſſiſſent: quod vero nec illi fecerunt, nec vllum aliud concilium; nec vllum exemplum huiuſmodi rebaptizationis *Meletianæ* in vniuerſa hiſtoria antiqua, quod ego ſciam, occurrit.

FACTO hoc decreto, *Meletius* ſimulac *Lycopolin* rediiſſet, in inſtituto ſuo perrexit, & in contemtum concilii epiſcopos ad ſchiſma ſuum propagandum ordinauit, vti fecerat antea. Vti enim CAESAR BARONIVS ex ATHANASIO (*c*) obſeruat, *Arſenium* ordinauit epiſcopum ciuitatis *Hypſelitarum* in *Thebaide*, & SOZOMENVS (*d*) addit, eum paullo ante obitum ſuum *Ioannem* quemdam ex familiaribus ſuis in ſuum locum *Lycopoli* ſurrogaſſe. Num vero quis dixerit, *Meletium* habuiſſe auctoritatem ordinandi hosce homines, poſtquam concilium omnem poteſtatem auctoritatemque ei ademit? Quod ſi non, certe *Meletius* non fuit verus ſacerdos & miniſter Dei eiusue eccleſiæ, ſed omnes actus eius auctoritate caſſi fuerunt & tantum per illicitam facti vſurpationem.

§. II.

Quomodo Arius *loco motus & anathemati ſubiectus fuerit ab eodem concilio.*

IDEM concilium auctoritatem ſuam paullo apertius oſtendit in damnatione *Arii*, & epiſcoporum hæreſi cum ipſo coniunctorum. Nam eos non ſolum officio pepulit, ſed anathemate etiam percuſſit. *Arius* iam antea ab *Alexandro*, epiſcopo ſuo, ſemel aut bis depoſitus, & in plena epiſcoporum *Aegyptiorum*

(*c*) Athanaſ. apol. II. (p. 185. edit. cit.) *Αρσένιος ἐπίσκοπος τῶν ποτε ὑπὸ Μελιτίῳ τῆς Ὑψηλιτῶν πόλεως κ. τ. λ.* *Arſenius epiſcopus ciuitatis Hypſelitarum, qui quondam ſub Meletio fuere*, cetera. Baron. ad an. CCCXXVI. num. VII. Ordinauit pariter Meletius contra decreta Nicæna Arſenium epiſcopum Hypſelitarum, quibus ipſe Meletius, (vt ait Athanaſius apol. II.) aliquando præfuit.

(*d*) Sozomen. lib. II. cap. XXI. *μετ' ὀ πολὺ δὲ μέλλων τὸν βίον καταλιμπάνειν, Ἰωάννην τινὰ τῶν αὐτῶν συνήθων - - καθίστησιν ἀντ' αὐτοῦ.*

ſynodo

ſynodo ſacrorum vſu & chriſtianorum conuentu excluſus, ſeu anathemati ſubiectus fuerat. SOCRATES (*e*) narrat, *Alexandrum* collecto multorum epiſcoporum concilio *Arium* & reliquos, ſententiam eius amplexos, gradu mouiſſe, & epiſcopos, per ſingulas vrbes conſtitutos, per epiſtolam encyclicam hac de re feciſſe certiores. Hæc epiſtola SOCRATI memoratur, in qua abdicati dicuntur ab eccleſia, & anathemate perculſi, & declarati alieni ab eccleſia & fide catholica. Et ALEXANDER ſe hoc aliis eccleſiis dicit indicare, vt faciant, quod deceat chriſtianos, hoc eſt, vt eos omnes, qui aduerſus CHRISTVM & loquantur & ſentiant, non ſecus ac Dei hoſtes & corruptores animorum auerſentur; ac ne aue quidem eiuſmodi hominibus dicant, vt ne ſceleribus eorum vllo modo communicent, ſicut a beato *Ioanne* præceptum ſit. EPIPHANIVS (*f*) eiuſdem rei mentionem facit dicitque, *Arium* eccleſia pulſum eiuſque excommunicationem per totam ciuitatem publicatam fuiſſe. COTELERII curioſa & diligens indagatio ipſam formam depoſitionis reperit in bibliotheca regis *Galliarum*, quam notis ſuis in *conſtitutiones apoſtolorum* (g) attextam exhibet. Quod igitur *Alexander* & ſynodi *Aegyptiæ*

(*e*) Socrat. lib. I. cap. VI. Ἀλέξανδρος συνέδριον πολλῶν ἐπισκόπων καθίσας τὸν μὲν Ἄρειον ϗ τοὺς ἀποδεχομένους τὴν δόξαν αὐτοῦ καθαιρεῖ· Γράφει δὲ τοῖς κατὰ πόλιν, τοιάδε, κ. τ. λ. - - Διὸ ϗ ἀπεκηρύχθησαν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ϗ ἀνεθεματίσθησαν. - - ἀποδείξαντες αὐτοὺς ἀλλοτρίους τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τε ϗ πίστεως. - - Πρέπει γὰρ ἡμᾶς ὡς χριστιανοὺς ὄντας, πάντας τοὺς κατὰ Χριστοῦ λέγοντάς τε ϗ φρονοῦντας, ὡς θεομάχους ϗ φθορέας τῶν ψυχῶν ἀποστρέφεσθαι, ϗ μηδὲ κἂν χαίρειν τοῖς τοιούτοις λέγειν, ἵνα μή ποτε ϗ ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῶν κοινωνοὶ γινώμεθα, ὡς παρήγγειλεν ὁ μακάριος Ἰωάννης.

(*f*) Epiphan. hæreſ. LXIX. num. III. Ἐξωθεῖ αὐτὸν τῆς ἐκκλησίας ϗ ἐκκηρυκτὸν ποιεῖ ἐν τῇ πόλει.

(*g*) Coteler. not. in conſtit. apoſt. lib. VIII. cap. XXVIII. (In gratiam eorum, qui hanc depoſitionem legere volent, Cotelerium autem ipſum euoluere non poſſunt, lubet eam, etſi longiorem, heic interponere.) Καθαίρεσις Ἀρείου ϗ τῶν σὺν αὐτῷ, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας. Ἀλέξανδρος πρεσβυτέροις ϗ διακόνοις Ἀλεξανδρείας ϗ Μαρεώτου παρὼν παροῦσιν ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς ἐν Κυρίῳ χαίρειν. Εἰ ϗ φθάσαντες ὑπεγράψατε, οἷς ἐπέστειλα τοῖς περὶ Ἄρειον προτρέπων αὐτοῖς (αὐτοὺς) ἀρνήσασθαι μὲν τὴν ἀσέβειαν, πεισθῆναι δὲ τῇ ὑγιαινούσῃ ϗ καθολικῇ πίστει, ϗ ἐδείξατε ἑαυτῶν ὀρθὴν τὴν προαίρεσιν ϗ τὴν ἐν τοῖς δόγμασι συμφωνίαν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὅμως ἐπειδὴ ϗ πρὸς τοὺς ἁπανταχοῦ συλλειτουργοὺς ἐπέστειλα περὶ τῶν περὶ Ἄρειον, ἀναγκαῖον ἡγησάμην, ὑμᾶς μὲν τοὺς τῆς πόλεως κληρικοὺς συναγαγεῖν, ὑμᾶς δὲ τοὺς ἀπὸ τοῦ Μαρεώτου μεταπέμψασθαι, μάλιστα ὅτι ϗ ἀφ'

antea fecerant, magna ſynodus *Nicæna* ratum habebat atque confirmabat, declarans *Arium* & duos epiſcopos, *Secundum* & *Theonam*, qui cum eo conſenſerant, officio eſſe excludendos (*b*). Anathemate etiam damnabat ipſum & omnes eius ſectatores, hæc verba ſymbolo ſuo ſubiungens, (*i*) *Eos, qui dicunt, Fuit aliquando tempus, quum non eſſet, & antequam gigneretur, non erat: vel quod de non exſtantibus factus ſit, aut qui ex altera ſubſtantia vel eſſentia dicunt eſſe filium Dei, aut creatum, aut conuerſioni mutationique obnoxium, anathematizat ſancta catholica & apoſtolica eccleſia.*

Iam harum horribilium cenſurarum tenore *Arius* & omnes eius ſectatores non tantum ab officiis ſuis & ordinibus clericalibus abdicati, ſed etiam a communione laica & omnibus christianorum

ὑμῶν Χάρης καὶ Πιστὸς πρεσβύτεροι, καὶ Σαραπίων καὶ Παράμμων καὶ Ζώσιμος καὶ Εἰρηναῖος διάκονοι, ἐπηκολούθησαν τοῖς περὶ Ἄρειον, καὶ ἠγάπησαν σὺν αὐτοῖς καθαιρεθῆναι· ἵνα καὶ τὰ νῦν γραφόμενα γνῶτε, ἵνα τε ἐν τούτοις συμφωνίαν ἑαυτῶν ἐπιδείξησθε, καὶ τῇ καθαιρέσει τῶν περὶ Ἄρειον πιστοὶ σύμψηφοι γίνησθε. Πρέπει γὰρ τὰ παρ᾽ ἐμοῦ γραφόμενα γινώσκειν ὑμᾶς, καὶ ἕκαστον ὡς παρ᾽ αὐτοῦ γραφόμενα, ἐν τῇ καρδίᾳ κατέχειν. *Depoſitio Arii & eorum, qui cum illo, per Alexandrum archiepiſcopum Alexandriæ. Alexander presbyteris & diaconis Alexandriæ atque Mareotæ præſens præſentibus, dilectis fratribus in Domino ſalutem. Licet iam ſubſcripſeritis illis, quæ ad Arium & Arianos miſi, adhortans eos ad negandam impietatem & ad aſſentiendum ſanæ atque catholicæ fidei, rectamque ſententiam veſtram oſtenderitis, nec non in dogmatibus conſonantiam cum eccleſia catholica: tamen quia & ad omnes vbique terrarum comminiſtros de Ariana ſecta litteras dedi, neceſſarium cenſui, vt vos quidem ciuitatis clericos congregarem, vos vero qui de Mareota iſtis arceſſerem, præcipue quum ex vobis quoque Chares & Piſtus presbyteri, Serapio, Parammon, Zoſimus & Irenæus diaconi Arianos affectati fuerint, atque cum illis deponi voluerint; quo tum quæ nunc ſcriptis mandata ſunt, cognoſcatis, tum veſtrum in iis conſenſum demonſtretis, itemque Arii, Piſti ſociorumque depoſitioni ſuffragemini. Decet enim vos, quæ a me ſcripta ſunt ſcire, & vnumquemque ea, quaſi a ſe eſſent exarata, corde retinere.*

(*b*) Concil. Nicæn. epiſt. Synod. ap. Socrat. lib. I. cap. IX. Τοσοῦτον δὲ ἴσχυσεν αὐτοῦ ἡ ἀσέβεια, ὡς καὶ παραπολέσαι Θεωνᾶν ἀπὸ Μαρμαρικῆς, καὶ Σεκοῦνδον ἀπὸ Πτολεμαΐδος· τῶν γὰρ αὐτῶν κἀκεῖνοι τετυχήκασι. *Tantam vero vim habuit eius impietas, vt Theonan Marmaricæ & Secundum Ptolemaidis epiſcopum ſecum in exitium pertraxerit. Nam & in iſtos, eadem quæ in illum, lata ſententia eſt,*

(*i*) Ap. Socrat. lib. I. cap. VII. Τοὺς δὲ λέγοντας, ἦν ποτε, ὅτε οὐκ ἦν, ἢ οὐκ ἦν πρὶν γεννηθῆναι, ἢ ἐξ οὐκ ὄντων ἐγένετο, ἢ ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως ἢ οὐσίας φάσκοντας εἶναι, ἢ κτιστὸν, ἢ τρεπτὸν, ἢ ἀλλοιωτὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τούτους ἀναθεματίζει ἡ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία.

norum

norum priuilegiis depulſi fuerunt, niſi quod ex baptiſmo ſuo ius retinerent, vt vere reſipiſcentes in eccleſiam denuo admitti poſſent. Interea autem nec ſacerdotes erant, aliqua auctoritate præditi, nec conſummati chriſtiani laici, dum eiusmodi excommunicationis vinculis ſubiacerent. Nullus enim conſummatus laicus eſt, qui non eſt in plena communione eccleſiæ. Hanc ob cauſſam catechumeni, qui nondum ſunt baptizati, & hæretici & ſchiſmatici & excommunicati, imperfecti tantum chriſtiani ſunt. Primi horum cum eccleſia communicant in fide, non autem in ſacramentis: reliqui tres ordines vel ſe ipſi excommunicant, vel excommunicati ſunt per poteſtatem clauium & cenſuras eccleſiæ. Antequam ergo rurſus admittantur & per eamdem poteſtatem clauium ſoluantur, non ſunt in plena communione cum eccleſia, & conſequenter non niſi imperfecti chriſtiani. Abſurdum itaque foret dicere, eos, qui ne quidem proprie dicti & perfecti ſunt chriſtiani laici, eſſe proprie dictos & perfectos ſacerdotes; eos, qui non habent ius recipiendi ſacramenta, auctoritate pollere dandi ſacramenta aliis. Quam ob rem hæretici, & ſchiſmatici, & ſacerdotes anathemati ſubiacentes, non poſſunt habere vllam auctoritatem adminiſtrandi ſacramenta, quamdiu in iſto ſtatu ſunt; aut ſi faciunt, ſine auctoritate & per illicitam vſurpationem id facere exiſtimandi ſunt. Atque ita res ſe habuit cum *Ario* & omnibus ſectatoribus eius, dum ſub anathemate ſynodi *Nicænæ* eſſent. Baptiſmi, quos in iſto ſtatu dabant, ſine auctoritate dabantur, & ne quidem vt baptiſmi perfectorum laicorum erant. Neque vero eccleſia eos, qui apud illos in debita forma baptizati eſſent, rebaptizauit, ſed tantum id, quod in baptiſmo eorum deerat, vbi ad eccleſiam reuertebantur, per manus impoſitionem & confirmationem ſuppleuit; quemadmodum in priore huius hiſtoriæ parte abunde probaui, quod nemo in dubium vocare auſus eſt. Hoc igitur, mea quidem ſententia, ſatis dilucide demonſtrat, quod ſi ſynodus *Nicæna Meletianis* & *Arianis* omnem clericalem auctoritatem ademit, illis quidem in ſtatu laicorum relictis, his autem laicorum honore ne quidem dignatis; et tamen baptiſmos vtrorumque ſuſcepit ſine rebaptizatione: baptiſmos eorum admiſiſſe exiſtimanda ſit, qui ex eius opinione non habuerunt auctoritatem baptiſmum conferendi, quia iſtam eis auctori-

tatem

Digitized by Google

tatem ipſa ademit. Hæc vna res ſufficeret ad terminandas omnes diſputationes, ſi homines rationibus cedere, vel eccleſiæ auctoritati in tanto concilio aures præbere vellent. Videamus autem, vtrum concilium *Nicænum* prorſus ſingulare fuerit in hoc tractandi *Arianos* & *Meletianos* modo, an vero eccleſia non ſemper ſequuta ſit illius exemplum in ſua contra hæreticos agendi ratione ſequentibus temporibus.

§. III.

Quomodo Macedoniani, Apollinariſtæ & *alii hæretici de gradu deiecti & anathemate percuſſi fuerint in ſecundo generali concilio* Conſtantinopolitano.

PROXIMVM generale concilium fuit id, quod *Conſtantinopoli* ad an. CCCLXXXI a *Theodoſio Magno* conuocatum fuit, in quo CL epiſcopi orientales conuenerunt ad damnandas & extinguendas duas ingraueſcentes hæreſes; vnam quidem *Apollinariſtarum*, qui SERVATORIS noſtri humanitatem negabant, dum humanam eius animam exſiſtere inficiabantur; et alteram *Macedonianorum*, qui diuinitatem impugnabant SPIRITVS SANCTI: *Apollinarius* & *Timotheus*, diſcipulus eius, aliquanto ante damnati fuerant & gradu moti in duobus famoſis conciliis Orientis & Occidentis, vno quidem nonaginta trium epiſcoporum *Romæ* ſub *Damaſo*, an. CCCLXXIII vel CCCLXXVIII, altero autem centum & quadraginta ſex epiſcoporum *Antiochiæ* an. CCCLXXVIII vel CCCLXXX celebrato. Concilium *Romanum* vtrumque depoſuit & anathemate perculit (*k*), ſicut acta concilii & epiſtola ſynodica DAMASI papæ (*l*) oſtendunt. *Anathematizamus eos*, inquit concilium, *qui pro hominis anima rationali & intelligibili dicunt Dei verbum in humana carne verſatum*, cetera. Et DAMASVS, *Scitote* inquit, *quod profanum olim Timotheum*, *Apollinaris hæretici diſcipulum*, *vna cum impio eius dogmate damnauimus.* Atque ita cenſuram concilii de depoſitione

(*k*) Concil. Roman. profeſſ. fidei conc. tom. II. p. 900.

(*l*) Damaſ. epiſt. ſynod. ap. Theodoret. lib. V. cap. X. Γινώσκετε, ὅτι τὸν πάλαι Τιμόθεον τὸν βέβηλον, τὸν μαθητὴν τοῦ Ἀπολλιναρίου τοῦ αἱρετικοῦ μετὰ τοῦ ἀσεβοῦς αὐτοῦ δόγματος καθείλομεν.

& ex-

& excommunicatione ſimul intellexit THEODORETVS (*m*). Hæc ſententia primum confirmata eſt in concilio *Antiocheno*, deinde in concilio generali *Conſtantinopolitano*, cuius in epiſtola ſynodica, THEODORETO (*n*) memorata, patres iſtius concilii ſcripſiſſe dicuntur aduerſus *Eunomianos*, *Arianos*, *Macedonianos* & *Apollinariſtas*, eosque omnes anathemate damnaſſe. Et vnus quidem canon huius concilii ea omnia, quæ DAMASVS & concilium *Antiochenum* contra *Macedonianos* decreuerant, confirmat his verbis (*o*): *Occidentalium epiſcoporum libellum, etiam eos ſuſcipimus, qui Antochiæ vnam PATRIS & FILII & SPIRITVS SANCTI deitatem confitentur.* Vt ergo epiſcopi occidentales & *Antiocheni Macedonianos* alienos ab eccleſia declararunt, ita heic *Conſtantinopolitani* huic ſententiæ adſtipulantur. Et alio canone (*p*) *Maximo Cynico* (qui *Conſtantinopoli* in locum *Gregorii Nazianzeni* ſeptem epiſcoporum, qui eum ordinarant, ope ipſe ſe intruſerat) officium abrogant, declarantes, *Maximum epiſcopum nec fuiſſe vel eſſe, nec qui ab eo ordinati fuerint, in vllo, quicunque is ſit, gradu cleri; omnibus & quæ circa ipſum fuerint, & quæ ab illo facta ſint, infirmatis.* Duæ rationes erant, quamobrem hunc virum munere ſuo abdicarent, prima quidem, quod ipſe ſe in plenam ſedem intruſerat; quæ res, vt poſt-

(*m*) Theodoret. lib. V. cap. IX. Καὶ Δάμασος δὲ ὁ πανεύφημος ταύτην μαθὼν ἀναφυεῖσαν τὴν αἵρεσιν, οὐκ Ἀπολλινάριον μόνον, ἀλλὰ ϗ Τιμόθεον τὸν ἐκείνου φοιτητὴν καθελὼν ἀπεκήρυξε· ϗ τοῦτο τοῖς τὴν ἑῴαν ἰθύνουσιν ἐπισκόποις διὰ γραμμάτων δεδήλωκεν. *Quin etiam laudatiſſimus Damaſus, quum hanc hæreſin exortam eſſe didiciſſet, non Apollinarem modo, verum etiam Timotheum eius diſcipulum depoſuit, & ab eccleſiæ communione alienos pronunciauit. Idque orientalibus epiſcopis per litteras ſignificauit.*

(*n*) Theod. lib. V. cap. IX. Ταῦτα κατά τε τῆς Ἀρείου ϗ Ἀετίου ϗ Εὐνομίου μανίας ϗ μέντοι ϗ κατὰ Σαβελλίου ϗ Φωτεινοῦ ϗ Μαρκέλλου, Παύλου τε τοῦ Σαμοσατέως ϗ Μακεδονίου γεγράφασιν· ὡσαύτως δὲ ϗ τὴν Ἀπολλιναρίου καινοτομίαν προφανῶς ἀπεκήρυξαν κ. τ. λ.

(*o*) Concil. Conſtantin. can. V. Περὶ τοῦ τόμου τῶν δυτικῶν ϗ τοὺς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἀπεδεξάμεθα, τοὺς μίαν ὁμολογοῦντας τοῦ πατρὸς ϗ υἱοῦ ϗ ἁγίου πνεύματος θεότητα.

(*p*) Concil. Conſtant. can. IV. Περὶ Μαξίμου τοῦ Κυνικοῦ ϗ τῆς κατ' αὐτὸν ἀταξίας τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένης, ὥστε μήτε τὸν Μάξιμον ἐπίσκοπον ἢ γενέσθαι ἢ εἶναι, μήτε τοὺς παρ' αὐτοῦ χειροτονηθέντας ἐν οἱῳδήποτε βαθμῷ κλήρου, πάντων ϗ τῶν περὶ αὐτὸν ϗ τῶν παρ' αὐτοῦ γενομένων ἀκυρωθέντων.

Digitized by Google

ea oſtendam, ordinationem per antiquos canones ſemper irritam fecit. Altera ratio erat, quod erat hæreſi *Apollinaris* infectus, quæ ratio eſt, quam THEODORETVS adfert (*q*), cur concilium illum dignitate pontificali exutum damnarit. Iam quæſtio erit, Num horum hominum vllus, *Maximus* vel clerici eius, aut reliqui *Macedoniani* & *Apollinariſtæ* auctoritatem habuerint adminiſtrandi baptiſmum, poſtquam ab hoc generali concilio legitime abdicati fuerunt? Dicere, ipſos habuiſſe adhuc auctoritatem, depoſitione eorum non obſtante, hoc nihil eſt niſi auctoritatem concilii contumelia adficere, & omnes cenſuras eccleſiaſticas in iocum & ludum conuertere. Si vero non habuerunt auctoritatem conferendi baptiſmum, Vtrum baptiſmi, ab illis ſine auctoritate dati, potuerint an non potuerint ſuſcipi ab eccleſia, ea ſolum ſupplente, quæ deeſſent, ſine rebaptizatione? Non opus erit ire longius ad hanc quæſtionem diſſoluendam, hoc ipſum enim concilium illam plene determinauit canone ſuo ſeptimo, ſi iſtum ad hoc concilium pertinere concedamus. In illo enim *Macedoniani* & *Apollinariſtæ* inter alios hæreticos diſerte nominantur, quorum baptiſmum per ſanctum chriſma ſine rebaptizatione recipi poſſe ſtatuunt. Si quis autem huius canonis auctoritatem in dubium vocauerit, vti GVILIELMVS BEVEREGIVS epiſcopus facit, res tamen euidens eſt ex aliis documentis. Nam concilium *Trullanum* eumdem canonem habet (*r*); neque *Macedonianos* vel *Apollinariſtas* conſtat reieciſſe veram baptiſmi formam, ſed baptizaſſe ſemper in NOMINE PATRIS, FILII &

(*q*) Theodoret. lib. V. cap. I. *Τὸν δὲ Μάξιμον, ὡς τῆς Ἀπολλιναρίου φρενοβλαβείας μετειληχότα, τῆς ἀρχιερατικῆς ἀξίας γυμνώσαντες ἀπεκήρυξαν. Maximum vero vtpote Apollinarium infectum dementia pontificali dignitate exutum damnarunt.*

(*r*) Concil. Trullan. can. XCV. *Ἀρειανοὺς μὲν καὶ Μακεδονιανοὺς - - καὶ Ἀπολιναριστὰς δεχόμεθα διδόντας λιβέλλους καὶ ἀναθεματίζοντας πᾶσαν αἵρεσιν, μὴ φρονοῦσαν ὡς φρονεῖ ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία· σφραγιζομένους ἤτοι χριομένους πρῶτον τῷ ἁγίῳ μύρῳ τό, τε μέτωπον, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ τὰς ῥῖνας, καὶ τὸ στόμα, καὶ τὰ ὦτα, καὶ σφραγίζοντες αὐτοὺς λέγομεν· σφραγὶς δωρεᾶς πνεύματος ἁγίου. Arianos & Macedonianos - - & Apollinariſtas recipimus dantes libellos & omnem hæreſin anathematizantes, quæ non ſentit vt ſancta Dei vniuerſalis & apoſtolica eccleſia; ſancto primum chriſmate inungentes & frontem & oculos & nares & os & aures: conſignantes autem dicimus: Signaculum doni Spiritus ſancti.*

SPI-

SPIRITVS SANCTI. Et obſeruatu dignum eſt, hoc ipſum concilium, quod ordinationem *Maximi* & omnium ab eo ordinatorum irritam & vacuam declarauit, non declaraſſe baptiſmos eorum irritos aut repeti iuſſiſſe. Id quod oſtendit, differentiam quamdam inter has res in diſciplina & praxi eccleſiæ factam fuiſſe.

§. IV.

Quomodo concilium generale tertium Epheſinum Neſtorium, *eiusque ſectatores abdicarit.*

TERTIVM generale concilium *Epheſi* ſub *Theodoſio* iuniore an. CCCCXXXI. a ducentis amplius epiſcopis, *Cyrillo Alexandrino* illis præſidente, habitum eſt. Famoſum hoc concilium eſt depoſitione *Neſtorii*, epiſcopi *Conſtantinopolitani* & *Ioannis* epiſcopi *Antiocheni* & complurium aliorum. Et formulæ depoſitionum tam in actionibus quam canonibus iſtius concilii eiusmodi verbis conceptæ ſunt, vt oſtendant, patres iſtic congregatos ſuæ ipſorum auctoritatis, ad abdicandos homines propter hæreſin & alia magna crimina, ſibi bene fuiſſe conſcios, & homines, muneribus ſuis ita legitime exutos, non habuiſſe poſtea vllam auctoritatem actum quemdam miniſterialem obeundi, niſi eadem poteſtas, quæ vinculis eos adſtrinxerat, ex legitima indulgentia relaxandos duceret. Sententia, qua *Neſtorio* officium abrogatum fuit, expreſſis verbis ſic habet: *Dominus noſter IESVS CHRISTVS* [s], *quem ſuis ille blaſphemis vocibus impetiuit, per ſanctiſſimam hanc ſynodum eumdem Neſtorium, epiſcopali dignitate priuatum, & ab vniuerſo ſacerdotum conſortio & cœtu alienum eſſe definit.* Num quid plus auctoritatis habere aut ſollemnius eſſe poteſt, quam hæc agendi ratio in nomine CHRISTI? Num etiam æquum fuerit cogitare, concilium reputaſſe *Neſtorium* ſacerdotem, poſt latam iſtiusmodi ſententiam iudicialem? Non autem ſolum *Neſtorium* abdicauit, ſed omnes etiam impulſores & defenſores eius, ſpeciatim *Chariſium*, qui expoſitionem ſym-

(s) Concil. Epheſ. act. I. Concil. tom. III. p. 534. Ὁ βλασφημηθεὶς παρ' αὐτοῦ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὥρισε διὰ τῆς παρούσης ἁγιωτάτης συνόδου, ἀλλότριον εἶναι τὸν αὐτὸν Νεστόριον τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος καὶ παντὸς συλλόγου ἱερατικοῦ.

boli fecerat, vt ſententiæ *Neſtorii* illud accommodaret. Contra quem notiſſimum illud decretum fecerunt de nouis formulis fidei in hanc ſententiam, *Statuit ſancta ſynodus, aliam fidem nemini licere proferre, aut conſcribere, aut componere, præter definitum a ſanctis patribus, qui in Nicæa cum SPIRITV SANCTO congregati fuerunt. Qui vero auſi fuerint aut componere fidem aliam, aut proferre, vel offerre conuerti volentibus ad agnitionem veritatis, ſiue ex gentilitate, ſiue ex iudaiſmo, ſiue ex qualicunque hæreſi; hos quidem, ſi ſunt epiſcopi aut clerici, alienos eſſe epiſcopos ab epiſcopatu* [t] *& clericos a clericatu decreuit: ſi vero laici fuerint, anathemati ſubiici. Simili etiam modo, ſi qui inuenti fuerint vel epiſcopi* [u], *vel clerici, vel laici, ſiue ſentire ſiue docere ea, quæ continentur in oblata expoſitione a Chariſio presbytero de vnigeniti FILII DEI incarnatione ſiue ſcelerata & peruerſa Neſtorii dogmata, quæ & ſubnexa ſunt, ſubiaceant ſententiæ ſanctæ huius & vniuerſalis ſynodi: vt videlicet epiſcopus quidem remoueatur ab epiſcopatu & ſit depoſitus; clericus vero ſimiliter excidat a clericatu: ſi vero laicus quis ſit, & ipſe anathematizetur, ſicut ſuperius dictum eſt.* Iam vero patres illos per depoſitionem intelligere omnis poteſtatis & auctoritatis ſacerdotalis ademtionem, ipſimet narrant, qui verborum ſuorum optimi interpretes ſunt. Nam in epiſtola ſua ſynodica ad

(t) Concil. Epheſ. act. VI. p. 690. Ὥρισεν ἡ ἁγία σύνοδος, ἑτέραν πίστιν μηδενὶ ἐξεῖναι προσφέρειν, ἤγουν συγγράφειν, ἢ συντιθέναι παρὰ τὴν ὁρισθεῖσαν παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν τῇ Νικαίων συνελθόντων σὺν ἁγίῳ πνεύματι· τοὺς δὲ τολμῶντας ἢ συντιθέναι πίστιν ἑτέραν, ἤγουν προκομίζειν, ἢ προσφέρειν τοῖς ἐθέλουσιν ἐπιστρέφειν εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, ἢ ἐξ Ἑλληνισμοῦ, ἢ ἐξ Ἰουδαϊσμοῦ, ἢ ἐξ αἱρέσεως οἱασδηποτοῦν. "Τούτους, εἰ μὲν εἶεν ἐπίσκοποι ἢ κληρικοί, ἀλλοτρίους εἶναι τοὺς ἐπι" "σκόπους τῆς ἐπισκοπῆς, καὶ τοὺς κληρικοὺς τοῦ κλήρου." Εἰ δὲ λαϊκοὶ εἶεν, ἀναθεματίζεσθαι.

(u) Concil. Epheſin. ibid. Κατὰ τὸν ἴσον δὲ τρόπον, εἰ φωραθεῖεν τινες, εἴτε ἐπίσκοποι, εἴτε κληρικοί, φρονοῦντες ἢ διδάσκοντες τὰ ἐν τῇ προσκομισθείσῃ ἐκθέσει παρὰ Χαρισίου πρεσβυτέρου περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ Θεοῦ, ἤγουν τὰ μιαρὰ καὶ διεστραμμένα Νεστορίου δόγματα, ἃ καὶ ὑποτέτακται, ὑποκείσθωσαν τῇ ἀποφάσει τῆς ἁγίας ταύτης καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου· ὥστε δηλονότι "τὸν μὲν ἐπίσκο" "πον ἀλλοτριοῦσθαι τῆς ἐπισκοπῆς καὶ εἶναι καθῃρημένον, τὸν δὲ κληρικὸν ὁμοίως ἐκ" "πίπτειν τοῦ κλήρου." Εἰ δὲ λαϊκός τις εἴη, καὶ οὗτοι ἀναθεματιζέσθωσαν, καθὼς προείρηται.

Cæ-

Cœleſtinum pontificem *Romanum* [*w*], in qua de ſua aduerſus *Ioannem Antiochenum* & ſchiſmaticam eius ſynodum agendi ratione ipſum faciunt certiorem, dicunt, ſe illos excommunicationi ſubieciſſe omnique ſacerdotali poteſtate exuiſſe, vt nullum ſuis ſententiis lædere amplius poſſint. Et alio loco hunc *Ioannem* & reliquos conſilii eius conſortes declarant communione eccleſiaſtica alienos, nullam habentes facultatem [*x*], tamquam ex auctoritate ſacerdotali, qua aliquibus vel detrimentum vel adiumentum adferre queant, donec ſe ipſos condemnantes proprium delictum confiteantur: id interim pro certo habentes, niſi celeriter hoc præſtiterint, fore, vt perfectam ſententiam iuxta canonum decreta incurrant. Nihil planius eſſe poteſt hisce verbis ad adimendam iſtis clericis omnem auctoritatem ſacerdotalem, qui iuſta clauium poteſtate in eccleſia legitime ſunt abdicati. Auferebat hæc illis omnem δύναμιν, ἐξουσίαν, αὐθεντίαν ἱερατικὴν, omnem poteſtatem, auctoritatem & ſpiritualem efficaciam ſacerdotii. Peragerent, ſi vellent, actus ſacerdotales; ligarent, ſolverent: ſed hoc nullam habiturum ſpiritualem efficaciam, quod ſine auctoritate facerent; eorum actum ligandi nemini nociturum, ſoluendi profuturum nemini, quod rata & iuſta eis poteſtas deeſſet. Ne ſomniarunt quidem tunc temporis de eiuſmodi notione indelebilis characteris ſacerdotii, quam nonnulli adhuc tuiti ſunt, ac ſi quis agere poſſet cum abſoluta auctoritate ſacerdotis, quando DEVS & CHRISTVS & optima auctoritate in eccleſia præditi viri poteſtatem illi ſuam ademerunt. Ii ipſi, qui huic concilio ſeſe opponebant, non erant in tali opinione, ſed tantum ſe iniuſte ſacerdotio abdicatos eſſe dictitabant, et idcirco, vt a *Cyrillo* eiusque concilio ſe vindicarent, *Ioannes Antiochenus*

(*w*) Concil. Epheſ. tom. III. p. 666. αὐτοὺς ἀκοινωνήτους ποιήσαντες καὶ "περιελόντες "αὐτῶν πᾶσαν ἐξουσίαν ἱερατικὴν," ὥστε μὴ δύνασθαι βλάπτειν δι' οἰκείων ἀποφάσεων.

(*x*) Ibid. act. V. p. 653. Ἀλλότριος ἔσω αὐτός τε Ἰωάννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τοῦτο δραματουργήσαντες - - τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας, "μηδεμίαν ἔχοντες ἄδειαν, "ὡς ἐξ αὐθεντίας ἱερατικῆς, εἰς τὸ δύνασθαι τινὰς βλάπτειν ἐκ ταύτης ἢ ὠφελεῖν," ἄχρις ἂν ἑαυτῶν καταγνόντες, τὸ οἰκεῖον ὁμολογήσωσι σφάλμα· εἰδότες, ὅτι εἰ μὴ τοῦτο ἐν τάχει ποιήσωσιν, τὴν τελείαν ἐκ τῶν κανόνων ἐφ' ἑαυτοὺς ἐπισπάσονται ἀπόφασιν.

& factio eius *Cyrillum* & reliquos iſtius concilii patres,cum CYRILLO conſentientes, tanquam *Apollinariſtas* damnare ſibi ſumebant, idque eadem verborum formula faciebant, qua reliqui in ipſos vſi fuerant. Ita enim LIBERATVS, qui geſta in hoc concilio memoriæ prodidit, eam repræſentat. *Ioannes* & triginta epiſcopi conſilii eius conſortes depoſitionis ſententiam mittebant his verbis perſcriptam: *Scitote* [y], *quod depoſiti eſtis & alieni ab epiſcopatu, tu Cyrille Alexandrine epiſcope, et tu Memnon huius ciuitatis, et omni miniſterio eccleſiaſtico alieni.* Eadem legi poſſunt in ſeſſione prima concilii *Epheſini*, vbi acta concilii iſtius ſchiſmatici [z] enarrantur. Ad hæc *Cyrillus* & patres *Epheſi* congregati reſpondebant ex ante memoratis catholicis principiis, Quod ſententia depoſitionis aduerſum ſe pronuntiata nullius ſit auctoritatis, nullius roboris, quia triginta epiſcopi, qui eam decreuerint, legitima poteſtate exuti ſint; non habere eos, dicebant, auctoritatem agendi iudices contra alios; perdidiſſe eos poteſtatem clauium, eorumque excommunicationes pariter & abſolutiones eſſe vanas & inutiles, quia non ſint homines, ad eiuſmodi actus perficiendos legitima auctoritate inſtructi. Ex his enim triginta epiſcopis alios eſſe extorres, otioſos eccleſiisque carentes; alios ante multos annos ob graues culpas a ſuis metropolitanis depoſitos [a]; cum ipſis etiam *Pelagianos* & *Cæleſtianos* ac non nullos de iis, qui ex *Theſſalia* eiecti fuerint. Hos igitur cum *Ioanne Antiocheno* rem auſos eſſe impiam, qualem nemo antea auſus ſit vmquam, dum priuatim ſcriptum quoddam confecerint depoſitionisque nomen & contumeliam impegerint

(y) Liberat. breuiar. cap. VI. (tom. V. concil. edit. Labb. p. 746.)

(z) Concil. Epheſin. act. I. tom. III. concil. p. 590. ſub hoc titulo: Commentarii geſtorum apud orientales epiſcopos, in quibus ſanctiſſimos Cyrillum ac Memnonem deponunt, & omnes qui ad ſanctam ſynodum conuenerant, excommunicant.

Ibid. pag. 598. Tu Cyrille Alexandrine, & tu Memnon huius ciuitatis epiſcope, ſcitote, vos depoſitos & ab epiſcopatu alienos, & ab omni miniſterio eccleſiaſtico amotos, cetera.

(a) Concil. Epheſ. epiſt. ſynod. ad Cæleſtin. act. I. Concil. tom. III. pag. 663. Συλλέξας ὥσπερ κολλήγιον ἑαυτῷ τριάκοντά που τὸν ἀριθμὸν ἀνθρώπων, ἐπισκόπων ἐχόντων ὄνομα, ὧν οἱ μέν εἰσιν ἀπόλιδες, χολάζοντες δέ, καὶ ἐκκλησίας μὴ ἔχοντες, ἕτεροι δὲ καὶ πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ἐπὶ δειναῖς αἰτίαις καθῃρημένοι ἀπὸ τῶν ἰδίων μητρο-

gerint *Cyrillo* & vniuerſali ſynodo. Qua in re auctoritatem ſibi arrogarint, nullo modo eis competentem, vtpote qui tantum nomen epiſcoporum habeant ſine poteſtate, quam amiſerint iuſte abdicati. Nonne hæc omnia ex iudicio huius concilii arguunt, hæreticos, ſchiſmaticos & loco motos clericos legitima depoſitione perdere auctoritatem ſuam miniſterialem; ita quidem, vt poſtea non habeant auctoritatem ligandi vel laxandi, excommunicandi vel abſoluendi, aut perficiendi cum auctoritate alios actus miniſteriales? Si hoc non arguunt, deſpero, vllius hominis mentem ex verbis ſuis percipi poſſe. Si vero ſic eſt, manifeſtiſſimum eſt, ſacerdotes ex huius concilii generalis opinione auctoritate ſua miniſteriali exui poſſe.

Facile eſſet integrum fere volumen de eadem materia ex variis actis & monumentis huius concilii transſcribere: ſed vero, ne amicus meus denuo queratur, quod ipſum ad libros remittam, quos non facile nanciſci poſſit, ſubiungam heic duos vel tres canones huius concilii, qui in omnium manibus verſantur, et ad rem præſentem æque faciunt atque ea, quæ ex actis huius ſynodi iam adlata ſunt.

Praefationis ad canones locum obtinet epiſtola eorum encyclica ad omnes eccleſias, in qua de his triginta ſchiſmaticis epiſcopis loquuntur, qui ſeparatam ſynodum ſub *Ioanne Antiocheno* conſtituerant, quos eodem modo, vti audiuimus antea, depingunt dicentes [b]: *Hi nullam omnino eccleſiaſticæ communionis facultatem habentes, vt ex auctoritate ſacerdotali cuiquam nocere vel prodeſſe poſſint, propterea quod etiam quidam ex ipſis ſunt depoſiti, cumprimis Neſtorii & Cæleſtii ſequi ſententias mani-*

πολιτῶν, σὺν αὐτοῖς δὲ Πελαγιανοὶ καὶ Κελεστιανοὶ καὶ τῶν ἀπὸ Θεσσαλίας ἐκβεβλημένων τινὲς, πρᾶγμα τετόλμηκεν ἀνόσιον, ὃ μηδεὶς πώποτε τῶν πρὸ αὐτοῦ· συνάπτει γὰρ καταμόνας χαρτίον καὶ δὴ καθαιρέσεως ὄνομα καὶ ὕβριν προσετρίψατο τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ θεοσεβεστάτῳ τῆς Ἀλεξανδρείων ἐπισκόπῳ Κυρίλλῳ κ. τ. λ.

(b) Concil. Epheſ. epiſt. encycl. ibid. pag. 803. Οἵτινες τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας ἔχοντες ἄδειαν ὡς ἐξ αὐθεντείας ἱερατικῆς, εἰς τὸ δύνασθαί τινας ἐκ ταύτης βλάπτειν ἢ ὠφελεῖν, διὸ τὸ καὶ τινας ἐν αὐτοῖς εἶναι καθῃρημένους, πρὸ πάντων μὲν τὰ Νεστορίου καὶ τὰ Κελεστίου φρονήματα ἐπιφερόμενοι σαφέστατα ἀπεδείχθησαν ἐκ τοῦ μὴ ἑλέσθαι μεθ' ἡμῶν Νεστορίου καταψηφίσασθαι· οὓς τινας δόγματι κοινῷ ἡ ἁγία σύνοδος πάσης μὲν ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας ἀλλοτρίους ἐποίησε, πᾶσαν δὲ αὐτῶν ἐνέργειαν ἱερατικὴν περιεῖλε, δι' ἧς ἠδύναντο βλάπτειν ἢ ὠφελεῖν τινάς.

feſte

feſte ex eo ſunt deprehenſi, quod Neſtorium nobiſcum condemnare noluerunt: quos ſancta ſynodus communi decreto ab omni eccleſiaſtica communione alienos eſſe ſtatuit, et omnem ſacerdotii functionem illis ademit, per quam aliquibus vel nocere vel prodeſſe poterant. Sententia eorum eſt, quod eos omni ſacerdotali priuarint auctoritate excommunicandi vel abſoluendi, aut perficiendi vllos alios actus miniſteriales, qui ſpiritualem effectum in alios habere poſſent. Et ſi hoc eos non reddidit perſonas auctoritatis expertes, difficile eſt dictu, quid tandem redditurum ſit. Primus eorum canon contra omnes eiuſmodi metropolitanos factus eſt, qui derelicta œcumenica ſynodo ad conuenticulum ſchiſmaticorum acceſſerint, vel cum *Cæleſtio* ſenſerint: Iſtiuſmodi metropolitam ſtatuit [*c*] nihil amplius agere poſſe aduerſus prouinciæ epiſcopos, vt qui iam inde a ſynodo totius eccleſiaſticæ communionis expers ſit factus & prorſus ad functiones inhabilis: ſed & ipſis epiſcopis illius prouinciæ circumque vicinis metropolitis recte ſentientibus ſubiectum fore, vt omnino ſit deiectus a gradu epiſcopatus. Canone proxime ſequente [*d*] idem decernunt aduerſus epiſcopos, qui ſchiſmaticorum ſynodo adhæſerint, quod penitus alieni ſacerdotio & a gradu cecidiſſe exiſtimandi ſint. Hæc certe non ſunt verba hominum, qui ſtatuant hæreticos vel ſchiſmaticos, vel depoſitos ſacerdotes agere adhuc poſſe cum auctoritate ſacerdotali, poſtquam gradu fuerint moti & ordine ſuo exciderint.

(*c*) Concil. Epheſ. can. I. Εἴ τις μητροπολίτης τῆς ἐπαρχίας ἀποστατήσας τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, προσέθετο τῷ τῆς ἀποστασίας συνεδρίῳ, ἢ μετὰ τοῦτο προστεθείη, ἢ τὰ Κελεστίου ἐφρόνησεν, ἢ φρονήσῃ, οὗτος κατὰ τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων διαπράττεσθαί τι οὐδαμῶς δύναται, πάσης ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας ἐντεῦθεν ἤδη ὑπὸ τῆς συνόδου ἐκβεβλημένος, καὶ ἀνενέργητος ὑπάρχων· ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τοῖς τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόποις, καὶ τοῖς πέριξ μητροπολίταις, τοῖς τὰ τῆς ὀρθοδοξίας φρονοῦσιν ὑποκείσεται εἰς τὸ πάντῃ καὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐπισκοπῆς ἐκβληθῆναι.

(*d*) Can. II. ibid. Εἰ δέ τινες ἐπαρχιῶται ἐπίσκοποι ἀπελείφθησαν τῆς ἁγίας συνόδου, καὶ τῇ ἀποστασίᾳ προσετέθησαν, ἢ προστεθῆναι πειραθεῖεν, ἢ καὶ ὑπογράψαντες τῇ Νεστορίου καθαιρέσει ἐπαλινδρόμησαν πρὸς τὸ τῆς ἀποστασίας συνέδριον, « τούτους « πάντῃ κατὰ τὴν δόξαν τῆς ἁγίας συνόδου ἀλλοτρίους εἶναι τῆς ἱερωσύνης, καὶ τοῦ βαθμοῦ « ἐκπίπτειν.

CANONE

Canone tertio [*] decernunt, Si qui clerici a *Neſtorio* & cum eo conſpirantibus ſacerdotio prohibiti ſint, quod recte ſentirent, eos in proprium gradum reſtituendos eſſe: nec in poſterum clericos, orthodoxæ & œcumenicæ ſynodo conſentientes, eis, qui defecerint aut defecturi ſint, epiſcopis vllo pacto vllaue ratione ſubiectos eſſe debere. Hoc ſane arguit, hæreticos gradu motos non habere amplius auctoritatem tamquam ſacerdotes & epiſcopos cenſura adficiendi ſibi ſubiectos, aut exigendi ab illis obedientiam. Et tamen poteſtas clauium in præcipuis & propriis partibus epiſcopatus & ſacerdotii erat. Vbi autem tum clauem cognitionis tum clauem gubernationis perdiderant, ſubmiſſio & obedientia illis, tanquam ſacerdotibus & miniſtris Dei, in hoc ſtatu depoſitionis non amplius debebatur.

Canone quarto [**] ſanciunt, Si qui clericorum defecerint & auſi fuerint vel priuatim vel publice, quæ ſint *Neſtorii* aut *Cæleſtii*, ſapere, iſtos quoque depoſitos eſſe.

Et canone quinto [***], Si qui clerici ob turpia geſta a ſynodo vel a propriis eorum epiſcopis condemnati fuerint, & *Neſtorius*, vel qui cum illo eadem ſentiant, eis præter canones reſtituere gradum vel communionem conati ſint aut conentur, iſtos nihil profeciſſe & manere & eſſe nihilo minus depoſitos cenſent. Vnde liquido apparet, quod *Neſtorius*, quum eſſet legitime depoſitus, nullam auctoritatem habuerit abſoluendi ſiue reſtituendi quempiam in communionem, beneficio alicuius characteris indelebilis, qui in eo remanſerit. Et licet eos vel ſexcenties abſol-

(*) Can. III. ibid. pag. 806. Εἰ δέ τινες καὶ τῶν ἐν ἑκάστῃ πόλει ἢ χώρᾳ κληρικῶν ὑπὸ Νεστορίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ὄντων τῆς ἱερωσύνης ἐκωλύθησαν διὰ τὸ ὀρθῶς φρονεῖν, ἐδικαιώσαμεν καὶ τούτους τὸν ἴδιον ἀπολαβεῖν βαθμόν· κοινῶς δὲ τοὺς τῇ ὀρθοδόξῳ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ συμφρονοῦντας κληρικοὺς κελεύομεν τοῖς ἀποστατήσασιν ἢ ἀφισταμένοις ἐπισκόποις μηδόλως ὑποκεῖσθαι κατὰ μηδένα τρόπον.

(**) Can. IV. ibid. Εἰ δέ τινες ἀποστατήσαιεν τῶν κληρικῶν καὶ τολμήσαιεν ἢ κατ' ἰδίαν ἢ δημοσίᾳ τὰ Νεστορίου ἢ τὰ Κελεστίου φρονῆσαι καὶ τούτους εἶναι καθῃρημένους ὑπὸ τῆς ἁγίας συνόδου δεδικαίωται.

(***) Can. V. ibid. Ὅσοι δὲ ἐπὶ ἀτόποις πράξεσι κατεκρίθησαν ὑπὸ τῆς ἁγίας συνόδου, ἢ ὑπὸ τῶν οἰκείων ἐπισκόπων, καὶ τούτοις ἀκανονίστως κατὰ τὴν ἐν ἅπασιν ἀδιαφορίαν αὐτοῦ ὁ Νεστόριος, καὶ οἱ τὰ αὐτοῦ φρονοῦντες ἀποδοῦναι ἐπειράθησαν, ἢ πειραθεῖεν κοινωνίαν, ἢ βαθμόν, ἀνωφελήτους εἶναι, καὶ μένειν καὶ τούτους καὶ εἶναι οὐδὲν ἧττον καθῃρημένους ἐδικαιώσαμεν.

viſſet, auctoritas tamen eius valuiſſet nihil, vſque dum eccleſia per actus iuſtiſſimæ auctoritatis illos reſtituiſſet.

Canone ſexto (*) definiunt, Si qui velint ea, quæ de ſingulis per ſynodum *Epheſinam* geſta ſint, quocunque modo movere, ſi quidem epiſcopi aut clerici fuerint, eos omnino a proprio cadere gradu, ſi vero laici, excommunicatos eſſe.

Canon vltimus (**) decernit, ſi qui auſi fuerint impio *Theodori Mopſueſteni* ſymbolo, a *Chariſio* oblato, vti, aut aliud componere præter *Nicænum*, hos quidem, ſi ſint epiſcopi aut clerici, alienos eſſe epiſcopos ab epiſcopatu, & clericos a clericatu (ἀλλοτρίους εἶναι τοὺς ἐπισκόπους τῆς ἐπισκοπῆς καὶ τοὺς κληρικοὺς τοῦ κλήρου) Si vero laici, anathemati ſubiici oportere.

Svnt hi ſeptem canones, quos concilium *Epheſinum* fecit, & quos ſingulos eo tendere videmus, vt omnem miniſterialem epiſcoporum & ſacerdotum auctoritatem illis adimant, ſi in hæreſin vel crimen inciderint, ob quod cenſuras ſynodi incurrant. Et ſane pari iure nigrum album eſſe dixeris, quam concilium *Epheſinum* ſtatuas cogitaſſe, Quod iſti homines habuerint adhuc auctoritatem miniſtrorum Christi, poſtquam auctoritate Dei & Christi auctoritatem eis ſuam ademit. Nihilo tamen minus baptiſmi, ab iſtis hominibus in hoc ſtatu auctoritatis expertes dati, non repetiti, nec ii, quos baptizarunt, dum miniſteriali ſua poteſtate exuti eſſent, rebaptizati fuerunt, ſi ad eccleſiam redirent, ſed tantum cum impoſitione manuum & per confirmationem recepti, quemadmodum in parte priore huius *hiſtoriæ ſcholaſticæ*, ſpeciatim de *Neſtorianis*, oſtendi, quo lectorem remitto.

(*) Can. VI. ibid. Ὁμοίως δὲ καὶ εἴ τινες βουληθεῖεν τὰ περὶ ἑκάστου πεπραγμένα ἐν τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ τῇ ἐν Ἐφέσῳ οἱῳδήποτε τρόπῳ παρασαλεύειν, ἡ ἁγία σύνοδος ὥρισεν, εἰ μὲν ἐπίσκοποι εἶεν, ἢ κληρικοί, τοῦ οἰκείου παντελῶς ἀποπίπτειν βαθμοῦ· εἰ δὲ λαϊκοί, ἀκοινωνήτους ὑπάρχειν.

(**) Can. VII. Not. In editione Labbei ſex tantum canones habentur: in quibusdam autem aliis additur ſub nomine VII canonis, definitio eiuſdem ſynodi poſt relationem Chariſii edita, quæ habetur art. VI. p. 690. apud Labbeum. Vid. ſupra ſub not. (t) & (u). Gr.

§. V.

§. V.

Quomodo concilium Chalcedonenſe Eutychem & Dioſcorum *eorumque ſectatores depoſuerit.*

VENIMVS iam ad concilium quartum generale, hoc eſt magnum concilium *Chalcedonenſe*, in quo ſexcenti amplius epiſcopi ſub *Marciano* imperatore an. CCCCLI. ad damnandas hæreſes *Eutychis* & *Dioſcori* conuenerant, qui CHRISTVM nobis ſecundum humanam naturam conſubſtantialem eſſe negabant, quemadmodum *Arius* eum PATRI ſecundum diuinam naturam conſubſtantialem eſſe inficiatus erat. *Eutyches* iam ante condemnatus erat in concilio, quod an. CCCCXLVIII. *Conſtantinopoli* ſub *Flauiano* habitum fuerat, cuius concilii acta in prima actione ſeu ſeſſione concilii *Chalcedonenſis* interpoſita leguntur. Offendimus ibi primam ſententiam depoſitionis a *Flauiano* & quinquaginta ſex epiſcopis & archimandritis de ipſo latam verbis ſequentibus: *Decreuimus per Dominum noſtrum IESVM CHRISTVM, ab eo blaſphematum, extraneum eum eſſe ab omni officio* [e] *ſacerdotali & a noſtra communione & primatu monaſterii; ſcientibus hoc omnibus, qui poſtea colloquentur ei & ad eum conuenerint, quoniam rei erunt & ipſi pœnæ excommunicationis, vt qui non declinauerint confabulationes eius.* Et heic illis vocatur ὁ πάλαι πρεσβύτερος, quondam presbyter, vt qui non amplius ſit presbyter, poſtquam ſic ordine ſuo motus eſſet. Hoc decretum quidem a ſecunda ſynodo *Epheſina* reſciſſum eſt, quam *ſynodum latrocinalem* vulgo vocant, quod templum Dei in ſpeluncam latronum conuerterit, dum inſtigante *Dioſcoro*, epiſcopo *Alexandrino*, *Flauianum* damnauit, abſoluit *Eutychem* [f]: Verum conatus huius ſynodi illico repreſſus eſt auctoritate magni concilii *Chalcedonenſis*, quod & *Dioſcorum* & *Eutychem* maxime notabili ratione damnauit. *Dioſcori* depoſitio ſæpius his verbis de-

(e) Concil. Conſtant. act. VII. in act. I. Concil. Chalced. tom. IV. concil. p. 230. Ὡρίσαμεν διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ὑπ' αὐτοῦ βλασφημηθέντος, "ἀλλότριον αὐτὸν εἶναι παντὸς ἱερατικοῦ τάγματος, καὶ τῆς πρὸς ἡμᾶς κοινωνίας," καὶ τοῦ προεστάναι μοναστηρίου· εἰδότων ἐκείνων πάντων τῶν μετὰ ταῦτα διαλεγομένων αὐτῷ, ἢ συντυγχανόντων, ὡς ὑπεύθυνοι ἔσονται καὶ αὐτοὶ τῷ τῆς ἀκοινωνησίας ἐπιτιμίῳ, ὡς μὴ ἀποστάντες τῆς πρὸς αὐτὸν ὁμιλίας.

(f) Vid. act. concil. Epheſ. ſecundi in actione prima concil. Chalced. p. 256. ſeqq.

claratur, Διόσκορον ὁ Θεὸς καθεῖλεν [g], *Dioſcorum Deus depoſuit;* Διόσκορον ὁ Χριστὸς καθεῖλεν, *Dioſcorum Chriſtus depoſuit;* Τὸν Φονέα ὁ Χριστὸς καθεῖλεν, *Homicidam Chriſtus depoſuit* [h]. *Sancta Synodus decreuit alienum eum eſſe ab epiſcopatus dignitate & omni ſacerdotali miniſterio* [i].

Et præterea notatu dignum eſt, quod in ſententia depoſitionis, contra illum pronunciata, declaretur omni ſacerdotali gratia & functione denudatus, ſine vlla ſpe reſtaurationis [k], propterea quod inobediens exſtiterit concilio, & euocatus, vt accuſationibus reſponderet, comparere noluerit. Liberatvs earumdem rerum mentionem facit, loquens de hoc concilio: *Acclamauit*, inquit, *omne concilium* [l], *Dioſcorum Deus depoſuit, Homicidam Deus depoſuit.* Et ſubiungit: *Clericis vero Alexandrinis mandauit concilium, iam eum non putarent epiſcopum eſſe,*

(g) Concil. Chalced. act. II. p. 371.

(h) Ibid. act. I. p. 831. edit. Crabb. pag. 323. edit. Labbei.

(i) Ibid. act. III. p. 847. edit. Crabb. pag. 427. edit. Labb. Vid. diuerſæ ſubſcriptiones epiſcoporum in hac ſeſſione p. 439. Cyrus epiſcopus Siniandi ciuitatis dixit: *Ego alienum eum indico a pontificatus collegio & omni ſacerdotali miniſterio.* Alius quidam dixit: *Dignus eſt alienus eſſe a ſacerdotali ordine, & ab omni miniſterio & communione*, cetera.

(k) Concil. Chalced. act. III. in edicto contr. Dioſcorum p. 459. Γίνωσκε σεαυτὸν διὰ τὴν κατὰ τῶν θείων κανόνων ὑπεροψίαν ϗ διὰ τὴν ἀπείθειάν σου τὴν περὶ τὴν ἁγίαν ταύτην ϗ οἰκουμενικὴν σύνοδον, ὑπὲρ ὧν πρὸς τοῖς ἄλλοις σου πλημμελήμασιν, εἰς ἰάλως ϗ τρίτον κληθεὶς παρὰ τῆς ἁγίας ταύτης ϗ μεγάλης συνόδου κατὰ τοὺς θείους κανόνας, ἐπὶ τῷ ἀποκριθῆναι τοῖς ἐπαγομένοις σοι, οὐκ ἀπήντησας, ὀκτωβρίῳ μηνὶ τοῦ ἐνεστῶτος τρισκαιδεκάτῃ παρὰ τῆς ἁγίας ϗ οἰκουμενικῆς συνόδου „καθῃρῆσθαι τῆς ἐπισκοπῆς, ϗ παντὸς ἐκκλησιαστικοῦ θεσμοῦ ὑπάρχειν ἀλλότριον." *Cognoſce te ipſum, propterea quod diuinos canones deſpexiſti, & inobediens extitiſti huic ſancto & vniuerſali concilio, ſuperque hac, præter alia tua commiſſa, in quibus inuentus es reus etiam tertio euocatis, minime occurriſti; Octobris, menſis præſentis decimo tertio die a ſancto & vniuerſali concilio eſſe ab epiſcopatu depoſitum & ab omni eccleſiaſtica functione ſubmotum.*

Ibid. pag. 461. Τὸ δὲ γράμμα ἐδικαιώσαμεν προτεθῆναι διασημαίνοντες, ὡς ὁ παρὰ τοῦ δεσπότου θεοῦ, ϗ παρὰ τοσαύτης πληθύος ἐπισκόπων, δι' ἃ ἀσυγγνωστα δέδρακε, τῆς κατὰ τὴν ἱερωσύνην χάριτος „ἀφαιρεθεὶς, οὐδεμίαν τοσοῦτον ἔχει ἀποκαταστάσεως ἐλπίδα." *Iuſtum iudicauimus has litteras promulgare, ſignificantes, quod qui talia perpetrauit, quæ ab omnium dominatore Deo, & a tanta epiſcoporum multitudine ignoſci non debeant, ſacerdotali gratia denudatus, omnino nullam reſtaurationis ſpem poterit obtinere.*

(l) Liberat. breuiar. cap. XIII. (tom. V. concil. p. 761. edit. Labb.)

ſed

Digitized by Google

ſed omnino cognoſcerent, eum de gradu ſuo eſſe deiectum. Sed & aliquibus putantibus, Dioſcorum recuperare poſſe epiſcopatum, propoſitum eſt edictum & omnibus manifeſtatum eſt, Dioſcorum irrecuperabiliter honore fuiſſe abiectum. Num vlla res poteſt eſſe illuſtrior ac teſtatior aut maiorem fidem habere, quam hæc ipſa depoſitio? Quæ facta eſſe dicitur a DEO & CHRISTO; quæ eum non ſolum epiſcopatu ſed etiam omni eccleſiaſtico miniſterio & ſacra functione alienum pronuntiauit, quæ clericos illius vetuit agnoſcere eum epiſcopum, iuſſit autem abiectum & reprobratum habere, irrecuperabiliter de gradu deiectum, nullam reſtaurationis ſpem habentem; quæ eum collegio epiſcoporum & ordine ſacerdotum expulit, ne nomine quidem & appellatione illi relicta. Num quis ſibi perſuadere poteſt, illos eum reputaſſe miniſtrum CHRISTI auctoritate præditum, poſtquam poteſtate CHRISTI tam ſollemniter omnem illi auctoritatem ademerunt, ſine ſpe reſtaurationis? Quidquid heic fuerit in indelebili charactere epiſcopi vel ſacerdotis, certum eſt, hoc concilium non exiſtimaſſe, illud ei dare auctoritatem agendi pro epiſcopo, poſt tam ſollemnem & publicam depoſitionem. Etiamſi ſtatuere velimus, hoc eum conſeruaſſe in tali conditione, in qua tamquam ſacerdos agere potuiſſet ſine noua ordinatione, ſi concilium eum aliquando reſtituendum duxiſſet, vnde deieciſſet; non potuiſſet tamen dici miniſtrare cum auctoritate, quoad in iſto depoſitionis ſtatu manſiſſet; in quo vniuerſa poteſtas cæli & terræ auctoritatem ei ſuam eripuerat. Neque tamen vſpiam legimus, baptiſmos a *Dioſcoro* vel ab iis, qui illi adhærebant, datos vllo vmquam tempore repetitos, aut *Eutychianos* quosdam rebaptizatos eſſe, ſi ad eccleſiam catholicam rediiſſent.

CONDEMNATIO *Eutychis* ipſius parallela erat condemnationi *Dioſcori*. Non niſi vno aliquo eius rei exemplo lectori moleſtus ero, ex edicto *Marciani* imperatoris, quo acta & ſententiam concilii aduerſus ipſum confirmat. In editione PETRI CRABBII ſeſſioni tertiæ concilii inſerta eſt. pag. 866. in PHILIPPI autem LABBEI editione reperitur ad calcem omnium actorum, inter alia monumenta, quæ ad hoc concilium ſpectant, his ver-

canonum pergere, & cum hæreticis ſe coniungere, aut παρασυνάγωγὴν, conuenticulum ſeparatim inſtituere, altare contra altare erigere, baptizare & reliquos miniſterialis functionis actus omnes perficere audeat; quemadmodum multi epiſcopi & presbyteri fecerunt: Quæſtio eſt, An omnes ab eiusmodi epiſcopo vel ſacerdote, nullum amplius gradum in clero nullamque auctoritatem habente, baptizati ab eccleſia catholica rebaptizati ſint? Si rebaptizati ſunt, eruditi viri, qui mihi in hac cauſſa contradicunt, decretum aliquod ex vno horum generalium conciliorum ad hoc probandum facile potuiſſent producere: ſi autem non ſunt rebaptizati, ſicut manifeſtum eſt, quod non ſint, æquum & iuſtum eſt concludere, vti ego heic concludo, merum defectum auctoritatis in adminiſtrante baptiſmum non omnino irritum & vacuum reddidiſſe baptiſmum, in debita forma ab homine auctoritatis experte datum, ſed defectum auctoritatis & reliqua, quæ in illo defuerint, ex auctoritate eccleſiæ per ſubſequutam manuum impoſitionem & confirmationem ſuppleri conſueuiſſe: quemadmodum ex horum quatuor priorum conciliorum generalium hiſtoria, cum iis comparata, quæ antea de ratione recipiendi eos in eccleſiæ catholicæ communionem, qui apud hæreticos & ſchiſmaticos baptizati fuerant, diſſeruimus, patet clariſſime. Sequens argumentum mea quidem ſententia conuictionem ſecum fert, & vim habet demonſtrandi:

Baptismus hæreticorum, ſchiſmaticorum, gradu ſuo motorum clericorum, & excommunicatorum clericorum eſt baptiſmus hominum auctoritatis expertium ex quatuor priorum generalium conciliorum ſententia:

Sed baptiſmus hæreticorum, ſchiſmaticorum, gradu ſuo motorum clericorum & excommunicatorum clericorum, ſi in debita forma fuerit adminiſtratus, ab eccleſia ſemper ſuſceptus eſt ſine rebaptizatione:

Ergo baptiſmus hominum auctoritatis expertium, ſi in debita forma adminiſtratus fuerit, ab eccleſia ſemper ſuſceptus eſt ſine rebaptizatione.

§. VI.

Digitized by Google

§. VI.

De condemnatione Anthimi & Seueri *in concilio* Conſtantinopolitano *ſub* Menna, *an. DXXXVI.*

VERVM TAMEN perſequamur præſentem hiſtoriam. Sunt duæ ſynodi, quæ ſibi quodammodo titulum & appellationem vendicant quinti concilii generalis, quarum vtraque tempore *Iuſtiniani* habita eſt, prior quidem ſub *Menna*, patriarcha *Conſtantinopolitano*, an. DXXXVI, poſterior ſub *Vigilio*, papa *Romano* an. DLIII. In editione conciliorum PETRI CRABBII ſynodus, quæ ſub *Menna* celebrata fuit, nomen habet concilii quinti generalis; PHILIPPVS autem LABBEVS poſteriori hoc nomen tribuit. Ego vtramque coniungam, atque ita habebimus certe concilium aliquod generale. Synodus illa ſub *Menna* conuocata fuit contra *Anthimum*, epiſcopum *Trapezuntinum; Seuerum*, epiſcopum *Antiochenum; Petrum*, epiſcopum *Apameenſem;* et *Zoaram* monachum; aliosque hæreticos, dictos *Acephalos*, qui *Eutychianæ* hæreſis erant propago; Acephali autem appellabantur, hoc eſt ſine capite, quia primi huius ſectæ auctores *Alexandriæ*, facta ab epiſcopo ſuo ſeceſſione, ſeparatos conuentus agitarant, et in priuatis ædibus baptiſmos dederant, qui propterea in actis huius concilii παρασυναγωγαὶ & παραβαπτίσματα vocitantur. *Anthimus* primum condemnatus fuerat ab *Agapeto* papa *Romano*, cuius epiſtola in concilio legebatur, qua illum neque catholico neque ſacerdotis nomine dignum eſſe [*n*] declarabat, et hæc ſententia iterum ac ſæpius approbata & confirmata fuit a ſynodo, quæ ratione quadam magis ſollemni decreuit [*o*], ipſum conſtitui extra ſacerdotium & alienum eſſe ab omni alia ſacra appellatione ſimul & dignitate ac poteſtate. Et alio loco [*p*] ſententiæ depoſitionis excommunicatio addita legitur: ita vt non potuerit non omni ſacerdotali auctorita-

(*n*) Agapet. epiſt. ad Petrum in act. I. concil. ſub Menna p. 48. Οὐδὲ καθολικοῦ οὐδὲ ἱερέως ὀνόματος ἄξιον εἶναι ψηφίζομεν.

(*o*) Ibid. act. IV. p. 91. Ἱερωσύνης ἔξω καθεστάναι συγχωροῦμεν, πάσης δὲ ἑτέρας αὐτὸν ἱερατικῆς προσηγορίας ἅμα καὶ ἀξίας καὶ ἐνεργείας ἀλλότριον εἶναι τοῦ λοιποῦ.

(*p*) Ibid. p. 89. Συνορῶμεν - - καθάπαξ αὐτὸν ὡς μέλος ἄχρηστον καὶ σεσηπὸς ἀποβληθῆναι τοῦ σώματος τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν καὶ τῆς Τραπεζουντίων ἐπισκοπῆς

canonum pergere, & cum hæreticis ſe coniungere, aut παρασυνάγωγὴν, conuenticulum ſeparatim inſtituere, altare contra altare erigere, baptizare & reliquos miniſterialis functionis actus omnes perficere audeat; quemadmodum multi epiſcopi & presbyteri fecerunt: Quæſtio eſt, An omnes ab eiusmodi epiſcopo vel ſacerdote, nullum amplius gradum in clero nullamque auctoritatem habente, baptizati ab eccleſia catholica rebaptizati ſint? Si rebaptizati ſunt, eruditi viri, qui mihi in hac cauſſa contradicunt, decretum aliquod ex vno horum generalium conciliorum ad hoc probandum facile potuiſſent producere: ſi autem non ſunt rebaptizati, ſicut manifeſtum eſt, quod non ſint, æquum & iuſtum eſt concludere, vti ego heic concludo, merum defectum auctoritatis in adminiſtrante baptiſmum non omnino irritum & vacuum reddidiſſe baptiſmum, in debita forma ab homine auctoritatis experte datum, ſed defectum auctoritatis & reliqua, quæ in illo defuerint, ex auctoritate eccleſiæ per ſubſequutam manuum impoſitionem & confirmationem ſuppleri conſueuiſſe: quemadmodum ex horum quatuor priorum conciliorum generalium hiſtoria, cum iis comparata, quæ antea de ratione recipiendi eos in eccleſiæ catholicæ communionem, qui apud hæreticos & ſchiſmaticos baptizati fuerant, diſſeruimus, patet clariſſime. Sequens argumentum mea quidem ſententia conuictionem ſecum fert, & vim habet demonſtrandi:

Baptismvs hæreticorum, ſchiſmaticorum, gradu ſuo motorum clericorum, & excommunicatorum clericorum eſt baptiſmus hominum auctoritatis expertium ex quatuor priorum generalium conciliorum ſententia;

Sed baptiſmus hæreticorum, ſchiſmaticorum, gradu ſuo motorum clericorum & excommunicatorum clericorum, ſi in debita forma fuerit adminiſtratus, ab eccleſia ſemper ſuſceptus eſt ſine rebaptizatione:

Ergo baptiſmus hominum auctoritatis expertium, ſi in debita forma adminiſtratus fuerit, ab eccleſia ſemper ſuſceptus eſt ſine rebaptizatione.

§. VI.

§. VI.

De condemnatione Anthimi & Seueri *in concilio* Conſtantinopolitano *ſub* Menna, *an. DXXXVI.*

VERVM TAMEN perſequamur præſentem hiſtoriam. Sunt duæ ſynodi, quæ ſibi quodammodo titulum & appellationem vendicant quinti concilii generalis, quarum vtraque tempore *Iuſtiniani* habita eſt, prior quidem ſub *Menna*, patriarcha *Conſtantinopolitano*, an. DXXXVI, poſterior ſub *Vigilio*, papa *Romano* an. DLIII. In editione conciliorum PETRI CRABBII ſynodus, quæ ſub *Menna* celebrata fuit, nomen habet concilii quinti generalis; PHILIPPVS autem LABBEVS poſteriori hoc nomen tribuit. Ego vtramque coniungam, atque ita habebimus certe concilium aliquod generale. Synodus illa ſub *Menna* conuocata fuit contra *Anthimum*, epiſcopum *Trapezuntinum; Seuerum*, epiſcopum *Antiochenum; Petrum*, epiſcopum *Apameenſem;* et *Zoaram* monachum; alioſque hæreticos, dictos *Acephalos*, qui *Eutychianæ* hæreſis erant propago; Acephali autem appellabantur, hoc eſt ſine capite, quia primi huius ſectæ auctores *Alexandriæ*, facta ab epiſcopo ſuo ſeceſſione, ſeparatos conuentus agitarant, et in priuatis ædibus baptiſmos dederant, qui propterea in actis huius concilii παρασυναγωγαὶ & παραβαπτίσματα vocitantur. *Anthimus* primum condemnatus fuerat ab *Agapeto* papa *Romano*, cuius epiſtola in concilio legebatur, qua illum neque catholico neque ſacerdotis nomine dignum eſſe [*n*] declarabat, et hæc ſententia iterum ac ſæpius approbata & confirmata fuit a ſynodo, quæ ratione quadam magis ſollemni decreuit [*o*], ipſum conſtitui extra ſacerdotium & alienum eſſe ab omni alia ſacra appellatione ſimul & dignitate ac poteſtate. Et alio loco [*p*] ſententiæ depoſitionis excommunicatio addita legitur: ita vt non potuerit non omni ſacerdotali auctorita-

(*n*) Agapet. epiſt. ad Petrum in act. I. concil. ſub Menna p. 48. Οὐδὲ καθολικοῦ οὐδὲ ἱερέως ὀνόματος ἄξιον εἶναι ψηφίζομεν.

(*o*) Ibid. act. IV. p. 91. Ἱερωσύνης ἔξω καθεστάναι συγχωρῆμεν, πάσης δὲ ἑτέρας αὐτὸν ἱερατικῆς προσηγορίας ἅμα καὶ ἀξίας καὶ ἐνεργείας ἀλλότριον εἶναι τοῦ λοιποῦ.

(*p*) Ibid. p. 89. Συνορῶμεν - - καθάπαξ αὐτὸν ὡς μέλος ἄχρηστον καὶ σεσηπὸς ἀποβληθῆναι τοῦ σώματος τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν καὶ τῆς Τραπεζουντίων ἐπισκοπῆς

canonum pergere, & cum hæreticis ſe coniungere, aut παρασυνάγωγὴν, conuenticulum ſeparatim inſtituere, altare contra altare erigere, baptizare & reliquos miniſterialis functionis actus omnes perficere audeat; quemadmodum multi epiſcopi & presbyteri fecerunt: Quæſtio eſt, An omnes ab eiuſmodi epiſcopo vel ſacerdote, nullum amplius gradum in clero nullamque auctoritatem habente, baptizati ab eccleſia catholica rebaptizati ſint? Si rebaptizati ſunt, eruditi viri, qui mihi in hac cauſſa contradicunt, decretum aliquod ex vno horum generalium conciliorum ad hoc probandum facile potuiſſent producere: ſi autem non ſunt rebaptizati, ſicut manifeſtum eſt, quod non ſint, æquum & iuſtum eſt concludere, vti ego heic concludo, merum defectum auctoritatis in adminiſtrante baptiſmum non omnino irritum & vacuum reddidiſſe baptiſmum, in debita forma ab homine auctoritatis experte datum, ſed defectum auctoritatis & reliqua, quæ in illo defuerint, ex auctoritate eccleſiæ per ſubſequutam manuum impoſitionem & confirmationem ſuppleri conſueuiſſe: quemadmodum ex horum quatuor priorum conciliorum generalium hiſtoria, cum iis comparata, quæ antea de ratione recipiendi eos in eccleſiæ catholicæ communionem, qui apud hæreticos & ſchiſmaticos baptizati fuerant, diſſeruimus, patet clariſſime. Sequens argumentum mea quidem ſententia conuictionem ſecum fert, & vim habet demonſtrandi:

Baptismvs hæreticorum, ſchiſmaticorum, gradu ſuo motorum clericorum, & excommunicatorum clericorum eſt baptiſmus hominum auctoritatis expertium ex quatuor priorum generalium conciliorum ſententia:

Sed baptiſmus hæreticorum, ſchiſmaticorum, gradu ſuo motorum clericorum & excommunicatorum clericorum, ſi in debita forma fuerit adminiſtratus, ab eccleſia ſemper ſuſceptus eſt ſine rebaptizatione:

Ergo baptiſmus hominum auctoritatis expertium, ſi in debita forma adminiſtratus fuerit, ab eccleſia ſemper ſuſceptus eſt ſine rebaptizatione.

§. VI.

§. VI.

De condemnatione Anthimi & Seueri *in concilio* Conſtantinopolitano *ſub* Menna, *an. DXXXVI.*

VERVM TAMEN perſequamur præſentem hiſtoriam. Sunt duæ ſynodi, quæ ſibi quodammodo titulum & appellationem vendicant quinti concilii generalis, quarum vtraque tempore *Iuſtiniani* habita eſt, prior quidem ſub *Menna*, patriarcha *Conſtantinopolitano*, an. DXXXVI, poſterior ſub *Vigilio*, papa *Romano* an. DLIII. In editione conciliorum PETRI CRABBII ſynodus, quæ ſub *Menna* celebrata fuit, nomen habet concilii quinti generalis; PHILIPPVS autem LABBEVS poſteriori hoc nomen tribuit. Ego vtramque coniungam, atque ita habebimus certe concilium aliquod generale. Synodus illa ſub *Menna* conuocata fuit contra *Anthimum*, epiſcopum *Trapezuntinum; Seuerum*, epiſcopum *Antiochenum; Petrum*, epiſcopum *Apameenſem;* et *Zoaram* monachum; aliosque hæreticos, dictos *Acephalos*, qui *Eutychianæ* hæreſis erant propago; Acephali autem apellabantur, hoc eſt ſine capite, quia primi huius ſectæ auctores *Alexandriæ*, facta ab epiſcopo ſuo ſeceſſione, ſeparatos conuentus agitarant, et in priuatis ædibus baptiſmos dederant, qui propterea in actis huius concilii παρασυναγωγαὶ & παραβαπτίσματα vocitantur. *Anthimus* primum condemnatus fuerat ab *Agapeto* papa *Romano*, cuius epiſtola in concilio legebatur, qua illum neque catholico neque ſacerdotis nomine dignum eſſe [*n*] declarabat, et hæc ſententia iterum ac ſæpius approbata & confirmata fuit a ſynodo, quæ ratione quadam magis ſollemni decreuit [*o*], ipſum conſtitui extra ſacerdotium & alienum eſſe ab omni alia ſacra appellatione ſimul & dignitate ac poteſtate. Et alio loco [*p*] ſententiæ depoſitionis excommunicatio addita legitur: ita vt non potuerit non omni ſacerdotali auctorita-

(*n*) Agapet. epiſt. ad Petrum in act. I. concil. ſub Menna p. 48. Οὐδὲ καθολικοῦ οὐδὲ ἱερέως ὀνόματος ἄξιον εἶναι ψηφίζομεν.

(*o*) Ibid. act. IV. p. 91. Ἱερωσύνης ἔξω καθεστάναι συγχωροῦμεν, πάσης δὲ ἑτέρας αὐτὸν ἱερατικῆς προσηγορίας ἅμα καὶ ἀξίας καὶ ἐνεργείας ἀλλότριον εἶναι τοῦ λοιποῦ.

(*p*) Ibid. p. 89. Συνορῶμεν - - καθάπαξ αὐτὸν ὡς μέλος ἄχρηστον καὶ σεσηπὸς ἀποβληθῆναι τοῦ σώματος τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν καὶ τῆς Τραπεζουντίων ἐπισκοπῆς

canonum pergere, & cum hæreticis ſe coniungere, aut παρασυναγωγὴν, conuenticulum ſeparatim inſtituere, altare contra altare erigere, baptizare & reliquos miniſterialis functionis actus omnes perficere audeat; quemadmodum multi epiſcopi & presbyteri fecerunt: Quæſtio eſt, An omnes ab eiuſmodi epiſcopo vel ſacerdote, nullum amplius gradum in clero nullamque auctoritatem habente, baptizati ab eccleſia catholica rebaptizati ſint? Si rebaptizati ſunt, eruditi viri, qui mihi in hac cauſſa contradicunt, decretum aliquod ex vno horum generalium conciliorum ad hoc probandum facile potuiſſent producere: ſi autem non ſunt rebaptizati, ſicut manifeſtum eſt, quod non ſint, æquum & iuſtum eſt concludere, vti ego heic concludo, merum defectum auctoritatis in adminiſtrante baptiſmum non omnino irritum & vacuum reddidiſſe baptiſmum, in debita forma ab homine auctoritatis experte datum, ſed defectum auctoritatis & reliqua, quæ in illo defuerint, ex auctoritate eccleſiæ per ſubſequutam manuum impoſitionem & confirmationem ſuppleri conſueuiſſe: quemadmodum ex horum quatuor priorum conciliorum generalium hiſtoria, cum iis comparata, quæ antea de ratione recipiendi eos in eccleſiæ catholicæ communionem, qui apud hæreticos & ſchiſmaticos baptizati fuerant, diſſeruimus, patet clariſſime. Sequens argumentum mea quidem ſententia conuictionem ſecum fert, & vim habet demonſtrandi:

Baptismvs hæreticorum, ſchiſmaticorum, gradu ſuo motorum clericorum, & excommunicatorum clericorum eſt baptiſmus hominum auctoritatis expertium ex quatuor priorum generalium conciliorum ſententia:

Sed baptiſmus hæreticorum, ſchiſmaticorum, gradu ſuo motorum clericorum & excommunicatorum clericorum, ſi in debita forma fuerit adminiſtratus, ab eccleſia ſemper ſuſceptus eſt ſine rebaptizatione:

Ergo baptiſmus hominum auctoritatis expertium, ſi in debita forma adminiſtratus fuerit, ab eccleſia ſemper ſuſceptus eſt ſine rebaptizatione.

§. VI.

§. VI.

De condemnatione Anthimi & Seueri *in concilio* Conſtantinopolitano *ſub* Menna, *an. DXXXVI.*

VERVM TAMEN perſequamur præſentem hiſtoriam. Sunt duæ ſynodi, quæ ſibi quodammodo titulum & appellationem vendicant quinti concilii generalis, quarum vtraque tempore *Iuſtiniani* habita eſt, prior quidem ſub *Menna*, patriarcha *Conſtantinopolitano*, an. DXXXVI, poſterior ſub *Vigilio*, papa *Romano* an. DLIII. In editione conciliorum PETRI CRABBII ſynodus, quæ ſub *Menna* celebrata fuit, nomen habet concilii quinti generalis; PHILIPPVS autem LABBEVS poſteriori hoc nomen tribuit. Ego vtramque coniungam, atque ita habebimus certe concilium aliquod generale. Synodus illa ſub *Menna* conuocata fuit contra *Anthimum*, epiſcopum *Trapezuntinum; Seuerum*, epiſcopum *Antiochenum; Petrum*, epiſcopum *Apameenſem;* et *Zoaram* monachum; aliosque hæreticos, dictos *Acephalos*, qui *Eutychianæ* hæreſis erant propago; Acephali autem appellabantur, hoc eſt ſine capite, quia primi huius ſectæ auctores *Alexandriæ*, facta ab epiſcopo ſuo ſeceſſione, ſeparatos conuentus agitarant, et in priuatis ædibus baptiſmos dederant, qui propterea in actis huius concilii παρασυναγωγαὶ & παραβαπτίσματα vocitantur. *Anthimus* primum condemnatus fuerat ab *Agapeto* papa *Romano*, cuius epiſtola in concilio legebatur, qua illum neque catholico neque ſacerdotis nomine dignum eſſe [*n*] declarabat, et hæc ſententia iterum ac ſæpius approbata & confirmata fuit a ſynodo, quæ ratione quadam magis ſollemni decreuit [*o*], ipſum conſtitui extra ſacerdotium & alienum eſſe ab omni alia ſacra appellatione ſimul & dignitate ac poteſtate. Et alio loco [*p*] ſententiæ depoſitionis excommunicatio addita legitur: ita vt non potuerit non omni ſacerdotali auctorita-

(*n*) Agapet. epiſt. ad Petrum in act. I. concil. ſub Menna p. 48. Οὐδὲ καθολικοῦ οὐδὲ ἱερέως ὀνόματος ἄξιον εἶναι ψηφίζομεν.

(*o*) Ibid. act. IV. p. 91. Ἱερωσύνης ἔξω καθεστάναι συγχωροῦμεν, πάσης δὲ ἑτέρας αὐτὸν ἱερατικῆς προσηγορίας ἅμα καὶ ἀξίας καὶ ἐνεργείας ἀλλότριον εἶναι τοῦ λοιποῦ.

(*p*) Ibid. p. 89. Συνορῶμεν - - καθάπαξ αὐτὸν ὡς μέλος ἄχρηστον καὶ σηπτὸς ἀποβληθῆναι τοῦ σώματος τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν καὶ τῆς Τραπεζουντίων ἐπισκοπῆς

claratur, Διόσκορον ὁ Θεὸς καθεῖλεν [g], *Dioſcorum Deus depoſuit;* Διόσκορον ὁ Χριστὸς καθεῖλεν, *Dioſcorum Chriſtus depoſuit;* Τὸν φονέα ὁ Χριστὸς καθεῖλεν, *Homicidam Chriſtus depoſuit* [h]. *Sancta Synodus decreuit alienum eum eſſe ab epiſcopatus dignitate & omni ſacerdotali miniſterio* [i].

Et præterea notatu dignum eſt, quod in ſententia depoſitionis, contra illum pronunciata, declaretur omni ſacerdotali gratia & functione denudatus, ſine vlla ſpe reſtaurationis [k], propterea quod inobediens exſtiterit concilio, & euocatus, vt accuſationibus reſponderet, comparere noluerit. Liberatus earumdem rerum mentionem facit, loquens de hoc concilio: *Acclamauit*, inquit, *omne concilium* [l], *Dioſcorum Deus depoſuit, Homicidam Deus depoſuit.* Et ſubiungit: *Clericis vero Alexandrinis mandauit concilium, iam eum non putarent epiſcopum eſſe,*

(g) Concil. Chalced. act. II. p. 371.

(h) Ibid. act. I. p. 831. edit. Crabb. pag. 323. edit. Labbei.

(i) Ibid. act. III. p. 847. edit. Crabb. pag. 427. edit. Labb. Vid. diuerſæ ſubſcriptiones epiſcoporum in hac ſeſſione p. 439. Cyrus epiſcopus Siniandi ciuitatis dixit: *Ego alienum eum iudico a pontificatus collegio & omni ſacerdotali miniſterio.* Alius quidam dixit: *Dignus eſt alienus eſſe a ſacerdotali ordine, & ab omni miniſterio & communione*, cetera.

(k) Concil. Chalced. act. III. in edicto contr. Dioſcorum p. 459. Γίνωσκε σεαυτὸν διὰ τὴν κατὰ τῶν θείων κανόνων ὑπεροψίαν καὶ διὰ τὴν ἀπείθειάν σου τὴν περὶ τὴν ἁγίαν ταύτην καὶ οἰκουμενικὴν σύνοδον, ὑπὲρ ὧν πρὸς τοῖς ἄλλοις σου πλημμελήμασιν, οἷς ἑάλως καὶ τρίτον κληθεὶς παρὰ τῆς ἁγίας ταύτης καὶ μεγάλης συνόδου κατὰ τοὺς θείους κανόνας, ἐπὶ τῷ ἀποκρίνασθαι τοῖς ἐπαγομένοις σοι, οὐκ ἀπήντησας, Ὀκτωβρίῳ μηνὶ τοῦ ἐνεστῶτος τρισκαιδεκάτῃ παρὰ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου "καθῃρῆσθαι τῆς ἐπισκοπῆς, καὶ παντὸς ἐκκλησιαστικοῦ θεσμοῦ ὑπάρχειν ἀλλότριον." *Cognoſce te ipſum, propterea quod diuinos canones deſpexiſti, & inobediens extitiſti huic ſancto & vniuerſali concilio, ſuperque hæc, præter alia tua commiſſa, in quibus inuentus es reus etiam tertio euocatis, minime occurriſti; Octobris, menſis præſentis decimo tertio die a ſancto & vniuerſali concilio eſſe ab epiſcopatu depoſitum & ab omni eccleſiaſtica functione ſubmotum.*

Ibid. pag. 461. Τὸ δὲ γράμμα ἐδικαιώσαμεν προτεθῆναι διασημαίνοντες, ὡς ὁ παρὰ τοῦ δεσπότου Θεοῦ, καὶ παρὰ τοσαύτης πληθύος ἐπισκόπων, δι' ἃ ἀσυγγνωστα δέδρακε, τῆς κατὰ τὴν ἱερωσύνην χάριτος "ἀφαιρεθεὶς, οὐδεμίαν τὸ σύνολον ἔχει ἀποκαταστάσεως ἐλπίδα." *Iuſtum indicauimus has litteras promulgare, ſignificantes, quod qui talia perpetrauit, quæ ab omnium dominatore Deo, & a tanta epiſcoporum multitudine ignoſci non debeant, ſacerdotali gratia denudatus, omnino nullam reſtaurationis ſpem poterit obtinere.*

(l) Liberat. breuiar. cap. XIII. (tom. V. concil. p. 761. edit. Labb.)

ſed

Digitized by Google

ſed omnino cognoſcerent, eum de gradu ſuo eſſe deiectum. Sed & aliquibus putantibus, Dioſcorum recuperare poſſe epiſcopatum, propoſitum eſt edictum & omnibus manifeſtatum eſt, Dioſcorum irrecuperabiliter honore fuiſſe abiectum. Num vlla res poteſt eſſe illuſtrior ac teſtatior aut maiorem fidem habere, quam hæc ipſa depoſitio? Quæ facta eſſe dicitur a DEO & CHRISTO; quæ eum non ſolum epiſcopatu ſed etiam omni eccleſiaſtico miniſterio & ſacra functione alienum pronuntiauit, quæ clericos illius vetuit agnoſcere eum epiſcopum, iuſſit autem abiectum & reprobratum habere, irrecuperabiliter de gradu deiectum, nullam reſtaurationis ſpem habentem; quæ eum collegio epiſcoporum & ordine ſacerdotum expulit, ne nomine quidem & appellatione illi relicta. Num quis ſibi perſuadere poteſt, illos eum reputaſſe miniſtrum CHRISTI auctoritate præditum, poſtquam poteſtate CHRISTI tam ſollemniter omnem illi auctoritatem ademerunt, ſine ſpe reſtaurationis? Quidquid heic fuerit in indelebili charactere epiſcopi vel ſacerdotis, certum eſt, hoc concilium non exiſtimaſſe, illud ei dare auctoritatem agendi pro epiſcopo, poſt tam ſollemnem & publicam depoſitionem. Etiamſi ſtatuere velimus, hoc eum conſeruaſſe in tali conditione, in qua tamquam ſacerdos agere potuiſſet ſine noua ordinatione, ſi concilium eum aliquando reſtituendum duxiſſet, vnde deieciſſet; non potuiſſet tamen dici miniſtrare cum auctoritate, quoad in iſto depoſitionis ſtatu manſiſſet; in quo vniuerſa poteſtas cæli & terræ auctoritatem ei ſuam eripuerat. Neque tamen vſpiam legimus, baptiſmos a *Dioſcoro* vel ab iis, qui illi adhærebant, datos vllo vmquam tempore repetitos, aut *Eutychianos* quosdam rebaptizatos eſſe, ſi ad eccleſiam catholicam rediiſſent.

CONDEMNATIO *Eutychis* ipſius parallela erat condemnationi *Dioſcori*. Non niſi vno aliquo eius rei exemplo lectori moleſtus ero, ex edicto *Marciani* imperatoris, quo acta & ſententiam concilii aduerſus ipſum confirmat. In editione PETRI CRABBII ſeſſioni tertiæ concilii inſerta eſt. pag. 866. in PHILIPPI autem LABBEI editione reperitur ad calcem omnium actorum, inter alia monumenta, quæ ad hoc concilium ſpectant, his verbis

bis concepta. *Hac lege decernimus* [m], *eos, qui Eutychetis decipiuntur errore, nullum epiſcopum, nullum habere preſbyterum, nullos habere (al. creare) vel appellare clericos: ipſumque Eutychem nomine presbyteri, quo & indignus & ſpoliatus eſt, in totum carere. Si qui autem contra definita noſtra epiſcopos, presbyteros, ceteroſque clericos auſi fuerint creare, tum factos tum facientes, vel præſumentes ſibi clericorum gradum, bonorum amiſſione perculſos, exilio perpetuo præcipimus contineri.* Iam ſi ſecundum ſententiam iſtius concilii eamque ita approbatam *Eutyches*, & qui cum ipſo conſenſerunt, omnibus miniſterialibus functionibus priuati fuerunt, ita vt ne nomen quidem epiſcoporum & presbyterorum retinuerint, nec vllos ſub his titulis creare potuerint: Quam ſodes auctoritatem *Eutychiani* poſthac habere potuerunt adminiſtrandi baptiſmum, aut actus quoſdam functionis miniſterialis perficiendi? Potuerunt quidem res eiusmodi peragere, non habuerunt autem peragendi auctoritatem. Vſurpatores non minus erant quam quiſque laicus. Omnis differentia in ea ſita erat, quod hic nunquam habuerat auctoritatem; illi habuerant aliquando, ſed perdiderant, & per hæreſin ſuam ac contumaciam ipſi ſe in ſtatum & conditionem reduxerant, laicis vno gradu inferiorem, anathemati iuſta & legitima ratione ſe ſubiici & eccleſiæ communione excludi paſſi. Et nihilo minus tamen canones narrant, eos, qui ab his vſurpatoribus auctoritatis omnis expertibus, debita quidem forma, baptizati fuerint, non eſſe rebaptizatos, ſed ea tantum, quæ in baptiſmo illorum defuerant, per impoſitionem manuum & commodam confirmationis formam ſuppleta eſſe atque compenſata.

Possem alia exempla in rem præſentem adferre ex reſiduis huius concilii actis, ſed malo non nihil de canonibus illius dicere,

(m) Edict. Marciani ad calcem concil. Chalced. part. III. cap. XII. (tom. IV. concil. p. 868.) Διὰ τοῦ δὲ νόμου θεσπίζομεν, τοὺς ὑπὸ τῆς μανίας Εὐτυχοῦς ἀπατωμένους - - μηδένα ἔχειν πρεσβύτερον, μηδέ τινας κληρικοὺς ἢ ἔχειν ἢ ὀνομάζειν. Καὶ αὐτὸν Εὐτυχῆ τῆς τοῦ πρεσβυτέρου προσηγορίας, ἧς ἀνάξιος ὢν ἐγυμνώθη, καθόλου στερίσκεσθαι· οἱ δέ τινες ἀντικρὺ τῶν παρ' ἡμῶν ὁρισθέντων, ἐπισκόπους, ἢ πρεσβυτέρους ἢ καὶ λοιποὺς κληρικοὺς χειροτονῆσαι τολμήσωσιν, αὐτούς τε τοὺς χειροτονουμένους, καὶ τοὺς χειροτονοῦντας, ἢ περιποιοῦντας ἑαυτοῖς κατὰ πρόληψιν τὸν βαθμὸν τὸν τῶν κληρικῶν μετὰ τὸ καταδικασθῆναι τῇ τῶν ὑπαρχόντων ἀποβολῇ καὶ ἐξορίᾳ διηνεκεῖ σωφρονισθῆναι προστάττομεν.

cere; inter quos non minus octo ſunt, qui certa crimina enarrant, propter quæ clericus aliquis ordinem ſuum amittat. Canon ſecundus contra ordinationem propter pecunias factam decernit, tam eum, qui propter pecunias ordinauerit, quam illum, qui ordinatus fuerit, nec non iſtum, qui ſequeſter & interceſſor tam turpibus lucris apparuerit, ſi ſit clericus, gradu ſuo excidere oportere, τȣ̃ οἰκείȣ ἐκπιπτέτω βαθμȣ̃. Ita ſi quis clericus, eccleſia ſua deſerta, ſine venia ad aliam confugerit, ſecundum canonem decimum eamdem cenſuram incurrit, ἐκπίπτειν τȣ̃ ἰδίȣ βαθμȣ̃.

Si quis epiſcopus per pragmaticam ſanctionem prouinciam ſuam in duas diuiſerit, vt duæ metropoles in detrimentum legitimi ſui metropolitani ea efficiantur, per canonem decimum ſimili deiectioni de gradu ſuo ipſe ſe facit obnoxium.

Secundum canonem duodeuiceſimum clerici coniurationis ſiue conſpirationis contra ciuile imperium rei proprio gradu omnino excidunt, ἐκπιπτέτωσαν πάντῃ τȣ̃ οἰκείȣ βαθμȣ̃.

Per canonem viceſimum ſecundum clerici res, quæ ad defunctum epiſcopum pertinent, rapientes, itidem de proprio gradu deiiciendi dicuntur.

Et eos, qui nomine coniugii mulieres rapiunt, vel opem ferunt ac conſentiunt iis, qui rapiunt, ſecundum canonem viceſimum ſeptimum eidem pœnæ ſubiiciuntur.

Canon viceſimus nonus ſacrilegium eſſe dicit, epiſcopum in presbyteri gradum deducere: ſi qua autem iuſta cauſſa eum ab epiſcopali functione remoueat, nec presbyteri debere locum obtinere.

Iam adductis hiſce canonibus omnibus ſcire cupio, Num, ſi quis clericus ordine ſuo formaliter & iudicialiter, vti hi canones ſtatuunt, deiectus eſt, tunc amplius vllam auctoritatem habeat, functionis ſuæ munia miniſterialia obeundi? Si dixeris, habere eum adhuc auctoritatem: in hos canones violenter inuolare, & omnis diſciplinæ eccleſiaſticæ neruos incidere, eccleſiamque ſine iuſta cenſurarum poteſtate relinquere videbere. Si autem eum nihil auctoritatis poſt talem depoſitionem habere ſtatuamus, ipſe autem in contemtum & contradictionem horum

cano-

canonum pergere, & cum hæreticis ſe coniungere, aut παρασυναγωγὴν, conuenticulum ſeparatim inſtituere, altare contra altare erigere, baptizare & reliquos miniſterialis functionis actus omnes perficere audeat; quemadmodum multi epiſcopi & presbyteri fecerunt: Quæſtio eſt, An omnes ab eiuſmodi epiſcopo vel ſacerdote, nullum amplius gradum in clero nullamque auctoritatem habente, baptizati ab eccleſia catholica rebaptizati ſint? Si rebaptizati ſunt, eruditi viri, qui mihi in hac cauſſa contradicunt, decretum aliquod ex vno horum generalium conciliorum ad hoc probandum facile potuiſſent producere: ſi autem non ſunt rebaptizati, ſicut manifeſtum eſt, quod non ſint, æquum & iuſtum eſt concludere, vti ego heic concludo, merum defectum auctoritatis in adminiſtrante baptiſmum non omnino irritum & vacuum reddidiſſe baptiſmum, in debita forma ab homine auctoritatis experte datum, ſed defectum auctoritatis & reliqua, quæ in illo defuerint, ex auctoritate eccleſiæ per ſubſequutam manuum impoſitionem & confirmationem ſuppleri conſueuiſſe: quemadmodum ex horum quatuor priorum conciliorum generalium hiſtoria, cum iis comparata, quæ antea de ratione recipiendi eos in eccleſiæ catholicæ communionem, qui apud hæreticos & ſchiſmaticos baptizati fuerant, diſſeruimus, patet clariſſime. Sequens argumentum mea quidem ſententia conuictionem ſecum fert, & vim habet demonſtrandi:

BAPTISMVS hæreticorum, ſchiſmaticorum, gradu ſuo motorum clericorum, & excommunicatorum clericorum eſt baptiſmus hominum auctoritatis expertium ex quatuor priorum generalium conciliorum ſententia:

SED baptiſmus hæreticorum, ſchiſmaticorum, gradu ſuo motorum clericorum & excommunicatorum clericorum, ſi in debita forma fuerit adminiſtratus, ab eccleſia ſemper ſuſceptus eſt ſine rebaptizatione:

ERGO baptiſmus hominum auctoritatis expertium, ſi in debita forma adminiſtratus fuerit, ab eccleſia ſemper ſuſceptus eſt ſine rebaptizatione.

§. VI.

§. VI.

De condemnatione Anthimi *&* Seueri *in concilio* Conſtantinopolitano *ſub* Menna, *an. DXXXVI.*

VERVMTAMEN perſequamur præſentem hiſtoriam. Sunt duæ ſynodi, quæ ſibi quodammodo titulum & appellationem vendicant quinti concilii generalis, quarum vtraque tempore *Iuſtiniani* habita eſt, prior quidem ſub *Menna*, patriarcha *Conſtantinopolitano*, an. DXXXVI, poſterior ſub *Vigilio*, papa *Romano* an. DLIII. In editione conciliorum PETRI CRABBII ſynodus, quæ ſub *Menna* celebrata fuit, nomen habet concilii quinti generalis; PHILIPPVS autem LABBEVS poſteriori hoc nomen tribuit. Ego vtramque coniungam, atque ita habebimus certe concilium aliquod generale. Synodus illa ſub *Menna* conuocata fuit contra *Anthimum*, epiſcopum *Trapezuntinum; Seuerum*, epiſcopum *Antiochenum; Petrum*, epiſcopum *Apameenſem;* et *Zoaram* monachum; aliosque hæreticos, dictos *Acephalos*, qui *Eutychianæ* hæreſis erant propago; Acephali autem apellabantur, hoc eſt ſine capite, quia primi huius ſectæ auctores *Alexandriæ*, facta ab epiſcopo ſuo ſeceſſione, ſeparatos conuentus agitarant, et in priuatis ædibus baptiſmos dederant, qui propterea in actis huius concilii παρασυναγωγαὶ & παραβαπτίσματα vocitantur. *Anthimus* primum condemnatus fuerat ab *Agapeto* papa *Romano*, cuius epiſtola in concilio legebatur, qua illum neque catholico neque ſacerdotis nomine dignum eſſe [*n*] declarabat, et hæc ſententia iterum ac ſæpius approbata & confirmata fuit a ſynodo, quæ ratione quadam magis ſollemni decreuit [*o*], ipſum conſtitui extra ſacerdotium & alienum eſſe ab omni alia ſacra appellatione ſimul & dignitate ac poteſtate. Et alio loco [*p*] ſententiæ depoſitionis excommunicatio addita legitur: ita vt non potuerit non omni ſacerdotali auctorita-

(*n*) Agapet. epiſt. ad Petrum in act. I. concil. ſub Menna p. 48. Οὐδὲ καθολικοῦ οὐδὲ ἱερέως ὀνόματος ἄξιον εἶναι ψηφίζομεν.

(*o*) Ibid. act. IV. p. 91. Ἱερωσύνης ἔξω καθεστάναι συγχωροῦμεν, πάσης δὲ ἑτέρας αὐτὸν ἱερατικῆς προσηγορίας ἅμα καὶ ἀξίας καὶ ἐνεργείας ἀλλότριον εἶναι τοῦ λοιποῦ.

(*p*) Ibid. p. 89. Συνορῶμεν - - καθάπαξ αὐτὸν ὡς μέλος ἄχρηστον καὶ σηπτὸς ἀποβληθῆναι τοῦ σώματος τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν καὶ τῆς Τραπεζουντίων ἐπισκοπῆς

te & poteſtate denudatus eſſe. Similis ſententia depoſitionis contra *Seuerum* pronuntiata fuit a quatuor diuerſis ſynodis, quarum epiſtolæ ſynodicæ in hoc concilio interpoſitæ ſunt & confirmatæ, nimirum a ſynodo *Hieroſolymitana*, ſynodo *Tyria*, ſynodo *ſecundæ Syriæ*, et antegreſſa quadam ſynodo *Conſtantinopolitana*, cuius [q] ſententia ſic habet: *Hunc iuſte perpetuo anathemati ſubiicimus, omni honore, nomine, dignitate, operatione tam chriſtiano quam hieratico conueniente priuantes & nudum diuinæ communionis ſtatuentes.* Poſt hanc depoſitionem *Iuſtinianus* edictum imperiale contra illos publicauit, quod etiamnum inter nouellas [r] eius exſtat, quo omnia confirmauit, quæ ab eccleſia in depoſitione *Anthimi*, *Seueri*, *Petri* & *Zoaræ* eorumque aſſeclarum facta erant, interdicens illis conuenticula agere, baptizare, euchariſtiam dare, concionari aut aliud quoddam ſacerdotalis functionis officium peragere. Conſtat autem inter omnes, hos homines, non obſtantibus tot ſynodorum cenſuris & edictis imperialibus, conuenticula agitaſſe in illiſque adminiſtraſſe baptiſmum. Hac enim de re querimonia facta eſt contra *Zoaram* monachum in concilio ſub *Menna* [s], et is ipſe atque ſocii facinoris rurſus generali ſynodi ſententia condemnati ſunt. Hæc vero ſententia non ſpectauit ad eos omnes denuo

ἔξω γινόμενον, ϗ πάσης ἱερᾶς ἀλλοτριούμενον ἀξίας ϗ ἐνεργείας ϗ κατὰ τὴν αὐτοῦ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα ψῆφον, τῆς τοῦ καθολικοῦ προσηγορίας. *Conſentimus, - - vt omnino ipſe tamquam membrum inutile & putridum abiiciatur de corpore ſanctarum Dei eccleſiarum, & extra epiſcopatum Trapezuntinum ſit & alienus ab omni ſacra dignitate & poteſtate & iuxta ipſius ſanctiſſimi papæ ſententiam a catholica appellatione.*

(q) Concil. CP. in actione I. concilii ſub Menna p. 36. edit. Crabb.

(r) Iuſtin. nouel. XLII. cap. III. (Vid. etiam Conc. tom. V. pag. 268. ſin. ſeq.) Θεσπίζομεν ἕκαστον τῶν τοιούτων τὴν ἡσυχίαν ἄγειν, ϗ μηδὲ συγκαλεῖν εἰς ἑαυτὸν τινας, μήτε προσιόντας δέχεσθαι, ἢ παραβαπτίζειν θαῤῥεῖν, ἢ τὴν ἱερὰν κοινωνίαν ῥυπαίνειν, ϗ ταύτης μεταδιδόναι τισὶν, ἢ τὰς ἀπηγορευμένας διδασκαλίας ὑφηγεῖσθαι. *Sancimus quemlibet talium quietum eſſe & non conuocare aliquos ad ſe, neque accedentes recipere, aut perperam baptizare audere, aut ſacram communionem ſordidare, & ipſam aliquibus tradere aut interdictas doctrinas exponere.*

(s) Concil. Conſtant. ſub Menna act. I. p. 70. edit. Crab. Quamquam piiſſimus imperator noſter mandauerit, non reconuenticulare, neque rebaptizare, Zoaros tamen tale præceptum deſpexit & porro baptizauit in die paſchæ non paucos.

bapti-

baptizandos, qui ab his, nullam auctoritatem habentibus, eſſent baptizati. Hæretici quidem miniſteriali poteſtate priuati erant, illi autem, quos baptizarant, ſi ad eccleſiam venirent, recipiebantur, ſicut leges de *Eutychianis* præcipiebant, cum impoſitione manuum ſine nouo baptiſmate.

§. VII.

Quomodo defenſores trium capitulorum *gradu moti fuerint in concilio quinto generali* Conſtantinopolitano.

ALTERVM concilium *Conſtantinopolitanum* ſub *Iuſtiniano* an. DLIII. habitum, quod in nouis conciliorum editionibus quintum generale concilium vocatur, centum ſexaginta quinque epiſcopis conſtitit, qui conuocati fuerant ad damnanda *tria capitula*, i. e. tria ſcripta, quibus *Neſtoriani* ad defendendam ſuam hæreſin multum vtebantur, quæ erant ſcripta THEODORI MOPSVESTENI; epiſtola MARIS ad *Ibam Perſam*; et ſcripta THEODORETI, quæ pro *Neſtorio* aduerſus *Cyrillum* expoſuerat. Heic etiam errores *Origenis* damnati. Hi omnes autem erant homines mortui, et in alterum mundum deceſſerant pro ſe ipſi reſponſuri. Quidquid igitur cenſuræ ſiue anathemata concilii adficere illos poterant, parum erat, niſi quatenus viuentibus prodeſſent, vt ab amplectendis & propagandis mortuorum erroribus deterrerentur. Quod vt re ipſa efficerent, hoc ſollemne decretum interponebant [t]: *Si quis conatus fuerit contraria his, quæ a nobis pie terminata ſunt, tradere, aut docere, aut ſcribere; ſi quidem epiſcopus vel clericus ſit, iſte tamquam aliena a ſacerdotibus faciens, denudabitur epiſcopatu vel clericatu, ſi autem monachus vel laicus ſit, anathematizabitur.* Iam heic facile cuivis eſt obſeruare, quod vti anathema monachum vel laicum omni communis eccleſiaſticæ poteſtate & priuilegio, ad laicum

(t) Conſtant. conc. V. general. collat. VIII. concil. tom. V. p. 579. Εἴ τις ἐπιχειρήσοι ἐναντία τοῖς παρ' ἡμῶν εὐσεβῶς διατυπωθεῖσι παραδοῦναι, ἢ διδάξαι, ἢ γράψαι, εἰ μὲν ἐπίσκοπος εἴη, ἢ ἐν κλήρῳ ἀναφερόμενος, ὁ τοιοῦτος ἀλλότρια τι ἱερέων καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως πράττων, "γυμνωθήσεται τῆς ἐπισκοπῆς, ἢ τοῦ κλήρου" εἰ δὲ μόναχος, ἢ λαϊκός, ἀναθεματισθήσεται.

 perti-

pertinente, priuat: ita deiectio epiſcopi vel clerici de epiſcopali vel clericali officio illos omni auctoritate & priuilegio, ad communionem clericalem ſpectante, priuet, nec prætextus indelebilis character in vno caſu magis quam in altero vllam eis auctoritatem tutam præſtet. Sicut enim indelebilis character baptiſmi non dat laico auctoritatem & ius arrogandi ſibi communionem, quoad legitime excommunicatus eſt ab eccleſia, ſed ius tantum, vt reſtitui poſſit in communionem, ſi vere reſipiſcat, ſine nouo baptiſmate: ita indelebilis character ordinationis non dat epiſcopo vel ſacerdoti auctoritatem arrogandi ſibi poteſtatem communionis clericalis, hoc eſt, auctoritatem exſequendi officium epiſcopi vel ſacerdotis, quoad ab eccleſia gradu quiſque ſuo legitime deiecti ſunt: ſed tantum facultatem ſacra munia iterum obeundi, ſine noua ordinatione, ſi eccleſiæ, ipſis a cenſurarum vinculis laxatis, veniaque redeundi ad ſtatum priſtinum conceſſa, auctoritatem id faciendi dare viſum ſit: id quod, vrgente magna quadam neceſſitate, eccleſia interdum non autem adeo frequenter fecit. Iam ſi res ſic eſt, ſicut eſt, ſi omnes, qui *tria capitula* & errores *Origenis* defenderunt, auctoritate clericali ab hoc concilio vere exuti fuerunt: neque tamen ἀναβαπτίσματα eorum repeti iuſſa ſunt: Nuſquam enim vllum *Neſtorianum* vel *Eutychianum*, debita forma tinctum, in eccleſia rebaptizatum eſſe legimus.

§. VIII.

Quomodo concilium ſextum generale Conſtantinopolitanum Monothelitas *depoſuerit & anathemati ſubiecerit.*

Concilium ſextum generale *Conſtantinopoli* celebratum fuit ſub *Conſtantino Pogonato*, an. DCLXXX. Heic congregati fuerunt epiſcopi CCLXXXIX, ad damnandam hæreſin *Monothelitarum*, qui alia *Eutychianorum* propago erant, ſic appellati, quod vnam tantum voluntatem in CHRISTO adſererent, et hoc modo perfectionem humanæ eius naturæ ſubruerent. Hæc hæreſis aliquanto ante & *Romæ* & *Conſtantinopoli* præualuerat. Papa enim *Honorius* defenſor eius fuerat, qui propterea vna

cum

cum *Sergio*, *Cyro*, *Paulo* & diuerſis aliis in huius concilii actis ſæpius poſt mortem anathematizatur. Enim vero, in quod inquirendum nobis eſt, hoc eſt, quænam pœnæ inflictæ ſint ab eccleſia viuentibus. Et inter has depoſitionem reperimus *Macarii* epiſcopi *Antiocheni* & *Stephani* monachi, de iſtius presbyteris.

Sessione octaua *Macarius*, quem *nouum Dioſcorum*, et *nouum Apollinarem* vocant, primum ab epiſcopatu alienari & circumpoſito ei pallio nudari iubetur [*u*]. Deinde ſeſſione nona ſententia contra illum & *Stephanum* diſcipulum eius ſollemniter his verbis pronuntiatur [*w*]: *Definimus, ab omni vos ſacerdotali dignitate & miniſterio alienos exiſtere.* Quo facto *Stephanus* ex concilio ſtatim foras mittitur.

Sessione duodecima, auditis omnibus, quæ pro ſe dicenda duxerat *Macarius*, denuo declaratur iuſte & regulariter pontificali habitu & poteſtate in doctoris ſede reſidendi denudatus [*x*], ne hæreſis ſuæ multo amplius recrudeſcere faciat intelligentiam. Et quum non erubuiſſet palam profiteri, ſi membratim incideretur & iactaretur in mare, ſe neque duas voluntates neque duas operationes dicturum in CHRISTO, idcirco concilium eum declarat ſynodice depoſitum & anathematizatum, nec vllo modo dignum, qui inpoſterum in ſacerdotali ſede ſuſcipiatur.

Sessione decima quinta *Polychronius* quidam monachus, ad firmandam *Monothelitarum* doctrinam miraculum hominem mortuum excitando ſe editurum ſimulabat. Quod quum fruſtra tentaſſet, ſynodus eum tamquam ſeductorem populi & deceptorem & manifeſtum hæreticum damnauit, et omni ſacerdo-

(*u*) Conc. VI. gen. act. VIII. p. 321. edit. Crabb. & edit. Labb. tom. VI. p. 758. 759. Τὸν νέον Διόσκορον ἔξω βάλλε· τῷ νέῳ Ἀπολλιναρίῳ κακὰ τὰ ἔτη. δικαίως „τῆς ἐπισκοπῆς ἀλλοτριούσθω· γυμνούσθω τοῦ περικειμένου αὐτῷ ὠμοφορίου." *Nouum Dioſcorum foras mitte. Nouo Apollinari malos annos. Merito ab epiſcopatu alienatus, nudetur circumpoſito ei pallio.*

(*w*) Ibid. act. IX. p. 326. edit. Crabb. & edit. Labb. p. 778. Ὁρίζομεν ὑμᾶς πάσης ἱερατικῆς ἀξίας καὶ λειτουργίας ἀλλοτρίους ὑπάρχειν.

(*x*) Ibid. act. XII. p. 937. ap. Labb. Δικαίως καὶ κανονικῶς ἀπὸ ἀρχιερατικοῦ σχήματος γυμνωθέντα, οὐδαμῶς ὁ θεῖος κανὼν παραδέχεται τοῦ λοιποῦ εἰς διδασκαλικὸν καθίσαι θρόνον κ. τ. λ.

tali

rali ordine & officio [y] denudauit. Quo ſic depoſito exclamauit ſanctum concilium : *Polychronio hæretico & conſentientibus cum ipſo anathema! Macario & Stephano & Polychronio anathema!* Ἡ τριὰς τοὺς τρεῖς καθεῖλεν, *Trinitas iſtos tres depoſuit.*

Svb finem ſeſſionis decimæ ſextæ omnes rurſus anathemati ſubiiciuntur (†) cum *Honorio* & reliquis hæreticis iam ante defunctis. Et in exitu ſeſſionis decimæ octauæ concilium, lectis ſymbolis *Nicæno* & *Conſtantinopolitano*, in hunc modum concludit : *His cum omni vndique cautela atque diligentia a nobis formatis, definimus, aliam fidem nulli licere proferre, aut conſcribere componereue, aut ſapere, vel etiam aliter docere. Qui vero præſumſerint fidem aliam componere, vel proferre, vel docere, vel tradere aliud ſymbolum volentibus conuerti ad agnitionem veritatis ex gentilitate, vel iudaiſmo, aut ex qualibet hæreſi, aut qui nouitatem vocis vel dictionis adinuentionem ad ſubverſionem eorum, quæ nunc a nobis determinata ſunt, introducere; hos, ſi quidem epiſcopi fuerint aut clerici, alienos eſſe* [z], *epiſcopos quidem ab epiſcopatu, clericos vero a clero : ſin autem monachi fuerint vel laici, etiam anathematizari illos.*

Ex horum decretorum tenore omnes epiſcopi, cum *Macario* & *Monothelitis* conſentientes, extra collegium epiſcoporum eſſe ab *Agathone* papa ipſiuſque concilio *Romano* declaran-

(y) Ibid. act. XV. p. 999. edit. Labb. Συνείδομεν τοῦτον ὡς λαοπλάνον, ϗ ἀπατεῶνα ϗ πρόδηλον αἱρετικὸν πάσης ἱερατικῆς τάξεώς τε ϗ λειτουργίας γυμνωθῆναι. Καὶ καθαιρεθέντος αὐτοῦ, ἡ ἁγία σύνοδος ἐξεβόησεν Πολυχρονίῳ αἱρετικῷ ϗ τοῖς ὁμόφροσιν αὐτοῦ ἀνάθεμα, Μακαρίῳ ϗ Στεφάνῳ ϗ τῷ Πολυχρονίῳ ἀνάθεμα, ἡ Τριὰς τοὺς τρεῖς καθεῖλεν.

(†) Ibid. act. XVI. pag. 1010. Ονωρίῳ αἱρετικῷ ἀνάθημα. . . Μακαρίῳ ϗ Στεφάνῳ ϗ Πολυχρονίῳ αἱρετικοῖς ἀνάθημα.

(z) Ibid. act. XVIII. pag. 1027. Τούτων τοίνυν μετὰ πάσης πανταχόθεν ἀκριβείας τε ϗ ἐμμελείας παρ' ἡμῶν διατυπωθέντων, ὁρίζομεν ἑτέραν πίστιν μηδενὶ ἐξεῖναι προφέρειν, ἤγουν συγγράφειν, ἢ συντιθέναι, ἢ φρονεῖν, ἢ διδάσκειν ἑτέρως· τοὺς δὲ τολμῶντας ἢ συντιθέναι πίστιν ἑτέραν, ἢ προκομίζειν, ἢ διδάσκειν, ἢ παραδιδόναι ἕτερον σύμβολον τοῖς ἐθέλουσιν ἐπιστρέφειν εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας ἐξ ἑλληνισμοῦ, ἢ ἐξ ἰουδαϊσμοῦ, ἢ γοῦν ἐξ αἱρέσεως οἱασοῦν, ἢ καινοφωνίαν, ἤτοι λέξεως ἐφεύρεσιν πρὸς ἀνατροπὴν εἰσάγειν τῶν νυνὶ παρ' ἡμῶν διορισθέντων, τούτους, εἰ μὲν ἐπίσκοποι εἶεν, ἢ κληρικοί, „ ἀλλοτρίους εἶναι τοὺς ἐπισκόπους τῆς ἐπισκοπῆς, ϗ τοὺς κληρικοὺς τοῦ κλήρου" εἰ δὲ μονάζοντες εἶεν, ἢ λαϊκοί, ἀναθεματίζεσθαι αὐτούς.

tur,

tur, cuius epiſtola ſynodica [*a*] ad hoc concilium in ſeſſione quarta memoratur. Et *Conſtantinus Pogonatus* imperator in edicto, quo acta huius concilii confirmat, ſimilem locutionem adhibet, quando *Sanctum concilium*, inquit, *ſingula quæque perpendens atque diſcernens*, *eos*, *qui orthodoxæ fidei prædicationem concuſſerint & CHRISTI gregem ſcandalizauerint*, *a ſacerdotali ouili*, *hoc eſt*, *a fraternitate & ſocietate ſacri ordinis eliminavit* [*b*]. Similem in modum LEO ſecundus, epiſcopus *Romanus*, ad eumdem hunc imperatorem ſcribens de ratione agendi, quam hæc ſynodus aduerſus *Macarium* & ſectæ eius adſectatores inierat, ait: *Similiter anathematizamus & abominamur Macarium* (*c*) *quondam fallaciſſimum Antiochenæ eccleſiæ deceptorem*, *cum ſui erroris diſcipulo*, *immo magiſtro Stephano & cum eis Polychronium*, *nouum*, *vt vere dictum eſt*, *Simonem - quos & ſancta vniuerſalis ſexta ſynodus abdicauit: et Macarium quidem de præſulari dignitate deiecit*, *diſcipulumque eius Stephanum & Polychronium*, *ſenem vaniſſimum*, *ſacerdotii bonore fruſtrauit. - - Et dum ſub ouili tegmine latens lupus appareret*, *& pro paſtore fur & latro compertus eſt*, *a vero paſtore ouium CHRISTO vt peſtifer ac deuaſtator abiectus eſt.*

QVOMODO, quæſo, aliqua de gradu ſacerdotali deiectio dilucidius & ſignificantius deſcribi poſſet, quam hoc loco deſcribitur?

(*a*) Concil. Roman. in act. IV. concil. VI. general. p. 689. Qui vero hæc confiteri noluerint, vt infeſtos catholicæ atque apoſtolicæ confeſſioni, perpetuæ condemnationis reos eſſe cenſemus, nec aliquando tales in noſtræ humilitatis collegio niſi correctos ſuſcipere patimur.

(*b*) Conſtantin. edict. ad calcem conc. VI. gen. p. 1085. Ἡ ἁγία σύνοδος ἕκαστα δοκιμάσασά τε ϗ ἀνακρίνασα τοὺς μὲν τὸ τῆς ὀρθῆς δόξης ἀνασείοντας κήρυγμα, ϗ τὸ τοῦ Χριστοῦ σκανδαλίζοντας ποίμνιον "τῆς ἱερατικῆς αὐλῆς ἐξωστράκισεν.

(*c*) Leo epiſt. ad Conſtant. ibid. p. 1117. Ὡσαύτως βδελυττόμεθα ϗ ἀναθεματίζομεν. - - Μακάριον τὸν γενόμενον ἀπατεῶνα τῆς Ἀντιοχέων ἐκκλησίας ἅμα τῷ σὺν αὐτῷ τῆς πλάνης μαθητῇ, μᾶλλον δὲ διδασκάλῳ Στεφάνῳ· ϗ σὺν αὐτοῖς Πολυχρόνιον τὸν νέον ὡς ἀληθῶς Σίμωνα. - - οὓς ἀπεκήρυξεν ἡ προμνημονευομένη ἁγία ϗ οἰκουμενικὴ ἕκτη σύνοδος, ϗ τὸν Μακάριον μὲν "τοῦ τῆς προεδρίας ἀξιώματος ἀπεβάλλετο," τὸν δὲ μαθητὴν αὐτοῦ Στέφανον ϗ Πολυχρόνιον τὸν ματαιωμένον γέροντα "τῆς ἱερατικῆς ἐξέκοψε τιμῆς" - - ϗ ὑπὸ τὴν δορὰν τοῦ προβάτου λανθάνων ἐπανεφάνθη λύκος, ϗ ἀντιποιμὴν εὑρέθη κλέπτης ϗ λῃστὴς "ἀπερρίφθη ἀπὸ τοῦ "ἀληθινοῦ τῶν προβάτων ποιμένος, τουτέστι τοῦ Χριστοῦ.

Digitized by Google

bitur? Non tantum honore & ſede, ſed miniſterio etiam, ordine & officiis ſacerdotii, verbi diuini prædicatione & reliquis operationibus vniuerſis, ad ſacram functionem pertinentibus, priuantur. Nec a ſolis hominibus ſed ab ipſo DEO abdicantur. Nam ſancta TRINITAS eos deponebat, et vt tales a reliquis epiſcopis non amplius pro epiſcopis aut comminiſtris fratribusue ſpiritualibus, ſed pro lupis, ſed pro latronibus & raptoribus habebantur, qui non poſſent in epiſcoporum collegium admitti, niſi ſingularem quamdam mentis ſuæ mutationem in ſe effectam proderent. An vero fieri poteſt, vt quis ſibi perſuadeat, iſtiusmodi homines, non obſtantibus hæreſeos incommodis, excomunicatione & deiectione de ſuis gradibus, per ipſam ſanctam TRINITATEM facta, exiſtimari adhuc fidos Dei miniſtros etiamnum ſufficienti inſtructos auctoritate obeundi quosuis actus miniſteriales, idque beneficio & virtute acceptæ ordinationis, quæ poteſtatem eis concesſerit, quam nulla poteſtas in terris omnino auferre poſſit? Quod ſi poteſtas eccleſiæ non fuit idonea & ſufficiens ad adimendam illis hanc falſo creditam auctoritatem, certe poteſtas ſanctæ TRINITATIS, omnis ſpiritualis auctoritatis & poteſtatis fons & ſcaturigo, longe ſufficientiſſima habenda eſt ad auferendam auctoritatem, quæ initio illis data eſt. Atque ita tam certum argumentum nobis ſuppetit, hos *Eutychianos* hæreticos ab omni ſua miniſteriali auctoritate fuiſſe denudatos ac ſpoliatos, quam dari vmquam poteſt. Neque tamen vllum præceptum ſiue decretum in hoc alioue quodam concilio reperitur, quo rebaptizari iubeantur, qui ab his hæreticis, nihil auctoritatis habentibus, eſſent baptizati: Quid? quod manifeſto contrarium habetur. Omnes enim *Eutychiani* per ſolam impoſitionem manuum & confirmationem recipi iubentur.

§. IX.

Qua pœna concilium Trullanum *epiſcopos & clericos, ſi quid deliquiſſent, adfecerit.*

Iis, quæ de ſex conciliis generalibus dicta ſunt, addam ſententiam concilii *Trullani*, quod duorum poſteriorum quaſi quædam appendix eſt. Quum enim in his duabus ſynodis nulli canones,

nones, ad diſciplinam ſpectantes, facti eſſent, hoc concilium an. DCXCII. vel, vt DIONYSIVS PETAVIVS computat, an. DCCVII ſub *Iuſtiniano* ſecundo eum in finem conuocatum eſt, vt hoſce duorum priorum conciliorum defectus ſuppleret; ideo *quiniſextum* vocitatum. Triginta amplius canones in hoc concilio habentur, qui epiſcopos & clericos ob diuerſa crimina illic nominata gradu ſuo moueri iubent. Ego autem duorum tantum vel trium mentionem faciam, qui præ aliis notatu digni ſunt. Canone viceſimo primo quorundam criminum rei facti perfectæ ac perpetuæ depoſitioni ſubiiciuntur [*d*] & in locum ac ſtatum detruduntur laicorum, vt ibi peccatum defleant, propter quod gradu exciderint, ſine ſpe reſtitutionis. Canon viceſimus ſecundus eos, qui pecuniis ordinantur, ſiue epiſcopos ſiue qualeſcumque clericos, deponi iubet [*e*], et eos etiam, qui ordinaverint. Et proxime ſequente canone clericus eidem pœnæ ſubiicitur, qui pro adminiſtratione ſacræ cœnæ aliquid exegerit, vt ſimoniaci erroris & maleficii æmulator [*f*]. Per viceſimum ſextum canonem presbyter, qui illicitis nuptiis etſi per ignorantiam implicatus eſt, honore quidem cathedræ frui poteſt, a ſacris autem officiis abſtinere iubetur. Nec publice nec priuatim benedicendi [*g*], nec CHRISTI corpus aliis diſtribuendi, nec aliquod aliud miniſterium obeundi habet veniam. Ratio horum omnium redditur ea, quia talis presbyter propria debeat curare vulnera, et ipſe benedictionis ſeu ſanctificationis indigus ſit, neque alteri impertire poſſit, quod ipſe non habeat, ſed peccatum ſuum coram Domino perpetuo deflere debeat.

(*d*) Concil. Trull. can. XXI. (tom. VI. concil. p. 1151.) Οἱ ἐπὶ ἐγκλήματι κανονικῶς ὑπεύθυνοι γινόμενοι καὶ διὰ τοῦτο παντελεῖ τε καὶ διηνεκεῖ καθαιρέσει ὑποβαλλόμενοι ἐν τῷ τῶν λαϊκῶν ἀπωθούμενοι τόπῳ. κ. τ. λ.

(*e*) Ibid. can. XXII. Τοὺς ἐπὶ χρήμασι χειροτονουμένους, εἴτε ἐπισκόπους, εἴτε οἱουσδήποτε κληρικοὺς, καὶ οὐ κατὰ δοκιμασίαν καὶ τοῦ βίου αἵρεσιν, καθαιρεῖσθαι προστάττομεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς χειροτονήσαντας.

(*f*) Ibid. can. XXIII. Εἰ δὲ φανείη τις τῶν ἐν κλήρῳ καταλεγομένων ἀπαιτῶν, ᾧ μεταδίδωσι τῆς ἀχράντου κοινωνίας, τὸ οἱονοῦν εἶδος, καθαιρείσθω, ὡς τῆς Σίμωνος ζηλωτὴς πλάνης καὶ κακουργίας.

(*g*) Concil. Trull. can. XXVI. Μήτε δημοσίᾳ μήτε ἰδίᾳ εὐλογείτω, μήτε τὸ κυρίου σῶμα διανεμέτω.

Iam vero de his canonibus haſce planas quæſtiones formabo: An ſacerdotes, de gradu ſuo penitus deiecti & in locum ac ſtatum laicorum detruſi, poſtea ab hoc concilio exiſtimari potuerint agere pro miniſtris CHRISTI, idonea auctoritate inſtructis? An epiſcopi vel ſacerdotes ob *Simoniam* abdicati, adhuc veris iuribus ac poteſtate functionum miniſterialium gauiſi ſint? An non id, quod ordinationem, ſimulatque data erat, irritam & vacuam reddidit (vti *Simonia*) ſimiliter hominem priuarit ſacerdotali auctoritate, vbi poſtea huius criminis reus inuentus ob illudque ab eccleſia ſacerdotio iuſte ſpoliatus fuit? An denique homo, cui ab optima auctoritate in eccleſia legitime interdictum fuit, ne quem actum ſacrum adminiſtraret, dici poſſit hos actus adminiſtrare auctoritate eccleſiæ, ipſis eius iuſtis legibus oppoſita? Qui haſce res ope duorum verborum, cuiuſmodi ſunt *indelebilis character*, conciliare poteſt, is ſuo abundet ſenſu, me quidem non contradicente. Non exiſtimabo, operæ pretium eſſe cum quopiam infinite diſputare, qui tam facilem & falli neſciam viam nouit ſoluendi difficultates per difficilia nomina, ſiue conciliandi contradictiones per obſcuras quasdam & inexplicabilis diſtinctiones ſcholaſticas.

Confido, me omnibus lectoribus, quorum animi præiudicatis opinionibus vacui ſunt, ex priorum ſex generalium conciliorum hiſtoria ſatis dilucide demonſtraſſe, non eſſe heic vllam idoneam rationem adſerendi, quod hæretici, ſchiſmatici, gradu moti ſacerdotes, & ſacerdotes cum anathemate ex eccleſia proiecti, ſint miniſtri eccleſiæ CHRISTI aliqua auctoritate pollentes. Vnde conſequitur, vt baptiſmi, ab iſtius modi perſonis auctoritate deſtitutis dati, non potuerint eſſe validi virtute veræ cuiusdam miniſterialis auctoritatis in illis reſidentis, qui ea vere erant exuti, ſed vt admiſſi ſint ab eccleſia ex alio quodam principio; quandoquidem certum eſt, eam nunquam approbaſſe miniſterialem hæreticorum auctoritatem, & tamen proſelytos eorum per impoſitionem manuum ſine nouo baptiſmo recepiſſe.

CAPVT

CAPVT SECVNDVM.

EAdem aſſertio probata ex patriarchalibus, nationalibus & prouincialibus conciliis, & ex priuatorum patrum ſcriptis, vna cum diuerſis argumentis ex teſtimonio eorum depromtis. ARGVMENTVM PRIMVM, Quod hæretici quidam, quorum baptiſmus ſuſceptus eſt, numquam veri nominis ordinationem ad officium & functionem miniſterialem primitus acceperint, conſequenter non potuerint non eſſe perſonæ auctoritatis expertes. Hoc ſpeciatim demonſtratum de hæreticis *Nouatianis.*

§. I.

Breuis index patriarchalium, nationalium & prouincialium conciliorum, quæ ante memoratis conciliis generalibus conſentanea ſunt.

PERLVSTRATA ſex generalium conciliorum hiſtoria neceſſe non erit lectores quosuis ſingulis patriarchalibus, nationalibus & prouincialibus ſynodis particulatim enarrandis demorari. Et vero vix vnam ex illis, quæ in vniuerſis conciliorum tomis exſtant, inuenias, in qua non eadem adſertio perſpicuis verbis habeatur. Doctus & noſcendi cupidus lector, qui eumdem, quem ego adhibui, laborem volet impendere, ipſe ſibi eas conſulendo ſatisfaciat; cuius in gratiam concilia & canones iſtos, quos de hoc argumento ipſi probatum iri confido, ſtrictim indicabo. Dantur quædam concilia prouincialia, quæ codici eccleſiæ vniuerſalis inſerta ſunt, atque ita confirmata naturam atque rationem habent conciliorum generalium. Huiuſmodi ſunt concilium *Ancyranum*, can. I. II, X. XIV. Concilium *Neocæſareenſe* can. I. VIII. Concilium *Antiochenum* can. I. III. IV. V. X. XI. XII. XIII. Alia ſunt magna concilia patriarchalia, generalibus proxima. Huiusmodi ſunt concilium *Sardicenſe* can. I. II. IV. XX. Et Codex *Africanus*, can. XI. XV. XXV. XXVII. XXVIII. XXXI. LXXI. LXXXI. In quibus canonibus citandis ſequor editionem ELIAE EHINGERI *Witteb.* MDCXIV. Hiſce addi poſſunt canones ſic dicti apo-

 ſtolici,

Digitized by Google

ſtolici, vtpote generatim recepti ab eccleſia *Græca*, can. III. VI. VII. VIII. XII. XX. XXIII. XXV. XXVII. XXVIII. XXIX. XXX. XXXI. XXXV. XLII. XLIV. XLV. XLVI. XLVII. XLIX. L. LI. LII. LIII. LVIII. LIX. LX. LXII. LXIII. LXIV. LXV. LXVI. LXVIII. LXIX. LXX. LXXXIII. Quibus in canonibus vniuerſis depoſitionis ſententia pronuntiatur contra omnes clericos, qui diuerſorum criminum, in illis particulatim recenſitorum, rei eſſent. Alia concilia tantummodo erant nationalia vel prouincialia; vti e. g. concilium *Illiberritanum*, can. LI. LXXVI. Concilium *Arelatenſe* primum, can. XIII. XXII. Concilium *Arelatenſe* ſecundum, can. XIV. XV. Concilium *Carthaginenſe* primum, can. II. XIV. Concilium *Aquileienſe*, in quo *Palladius Arianus* ab *Ambroſio* depoſitus eſt. Concilium *Colonienſe*, in quo *Euphratas*, epiſcopus *Colonienſis*, ob *Arianiſmum* gradu excidit. Concilium *Carthaginenſe* quartum, can. XLVIII. XLIX. L. LVI. LVII. LX. LXVIII. LXIX. Concilium *Taurinenſe* can. II. Concilium *Carthaginenſe* quintum, can. III. XI. XII. XIII. Concilium *Toletanum* primum, can. II. IV. V. Concilium *Mileuitanum*, can. XVIII. XIX. XXII. XXV. Concilium *Rhegienſe* can. I. Coucilium *Agathenſe*, can. I. IX. XLIX. L. LX. Concilium *Arauſicanum* primum, can. XXI. Concilium *Romanum* ſub *Hilario*, can. III. Concilium *Tarraconenſe*, can. II. X. Concilium *Epaonenſe* can. XXII. Concilium *Ilerdenſe* can. V. XII. XVI. Concilium *Valentinum* in *Hiſpania*, can. III. Concilium *Gerundenſe*, can. XI. Concilium *Toletanum* ſecundum, can. III. Concilium *Aurelianenſe* ſecundum, can. IV. VIII. IX. XIII. Concilium *Aurelianenſe* tertium, can. II. VI. VII. VIII. XV. XIX. XXVI. Concilium *Aurelianenſe* quartum, can. X. XVII. Concilium *Aurelianenſe* quintum, can. IV. X. XI. Concilium *Toletanum* quintum, can. XXX. XLIV. Concilium *Bracarenſe*, can. XXXII. XXXVII. Concilium *Toletanum* octauum, can. III. IV. VII. VIII.

In his canonibus fere centum crimina nominantur, propter quæ epiſcopi & clerici officiis & functionibus ſuis priuari poſſint. Quid igitur, ſi tales clerici auſi eſſent officia ſacra obire, poſtquam depoſiti fuerunt, an dici poterit, iſtos homines adhuc fuiſſe miniſtros CHRISTI, auctoritate inſtructos, quando eccleſia nomine

mine CHRISTI omnem eis auctoritatem ademit, eorumque ordinationem, vt in quibusdam canonibus factum, irritam & nullam declarauit? Quando eccleſia miniſterialem eorum auctoritatem reſcidit, an adhuc auctoritatem habuerunt cum alta quadam poteſtatis eccleſiaſticæ deſpectione agendi pro legitimis miniſtris Dei? An vero omnes hi canones haud alium in finem facti ſunt, niſi vt oſtendant, quam inutilis & vana ſit poteſtas & diſciplina eccleſiæ; et quanto ſuperior ſit indelebilis character ſacerdotis, qui auctoritatem eius tueri poſſit, quamcunque rationem eccleſia ineat ad illam ei adimendam? Quidquid homines quidam de ſacerdotio ſenſerint, id me nihil mouet, pleroſque ex honeſtis lectoribus multo honorificentius de eo ſentire credo, quam vt exiſtiment, malum ſiue impium & hæreticum ſacerdotem nihil agere poſſe, quo auctoritatem ſuam perdat, dummodo ſemel ſit regulariter ordinatus: vel, eccleſiam non poſſe eum auctoritate ſua ſpoliare, ſi quid delinquat, quod ipſum perfectæ & perpetuæ depoſitioni faciat obnoxium. Eſſet profecto hæc tanta iniuria in omnia hæc concilia eorumque auctoritatem, vt non cogitem neceſſe eſſe, quidpiam amplius dicere, vt hominem quemquam prudentem de inepta & abſurda adſertionis eiuſmodi ratione conuincam. Quocirca in horum diuerſorum conciliorum hiſtoria peculiaria quæque perſequi nolo, ſed eorum aliorumque priuatorum ſcriptorum robur & neruos propriis quibusdam & aptis argumentis complectar, vt oſtendam, omnes baptiſmos, quos olim eccleſia ſuſcepit, non fuiſſe datos a vera auctoritate præditis miniſtris; id quod, ſine ampliore diſquiſitione controuerſiæ de baptiſmo laicorum certiſſime imponat finem, oportet.

§. II.

Argumentum primum *inde petitum, quod* Nouatianis *vera ordinatio defuit.*

ARGVMENTVM PRIMVM, quod ex antiquis conciliis & patribus in rem præſentem adferam, eo nititur, quod *Nouatianis* vera & legitima ordinatio defuit. Eccleſiam baptiſmos eorum recepiſſe, extra omnem controuerſiam poſitum eſt, nec futurum ſcio, vt aduerſarii mei id negare audeant. Habuiſſe autem hos

Nouatianos legitimam & veram ordinationem, non adeo res clara eſt, quin ex antiqua hiſtoria & canonibus vetuſtis contrarium pateat. Ipſe enim *Nouatianus*, qui pater erat *Nouatianorum*, numquam verus & legitimus epiſcopus conſecratus, ſed tantum epiſcopus falſo creditus fuit. Vnde omnes miniſtri, qui ordinum ſuorum originem ab eo deriuarunt, non niſi falſo crediti miniſtri fuerunt perinde atque eorum fundator. Scio equidem, bonos viros, cum quibus iam diſputo, hoc non eſſe negaturos, hoc poſito atque conceſſo, *Nouatianum* non fuiſſe verum epiſcopum: dicent autem, *Nouatianum* fuiſſe veri nominis epiſcopum, quod a tribus epiſcopis ordinatus fuerit. Et ſane ſi trium epiſcoporum manus omnia complexæ ſunt, quæ ad veram epiſcopi alicuius ordinationem neceſſaria fuerunt, negari non poterit, *Nouatianum* fuiſſe verum epiſcopum. Ignorare autem viri iſti boni non poſſunt, ad veram aliquam ordinationem aliquid amplius requiri præter manus trium epiſcoporum. Requiruntur videlicet in ipſo ordinando peculiares quædam animi dotes & ornamenta, & multæ canonicæ ſanctiones obſeruandæ ſunt in conſecrando vero quodam epiſcopo, alioquin ordinatio eius nulla & vacua eſt ab origine. Quid enim, ſi tres epiſcopi conſenſerint ad ordinandum trium annorum puerum, vt pontifices *Romani* quosdam ſeptem annos natos ordinarunt, an talis manuum impoſitio habebitur vera ordinatio? Quid, ſi tres epiſcopi pecuniis illecti, quempiam ordinauerint, nihil eius, quod in epiſcopo requiritur, habentem? Quid, ſi tres epiſcopi, vino prius graues & ſui impotes facti, contra regulas eccleſiæ & ſuam ipſorum voluntatem manus homini nequam & perdito, qui ne minimum ius ad ordinationem habeat, imponere cogantur, an hoc veram poteſtatem & auctoritatem epiſcopi ei dare, exiſtimari aut vt tale quid vlla ratione conſiderari poterit in eccleſia catholica? Quid, ſi tres epiſcopi illicite conſpirauerint ad ordinandum quempiam antiepiſcopum in plenam ſedem, in qua iam alius quispiam legitime ordinatus & in iuſta ac quieta poſſeſſione eccleſiæ ſit, an iſte inuaſor ob iſtiusmodi falſo creditam ordinationem in vlla orbis parte verus epiſcopus habebitur, præterquam in *Vtopia*? Et tamen magna ex parte ordinatio *Nouatiani* ſic fuit comparata. Nihil ille habuit præter ætatem ex iis omnibus, quæ ad legitimam ordinationem epiſcopi requiri diximus.

§. III.

§. III.

Nouatianum *numquam fuiſſe verum epiſcopum*, *probatur* primo, *quia tantum Simoniacam & coactam habuit ordinationem.*

PRIMVM quidem ordinatio illius non ſolum iuri iurando, quo adfirmauerat, ſe epiſcopatum non concupiſcere, contraria ſed etiam *Simoniaca* erat & violenta venerat ad pactionem. Sunt quidem, qui eum a ſolo *Nouato* ſacerdote ordinatum eſſe dicunt, at falſo: quia in confeſſo eſt, eum tres epiſcopos ad ſe ordinandum habuiſſe. At vero ratio agendi, quam illi tres inibant, talis erat, vt nullis regulis excuſari aut defendi poſſet. Ordinatio, quam ei dabant, nulla erat ab origine, quia his epiſcopis, ex extima *Italiæ* parte accitis, nihil erat negotii & iuris in ordinando *Nouatiano* epiſcopo *Romæ*, ſine regulari & ſynodica electione. Perſuaſi erant, ſi *Romam* venirent, ſe ſynodum epiſcoporum offenſuros, qui ipſis ſeſe iungerent. Quum autem eo aduenirent, *Nouatianus* eos in partes ſuas pertractos, a quibusdam ſui ſimillimis, quos ad id comparauerat, incluſos hora decima temporis pomeridiani temulentos & crapula oppreſſos, adumbrata quadam & inani manuum impoſitione, epiſcopatum ſibi tradere per vim coegit [*b*]: quemadmodum CORNELIVS verus epiſcopus in epiſtola ad *Fabianum*, epiſcopum *Antiochenum* loquitur, in qua eum de rebus omnibus certiorem facit; recte concludens, *Nouatianum* per hanc fraudem atque inſidias epiſcopatum, nullo ſibi iure competentem, vindicaſſe. Et quum ita hunc epiſcopatum ſibi rapuiſſet, non de cælo ipſi datus fuit [*i*]. Non multo poſt vnus ex tribus illis epiſcopis, vt CORNELIVS addit, ad eccleſiam rediit, delictum ſuum cum fletibus ac lamentis confitens. Quem CORNELIVS, quum vniuerſus populus pro illo interceſſiſſet, ad communionem, ſed laicam duntaxat, ſuſcepit, (*ᾧ καὶ ἐκοινωνήσαμεν ὡς λαϊκῷ*) reliquis duobus epiſcopis abdicatis ſuc-

(*b*) Euſeb. lib. VI. cap. XLIII. p. 243. (p. 311. edit. Readingii). *Συγκλεισθέντας ὑπό τινων ὁμοίων αὐτῷ τεταγμένων ἀνθρώπων, ὥρᾳ δεκάτῃ μεθύοντας καὶ κραιπαλῶντας, μετὰ βίας ἠνάγκασεν εἰκονικῇ τινὶ καὶ ματαίᾳ χειρεπιθεσίᾳ ἐπισκοπὴν αὐτῷ δοῦναι, ἣν ἐνέδρᾳ καὶ πανουργίᾳ, μὴ ἐπιβάλλουσαν αὐτῷ ἐκδικεῖ.*

(*i*) Euſeb. ibid. p. 243. (p. 311. edit. cit.) *Παραστᾶσθαί τε καὶ ὑφαρπάζειν τὴν μὴ δοθεῖσαν αὐτῷ ἄνωθεν ἐπισκοπὴν ἐπιχείρει.*

ceſſo-

ceſſores ordinauit eosque in loca eorum direxit. Huius rei etiam mentio facta eſt a CYPRIANO [*k*], qui dicere videtur, huic pœnitenti epiſcopo nomen fuiſſe *Trophimi*, qui magnam populi multitudinem reduxerit ad eccleſiam. Quæ res admiſſionem eius tanto faciliorem reddiderit, vtpote qua pro crimine ſuo quodam modo ſatisfecerit. Sic tamen eum admiſſum dicit, vt laicus communicaret, nec locum retineret ſacerdotis. Nihil planius eſſe poteſt, quam quod ſecundum hanc narrationem ordinatio *Nouatiani*, quæ venditatur, eum non fecerit verum epiſcopum, nec epiſcopali poteſtate donarit ordinandi alios. Si enim vnus ex illis, qui eum ordinarunt, propter hoc crimen gradu ſuo excidit, factus laicus; et reliqui duo ne quidem priuilegii communionis laicæ participes redditi, ſed eccleſiæ conſortio penitus excluſi fuerunt, ſtatuere non poſſumus, *Nouatianum*, horum omnium cauſſam, vel minimum ius veræ ordinationis, vel vllam a Deo eccleſiaue acceptam auctoritatem agendi pro epiſcopo & dandi aliis ordinationem, ſibi vendicare potuiſſe. Neque enim CORNELIVS tantum & CYPRIANVS, qui *Nouatiani* aduerſarii exiſtimari poſſunt, ſed omnes antiqui canones eiuſmodi ordinationes *Simoniacas*, per vim & contra regulas datas, vacuas & nullas ab origine pronuntiant. Quam rem ita inter omnes conſtare exiſtimo [*l*], vt neceſſe non habeam ei longius immorari.

(*k*) Cyprian. epiſt. LII. al. LV. ad Antonian. p. 105. (p. 244. edit. Felli. Amſtel. MDCC.) Tractatu cum collegis plurimis habito ſuſceptus eſt Trophimus, pro quo ſatisfaciebat fratrum reditus & reſtituta multorum ſalus: Sic tamen admiſſus eſt, vt laicus communicet, non ſecundum quod ad te malignorum litteræ pertulerunt, quaſi locum ſacerdotis vſurpet.

(*l*) Vid. can. apoſt. c. XXIX. (al. XXX.) Εἴ τις ἐπίσκοπος διὰ χρημάτων τῆς ἀξίας ταύτης ἐγκρατὴς γένηται ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, καθαιρείσθω καὶ αὐτὸς καὶ ὁ χειροτονήσας, καὶ ἐκκοπτέσθω παντάπασι καὶ τῆς κοινωνίας, ὡς Σίμων ὁ μάγος ὑπ' ἐμοῦ Πέτρου. *Si quis epiſcopus, aut presbyter aut diaconus, per pecunias hanc obtinuerit dignitatem; deiiciatur & ipſe & ordinator eius, & a communione modis omnibus abſcindatur, ſicut Simon magus a Petro.*

Concil. Chalced. can. II. Εἴ τις ἐπίσκοπος ἐπὶ χρήμασι χειροτονίαν ποιήσαιτο, καὶ εἰς πρᾶσιν καταγάγῃ τὴν ἄπρατον χάριν, καὶ χειροτονήσῃ ἐπὶ χρήμασιν ἐπίσκοπον . . . ὁ τοῦτο ἐπιχειρήσας, ἐλεγχθείς, περὶ τὸν οἰκεῖον κινδυνευέτω βαθμόν. καὶ ὁ χειροτονούμενος μηδὲν ἐκ τῆς κατ' ἐμπορίαν ὠφελείσθω χειροτονίας ἢ προβολῆς, ἀλλ' ἔστω ἀλλότριος τῆς ἀξίας, ἧς ἐπὶ χρήμασιν ἔτυχε. κ. τ. λ. *Si quis epiſcopus propter pecunias ordinationem fecerit, & non venalem gratiam in venditionem deduxerit & propter pecunias ordinauerit epiſcopum, qui hoc tentaſſe conuictus fuerit, de proprio gradu in periculum veniat, & qui eſt ordinatus, ex ordinatione vel promotione, quæ inſtar mercatorum venundatur, nihil iuuetur, ſed ſit a dignitate alienus, quam pecuniis adeptus eſt.*

§. IV.

Digitized by Google

§. IV.

Hoc deinde *ex eo probatum, quod ipſe ſe intulit & intruſit in plenam ſedem.*

FVIT autem præterea alia ratio, quæ ordinationem *Nouatiani* prorſus irritam reddidit fecitque, vt non eſſet verus epiſcopus; nimirum quod contra omnes eccleſiæ catholicæ leges & regulas catholicæ vnitatis ipſe ſe intruſerat in plenam ſedem, quam alius regulariter & diuinitus electus ante eum occupauerat. Hoc argumentum eſt, quod ſpeciatim magnopere vrget CYPRIANVS, vt eum minus verum epiſcopum eſſe probet. Sic in ante memorata epiſtola ad *Antonianum*, loquens de diſcrimine inter ordinationem *Cornelii* & illam *Nouatiani*, libere de vtraque iudicat in hunc modum: *Factus eſt Cornelius epiſcopus* [*m*] *de Dei & Chriſti eius iudicio, de clericorum pene omnium teſtimonio, de plebis, quæ tunc adfuit, ſuffragio, & de ſacerdotum antiquorum & bonorum virorum collegio, quum nemo ante ſe factus eſſet, quum Fabiani locus, id eſt, quum locus Petri & gradus cathedræ ſacerdotalis vacaret. Quo occupato de Dei voluntate, atque omnium noſtrum conſenſione firmato, quisquis iam epiſcopus fieri voluerit, foris fiat neceſſe eſt, nec habeat eccleſiaſticam ordinationem, qui eccleſiæ non tenet vnitatem, quiſquis ille fuerit, multum de ſe licet iactans, profanus eſt, alienus eſt, foris eſt. Et quum poſt primum ſecundus eſſe non poſſit, quiſquis poſt vnum, qui ſolus eſſe debet, factus eſt, non iam ſecundus ille ſed nullus eſt.* Clarioribus verbis declarari non poteſt, *Nouatianum* non fuiſſe verum epiſcopum, licet tres epiſcopos habuerit, qui ei theatralem & caſſam ordinationem impertirent. CYPRIANVS paullo poſt in eadem epiſtola hæc duo argumenta coniungit, probaturus, eum non eſſe epiſcopum, quia ſit ratione *Simoniaca* ordinatus & quia ſit epiſcopus adulter & extraneus [*n*], factus poſt alium epiſcopum, in eccleſia a ſedecim coëpiſcopis ordinatum. Et id circo eum incuſat, "quod poſt connexam & vbique coniunctam catholi-

(*m*) Cyprian. epiſt. LII, al. LV. ad Antonian. p. 104. (p. 243. edit. Amſtel.)
(*n*) Ibid. ep. 112. (p. 249. edit. Amſtel.)

" catholicæ eccleſiæ vnitatem humanam conetur eccleſiam face-
" re, & per plurimas ciuitates nouos apoſtolos ſuos mittat, vt
" quædam recentia inſtitutionis ſuæ fundamenta conſtituat: Cum-
" que iam pridem per omnes prouincias & per vrbes ſingulas or-
" dinati ſint epiſcopi in ætate antiqui, in fide integri, in preſſura
" probati, in perſequutione proſcripti, ille ſuper eos creare alios
" pſeudoepiſcopos audeat." Sæpius hoc argumentum repetit & inculcat in aliis ſuis epiſtolis CYPRIANVS, epiſcopo ſemel facto & collegarum ac plebis teſtimonio & iudicio comprobato, alium [o] conſtitui nullo modo poſſe. *Nouatianum* eſſe epiſcopum adulterum [p] & contrarium caput non in eccleſia, ſed extra eccleſiam, quia contra ſacramentum ſemel traditum diuinæ diſpoſitionis & catholicæ vnitatis ab obſtinata & inflexibili factionis pertinacia ordinatus ſit. Plura eamdem in rem [q] habet, quæ poſt tam perſpicua teſtimonia hoc loco, ad ſatisfaciendum lectori intelligenti, interponi oportere non exiſtimo. Ne autem hæc videatur priuata tantum opinio eſſe CYPRIANI vel CORNELII, qui ex præiudicio ſcripſerint aduerſus *Nouatianum*, oſtendam, generali & fixæ regulæ eccleſiæ catholicæ conſentaneum eſſe, Quod is non ſit epiſcopus, qui alii epiſcopo in ſedem, quam ille legitime & diuinitus vocatus tenet, ſupperaddatur. Hæc ratio eſt, ob quam concilium *Aquileienſe* [r] *Valentem Arianum* declarat non eſſe epiſcopum, quod *Petauione* ſuperpoſitus fuerit *Marco*, vero epiſcopo adhuc viuenti. Ex hac ratione ordinatio *Maiorini*, primi auctoris *Donatiſtarum*, habebatur nulla, quod ſuperordinatus erat ſic creditus epiſcopus *Carthagine*, ſede epiſcopali iam ante a *Cæciliano* legitime occupata. Hoc enim ſchiſma peperit, ſiue, vt OPTATVS loquitur [s], *Sic exitum eſt foras*,

(o) Cyprian. epiſt. XLI. al. XLIV. ad Cornel. p. 86. (p. 230.)

(p) Id. epiſt. XLII. al. XLV. p. 86. (p. 231. edit. cit.)

(q) Vid. Cyprian. epiſt. XLIV. al. XLVI. ad Maxim. & Nicoſtrat. p. 89. (p. 232.) Grauat me atque contriſtat - quum vos illic comperiſſem, contra eccleſiaſticam diſpoſitionem, contra euangelicam legem, contra inſtitutionis catholicæ vnitatem, alium epiſcopum fieri conſenſiſſe, id per quod nec fas eſt, nec licet fieri eccleſiam aliam conſtitui, cetera.

(r) Concil. Aquilei. epiſt. ſynodic. ad Gratian. & Theodoſ. conc. tom. II. p. 995. Qui epiſcopus eſſe nec cœpit. Nam primo Petauione ſuperpoſitus fuerat ſancto viro Marcó admirabilis memoriæ ſacerdos al. ſacerdoti.

(s) Optat. lib. I. p. 42.

& alta-

& altare contra altare erectum eſt, & ordinatio illicite celebrata eſt. Hæc vna ratio erat, quamobrem ſynodus *Nicæna* ordinationes irritas pronuntiaret iſtorum epiſcoporum, quos *Meletius* ſchiſmatice ſuperordinarat in *Aegypto*, ſedibus iam ante occupatis ab epiſcopis catholicis. Fecerat hoc ad firmandam factionem ſuam; ſynodus autem decernebat, illos omnes denuo ordinandos eſſe ante, quam ad officia in eccleſia catholica obeunda admitterentur, quemadmodum ſupra in huius concilii hiſtoria percepimus. Proximum concilium generale *Conſtantinopolitanum* ex eodem fundamento *Maximum Cynicum* non eſſe epiſcopum declarabat (licet a ſeptem epiſcopis ordinatus eſſet) quia ordinatio eius facta erat ad ſedem, quam legitime poſſidebat *Gregorius Nazianzenus*. Neque eius tantum, ſed etiam omnium eorum ordinationem, qui ab eo ordinati erant, irritam & nullam declarabant, vti capite antecedente ex canone quinto illius concilii demonſtraui. Eamdem ob rationem omnes in vniuerſum epiſcopi, ſynodi *Chalcedonenſis* defenſores, vna & mente & voce in litteris ſuis reſponſoriis ad *Leonem* imperatorem declarabant, *Timotheum Aelurum*, falſo creditum epiſcopum *Alexandrinum*, qui primum ipſe ſe in ſedem *Proterii* intruſerat eumque paullo poſt factionis ſuæ ope occiderat; declarabant, inquam "hunc *Timotheum* non ſolum inter epiſcopos non haberi, ſed etiam chriſtiana appellatione priuari" quemadmodum LIBERATVS [*t*] ex epiſtolis ſynodicis, quæ tunc ex diuerſis orbis partibus hac de re ad imperatorem mittebantur, nobis narrat. In epiſtola ſynodica epiſcoporum *Phœniciæ* ſecundæ ad imperatorem ita de *Timotheo* [*u*] mentem ſuam declarant: *De impia tyrannide Timothei Aegyptii, qua vſus eſt, ſacerdos equidem factus non eſt, ſed potius eccleſiæ adulter apparuit. Quid dicam, qui eam, quam ſaluator proprio ſanguine liberauit, ille pontificali ſanguine voluit adipiſci; et factus eſt non paſtor ouium CHRISTI, ſed importabilis lupus, non pater, ſed parricida; non ſponſus, ſed thalami violator.* Et paucis interiectis addunt, ſe eum *nequaquam vocare ſacerdotem.*

(*t*) Liberat. breuiar. cap. XV.

(*u*) Epiſt. ſynod. Phœniciæ ſecundæ ad Leon. imperat. ad calcem concil. Chalced. part. III. cap. XXXVIII. (tom. IV. concil. p. 922.)

In alia epiſtola epiſcoporum prouinciæ *Helenoponti* [*w*] (quod libri impreſſi corrupte legunt *Helleſponti*) quam plurimæ rationes adferuntur, cur ordinatio huius *Timothei* eum nequaquam fecerit verum epiſcopum, quia primum damnatus fuerit presbyter a *Proterio* epiſcopo ſuo & ſynodo diœceſeos *Aegyptiacæ*, deinde quia a duobus tantummodo, regularem numerum ordinantium non complentibus, ordinatus ſit; porro, quia iſti duo ſimiliter cum ipſo damnati fuerint; et denique quia hæc ordinatio facta ſit *Proterio* viuo, & ea, quæ ſint ſacerdotii, celebrante. Tales inuaſores idcirco lingua antiquorum conciliorum lupi & adulteri, non veri paſtores ſiue epiſcopi audiunt. Quædam concilia [*x*] omnes iſtiuſmodi ſuperordinationes & ſuperpoſitiones, vt vocantur, fieri acriter prohibent, præterquam in locum eius, qui propter facinora capitalia gradu ſuo legaliter deiectus ſit. Alia concilia omnes eiuſmodi ſuperadditos vſurpatores lupos non epiſcopos eſſe, neque nomen epiſcoporum habere, decernunt, quemadmodum magnum concilium *Sardicenſe* [*y*] hanc in rem de *Gregorio Alexandriæ* in locum *Athanaſii*, & de *Baſilio Ancyræ* in locum *Marcelli*, & *Quintiano Gazæ* in locum

(*w*) Ibid. cap. LIII. (p. 962.) Neque is, qui ab eis ordinatus eſt, ſacerdotium poterit obtinere, vel ſi regulariter prouenisſet, quando etiam is, qui dicitur ordinatus, damnatus erat a ſanctiſſimæ memoriæ epiſcopo ſuo Proterio, & concilio ſanctorum epiſcoporum Aegyptiacæ diœceſeos, quique a duobus ſolummodo ſimiliter ſecum condemnatis & neque numerum ordinantium complentibus regularem, neſandam ordinationem dicitur ſuſcepiſſe, viuo pontifice, & ea, quæ ſunt ſacerdotii, celebrante.

(*x*) Concil. Aurelian. V. can. XII. Nulli viuenti epiſcopo alius ſuperponatur aut ſuperordinetur epiſcopus, niſi forſitan in eius locum, quem capitalis culpa deiecerit.

(*y*) Concil. Sardic. epiſt. ſynod. ap. Hilar. in fragmentis p. 128. Illos autem, qui ſe eorum eccleſiis immerſerunt luporum more, id eſt Gregorium in Alexandria, Baſilium in Ancyra & Quintinianum in Gaza, neque nomen habere epiſcopi, neque communionis omnium eorum habere participatum.

Vid. Theodor. hiſtor. lib. II. c. VIII. p. 79. edit. Readingii Cantabr. MDCCXX. Τὰς δὲ εἰς τὰς ἐκκλησίας αὐτῶν ἐπελθόντας δίκην λύκων, Γρηγόριον τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Βασίλειον τὸν ἐν Ἀγκύρᾳ, καὶ Κυντιανὸν τὸν ἐν Γάζῃ, τούτους μηδὲ ἐπισκόπους ὀνομάζειν μηδὲ χριστιανούς, μηδὲ ὅλως κοινωνίαν τινὰ πρὸς αὐτοὺς ἔχειν, μηδὲ δέχεσθαί τινα παρ' αὐτῶν γράμματα, μήτε γράφειν πρὸς αὐτούς.

Athanaſ. apol. II. p. 167. (edit. Pariſ. MDCXCVIII.) vbi eadem verba habentur.

Aſcle-

Aſclepæ intruſis loquitur. Vt proinde res tam euidens ſit atque manifeſta, quam claris verbis & argumentis fieri poteſt, quod ſecundum regulas & diſciplinam antiquæ eccleſiæ, non *Cyprianica* tantum ætate ſed inſequutis etiam temporibus, ordinatio viri ad ſedem, quam alius iam legaliter occupatam poſſideret, nulla fuerit ab origine; et quod ſic ordinatus non epiſcopus, ſed iniuſtus inuaſor, lupus, adulter, alienus, extraneus, nec ſacerdos in oculis eccleſiæ catholicæ habitus ſit. Vnde ſequitur, vt *Nouatianus*, quum huius generis fuerit, nomen & auctoritatem epiſcopi ſibi adeo non potuerit vindicare, vt etiam omnes ab eo, ſiue epiſcopi ſiue ſacerdotes, ad factionem ſuam firmandam ordinati, haud meliore loco fuerint. Neque enim hi maiorem auctoritatem habere potuerunt ea, quam a *Nouatiano* deriuarunt, quæ omnino nulla fuit, ſi quid momenti habent, quæ de ordinatione eius memoriæ prodita modo narrauimus. Attamen horum *Nouatianorum* baptiſmi ex diuerſorum generalium conciliorum decreto ſuſcepti ſunt, vtpote in debita forma dati, in nomine videlicet TRINITATIS, quamquam ab hominibus, multis de cauſſis nullam miniſterialem auctoritatem illos conferendi habentibus. Spero iam BRETTVM, doctum amicum meum, faſſurum eſſe, hoc maximum momentum habere ad perſuadendum, eccleſiam recepiſſe baptiſmum iſtorum hæreticorum, qui debita forma vſi ſunt, licet numquam veram, ſed tantum ſic creditam ordinationem acceperint. Si quæſierit, Cur ergo ſynodus *Nicæna* epiſcopos & ſacerdotes *Nouatianorum* non iuſſit denuo ordinari? Reſpondeo. Viri quidam docti putant, feciſſe eam tale decretum canone ſuo octauo, qui illos recipi iubet inter clericos catholicos per manuum impoſitionem, Χειροθετυμένυς ἀυτὺς μένειν ὕτως ἐν τῷ κλήρῳ. Ego vero non plane perſuaſus ſum, per impoſitionem manuum eo loco intelligi impoſitionem, in ordinatione adhiberi ſolitam. Si BRETTVS eam intelligi putat, habet reſponſum ſuum. De hoc autem omnino perſuaſus ſum, *Nouatianos* ſine reconciliatoria quadam manuum impoſitione, per quam eccleſiæ iungerentur, non habuiſſe vllam auctoritatem agendi pro legitimis eccleſiæ miniſtris. Siue eccleſia nouam eis ordinationem dederit, ſiue non dederit, dedit certe auctoritatem nouæ functionis, quam habere antea non potuerunt in eiuſmodi ſchiſma implicati, quod eis non veras ſed

tantum falſo creditas ordinationes conferre potuit. Quando enim externa ordinationis adſimulatæ forma eis, quantumuis ſine vlla legitima auctoritate in ordinantibus data erat, eccleſia forſitan idoneas cauſſas habuit, cur externam formam omitteret eaque ſuppleret, quæ in ordinatione eorum defuerant, addendo auctoritatem ſuam & mandatum authenticum in illorum reconciliatione. Siue autem hoc, ſiue illo modo id factum fuit, certo ſcimus, nunquam eos vere & more rato ordinatos fuiſſe in ſchiſmate ſuo, quia non veram ſed ſimulatam tantum & falſo creditam ordinationem habuerunt, ab illis datam, qui ſecundum leges eccleſiæ nulla dandi eam auctoritate præditi fuerunt.

CAPVT TERTIVM.

ARGVMENTVM SECVNDVM. Quod hæretici non ſint miniſtri Dei auctoritate pollentes, quia quum in manifeſtam & apertam hæreſin incidunt, deſinunt eſſe veri chriſtiani ſacerdotes, et fiunt lupi & antichriſti, loco verorum paſtorum & moderatorum gregis CHRISTI.

§. I.

Quod legitima ordinatio hominem non tueatur in perpetua ſacerdotii, auctoritatem habentis, poſſeſſione; niſi regulas ſacerdotii obſeruet.

POSTQVAM hactenus oſtendi, quosdam hæreticos non fuiſſe veros & auctoritate præditos miniſtros Dei, quia numquam iuſtam & legitimam vocationem ſiue ordinationem ad ſacerdotium acceperunt: iam, vt doctorum aduerſariorum meorum hypotheſi gratificer, cum illis fingam (non vero concedam) omnes veteres hæreticos habuiſſe veram ac legitimam ordinationem: adſero tamen, non ſequi inde, vt veri & auctoritate præditi ſacerdotes Dei fuerint. Nam ſacerdotes Dei certis regulis adſtricti ſunt, quæ ad tuendam eorum auctoritatem ſunt neceſſariæ: neque ſolum legitimæ ordinationis priuilegium eos in perpetua ſacerdotii, auctoritate inſtructi, poſſeſſione confirmare poteſt, ſi quid faciunt, quod eos ad mini-

miniſterium euangelii ineptos reddat. Centum circiter crimina in his antiquis canonibus, ad quos lectorem ſuperiore capite ineunte remiſi, enarrantur, ob quæ ſacerdos, qui legitimam ordinationem olim recepit, tandem de gradu deiici & titulum ac ius omne amittere poteſt, quo ſe gaudere ſibi perſuaſerit, agendi cum auctoritate in quacumque miniſterialis functionis parte. Et in his criminibus hæreſis ſemper præcipuum locum obtinere credita fuit, quia ipſa fundamenta religionis, hoc eſt fidem ſanctis ſemel traditam, ſubuertit. Quare ſacerdos, de aperta & profeſſa hæreſi ſemel & plane quidem conuictus, non amplius exiſtimatus fuit verus ac legitimus ſacerdos, nec licentiam habuit agendi cum auctoritate pro miniſtro in eccleſia. Ipſe populus ex officio chriſtiano & propriæ ſecuritatis cauſſa illos fugere debebat; erant enim lupi, non paſtores; antichriſti, non veri miniſtri CHRISTI.

§. II.

Hoc probatum ex Cypriano, *qui hæreticos & nomen & auctoritatem ſacerdotum amittere declarat.*

VIX quiſpiam ſcripta CYPRIANI inſpicere poteſt, quin hoc omnibus propemodum paginis videat. Semper enim ſacerdotes Dei & hæreticos, tanquam e diametro ſibi inuicem oppoſitos, repræſentat; appellans hoſce poſteriores impios, ſacrilegos, vſurpatores, qui ſacerdotium humanæ tantum inuentionis inſtituant, diuinæ & euangelicæ inſtitutioni contrarium, et ſibi ſumant poteſtatem, nullo iure ipſis competentem. Ita in epiſtola quadam ad plebem *Carthaginenſem* [a] de quinque presbyteris ſchiſmaticis, *Feliciſſimo* copulatis, queribundus narrat, per eos eam rationem ad ruinam ſalutis induci, vt *relictis Domini ſacerdotibus contra euangelicam diſciplinam noua traditio ſacrilegæ inſtitutionis exſurgat.* Et poſt paullo (b) ait: *Deus vnus eſt & Chriſtus vnus, & vna eccleſia, & cathedra vna ſuper Petrum Domini voce fundata. Aliud altare conſtitui, aut ſacerdotium nouum fieri præter vnum altare & vnum ſacerdotium non poteſt.*

(a) Cypr. epiſt. XL, al. XLIII. ad pleb. p. 82. (p. 228. edit. Fell. Amſtel. MDCC.)
(b) Ibid. p. 83. (p. 229. edit. Amſtel.)

Quis-

Quiſquis alibi collegerit, ſpargit. Adulterum eſt, impium eſt, ſacrilegum eſt, quodcumque humano furore inſtituitur, vt diſpoſitio diuina violetur. Procul ab huiuſmodi hominum contagione diſcedite, & ſermonem eorum velut cancrum & peſtem fugiendo vitate. An is, qui iſta de ſchiſmaticis dicit, exiſtimare potuit, hæreticos eſſe ſacerdotes Dei, qui tanto peiores ſunt ſchiſmaticis, quanto magis directe fundamenta diruunt? Etiamſi regulariter ordinati ſint initio, tamen ſecundum CYPRIANVM hæreſis eorum deſtruit titulum illorum, eorumque ſucceſſio ſit tantum humana inſtitutio, quæ ſacerdotes facere non poteſt ſine mandato Dei. Hinc eos, qui in hæreſi ordinati erant [*c*], vocat pſeudoepiſcopos, falſos ſacerdotes, aduerſarios Domini, et antichriſtos [*d*], rebelles & hoſtes, quia a caritate atque veritate eccleſiæ receſſerint; peiores ethnicis ac publicanis, eo quod falſa altaria, illicita ſacerdotia & ſacrificia ſacrilega & nomina adulterata fingant. Ad ſummam, eos omnes negat eſſe ſacerdotes; hoſtes autem ſacerdotum [*e*] eſſe dicit, aliena & illicita & nullo ſibi iure conceſſa vſurpare conantes. Hinc concilium *Carthaginenſe* ſub CYPRIANO habitum, decreuit, omnes iſtos falſo nominatos ſacerdotes [*f*] amiſiſſe, quod beneficio legitimæ ordinationis habuerint, eosque omnes, qui ordinati fuerint apud

(*c*) Cypr. epiſt. LV. al. LIX. ad Cornel. pag. 132. (pag. 263.) Fortunatum iſtum ſibi *pſeudoepiſcopum* dignum collegio ſuo fecit. Venerat etiam cum illo & Felix quidam, quem ipſe extra eccleſiam in hæreſi pſeudoepiſcopum olim conſtituerat.

(*d*) Cyprian. epiſt. LXXVI. al. LXIX. ad Magnum p. 180. (p. m. 294.) Vnde apparet, aduerſarios Domini & antichriſtos omnes eſſe, quos conſtet a caritate atque ab vnitate eccleſiæ catholicæ receſſiſſe. - - Si qui eccleſiam contemnunt, ethnici & publicani habentur; multo magis vtique rebelles & hoſtes, falſa altaria & illicita ſacerdotia, & ſacrificia ſacrilega & nomina adulterata fingentes, inter ethnicos & publicanos neceſſe eſt, computentur; quando minora peccantes & tantum eccleſiæ contemtores, ethnici & publicani ſententia Domini iudicentur.

(*e*) Ibid. pag. 184. (p. m. 297.) Quomodo tales iuſtificare & ſanctificare baptizatos poſſent; qui hoſtes ſacerdotum aliena & illicita & nullo ſibi iure conceſſa, vſurpare conantur?

(*f*) Concil. Carthag. ap. Cyprian. num. LXX. Homo hæreticus dare non poteſt, quod non habet; multo magis ſchiſmaticus, qui, quod habuit, amiſit.

illos,

Digitized by Google

illos, inter laicos recipi oportere [g], ſi ad eccleſiam catholicam conuertantur. Noui, aduerſarios meos non negaturos, fuiſſe hanc opinionem CYPRIANI & totius concilii *Carthaginenſis.* Immo vero facile eis adiungent FIRMILIANVM & BASILIVM. Norunt enim, BASILIVM dicere, quod CYPRIANVS & FIRMILIANVS vrgeant, rebaptizandos eos eſſe, qui ab hæreticis & ſchiſmaticis baptizati ſint, ex hoc quidem principio, Quod hæretici non ſint ſacerdotes, neque adeo auctoritatem habeant baptizandi, vel aliud quoddam officium functionis ſacerdotalis peragendi. Non poſſunt ergo putare, fuiſſe aliquam vim & virtutem in indelebili charactere ſacerdotis, quæ ſacerdotalem auctoritatem ſuam, ei ſeruarit integram, poſtquam hæreticus vel ſchiſmaticus factus, vel ab eccleſia iuſte abdicatus fuerit. Hactenus igitur videmur conſentire. Iam autem dixerint, Si CYPRIANI principium recte ſe habet, cur non admittatur eius etiam conſequentia; Quod eos, qui ab hæreticis baptizantur, et illos, qui baptizantur a laicis, (qui vtrique ſacerdotes ſunt eiuſdem, hoc eſt plane nullius, auctoritatis) rebaptizari oporteat? Reſpondeo, Quia iudices ipſis & me & ipſo etiam CYPRIANO ſapientiores, hoc eſt concilia generalia & patres eccleſiæ catholicæ, aliter determinarunt. Et idcirco quæſtio noſtra in præſenti non eſt, An hæretici rebaptizandi ſint; (Hoc enim iam determinatum eſt ſine contradictione) ſed tantum, An hæretici ex opinione CYPRIANI & eccleſiæ catholicæ cum vera ſacerdotum auctoritate agant, baptiſmum aliis conferentes? Non agere eos ex opinione CYPRIANI tanquam veros & auctoritate pollentes ſacerdotes, a me iam probatum eſt & ab aduerſariis meis conceſſum. Quare, quod iam agendum mihi eſt, hoc eſt, vt idem illud ex patribus & conciliis eccleſiæ ſequentium ætatum demonſtrem.

§. III.

Ex concilio Aquileienſi *ſub* Ambroſio.

ET heic quidem teſtimonium habemus AMBROSII & vniuerſi concilii epiſcoporum *Italicorum*, qui *Aquileiæ* congregati

(g) Ibid. num. IV. p. 231. (p. m. 159.) Eos, qui ordinati videbantur, inter laicos recipi.

fuerunt ad deiiciendos de ſedibus ſuis *Palladium* & *Secundianum*, duos epiſcopos *Arianos* eodem an. CCCLXXXI, vbi *Macedoniani* gradu quiſque ſuo deturbati ſunt. Hoc autem concilium in epiſtola ſynodica ad *Valentinianum* & *Gratianum* imperatores, exponens illis rationem ſuam agendi contra hoſce epiſcopos *Arianos*, *Ne vlterius*, inquit, *populos deciperent*, *ſacerdotio putamus abdicandos. Neque enim dignum eſt* [h], *vt ſacerdotium eius*, (ſcilicet CHRISTI) *ſibi vindicent*, *quem negauerunt.* In actis huius ſynodi ſinguli epiſcopi ſuam quiſque ſententiam contra illos pronuntiarunt. *Ambroſius* his quidem verbis: *Palladium pronuntio ſacerdotio indignum & carendum* [i]. *Valerianus* dixit: *Huiuſmodi hominem a conſortio ſacerdotum cenſeo eſſe alienum* [ii]. *Iuſtus* dixit: *Palladium cenſeo vlterius* [k] *ſacerdotem dici non poſſe*, *nec inter epiſcopos deputari. Theodorus* epiſcopus *Octodorenſis* dixit: *Palladium nec chriſtianum* [l], *nec ſacerdotem vllo modo cenſemus.* Iſti epiſcopi non habebant eiuſmodi opinionem de indelebili charactere ſacerdotii, quidquid eius in illo fuerit, vt *Arianum* hæreticum crederent habere longius auctoritatem ſacerdotis CHRISTI, cuius diuinitatem negabat; ſed ſentiebant, poſſe eum a ſacerdotio alienum fieri; quare & illum eo priuabant, ne amplius ſub nomine CHRISTI populum deciperet.

§. IV.

Ex concilio Agrippinenſi.

Ad an. CCCXLVI. aliud concilium *Coloniæ Agrippinæ* habitum eſt a celebri illo *Seruatio Tungrenſi*, & diuerſis aliis epiſcopis contra *Euphratam*, epiſcopum *Colonienſem*, quem itidem epiſcopatu priuarunt ob hæreſin *Arianam.* Formula depoſitionis iiſdem verbis concepta eſt, quibus illa in concilio *Aquileienſi. Maximus Treuerenſis*, qui in concilio præſidebat, dixiſſe legitur: *Epiſcopum eum manifeſtum eſt* [m] *eſſe non poſſe. Seue-*

(h) Concil. Aquilei. epiſt. ſynod. Concil. tom. II. p. 994.
(i) Ibid. pag. 989. (ii) Ibid.
(k) Ibid.
(l) Ibid. p. 990.
(m) Concil. Agripp. ap. Crabb. tom. I. p. 317. (ap. Labb. tom. II. p. 615. 616. 617.)

rinus

rinus: Conſentio, eumdem iuxta euangelica præcepta iure ab epiſcopatu eſſe deiectum. Seruatius: Cenſeo, chriſtianis epiſcopum eum eſſe non poſſe, quia Deum Chriſtum ſacrilega voce negauit. Valentinus: Quia Euphrata Chriſtum Deum negat, conſentio, eum epiſcopum eſſe non poſſe, qui nec laicam debet communionem accipere. Eadem dicuntur in actis *Seruatii*, quæ a PETRO CRABBIO ad calcem huius concilii addita ſunt his verbis [*n*]: *Cuius (Euphratæ) & pœnitentia ſi qua eſt exſpectanda, potius hanc ſentio inter laicos, quam inter epiſcopos, agendam.* Huic ſententiæ quum reliqui epiſcopi omnes conſenſiſſent, *Euphratas* illico dicitur ſtilo eorum, deordinatus, hoc eſt, ordinatione ſua denudatus; id quod factum videtur deiectione ad ordinem laicorum.

§. V.

Ex concilio quodam Italico *ſub* Ambroſio, *ad an.CCCLXXXI. habito.*

ALIA eiusmodi ſententia promulgata eſt aduerſus hæreticos *Apollinariſtas* in concilio quodam *Italico* ſub *Ambroſio* an. CCCLXXXI. Vtrum hoc fuerit ante memoratum concilium *Aquileienſe*, an vero *Mediolanenſe*, aut aliud quoddam, incertum eſt. Quidquid enim eius PHILIPPVS LABBEVS inuenire potuit, duæ ſunt epiſtolæ ad *Theodoſium* imperatorem; quarum in priore decretum memoratur, tamquam factum contra *Apollinariſtas* in hoc concilio: *Vt conuictus in dogmate nouo* (ſacerdos aliquis) *& redargutus in errore, nequaquam ſub generali fidei lateret nomine: ſed illico, quod doctrinæ magiſterio non teneret, &* [*o*] *officium deponeret & vocabulum ſacerdotis.* Quid planius eſſe poteſt quam teſtimonium, quod in his conciliis inuenimus de eo datum, quod hæretici de gradu ſuo deiecti, nullo ſibi iure auctoritatem ſacerdotalem vindicare poſſint? Deteriore loco, quam laici eſſe poſſunt; nam anathemati ſubiici poſſunt & ex eccleſia exturbari: meliore autem loco quam laici eſſe nequeunt,

(*n*) Acta Seruatii ap. Crabb. ibid. pag. 318. Cuius - cet. - agendam. Nulla mora, ſingulis pontificibus orationes ſimiles ad eamdem normam dictantibus, Euphrata deordinatur.

(*o*) Concil. Italic. epiſt. I. ad Theod. (tom. concil. p. 1006.)

norem locum habere [*ſ*] *non poſſe*, *decernimus. Sed e contrario adſeritur*, *eum*, *qui honorem amiſit*, *honorem dare non poſſe*; *nec illum aliquid accepiſſe*, *quia nihil in dante erat*, *quod ille poſſet accipere.* Hinc, paucis interiectis, legem eccleſiæ *Romanæ* dicit eſſe, *venientibus ab hæreticis*, *qui tamen illic baptizati ſint*, *per manus impoſitionem laicam tantum tribuere communionem*, *nec ex his aliquem in clericatus honorem vel exiguum ſubrogare* (*t*). Quamuis enim, vrgente extraordinaria quadam neceſſitate, aliæ quædam eccleſiæ hanc legem migrarint, *Roma* tamen contrariam conſuetudinem numquam dicit inualuiſſe. Vnde manifeſtum eſt, neque eos, qui in hæreſin lapſi, neque illos, qui in hæreſi ordinati eſſent, vllum honorem titulumue ſacerdotii habere, fuiſſe creditos.

§. IX.
Et Simplicii.

SIMPLICIVS, epiſcopus *Romanus* eamdem opinionem de clericis delinquentibus habuit, poſſe eos amittere ſacerdotii auctoritatem. Scribens enim ad *Ioannem Rauennatem* epiſcopum, qui clericos quoſdam adhibita vi ordinauerat, *Priuilegium*, inquit, (*u*) *meretur amittere*, *qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate. Denuntiamus autem*, *quod ſi poſthac quidquam tale præſumſeris*, *et aliquem ſeu epiſcopum*, *ſeu presbyterum ſeu diaconum inuitum facere forte credideris*, *ordinationes tibi Rauennatis eccleſiæ vel Aemilienſis noueris auferendas.* In alia epiſtola (*w*) ad *Florentium*, *Equitium* & *Seuerum*, tres epiſcopos *Italicos*, *Gaudentium* quemdam *Aufinienſem* epiſcopum ob illicitas ordinationes contra ſtatuta canonum factas, cenſuræ eccleſiaſticæ ſubiicit & omnem illi poteſtatem ordinandi penitus aufert, eosque, qui illicite ab eodem *Gaudentio* ordinati erant, ab eccleſiaſticis miniſteriis remotos eſſe declarat.

(*ſ*) Innocent. epiſt. XXII. ad epiſc. Macedon. cap. III. (tom. II. concil. p. 1274.)
(*t*) Ibid. cap. IV.
(*u*) Simplic. epiſt. II. ad Ioan. Rauen.
(*w*) Id. epiſt. III. ad Florent. ap. Crabb. tom. I. p. 957. Relatio nos inſtruxit, Gaudentium Aufinienſis eccleſiæ ſacerdotem, contra ſtatuta canonum ac noſtra præcepta ordinationes illicitas perpetraſſe, quorum illi totam penitus auferri præcipimus poteſtatem. - - Et hi, qui illicite ab eodem ſunt prouecti, ab eccleſiaſticis miniſteriis ſint remoti.

§. X.

§. X.

Et Vigilii.

Vigilivs, pontifex *Romanus*, tam diſertis verbis, quam quidem anteceſſores eius, declarat, ſynodum epiſcoporum habere poteſtatem auferendi epiſcopo vel clerico delinquenti omne miniſteriale officium omnemque poteſtatem. Et virtute huius poteſtatis ipſe cum epiſcoporum ſynodo *Theodorum*, epiſcopum *Caeſareae* in *Cappadocia*, gradu ſuo mouit, eumque *tam ſacerdotali* [x] *bonore & communione catholica, quam omni officio epiſcopali ſeu poteſtate ſpoliatum eſſe* decreuit. Qui huiusmodi canones aduerſus hæreticos & aliorum criminum reos clericos fecerunt, non potuerunt ſentire, illos poſt tam legitimam & ſollemnem depoſitionem, quæ eis officium & nomen & poteſtatem & auctoritatem ſacerdotalem abſtulit, adhuc eſſe ſacerdotes auctoritate pollentes. Dicent autem iterum iterumque illi, adverſum quos diſputo, non fuiſſe eos mere laicos. Per hoſce ſi homines intelligant, qui nullam vmquam ordinationem, ſiue vere talem, ſiue falſo creditam, habuerunt, concedo, eos non fuiſſe nec potuiſſe eſſe mere laicos. Pugnantia enim abſurde dicerem, ſi ordinationem eos accepiſſe nec tamen vmquam habuiſſe ſtatuerem. Quod autem adſero, hoc eſt, quod homo veram ordinationem adeptus, ſi ob hæreſin vel aliud quoddam crimen officio ſuo legitime priuaretur, non habuerit amplius diuinam ſacerdotis, auctoritate inſtructi, poteſtatem, quia eadem diuina auctoritas, quæ ſuam ei auctoritatem in ordinatione impertiuit, in ademtione ordinis eam ipſi rurſus abſtulit; et niſi dici non poſſit, eum numquam habuiſſe ordinationem; quod in aliis reſpectibus omnibus laicus fuerit, quia omni clericali auctoritate penitus exutus; et vel ad ſtatum & communionem laicorum, ſi pœniteret, redactus, vel ſi in contumacia perſeueraret, ad gradum quemdam laicis inferiorem deiectus, hoc eſt, omni communione ſpoliatus & ex eccleſia expulſus fuit. De quibus partibus diſciplinæ in hæreticos & delinquentes clericos in antiqua eccleſia iam quædam indicia feci, veritatem autem illarum in duobus capitibus ſequentibus demonſtrabo plenius.

(x) Fragment. depoſitionis Theodori per Vigil. ap. Crabb. tom. II. p. 8.

CAPVT

Digitized by Google

norem locum habere [*s*] *non poſſe, decernimus. Sed e contrario adſeritur, eum, qui honorem amiſit, honorem dare non poſſe; nec illum aliquid accepiſſe, quia nihil in dante erat, quod ille poſſet accipere.* Hinc, paucis interiectis, legem eccleſiæ *Romanæ* dicit eſſe, *venientibus ab hæreticis, qui tamen illic baptizati ſint, per manus impoſitionem laicam tantum tribuere communionem, nec ex his aliquem in clericatus honorem vel exiguum ſubrogare* (*t*). Quamuis enim, vrgente extraordinaria quadam neceſſitate, aliæ quædam eccleſiæ hanc legem migrarint, *Roma* tamen contrariam conſuetudinem numquam dicit inualuiſſe. Vnde manifeſtum eſt, neque eos, qui in hæreſin lapſi, neque illos, qui in hæreſi ordinati eſſent, vllum honorem titulumue ſacerdotii habere, fuiſſe creditos.

§. IX.
Et Simplicii.

Simplicivs, epiſcopus *Romanus* eamdem opinionem de clericis delinquentibus habuit, poſſe eos amittere ſacerdotii auctoritatem. Scribens enim ad *Ioannem Rauennatem* epiſcopum, qui clericos quoſdam adhibita vi ordinauerat, *Priuilegium*, inquit, (*u*) *meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate. Denuntiamus autem, quod ſi poſthac quidquam tale præſumſeris, et aliquem ſeu epiſcopum, ſeu presbyterum ſeu diaconum inuitum facere forte credideris, ordinationes tibi Rauennatis eccleſiæ vel Aemilienſis noueris auferendas.* In alia epiſtola (*w*) ad *Florentium, Equitium* & *Seuerum*, tres epiſcopos *Italicos, Gaudentium* quemdam *Auſinienſem* epiſcopum ob illicitas ordinationes contra ſtatuta canonum factas, cenſuræ eccleſiaſticæ ſubiicit & omnem illi poteſtatem ordinandi penitus aufert, eosque, qui illicite ab eodem *Gaudentio* ordinati erant, ab eccleſiaſticis miniſteriis remotos eſſe declarat.

(*s*) Innocent. epiſt. XXII. ad epiſc. Macedon. cap. III. (tom. II. concil. p. 1274.)

(*t*) Ibid. cap. IV.

(*u*) Simplic. epiſt. II. ad Ioan. Rauen.

(*w*) Id. epiſt. III. ad Florent. ap. Crabb. tom. I. p. 957. Relatio nos inſtruxit, Gaudentium Auſinienſis eccleſiæ ſacerdotem, contra ſtatuta canonum ac noſtra præcepta ordinationes illicitas perpetraſſe, quorum illi totam penitus auferri præcipimus poteſtatem. - - Et hi, qui illicite ab eodem ſunt prouecti, ab eccleſiaſticis miniſteriis ſint remoti.

§. X.

§. X.
Et Vigilii.

Vigilivs, pontifex *Romanus*, tam diſertis verbis, quam quidem anteceſſores eius, declarat, ſynodum epiſcoporum habere poteſtatem auferendi epiſcopo vel clerico delinquenti omne miniſteriale officium omnemque poteſtatem. Et virtute huius poteſtatis ipſe cum epiſcoporum ſynodo *Theodorum*, epiſcopum *Cæſareæ* in *Cappadocia*, gradu ſuo mouit, eumque *tam ſacerdotali* [x] *bonore & communione catholica, quam omni officio epiſcopali ſeu poteſtate ſpoliatum eſſe* decreuit. Qui huiusmodi canones aduerſus hæreticos & aliorum criminum reos clericos fecerunt, non potuerunt ſentire, illos poſt tam legitimam & ſollemnem depoſitionem, quæ eis officium & nomen & poteſtatem & auctoritalem ſacerdotalem abſtulit, adhuc eſſe ſacerdotes auctoritate pollentes. Dicent autem iterum iterumque illi, adverſum quos diſputo, non fuiſſe eos mere laicos. Per hoſce ſi homines intelligant, qui nullam vmquam ordinationem, ſiue vere talem, ſiue falſo creditam, habuerunt, concedo, eos non fuiſſe nec potuiſſe eſſe mere laicos. Pugnantia enim abſurde dicerem, ſi ordinationem eos accepiſſe nec tamen vmquam habuiſſe ſtatuerem. Quod autem adſero, hoc eſt, quod homo veram ordinationem adeptus, ſi ob hæreſin vel aliud quoddam crimen officio ſuo legitime priuaretur, non habuerit amplius diuinam ſacerdotis, auctoritate inſtructi, poteſtatem, quia eadem diuina auctoritas, quæ ſuam ei auctoritatem in ordinatione impertiuit, in ademtione ordinis eam ipſi rurſus abſtulit; et niſi dici non poſſit, eum numquam habuiſſe ordinationem; quod in aliis reſpectibus omnibus laicus fuerit, quia omni clericali auctoritate penitus exutus; et vel ad ſtatum & communionem laicorum, ſi pœniteret, redactus, vel ſi in contumacia perſeueraret, ad gradum quemdam laicis inferiorem deiectus, hoc eſt, omni communione ſpoliatus & ex eccleſia expulſus fuit. De quibus partibus diſciplinæ in hæreticos & delinquentes clericos in antiqua eccleſia iam quædam indicia feci, veritatem autem illarum in duobus capitibus ſequentibus demonſtrabo plenius.

(x) Fragment. depoſitionis Theodori per Vigil. ap. Crabb. tom. II. p. 8.

CAPVT

Digitized by Google

norem locum habere [*s*] *non poſſe, decernimus. Sed e contrario adſeritur, eum, qui honorem amiſit, honorem dare non poſſe; nec illum aliquid accepiſſe, quia nihil in dante erat, quod ille poſſet accipere.* Hinc, paucis interiectis, legem eccleſiæ *Romanæ* dicit eſſe, *venientibus ab hæreticis, qui tamen illic baptizati ſint, per manus impoſitionem laicam tantum tribuere communionem, nec ex his aliquem in clericatus honorem vel exiguum ſubrogare* (*t*). Quamuis enim, vrgente extraordinaria quadam neceſſitate, aliæ quædam eccleſiæ hanc legem migrarint, *Roma* tamen contrariam conſuetudinem numquam dicit inualuiſſe. Vnde manifeſtum eſt, neque eos, qui in hæreſin lapſi, neque illos, qui in hæreſi ordinati eſſent, vllum honorem titulumue ſacerdotii habere, fuiſſe creditos.

§. IX.
Et Simplicii.

Simplicivs, epiſcopus *Romanus* eamdem opinionem de clericis delinquentibus habuit, poſſe eos amittere ſacerdotii auctoritatem. Scribens enim ad *Ioannem Rauennatem* epiſcopum, qui clericos quoſdam adhibita vi ordinauerat, *Priuilegium*, inquit, (*u*) *meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate. Denuntiamus autem, quod ſi poſthac quidquam tale præſumſeris, et aliquem ſeu epiſcopum, ſeu presbyterum ſeu diaconum inuitum facere forte credideris, ordinationes tibi Rauennatis eccleſiæ vel Aemilienſis noueris auferendas.* In alia epiſtola (*w*) ad *Florentium, Equitium* & *Seuerum*, tres epiſcopos *Italicos*, *Gaudentium* quemdam *Aufinienſem* epiſcopum ob illicitas ordinationes contra ſtatuta canonum factas, cenſuræ eccleſiaſticæ ſubiicit & omnem illi poteſtatem ordinandi penitus aufert, eosque, qui illicite ab eodem *Gaudentio* ordinati erant, ab eccleſiaſticis miniſteriis remotos eſſe declarat.

(*s*) Innocent. epiſt. XXII. ad epiſc. Macedon. cap. III. (tom. II. concil. p. 1274.)
(*t*) Ibid. cap. IV.
(*u*) Simplic. epiſt. II. ad Ioan. Rauen.
(*w*) Id. epiſt. III. ad Florent. ap. Crabb. tom. I. p. 957. Relatio nos inſtruxit, Gaudentium Aufinienſis eccleſiæ ſacerdotem, contra ſtatuta canonum ac noſtra præcepta ordinationes illicitas perpetraſſe, quorum illi totam penitus auferri præcipimus poteſtatem. - - Et hi, qui illicite ab eodem ſunt prouecti, ab eccleſiaſticis miniſteriis ſint remoti.

§. X.

§. X.
Et Vigilii.

VIGILIVS, pontifex *Romanus*, tam diſertis verbis, quam quidem anteceſſores eius, declarat, ſynodum epiſcoporum habere poteſtatem auferendi epiſcopo vel clerico delinquenti omne miniſteriale officium omnemque poteſtatem. Et virtute huius poteſtatis ipſe cum epiſcoporum ſynodo *Theodorum*, epiſcopum *Caſareæ* in *Cappadocia*, gradu ſuo mouit, eumque *tam ſacerdotali* [x] *bonore & communione catholica, quam omni officio epiſcopali ſeu poteſtate ſpoliatum eſſe* decreuit. Qui huiusmodi canones aduerſus hæreticos & aliorum criminum reos clericos fecerunt, non potuerunt ſentire, illos poſt tam legitimam & ſollemnem depoſitionem, quæ eis officium & nomen & poteſtatem & auctoritalem ſacerdotalem abſtulit, adhuc eſſe ſacerdotes auctoritate pollentes. Dicent autem iterum iterumque illi, aduerſum quos diſputo, non fuiſſe eos mere laicos. Per hoſce ſi homines intelligant, qui nullam vmquam ordinationem, ſiue vere talem, ſiue falſo creditam, habuerunt, concedo, eos non fuiſſe nec potuiſſe eſſe mere laicos. Pugnantia enim abſurde dicerem, ſi ordinationem eos accepiſſe nec tamen vmquam habuiſſe ſtatuerem. Quod autem adſero, hoc eſt, quod homo veram ordinationem adeptus, ſi ob hæreſin vel aliud quoddam crimen officio ſuo legitime priuaretur, non habuerit amplius diuinam ſacerdotis, auctoritate inſtructi, poteſtatem, quia eadem diuina auctoritas, quæ ſuam ei auctoritatem in ordinatione impertiuit, in ademtione ordinis eam ipſi rurſus abſtulit; et niſi dici non poſſit, eum numquam habuiſſe ordinationem; quod in aliis reſpectibus omnibus laicus fuerit, quia omni clericali auctoritate penitus exutus; et vel ad ſtatum & communionem laicorum, ſi pœniteret, redactus, vel ſi in contumacia perſeueraret, ad gradum quemdam laicis inferiorem deiectus, hoc eſt, omni communione ſpoliatus & ex eccleſia expulſus fuit. De quibus partibus diſciplinæ in hæreticos & delinquentes clericos in antiqua eccleſia iam quædam indicia feci, veritatem autem illarum in duobus capitibus ſequentibus demonſtrabo plenius.

(x) Fragment. depoſitionis Theodori per Vigil. ap. Crabb. tom. II. p. 8.

CAPVT

norem locum habere [*s*] *non poſſe, decernimus. Sed e contrario adſeritur, eum, qui honorem amiſit, honorem dare non poſſe; nec illum aliquid accepiſſe, quia nihil in dante erat, quod ille poſſet accipere.* Hinc, paucis interiectis, legem eccleſiæ *Romanæ* dicit eſſe, *venientibus ab hæreticis, qui tamen illic baptizati ſint, per manus impoſitionem laicam tantum tribuere communionem, nec ex his aliquem in clericatus honorem vel exiguum ſubrogare* (*t*). Quamuis enim, vrgente extraordinaria quadam neceſſitate, aliæ quædam eccleſiæ hanc legem migrarint, *Roma* tamen contrariam conſuetudinem numquam dicit inualuiſſe. Vnde manifeſtum eſt, neque eos, qui in hæreſin lapſi, neque illos, qui in hæreſi ordinati eſſent, vllum honorem titulumue ſacerdotii habere, fuiſſe creditos.

§. IX.
Et Simplicii.

SIMPLICIVS, epiſcopus *Romanus* eamdem opinionem de clericis delinquentibus habuit, poſſe eos amittere ſacerdotii auctoritatem. Scribens enim ad *Ioannem Rauennatem* epiſcopum, qui clericos quoſdam adhibita vi ordinauerat, *Priuilegium*, inquit, (*u*) *meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate. Denuntiamus autem, quod ſi poſthac quidquam tale præſumſeris, et aliquem ſeu epiſcopum, ſeu presbyterum ſeu diaconum inuitum facere forte credideris, ordinationes tibi Rauennatis eccleſiæ vel Aemilienſis noueris auferendas.* In alia epiſtola (*w*) ad *Florentium, Equitium* & *Seuerum*, tres epiſcopos *Italicos*, *Gaudentium* quemdam *Auſinienſem* epiſcopum ob illicitas ordinationes contra ſtatuta canonum factas, cenſuræ eccleſiaſticæ ſubiicit & omnem illi poteſtatem ordinandi penitus aufert, eosque, qui illicite ab eodem *Gaudentio* ordinati erant, ab eccleſiaſticis miniſteriis remotos eſſe declarat.

(*s*) Innocent. epiſt. XXII. ad epiſc. Macedon. cap. III. (tom. II. concil. p. 1274.)
(*t*) Ibid. cap. IV.
(*u*) Simplic. epiſt. II. ad Ioan. Rauen.
(*w*) Id. epiſt. III. ad Florent. ap. Crabb. tom. I. p. 957. Relatio nos inſtruxit, Gaudentium Auſinienſis eccleſiæ ſacerdotem, contra ſtatuta canonum ac noſtra præcepta ordinationes illicitas perpetraſſe, quorum illi totam penitus auferri præcipimus poteſtatem. - - Et hi, qui illicite ab eodem ſunt prouecti, ab eccleſiaſticis miniſteriis ſint remoti.

§. X.

§. X.
Et Vigilii.

VIGILIVS, pontifex *Romanus*, tam diſertis verbis, quam quidem anteceſſores eius, declarat, ſynodum epiſcoporum habere poteſtatem auferendi epiſcopo vel clerico delinquenti omne miniſteriale officium omnemque poteſtatem. Et virtute huius poteſtatis ipſe cum epiſcoporum ſynodo *Theodorum*, epiſcopum *Caſareæ* in *Cappadocia*, gradu ſuo mouit, eumque *tam ſacerdotali* [x] *bonore & communione catbolica, quam omni officio epiſcopali ſeu poteſtate ſpoliatum eſſe* decreuit. Qui huiusmodi canones aduerſus hæreticos & aliorum criminum reos clericos fecerunt, non potuerunt ſentire, illos poſt tam legitimam & ſollemnem depoſitionem, quæ eis officium & nomen & poteſtatem & auctoritalem ſacerdotalem abſtulit, adhuc eſſe ſacerdotes auctoritate pollentes. Dicent autem iterum iterumque illi, aduerſum quos diſputo, non fuiſſe eos mere laicos. Per hoſce ſi homines intelligant, qui nullam vmquam ordinationem, ſiue vere talem, ſiue falſo creditam, habuerunt, concedo, eos non fuiſſe nec potuiſſe eſſe mere laicos. Pugnantia enim abſurde dicerem, ſi ordinationem eos accepiſſe nec tamen vmquam habuiſſe ſtatuerem. Quod autem adſero, hoc eſt, quod homo veram ordinationem adeptus, ſi ob hæreſin vel aliud quoddam crimen officio ſuo legitime priuaretur, non habuerit amplius diuinam ſacerdotis, auctoritate inſtructi, poteſtatem, quia eadem diuina auctoritas, quæ ſuam ei auctoritatem in ordinatione impertiuit, in ademtione ordinis eam ipſi rurſus abſtulit; et niſi dici non poſſit, eum numquam habuiſſe ordinationem; quod in aliis reſpectibus omnibus laicus fuerit, quia omni clericali auctoritate penitus exutus; et vel ad ſtatum & communionem laicorum, ſi pœniteret, redactus, vel ſi in contumacia perſeueraret, ad gradum quemdam laicis inferiorem deiectus, hoc eſt, omni communione ſpoliatus & ex eccleſia expulſus fuit. De quibus partibus diſciplinæ in hæreticos & delinquentes clericos in antiqua eccleſia iam quædam indicia feci, veritatem autem illarum in duobus capitibus ſequentibus demonſtrabo plenius.

(x) Fragment. depoſitionis Theodori per Vigil. ap. Crabb. tom. II. p. 8.

CAPVT

fuerunt ad deiiciendos de ſedibus ſuis *Palladium* & *Secundianum*, duos epiſcopos *Arianos* eodem an. CCCLXXXI, vbi *Macedoniani* gradu quiſque ſuo deturbati ſunt. Hoc autem concilium in epiſtola ſynodica ad *Valentinianum* & *Gratianum* imperatores, exponens illis rationem ſuam agendi contra hoſce epiſcopos *Arianos*, *Ne vlterius*, inquit, *populos deciperent*, *ſacerdotio putamus abdicandos. Neque enim dignum eſt* [b], *vt ſacerdotium eius*, (ſcilicet CHRISTI) *ſibi vindicent*, *quem negauerunt*. In actis huius ſynodi ſinguli epiſcopi ſuam quiſque ſententiam contra illos pronuntiarunt. *Ambroſius* his quidem verbis: *Palladium pronuntio ſacerdotio indignum & carendum* [i]. *Valerianus* dixit: *Huiuſmodi hominem a conſortio ſacerdotum cenſeo eſſe alienum* [ii]. *Iuſtus* dixit: *Palladium-cenſeo vlterius* [k] *ſacerdotem dici non poſſe*, *nec inter epiſcopos deputari*. *Theodorus* epiſcopus *Octodorenſis* dixit: *Palladium nec chriſtianum* [l], *nec ſacerdotem vllo modo cenſemus*. Iſti epiſcopi non habebant eiusmodi opinionem de indelebili charactere ſacerdotii, quidquid eius in illo fuerit, vt *Arianum* hæreticum crederent habere longius auctoritatem ſacerdotis CHRISTI, cuius diuinitatem negabat; ſed ſentiebant, poſſe eum a ſacerdotio alienum fieri; quare & illum eo priuabant, ne amplius ſub nomine CHRISTI populum deciperet.

§. IV.

Ex concilio Agrippinenſi.

Ad an. CCCXLVI. aliud concilium *Coloniæ Agrippinæ* habitum eſt a celebri illo *Seruatio Tungrenſi*, & diuerſis aliis epiſcopis contra *Euphratam*, epiſcopum *Colonienſem*, quem itidem epiſcopatu priuarunt ob hæreſin *Arianam*. Formula depoſitionis iisdem verbis concepta eſt, quibus illa in concilio *Aquileienſi*. *Maximus Treuerenſis*, qui in concilio præſidebat, dixiſſe legitur: *Epiſcopum eum manifeſtum eſt* [m] *eſſe non poſſe*. *Seuerinus*

(b) Concil. Aquilei. epiſt. ſynod. Concil. tom. II. p. 994.
(i) Ibid. pag. 989. (ii) Ibid.
(k) Ibid.
(l) Ibid. p. 990.
(m) Concil. Agripp. ap. Crabb. tom. I. p. 317. (ap. Labb. tom. II. p. 615. 616. 617.)

Digitized by Google

rinus: Conſentio, eumdem iuxta euangelica præcepta iure ab epiſcopatu eſſe deiectum. Seruatius: Cenſeo, chriſtianis epiſcopum eum eſſe non poſſe, quia Deum Chriſtum ſacrilega voce negauit. Valentinus: Quia Euphrata Chriſtum Deum negat, conſentio, eum epiſcopum eſſe non poſſe, qui nec laicam debet communionem accipere. Eadem dicuntur in actis *Seruatii*, quæ a PETRO CRABBIO ad calcem huius concilii addita ſunt his verbis [*n*]: *Cuius (Euphratæ) & pœnitentia ſi qua eſt exſpectanda, potius hanc ſentio inter laicos, quam inter epiſcopos, agendam.* Huic ſententiæ quum reliqui epiſcopi omnes conſenſiſſent, *Euphratas* illico dicitur ſtilo eorum, deordinatus, hoc eſt, ordinatione ſua denudatus; id quod factum videtur deiectione ad ordinem laicorum.

§. V.

Ex concilio quodam Italico *ſub* Ambroſio, *ad an.CCCLXXXI. habito.*

ALIA eiusmodi ſententia promulgata eſt aduerſus hæreticos *Apollinariſtas* in concilio quodam *Italico* ſub *Ambroſio* an. CCCLXXXI. Vtrum hoc fuerit ante memoratum concilium *Aquileienſe*, an vero *Mediolanenſe*, aut aliud quoddam, incertum eſt. Quidquid enim eius PHILIPPVS LABBEVS inuenire potuit, duæ ſunt epiſtolæ ad *Theodoſium* imperatorem; quarum in priore decretum memoratur, tamquam factum contra *Apollinariſtas* in hoc concilio: *Vt conuictus in dogmate nouo* (ſacerdos aliquis) *& redargutus in errore, nequaquam ſub generali fidei lateret nomine: ſed illico, quod doctrinæ magiſterio non teneret, & [o] officium deponeret & vocabulum ſacerdotis.* Quid planius eſſe poteſt quam teſtimonium, quod in his conciliis inuenimus de eo datum, quod hæretici de gradu ſuo deiecti, nullo ſibi iure auctoritatem ſacerdotalem vindicare poſſint? Deteriore loco, quam laici eſſe poſſunt; nam anathemati ſubiici poſſunt & ex eccleſia exturbari: meliore autem loco quam laici eſſe nequeunt,

(*n*) Acta Seruatii ap. Crabb. ibid. pag. 318. Cuius - cet. - agendam. Nulla mora, ſingulis pontificibus orationes ſimiles ad eamdem normam dictantibus, Euphrata deordinatur.

(*o*) Concil. Italic. epiſt. I. ad Theod. (tom. concil. p. 1006.)

Digitized by Google

etiamſi reſipiſcant & in eccleſiæ communionem reſtituantur, quod & nomine & officio ſacerdotum exuti ſunt: quæ, ſecundum ſententiam & decreta horum antiquorum conciliorum, vſitata hæreticorum pœna erat.

§. VI.

Ex Romano *concilio* XC *epiſcoporum ſub* Damaſo ad an. CCCLXIX.

Aliud quoddam huiuſmodi concilium *Romæ* an. CCCLXIX ſub *Damaſo* habitum eſt, in quo nonaginta epiſcopi præſentes fuerunt ad damnandum *Auxentium* aliosque epiſcopos *Arianos*. In epiſtola ſua ſynodali ad epiſcopos *Illyrici*, quæ apud THEODORETVM (*) & SOZOMENVM, nec non in conciliorum tomis [*p*] habetur, minantur illis, fore, vt & communione & nomine epiſcoporum priuentur. Quod certe innuit, quod crediderint, ſibi poteſtatem eſſe adimendi illis auctoritatem ſacerdotalem, quandoquidem ne nomen quidem epiſcoporum illis ſe relicturos eſſe denuntiant.

§. VII.

Ex teſtimonio Domni, *epiſcopi* Antiocheni & Ioannis Caſſiani.

Vt autem hæreticos ſic, vt oſtendimus, tractabant; ita etiam eodem modo tractabant ſacerdotes catholicos, qui crimina commiſerant, quæ depoſitionem commererent, ſi in illis perſiſterent pertinaciter. Ita LIBERATVS de ratione agendi obſeruat, quam *Domnus*, epiſcopus *Antiochiæ*, iniit cum presbyteris ac diaconis *Edeſſenis*, qui *Antiochiam* adſcenderant, *Ibam* epiſcopum ſuum ei accuſaturi. *Ibas* eos excommunicarat, quod

(*) Theodoret. lib. II. cap. XXII. Πιστεύομεν δὲ οὐκ εἰς μακρὰν τοὺς ἄλλως ποιοῦντας αὐτῇ τῇ ἐπιχειρήσει ἀπὸ τῆς ἡμετέρας κοινωνίας χωρισθήσεσθαι, καὶ "περιαιρεθήσεσθαι ἀπ' αὐτῶν τὸ τοῦ ἐπισκόπου ὄνομα." Sozom. lib. VI. cap. XXIII. eadem habet.

(*p*) Concil. Roman. epiſt. Synod. (tom. II. concil. p. 890.) Pro certo credimus eos, qui alia opinione tenentur irretiti, propter ſuum conatum breui fore & a noſtra ſegregatos communione & nomine epiſcoporum priuatos.

hoc

hoc facere auſi fuerant. Ab hac iniuſta excommunicatione *Domnus* patriarcha eos abſolui iuſſit ſub ea conditione, vt ante feſtiuitatem quadrageſimæ adſcenſionis *Antiochia* ne exirent, alioquin futurum, vt a ſuo deiicerentur ordine [*q*]. Hic patriarcha haud aliter de ſacerdotis aut diaconi alicuius ordine videtur ſenſiſſe, quam quod, ſi quid ordine ſuo indignum committerent, ordines eis ſui auferri poſſent, et quod nullus prætextus characteris indelebilis auctoritatem vel nomen ſacerdotis eis tutum præſtare valeret aduerſus patriarchæ ſui auctoritatem, qui legitimam poteſtatem ſe habere credebat ordinibus eos ſuis priuandi. Et hanc fuiſſe firmam eccleſiæ catholicæ *Antiochenæ* regulam, porro patet ex iis, quæ de occaſione, qua *Neſtorius* factus ſit hæreticus, dicit IOANNES CASSIANVS. *Neſtorius* natus, educatus, baptizatus & ordinatus erat *Antiochiæ*, et profeſſio fidei ſecundum ſymbolum *Antiochenum* fecerat eum & chriſtianum & ſacerdotem. Vbi autem fidem ſemel perdiderat, tum ex CASSIANI [*r*] opinione omnia perdidit, quæ per fidei profeſſionem lucratus fuerat: nam ſacramentum ſacerdotii ac ſalutis illius æqualiter ſymboli veritate conſtitit. Ita vt ſacerdotium non minus perdiderit quam ſalutem ſuam perdidit, quando hæreticus & deſertor fidei, in qua baptizatus erat, euaſit.

§. VIII.

Et Innocentii *epiſcopi* Romani.

IN eccleſia *Romana* numquam aliquem ſuſceperunt vt ſacerdotem, qui ad publicam pœnitentiam adactus fuit. Quam ob cauſſam ii, qui apud hæreticos ordinati erant, non habiti ſunt ab iſta eccleſia ſacerdotes ad ætatem vſque *Innocentii*, qui ait: *Vbi pœnitentiæ remedium neceſſarium eſt*, (vti neceſſarium erat in ſuſcipiendis iis, qui in hæreſi ordinati fuerant) *illic ordinationis ho-*

(*q*) Liberat. breuiar. cap. X. Qui quum adſcendiſſent Antiochiam, Ibas eos excommunicauit. Sed ſuperueniente feſtiuitate quadrageſimæ adſcenſionis, iuſſi ſunt a Domno excommunicatione abſolui, ſub ea conditione, vt Antiochiam non exirent, alioquin a ſuo deponerentur ordine.

(*r*) Caſſian. de incarnat. lib. VI. p. 1274. Perdens ſymboli fidem, totum, quod fueras, perdidiſti: Sacramentum enim ſacerdotii ac ſalutis tuæ ſymboli veritate conſtabant.

 norem

norem locum habere [*s*] *non poſſe, decernimus. Sed e contrario adſeritur, eum, qui honorem amiſit, honorem dare non poſſe; nec illum aliquid accepiſſe, quia nihil in dante erat, quod ille poſſet accipere.* Hinc, paucis interiectis, legem eccleſiæ *Romanæ* dicit eſſe, *venientibus ab hæreticis, qui tamen illic baptizati ſint, per manus impoſitionem laicam tantum tribuere communionem, nec ex his aliquem in clericatus honorem vel exiguum ſubrogare* (*t*). Quamuis enim, vrgente extraordinaria quadam neceſſitate, aliæ quædam eccleſiæ hanc legem migrarint, *Roma* tamen contrariam conſuetudinem numquam dicit inualuiſſe. Vnde manifeſtum eſt, neque eos, qui in hæreſin lapſi, neque illos, qui in hæreſi ordinati eſſent, vllum honorem titulumue ſacerdotii habere, fuiſſe creditos.

§. IX.
Et Simplicii.

Simplicivs, epiſcopus *Romanus* eamdem opinionem de clericis delinquentibus habuit, poſſe eos amittere ſacerdotii auctoritatem. Scribens enim ad *Ioannem Rauennatem* epiſcopum, qui clericos quoſdam adhibita vi ordinauerat, *Priuilegium*, inquit, (*u*) *meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate. Denuntiamus autem, quod ſi poſthac quidquam tale præſumſeris, et aliquem ſeu epiſcopum, ſeu presbyterum ſeu diaconum inuitum facere forte credideris, ordinationes tibi Rauennatis eccleſiæ vel Aemilienſis noueris auferendas.* In alia epiſtola (*w*) ad *Florentium, Equitium* & *Seuerum*, tres epiſcopos *Italicos*, *Gaudentium* quemdam *Auſinienſem* epiſcopum ob illicitas ordinationes contra ſtatuta canonum factas, cenſuræ eccleſiaſticæ ſubiicit & omnem illi poteſtatem ordinandi penitus aufert, eosque, qui illicite ab eodem *Gaudentio* ordinati erant, ab eccleſiaſticis miniſteriis remotos eſſe declarat.

(*s*) Innocent. epiſt. XXII. ad epiſc. Macedon. cap. III. (tom. II. concil. p. 1274.)
(*t*) Ibid. cap. IV.
(*u*) Simplic. epiſt. II. ad Ioan. Rauen.
(*w*) Id. epiſt. III. ad Florent. ap. Crabb. tom. I. p. 957. Relatio nos inſtruxit, Gaudentium Auſinienſis eccleſiæ ſacerdotem, contra ſtatuta canonum ac noſtra præcepta ordinationes illicitas perpetraſſe, quorum illi totam penitus auferri præcipimus poteſtatem. - - Et hi, qui illicite ab eodem ſunt prouecti, ab eccleſiaſticis miniſteriis ſint remoti.

§. X.

§. X.
Et Vigilii.

Vigilivs, pontifex *Romanus*, tam diſertis verbis, quam quidem anteceſſores eius, declarat, ſynodum epiſcoporum habere poteſtatem auferendi epiſcopo vel clerico delinquenti omne miniſteriale officium omnemque poteſtatem. Et virtute huius poteſtatis ipſe cum epiſcoporum ſynodo *Theodorum*, epiſcopum *Caſareæ* in *Cappadocia*, gradu ſuo mouit, eumque *tam ſacerdotali* [*x*] *bonore & communione catbolica, quam omni officio epiſcopali ſeu poteſtate ſpoliatum eſſe* decreuit. Qui huiusmodi canones aduerſus hæreticos & aliorum criminum reos clericos fecerunt, non potuerunt ſentire, illos poſt tam legitimam & ſollemnem depoſitionem, quæ eis officium & nomen & poteſtatem & auctoritalem ſacerdotalem abſtulit, adhuc eſſe ſacerdotes auctoritate pollentes. Dicent autem iterum iterumque illi, adverſum quos diſputo, non fuiſſe eos mere laicos. Per hoſce ſi homines intelligant, qui nullam vmquam ordinationem, ſiue vere talem, ſiue falſo creditam, habuerunt, concedo, eos non fuiſſe nec potuiſſe eſſe mere laicos. Pugnantia enim abſurde dicerem, ſi ordinationem eos accepiſſe nec tamen vmquam habuiſſe ſtatuerem. Quod autem adſero, hoc eſt, quod homo veram ordinationem adeptus, ſi ob hæreſin vel aliud quoddam crimen officio ſuo legitime priuaretur, non habuerit amplius diuinam ſacerdotis, auctoritate inſtructi, poteſtatem, quia eadem diuina auctoritas, quæ ſuam ei auctoritatem in ordinatione impertiuit, in ademtione ordinis eam ipſi rurſus abſtulit; et niſi dici non poſſit, eum numquam habuiſſe ordinationem; quod in aliis reſpectibus omnibus laicus fuerit, quia omni clericali auctoritate penitus exutus; et vel ad ſtatum & communionem laicorum, ſi pœniteret, redactus, vel ſi in contumacia perſeueraret, ad gradum quemdam laicis inferiorem deiectus, hoc eſt, omni communione ſpoliatus & ex eccleſia expulſus fuit. De quibus partibus diſciplinæ in hæreticos & delinquentes clericos in antiqua eccleſia iam quædam indicia feci, veritatem autem illarum in duobus capitibus ſequentibus demonſtrabo plenius.

(*x*) Fragment. depoſitionis Theodori per Vigil. ap. Crabb. tom. II. p. 8.

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT QVARTVM.

ARGVMENTVM TERTIVM, Quod hæretici & gradu moti clerici in antiqua eccleſia non fuerint reputati ſacerdotes, auctoritatem aliquam habentes, quia per diſciplinam eius ad ſtatum & communionem laicorum redacti erant.

§. I.

Nullis, ad agendam publicam pœnitentiam obſtrictis, de clero eſſe licitum.

AD ampliorem probationem theſeos ſupra firmatæ, Quod hæretici & clerici gradu moti in adminiſtratione baptiſmi aliorumue ſacrorum officiorum non poſſint agere cum auctoritate ſacerdotum, ſed tantum vt laici, heic obſeruo, eos per cenſuras eccleſiaſticas redactos fuiſſe ad ſtatum, nomen & communionem laicorum. Et id quidem ea tantum conditione, ſi facti eos ſui pœniteret, ſeque diſciplinæ eccleſiæ ſubmitterent: alioquin enim maiore excommunicatione percellebantur & ne ad beneficium quidem communionis laicæ in eccleſia admittebantur. Communio laica tum priuilegium erat, quod hæreticis & clericis gradu deiectis dabatur, quum pœnitentiam agerent; neque amplius quiddam illis concedi ſolebat. Si quis ob plenum offendiculi crimen publicæ pœnitentiæ ſubmitteretur, hoc eum per ſeueriorem diſciplinam, quæ per diuerſa ſæcula in eccleſia viguit, a clericali communione in perpetuum excludebat. Quam ob rationem, quemadmodum alio loco [a] ex multis teſtimoniis SIRICII, INNOCENTII, GENNADII, concilii ſecundi *Arelatenſis*, concilii *Agathenſis*, concilii primi *Toletani*, concilii quinti *Carthaginenſis*, concilii *Gerundenſiis*, OPTATI & AVGVSTINI, obſeruaui, ſi quis ob graue aliquod crimen publicam pœnitentiam egiſſet in eccleſia, hæc res, ſecundum regulas & diſciplinam iſtorum temporum, eiusmodi hominem ad ſacros ordines ineptum reddebat in perpetuum; vel ſi quis ex errore ordinatus eſſet, ſimulac id innoteſceret, per canonem LXVIII concilii *Carthaginenſis* quarti abdi-

(a) Origin. eccleſ. lib. IV. cap. III. n. VI.

abdicabatur, eo quod ordinationis tempore non declaraſſet, ſe aliquando publicam egiſſe pœnitentiam. Ita ſimiliter clericus, qui iuſtam ac canonicam acceperat ordinationem, ſi poſtea crimen quoddam perpetraret, quod publicæ eum pœnitentiæ obnoxium redderet, cuiusmodi erat hæreſis, idololatria, homicidium, adulterium & id genus alia, eo ipſo ab omni clericali communione eccleſiæ excluſus erat & redactus ad communionem laicam, non ſecus ac is, qui initio contra regulas & leges eccleſiæ ordinatus erat.

§. II.

Omnes de gradu deiectos ad minimum redactos eſſe ad communionem laicam.

NEQVE vero tantummodo ii, qui de clericis publicam pœnitentiam agebant, ita tractabantur, ſed ſimiliter omnes, qui ob quæcunque crimina gradu in totum deiecti erant. Licet ab agenda publica pœnitentia immunes eſſent, quia ſimplex pœna deiectionis de gradu, talibus criminibus irrogata, ſufficere credebatur: nihilo minus tamen ab omni clericali communione arcebantur & tantum in laicis poſtea ſemper habebantur ab eccleſia. Hoc adeo inter omnes antiquitatis eccleſiaſticæ peritos conſtat, vt tempus ad probandum illud non ſumerem, niſi viri illi, cum quibus mihi controuerſia interceſſit, rei cuiusque, quam contra illos adſero, ſuperfluentes demonſtrationes ex patribus & conciliis tam ſeuere exigerent. Quibus ergo vt ſatisfiat, videamus, quænam documenta ſuppetant, quod hæretici & clerici gradu moti, ſiue publicæ pœnitentiæ ſubiecti fuerint, ſiue non fuerint, in vniuerſum omnes ad ſtatum communionis laicæ redacti ſint.

§. III.

Hoc probatum ex Cypriano *illique contemporaneis* Cornelio *atque concilii* Carthaginenſis *patribus.*

INITIVM facio a CYPRIANI illique contemporaneorum CORNELII, epiſcopi *Romani* atque patrum in concilio *Carthaginenſi* ſub CYPRIANO congregatorum, teſtimonio. Iam ante audiuimus aliquid de iudicio, quod de hac materia tulit CYPRIANVS

in cauſſa *Trophimi*, [*b*] vnius ex tribus illis epiſcopis, qui *Nouatianum* ordinauerant, qui errore ſuo agnito in eccleſiam rurſus admiſſus, neque vero veniam adeptus eſt recipiendi in ſe officium ſacerdotis, ſed tantum communicandi [*c*] vt laicus? Ita quoque CORNELIVS de eodem *Trophimo* loquens, ſe eum ad communionem laicam [*d*] ſuſcepiſſe dicit. Quod non ſignificat, eum tantum quaſi laicum ſed mere laicum, non ſacerdotem fuiſſe, vti CYPRIANVS diſtinctius id exprimit. In alia epiſtola CYPRIANVS cum vniuerſa quadam epiſcoporum *Africanorum* ſynodo cauſſam *Baſilidis* & *Martialis*, duorum epiſcoporum *Hiſpanorum*, qui perſequutionis tempore in idololatriam lapſi erant, conſiderat. Hoſce homines narrat initio "epiſcopatum pro conſcientiæ ſuæ " vulnere ſponte depoſuiſſe [*e*], ad agendam pœnitentiam con- " verſos, Deum deprecantes & ſatis ſibi gratulantes, ſi ſibi vel " laicis communicare contingeret." Deinde autem mutata ſententia voluiſſe rurſus admitti tamquam epiſcopos, quod nullo modo eis permitti poſſit. *Fruſtra*, inquit [*f*], *tales epiſcopatum ſibi vſurpare conantur, quum manifeſtum ſit, eiusmodi homines nec eccleſiæ CHRISTI poſſe præeſſe, nec DEO ſacrificia offerre debere. Maxime quum iam pridem nobiſcum & cum omnibus omnino epiſcopis in toto mundo conſtitutis, etiam Cornelius collega noſter, ſacerdos pacificus ac iuſtus & martyrio quoque dignatione DOMINI honoratus, decreuerit, eiusmodi homines ad pœnitentiam quidem agendam poſſe admitti, ab ordinatione autem cleri atque ſacerdotali honore prohiberi.* Heic, mea quidem ſententia, ſi vſpiam, vniuerſalis conſenſus omnium omnino epiſcoporum in orbe terrarum habetur de materia controuerſa. Omnes vno ore decernunt, epiſcopum vel ſacerdotem, iuſte quidem ob idololatriam officio exutum, non eſſe amplius epiſcopum vel ſacerdo-

(*b*) Vid. ſupr. cap. II. n. III.
(*c*) Cyprian. epiſt. LII. al. LV. ad Anton. p. 105. (p. 244. edit. Amſtelod.) Sic tamen admiſſus eſt Trophimus, vt laicus communicet, non - - quaſi locum ſacerdotis vſurpet.
(*d*) Cornel. epiſt. ad Fabian. ap. Euſeb. lib. VI. cap. XLIII. ᾧ ἐκοινωνήσαμεν ὡς λαϊκῷ.
(*e*) Cyprian. ep. LXVIII. al. LXVII. ad fratr. Hiſpan. p. 173. (p. m. 289)
(*f*) Cyprian. ibid. p. 174. (p. m. 290.)

tem

tem auctoritate præditum, nec in clericis habendum, ſed tantum vt laicum tractandum. Prouoco omnes mortales, vt planius documentum adferant de vniuerſali conſenſu hac in re. Et ſi illi, qui baptiſmum laicum validum eſſe negant, & defendunt rebaptizationem, tam firmum teſtimonium pro theſi ſua produxerint, promitto, me quod ad hiſtoriam opinioni eorum eſſe ſubſcripturum.

Sed procedo in CYPRIANO, qui in alia epiſtola ad *Stephanum*, epiſcopum *Romanum [g]*, in hunc modum ſcribit: *Addimus plane & adiungimus conſenſu & auctoritate communi, vt ſi qui presbyteri aut diaconi, qui vel in eccleſia catholica prius ordinati fuerint, & poſtmodum perfidi ac rebelles contra eccleſiam ſteterint, vel apud hæreticos a pſeudoepiſcopis & antichriſtis contra* CHRISTI *diſpoſitionem profana ordinatione promoti ſint, & contra altare vnum atque diuinum ſacrificia foris falſa ac ſacrilega offerre conati ſint; eos quoque hac conditione ſuſcipi, quum reuertuntur, vt communicent laici, & ſatis habeant, quod admittuntur ad pacem, qui hoſtes pacis exſtiterint, nec debere eos reuertentes ea apud nos ordinationis & honoris arma retinere, quibus contra nos rebellarunt.* Clarioribus verbis dici non poteſt, hæreticos & gradu motos clericos non eſſe ſacerdotes, ſed tantum laicos, ſiue, ordinatos ab hæreticis, qui ſolum falſi epiſcopi & antichriſti ſunt, eſſe tantum laicos, & in laicis habendos, ſi ad eccleſiam reuertantur. Adhuc vnius tantum loci in CYPRIANO mentionem faciam, qui ad cauſſam *Fortunatiani* epiſcopi *Africani Aſſuræ* attinet, qui vel in idololatriam vel ſchiſma *Nouatianum* inciderat, ob quod delictum officio exutus erat, poſtea autem pro epiſcopo denuo agere cupiebat; cui proinde CYPRIANVS in epiſtola ad plebem *Aſſuritanam* fortiter obſiſtebat, *Grauiter & dolenter*, inquiens, *motus ſum, quod cognouerim, Fortunatianum [h] quondam apud vos epiſcopum, poſt grauem lapſum ruinæ ſuæ, pro integro nunc agere velle, & epiſcopatum vindicare cœpiſſe, & quum debeat ſatisfacere, & ad Dominum orandum, diebus ac noctibus,*

(*g*) Cyprian. epiſt. LXX. ad Stephan. p. 197. (p. m. 305.)
(*h*) Cypr. epiſt. LXIX. al. LXV. ad pleb. Aſſuritan. p. 162. (p. m. 282.)

 lacri-

lacrimis & orationibus & precibus incumbere, audere ſibi adhuc ſacerdotium, quod prodidit, vindicare, quaſi poſt aras diaboli accedere ad altare Dei fas ſit. Hoc euidenter eodem principio nititur, Quod epiſcopus, ob idololatriam vel hæreſin ſemel motus officio, numquam poſthac epiſcopus exiſtimari nec vllis officii ſacerdotalis partibus ſe admiſcere, ſed pœnitentiam agere debeat de ſuis criminibus, vt ad communionem tamquam laicus recipiatur. Et ex hoc principio in concilio *Carthaginenſi* ſub *Cypriano* [*i*] decretum fuit, non ſolum omnes hæreticos & ſchiſmaticos, qui ad eccleſiam conuerſi ſint, baptizari, ſed eos etiam, qui ab illis ordinati ſint, inter laicos recipi oportere. Quid? quod ex hoc ipſo principio, ſi BASILIVS vera loquitur [*k*], CYPRIANVS & FIRMILIANVS hæreticos & ſchiſmaticos rebaptizari iuſſerunt, quod baptiſmus eorum non eſſet alius atque baptiſmus laicorum. Vt adeo eos oporteat crediſſe, hæreticos & ſchiſmaticos eſſe tantum laicos, alioqui ratio argumenti eorum fuiſſet falſa. Et licet iniuſtam concluſionem ex hoc principio elicerent, quam eccleſia poſterioribus temporibus per concilia ſua generalia correxit; numquam tamen principium eorum negauit, ſed adhuc conuenienter ei egit, hæreticos & ſchiſmaticos graduque deiectos clericos reducens ad communionem laicam, niſi interueniens quædam neceſſitas & extraordinaria occaſio eccleſiæ requireret, vt diſciplinam ſuam laxaret, ſicut cum *Nouatianis* & *Donatiſtis* & quibusdam paucis aliis, ad pacem eccleſiæ conciliandam & inueteratum ſchiſma abolendum, factum eſt. Quod plenius probabo in perſequenda praxi eccleſiæ vniuerſalis, vnde euidenter patebit, vſitatam rationem tractandi hæreticos & ſchiſmaticos graduque motos clericos, ſecundum ætatem *Cyprianicam*, fuiſſe eam, vt reducerentur ad communionem laicam.

(*i*) Concil Carthag. ap. Cyprian. num. IV. p. 231. (p. m. 159.)

(*k*) Baſil. can. I. Οἱ δὲ ἀποῤῥαγέντες λαϊκοὶ γινόμενοι οὔτε τοῦ βαπτίζειν, οὔτε τοῦ χειροτονεῖν εἶχον τὴν ἐξουσίαν, οὐκέτι δυνάμενοι χάριν πνεύματος ἁγίου ἑτέροις παρέχειν, ἧς αὐτοὶ ἐκπεπτώκασι. Διὸ ὡς παρὰ λαϊκῶν βαπτιζομένους τοὺς παρ' αὐτῶν, ἐκέλευσαν ἐρχομένους ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν τῷ ἀληθινῷ βαπτίσματι τῷ τῆς ἐκκλησίας ἀνακαθαίρεσθαι. *Qui autem abrupti ſunt laici effecti, nec baptizandi nec ordinandi habent poteſtatem, vt qui non poſſint amplius Spiritus ſancti gratiam aliis quoque præbere, a qua ipſi exciderunt. Quare eos, qui ab ipſis baptizati erant, tamquam a laicis baptizatos, iuſſerunt ad eccleſiam venientes vero eccleſiæ baptiſmate expurgari.*

§. IV.

§. IV.

Et ex canonibus apoſtolicis.

Hoc apparet ex canonibus ſic dictis apoſtolicis, ſi eos *Cypriano* recentiores eſſe ſtatuamus. Nam in duobus ex hiſce canonibus hoc præſcriptum habetur. In canone decimo quarto decernitur, Si quis ex clericorum catalogo, relicta parœcia ſua ad aliam abierit et epiſcopo ad reditum hortanti non obtemperauerit, in ordinis deſertione perſeuerans: illic tamquam laicus iubetur communicare, *ὡς λαϊκὸς κοινωνείτω.* Et in ſexageſimo ſecundo dicitur, Si quis clericus propter metum humanum iudæi, vel gentilis, vel hæretici, negauerit nomen clerici, deponatur, ſi autem pœnitentiam egerit, vt laicus recipiatur, *ὡς λαϊκὸς δεχθήτω.* Ex quibus vnusquiſque facile poteſt iudicare, quod deiectum eſſe miniſterio, et factum eſſe laicum, ex horum antiquorum canonum ſenſu vocabula ſint eiusdem ſignificationis. Vid. etiam can. IX. al. XII.

§. V.

Et concilio Illiberritano.

Eamdem regulam habemus in antiquo concilio *Illiberritano* (*l*), quando ita decernit: *Si quis diaconus ſe permiſerit ordinari, et poſtea fuerit in crimine detectus mortis, quod aliquando commiſerit; ſi ſponte fuerit confeſſus, placuit eum, acta legitima pœnitentia, poſt triennium accipere communionem. Quod ſi alius detexerit, poſt quinquennium acta pœnitentia accipere communionem laicam debere.*

§. VI.

Et concilio Sardicenſi.

Alivm iſtiuſmodi canonem offendimus in magno concilio *Sardicenſi* (*m*), in quo cauſſa duorum pſeudoepiſcoporum *Muſæi* & *Eutychiani* examinata eſt & decretum, *Eutychianum ne*

(*l*) Concil. Illiber. can. LXXVI.

(*m*) Concil. Sardic. can. XIX. Ἐυτυχιανὸν δὲ μήτε ἐπισκόπου ἑαυτῷ διεκδικεῖν ὄνομα· ἀλλ' οὐδὲ Μυσαῖον ὡς ἐπίσκοπον νομίζεσθαι· εἰ δὲ λαϊκὴν κοινωνίαν ἀπαιτοῖεν, μὴ χρῆναι αὐτοῖς ἀρνεῖσθαι.

epiſcopi quidem ſibi nomen vſurpare, neque Muſæum vt epiſcopum exiſtimari, ſi autem laicam communionem petiuerint, non oportere eis denegari.

§. VII.

Et concilio Agathenſi.

SIMILE decretum in concilio *Agathenſi [n]* factum legitur pro eccleſiis *Gallicanis; Si epiſcopus, presbyter aut diaconus capitale crimen commiſerit, aut chartam falſauerit, aut teſtimonium falſum dixerit, ab officii honore depoſitus in monaſterium retrudatur, et ibi quamdiu vixerit, laicam tantummodo communionem accipiat.*

§. VIII.

Et concilio tertio Aurelianenſi.

CONCILIVM tertium *Aurelianenſe* duos habet canones in eamdem ſententiam. Vnus quidem vniuerſis clericis, ab epiſcopis vſque ad ſubdiaconos, interdicit vxoribus ſuis miſceri, addita hac comminatione: *Quod ſi quis fecerit, laica communione [o] contentus iuxta priorum canonum ſtatuta ab officio deponatur.* Alter iisdem clericis interdicit pecuniam commodare ad vſuras, eamdem pœnam non obedientibus denuntians. *Si quis,* inquit, *aduerſum ſtatuta venire præſumſerit, communione conceſſa ab ordine regradetur [p].* Vbi per *communionem* communio laica intelligenda eſt: neque enim alia locum habere poteſt, quandoquidem a clericali communione excluſus erat, de gradu ſuo deiectus.

§. IX.

Et concilio primo Toletano.

CONCILIVM primum *Toletanum* alium huiuſmodi canonem habet de ſubdiaconis, *Qui tertiam vxorem acceperit, abſtentus biennio, poſtea inter laicos [q] reconciliatus, per pœni-*

(n) Conc. Agath. can. L.
(o) Concil. Aurel. III. can. II.
(p) Ibid. can. XXVII.
(q) Concil Tolet. I. can. IV.

tentiam

Digitized by Google

tentiam communicet. Et canon ſequens decernit, *Presbyter vel diaconus vel ſubdiaconus ſi ad eccleſiam ad ſacrificium quotidianum non acceſſerit, clericus non habeatur* [r], *ſi caſtigatus per ſatisfactionem veniam ab epiſcopo noluerit promereri.*

§. X.

Ex concilio Hipponenſi & Auguſtino.

CONCILIVM *Hipponenſe* in *Africa* idem decretum habet de *Donatiſtis* [s], *vt in numero laicorum recipiantur.* Et quamquam eccleſia ab hac regula poſtea pacis ſtudio & finiendi inueterati ſchiſmatis cauſſa receſſit; AVGVSTINVS tamen [t] perſpicue dicit, id per ſeueritatem diſciplinæ fieri non potuiſſe alio quam pacis intuitu. *Donatiſtis* enim aſtute quærentibus, *Si oportet, vt nos extra eccleſiam & aduerſus eccleſiam fuiſſe pæniteat, vt ſalui eſſe poſſimus, quomodo poſt iſtam pænitentiam apud vos clerici vel etiam epiſcopi permanemus?* hunc in modum reſpondet: *Hoc non fieret, quoniam reuera, quod fatendum eſt, fieri non deberet, niſi pacis ipſius compenſatione ſanarentur. Sed ſibi hoc dicant, & multo maxime humiliter doleant, qui in tanta morte præciſionis iacent, vt iſto quodam vulnere matris catholicæ reuiuiſcant. Vt enim conſtitueretur in eccleſia, ne quiſquam poſt alicuius criminis pænitentiam clericatum accipiat, vel ad clericatum redeat, vel in clericatu maneat, non deſperatione indulgentiæ ſed rigore factum eſt diſciplinæ: alioquin contra claues datas eccleſiæ diſputabitur, de quibus dictum eſt: Quæ ſolueritis in terra, ſoluta erunt & in cælo. Sed ne forſitan etiam de ceteris criminibus ſpe honoris eccleſiaſtici animus intumeſcens ſuperbe ageret pænitentiam, ſeueriſſime placuit, vt poſt actam de crimine damnabili pænitentiam, nemo ſit clericus, vt deſperatione temporalis altitudinis medicina maior & verior eſſet humilitatis. - - Verum in huiusmodi cauſſis, vbi per graues diſſenſionum ſciſſuras non huius aut illius hominis eſt periculum, ſed populorum ſtrages ia-*

(r) Ibid. can. V.

(s) Concil. Hippon. can. XLI.

(t) Auguſt. epiſt. L. ad Bonifac. pag. 87. (pag. 227. A. tom. II. Opp. edit. Baſil. MDLXIX.)

cent,

cent, detrahendum eſt aliquid ſeueritati, vt maioribus malis ſanandis caritas ſincere ſubueniat.

TRANSCRIPSI hunc integrum AVGVSTINI locum, vt oſtenderem, quis fuerit vſitatus diſciplinæ eccleſiaſticæ rigor hac in re, & quæ fuerint cauſſæ, quamobrem eccleſia interdum, exigente extraordinaria quadam neceſſitate, alias rationes inierit. Vnde apparet, quod, licet nonnumquam rebus ſic poſtulantibus a præſcripto deflexerit, ordinaria tamen & conſueta illius methodus fuerit, hæreticos & ſchiſmaticos aliosque delinquentes clericos ad ſtatum & communionem laicorum reducere.

§. XI.

Ex decretis Innocentii, *pontificis* Romani.

DE praxi eccleſiæ *Romanæ* teſtimonium habemus INNOCENTII, qui AVGVSTINO fuit contemporaneus. Nam eum audiuimus ſupra cap. III. num VIII. adſerentem, fuiſſe eccleſiæ *Romanæ* legem, venientibus ab hæreticis per manus impoſitionem laicam tantum tribuere communionem, nec ex illis aliquem in clericatus honorem vel exiguum ſubrogare.

§. XII.

Et Siricii.

SIRICIVS eiusdem diſciplinæ meminit, tamquam adhibitæ in omnes clericos, qui contra canonem aut viduam aut ſecundam coniugem duxiſſent. Omni eccleſiaſticæ dignitatis priuilegia [u] eos nudatos dicit, laica tantum illis communione conceſſa. Et HIERONYMVS idem adfirmat de epiſcopis hæreticis in dialogo contra *Luciferianos* cap. VII.

§. XIII.

Et Baſilii.

INTER canones BASILII vnus quidem habetur in eamdem

(u) Siric. epiſt. I. ad Himerium Tarracon. cap. XI. Quisquis ſane clericus aut viduam aut certe ſecundam coniugem duxerit, omni eccleſiaſticæ dignitatis priuilegio mox nudetur, laica ſibi tantum communione conceſſa.

ſen-

ſententiam: *Qui peccatum ad mortem peccant clerici, de gradu quidem deiiciuntur, a laicorum autem communione* [w] *non arcentur. Non enim vindicabis bis,* (hoc eſt, & deiectione de gradu & excommunicatione) *in id ipſum.*

§. XIV.

Et concilii Trullani.

Haec omnia canone quodam concilii *Trullani* confirmantur, qui clericos *canonice quorumdam criminum reos factos & propterea perfectæ ac perpetuæ depoſitioni ſubiectos in laicorum locum* [x] *detrudi*, ait. Atque ita tam idoneum diſciplinæ eccleſiaſticæ in hoc genere documentum habemus, quam quis requiſierit.

Iam vero, quod reliquum eſt, iuſtus quisque rerum æſtimator de ſenſu & praxi eccleſiæ antiquæ, reſpectu habito ad ſusceptionem baptiſmatum, debita forma a laicis auctoritatis expertibus datorum iudicet. Si eccleſia haud aliam de hæreticis, ſchiſmaticis & gradu deiectis clericis opinionem habuit, quam de laicis auctoritate deſtitutis, et tamen eorum omnium baptiſmos eatenus admiſit, vt eos non repetierit per rebaptizationem: Nonne hinc manifeſto ſequitur, vt baptiſmos eorum admiſerit, qui ex opinione eius tantum laici fuerunt, auctoritate vacui? Si quis dixerit, eos redactos quidem ad communionem laicam, ſed tamen adhuc ſacerdotes fuiſſe auctoritate inſtructos, non laicos: is primum reſpondere debebit CYPRIANO & reliquis epiſcopis omnibus, qui diſertis verbis declarant, illos non ſacerdotes, ſed laicos eſſe; non quaſi laicos, ſed vere tales. Deinde oſtendere etiam debebit, quomodo quis dici poſſit habere auctoritatem ſacerdotis, quando DEVS & CHRISTVS & optima auctoritate in eccleſia pollentes antiſtites auctoritatem ei

(w) Baſil. can. XXXII. Οἱ τὴν πρὸς θάνατον ἁμαρτίαν ἁμαρτάνοντες κληρικοὶ, τῦ βαθμῦ μὲν κατάγονται, "τῆς κοινωνίας δὲ τῶν λαικῶν" ὐκ ἐξείργονται. Οὐ γὰρ ἐκδικήσεις δὶς ἐπὶ τὸ αὐτό.

(x) Concil. Trull. can. XXI. Οἱ ἐπὶ ἐγκλήμασι κανονικοῖς ὑπεύθυνοι γινόμενοι, καὶ διὰ τῦτο παντελεῖ τε καὶ διηνεκεῖ καθαιρέσει ὑποβαλλόμενοι, "ἐν τῷ λαικῶν ἀπωθύμενοι τόπῳ.

ſuam ademerunt. Quo facto alia ſupererit difficultas. Quomodo quis dici poſſit ſacerdos eſſe auctoritate præditus, qui non eſt conſummatus & perfectus laicus: vti nemo hæreticorum vel clericorum gradu motorum, poſtquam ob contumaciam ſuam anathemati ſunt ſubiecti, dici poteſt. Nam non ſolum ad communionem laicam rediguntur, ſed etiam ad gradum infra laicos detruduntur, eccleſia proiecti ſeu excommunicati. Nemo enim perfectus laicus eſt, niſi ſit in plena communione cum eccleſia: quo beneficio hæretici & ſchiſmatici & gradu deiecti clerici non fruuntur, poſtquam excommunicatio deiectioni eorum ſemel addita eſt, vti fieri ſolebat, ſi in animi obſtinatione & contumacia contra diſciplinam eccleſiæ perſiſterent. Qua de re diſtinctius & vberius capite ſequente diſſeremus.

CAPVT QVINTVM.

ARGVMENTVM QVARTVM. Quod hæretici & ſchiſmatici & gradu deiecti clerici non exiſtimati fuerint vera auctoritate præditi ſacerdotes, quia ad gradum laicis inferiorem nonnumquam detruſi, dum anathemati ſubiecti & eccleſiæ communione exturbati fuerunt.

§. I.

Neminem perfectum laicum habitum, niſi qui in plena communione cum eccleſia eſſet conſtitutus.

OMNIA, quæ capite vltimo de hæreticorum & ſchiſmaticorum & gradu deiectorum clericorum reductione ad communionem laicam diximus, cum conditione intelligenda ſunt, ſi nimirum pœnitentiam agerent & diſciplinæ eccleſiæ ſeſe quiete ſubmitterent, in aliquo vitio reprehenſi. Ita enim eccleſia in multæ irrogatione illis ſeſe mitiorem præbebat, ſi criminibus ſuis aliis non adderent obſtinationem & rebellionem. Satis eſſe ducebat, vulgaria crimina in pœnitentibus clericis punire ſola deiectione eorum ad communionem laicam, nec ad extremam excommunicationis ſeueritatem progrediebatur, niſi

niſi aut grauiora quædam & atrociora facinora commiſiſſent, aut ſeſe præberent refractarios & contumaces in illius cenſuras. Dantur quidam antiqui canones, qui hac de materia diſtincte præcipiunt, clericum peccantem non eſſe ordinarie propter vnum idemque crimen bis puniendum, [a] hoc eſt, non eſſe de dignitatis gradu dimouendum, & ſimul communione laica priuandum. Hoc autem fiebat, ſi ſe quiete ſubmitteret cenſuræ eccleſiæ, & crimina eius non eſſent talia, quæ ſeuerius iudicium grauioremque condemnationem requirerent. Alioquin enim vtraque pœna ei infligi poterat; non clericali ſolum ſed & laica communione poterat priuari, & eodem tempore, quo ordine ſuo exuebatur, proiiciebatur quoque ex eccleſia & omni omnino communione excludebatur. Atque hæc erat deiectio eius infra conditionem alicuius laici. Nullus enim perfectus habebatur laicus, niſi qui in plena communione eſſet cum eccleſia & ius haberet participandi cum fidelibus omnia ſacra officia, maxime vero ſacram euchariſtiam ſiue oblationem, quæ erat τὸ τέλειον, omnium conſummatio, & quæ hominem perfectum & conſummatum reddebat chriſtianum. Sine hac enim communione aliquis tantummodo imperfectus chriſtianus & in inconſummato ſtatu eſſe exiſtimabatur, vix pro perfecto & apto membro eccleſiæ habendus. Quam ob cauſſam omnes catechumeni ducebantur tantum imperfecta membra eccleſiæ (etſi ſenſu quodam latiore nomen chriſtianum habebant) quia, quum nondum eſſent baptizati, iure plenæ communionis chriſtianorum haud gaudebant. Similiter omnes excommunicati vt plurimum imperfecti tantum chriſtiani erant, propterea quod a communione eccleſiæ eſſent abrupti. Erant genus quoddam membrorum mortuorum, vſque dum per reſipiſcentiam reuiuiſcerent & vi iuris, quod baptiſmus eis dederat, interueniente confeſſione & ſatisfactione, ad

(a) Can. apoſt. can. XXV. al. XIIX. Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ὁ πορνείᾳ, ἢ ἐπιορκίᾳ, ἢ κλοπῇ ἁλοὺς, καθαιρείσθω, καὶ μὴ ἀφοριζέσθω· λέγει γὰρ ἡ γραφή· οὐκ ἐκδικήσεις δὶς ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν θλίψει. Ὡσαύτως καὶ οἱ λοιποὶ κληρικοί. *Epiſcopus, aut presbyter, aut diaconus, in fornicatione, vel periurio, vel furto deprebenſus; deponatur & non ſegregetur: dicit enim ſcriptura; Non vindicabis bis in id ipſum. Similiter & reliqui clerici.* Vid. Baſil. epiſt. can. XXII. ſub litt. anteced. (w).

com-

communionem denuo admitterentur. Et hoc in ſtatu omnes iſti hæretici & ſchiſmatici ac de gradu dignitatis deiecti clerici eſſe exiſtimabantur, qui duplicem ſubierant pœnam, dum non ſolum officio eccleſiaſtico ſpoliati, ſed ab omni etiam communione fidelium ſegregati erant. Hac ratione eccleſia excluſi & priuilegio ipſius etiam communionis laicæ nudati erant. Ita vt ne quidem perfecti & conſummati laici, ſed gradus quidam laicis inferior eſſent, qui in præſenti ius plenæ communionis perdiderant & paullo plus præter baptiſmum ſuum retinuerant, vt nomen chriſtianorum ipſis adhæreret. Quare facile ad percipiendum non eſt, quomodo illi veri & auctoritate prædití ſacerdotes ab eccleſia habiti ſint, quos ipſa verorum & perfectorum laicorum priuilegio orbauit.

§. II.

Hæreticos & ſchiſmaticos & gradu dignitatis eccleſiaſticæ deiectos clericos ſæpius etiam excluſos fuiſſe priuilegio communionis laicæ.

IAM VERO eccleſiam ſæpius hanc duplicem cenſuram exercuiſſe & vtramque pœnam depoſitionis & excommunicationis ſontibus clericis inflixiſſe, non difficile erit demonſtratu. Vt enim iam ne memorem, quoties hæretici anathemati ſubiiciantur a ſex conciliis generalibus, quam rem capite huius libri primo enarraui vberius, nec quam vnanimiter omnes veteres declarent, omnes hæreticos & ſchiſmaticos eſſe extra veram & perfectam totius catholicæ eccleſiæ communionem, nec quam ſæpe hæretici negentur eſſe chriſtiani & eccleſia & membra eccleſiæ; chriſtiani videlicet ſenſu adæquato ſumti & perſonæ plena communione eccleſiæ gaudentes, vt ne, inquam, earum rerum vlli in præſenti inſiſtam, ſatis erit oſtendere, hæreticos & ſchiſmaticos & clericos, ordinibus ſuis priuatos, ſæpius, poſtquam officio pulſi eſſent, ſollemniter etiam ab eccleſia fuiſſe excommunicatos ipſaque communione laica excluſos.

§. III.

Hoc probatur teſtimonio Cypriani.

HOC ex iis liquido conſtat, quæ de *Euariſto*, vno de tribus epiſco-

epiſcopis, qui *Nouatianum* ordinare auſi erant, narrat CYPRIANVS, *Didicimus*, inquiens, *& docere atque inſtruere ceteros cœpimus, Euariſtum de epiſcopo iam nec laicum* [b] *remanſiſſe, cathedra & plebis extorrem, & de eccleſia CHRISTI exſulem.* Ratio erat, quod in ſchiſmate obſtinate perſiſteret, nec, vt *Trophimus* fecerat, confitendo & pœnitendo cenſuræ eccleſiæ ſe ſubmitteret, vt in communionem tamquam laicus poſſet recipi. Hæc erat differentia, quam eccleſia inter duos iſtos epiſcopos ſontes, qui ordinationi *Nouatiani* interfuerant adiutores, tum adhibebat. Ambo ordine ſuo deiiciebantur & exiſtimabantur non eſſe epiſcopi; alter autem in eccleſiæ ſuſcipiebatur communionem: dum alter ob contumaciam ſuam communione eccleſiæ omnino excludebatur, ne honorifico quidem laicæ communionis titulo fruendi veniam adeptus. Iam minor factus erat laico, qui paullo ante epiſcopus fuerat in eccleſia catholica.

§. IV.

Et canonum apoſtolicorum.

INTER ſic dictos canones apoſtolicos ſunt, qui clericum bis puniri vetant ob idem crimen in omnibus caſibus ordinariis; duo tamen caſus indicantur, in quibus depoſitioni addi debeat excommunicatio. Prior quidem ad *Simoniam* attinet, de qua vtpote in atrocioribus criminibus poſita decretum ita habet: *Si quis epiſcopus aut presbyter, aut diaconus per pecunias compos huius dignitatis fuerit; deponatur & ipſe, & qui eum ordinauit, atque penitus abſcindatur etiam a communione* [c] *vt Simon magus a Petro.* Alter caſus [d] eiusdem erat generis, de quo canon ita habet; *Si quis epiſcopus vſus principibus ſæcularibus* (per

(b) Cyprian. ep. XLIX. al. LII. ad Corn. p. 96. (p. 237. edit. Amſtelod.)

(c) Can. apoſt. c. XXII. al. XXX. Εἴ τις ἐπίσκοπος διὰ χρημάτων τῆς ἀξίας ταύτης ἐγκρατὴς γένηται, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, καθαιρείσθω καὶ αὐτὸς καὶ ὁ χειροτονήσας, καὶ ἐκκοπτέσθω παντάπασι καὶ τῆς κοινωνίας, ὡς Σίμων μάγος ὑπ' ἐμοῦ Πέτρου.

(d) Ibid. can. XXIII. (al. XXXI.) Εἴ τις ἐπίσκοπος κοσμικοῖς ἄρχουσι χρησάμενος, δι' αὐτῶν ἐγκρατὴς ἐκκλησίας γένηται, καθαιρείσθω καὶ ἀφοριζέσθω.

Digitized by Google

quos viri docti magiſtratus ethnicos intelligunt) *per eos eccleſiam obtinuerit, deponatur & ſegregetur.* Nullus his hominibus gratiæ locus; ſecludendi erant non ſolum a communione & dignitate clericali, ſed a communi etiam priuilegio & communione laicorum.

§. V.

Et concilii Colonienſis.

HAEC cenſura erat, qua *Euphratas* epiſcopus *Arianus Coloniæ Agrippinæ* adficiebatur, quia, quum hæreſin ſuam eiurare nollet, in concilio *Colonienſi*, an. CCCXLIX celebrato, epiſcopatu ſuo ſpoliabatur. Singuli epiſcopi ſententiam ſuam illic contra eum dicunt, quorum aliquis condemnationem eius his verbis declarat: *Conſentio* [e], *Euphratam epiſcopum eſſe non poſſe, qui nec laicam debet communionem accipere.*

§. VI.

Et concilii Sardicenſis.

CONCILIVM *Sardicenſe* duos hanc in rem habet canones notatu dignos, pronuntiatos ore *Hoſii* celebratiſſimi epiſcopi *Corduenſis*, qui huic ſynodo præſedit. Prior factus eſt contra iſtos epiſcopos, qui vel auaritia vel ambitione inducti, ſine legitima & ſynodali vocatione ab alia ſede in aliam, a minori ciuitate in maiorem migrabant: Ad quam arrogantiam cum debita ſeveritate compeſcendam *Hoſius* ita decernit [f]: *Exiſtimo, eos ne laicorum quidem debere habere communionem.* Et iterum, ſi quis epiſcopus ſe a populo vocatum adſereret, clarum autem eſſet, potuiſſe paucos aliquos mercede & pretio corruptos ſeditionem in eccleſia mouere, vt eum epiſcopum poſtularint habere, has fraudes vel artes idem *Hoſius* ſecundo quodam canone puniendas eſſe ſtatuit, *vt nemo poſſit, qui ſit eiusmodi, ne in fine quidem* [g] *laica communione dignus haberi.* Hi patres ſane non potuerunt eos

(e) Concil. Agrippin. in ſententia Valentini ap. Crabb. tom. I. p. 317.

(f) Concil. Sardic. can. I. Ἡγοῦμαι, μηδὲ λαϊκῶν ἔχειν τοὺς τοιούτους χρῆναι κοινωνίας.

(g) Ibid. can. II. Τὰς ῥᾳδιουργίας τὰς τοιαύτας καὶ τέχνας κολασίας εἶναι νομίζω, ὥστε μηδένα τοιοῦτον μηδὲ ἐν τῷ τέλει λαϊκῆς γοῦν ἀξιοῦσθαι κοινωνίας.

pro

pro epiſcopis, auctoritate pollentibus, habere, quos tam terribili anathemati ſubiecerunt, vt illos ne quidem in fine pace eccleſiaſtica dignos iudicarent, ſed commune illis viaticum in vltima vitæ hora negarent.

§. VII.

Et concilii Illiberritani.

Concilivm *Illiberritanum* alium eiuſmodi canonem habet de diaconis, qui ſe permiſerant ordinari, quum ipſi ſe peccati cuiusdam mortalis reos ſcirent, quod ſi antea innotuiſſet, ordinationem eorum impediturum fuiſſet. Talis quiſpiam *ſi ſponte fuerit confeſſus*, inquit canon, *placuit eum, acta legitima pœnitentia poſt triennium* [*b*] *accipere communionem. Quod ſi alius detexerit, poſt quinquennium acta pœnitentia accipere communionem laicam debere.* Et alio quodam canone [*i*] ſic decernunt: *Epiſcopi, presbyteri, diaconi, ſi in miniſterio poſiti, detecti fuerint, quod ſint mœchati, placuit, & propter ſcandalum & propter nefandum crimen nec in fine communionem accipere debere.* Reperiuntur quam plurimi alii canones in hoc concilio, qui communionem certorum criminum, ibi nominatorum, reis omnibus generatim etiam in fine dari prohibent. Et licet clerici non diſerte nominentur, ſine dubio tamen includuntur numero, quando iſta crimina, e. g. lapſus in idololatriam, [*k*] perpetua excommunicatione puniri iubentur, ſine vlla ſpe reſtaurationis in extremo vitæ articulo. Neque enim nobis perſuadeamus oportet, hoſce canones benigniores fuiſſe clericis quam aliis, ſiquidem idem concilium audiuimus eamdem illis pœnam alia occaſione inflixiſſe.

§. VIII.

Et concilii Romani *ſub* Felice III. ad an. CCCCLXXXVII *celebrati.*

Conclvdam haſce collectiones teſtimonio concilii cuiusdam *Romani*, ſub *Felice* III. an. CCCCLXXXVII habiti. Heic

(*b*) Concil. Illiberrit. can. LXXVI.
(*i*) Ibid. can. XIIX.
(*k*) Ibid. can. II. Flamines, qui poſt fidem lauacri & regenerationis ſacrificaverint - - placuit eos nec in fine accipere communionem. Vid. can. I. III. &c.

diuer-

diuerſorum epiſcoporum cauſſa cognoſcebatur, qui durante perſecutione *Vandalica* ab *Arianis* in *Africa* ſe rebaptizari paſſi erant. Qua de re decretum factum legimus huiuſmodi: *[l] Vſque ad exitus ſui diem in pœnitentia (ſi reſipiſcunt) iacere conueniet, nec orationi non modo fidelium ſed ne catechumenorum omnimodis intereſſe, quibus communio laica tantum in morte reddenda eſt.*

IAM ſi iſtis epiſcopis, presbyteris & diaconis communio laica negata & tantum in articulo mortis, interdum vero ne tunc quidem, conceſſa fuit, manifeſtum eſt, illos non potuiſſe eſſe veros & auctoritate præditos ſacerdotes, quia ad gradum laicis inferiorem in eccleſia detruſi erant, niſi quis dicere velit, poſſe quem eſſe ſacerdotem eccleſiæ auctoritate pollentem, qui ne quidem laicali auctoritate in ea gaudet. Numquam tamen eccleſia legem tulit de rebaptizandis illis, qui ab hiſce hominibus baptizati eſſent, ſed illos ſuſcepit, ſicut ſuſcepit alios per impoſitionem manus & confirmationem. Quod firmo nobis argumento eſt, ipſam non repetiiſſe baptiſmum laicorum, quandoquidem non ſolum baptiſmum eorum admiſit, quos ipſa laicos fecit, ſed illorum etiam, quos ad gradum laicis inferiorem deiecerat, dum eos excommunicationi & anathemati ſubiectos beneficio ac priuilegio excluſerat communionis laicæ in eccleſia.

CAPVT SEXTVM.

OBIECTIO ex notione indelebilis characteris, in ordinatione ſacerdotis cuiusdam impreſſi, deſumta examinatur & oſtenditur, nihil roboris habere contra allata ſupra teſtimonia. Cum recenſione primitiui ſignificatus huius locutionis in ſcriptis eccleſiæ.

§. I.

Quid per indelebilem characterem, in baptiſmate impreſſum, intelligatur.

VNA tantum obiectio habetur contra omnia, quæ in antegreſſa diſſertatione dicta ſunt, ad quam pro re nata iam reſponſum eſt: Quia autem nonnullis plus ponderis ad hanc rem adferre videtur, quam reuera adfert, propter ambi-

(*l*) Conc. Rom. III. ſub Felice II. al. III. can. II. (Concil. tom. IV. p. 1076.)

guam

guam verborum ſignificationem, diſtincte eam heic conſiderabimus. Obiectio hæc eſt: Quod indelebilis quidam character homini imprimatur, quando ordinatur ſacerdos, quem nulla hæreſis vel ſchiſma, vel deiectio de gradu ſacerdotali, vel excommunicatio poſſit oblitterare, vnde, licet ei muneris adminiſtratio interdicatur, non poſſit tamen ſacerdotii poteſtas & auctoritas auferri. Antecedens in hoc argumento quodammodo verum eſt, ſi recte explicetur & intelligatur: conſequens autem, quod inde infertur, omnino falſum eſt. Quod niſi falſum eſſet, eccleſia catholica ſemper in magno errore verſata fuiſſet, dum poteſtatem & auctoritatem ſacerdotum illis adimere auſa eſt; immo ne ipſius quidem DEI & CHRISTI poteſtas hoc facere potuiſſet, ſi hæc notio recte ſe habet. Nam eccleſia ſemper ſibi viſa eſt agere ex auctoritate DEI & CHRISTI, hoc eſt ex poteſtate clauium ſibi commiſſarum; in miniſteriali auctoritate illis ſacerdotibus auferenda, qui cenſuras ſuas commeruerant. Vt adeo, ſi eccleſia hoc facere non potuit, nec DEVS nec CHRISTVS hoc potuerit facere, vt certe eccleſia reprehendenda ſit, quod ſibi poteſtatem arrogarit, nullo modo ipſi competentem. Fundamentum autem rei eſt, quod indelebilis character ordinationis ſacerdotalis non ſignificet eiuſmodi rem in opinione veterum, quam hæc obiectio ſtatuit. Neque enim vmquam ſibi perſuaſerunt, ſacerdotem aliquem vi huius characteris auctoritatem ſuam miniſterialem, cum omnium cenſurarum eccleſiæ ſibi inflictarum contemtione, poſſe tueri; fuiſſe eum ſacerdotem, quando illum, munere ſacerdotali exutum & ad ordinem & conditionem laicorum redactum, non eſſe ſacerdotem declararunt; fuiſſe eum ſacerdotem, quando ipſum, non ſolum a clericali ſed omni etiam eccleſiaſtica communione proiectum, anathemati ſubmiſerunt, & ſæpius ne quidem in articulo mortis ad communionem laicam admittere voluerunt. Miram quamdam vim indelebili characteri ineſſe oportuit, ſi ſacerdotalem auctoritatem in ſacerdote quodam conſeruare potuit, poſtquam eccleſia tanto ſtudio conatuque id egit, vt eam illi adimeret. Operæ igitur pretium erit diſquirere, An non hac in re inſit ſenſus quidam alienus, & annon ſiniſtra notio, quam de natura indelebilis characteris nonnulli imbiberunt, eos

in errores de iſto charactere abripuerit? Iam vero optima ratio perueniendi ad veram horum vocabulorum notionem & ſignificationem eſt, vt examinemus primum quidem, Quid in baptiſmo ſignificare putetur? Nam indelebilis quidam character æque in baptiſmo atque in ordinatione imprimi ſemper creditus eſt; quamquam non memini, concilium aliquod antiquum hac locutione de alterutro actu vſum eſſe, ſed tantum aliquid dicere, quod perinde valere exiſtimari poſſit. Et hoc eſt, quod ad baptiſmum attinet, Quod is, qui ſemel vere baptizatus eſt, nihil poſſit agere, quo baptiſmum ſuum eatenus eradere aut expungere valeat, vt vlla occurrente occaſione neceſſe habeat ſecundo quodam baptiſmate tingi. Eatenus veteres indelebilem quemdam characterem in baptiſmo ineſſe crediderunt. Licet quis chriſtianiſmum desereret & omnino deficeret a profeſſione fidei illius; licet euaderet hæreticus & ſchiſmaticus; licet ipſe ſe excommunicaret vel excommunicaretur ab eccleſia; licet amplecteretur gentiliſmum vel iudaiſmum aut aliam quamcunque religionem oppoſitam; licet CHRISTO in ſynagoga quadam vel templo malediceret; licet fieret *Iulianus* aliquis vel *Ecebolius*, *Deique filium proculcaret, & teſtamenti ſanguinem pro profano haberet & gratiæ ſpiritum adficeret contumelia;* tamen, ſi poſt hæc omnia ad eccleſiam chriſtianam rediret, non debebat ſecundo baptiſmate rurſus admitti. Reſipiſcentia eius & abſolutio eccleſiæ ad reſtituendum eum in integrum ſufficere credebatur, nec rebaptizandus erat, vt iterum chriſtianus efficeretur. Eccleſia vnum ſolum habebat baptiſmum pro peccatorum remiſſione, cuius virtus & efficacitas eatenus indelebilis erat, vt hominem, qui eum ſuſceperat, idoneum & dignum redderet, qui poſt grauiſſimam fidei deſertionem tantum per veram reſipiſcentiam & ſacerdotalem manus impoſitionem, ſine nouo baptiſmate, ad communionem denuo admitteretur. Hoc eſt, quod veteres per id intellexerunt, quod nos iam indelebilem characterem baptiſmi vocamus. Maxime vero alienum ab ipſis erat ſtatuere, habere eiusmodi deſertorem, quoad talis maneret, vllum ius vel vllam auctoritatem arrogandi ſibi communia hominis chriſtiani priuilegia. Nequaquam putabant, eum, dum eſſet paganus vel iudæus, eſſe adhuc proprie membrum eccleſiæ chriſtianæ propter baptiſmum, quem olim ſuſceperat; aut iure

ſuo

Digitized by Google

ſuo poſſe vocari chriſtianum, vel admitti ad preces eccleſiæ, & multo minus ad communionem cum aliis fidelibus laicis. Et tamen, his omnibus non obſtantibus, tantum chriſtianiſmi beneficio baptiſmatis in eo inerat, vt neceſſe non eſſet, ipſum tanquam iudæum vel paganum denuo baptizari. Baptiſmus illius talis erat, vt oblitterare eum nihil poſſet. Manſurus cum eo erat, quum deſertorem ageret, & ipſum vel ad orcum comitaturus, vel per viam reſipiſcentiæ, non rebaptizationis, ad cælum & eccleſiam reducturus. Si quis igitur quærat, An iſtiuſmodi deſertor ſiue apoſtata, quoad in iſta deſertione perſeuerauit, fuerit chriſtianus? Reſpondendum omnino eſt, quod non, aut certe cum diſtinctione in ſcholis vſitata, qua aliquid vel *ſimpliciter* vel *ſecundum quid* adfirmatur vel negatur. Nam ſimpliciter & abſolute loquendo incongruum eſſet & contra proprietatem ſermonis, vocare aliquem apoſtatam, iudæum, vel gentilem, vel muhammedanum, hominem chriſtianum. Verba enim & nomina, niſi limitationem habeant ad ſpecialiorem ſenſum, in ſenſu famoſiore accipienda ſunt, quo communiter intelliguntur. Iam vero per hominem chriſtianum, proprie loquendo, intelligimus hominem, in perfecta & plena communione cum eccleſia chriſtiana conſtitutum. Quare chriſtianæ religionis deſertor numquam abſolute & ſimpliciter vocatur chriſtianus, ſed deſertor ſiue apoſtata; ſiue ſit iudæus, ſiue paganus, ſiue muhammedanus, ſiue ſub alia quacunque denominatione. At vero eſt tamen aliquid chriſtiani in hoc apoſtata, hoc eſt, baptiſmus eius; cuius intuitu non eſt tam perfectus non-chriſtianus, quam qui numquam baptizatus fuit. Quod ſi quis hoc tantum reſpectu, in tali ſenſu minus proprio, eum vocare voluerit apoſtatam chriſtianum, quod eſt, vt ſcholæ loquuntur, tantummodo chriſtianum ſecundum quid, ratione baptiſmi, quem aliquando in eccleſia chriſtiana recepit & qui perpetuo cum ipſo manſurus eſt; ego non exiſtimo de verbis aut nominibus litigandum eſſe, vbi de valore & ſignificatu eorum conſentimus. Sit chriſtianus hoc ſenſu, non habet tamen, vſque dum reſipiſcat & reconcilietur, quidquam iuris vel auctoritatis coniungendi ſe in communione cum veris chriſtianis laicis, non obſtante indelebili baptiſmi ſui charactere. Qui vero aliquid plus

de hoc charactere effingere volent, illi nec quid iſte ſibi velit, nec quæ fuerit vera eccleſiæ diſciplina, reſpectu habito ad baptiſmatis iterationem, intelligunt.

§. II.

Eamdem eſſe indelebilis characteris ordinationis naturam.

POSTQVAM omne arcanum, quod ſub duris his vocabulis, *indelebilis character*, in baptiſmo latet, perſpeximus: examinemus iam, annon eadem prorſus ratione ſe habeat indelebilis character ordinationis. Sacerdos, quando ordinatur, recipit beneficio impoſitionis manuum talem conſecrationem ad officium miniſteriale, quam nullo vmquam tempore iterari neceſſe eſt, vt in illius officii exſecutione confirmetur. Eſt heic idem omnino indelebilis character, qui in baptiſmo. Nihilo magis quempiam iterum ordinari oportet quam denuo baptizari. Quod ſi vero ſacerdos aliquis idololatra vel apoſtata fiat offeratque ſacrificium in aris gentilium loco altaris Dei? An auctoritatem vere chriſtiani ſacerdotis, vel nomen & officium ſacerdotis retinebit, diabolica iſta præuaricatione implicatus? Num vis & efficacia indelebilis characteris ſtatui poteſt per canones eccleſiæ eo ſe extendiſſe? Hoc qui adſerunt aliisque perſuadere volunt, prorſus ita eſſe, illos oportet prius pugnantia & contraria inter ſe conciliare & oſtendere, quomodo quis auctoritatem ſacerdotis habere poſſit, vbi ſua ipſius apoſtaſia, & Deus atque eccleſia per cenſuras ſuas auctoritatem ei eripuit. Producant hanc in rem idonea teſtimonia ex antiquis conciliis, qualia ego produxi in contrarium, atque ita fortaſſis notio indelebilis characteris plus ponderis habere videbitur, quam ego illi tribui. Ante autem, quam hoc factum fuerit, aut vix aut nullo modo prudentioribus perſuadebunt, ſacerdotem defectorem ius & auctoritatem vere chriſtiani ſacerdotis aliquanto magis retinere, quam laicus deſertor ius & auctoritatem retinet vere chriſtiani laici. Poteſt quidem ſacerdos, ſi eccleſiæ videatur expedire, rurſus admitti ad communionem clericalem ſine noua ordinatione, vti laicus ad communionem laicam ſine nouo baptiſmate admitti poteſt: ſed hoc omne eſt, quicquid indelebilis character ſignificare poteſt in vtroque. Non dat ſacerdoti

cerdoti apoſtatæ auctoritatem agendi pro ſacerdote Dei, dum apoſtata manet, & a Deo & ab eccleſia priuatus eſt auctoritate ſacerdotii. Si eccleſia, exigente magna quadam neceſſitate, talem quempiam in officium ſuum rurſus reciperet (quod numquam faciebat niſi extraordinaria quadam neceſſitate adacta) tum non opus erat noua ordinatione, ſed tantum cenſurarum relaxatione, & reſtitutione auctoritatis, quam crimina eius & cenſuræ eccleſiæ ipſi ademerant. Eadem quoque ratio baptiſmatis erat. Non neceſſe erat apoſtatam denuo baptizari, vt ad communionem laicorum admitti poſſet: Similiter neceſſe haud erat quempiam iterum ordinari, vt ad communionem clericorum poſſet admitti. Modus admittendi vtrumque vnus idemque erat; fiebat hoc per reſipiſcentiam & abſolutionem ſine rebaptizatione vnius & reordinatione alterius. Vt adeo notio indelebilis characteris nihilo plus in illius quam in huius cauſſa ſignificare potuerit. Quare ſicut laicus apoſtata non habebat ius & auctoritatem laici chriſtiani, quoad in deſertione contumaciter perſiſteret, non obſtante indelebili baptiſmatis charactere; admitti autem rurſus poterat ad communionis laicæ priuilegium ſine rebaptizatione, ſi eccleſia vinculis eum ſuis ſoluendum & per poteſtatem clauium ſibi concreditarum reconciliandum duceret: Ita quoque ſacerdos apoſtata non habebat ius & auctoritatem chriſtiani ſacerdotis, quoad apoſtata manebat, non obſtante vi & efficacitate indelebilis characteris ordinationis; ſed tantum poterat denuo officio ſuo fungi ſine noua ordinatione, ſi eccleſia expedire crederet eum muneri ſacro rurſus præficere, reſtituendo ei auctoritatem, quam per cenſuras ſuas ipſi abſtulerat. Quod niſi concedatur, omnia antiqua concilia ſtatuimus abſona atque abſurda loqui, eademque præterea de tyrannide & illicita vſurpatione accuſamus, dum auctoritatem Dei præ ſe tulerunt in auferendo ſontibus clericis nomine, officio & auctoritate ſacerdotali, quum talis poteſtas illis concredita haud fuerit. Quid? quod omnis diſciplina eccleſiæ heic finem inuenit, quantum ad cenſuram in delinquentes clericos attinet. Laicos ſuos refrænare & corrigere eosque omni iure ac titulo communionis chriſtianorum laicorum priuare poterit; at omnes eius cenſuræ in clericos nihil niſi brutum fulmen erunt. Nam ſi, poſtquam ſacerdotem quemdam de gradu deiecit dixitque, eum nec eſſe,

nec debere eſſe ſacerdotem; eum nec nomen, nec officium, nec dignitatem, nec auctoritatem ſacerdotis retinere, ſed tantum vt priuatum laicum agere & communicare debere: ſi, poſtquam ſacerdotem contumacem etiam anathemati ſubmiſit, de eccleſia proiectum & ad ſtatum laicis inferiorem detruſum, his omnibus non obſtantibus, hic ſacerdos gloriari poteſt, ſe beneficio indelebilis characteris, poſt omnia fulmina eccleſiæ in ſe exploſa, verum & auctoritate præditum ſacerdotem eſſe, perinde vt antea: Quid tum omnis poteſtas & diſciplina eccleſiæ eiusque auctoritas puniendi & coërcendi ſacerdotes reos & deſertores futura eſt? Cenſura conſcientiam ſacerdotis adficere poſſe videtur, non eius auctoritatem. Hæc ei integra manſura eſt vi indelebilis characteris, quacunque auctoritate ad illam ei adimendam ipſumque gradu ſuo deiiciendum vſa fuerit eccleſia. Ego de huius intermiſſatæ poteſtatis defenſoribus optarem, vt ne auctoritatem eccleſiæ perfoderent, dum auctoritatem ſacerdotii tanto ſtudio defendere videri cupiunt. Quæſo illos, perluſtrent omnes antiquorum conciliorum canones, vti ego hac occaſione feci, & videant tum, an vel vnum aliquem canonem inuenire poſſint, qui tantam vim indelebili characteri tribuat, quantam habere venditatur.

§. III.

Nomen indelebilis characteris non inueniri in vllo antiquo concilio.

VERVMENIMVERO nomen *indelebilis characteris* ne ſemel quidem in vllo actu vel canone antiquorum conciliorum expreſſe occurrit. Et qui, poſtquam ſynodice receptum fuit, quam diligentiſſime illud perquiſiuere & inueſtigarunt, numquam niſi in concilio *Florentino* & concilio *Tridentino* inuenire potuerunt. Quæ res arguit, conciliis antiquioribus id fuiſſe ignotum. At vero ſi nomen ignorant, rem ipſam tamen in aliis verbis nihilo ſecius noverint? Ita eſt, ſenſu modificato, quo illud explanaui. Confitentur, ei, qui ſemel in recta forma, ſiue in eccleſia, ſiue extra eccleſiam, ſiue a catholico & veram auctoritatem habente ſacerdote, ſiue ab apoſtata hæretico baptizatus ſit, numquam opus eſſe ſecundo baptiſmate, quo eccleſiæ poſt contractam aliquam culpam reconcilietur. Similiter confitentur, ei, qui ſemel rite ordi-

Digitized by Google

ordinatus ſit ſacerdos, numquam opus eſſe ſecunda ordinatione, qua idoneus reddatur ad miniſtrandum in eccleſia, ſi eccleſiæ expedire videatur, ipſum denuo in munus ſuum immittere eique auctoritatem ſuam & mandatum dare agendi pro miniſtro, poſt inſignem quamdam apoſtaſiam vel cenſuram. Numquam autem dicunt, ſi quem apoſtatam omnibus anathematis & excommunicationis vinculis ſubiecerint, ſi quem omni clericali poteſtate & auctoritate ſpoliarint, eum adhuc habere auctoritatem ſacerdotis, vbi illam ei ademerint. Talem indelebilis characteris notionem auſim adfirmare in nullo concilio antiquo reperiri.

§. IV.

Quo ſenſu Auguſtinus *indelebilem characterem agnoſcat & admittat in ſacerdotibus hæreticis.*

PATRES quidam baptiſmum ſæpiſſime vocant σφραγῖδα & σημεῖον, quod indiſcriminatim reddimus vel *ſigillum*, vel *ſignum*, vel *notam*, vel *characterem*. Et in AVGVSTINO vocabula *character dominicus* & *character regius* frequentiſſima ſunt, vbi de baptiſmo ſermo eſt. Sed vero ſub hac appellatione ipſum ſolum baptiſmum intelligunt; nec vllum diſtinctum *characterem*, vel *qualitatem*, vel *ſpirituale ſignum* animæ impreſſum idque adeo diſtinctum a gratia ſanctificante, vti recentiores ſcholaſtici id amant reddere. Erat enim tantummodo aliud nomen *baptiſmi*, qui erat *nota* ſiue *character*, quo conſummati chriſtiani, qui CHRISTO ipſi ſeſe addixerant, diſtinguebantur a iudæis & paganis, talem characterem in ſe non habentibus. Et idcirco quatenus baptiſmus erat indelebilis, eatenus hic character indelebilis erat, non autem vlterius. AVGVSTINVS eamdem appellationem de ordinatione adhibet, et rationem indelebilem baptiſmi & ordinationis, mea quidem ſententia, in hoc ponit, Quod is, qui ſemel vere baptizatus vel ordinatus eſt, numquam ſecundo baptiſmate vel ſecunda ordinatione egeat. *In baptizato*, inquit, *baptiſma inſeparabiliter permanere* [a] *manifeſtum eſt, quia in quodlibet profundum malorum & in quamlibet horribilem voraginem peccatorum irruat baptizatus vſque ad*

(a) Auguſt. de bapt. lib. V. cap. XV.

apo-

Digitized by Google

apoſtaticam ruinam, non caret baptiſmo; et ideo per pœnitentiam redeunti non redditur, quia eo non potuiſſe carere iudicatur. Sæpius hoc repetit in libris ſuis aduerſum *Donatiſtas* [*b*], et praeterea obſeruat, CYPRIANVM ipſum [*c*] omnesque eius ſectatores idem ſentire. Id quod ex diuerſis CYPRIANI epiſtolis [*d*] & concilio *Carthaginenſi*, quod ſub CYPRIANO celebratum eſt, apparet. Quamvis enim eos rebaptizarent, qui ab hæreticis & ſchiſmaticis baptizati fuerant, nullum tamen eorum rebaptizarunt vmquam, qui in ecclesia eſſent baptizati, licet lapſi vel apoſtatæ facti eſſent, vel ab ecclesia defeciſſent in hæreſin aut ſchiſma, quod crederent cum AVGVSTINO, nullum crimen adeo poſſe baptiſmum oblitterare aut exſtinguere, vt apoſtatam redderet ſecundi cuiusdam baptiſmatis indigum. Et ſicut laicus apoſtata non poterat indigere nouo baptiſmo, quo fieret perfectus chriſtianus laicus, ſed tantum pœnitentia & abſolutione, vt in plenam communionem cum eccleſia rurſus admitteretur; ita clericus apoſtata, etſi ad communionem

(*b*) Aug. de bapt. lib. I. cap. I. Nullus illorum negat habere baptiſmum, etiam apoſtatas, quibus vtique redeuntibus & per pœnitentiam conuerſis, dum non redditur, amitti non potuiſſe iudicatur. Ibid. lib. VI. cap. XV. Hæc admonemur iterum quærere, cur dixeris, exceptis his ſane, qui in ecclesia catholica fuerant ante baptizati? An quia non amiſerant, quod intus acceperant, &c. Id. contr. Petit. lib. II. cap. VII. Qui baptizati apoſtatant & per pœnitentiam redeunt, non eis redditur baptiſmus, quem ſi amitterent, redderetur. Cap. XLVIII. Apoſtatæ ſi redeunt, non, quaſi eum (baptiſmum) amiſerint, baptizantur, ſed quod in ſe permanenti iniuriam fecerint, humiliantur.

(*c*) Aug. de bapt. lib. III. c. XI. Hoc enim ipſe Cyprianus etiam cum ceteris ſtatuit, vt ſi ab hæreſibus redirent ad eccleſiam, quicunque in ea fuerant in ea baptizati, non iam per baptiſmum ſed pœnitentiam reciperentur: vnde conſtat, eos non poſſe amittere recedentes, quod non recipiunt remeantes.

(*d*) Cyprian. epiſt. LXXI. ad Quint. p. 194. (p. m. 303.) Quod nos quoque hodie obſeruamus, vt quos conſtet hic baptizatos eſſe, & a nobis ad hæreticos tranſiiſſe, ſi poſtmodum peccato ſuo cognito & errore digeſto ad veritatem & matricem redeant ſatis ſit in pœnitentiam manum imponere.

Id. epiſt. LXXIV. ad Pompeium p. 216. (p. m. 318.) Obſeruatur a nobis & tenetur explorata & perfecta veritate, vt omnes, qui ex quacunque hæreſi ad eccleſiam conuertuntur, eccleſiæ vnico legitimo baptiſmo baptizentur, *exceptis his, qui baptizati in eccleſia prius fuerant* & ſi ad hæreticos tranſierunt: hos enim oportet, quum redeunt, acta pœnitentia per manus impoſitionem ſolam recipi.

laicam

laicam redactus aut infra hanc amandatus, egere non potuit noua ordinatione, ſed tantum auctoritate & mandato eccleſiæ, vt vinculis ſuis ſolueretur & clericali poteſtate rurſus indueretur; quod eccleſia faciebat per abſolutionem ſiue poteſtatem clauium, non autem per nouam ordinationem. Eatenus igitur AVGVSTINVS [e] & veteres omnes conceſſerunt, baptiſmum & ordinationem inſeparabiliter illis dari, quibus dentur. Eatenus actus indelebiles ſunt, vt eorum neutrum neceſſe ſit in apoſtatis iterari. Quod vero apoſtatæ, quoad apoſtatæ manent, ſint proprie dicti & vera auctoritate præditi ſacerdotes, hæc quidem doctrina eſt eiuſmodi, quam in nullo antiquo eccleſiæ concilio, nec in vllo ſcriptore priuato inuenias.

§. V.

Quid pontificii *intelligant per ſuum indelebilem characterem.*

DIXERIT autem quiſpiam, recentiores ſcriptores indelebilem characterem alio ſenſu accipere & eo extendere, vt auctoritatem ſacerdotis in eo conſeruet, etiam poſtquam eccleſia per legitimas cenſuras ſuas ipſum gradu deiecit vel excommunicauit. Sed vero, quinam ſunt iſti recentiores ſcriptores? Suntne ex pontificiis aut ex proteſtantibus? Pontificii, fateor, prorſus aliam rem faciunt indelebilem characterem, quam quidem veteres, tametſi intelligenti lectori vix dicere poſſunt, quid per illum intelligant. Alii vocant ſpiritualem adfinitatem, alii ſpiritualem qualitatem impreſſam animæ, tamquam effectum baptiſmi, ab externo ſacramento pariter & interna ſanctificante gratia eius diſtinctum. Quæ abſtruſa loquendi ratio eſt, veteribus omnino

Concil. Carth. ap. Cyprian. n. VIII. Cenſeo, omnes hæreticos & ſchiſmaticos, qui ad catholicam eccleſiam voluerint venire, non ante ingredi, niſi exorcizati & baptizati prius fuerint, *exceptis his ſane, qui in eccleſia catholica fuerint ante baptizati.* Et num. XXII. Cenſeo, flebiles & tabidos hæreticos baptizandos eſſe, quum ad eccleſiam venire cœperint - - *abſque his, qui de eccleſia fideles ſupplantati*, ad hæreſis tenebras tranſierunt, ſed eos per manus impoſitionem reſtituendos.

(e) Aug. contr. Parmen. lib. II. cap. XIII. vid. cit. ſupra Part. I. cap. I. §. XVI. ad litt. (c) pag. 33.

incognita. Quæcumque autem natura illius fuerit, eatenus cum veteribus conſentiunt, indelebilem illius rationem in eo conſiſtere, Quod baptiſmus vere ſemel datus haud vlla occaſione repeti debeat. Quod ad characterem ſacerdotis attinet, paullo longius a doctrina veterum videntur recedere. Nam non ſatis habent dicere, eſſe iſtiuſmodi indelebilem characterem, qui ſacerdotem munere exutum idoneum reddat ad miniſtrandum rurſus ſine noua ordinatione, ſi eccleſia ipſum ad ſtationem ſuam reuocandum ducat: ſed volunt, eum eſſe poteſtatem & auctoritatem ſpiritualem perpetuam, animæ ſacerdotis impreſſam, quam nulla muneris ademtio auferre ei poſſit. Ita enim ROBERTVS BELLARMINVS [*f*], magnum illud eccleſiæ *Romanenſis* oraculum, expreſſis verbis hanc opinionem catholicam venditat. Quod communi opinioni antiquæ eccleſiæ æque contrarium eſt, atque doctrina concilii *Tridentini* contraria eſt doctrinæ & diſciplinæ priorum ſex generalium conciliorum; quæ omnem poteſtatem & auctoritatem clericis ab officio dimotis aufert, vſque dum eccleſia vtile eſſe exiſtimet, per cenſurarum ſuarum relaxationem, auctoritatem illis priſtinam reddere. Manifeſta eſt repugnantia & contrarietas in ſtilo & lingua antiquæ eccleſiæ aduerſus hanc nouam recentiorum ſcriptorum doctrinam. *Nos malum ſacerdotem poteſtate & auctoritate ſacerdotii priuamus*, inquiunt antiqua concilia. *Nequaquam*, inquit BELLARMINVS, *hoc poteſtis facere; officium ei abrogare poteſtis; ſed ſpiritualem poteſtatem eius auferre non poteſtis, vtpote quæ animæ eius per indelebilem characterem impreſſa remanet. Nos facimus ipſum ſacerdotem nullum*, inquiunt concilia antiqua, *nec nomen quidem ſacerdotis ei relinquimus; nos eum ex ordine ſacerdotum ad ordinem laicorum reducimus. Tacete*, inquit *Bellarminus*, *Nemo niſi huius æui hæretici hoc faciunt. Non eſt ſitum in poteſtate eccleſiæ, quempiam, qui hoc die ſacerdos factus eſt, proximo die facere laicum.* Anne hoc eſt, omnes antiquæ eccleſiæ patres hæreticos facere, & loqui ſtilo illis prorſus igno-

(*f*) Bellarm. de ſacram. ordinis lib. I. cap. X. tom. II. p. 970. Conuenit inter catholicos, duplicem eſſe effectum huius ſacramenti, primo poteſtatem ſpiritualem perpetuam, in cuius ſignum inprimitur character, cetera.

to?

to? Niſi quis forte BELLARMINI verba emollire velit & dicere, eum per poteſtatem ſpiritualem perpetuam & characterem ſacerdotis nihil amplius intelligere, quam quod eccleſia, ſi ipſi ſic placeat, ad munus ſuum eum reuocare poſſit ſine noua ordinatione.

§. VI.

Quatenus indelebilis character admittatur a ſcriptoribus proteſtantibus.

VERVM in pingui verborum ſenſu nihilo magis doctrinæ & praxi antiquæ eccleſiæ, quam vniuerſo proteſtantium ſcriptorum choro aduerſatur. Ipſe BELLARMINVS hoc fatetur. Ait enim, *Hæretici huius temporis characterem* [g] *præcipue negant. Volunt enim miniſterium eccleſiaſticum eſſe ſimplex officium, quod poſſit dari & auferri, proinde cras fieri laicos, qui ſunt hodie miniſtri & paſtores.* Hæc tum generalis proteſtantium ſententia fuit de hoc nouo charactere *Romano*, niſi BELLARMINVS eam repræſentet perperam. Non multum autem iniuriæ illis eum facere, ex iis apparet, quæ concilio *Tridentino* ſtatim oppoſuerunt, ſimulatque iſtum canonem de indelebili charactere cum anathemate (quaſi maximus fidei articulus eſſet) contra illos promulgauit, qui fidem ei non haberent. IOANNES CALVINVS ſcripſit *antidotum ſuum* & MARTINVS CHEMNITIVS *examen concilii Tridentini*, vterque characterem iſtum tamquam commentum recens excogitatum reiiciunt & explodunt. CALVINVS ait [h]: *Quod de charactere indelebili fabulantur, ex eadem prodiit officina;* (indoctorum monachorum ſchola:) *nam veteribus hoc totum ignotum fuit, et magis conſentaneum eſt incantationibus magicis, quam ſanæ euangelii doctrinæ. Eadem ergo facilitate repudiabitur, qua excogitatum fuit.* DANIEL CHAMIERVS ſententiam CALVINI de nouitio inuento fuſe confirmat, non ſolum ex patribus, ſed ex ipſis etiam ſcholaſticis [i], DVRANDO & SCOTO & GABRIELE BIEL, et DE RVBIONE & CAIETANO,

(g) Bellarmin. ibid.
(h) Caluin. antidot. concil. Trid. ſeſſ. VII. can. IX.
(i) Chamier. panſtrat. tom. IV. de ſacramentis lib. II. cap. XII. n. IV. Accuſat Caluinus hoc quidquid eſt commenti, tanquam incognitum ſcripturæ:

Digitized by Google

qui omnes confitentur, neque in ſcriptura, neque in antiquitate eccleſiaſtica vllum eius veſtigium exſtare, ſed in totum ex auctoritate eccleſiæ & non multum antiqua haberi. Nam dignum obſeruatu eſt, quod PETRO LOMBARDO ignotus fuerit. Nullius characteris mentionem facit niſi characteris [*k*] CHRISTI in baptiſmo, per quem externam tantum formulam baptizandi, *In nomine PATRIS & FILII & SPIRITVS SANCTI* intelligit, quæ forma characteris ſatis antiqua eſſe conceditur, ſed longe differt ab interna illa qualitate, quæ animæ inprimi perhibetur. Qui plura videre geſtit, quæ ſcriptores proteſtantes contra hanc nouellam pontificiorum doctrinam monuerunt, is MARTINVM CHEMNITIVM [*l*], ANDREAM RIVETVM [*m*], CONRADVM

ſed & recens. In quo venit merito vapulanda Cotoni impudentia, qui hoc ipſo eum loco dixit fateri antiquitati fuiſſe cognita. Sed habuit Calninus conſcios ex ipſis Scholaſticis. Durandus enim ſic diſerte, *Omnes moderni*, inquit, *profitentur, inprimi characterem in aliquibus ſacramentis: & nos loquentes vt plures, dicamus cum eis characterem non nihil eſſe.* Caietanus etiam, *Sacramenta inprimere characterem ex ſacra ſcriptura non habetur: ſed ex eccleſiæ auctoritate & non multum antiqua;* ſed & Scotus teſte Soto, *tenuiſſimam opinionem oſtendit ſe habere de charactere. Contendit enim probare, huiuſcemodi adſertionem neque ex ſacris litteris, neque ex ſanctorum patrum teſtimoniis colligi poſſe, neque vero per rationem naturalem. Et ſubiungit, quod quum neque magiſter ſententiarum, neque Gratianus de conſecratione diſtinctione quarta, vbi ſententias patrum de baptiſmo computauit, de charactere mentionem fecerit, indicium eſt, non eſſe effectum ita multum neceſſarium. Nihilominus propter ſolam eccleſiæ auctoritatem totam non exiſtimat ipſum negare.* Gabriel, *Concluſio prima: characterem eſſe ponendum eo modo, quo definitus eſt, nec ratio neceſſaria demonſtrat, nec euidens auctoritas probat.* Immo De Rubione, *Concluſio prima eſt, quod non oportet ponere characterem modo praedicto ſumtum inprimis alienum ſuſcipienti aliquid per ſacramentum.* Paullo poſt, *Tertia concluſio eſt, quod character ponitur in eſſe de facto ab eccleſia. Hæc concluſio eſt vulgata, licet non videatur multum certa: quum nec ad hoc eſſe expreſſa determinatio eccleſiæ videatur.*

(*k*) Lombard. lib. IV. diſtinct. VI. p. 303. Ex his aperte colligitur, quod qui etiam ab hæreticis baptizati ſunt, ſeruato charactere Chriſti, rebaptizandi non ſunt.

(*l*) Chemnit. exam. concil. Trid. part. II. ad can. IX. ſeſſ. VII. (p. 45. 46. 47. edit. Francof. MDCVI. 8uo.)

(*m*) Riuet. cathol. orthodox. tract. III. quæſt. VI. (tom. III. opp. Roterod. MDCLX. p. 308. 309.)

VOR-

VORSTIVM [*n*], IOANNEM GERHARDVM [*o*], HENRICVM ALTINGIVM [*p*], GVILIELMVM PERKINSIVM, GVILIELMVM AMESIVM (*q*) & alios huiuſmodi ſcriptores conſulat, qui de hoc argumento peculiares diſſertationes compoſuerunt. Ego in præſenti vnum tantum ex illis FRANCISCVM TVRRETINVM, virum magno iudicio multaque doctrina præditum in vltimo hoc ſæculo, proferam. Verba eius hac de materia, a LEONHARDO RÜSSENIO (*r*) epitomatore eius in ſummam redacta, ita habent: *Pontificii docent, characterem eſſe ſignum ſpirituale & indelebile impreſſum ſiue in animæ ſubſtantia, ſiue in eius potentiis, vi & efficacia trium ſacramentorum baptiſmi, confirmationis & ordinis, et hanc volunt eſſe cauſſam, propter quam hæc tria ſacramenta non ſunt iteranda, quod nempe imprimant characterem indelebilem. - Nos tale commentum reiicimus, et dicimus, fideles duplex habere ſigillum, internum vnum, nimirum SPIRITVM SANCTVM, quo obſignantur in diem redemtionis; alterum externum, nimirum baptiſmum, quo diſtinguimur a Turcis, Iudæis & aliis Infidelibus; ſed nullum alium characterem agnoſcimus.* Nihil, mea quidem ſententia, planius eſſe poteſt quam hoc, quod indelebilis character, pro quo tantopere dimicant *Romanenſes*, ſit purum putum commentum, et tam ſenſu proteſtantium quam doctrinæ patrum primitiuæ eccleſiæ contrarium, qui vtrique indelebilem characterem admittunt, vt qui ſignificet externam formam baptiſmi, vel formam ordinationis, quam non neceſſe ſit iterari; negant autem & pernegant alium quemdam characterem, imprimentem animæ ſacerdotis ſpiritualem quamdam poteſtatem, per quam habeat auctoritatem ſacra officia perpetuo adminiſtrandi, non obſtante vlla vel depoſitione vel excommunicatione. Tantum abeſt, vt proteſtantes hoc admittant, vt illorum quidam ordinationem ſine ſacrilegio repe-

(*n*) Vorſt. antibellarm. p. 361.
(*o*) Gerhard. loci commun. tom. IV. de ſacramentis, num. XCV. p. 184.
(*p*) Alting. theol. elenctica loc. XIV. p. 594. 595. 596. 597.
(*q*) Perkinſ. demonſtratio problematis p. 130. (p. 278. 279. 280. edit. Hanou. MDCIV. 8uo.)
Ameſ. Bellarmin. eneruat. tom. III. cap. V. p. 47.
(*r*) Rüſſen. comp. theologiæ Turretin. loc. XVII. p. 242.

ti poſſe exiſtiment. Ita IOANNES CALVINVS, MARTINVS CHEMNITIVS, HENRICVS ALTINGIVS & FRIDERICVS BALDVINVS; et obſeruari meretur, *Geneuæ* cærimoniam ordinationis repeti, ſi quis miniſter ab eccleſia alia ad aliam transloceтur, quemadmodum in diſſertatione quadam alius generis[s] ante hac edita oſtendendi habui occaſionem. Sed & illi, qui putant, hoc neque neceſſarium neque conueniens eſſe, neque ipſum apoſtatam vel hæreticum ſacerdotem per nouam ordinationem ad priſtinum officium denuo admitti oportere, non tamen contendunt, eſſe aliquem ſacerdotem auctoritate inſtructum, poſtquam auctoritate eccleſiæ munere ſuo prorſus exutus eſt; ſed confitentur, habere eccleſiam poteſtatem auferendi iſtiuſmodi delinquenti ſacerdoti omnem ſacerdotalem auctoritatem, ſi neceſſarium eſſe credat, eumque reducendi ad ſtatum laici. Confitentur item, fuiſſe reuera multis in caſibus talem diſciplinam & praxin eccleſiæ primitiuæ, qualem ego illam repræſentaui cum approbatione, vt confido, ingenui cuiuſque lectoris & conuictione quorundam errantium fratrum meorum, qui forte vtiliorem operam eccleſiæ præſtituri eſſent, ſi in diligenter ſtudioſeque perquirenda & explananda antiquæ eccleſiæ diſciplina partem aliquam ſuſtinere mecum vellent, quam vbi ſemetipſos & alios perplexis & intricatis, interdum etiam periculoſis, ſcholaſticorum notionibus impediunt. CHAMIERVS ſane non dubitat adfirmare, poſſe per eccleſiæ antiquæ diſciplinam nocentem ſacerdotem ordine ſuo priuari & fieri laicum. Explicans enim antiquum morem redigendi clericos ad communionem laicam (quam BELLARMINVS & alii quidam de communione ſub vna ſpecie, ſecundum phraſin modernam, inſcite & falſo intelligunt) ait: *Diſce appellatam fuiſſe laicam, non a loco, non ab ſpeciebus, non a tempore, ſed a perſona: nimirum, quod qui ante fuerat clericus, ſiue in clericorum nomenclatura* (*t*), *nunc ſit laicus, & in laicorum ordine.* Ad ſummam, videmus iam perſpicue, ſecundum antiquam eccleſiam & ex opinione proteſtantium poſſe ſontem ſacerdotem ordine ſuo deiici & fieri laicum, non obſtante, qui a pon-

(s) Vid. diſſert. IV. in concluſione.

(t) Chamier. panſtrat. tom. IV. de euchariſt. lib. IX. cap. III. num. XXXVII. pag. 487.

tificiis

tificis venditatur, indelebili charactere, imprimente in animo eius ſpiritualem poteſtatem, quem antiqua eccleſia omnino ignorauit, et ſcholæ proteſtantium reiiciunt tamquam inuentum nouitium. Ex quibus omnibus concludendum eſt, clericum loco ſuo ſic dimotum non eſſe amplius ſacerdotem auctoritate præditum ſeu publicum miniſtrum eccleſiæ catholicæ, ſed hominem priuatum in ordine laicorum. Omnes item hæreticos & ſchiſmaticos, ab eccleſia ſollemniter gradu deiectos, eodem fuiſſe loco, hoc eſt, in ordine & conditione laicorum, hoc ſolum cum diſcrimine, vt, ſi eccleſia, magna quadam neceſſitate exigente, vtile eſſe arbitraretur, ad priſtinam ſuam ſtationem, eos reuocare, non nouam ordinationem, ſed nouam tantum auctoritatem, ſeu nouum mandatum, quo antea carebant, eis dandum eſſe exiſtimaret. Neque tamen vmquam eos rebaptizabat, qui ab illis hominibus in ſtatu auctoritatis experte, rite baptizati fuerant. Vnde manifeſto ſequitur, vt baptiſmum laicorum auctoritate deſtitutorum ſuſceperit, quia baptiſmum eorum admiſit, quos laicos, omni illis clericali auctoritate ablata, faciebat. Id quod demonſtrare inſtitui. Quam ſolide autem & ſincere, nullo vſus artificio aut ſophiſmate, ex puro veritatis hiſtoricæ fonte hoc probauerim ſine exceptione, cuiusque lectoris præiudicatis opinionibus liberi iudicio relinquo, argumento tantum memoriæ cauſſa adhuc ſemel repetito.

Baptismvs depoſitorum hæreticorum, ſchiſmaticorum, gradu deiectorum clericorum & excommunicatorum clericorum eſt baptiſmus hominum auctoritate carentium, vel effectorum laicorum, vel ad gradum laicis inferiorem detruſorum, ex generali catholicæ eccleſiæ ſententia.

Atqvi baptiſmus eiusmodi depoſitorum hæreticorum, ſchiſmaticorum, gradu deiectorum clericorum & excommunicatorum clericorum, debita quidem forma adminiſtratus, ab eccleſia catholica ſemper admiſſus eſt ſine rebaptizatione.

Ergo baptiſmus auctoritate carentium laicorum, vel ad gradum laicis inferiorem detruſorum, debita quidem forma adminiſtratus, ab eccleſia catholica ſemper admiſſus eſt ſine rebaptizatione.

Pro-

Digitized by Google

PROPOSITIO maior huius argumenti in hac diſſertatione, & propoſitio minor in priore huius hiſtoriæ parte ita plane probata eſt, vt ipſi aduerſarii acquieuerint, non habentes, quod amplius opponerent. Et ſi ambæ præmiſſæ recto ſtant talo, fieri non poteſt, vt labefactetur concluſio.

§. VII.

Quanam reuerentia iudicio eccleſiæ catholicæ in talibus capitibus diſciplinæ, cuiusmodi & rebaptizatio & reordinatio eſt, debeatur.

QVIDQVID in hoc capite addam, tantummodo eſt opportuna quædam & vtilis animaduerſio in ea, quæ hactenus dicta ſunt, ad opinionem & iudicium eccleſiæ catholicæ de hac materia declarandum, nimirum, Quod magna reuerentia ſapientiæ & auctoritati eius debeatur in omnibus eiusmodi controuerſis diſciplinæ capitibus, cuisumodi ſunt hæc de rebaptizatione & reordinatione hæreticorum, ſchiſmaticorum aliorumque auctoritatis expertium laicorum, tum quia ſunt res diſciplinæ, tum quia in ſcriptura ſacra non videntur tam exacte & expreſſe determinata. Concilium *Nicænum* hæreticos *Meletianos* denuo ordinari, *Nouatianos* autem ſine noua ordinatione recipi iubet. Et tamen ordinationes *Meletianorum* tam bonæ erant quam *Donatiſtarum* & aliquanto magis canonicæ quam *Nouatianorum*. At enim priuatum quemque decebat ad diuerſas haſce determinationes ſeſe accommodare, nec hanc vel illam ob cauſſam diſturbare & rumpere pacem & communionem eccleſiæ, ſed auctoritati & ſapientiæ eius ſeſe ſubmittere, vt qui perſuaſus eſſe poterat, habuiſſe eam idoneas rationes & auctoritatem in vtroque caſu res ita diſponendi, prout ipſa iudicaret ad communem rei chriſtianæ vtilitatem omnium maxime facturum. Ita ſi ſanciuiſſet, vt omnes ab hæreticis vel ſchiſmaticis, vel laicis auctoritatis expertibus baptizati denuo baptizarentur, exiſtimo, ſapientem quemque & bonum virum huic regulæ diſciplinæ ſe ſubmittere debuiſſe potius, quam vt propterea communionem ſolueret eccleſiæ. Quando autem omni tempore contrarium ſtatuit, non leue crimen eſſe puto in hodiernum vſque diem, ſi quis priuatus opiniones ſuas communi

Digitized by Google

ni ſententiæ & praxi vniuerſalis eccleſiæ opponat, cuius rei effe-ctus alius eſſe non poteſt, niſi vt flammæ ſuſcitentur, diſturbe-tur pax & mentibus hominum infiniti ſcrupuli iniiciantur de ſuo ipſorum baptiſmo. Quæ damna niſi timuiſſem, numquam tam operoſum & moleſtum laborem in inueſtigandam antiquam di-ſciplinam & praxin eccleſiæ hac in re inſumſiſſem. Nunc de-mum autem tempus eſſe exiſtimo imponendi huic diſputationi fi-nem, poſtquam res omnes, quæ vlla ratione eo referri poſſunt, tanta cum diligentia pertractatæ atque illuſtratæ ſunt. Quare finem dicendi de hac materia faciam, ſi pars aduerſa me quiete pergere ſiuerit in opere magis neceſſario (in quo iam progreſſus quos-dam feci, nec, mea quidem ſententia, ſine generali eccleſiæ com-modo & approbatione) quam primum paucas quasdam difficul-tates de ordinationibus, baptiſmis & communione hæreticorum diſcuſſero, quæ intelligenti lectori fortaſſis occurrerint.

CAPVT SEPTIMVM.

Reſolutio quarumdam difficultatum de communione hæreticorum & de illorum baptiſmis atque ordinationibus.

§. I.

Num liceat communionem habere cum ſacerdotibus hæreticis, antequam gradu ſuo deiecti ſint.

PRIMA difficultas ſuboriri poteſt de communicatione cum ſacerdotibus hæreticis. Nam ſi ſecundum doctrinam veterum non ſunt legitimi & vera auctoritate præditi ſacerdotes, ſed tantum laici aut laicis adhuc inferiores; illicitum videtur eſſe, communionem cum ipſis in vllo actu miniſteriali habere, & tamen duobus in caſibus fere neceſſe eſſe videtur id fieri. 1) Quum nondum plane detecti aut cenſura adfecti ſunt ab eccleſia. 2) Quum vniuerſa quædam eccleſia in hæreſin incidit nec inueniuntur niſi eiusmodi ſacerdotes, cum quibus communio habeatur. Prior caſus non habet multum difficultatis. Veteres enim concedunt, antequam hæretici prorſus manifeſti fiant, conuincantur & cenſura adficiantur ab eccleſia, poſſe homines cum

illis innocenter communicare. Sæpiſſime hoc accidit gliſcente hæreſi *Ariana*. Hæretici præ ſe ferebant, ſe eſſe catholicos, occultantes ſe ſub verbis catholicis fidemque ſuam iisdem ſymbolis & verborum formulis, quibus vtebantur catholici, profitentes eodem tempore, quo ſenſum illis æquiuocum & hæreticum tribuebant. Hoc ſubtile artificium, hic dolus malus *Arianorum* erat, qui ab *Euſebio*, epiſcopo *Nicomediæ* anteſignano ſuo, *Euſebiani* vocabantur, per omnem ætatem *Conſtantini*, & quorumdam ex illis tempore *Conſtantii*. Non audebant ſynodo *Nicænæ* formaliter & directe ſeſe opponere, & idcirco ſymbolo eius vtebantur loquentes & docentes, ſicut reliqui catholici, ſanorum verborum forma, ſatis habentes, ſi ſenſum ſuum priuatum & hæreticum illis adfingerent. Immo vero multi eorum, quum tempore *Conſtantii* impetraſſent, vt vocabulum *conſubſtantiale* ex ſymbolo expungeretur ſub prætextu pacis, nondum planis verbis plebi blaſphemias *Arianas* proponere audebant, ſed verbis ſcripturæ loquebantur & phraſibus, quæ fidem catholicam exprimere videbantur, quas populus vere catholico ſenſu intelligebat, dum iſti fallacem & inſidioſum ſenſum illis admiſcebant. Quamuis igitur iſti homines hæretici eſſent coram Deo, non erant tamen tales in oculis populi, qui honeſte quidem iudicabat, ipſos ſentire ſicuti loquerentur, ſine vllo fraudulento & ambiguo ſenſu. Et eousque populus cum illis communicans excuſari poſſe credebatur, quia non communicabat cum illis in erroribus, ſed ex animi ſui intentione tantum in fide catholica. Quando autem hæretici ſemel detecti erant & conuicti, non amplius licebat populo cum illis ſeſe coniungere, ſed fugiendi erant tamquam lupi in veſtimentis ouium, & vitandi vt miniſtri antichriſti & angeli Satanæ, qui diabolica aſtutia & prauitate ſe ipſi transfigurauerant in angelos lucis. Ita hanc difficultatem diluit HILARIVS, reſpectu maxime habito ad cauſſam *Auxentii*, epiſcopi *Ariani Mediolanenſis* & *Vrſatii* nec non *Valentis*, qui orthodoxe loqui videri volebant, fidemque ſuam eiusmodi verbis profitebantur, quæ nihil niſi antiquam catholicam doctrinam continere videbantur, inſidioſum autem ſenſum parturiebant, quem innocens populus non ſemper poterat detegere. *Tribuunt*, in-

quit

Digitized by Google

quit HILARIVS [a] *CHRISTO DEI nomen, quia hoc & hominibus ſit tributum. Fatentur Dei vere filium, quia ſacramento baptiſmi vere Dei filius vnusquisque perficitur. Ante tempora & ſæcula confitentur, quod de angelis & diabolo non eſt negatum. Ita DOMINO CHRISTO ſola illa tribuuntur, quæ ſunt angelorum propria vel noſtra. Ceterum quod DEO CHRISTO legitimum & verum eſt, CHRISTVS DEVS verus, id eſt, eadem eſſe FILII, quæ PATRIS, diuinitas denegatur. Et huius quidem vsque adhuc impietatis occaſio per fraudem perficitur. Vt iam ſub antichriſti ſacerdotibus CHRISTI populus non occidat, dum hoc putant, illi fidei eſſe, quod vocis eſt: Audiunt DEVM CHRISTVM, putant eſſe, quod dicitur: Audiunt FILIVM DEI, putant in DEI natiuitate ineſſe FILII veritatem. Audiunt ante tempus, putant, id ipſum ante tempora eſſe, quod ſemper eſt. Sanctiores ſunt aures plebis, quam corda ſacerdotum.* Eatenus igitur communicabant cum hæreticis, quod eos putabant eſſe orthodoxos & ſinceros, prout externus verborum ſenſus ferebat. Poſtquam autem ſemel declaratum illis erat, eos vere hæreticos eſſe, tum HILARIVS ſic illos compellabat: *Vnum moneo, cauete antichriſtum* [b]. *Male enim vos parietum amor cepit, male eccleſiam DEI in tectis ædificiisque veneramini, male ſub his pacis nomen ingeritis. Anne antiquum eſt, in his antichriſtum eſſe ſeſſurum? Montes mihi & lacus & ſyluæ, & carceres & voragines ſunt tutiores: in his enim prophetæ, aut manentes, aut demerſi, DEI ſpiritu prophetabant. Abſiſtite itaque ab Auxentio, Satanæ angelo, hoſte CHRISTI, vaſtatore perdito, fidei negatore, quam ſic eſt regi profeſſus, vt falleret: ſic fefellit, vt blaſphemaret. Congregat nunc ille, quas volet, in me ſynodos, & hæreticum me, vt ſæpe iam fecit, publico titulo proſcribat, & quam volet iram in me potentium moliatur: mihi certe ille numquam aliud, quam diabolus erit, quia Arianus eſt. Neque pax aliquorum vmquam optabitur, niſi eorum, qui ſecundum patrum noſtrorum apud Nicæam tractatum anathematizatis Arianis, CHRISTVM DEVM verum prædicabunt.* Ex hoc vno exemplo (cui plura

(a) Hilar. contr. Auxentium p. 102.
(b) Ibid. in fine.

alia poſſem addere) facile ad iudicandum eſt, quatenus populo licere creditum ſit communionem habere cum hæreticis nondum manifeſtatis, & vbi vincula iſtius communionis rumpere debeant, nimirum ſi hæretici ipſi ſe aperte declarent & de erroribus ſuis contra fidem catholicam conuincantur, tum non longius illis, tamquam ſacerdotibus DEI adhærendum, ſed illos vitandos eſſe vt ſacerdotes antichriſti, vt angelos Satanæ & vaſtatores fidei, cum quibus nulla pax tuto coli poſſit, licet in poſſeſſione ſint eccleſiarum.

§. II.

Num licitum ſit communicare cum hæreticis, ſi vniuerſa quædam eccleſia in hæreſin inciderit?

Si vero vniuerſa eccleſia hæretica fiat, an tum licitum erit illis ſe coniungere? Reſpondeo, Si per vniuerſam eccleſiam intelligatur vniuerſa eccleſia catholica, de illa quidem ſic non eſt ſtatuendum. Nam vniuerſa catholica eccleſia numquam penitus in damnabilem aliquam hæreſin implicata fuit. Quum longe lateque dominaretur *Ariana* factio, multum omnino aberat, vt tota eccleſia *Arianiſmum* amplecteretur, quemadmodum vir quidam doctus [c] contra eos, qui ita perſuaſi erant, ſolide demonſtrauit. Et vulgaris tantum error eſt, quando concilium *Ariminenſe* concilium epiſcoporum *Arianorum* fuiſſe & vniuerſus orbis dehinc *Arianus* factus dicitur. Etſi enim teſtimonium HIERONY-

(c) Bull. defenſ. fid. Nicæn. in epilogo (p. 513. edit. Amſtelod. MDCLXXXVIII. 4to) Atqui, inquies, ſi tam prorſus heterodoxa fuit Arii opinio, qui potuit breui tempore, poſtquam exorta fuit, in tantum præualere, vt totus pene orbis chriſtianus fieret Arianus, quemadmodum conqueſtus eſt Hieronymus? Reſpondeo, ſi Arianum fieri, ſit genuina Arii dogmata amplecti, verum non eſſe (quod pace Hieronymi dictum ſit) maximam chriſtianorum partem factam vmquam fuiſſe Arianam. Conſtantii quidem temporibus & aliquanto poſt quam plurimi, præſertim in oriente, Arianos amplexi ſunt; ipſum vero Arianiſmum pauciſſimi, ad ceteros comparati. Quippe homines falſiſſimi, niſi vbi idoneos inuenerint auditores, impia dogmata celarunt, fidemque ſuam fere profeſſi ſunt verbis, quæ antiquam & catholicam ſententiam præ ſe ferrent: indeque factum fuit, vt pro catholicis pene vbique haberentur, atque agniti eſſent, etiam ab iis, qui alioqui germana ipſorum placita ex animo deteſtati ſunt. cetera.

MI

MI pro hoc adſerto communiter adfertur, ego tamen antehac [*d*] occaſionem habui oſtendendi contrarium ex ipſo HIERONYMO, qui epiſcopos *Ariminenſes* tamquam epiſcopos catholicos defendit, eosque fraudulenter tantum ab *Vrſatio* & *Valente* deceptos dicit, qua de re etiam HILARIVS conqueritur, qui vere catholicos eos fuiſſe & ſymbolum catholicum concilio adhibuiſſe eique in ſenſu catholico ſubſcripſiſſe adſeuerat, tametſi aſtuti iſti *Ariani* doloſum & ambiguum ſenſum ei dederint. Quod ſimulatque epiſcopi catholici intellexiſſent, eos fraudem iſtam deteſtatos a communione eorum prorſus abhorruiſſe. Quod euidenti argumento nobis eſt, non omnino vniuerſum orbem chriſtianum *Arianiſmo* fuiſſe infectum. Neque oſtendi poteſt, in denſiſſimis papatus tenebris vniuerſam eccleſiam catholicam errorum papiſticorum fecibus fuiſſe immerſam. Nam, vt ne quid de eccleſiis orientalibus dicam, quæ iugo & tyrannidi pontificis *Romani* ſeſe numquam ſubiecerunt, in priore huius *hiſtoriæ ſcholaſticæ* parte oſtendi, fuiſſe ingentem numerum inter *Albingenſes*, qui ſuperſtitioni & corruptelis *Romanis* numquam ſubſcripſerint aut adſenſi ſint. Neque vllum ex aduerſariis meis inuenio, qui hoc in dubium vocare auſus ſit. Quare ſi quis vniuerſam catholicam eccleſiam vllo vmquam tempore in damnabilem aliquam hæreſin incidiſſe ſtatuerit, is id ſine vllo fundamento ſtatuere putandus erit. Si autem per vniuerſam eccleſiam intelligatur tantum congregatio quædam eccleſiæ particularis, cuiusmodi eſt *Romana*, tum abſurdum non eſt ſtatuere, talem vniuerſam eccleſiam in damnabilem hæreſin labi poſſe. Et ſi tunc quæſtio eſt, An licitum ſit in talis eccleſiæ hæreticæ communionem ſe adgregare? Facile id reſolui poterit per ante memoratam reſponſionem HILARII. Si nimirum homines hæreſium, quæ in tali eccleſia fouentur, non habent notitiam, tunc communio cum illa eſſe poteſt innocens, qualis communio *Arianorum* epiſcoporum illis catholicis fuit, quorum meminit HILARIVS. Si vero hæreſes notæ ſunt, communio ſacerdotum hæreticorum fugienda & catholica communio tenenda eſt cum reliquis in eccleſia, in ſpirituali cum illis vnione, ſi quis opportunitate caret corporaliter illis ſe adiungendi. At enim ſi homi-

(*d*) Origin. eccleſ. lib. VI. cap. III. n. X.

nes ex ignorantia inuincibili hæreticis adhæreſcant, quos ex quodam iudicii defectu orthodoxos & innocentes credunt (quæ forte caliginoſis paparus temporibus multorum hominum conditio fuit & adhuc hodie eſſe poteſt in multis regionibus, in quibus nihil præter pontificiam ſuperſtitionem inuenitur); quam veniam Deus iſtiusmodi ignorantibus daturus ſit, ipſe omnium optime nouerit, nec noſtrum eſt audacter determinare. Eccleſia ſemper diſcrimen fecit inter hæreſiarchas eorumque ſectatores; inter duces & populum; et inter eos, qui in eccleſia nati & educati poſtea ad hæreſin defecerant, & illos, qui errores ſuos a parentibus ſuis traditos hauſerant. Adeo VT AVGVSTINVS, magna ductus caritate, indulgentiam aliquam nonnullis defenſoribus errorum tribuendam iudicet quando ait [e]: *Qui ſententiam ſuam, quamuis falſam ac perverſam, nulla pertinaci animoſitate defendunt, præſertim quam non audacia præſumtionis ſua pepererunt, ſed a ſeductis atque in errorem lapſis parentibus acceperunt, quærunt autem cauta ſollicitudine veritatem, corrigi parati quum inuenerint, nequaquam ſunt inter hæreticos deputandi.* Exiſtimat AVGVSTINVS, mea quidem opinione, non habere eos ipſam hæreſis naturam in ſe, faſtum & obſtinationem animi, quo primi deceptores laborare ſolent, adeoque poſſe fortaſſis habere Deum propitium, qui norit animi eorum ſinceritatem, & nos poſſe benigne de illis iudicare eo ipſo tempore, quo haud licitum eſſe exiſtimamus ad eorum ſocietatem nos adiungere.

§. III.

An vlla ratione licitum ſit deſiderare baptiſmum hæreticorum.

ALIA difficultas oriri poteſt de recipiendo baptiſmo ex manibus ſacerdotis hæretici, vbi catholicus ſacerdos ad dandum illum inueniri nequit. Num quis hoc in caſu potius ſine baptiſmo mori, quam ex manibus iſtius ſacerdotis ſuſcipere debet? Nihil prorſus difficultatis hæc quæſtio habet in caſibus ordinariis. Nam antiqua regula plana & perſpicua eſt, Quod, vbi ſacerdos catholicus haberi poſſit, nulli ad manifeſtam hæreſin [f]

(e) Auguſtin. epiſt. CLXII. ad epiſc. Donat. p. 277.

(f) Concil. Ilerd. can. XIII. Catholicus, qui filios ſuos in hæreſi baptizandos obtulerit oblatio, illius in eccleſia nullatenus recipiatur.

adire

Digitized by Google

adire liceat ſub pœna excommunicationis. Si quis dixerit, *Conſtantinum* imperatorem baptizatum fuiſſe ab *Euſebio*, epiſcopo *Nicomedienſi*, qui *Arianus* fuerit: Reſpondeo, *Euſebium* catholicum ſeſe profeſſum eſſe, quoad vixerit *Conſtantinus*, nec aliter potuiſſe metu exilii; vt adeo *Conſtantinus* baptiſmum ab eo non expetierit, niſi perſuaſus, eum eſſe catholicum; et ſi *Euſebius* præuaricatus & clandeſtinus hæreticus fuit, hoc nihil ad *Conſtantinum*, qui eum pro catholico habuit & cum animi ſimplicitate baptiſmum ab illo, tamquam catholico, non tamquam *Ariano*, deſideraui. Alioquin enim intelligentia & ratione comprehendi non poſſet, quomodo princeps iſte, tanto zelo adverſus *Arianiſmum* incenſus, contra regulam eccleſiaſticam *Ariano* ſe baptizandum obtulerit in ordinario caſu, vbi plures alii epiſcopi catholici ad hunc actum procurari potuiſſent. At vero difficultas quæſtionis eſt in extremæ neceſſitatis caſibus, ſi quis natus eſt, vel viuit in regione, in qua non niſi hæretici reperiuntur, adeoque aut ſine baptiſmo mori, aut ab illis eum recipere neceſſe habet. Quid faciendum eſt in tali neceſſitate? AVGVSTINVS hanc quæſtionem perſpicue reſoluit ſine hæſitatione. *Si quem forte*, inquit, *coëgerit [g] extrema neceſſitas, vbi catholicum, per quem accipiat, non inuenerit, et in animo pace catholica cuſtodita, per aliquem extra catholicam vnitatem acceperit, quod erat in ipſa catholica vnitate accepturus, ſi ſtatim etiam de hac vita migrauerit, non eum niſi catholicum deputamus. Si autem fuerit a corporali morte liberatus, quum ſe catholicæ congregationi etiam corporali præſentia reddiderit, vnde numquam corde diſceſſerat, non ſolum non improbamus, quod fecit, ſed etiam ſecuriſſime veriſſimeque laudamus. Quia præſentem Deum credidit corde ſuo, vbi vnitatem ſeruabat, et ſine ſancti baptiſmi ſacramento, quod vbicumque inuenit, non hominum ſed Dei eſſe cognouit, noluit ex hac vita migrare. Si quis autem, quum poſſit in ipſa catholica eccleſia accipere, per aliquam mentis peruerſitatem eligit in ſchiſmate baptizari, etiamſi poſtea venire ad catholicam cogitat, quia certus eſt, ibi prodeſſe ſacramentum, quod alibi accipi quidem poteſt, prodeſſe au-*

Hieron. contr. Lucifer. cap. V. Sciens ab hæreticis baptizatus, erroris veniam non meretur.

(g) Auguſtin. de bapt. lib. I. c. II.

tem

tem non poteſt: Procul dubio peruerſus & iniquus eſt, *et tanto pernicioſius quam ſcientius.* Idem reſponſum AVGVSTINVS dat, ſi quis baptiſmum receperit à ſchiſmatico in extremo moris periculo conſtitutus. *Poteſt*, inquit [*b*], *ſalubriter accipere a ſeparato, ſi ipſe non ſeparatus accipiat: ſicut plerisque accidit, vt catholico animo & corde ab vnitate pacis non alienato, aliqua neceſſitate mortis vrgentis in aliquem hæreticum irruerent & ab eo CHRISTI baptiſmum ſine illius peruerſitate perciperent, & ſiue defuncti, ſiue liberati nequaquam apud eos remanerent, ad quos numquam corde tranſierant.* Vt adeo neceſſitas multas res innoxias & licitas faciat, quæ extra neceſſitatem per leges diuinas & humanas prorſus illicitæ ſunt & vetitæ. Reſolutio huius quæſtionis forte quodammodo vtilis eſſe poteſt iis omnibus, qui baptizantur in regionibus, vbi eccleſia hæreſi & ſchiſmate implicata eſt; nec non illis, qui infantes baptizantur, per vim parentum ſuorum oblati hæreticorum vel ſchiſmaticorum baptiſmo, quem in ipſa eccleſia habere poterant. Etiamſi parentes neceſſitatis excuſationem adferre non poſſint, infantes tamen forte poterunt, & eccleſia accipere poterit excuſationem eorum, ſi parentum ſuorum deteſtentur iniquitatem & vere atque ex animo ad eccleſiæ catholicæ vnitatem reuertantur.

§. IV.

Num ordinationes hæreticorum & ſchiſmaticorum ſuſcipi poſſint ab eccleſia ſine noua ordinatione.

VLTIMA & maxima difficultas videtur eſſe circa ordinationes hæreticorum & ſchiſmaticorum & gradu motorum epiſcoporum, quibus auctoritas ordinandi adimitur. Si enim non ſunt vera auctoritate præditi miniſtri eo in ſtatu, ſed tantum, ſi vel optime de illis ſtatutum fuerit, in communione laica; vti non habent auctoritatem baptizandi, ita nec iuſtam auctoritatem in

(*b*) Aug. de bapt. lib. VI. cap. V. Vid. lib. VII. cap. LII. vbi ita diſſerit: *Illi ab eis vtiliter accipiunt, qui non ipſis corde* & moribus, ſed *ſanctæ domui copulantur.* Qui autem ſeparationes, non magis in domo, quam ex domo ſunt, neque omnino vtiliter habent, neque ab eis vtiliter accipiunt, niſi forte accipiendi neceſſitas vrgeat & *accipientis animus ab vnitatis vinculo non recedat.*

tali

Digitized by Google

tali ſtatu habere poſſunt ordinandi. Tunc vero quæſtio eſt, Quid? Si ordinauerint in eiuſmodi ſtatu? Quam vim habent ordinationes eorum? Quomodo eccleſia clericos ſic ordinatos recepit? An omnino reſcidit ordinationem illorum nouamque illis tribuit; an vero ſuppleuit tantum ea, quæ in illis deficiebant, addens auctoritatem ſuam & mandatum? Reſpondeo, Eccleſia ſua vtebatur libertate, vt vel reciperet vel repudiaret eiuſmodi ordinationes, prout expedire & maxime neceſſarium eſſe in re præſenti iudicabat. Recipiebat ordinationes *Nouatianorum* & *Donatiſtarum* ſine reordinatione eodem tempore, quo ordinationes *Meletianorum* reiiciebat, nec cuipiam de clero eorum permittere volebat, vt in eccleſia publice miniſtraret ſine noua ordinatione: et *Meletius* tamen, auctor *Meletianorum*, fuerat aliquando legitimus archiepiſcopus in eccleſia, ſi hoc ad dandam ordinationibus eius perpetuam auctoritatem fuiſſet ſatis. *Nouatianus* autem, pater *Nouatianorum*, & *Maiorinus*, primus fundator *Donatiſtarum*, numquam fuere rite ordinati epiſcopi in eccleſia, nec conſequenter veram & legitimam auctoritatem ordinandi alios habuerunt. Alia igitur ratio fuerit oportet, cur eccleſia benigniorem ſe præbuerit *Nouatianis* & *Donatiſtis*, quam quidem *Meletianis*. Neque enim fieri id potuit, quod ordinationes *Nouatianorum* & *Donatiſtarum* primitus magis authenticæ & ratæ fuerint quam aliæ, ſiquidem ex obſeruatione, quam in hiſtoriam vtrorumque feci, apparet, eas potius fuiſſe minus authenticas, vtpote deriuatas ab iis, qui ipſi numquam veri epiſcopi conſecrati fuerint in eccleſia. Fundamentum autem & ratio rei hæc videtur eſſe: Eccleſia nullos vnquam ex his tribus ſectis pro legitimis miniſtris, hoc eſt, pro epiſcopis, ſacerdotibus vel diaconis habuit, ſed tantum pro laicis ſecundum regulam & diſciplinam tunc obtinentem; quia autem externam formam ordinationis, perinde ac baptiſmi externam formam, retinebant, quamuis haud nihilo plus auctoritatis iſtam quam hunc conferendi haberent, eccleſia ſua vtebatur libertate vel prorſus reiiciendi vel auctoritate ſua confirmandi eorum ordinationes, quemadmodum ad reuocandas iſtas ſectas, vel ad promouendam ſuam ipſius ſalutem & pacem, neceſſitate rei ſic requirente, facere

credebat. Quare ordinationes *Meletianorum* reiiciebat, nec eorum vllum ad officia in eccleſia obeunda admittebat ante, quam nouam ordinationem ſuſcepiſſet; quia cum *Arianis* fecerant ſocietatem & ſeueriorem commeruerant cenſuram. Erant quoque ſecta tantum nouitia, non inueterata nec longe diſperſa, et idcirco facilius adduci poterant, vt diſciplinæ eccleſiæ ſeſe ſubmitterent. *Nouatiani* autem & *Donatiſtæ* numquam partes ſecuti erant *Arianorum*, ſed generatim cum eccleſia contra illos ſe coniunxerant, eaque propter eccleſia ad tractandum illos benignius paullo propenſior erat. Accedit, quod ſectæ erant inueteratæ & per multas orbis chriſtiani partes diſperſæ, magnumque robur nactæ, ita vt exigua ſpes eſſet, fore, vt per ſeueritatem & rigorem diſciplinæ ad vnitatem eccleſiæ reducerentur. Hinc eccleſia, rebus ita ſeſe habentibus, vt eos magis generatim lucrifaceret, maxime conducere ad publicum religionis commodum credebat, de rigore diſciplinæ ſuæ, hac quidem occaſione, aliquid remittere, quod alias haud fuiſſet licitum præterquam pacis cauſſa. Neque enim per diſciplinæ ſeueritatem quispiam, ab hæreticis ordinatus vel baptizatus, virtute priſtinæ vel nouæ alicuius ordinationis vmquam admitti poterat ad dignitatem clericalem in eccleſia. At vero grauibus de cauſſis & ſapienti conſilio eccleſia nonnumquam regulas ſuas migrabat, et alios quidem per nouam ordinationem, alios vero ſine noua ordinatione admittebat, vtriſque autem nouum mandatum nouamque auctoritatem dabat, quam non habuerant nec habere poterant in hæreſi vel ſchiſmate. Extra eccleſiam enim nulla erat iuſta vel baptizandi vel ordinandi auctoritas, quemadmodum ſupra ſatis demonſtrauimus; ſed rata harum rerum adminiſtratio ad ſolos miniſtros eccleſiæ ſpectabat. Si quæratur, Quomodo eccleſia illos ad exſequenda officia ſua admittere potuerit ſine noua ordinatione? Reſpondeo, Ex eodem fundamento, quo ipſos admiſit ſine nouo baptiſmate. Nam externa ordinationis forma data illis erat antea, licet a perſonis, auctoritatem dandi illam non habentibus. Et quamuis nihil iuſtæ auctoritatis ab ordinatoribus iſtis, qui ipſi auctoritate carebant, conferri poſſet, eccleſia tamen non ducebat conſultum, in tali rerum ſtatu, externam ordinationis formam ſemper repetere, ſed tantum per legitimam ſuam auctori-

auctoritatem & poteſtatem ipſis conceſſam ea ſupplebat, quæ in illa deſiderabantur, id quod ad conſummandam imperfectam & auctoritate deſtitutam ordinationem ſufficere credebatur; perinde vt vnctio chriſmatis ſiue impoſitio manuum in confirmatione ad confirmandum imperfectum & auctoritate deſtitutum baptiſmum putabatur ſufficere. Cur vero eccleſia hanc methodum non obſeruarit in omnibus hæreticis, ad clericalem dignitatem recipiendis, ſine noua ordinatione? Cur *Meletianos* aliosque non admiſit ſine reordinatione æque ac *Novatianos* & *Donatiſtas?* Reſpondeo, Quia hæc res prudentiæ & ſapientiæ fuit, et eccleſia auctoritate ſua & iuſta libertate in ratione munera ſua aliis extra eccleſiam delegandi vſa eſt, vti pro ſapientia ſua ad reuocandos hæreticos pacemque ſuam conſeruandam omnium maxime conducere iudicauit. Qui finis præcipuus erat, quo rationem omnem in vniuerſis diſciplinæ ſuæ partibus referebat. Præterea non niſi iuſtum & æquum eſt, vt ipſam eccleſiam ſinamus diiudicare, quid in iſtiusmodi caſibus omnibus fieri oporteat. Et ſi homines hac regula ſe regi atque gubernari demiſſe paſſi fuerint, non opus erit nobis longiore diſputatione de rebaptizandis iis, qui baptiſmum auctoritatis expertem ſiue ab hæreticis, ſiue ab aliis laicis ſuſceperunt, quandoquidem id ipſum vniuerſali eccleſiæ catholicæ conſenſu & praxi determinatum eſt in prioribus ſex generalibus conciliis & reliquis omnibus, quæ hac de re quiddam dixerunt, ſi ab illis æui *Cyprianici* diſceſſeris, quæ aduerſus concordans eccleſiæ omnis æui iudicium non ſatis ponderis habent.

Digitized by Google

APPENDIX
CONTINENS
QVASDAM ANIMADVERSIONES IN AVCTOREM SECVNDAE PARTIS DE INVALIDO BAPTISMO LAICORVM.

CAPVT PRIMVM.

RAtio compendiaria finiendi cum hoc auctore contro-verſiam de baptiſmo auctoritatis experte, dum ſumma antiquæ diſciplinæ eccleſiæ ignoratio, in qua verſatur, oſtenditur, quando veteres hæreticos, vbi ad ſtatum laicorum illos redegit eccleſia, vera auctoritate præditos ſacerdotes in ipſo miniſterii actu fuiſſe ſtatuit.

QVVM antegreſſam diſſertationem abſoluiſſem, incidit in manus meas ſcriptum anonymum, quod vocatur *Secunda pars de inualido baptiſmo laicorum* : in quo auctor oſtendere adlaborat, antiquam eccleſiam catholicam nullam vmquam legem, traditionem aut conſuetudinem habuiſſe, vnde demonſtrari poſſit, baptiſmorum a perſonis, ab epiſcopo ad baptizandam haud delegatis, datorum validum pretium : Omnis probata ex IOSEPHI BINGHAMI *hiſtoria ſcholaſtica baptiſmi laicorum*, aliisque documentis ab hoc hiſto-

Digitized by Google

hiſtorico non productis. Non licebit mihi amplius hunc aucto-rem appellare nomine LAVRENTII: vehementer enim de irreverentia mea (vti id vocare amat) iraſcitur, quod hoc feci antea, quum tamen non induxerim animum in eo ipſum offendere, quod quotidie faciunt amiciſſimi eius, qui in publicis hominum congreſſibus de ipſo honorifice & reuerenter loquentes hanc appellationem adhibent. Enim vero vir ille bonus aliis de cauſſis mihi ſuccenſet, & idcirco omnem occaſionem arripit iram & odium in me ſuum euomendi, quod tam inurbanus ſum, vt in hiſtoria & diſciplina eccleſiaſtica intelligentiam ſua quidem ipſius maiorem præ me feram, & quod in corrigendis eius erroribus & abſurdis quibusdam opinionibus earumque periculoſis conſequentiis detegendis paullo liberius agam. Quomodocumque autem res ſe habet, nec mihi, nec lectori amplius moleſtus ero hoc nomine, ſed rationibus cauſſæ eius inſiſtam & oſtendam, ipſum in ſenſu & praxi eccleſiæ catholicæ (quidquid de conciliis & patribus gloriatur, quidquid etiam ex generali omnium amicorum ſuorum auxilio lucratus ſibi videtur) tam grauiter hallucinatum eſſe, quam ſi dicat, propoſitionem maiorem eſſe propoſitionem minorem ſeu adſumtionem. Quare dummodo manifeſtos errores ingenue deponere velit, controuerſiæ noſtræ finem & exitum facile reperiemus, nec ipſe amplius lectoribus ſuis tam plenis tædii narrationibus ex hiſtoria antiqua fruſtra moleſtus erit. Ego de eo ſic non ſtatuam, vti quidem ipſe de doctis aduerſariis ſuis (*præfat. p. 2.*) ſtatuit "Si falſa argumenta ad de-" fendendum errorem attulerint, ſe iſtam eorum methodum non " pro nudo errore, ſed propter magnam eorum eruditionem ac " doctrinam pro re multo peiore habiturum". Maior eſt meus in ipſum amor quam vt hoc facere mihi permittat, tametſi amor eius in alios tam exiguus ſit ſibique perſuadeat, ſi propoſitionem minorem in maiorem conuertat, & hoc ipſo *Luciferum* teſtem faciat aſſertionis, quam ne ſomniauit quidem vmquam, hoc eſſe erratum aliquod tolerabile. Duo autem ſunt, quæ non poſſum non magnopere mirari, 1) tam eruditum tamque acutum ingenio atque prudentia hominem, qualis eſt D. GEORGIVS HICKESIVS, commentarios eius ſtudioſe legiſſe, neque tamen tantum hallucinationum cumulum in illis animaduertiſſe prius, quam aduerſarius

quidam eas benignius detexerit. 2) Hunc auctorem tam ſeuerum & acrem eſſe in reprehendendis aliorum hominum conſiliis, cui tantum ingenuitatis & caritatis opus eſt ad benignam ſuorum ipſius conſiliorum interpretationem. Ad hoc enim ſatis quisque doctrinæ habet, vt verba *Anglicani* cuiusdam ſcriptoris recte tranſcribat; quæ ſi quis in opinionis ſuæ gratiam perperam tranſcripſerit, annon peruerſus quidam & male adfectus cenſor peſſima quæque ſuſpicabitur illudque plus quam errorem eſſe interpretabitur, ſi externam iſtiusmodi ſpeciem conſilii habeat lectoribus ſuis imponendi? Iam vero ſi auctori noſtro volupe non eſt malis ſuſpicionibus adſpergi, tantum candoris atque amoris habere eum erga alios oportebat, vt iis ſine cauſſa eosdem ne moveret, illosue depingeret tanquam impulſores hæreticorum, ſchiſmaticorum & illorum, qui chriſtiani ſacerdotii neceſſitatem & CHRISTI auctoritatem in hac terra, omnemque adeo reuelatam religionem ſublatam velint; quæ ſunt beneuolæ eius ſuggeſtiones, ſub finem *præfationis* p.21. de principiis eorum, qui id ſolum agunt, vt principia & praxin eccleſiæ catholicæ aduerſus heterodoxias & nouas opiniones ipſius defendant. Quidam ex his doctis viris, quos ita depingit, hæreticis & ſchiſmaticis tanto ſtudio ſeſe oppoſuerunt, & pro chriſtiano ſacerdotio, auctoritate CHRISTI in terra & reuelata religione tam erudite tamque ſapienter ſcripſerunt, quam nec ille, nec quisquam ex adiutoribus eius vix gloriari poteſt ſe feciſſe. Non nihil tamen, ſiue vere ſiue falſo, aduerſus eorum integritatem monendum erat, vt iuniores theologiæ cultores a lectione & conſideratione operum, quæ ediderunt, deterrerentur, quaſi ipſe ipſiusque amici ii eſſent, qui poſt mille & ſeptingentorum annorum experientiam ſanam eos theologiam ſoli docere poſſent. Ego autem publice demonſtrabo, plura eum in honorem & incitamentum hæreticorum & ſchiſmaticorum magisque ignominioſa in veram chriſtiani ſacerdotii poteſtatem auctoritatemque eccleſiæ (cuius defenſionem præ ſe fert) dixiſſe, quam vllus eorum dixerit, qui eccleſiæ poteſtatem & auctoritatem aduerſus eum publicis ſcriptis defenderunt.

Vt ad rem ipſam accedam propius, hoc intelligo: Auctor iterum ac ſæpius in præfatione ſua & libro adſerit, Quod ſecundum

dum veteris eccleſiæ diſciplinam hæreticis & ſchiſmaticis, etiam ſi ab eccleſia abſciſſi de eaque proiecti fuerint, licuerit eſſe veris & legitimis ſacerdotibus, auctoritate plenaque poteſtate & iure baptizandi gaudentibus, & quod ex hoc ſolo principio eccleſia baptiſmum eorum valere iuſſerit, quia tum fuerint ſacerdotes, mandatum habentes, non vero in conditione laicorum conſtituti.

EGO autem contra ea omni adſeueratione adfirmo, vtramque illam adſertionem æque falſam eſſe, ac ſi quis nigrum album, aut maiorem propoſitionem minorem eſſe dixerit. Si hic auctor cum mediocri ſaltem ingenuitate & candore antecedentem diſſertationem percurrere voluerit, intelliget, ſibi de duobus ſpecialioribus capitibus, quæ aduerſus ipſum tueor, cumulatiſſime eſſe ſatisfactum. Quæſtiones ad rem geſtam attinent, vnde tota controuerſia agitatur & dependet. Vtrum videlicet hæretici & ſchiſmatici, cenſuris eccleſiæ ſubiecti, crediti fuerint ſacerdotes in ipſa ſacerdotalis muneris geſtione conſtituti, plenaque poteſtate, auctoritate & iure baptizandi prædıti, an vero officii ſibi antea demandati adminiſtratione & auctoritate priuati & in ſtatum laicorum redacti fuerint? Deinde, Ex quo fundamento eccleſia iſtorum hominum baptiſmos ſuſceperit? (ipſam enim illos reuera ſuſcepiſſe ex hoc illoue principio, extra controuerſiam poſitum eſt) ſed quæſtio eſt, Vtrum illos ſuſceperit tamquam baptiſmos legitimorum veraque auctoritate præditorum, neque adeo negotii accepti geſtione orbatorum ſacerdotum, an vero tamquam baptiſmos ſacerdotum, nomen quidem & officium ſacerdotale vſurpantium, mandato autem baptizandi priuatorum & ad conditionem laicalem redactorum? Quæ quæſtiones de re geſta ſi recte decidantur, decidetur ſimul tota controuerſia, quæ mihi cum hoc auctore eſt de ſenſu & praxi eccleſiæ antiquæ. Si enim hæretici haud meliore iure ad veram chriſtiani ſacerdotii auctoritatem gaudent, quam laici; ſi muneris olim ſibi demandati adminiſtrationem per cenſuras eccleſiæ perdunt & in ſtatum laicorum rediguntur; ſpero, hunc auctorem vel alium quemcunque faſſurum, eccleſiam in recipiendis baptiſmis, per homines in tali ſtatu conſtitutos datis, recepiſſe baptiſmos eorum, quos non veros & auctoritate præditos ſacerdotes, ſiue ſacerdotes negotium de adminiſtrando baptiſmo adhuc habentes, ſed tantum laicos reputarit.

tarit. Si quis cauillari & iocari hac de re volet, quod illi olim mandatum baptizandi acceperint, laici non acceperint, id nihil ad rem pertinebit. Si enim amittere & perdere muneris ſui functionem poſſunt, res eadem eſt, ſiue habuerint munus, ſiue non habuerint; ſiquidem actus eorum, poſtquam prouinciam ſuam perdiderunt eaque iuſte priuati ſunt, æque auctoritate & mandato eccleſiæ carent, atque illorum, quibus nullum vmquam munus ſacerdotale delatum fuit, hoc eſt merorum laicorum.

Iam vero hæc ipſa res eſt, quam cum hoc auctore & doctis amicis eius omnibus, ad finiendam vniuerſam diſceptationem, honeſte experiar; An iſti hæretici & ſchiſmatici ſacerdotes, quos vetus eccleſia cenſuris ſuis formaliter adfecit & ſacerdotio mouit, quoad cenſuris iſtis ſubiacuerunt ſuoque munere fuerunt exuti, crediti fuerint habere veram ſacerdotum Dei auctoritatem & munere mandato baptizandi minime priuati, non obſtante cenſura eccleſiaſtica. Auctor noſter illud adfirmat, ego ſimpliciter nego, meamque illi theſin generaliter & eo modo demonſtrabo, vt non habiturus ſit, quod opponat.

Primvm enim fatetur atque etiam profitetur (*pag. 53.*) omnes *Cyprianiſtas* in hac penitus fuiſſe opinione "Hæreticos & « ſchiſmaticos tantum fuiſſe laicos; non habuiſſe poteſtatem, au- « ctoritatem aut ius baptizandi." Eatenus perfecte conſentimus. Teſtimonia, quæ ex cypriano attulit, ſatis firma & idonea ſunt, & fere eadem, quæ ego in antecedente diſſertatione produxi. Vt adeo de opinione eccleſiarum *Cyprianicarum* non ſit amplius inter nos controuerſia, quod ad hanc quæſtionem attinet, Vtrum hæretici & ſchiſmatici, vbi cenſuris formaliter ſubiiciuntur, ſint ſacerdotes, mandato & auctoritate inſtructi, an vero laici, nullum mandatum & auctoritatem nullam habentes. Quando eccleſia pro legitima ſua poteſtate negotium illis datum ſubtrahit, non ſunt amplius ſacerdotes auctoritate prædìti, ſed tantum in ſtatu & conditione laicorum, quia eccleſia ſuam illis auctoritatem & poteſtatem ſubduxit.

Sed vero hic auctor fingit, reliquas eccleſias ætate *Cyprianica* diuerſam ab illis opinionem & diuerſam diſciplinam fouiſſe; eccleſiam quoque catholicam poſterioribus temporibus aliter de hæreticis & ſchiſmaticis ſacerdotibus ſenſiſſe eoſque pro veri nominis

minis ſacerdotibus, auctoritate & mandato inſtructis, habuiſſe, etiam vbi erroribus ſuis dediti & cenſuris eccleſiæ adfecti fuerint. Hi vero ſunt magni errores auctoris noſtri, ex quibus eum nullus ex eruditis adiutoribus ipſius vmquam eripiet. Ego autem ab eo requiro, vt aut probet adſertiones ſuas (quod eum numquam facere poſſe confido), aut fateatur ſuos errores & huic diſceptationi imponat finem, quantum ad hiſtoriam eccleſiæ attinet, atque tum per me diſputet, cum quocumque velit. Ego illi non imputo, vti quidem ipſe doctis aduerſariis ſuis imputat, errores peruerſos & deſtinatos, ſed eum inſtitutione & auctoritate aliorum, qui veteris eccleſiæ catholicæ diſciplinam ipſi non ſatis conſideraſſe videntur, in illos inductum eſſe cenſeo. Tam dilucide enim in antecedente diſſertatione, quam pro rei vllius natura fieri poteſt, tam dilucide etiam, quam quod maior propoſitio non ſit minor, demonſtraui, omnes eccleſias in terrarum orbe tempore CYPRIANI omnino eamdem, quam CYPRIANVM, opinionem de hoc ſpecialiore capite habuiſſe, Quod videlicet hæretici & ſchiſmatici ſacerdotes non ſint vere & proprie ſacerdotes (licet ſenſu æquiuoco ſic vocari poſſint) dum formaliter cenſuris eccleſiaſticis ſubiaceant; ſed quod tantum laici aut viliores laicis habendi ſint, ſi excommunicati fuerint & de eccleſia proiecti. Porro demonſtraui, eccleſiam catholicam ſequentium ætatum ab hac opinione numquam deflexiſſe, ſi de ſenſu eius ex generalium & particularium conciliorum decretis & priuatorum patrum, qui omnes in eamdem ſententiam eunt, teſtimoniis iudicare nobis liceat. Ego BRETTO & ſimul huic auctori oſtendi, CORNELIVM, epiſcopum *Romanum*, in litteris ad CYPRIANVM datis declaraſſe, hanc eſſe vnanimem quidem nec controuerſam omnium in chriſtiano orbe epiſcoporum ſententiam, Quod epiſcopi ſontes, quales ſunt idololatræ & hæretici, ſemel quidem ſollemniter declarati & cenſuris eccleſiæ ſubmiſſi, non ſint amplius putandi ſacerdotes ſed laici. Et ſi eccleſia catholica ſequentibus temporibus cum illis hac de re conſenſit, tam plenus heic conſenſus eſt, quam vllo in caſu requiri poteſt, contra horum virorum adſertiones. Nihil eorum repetam, quæ dixi ſupra, ſed addam tantummodo amplum teſtimonium AMBROSII, qui in libris ſuis de *pænitentia* contra *Nouatianos* totius eccleſiæ ſenſum de hac materia,

ria, ſacerdotali videlicet auctoritate & poteſtate, perſpicuis verbis loquitur, negans, *Nouatianos* & reliquos hæreticos omnes vllum ius vllamue auctoritatem habere obeundi actum quempiam ſacerdotalem, e.g. ligandi vel ſoluendi, ſiue retinendi & remittendi peccata. *Ius enim hoc*, inquit [a], *ſolis permiſſum ſacerdotibus eſt. Recte igitur hoc eccleſia vendicat, quæ veros ſacerdotes habet; hæreſis vendicare non poteſt, quæ ſacerdotes Dei non habet. Non vendicando autem ipſa de ſe pronuntiat, quod quum ſacerdotes non habeat, ius ſibi vendicare non debeat ſacerdotale.* Num vlla verba magis perſpicua eſſe poſſunt, quam hæc ipſa AMBROSII, vt probent, hæreticos non eſſe veros ſacerdotes ſiue ſacerdotes Dei? Aut, non eſſe veros ſacerdotes niſi in eccleſia, quantumuis *Nouatiani* & alii hæretici hoc nomen ſibi arrogent? Num quis ſententiam ſuam planius declarare poſſet contra *Nouatianos*, ſi dicere vellet, non eſſe eos ſacerdotes, quia ſint hæretici, neque adeo vllam eos ſacerdotalis auctoritatis & poteſtatis partem ſibi vendicare poſſe? Ego me vllius hominis mentem capere poſſe deſpero, ſi hæc non ſit manifeſta AMBROSII ſententia.

IAM autem quæro ex auctore noſtro, Vnde factum, vt baptiſmi ab his *Nouatianis* (qui ita diſerte non eſſe ſacerdotes, nec vllam ſacerdotalem auctoritatem ſiue poteſtatem habere declarantur) adminiſtrati, deinceps a magna ſynodo *Nicæna* & poſt illam ab vniuerſa eccleſia catholica tamquam validi ſuſcepti fuerint, eatenus quidem, vt externam formam per rebaptizationem haud repetendam duxerint? Non potuit hoc ideo fieri, quod eſſent ſacerdotes: Non enim erant ſacerdotes, neque vlla ſacerdotali auctoritate ornati, quemadmodum expreſſis verbis definit AMBROSIVS. Si igitur eorum baptiſmus admiſſus fuit tamquam validus, ex alia quadam ratione, quam quæ ex ſacerdotali auctoritate petitur, fieri oportuit, nihil enim auctoritatis habebant. Quæ res etiam oſtendit, auctoritatem baptizantis non ita ſimpliciter & abſolute, vti quidem auctor noſter ſtatuit, ad externam formam baptiſmi ex veteris eccleſiæ opinione fuiſſe neceſſariam; ſiquidem baptiſmos ſuſcepit eorum, quos non eſſe ſacerdotes, nec vlla poteſtate ſacerdotali inſtructos iudicauit, quemadmodum in hoc caſu tam euidens eſt, quam quod euidentiſſimum.

(a) Ambroſ. de pœnit. lib. I. c. II.

AVCTOR

Avctor noſter igitur ad vſitatæ exceptionis diuerticulum confugiat, oportet, vnde breuis & expedita ei erit ad hæcomnia reſponſio, Quod ambrosivs heic de *Nouatianis* & aliis hæreticis ſuam vnius, non publicam eccleſiæ, opinionem declaret. Enim vero hoc ei effugium iam præcluſi, quando vberius ac fuſius oſtendi, non fuiſſe hanc priuatam ambrosii ſententiam, ſed vocem vniuerſæ eccleſiæ; ſententiam *Cyprianiſtarum* (id quod ipſe fatetur) & ſententiam cornelii omniumque epiſcoporum per terrarum orbem tempore cypriani, quibus hac de re nulla fuerit cum cypriano controuerſia; ſententiam patrum *Ante-Nicænorum* pariter & *Poſt-Nicænorum*; ſententiam ſex conciliorum generalium & omnium conciliorum prouincialium, quæ quiddam contra hæreticos dixerunt. Hi omnes & ſinguli ambrosio illud adſentiuntur, hæreticos non eſſe veros ſacerdotes, ſiue ſacerdotes Dei, nec quidquam iuris, auctoritatis aut poteſtatis ſacerdotalis habere; ſed, ſi mandatum baptizandi ab eccleſia, ſacerdotalem auctoritatem impertiente, olim acceperint, perdidiſſe eos illam auctoritatem, vbi eccleſia per cenſuras ſuas negotium illis datum reſciderit. Tunc autem vnum & idem eſt, ſiue ſacerdotalem auctoritatem vmquam habuerint, ſiue non habuerint. Certum eſt, ipſos nullam per veteris eccleſiæ diſciplinam habuiſſe, vbi negotium illis datum reuocauit auctoritatemque illis conceſſam eripuit; id quod faciendi poteſtatem & auctoritatem ſe habere iudicabat. In tali autem caſu hæretici nihilo plus ſacerdotalis auctoritatis habebant, quam laici omni prorſus auctoritate deſtituti. Quæ omnia tam plana feci auctori noſtro, quam planum eſt, maiorem propoſitionem non eſſe minorem; et idcirco ſpero, eum iam æque ingenuum futurum, atque fuit antea, & faſſurum eſſe, ſe non conſilio lapſum eſſe in prorſus aliter repræſentanda antiquæ eccleſiæ diſciplina, quam quidem reuera fuiſſe perſpicitur, & ad quam quis oculos ſuos claudere aut valde nictare debet, vt de vera eius ratione non conuincatur.

Nolim, auctorem noſtrum mecum denuo cauillari de illis, qui nullam vmquam ſacerdotalem poteſtatem ab epiſcopo acceperunt, & dicere, ſimilem veterum hæreticorum & horum hominum eſſe rationem. Nam ſi qui muneris ſibi olim delegati functionem amittunt, nihilo plus ſacerdotalis auctoritatis habent

Digitized by Google

vi illius delegationis, quam illi, quibus nullum vmquam negotium ſacerdotale datum fuit; adeoque hoc reſpectu eorum ſimilis eſt ratio. Pars vna haud plus auctoritatis ſacerdotalis habet, quam altera; in hoc ſolum differunt, quod eorum alii numquam habuerunt poteſtatem ſiue auctoritatem; alii vero habuerunt, ſed poſtea perdiderunt; et tum in eadem conditione ſunt, in qua hi, qui eam numquam habuerunt; æquabiliter ſunt non-ſacerdotes, æquabiliter poteſtate ſacerdotali deſtituti. Hanc auctor noſter fatetur fuiſſe ſententiam *Cyprianiſtarum*; et ego ipſi oſtendi, (quod antea haud comprehendit) fuiſſe etiam generalem totius eccleſiæ catholicæ ſententiam per omnia ſæcula.

Praeterea capite ſecundo antecedentis diſſertationis obſeruaui, hæreticos *Nouatianos*, de quibus iam loquimur, non habuiſſe vmquam inter ſe veram & legitimam ordinationem epiſcopalem. Primus eorum fundator *Nouitianus* falſi nominis epiſcopus erat, non epiſcopus per omnes regulas & diſciplinam eccleſiæ catholicæ; per quam ordinatio ipſius, quam habere ſibi videbatur, irrita & nulla declarata erat ab origine. Vnde quum ipſe non eſſet epiſcopus, epiſcopalem ſeu ſacerdotalem auctoritatem contra eccleſiæ catholicæ regulas aliis dare non poterat.

Hoc ego illic ex ſatis perſpicuis documentis probaui; quibus nunc tantummodo addam teſtimonium Paciani epiſcopi *Barcinonenſis*, qui contra *Nouatianos* an. CCCLXX diuerſas epiſtolas ſcripſit, in quibus contendit, *Nouatianum* numquam legitime epiſcopum conſecratum eſſe, ſed tantum epiſcopi nomen ſibi adſumſiſſe, falſumque fuiſſe epiſcopum [b] & nullum, quia non habuerit, qui ſe ordinario iure conſecrarent, neque adeo legitimam nactus ſit ordinationem: conſecrationem eius contra omnes ordinarias regulas factam eſſe; non ordinatum fuiſſe ab

(b) Pacian. epiſt. II. ad Sempronian. Bibl. patr. tom. IV. p. 308. edit. Lugdun. MDCLXXVII. ‚Cognoſco Nouatianum ſine conſecratione legitima epiſcopum factum ideoque nec factum. Epiſt. III. p. 310. D. Nouatianus tuus, ne falſo quidem adhuc epiſcopatu ſacerdos, cetera. It. p. 310. F. Ille ex auctoritate epiſtolarum, ſedente iam Romæ epiſcopo, aduerſum fas ſacerdotii ſingularis alterius, epiſcopi ſibi nomen adſumit. Epiſt. II. p. 307. H. Quem conſecrante nullo, linteata ſedes accepit. Epiſt. III. p. 309. D. negatur Novatianus, *iure ordinario epiſcopus factus.*

epiſco-

epiſcopis prouinciæ; ſed nonnullorum, qui ſe confeſſores eſſe ſimularent, epiſtolis & inſtigatione; idque ſede non vacante ſed ab alio epiſcopo iam ante legitime occupata. Ita *Nouatianus* nomen tantum & appellationem falſi, non ius poteſtatemque veri epiſcopi habuit. Statuit idem PACIANVS, *Nouatianos* non habere veros ſacerdotes, [c] rite conſecratos. Quare licet ordinationes ſimulatas dare poſſint, & ſe ipſos vocent epiſcopos, presbyteros & diaconos, tamen eos ſolo nomine tales eſſe, ab origine deſtitutos poteſtate ſacerdotali in primo fundatore, quam habere illum oportuiſſet, vt traditam inter ſe ſucceſſionem ſacerdotum habere poſſent. Quantum igitur apparet in contrarium, hi *Nouatiani* in eadem conditione erant, in qua illi, qui nullam vmquam ſacerdotalem poteſtatem adepti ideoque in eadem claſſe, in qua laici, nihil huiusmodi poteſtatis habentes, collocandi erant. Differentia omnis eſt: Formalem ſibi ordinationem, diuinum mandatum & auctoritatem ſacerdotum ſibi arrogabant (quod meri laici in eccleſia facere non ſolent); eccleſia autem huius iuris, quod ſibi tribuebant, nulla habita ratione illos vt laicos tractabat duplici ratione, primum quidem, quia vera ordinatione & poteſtate carebant ab origine; deinde, quia etſi aliquando habuiſſent veram poteſtatem & auctoritatem, ius tamen ſuum ad ſacerdotalem auctoritatem & poteſtatem perdiderant, hæretici facti & cenſuris eccleſiaſticis ſubiecti.

EQVIDEM hunc auctorem noui dictitare *p.* 198. Quod ſynodus *Nicæna Nouatianos* agnoſcat "veros ſacerdotes non laicos; " homines deſtitutos quidem poteſtate, ſed tamen epiſcopos, ſa" cerdotes & diaconos, baptizandi mandatum habentes non re" ſciſſum nec abrogatum." Et *pag.* 202. dicit "ipſos & alios hæreti" cos & ſchiſmaticos habuiſſe legitimam eccleſiæ auctoritatem & " mandatum baptizandi." Quod quidem prorſus mirum auditu eſſet, eccleſiam per diſciplinam ſuam hæreticorum poteſtatem declarare vacuam ſuamque illis auctoritatem adimere; et ſpeciatim de *Nouatianis* pronuntiare, non eſſe eos veros ſacerdotes Dei nec habere auctoritatem ſacerdotalem, nec veram ordinationem man-

(c) Id. ep. III. p. 309. G. Veſtræ plebi vnde ſpiritum, quam non conſignat vnctus ſacerdos?

datumue ab initio; et tamen his omnibus non obſtantibus itidem dicere, vti quidem auctor rem narrat, hos ipſos hæreticos eſſe adhuc epiſcopos, ſacerdotes & diaconos, legitima eccleſiæ auctoritate nec dum reſciſſo mandato baptizandi & conſequenter omnia ſpiritualia munia & functiones miniſteriales obeundi inſtructos. Sane hæc res auribus animiſque hominum abſurda eſſet, eccleſiam in vno eodemque articulo diſciplinæ, reſpectu earumdem perſonarum, ſic ſibi ipſi contradicere voluiſſe. Vera autem rei ratio hæc eſt: Auctor noſter non intelligit diſciplinam eccleſiaſticam hac in cauſſa, & idcirco tam miſere eam depingit. Neque enim concilium *Nicænum* nec vllum aliud vmquàm conceſſit, *Nouatianos*, durante hæreſi vel ſchiſmate, eſſe veros epiſcopos, presbyteros, aut diaconos, ſed eos pro falſis epiſcopis, poteſtate ſacerdotali legitimaque eccleſiæ auctoritate & mandato baptizandi deſtitutis, habuit. Si vero ad vnitatem eccleſiæ redire parati eſſent, tum hiſce honoribus ex eccleſiæ auctoritate & mandato frui poterant, quos antea ſine vlla legitima auctoritate & iure ſibi arrogarant. Hoc autem non eſt dicere, hæreticos & ſchiſmaticos fuiſſe veros Dei ſacerdotes, auctoritate & mandato eccleſiæ armatos, quoad in hæreſi vel ſchiſmate perſtiterint, de gradu ſuo deiecti omnique auctoritate ſacerdotali per cenſuras eccleſiaſticas ſpoliati. Hæ enim manifeſto eſſent contrariæ inter ſe ſententiæ & pugnantes cum ratione agendi & diſciplina omnium antiquorum conciliorum. Senſus autem eſt, ipſos, qui antea ſacerdotes fuerint nudo nomine, iam ex liberalitate eccleſiæ veram ſacerdotum auctoritatem habituros, eiusque ex mandato functiones miniſteriales obituros in eadem ſtatione, quam antea contra omnes leges ac regulas eccleſiæ catholicæ vſurpauerint, quæ vna voce & mente vna declararit, hæreticos & ſchiſmaticos non eſſe veros Dei ſacerdotes, quoad in illo ſtatu perſeuerent, quidquid hic auctor in contrarium ſtatuat.

Necesse igitur haud erit diſceptare, quo nomine vocari eos oporteat, vtrum appellandi ſint ſacerdotes an vero laici. Si eccleſiæ mandatum & auctoritatem perdiderunt, eo tempore tam inepti fuerunt ad quemcumque actum, finem & ſcopum poteſtatis ſacerdotalis, quam quilibet mere laicus, qui nullam vmquam auctoritatem aut mandatum ab eccleſia habuit. Fatetur

tur auctor noſter, per diſciplinam eccleſiarum *Cyprianicarum* ſic fuiſſe, ego vero per diſciplinam omnium eccleſiarum ſic fuiſſe, demonſtraui. Vſque dum igitur auctor noſter contrarium demonſtrauerit, in ipſo hærebit culpa admiſſi gravis erroris & male repræſentatæ praxis & diſciplinæ eccleſiæ antiquæ, dum verorum Dei ſacerdotum auctoritatem & poteſtatem in hæreticorum & ſchiſmaticorum manus tradit, quam vetuſta concilia vnanimiter illis eripiunt.

IPSIVS nunc conſcientiam & mortales omnes appello, vt definiant, vter noſtrum ſe magis præbeat hæreticis & ſchiſmaticis impulſorem aut diligentius defendat eccleſiæ poteſtatem & ſacerdotii auctoritatem; vtrum ipſe, qui contra vniuerſæ eccleſiæ veteris ſententiam ſacerdotii poteſtatem, mandatum & auctoritatem eccleſiæ in manus hæreticorum & ſchiſmaticorum tradit eosque veros Dei ſacerdotes facit; an ego, qui ex veteris eccleſiæ regulis & diſciplina oſtendo, hæc omnia illis denegata omnemque huiuſmodi poteſtatem omniaque priuilegia ademta eſſe? Adſertiones eius ad detrimentum & ignominiam poteſtatis atque ad diminutionem auctoritatis eccleſiæ ſpectant, quando ſtatuit, (et id quidem contra veritatem hiſtoricam.) " Quod omnes eccle-" ſiæ antiquæ, ſi a *Cyprianicis* diſceſſum fuerit, hæreticos & " ſchiſmaticos ſiuerint eſſe veros ſacerdotes Dei, veros epiſcopos " ſacerdotes & diaconos, eodem tempore, quo declarati fue-" rint hæretici & cenſuris eccleſiæ ſubmiſſi ". Quæ tanta eſt in antiquam diſciplinam contumelia, tanta in antiquam hiſtoriam iniuria, vt eum nullum vmquam volumen veterum conciliorum inſpexiſſe exiſtimes, qui in tanto errore tantaque rerum ignoratione verſari atque diſciplinam eccleſiaſticam tam ignominioſe & inique repræſentare poſſit, quum vix vllum concilium in vniuerſis tomis inueniatur, quod eum non potuerit docere contrarium. Quare tum vt honorem eccleſiæ antiquæ adſererem, tum huic auctori eiuſque amicis errores commonſtrarem ſuos, ex certis & probatis documentis (ex generalium videlicet & prouincialium conciliorum hiſtoria & teſtimoniis, quæ leui quodam artificio, quod priuati tantum auctores ſint, priuatam ſuam opinionem loquentes, explodi nequeunt) oſtendi fuſius, antiquam diſciplinam non ita fuiſſe hæreticorum ſacerdotio, vti quidem

quidem auctor noſter ſtatuit. Iam igitur ſinguli iudicent & vniuerſi, vter noſtrum pro ſacerdotalis poteſtatis honore loquutus ſit copioſius, aut magis faueat hæreticorum conſiliis.

VERVM hic auctor & BRETTVS facile perſpiciunt, niſi concedatur, hæreticos habere ſacerdotalem auctoritatem & poteſtatem, ſe cauſſa cecidiſſe. Inde enim profecto ſequetur, vt homines, qui non ſunt ſacerdotes auctoritate prædιti, ſed tantum laici, externam baptiſmi formam dare poſſint, eatenus validam, vt neceſſe non ſit iterari. Neque enim negari poteſt, baptiſmos datos ab his antiquis hæreticis, qui per veteris eccleſiæ diſciplinam non fuerunt ſacerdotes auctoritate inſtructi, ſed laici auctoritatis expertes, nihilo minus ſuſceptos eſſe ab eccleſia ſine rebaptizatione. Cuius rei conſequentia valde plana eſt, nimirum eccleſiam antiquam, exceptis *Cyprianicis*, baptiſmos ſuſcepiſſe eorum, quos non eſſe ſacerdotes ſtatuerit. Nec magni refert, quo nomine vocati fuerint, vtrum *ſacerdotes auctoritate deſtituti*, an *laici auctoritate deſtituti*. Neque enim de nominibus diſputamus, ſed de auctoritate & poteſtate hominum, qui hoc ſibi ſumſerunt, vt externam baptiſmatis formam adminiſtrarent. Si non habuerunt auctoritatem & poteſtatem ab eccleſia, non fuerunt ſacerdotes eccleſiæ; et ſi non fuerunt ſacerdotes eccleſiæ, non fuerunt ſacerdotes Dei. Si eccleſia omni illos miniſteriali auctoritate & poteſtate, omni ſacerdotali officio & functione denudauit, (ſicut fecit certiſſime) ipſi ſe ſacerdotes vocare, iura, auctoritatem & poteſtatem ſacerdotum arrogare ſibi poterant; eccleſia autem illos haud aliter tractabat, quam falſi nominis ſacerdotes, ſacerdotes mandatum nullum habentes, omni auctoritate & poteſtate deſpoliatos & ad ſtatum laicorum reductos.

QVAE res ſi recte ſe habent (vt omnibus æquis & partium ſtudio alienis hominibus vi argumentorum, in præcedente diſſertatione adductorum, perſuaſum eſſe confido) finem habet diſceptatio inter me & hunc auctorem de ſenſu & praxi eccleſiæ antiquæ, quod ad externæ formæ baptiſmatis adminiſtrationem, per homines factam auctoritate & poteſtate non inſtructos, attinet. Si enim hæretici, qui poteſtatem olim ſibi commiſſam perdiderunt, poſthac auctoritatis non minus expertes ſunt quam laici, quibus nulla vmquam poteſtas data fuit, res eorum, quod ad ſacer-

ſacerdotalem auctoritatem & poteſtatem in ipſo actu attinet, eodem loco eſt. Et ſi baptiſmi eorum ab eccleſia antiqua admiſſi ſunt per ſolam manuum impoſitionem ſeu confirmationem, hoc eſt, per perfectionem eorum, quæ in illis ob deficientem baptizantium auctoritatem defuerunt, non vero per iterationem eius, quod re vera etſi ſine auctoritate factum erat; concedendum eſt, baptiſmos datos ab hominibus, nullam auctoritatem ſiue poteſtatem baptizandi habentibus, (ſiue eos poteſtate carentes ſacerdotes ſiue laicos poteſtate carentes vocaueris) ab antiqua eccleſia catholica admiſſos eſſe ſine rebaptizatione. Id quod contra BRETTVM & hunc auctorem ſumſi demonſtrandum, illudque tam idoneis argumentis, quam pro rei hiſtoricæ natura fieri potuit, me feciſſe exiſtimo. Quod ſi eorum alteruter meliora argumenta pro ſententia ſua ſtabilienda proferre in medium poterit, quam quidem ego pro mea attuli, haud grauate illis adſentiar, rationibus conuictus. Hoc ſolum iam volo, ſuas ipſi regulas obſeruent & conditionibus ſtent, quas mihi conſtituunt, hoc eſt, ſententiam eccleſiæ nobis tradant ex publicis eius actis, ex generalibus & prouincialibus conciliis, quemadmodum ego feci, non autem ex obſcuris & ambiguis priuatorum ſcriptorum loquutionibus.

VOLO etiam, vt ne diſputent amplius de verbis, nec me pugnantia loqui dictitent ſine cauſſa. Cui rei vt anteuertam, duabus exceptionibus occurrendum eſſe puto, quas noui eos forſitan facturos, quaſi hac in materia mihi ipſe contradixiſſem.

PRIOR quidem eſt, Quod in priore parte *hiſtoriæ ſcholaſticæ* dixerim, baptiſmum laicorum vſurpatum a nullo concilio generali declaratum eſſe validum: iam vero probare coner, baptiſmum hæreticorum & ſchiſmaticorum eſſe tantum baptiſmum laicorum ex omnium conciliorum generalium decreto, quæ contraria eſſe videantur. At enim vero facilis hæc erit diiudicatio inter homines prudentes & bonos, ſi diuerſæ ſignificationes vocabuli *laicorum* diſtinguantur, quippe quod accipi poteſt vel *primo* pro laicis catholicis, qui nullam vmquam auctoritatem ſiue poteſtatem ſacerdotalem in eccleſia habuerunt; vel *ſecundo* pro hæreticis laicis, qui ſacerdotalem poteſtatem habere ſibi viſi ſunt, quum reuera habuerunt nullam, quales *Nouatianos* in eccleſia fuiſſe oſtendi; vel *tertio* pro iſtis laicis, qui quondam veri

 nominis

Digitized by Google

nominis auctoritatem ſacerdotalem habuerunt, poſtea autem per eamdem eccleſiæ poteſtatem, quæ initio eam illis conceſſit, illa priuati atque ita ad ſtatum & conditionem laicorum reducti ſunt. Huiuſmodi laici omnes erant antiqui hæretici & ſchiſmatici, qui legitimam ordinationem in eccleſia nacti, poſtea autem ob crimina ſua, ob animi obſtinationem & contumaciam per cenſuras eccleſiæ auctoritate ſua & accepto mandato deſpoliati erant. [illegible] les laicos auctor noſter concedit omnes hæreticos & ſchiſmaticos factos eſſe per diſciplinam eccleſiarum *Cyprianicarum*; et [illegible] laicos ego dico eos factos eſſe per diſciplinam eccleſiæ vniuerſalis per omnia ſæcula. Iam quando dixi antea, baptiſmum laicorum vſurpatum a nullo concilio generali declaratum eſſe validum, de laicis loquutus ſum in ſenſu primo, in famoſa & communi vocabuli acceptione, quatenus denotat laicos in eccleſia, qui ſibi non arrogant ſacerdotalem poteſtatem clericis eccleſiæ propriam & peculiarem. Neque mihi iam ſuccurrit concilium [illegible] quod generale, quod quidquam de baptiſmo, ab iſtiuſmodi [illegible] cis adminiſtrato, decreuerit, validuſne an inualidus habendus [illegible] In ſecundo autem ſenſu concilium *Nicænum* puto baptiſma [illegible] corum validum declaraſſe, quia baptiſmum hæreticorum *[illegible] tianorum* recepit, qui veram poteſtatem ſacerdotalem ſe habere perſuaſi fuerunt, vbi reuera habuerunt nullam. In ſenſu [illegible] tertio oſtendi, nonnulla concilia generalia baptiſmos la[illegible] admiſiſſe, quia baptiſmum admiſerunt laicorum, quos [illegible] cerdotali auctoritate & poteſtate priuarant & ad conditi[illegible] duxerant laicorum, vt adeo in his omnibus nulla ſit contra[illegible] ſi res apte conſtruantur & diſtinguantur.

Altera exceptio, cui obuiam ire volebam, ad ea [illegible] quæ de hæreticis ſacerdotibus dixi, diſquirens, vtrum [illegible] tes fuerint an laici. In priore *hiſtoriæ ſcholaſticæ* parte [illegible] hæreticos ſacerdotes certo ſenſu reputatos fuiſſe ſa[illegible] eorumque ordinationem habitam validam, etiam po[illegible] gradu ſuo eſſent deiecti. Cuius adſertionis ſenſum [illegible] eſſe dixi, Quod ſi ſemel rite ordinati eſſent, eccleſia [illegible] cenſuras ſuas non voluerit eatenus reſcindere & abro[illegible] rum ordinationem, vt, ſi illos ad munus ſuum reuocaret, [illegible] vam eis ordinationem dari neceſſe eſſet. Et eatenus adhuc [illegible]

cedo,

Digitized by Google

cedo, characterem ſacerdotis, ob hæreſin per eccleſiæ cenſuras gradu ſuo deiecti, eſſe indelebilem; hoc eſt, neceſſe non eſſe, eccleſiam, ſi reſipiſcat, nouam ei ordinationem tribuere. Non fuit autem mihi propoſitum hoc ipſo dicere, hæreticos ſacerdotes non poſſe legaliter auctoritate, poteſtate munereue ſacerdotum priuari, vel eccleſiam numquam eos ſic priuaſſe; vel, ſi reuera omni auctoritate & poteſtate priuati eſſent, habuiſſe eos nihilominus auctoritatem a Deo & eccleſia poteſtatemque, tamquam legitimos ſacerdotes, baptizandi, ſeu perficiendi quosvis actus ſacerdotales, non obſtante eorum ſpoliatione. Quare quum in hoc libro adſero, Quod hæretici omni auctoritate & poteſtate ab eccleſia reapſe priuati &, durante eorum hæreſi, omnium ſacerdotalium iurium, non minus quam alii laici quicumque, expertes fuerint; hæc cum illis, quæ dixi antea, non pugnare, ſed in cuiusuis prudentis & opinionibus præiudicatis liberi lectoris intelligentia præclare cohærere exiſtimo. Quocirca auctorem noſtrum rogo, vt contentiones de verbis difficilibus ne cumulet, meumue ſermonem contradictionibus implicare ſtudeat, ſed conſideret etiam atque etiam ea, quæ iam ex antiqua diſciplina eccleſiæ attuli, vt probarem, hæreticos omni ſacerdotali auctoritate, functione & poteſtate ſpoliari potuiſſe & reuera ſpoliatos fuiſſe per regulas vetuſtorum conciliorum, quæ tamen baptiſmos illorum eatenus validos & ratos habuerunt, vt per rebaptizationem non fuerint iterandi. Quod ſi auctor noſter oſtendere poteſt, vel 1. hæreticorum baptiſmos communi antiquorum conciliorum ſuffragio generatim eſſe repudiatos; vel 2. iſtos hæreticos, quorum baptiſmi admiſſi ſunt, fuiſſe veros Dei ſacerdotes, auctoritate & poteſtate in ipſo baptizandi actu inſtructos, non autem ad conditionem laicorum per cenſuras eccleſiæ redactos, tunc fatebor, antiquæ hiſtoriæ veritatem ſtare ab eius partibus. Sin autem nihil horum demonſtrare poteſt, adſertiones meæ firmæ & ratæ erunt, 1 Eccleſiam antiquam ſuſcepiſſe baptiſmum illorum hæreticorum, qui vſitata forma illum adminiſtrarint. 2. Hos hæreticos non fuiſſe reputatos veros ſacerdotes Dei, ſed ſacerdotali auctoritate & poteſtate deſtitutos, quando tales baptiſmos dederint: Adeoque 3. baptiſmos hominum, ſacerdotali auctoritate & poteſtate deſtitutorum, vbi eos adminiſtrarint

Digitized by Google

miniſtrarunt, ab eccleſia catholica admiſſos eſſe ſine rebaptizatione. Hæc ſunt, quæ ego ſtatuo & propugno. Tentet nunc auctor noſter, quam habet, hiſtoriæ eccleſiaſticæ ſcientiam, eaque aliter ſe habere oſtendat.

CONCEDIT auctor noſter, fuiſſe hoc principium, hanc diſciplinam omnium eccleſiarum *Cyprianicarum*, vt hæreticos & ſchiſmaticos auctoritate ſua & poteſtate priuarint, nec vt ſacerdotes ſed vt laicos tractarint: nullam eos habuiſſe rationem modernæ notionis characteris, qui venditatur, indelebilis ſacerdotum, ſed ſtatuiſſe, quod, ſi quid ſacerdotes facerent officio ſuo indignum, ſacerdotalis eorum auctoritas & poteſtas per poteſtatem eccleſiæ legitime illis auferri poſſet: Atque hinc concluſiſſe, baptiſmos hæreticorum & ſchiſmaticorum nullos eſſe & vacuos, eo quod dati fuerint ab iis, qui ſacerdotalem auctoritatem poteſtatemque ſuam perdidiſſent. Iam vero dico, eccleſiam catholicam *Cyprianiſtis* de principio ipſorum & diſciplina ex omni parte adſenſiſſe, hæreticos omni ſacerdotali auctoritate per authenticam eccleſiæ poteſtatem & legitimas eius cenſuras eſſe denudatos: diſcrepaſſe autem ab illis in eo, quod exinde concluſerint. Quum enim *Cyprianiſtæ* dicerent, baptiſmum hæreticorum nullum eſſe & vacuum, quia hæretici ſacerdotali auctoritate & poteſtate, quam forte olim ab eccleſia habuerint, ſpoliati, nec iam ſacerdotes, ſed tantum laici ſint: eccleſia catholica aliter concludebat, quod licet hæretici per cenſuras & auctoritatem eccleſiæ reapſe exuti ſint ſacerdotali auctoritate & poteſtate, baptiſmi tamen, ab illis hoc in ſtatu adminiſtrati, non ſint omnino nulli, debita quidem forma dati, nec in tantum inualidi, vt externam formam oporteat per rebaptizationem iterari. Differentiam igitur manifeſtum eſt non ſitam fuiſſe in principio eorum, nec in diſciplina in ſacerdotes hæreticos, ſed in diuerſis concluſionibus, quas hinc formarint. Altera quidem pars baptiſmos ſacerdotum hæreticorum nullos, altera autem non omnino nullos eſſe ſtatuebat, dum in hoc vtrique conſentirent, hæreticos non eſſe veros Dei ſacerdotes; ſed per diſciplinam & auctoritatem eccleſiæ omni ſacerdotali auctoritate & poteſtate deſpoliatos.

MANIFESTUM igitur eſt cuiuis vel mediocris ingenii lectori, quod, ſi res ita ſe habuerit in eccleſia catholica, neceſſe ei

ei fuerit baptiſmos hominum, ſacerdotali auctoritate & poteſtate deſtitutorum ſuſcipere. Neque enim diuinum aliquod mandatum habere potuerunt, vbi Deo eiuſque eccleſiæ viſum fuerit illud eis auferre. Si vero nullum habuerunt mandatum, non fuerunt veri ſacerdotes, licet interdum ſacerdotes ambigue dici potuerint; qua de re non diſputamus, ſed de conditione & auctoritate perſonarum. Siue enim ſacerdotes ſiue laicos appelles, erant certe homines mandato baptizandi deſtituti, quum omnis ſacerdotalis auctoritas eis eſſet ablata, et ſi eccleſia talium hominum baptiſmos ſuſcepit, manifeſtum eſt, ſuſcepiſſe illam baptiſmos hominum, nullam auctoritatem nullamque poteſtatem habentium; qui mandato baptizandi deſtituti fuerint, non, quia nullum vmquam acceperint, vti alii laici, (quamquam quidam hæretici ab initio tales eſſe potuerunt) ſed quia per iuſtam poteſtatem & diſciplinam eccleſiæ eodem fuerunt priuati. Hoc contra BRETTVM probe ſtabiliui, illudque ſatis reſponſum eſſe exiſtimo ad omnia, quæ de ſenſu & conſuetudine eccleſiæ antiquæ porro diſceptare huic auctori placuit, qui nihil noui attulit, ſed res tantum paullo artificioſius, neque vero ſemper prorſus laudabiliter, repræſentat, quemadmodum ex iis, quæ in hac diſſertatione ſequuntur, facile apparebit.

CAPVT SECVNDVM.

Animaduerſiones in auctoris noſtri præfationem.

§. I.

Baptiſmos auctoritate deſtitutos & baptiſmos inualidos non vnum idemque denotare in eccleſia antiqua.

POSTEAQVAM magnos errores auctoris noſtri oſtendi, qui contra vniuerſam eccleſiæ diſciplinam ſtatuit, omnes antiquos hæreticos veros ſacerdotes fuiſſe auctoritate & poteſtate ſacerdotali inſtructos: iam pergo, facturus in reliquam præfationis & libri ipſius partem eiuſmodi animaduerſiones, quæ ad res candido cuique & præiudicatis opinionibus vacuo lectori quam apertiſſime planiſſimeque explicandas videbuntur neceſſariæ. *Pag. 3. præfationis* ſuæ moleſte fert, quod magnum ei errorem

rorem in confundendis vocabulis baptiſmi auctoritate deſtit
baptiſmi inualidi tribuam. Quidquid vero ad ſe purgandu
xit, ego adhuc eumdem ei errorem adſigno, quandoqu
contra ſenſum reſiſtit atque repugnat eccleſiæ antiquæ, qu
ptiſmos auctoritate deſtitutos & baptiſmos inualidos diſt
multosque baptiſmos auctoritate deſtitutos eſſe iudicauit,
non iudicauit eſſe inualidos; maxime baptiſmos hæretico
qui non habebant poteſtatem, vti ſacerdotes auctoritate pr
quando datum negotium illis ademerat. Horum baptiſmos
ritate quidem vacuos, non autem ita inualidos iudicabat, v
rebaptizationem repeti illos neceſſe eſſet. Oportet ergo
rem noſtrum oſtendere, hæreticos per diſciplinam veteris
ſiæ fuiſſe ſacerdotes vera auctoritate inſtructos, et habuiſſe
datum baptizandi eo tempore, quo baptizare auſi ſint, ante
de errore ſeſe purget, cuius eum arguo. Neque enim ſa
dicere, habuiſſe eos aliquando mandatum baptizandi & p
tem ſacerdotalem, niſi etiam oſtendat, ipſos nunquam a
iſtam poteſtatem, quando per eccleſiæ cenſuras ea fuerun
liati. Si enim acceptam poteſtatem amiſerunt eo tempore
baptizare auſi ſunt, auctoritatis non minus fuerunt exp
quam qui nullam omnino poteſtatem habuerunt. Nihilo
ſecius eccleſia horum hominum baptiſmos admiſit, nec p
nullos & vacuos declarauit, ſed ita baptizatos ſuſcepit ſine
ptizatione. Quæ res oſtendit, baptiſmum ſine auctoritate
dotali datum, et baptiſmum inualidum non fuiſſe vocabul
dem ſignificationis in eccleſia antiqua, quantumuis auct
ſter eumdem eis valorem tribuat, quo nomine ipſum argu

§. II.

Auctoris noſtri rationes pro legitimo baptiſmi hæretici va
rationibus eccleſiæ veteris prorſus alienas eſſe.

DEINDE *pag. 6.* de eo queritur, "Quod reliquæ ec
" per orbem terrarum diſperſæ noluerint cum CYPRIA
" coniungere, nec cum ipſo conſentire ad poteſtatem e
" ab hæreticis & ſchiſmaticis ſuis antiſtitibus aliquando
" ptam, irritam & vacuam declarandam, quoad in hæreſi &
"

Digitized by Google

ate perſiſterent". Hanc grandem accuſationem eccleſiæ
rſalis iam oſtendi nugatoriam eſſe & prorſus falſam. Nam
s omnino eccleſiæ in eo cum CYPRIANO conſpirarunt, vt
tatem & functionem hæreticorum ac ſchiſmaticorum, du-
eorum hæreſi & ſchiſmate, irritam & vacuam facerent.
ero non concludebant cum eodem, baptiſmos hæreticorum
ſimpliciter eſſe inualidos & repetendos, vtpote datos ab
nibus, nullum baptizandi mandatum habentibus; quæ in-
erat concluſio CYPRIANI, in qua eccleſia catholica cum ipſo
niungere numquam non recuſabat. Auctor autem noſter
ter dicit, cauſſam, quamobrem eccleſiæ a CYPRIANO dis-
tes baptiſmos ab hæreticis datos non fecerint vacuos, fuiſſe
m eam, quod iſtæ eccleſiæ leges de auferenda hæreticis ſa-
otali poteſtate non habuerint. Quæ non ſolum ſine ratione
iam contra tot præclara legum tam generalium quam pro-
alium conciliorum teſtimonia dicuntur, quæ produxi, vt
derem, eccleſiam abundaſſe eiuſmodi legibus, quas de hæ-
s commoda quaque occaſione, mandatum illis datum re-
endo omnemque ſacerdotalem auctoritatem eis eripiendo
ectum deduxerit. Quam ob cauſſam vehementer miror,
ſit, quod quis antiqua concilia legat & peruoluet, neque
s hoc obſeruet, quod propemodum in ſingulis eorum pagi-
uium eſt.

§. III.

*ris noſtri opinionem de inualido baptiſmo hæreticorum vni-
verſam eccleſiam* Angliæ *baptiſmo va-
cuam facere.*

ERVM, ENIM, VERO hæc omnia nihil moratur auctor noſter,
ninus contendat, validum baptiſmi hæretici pretium pen-
nde, quod habeant veram poteſtatem, durante hæreſi ſua
hiſmate, non vacantem nec ereptam. Ita enim habent
eius *pag.*7. "Iſtæ eccleſiæ tales baptiſmos iudicabant eſſe
dos per ſe, quod ad eorum adminiſtrationem, atque ſic
quoque iudico, quia heic non deficiebat commiſſa eis
eſtas". Iam vero, ſi recte eum intelligo, hoc tantumdem
eſt,

eſt, ac ſi dicat, quod ſi hæretici non habeant commiſſam ſibi poteſtatem, baptiſmus eorum ſit inualidus. Non video, quomodo per principia noſtra aliter eſſe poſſit. Quare niſi oſtenderit, antiquos hæreticos & ſchiſmaticos habuiſſe, durante eorum hæreſi & ſchiſmate, legitimam nec vacantem poteſtatem, concludere neceſſario debet, baptiſmum eorum fuiſſe inualidum. Tum vero iterum dicere auſim, eiuſmodi notiones de inualida baptiſmi hæretici & ſchiſmatici ratione vniuerſam eccleſiam *Angliæ* baptiſmo vacuam reddere cœtuque excludere chriſtianorum, quantumcumque auctor noſter mihi ſuccenſeat, quod tanti delicti culpam in ſe transferam. Dicit, debuiſſe me atras ipſius notiones ſuis ipſius verbis appellare. Et id quidem feci in animaduerſionibus meis in ipſum *p. 188. ſeq.* Si vero illud tranſilire placuit, ſua ipſius, non mea, culpa eſt.

Res autem, cuius ipſum inſimulo, hæc eſt: Quod tum ſententiam ſuam libere dixerit pro opinione *Cyprianica* de inualido hæreticorum & ſchiſmaticorum baptiſmo; et ſimul declararit, baptiſmos eccleſiæ *Romanæ* fuiſſe baptiſmos eccleſiæ, in quam incredibilis exitioſarum doctrinarum & conſuetudinum farrago inuecta, & cuius in communione parum veræ & ſolidæ religionis reſiduum fuerit. Ad quæ ipſi libere reſpondi, Quod, ſi baptiſmi hæreticorum & ſchiſmaticorum ſint inualidi, & vero eccleſia *Romana* ſit hæretica & ſchiſmatica eccleſia, & eccleſia *Anglicana* baptiſmos ſuos ab iſta eccleſia, nec ab vlla alia, primitus accepit; quod, inquam, hinc ſequi neceſſe ſit, vt omnes baptiſmi eccleſiæ *Anglicanæ* ſint inualidi, & verus baptiſmus a ſacerdotibus eius nihilo magis adminiſtretur, quam ab aliis. Vt autem hac incuſatione ſe ſe liberet, expedire putat dicere, "ſe credere, baptiſmos hæreticorum eſſe validos in iſtis eccleſiis, quæ per diſciplinam ſuam non vacare iubeat aut auferat hæreticis commiſſam illis poteſtatem." Enim vero, quod ſic ſupponit, falſiſſimum eſt. Non fuerunt antiquis temporibus eiusmodi eccleſiæ, quæ hæreticos & ſchiſmaticos in auctoritatis & commiſſæ poteſtatis poſſeſſione conſiſtere paſſæ ſint; et hanc meam adſertionem tam firmis ad probandum argumentis tuitus ſum, vt firmiora requiri nequeant. Quare vſque dum hæc confutet ſuamque ſententiam fortioribus probet rationibus, culpa, quam in eum contuli, in ipſo reſideat, opor-

oportet; ſiue autem principia ſua, quibus communem eccleſiam noſtram cœtu & communione chriſtianorum alienam facit, pœnitendo corrigere & retractare voluerit, ſiue recuſauerit, non video idoneam cauſſam ipſum a culpa, quam ſuſtinet, eximendi. Tantam erga ipſum humanitatem adhibere poſſum, quantam quidem a me exſpectauerit, quando autem huiusmodi falſas opiniones & theſes propugnat, in vniuerſalem eccleſiam & ſimul in eccleſiam *Anglicanam* iniurioſas, excuſatum me habeat, rogo, ſi communi iure ad commonſtrandos ſuos ipſi errores & vindicandum communis matris noſtræ honorem impelli me exiſtimem.

§. IV.

Auctoris noſtri exceptiones aduerſus nouam formulam confirmationis, in conuocatione antiſtitum propoſitam, examinatæ.

PROXIMAE exceptiones auctoris noſtri habentur *pag.* 8. & 9. aduerſus ea, quæ antiſtitibus noſtris, in legitima conuocatione congregatis, ſubmiſſe propoſui de peculiari quadam confirmationis formula pro illis conficienda, qui ab hæreticis & ſchiſmaticis ſunt baptizati. Sperat fore, vt antiſtites diſtinguant eiusmodi hæreticos, quibus ab epiſcopis data fuerit ſacerdotalis poteſtas, ab iſtis, qui nullam vmquam poteſtatem acceperint. Ego nec ipſi nec mihi opus eſſe arbitror, antiſtitibus noſtris præſcribere, quid facere eos hac in re deceat. Denuo autem ei dicere auſim, Quod, ſi hæretici poteſtatem ſibi aliquando commiſſam perdant; ſi poteſtas ipſorum per cenſuras eccleſiæ vacet & per eamdem auctoritatem, quæ eam illis conceſſit, auferatur: ſacerdotalis eorum auctoritas & poteſtas ab illis, qui nullam vmquam habuerunt, non tantopere differat, quam quidem exiſtimat. Ipſe enim fatetur, poteſtatem olim acceptam, ſi poſtmodum vacarit per diſciplinam eccleſiarum *Cyprianicarum*, æqualem paremque factam eſſe poteſtati numquam prorſus acceptæ. Ego vero planum feci, hanc conditionem fuiſſe veterum hæreticorum per omnium eccleſiarum diſciplinam. Vt adeo, quæcumque confirmationis formulæ pro baptizatis per hæreticos factæ ſint, factæ ſint oporteat pro baptizatis per eos, qui non haberent ipſo actu poteſtatem,

ſed antiquatam, vacantem & ablatam. Vbi autem tunc eſt magna illa differentia inter ſic vacantem poteſtatem & eam, quæ omnino non fuit data? Verum auctor noſter perſuadere ſibi non poteſt, antiquorum hæreticorum poteſtatem hoc modo vacare iuſſam illisque ereptam fuiſſe ab vlla alia eccleſia præter *Cyprianicas.* Oportet ergo ipſum paullo ſtudioſius hanc materiam perquirere, & orbi chriſtiano magis idoneas rationes adferre, antequam tam audacter & nominatim antiſtitibus ſuis præſcribat, quas diſtinctiones in ſuo agendi modo facere debeant.

LEPIDAM autem adhuc obiectionem habet aduerſus formulam confirmationis, quam exempli loco ſubiunxi "Nono tandem " ſæculo eam, dicit, eſſe compoſitam & deſtitui præclaro chara- " ctere catholiciſmi, hoc eſt, antiquitatis, vniuerſalitatis & pu- " blici conſenſus." Neſcio fere, quid ſibi heic velit auctor noſter, inprimis quando addit, "Quod ego pari ratione exemplum " adferre potuiſſem cultus imaginum & inuocationis ſanctorum " ex concilio ſecundo *Nicæno.*" Cur vero tantopere indignatur de innocenti precum formula? Aut cur oportet hanc formulam, vt ſcopo, ad quem propoſui, reſpondeat, habere antiquitatis, vniverſalitatis & publici conſenſus characterem? An habemus iam vllam liturgiam apoſtolicam? Aut vllam ſpecialiorem formulam precum, ſi ab *oratione dominica* & paucis quibusdam aliis in ſacra ſcriptura diſceſſeris, quæ hunc præclarum characterem & generalem receptionem in omnibus omnis æui eccleſiis tribuere ſibi poſſit? Poterat quiſpiam non minori iure de quibusdam precibus in liturgia noſtra obiicere, quod ex *miſſali* depromtæ ſint, quemadmodum de hac formula obiicit hic auctor, quod ex nono demum ſæculo petita ſit, quum omnes norint, eiusdem argumenti & generis, etſi non eiusdem longitudinis eorumdemque verborum, preces inter prima decreta reperiri, quæ a conciliis generalibus pro iis in eccleſiæ communionem recipiendis, qui ab hæreticis baptizati eſſent, factæ ſunt. Si vero auctor noſter non fuerit parcior in eiusmodi obiectionibus, me certe paullo parciorem eſſe oportebit in reſponſionibus.

§. V.

§. V.

Auctor noſter errorem ſuum confitetur, quod Luciferum *teſtem produxit aduerſus baptiſmum laicorum.*

Pag. 2. PLVS candoris & ingenuitatis in ipſo deprehendimus: Incaute inconſulteque erraſſe ſe fatetur, quando minorem quamdam propoſitionem pro maiore aliqua falſo acceperit, & idcirco *Luciferum* in ſcenam produxerit quaſi teſtem pro invalido baptiſmo laicorum, & *Hieronymum* tamquam idem adſerentem auctoritate concilii *Nicæni*. Gratias mihi agit humaniſſimis verbis, quod hos errores ſuos correxerim; ſpero etiam fore, vt gratias mihi denuo agat, quod de ſacerdotio & poteſtate hæreticorum & ſchiſmaticorum ipſum adhuc ſemel erudierim, quando & illud & hanc, durante eorum hæreſi & ſchiſmate, ceſſaſſe ipſisque, conſentiente & ſuffragante vniuerſa eccleſia catholica, ablatam fuiſſe oſtendi. Neque mihi occaſionem longius futuram puto de baptiſmo auctoritatis & poteſtatis experte ex hiſtoria eccleſiaſtica cum ipſo diſputandi: ſiquidem omnes concedent, poteſtatem vacantem poteſtati numquam commiſſæ prorſus vicinam eſſe & finitimam; et, ſi eccleſia baptiſmos eorum vt validos ſuſcepit, quorum poteſtatem vacare iuſſit, potuiſſe eam etiam ſuſcipere baptiſmos illorum, quibus nulla vmquam poteſtas data fuit, quia vtrique poteſtate pariter deſtituti fuerunt, vbi baptiſmum adminiſtrare auſi ſunt; hi quidem tamquam qui nullam vmquam poteſtatem habuerunt, iſti autem vt qui poteſtatem olim ſibi commiſſam per eccleſiæ cenſuras perdiderunt.

§. VI.

Quomodo auctor noſter baptiſmum validum & baptiſmum ſalutiferum confundat.

VERVM ENIM VERO auctor noſter eadem pagina ſtilum vertit & loco actionis gratiarum me captionum & fallaciarum inſimulat, ideo ſolum, quia ſcire cupio, quibus in ſcriptis *Stephanianorum* inuenerit hoc adſertum, Eos, qui baptiſmum ab hæreticis vel ſchiſmaticis acceperint, habuiſſe ſalutem ſpiritualem? „ Quisquis CYPRIANI opera inſpexit, inquit, eum fateri opor-

„ tet, *Stephanum* epiſcopum *Romanum* ſenſiſſe, ſic baptizatos ha-
„ buiſſe ſpiritualem ſalutem, credidiſſe enim illos, ſe accepiſſe ba-
„ ptiſmum validum, nec ſane hoc quidem falſo. Qui enim ho-
„ mines valido baptiſmate tinctos ſtatuerunt, illi eos ſalutem con-
„ ſequutos exiſtimarunt, alioqui quid ſignificaret baptiſmus eo-
„ rum validus"? Ad quæ ſine vlla captione & fallacia reſpondeo, baptiſmum validum hoc ſignificare, Quod non fuerint denuo baptizandi, ſi ad eccleſiam catholicam tranſiiſſent; non autem ſignificare, Quod habuerint ſpiritualem ſalutem, quoad in hæreſi vel ſchiſmate perſtiterint. Hæc enim ſunt diuerſiſſima. AVGVSTINVS & tota eccleſia catholica baptiſmum hæreticorum validum eſſe aduerſus *Donatiſtas* tuebantur, non autem ipſis vllis ue aliis hæreticis adfirmabant, habere eos propterea, dum in hæreſi eſſent, ſalutem, quia validum baptiſmum acceperint; ita enim fruſtra & ſine cauſſa eos exhortati eſſent, vt ad eccleſiam catholicam venirent, quo ſalutis participes redderentur, vt adeo, niſi *Stephanus* prorſus peculiarem quamdam opinionem de ſalute hæreticorum habuerit, non potuerit a reliquorum patrum eccleſiæ notione diuerſam illam opinionem fouere, quam ei tribuit noſter auctor. Nulla enim conſequentia in auctoris noſtri argumento ineſt. *Stephanus* baptiſmum hæreticorum validum eſſe credidit, ergo hæreticos in ſtatu ſalutis eſſe credidit. Poſſunt enim homines habere baptiſmum validum, & nihilo tamen minus eſſe in ſtatu damnationis, vti hæretici extra eccleſiam, & homines impii, vti *Simon Magus*, in eccleſia. Quæ res tam clara eſt & plana, vt cum auctore noſtro longius de ea diſputare dubitem, lectori diiudicandum relinquens, vter noſtrum magis cauilletur, egone, qui baptiſmum validum a baptiſmo ſalutifero cum omnibus veteribus diſtinguo, an ipſe, qui, vt probet, in quo accuſauit *Stephanum* papam, res diuerſas tam mirabiliter confundit.

§. VII.

Hæreticorum baptiſmum eſſe proprie baptiſmum antiepiſcopalem ex ipſis auctoris noſtri conceſſis.

DVO vel tria heic prætereo, vtpote minus digna, de quibus longius diſputem; cuiusmodi eſt illud: An ATHANASIVS aucto-

ri

ri noſtro dicatur eſſe in eadem opinione, qua CYPRIANVS; et hoc, Quot epiſcopi fuerint in concilio *Arelatenſi*, vtrum triginta tres an ducenti; et tranſeo ad maioris momenti quæſtionem: An non baptiſmi epiſcoporum hæreticorum pro baptiſmis epiſcoporum falſorum, ſiue non-epiſcoporum habiti, omneſque eorum functiones miniſteriales antiepiſcopales creditæ fuerint? Auctor noſter *p. 15.* dicit "oportere me fateri, *Nouatianos* alios-" que hæreticos & ſchiſmaticos hæreſes ſuas & ſchiſmata pepe-" riſſe in epiſcopatu". Enim vero tantum abeſt, vt hoc fatear, vt me effecturum credam, vt auctor noſter contrarium fateatur. Nam in antecedente diſſertatione cap. II. magis quam probabile effeci, *Nouatianum* ipſum, primum *Nouatianorum* auctorem, numquam rite conſecratum eſſe epiſcopum, ſed ordinationem eius ab eccleſia catholica pronuntiatam eſſe nullam & irritam ab origine; quia, licet tres epiſcopos habuerit, qui ipſum ordinarint, facta tamen fuerit eum in modum, contra tot vſitatas eccleſiæ catholicæ regulas, vt eccleſia eam declararit ordinationem vacuam ab ipſis initiis, neque ipſe vmquam in collegium epiſcoporum admiſſus ſed epiſcopus falſus & factitius, epiſcopus nullus a principio creditus ſit. Ex ipſis igitur auctoris noſtri regulis non potuit eſſe verus epiſcopus, quia eccleſia catholica eum declaravit falſum epiſcopum. Auctor noſter porro ait, "Hiſce hæreti-" cis & ſchiſmaticis epiſcopis, ſic ordinatis, non factos eſſe ordi-" nes ſuos nullos & vacuos ab illis eccleſiis, quæ eorum admi-" ſerint baptiſmos". Ego autem euidenter probaui contrarium, iſtorum hæreticorum poteſtatem reſciſſam eſſe & declaratam vacuam, non tantum ab eccleſiis *Cyprianicis*, quæ baptiſmos eorum irritos fecerunt, ſed a *Romanis* etiam eccleſiis & vniuerſa eccleſia catholica, & ab epiſcopis totius orbis chriſtiani, qui baptiſmos eorum in tantum validos eſſe iuſſerunt, vt non eſſent iterandi. Suam illis poteſtatem & auctoritatem auferebant eosque declarabant falſos epiſcopos, factitios epiſcopos, non-epiſcopos; et licet ipſi ſe appellitarent epiſcopos, re tamen ipſa non erant epiſcopi in oculis eccleſiæ, quia poteſtatem illis ſuam eripuerat, ſuaque auctoritate ipſos ad ſtatum redegerat laicorum. Fatetur auctor noſter, habuiſſe eccleſiam huiusmodi poteſtatem reſcindendi eorum functiones miniſteriales, & eccleſias *Cyprianicas*

 hanc

hanc poteſtatem in illos re ipſa exercuiſſe. Quo in caſu concedit, hæreticos epiſcopos fuiſſe epiſcopos nullo munere, quod per hanc eccleſiarum diſciplinam poteſtate ſacerdotali exuti & ad conditionem laicorum manifeſto reducti fuerint. Ego autem præterea demonſtraui, reliquas orbis chriſtiani eccleſias omnes eamdem ſibi poteſtatem vendicaſſe & ipſo actu exercuiſſe aduerſus epiſcopos hæreticos; priuaſſe eos functionibus miniſterialibus, exuiſſe auctoritate ſua omnemque illis epiſcopalem & ſacerdotalem poteſtatem ademiſſe & deinceps declaraſſe, eos non eſſe epiſcopos nec ſacerdotes, ſed in ſtatu & conditione laicorum. Vt adeo, ſi poteſtatem eorum reſciſſam illisque ablatam fuiſſe ſtatuamus, ex ipſis auctoris noſtri principiis & conceſſis ſequatur, vt hi hæretici epiſcopi non fuerint amplius veri & auctoritate poteſtateque inſtructi epiſcopi & ſacerdotes Dei, ſed laici, honoribus ſacerdotalibus deſtituti; vtpote per eccleſiæ catholicæ auctoritatem poteſtate, quam aliquando habuerunt, deſpoliati.

Iam vero iudicet auctor noſter vel alius quicumque, annon horum hæreticorum & ſchiſmaticorum baptiſmi ex hoc ſuppoſito fuerint baptiſmi ſacerdotum, ſacerdotio deſtitutorum, baptiſmi antiepiſcopales, & baptiſmi laicorum, auctoritatis & poteſtatis ſacerdotalis prorſus expertium? Non dico laicorum, qui nullam vmquam poteſtatem habuerunt (ne auctor noſter verba mea ſuis argutiis perſequatur) ſed hominum, qui poteſtate ſua per epiſcopos eccleſiæ reapſe fuerunt deſpoliati, & epiſcopis ſeſe oppoſuerunt, ad ſtatum laicorum reducti. Huiusmodi baptiſmi ſi non fuerunt antiepiſcopales, neſcio, quid antiepiſcopales baptiſmi ſibi velint; aut quid ſint baptiſmi ſine mandato & auctoritate dati, ſi horum hominum baptiſmi non fuerunt tales, vbi ſua eis auctoritas & poteſtas ademta fuit. Non vtetur, credo, auctor noſter illo perfugio, quo quidam ex amicis ipſius vtuntur, contra eccleſiæ auctoritatem audacter dictitantes, Quod ſacerdos aliquis ſit verus ſacerdos, auctoritate adhuc pollens, quamcumque eccleſia rationem inierit ſacerdotalis muneris adminiſtrationem illi eripiendi eumque ad ſtatum laicorum reducendi. Agnoſcit enim auctor noſter, eccleſiam & habere & oportere habere talem poteſtatem; immo fatetur, eccleſias *Cyprianicas* hanc poteſtatem in hæreticos per diſciplinam ſuam ipſo actu exercuiſſe,

functi-

functiones miniſteriales hæreticorum epiſcoporum & ſacerdotum reſcindendo eosque omni ſacerdotali auctoritate vacuos relinquendo in conditione laicorum. Vt adeo vna ſola quæſtio, inter hunc auctorem & me reſidua, hæc ſit: Num reliquæ eccleſiæ per orbem chriſtianum eadem poteſtate contra hæreticos, epiſcopos & ſacerdotes vſæ ſint? Qua enim ſi vſæ ſunt, omnino laicos eos fecerunt. Tum vero, ſi qui ex his laicis epiſcopis ſuis vel collegio epiſcoporum ſeſe oppoſuerunt, & ſine recuperata ab illis poteſtate baptizare auſi ſunt, baptiſmi eorum, rebus ſic ſe habentibus, neceſſe eſt fuerint baptiſmi antiepiſcopales, baptiſmi ſacerdotum falſorum & prorſus nullorum, vtpote nullum habentium mandatum, nullam poteſtatem niſi vacantem & reſciſſam, & baptiſmi laicorum auctoritatis & poteſtatis ſacerdotalis plane expertium. Vellem de hoc capite quam poſſum planiſſime loqui, quia ſumma diſſertationis noſtræ ratio ab hoc vno argumento dependet. Quod ſi auctor noſter honeſte mecum experiri volet, omnibus reliquis controuerſiis ſepoſitis huic ſoli inſiſtemus, & veritatem ab illa parte ſtare iubebimus, quæ clariſſima teſtimonia & validiſſimas rationes pro ſe habere videbitur. Quæſtio hæc ad rem geſtam & hiſtoriam ſpectat, quæ proinde facile decidi poteſt ex publicis monumentis eccleſiæ, actis videlicet generalium & prouincialium conciliorum per omnes ætates, quæ rationem continent, quam aduerſus hæreticos inierit eccleſia, vnde nullo negotio oſtendi poteſt, an hæreticorum munia vacare iuſſerit, & ſacerdotalem auctoritatem ſuam eis eripuerit, an non. Si eorum munia non iuſſit vacare, manus huic auctori dabo: ſin autem planum fecero, ipſam poteſtatem eorum reſcidiſſe omnemque illis ſacerdotalem auctoritatem ademiſſe, futurum ſpero, vt mihi honeſte manus det & largiatur, veteres hæreticos non fuiſſe veros epiſcopos & ſacerdotes, legitima præditos poteſtate, ſed vſurpatores antiepiſcopales, agentes præter & contra verorum epiſcoporum eccleſiæ auctoritatem; adeoque baptiſmos eorum non fuiſſe baptiſmos ſacerdotum, auctoritatem & poteſtatem habentium, ſed baptiſmos antiepiſcopales, & baptiſmos laicorum, omni auctoritate & poteſtate per eccleſiæ cenſuras priuatorum. Neque mihi plus concedi cupio, vt probem, antiquam eccleſiam catholicam tales baptiſmos, vt validos ſuſcepiſſe ſine

ſine rebaptizatione, qui debita forma dati fuerint ab hominibus, qui tunc, quum baptizarent, poteſtatem ſacerdotalem amiſerint, nec veri ſacerdotes Dei in iſto actu fuerint, ſed tantum laici, auctoritate & poteſtate baptizandi deſpoliati.

§. VIII.

Quod auctor noſter, dum aduerſarios ſuos neceſſitatem chriſtiani ſacerdotii diſſoluere arguit, ſimul principia & praxin totius eccleſiæ catholicæ per omnia ſæcula redarguat.

Vnvm tantum adhuc obſeruabo in longam auctoris noſtri præfationem, & quidem in aculeum, quem habet in illius exitu. *Vt finiam*, inquit, *longam præfationem meam, relinquo hoc venerando noſtro hiſtorico, tamquam clerico, & adfirmo, propoſitionem eſſe facilem probatu aduerſus quemcumque, Quod, ſi baptiſmus ab iis datus, qui nullum vmquam baptizandi mandatum & poteſtatem ab epiſcopis acceperunt, & qui hac in re animo in diuinum ius epiſcoporum rebelli & refractario egerunt, ſit bonus & validus baptiſmus, tunc etiam publica verbi diuini prædicatio, alterius ſacramenti adminiſtratio, poteſtas excommunicandi, ligandi & ſoluendi, retinendi & dimittendi hominum peccata, & reliquæ ſacræ functiones clericorum vniuerſæ bonæ quoque ac validæ ſint, ſi ab hominibus laicis, auctoritatis & poteſtatis ſacerdotalis nihil habentibus, fuerint attentatæ. Cuius adſertionis conſecutio eſt extrema neceſſitatis chriſtiani ſacerdotii adeoque & auctoritatis CHRISTI hac in terra & omnis reuelatæ religionis diſſolutio & ademtio. Quæ res eſt conſideratu terribilis, idque tanto magis, ſi qui, quos harum rerum ſacrarum cuſtodes eſſe oportebat, ſcriptis ſuis & ſermonibus haſce periculoſas præmiſſas ſtabilire ſatagant, ex quibus tam profanæ conſecutiones ſponte fluunt.*

Melivs feciſſet auctor noſter, ſi hoc probaſſet ſolide, quam quod ſolum dixit, & minas, quas potuit, iactauit. Nemo enim fidem ei habebit præter illos, qui quoduis credunt ideo duntaxat, quia ipſe dicit. Sit licet res conſideratu terribilis vt quæ maxime, ego non dico ſolum, ſed probaui etiam auctori noſtro, quod iſta

Digitized by Google

iſta nec me, nec eccleſiæ, quæ nunc eſt, epiſcopos (quorum plerique eidem accuſationi implicantur) magis adficiant, quam vniverſam eccleſiam catholicam, quæ baptiſmos hæreticorum validos habuit eodem tempore, quo hæreticos ſacerdotali poteſtate priuatos, durante eorum hæreſi, nihilo magis ſacerdotes (licet commiſſam ſibi ſacerdotalem poteſtatem aliquando habuiſſent) reputauit, quam laicos omni auctoritate vacuos nullaque vmquam poteſtate ſacerdotali donatos. Quare verbis eius paullum quidem mutatis, quoad fieri tamen potuit retentis, eamdem actionem primitiuæ eccleſiæ intendam: Si baptiſmus ab iis datus, qui mandato & poteſtate baptizandi vere & iuſte ab epiſcopis eccleſiæ catholicæ priuati ſunt, & qui poſt iſtam priuationem animo in divinum ius epiſcoporum rebelli & refractario agunt, bonus & validus eſt baptiſmus, vti quidem iudicauit vetus eccleſia, tunc etiam publica verbi diuini prædicatio, alterius ſacramenti adminiſtratio, poteſtas excommunicandi, ligandi & ſoluendi, retinendi & dimittendi hominum peccata, & reliquæ ſacræ functiones clericorum vniuerſæ, bonæ quoque & validæ ſunt, ſi a ſacerdotibus, auctoritatis ſacerdotalis nihil habentibus, quos eccleſia poteſtate ſua priuatos laicos fecit, fuerint attentatæ. Cuius aſſertionis conſecutio eſt extrema neceſſitatis chriſtiani ſacerdotii adeoque & auctoritatis CHRISTI hac in terra, & omnis reuelatæ religionis diſſolutio & ademtio. Iam ſi hanc violentam argumentandi rationem in inanis maledicti & contumeliæ loco ponendam eſſe iudicauerimus, ſi quis ea vti auſus fuerit aduerſus notam primitiuæ eccleſiæ conſuetudinem, qua baptiſmum hæreticorum, mandato baptizandi per eamdem, quæ initio dederat, poteſtatem priuatorum, validum eſſe iuſſit: ego omnibus & ſingulis definiendum relinquo, quo nomine appellanda ſit eadem accuſatio aliis factitata, qui eccleſiæ antiquæ & hodiernæ conſuetudinem duntaxat exponunt & contra recentiorum ſcriptorum nouationes defendunt. Auctor quidem noſter non vult adfirmare, magnum aliquod diſcrimen intercedere inter poteſtatem olim datam ſed vacuam factam, & inter poteſtatem numquam omnino datam: nam auctoritas æqualiter vtrique deeſt; adhuc tamen contendit, eccleſiam primitiuam illorum hæreticorum poteſtatem numquam effeciſſe vacuam; quorum baptiſmum receperit

vt validum; quod ſi vel ſexcenties adhuc dixerit, nihilo propius ad veritatem accedet, ſed magnus error vel ipſius vel aliorum quorumdam eſſe deprehendetur, qui credulitate eius hoc illum edocendo abuſi ſunt; et quanto ſæpius id repetierit, tanto maiorem ſibi ipſi & aliis iniuriam facturus eſt recitando ea, quæ perperam ab eis edoctus eſt.

Mvlto plura dici poterant, vt, quam inutiliter & abſurde hæc proponantur, oſtenderem; enim vero bonus & prudens quisque lector intelliget, me iam ſatis multa dixiſſe ad vindicandos ſacrarum rerum cuſtodes ab illa infamia, qua tam praue legitimos antiſtites ſuos & eccleſiæ antiquæ rectores adſperſit, cum quibus honori mihi duco ab hoc auctore vituperari, ideo ſolum, quod ea tuear principia, quæ fouit eccleſia catholica, ex quibus omnis reuelatæ religionis & chriſtiani ſacerdotii diſſolutionem falſo deducit; quaſi nulla legitimorum ſacerdotum neceſſitas eſſet, quia forte dentur quidam vſurpatores; quidam hæretici, qui commiſſam ſibi poteſtatem baptizandi perdiderunt, & alii quidam, qui nullam vmquam poteſtatem habuerunt; quorum baptiſmi nullas dotes ſpiritus conferre poſſunt, ad quas conferendas legitimis ſacerdotibus opus eſt, externam autem formam ita dare poſſunt, vt eccleſia eam per rebaptizationem non ducat repetendam. Declamet, licet, quam diu & quam vehementer voluerit, dicatque, chriſtiani ſacerdotii neceſſitatem ea ratione diſſolvi: Id enim ſolum eſt, quod ab eo exſpecto, qui in eccleſiæ ſuæ patres contemtim & inſolenter inſultat, & reuerentiam ſacerdotum præ ſe ferens eos omnes illiberaliter tractat, quos non habet ſectatores & admiratores. Quidquid in præſenti de hoc capite in hunc fratrum accuſatorem dicam, hoc ſolum eſt, *Increpet te Dominus!*

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT TERTIVM.

Animaduerſiones in auctoris noſtri caput primum & ſecundum.

Quod illi, qui baptiſmos vſurpatorum vt validos admittunt, non fulciant nec adiuuent eorum vſurpationes.

DIVTIVS ſic conſiderata auctoris noſtri præfatione, breuiter tantum & ſtrictim percurremus eius librum: quia præcipua controuerſia de baptiſmo ſine auctoritate dato iam diremta eſt. Capite primo auctor noſter aſperius inuehitur in poteſtatis ſacerdotalis vſurpatores harumque vſurpationum adiutores & impulſores, cuius culpæ ex iis, qui hanc controuerſiam ingreſſi ſunt, reum noui neminem, quantumuis inuidiam illius in illos conferre geſtiat. Librum ſuum inchoat lectoribus ſuis narrando, "occaſionem edendi illum eſſe plane nouitiam & " minus chriſtianam vſurpationem, tempore reformationis & " inde in hodiernum vſque diem attentatam ab hominibus, qui " nullum vmquam diuinum miniſterium acceperint, & qui tamen animo in ſpirituales ſuos magiſtratus rebelli & refractario " iſtiusmodi miniſterium ab illis accipere recuſantes, in ſummorum antiſtitum & ſacerdotum officium ipſi ſeſe ingerere, & res " iſtas ſacras adminiſtrare audeant, quas Deus ſanctæ illi poteſtati adſignarit, quam eum in finem hominibus dederit. Et hoc " eos facere non prætexendo neceſſitatem ex penuria, vti quidam " putent, eorum oriundam, qui auctoritate & poteſtate inſtructi ſint, ſed animum in eos, qui CHRISTI partes ſpirituali " modo ſuſtinent, gerendo obſtinatum & contumacem, ſuffodiendo & concutiendo illam auctoritatem, qua ipſe eos inſtruxerit."

QVAECVMQVE in hac accuſatione dicta ſunt, eius amicos maxime omnium adficiunt, illos intelligo, qui easdem, quas auctor noſter, opiniones fouent de rebaptizatione, hoc eſt, ſectatores CARTWIGHTI in *Anglia* & *Caluiniſtas* transmarinos. Nos enim, qui de eccleſia ſumus *Anglicana*, cum illa quæ dicitur, vſurpatione nullum habemus commercium. Sed vero auctor noſter ait, " Nos adhærere animumque addere illis in vſurpatio-

Digitized by Google

“ nibus ſuis, nos conſpirare cum illis, ipſosque ſollicitare & in-
“ ſtigare, quia adfirmemus, eſſe aliquid valoris in iis, quas ſibi
“ arrogent, functionibus”. Verum ſi hoc eſſet, animum addere vſurpatoribus eosque ſollicitare & inſtigare, ego maiori cum ſpecie in auctorem noſtrum hanc culpam transferre poſſem, quod hæreticos & ſchiſmaticos ſollicitet & inſtiget. Statuit enim, veterum hæreticorum & ſchiſmaticorum baptiſma non ſolum bonum & validum, ſed etiam datum fuiſſe cum æque bona auctoritate & ex diuino mandato, atque baptiſma ſacerdotum catholicorum. Quæ adſertio hoſce vſurpatores veris Dei ſacerdotibus & auctoritate præditis baptizatoribus eccleſiæ pares facit & æquales, quum tamen plane probauerim, antiquos hæreticos omnes potestate baptizandi deſtitutos & vſurpatores fuiſſe contra episcopalem auctoritatem repugnantes. Si quid vero roboris in accuſatione eius ineſt, tum 1) æqualiter valet contra omnem eccleſiam *Anglicanam* & vniuerſum collegium epiſcoporum illius a tempore inde reformationis, qui eos conſtanter admiſerunt, qui ab iſtis vſurpatoribus baptizati fuerunt, ſine nouo baptiſmate. Vt proinde, ſi nuda actio admittendi baptiſmum eorum vt validum ſit imitatio & impulſio vſurpatorum, vniuerſa eccleſia *Angliæ* hoc crimine ab initiis inde reformationis implicata fuerit. 2) Accuſatio eius pariter contra eccleſiam primitiuam valet, eo quod baptiſmos *Nouatianorum* validos eſſe iuſſit, qui non ſolum poteſtate ſacerdotali priuati fuerunt tamquam hæretici, ſed epiſcopali etiam mandato baptizandi deſtituti ab origine, vtpote numquam veram epiſcopalem ordinationem, ſicut oſtendimus, adepti. 3) Vniuerſam eccleſiam primitiuam eiusdem criminis ream facit, quod vſurpatores incitarit eisque addiderit animum, quia baptiſmos iſtorum hæreticorum vt validos admiſit, quibus auctoritate ſua commiſſam antea poteſtatem ademit, & quos non amplius pro ſacerdotibus, ſed meris vſurpatoribus habuit. Nam iſti homines vocabulis; *Numquam nacti diuinum mandatum*, tantum mutatis in *Priuati diuino mandato*, deſcriptioni, quam auctor noſter ſuggerit, quales ſint chriſtiano nomine parum digni vſurpatores, æque expoſiti ſunt atque illi, in quos eam intendit.
“ Nam priuati erant diuino miniſterio, & tamen animo in ſpiri-
“ tuales ſuos magiſtratus rebelli & refractario in ſummorum an-

“ tiſti-

" tiſtitum & ſacerdotum officium ipſi ſeſe ingerere, & res iſtas
" ſacras adminiſtrare audebant, quas Deus ſanctæ illi poteſtati
" adſignarat; et hoc faciebant non prætexendo neceſſitatem ex
" penuria eorum oriundam, qui auctoritate & poteſtate inſtru-
" cti eſſent, ſed animum in eos, qui CHRISTI partes ſpirituali
" modo ſuſtinerent, gerendo obſtinatum & contumacem, ſuffo-
" diendo & concutiendo illam auctoritatem, qua ipſe eos inſtru-
" xerat". Hi hæretici, poſtquam diuino ſuo miniſterio per illos, qui ſpirituales CHRISTI vices obtinent, priuati nec vllam aliam poteſtatem ab illis nacti erant, animo in eos refractario & inimico ſacerdotale officium baptizandi ſibi arrogabant, præter & contra auctoritatem, & tamen eccleſia primitiua horum vſurpatorum baptiſmos ſuſcepit vt validos in tantum, vt externam formam non iteraret. Iam vero ſecundum illam argumentandi rationem, qua vtitur auctor noſter, eccleſia primitiua accuſatur, quod hæreticos & ſchiſmaticos vſurpatores incitarit eisque addiderit animum, quia baptiſmos eorum validos eſſe iuſſerit. Si vero hæc per calumniam de eccleſia primitiua dicuntur, tum æque per calumniam de illis omnibus dicuntur, qui baptiſmum vſurpatorum vt validum admittunt, non vlterius quidem, quam eccleſia primitiua illum admiſit, quæ nullam hæreticis & ſchiſmaticis auctoritatem ſacerdotalem tradidit (vti auctor noſter facit) ſed illam eis eripuit; quæ nullos ſpirituales effectus hæreticis ſiue auctoritate deſtitutis baptiſmis tribuit, ſed homines ad redeundum in gratiam cum eccleſia allicere & excitare ſolita eſt, vt gratiæ ac ſalutis participes fieri poſſent. Hoc non eſt incitare hæreticos, vel ſchiſmaticos, vel vſurpatores eisue animum addere, ſed debitum criminibus eorum onus imponere; condemnare vſurpationes, negare auctoritatem eorum, & incitare illos, vt, praua & auctoritatis experte ratione agendi relicta, ad veram & auctoritate inſtructam efficacemque rationem eccleſiæ reuertantur. Quæ res oſtendit, quantopere zeli ſui modum transgrediatur auctor noſter, quum in eo eſt, vt eiusmodi deſtitutam omni fundamento accuſationem aduerſus innocentes fratres ſuos formet, quæ eccleſiæ *Anglicanæ* & vniuerſæ eccleſiæ catholicæ, immo ei ipſi dedecori eſt, qui pro ſacerdotali auctoritate iſtorum hæreticorum dimicat, quos ve-

tus eccleſia declarauit non eſſe ſacerdotes ſed vſurpatores. Et hæc vna ſola animaduerſio & nota eſt, quam in primum caput eius faciendam duxi.

Capvt ſecundum exorditur dicendo: "Merem controuerſam "concedere vt theologum, negare autem vt hiſtoricum, quia dicam, "poteſtatem dandi hominibus auctoritatem baptizandi neceſſa- "riam eſſe ad conſeruandam eccleſiam ex mandato CHRISTI "in futuris ſæculis." Felici ſane ingenio hic auctor præditus eſt inueniendi contradictiones, vbi nullæ ſunt. Ecqua enim in re theologiam meam & hiſtoriam inter ſe commiſi, vt altera alteri contradiceret? Si mandatum fuit CHRISTI de eo, quod eſſe debeat in eccleſia ſtabile & firmum miniſterium, auctoritate baptizandi præditum neceſſe erat, eſſe quoſdam adhuc, qui mandatum habeant dandi iſti miniſterio auctoritatem baptizandi. Hoc voco obſeruationem mandati ſeu regulæ, quam CHRISTVS in eccleſia ſua ad hanc ipſam vna cum miniſterio, talem perpetuam auctoritatem habente, conſeruandam præſcripſit. Iam ſi qui omni auctoritate deſtituti baptizare audeant ſine mandato, neque vero eccleſia expedire iudicet, externam baptiſmi, ab eiuſmodi vſurpatoribus dati, formam iterari, an ea res facit, vt neceſſe non ſit, eſſe in eccleſia firmum aliquod & auctoritate ornatum miniſterium, aut eſſe in illa eos, qui habeant mandatum armandi alios auctoritate, quia baptiſmus validus, quod ad externam formam, dari nonnumquam poteſt ab vſurpatore quodam? Credo equidem, eccleſiam veterem mandatum CHRISTI tam bene intellexiſſe, quam noſtrum quiſpiam id intelligere ſibi videatur. Neque tamen exiſtimauit, quod, quia hæreticorum & ſchiſmaticorum, auctoritate & poteſtate deſtitutorum baptiſmos ſuſcepit, ideo non opus fuerit publicum aliquod miniſterium, auctoritate præditum, h. e. eiuſmodi homines, quibus negotium datum ſit, vt alios auctoritate inſtruant baptizandi ſecundum mandatum CHRISTI, quia fuerunt, qui ſine auctoritate eccleſiæ atque adeo contra CHRISTI mandatum baptizarent; ſed credidit, hæc duo conſiſtere ſimul poſſe, nec externam formam baptiſmi ab hominibus, auctoritatem nullam habentibus, aliquando dati, tollere generalem conſtantis & auctoritate præditi miniſterii in eccleſia neceſſitatem. Vt adeo quid-

quid

quid contradictionis auctor noſter narrationibus meis, tamquam hiſtorici & tamquam theologi ſibi fingit, non poſſit non in eccleſiam catholicam cadere, æqualique accuſatione iudicium eius ex vna parte & praxin eius ab altera parte onerare. Cuiuſmodi in ſocietate reprehenſionem auctoris noſtri ſubire non recuſo.

§. II.

Quod arbitraria quædam poteſtas dandi certis hominibus negotium baptizandi credita fuerit in manibus ſita eſſe epiſcoporum.

PROXIMVM ſermonem eius contra auctorem, qui ſub nomine AMBROSII ſcripſit, *p. 6.* ſilentio prætereo, quia eum non multum vrgeo, neque adeo diſputationes de ipſo multiplicare cupio. Ait autem auctor noſter *p. 10.* „ Me principium poteſtatis epiſcoporum, qua laicis detur auctoritas baptizandi, firmare iſtius auctoris, quæ venditetur, relatione". Quæ perperam ita dicuntur, et forte illis lectoribus probabuntur, qui librum ipſius legere voluerint, non meum; aliorum autem iudicio non facient ſatis. Neque enim quidquam facto, vti ab auctore iſto narratur, ſuperſtruo, ſed dico tantum, veteres ex eodem fundamento egiſſe, quod alibi probaui. Verba mea ſic habent: *Quamquam nemo de antiquis ſcriptoribus mentem ſuam hac de re tam perſpicue declarauit, quam quidem hic perſonatus Ambroſius: manifeſtum tamen eſt, eos omnes, qui epiſcoporum poteſtatem, qua diaconis & laicis auctoritatem baptizandi conceſſerunt, aut pro prudentia ſua eam illis ſubtraxerunt, tuiti ſunt, ex eodem fundamento agere oportuiſſe, nimirum quod iſtiuſmodi poteſtatem in manus epiſcoporum eccleſiæ, tamquam apoſtolorum ſucceſſorum tradita ſit decernendi, quinam & quibusnam in caſibus baptizare debeant, quemadmodum pro ſapientia ſua rationes eccleſia magis vel minus id exigere iudicarent.* Et hanc huius rei ibidem rationem dedi: *Nam ſine hoc principio fieri non poteſt, vt quis rationem de veterum conſuetudine epiſcoporum adferat, qui diaconos interdum a baptizando non minus quam laicos reuocarunt, interdum autem vtriſque id faciendi dederunt auctoritatem.* Vid. *hiſtor. ſchol. p. 4.* Melius proinde feciſſet auctor noſter, ſi

iſtam

iſtam agendi rationem veterum alio quodam modo narraſſet, quando ea, quæ ego dixi, non approbauit, quam quod narrationem meam fruſtra ac ſine cauſſa reprehendit.

§. III.

Num diaconi reputati fuerint ſacerdotes & ordinarii ac conſtantes miniſtri baptiſmatis.

VERVM hæc non vna ſola eſt falſa reprehenſio, quam quibusdam in locis adhibuit auctor noſter. Proxime enim rogat, " Cur diaconi cum laicis heic adnumerantur illis, qui non ſint " miniſtri ad baptizandum conſtituti? Nonne BINGHAMVS ipſos " antea publicis miniſtris accenſuit"? Reſpondeo: Non accenſui? Dixi tantum, habuiſſe eos ab apoſtolis poteſtatem baptizandi; vtrum vero hoc fuerit in ordinariis an in extraordinariis caſibus, ego non definiui. Baptiſmus eunucho a *Philippo* datus, extra ordinem datus fuit, vbi alius nemo dare eum potuit. Poteſtas vero, quam quis in tali caſu habet, non efficit ipſum ordinarium & perpetuum miniſtrum baptiſmi, alioqui laici, quibus poteſtas erat baptizandi in caſibus extraordinariis, ordinarii & perpetui fuiſſent miniſtri. Ait autem *p. 17.* aliter me ſenſiſſe, quum ſcriberem *origines* meas, in illis enim me diaconos vocare ſacerdotes, et ex OPTATO atque D. GEORGIO HICKESIO oſtendere, epiſcopos, presbyteros, et diaconos partem habuiſſe in chriſtiano ſacerdotio. Multa ex verbis meis citat, vnam tamen rem obliuiſcitur, Quod ego opinionem tum recenſuerim veterum in vtramque partem, et quod dixerim, opinionem OPTATI non fuiſſe generalem & receptam opinionem, ſed quæ maxime obtinuerit, fuiſſe eam, quod non fuerint ſacerdotes ſed Leuitæ. Integrum quemdam paragraphum heic transſcribere cogor ex *originibus* meis, quem auctor noſter prætermittendum duxit. Ipſa inſcriptio ait, *diaconos non vniuerſaliter vocatos ſacerdotes ſed miniſtros & Leuitas;* et verba ita habent; *Ne heic lectoribus meis imponere videar, animaduertendum mihi eſt, quod nomen ſacerdotum non generatim diaconis datum ab iis ſit, qui pro ſacro eos ordine habuerunt, ſed quod plerumque a ſacerdotibus nomine miniſtrorum ac Leuitarum diſtincti fuerint. Ita Hieronymus*

mus a ſacerdotibus ſecundi ordinis, hoc eſt, presbyteris, Leuitarum appellatione eos diſtinguit. Auctor quæſtionum in vetus & nouum teſtamentum ſub nomine Auguſtini, & Hilarius Sardus ſub nomine Ambroſii ſacerdotes vmquam eos dictos eſſe exſerte negant. Et Saluianus, quamuis diuinarum rerum adminiſtratione eos fungi agnoſceret, eodem tamen nomine Leuitas eos appellat, idque ideo, vt a ſacerdotibus diſtinguat. Atque ita in conciliis nomina ſacerdos & Leuita frequenter vſurpantur, tamquam tituli, presbyteros ac diaconos a ſe inuicem peculiariter diſtinguentes. Concilium Carthaginenſe quartum magis perſpicue hac de re loquitur, Diaconus, inquiens, non ad ſacerdotium, ſed ad miniſterium conſecratur. Et hinc canones eos quandoque ὑπηρέτας & miniſtros, non eccleſiæ tantum ſed & epiſcoporum ac presbyterorum nuncupant, quemadmodum e concilio Nicæno & Carthaginenſi quarto multisque aliis videre eſt. Vnde viri quidam docti (Iſaacus Habertus & Ioannes Fellus) contra Optatum & Auguſtinum concludunt, quod diaconis numquam licuerit eſſe ſacerdotibus: dum alii, Nicolaus Rigaltius & Georgius Hickeſius) cum Optato inter diuerſos ſacerdotii gradus diſtinguunt, exiſtimantes, quod, licet diaconi non abſolute dicantur ſacerdotes, quia hic proprius epiſcoporum & presbyterorum, quibus miniſtrare eos oportebat, titulus fuerit; diaconi tamen interdum eiuſmodi officiis functi ſint, quæ ad inferioris gradus ſacerdotium ius iis ipſis conciliarint. Re ita ab vtraque parte dextre ob oculos repræſentata, intelligentibus lectoribus ipſis diiudicandum relinquo, vtra opinio validiſſimis rationibus gaudere eis videatur. Hactenus *Origines* meæ lib. II. cap. XX. num. II. p. 299. Ex quibus lector iudicet, velim, quam mihi ipſe contradicam, quando veteres adfero non generatim permiſiſſe diaconis, vt eſſent ſacerdotes & ordinarii baptiſmatis miniſtri. Manifeſtum enim eſt, de hiſce materiis diuerſum eos ſenſiſſe et maiorem partem quæſtionem negaſſe. Quotquot igitur ex illis non crediderunt, diaconos eſſe ſacerdotes & ordinarios baptiſmi miniſtros, & tamen illis quibusdam in caſibus permiſerunt negotium baptizandi, non potuerunt exiſtimare, manum ſacerdotis ita abſolute & ſimpliciter neceſſariam eſſe in omnibus caſibus, vt baptiſmus eſſe nequeat ab vllo alio datus, niſi pugnantia loquuti

fuerint. Credo autem, auctorem noſtrum vocabula *ſacerdotis* & *poteſtatis ſacerdotalis* latiore ſenſu accipere, quam quo acceperunt veteres iſti, qui ſacerdotes a diaconis diſtinxerunt, ſicut etiam eccleſia noſtra facit, quando tres ordines epiſcoporum, ſacerdotum & diaconorum diſtinguit. Ipſe enim omnes & ſingulos ſacerdotes facit & ſacerdotali poteſtate inſtructos, qui mandatum baptizandi, ſiue in ordinariis ſiue in extraordinariis caſibus quibuscumque, habent. Ait enim *p. 17. Si qua eiuſmodi res locum habere poteſt, cuiuſmodi eſt, quod laicis vera auctoritas baptizandi dari dicitur, tunc hi auctoritatem nacti ceſſabunt hoc reſpectu eſſe laici, habentes (ſi habere poſſunt) poteſtatem ſacerdotalem baptizandi, abſente & deficiente clero; quæ res iſtos eorum baptiſmos efficiet ſacerdotales, cum auctoritate datos, neque adeo proprie baptiſmos laicales.*

Qvoad igitur ſic diſcrepamus verbis, de ſacerdote & ſacerdotio diſputamus & contendimus in tenebris. Veteres per ſacerdotem communiter intelligunt presbyterum, qui in ordinatione poteſtatem accepit ſacerdotalem', diacono non competentem; et ordinaria baptiſmi adminiſtratio a plerisque eorum pars huius poteſtatis conſtituitur. Auctor autem noſter per ſacerdotem intelligit quemcumque, qui mandatum baptizandi habet, quibuscumque in caſibus, tam diaconum & laicum (poſito, quod tale mandatum acceperit) quam presbyterum, quem eccleſia ſacerdotem vocare ſolita eſt a diacono diſtinctum. Quum igitur per ſacerdotem aliud intelligant veteres, aliud noſter auctor, melius eſt, hac diſputatione omiſſa ad rem venire certiorem; ſumere vocabulum ſacerdotis ſenſu auctoris noſtri, et tum inquirere, An nemo, niſi cui ab eccleſia negotium datum ſit, externam baptiſmi formam adminiſtrare poſſit, ita validam, vt illam iterari neceſſe non ſit?

§. IV.

Multos baptiſmos, ſine mandato adminiſtratos, olim confirmatos fuiſſe ab epiſcopis ſine rebaptizatione.

Avctoris noſtri ἀξίωμα ſeu pronuntiatum eſt *p. 10. Vbi nulla poteſtas, ibi nullus baptiſmus; vbi nullum mandatum in adminiſtrante, ibi nullus baptiſmus in recipiente.* Qua de re me, immo

immo homines ſingulos & vniuerſos, prouocat *p.11.* vt exempla producamus talium, qui venditentur, baptiſmorum ab epiſcopis confirmatorum, in quibus poteſtas (quam eſſentialem vocat) defuerit. Iterum prouocat *p.12.* *Quinam presbyteri*, inquiens, *inter veteres vmquam baptizare auſi ſunt tamquam abſoluta poteſtate gaudentes nec ab epiſcopis dependentes. Ioſephus Binghamus nullum vetuſtius exemplum produxit iſtiuſmodi rebellium hominum, qui recentioribus temporibus antiſtitibus ſuis ſeſe oppoſuerint. Quid? quod ſchiſmatici antiquioribus temporibus huic vel illi epiſcopo adhæſerunt ab illoque dependerunt.* Sed vero huic obiectioni, diuina ſic volente prouidentia, iam occurri ante, quam facta fuit. Oſtendi enim, veterum hæreticorum & ſchiſmaticorum inhabilitatem ad functiones eccleſiaſticas ſitam fuiſſe in eo, quod non habuerint ſacerdotalem poteſtatem. Nam poteſtas eis ſua ademta erat, adeoque idem erat, ac ſi nullam vmquam habuiſſent: ſicut is, qui oculos ſuos perdidit, æque cæcus eſt & lumine oculorum caret atque ille, qui oculos numquam habuit. Id quod in præcedenti diſſertatione tam ſolide probaui, vt leues argutias omnes, quas in proximis paginis de accidentali & eſſentiali inhabilitate ad munia eccleſiaſtica auctor noſter habet, omnino obſtruxerim. Defectus enim poteſtatis (ex ipſius ſententia) inhabilitas eſſentialis eſt in ſacerdote ſeu presbytero. Cur vero talem hominem presbyterum appello, quando expers poteſtatis eſt? Ideo tantum, vt aliquod ei nomen dem, quo cognoſcatur. Concedo enim, non eſſe veri nominis presbyterum, ſi ſit poteſtatis expers. Et idcirco non adeo difficilis res eſt mentem meam percipere, vti quidem *pag. 14.* exiſtimat. Ego intelligo eum, qui quondam poteſtatem presbyteri habuit, deinde autem ob hæreſin ſuam vel ſchiſma per auctoritatem & diſciplinam eccleſiæ poteſtate illa priuatus eſt, cuius adminiſtratio vitioſa eſt in hoc ipſo actu, quia iam agit ſine poteſtate. Hic eſt ille presbyter, de quo diſquiro, quid valoris habeant baptiſmi ab eo adminiſtrati, poſtquam conceſſam ſibi poteſtatem perdidit, et contra auctoritatem epiſcopi ſui, qui ipſi poteſtatem eripuit, agere inſtituit. Non erat iam reuera, ſed nomine tantum presbyter, quia poteſtatem, quam acceperat, amiſit. Quomodo vero factum eſt, vt baptiſmi eius nihilo minus validi haberentur, quum auctoritate & poteſtate eſ-

Digitized by Google

ſet deſtitutus? Hoc eſt, quod quæro. Iam auctor noſter ſententiam meam denuo peruerſe interpretetur, ſi poteſt. Oportet iam dicat, aut hæreticum vel ſchiſmaticum presbyterum numquam ita deſpoliatum eſſe poteſtate ſua in ecclcſia antiqua, aut baptiſmos, quos ſic deſpoliatus dedit, numquam admiſſos eſſe, vt validos. Quæ ambæ adſertiones ad rem facient, ſi alterutram contra tot luculenta & probatæ auctoritatis teſtimonia, quæ in contrariam ſententiam attuli, omnino probare potuerit. Neutra autem earum quiddam ſignificabit hac in cauſſa, vbi de valore baptiſmorum, ab hominibus nullum mandatum poteſtatemque baptizandi habentibus adminiſtratorum, diſputamus.

§. V.

Veterum neceſſariam diſtinctionem baptiſmi cum auctoritate dati a baptiſmo mere valido ab auctore noſtro confundi.

Avctoris noſtri hypotheſis ipſi non permittit, vt baptiſmum cum auctoritate datum a baptiſmo mere valido diſtinguat, quia omnes baptiſmos nullos & vacuos reputat, qui ſine auctoritate dati ſunt. Veteres autem hæc duo baptiſmorum genera diſtinguebant, alterum quidem legitima auctoritate fultum exiſtimantes; alterum vero non item. Quare auctor noſter inſcite nugatur & ſibi ipſi & lectoribus ſuis imponit *pag. 16.* quum me pugnantia loqui dicit, quia, quando de baptiſmo cum auctoritate dato verba facio, veteres eum ex commiſſa poteſtate deducere dico; & quando de baptiſmo mere valido loquor, dico, veteres eum non deriuare ex poteſtate ſacerdotali, quia baptiſmos hæretici cuiuſdam vel ſchiſmatici ſacerdotis, poteſtate ſua deſpoliati, hoc non obſtante validos reputarunt. Quæ res, veterum quidem opinione, bene conſiſtebant. Tum autem ait *pag. 20.* *Si quid facere voluiſſet, quod ad rem pertineret, producere debuiſſet publicas auctoritates & teſtimonia, ex quibus conſtet, baptiſmos in nomine TRINITATIS ab hæreticis, ſchiſmaticis, aliisque inhabilibus ſacerdotibus adminiſtratos, fuiſſe validos. Debuiſſet adferre hiſtoriam eiusmodi veterum, qui poteſtatem horum ſacerdotum, durante eorum hæreſi vel ſchiſmate, vel alia quadam inha-*

Digitized by Google

inhabilitate, reſciderint vacuamque declararint. Nondum autem vllum eiusmodi exemplum dedit nec vmquam daturum eſſe confido. Manifeſtum enim eſt, haſce antiquas eccleſias, quæ iſtos baptiſmos validos eſſe iuſſerunt, agnouiſſe etiam ſacros ordines baptizantium eorumque ordinationem epiſcopalem habuiſſe ratam & validam. Optime autem hac de re iudicabit lector, ſi auctoritates conſiderauerit, quas in antecedente diſſertatione produxi, vt hæreticos, ſchiſmaticos & gradu deiectos ſacerdotes poteſtate ſua exſpoliatos, nec in iſto exſpoliationis ſtatu veros Dei ſacerdotes, ſed ſacerdotes auctoritatis & poteſtatis expertes, ſeu laicos fuiſſe, probarem. Duo teſtimonia, quæ auctor noſter *p. 21.* ex concilio *Nicæno* & ex *codice Africano* adfert, nihil eum iuvant. Neque enim hæreticos & ſchiſmaticos, quoad in hæreſi vel ſchiſmate maneant, vera auctoritate & poteſtate præditos ſacerdotes eſſe dicunt, ſed admittendos eſſe ad miniſtrandum in conditione clericali, ad eccleſiam reuertentes. Et tum demum mandatum & poteſtatem ab eccleſia habebant, qua, durante eorum hæreſi vel ſchiſmate, deſtituti fuerant. Et hoc tantum ſingularis fauoris in *Nouatianos* & *Donatiſtas* documentum erat, quum a communi regula diſcederent, quæ hæreticos & ſchiſmaticos a clericali gradu & poteſtate ſacerdotali in perpetuum arcebat. Auctor noſter, quum ſit ſtrictioris diſciplinæ in antiqua eccleſia ignarus, communem & ordinariam regulam eccleſiæ a ſpecialiore indulgentia non diſtinguit, quam quibusdam in caſibus hæreticis & ſchiſmaticis tribuit, vbi ſibi neceſſitatem quamdam aliquid de vſitata diſciplinæ ſeueritate remittendi impoſitam eſſe intellexit. Id quod fecit in cauſſa *Nouatianorum* & *Donatiſtarum*, vt eos ad redeundum ad eccleſiæ vnitatem alliceret; non quidem permittendo illis, vt eſſent veri ſacerdotes, quoad esſent extra eccleſiam, ſed committendo legitimam poteſtatem, ſi in gremium ipſius reuerterentur. Quæ gratia reliquis hæreticis generatim denegabatur, qui ob priſtinam rebellionem ſuam & inimicitias priſtinas contra eccleſiam, etiam poſtquam reconciliati & ad communionem laicam admiſſi erant, poteſtate ſua exuti manebant: cuius rei multa exempla in antecedente diſſertatione in medium produxi.

Digitized by Google

Immota igitur ſtabit adſertio mea aduerſus auctorem noſtrum, antiquos hoſce hæreticos & ſchiſmaticos poteſtate ſacerdotali deſtitutos fuiſſe, durante eorum hæreſi & ſchiſmate. Atque ita ex ipſis principiis & ex ipſa confeſſione eius non fuerunt ſacerdotes in iſto ſtatu, vbi poteſtas eis ſua ademta fuit ab ea ipſa auctoritate, hoc eſt, epiſcopali poteſtate, quæ initio eam dederat. Totius controuerſiæ exitum huic vni capiti permittam. Iam enim vna conſentimus, rationes cauſſæ in eo contineri. Ita, vt ſi appareat, poteſtatem ſacerdotalem, quam hi veteres hæretici & ſchiſmatici habuerunt antea ſibi commiſſam, ipſis ademtam fuiſſe per eamdem epiſcopalem poteſtatem, quæ eam initio conceſſit, auctor noſter polliceatur, ſe profeſſurum, quod non fuerint amplius ſacerdotes auctoritate inſtructi vi indelebilis cuiusdam aut non deleti characteris, in illis remanentis. In hoc enim auctor noſter magis ingenuus eſt & cauſſæ Proteſtantium beneuolentior quam alii quidam. Fatetur, characterem ſacerdotis propter crimina eius eatenus deleri & exſtingui poſſe, vt omnis actualis poteſtas, auctoritas, munia & iura ſacerdotalia ei auferri poſſint per competentem aliquam poteſtatem, quæ illa ei antea tribuit. Et ſi rationibus minime dubiis probatum fuerit, hanc ipſam fuiſſe veterum hæreticorum & ſchiſmaticorum conditionem, ſicut optimis argumentis in antecedente disquiſitione luce meridiana clarius probatum eſſe confido, tum vniuerſa diſputatio modum & finem habebit, & auctor noſter profitebitur, credo, baptiſmum antiquis temporibus datum eſſe ab huiusmodi auctoritatis expertibus & inhabilibus ſacerdotibus, qui nullam reuera poteſtatem habuerunt.

Qvare, hanc ipſam ob cauſſam, plura in ea animaduertere prætermitto, quæ de hiſtoria antiqua narrat auctor noſter; non quod quidquam dixerit, quod aliquod momentum habeat ad argumentorum & teſtimoniorum, quibus ad probandas diuerſas adſertiones meas vſus ſum, infringendam robur, ſed quod methodus illa, de qua inter illum & me iam conuenit, probabilior quædam & magis compendiaria via eſt hanc diſſertationem finiendi, dum res ad vnum aliquod caput reducitur eiusque veritas ex publicis

blicis

blicis & probatiſſimis monumentis eccleſiæ examinatur. Non erit heic nobis occaſio de eo altercandi, quod priuati auctores priuatam ſuam loquantur ſententiam: (quæ auctoris noſtri conſueta ratio eſt duobus tribusue verbis ad ea omnia reſpondendi, quæ dixi, quamquam haud alios auctores nominat, quorum teſtimoniis lectores ſuos inducat ad credenda ea, quæ ſemper quaſi dictata decantat) Nam concilia publicam eſſe eccleſiæ vocem, omnes facile concedent, adeoque vt clauſulam huic diſputationi imponamus celeremque reperiamus exitum, theſin meam demonſtrandam duxi ex ratione agendi, quam contra hæreticos & ſchiſmaticos generalia & prouincialia concilia inire conſueuerunt. Quæ demonſtratio eſt omni huiusmodi exceptione maior, quoad conciliorum acta genuina ſunt, ſicut eſſe creduntur & a nobis in genuino ſuo ſenſu accipiuntur. Sit igitur inter me & hunc auctorem hic vltimus congreſſus, ſit hæc poſtrema diſquiſitio, quod ad antiquam hiſtoriam de hoc capite attinet. Meminerit ipſe, vnam ſolam quæſtionem nunc eſſe, Annon veterum hæreticorum & ſchiſmaticorum poteſtas vacua & inanis reddita fuerit per eamdem epiſcopalem poteſtatem & auctoritatem, quæ initio eam ipſis tribuit? Si lector reſponſionem videre cupiat ad ea, quæ hic auctor ex HIERONYMO, BASILIO & CHRYSOSTOMO vrget, (quorum ſolorum teſtimonia aliquam ſpeciem argumenti habere videntur) reperire eam poteſt in antecedentis ſcripti mei introitu, vbi controuerſiam cum BRETTO conſtitui atque oſtendi, quantopere fallatur in ſingulorum ſenſu, & ſpeciatim, quod opinio BASILII, hæreticos poteſtate ſua ſacerdotali exutos & laicos effectos eſſe ſtatuentis, cum totius eccleſiæ catholicæ ſententia congruat, adeoque contrariam auctoris noſtri notionem & adſertionem penitus deſtruat.

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT QVARTVM

Animaduerſiones in ea, quæ auctor noſter de eccleſia *Græca* & de eccleſiis, a corruptelis papatus repurgatis, narrat.

§. I.

Veterem eccleſiam Græcam *diuerſas habuiſſe leges ante ſæculum octauum, quæ de pretio & valore baptiſmorum, a laicis ſine auctoritate & mandato datorum, conſtituerint.*

VNA tantum res adhuc mihi eſt cum auctore noſtro conſideranda, nimirum animaduerſio, quam habet in ea, quæ de recentiore eccleſia *Græca*, & de eccleſiis a corruptelis papatus repurgatis narraui. Narrationem meam de recentioris æui eccleſia *Græca* exorſus ſum a canonibus NICEPHORI patriarchæ *Conſtantinopolitani*, qui ſæculo nouo ineunte vixit. Aptum & commodum ratus ſum recentiorem eccleſiæ *Græcæ* conſuetudinem ex recentioribus ſcriptoribus tradere. Auctor noſter occaſionem hinc captat obſeruandi *p. 212.*, " Per prima octo ſæcula " eccleſiam *Græcam* non habuiſſe regulam, legem eccleſiaſticam " vel conſuetudinem, ex qua de baptiſmi laici, quicumque demum fuerit, valore, qui venditetur, conſtitui poſſit." Confido, ab hoc tempore auctorem noſtrum paullo melius inſtitutum eſſe ipſiusque dubiis ſatisfactum, ſi conſiderauerit, quam multa antiqua concilia generalia, durante illo octingentorum annorum interuallo, per leges ſuas eccleſiaſticas & decreta de baptiſmi hæretici valore ſententiam dixerint; et quam multa ex iis ipſis conciliis vna cum multis aliis ſimiliter decreuerint, hos ipſos hæreticos omni ſacerdotali poteſtate & auctoritate eſſe exutos, adeoque in ſtatum laicorum auctoritatis expertium reductos; quemadmodum ſatis ſuperque dixi in priore parte *hiſtoriæ* meæ *ſcholaſticæ*, & in hac parte adhuc planius demonſtraui. Quare oratio eius de longe lateque patente eccleſiæ *Græcæ* amplitudine, & quam inſignis pars eccleſiæ catholicæ fuerit, aduerſus eum ipſum valet tametſi ſub hac ſpecie lectoribus ſuis imponere animum in-

induxit. De teſtimoniis etiam BASILII & CHRYSOSTOMI, quæ toties pro inualido baptiſmo laicorum producuntur, iam ſupra in determinando ſtatu controuerſiæ cum BRETTO oſtendi, nihil ea ad rem præſentem facere.

§. II.

Auctoritas canonum. Nicephori *ab auctoris noſtri exceptionibus vindicata.*

PROXIME cauſſam perorat contra NICEPHORVM, tamquam feruidum ſuperſtitioſi cultus imaginum patronum, & dicit *p. 214.* " Auctoritatem eius in negotio de baptiſmo laicorum " nihilo magis valere, quam in illo de vſu imaginum in diuino " cultu." Neque vero ego eam magis valere volui. Produxi teſtimonium eius eum duntaxat in finem, vt quæſtionem facti decideret, non iuris, An baptiſmus laicalis vllo in caſu tunc permiſſus fuerit in eccleſia *Græca*? Quæſtio non erat, vtrum res licita an illicita fuerit in ſe, ſed num in eccleſia *Græca* obtinuerit. Teſtimonium vero NICEPHORI ſufficit ad probandum, fuiſſe hanc iſtius eccleſiæ conſuetudinem, licet hæc diuinæ legi aduerſari credi potuerit, quæ alia quæſtio eſt. Vt ita, ſi quæſtio fuiſſet de cultu imaginum, quod ad ſolum factum attinet, An in eccleſia *Græca* tunc inſtitutus fuerit: teſtimonium NICEPHORI vel concilii ſecundi *Nicæni* ſufficientis auctoritatis futurum fuiſſet ad probandam rem facti, licet minus idoneum ad probandam legitimam conſuetudinis iſtius rationem. Enim vero auctor noſter hanc quæſtionem facti & iuris ſubtiliter confundit, & lectorem ſuum in prauam opinionem de NICEPHORO ſubdole adducere conatur, vt modo fidem eius tamquam hiſtorici labefactet & peruertat.

SI vero hoc ei ex ſententia non ſucceſſerit, lectorem ſuum inducere ſatagit, vt hos canones ſolius NICEPHORI dictata eſſe credat, nec in vllo probatæ auctoritatis concilio factos, *p. 215.* ſpeciatim non in illo CCLXX epiſcoporum concilio ad ann. DCCCXIV celebrato. Non multum curo, in quo concilio facti ſint, licet mihi tam probabile videatur in iſto concilio CCLXX epiſcoporum quam in alio quodam eos factos eſſe. Sed hac de

re non eſt quæſtio. Nonne canones fuerunt patriarchæ *Græci*? An vero canones patriarchæ vim nullam habuerunt in eccleſia *Græca?* Si non habuerunt, cur HARMENOPVLVS eos fecit legem canonicam in collectione regularum ad homines in praxi ſua dirigendos? Hæc vna ſola ratio plus apud me valet quam vniuerſæ leuioris momenti obſeruationes criticæ, quas in contrariam habet noſter auctor; qui, ſi NICEPHORVM eiusque canones cauſſæ ſuæ fauere intellexiſſet, tam multa in eorum gratiam dicere potuiſſet, quam nunc in fraudem eorum dicit, modo vt lectoris ſui præoccupet animum. Dicere potuiſſet, patriachas non eſſe ſolitos facere canones niſi in ſynodo, ſin aliter, eorum tamen poteſtatem tam late patuiſſe, vt canones eorum per omnes eccleſias, iurisdictioni ipſorum ſubiectas, maximi momenti & ponderis fuerint. Iam vero hi canones non ſunt publica vox & ſententia eccleſiæ *Græcæ*; et quidem ob aliam rationem *p. 220.* quia nonnulli ex *Græcis* ſcriptoribus valori & pretio baptiſmi, per laicum quocumque in caſu adminiſtrati, ſeſe vehementer oppoſuerunt, cui ſine dubio lenius & remiſſius contradicturi fuiſſent, ſi generalis eccleſiæ *Græcæ* ſententia fuiſſet & conſuetudo. Quaſi vel auctori noſtro, vel mihi, vel lectoribus noſtris nullus hodie notus ſit, qui aduerſus approbatam legitimamque ſententiam & conſuetudinem eccleſiæ *Anglicanæ* vehementer & ſine vlla animi in vſitatas leges & regulas eccleſiæ propenſione ſcribat. Deſperatæ & pene perditæ rei indicium eſt, ſi quis huiuscemodi bellis argumentis vti cogitur.

AT ENIM VERO producit contra nos denuo in aciem BASILIVM, CHRYSOSTOMVM & vniuerſam eccleſiam *Græcam* per DCCC. annorum interuallum *p. 221.* Quam ad rem iam antea reſpondi atque oſtendi, canones BASILII, quos dicit partem eſſe legis canonicæ in eccleſia *Græca*, pronuntiare, hæreticos non eſſe niſi laicos: et eccleſiam *Græcam* per octingentos annos feciſſe idem, & tamen horum laicorum baptiſmos ſuſcepiſſe ſine rebaptizatione. Quæ alia eſt ſententiam & conſuetudinem eccleſiæ *Græcæ* demonſtrandi ratio, quam quæ ab auctore noſtro inita eſt.

TANDEM miſero illo perfugio vtitur, vt lectoribus ſuis narret, *p. 221.* " NICEPHORVM ab eccleſiæ *Romanæ* emiſſariis im-" pulſum fuiſſe ad hanc nouam conſuetudinem in eccleſiam *Græ-*

" *cam*

" *cam* introducendam; et hoc ipſum dediſſe aliis eccleſiæ *Græ-*
" *cæ* ciuibus veritatum chriſtianiſmi ſtudioſis iuſtam occaſionem
" eccleſiam illam de nouellitatibus *Romanenſibus*, in ipſam irre-
" pentibus, in tempore admonendi; quorum in numero videri
" fuiſſe *Georgium Hamartolum*, *Glycam* & *Theodorum Scuta-*
" *riotam*, dum baptiſmo laicali tamquam legitimo, qui initio in
" eccleſia tantum *Latina* apparuerit, fortiter ſeſe oppoſuerint."
Hoc effugio, quod hic ille ab emiſſariis *Romanenſibus* inductus fuerit, auctor noſter ſemper vtitur, quando non habet, quod ad imminuendam fidem aut eludendum teſtimonium alicuius ſcriptoris dicat; qua de re mox plura habebimus contra *Græcos* recentiores. Heic obſeruo tantum, eum de aliis ita loqui & ſcribere, prout opinionibus ipſius fauere vel non fauere videantur. Auctoritas NICEPHORI nauci non erat, quia acerrimus defenſor cultus imaginum fuit; HAMARTOLVS autem & GLYCAS, licet cultum imaginum non minus defenderint, quam quidem NICEPHORVS, ſunt homines honeſti, veritatum chriſtianiſmi ſtudioſi; tantum quia baptiſmo laicali, qui legitimus eſſe venditetur, fortiter ſeſe oppoſuerunt. Si quis tam iniquam homines deſcribendi rationem ineat, nihil referre puto, quæ pro illis vel contra illos dicat. Stabunt igitur canones NICEPHORI tamquam regula & præſcriptio eccleſiæ *Græcæ*, non obſtantibus omnibus hiſce auctoris noſtri parui momenti contradictionibus.

§. III.

Auctoris noſtri illiberalis ratio reſpondendi recentioris aui ſcriptoribus Græcis.

ANNO MCLXVI obſeruaui celebratum fuiſſe *Conſtantinopoli* concilium, quod baptiſmum datum ab iis, qui ſpurii ordinis eſſent & ſacerdotes ſimularent, ad ſacerdotale munus numquam initiati, vim & pretium habere negarit. Ad hæc auctor noſter dicit, non poſſe me vllum concilium per MCC annos producere, quod aliter decreuerit, quam hoc ipſum concilium hac in re decreuit; quum tamen ei demonſtrauerim, pleraque ex antiquis conciliis dicere, hæreticos non eſſe ſacerdotes ſed falſos ſacerdotes, qui ſe ſacerdotes eſſe dicant nec ſint; neque tamen

eos, qui ab illis eſſent baptizati, rebaptizari iuſſiſſe, vti quidem hoc concilium iuſſit. Porro de huius concilii decreto dixi, nihil in eo de inualido baptiſmo, a laico extra ordinem ſumma poſcente neceſſitate dato, exſtare, adeoque cum canonibus NICEPHORI, ad eiusmodi tantum caſus reſpicientibus, poſſe conſiſtere. Ad hæc auctor noſter reſpondet, "poteſtatem baptizandi illis tantummodo commiſſam fuiſſe, qui ſacerdotali poteſtate armati fuerint, & laicos non habuiſſe talem ſiue poteſtatem ſiue auctoritatem ſibi commiſſam" *p. 230.* Sed vero auctor noſter oblitus eſt ea, quæ toties dixit antea: "Quod poſito, laicum habere poſſe ab epiſcopo auctoritatem & poteſtatem baptizandi, vrgente quadam ſumma neceſſitate, in iſto actu & eo tempore in tantum ſacerdos futurus ſit, ſacerdotali poteſtate inſtructus, non autem in illo actu merus laicus, poteſtate deſtitutus." Cur vero hoc concilium *Græcum* non poſſet opinionem habere noſtri auctoris & exiſtimare, laicos habentes mandatum ſpecialiore quadam vrgente neceſſitate baptizandi, eſſe in iſto quidem caſu ſacerdotes nec meros laicos? Quod ſi ita eſt, nulla eſt inter canones NICEPHORI & hoc concilium diſcordia. Ambo enim baptiſmos hominum, inſtructorum poteſtate ſacerdotali, admittunt.

QVOMODOCVMQVE autem res ſe habuit, ego oſtendi, *Græcos* in hodiernum vſque diem agere ad regulas in canonibus NICEPHORI præſcriptas, & hoc indubitatis hiſtoricorum aliorumque auctorum, qui huius praxis mentionem faciunt, teſtimoniis probaui. Quorum teſtimoniorum euidentiam vt obſcuret auctor noſter, vtitur conſueta ſua methodo imminuendi teſtium auctoritatem, quando *p. 236.* ait. "Eſſe eos homines ſolum priuatos, eorumque auctoritatem nullius momenti." Quaſi plures fide digni hiſtorici inter ſe conſentientes non ſatis auctoritatis habeant oſtendendi, quæ praxis fuerit alicuius eccleſiæ, vbi quæſtio eſt de re facti non iuris, nec vllum contrarium teſtimonium, quod illis contradicat, produci poteſt. "Manifeſtum autem eſſe, dicit auctor noſter, quod hiſce poſterioribus temporibus *Græci* emiſſariorum *Romanenſium* aſtutia & calliditate in duas factiones diſtracti fuerint." Cur igitur non produxit teſtimonia quorumdam ex iis, qui *doctrinæ papiſticæ*,

ſticæ, quam vocat, de danda laicis venia baptizandi in neceſſitate contradixerunt? Aut cur non ſpeciatim demonſtrauit, auctores, quos ego produxi, a *Ieſuitis* fuiſſe impulſos vel pecunia corruptos, vt falſam hiſtoriam ad adiuanda *Romanenſium* conſilia narrarent? Num in duas factiones de hoc capite diſtracti fuerunt, & tamen omnes concordiſſime in vnam tantum partem ſcripſerunt? Aut quomodo probabit, eos omnes, qui ſcripſerunt, a partibus *Romanenſium* ſtetiſſe? Longam hiſtoriam lectoribus ſuis quaſi fabulam commemorat, quemadmodum *Cyrillum Lucarem* tractarint *Ieſuitæ*, quod nihil ad rem pertinet. Neque enim ad hunc auctorem iſta diſputatio hac vel illa ratione ſpectat. Oſtendere debebat, *Ieremiam* patriarcham quorumdam emiſſariorum *Romanenſium* dolo inductum fuiſſe, vt teſtimonium ſuum hac de re dixerit. Pro eo autem *p. 238.* dicit, patriarcham abalienatum fuiſſe "a *Lutheranis*, quod inuocationem ſanctorum " vanam & friuolam eſſe crederent, & contemnerent imaginum " atque ſanctarum reliquiarum adorationem." Quid igitur? An probabile eſt, eum, cuius voluntatem a ſe abalienarint *Lutherani*, eccleſiam *Græcam* repræſentare voluiſſe tamquam cum *Lutheranis* conſentientem, ſi res aliter ſe habuiſſet? Nihil magis eſt improbabile, quam hoc. Vnde non poſſum, quin exiſtimem, auctorem noſtrum ſtupore quodam oppreſſum & perturbatum hæc ſcripſiſſe, quia nihil expreſſius contra ſe ipſum adferre potuiſſet. Addit autem: *Binghamus non minus belle & commode producere potuiſſet patriachæ iſtius teſtimonium pro iſtis papiſticis corruptelis, inuocatione videlicet ſanctorum, adoratione imagnum & reliquiarum, quam pro altera iſta.* Ecquid autem mali, quæſo te, inde prouenturum fuiſſet, ſi quis rogasſet, Num inuocare ſanctos & adorare imagines conſuetudinis fuerit eccleſiæ *Græcæ*? An melius teſtimonium pro re geſta in tali caſu habere poſſemus, quam teſtimonium cuiusdam de eccleſiæ illius patriarchis? Nonne ipſe auctor noſter concilium quoddam *Græcum* pro inualido baptiſmo laicorum citat? Et cur non æque belle producere potuiſſet eosdem auctores pro cultu ſanctorum & imaginum? Sine dubio potuiſſet, ſi quæſtio duntaxat fuiſſet, Num ſanctos & imagines tunc coluerint in eccleſia

Græca? Teſtimonium eorum hac in cauſſa ad decidendam rem facti tam idoneum & certum eſſe poterat, quam vllum aliud. Cur ergo mecum altercatur, quod feci id, quod vnicuique facere licet, & quod ipſemet fecit ſine vlla offenſione & noxa? Ego certe neſcio, quo pacto quis res facti diiudicare vellet, præterquam ex iſtiusmodi auctoribus, qui de illis ex inſtituto ſcripſerunt.

POSTEAQVAM patriarcham caſtigauit, reliqua exempla omnia, quæ dedi, auertit, dicendo *p.238*. "eſſe illa tam recentis ætatis, vt par ſit credamus, conficta tantum eſſe a quibusdam *Græcis*, qui ſuperſtitionibus eccleſiæ *Romanenſis* nimium infecti fuerint." Si hi moderni *Græci* opinioni ipſius fauerent, haud nimis recentis ætatis illos eſſe in rem ſuam crediderit. Enim vero, ſi fuerunt *Græci* quidam tantum, ſuperſtitionibus *Romanenſibus* infecti, cur non producit alios, iſtis ſuperſtitionibus non infectos, vt nobis dicant, quid eccleſia *Græca* non infecta ſtatuerit de baptiſmo laicorum? Vtcumque autem eſt, auctori noſtro prorſus infeliciter euenit horum modernorum *Græcorum* deſcriptio. Tantum enim abeſt, vt præcipui ex his ſcriptoribus, quos produxi, *Latinorum* partibus ſtuduerint, vt vſurpationes *Romanenſium* publice impugnauerint. GABRIEL SEVERVS, archiepiſcopus *Philadelphiæ*, ſæpius a LEONE ALLATIO vituperatur, quod *Græcos* ſcriptis defenderit contra *Latinos*, & maxime quod primatui epiſcopi *Romani* ſeſe oppoſuerit, quæ magna eccleſiæ *Romanenſis* vſurpatio & corruptela eſt. Magno igitur infortunio ſuo auctor noſter tam negligenter & inconſiderate hunc archiepiſcopum illis *Græcis* accenſet, qui eccleſiæ *Romanenſi* fauerint, quum tam animoſe illi ſe oppoſuerit. Non felicius ei res ſuccedit, dum METROPHANI CRITOPVLO idem ingenium eosdemque mores adfingit. Hic enim ſcriptor procul remotus fuit ab emiſſariorum *Romanenſium* & *Ieſuitarum* fraudibus, *Oxoniæ* ſtudiis operam dedit, miſſus in *Angliam* a *Cyrillo Lucare* ab eoque *Abbotio* archiepiſcopo commendatus, de quo ſuſpicari nobis non licet, quod *Romanenſibus* ſuperſtitionibus animum eius imbuerit. Quomodo igitur auctor

Digitized by Google

ctor noſter honeſte dicere potuit, reliqua exempla, quae dederim, depromta eſſe ex *Græcis*, facientibus cum eccleſia *Latina*, quum manifeſtum ſit, fuiſſe illos ab ea animo maxime abalienato? Cur vero lectoribus ſuis non produxit vel vnum e recentioribus ſcriptoribus *Græcis*, ſuperſtitioni *Latinorum* fauentibus vel contradicentibus, qui de hodierna eccleſiæ *Græcæ* praxi commemoret ab iis, quæ ego commemoraui, diuerſa? Hæc honeſta fuiſſet reſpondendi ratio, ſi teſtimoniis meis meliora & fide digniora oppoſuiſſet. Verum hoc intellexit non eſſe tentandum, & quum tamen ſolem in meridie negare induxiſſet animum, aliam viam teſtimonia infirmandi ingreſſus eſt, dum de ſcriptoribus detrahit eosque in inuidiam vocat. Quæ infauſta pariter & inhoneſta agendi ratio eſt. Viri enim, quos adgreditur, prorſus diuerſæ partis & diuerſi ingenii homines fuerunt ab eo, vti ipſe eos depingit & repræſentat, quippe qui cum *Latinis* non conſpirarunt, ſed illis in omnibus capitibus, olim inter eos controuerſis, animoſe & fortiter reſtiterunt.

LAVDO iam potius ingenuitatem BRETTI, qui quum tot idonea & certa teſtimonia indubiaque exempla a me producta vidit, profiteri potius voluit, non habere ſe, quod eis opponat, aut contra iſta dicat, quia libris careat ad iuſtam rei diſquiſitionem neceſſariis. At vero hic auctor cauſſam non vult ita deſerere; fuiſſe dicit inter *Græcos* quoſdam a corruptelis *Latinorum* prorſus immunes, qui pro ipſo teſtimonium dicturi ſint, ipſiusque de opinione adſeueraturi. Quando autem auctoritates ſuas in lucem proferre iubetur, nulla in gratiam eius apparet: *Græci Latinorum* partibus minime addicti æque ac reliqui ei aduerſantur. Quapropter quo cum ſucceſſu hic temerarius & audax aduerſarius conatus ſit adhuc longius progredi quam proceſſit BRETTVS, et incedere via, quam hic calcare haud tutum duxit, ego iam intelligenti cuique & ingenuo lectori relinquo diiudicandum.

§. IV

§. IV.

Rationem moris Græcorum *non fuiſſe opinionem eorum de abſoluta neceſſitate dandi morientibus infantibus baptiſmum.*

VNVM adhuc habeo, quod in auctorem noſtrum obſeruem reſpectu recentioris eccleſiæ *Græcæ*. Ait *p.239.* " Rationem, cur " quidam ex *Græcis* hunc morem ſeruauerint, eſſe immanem ac " barbaram opinionem, quam nonnulli ex *Romanenſibus* habe" ant de infantibus, ſine baptiſmo decedentibus, et quam iſti *Græ*" *ci* ab illis acceperint". Iam autem auctor noſter nouit, hanc opinionem de infantibus fuiſſe doctrinam AVGVSTINI aliorumque patrum *Latinorum* diu ante, quam ſcriptores *Romanenſes* extiterunt. Ipſemet enim AVGVSTINO eam tribuit & cauſſam eſſe putat, cur laicis veniam det vrgente neceſſitate baptizandi. Cur ergo *Græci* hoc non æque ab AVGVSTINO acceperint atque a monachis & *Ieſuitis* eccleſiæ *Romanenſis?* Sed vero opinio de abſoluta neceſſitate dandi paruulis morientibus baptiſmum non fuit ratio dandi laicis veniam baptizandi. Nam laicis licebat baptizare adultos æque ac paruulos, neceſſitate ſic flagitante; neque tamen AVGVSTINVS opinionem habuit de abſoluta neceſſitate dandi baptiſmum adultis, quam quidem de infantibus habuiſſe communiter creditur, quia ſpeciatim duo adultorum genera, vt reliqui ſcriptores catholici facere ſolent, a ſeueritate ſententiæ excipit, nempe 1. catechumenos, qui martyres mortui ſint, ſuo ipſorum ſanguine baptizati: Et 2. illos ex catechumenis, qui facta veræ fidei & ſinceræ pœnitentiæ profeſſione moriantur ſine baptiſmo, non cum vllo eius contemtu vel neglectu, ſed per extremam quamdam neceſſitatem ab eo depulſi, quando ſerio eum habere cupierint. Qui AVGVSTINI opinionem aliter tradunt, eos auſim dicere eſſe doctrinæ eius ignaros, de qua verba fieri non oportebat ſine hac neceſſaria diſtinctione inter infantes & homines adultos. Iniuriam ergo AVGVSTINO facit, quisquis ſententiam eius, qua laicis licere ſtatuit homines adultos, vrgente quadam neceſſitate, baptizare, ex doctrina de abſoluta dandi

di infantibus baptiſmum neceſſitate deducit, quia certum eſt, hanc rationem ad adultos non poſſe extendi, niſi AVGVSTINVS eamdem opinionem de illis, quam de reliquis, habuit. Hanc autem illum non habuiſſe, planius oſtendendi copia mihi dabitur in proximo *originum* mearum volumine, quod prelo iam paro. Si igitur AVGVSTINI opinio de legitima ratione baptiſmi, quem laicus quispiam, poſcente quadam neceſſitate, adminiſtrat, non nititur doctrina de abſoluta neceſſitate conferendi infantibus baptiſmum, ſed generaliore quadam ratione ad adultos pariter referenda; magis quam probabile eſt, *Græcos* idem quoque feciſſe, vti mihi facile perſuadeo, vſque dum meliores rationes videro, quam quas auctor noſter in contrarium attulit.

NON dubitem autem duo adhuc ex auctore noſtro quærere, 1. Vnde certo ſciat, hanc immitem & barbaram opinionem de infantibus omnes omnino *Græcos* imbibiſſe? Et 2. cur eam tantum quibusdam eorum tribuat, nec reliquis? Si dixerit, Neceſſe eſſe, hanc eos opinionem habuiſſe, quia laicis permiſerint licentiam baptizandi in neceſſitate; reſpondeo, hanc rationem nullius eſſe momenti. Multi enim laicis fecerunt baptizandi copiam, qui tamen iſta opinione numquam fuerunt imbuti: Vti *Lutherani*, qui infantes ſine baptiſmo decedentes æque ac adultos ſeruari poſſe credunt; et quidam e *Pontificiis*, ipſomet auctore fatente: nam hanc immitem & barbaram opinionem non omnium, ſed tantum quorumdam *Pontificiorum* doctrinam eſſe dicit. Si ergo quidam ex *Pontificiis* & *Lutherani* in vniuerſum omnes laicis in caſibus neceſſitatis baptizandi facultatem dare potuerunt, nec tamen iſtiuſmodi inhumanam de paruulis, ſine baptiſmo obeuntibus, doctrinam, quæ iſtius rei ratio & fundamentum ſit, fouerunt, Cur *Græci* non fecerint idem? Siquidem haud neceſſario ſequitur, vt ratio, ob quam laicis baptizandi licentia datur, ſit iſta inhumana opinio de infantibus ſine baptiſmo morientibus. Vnde ergo conſtat, nonnullos tantum *Græcos*, non omnes ac ſingulos, ita ſentire? Auctor noſter neutrius partis teſtimonium producit, quibus dictata ſua probet, Quod ſi dixerit, Neceſſe eſſe rem ſic habere, quia tantum quidam ex *Græ-*

cis fuerint, qui laicis in neceſſitatis caſibus baptizandi indulſerint veniam, non vniuerſi: ego iam oſtendi, hoc eſſe falſum. Nam *Græci*, qui cum *Latinis* nullam communionem habuerunt, hanc libertatem laicis æque permiſerunt atque illi, qui cum *Latinis* ſenſerunt. Quare ſi ratio huius permiſſionis duntaxat fuit inhumana illa & barbara opinio de infantibus ſine baptiſmo morientibus, aut illis omnibus adſcribenda eſt, aut nullis. Siue autem hanc opinionem fouerint, ſiue non fouerint (qua de re cum auctore noſtro non diſputo,) manifeſtum eſt, non fuiſſe hanc neceſſariam rationem, cur laicis dederint baptizandi veniam, quandoquidem id facere potuerunt iſtiuſmodi dura & inhumana opinione minime inducti. Tam parum roboris & ſoliditatis in iis omnibus ineſt, quæ de eccleſiis *Græcis* auctor noſter narrat, ſiue hiſtoriam ipſam, ſiue argumentationem ſpectes, tametſi triginta paginas ſcribendo impleuit.

§. V.

De eccleſiis Moſcouienſibus *ſeu* Ruthenicis.

Qvod ad eccleſias *Ruthenicas* attinet, exemplum regulæ earum ex canone quodam *Ioannis* metropolitæ dedi, qui pueros iubet in neceſſitate abſque ſacerdote baptizari. Iam autem pro eo, quod hunc canonem debebat contrario quodam canone confutare, dicit tantummodo *p. 241.* " eſſe hanc vnius ſolum hominis auctoritatem; nec vllam ſynodum ſiue concilium memorari, in quo hic canon factus ſit". Non fuiſſe hanc generalem iſtarum eccleſiarum ſententiam, ex contraria populi praxi concludit. Ante autem, quam contrarium quemdam canonem produxerit, qui eiuſdem ponderis & momenti ſit, cuius hic metropolitæ & patriarchæ eorum eſt, quidquid dicit, non erit mihi idonea reſponſio. Arbitratur, hunc metropolitam nouationem feciſſe in eccleſia & populum antiqui moris ſui tenacem nouello eius canoni ſeſe ſubmittere noluiſſe. Verum hæc fruſtra dicuntur & ſine vllo fundamento. Oportet igitur oſtendat, *Moſcouitas*, qui religionem chriſtianam a *Græcis* acceperunt, ab initio habuiſſe contrarias regulas diſciplinæ, in eccleſiis ſuis præſcriptas

Digitized by Google

ſcriptas & ſtabilitas; et tum demum magis probabile videbitur, hunc *Ioannem*, quem prophetam ſuum vocant, fuiſſe nouatorem; tametſi quodammodo durum & ineptum ſit, iſtiuſmodi contraria epitheta coniungere & vni eidemque homini nomen prophetæ & nouatoris dare. Ego potius crediderim, eccleſias regulis, a propheta ſuo præſcriptis, initio libenter obtemperasſe; poſtea autem quum populus deprauatus a maiorum conſuetudine & diſciplina degeneraſſet, haſce regulas negligi cœpiſſe. Auctor noſter aliter ſentit: Ante vero, quam aliquem probatæ auctoritatis canonem produxerit huic contradicentem, in ſententiam eius ire non poſſum.

§. VI.

Nulla amplius diſputatio de eccleſiis Lutheranis.

De eccleſiis *Lutheranis* quæ dixi, ea recte ſe habere fatetur. Ait autem *p.247.* "Non habere illas principium catholicum, quo "earum conſuetudo innitatur, et rationes earum eſſe infirmas, "vanas & falſas". Qua de re iam non eſt quæſtio, nos enim res tantum hiſtorice conſideramus, et donec fatebitur ea, quæ ſupra ſcripſi, vera eſſe quod ad factum, non amplius in diſputationem de illis cum eo ingrediar.

§. VII.

Nec de Zwinglio *&* *eccleſiis* Helueticis.

Eamdem ob cauſſam neceſſe non eſt de HVLDERICI ZWINGLII aut eccleſiarum *Helueticarum* opinione contendere. Agnoſcit enim, narrationem eſſe veram; modo exclamat: *Superſtitio papiſtica! Superſtitio papiſtica!* quia nullum interdictum interpoſitum fuit in caſibus neceſſitatis, nec rebaptizari iuſſi ſunt, qui ab aliis minus conuenienter regulæ eſſent baptizati. Si hæc autem eſt ſuperſtitio papiſtica, ſuperſtitio papiſtica eccleſiæ primitiuæ fuit, quæ nec in generalibus, nec in prouincialibus conciliis quempiam a baptiſmo in neceſſitate adminiſtrando prohiberi, aut eos, qui ab aliis præter ordinariam regulam baptizati eſſent,

Digitized by Google

ſent, nouo baptiſmate donari iuſſit; ſed e contrario diuerſos canones tam in generalibus quam prouincialibus conciliis aduerſus rebaptizationem eorum, qui ab hæreticis vel ſchiſmaticis tincti eſſent, fecit, quamuis iſti hæretici & ſchiſmatici declarati fuerint non eſſe auctoritate pollentes ſacerdotes ſed laici poteſtate baptizandi deſtituti.

§. VIII.

Caluiniſtas *certis in caſibus baptiſmum laicorum admittere vt validum.*

IN iis, quæ de opinione CALVINI retuli, auctor noſter varios errores inueniſſe ſibi viſus eſt. Primum dicit, me perperam interpretatum eſſe verba CALVINI, *Adeoque ab ipſo fere eccleſiæ exordio vſu receptum fuit, vt in periculo mortis laici baptizarent, ſi miniſter in tempore non adeſſet:* Hoc, ait, inuoluere tantum receptam conſuetudinem, non generatim introductam conſuetudinem, quod laici baptizarint in periculo mortis; neque id ſemper, ſed tantum ab ipſo fere eccleſiæ exordio. Enim vero quid inter receptam conſuetudinem, et generatim introductam conſuetudinem interſit, id quidem criticis diiudicandum relinqui oportere arbitror. Si mentem ſuam adhuc multo apertius declaraſſet CALVINVS, parum tamen momenti habiturum fuiſſet apud auctoris noſtri animum: CALVINVM enim exiſtimat deceptum fuiſſe, quando illam conſuetudinem tam mature, hoc eſt, ab ipſo fere eccleſiæ exordio, receptam eſſe ſtatuit.

DEINDE autem nimis audacter ait, me errare, quando dicam, CALVINVM non ſimpliciter nullos & vacuos eiuſmodi baptiſmos pronuntiare, ſed contrarium potius tueri. Cuius adſertionis meæ rationem dedi ex verbis CALVINI, a WHITGIFTO in eumdem finem citatis contra CARTWRIGHTVM: *Nobis ſufficere debet manum & ſignum Domini noſtri in ſacramentis ſuis agnoſcere, a quocumque tandem tabellario deferantur.* Ad quæ auctor noſter reſpondens ait *p.251.* “ Si vocabula a *quocumque* “ *tandem*, vt WHITGIFTVS legat, accipi debeant in latiſſima “ ſua

" ſua ſignificatione, futurum eſſe, vt CALVINVS exiſtimetur omnes
" ſic creditos laicorum & mulierum, Iudæorum, Turcorum, in-
" fidelium & paganorum baptiſmos approbare, quæ ſit manife-
" ſta deprauati papatus nouellitas. Futurum item eſſe, vt CAL-
" VINVS pugnantia loqui cenſeatur & ſuo ipſius contradicere
" principio, quod ſit, baptiſmum, per laicum quocumque in
" caſu datum, non eſſe legitimum". Auctor noſter heic rurſus confundit baptiſmum auctoritate deſtitutum cum baptiſmo inualido, et hinc concludit, quod, quum CALVINVS iudicauerit, omnes laicorum baptiſmos eſſe illicitos, neceſſe ſit, eum illos quoque abſolute inualidos ſtatuiſſe & neceſſario iterandos. Quum tamen in ea opinione non fuerit ſed ſenſerit, ſi manum & ſignum DOMINI habeat, hoc eſt, ſi externa forma baptiſmi debito modo ſit adminiſtrata, eam non oportere repeti, maxime in confuſo & perturbato eccleſiæ ſtatu, vbi multa tolerari oporteat, quæ in bene conſtituta & exactam diſciplinam tuente eccleſia fas non ſit tolerari. Non exiſtimat, legitimam poteſtatem in baptizante eſſe ſimpliciter neceſſariam & eſſentialem partem baptiſmi, ſed tantum neceſſariam circumſtantiam, quæ in omnibus bene conſtitutis eccleſiis obſeruari debeat; cuius tamen defectus in diſſipatione eccleſiæ tolerari poſſit; et in eiuſmodi caſibus datum a laico baptiſmum, per rebaptizationem non putat eſſe iterandum. Auctori noſtro hoc iam ab alia manu [d] oſtenſum eſt ex quadam CALVINI [e] epiſtola, cuius partem hoc loco interponam. *Adulterinum baptiſmum cenſemus, qui adminiſtratus eſt a priuato homine; ac in eccleſia recte compoſita tolerabilis non eſſet hæc temeritas. Sed quia id apud vos inter principia contigit, ante reſtitutum eccleſiæ ordinem, et rebus adhuc confuſis; non tantum errori danda eſt venia, ſed ferendus eſt qualiscumque baptiſmus, modo ne in exemplum trahatur, quod ſemel perperam geſtum eſt. Nam in eccleſiæ diſſipatione multa Deus condonat, quæ nullo modo admittere fas eſſet in eccleſiam bene ordinatam. Olim quum vitiata eſſet religio, haud dubie multis vitiis & corruptelis implicita cir-*

(d) *Letter to the Author of Lay-Baptiſm Inualid, by a Country Clergyman.* London 1713. p. 33.
(e) Caluin. epiſt. p. 209. edit. Amſtel. MDCLXVII.

cumciſio fuit; quam tamen iteratam fuiſſe non legimus, quum populos reuocaretur ad purum cultum. Ergo anxie diſquirere neceſſe non eſt, ac ne expedit quidem, in omnes circumſtantias, quæ innumeros ſcrupulos gignerent. Proinde quod ignouit Deus ſub papatu, nos quoque ſepeliamus. Nunc vbi de vero baptiſmi vſu admonita fuerit eccleſia, quod pugnaret cum CHRISTI inſtitutione, pro nihilo ducendum eſſet, ac de integro baptizandus, qui pollutus fuerit profana adſperſione.

MANIFESTVM heic eſt, CALVINVM publicum miniſtrum non ita abſolute neceſſarium & eſſentialem baptiſmo ſtatuere, vt omnes baptiſmos, ab hominibus priuatis quibuscumque in caſibus, præcipue in magna eccleſiæ diſſipatione, adminiſtratos, neceſſe ſit iterari. Nam iterationem iſtorum baptiſmorum diſſuadet, qui inter principia reformationis a priuatis hominibus, ſuperſtitioni pontificiæ addictis, dati eſſent. At vero in bene ordinata eccleſia ſentit per regulas & diſciplinam talis eccleſiæ iſtiuſmodi baptiſmos iubendos eſſe repeti.

ATQVE hanc opinionem etiam HENRICI ALTINGII, celeberrimi doctoris & profeſſoris in eccleſiis *Palatinis*, fuiſſe oſtendi, Quod baptiſmus, in diſſipatione eccleſiæ adminiſtratus a priuatis viris, non ſit repetendus. Auctor autem noſter reſpondet *p.* 255. *Quid argumenti habet vnius cuiusdam hominis pronuntiatum, quum, narrante ipſo Binghamo, eccleſiæ Palatinæ communiter ſequantur contrariam doctrinam? Et Altingius ſecum pugnat, & diſiuncta atque contraria dicit, quia eumdem baptiſmum fatetur eſſe illegitimum & illicitum.* Auctor noſter heic conſueto ſuo artificio ſolitisque præſtigiis vtitur in hac reſponſione. Multum enim ingenii habet ad res male repræſentandas. I. Lectoribus ſuis perſuadere ſatagit, dicere me, eccleſias *Palatinas* communiter ſequi doctrinam contrariam ei, quam tradat ALTINGIVS; quum tamen nihil de eccleſiis *Palatinis* dixerim, niſi quod eas inter ſe manifeſto conſentire oſtendat. At 2. ALTINGIVM vnum tantum eſſe hominem & doctorem nullius momenti in hac cauſſa. Verumtamen auctor noſter

expe-

Digitized by Google

expedire non exiſtimauit, lectoribus ſuis vel vnum exigui momenti doctorem ſiſtere, vt ALTINGIVM eiusque opinionem de valore baptiſmi, in perſecutione aut diſſipatione eccleſiæ per laicos adminiſtrati, confutaret. Quæ ALTINGII opinio non ita ſingularis fuit, quemadmodum auctor noſter ſibi perſuadet. Nam, vti videmus, ſequitur CALVINI conſilium hac in re, & quodam modo argumenta eius tranſcribit a circumciſione petita & baptiſmis per laicos ſub papatu adminiſtratis, quos vterque vocat baptiſmos in diſſipatione eccleſiæ. Vnde veriſimile eſt, fuiſſe tum hanc communem & *Geneuenſium* & *Palatinarum* eccleſiarum doctrinam. Ait autem 3. ALTINGIVM ſibi ipſi contradicere, quando tales baptiſmos validos nec repetendos eſſe ſtatuat, quum tamen eos illegitimos & illicitos adeoque falſos atque inualidos eſſe profiteatur. Verum, quod pace auctoris noſtri dixerim, hæc contradictio non eſt ALTINGII, ſed ipſi tantum per auctoris noſtri illationem imputatur, cuius principia eo ipſum adducunt, vt omnes auctoritate deſtitutos & illicitos baptiſmos inualidos eſſe concludat, quod nec ALTINGIVS adſerit, nec CALVINVS, quemadmodum ex diuerſis teſtimoniis, quæ ex illorum ſcriptis produximus, apparet. Vt adeo, ſi hi viri ſententiam eccleſiarum *Geneuenſium* & *Palatinarum* loquantur, auctori noſtro ambo aduerſentur.

QVOMODOCVMQVE autem res ſe habet, deciſio quæſtionis de baptiſmo laicorum auctoritatis expertium non pendet ex doctrina aut conſuetudine eccleſiarum reformatarum, ſed ex doctrina & conſuetudine eccleſiæ primitiuæ, quam hic auctor & ego adpellamus. Quod ſi lector teſtimonia, quæ ab vtraque parte pro & contra hæreticorum & ſchiſmaticorum, dum in hæreſi vel ſchiſmate eſſent, baptizantium auctoritatem, & poteſtatem allata ſunt, recte conſiderauerit, per ſe ipſe facile indicabit, ab vtra parte ſtet veritas. Vtrum veteres hæretici & ſchiſmatici, quorum baptiſmos admiſit eccleſia, fuerint veri nominis ſacerdotes, poteſtate in ipſo actu baptizandi inſtructi nec vmquam ab eccleſia miniſterio ſacerdotali exuti, vti hic auctor ſtatuit; an vero, vti in antecedenti diſſertatione docui, poteſtate

te ſua per auctoritatem & diſciplinam eccleſiæ reapſe priuari & in conditione laicorum, auctoritatis & poteſtatis ſacerdotalis expertium, relicti fuerint. Deciſio huius quæſtionis totam decidit controuerſiam, adeoque hæc res principalis eſt, quam inter me & hunc auctorem oportet examinari. Ego pro mea ſententia iam produxi teſtimonia, & nunc ipſi & mortalibus omnibus permitto, vt de robore eorum iudicent, nihil amplius negotii habens in hac diſputatione, niſi vt antiquæ hiſtoriæ veritatem patefaciam & illuſtrem, oſtendamque, quæ fuerit veteris eccleſiæ diſciplina & conſuetudo, id quod in hac quæſtione apud omnes prudentes & præiudicatis opinionibus immunes lectores pondus habiturum eſſe, confido.

DIS-

Digitized by Google

DISSERTATIO TERTIA,

DEMONSTRANS

EX

CANONE OCTAVO

CONCILII

NICAENI,

NOVATIANVM HAERETICVM NVMQVAM VERI NOMINIS EPISCOPVM IN VLLA ECCLESIAE CATHOLICAE PARTE FVISSE CREDITVM;

VNA CVM

ANIMADVERSIONIBVS QVIBVSDAM IN *L--ANAM* RATIONEM TRACTANDI CONTROVERSIAM

DE

BAPTISMO

LAICORVM.

Digitized by Google

Digitized by Google

DISSERTATIO
IN
CANONEM OCTAVVM
CONCILII NICAENI.

NON dubito, fore quosdam ex lectoribus, qui exiſtiment, me, alio quodam *antiquitatum eccleſiaſticarum* volumine ad finem perducto, perrecturum in controverſia de baptiſmo laicorum cum L- -, & volumini volumen oppoſiturum, quotieſcumque ipſi hoc a me poſcere collibitum fuerit. Enim vero vbi controuerſia in meras altercationes, æquiuocationes, plenas tædii repetitiones & perſonales criminationes nec non in fictas contradictionum imputationes conuertitur, tantum vt liber quidam dilatetur & excreſcat in magnitudinem ſine vlla vtilitate lectoris: tum tempus eſſe autumo imponendi eiusmodi diſputationi finem. Quare nouiſſimo eius libro breue idque vltimum reſponſum, duas tresue animaduerſiones in præcipuas eius partes faciendo, dabo, 1. In opinionem eius de indelebili charactere & artificium, quo me ſecum conſentire dictitat, dum iſtum characterem admittam, mihique ipſi in ea re contradicam, & concedam omnia, quæ ipſe propugnet. 2. In opinionem eius de laicis & communione laica, de iure item, quod quis habeat dandi communionem, qui non habeat ius eam recipiendi. Quod ipſum oſtendam nihil eſſe niſi ſplendidam æquiuocationem, ad perſtringendos lectorum ſuorum oculos excogitatam. 3. In laxas eius notiones de poteſtate, vi & effectu legum atque auctoritatis eccleſiæ in reſcindendis, quæ præter canones eccleſiaſticos factæ fuerint, ordinationibus;

Digitized by Google

ſpeciatim in abroganda ordinatione *Nouatiani* hæretici. 4. In ſententiam eius de canone illo NICAENO, quem dicit *Nouatianis*, durante eorum hæreſi & ſchiſmate, indulgere verorum epiſcoporum & ſacerdotum poteſtatem. Quod ad floſculos eius rhetoricos, indecentes criminationes & illiberales inſinuationes attinet, quas immiſcet, vt de aduerſarii ſui fama & ſcriptis detrahat, vti ad rationes cauſſæ nihil faciunt nec præſentem vllo modo attingunt diſputationem, ita alienum a me eſſe duco, earum iniicere mentionem. Quod ſi admiratores illius ratione, quam in ſcribendo ſequutus eſt, delectantur, fruentur iſta animi voluptate, me quidem nihil repugnante.

1. PRIMA res, cuius mentionem facio, eſt opinio illius de indelebili charactere ſacerdotis, quem tantam vim continere putat, vt poteſtatem & auctoritatem ſacerdotis integram conſeruet, etiam poſtquam eccleſia eum officio ſuo & gradu mouit & ipſa reliquorum ciuium ſuorum communione exturbauit, omniaque fecit, quæ potuit, vt ſacerdotalem ei poteſtatem, mandatum ſuum reuocando, adimeret. Eiusmodi autem opinionem de indelebili charactere vbique negaui & prorſus reieci. Quare quidquid e ſcriptis meis citauit, quaſi indelebilem quemdam characterem ſuo ipſius quidem ſenſu agnoſcerem, ambiguum & falſum eſt, & ad fucum credulis lectoribus ſuis faciendum ſpectat. Indelebilis character, quem agnoſco, externa cærimonia eſt impoſitionis manuum, quæ remanere poteſt in homine, vbi eccleſia commiſſam ei poteſtatem omnemque auctoritatem ſacerdotalem eripuit. Neque aliud quiddam ſignificat, quam quod, ſi eccleſia eiuſmodi hominem ad priſtinum munus reuocandum & poteſtati atque auctoritati ſacerdotis reſtituendum ducat, id more vſitato non per nouam manuum impoſitionem, ſed per iteratam poteſtatis & auctoritatis impertitionem peragat. Illuſtrari hoc poteſt exemplo imperatorum *Romanorum*, milites ſuos tractantium, quorum ex conſuetudine nomen indelebilis characteris initio deſumtum eſt. Si quos milites conſcriberent imperatores, notam ſeu characterem corporibus eorum imprimere ſolebant ſignificaturi, cuius ad militiam illi ſpectarent. Iam ſi quis miles a fide & obſequio deficeret, imperator commiſſum ei officium, poteſtatem & auctoritatem ſtatim auferebat; characterem autem, quem

ſub

Digitized by Google

ſub ingreſſum in militiam acceperat, retinebat, etiam quum perduellis factus & omni auctoritate a principe ſuo priuatus eſſet. Quod ſi imperator eiuſmodi hominem ad militiam reuocandum duceret, non neceſſe habebat hoc facere nouum ei characterem imprimendo, quippe qui in iſto perduelli remanſerat, ſed tantum nouo militiæ ſacramento ipſum obligando, & hac re in priſtinum officium, poteſtatem & auctoritatem militis reſtituendo. Quo in caſu abſurdum eſſet dicere, militem perduellem habuiſſe principis ſui auctoritatem & poteſtatem, poſtquam princeps illam ei ademit, quia imperialem notam ſiue characterem adhuc in ſe habuerit, quæ res tum nihil amplius ſignificabat, quam quod communis ſaluris deſertor & principis ſui hoſtis euaſerit, vſque dum principi viſum eſſet, eum in priſtinum locum & poteſtatem reſtituere. Tum demum idem ille character ipſi legitimi militis nota erat, qui, quoad auctoritate & poteſtate caruit, tantum perduellis indicium fuit. Eodem modo ſe habet res chriſtianorum. Milites IESV CHRISTI, vbi primum militiæ illius nomen dant, baptiſmi lauacro ſignantur, qui character eſt DOMINI, a Iudæis & gentibus eos diſtinguens. Si poſtea apoſtatæ ſiue fidei chriſtianæ deſertores fiunt, non amplius ſpiritualibus chriſtianæ communionis iuribus ac priuilegiis gaudent; retinent tamen externum ſuum characterem, lauacrum baptiſmatis, quod poſt grauiſſimam etiam apoſtaſiam, ſi ad officium ſuum redeunt, numquam iteratur. Ita quoque ſi ad altiorem gradum miniſterii CHRISTI, ſeu in officium ſacerdotale recipiuntur, alio externo charactere inſigniuntur, quæ eſt impoſitio manuum; cum qua mandatum, poteſtatem & auctoritatem accipiunt agendi tamquam miniſtri eius in functione ſacerdotali. Quod ſi his omnibus inſtructi poſtea a fide & obſequio deficiant fiantque hæretici, ſchiſmatici, apoſtatæ, turpes & flagitioſi homines; eccleſia, quæ initio officium, poteſtatem & auctoritatem nomine CHRISTI eis tribuit, poteſtatem habet officium, poteſtatem & auctoritatem illis adimendi. Externus autem character impoſitionis manuum adhuc remanet, etiam quando officio pulſi & omni ſacerdotali auctoritate ab eccleſia, nomine principis ſui CHRISTI, exuti ſunt: ita vt, ſi eccleſia eos in priſtinum officium reſtituendos ducat, non neceſſe habeat nouo externæ impo-

Digitized by Google

ſitionis manuum charactere, ſed noua tantum muneris delegatione id facere; qua ipſa illis denuo poteſtatem, auctoritatem & iura miniſtrorum conferat, quibus eos propter rebellionem ſuam priuarat. Vnde apparet, externum characterem ſacerdotis, qui vocatur indelebilis, & functionem, poteſtatem atque auctoritatem ſacerdotis res eſſe omnino diuerſas; Altera auferri poteſt, altera remanente; altera eſt externa cærimonia, quæ in rebelli facto ſacerdote remanere poteſt, poſtquam munere ſuo excluſus eſt; altera ſpiritualis eſt auctoritas & poteſtas, quæ non poteſt durare longius, quam quis in munere ſuo perſiſtendi copiam habet vi mandati, quod eccleſia ei dedit, Quod mandatum ſi ſemel a CHRISTO, vel ab eccleſia in CHRISTI nomine legitime reuocatum eſt, non habet amplius poteſtatem & auctoritatem ſacerdotalem, quia a principe ſuo munere exutus eſt, cuius intuitu iſta ei poteſtas & auctoritas impertita fuit. Neminem vel mediocrium lectorum eſſe puto, qui has duas res plane diſtinguere non poſſit: et tamen auctor noſter eas dedita opera confundit, vt hinc inferre poſſit, Quod, ſi externus character ſacerdotis in eo remaneat, poſtquam gradu ſuo deiectus ſit, ſimiliter ſpiritualis poteſtas & auctoritas ſacerdotis in eo reſidua ſit: et quod pugnantia loquar, quum illum remanere adfirmem, hanc autem negem ſupereſſe. Quum tamen pleraque teſtimonia, a me in medium producta (ab auctore autem noſtro præterita) quam planiſſime fieri poteſt, oſtendant, eccleſiam poteſtatem & auctoritatem, ſacerdotibus gradu deiectis & communione eccleſiæ excluſis, olim datam, reapſe illis ademiſſe eo ipſo tempore, quo eum, quem voco, externum characterem impoſitionis manuvm reliquerit in illis remanentem, ita, vt non fuerit iterandus, ſi eos in priſtinam dignitatem, nouo inſtructos mandato, reſtituere induxiſſet animum: perinde vt imperatores milites ſuos rebelles denuo in militiam adſciſcere conſueuerunt, non nouum eis imprimendo characterem ſed nouum dando mandatum. Ipſe auctor noſter non dubitat, quin tempore CYPRIANI eccleſia gradu deiectis ſacerdotibus mandatum ſuum auctoritatem & poteſtatem penitus eripuerit, eosque ad ſtatum & conditionem redegerit laicorum. Sed tamen eorum quoſdam ad antiquam ſtationem reuocauit, non nouam manuum impoſitionem eis decernendo,

Digitized by Google

nendo, ſed tantum nouum dando mandatum. Sicut in cauſſa *Maximi*, presbyteri *Romani*, apparet, qui in procuranda ſic credita ordinatione *Nouatiani* præcipuus adiutor & princeps in ſchiſmate atque adeo ſecundus fuit. Dum alii quidam epiſcopi pariter & presbyteri, ad immutabilem laicorum ſtatum redigerentur, ſine ſpe reſtitutionis in illo manere iuſſi, huic vni ſoli hæc ſingularis gratia tribuebatur (eo quod CHRISTI fidem religionemque inter cruciatus coram magiſtratu ethnico profeſſus erat) vt, quum ad eccleſiam rediret eiuſque ſeſe ſubmitteret diſciplinæ, in clericale ſuum officium reſtitueretur. Neque vero eum noua manuum impoſitione admiſſum legimus, ſed tantum noua muneris delegatione, ſeu nouo mandato, quod poteſtatem ei dedit agendi cum auctoritate in ſtatione ſua priſtina. Quemadmodum CORNELIVS, epiſcopus *Romanus*, a quo reſtitutus fuit, CYPRIANO [a] rem transactam narrat. Vnde facile ad iudicandum eſt, delegationem muneris rem fuiſſe ab impoſitione manuum diuerſam, quandoquidem altera renouanda erat ad ſacerdotem, gradu olim deiectum, in priſtinum ſtatum reſtituendum, alteram autem repeti neceſſe non erat. In poſterioribus ſæculis eccleſia eamdem regulam generatim ſequuta eſt. Sacerdotibus delinquentibus poteſtatem ſuam ademit, eosque (vti eccleſia tempore CYPRIANI & CORNELII antea fecerat) ad ſtatum laicorum reduxit. Tunc hi non minus laici erant, quam illi aetate CYPRIANI, quia poteſtate ſacerdotali iisdem verbis eademque formula priuati erant, quam iſti tempore CYPRIANI. Verumtamen eccleſia eos interdum in officium ſuum ſacerdotale reſtituit, ſicut CORNELIVS *Maximum*, non noua impoſitione manuum, ſed noua muneris delegatione nouaque ſimul auctoritatis & poteſtatis, qua per cenſuras eccleſiaſticas fuerant priuati, impertitione. Vt proinde ſi auctor noſter adhuc multo maioribus viribus in hoc elaboraſſet, vt probaret, ſacerdotem gradu deiectum habere mandatum, auctoritatem & poteſtatem agendi pro ſacerdote, quia aliquando receperit impoſitionem manuum, quæ externus quidam character ſit, quem neceſſe non habeat denuo accipere; omnis tamen

(a) Cornel. epiſt. XLVI. al. XLIX. ad Cyprian. p. 93. (p. 235. edit. Amſtelod.) Maximum presbyterum locum ſuum agnoſcere iuſſimus.

men labor illius vanus & irritus eſſet. De eo enim quærimus, An quis dici poſſit poteſtatem ſuam & auctoritatem retinere, vbi eccleſia planiſſimis verbis declarauit, ſe omnem ei poteſtatem & auctoritatem ademiſſe? Retineat, ſi lubet, externum impoſitionis manuum characterem; Sit is, qui non indigeat noua impoſitione, vt in officium ſacerdotale denuo intromittatur: Nouo tamen eccleſiæ mandato indiget & poteſtate, ſi ea priuatus fuit, nouamque auctoritatem habere debet ante, quam denuo pro ſacerdote auctoritate inſtructo agere poſſit. Indelebilis character, quem ſibi integrum habet, auctoritatem eius, vbi eccleſia pro iuſta ſua auctoritate munus ei ſuum abrogauit, nihilo magis ſartam tectam tuebitur, quam miles perduellis dici poteſt imperatori ſuo militare, vbi imperator ipſum exauctorauit, licet imperatoris ſui ſignum ſeu characterem ſibi, quum militiam primum ingrederetur, impreſſum retineat. At enim vero auctor noſter characterem ſacerdotis ſemper accipit pro officio, auctoritate & poteſtate illius: neque tum mireris, ſi ſacerdotem cogitet non poſſe amittere auctoritatem & poteſtatem ſuam, quin ſimul characterem ſuum amittat. Si vero character ſacerdotis res eſt a poteſtate eius diuerſa (vt ſignum diuerſum eſt a re ſignata & ſine hac eſſe poteſt, licet interdum nomen eius gerat) ſacerdos poteſtatem & auctoritatem amittere poteſt, charactere eius remanente: et homo, qui aliquando impoſitionem manus recepit, numquam non dici poteſt recepiſſe ſacerdotalis officii & poteſtatis ſignum ſeu characterem, & retinere hoc ſignum, etiam vbi officium & poteſtas ei adimitur. Si qui has res diſtinguere haud voluerint, ſua delectentur & perfruantur confuſione: ne conentur autem officium & poteſtatem gradu deiectorum ſacerdotum inani indelebilis characteris obtentu tueri, vbi eccleſia legitima ſua auctoritate officium ſacerdotale eis ſemel eripuit, nec pergant aduerſariis ſuis contradictiones, ab ſe ipſis per fraudem confictas, obiectare.

2. ALIA res, inter hunc virum & me controuerſa, ad notionem attinet laicorum & communionis laicæ, nec non ad ius, quod quis habere dicitur communionem adminiſtrandi, qui non habet ius eam recipiendi. Hic auctor *p. 31. præfationis* ſuæ valde ſtomachatur, quod ego appellationem laicorum tripliciter accipi poſſe ſtatuam, 1. Pro catholicis laicis in eccleſia. 2. Pro

hære-

hæreticis laicis, qui poteſtatem ſacerdotalem ſe habere dictitant, reapſe habentes nullam. Et 3. Pro iſtiuſmodi laicis, qui aliquando veri nominis poteſtate ſacerdotali fuerint inſtructi, poſtea autem per eamdem eccleſiæ auctoritatem, quæ eam initio dederit, exuti atque ita ad ſtatum & conditionem laicorum redacti ſint. Primum laicorum genus admittit, reliqua duo a me excogitata eſſe dicit. Magna felicitas eſt in auctore quodam, ſi dicere poteſt, quæ velit, & ſi fidem ſimul atque auctoritatem habent, quæ dicit. Ipſe auctor noſter fatetur, eccleſias *Cyprianicas* feciſſe eiusmodi laicos, quos ſub numero tertio nominaui, hoc eſt, tales, qui olim poteſtate ſacerdotali inſtructi, deinde autem ea priuati atque ita ad ſtatum laicorum redacti ſunt. Et tamen quod ipſe agnoſcit, iam a me excogitatum eſſe dictitat. Quanti quis non emeret talem libertatem & licentiam, vt id, quod in ore aduerſarii ſui abſonum & abſurdum eſt, in ſuo ipſius ore argumentum eruditionis atque doctrinæ eſſe iuberet? At vero ſe ait probaſſe, non fuiſſe illos laicos in opinione earum eccleſiarum, quæ baptiſmos illorum validos habuerint. Quum tamen ne attigerit quidem nedum confutarit nimbum teſtium, quem de hoc capite produxi, ob eamdem, credo, rationem ob quam, narrantibus quibusdam hiſtoricis, opera ROBERTI BELLARMINI in *Italia* difficiliter offenduntur, quod verendum ſit, ne homines, qui libros auctorum proteſtantium legere dubitant, firmamentum ac robur argumentorum proteſtantium in ipſo BELLARMINO huiuſque ſimul reſponſionum leuitatem futilitatemque perſpiciant. Secundum genus laicorum reiicit, dicens, *Nouatianis*, quos in exemplum produxi, per concilium *Nicænum* licuiſſe eſſe clericis, de quibus mox videbimus plura. Quid tum inde? Num ignorare poteſt, quadraginta hæreſes fuiſſe ante *Nouatianos*, quæ fortasſis omnes ſibi clericos & ſacerdotes eſſe dictant, qui tamen non fuerunt ſacerdotes, mandato & poteſtate inſtructi, quamuis quidam eorum baptiſmi admiſſi fuerint ab iſtis eccleſiis, quæ contra *Cyprianiſtas* de hac quæſtione diſputarunt? Quod ſi iſti homines non fuerunt laici, aut certe nulli ſacerdotes, ſcire velim, quo magis conueniente nomine appellari debeant, vt de vocabulis conſentiamus & diſputationi de nominibus & verbis, quæ nihil ad rem facit, imponamus finem.

Digitized by Google

AVCTORIS noſtri opinio, quam de reductione ſacerdotis ad communionem laicam habet, alia ingenii ipſius inuentio atque excogitatio eſt, nec ſcopo diſciplinæ veteris eccleſiæ vllo modo reſpondet. Ex ipſius enim ſententia *p. 110.* "Reducere ſacerdo- " tem ad communionem laicam nihil aliud eſt, quam eum, quo- " ad ſacerdotalis poteſtatis executione ipſi interdicitur, adigere ad " ſacramentum cœnæ, non inter reliquos clericos in loco ſanctiſ- " ſimo intra cancellos altaris, vt in more poſitum erat, ſed inter " laicos in inferiore & minus honorifica eccleſiæ parte ſumen- " dum". Quum tamen antiquo eccleſiæ ſtilo & lingua multo ſignificet amplius. Semper enim iſtam denotat actionem, qua quis ſacerdos ſacerdotali ſua auctoritate ac poteſtate priuatur & ad ſtatum atque conditionem laicorum redigitur, cuius rei modo variabile quoddam ſignum ſiue appendix erat ſacræ eucharıſtiæ perceptio extra cancellos. Auctor noſter cogitur fateri, in ſcriptis *Cyprianiſtarum* ita accipi. Si loquantur de eo, quod epiſcopus vel presbyter ad communionem laicam redactus ſit, tum hoc eos intelligere, quod laicus factus, ſeu ad laicorum ſtatum & conditionem detruſus ſit. Cur vero non idem ſignificet in ſcriptis CORNELII, quando ſcribens ad *Fabianum*, eccleſiæ *Antiochenæ* epiſcopum, de depoſitione *Trophimi*, vnius de tribus epiſcopis, qui *Nouatianum* ordinare auſi erant, & narrans, quomodo in eccleſiam denuo admiſſus fuerit, ait [*b*], ἐκοινωνήσαμεν ὡς λαϊκῷ, ad communionem laicam eum ſuſcepimus? Vbi CYPRIANVS de eodem hoc *Trophimo* loquens, *Sic admiſſus eſt Trophimus*, inquit, *vt laicus communicet, non quaſi locum ſacerdotis vſurpet.* Heic auctor noſter concedet, quod, quum *Trophimus* admiſſus dicatur, vt laicus communicet, hoc ſignificet, eum exutum eſſe munere epiſcopali & redactum ad ſtatum & ordinem laicorum. Quando autem CORNELIVS idem de eodem homine narrat, quando omnes eccleſiæ canones idem dicunt de aliis epiſcopis & ſacerdotibus, quod de gradu deiecti, & tantum laici communicare iuſſi fuerint; tum hoc ſecundum auctorem noſtrum non ſignificat, illos epiſcopali vel ſacerdotali munere priuatos, aut ad conditionem & ordinem laicorum detruſos, ſed tantum ad communicandum inter laicos

(*b*) Ap. Euſeb. lib. VI. cap. XLIII.

extra

extra cancellos altaris adactos eſſe, quoad ſacerdotalis ſuæ poteſtatis exercitio prohibiti fuerint. Tam multa autem ad refellendam hanc falſam notionem communionis laicæ ex antiquis canonibus & ſcriptoribus eccleſiaſticis, *capite quarto poſterioris partis hiſtoriæ meæ ſcholaſticæ*, dixi, (quorum prorſus non meminiſſe auctori noſtro optima ratio viſa eſt) vt curioſum & ingenuum lectorem ad illud caput tantum remittere neceſſe habeam, ex quo plane perſpiciet, Quod, quum eccleſia de aliquo ſacerdote ad communionem laicam redacto loquatur, plus ea re intelligat, quam quod tantum in laicis collocatus ſit ad communicandum extra cancellos altaris, nimirum, quod de ordine ſuo deiectus & ſacerdotali auctoritate & poteſtate priuatus atque ita ad ſtatum & conditionem laicorum reductus ſit.

QVAERIT autem auctor noſter, cur mihi contradicam & fatear, habere eos adhuc quodammodo characterem ſacerdotum ſibi ſe reſiduum? Reſpondeo, Si per characterem ſacerdotum intelligit officium, poteſtatem & auctoritatem ſacerdotum (id quod ſemper intelligere videtur) tum nego & ſemper negaui, eiuſmodi characterem reſiduum eſſe, poſtquam ſacerdos aliquis de gradu deiectus & ad communionem laicam reductus eſt. Si vero per characterem nihil amplius intelligit, quam quod ego intelligo, nimirum externam impoſitionis manuum cærimoniam, quæ interdum ſeparari poteſt ab officio, auctoritate & poteſtate; vt res ſe habet in ordinationibus hæreticis, vbi formalis impoſitio manuum datur ſine diuina auctoritate & poteſtate, quam hæretici dare nequeunt; et vt res ſe habet in omnibus gradu deiectis ſacerdotibus, vbi eccleſia poteſtatem eis ſuam ſubtraxit: Tum eum abſurda & pugnantia loqui nego, qui auctoritatem ſacerdotis auferri poſſe ſtatuit, externo impoſitionis manuum charactere in tantum in eo remanente, vt, quum eccleſia nouam ei poteſtatem & auctoritatem dandam ducat, haud neceſſe eſſe exiſtimet, nouam etiam manuum impoſitionem ei dare; quod ipſum eſt omne, quidquid per nouum characterem intelligo. Atque eatenus *Cyprianiſtæ* hoc approbabant, quando ſacerdotes hæreticos vel ſchiſmaticos auctoritate & poteſtate ſua priuarant, & ad ſtatum laicorum reduxerant. Neque enim, quum eos in ſacerdotalem auctoritatem reſtituerent, per nouum characterem, hoc

 eſt,

eſt, per nouam manuum impoſitionem id faciebant, ſed per nouam poteſtatis & auctoritatis impertitionem. Quemadmodum ex ratione reſtituendi *Maximum* apparet, quam CYPRIANVS approbabat, licet anteſignanus fuiſſet in ſchiſmate *Nouatiano* & totius confuſionis auctor præcipuus. *Iuſſimus Maximum, presbyterum, locum ſuum agnoſcere*, habebat formula reſtitutionis eius; quæ nouam quidem poteſtatis conceſſionem, non autem nouam manuum impoſitionem, ad reſtituendum eum in priſtinam miniſterii ſui auctoritatem, inuoluit. Vt adeo *Cyprianiſtæ* æque ac alii diſtinxerint characterem a poteſtate, & ſi poteſtatem abſtulerint, characterem (eo quidem ſenſu, quo ego characterem accipio) reliquum fecerint. Namque gradu deiectum & munere pulſum ſacerdotem non reſtituebant per nouam manuum impoſitionem, ſed tantum per nouam muneris delegationem. Auctor noſter has res non vult diſtinguere, vti ego illas cum eccleſia antiqua, tum *Cyprianiſtis* tum aliis, diſtinguo; et hoc fundamentum eſt totius huius inutilis rixæ & crebro repetitæ imputationis contradictionum, qua veteris eccleſiæ conſuetudinem, non meam narrationem, debebat onerare.

ADHVC aliam facetam opinionem auctor noſter habet de communione & ſacramentis *p. 41.* quam plenam ambiguitatis eſſe lector quiſque, credo, facile agnoſcet. Ego de eiuſmodi ſacerdotibus, qui non ſolum gradu deiecti ſed etiam ex communione laica ab eccleſia pulſi ſunt, loquendi habens occaſionem dixi, iſtos ſacerdotes, qui non habeant ius recipiendi ſacramenta, nullam habere auctoritatem dandi ſacramenta aliis; vbi nihil poteſt eſſe planius, quam quod loquar de illis ſacerdotibus, qui reapſe officio & communione eccleſiaſtica per auctoritatem & cenſuras eccleſiæ ſunt eiecti. Ad quæ quum reſpondet auctor noſter, reſponſionem ſuam format de eiuſinodi ſacerdotibus, qui ſunt homines mali in ſe, adhuc autem, poteſtatem dante eccleſia, officio ſuo funguntur & veniam ab illa habent adminiſtrandi ſacramenta, quia eccleſia nondum cenſuris ſuis eos adfecit. Citat etiam articulum viceſimum ſextum eccleſiæ *Anglicanæ*, vt probet, nobis licere malorum hominum miniſterio in recipiendis ſacramentis vti, etiamſi iſti homines non habeant ius (ex ipſius quidem opinione) ne recipiendi quidem ſacramenta. Quid vero hoc eſt niſi

mani-

manifeſta ambiguitas? Ego de iſtiuſmodi malis hominibus loquor, quos eccleſia ſuis ſubiectos cenſuris omni iure tam recipiendi quam adminiſtrandi ſacramenta priuauit, quando eos gradu ſuo iam deturbatos eccleſiæ etiam communione proiecit. Ille autem probat, licere nobis miniſterio vti eiuſmodi malorum hominum, quos eccleſia nec excommunicauit vmquam nec gradu deiecit, ſed in communione permanere & in officio ſuo miniſtrare ſinit. Tales homines coram Deo quidem indigni eſſe poſſunt, qui ſacramenta adminiſtrent aut recipiant; quamdiu autem eccleſia, nondum perſpecta eorum malitia & prauitate, illis in foro externo permittit, vt in communione & miniſterio maneant, tam diu externum & præiudicatum ius habent in facie eccleſiæ & coram hominibus ſacramenta adminiſtrandi eaque recipiendi. Quando autem eccleſia pro ſua auctoritate illos miniſterio & communione ſemel excluſit, tum nec in Dei nec in hominum conſpectu vllum ius habent ſacramenta dandi aut recipiendi. Atqui de his ſolis ego loquor, de quo genere malorum hominum articulus viceſimus ſextus eccleſiæ *Anglicanæ* ne minimam quidem mentionem habet, adeoque ab auctore noſtro haud aliam in rem applicatur, niſi vt inanibus & ambiguis verbis incautum lectorem deludat. Cuiuſmodi pleræque reſponſiones auctoris noſtri ſunt ad argumenta, quæ attuli, vt ſacerdotes gradu deiectos & communione priuatos oſtenderem non habere ius adminiſtrandi ſacramenta, poſtquam ſemel per diſciplinam eccleſiæ cenſuris ſollemniter ſubiecti & auctoritate ſua exuti ſunt.

3. Aliam quamdam obſeruationem faciendam duco in vagam auctoris noſtri opinionem de vi & poteſtate legum eccleſiaſticarum in reſcindendis minus canonicis ordinationibus, ſpeciatim in diſſoluenda ordinatione *Nouatiani* hæretici. Dixeram occaſione ita ferente, ordinationem *Nouatiani*, quantumuis a tribus epiſcopis datam, nullam fuiſſe ab origine, quia data ſit contra leges eccleſiæ, quæ ordinationem in talibus circumſtantiis factam, vacuam & nullam declarent. Has leges oſtendi eſſe leges contra ordinationes Simoniacas & coactas; leges contra ordinationem ſine canonica & ſynodica electione factam; et leges contra vſurpationem & occupationem ſedis plenæ. Ad quæ omnia auctor noſter generatim reſpondet *p.47.* hanc legum neglectionem

 tantum

tantum ad circumſtantias non ad ipſam eſſentiam attinere. Quæ vero res in quæſtione non verſatur; ſed hoc quæritur, Annon eccleſia tales leges tulerit & declararit, eiuſmodi haud canonicam agendi rationem, quæ ſit manifeſta iſtarum legum violatio, ordinationem vacuam effecturam, niſi ipſa eccleſia iuſtis de cauſſis illam ab iſtis legibus eximendam duxerit? Nihil refert, vtrum iſta legum neglectio ad eſſentiam an ad circumſtantias ordinationis attinere dicatur, quamdiu eſt talis minus canonica agendi ratio, quæ ab eccleſia in diſciplina ſua ordinationem vacuam facere declaratur. Tum enim ordinationem, ſic contra regulas factam, oportet eſſe vacuam, niſi eccleſia in ſpecialiore quodam caſu, aut vrgente magna aliqua neceſſitate, (qua de re iudicare ipſi ſoli competit) ab ſuis ipſius regulis ſibi diſcedendum & ordinationem, licet contra præſcriptum datam, accipiendam putet. Exiſtimo enim, differentiam inter neglectionem legum eccleſiæ, quæ ipſam eſſentiam ordinationis, et eam, quæ tantum circumſtantias illius adficit, non ſemper eſſe id, quod alteram ordinationem vacuam faciat, alteram non faciat; ſed potius quod eccleſia poteſtatem habeat accipiendi alteram, alteram repudiandi. Quod ſi vero eccleſia non ignoſcat, quæ contra leges ipſius commiſſa ſunt, quandoquidem ordinationem, in talibus circumſtantiis datam, vacuam declarat, tum ordinationem vacuam eſſe oportet, ſiue ad eſſentiam ſiue ad circumſtantias ſpectet iſta legum eccleſiaſticarum contemtio, quia non habet eccleſiæ diſpenſationem. Quare, ſi auctor noſter quicquam reſpondere voluiſſet, quod ad rem faceret, probare debuiſſet, aut non fuiſſe tunc temporis tales leges in rerum natura, quæ ordinationem eiuſmodi irregularem, vt erat illa *Nouatiani*, vacuam declararint; aut eccleſiam in hoc ſpecialiore caſu in gratiam *Nouatiani* a legibus ſuis diſceſſiſſe. Hæc enim erat res diſciplinæ eccleſiaſticæ, et eccleſia poteſtatem habet faciendi leges de ordinationibus & declarandi, quid ratum & firmum futurum ſit. Poteſtatem etiam habet, ferente ſic iuſta occaſione, ab ſuis ipſius legibus diſcedendi; nullus autem hæreticus vel ſchiſmaticus, qui inimicum in eccleſia & refractarium animum gerit, qualis erat *Nouatianus*, hinc priuilegium habet diſpenſationem, eccleſia velit nolit, ſibi vendicandi.

SVPPO-

Svpposito, *Nouatianum* a tribus epiſcopis fuiſſe ordinatum, vti auctor noſter mecum ſentit: An nihil amplius requiritur per leges eccleſiæ, vt quis epiſcopus fiat, quam vt trium epiſcoporum, poteſtate ordinandi inſtructorum, manus ei imponantur? Quid, ſi tres epiſcopi aliquem ordinauerint numquam vere baptizatum, an hoc eum epiſcopum efficeret? Auctor quidem ita ſibi perſuaſum habet, quia tres epiſcopi poteſtate ordinandi inſtructi manus ei imponunt: Aliter autem ſentit concilium *Nicanum* adeoque de *Paulianiſtis*, qui ſic ordinati erant epiſcopi, ſacerdotes & diaconi, decreuit, vt rebaptizati ordinarentur a catholicæ eccleſiæ epiſcopo, quemadmodum ex vndeuiceſimo iſtius concilii canone luce meridiana clarius apparet. Vt adeo tum quidem aliquid amplius præter trium epiſcoporum manus ad faciendum aliquem verum eccleſiæ epiſcopum creditum ſit requiri. Requirebantur certæ qualitates in ipſo ordinando, verbi cauſſa, vt eſſet chriſtianus vere baptizatus, atque ita ad recipiendam veri nominis ordinationem admitti poſſet: alioqui per legem iſtius concilii eiuſmodi ſollemnis ordinatio vacua & irrita erat. Multas alias regulas eccleſia habebat, quæ ordinationes, contra præſcriptas leges datas, irritas declarabant, et quæ cauſſam *Nouatiani* adficiebant propius. Facile foret, viginti exempla huius generis adferre, inhærebo autem iſtis ſpecialioribus, quæ antea memoraui contra *Nouatianum*. Vnum erat, quod *Nouatianus* ordinatus fuerat a mere peregrino, ſine regulari & ſynodica electione, cuiusmodi ordinationes eccleſia per regulas ſuas declarabat irritas. Oportebat igitur auctorem noſtrum oſtendere, aut non fuiſſe talem regulam in eccleſia, aut *Nouatianum* non fuiſſe ita ordinatum, aut certe eccleſiam grauibus quibusdam de cauſſis in iſto legum ſuarum neglectu ipſi ignouiſſe, atque ita in gratiam eius a communi regula & præſcriptione deflexiſſe. Pro eo autem nobis tantum narrat, " Hoc non feciſſe irritam ordinationem *Nouatiani:* " Si enim feciſſet, omnium epiſcoporum, ſacerdotum & diacono- " rum actus, aduerſus regulam extra iurisdictionis ſuæ loca factos, " nullos & vacuos fore, adeoque ſi quis ſacerdos extra parœ- " ciam baptizarit, in alius cuiusdam ſacerdotis territorium ſeſe " intrudens, ſine eius venia & conſenſu, aut ſine vlla omnino " neceſſitate, baptiſmum, quem dederit, debere eſſe nullum

" & va-

" & vacuum, ſi epiſcopi cuiusdam actus ordinationis nullus & " vacuus ſit ideo, quod eum contra regulam extra ſuam diœceſin & iurisdictionem peregerit". Profecto miſeret me lectorum, quod tali argumentatione ab auctore noſtro circumueniantur. Fallacia in hoc ſita eſt, quod res diuerſæ poteſtatis prorſus idem ſignificare coguntur. Eccleſia in vno caſu decreuit, vt ordinationes, ita, vt memini, contra præſcriptas regulas datæ, ſint vacuæ eamque ob cauſſam ordinationem *Nouatiani* reapſe nullam pronuntiauit. In aliis caſibus declarauit, res in circumſtantiis irregularibus adminiſtratas, quantumuis vitioſas, vtpote contra regulam ſuam factas, non debere eſſe vacuas, ſed hominem tantum propter hanc ſuam præuaricationem pœnæ canonicæ obnoxium futurum. Num quis autem iure concludere poteſt, Quod, quum quidam irregularis actus vacuus ſit & irritus in vno quodam caſu, in quo eccleſia pro diſciplina & ſapientia ſua eum vacuum declarauit, ideo irregulares actus omnes oporteat eſſe vacuos in reliquis caſibus, in quibus eccleſia diſerte declarauit, quod non oporteat eos eſſe vacuos? Sicuti res ſe habet in adminiſtratione baptiſmi per ſacerdotem extra paroeciam ſuam. Res actio irregularis eſt, eccleſia tamen declarauit, debere eam nihilo minus ratam eſſe & validam. In altero autem caſu, ſi epiſcopus epiſcopum ordinaſſet extra prouinciam ſuam, idque modo quodam ſchiſmatico, vbi iam alius legitime ordinatus fuerat, eccleſia declarauit, eiuſmodi irregularem ordinationem habendam eſſe vacuam. Igitur hi caſus non ſunt conſimiles, quia eccleſia alterum ab altero manifeſte diſtinxit. Non diſputo, vtrum talis ordinationis irregularitas eſſentiam an circumſtantias adficiat. Sufficit in rem meam, quod eccleſia eam ita irregularem pronuntiat, vt ipſam ordinationem vacuam reddat. Neque refert dicere, eccleſiam interdum huiuſmodi ordinationes admiſiſſe, nec reapſe reddidiſſe vacuas. Id enim tantummodo arguit, eccleſiam habere poteſtatem a regulis ſuis deflectendi & agendi mitius, vbi id expedire iudicet. Oſtendi autem debet, eccleſiam ab ſua ipſius regula deflexiſſe in hac ſpeciali cauſſa *Novatiani* eique id beneficii conceſſiſſe, vt ipſum epiſcopum eccleſiæ catholicæ ſalutarit, non obſtante irregulari eius ordinatione, id quod illam dico per omnem eius vitam feciſſe numquam, ſed

ſed eum ſemper repudiaſſe tamquam epiſcopum nullum, quamvis tres epiſcopos habuiſſet, ſibi imponentes manus & creditam ordinationem tribuentes.

Alterum, quod contra ordinationem *Nouatiani* vrſi, eſt, quod fuerit Simoniaca & coacta ordinatio, cuiuſmodi ordinationes per regulas eccleſiæ ſemper iubentur eſſe vacuæ. Auctor noſter nihil dicit aduerſus imputationem Simoniæ, vtpote gnarus, quænam fuerint perpetua eccleſiæ hac in cauſſa decreta. Longam autem orationem habet de criminibus ordinantium, quod vino languidi, quod ad dandos ordines coacti fuerint, quam rem non putat facere ordinationem vacuam & irritam. *Vbi enim terrarum*, inquit, *deprehendemus ordines validos, quandoquidem ordinatores tantum homines ſunt, et eorum quidam fuerint hac vel illa ætate eccleſiæ magnis peccatis vitiisque contaminati, eaque re ſucceſſionis lineam irrecuperabiliter ruperint, ita, vt numquam poſſit redintegrari. Immo ſi improbitas in his, qui ſunt epiſcopi, characterem eorum epiſcopalem delet & ordinationes per eos factas nullas & irritas facit, neceſſario hinc ſequetur, vt non habeamus in eccleſia Anglicana ordines validos, ſiquidem ordines clericis noſtris initio dati ſunt ab improbis eccleſiæ Romanæ epiſcopis.* Et heic iterum in articulo viceſimo ſexto eccleſiæ *Anglicanæ* exſultat ac triumphat æque appoſite atque antea. Cum ſua autem ipſius vmbra pugnat. Quæcumque dicit, præter quæſtionem ſunt adeoque nullo modo ad rem, ſed tantum ad ludificandos zelo feruidos & incautos lectores ſuos faciunt. Ego enim non loquor de iſtiusmodi flagitiis in ordinantibus aut de malis hominibus, quorum nullam eccleſia accepit cognitionem, aut quibus non inflixit pœnas ſuas canonicas. Quos eccleſia vult in publico munere eſſe, exiſtimandi ſunt miniſtri eccleſiaſtici (licet mali homines ſint in ſe & in oculis Dei ſuoque munere indigni,) vſque dum eccleſia munere eos ſuo priuet, et per diſciplinam atque cenſuras ſuas inhabiles declaret. Quæſtio autem mea eſt de eiuſmodi prauitatibus perſonarum, quas ordinationem aliquam vacuam & irritam reddere eccleſia declarauit; cuiusmodi ſunt praxes Simoniacæ acquirendi ordinationem, cetera: et de eiuſmodi malis hominibus, quos eccleſia talium praxium & prauitatum reos deprehendit ſuasque ſub cenſuras voca-

 tos

Digitized by Google

tos miniſterio exuit, et ordinationem eorum irritam & vacuam declarauit, eo quod tam illicitis artibus ordinationem obtinere conati ſint: quemadmodum in cauſſa *Nouatiani* & illorum, qui ipſum ordinarant, reapſe fecit, quorum hos officio ſuo priuauit, illius autem reſcidit ordinationem, vtpote tali peruerſa agendi ratione acquiſitam. Quid hoc ad malos homines, quos eccleſia non habet perſpectos & iudicatos, aut ad iſtas prauitates in hominibus, quas cenſuris ſuis non adfecit? Sacerdos, more Simoniaco ordinatus, in oculis eccleſiæ & hominum verus ſacerdos eſſe poteſt, vſque dum eccleſia crimen eius detexerit ipſumque legitime conuictum cenſuris ſuis ſubiecerit. Si autem, ſimul atque ordinatus eſt, eccleſia criminis eius cognitionem capit ſuaque legitima auctoritate ordinationem illius ſtatim declarat irritam; tum, aut homo iſte non eſt verus ſacerdos, aut certe eccleſia non habet auctoritatem declarandi iſtam ordinationem irritam. Talis erat cauſſa *Nouatiani*. Eccleſia legem habebat, quod ordinationes prauis iſtiuſmodi viis, vti ordinatio *Nouatiani*, videlicet Simonia, vi & fraude acquiſitas, oporteat declarari vacuas, et hæc lex in ipſum actum dabatur in *Nouatiano*; nulla indulgentia, nulla exceptio hoc in caſu locum habebat. Ab omnibus omnino orbis chriſtiani epiſcopis damnabatur, nec vnus quidem epiſcopus (ſi ab vno vel duobus diſceſſeris, qui eum ordinarant iam ipſi gradu ſuo deiecti) illum vmquam epiſcopum agnouit, aut in eius rei teſtimonium litteras communicatorias ad ipſum dedit aut ab eo recepit. Non ſolum eccleſiæ *Cyprianicæ* ordinationem *Nouatiani* reſciderunt, ſed totius orbis eccleſiæ; *Cornelianæ* & *Stephanianæ* in vrbe *Roma*; eccleſiæ *Orientales* & *Occidentales*; eccleſiæ, quæ baptiſmos illius admittebant ſine rebaptizatione æque ac illæ, quæ venientes ab ipſo rebaptizabant. Omnes conſentiebant, non eſſe eum epiſcopum, quamuis non conſentirent de reiiciendis baptiſmis, ab eo eiusque ſectatoribus datis, tamquam prorſus nullis & vacuis. Quæ res oſtendit, quam iuſte ſcilicet nobis repræſentet hanc materiam auctor noſter, quando ait, nullam eccleſiam ordinationem *Nouatiani* vel aliorum hæreticorum vacuam feciſſe, quæ non ſimul omnes actus miniſterii eorum vacuos fecerit. Quum ſole meridiano clarius ſit, eccleſiam *Romanam* ſub *Cornelio* & *Stephano*, et reliquas omnes, in diſputatione de rebaptizandis hæreticis cum illis

illis facientes, numquam rebaptizaſſe *Nouatianos*, tametſi cum eccleſiis *Cyprianicis* ſentirent, *Nouatianum* non eſſe epiſcopum, eiusque ordinationem reſcinderent. Quare aut *Nouatianus* non fuit epiſcopus, vtpote cuius ordinatio vacua declarata erat ob eiuſmodi crimina, quæ tali cenſura, iudice eccleſia, digna erant; aut eccleſia extra fines cancelloſque poteſtatis ſuæ egreſſa eſt in ordinatione eius vacua declaranda per regulam, quam nec dandi nec in effectum deducendi habuit poteſtatem.

Verumtamen auctor noſter contendit, talem regulam omnes ordinationes per vniuerſum mundum, et ipſas eccleſiæ *Anglicanæ* ordinationes facturam eſſe vacuas. Profecto durum eſt ſtatuere, quod eccleſia non poſſit regulam dare, quæ vnius cuiusdam hominis improbi ordinationem abroget, quin ſimul ordinationes totius orbis abroget. Verum hæc opinatio eſt, quæ ſtoliditate ſua ipſa ſe deſtruit. Sic enim ſtatuendum nobis eſt, ſemper exſiſtere aliquam eccleſiam in eaque rectores ad dandas in effectum leges eccleſiaſticas, antequam in delinquentes vim ſuam exſerere poſſint ad ordinationes eorum reſcindendas. Quod ſi leges in delinquentes ipſæ per ſe agerent ſine vlla ampliore cauſſæ eorum examinatione, tum quidem cum aliqua ſpecie dixeris, leges ad reſcindendas improborum hominum ordinationes factas hoc vel illo tempore in corrupto eccleſiæ ſtatu ordinationibus vniuerſorum fraudi eſſe poſſe. At enim vero leges humanæ non ſolent ipſæ ſeſe ad effectum dare. Quare antequam in delinquentes cum effectu agere poſſunt, rectores quidam eccleſiæ nobis admittendi ſunt, qui illas in effectum deducant. Quod ſi non faciant, leges quidem adeſſe poſſunt ad abrogandas improborum hominum ordinationes, quæ vero locum non habent, quia contra illas in effectum haud deducuntur. Iam vero variæ rationes adferri poſſunt, quare iſtæ leges haud iubeantur vim ſuam contra delinquentes exſerere. Nonnumquam de gravi aliquo crimine, cuiuſmodi eſt ordinatio Simoniaca, priuatim tranſigitur; adeoque eccleſia legem ſuam contra Simoniam in eiuſmodi ſontem ad effectum dare nequit, quia crimen occultum eſt, nec vero & legali indicio probari poteſt. In quibuſdam caſibus ipſa eccleſia a ſuis legibus ſibi diſcedendum iudicat, ſi qua magna id vrgeat neceſſitas aut ſpes præueniendi vel curandi periculo-

Digitized by Google

riculoſum aliquod ſchiſma ſuadeat, nec in ſontes ſummum legum ſuarum rigorem adhibet, ſed eas ordinationes ratas habet, quas per diſciplinæ ſuæ ſeueritatem abrogare poſſet & reſcindere. Interdum etiam magna inopia & neglectio diſciplinæ datur in corrupto quodam eccleſiæ ſtatu; ſicut fuit ſub dominio papatus; et tum quidem multi delinquentes legum animaduerſionem effugere poſſunt, quia non ſatis animi habent gubernatores ad leges contra illos in effectum deducendas. In illis caſibus omnibus leges, quæ ordinationes, contra regulam factas, reſcindi iubent, vim nullam accipiunt, vel quia eccleſia factum ignorat, vel quia iuſtis & grauibus de cauſſis a legibus ſuis ſibi diſcedendum exiſtimat, vel quia generalis quædam neglectio aut corruptio eos occupauit, qui ſedent ad gubernacula eccleſiæ, et quibus legum executio demandata eſt. Hæc res oſtendit, leges, per quas irregularis *Nouatiani* ordinatio ob crimina ipſius reſciſſa eſt, non poſſe vniuerſæ eccleſiæ deſtruere ordinationes, quia hoc nos cogeret ſtatuere, vniuerſam eccleſiam illas leges in effectum dare aduerſus ſingula corporis ſui clericalis membra, et ipſos iudices generatim ad ſeipſos damnandos conſpirare, quæ ſententia eſt, quæ primo ſtatim intuitu exploditur, et ſtoliditate ſua ipſa ſe deſtruit. Nullum ergo periculum vel ordinationibus eccleſiæ catholicæ vel eccleſiæ *Anglicanæ* imminet, vti auctor noſter declarat, ex ſecunda ratione, quam dedi, cur eccleſiæ ordinationem *Nouatiani* irritam declararit ob iniquas vias, quas ad eam obtinendam inierat.

Tertia mea ratio contra ordinationem eius erat, Quod ipſe ſe in plenam ſedem intruſerat, in qua ante eum *Cornelius* rite & diuine collocatus erat. Cuius generis ordinationes cum legibus & regulis catholicæ vnitatis tantopere pugnabant, vt eccleſia per antiquas leges iuſſerit illas pronuntiari vacuas; et idcirco hæc lex contra *Nouatianum* in effectum data, eiuſque ordinatio, propter vſurpationem illius, a totius orbis epiſcopis vna voce & mente vna irrita & nulla declarata fuit. Id quod firmiſſimo teſtimonio CYPRIANI & CORNELII multisque perſpicuis legibus & canonibus eccleſiæ probaui. Ad quod auctor noſter non modo acute ſed facete etiam reſpondet. „ Deſignationem illius „ ad iſtam plenam ſedem fuiſſe quidem vitioſam & irritam eo re-

„ ſpectu,

" ſpectu, vt non fuerit epiſcopus *Romæ*, ordinationem autem " eius, vt eſſet epiſcopus, non fuiſſe propterea irritam nec nul- " lam." Quaſi homini, qui per ordinationem ſpeciatim deſignatus fuit epiſcopus *Romæ*, licuerit eſſe epiſcopum in vllo alio mundi loco, præterquam in eo, ad quem ſpeciatim fuerit deſignatus! Et hoc quidem contra voluntatem & ipſam declarationem eccleſiæ, quæ ordinationem illius, tamquam vanam, imaginariam & fraudulentam ſemper reiecit. Si verus epiſcopus creditus fuit, cur epiſcopi per vniuerſum terrarum orbem non coluerunt cum ipſo ſocietatem, tamquam cum epiſcopo ἀπολελυμένως ſeu abſolute generatimque ordinato, etſi non epiſcopo *Romæ* conſtituto? Cur CORNELIVS ipſum dicit epiſcopatum, ſibi a Deo minime conceſſum, rapere ac vindicare conatum eſſe? Si ordinatio eius diuina fuit, cur CYPRIANVS aperte dicit, eum epiſcopum eſſe nullum? Nonne ipſe auctor noſter aliis in locis probare ſatagit, per ſeueram diſciplinam eccleſiarum *Cyprianicarum* ordinationes & ſacerdotia omnium ſchiſmaticorum & hæreticorum, qui excitatis turbis ſeſe ipſi ingeſſerint, facta fuiſſe irrita & nulla? Vnde ergo fit tam ſubito, vt *Cyprianus* iam per hunc *Nouatiani* epiſcopatum nullum hoc tantum intelligat, quod epiſcopus nullus fuerit reſpectu deſignationis ad hanc plenam ſedem *Romanam*, non autem nullus ratione ordinationis in epiſcopum? Non crediderim, auctorem in vindicando *Nouatiano* eo vſque progreſſurum, vt eum neget fuiſſe vſurpatorem ſchiſmaticum. Si igitur conceſſerit, fuiſſe eum vſurpatorem ſchiſmaticum: per regulam eccleſiarum *Cyprianicarum*, ipſo auctore noſtro commemorante, ordinatio eius irrita & nulla facta eſt. Nihilo ſecius heic ad extremum redactus perſuadere nobis ſtudet, non fuiſſe *Nouatianum* epiſcopum nullum reſpectu ordinationis, ſed tantum deſignationis ad plenam illam ſedem, quatenus eſſet epiſcopus *Romæ*. Ingenioſi homines numquam deficiuntur diſtinctionibus, quarum beneficio ſeſe expediant anguſtiis; ſæpius tamen perinde atque alii hoc modo infeliciter inuoluuntur contradictionibus: quæ res admonere eos debebat, vt ne creditæ contradictionis tam facile inſimularent alios. Recte dicit auctor noſter, quando dicit, regulam CYPRIANI ordinationes ſchiſmaticorum vſurpatorum reddere irritas. Annon autem huic regulæ conuenienter dicit CYPRI-

Digitized by Google

ANVS *Nouatianum* epiſcopum nullum? Eum conari humanam eccleſiam facere pro diuina? Nouos apoſtolos, quos per plurimas ciuitates ad quædam recentia inſtitutionis ſuæ fundamenta conſtituenda mittat, falſos eſſe epiſcopos? Non ſunt hæc verba hominum, qui *Nouatianum* epiſcopatum ſuum diuino iure, & tantum deſignationem ſuam ex humana præſumtione, habere credant. Minime. Ex alio principio agunt. Quod videlicet ei, qui ruperit eccleſiaſticam vnitatem, non liceat habere eccleſiaſticam ordinationem. *Nec habeat eccleſiaſticam ordinationem, qui eccleſiæ non tenet vnitatem*, verba ſunt CYPRIANI, a me hac occaſione antea prolata; quorum, mea quidem ſententia, eos, qui tam multa de principiis æui *Cyprianici* loquuntur, aliquam ſaltem mentionem facere oportebat. Iam vero qui fraudulenter & more Simoniaco ordinatus ipſe ſe ingerit in plenam ſedem contra vniuerſæ eccleſiæ catholicæ conſenſum, is ſane rumpit vnitatem eccleſiæ; nec illam tantum vnitatem iſtius eccleſiæ particularis, ad quam ſic ordinatur, ſed vnitatem etiam eccleſiæ vniuerſalis, quæ cum illa particulari eccleſia mutua totius epiſcoporum collegii ſocietate & communibus catholicæ communionis vinculis coniuncta eſt & copulata. Vt proinde is, qui vnitatem ſoluit eccleſiæ particularis, vnitatem quoque ſoluat eccleſiæ vniuerſalis, & quælibet pars eccleſiæ vniuerſalis officium ſuum eſſe arbitretur, eiusmodi aduerſario ſeſe opponere, illique eccleſiæ particulari, in quam impetus initio factus eſt, adſiſtere, denegando inimico catholicæ communionis priuilegium. Si ergo *Nouatianus*, dum eccleſiæ *Romanæ* vnitatem irregulari ſua vſurpatione rupit, (quæ res extra controuerſiam poſita eſt;) ſimul rupit vnitatem eccleſiæ vniuerſalis: atqui vero per regulam CYPRIANI is, qui rumpit vnitatem eccleſiæ, ordinationem eccleſiaſticam habere nequit, ſequitur, vt *Nouatianus* eccleſiaſticam ordinationem neque in ſede *Romana*, neque in vlla alia eccleſiæ catholicæ parte per catholicæ communionis leges habuerit. Neque profecto oſtendi poteſt, *Nouatianum*, quoad vixerit, epiſcopum, diuino iure ordinatum, in vlla eccleſiæ catholicæ parte agnitum fuiſſe, niſi a facinoris ſui comprobatoribus atque æmulis. Manifeſtæ autem condemnationes eius, tamquam epiſcopi nullius, paſſim in omnibus ſcriptoribus, qui de eo loquuti ſunt, occurrunt.

VERVM

VERVMTAMEN auctor noſter ait, "Deſignationem ad ec-
" cleſiam quamdam particularem eſſe tantum circumſtantiam or-
" dinationis, cuius eſſentia eſſe poſſit ſine circumſtantia diœceſis
poſſeſſæ." Sit ita: Neque enim cum ipſo diſputabo, quid ad circum-
ſtantiam aut quid ad eſſentiam ordinationis ſpectet. Quæſtio mea
ſolum hæc eſt: Num eccleſia legem habeat ad declarandam ſchi-
ſmatici alicuius vſurpatoris ordinationem vacuam & irritam, ſi il-
licitis artibus ordinationem ad plenam ſedem ſibi comparare ſtu-
deat cum hac irregulari circumſtantia inuaſionis? Annon etiam
eccleſia hanc legem contra *Nouatianum* ad effectum dederit, eius-
que ordinationem hanc ob cauſſam vanam & irritam eſſe iuſſerit?
Nihil refert obiicere hac in cauſſa, Quod eccleſia non numquam
homines ordinari iuſſerit ad functionem epiſcopalem, quantum-
vis non ſtatim haberent particularem locum, in quo functionem
ſuam exercere poſſent; aut quod interdum duos epiſcopos in
vna eademque ciuitate admiſerit, vt vnus alterum, qui eſſet ſum-
ma ſenectute aut perdita valetudine, nomine coadiutoris ſuble-
varet, aut vt inueteratum aliquod ſchiſma tolleretur. Qua de re
exempla quædam in *originibus* meis dedi, tamquam exceptio-
nes communium regularum in duobus hiſce caſibus, ex quibus
auctor noſter ordinationem *Nouatiani* defendere conatur, in eo-
rum conditione illum ſtatuens, qui epiſcopo alii in diœceſi ſua
ordinantur coadiutores & ſocii, vel ordinantur ἀπολελυμένως abſo-
lute, certe cuidam territorio non adſtringendi. At enim vero
hoc diuerticulum nihil eum iuuat. Vnusquisque enim, me nul-
lo quidem monente, facile videbit, diſcernendum eſſe illud, quod
quis fecerit eccleſia permittente & contra communem ſuam &
viſitatam regulam conſentiente, ab eo, quod quis ipſa inuita &
contradicente fecerit, communibus eius regulis ſcienter & am-
bitioſe infractis legibusque ac cenſuris penitus contemtis. Ec-
cleſiæ, quemadmodum antea dixi, regulas ſuas migrare & non
obſeruare licet, vt lubet. Quare ſi quis ob iuſtas & graues cauſ-
ſas (de quibus eccleſiæ eſt iudicare) alii epiſcopo, permittente
& conſentiente eccleſia, ſocius ſiue coadiutor ordinatur, res ni-
hil mali habet; neque eccleſia eiuſmodi hominis cauſſam in iu-
dicium vmquam deduxerit, ad ordinationem eius reſcindendam;
quia, licet contra communis regulæ litteram facta fuerit ordina-

tio

Digitized by Google

tio illius, nihil tamen contemtionis in ſe habet, nec proprie violatio legis eſt, vtpote facta cum iuſto ac legitimo adſenſu atque approbatione. At vero *Nouatiani* cauſſa prorſus alia fuit. Nec ſocius, nec coadiutor *Cornelii* ordinatus erat in ſedem *Romanam*. Nec conſenſum legitimi epiſcopi habebat, qui eius opem non requiſierat; nec conſenſum eccleſiæ, qui ei haud indulſerat a legibus ſuis exemtionem. Verum contra notam & fixam regulam, quæ quempiam per modum inuolandi in alius cuiuſdam epiſcopi ſedem, ſub pœna ordinationis reſcindendæ, ordinari vetat, non ſolum Simoniacam ordinationem ambitioſe ſibi acquiſierat, ſed in animi etiam obſtinatione & legum eccleſiaſticarum contemtione perſiſtebat; quam ob rem non ſolum epiſcopus *Romanus* cum ſuffraganiis epiſcopis ſuis legem contra inuaſores Simoniacos ad effectum dabat in ipſum, ordinationem eius declarando vacuam & irritam; verum CYPRIANVS etiam & omnes totius eccleſiæ catholicæ epiſcopi cum illis ſeſe iungebant ſententiamque confirmabant, *Nouatianum* non niſi falſo nominatum epiſcopum reputantes; epiſcopum, cuius ordinatio humana tantum eſſet, non diuina; cuius ius ad epiſcopatum mera eſſet vſurpatio, legibus eccleſiaſticis pariter & cæleſtibus contraria.

FRVSTRA auctor noſter hunc *Maurum*, quem omnes vetuſti ſcriptores obſcuris & atris coloribus depinxerunt, dealbare ſtudet, dum eum cum illis ſociis & coadiutoribus comparat, quos vetus eccleſia interdum admiſit: quandoquidem tanta differentia eſt inter ea, quæ fiunt eccleſia permittente & non permittente, inter exemtionem, quam ipſa indulget a lege, & damnationem ſontis, quam inſtituit per legem, vt ſimilitudinem nullam habeant, nec ad ſe inuicem idonee conferri poſſint. Quod ſi ea, quæ iam diſputaui, contra *Nouatianum* valent, nullum ei ſubſidium inueniet auctor noſter in concilio *Nicæno*, qui vltimus conatus eius eſt ad probandum, ordinationem illius eſſe iuris diuini, dum deſignationem ad diœceſin *Romanam* nullam eſſe fatetur. Si enim *Nouatiani* ordinatio legibus & iudiciali iure ab vniuerſa eccleſia catholica vana & irrita declarata eſt, eo tempore, quo vixit, non video, quomodo concilium *Nicænum* illam quinquaginta annis

poſt

Digitized by Google

poſt obitum illius potuerit validam & ratam habere, niſi manifeſtum diuini iuris teſtimonium ei dederit, atque ita ea omnia, quæ contra ipſum dicta fuerunt, improbauerit.

4. EXAMINEMVS igitur, quæ in gratiam illius dicat concilium *Nicænum*. Nihil de *Nouatiano* ipſo dicit, ſed habet quiddam de ſectatoribus illius, quod aduerſarii mei defenſionem iuris diuini, quo gauiſa ſit ordinatio *Nouatiani*, interpretantur. Concilium dictitant *Nouatianis* concedere, eos veram ordinationem a fundatore ſuo, tamquam vero epiſcopo, deriuaſſe; concilium item *Nouatiānis* clericis id tribuere & dare, vt ſint veri epiſcopi, ſacerdotes & diaconi, diuina poteſtate & auctoritate inſtructi, quoad in hæreſi vel ſchiſmate perſeuerarint; quia nomen clericorum, epiſcoporum, ſacerdotum & diaconorum illis tribuant licentiamque faciant in eodem gradu perſiſtendi, in quo fuerint antea. Enimuero ſi hoc probabit, *Nouatianos* eſſe veros epiſcopos, ſacerdotes & diaconos, non minus *Samoſatenianos* ſeu *Paulianiſtas* veros epiſcopos, ſacerdotes & diaconos eſſe probabit. Eadem enim ſynodus de illis loquens eadem appellatione vtitur, qui tamen ne quidem vere baptizati laici erant. Nam per decretum huius ipſius ſynodi non ſolum denuo ordinandi, ſed nouo etiam baptiſmo donandi erant, quia baptiſmus eorum ita falſus erat, vt iterari eum oporteret. Quæ res certo nobis argumento eſt, non fuiſſe illos proprie & vere chriſtianos ſacerdotes creditos, vtut nomine clericorum appellatos, ſiquidem ſenſu ſtricto ne laici quidem chriſtiani fuerunt. Noui, L--& BRETTVM hanc difficultatem facile poſſe ſuperare, dum ſibi perſuadent, poſſe homines per ordinationem fieri veros ſacerdotes, qui numquam chriſtiani laici per baptiſmum facti ſunt. At vero concilium *Nicænum* aliter ſtatuit, viroſque illos credo primos eſſe, qui contrariam opinionem vmquam tuiti ſunt, quod quis verus ſacerdos ordinari poſſit ante, quam per baptiſmum factus ſit chriſtianus. Hæretici quidem, numquam baptizati, nomen ſacerdotum gerere poſſunt, vt a ſic dictis laicis in eadem ſecta diſtinguantur, neque vero illi veri ſacerdotes, nec hi vere chriſtiani laici ſunt ante, quam baptizentur, quocumque appellentur nomine. Concilium *Nicænum Paulianiſtis* nomen clericorum tribuit, inde autem non

ſequitur, vt ideo illos ſacerdotes Dei vera & diuina poteſtate atque auctoritate præditos reputet, quia hoc eos nomine inſignit, vt ab eis, qui laici inter illos vocantur, diſtinguat. Canon, qui de illis agit, ita habet: *De Pauliamiſtis* [*d*], *ad eccleſiam catholicam confugientibus, ſtatutum eſt, vt ii omnino rebaptizentur. Si qui vero tempore præterito in clericorum numero erant, ſi quidem a culpa & reprehenſione alieni fuerint, rebaptizati ordinentur a catholicæ eccleſiæ epiſcopo. Si vero examinatio eos non eſſe aptos deprehendit, deponi eos oportet.* Videmus heic, concilium *Paulianiſtas* nomine clericorum appellare æque ac *Nouatianos*, & dicere, ſi non ſint apti, gradu ſuo deiiciendos eſſe. Et tamen nihilo minus inter omnes conuenturum arbitror, niſi fortaſſis L---aut BRETTVS communi ſententiæ contraiuerint, hoſce *Paulianiſtas*, quantumuis nomine clericorum inſignitos, non fuiſſe ſacerdotes vera auctoritate & legitima poteſtate in rebus ſacris miniſtrandi inſtructos, quod baptiſmo deſtituti & non minus rebaptizandi, quam denuo ordinandi eſſent, antequam in collegium verorum clericorum eccleſiæ cooptari poſſent. Acceperant quidem formalem ordinationem inter ſuos ad epiſcoporum, ſacerdotum & diaconorum officium, quam a *Paulo Samoſateno* fundatore ſuo, qui aliquando verus eccleſiæ catholicæ epiſcopus fuerat, deriuare poterant; Iam autem hæc ſucceſſio epiſcoporum & ſacerdotum inter illos imaginaria tantum erat & nudo nomine talis, partim quia primi eorum duces ob hæreſin ſuam gradu deiecti & omni ſacerdotali poteſtate & auctoritate exuti erant; partim etiam quia ordines conferebant minus aptis, hoc eſt numquam vere baptizatis, quos rebaptizari & reordinari oportebat ante, quam licentiam accipere poterant miniſtrandi tamquam veri miniſtri in eccleſia catholica. Vt adeo nomen clericorum, hæreticis diſtinctionis tantum gratia datum, vbi ad ſectas applicatur, quæ formalem diſtinctionem clericorum et laicorum inter ſe obſeruant, non probet, eccleſiam ſic nominatos clericos in veris & auctoritate inſtructis epiſcopis aut ſacerdotibus poſuiſſe; heic enim concilium

(*d*) Concil. Nic. can. XIX. Περὶ τῶν παυλιανισάντων, εἶτα προσφυγόντων τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ὅρος ἐκτέθειται ἀναβαπτίζεσθαι αὐτοὺς ἐξάπαντος. Εἰ δέ τινες ἐν τῷ παρεληλυθότι χρόνῳ ἐν τῷ κλήρῳ ἐξητάσθησαν, εἰ μὲν ἄμεμπτοι καὶ ἀνεπίληπτοι φανεῖεν, ἀναβαπτισθέντες χειροτονείσθωσαν ὑπὸ τοῦ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐπισκόπου· εἰ δὲ ἀνάκρισις ἀνεπιτηδείους αὐτοὺς εὑρίσκοι, καθαιρεῖσθαι αὐτοὺς προσήκει.

Nicæ-

Digitized by Google

Nicænum nobis planam demonſtrationem ſuggerit in contrarium. Facile etiam foret, eamdem obſeruationem de multis ſectis aliis facere, quarum ſic crediti miniſtri nomine clericorum veniunt & ſæpenumero vocantur epiſcopi, ſacerdotes & diaconi, quum tamen, ſtricte & proprie loquendo, ne quidem vere chriſtiani laici eſſent, vtpote numquam verum chriſtianum baptiſmum adepti. Speciatim *Cataphrygæ* & *Montaniſtæ* epiſcopos habuiſſe dicuntur. SOZOMENVS [e] *Montaniſtis* æque ac *Nouatianis* in *Phrygia* ſuos fuiſſe epiſcopos, auctor eſt. Et HIERONYMVS [f] illos non ſolum epiſcopos habuiſſe narrat, ſed etiam ordinem illis ſuperiorem, quos cenones appellarint, & adhuc altiorem hiſce gradum patriarcharum. Attamen ſi curatius examinemus, cuiuſmodi fuerint hi epiſcopi, deprehendimus, fuiſſe eos ne quidem laicos chriſtianos. Numquam enim verum baptiſmum ſuſceperant, ſed tales erant, qui in chriſtianam eccleſiam per ianuam baptiſmi admitti neceſſe habebant. Ideoque licet communiter epiſcopi & clerici vocarentur, proprie tamen & ſtricte tantum ſic crediti & exiſtimati clerici erant, quemadmodum concilium *Laodicenum*, quod de illis accuratius loquitur, eos nominat, ipſos eorum epiſcopos rebaptizari iubens. Ait enim canon [g], *Eos, qui ab eorum hæreſi, qui Phryges dicuntur, conuertuntur, ſiue ſint in clero, qui apud illos exiſtimatur, ſiue maximi dicantur; omnes eos cum omni ſtudio catechizari ſeu initiari & baptizari ab eccleſiæ epiſcopis & presbyteris.* Nihil planius eſſe poteſt, quam quod, licet hi *Phryges* interdum vocentur epiſcopi, reuera tamen nudum tantum nomen epiſcoporum habuerint, catechumenis, adeoque gradui laicis inferiori, ab eccleſiæ catholicæ epi-

(e) Sozom. lib. VII. cap. XIX. Ἐν ἄλλοις δὲ ἔθνεσιν ἐστὶν ὅπη καὶ ἐν κώμαις ἐπίσκοποι ἱερῶνται, ὡς παρὰ Ἀραβίοις καὶ Κυπρίοις ἔγνων, καὶ παρὰ τοῖς ἐν Φρυγίαις Ναυατιανοῖς καὶ Μοντανισταῖς. *In aliis prouinciis interdum etiam vici conſecratos habent epiſcopos, ſicut in Arabia & inſula Cypro animaduerti & apud Nouatianos ac Montaniſtas, qui ſunt in Phrygia.*

(f) Hieron. epiſt. LIV. ad Marcellam. Apud nos apoſtolorum locum epiſcopi tenent; apud eos epiſcopus tertius eſt. Habent enim primos de Pepuza Phrygiæ patriarchas: ſecundos, quos appellant Cenones: Atque ita in tertium, id eſt, pene vltimum locum, epiſcopi deuoluuntur.

(g) Concil. Laodic. can. VIII. Περὶ τοῦ, τοὺς ἀπὸ τῆς αἱρέσεως τῶν λεγομένων Φρυγῶν ἐπιστρέφοντας, εἰ καὶ ἐν κλήρῳ νομιζομένῳ παρ' αὐτοῖς τυγχάνοιεν, εἰ καὶ μέγιστοι λέγοιντο· τοὺς τοιούτους μετὰ πάσης ἐπιμελείας κατηχεῖσθαί τε καὶ βαπτίζεσθαι ὑπὸ τῶν τῆς ἐκκλησίας ἐπισκόπων τε καὶ πρεσβυτέρων.

ſcopis adſcripti, qui illos rebaptizare iuſſi erant ante, quam ad communia priuilegia communionis laicæ admitterentur. Epiſcopi *Photiniani*, creditam ordinationem ſuam a *Photino* epiſcopo *Sirmienſi* arceſſentes, eodem loco erant. Quamuis interdum in communi ſermone appellentur epiſcopi, erant tamen nudo tantum nomine epiſcopi. Illos enim æque ac *Paulianiſtas* rebaptizari oportebat ad eccleſiam catholicam conuerſos, quemadmodum ex canone ſexto [*h*] concilii ſecundi *Arelatenſis* apparet. *Manichæi* etiam apoſtolos ſuos, epiſcopos, presbyteros & diaconos habuerunt, vti AVGVSTINVS [*i*] narrat. *Fortunatus*, contra quem AVGVSTINVS librum quemdam ſcripſit, presbyter apud illos fuit, & AVGVSTINVS ſemel atque iterum [*k*] hoc eum nomine appellat. Neque tamen hi epiſcopi & presbyteri reuera erant chriſtiani. Inter multos enim monſtroſos errores, ob quos AVGVSTINVS [*l*] eos vocat pſeudochriſtianos, baptiſmum chriſtianum penitus reiecerunt [*m*], vti idem auctor fidem nobis facit, adeoque ſemper illis ſectariis accenſentur, qui ad eccleſiam catholicam redeuntes denuo baptizari debebant. Quum itaque ex his exemplis omnibus multisque aliis, quæ addi poterant, manifeſtum ſit, quod, quando eiuſmodi hæretici vocantur epiſcopi, vel presbyteri, vel clerici, id non poſſit eo accipi, quaſi ſint homines, ſacerdotali poteſtate & auctoritate inſtructi; (quia, vti videmus hæc nomina nonnumquam per quamdam accommodationem ad characteres diſtinctionis, quos homines ſibi adſumunt ipſi, etiam illis tribuuntur, qui non ſunt baptizati, nec

(*h*) Concil. Arelat. II. can. XVI. Photinianos ſiue Paulianiſtas ſecundum patrum ſtatuta baptizari oportet.

(*i*) Aug. de hæreſ. cap. XLVI. Ex electis ſuis habent duodecim, quos appellant magiſtros, & tertium decimum principem ipſorum. Epiſcopos autem 72, qui ordinantur a magiſtris, & presbyteros, qui ordinantur ab epiſcopis. Habent etiam epiſcopi diaconos.

(*k*) Aug. contra Fortunatum quemdam Manichæorum presbyterum. Tom. VI. p. 159. edit. Baſil. MDCXIX. Item Retract. lib. I. cap. XVI. Eodem tempore presbyterii mei, contra Fortunatum quemdam Manichæorum presbyterum diſputaui.

(*l*) Auguſtin. contr. Fauſtum lib. I. c. III. Auguſtinus reſpondit: Tu ſemichriſtianos cauendos putas, quod nos eſſe dicis: nos autem pſeudochriſtianos cauemus, quod vos eſſe oſtendimus.

(*m*) Aug. de hæreſib. cap. XLVI. Baptiſmum in aqua nihil cuiquam perhibent ſalutis afferre: Nec quemquam eorum, quos decipiunt, baptizandum putant.

ſtricte

ſtricte loquendo chriſtiani vocari merentur,) : rationi conſentaneum eſſe arbitror concludere, Quod, quum concilium *Nicænum* quoſdam ex *Nouatianis* clericos appellat, non exiſtimet, illos eſſe tales iure & merito ſuo, ſed tantum nomen eis tribuat, quo ab aliis ſectæ ſuæ, qui nomine laicorum veniant, diſtinguantur.

VERVMENIMVERO quamnam rationem de altera iſtius concilii formula loquendi reddituri ſumus, quando hos *Nouatianos* iubet μένειν ἐν τῷ κλήρῳ, *manere in clero?* Hoc auctor noſter putat indicare, fuiſſe eos antea iure in clero; alioqui decernere, vt in clero maneant, ridiculum fore, quandoquidem nemo dici poſſit manere in eo, in quo numquam fuerit antea. Ego quidem hoc interpretatus ſum, quod in clerum catholicum recepti aut licentiam nacti fuerint manendi cum auctoritate & priuilegio in iisdem ordinibus, quos antea ſe habere falſo quidem crediderunt. Qua de re auctor noſter eruditam ingreditur diſquiſitionem, vtrum ex ignorantia an malitia vocabulum μένειν per τὸ *recipi* expoſuerim. Ad quod reſpondeo: Quod, ſi auctoris noſtri ſcientia vel caritas tanta eſſet, quantam quidem præ ſe fert, cogniturus aut ſaltem pie exiſtimaturus fuiſſet, habere me alium quemdam auctorem, præter meum ipſius ingenium pro interpretando vocabulo μένειν, per *recipi*. Nam eadem prorſus cum ignorantia vel malitia illud interpretatus ſum, qua veteres quidam id interpretati ſunt ante me. Speciatim INNOCENTIVS epiſcopus *Romanus*, qui AVGVSTINO fuit contemporaneus, hunc ipſum canonem conſiderans eodem modo, quo ego, illum exponit. Primo canonem ad verbum transfert, quod & ego feci, atque hic ambo conſentimus, vt reddamus μένειν, *maneant* in clero. Deinde progreditur ad explicandum ſenſum vocabuli, & reddit *recipiantur;* ſi vocabulum *latinum recipi*, quod auctorem noſtrum, quantalibet in eo contradicendi libido ſit, mihi daturum ſpero, in lingua noſtra *Anglicana* tantum ſignificat *to be received.* Verba canonis, interprete INNOCENTIO, hæc ſunt: *De his, qui nominant ſe ipſos Catharos, id eſt, mundos, & aliquando veniunt ad catholicam eccleſiam, placuit magnæ & ſanctæ ſynodo, vt accepta manus impoſitione, ſic maneant in clero.* Tum expoſitionem huius canonis ſubiicit verbis ſequentibus: *Poſſum vero dicere de ſolis his* (al. hoc) *Nouatianis eſſe præceptum, nec ad aliarum hæreſium clericos pertinere. Nam ſi vtique de omnibus ita definirent, addidiſſent, a Nouatianis aliisque hæreticis reuertentes debere in ſuum*

 ordi-

Digitized by Google

ordinem [*n*] *RECIPI.* Vbi obſeruare poſſumus 1. Quod manere in clero, & recipi in ſuum ordinem, vnum idemque ſit. 2. Quod manus impoſitionem accipere, atque ita in eccleſiæ catholicæ clerum recipi debeant. 3. Quod reliqui hæretici omnes, æque ac *Nouatiani*, ſuos habuerint clericos. Et quod tamen, 4. hoc peculiare priuilegium fuerit clericis *Nouatianorum*, non vero aliorum hæreticorum clericis, indultum. Reſtat igitur, vt diſpiciamus, Quodnam fuerit priuilegium illud, quod clericis *Nouatianorum* tributum, aliorum autem hæreticorum clericis denegatum ſit. Auctor noſter hoc fuiſſe putat, quod concilium clericos *Nouatianos* in clericis vera auctoritate inſtructis habuerit, dum in hæreſi vel ſchiſmate eſſent, antequam ad eccleſiam catholicam tranſiiſſent. Quum tamen nihil huius dicat concilium; Sed quando antiqua & generalis quædam regula erat in eccleſia, Quod clericis hæreticis non ſit permittendum idem munus ſuſtinere in eccleſia, quo functi ſint antea inter hæreticos, hæc regula in gratiam *Nouatianorum* exceptionem habere, illisque id beneficii loco tribui debeat, vt in eodem officio ſuo ſiue ordine maneant, in quo antea inter hæreticos fuerint conſtituti. Hoc non ſpectat ad comprobandas *Nouatianorum* multo minus ad reliquorum hæreticorum omnium ordinationes, quæ maiori iuris ſpecie, quam *Nouatiani*, epiſcopalem ordinationem ſibi arrogare poterant; ſed tantum ad concedendum *Nouatianis* hoc peculiare priuilegium, vt admitti poſſent ad miniſterium clericale in eccleſia, quod per generalem iſtius æui diſciplinam reliquis hæreticis erat denegatum. Ratio admittendi *Nouatianos* non erat, quod *Nouatiani* meliores haberent ordinationes, quam quidem alii, qui repudiabantur, ſed quia concilium ſtatuerat *Nouatianis* clericis peculiarem gratiam concedere, quam alii clerici hæretici ſibi vindicare non debebant. Hoc eſt, vt in clericali officio per ſpecialem exceptionem generalis regulæ eccleſiæ manerent, dum alii per ipſam hanc regulam prorſus reiicerentur. Neque tamen hoc ipſum priuilegium *Nouatianis* vbique locorum poſt ſynodum *Nicænam* irrogatum fuit. *Romæ* enim nullum vmquam clericum hæreticum ad dignitatem aliquam clericalem in eccleſia ad-

(*n*) Innocent. epiſt. XXII. ad epiſcopos Macedoniæ cap. V. (tom. II. concil. Labb. p. 1274.)
Ruffinus lib I. cap. VI. reddit, in ordine ſuo *ſuſcipi* debere.

miſe-

Digitized by Google

miſerunt. Id quod ex eadem epiſtola INNOCENTII [o] diſcimus, quando, *Noſtræ lex eccleſiæ eſt*, inquit, *venientibus ab hæreticis, qui tamen illic baptizati ſunt, per manus impoſitionem laicam tantum tribuere communionem, nec ex his aliquem in clericatus honorem vel exiguum ſubrogare.* Vt adeo quamcumque ordinationem *Nouatiani* ſibi tribuerint, non habuerint licentiam manendi in clero eccleſiæ *Romanæ*. Neque in aliis eccleſiis admiſſi ſunt, tamquam qui fuerint in priſtina ſua hæreſi vel ſchiſmate ſacerdotes, vera auctoritate inſtructi; ſed noua poteſtate ſacerdotali donati facultatem accipiebant in ſtatione ſua manendi, quam ſine vllo iure & auctoritate adhuc vſurparant. Et hoc priuilegium erat, quod concilium illud non omnibus omnino hæreticis clericis irrogabat, ſed tantum *Nouatianis* & *Paulianiſtis* cum diuerſo quidem ad vtroſque reſpectu; illis quidem nouum mandatum, ſi non nouam ordinationem, his autem non nouam tantum ordinationem ſed nouum etiam baptiſmum accipere iuſſis: quia licet *Paulianiſtæ* meliorem titulum ad ordinationem epiſcopalem, quam *Nouatiani*, vindicare ſibi poſſent, numquam tamen vere baptizati fuerant, adeoque non ſolum iterum ordinari, ſed etiam baptizari debebant, priusquam licentiam in eccleſiæ catholicæ clero manendi poſſent accipere.

AVCTOR autem noſter ridiculum eſſe putat, in concilio decerni, quod in clero manere debeant, ſi antea in clero non fuerint. Fateor, ſi rem accurate & exquiſite penſitemus, non eſſe hanc maxime propriam & aptam loquendi rationem ad anteuertendum litigioſi cuiusdam diſputatoris altercationibus; communis tamen loquendi ratio eſt & vſitata omnibus pene occaſionibus. Vt, quando dicimus, homines eſſe iterum baptizandos aut iterum ordinandos; hoc, ſi ſtricte loquamur, ſignificabit, eos iam ſemel baptizatos aut iam ſemel ordinatos eſſe, alioquin acuto diſputatori ridiculum foret dicere, oportere quem iterum baptizari, qui antea numquam baptizatus ſit, aut iterum ordinari, qui antea numquam ordinatus ſit. Et tamen hæc eſt ridicula illa loquendi ratio, qua in his materiis vſa eſt eccleſia. Ita quoque, quando ſynodus *Nicæna* ait, clericos *Nouatianos* in clero eccleſiæ manere debere,

(o) Innoc. epiſt. XXII. cap. IV.

auctor

auctor noſter id ridiculum vocet, ſi lubet; ſapiens autem quisque facile animaduertet, id eam intelligere, Quod fieri debeant veri clerici per auctoritatem eccleſiæ, qui antea clericorum appellationem & auctoritatem nullo iure ſibi arrogarint; quemadmodum is dicitur iterum baptizandus, qui numquam verum ſed fictitium tantum baptiſmum antea ſuſcepit. Nemo vero concilii *Nicæni* ſententiam melius exponere poteſt quam concilium ipſum, quod in ſimili cauſſa clericorum *Paulianiſtarum* aliqua loquendi formula vtitur, quæ ex auctoris noſtri iudicio non minus ridicula futura eſt. Nam canone vndeuiceſimo ſtatuit, *Paulianiſtas*, qui præterito tempore in clericorum numero fuerint, ſi examinatio eos non eſſe aptos deprehendat, *deponendos* eſſe. Heic acutus criticus quæſierit: Quomodo niſi abſurde dici poſſint eſſe in clericorum numero, qui numquam fuerunt vere baptizati aut ordinati? Aut quomodo dici poſſint *deponendi* ſiue deiiciendi de gradu & officio ſuo clericali, qui numquam reuera in vllo gradu ſiue ordine clericorum fuerunt? Sicut ſatis manifeſtum eſt, hoſce *Paulianiſtas* ex opinione iſtius concilii numquam fuiſſe; et tamen dicere non dubitat, hoſce clericos deponi debere. Quis ſenſus huius decreti ex candidi cuiuſque lectoris iudicio eſſe poteſt, niſi quod illud concilium vulgari & latiore ſenſu eos communi nomine clericorum appellet, quia ordinem clericalem ex formali vtut fictitia ordinatione ſibi quodammodo vindicare poterant? Vnde ait, deponi eos vel deiici oportere ordine ſuo, (quem tamen numquam vere habuerant) quia ordinem ſibi aliquo modo arrogabant, quem illos antea more rato accepiſſe, eccleſia negabat. *Arabica* huius canonis interpretatio ſecundum verſionem FRANCISCI TVRRIANI & ABRAHAMI ECCHELLENSIS hanc materiam paullo planiorem reddit. Interponam eam propriis eorum verbis. Canon decimus ſeptimus ex interpretatione TVRRIANI, concilior. tom. II. p. 296. ſic habet: *Si quis ex hæreſi Pauli Samoſatenſis conuertatur ad fidem eccleſiæ, debet iterum baptizari, et in QVOCVMQVE GRADV ECCLESIASTICO ANTEA FVERIT, ſi conuertatur digne & cum humilitate, et eius vita anteacta reprehendi non poſſit, ſed laudari potius: RESTITVENDVS EST IN GRADVM SVVM, ET IMPONENDAE EI MANVS, vt imponi ſolent ei, cui numquam antea impoſitæ fuerunt,*

Digitized by Google

runt, cum benedictione diaconali, id eſt, quæ fit ſuper miniſtros eccleſiæ. Sed ſi aliquis eum accuſauerit, et non fuerit dignus gradu propter malam fidem, et praua opera, non eſt ordinandus. Altera interpretatio ECCHELLENSIS ſic reddidit, canone decimo octauo, *p.322. Iterum baptizandus eſt, quicumque reuertitur ad fidem eccleſia apoſtolicæ ex hereſi Pauli Samoſateni. Quicumque vero eorum in ALIQVO EXSTITERIT GRADV, placueritque eius reuerſio et humilitas, nec reprehenſibilis fuerit, quia potius probitate notus, voluerit que RESTITVI IN GRADVM SVVM, RESTITVAT ILLVM EPISCOPVS, et imponat ei manus, ac benedicat, vt benedici ſolet, qui numquam diaconalem habuit benedictionem. At ſi reprehenſibilis exſtiterit, et gradu illo indignus habeatur - nec ſic reſtituatur, nec ad ipſum admittatur diaconatum.* Heic *Paulianiſtas* videmus dici eſſe in aliquo eccleſiaſtico ſiue clericali gradu, et reſtituendos in ordinem ſuum clericalem, ſi digni fuerint: reſtituendos tamen eſſe in eumdem, primo quidem per nouum baptiſmum & deinde per nouam ordinationem. Si vero indigni ſint, ne quidem per nouam ordinationem reſtituendi dicuntur. Quid ſibi vult hoc loco *reſtitutio* eorum in ſuum ordinem, niſi quod licentia illis danda ſit accipiendi ordines in eccleſia? Et id quidem per notam figuram, quam vocamus *catachreſin.* Illud certe non intelligitur, quod fuerint antea in vero aliquo ordine ſeu gradu clericali, ſed tantum quod nullo clericorum priuilegio frui debeant vel ex priſtina ſua, quam venditent, ordinatione, vel ex vera & authentica ordinatione eccleſiæ, quæ illis dari vetatur, quia indigni ea ſint. Videmus, quantas difficultates ſeuerus aliquis *Ariſtarchus* ex hac communi locutione texere poſſit, idque abſurdum & ridiculum vocare, ſi quis dicat, poſſe quem de gradu deiici, qui nullum vmquam gradum habuerit, de quo deiici queat; quandoquidem, ſecundum bellam auctoris noſtri rationem interpretandi, nullus homo dici poteſt manere in eo, aut reſtitui in id, aut deiici de eo, in quo antea numquam fuit. Et tamen ſynodus *Nicæna* in duobus ſimilibus caſibus ſic loquitur, cuius verba candidus quisque lector facile intelliget; ſubtilis autem cenſor in peruerſum ſenſum torquebit, ſi ad ea interpretanda animo certæ cuidam hypotheſi gratificandi acceſſerit.

Digitized by Google

Nescio equidem, quanti momenti apud auctorem noſtrum futura ſit hæc narratio, credo autem, omnes partium ſtudio alienos lectores facile inde perſpecturos, quod concilium *Nicænum*, dum *Nouatianos* communi nomine clericos vocat, aut in clero manere iubet, non habuerit animum abrogandi ſententiam totius eccleſiæ catholicæ, quam tulit antea declarando, *Nouatianum* non eſſe verum epiſcopum, nec ſectatores eius veros ſacerdotes; ſed quod tantum illo eos nomine appellet, quo in ſecta ſua communiter diſtingui conſueuerint, ipſisque hoc dederit, vt ſacerdotes catholici fierent ex auctoritate & mandato eccleſiæ; quod priuilegium erat, hiſce temporibus non generatim indultum, quando diſciplinæ ſeueritas hæreticos a dignitate clericali, etiam ad eccleſiam catholicam reuerſos, prorſus excluſit.

Si res aliter ſe habuiſſet, quomodo AMBROSIVS poſt concilium *Nicænum* potuiſſet dicere, *Nouatianos* non eſſe veros ſacerdotes, nec ſibi ſacerdotalem poteſtatem vendicare poſſe? Si concilium *Nicænum* declarauit, *Nouatianum* eſſe verum epiſcopum et reliquos, per ſucceſſionem ab ipſo in hæreſi ordinatos, eſſe veros epiſcopos & ſacerdotes: quomodo AMBROSIO in mentem venire potuit in tam plana cauſſa iſti concilio aduerſari & ſententiam contrariam tueri, vbi concilium tam multa pro ſacerdotio eorum dixit? Aut quomodo PACIANVS in ſuis cum *Nouatianis* diſputationibus, etiam poſt actum hoc concilium, tractare eos potuit, tamquam qui non ſint ſacerdotes, et *Nouatianum* ipſum, vt qui non fuerit epiſcopus, ſi concilium pro ſacerdotio eorum ſententiam dixit? An rationi conſentaneum eſt ſtatuere, hoſce viros aut ignoraſſe, quid concilium decreuerit, aut ſententiam ſuam contra decretum concilii dicere voluiſſe? Quam facilis *Nouatianis* fuiſſet reſponſio, ſacerdotium ſuum a ſynodo *Nicæna* ratum & firmum habitum fuiſſe, quæ tum quidem maximam auctoritatem habebat in eccleſia catholica?

Si recentiorum auctorum opinio hac in re quidquam valet, ſententiam addere poſſem HENRICI MAVRITII [*p*] & ELLIES DVPI-

(*p*) Maurice's *Vindic., of the primit. church*, p. 285.

Digitized by Google

NI [q], qui ſententiam ſuam de *Nouatiano* declarant, fuiſſe eum numquam veri nominis epiſcopum. Recte enim obſeruant, primum omnium epiſcoporum, qui hæreſi cuidam in eccleſia dederint originem, fuiſſe *Paulum Samoſatenſem*, epiſcopum *Antiochenum*, an. CCLXVII. Fuerunt quadraginta quatuor hæreſes chriſtianæ ante hanc, ſed epiſcopus inter iſtas hæreſes nullus. *Nouatianus* fuit vnius cuiusdam ex iſtis ſectis auctor, MAVRITIVS autem ipſum epiſcopum, aut quiddam amplius quam ſacerdotem *Romanum* fuiſſe negat. Primum autem epiſcopum hæreticum, quem inueniamus, ait eſſe *Paulum Samoſatenſem*, qui *Demetriano* in epiſcopatu *Antiocheno* an. CCLXII ſucceſſit & in hæreſin incidit an. CCLXVII adeoque annis ad minimum XXVI poſt, quam hæreſin ſuam in eccleſia conſtruxit *Nouatianus*. Quomodo ergo hæc obſeruatio recte ſe habere poteſt, ſi *Nouatianus* tot annis ante fuit hæreticus? Fuiſſet ad minimum vnus hæreticus epiſcopus ante *Paulum Samoſatenſem*, quod tamen hi viri docti prorſus negant.

ECQVID de reliquis quadraginta tribus hæreſibus omnibus dicturi ſumus, quæ nullum vmquam epiſcopum inter ſe habuerunt? Quodnam genus ſucceſſionis ſacerdotum illis fuit ad dandum baptiſmum iis, quos ad creditam ſuam religionem produxiſſent? Num dicemus, fuiſſe illis veros ſacerdotes, quibus nullus fuit epiſcopus? An vero dicemus, falſos eorum ſacerdotes non baptizaſſe niſi eos, qui iterum baptizati fuerint, ad eccleſiam catholicam conuerſi? Hoc non poteſt eſſe. Ipſa enim controuerſia tempore CYPRIANI inter hunc & STEPHANVM, eccleſiæ *Romanæ* epiſcopum, de rebaptizandis hæreticis agitata oſtendit, multos eorum, qui ab his hæreticis baptiſmum ſuſceperunt, in eccleſiam catholicam admiſſos fuiſſe ſine nouo baptiſmate. Hoc enim erat, pro quo STEPHANVS & reliqui de eccleſia contendebant contra *Cyprianiſtas*, quod eos, qui baptizati eſſent in nomine TRINITATIS ab iſtis hæreticis, qui baptiſmum in debita forma retinerent, neceſſe non eſſet denuo baptizari, ſi ad eccleſiam catholicam venirent. Iam vero ſi non fuerunt inter haſce quadraginta tres hæreſes epiſcopi, quæſiero, an vlla verorum ſacerdotum ſucceſſio apud illas fuerit?

(q) Du Pin. hiſtor. eccleſ. vol. 2.

Digitized by Google

Si non fuerunt inter eas ſacerdotes, a quibus quæſo baptiſmum acceperunt, qui poſtea in eccleſiæ catholicæ gremium ſine nouo baptiſmo recepti ſunt? Certe non a veris ſacerdotibus, ſiquidem apparet, nullos habuiſſe niſi nudo nomine & appellatione tales, quæ res falſis ſacerdotibus veram auctoritatem & poteſtatem haud datura erat. Vt adeo, quantum ego quidem poſſum perſpicere, non ſolum hæreſis *Nouatiana*, ſed reliquæ etiam quadraginta tres hæreſes omnes, quæ iſto temporis interuallo ortæ ſunt, epiſcopatu & ſacerdotali poteſtate caruerint. Neque tamen eccleſia eos, qui inter iſtas hæreſes in debita forma baptizati erant, ſine novo baptiſmo ſuſcipere dubitauit.

Anne vero communiter dicimus, omnes veteres hæreticos retinuiſſe epiſcoporum, ſacerdotum & diaconorum ordines: et primum, qui de hac ordinum diſtinctione diſceptarit, fuiſſe *Aërium* ſæculo quarto medio? Hoc quidem communiter dicitur; niſi vero iuſte temperetur & cum quadam diſtinctione accipiatur, multum omnino aberit a vero. Iſtæ antiquæ hæreſes originem ſuam non traxerunt ab epiſcopis, nec inter ſe veri nominis epiſcopos habuerunt. Earum aliæ presbyteros, aliæ laicos tantum habuerunt architectos: omnes autem diſciplinam eccleſiæ imitatæ, ſibi crearunt fictitios epiſcopos, presbyteros et diaconos; vt faciem eccleſiæ habere viderentur, dum diuerſos clericorum ordines inter ſe ſeruarent. Ita, vt ſupra oſtendi, *Montaniſtæ* non ſolum epiſcopos, presbyteros & diaconos habuerunt, ſed etiam cenones ſuos & patriarchas hiſce ſuperiores. *Manichæi* itidem epiſcopos ſuos, presbyteros & diaconos, magiſtros & apoſtolos reliquis ſuperiores habuerunt. Atque ita probabiliter reliquæ hæreſes quadraginta tres vniuerſæ eccleſiam in obſeruandis diſtinctis clericorum ſuorum, quos venditarunt, ordinibus imitatæ ſunt. Atque ita hæc res numquam vocata eſt in controuerſiam. Enimvero inter omnes hoſce ſic vocatos epiſcopos ne vnus quidem veri nominis epiſcopus erat, qui auctoritatem & poteſtatem ſuam ab vllo alio fundatore deriuare poterat, quam ab illis, qui diuerſarum hæreſium erant auctores, qui vel presbyteri fuerant vel laici. Quamuis igitur eſſent, qui nomen epiſcoporum, presbyterorum & dia-

& diaconorum haberent inter eas, videmus tamen, fuiſſe illos tantum fictitios, nudum titulum & nomen clericorum gerentes, a poteſtate minus legitima creatos adeoque falſos ab origine. Vt adeo non hoſce tres veros ordines epiſcoporum, presbyterorum & diaconorum, ſed ſpeciem tantum & nomen horum ordinum inter ſe habuiſſe appareat? Et tamen nihil manifeſtius eſt, quam quod multi eorum, qui ab hiſce hæreticis, nullum veri nominis ſacerdotem inter ſe habentibus, baptizati fuerunt, vbi ad eccleſiam redierint, admiſſi ſint ſine nouo baptiſmate. Nonnulli quidem hæretici baptiſmum aquæ penitus reiiciebant, alii mutabant vel corrumpebant baptiſmi formam, et hi omnes nouo baptiſmo donabantur: reliqui vero, qui & materiam & formam retinebant, admittebantur ſine iteratione baptiſmi, licet non veri ſed fictitii tantum ſacerdotes eſſent, qui baptiſmum illis adminiſtrarant. Quæ res præterea oſtendit, *Nouatianos* non fuiſſe ſolos ex omnibus hæreticis, qui ordinatione epiſcopali caruerint, nec ſolos illos, quorum baptiſmus admiſſus ſit, licet adminiſtratus ab hominibus, nullum verum titulum ad auctoritatem & iura chriſtiani ſacerdotii habentibus.

Vervmtamen auctor noſter iterum ac ſæpius dicit, Quod, ſi *Nouatiani* non fuerint vere & rite ordinati epiſcopi & ſacerdotes, concilium *Nicænum* eos ſacerdotes eſſe iuſſerit, qui non niſi laicam ordinationem habuerint. Ad quod reſpondeo, ſicut reſpondi antea, quod nunc acceperint mandatum eccleſiæ cum auctoritate coniunctum, quo antea fuerint deſtituti, et hoc ex ipſis auctoris noſtri principiis ad ſacerdotem a laico diſtinguendum ſufficit. Ait enim, Si quis laicus ab epiſcopo mandatum habeat baptizandi in caſu neceſſitatis, eatenus eum ſacerdotem factum eſſe per mandatum illius. Quum igitur concilium *Nicænum Nouatianis* ad minimum nouum mandatum & auctoritatem dedit, quam antea non habuerunt, non poteſt dici iuſſiſſe illos eſſe ſacerdotes, qui laicam tantum ordinationem acceperint. Mandatum enim, quod illis dabat, vere epiſcopale mandatum erat, quod auctor noſter agnoſcit eſſe partem ordinationis eſſentialem, quod epiſcopi ſæpius dederunt ſine externa manuum impoſitione,

 exem-

exempli cauſſa, ſi laicis facultatem darent baptizandi in ſpecialiore quodam caſu, quæ res, ſecundum auctorem noſtrum, eatenus illos ſacerdotes fecit, ſine ſollemni impoſitionis manuum ritu. Neque exempla in eccleſia antiqua, vel eccleſia *Anglicana* deeſſe crediderim, quod homines conſtituti fuerint ad publice concionandum in eccleſia (quam rem itidem ſacræ functionis partem aliquam eſſe exiſtimo, quam homines priuati ſine auctoritate ſibi ſumere non debeant) ſine vlla alia delegatione, præterquam mandato epiſcopi, vel per litteras patentes vel vocem oris dato. Quando ergo *Nouatiani* mandatum authenticum habuerunt a concilio, non poſſunt dici ſacerdotes facti per meram laicam ordinationem, licet demonſtratum fuerit, impoſitionem manuum, per canonem præſcriptam, non referendam eſſe ad nouam aliquam ordinationem. Et tamen neſcio, quisnam demonſtrare poſſit, non fuiſſe nouam ordinationem. Quædam enim antiquæ iſtius canonis verſiones ita vocant. In tomis conciliorum duæ reperiuntur verſiones antiquæ, quarum altera ſimpliciter vocat impoſitionem manuum, altera diſerte reddit ordinationem, *Si qui voluerint*, inquiens, *venire ad eccleſiam catholicam ex Nouatianis, placuit ſancto concilio, vt ordinentur* [*r*] *et ſic maneant in clero:* ET GRATIANVS ſimilem verſionem citat in decreto ſuo [*ſ*], ex quo concludit, concilium ſtatuiſſe, vt *Nouatiani* ad eccleſiam redeuntes ordinentur. Et hoc ex diſpenſatione tantum de illis ſtatutum eſſe ait. Per antiquam enim & generalem eccleſiæ legem hæretici ad nullum omnino clericalem ordinem prouehendi erant, ſed in conditione priuatorum hominum ſiue laicorum in eccleſia, quoad viverent, manere debebant. Concilium autem, facta ab hac generali regula in gratiam *Nouatianorum* ſeceſſione, vt tanto maiori cum feſtinatione & multitudine ad eccleſiam catholicam redire inducerent animum, ſtatuebat donandos eos eſſe priuilegio ordinatorum, atque ita relinquendos in clero catholico, quod per priſtinæ diſciplinæ rigorem omnibus hæreticis

(*r*) Conc. Nic. can. VIII. tom. II. concil. p. 47.

(*ſ*) Gratian. cauſſ. I. quæſt. VII. cap. VIII. Similiter ex diſpenſatione etiam in Nicæno concilio can. VIII. de Nouatianis ſtatutum eſt, vt ad eccleſiam redeuntes ordinentur, Si qui voluerint venire ad eccleſiam catholicam & apoſtolicam ex Nouatianis, placuit ſancto concilio, vt ordinentur, & ſic maneant in clero.

dene-

denegabatur, niſi forte hi illi eodem modo fauorem & diſpenſationem eccleſiæ pro ſe allegare poſſent. RVFFINVS itidem in antiqua huius canonis verſione *τὸ manere in clero* [t] poſt impoſitionem manuum ita interpretatur, vt eos dicat in ordine quidem ſuo ſuſcipi debere, ſed data ordinatione. Vbi obſeruare nobis licuerit, ſecundum RVFFINVM poſſe quemdam vocari clericum, etiamſi non habeat iuſtum titulum ſed ſpeciem tantum iuris ad ſacros ordines; adeoque bono ſenſu dici, ſuſcipi debere in ordine ſuo, aut manere in ordine ſuo, (quod opinione RVFFINI vnum idemque eſt) etiam vbi noua ordinatione indiget, vt legitimus & vera auctoritate inſtructus clericus efficiatur. Tametſi auctori noſtro, quia hoc dico, placet ad pueros ſcholaſticos me amandare corrigendum, qui ipſe, ſi ſcripta eccleſiaſtica potius quam dictionaria & pueros ſcholaſticos, ad quos me remittit, conſuluiſſet, linguam eccleſiæ melius intelligeret. Aut ſi IOANNEM MORINVM [u] modo conſuluiſſet, hic ipſum ad *Theophilum*, epiſcopum *Alexandrinum*, & ſextum concilium *Carthaginenſe* aliosque vetuſtos ſcriptores remiſſurus fuiſſet, qui canonem *Nicænum* intelligunt, tamquam qui clericos *Nouatianos* per nouam ordinationem ſuſcipi iubeat. MORINVS ipſe manifeſto in eadem opinione verſatur. Et ego quidem libere profiteor, quod, licet olim aliter ſenſerim, nunc tamen tot antiquorum teſtimoniorum, in hoc ſenſu concordantium, robore inductus magis probabile eſſe putem, nouam ordinationem intelligi. Haud villi opinioni, quam in *originibus* meis defendi, ita penitus inhæreſco, quin ab ea facile diſcedam meliora edoctus. Quamquam ſi auctor noſter dilucide demonſtrare poſſet, non intelligi nouam ordinationem, non tamen hoc vindicaret ordinationem *Nouatiani*, tot annis ante ab vniuerſa eccleſia catholica damnatam, cuius ſententiam nulla iuſta & legitima auctoritas in gratiam ipſius abrogauit. Eccleſia *Nouatianos* poſterioribus temporibus admittere poterat nouam illis impertiendo poteſtatem, quæ pars eſſentialis eſt ordinationis, etiamſi externam impoſitionis manuum cærimoniam non repeteret, quæ forma-

(t) Ruffin. lib. I. cap. VI. Et Catharos, qui apud nos Nouatiani ſunt, ſi forte pœnitentes ad eccleſiam conuertantur, confeſſos eccleſiaſtica dogmata, clericos in ordine quidem ſuo ſuſcipi debere, ſed ordinatione data.

(u) Morin. de ordinat. exercitat. V. cap. XII. n. X. &c.

liter

Digitized by Google

liter ipſis data erat ante, ſed ſine iuſta & legitima auctoritate armandi eos ſpirituali & diuina poteſtate, quæ ordinarie accipi haud poterat niſi a legitimis eccleſiæ moderatoribus.

Vt adeo omnibus circumſpectis accurateque perpenſis non videam, quomodo ordinatio *Nouatiani* vindicari poſſit aut demonſtrari, fuiſſe eum verum epiſcopum. Vniuerſa eccleſia eo ipſo tempore, quo vixit, conſenſit in ordinatione eius vacua & irrita declaranda. Hoc factum eſt tam ab illa eccleſiæ parte, quæ baptiſmos ab emiſſariis illius datos ſuſcepit, quam ab ea parte, quæ illos penitus repudiauit. Concilium *Nicænum* non reſcidit ſententiam contra illum latam, ſed tantum a rigore antiquæ legis eccleſiaſticæ in gratiam ſucceſſorum eius diſcedens ſtatuit, quum lex hæreticos ad clericalem ordinem in eccleſia prouehi vetet, huius ſententiæ ſeueritatem illos ex *Nouatianis* clericis non adfecturam, qui ad eccleſiam redierint: accepturos illos iam poteſtatem eccleſiæ, qui antea fictitiam tantum poteſtatem habuerint. Aut ſi cum tot antiquis auctoribus, qui hunc canonem interpretati ſunt, ſtatuamus manuum impoſitionem, quacum recipi debuerint, fuiſſe eiusmodi manuum impoſitionem, quæ data ſit in ordinatione, tunc res magis liquet, concilium *Nicænum* non fauiſſe fictitiæ *Nouatiani* ordinationi, & tamen admiſiſſe baptiſmos adminiſtratos ab ſucceſſoribus illius, qui iuſtam auctoritatem & poteſtatem, quaſi ab eccleſia acceptam, vindicare ſibi non potuerunt. Lector addere poteſt quadraginta iſtas ſectas, quæ ante *Nouatianum* fuerunt, quarum nulla veram & epiſcopalem ſed falſam tantum & fictitiam ordinationem habuit. Et tamen omnes eccleſiæ, ſi a *Cyprianicis* diſceſſeris, baptiſmos eorum admiſerunt, debita quidem forma datos, ſine iteratione baptiſmi. Circumſpiciat auctor noſter, qui tanto cum ſupercilio & fiducia ſui omnes adverſarios ſuos deſpicit, omnesque eorum errores in hiſtoria eccleſiaſtica corrigere tam fidenter audet, circumſpiciat, inquam, quot veros epiſcopos inter has quadraginta ſectas reperire poſſit (nam, qui nudum nomen epiſcoporum gererent, ſatis multi fuerunt) ad dandum proſelytis ſuis cum auctoritate baptiſmum idoneos, & tum fortaſſis peritiam antiquitatis eccleſiaſticæ, qua præminet, mirabimur, ſi id præſtiterit, quod præſtare ante ipſum nemo potuit;

et

Digitized by Google

et ipſe aptius & maiori cum gratia poterit dicere, eccleſiam numquam recepiſſe baptiſmos niſi eorum, qui veri eſſent epiſcopi, aut qui ab epiſcopis mandatum baptizandi accepiſſent. Ante vero, quam hoc fecerit cauſſamque *Nouatiani* defenderit melius, firmum & inuictum manebit, eccleſiam ſuſcepiſſe baptiſmos multorum, qui numquam vere epiſcopalem ordinationem habuerunt, id quod aduerſus ipſum ſuſcepi demonſtrandum.

QVOD attinet ad conceſſiones meas priſtinas in gratiam epiſcopatus *Nouatianorum*, vel *Meletianorum*, vel *Arianorum*, poſtquam ab eccleſia ſollemnibus ritibus abdicati eſſent, de earum emendatione in *originibus* meis, accurata veteris eccleſiæ diſciplina perquiſitius & diligentius conſiderata, facile conſentio. Numquam *origines* meas erroribus immunes eſſe exiſtimaui, otiumque illis finitis me nacturum ſpero ad eas diligentius recognoſcendas; et tum me non pudebit cum AVGVSTINO retractationes, aut cum BELLARMINO recognitiones meas ſcribere, tametſi errores, quos auctor noſter in illis inueniſſe ſibi videtur, non ſunt eiusmodi, vt emendatione egeant.

DVAS tantum minoris momenti res adhuc habeo, quas notem in hac diſputatione. Vna quidem ad honoratiſſimum patronum & antiſtitem meum epiſcopum *Vintonienſem*; altera ad reuerendum & doctum GEORGIVM HICKESIVM attinet. Auctor noſter *pag. 6. præfationis* ſuæ me incuſat, quod ſine probatione immo contra experientiam ſtatuam, vtriusque prouinciæ epiſcopos concorditer congruere in hac opinione, Quod dentur aliæ viæ quam per rebaptizationem, falſum baptiſmum, debita forma a laico quodam datum, ſupplendi. Ait, epiſcopo meo *Vintonienſi* me hoc ſcribere ſine probatione & contra experientiam: quum tamen epiſcopus *Vintonienſis* hoc mihi dixerit, ego autem verba tantum illius repetam & commemorem, quid ipſe mecum per litteras communicarit, & publice ſcribi iuſſerit: quo ipſo probo illud, quod ita narro. Auctori noſtro non ſatis decorum viſum eſt dicere, quod epiſcopus meus *Vintonienſis* falſa loquutus ſit, adeoque lectori ſuo perſuadere ſatagit, hanc fabulam eſſe a me confictam. Dicit autem, id contrarium eſſe experientiæ, teſte caſu *Exonienſi*. Quis ſit caſus ille *Exonienſis*, non ſatis ſcio. Si vero intelligit, præſulem *Exonienſem* a reliquis *Angliæ* epiſcopis diſſentire, ſi id quidem declarare

Digitized by Google

præſul ipſe volet, ego quidem nihil habuero, quod contra illud dicam. Interim auctor noſter me excuſabit, quod ea dixi, quæ dicendi iuſtam habeo auctoritatem reſpectu eorum, quæ adſero;

ALTERA res, cuius me inſimulat *p. 4.* eſt indecentia & inhumanitas in virum doctum HICKESIVM, quod ſcripſi, me non poſſe non magnopere mirari, quod tam eruditus tamque acutus ingenio & prudentia homo commentarios illius ſtudioſe legerit, nec tamen tantum hallucinationum cumulum in illis animaduerterit. Cuius culpæ veniam publice petere me debere putat, quia HICKESIVS commentarios numquam legerit manuſcriptos, in quibus aberrationes iſtæ admiſſæ ſunt. HICKESIVS ipſe mihi idem per litteras priuatim ſignificauit meoque iudicio permiſit, quomodo huic culpæ ſatis faciendum ducam. Et ſtatim quidem illi ſatisfeci confirmando, me numquam vel dixiſſe vel exiſtimaſſe, quod commentarios legerit manuſcriptos, ſed me iuſte crediddiſſe, quod eos legerit typis iam excuſos, quod ipſe non negauit, idque factum anno ante, quam animaduerſiones in illos ſcripſi: quocirca auctorem noſtrum ſatis temporis ad corrigendos illos habuiſſe putem, ſi ea de re fuerit factus certior. Ad quæ id reſponſum tuli, HICKESIVM tantum curſim tranſiiſſe commentarios, quemadmodum viri docti legere ſoleant libros de materiis, quas bene cognitas habent, ſcriptos. Vt adeo ſumma culpæ meæ, quam tamquam magnam indecentiam & inhumanitatem exaggerat auctor noſter, hæc ſit, quod dixi, HICKESIVM commentarios ipſius ſtudioſe legiſſe, quum rem paullo aliter ſe habere appareat: id quod auctor noſter, qui artem callet faciendi ex muſca elephantem, magnum crimen vocat. Atque his dictis veniam ab auctore noſtro peto imponendi huic ſcriptioni finem, adhuc ſemel declarans, vti iterum iterumque feci antea, Quod in omnibus, quæ hac de materia dixi, mihi non fuerit propoſitum vſurpationes defendere quorumcumque hominum, qui ſibi ipſi poteſtatem baptizandi ſumunt, non habentes mandatum & auctoritatem legitimam; ſed tantum oſtendere, quam putem fuiſſe diſciplinam & morem eccleſiæ catholicæ & eccleſiæ *Anglicanæ*, quæ poteſtatem habent in diſciplina ſua definiendi, quibus conditionibus & qua ratione hæreticos & ſchiſmaticos (debita forma baptizatos) in communionem ſuam velint recipere.

DIS-

Digitized by Google

DISSERTATIO QVARTA,

CONTINENS

ECCLESIAE GALLICANAE

APOLOGIAM

PRO

ECCLESIA ANGLICANA:

HOC EST,

OBIECTIONES SCHISMATICORVM ANGLORVM CONTRA ARTICVLOS, HOMILIAS, LITVRGIAM ET CANONES ECCLESIAE ANGLICANAE EX PRINCIPIIS ECCLESIAE REFORMATAE GALLIAE CONFVTATAS.

OPVS PRAECIPVE EX AVTHENTICIS ACTIS ET DECRETIS SYNODORVM NATIONALIVM ATQVE EX PROBATISSIMIS SCRIPTORIBVS ILLIVS ECCLESIAE COLLECTVM.

Digitized by Google

Digitized by Google

SVMME REVERENDO

IN CHRISTO

PATRI AC DOMINO,

THOMAE,

ARCHIEPISCOPO CANTVARIENSI,

TOTIVS ANGLIAE PRIMATI

ET

METROPOLITANO,

CETERA.

FELICITATEM!

Digitized by Google

DOMINE SVMME REVERENDE.

AMPLISSIMI conſideratione officii & muneris TVI in eccleſia, quod maximam TIBI auctoritatem ac poteſtatem tribuit præſentem religionis conſtitutionem defendendi omnibuſque honeſtis ſtudiis & conatibus, ad tuendam illam ſpectantibus, patrocinandi adductus, ea qua decet animi ſubmiſſione ſubſequentem diſſertationem TIBI offero, quæ modeſtam doctrinæ, cultus, regiminis & diſciplinæ eccleſiæ noſtratis, vindicationem a præcipuis domeſticorum aduerſariorum obiectionibus continet illiſque ex eccleſiæ reformatæ Gallicanæ principiis reſpondet. Argumentum, fateor, prope ſingulare eſt, quum ſint pauci, qui eamdem viam antea calcarint, nullus vero, quod ſciam, qui de induſtria ſynodos Gallicanas examinauerit eo quidem conſilio, vt eccleſiæ Anglicanæ cauſſam ex illis defenderet. Spero autem, argumenti inſolentiam ei non

Digitized by Google

non ſolum fraudi non futuram, ſed eorum etiam, quorum ad beneficium & gratiam ſpectat, curioſitatem excitaturam eſſe, vt ad nouam harum materiarum diſquiſitionem animum adiiciant. Speretm etiam, ſi tam mirificam eccleſiæ Gallicanæ & Anglicanæ in præcipuis capitibus controuerſis conſenſionem deprehenderint, ipſos fortaſſis ad deponendas præiudicatas & erroneas opiniones ſuas & ad redeundum ad antiquam communionem inductum iri, a qua (ſi eccleſiæ Gallicanæ iudicem agere licet) ſine ratione fecerunt ſeceſſionem. Cauſſam communionis laicæ non multum vrſi, quia hæc controuerſia fere finita eſſe videtur: quum res confeſſa ſit tam inter aduerſarios ipſos quam in eorum ſcriptis & agendi ratione, certis occaſionibus inita, communionem laicam cum eccleſia Anglicana non eſſe illicitam. Quod autem iam præcipue infauſtam ſeparationem ſuffulcire creditur, difficultas eſt clericalis communionis; hoc eſt, conditiones, quæ ab iis requiruntur, qui in miniſterium cooptandi ſunt. Quare ad eas examinandas in hac diſſertatione omni ſtudio incubui, rebuſque accurate conſtitutis planum feci, quod conditiones communionis clericalis haud difficiliores ſint in eccleſia Anglicana, quam ſunt in eccleſia reformata Galliæ; et quod, ſi aduerſarii opinione & iudicio vel regulis ſynodicis

dicis & diſciplina eccleſiæ Gallicanæ ſtare velint, ipſos oporteat fixis regulis & decretis eccleſiæ Anglicanæ ſeſe ſubmittere finemque adeo facere præſentis ſchiſmatis. Damna diſſidii ac diſſenſionis hac tempeſtate tam magna ſunt tamque periculoſa, vt cuilibet auctoritatem dare videantur offerendi æqua & placida ratione argumentum, quod ad ea prohibenda faciat. Feci, quod potui, hanc in rem in præſenti diſſertatione: adeoque vt dubitare non poſſum, quin Tu, DOMINE SVMME REVERENDE, id meliorem in partem accepturus ſis & approbaturus, ita ſpem habeo, cum eccleſiæ tum etiam ab illa diſſentientibus noſtris popularibus in promouendis magnis vnitatis & pacis conſiliis, fructuoſum futurum. Quæ res vna ſola eſt, quam ſibi in hoc labore propoſitam habuit

SVMME REVERENDAE AMPLITVDINIS TVAE

SERVVS HVMILLIMVS

IOSEPHVS BINGHAMVS.

PRAE-

PRAEFATIO.

PRIMVM ſtimulum ad compilandum hoc opus mihi admouit ad illudque principalem materiarum partem ſubminiſtrauit liber quidam, qui inſcriptus eſt *Synodicon in Gallia Reformata*, ſiue *Acta, Deciſiones, Decreta & Canones conciliorum eccleſiarum Reformatarum in Gallia;* publicatus duobus voluminibus *Londini* MDCXCII. a quodam IOANNE QVICKIO (*), qui ſe vocat miniſtrum euangelii; hoc eſt, vt alibi eſſe ſe fatetur, diſſentientem miniſtrum inter Presbyterianos. Ego ad ſtudioſius inquirendum in haſce ſynodos tanto propenſior fui, quod inſcriptio narrat, vniuerſum librum ex autographis harum ſynodorum actis collectum eſſe & compoſitum;

(*) Integra libri inſcriptio ita habet: Synodicon in Gallia Reformata: *Or*, The Acts, Deciſions, Decrees and Canons of thoſe famous National Councils of the Reformed Churches in *France*. Being I. A moſt faithful and impartial Hiſtory of the Riſe, Growth, Perfection and Decay of the Reformation in that Kingdom, with its fatal *Cataſtrophe* upon the Revocation of the Edict

tanquam opus, quod antea in nulla vmquam lingua editum ſit; et in quo multæ expeditæ rationes anteuertendi & ſanandi ſchiſmata in eccleſiis, nec non redintegrandi diruptum diſſociatorum Proteſtantium corpus contineantur. Exiſtimaui, numquam magis idoneam opportunitatem fuiſſe ineundi eiuſmodi rationes, quam quidem hoc tempore, & ſi iſtæ ſynodi huius generis rationes præbeant, eas probabiliter plus ponderis habituras eſſe apud diſſentientes *Anglos* noſtros, maxime apud eos, qui ſunt partis *Presbyterianæ*, quam vlla argumenta alia. Quandoquidem 1. ipſimet extraneas eccleſias aduerſus eccleſiam *Anglicanam* appellare ſolent; conſtitutionem eius, methodos & rationes reformandi reprehendentes, eamque in doctrina, cultu publico, diſciplina & regimine ad optimarum reformatarum eccleſiarum exemplum reformari cupientes; quæ ipſiſſima ſollemnis conuenti ac fœderis verba ſunt. 2. Quia veriſimile eſt, illos faſſuros eſſe, eccleſiam *Gallicanam* eſſe

of *Nantes*, in the Year 1685. II. The Confeſſion of Faith and Diſcipline of thoſe Churches. III. A Collection of Speeches, Letters, Sacred Politicks, Caſes of Conſcience, and Controverſies in Divinity, determined and reſolved by thoſe grave Aſſemblies. IV. Many excellent Expedients for preventing and healing Schiſms in the Churches, and for re-uniting the diſmembred Body of divided Proteſtants. V. The Laws, Government and Maintenance of their Colleges, Univerſities and Miniſters, together with their Exerciſe of Diſcipline upon delinquent Miniſters and Church-membres. VI. A Record of very many illuſtrious Events of divine Providence relating to theſe Churches. The whole collected and compoſed out of Original Manuſcript Acts of thoſe Renowned Synods. *A Work never before Extant in any Language.* In two Volumes. By *Iohn Quick*, Miniſter of the Goſpel in *London* 1692.

ex

ex optimis eccleſiis reformatis, eiuſque adeo auctoritatem alicuius momenti apud illos futuram. 3. Quia interpres & editor harum ſynodorum, quum ſit (vnus ex ipſis) aperte ſe miniſtrum diſſentientem profeſſus, illis ſuſpectus eſſe non poteſt de rebus in eccleſiæ *Anglicanæ* gratiam inique translatis. Si igitur ex his ipſis ſynodis, quæ ſunt publica & authentica eccleſiæ *Gallicanæ* regula, demonſtrari poteſt, Quod methodi & viæ reformationis in eccleſia *Anglicana* eædem ſint, quas eccleſia *Gallicana* inierit, certe iniiſſet, ſi potuiſſet: Quod rationes noſtræ præueniendi & ſanandi ſchiſmata in eccleſia haud ſint aliæ, quam quæ in his ſynodis præſcriptæ & imperatæ ſunt: Quod articuli noſtri & homiliæ haud aliam doctrinam contineant, quam quæ in articulis & homiliis eccleſiæ *Gallicæ* proponitur: Quod obiectiones contra liturgiam & rubricas noſtras æque valeant contra liturgiam & officia publica, quæ inter *Gallos* obtinent: et denique, Quod canones noſtri res easdem aut tantumdem valentes requirant, quas harum ſynodorum canones præcipiunt: Si hæc omnia, inquam, aut pleraque ex illis demonſtrari poſſunt, mihi penitus perſuaſero, prudentes quoſque & placidos Non-conformiſtas hoc ipſo adductum iri, vt melius de eccleſia *Anglicana*, propter conſenſionem eius cum eccleſia reformata *Galliæ*, ſentiant.

ISTAE igitur ſynodi maximam nobis lucem hac in materia præbent de rebus, quæ vmquam publicatæ ſunt,

Digitized by Google

& euidenter probant, differentiam inter eccleſiam *Gallicanam* & *Anglicanam*, ſiue principia ſpectes ſiue praxin, non eſſe tantam, quantam quidem nonnulli eam repræſentare dedita opera ſtuduerunt. In plerisque rebus conſentiunt, & in quibus eccleſia *Gallicana* a noſtrate differt, in illis ipſa oſtendit neceſſe non eſſe, eccleſiam noſtram exemplum ipſius imitari. Nam quibuſdam in rebus libere fatetur, noſtram eccleſiam ſe ipſa feliciorem eſſe & perfectiorem: Et aliis in capitibus, in quibus diuerſas conſuetudines habet, noſtram praxin nihilo magis quam ſuam ipſius debere damnari; quia vnaquæque eccleſia poteſtate prædita ſit in iſtiuſmodi rebus ſibi ipſi præſcribendi, nec neceſſe habeat ad alius cuiuſdam eccleſiæ rationes ſe conformare. Ex quo fundamento eccleſia *Gallicana* non licere ſtatuit ab eccleſia *Anglicana* ſeceſſionem facere, non obſtantibus diuerſis illius ritibus, quæ in eccleſia *Gallicana* non inueniantur; aut quibuſdam ritibus inter illos, qui apud nos non ſint in vſu: Has enim res non eſſe tanti momenti, vt cuipiam ſeparationem faciendi dent poteſtatem.

QVAE res ſi ex *Gallicanæ* eccleſiæ principiis recte & ſine partium ſtudio conſiderentur, multum valebunt ad ſanandam noſtram diſſenſionem ac diſſidium, & firmiorem inter nos pacem conciliabunt, quam quæ ex vllis aliis methodis exſpectari poteſt; quoad homines tales rerum & prauorum principiorum notiones retinent, quæ ad concordiam & pacem in omni communitate & ſocietate deſtruen-

deſtruendam faciunt. Sequentes collectiones oſtendent, eoſdem illos homines, qui in *Anglia* Non-conformiſtæ ſunt & ab eccleſia noſtra diſſident, oportuiſſe eſſe Nonconformiſtas in eccleſia *Gallicana*, ſi illic vixiſſent & ex iisdem rationibus & principiis egiſſent, ex quibus contra eccleſiam *Anglicanam* agunt. Quare par eſt credant, operæ pretium eſſe, vt conſiderent, quæ hic dicuntur, ne ex eiuſmodi principiis agant, quæ, ſi directe ea ſequantur, ipſis ab omnibus omnino eccleſiis, a pontificiis ſuperſtitionibus repurgatis, ſecedendi imponant neceſſitatem. Eccleſia *Gallica*, ipſiſmet fatentibus aduerſariis, vna eſt de optimis eccleſiis reformatis, & hæ ſynodi nationales ſunt iuſtiſſima auctoritas eccleſiæ *Gallicæ:* ita vt, ſi iſtæ ſynodi eam rationem agendi, qua vtitur eccleſia *Anglicana*, comprobent illiuſque vindicent conſtitutionem, ipſos diſſentientes *Anglos* noſtros oporteat fateri, habere eam pro ſe quamdam ex optimis auctoritatibus, qua vlla eccleſia gloriari poſſit. Quæ conſideratio quantum ponderis apud animos eorum habitura ſit, ipſis eorum conſcientiis determinandum relinquo.

Qvod ad me attinet, omni adſeueratione adfirmare poſſum, me nihil in hac diſſertatione ſpectaſſe niſi veritatem & pacem. Ego ex pacificis & fidelibus *Iſraëlis* ſum. Omnia mea pro *diſſentientibus* popularibus in *vnam communionem* reconciliandis deuouere facile poſſem; non poſſum autem veritatem vlli emolumento aut conſilio, ſi vel ma-

xime pacificum fuerit, deuouere, quin alteram characteris partem deperdam, quod ſim fidelis. In *diſpenſatoribus* requiritur, vt quis fidelis comperiatur; & huic officio meo tam in generali harum collectionum ſcopo, quam in ſpeciali earum vſu & applicatione me ſatis feciſſe confido. Conſcius mihi non ſum, me locum aliquem vel perperam adduxiſſe vel ad deteriorem vſum applicaſſe. In citandis ſynodis, quam fieri potuit, interpretationi IOANNIS QVICKII præciſe adhæſi, & quod ad alios ſcriptores *Gallicanos* attinet, quos adhibui, eorum verba ex auctoribus ipſis & in eorum quidem ſenſu, quantum pro intelligentia mea potui, produxi. De induſtria etiam omnia, quæ ad reprehenſionem perſonarum pertinent, vitaui verba faciens de aduerſariis; nec vmquam indolem ſed argumenta duntaxat eorum & cauſſam proſequutus ſum. Præcipuus aduerſarius, a quo obiectiones adſumſi illiſque ex principiis & rationibus eccleſiæ *Gallicanæ* reſpondi, RICHARDVS BAXTERVS eſt in quodam ex vltimis eius libris, qui inſcribitur *Engliſh Non-conformity*, hoc eſt, *Non-conformitas Anglicana, ſub Carolo II. & Iacobo II. regibus ſtabilita & diſputata, 4to, Londini MDCLXXXIX.* quo in libro præcipuas rationes, cur ritus eccleſiæ *Anglicanæ* aduerſentur, in ſummam coëgit. Ad has ego reſpondeo vel ex ſynodis, vel maxime approbatis ſcriptoribus *Gallicanis*, prout ſubiectæ materiæ ratio poſtulat; quibus quum pro eo ac par eſt ſatisfeci, ſi quæ ſunt aliæ obiectiones, quibus in hoc libro

Digitized by Google

libro reſponſum non eſt, ex ſpecimine, quod dedi, facile intelligi poterit, quod facilis & expedita earum ſit ex iisdem principiis reſolutio, & quod amplioris diſquiſitionis materia eſſe poſſint, perinde vt homines dubiis ſuis porro ſatisfieri voluerint.

INTEREA Deum ex animo precor, vt omnibus hominibus ſobrias inſpiret cogitationes & conſiderationem opportunam, vt in tempore percipiant, quo diſſidia noſtra tendant; ne, vti *Iacobus* rex aliquando de eccleſia *Gallicana* dixit, diſſenſionis ſcintillis inflammati in eiuſmodi ſchiſma ruamus, quod nos conſumat vniuerſos. Eſt enim hoſtis, qui ex hiſce noſtris diſſidiis emolumentum captat & fortaſſis clandeſtine eos ſollicitat & inſtigat, qui ipſum nomen & profeſſionem religionis proteſtantis generatim oderunt.

SI dixeris, communis ſalutis eccleſiæ *Anglicanæ* non minus quam eorum, qui ab illa diſſentiunt, intereſſe, huic periculo obuiam ire; facile id largior, & aio, non eſſe eum fidum eccleſiæ membrum nec fidum Proteſtantem, qui eam in rem non omni ſua cura, opera & diligentia incumbat: non poſſum tamen exiſtimare, veram rationem præueniendi damnum eſſe eam, vt aduerſariis ea concedantur, quæ præſentem eccleſiæ conſtitutionem concutere poſſent atque euertere; ſed vt illi ad vnionem inuitentur illis principiis & rationibus, quæ omnibus eccleſiis, a pontificiis erroribus repurgatis, ſunt communes.

nes. Eiuſmodi enim principia & rationes ſine vlla dubitatione ſunt maxime accommodata & tutiſſima methodus nos coniungendi & aduerſus communem hoſtem tuendi, adeoque non tantum æquiſſima ſed etiam opportuniſſima methodus: Et hæc ſola principia ſunt, quibus in hac diſſertatione inſtiti.

Qvod ſi vnio hac ratione conciliari aliquando poſſet, aut certe honeſtus quidam conatus & voluntatum inclinatio ad eam foret, tunc forte conueniet, noſtras ſynodos eccleſiaſticas pro ſua ſapientia conſiderare (ſi libere & ſine detrimento conſtitutionis id fieri liceat), an dentur obſoletæ quædam vel formulæ, vel locutiones, vel rubricæ, vel regulæ & canones, qui ad hodiernum eccleſiæ ſtatum & rationes melius aptari poſſent. Verum vt hæc res ad me non pertinet, ita ei me non immiſceo, ſed noſtrorum antiſtitum legitime congregatorum & ſatis idonea auctoritate tanti momenti negotium tractandi inſtructorum, ſapientiæ & prudentiæ eam relinquo.

SYN-

Digitized by Google

SYNOPSIS.

LIBER PRIMVS.

De generalibus regulis & viis conſeruandæ vnitatis & pacis in eccleſia: vbi oſtenditur, eccleſiam *Gallicanam* eamdem rationem hunc in fi neminire, quam ineat eccleſia *Anglicana.*

CAPVT PRIMVM.

D*E vſu & commoditate ſynodorum eccleſiaſticarum ad conſeruandam vnitatem & pacem eccleſiæ, et de contrariis* Latitudinariorum & Independentium *principiis, ab eccleſia* Gallicana *damnatis* p. 409

CAPVT SECVNDVM.

Vniformitatem ab eccleſia Gallica *non minus requiri quam ab eccleſia* Anglica 414

CAPVT TERTIVM.

Subſcriptionem & iuſiurandum in eccleſia Gallica *magis quam in* Anglica *requiri* 416

CAPVT QVARTVM.

Subſcriptionem longe difficiliorem eſſe in eccleſia Gallica *quam in eccleſia* Anglica 422

CAPVT QVINTVM.

Diſciplinam Gallicam *non approbare miniſtros ſe non conformantes, nec conuentus ſeparatos* 430

CAPVT SEXTVM.

Eccleſiam Gallicam *conformitatem occaſionalem, quam vocant, æque improbare, atque eam improbat eccleſia* Anglica 436

LIBER SECVNDVS.

Obiectiones contra articulos & homilias eccleſiæ *Anglicanæ* conſideratæ & ex principiis & praxi eccleſiæ reformatæ *Galliæ* confutatæ.

CAPVT PRIMVM.

Probatos ſcriptores eccleſiæ Gallicæ *admittere articulos eccleſiæ* Anglicæ, *tamquam iure ſubſcribendos* 442

CAPVT SECVNDVM.

De particularibus exceptionibus aduerſus triginta nouem articulos & conſenſu eccleſiæ Gallicæ *in articulis controuerſis, tertio, quarto, octauo, ceteris, vſque ad viceſimum* 443

CAPVT TERTIVM.

Poteſtatem eccleſiæ decernendi ritus & cærimonias ſecundum viceſimum articulum agnoſci ab eccleſia Gallicana 455

CAPVT QVARTVM.

Conſtitutionem rituum & cærimoniarum non eſſe vſurpationem dominii in hominum conſcientias aut diminutionem libertatis chriſtianæ 459

CAPVT QVINTVM.

Decernere ritus & cærimonias non eſſe addere aliquid verbo Dei 461

CAPVT SEXTVM.

Eccleſiam Gallicam *non reiicere cærimonias, eo, quod ſint ſignificatiuæ, ſed eas tanto magis approbare ex hac ipſa ratione* 465

CAPVT SEPTIMVM.

Eccleſiam Gallicanam *ritus ſuos & cærimonias æque neceſſarias facere, atque eas facit eccleſia* Anglicana 472

CAPVT OCTAVVM.

Eccleſiam Gallicam *non exiſtimare, vniusmodi rituum ac cærimoniarum, æquabiliter obſeruandarum, impoſitionem cauſſam eſſe ſchiſmatis; nec leges ſuas abrogare, aut quempiam illis eximere, quia nonnulli iisdem offendantur* 477

CAPVT NONVM.

Reſponſio ad obiectiones quaſdam aduerſus articulos, viceſimum primum, viceſimum tertium & viceſimum quintum factas a Baxtero 483

CA-

CAPVT DECIMVM.

De aliis quibuſdam obiectionibus, contra articulos noſtros ab aliis aduerſariis factis 487

CAPVT VNDECIMVM.

De obiectionibus contra articulum triceſimum quintum & homilias 490

CAPVT DVODECIMVM.

Obiectiones contra regis Caroli *primi declarationem, quæ articulos in literali ſuo ac grammatico ſenſu accipi iubet, confutatæ, & articuli decimus ſextus, viceſimus, triceſimus quartus & triceſimus ſeptimus ab exceptionibus vindicati* 497

CAPVT DECIMVM TERTIVM.

Triginta nouem articulos non eſſe mancos ſed tam perfectos quam confeſſionem Gallicam 500

LIBER TERTIVS.

Obiectiones contra liturgiam eccleſiæ *Anglicanæ* conſideratæ & confutatæ ex principiis & praxi eccleſiæ *Gallicanæ.*

CAPVT PRIMVM.

Eccleſiam Gallicam *habere publicam liturgiam ſeu formam precationum & adminiſtrationis ſacramentorum, qua omnes miniſtros in quotidiana officii ſui functione vti oporteat* 502

CAPVT SECVNDVM.

Eccleſiam Gallicam *admittere communionem cum eccleſia* Anglica *eosque damnare, qui propter liturgiam & publicum cultum ab illa ſe ſeparant* 512

CAPVT TERTIVM.

Eccleſiam Gallicam *adſenſum & conſenſum ad liturgiæ ſuæ vſum tam præciſe requirere, quam quidem eccleſia* Anglica *eum requirat* 517

CAPVT QVARTVM.

Eccleſiam Gallicam *adſenſum & conſenſum requirere ad vſum verſionis bibliorum, quam fatetur continere aliquot errores* 521

CAPVT QVINTVM.

Eccleſiam Gallicam *non damnare vſum librorum apocryphorum in illis eccleſiis, in quibus publice leguntur, licet eos in ſuis conventibus eccleſiaſticis legi vetet* 523

Digitized by Google

CAPVT SEXTVM.

De eo, quod conſenſus ad communium precum lectionem, quotidie vel priuatim vel publice inſtituendam, requiratur 526

CAPVT SEPTIMVM.

De eo, quod ſuperpellicei aliarumque veſtium vſus ad functiones ſacras neceſſarius ſtatuatur 528

CAPVT OCTAVVM.

De regulis computandi diem paſchæ; *quod poſito, eas ſibi inuicem contradicere, ad vſum tamen libri communium precum vnusquisque honeſte adſentire & conſentire poſſit* 535

CAPVT NONVM.

De confeſſione & abſolutione, vti obtinet in liturgia eccleſiæ Anglicanæ, *et de ritu inflectendi genua & ſtandi in diuino cultu* 538

CAPVT DECIMVM.

Eccleſiam Gallicam *orationem dominicam pro formula precandi habere, eaque vt tali ſæpius vti in publico Dei cultu* 542

CAPVT VNDECIMVM.

De vſu ſymboli apoſtolorum in eccleſia Gallica 547

CAPVT DVODECIMVM.

Eccleſiam Gallicam *ſymbolum* Athanaſianum *approbare illudque adſenſu & conſenſu approbandum iniungere* 549

CAPVT DECIMVM TERTIVM.

Eccleſiam Gallicam *non damnare genuflexionem in recipientibus eucharistiam, nec adminiſtrare eam ſedentibus, ſed ſigillatim accedentibus & ſtantibus ad menſam communionis: Exiſtimare, habere ſingulas eccleſias libertatem eo geſtu vtendi, quem ſibi quæque conuenientiſſimum iudicet* 551

CAPVT DECIMVM QVARTVM.

Eccleſiam Gallicam *æquum & licitum ducere, omnia membra eccleſiæ ad crebriorem communionem ſub pæna excommunicationis obſtringi* 558

CAPVT DECIMVM QVINTVM.

Eccleſiam Gallicam *certa verborum formula vti in porrigendo ſacramento, et iubere ſingulos communicantes ordinarie ex manu miniſtri id accipere* 562

CAPVT DECIMVM SEXTVM.

De doxologia in officio pro adminiſtratione ſacræ cœnæ, quæ de archan-

archangelis in cælo loquitur, et de vanitate obiectionis, quæ contra illam offertur 566

CAPVT DECIMVM SEPTIMVM.

Eccleſiam Gallicam *non damnare vſum crucis in baptiſmo, et diverſas res ſimilis naturæ iniungere* 568

CAPVT DECIMVM OCTAVVM.

De ſalutari regeneratione infantum, quod ſit doctrina eccleſiæ Gallicæ *æque ac eccleſiæ* Anglicæ 573

CAPVT DECIMVM NONVM.

Eccleſiam Anglicam *nullos ad recipiendum baptiſmum admittere, niſi qui in eccleſia* Gallica *admittantur* 576

CAPVT VICESIMVM.

Eccleſiam Gallicam *concedere & commendare vſum ſponſorum ſeu fideiuſſorum in baptiſmo* 580

CAPVT VICESIMVM PRIMVM.

Eccleſiam Gallicam *approbare rationem confirmationis* Anglicam, *& requirere quiddam, quod tantumdem valeat, antequam homines ad ſacram eucharistiam admittat* 589

CAPVT VICESIMVM SECVNDVM.

De formula matrimonii, viſitatione ægrotorum, communione ægrotorum, ſepultura mortuorum, gratiarum actione poſt partum, officio comminationis & voto eccleſiæ pro inſtauranda diſciplina eccleſiaſtica 598

LIBER QVARTVS.

Obiectiones contra canones eccleſiæ *Anglicanæ* conſideratæ, & ex principiis ac praxi eccleſiæ reformatæ *Gallicæ* confutatæ.

CAPVT PRIMVM.

Iuramentum obedientiæ canonicæ tam exacte requiri in eccleſia Gallicana *quam in eccleſia* Anglicana 608

CAPVT SECVNDVM.

Eccleſiam Gallicam *nemini permittere, vt vllam liturgiæ ſuæ partem aut librum precum communium & adminiſtrationis ſacramentorum in dubium vocet, idque conuenienter canoni quarto eccleſiæ* Anglicanæ 614

CAPVT TERTIVM.

Eccleſiam Gallicanam *in articulorum, diſciplinæ rituum ac cærimonia-*

Digitized by Google

moniarum ſuarum oppugnatores animaduertere, ſecundum canones eccleſiæ Anglicanæ *quintum & ſextum* 617

CAPVT QVARTVM.

De canone ſeptimo eccleſiæ Anglicanæ; *Quod eccleſia* Gallica *approbet epiſcopatum diœceſanum in* Anglia, *& exiſtimet, licere ſe ſubmittere auctoritati & iuriſdictioni epiſcoporum, eosque damnet, qui illos antichriſtianos vocitant* 621

CAPVT QVINTVM.

De canone octauo; Quod eccleſia Gallica *non impugnet formam noſtram ordinandi epiſcopos, presbyteros & diaconos, nec dicat, non eſſe veros epiſcopos, presbyteros & diaconos, qui ſecundum eam ordinentur, antequam nouam aliquam vocationem habeant: Quod non permittat populo, vt ſuos ſibi paſtores ipſi eligant, cetera.* 630

CAPVT SEXTVM.

De canone nono, decimo & vndecimo: Quod eccleſia Gallica *ſchiſmaticos eorumque defenſores extra viſibilem eccleſiam catholicam eſſe ſtatuat illisque communionem neget, vſque dum reuertantur & eccleſiæ ſatisfaciant* 639

CAPVT SEPTIMVM.

Quod eccleſia Gallica *quosdam dies feſtos obſeruet, et ipſis diebus feſtis Pontificiorum eadem officia fieri permittat, quæ in diebus feſtis apud nos, ex canonis decimi tertii eccleſiæ noſtræ præſcripto, requiruntur* 642

CAPVT OCTAVVM.

De canone decimo octauo, viceſimo primo, viceſimo quarto, viceſimo quinto & viceſimo ſexto: ſpeciatim de inclinatione corporis ad nomen IESV, canone decimo octauo requiſita: Quod non damnetur ab eccleſia Gallica 648

CAPVT NONVM.

De canone viceſimo ſeptimo, qui ſchiſmaticos ad communionem admitti vetat: Canone viceſimo octauo, qui communionem peregrinis denegat: Canone viceſimo nono, qui patres liberorum ſuorum ſuſceptores ad ſacrum fontem eſſe prohibet: Triceſimo, qui vſum crucis in baptiſmo explanat; Triceſimo ſexto, qui miniſtrorum ſubſcriptionem exigit: Triceſimo octauo, qui cenſuram rebellibus poſt ſubſcriptionem denuntiat 652

CA-

Digitized by Google

CAPVT DECIMVM.

De canone vndequinquageſimo, qui miniſtros, concionandi licentiam non habentes, vetat ſcripturam explicare, cet. Quod idem re ipſa fiat in eccleſia Gallica 656

CAPVT VNDECIMVM.

De canone quinquageſimo, qui de precibus ante ſermonem loquitur; et de quinquageſimo ſeptimo, qui homines vetat ex ſuis ipſorum eccleſiis parochialibus concedere ad recipiendum baptiſmum & communionem, quia proprius eorum miniſter non ſit concionator 665

CAPVT DVODECIMVM.

De canone quinquageſimo octauo, qui de epomide & ſuperpelliceo agit: Sexageſimo quinto, qui miniſtros iubet nomina hominum, ritus eccleſiæ refugientium & excommunicatorum, exactis ſingulis ſex menſibus denuntiare: Et ſexageſimo octauo, qui miniſtris iniungit, vt baptizent & ſepeliant ſine dilatione 672

CAPVT DECIMVM TERTIVM.

De canone ſeptuageſimo ſecundo, qui miniſtris interdicit, ne vel publica vel priuata ieiunia celebrent, aut dæmones exorciſent, ſpecialem ab epiſcopo licentiam haud habentes: Quod eadem regula ipſo effectu obſeruetur in eccleſia Gallica 676

CAPVT DECIMVM QVARTVM.

De reuerentia aduerſus ſynodos nationales adhibita in eccleſia Gallica, *et quod maior ſit, quam quæ per canonem centeſimum triceſimum nonum eccleſiæ* Anglicanæ *requiritur. Item de duobus vltimis canonibus & de contumelia, qua* Baxterus *eccleſiam adficit propter numerum canonum, quod ſint CXLI.* 679

CAPVT DECIMVM QVINTVM.

Eccleſiam Gallicam *communionem permittere cum eccleſiis* Lutheranis *ex hoc quidem principio, Quod omnes defectus, qui non ſunt noſtra vitia, potius tolerari, quam ſchiſma in vlla eccleſia conflari expediat.*

CONCLVSIO.

Continens ſeriam admonitionem tum Anglorum, *qui ab eccleſia noſtra diſſentiunt, tum* Gallorum, *qui religionis cauſſa in patria vexati ad nos ſe receperunt, vt conſtantem & plenum cum eccleſia* Anglicana *ineant communionem.*

CA-

Digitized by Google

CATALOGVS

Synodorum nationalium eccleſiæ reformatæ Galliæ.

I.	Pariſienſis *prima*	habita anno Domini	1559
II.	Pictauienſis		1560
III.	Aurelianenſis		1562
IV.	Lugdunenſis		1563
V.	Pariſienſis *ſecunda*		1565
VI.	Vertuelenſis		1567
VII.	Rupellana *prima*		1571
VIII.	Nemaucenſis		1572
IX.	Apud S. Fidei		1578
X.	Figeacenſis		1579
XI.	Rupellana *ſecunda*		1581
XII.	Vitriacenſis *prima*		1583
XIII.	Montalbanenſis		1594
XIV.	Salmurienſis		1596
XV.	Monſpelienſis		1598
XVI.	Gregolienſis		1601
XVII.	Vapincenſis		1603
XVIII.	Rupellana *tertia*		1607
XIX.	Apud S. Maxentii		1609
XX.	Priuatienſis		1612
XXI.	Tonninienſis		1614
XXII.	Vitriacenſis *ſecunda*		1617
XXIII.	Aleſienſis		1620
XXIV.	Carentonienſis *prima*		1623
XXV.	Caſtrenſis		1626
XXVI.	Carentonienſis *ſecunda*		1631
XXVII.	Alenconienſis		1637
XXIIX.	Carentonienſis *tertia*		1645
XXIX.	Iuliodunenſis		1659

Infra in indice denuo occurrunt iſtæ ſynodi, ordine alphabetico diſpoſitæ, cum adſcriptis paginis, ad quas in hoc opere ſunt citatæ.

ECCLE-

Digitized by Google

ECCLESIAE GALLICANAE APOLOGIA PRO ECCLESIA ANGLICANA.

LIBER PRIMVS

DE GENERALIBVS REGVLIS ET VIIS CONSERVANDAE VNITATIS ET PACIS IN ECCLESIA: VBI OSTENDITVR, ECCLESIAM GALLICANAM EAMDEM RATIONEM HVNC IN FINEM INIRE, QVAM INEAT ECCLESIA ANGLICANA.

CAPVT PRIMVM

De vſu & commoditate ſynodorum eccleſiaſticarum ad conſeruandam vnitatem & pacem eccleſiæ, et de contrariis *Latitudinariorum* & *Independentium* principiis, ab eccleſia *Gallicana* damnatis.

QVANDO de vnitate & pace eccleſiæ generatim loquimur, nulli ſunt eorum, qui chriſtianos ſeſe appellant, cuiuscumque denominationis fuerint, quin facile agnoſcant, cum ſe ipſos tum alios oportere tueri *ſpiritus vnitatem pacis vinculo:* Vbi autem ad ſpecialiorem diſquiſitionem deſcendimus de aptis mediis & rationibus con-

ſeruandæ huius vnitatis, ſtatim differentia oritur, et homines mirum in modum opinionibus inter ſe diſſident.

Ecclesia *Anglicana*, vti ex conſtitutione & praxi illius apparet, generatim credidit, liberum ſynodorum eccleſiaſticarum vſum eſſe vnam aliquam commodam conſeruandæ pacis viam. Alia via credita fuit obligatio, vel ex regiis edictis, vel canonibus, vel actis vniformitatis oriunda. Tertia quædam, ſubſcriptionis & iuriſiurandi in certis caſibus requiſitio. Quarta aliqua, irrogatio cenſuræ & ſilentii impoſitio Nonconformiſtis facienda, nec non ſeparatorum conuentuum interdictio. Quinta, Separatiſtarum excluſio a fortuitæ ſiue ſic dictæ occaſionalis communionis priuilegio: cum aliis quibusdam eiusdem generis.

Iam autem iſtæ viæ tanquam arbitrariæ & tyrannicæ agendi rationes in eccleſia ab illis infamantur, qui diuerſas ab ea opiniones fouent vel diuerſis ſeruiunt commodis, ac ſi iſtæ methodi nihil ſint niſi mera iurium ac priuilegiorum *Anglorum* violatio et ſingularis eccleſiæ *Anglicanæ* ludificatio, cui ſimilis ſub ſole non exſiſtat. Enimuero ſi oſtendere poſſumus, haſce methodos eccleſiæ *Anglicanæ* non eſſe adeo peculiares & proprias, quin eædem methodi in eccleſia reformata *Galliæ* nullo non tempore accuratiſſime obſeruatæ ſint & adhibitæ; tum ſaltem culpa ſingularis & a communi vſu alienæ rationis agendi euaneſcet, et vel eccleſia *Anglicana* approbabitur, vel eccleſia *Gallica* eiusdem rei culpam ſuſtinebit. Praxin igitur vnius cum praxi alterius eccleſiæ circa hæc capita in hoc libro comparabo, initium facturus a libero eccleſiaſticarum ſynodorum vſu, quæ prima conſeruandæ vnitatis ratio eſt.

Svnt, qui omnem poteſtatem eccleſiaſticam ad conuenticula [*] reuocant, nec ſolum ſynodorum auctoritatem in dirimendis fidei controuerſiis negant, ſed ipſam etiam earum poteſtatem quidquam decernendi, quod ad externum ordinem & diſciplinam attinet. Hanc duco profeſſam Independentium doctrinam eſſe. Alii dicunt,

(*) Ita reddidi verba Cl. Binghami *Congregational Aſſemblies*, tametſi ſic non ſatis plane exprimantur. Melius & aptius vocabulum non ſuccurrit. Congregationes Independentium intelligi, ex proxime ſequentibus apparet: quorum ſecta lingua Anglicana appellari alias quoque ſolet, *The Congregational Perſuaſion* &c.

dicunt, ſynodos ſimpliciter illicitas cenſendas non eſſe; manifeſtum tamen ex callida eorum inſinuatione eſt, quod ipſis animus ſit hoc ſignificare. Aiunt enim, *merito dubitari poſſe, an vnquam tam felicia fuerint eccleſiæ tempora, vt omnia, quæ in vere chriſtiana ſynodo requiruntur, in vlla ſynodo obſeruata ſint, præterquam in illa apoſtolorum; ac proinde, annon per ſynodos plus mali quam boni inuectum ſit in eccleſiam: quemadmodum omnium ſynodorum hiſtoria clare doceat: Ac proinde, an non melius conſultum fuiſſet eccleſiæ, ſi nulla vnquam ſynodus ad deciſionem dogmatum fidei conuocata fuiſſet."* Ita PHILIPPVS A LIMBORCH [a] & alii, qui laxa eius principia ſequuntur, non alio conſilio, quam vt errores ſuos, iſtam auctoritatem, quæ illos omnium optime reprimere poſſe videtur, eneruando & dedecorando, ſtabiliant.

NEGOTIVM mihi in præſentiarum non eſt cum hoc vel vllo alio theologo extraneo; quamquam facere non potui, quin huius loci ὡς ἐν παρόδῳ iniicerem mentionem; et forte magis idoneam manum ad caput, quod de ſynodis conſcripſit, examinandum falſasque eius rationes detegendas prouocare poterit. Quibuſcum ſolis mihi heic res eſt, ſunt illi inter nos ipſos, qui eccleſiam *Anglicanam* vſurpationis accuſant, eo quod poteſtate ſua ſynodali tamquam pacis ſuæ conſeruandæ remedio vtitur. Quod ſi vero hoc crimen eſt, eccleſia *Gallica* multo magis hoc nomine reprehendenda eſt, quæ ſynodos ſuas in præcipuis remediis vnionis & concordiæ contra hæreſes & ſchiſmata ponit; et principia Independentiæ, quæ ad ſupplantandam earum auctoritatem tendunt, diſerte damnat. Liber eorum, qui diſciplina vocatur, (ad quem obſeruandum omnes miniſtros ſubſcriptione & iureiurando teneri oſtendam) hunc habet canonem [b], *Oportet eccleſias inſtitui, conuentus eccleſiaſticos colloquiorum & ſynodorum tam prouincialium quam nationalium vincula & fulcra eſſe con-*

(a) Limborch. theol. chriſtian. lib. VII. cap. XIX. n. IV.

(b) Diſciplin. eccleſ. Gallic. cap. VI. art. V. Not. Hic liber lingua *Gallica* ſcriptus eſt ab origine. Cl. autem *Binghamus* non videtur habuiſſe editionem aliquam *Gallicam*, vbique enim ſequutus eſt editionem *Anglicam Io. Quickii:* Ego vtramque vtplurimum inſpexi, & ſi quam alicuius momenti differentiam animaduerti, verba *Gallicana*, non *Anglicana*, interpretatus ſum. Gr.

cordiæ & vnionis contra ſchiſmata, hæreſes & reliqua incommoda omnia: vt ita officio ſuo in ineunda ratione continuandi & ſuſtinendi hoſce conuentus eccleſiaſticos ſatisfaciant.

IPSA *Gallorum* praxis demonſtrat, quid de vtilitate horum conuentuum ſenſerint. Nam non minus vndetriginta ſynodos nationales intra centum annorum decurſum habuerunt, præter ſynodos prouinciales, quotannis in ſingulis prouinciis celebratas, in quibus appellationes factæ, omnes cauſſæ auditæ, controuerſiæ deciſæ, ſchiſmata & hæreſes naſcentes extinctæ, et regulæ ac canones neceſſarii pro ſalute & regimine eccleſiæ conditi.

QVOD ad contraria Independentium principia attinet, nemo maiori zelo in illa declamitare poteſt, quam quidem priuati eorum ſcriptores & publicæ ſynodi declamitant. IOANNES DALLAEVS in reſponſione ſua ad ADAMI Ieſuitæ & COTTIBII apoſtatæ calumnias occaſionem nactus de illis nominatim loquendi, ait, *Secta noua ſunt in omni memoria patrum & noſtra omnino inaudita, quorum pernicioſa d gmata multi ex noſtris ſcriptoribus publice confutarunt; vt quæ ſunt eiuſmodi, quæ vniuerſum cum eccleſiarum noſtrarum tum regnorum & rerumpublicarum in mundo ordinem ſubuerſum eunt.*

IN titulo etiam capitis ait: *Notamur & vituperamur, quod ſolio deturbemus & occidamus reges, iuſtitiæ quidem ſpecie: Sed reſpondemus, non niſi per calumniam ea dici a Cottibio, qui nobis actionem quorumdam hominum factioſorum in Anglia imputat, quæ ad nos haud pertinet; et qui religionis etiam ſunt, quam nos nullo modo agnoſcimus.* [c]

EX quibus apparet, *Gallos* non ſolum hæc ſtata Independentium principia, quibus ad adferendam regi necem ſub ſpecie iuſtitiæ adducti ſunt, ſed etiam principia eorum anti-ſynodica, quæ ad inducendam in eccleſiam perturbationem & confuſionem ſpectant, improbare.

REM ita ſe habere, adhuc euidentius liquet ex diſerto quodam totius eccleſiæ *Gallicæ* canone, contra Independentes in ſynodo *Carentonienſi* tertia ad an. M DC XLIV. habita, nominatim

(c) Dall. Replique à Meſſieurs *Adam* & *Cottiby* Par. II. c. XXI. p. 127.

facto,

facto, ſimul ac nomen illud eis innotuiſſet. *Quum per certos quoſdam, ex prouinciis maritimis delegatos, rumor ad nos perlatus ſit, quod illuc ex peregrinis regionibus certi homines nauibus appellant, qui nomine Independentium veniant, atque ita vocentur, quod doceant, quamlibet eccleſiam particularem ſuis ipſius legibus gubernari nec vlli homini, quicunque demum is fuerit, in rebus eccleſiaſticis ſubiici aut auctoritatem colloquiorum vel ſynodorum in rebus diſciplinæ & ordinis agnoſcere debere; et quod domicilia in hoc regno ſigant: (res ſane maxime periculoſa & lubrica, niſi in tempore & caute ei occurratur.) Hic conuentus verendum credens, ne huius veneni contagium ſenſim ſerpat & magnam nobis multiplicemque confuſionem ſecum importet; et exiſtimans, dictam Independentiſmi ſectam non tantum eſſe eccleſiæ DEI pernicioſam, (quia quantum in ea ſitum eſt, confuſionem introducit & omnis generis moroſitati, legum contemtui et inſulſitati ianuam aperit; vſumque remediorum ad hæc mala anteuertenda efficacium excludit) ſed ciuili etiam ſtatui periculoſam: ſi enim inualeſceret & firmitatem inter nos acquireret, tot religiones pareret, quot ſunt apud nos parochiæ & particulares ac diſtincti cœtus: hinc omnes prouincias, in primis eas, quæ mari proxime adiacent, iubemus diligentiſſime prouidere, ne hoc malum in hoc regno radicem agat; vt ita pax & vniformitas in religione & diſciplina inuiolata ſeruetur, nec quidquam inter nos innouetur aut mutetur, quod officio, quod DEO & regi debemus, vllo modo poſſit derogare.* [d]

(d) Synod. Carentonienſ. III. cap. XII. artic. XIII. (In edit. Gallic. apud *Ioan. Aymonium* tom. II. p. 678.) Not. Cl. *Binghamus* in citandis ſynodis *Gallicis* itidem adhibuit editionem *Quickii Anglicanam*, vti ipſe fatetur in antecedente præfatione pag. 398. Neque tunc temporis in vlla alia lingua ſynodorum actus exſtiterunt, quemadmodum in titulo editionis ſuæ narrat *Quickius*. Poſtea vero, anno videlicet MDCCX, editio *Gallica* prodiit *Hagæ Comitum* voll. duobus in forma, quam vocant, quarta, auctore *Ioanne Aymonio*, theologo & iuriſconſulto reformato. Hanc editionem itidem cum *Anglicana* contuli, & in transſcribendis atque interpretandis ſynodorum verbis eandem, quam in libro *la diſcipline des egliſes reformées de France*, inii rationem tomumque ſimul & paginam, vbi citata verba apud *Aymonium* inueniuntur, adnotaui: vt lectores, qui *Gallicam* editionem inſpicere volent, eo facilius reperire poſſent. Sæpiſſime enim capita & numeri in editione *Gallicana* ab illis in *Anglicana* multum differunt. Gr.

 LIBRI

Digitized by Google

LIBRI PRIMI
CAPVT SECVNDVM
Vniformitatem ab eccleſia *Gallica* non minus requiri quam ab eccleſia *Anglica.*

EX antecedente canone *Carentonienſi* apparet, inter alias rationes, quas contra Independentiſmum adſignat ſynodus, hanc non eſſe minimam, quod probabile ſit, eum eccleſiam in diuerſas ſectas diſtracturum pacem que & vniformitatem in religione & diſciplina deſtructurum, quam in vnaquaque eccleſia nationali ſeruandam eſſe dicit. Et hæc vna ſola res ſatis idonea eſſet ad reddendum nobis iudicium reformatorum *Gallorum* de hoc capite, An non rectoribus alicuius eccleſiæ liceat vniformitatem in diuino cultu exigere ab omnibus, qui membra illius ſe eſſe profitentur? Præter hoc autem, quod obiter tantum in hoc canone contra Independentes pronuntiatur, ſynodi crebræ & copioſæ ſunt in inculcanda & requirenda tam a miniſtris quam a populo in omnibus eccleſiis vniformitate.

HANC in rem canonem inuenimus in ſynodo *Aurelianenſi* ann. MDLXII habita, *Quum frater noſter, miniſter Varennenſis in Piccardia, ſingulis menſibus cœnam dominicam adminiſtrare ſoleat, ſynodus fratrem noſtrum Montmeienſem hortatur, vt eum nomine ſynodi admoneat, vt generalem eccleſiarum noſtrarum conſuetudinem ſequatur; ne qua diuerſitas inter nos ſit, ſed vniformitas conſeruetur* [e]. Tantam vniformitatis rationem videntur habuiſſe, vt ſingularem aliquam conſuetudinem, etiam in re bona, nimirum in menſtrua cœnæ dominicæ celebratione, ei cedere oportere crediderint: quod aliquanto plus eſt, quam ad quod requirendum eccleſia *Anglicana* auctoritate ſua vmquam vſa eſt.

SYNODVS *Vapincenſis* ſecunda ad ann. MDCIII omnes eccleſias vna eademque forma in ordinatione miniſtrorum ſuorum vti iubet; [f] *Eccleſiæ*, inquiens *vnam eamdemque formam in* impo-

(e) Synod. Aurelian. cap. IX. art. IV. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 29.)
(f) Synod. Vapinc. II. cap. III. art. II. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 259.)

Digitized by Google

impoſitione manuum obſeruent, ad quam recipiendam paſtor ordinandus, durante iſta actione genibus prouolui debet. cetera.

Articulo quarto & quinto eiusdem capitis omnibus euangelii prædicatoribus ſacri muneris adminiſtrandi interdictionem minitantur, qui ad præſcriptum de concionando & catechiſando ordinem ſeſe conformare recuſauerint.

Synodus apud *S. Maxentii* ann. MDCIX celebrata diuerſa decreta eiusdem argumenti habet. Cuiuſmodi eſt illud [*g*] *: Quum a delegatis ex inferiore Languedocia facti ſimus certiores, diſparem rationem eligendi, examinandi & ordinandi paſtores in diuerſis prouinciis vſitatam, plurima incommoda inuexiſſe: hæc ſynodus maxime neceſſarium eſſe iudicat, expreſſum canonem condere, ab omnibus omnino prouinciis accurate & vniformiter obſeruandum.* Quocirca canonem faciebant, qui ibi recitatur & corpori eccleſiaſtico diſciplinæ [*b*] eorum inſertus eſt, quem ſe obſeruare velle omnes iure iurando promittere iubentur.

Eadem ſynodus formulam precum in ordinatione recitandarum præſcribit; et in concluſione omnium addit: [*i*] *Hic canon ab omnibus prouinciis vnanimiter obſeruandus eſt.*

Ita rurſus de diuerſis aliis materiis præcipiens ſic concludit; [*k*] *Prouinciæ, quæ ſecus agunt, in poſterum ad hoc præſcriptum ſeſe conformare iubentur.*

Speciatim de ſacramento cœnæ dominicæ: *Vt* [*l*] *in poſterum omnes eccleſiæ huius regni in cœna dominicæ adminiſtratione alia ad aliam ſeſe conforment ſine vlla differentia, quæ ſcrupulos infirmioribus, qui ipſi ſacram actionem a circumſtantiis eius diſtinguere nequeunt, creare poſſunt: vniuerſis paſtoribus præcipimus, vt, obſeruata ſimplicitate, ab omnibus nouis & priuatis ſuis rationibus ſe abſtineant; cuiuſmodi eſt verborum inſtitutionis recitatio inter ordinarias illas & longas preces huic ſacramento ſpeciatim præſcriptas, quæ poſtea quidem legi oportet. Nec panem & vi-*

(*g*) Synod. ap. S. Maxentii cap. III. artic. I. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 357.)
(*b*) Diſcipl. eccleſ. Gallic. cap. I. artic. IV. V.
(*i*) Synod. ap. S. Maxent. cap. III. artic. IV. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 358.)
(*k*) Ibid. cap. III. artic. VIII. (Ap. *Aymon.* ibid. p. 359.)
(*l*) Ibid. cap. VI. artic. XIV. (Ap. *Aymon.* p. 375.)

num detegant, dum verba legunt inſtitutionis, nec populum ex ordine adducant ad menſam, vt ibi ſtent aut conſideant, ſed illos ad eam ſigillatim accedere iubeant: nec calicem tradant fideles alter alteri; quippe quod cum expreſſa littera canonis cuiuſdam diſciplinæ noſtræ pugnat, qui a paſtoribus eum dari iubet. cetera.

Svnt hi pauci quidam ex iſtis canonibus, qui expreſſis verbis vniformitatem in eccleſiis *Galliæ* requirunt: transcribere autem me oporteret vniuerſam eorum doctrinam, diſciplinam, liturgiam & canones non minus vndetriginta ſynodorum, ſi omnes in medium producere vellem, qui ſub hoc capite ex illis adferri poſſent. Nam ſinguli canones & conſtitutiones auctoritatem ſpirant & ſubmiſſionem requirunt atque obedientiam tam in miniſtris quam in populo, præſtandam iis omnibus, quæ per eos præſcribuntur; quemadmodum vnusquisque, qui eos legerit, facile percipiet.

LIBRI PRIMI
CAPVT TERTIVM
Subſcriptionem & iusiurandum in eccleſia *Gallica* magis quam in *Anglica* requiri.

De miniſtris in ſpecie hoc mihi porro obſeruandum eſt, illos ad conformitatem & vniformitatem non ſola ſynodorum & canonum auctoritate adigi, ſed ſubſcriptione etiam & iureiurando, quod omnes ac ſinguli ſub ingreſſum in miniſterium iurant & varia occaſione in ſynodicis conuentibus ſuis ſæpius repetunt, obſtringi.

Canon quidam in libro diſciplinæ ſic habet: *Noſtri* [m] *confeſſioni fidei & diſciplinæ eccleſiaſticæ ſubſcribere debent, qui in miniſterium cooptantur, tam in illis eccleſiis, in quibus ordinantur, quam in iſtis, ad quas mittuntur.*

Idem requiritur per canones ſynodorum nationalium *Aurelianenſis* MDLXII. [n], *Rupellanæ* MDLXXXI. [o] & *Priuatienſis* MDCXII. [p]

(m) Diſcipl. eccleſ. Gallic. cap. I. artic. IX & XXI.
(n) Synod. Aurel. cap. II. artic. II. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 23. 24.)
(o) Syn. Rupell. II. cap. III. art. V. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 101.)
(p) Syn. Priuat. cap. IV. artic. II. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 399. artic. I.)

Exigi-

Digitized by Google

Exigitur etiam ab omnibus rectoribus & magiſtris ſcholarum in libro *diſciplinæ* [q] & in ſynodo *Aleſienſi* MDCXX. [r]

Idem ab omnibus doctoribus & profeſſoribus theologiæ in academiis requiritur. Vid. infra in margine [ſ].

Omnes presbyteros & diaconos oportet eamdem ſubſcriptionem dare in ordinatione ſua ſecundum ſynod. *Vertuel* MDCXVII. [t]

Atque etiam in caſibus ab hominibus priuatis requirebatur, vt ex canone quodam apparet ſynodi *Aleſienſis* MDCXX. vbi quum quæſtio proponeretur: *Num quis fidelis, qui nondum vocatus ſit ad officium ſenioris, verbum Dei, communes preces, abſentibus paſtoribus, more rato legere poſſit, maxime in minoribus eccleſiis, vbi in conſiſtoriis non habeant homines, qui ſufficientem & ad has preces idoneos?* Synodus reſpondebat, *Conſiſtorium plenam habere poteſtatem eligendi quempiam, quem ad legendas ſcripturas & preces accommodatiſſimum exiſtimauerit, quamuis non fuerit in ordine ſeniorum; dummodo maturæ ſit ætatis ac vitæ inculpatæ & ſubſcripſerit confeſſioni fidei & diſciplinæ eccleſiaſticæ* [u].

In ſynodis autem nationalibus moris erat delegatorum ex prouinciis, vt non ſolum confeſſioni fidei & diſciplinæ eccleſiaſticæ ſubſcriberent, ſed ius iurandum etiam adderent. Ita in ſynodo Salmurienſi MDXCVI. [w] *Confeſſione fidei lecta omnes delegati & reliqui in hac ſynodo præſentes iure iurando promiſerunt, ſeſe ab ea numquam diſceſſuros. Quum eccleſiæ noſtræ diſciplina le-*

(q) Diſcipl. eccleſ. Gall. cap. II. artic. II.

(r) Synod. Aleſ. cap. V. artic XI. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 149.)

(ſ) Diſcipl. eccleſ. Gall. cap. II. art. III. Synod. Nemauc ann. MDLXXII. cap. III. art XV. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 115.) Synod. Vapinc. MDCIII. cap. III. artic. VII. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 160.)

(t) Synod. Vertueil. cap. III. artic. XVII. (Ap. *Aymon.* tom. I p. 76. art. XXVIII.)

(*) Hæc ſynodus nationalis gallice dicitur *Tenu à Vertueil, en Angoumois.* Nomen eius Latinum reperire nuſquam potui. Conſului etiam vnum & alterum e doctis Gallis, qui apud nos degunt, ſed fruſtra. Retinui ergo ipſum nomen Gallicum. *Gr.*

Diſcipl. eccl. Gall. cap. III. art. I.

(u) Synod. Aleſ. cap. V. art. XII. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 149.)

(w) Synod. Salmur. cap. II. artic. I. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 196.)

cta eſſet, omnes delegati eam approbarunt, & iureiurando ſe e[am] diligentiſſime obſeruaturos receperunt. [x]

Ita rurſus in ſynodo *Gergolienſi* M DCI. [y] *Confeſſio[ne] fidei lecta omnes paſtores & presbyteri vna voce & mente vna ad[hæ]verarunt, ſe in dicta confeſſione & viuere & mori velle.* Et iterum *Paſtores & presbyteri, ex prouinciis ad hunc conuentum deleg[ati], iurarunt & adfirmate promiſerunt nomine prouinciarum ſuaru[m], ſe effecturos, quantum in ſua ſitum ſit poteſtate, vt diſciplina ab h[ac] ſynodo præſcripta obſeruetur.* [z]

In ſynodo ſecunda *Vitriacenſi* an. M DCXVII habita, *Con[feſ]ſio fidei eccleſiarum in regno a principio vſque ad finem ad ver[bum] lecta & approbata in omnibus articulis ab omnibus delegatis cum ... ſe ipſis tum pro prouinciis ſuis, a quibus miſſi ſunt; et omnes iur... ſe eam docturos & prædicaturos eſſe; eo quod illam cum ver... perfecte congruere crederent; et omni cura & ſtudio prouiſ... ſicut factum ſit, ita ſemper in eccleſiis & prouinciis ſuis recip... & doceatur.* [a]

Similis ſubſcriptionis & iuris iurandi formula in pl... aliis ſynodis nationalibus occurrit. Vt in illis apud *Rupella*... MDLXIII; *Vapincum* ann. MDCIII; apud *Sancti Max*... an. MDCIX; *Tonninium* an. MDCXIV; *Aleſium*, an. MDC... *Carentonium*, an. MDCXXIII; *Caſtrum*, an. MDCXXVI; ... *conium*, an. MDCXXXVI; et *Iuliodunum*, an. MDCLIX ... bratis.

Porro obſeruo, eos non ſolum ſubſcribere libro arti... rum & diſciplinæ, ſed promittere etiam, ſe approbaturos ſyn... rum ſuarum nationalium decreta & deciſiones iiſque ſeſe ... ſuros, antequam fiant. Nam litteræ, quas prouinciæ ſuis ... que vicariis dant, quum nomine ſuo eos mittunt, ſynodo ... nali reddendas, ſemper promiſſum continent, ſe decretis ... conſentire atque obtemperare velle. Itaque quum in ſynod... *pellana* ſecunda an. MDCVII [b] in litteris, quas certarum p...

(x) Syn. Salm. cap. III. Not. In edit. Gall. ap. *Aymon.* hæc non habentur.
(y) Syn. Gergol. cap. II. artic. II. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 235.)
(z) Ibid. cap. III. artic. L. (Ap. *Aymon.* p. 240. num. XLV.)
(a) Syn. Vitriac. II. cap. I I. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 85. n. XXVI.)
(b) Syn. Rupell. II. cap. I. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 299. num. XIX.)

ciarum

[illegible] delegati ſynodo reddiderant, hoc caput omiſſum eſſe ob-[illegible]r, quo approbationem & obtemperationem decretis & [illegible] ſynodi promitterent; admonebantur, vt ne omitte-[illegible] poſterum. Eadem admonitio facta legitur in ſynodo *Ton-*[illegible] an. MDCXIV [c] Et vt omnes controuerſiæ, quæ de di-[illegible] hanc formulam ſubmiſſionis exprimendi ratione ſuboriri [illegible], præciderentur, ſynodus ſecunda *Vitriacenſis* an. MDCXVII [illegible] de accurata quadam verborum formula, in litteris, quas [illegible] prouinciæ nuntiis ad fidem illis faciendam darent, inter-[illegible] in hanc ſententiam: *Promittimus* [d] *in conſpectu DEI,* [illegible] *omnibus, quæ in ſancto veſtro conſeſſu concludentur & deter-*[illegible]*r,* [illegible]*met eſſe ſubmiſſuros, & omnibus viribus elaboratu-*[illegible] *& exſequamur: quandoquidem futurum plane* [illegible] *DEVS vobis præſideat, & per SPIRITVM ſuum* [illegible]*NCTVM ad verbi ſui normam vos ducat in omnem verita-*[illegible] *& æquitatem, ad eccleſiæ ſuæ ſalutem & ædificationem,* cete-[illegible] Quæ formula in proxima ſynodo nationali *Aleſienſi* MDCXX [e] [illegible] & omnino expetita, nec ab vlla vmquam poſterioris æui ſynodo [illegible] & reſciſſa eſt. Iam vero talem ſubſcriptionis & iu-[illegible] formulam in eccleſia *Anglicana* vmquam requiſitam eſ-ſe, [illegible] oſtendi poterit.

NEQVE vero hæc ſubſcriptionis & iuriſiurandi genera omnia [illegible], quæ in eccleſia *Gallia* requiri conſueuerunt. Nam præter-[illegible] quod ſuæ ipſorum liturgiæ, confeſſioni fidei, canonibus & diſciplinæ ſubſcriberent; decretis etiam ſynodi *Dordracenæ* ex [illegible] magnorum conciliorum nationalium, *Aleſienſis* & *Caren-*[illegible]*s*, mandato ſubſcribere debebant. Iuris iurandi formula, [illegible] ſynodo *Aleſienſi* MDCXX præſcribitur, ſic habet: *Ego* [illegible] *iuro & adſeuero in conſpectu DEI & huius ſancti con-*[illegible] *me recipere, approbare & amplecti omnes doctrinas, pro-*[illegible] *& deciſas a ſynodo Dordracena, vtpote perfecte congruen-*[illegible] *verbo Dei & eccleſiarum noſtrarum confeſſione. Iuro &*

[c] [illegible]. Tonnin. cap. II. artic. I. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 4.)
[d] [illegible] Vitriac. II. cap. II. art. I. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 81. artic. XX.)
[e] [illegible] cap. I artic XVII. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 140.)
[f] [illegible] cap. XII. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 145.)

promitto, me in harum doctrinarum profeſſione per omnem vitam perſeueraturum eamque pro virili parte defenſurum, nec ab ea vmquam vel prædicando vel docendo vel ſcribendo receſſurum eſſe. Declaro etiam, me damnare doctrinam Arminianorum, quia facit, vt diuina decreta electionis a mutabili hominum voluntate dependeant. Cetera. *Reducit in eccleſiam Dei olim eiectum Pelagianiſmum & larva ac ſimulacrum eſt Papiſmi ſub hac inducta perſona inter nos irrepere geſtientis, omnemque vitæ æternæ fiduciam ſubuertit. Atque ita me DEVS iuuet & mihi propitius ſit, iuro hæc omnia ſine vlla ambiguitate, æquiuocatione & reſtrictione mentali.*

Proxima ſynodus *Carentonienſis* MDCXXIII idem illud ius iurandum exigit, tantum cum hoc diſcrimine, vt quum per delegatum regis admoniti eſſent, diſplicere ipſi, [g] quempiam ex imperio ſuo ſubiectis ad iurandum in decreta adigi, facta *Dordraci*, quæ ciuitas ſit in extraneæ reipublicæ territorio ſita; rem ita inſtituerunt, vt ius iurandum in nouam formam conuerſum daretur, nulla vel ciuitatis vel ſynodi *Dordracenæ* mentione aut ratione habita. Quo facto corpus canonum & decretorum ex nonaginta tribus articulis, decreta *Dordracena* explanantibus & confirmantibus, conſtans componebant; non tamen vt decreta *Dordracena*, ſed vt doctrinam eccleſiæ *Gallicanæ*, in præſenti ſynodo ſtabilitam & ab omnibus eccleſiis & academiis huius regni inuiolate obſeruandam. Cuius in fine forma ſubſcriptionis & iuris iurandi, ab omnibus delegatis in ſynodo præſentibus dati, habetur huiuſmodi: *Nos paſtores & presbyteri, quorum nomina heic ſubſcripta ſunt, ab eccleſiis reformatis Galliæ, ad ſynodum nationalem Carentonienſem delegati, declaramus, quam poſſumus ſinceriſſime, articulos & canones ſupra memoratos verbo DEI niti & cum confeſſione fidei, in eccleſiis reformatis huius regni agnita & recepta, congruere; a quibus, in Dei conſpectu adſeueramus, nos per gratiam eius numquam diſceſſuros eſſe.* [h]

Insequutis temporibus negotium ſubſcriptionis & iuris iurandi magis cumulatum eſt & multiplicatum. Nam per actionem aliquam ſynodi *Carentonienſis* tertiæ MDCXLV omnes

(g) Synod. Carent. I. cap. XIV. art. II. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 163.)

(h) Ibid. in ſynodic. Quickii tom. II p. 151. can. X. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 322. num. IX.)

ordi-

ordinandi ad ſubſcribendum [*i*] confeſſioni fidei, liturgiæ eccleſiæ & canonibus *Aleſienſibus*, *Carentonienſibus* & *Alenconienſibus* nec non præſentis ſynodi actibus adigebantur.

Si igitur quæramus, cur omnis hæc cautio & ſeueritas ab eccléſiiis *Gallicanis* adhibita ſit? Ipſæmet narrant, factum eſſe ad vnitatem & pacem inter ſe conſeruandam. *Vt conformitas inter nos exacte cuſtodiatur* (inquit vltima ſynodus *Iuliodunenſis* MDCLIX) *ſtatutum eſt, vt omnia colloquia & ſynodi prouinciales, ſi proponentes in miniſterium recipiant, ne adhibeant, habito ad hæc capita reſpectu, vllas formulas particulares; ſed illos ſolum ſignare & iureiurando amplectiiubeant confeſſionem fidei & diſciplinam eccleſiaſticam, & manibus in cælum ſublatis DEVM conteſtari, velle ſe reiicere omnes errores in doctrina de prædeſtinatione & gratia, &c. per decreta harum ſynodorum nationalium, Alenconienſis & Carentonienſis, reiectos.* [*k*]

Synodvs *Priuatienſis* an. MDCXII eamdem rationem reddit, cur ſollemne illud iuſiurandum, quod iuramentum vnionis vocitant, ab omnibus delegatis in ſynodo iſta nationali experitum ſit; cuius tenor hic eſt: *Nos, quorum nomina heic ſubſcripta ſunt, experientia edocti, nihil magis neceſſarium eſſe ad conſeruandam pacem & ſalutem eccleſiæ, quam ſanctam vnionem & concordiam tam in doctrina quam diſciplina; omnium eccleſiarum noſtrarum nomine iurauimus & adſeuerauimus,* [*l*] *manſuros nos eſſe inſeparabiliter vnitos in confeſſione fidei eccleſiarum reformatarum huius regni, quæ in ſynodo lecta eſt; iurauimus non ſolum noſtro ipſorum, ſed etiam omnium eccleſiarum nomine, quæ ſunt in illis prouinciis, a quibus ad hanc ſynodum miſſi ſumus, nos in eadem & viuere & mori velle. Sicut etiam noſtro & eorum nomine promittimus, nos diſciplinam eccleſiaſticam, in eccleſiis reformatis huius regni ſtabilitam, ſartam tectam eſſe conſeruaturos.* Videatur idem iuſiurandum repetitum in ſynodis *Tonninienſi* MDCXIV [*m*]. *Vitriacenſi* MDCXVII [*n*], et *Aleſienſi* MDCXX [*o*].

(*i*) Syn. Carenton. III. cap. X. artic. VI. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 664.)
(*k*) Syn. Iuliodun. cap. X. artic. XXV. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 778.)
(*l*) Synod. Priuat. cap. III. art. I. (Ap. *Aymon.* tom. I p. 389.)
(*m*) Syn. Tonn. cap. XV. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 50.)
(*n*) Synod. Vitriac. II. cap. II. artic. VI. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 83. artic. XXV.)
(*o*) Syn. Aleſ. cap. III. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 142.)

men heic ſubſcriptum legitur, recipio & approbo ea omnia, [illegible] confeſſio fidei eccleſiarum reformatarum in hoc regno c[illegible]; [illegible] q[u]e me ad mortem vſque cuſtoditurum promitto. Et quum [illegible] nulli de ſenſu articuli decimi octaui, qui de iuſtificatione agit [illegible] tendant; ego declaro & teſte Deo adfirmo, me illum eo ſenſu [illegible] ligere, quo in eccleſiis noſtris accipitur, a nationalibus ſynodis [illegible] ſtris approbato, qui eſt, Quod DOMINVS noſter IESVS CHRISTVS legi morali & cærimoniali obedientem ſe præbuerit, non tantum bono noſtro, ſed etiam loco noſtro; et quod [illegible] obedientia eius vtrique legi præſtita, nobis imputetur; et quod iu-ſtificatio noſtra conſiſtat non ſolum in remiſſione peccatorum, ſed etiam in imputatione actiuæ obedientiæ eius. Promitto etiam, [illegible] a doctrina in eccleſiis noſtris recepta numquam deflexurum [illegible] omnemque obedientiam ſynodorum noſtrarum nationalium [illegible] bus hac in re præſtiturum eſſe.

Hac tempeſtate rumor de hac controuerſia per omnes [illegible] giones proteſtantes ſparſus eſt, et quum fama illius in *[illegible]* noſtram ad aures *Iacobi* regis perueniſſet, operam ſuam in [illegible] ponendis eccleſiarum *Gallicarum* & *Germanicarum* d[illegible] & concilianda inter ipſas concordia obtulit, miſſis per *D[illegible] Hominum* ad proximam ſynodum nationalem *Galliæ*, *T[illegible]* an. MDCXIV. celebratam litteris, quarum hæc erat ſententia: *Quum audiuimus* [u], *conuentum veſtrum in Vaſconia [illegible] Maii habitum iri, in quo fortaſſis nonnullis propoſitum [illegible] trouerſiam de iuſtificatione reſuſcitare & aliorum conſcientias [illegible] tra proprium iudicium ad aſſentiendum rebus, non ſatis [illegible] tellectis, adigere: Viſum eſt nobis, Hominum, qui ex noſtris [illegible] bus & paſtoribus veſtratibus eſt, cum his litteris ad vos [illegible] vt nomine noſtro vos adhortetur, vt ne paſtorum & p[illegible] veſtrorum animos de diſtinctionibus magis ſubtilibus, quam [illegible] bus; magis curioſis, quam neceſſariis in ſe mutuo exacerbari [illegible] tis; ne diſſenſionis ſcintillis inflammati in ciuſmodi [illegible] tis, quod vos conſumat vniuerſos.*

Cvm his litteris ſimul mandata *Homio* dedit verbis, [illegible]

(*u*) Epiſt. Iacobi regis Angliæ in ſynod. Tonnin. MDCXIV. cap. XIX. [illegible] *Aymon.* tom. II. p. 62.)

[illegible]

mine ſuo ſynodum admoneret, *Procurent firmam vnionem in capitibus doctrinæ inter paſtores, profeſſores & reliqua eccleſiæ ſuæ membra; nec contendant cum theologis in Germania aut aliis quibuscumque aliter docentibus; qui caput de iuſtificatione tractent modo a modo tractandi, quo ipſi vtantur, diuerſo.* Quem nuntium vna cum litteris regis *Homius*, ſicut iuſſus erat, ad ſynodum pertulit; vti in actis eius commemoratur [*w*].

Eatenvs etiam ſtudium conciliandæ concordiæ a rege adhibitum ad effectum videtur perueniſſe, vt de controuerſiis inter theologos *Gallos* & *Germanos* nihil amplius legamus: De membris autem eccleſiæ ſuæ eamdem, quam antea, rationem inierunt, *iubentes omnes in miniſterium recipiendos promittere coram DEO, ſe doctrinam iuſtificationis haud aliter tradituros, quam heic eam explicent; et in mandatis dantes omnibus conſiſtoriis, colloquiis & ſynodis prouincialibus, vt eo omnem auctoritatem ſuam conferant, vt hic canon exacte obſeruetur; inſpicientes miniſtros ſuos & reliquos eccleſiæ ciues omnes, vt ne quid agant huic mandato contrarium; et eos, qui id faciant, omnibus eccleſiæ cenſuris perſequantur.* [*x*]

Qvaestio igitur, quam reſpectu huius controuerſiæ omnibus proponam (ita quidem, vt in rationes cauſſæ inter *Piſcatorem* & *Gallos* ne inquiram) hæc modo eſt; Annon articulus eccleſiæ *Anglicanæ* de iuſtificatione minus obnoxius ſit exceptioni, quam ille eccleſiæ *Gallicanæ?* Annon propterea facilius & generalius ei ſubſcribere poſſint omnes proteſtantes, ſiquidem nihil continet, de quo non conſentiant omnes? Is ſane ſtudio partium nimio addictus ſit, oportet, qui hoc negare auſit.

Alivd exemplum, in quo euidenter apparebit, ſubſcriptionem in eccleſia *Gallica* ſaltem ad tempus difficiliorem fuiſſe, quam in eccleſia *Anglicana*, eſt doctrina de peccato originis; quæ varie explanata eſt in eccleſia *Gallica.* Initio quidem plane eadem erat atque illa, quam articulus nonus eccleſiæ *Anglicæ* exhibet verbis ſequentibus: *Peccatum originis non eſt in imitatione Ada-*

(*w*) Ibid. cap. III. artic. V. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 6.)

(*x*) Vid. ibid. cap. VI. artic. XIX. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 13. n. XX.)

men [illegible] ſubſcriptum legitur, recipio & approbo ea [illegible] confeſſio fidei eccleſiarum reformatarum in hoc regno [illegible]; [illegible] que me ad mortem vſque cuſtoditurum promitto. Et [illegible] nulli de ſenſu articuli decimi octaui, qui de iuſtificatione [illegible] tendant; ego declaro & teſte Deo adfirmo, me [illegible] eo ſenſu [illegible] ligere, quo in eccleſiis noſtris accipitur, a nationalibus [illegible] ſtris approbato, qui eſt, Quod DOMINVS noſter IESVS CHRISTVS legi morali & cærimoniali obedi[illegible] rit, non tantum bono noſtro, ſed etiam loco noſtro; et [illegible] obedientia eius vtrique legi præſtita, nobis imputetur; et [illegible] ſtificatio noſtra conſiſtat non ſolum in remiſſione pec[illegible] etiam in imputatione actiuæ obedientiæ eius. Promitto etiam [illegible] a doctrina in eccleſiis noſtris recepta numquam deflex[illegible] omnemque obedientiam ſynodorum noſtrarum nationalium [illegible] bus hac in re præſtiturum eſſe.

Hᴀᴄ tempeſtate rumor de hac controuerſia per om[illegible] giones proteſtantes ſparſus eſt, et quum fama illius in [illegible] noſtram ad aures *Iacobi* regis perueniſſet, operam ſuam [illegible] ponendis eccleſiarum *Gallicarum* & *Germanicarum* di[illegible] conciliandа inter ipſas concordia obtulit, miſſis per *D*[illegible] *Homium* ad proximam ſynodum nationalem *Gall*[illegible] an. MDCXIV celebratam litteris, quarum hæc e[illegible]: *Quum audiuimus* [u], *conuentum veſtrum in V[illegible] Maiis habitum iri, in quo fortaſſis nonnullis pr[illegible] trouerſiam de iuſtificatione reſuſcitare & aliorum conſ[illegible] tra proprium iudicium ad adſentiendum rebus, non ſat[illegible] tellectis, adigere: Viſum eſt nobis, Homium, qui ex n[illegible] bus & paſtoribus veſtratibus eſt, cum his litteris ad [illegible] vt nomine noſtro vos adhortetur, vt ne paſtorum & pro[illegible] veſtrorum animos de diſtinctionibus magis ſubtilibus, quam [illegible] bus; magis curioſis, quam neceſſariis in ſe mutuo exace[illegible] tis; ne diſſenſionis ſcintillis inflammati in [illegible] [illegible] tis, quod vos conſumat vniuerſos.*

Cᴠᴍ his litteris ſimul mandata *Homio* dedit verbis, [illegible]

(u) Epiſt. Iacobi regis Angliæ in ſynod. Tonnin. MDCXIV. cap. XIX. [illegible] *Aymon.* tom. II. p. 62.)

[illegible]

mine ſuo ſynodum admoneret, *Procurent firmam vnionem in capitibus doctrinæ inter paſtores, profeſſores & reliqua eccleſiæ ſuæ membra; nec contendant cum theologis in Germania aut aliis quibuscumque aliter docentibus; qui caput de iuſtificatione tractent modo a modo tractandi, quo ipſi vtantur, diuerſo.* Quem nuntium vna cum litteris regis *Homius*, ſicut iuſſus erat, ad ſynodum pertulit; vti in actis eius commemoratur [w].

EATENVS etiam ſtudium conciliandæ concordiæ a rege adhibitum ad effectum videtur perueniſſe, vt de controuerſiis inter theologos *Gallos* & *Germanos* nihil amplius legamus: De membris autem eccleſiæ ſuæ eamdem, quam antea, rationem inierunt, *iubentes omnes in miniſterium recipiendos promittere coram DEO, ſe doctrinam iuſtificationis haud aliter tradituros, quam heic eam explicent; et in mandatis dantes omnibus conſiſtoriis, colloquiis & ſynodis prouincialibus, vt eo omnem auctoritatem ſuam conferant, vt hic canon exacte obſeruetur; inſpicientes miniſtros ſuos & reliquos eccleſiæ ciues omnes, vt ne quid agant huic mandato contrarium; et eos, qui id faciant, omnibus eccleſiæ cenſuris perſequantur.* [x]

QVAESTIO igitur, quam reſpectu huius controuerſiæ omnibus proponam (ita quidem, vt in rationes cauſſæ inter *Piſcatorem* & *Gallos* ne inquiram) hæc modo eſt; Annon articulus eccleſiæ *Anglicanæ* de iuſtificatione minus obnoxius ſit exceptioni, quam ille eccleſiæ *Gallicanæ?* Annon propterea facilius & generalius ei ſubſcribere poſſint omnes proteſtantes, ſiquidem nihil continet, de quo non conſentiant omnes? Is ſane ſtudio partium nimio addictus ſit, oportet, qui hoc negare auſit.

ALIVD exemplum, in quo euidenter apparebit, ſubſcriptionem in eccleſia *Gallica* ſaltem ad tempus difficiliorem fuiſſe, quam in eccleſia *Anglicana*, eſt doctrina de peccato originis; quæ varie explanata eſt in eccleſia *Gallica*. Initio quidem plane eadem erat atque illa, quam articulus nonus eccleſiæ *Anglicæ* exhibet verbis ſequentibus: *Peccatum originis non eſt in imitatione Ada-*

(w) Ibid. cap. III. artic. V. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 6.)

(x) Vid. ibid. cap. VI. artic. XIX. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 13. n. XX.)

men heic ſubſcriptum legitur, recipio & approbo ea omnia, quæ confeſſio fidei eccleſiarum reformatarum in hoc regno c[illegible]; ea que me ad mortem vſque cuſtoditurum promitto. Et qu[illegible] nulli de ſenſu articuli decimi octaui, qui de iuſtificatione a[illegible] tendant; ego declaro & teſte Deo adfirmo, me illum eo ſenſu intelligere, quo in eccleſiis noſtris accipitur, a nationalibus ſ[illegible] ſtris approbato, qui eſt, Quod DOMINVS noſter IESVS CHRISTVS legi morali & cærimoniali obedientem ſe præbuerit, non tantum bono noſtro, ſed etiam loco noſtro; et q[illegible] obedientia eius vtrique legi præſtita, nobis imputetur; et quod iuſtificatio noſtra conſiſtat non ſolum in remiſſione peccatorum, ſed etiam in imputatione actiuæ obedientiæ eius. Promitto et[illegible] a doctrina in eccleſiis noſtris recepta numquam deflex[illegible] omnemque obedientiam ſynodorum noſtrarum nationalium c[illegible]bus hac in re præſtiturum eſſe.

Hac tempeſtate rumor de hac controuerſia per [illegible] regiones proteſtantes ſparſus eſt, et quum fama illius in *A[illegible]* noſtram ad aures *Iacobi* regis perueniſſet, operam ſuam in [illegible] ponendis eccleſiarum *Gallicarum* & *Germanicarum* diſſid[illegible] & concilianda inter ipſas concordia obtulit, miſſis per *D[illegible] Homium* ad proximam ſynodum nationalem *Galli[illegible]*, *I[illegible]* an. MDCXIV. celebratam litteris, quarum hæc erat [illegible]: *Quum audiuimus* [u], *conuentum veſtrum in Vaſc[illegible] Maii habitum iri, in quo fortaſſis nonnullis propoſitum [illegible] trouerſiam de iuſtificatione reſuſcitare & aliorum c[illegible] tra proprium iudicium ad adſentiendum rebus, non ſat[illegible] tellectis, adigere: Viſum eſt nobis, Homium, qui ex n[illegible] bus & paſtoribus veſtratibus eſt, cum his litteris ad v[illegible] vt nomine noſtro vos adhortetur, vt ne paſtorum & pr[illegible] veſtrorum animos de diſtinctionibus magis ſubtilibus, qu[illegible] bus; magis curioſis, quam neceſſariis in ſe mutuo exacerb[illegible] tis; ne diſſenſionis ſcintillis inflammati in e[illegible] tis, quod vos conſumat vniuerſos.*

Cvm his litteris ſimul mandata *Homio* dedit verb[illegible], vt [illegible]

(*u*) Epiſt. Iacobi regis Angliæ in ſynod. Tonnin. MDCXIV [illegible] XIX [illegible] *Aymon.* tom. II, p. 62.)

mitte

mine ſuo ſynodum admoneret, *Procurent firmam vnionem in capitibus doctrinæ inter paſtores, profeſſores & reliqua eccleſiæ ſuæ membra; nec contendant cum theologis in Germania aut aliis quibuscumque aliter docentibus; qui caput de iuſtificatione tractent modo a modo tractandi, quo ipſi vtantur, diuerſo.* Quem nuntium vna cum litteris regis *Homius*, ſicut iuſſus erat, ad ſynodum pertulit; vti in actis eius commemoratur [*w*].

EATENVS etiam ſtudium conciliandæ concordiæ a rege adhibitum ad effectum videtur perueniſſe, vt de controuerſiis inter theologos *Gallos* & *Germanos* nihil amplius legamus: De membris autem eccleſiæ ſuæ eamdem, quam antea, rationem inierunt, *iubentes omnes in miniſterium recipiendos promittere coram DEO, ſe doctrinam iuſtificationis haud aliter tradituros, quam heic eam explicent; et in mandatis dantes omnibus conſiſtoriis, colloquiis & ſynodis prouincialibus, vt eo omnem auctoritatem ſuam conferant; vt hic canon exacte obſeruetur; inſpicientes miniſtros ſuos & reliquos eccleſiæ ciues omnes, vt ne quid agant huic mandato contrarium; et eos, qui id faciant, omnibus eccleſiæ cenſuris perſequantur.* [*x*]

QVAESTIO igitur, quam reſpectu huius controuerſiæ omnibus proponam (ita quidem, vt in rationes cauſſæ inter *Piſcatorem* & *Gallos* ne inquiram) hæc modo eſt; Annon articulus eccleſiæ *Anglicanæ* de iuſtificatione minus obnoxius ſit exceptioni, quam ille eccleſiæ *Gallicanæ?* Annon propterea facilius & generalius ei ſubſcribere poſſint omnes proteſtantes, ſiquidem nihil continet, de quo non conſentiant omnes? Is ſane ſtudio partium nimio addictus ſit, oportet, qui hoc negare auſit.

ALIVD exemplum, in quo euidenter apparebit, ſubſcriptionem in eccleſia *Gallica* ſaltem ad tempus difficiliorem fuiſſe, quam in eccleſia *Anglicana*, eſt doctrina de peccato originis; quæ varie explanata eſt in eccleſia *Gallica*. Initio quidem plane eadem erat atque illa, quam articulus nonus eccleſiæ *Anglicæ* exhibet verbis ſequentibus: *Peccatum originis non eſt in imitatione Ada-*

(*w*) Ibid. cap. III. artic. V. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 6.)

(*x*) Vid. ibid. cap. VI. artic. XIX. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 13. n. XX.)

men hac ſubſcriptum legitur, recipio & approbo ea omnia, quæ confeſſio fidei eccleſiarum reformatarum in hoc regno c[illegible]; atque me ad mortem vſque cuſtoditurum promitto. Et quum nonnulli de ſenſu articuli decimi octaui, qui de iuſtificatione agit, [illegible] contendant; ego declaro & teſte Deo adfirmo, me illum eo ſenſu intelligere, quo in eccleſiis noſtris accipitur, a nationalibus [illegible] ſtris approbato, qui eſt, Quod DOMINVS noſter IESVS CHRISTVS legi morali & cærimoniali obedientem ſe p[illegible]rit, non tantum bono noſtro, ſed etiam loco noſtro; et quod [illegible] obedientia eius vtrique legi præſtita, nobis imputetur; et quod iuſtificatio noſtra conſiſtat non ſolum in remiſſione pecca[illegible], ſed etiam in imputatione actiuæ obedientiæ eius. Promitto et[illegible] a doctrina in eccleſiis noſtris recepta nunquam deflex[illegible] omnemque obedientiam ſynodorum noſtrarum nationalium [illegible] bus hac in re præſtiturum eſſe.

Hac tempeſtate rumor de hac controuerſia per omnes regiones proteſtantes ſparſus eſt, et quum fama illius in *A[illegible]* noſtram ad aures *Iacobi* regis perueniſſet, operam ſuam in [illegible] ponendis eccleſiarum *Gallicarum* & *Germanicarum* d[illegible] & concilianda inter ipſas concordia obtulit, miſſis per *D[illegible] Homium* ad proximam ſynodum nationalem *Galliæ*, [illegible] an. MDCXIV. celebratam litteris, quarum hæc erat [illegible]. *Quum audiuimus [u], conuentum veſtrum in Vaſconia [illegible] Maiis habitum iri, in quo fortaſſis nonnullis prop[illegible] controuerſiam de iuſtificatione reſuſcitare & aliorum conſ[illegible] tra proprium indicium ad adſentiendum rebus, non ſat[illegible] tellectis, adigere: Viſum eſt nobis, Homium, qui ex n[illegible] bus & paſtoribus veſtratibus eſt, cum his litteris ad vos [illegible], vt nomine noſtro vos adhortetur, vt ne paſtorum & profeſſorum veſtrorum animos de diſtinctionibus magis ſubtilibus, quam [illegible] bus; magis curioſis, quam neceſſariis in ſe mutuo exacer[illegible] tis; ne diſſenſionis ſcintillis inflammati in c[illegible] ſi[illegible] tus, quod vos conſumat vniuerſos.*

Cvm his litteris ſimul mandata *Homio* dedit verbis, [illegible]

(*u*) Epiſt. Iacobi regis Angliæ in ſynod. Tonnin. MDCXIV cap. XIX. [illegible] *Aymon.* tom. II, p. 62.)

nunc

mine ſuo ſynodum admoneret, *Procurent firmam vnionem in capitibus doctrinæ inter paſtores, profeſſores & reliqua eccleſiæ ſuæ membra; nec contendant cum theologis in Germania aut aliis quibuscumque aliter docentibus; qui caput de iuſtificatione tractent modo a modo tractandi, quo ipſi vtantur, diuerſo.* Quem nuntium vna cum litteris regis *Homius*, ſicut iuſſus erat, ad ſynodum pertulit; vti in actis eius commemoratur [w].

EATENVS etiam ſtudium conciliandæ concordiæ a rege adhibitum ad effectum videtur perueniſſe, vt de controuerſiis inter theologos *Gallos* & *Germanos* nihil amplius legamus: De membris autem eccleſiæ ſuæ eamdem, quam antea, rationem inierunt, *iubentes omnes in miniſterium recipiendos promittere coram DEO, ſe doctrinam iuſtificationis haud aliter tradituros, quam heic eam explicent; et in mandatis dantes omnibus conſiſtoriis, colloquiis & ſynodis prouincialibus, vt eo omnem auctoritatem ſuam conferant; vt hic canon exacte obſeruetur; inſpicientes miniſtros ſuos & reliquos eccleſiæ ciues omnes, vt ne quid agant huic mandato contrarium; et eos, qui id faciant, omnibus eccleſiæ cenſuris perſequantur.* [x]

QVAESTIO igitur, quam reſpectu huius controuerſiæ omnibus proponam (ita quidem, vt in rationes cauſſæ inter *Piſcatorem* & *Gallos* ne inquiram) hæc modo eſt; Annon articulus eccleſiæ *Anglicanæ* de iuſtificatione minus obnoxius ſit exceptioni, quam ille eccleſiæ *Gallicanæ?* Annon propterea facilius & generalius ei ſubſcribere poſſint omnes proteſtantes, ſiquidem nihil continet, de quo non conſentiant omnes? Is ſane ſtudio partium nimio addictus ſit, oportet, qui hoc negare auſit.

ALIVD exemplum, in quo euidenter apparebit, ſubſcriptionem in eccleſia *Gallica* ſaltem ad tempus difficiliorem fuiſſe, quam in eccleſia *Anglicana*, eſt doctrina de peccato originis; quæ varie explanata eſt in eccleſia *Gallica*. Initio quidem plane eadem erat atque illa, quam articulus nonus eccleſiæ *Anglicæ* exhibet verbis ſequentibus: *Peccatum originis non eſt in imitatione Ada-*

(w) Ibid. cap. III. artic. V. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 6.)

(x) Vid. ibid. cap. VI. artic. XIX. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 13. n. XX.)

promitto, me in harum doctrinarum profeſſione per omnem vitam perſeueraturum eamque pro virili parte defenſurum, nec ab ea vmquam vel prædicando vel docendo vel ſcribendo receſſurum eſſe. Declaro etiam, me damnare doctrinam Arminianorum, quia facit, vt diuina decreta electionis a mutabili hominum voluntate dependeant. Cetera. *Reducit in eccleſiam Dei olim eiectum Pelagianiſmum & larua ac ſimulacrum eſt Papiſmi ſub hac inducta perſona inter nos irrepere geſtientis, omnemque vitæ æternæ fiduciam ſubuertit. Atque ita me DEVS iuuet & mihi propitius ſit, iuro hæc omnia ſine vlla ambiguitate, æquiuocatione & reſtrictione mentali.*

Proxima ſynodus *Carentonienſis* MDCXXIII idem illud ius iurandum exigit, tantum cum hoc diſcrimine, vt quum per delegatum regis admoniti eſſent, diſplicere ipſi, [g] quempiam ex imperio ſuo ſubiectis ad iurandum in decreta adigi, facta *Dordraci*, quæ ciuitas ſit in extraneæ reipublicæ territorio ſita; rem ita inſtituerunt, vt ius iurandum in nouam formam conuerſum daretur, nulla vel ciuitatis vel ſynodi *Dordracenæ* mentione aut ratione habita. Quo facto corpus canonum & decretorum ex nonaginta tribus articulis, decreta *Dordracena* explanantibus & confirmantibus, conſtans componebant; non tamen vt decreta *Dordracena*, ſed vt doctrinam eccleſiæ *Gallicanæ*, in præſenti ſynodo ſtabilitam & ab omnibus eccleſiis & academiis huius regni inuiolate obſeruandam. Cuius in fine forma ſubſcriptionis & iuris iurandi, ab omnibus delegatis in ſynodo præſentibus dati, habetur huiuſmodi: *Nos paſtores & presbyteri, quorum nomina heic ſubſcripta ſunt, ab eccleſiis reformatis Galliæ, ad ſynodum nationalem Carentonienſem delegati, declaramus, quam poſſumus ſinceriſſime, articulos & canones ſupra memoratos verbo DEI niti & cum confeſſione fidei, in eccleſiis reformatis huius regni agnita & recepta, congruere; a quibus, in Dei conſpectu adſeueramus, nos per gratiam eius numquam diſceſſuros eſſe.* [h]

Insequutis temporibus negotium ſubſcriptionis & iuris iurandi magis cumulatum eſt & multiplicatum. Nam per actionem aliquam ſynodi *Carentonienſis* tertiæ MDCXLV omnes

(g) Synod. Carent. I. cap. XIV. art. II. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 163.)

(h) Ibid. in ſynodic. Quickii tem. II. p. 151. can. X. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 312. num. IX.)

ordi-

ordinandi ad ſubſcribendum [*i*] confeſſioni fidei, liturgiæ eccleſiæ & canonibus *Aleſienſibus*, *Carentonienſibus* & *Alenconienſibus* nec non præſentis ſynodi actibus adigebantur.

Si igitur quæramus, cur omnis hæc cautio & ſeueritas ab eccleſiis *Gallicanis* adhibita ſit? Ipſæmet narrant, factum eſſe ad vnitatem & pacem inter ſe conſeruandam. *Vt conformitas inter nos exacte cuſtodiatur* (inquit vltima ſynodus *Iuliodunenſis* MDCLIX) *ſtatutum eſt, vt omnia colloquia & ſynodi prouinciales, ſi proponentes in miniſterium recipiant, ne adhibeant, habito ad hæc capita reſpectu, vllas formulas particulares; ſed illos ſolum ſuſcipere & iureiurando amplecti iubeant confeſſionem fidei & diſciplinam eccleſiaſticam, & manibus in cælum ſublatis DEVM contestati, velle ſe reiicere omnes errores in doctrina de prædeſtinatione & gratia, &c. per decreta harum ſynodorum nationalium, Alenconienſis & Carentonienſis, reiectos.* [*k*]

Synodvs *Priuatienſis* an MDCXII eamdem rationem reddit, cur ſollemne illud iuſiurandum, quod iuramentum vnionis vocant, ab omnibus delegatis in ſynodo iſta nationali expetitum ſit: cuius tenor hic eſt: *Nos, quorum nomina heic ſubſcripta ſunt, experientia edocti, nihil magis neceſſarium eſſe ad conſeruandam pacem & ſalutem eccleſiæ, quam ſanctam vnionem & concordiam tam in doctrina quam diſciplina; omnium eccleſiarum noſtrarum nomine iurauimus & adſeuerauimus,* [*l*] *manſuros nos eſſe inſeparabiliter vnitos in confeſſione fidei eccleſiarum reformatarum huius regni, quæ in ſynodo lecta eſt; iurauimus non ſolum noſtro ipſorum, ſed etiam omnium eccleſiarum nomine, quæ ſunt in illis prouinciis, a quibus ad hanc ſynodum miſſi ſumus, nos in eadem & viuere & mori velle. Sicut etiam noſtro & eorum nomine promittimus, nos diſciplinam eccleſiaſticam, in eccleſiis reformatis huius regni ſtabilitam, ſartam tectam eſſe conſeruaturos.* Videatur idem iuſiurandum repetitum in ſynodis *Tonnienſi* MDCXIV [*m*]. *Vitriacenſi* MDCXVII [*n*]. et *Aleſienſi* MDCXX [*o*].

(*i*) Syn. Carenton. III. cap. X. artic. VI. (Ap. *Aymon* tom. II. p. 664.)
(*k*) Syn. Iuliodun. cap X artic. XXV. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 778.)
(*l*) Synod. Priuat. cap III. art. I. (Ap. *Aymon.* tom. I p. 389.)
(*m*) Syn. Tonn. cap. XV. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 50.)
(*n*) Synod. Vitriac. II. cap. II. artic VI. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 83. artic. XXV.)
(*o*) Syn. Alet. cap. III. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 142.)

LIBRI PRIMI
CAPVT QVARTVM.
Subſcriptionem longe difficiliorem eſſe in eccleſia *Gallica* quam in eccleſia *Anglicana*.

SI quis, his non obſtantibus, dixerit, ſubſcriptionem in eccleſia *Gallicana* non eſſe tam graue onus, quam ſit in eccleſia *Anglicana*: pateſcet hæc res, vbi ſingulas partes, quas in ſequentibus libris collegi & conſideraui, examinabimus & conferemus. In præſenti rem vnam obſeruo, quæ magna ex parte præcipuum obiectionis robur ſimul & ſemel aufert, et eccleſiæ *Anglicanæ* magnopere commendat moderationem, nimirum: Quod primi illius reformatores & compoſitores articulorum videntur capitum aliorum determinationem, aliorum autem accuratiorem explicationem ſtudioſe vitaſſe, eo conſilio, vt ſubſcriptionem (in rebus, fundamentum fidei non ita prope attingentibus,) diuerſi captus hominibus facilem redderent. Si doctrinas eccleſiæ *Gallicanæ* & *Anglicanæ* de hoc capite inter ſe comparauerimus, videbimus, commodum a parte eccleſiæ *Anglicanæ* in hoc ſitum eſſe, quod eccleſia *Gallica* in articulis fidei & canonibus ſubſcriptionem diuerſis rebus requirat, quibus ſubſcribatur, eccleſia *Anglicana* non exigit.

MVLTORVM loco duo vel tria capita pro exemplis adducam. *Primo*, Doctrina de iuſtificatione multo ingenioſius in confeſſione *Gallica* quam in noſtra explicatur, et cum eiuſmodi ſubtilitate, quæ inter viros doctos controuerſiam peperit. Quum enim eccleſiæ noſtræ doctrina de iuſtificatione ita habeat (p): *Tantum propter meritum DOMINI ac SERVATORIS noſtri IESV CHRISTI per fidem, non propter opera & merita noſtra iuſti coram Deo reputamur*: Quæ verba ſummam vniuerſæ doctrinæ de iuſtificatione continent, et quibus vnusquiſque chriſtianus orthodoxus ſine vlla dubitatione ſubſcribere poteſt: confeſſio *Gallica* vlterius progreditur, et homines iubet credere,

(p) Confeſſ. Anglic. artic. XI. in corp. & ſyntagm. confeſſionum fidei. Geneuæ MDCXII. 4to.

IESV

IESV CHRISTI obedientiam [q] *ſibi imputari;* quæ doctrina IOANNI PISCATORI & quibusdam aliis theologis in *Germania* ſe non probabat, adſerentibus, hominis iuſtificationem per ſolam CHRISTI mortem & paſſionem, non per vitam & actiuam obedientiam illius, acquiſitam eſſe. Hoc longam diſputationem inter eos peperit. Synodus *Vapincenſis* an. MDCIII. [r] declarauit, *deteſtari ſe errores ſpeciatim eorum, qui negent, CHRISTI actiuam & paſſiuam obedientiam nobis imputari in iuſtitiam; et omnibus ſynodis prouincialibus, colloquiis & conſiſtoriis mandat, vt ſollicite obſeruent eos, qui hoc errore tententur, ſiue miniſtri fuerint, ſiue chriſtiani priuati, et vt auctoritate præſentis ſynodi ad ſilentium eos adigant, quod ſi qui miniſtri in errore pertinaciter perſiſtant, miniſteriali ſua functione iubeantur priuari.* Litteræ etiam a ſynodo ad PISCATOREM datæ ſunt, vt de retractanda hac ipſius opinione cum ipſo ageret. Enimuero his monitis adeo non paruit PISCATOR, vt reſponſorias quinque annis poſt ad proximam ſynodum *Rupellanam* ann. MDCVII. habitam, mitteret, quibus pro doctrina ſua argumenta & rationes exponebat. Qui facto decretum ſynodi *Vapincenſis* denuo corroborabant, iubentes, *omnes* [s] *paſtores in ſua quemque eccleſia ſeſe penitus conformare in docendo populo ad doctrinam, quæ hucusque tradita fuerit ab ipſis ſit; nempe, Quod omnis obedientia CHRISTI tam in vita quam morte ipſius nobis imputetur in plenam remiſſionem peccatorum.* cetera.

VT ne etiam doctrina huic contraria in eccleſiis eorum propagaretur, ſynodus *Priuatienſis* MDCXII. omnes paſtores ipſo miniſterio fungentes & omnes proponentes in miniſterium cooptandos ſequenti articulo iubet ſubſcribere. *Ego,* [t] *cuius no-*

(q) Confeſſ. gallic. art. XVIII. ibid. p. 104. Credimus totam noſtram iuſtitiam poſitam eſſe in peccatorum noſtrorum remiſſione, quæ ſit etiam, vt teſtatur Dauid, vnica noſtra felicitas. Itaque ceteras omnes rationes, quibus homines excogitant ſe coram Deo poſſe iuſtificari, plane repudiamus. omnique aliorum & meritorum opinione abiecta, *in ſola Ieſu Chriſti obedientia prorſus acquieſcimus, quæ quidem nobis imputatur,* tum vt tegantur omnia noſtra peccata, tum etiam vt gratiam coram Deo nanciſcamur. cetera.

(r) Synod. Vapinc. cap. II. art. II. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 257. 258.)

(s) Syn. Rupell. III. cap. II. art. IV. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 3[illegible].)

(t) Syn. Priuat. cap. IV. artic. II. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 399. 400.)

men

men hic ſu[illegible]ſcriptum legitur, recipio & approbo ea omnia, quæ confeſſio fidei eccleſiarum reformatarum in hoc regno continet; [illegible] quæ me ad mortem vſque cuſtoditurum promitto. Et quum [illegible] nulli de ſenſu articuli decimi octaui, qui de iuſtificatione agit, [illegible]tendant; ego declaro & teſte Deo adfirmo, me illum eo ſenſu intelligere, quo in eccleſiis noſtris accipitur, a nationalibus ſynodis noſtris approbato, qui eſt, Quod DOMINVS noſter IESVS CHRISTVS legi morali & cærimoniali obedientem ſe [illegible]rit, non tantum bono noſtro, ſed etiam loco noſtro; et quod [illegible] obedientia eius vtrique legi præſtita, nobis imputetur; et quod iuſtificatio noſtra conſiſtat non ſolum in remiſſione peccatorum, ſed etiam in imputatione actiuæ obedientiæ eius. Promitto etiam me a doctrina in eccleſiis noſtris recepta numquam deflexurum [illegible] omnemque obedientiam ſynodorum noſtrarum nationalium [illegible]bus hac in re præſtiturum eſſe.

Hac tempeſtate rumor de hac controuerſia per omnes regiones proteſtantes ſparſus eſt, et quum fama illius in [illegible] noſtram ad aures *Iacobi* regis perueniſſet, operam ſuam in [illegible]ponendis eccleſiarum *Gallicarum* & *Germanicorum* diſſidiis & concilianda inter ipſas concordia obtulit, miſſis per *D*[illegible] *Homium* ad proximam ſynodum nationalem *Galliæ*, *T*[illegible] an. MDCXIV. celebratam litteris, quarum hæc erat ſententia: *Quum audiuimus [u], conuentum veſtrum in V*[illegible] *Maiis habitum iri, in quo fortaſſis nonnullis propoſitum [illegible]trouerſiam de iuſtificatione reſuſcitare & aliorum conſ[illegible] tra proprium iudicium ad adſentiendum rebus, non ſatis [illegible]tellectis, adigere: Viſum eſt nobis, Homium, qui ex n[illegible]bus & paſtoribus veſtratibus eſt, cum his litteris ad vos [illegible] vt nomine noſtro vos adhortetur, vt ne paſtorum & profeſſorum veſtrorum animos de diſtinctionibus magis ſubtilibus, quam [illegible]bus; magis curioſis, quam neceſſariis in ſe mutuo exa[illegible]tis; ne diſſenſionis ſcintillis inflammati in eiuſmodi [illegible]tis, quod vos conſumat vniuerſos.*

Cvm his litteris ſimul mandata *Homio* dedit verbis, vt [illegible]

(u) Epiſt. Iacobi regis Angliæ ad ſynod. Tonnin. MDÇXIV [illegible] XIX. [illegible] *A*[illegible]*n.* tom. II. p. 62.)

mine

mine ſuo ſynodum admoneret, *Procurent firmam vnionem in capitibus doctrinæ inter paſtores, profeſſores & reliqua eccleſiæ ſuæ membra; nec contendant cum theologis in Germania aut aliis quibuscumque aliter docentibus; qui caput de iuſtificatione tractent modo a modo tractandi, quo ipſi vtantur, diuerſo.* Quem nuntium vna cum litteris regis *Homius*, ſicut iuſſus erat, ad ſynodum pertulit; vti in actis eius commemoratur [*w*].

Eatenvs etiam ſtudium conciliandæ concordiæ a rege adhibitum ad effectum videtur perueniſſe, vt de controuerſiis inter theologos *Gallos* & *Germanos* nihil amplius legamus: De membris autem eccleſiæ ſuæ eamdem, quam antea, rationem inierunt, *iubentes omnes in miniſterium recipiendos promittere coram DEO, ſe doctrinam iuſtificationis haud aliter tradituros, quam heic eam explicent; et in mandatis dantes omnibus conſiſtoriis, colloquiis & ſynodis prouincialibus, vt eo omnem auctoritatem ſuam conferant, vt hic canon exacte obſeruetur; inſpicientes miniſtros ſuos & reliquos eccleſiæ ciues omnes, vt ne quid agant huic mandato contrarium; et eos, qui id faciant, omnibus eccleſiæ cenſuris perſequantur.* [*x*]

Qvaestio igitur, quam reſpectu huius controuerſiæ omnibus proponam (ita quidem, vt in rationes cauſſæ inter *Piſcatorem* & *Gallos* ne inquiram) hæc modo eſt; Annon articulus eccleſiæ *Anglicanæ* de iuſtificatione minus obnoxius ſit exceptioni, quam ille eccleſiæ *Gallicanæ?* Annon propterea facilius & generalius ei ſubſcribere poſſint omnes proteſtantes, ſiquidem nihil continet, de quo non conſentiant omnes? Is ſane ſtudio partium nimio addictus ſit, oportet, qui hoc negare auſit.

Alivd exemplum, in quo euidenter apparebit, ſubſcriptionem in eccleſia *Gallica* ſaltem ad tempus difficiliorem fuiſſe, quam in eccleſia *Anglicana*, eſt doctrina de peccato originis; quæ varie explanata eſt in eccleſia *Gallica*. Initio quidem plane eadem erat atque illa, quam articulus nonus eccleſiæ *Anglicæ* exhibet verbis ſequentibus: *Peccatum originis non eſt in imitatione Ada-*

(*w*) Ibid. cap. III. artic. V. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 6.)

(*x*) Vid. ibid. cap. VI. artic. XIX. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 13. n. XX.)

mi ſitum, ſed eſt vitium & deprauatio naturæ cuiuslibet hominis ex Adamo naturaliter propagati, qua fit, vt ab originali iuſtitia quam longiſſime diſtet, ad malum ſua natura propendeat, et caro ſemper aduerſus ſpiritum concupiſcat, vnde in vnoquoque naſcentium iram Dei atque damnationem meretur. Et in decimo atque vndecimo articulo confeſſionis *Gallicæ* nihil amplius quam hoc inuenias. Nam prorſus nulla mentio de imputatione peccati *Adami* iniicitur. Poſtea autem eccleſia *Gallicana* id etiam in notionem peccati originis inuexit. Quum enim DE LA PLACE ſermonem publicaſſet de peccato originis, in quo adſerebat, *naturam eius tantum ſitam eſſe in illa corruptione, quæ omni poſteritati Adami hæreditaria eſt, et omnibus mortalibus originaliter inhæret; non autem in imputatione primi peccati illius;* ſynodus *Carentonienſis* tertia an. MDCXLV doctrinam illius damnabat, eo quod naturam peccati originis ad ſolam corruptionem hæreditariam poſterorum *Adami* reſtringeret, et imputationem primi peccati, quo lapſus eſt, excluderet; omnibusque paſtoribus, profeſſoribus aliisque hanc quæſtionem tractaturis ſub comminatione cenſurarum eccleſiaſticarum interdicebat, ne a communi & recepta opinione eccleſiarum proteſtantium deflecterent. Omnes item ſynodi & claſſes poſtea ad candidatorum in miniſterium receptionem progreſſuræ iubebantur prouidere, vt huic actioni ſynodi *Carentonienſis* ſubſcriberent apponerentque ſigillum [*y*].

HANC autem determinationem nimis ſeueram viſam eſſe, non aliunde probemus neceſſe eſt, quam ex ſubſequente decreto, quod annis quindecim poſt factum eſt in ſynodo *Iuliodunenſi* in hanc ſententiam: *Quod ex deſiderio diuerſarum prouinciarum, magna cum importunitate poſtulantium, vt canon Carentonienſis temperetur, decretum ſit, in poſterum omnes paſtores & proponentes, qui ipſi ſe obtulerint miniſterio, oportere tantum ſubſcribere articulis confeſſionis fidei decimo & vndecimo: Omnibus tamen interdicendum eſſe, ne quid doceant vel typis excuſum diuulgent imputationi, in canone Carentonienſi memoratæ, contrarium* [z].

(*y*) Syn. Carent. III. cap. XIV. artic. X. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 680. art I.)

(*z*) Syn. Iuliod. cap. VIII. artic. XI. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 750.)

TER-

Tertium aliquod exemplum hanc in rem doctrina eſt eorum de vocatione primorum reformatorum, quos vnumquemque dicunt oportere credere non fuiſſe ordinarie ab homine vel ab eccleſia, ſed extra ordinem diuinitus vocatos. Ita enim ſynodus *Vapincenſis* MDCIII. diſerte interpretatur, *Hæc ſynodus*, inquiens [a], *iudicat, quod ſecundum triceſimum primum articulum confeſſionis noſtræ* [*] *auctoritatem eorum prædicandi & reformandi ſimpliciter vocationi extraordinariæ (qua per internum quemdam impulſum potenter a Deo excitati fuerint ad miniſterium ſuum exercendum) non autem corruptæ vocationis & ordinationis ſuæ in eccleſia Romanenſi reliquiis adſcribere debeamus.*

Synodus ſequens *Rupellana* MDCVII in hoc decreto non nihil emendauit. *In articulo ſynodi Vapincenſis*, inquit, [b] *qui de vocatione primorum paſtorum in eccleſiis noſtris reformatis loquitur, hæc verba* Et docendi, *quæ in certis quibusdam exemplis inueniuntur, delenda ſunt; et loco* ſimpliciter *interponendum* principaliter; *et vltima clauſula*, Non exiguis corruptæ vocationis ſuæ reliquiis, *ita legenda*, potius quam exiguis vocationis ſuæ ordinariæ reliquiis. Verumtamen iſta emendatio non adeo omnia dubia explanat, quin multi homines in magnam aliquam difficultatem incurrant, vbi doctrinæ eorum de hoc etiam ſpeciali capite ſubſcribere iubentur.

Hisce exemplis in capitibus fidei pauca quædam ſubiungam, quæ ad praxin ſpectant, & ſubſcriptionem in eccleſia *Gallica* adhuc difficiliorem faciunt, quam priora illa. Articulus quidam in libro diſciplinæ ſtatuit, *Omnem ſaltationem* [c] *ſupprimendam, & eos, qui artem ſaltatoriam tractent, aut in ſaltationibus*

(a) Syn. Vapinc. cap. II. artic. IV. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 259. n. VII.)

(*) Conf. Gallic. in ſyntaggm. confeſſ. p. 108. Credimus, nulli fas eſſe ſuapte auctoritate inuadere eccleſiæ gubernacula, ſed legitima electione, quoad eius fieri poteſt, & quamdiu Dominus eius rei poteſtatem facit, præeunte, adſciſci vnumquemque oportere. Addimus autem nominatim illam exceptionem, quoniam interdum, vt *noſtris etiam temporibus, interrupto eccleſiæ ſtatu, neceſſe fuit, nonnullos extra ordinem diuinitus excitari, qui eccleſiæ collapſæ ruinas inſtaurarent.*

(b) Syn. Rupell. III. cap. IV. artic. III. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 307.) Hæc verba, *Et docendi* ſenſu eadem ſunt atque *prædicandi* in ſynodo Vapincenſi.

(c) Diſcipl. eccleſ. Gallic. cap. XIV. artic. XXVII.

adeſſe ſoleant, ſi aliquoties admoniti contumaces ac refractarios ſe præbuerint, excommunicandos eſſe: Omnibus etiam conſiſtoriis præcipit, videant, vt hic canon ſanctiſſime cuſtodiatur & obſeruetur. Notandum heic eſt, omnes miniſtros in hanc diſciplinam iuratos eſſe; adeoque iureiurando obſtrictos oportere omnes, qui ſaltationes frequentent, nec eas auerſari velint, excommunicare.

QVASNAM peculiares rationes huius ſeueritatis habuerint in *Gallia*, ego quidem neſcio, inter nos autem in *Anglia* nimis rigidus canon haberetur; primo, omnem ſaltationem tanquam rem illicitam prohibere, & deinde miniſtros iureiurando obſtringere ad eos omnes excommunicandos, qui eam tractent & adhibeant.

ALIOS quoque canones non minus ſeueros habent de veſtibus; et miniſtri ſimiliter iureiurando obſtringuntur, vt eos in effectum deducant. Synodus *Rupellana*, MDLXXXI declarat [*d*], *Eiuſmodi veſtes non eſſe permittendas in communi cultu, quæ manifeſta dent impudicitiæ, diſſolutionis morum, & animi nouæ lautitiæ nimium ſtudioſi indicia; cuiuſmodi ſint* [*] *pigmenta, laciniæ, comæ calamiſtratæ & cincinnorum fimbriæ, aut quidquid pectus aperit & nudat vbera, vel diſtentæ pallæ & ſimilia veſtium genera, quibus viri & feminæ nefarie ſe induant & adornent.* Et conſiſtoria oportere omnem nauare operam, vt iſtam diſſolutam conſuetudinem & impudentem licentiam cenſuris ſuis refrenent, ſi qui vero huius flagitii rei contumaces & refractarii ſint, ipſam excommunicationem in eos adhibendam eſſe dicit. Vid.

(*d*) Synod. Rupell. II: cap. III. artic. XLI. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 152. num. XL.)

(*) Verba Gallica hæc ſunt: *Les Fards, Pliſſures, Houpes, Lardoires, Guiquerolets, Seins ouverts, Vertugardins & autres choſes ſemblables, deſquelles tant hommes que femmes abuſent dans leurs parûres.* Ioan. Quickius in ſynodico ſuo ſic reddidit Anglice: *Such as painting, ſlaſhing, cutting in pieces, trimming with Locks & Taſſels or any other that may diſcover our Nakedneſs, or naked Breaſts, or Fardingales, or the like ſorts of Garments, with which both Men and Women do wickedly cloath and adorn themſelves.* Num verba latina, quibus ego vſus ſum, vocabula Gallica vel *Anglica* ſatis exprimant, iudicent alii, aptiora & commodiora mihi iam non ſuccurrunt. *Gr.*

etiam

etiam lib. diſcipl. cap. XIV. art. XXVI. [*e*]; ſynod. *apud S. Fidei.* an. MDLXXVIII cap. IV art. XXI. [*f*]; ſynod. *Montalbanenſis* an. MDXCIV cap. IV. art. XLV. [*g*]; ſynod. *Gergolienſis* an. MDCI cap. III. art. XLV. [*h*] omnes in rem eamdem, niſi quod in ſynodo *Gergolienſi* mulieres, quæ faciem fuco illinant & pectora ſua aperiant, excommunicatione plectendæ dicantur.

ALIVS quidam canon in libro diſciplinæ tolerari vetat [*i*] *mimicas laruatorum choreas, hiſtrioniam, Sacarum feſta, bacchanalia; item præſtigiatores, petauriſtas, circulatores, ludorum exhibitores.* Nec permittendum eſſe, ait, fidelibus, vt *in comœdiis, tragœdiis, dramatis aliisque mimorum actionibus, ſiue publicis ſiue priuatis, interſint.* Quædam editiones *diſciplinæ* etiam feſtum [*] maii pinum ſtatui vetant. Hoc autem canone quodam ſynodi *Gergolienſis* an. MDCI [*k*] expunctum eſt.

CHARTVLARVM, teſſerarum & aleæ luſus in libro diſciplinæ [*l*] & in ſynodo *Gergolienſi* [*m*] omnibus interdicitur ſub pœna cenſuræ eccleſiaſticæ.

OMNIBVS miniſtris ſtudium chemiæ interdicitur per canonem aliquem ſynodi apud *S. Maxentii* an. MDCIX [*n*]. *Colloquia*

(*e*) Diſciplin. eccleſ. Gall. cap. XIV. artic. XXVI. On ne pourra priver perſonne de la communion de la ſainte cene pour quelque façon d' habit, laquelle ſeroit ordinaire & accouſtumée en ce Royaume: mais en ce rang on ne doit comprendre ceux qui portent notoire marque d' impudicité, diſſolution, nouveauté trop curieuſe, comme fard, ouverture de ſein & choſes ſemblables. Feront les conſiſtoires tout devoir de reprimer telles diſſolutions par cenſures & contre les rebelles procederont juſqu' à la ſuſpenſion de la cene.

(*f*) Ap. *Aymon.* tom. I. p. 129.

(*g*) Ap. *Aymon.* tom. I. p. 184. num. XLIV.

(*h*) Ap. *Aymon.* tom. I. p. 240. n. XL.

(*i*) Diſcipl. eccl. Gall. cap. XIV. art. XXVIII.

(*) *Qui plantent des Mays.*

(*k*) Synod. Gergol. cap. III. art. XLVI. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 240. n. XLI.) On raiera ces mots, *ou de planter des Mays.*

(*l*) Diſcipl. eccleſ. Gallic. cap. XIV. artic. XXIX.

(*m*) Synod. Gergol. cap. III. artic. XLVII. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 240. n. XLII.)

(*n*) Syn. ap. S. Maxent. cap. III. art. VI. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 359.)

& ſynodi ſtudioſe attendant illos miniſtros, qui chemiæ dant operam, eosque acriter reprehendant & pœna eccleſiaſtica adficiant.

IVRE etiam iurando promittere debent, nolle ſe medicinam exercere, niſi ex amore in vicinos, quod promiſſum ſi violant, ſuſpenſioni obnoxii ſunt. Vid. in margine ad litt. [*o*]

IAM vero non poſſum, quin exiſtimem, quibusdam ex his rebus ad minimum æque difficulter quem ſubſcribere in easque iurare poſſe, quam quis eccleſiæ *Anglicanæ* canonibus ſubſcribat in eosque iuret: non habemus enim eiuſmodi canones, qui nos cogant excommunicare quempiam, eo quod ſaltationes frequentet, vel pallam geſtet. cetera.

LIBRI PRIMI
CAPVT QVINTVM,
Diſciplinam *Gallicam* non approbare miniſtros ſe non conformantes, nec conuentus ſeparatos.

SI iam diſquiramus, Quam rationem eccleſia *Gallica* de eiusmodi miniſtris inierit, qui iurare aut ſubſcribere dubitarent, & qui ad introductos ritus & ſtatam diſciplinam ſeſe conformare non poſſent; licet hæc ſingularis iſtius eccleſiæ felicitas eſſet, tam paucos huiuſmodi miniſtros habere, quam vlla vmquam eccleſia habuit; tamen ſi qui eſſent, vel ab aditu ad miniſterium initio ſtatim prohibebantur, vel ad ſilentium redigebantur & abdicabantur, in munere publico iam conſtituti. Nam ſynodi eorum nationales auctoritatem ſuam numquam patiebantur contemni. Canon quidam in libro diſciplinæ hac de re habetur in hanc ſententiam: *Si quis paſtor vel ſenior vnionem ſoluerit eccleſiaſticam aut contentionem de capite quodam doctrinæ vel diſcipli-*

(*o*) Vid. diſcipl. eccleſ. Gall. cap. I. artic. XIX. Syn. ap. S. Fideiſ cap. IV. artic. XXII. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 129.) Synod. Iuliodun. cap. IX. artic. IX. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 753.)

(*p*) Diſcipl. eccleſ. Gall. cap. V. art. XXXII.

næ,

Digitized by Google

næ, cui ſubſcripſit, vel de formula catechiſmi, vel de adminiſtratione ſacramentorum, vel de publicis precibus et benedictione coniugum excitauerit, nec ſe ad colloquii determinationem conformare voluerit, miniſterii ſui functionibus [p] arceatur, a ſynodo prouinciali vel nationali vltra perſequendus.

SYNODVS *Montalbenſis* an. MDXCIV. "miniſtris nullam " licentiam dandam eſſe ſtatuit immutandi quidpiam in publi- " carum precum formulis & ſacramentorum adminiſtratione, " quum omnia prudenter & pie & maxima ex parte in planis & " diſertis ſcripturæ ſacræ verbis ordinata ſint & præſcripta." [q]

EADEM ſynodus ſeuerum canonem habet contra omnes miniſtros, in eccleſiis interdictioni ſacrorum ſubiacentibus officium ſuum adminiſtrantes. *Si quæ eccleſiæ*, inquit, *pecuniam ſoluere recuſant, quam ad ſumtus conferre debent, qui in itinera & comitatum in ſynodalibus aliisque conuentibus communi omnium eccleſiarum bono habitis ineuitabiliter facti ſunt, miniſterio euangelii priuabuntur, & ſanctam vnitatem, quam inter nos conſeruari oportet, deſeruiſſe exiſtimabuntur. Et omnibus miniſtris interdicitur, ne in illis eccleſiis miniſterium ſuum exerceant, niſi ſchiſmatici declarari velint. [r]* Et hoc decretum canonibus diſciplinæ inſeri iubent, in quos vniuerſi miniſtri verbis conceptis iurare debent.

VIDEMVS heic, quam ſibi auctoritatem tribuant; primum quidem in irroganda pecunia, ab eccleſiis ad neceſſarios ſumtus contribuenda; deinde in eccleſia interdicto multanda; tandem in abdicandis miniſtris illisque pro ſchiſmaticis tractandis, ſi in iſtiusmodi aliqua eccleſia officium ſuum obire audeant. Et tamen ad ſummum cauſſa ſolum pecuniaria erat, quæ rationem tantæ ſeueritatis præbebat.

LIBER diſciplinæ regulas præſcribit obſeruandas in diſputationibus cum pontificiis de religione; et cum primis eam, quam ſeueriſſime inculcat: *Miniſtris non licebit ingredi diſputationem*

(q) Synod. Montalb. cap. IV. art. XIX. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 181. n. XX.)
(r) Ibid. cap. III. art. X. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 177.)

aut

aut colloquium aliquod generale, niſi de eccleſiarum omnium congregatarum, ſiue nationalis cuiuſdam ſynodi, conſilio; qui ſecus fecerint, apoſtatæ & eccleſiaſticæ vnionis deſertores pronuntiandi ſunt. [s]

Synodvs *Vapincenſis* eadem ratione illos tractat, qui prævalentes errores (vt vocat) foueant de iuſtificatione. *A miniſtris vel chriſtianis priuatis, auctoritate huius ſynodi, imponetur illis ſilentium; et ſi pertinaciter perſiſtant, ſi quidem fuerint miniſtri, officio deiicientur* [t].

Notvm exemplum huius poteſtatis eſt, quod antehac dedit ioannes dvrellvs in cauſſa *Ioannis Welchii Scoti*, miniſtri apud *Santones* in *Gallia;* qui a ſynodo apud *S. Maxentii* cum in concionibus habendis tum in diſciplina exercenda ad rationem & conſuetudinem eccleſiæ *Gallicæ* ſe conformare iuſſus, quum id facere recuſaſſet, miniſterium ſuum relinquere [u] & regno exire coactus eſt.

Hvic addi liceat celebre illud decretum ſynodi *Aleſienſis* an. MDCXX, vbi, quum nonnulli ex delegatis poſtularent, vt decerneretur, quæ ineunda eſſet ratio de iis, qui a ſupremo regni ſenatu interdicta contra iuſſa & cenſuras eccleſiæ adferrent, *Conventus omnibus ſynodis, colloquiis & conſiſtoriis mandabat,* [w] *vt cum iſtiuſmodi hominibus agerent, tamquam rebellantibus adverſus diſciplinam eccleſiæ, illisque ſeueriſſimam excommunicationis cenſuram infligerent.*

Svb plerarumque nationalium ſynodorum finem catalogum deprehendimus miniſtrorum munere deiectorum & deſertorum; neque tamen vmquam audimus, eorum quempiam auſum fuiſſe in ſeparatis conuentibus proteſtantibus prædicare. Regulis eorum contrarium erat prædicare, quum auctoritate ſynodi

(s) Diſcipl. eccleſ. Gall. cap. VI. art. IV. Vid. etiam ſyn. Gergol. cap. III. art. XXIII. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 237. n. XXI.)

(t) Syn. Vapinc. cap. II. artic. II. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 257.) Vid. etiam cap. III. artic. IV. V. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 260.)

(u) Vid. ſyn. ap. S. Maxent. cap. III. art. XXXV. (Ap. *Aymon.* tom. I. pag. 371. n. XXXIV.) & Durell. Vindic. cap. XXII. p. 243.

(w) Syn. Aleſ. cap. X. art. XXII. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 182. n. XXIII.)

alicu-

alicuius nationalis, ad quam vltima appellatio locum habebat, impoſitum eis eſſet ſilentium: Vnde in omnibus eorum ſynodis vix tria exempla offendimus in contrarium. Synodus apud *S. Maxentii* præciſum canonem fecit. *Si quis depoſitus miniſter auſus fuerit publicam aliquam functionem adminiſtrare, illico communione alienus pronuntietur.* [x] Tali homini ne minimum quidem chriſtiani priuati priuilegium concedere, nec eum in membris eccleſiæ habere volebant.

Alias aptas leges rogarunt a populo obſeruandas; vt ne talem quempiam audirent, vel ſequerentur animumue illi adderent, pœna cenſuræ eccleſiaſticæ in immorigeros conſtituta. *Quoniam* (inquit liber diſciplinæ [y]) *non licet nec expedit audire concionatores pontificios, aut alios, qui ſine legitima vocatione ſeſe ingerunt ipſi, populus per paſtores prohibeatur, vt ne ad illos adeant: qui autem adiuerint, ad conſiſtorium vocentur, & pro eo ac meruerint, cenſura adficiantur.*

Iam duo in hoc canone obſeruanda ſunt; 1. Quod nihilo magis liceat audire concionatores, qui ipſi ſe intrudunt ſine legitima vocatione, quam audire concionatores pontificios. 2. Quod omnes illi exiſtimandi ſint ſeſe intrudere & legitima vocatione carere, qui officium concionandi ſeu prædicandi ſibi ſumunt, regulis & legibus conſtitutæ eccleſiæ repugnantibus, aut conciones habent, iam legitima auctoritate ad ſilentium redacti & munere ſuo, vel ad certum tempus vel in perpetuum, deiecti. Vt adeo, ſi controuerſiæ in *Anglia* per hunc eccleſiæ *Gallicæ* canonem determinarentur, ſeparatio ſtatim finem ſuum habitura eſſet: dummodo homines ſe adduci ſinerent ad credendum, non licere cuipiam concionari, nec concionantem audire ſine legitima vocatione, vtpote quod cum regulis & legibus conſtitutæ eccleſiæ pugnat.

Fvisse hanc conſtantem eccleſiæ *Gallicæ* ſententiam, ex alio canone apparet, facto in ſynodo *Gergolienſi* ad an. MDCI reſpectu habito ad populum *Montalbanenſem:* in quo decernitur,

(x) Syn. ap. S. Maxent. cap. VI. artic. XVII. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 376.)
(y) Diſcipl. eccleſ. Gall. cap. XIV. art. XII.

Quod, quum Girardum aliquem, miniſtrum a ſynodo in Occitania celebrata officio deiectum, concionari inter ſe ſinant, & vt hoc poſt muneris abdicationem facere audeat, inſtigent, ipſi cenſuras incurrere debeant [z]

SYNODVS etiam *Aleſienſis* ad præueniendas huiuſmodi confuſiones ſcitum canonem fecit [*a*]. *Quum per corruptionem ſaeculi, in quo viuimus, fieri poſſit, vt miniſter aliquis, in vno quodam colloquio vel prouincia depoſitus, in aliam quamdam ſe intrudat, & licentiam ſibi ſumat prædicandi verbum, antequam ſynodus nationalis coëat, a qua omnes eccleſiæ huius regni de depoſito illo miniſtro certiores fiant; hic conuentus omnes paſtores & conſiſtoria admonet, vt ne facile peregrinum aliquem ex alia prouincia in pulpitum admittant; niſi eum bene cognitum habeant. De apoſtatis autem paſtores locorum, vbi rebellio contigit, celeriter renuntient; ne quam ex noſtris eccleſiis necopinantem decipiant.*

VIDEMVS, omni eos cogitatione curaque in id incubuiſſe, vt impedirent, ne miniſtri officio deiecti & ad ſilentium redacti vel in ſeparatis conuentibus vel in ſuis ipſorum eccleſiis ſermones haberent & a populo exaudirentur. Atque hæc bona diſciplinæ pars ſemper obſeruata eſt in eccleſiis *Gallicis*, a THEODORO BEZA & primis earum reformatoribus illis inſtillata. Iudicium enim BEZAE contra ſermones, publica auctoritate prohibitos, deciſiuum erat & celebratum non tantum in eccleſia *Gallica*, ſed etiam in noſtra *Anglicana*. Sententiam enim hac de re a quibusdam diſſentientibus fratribus in *Anglia* rogatus circa an. MDLXVIII, quum ſubſcriptio auctoritate reginæ exigeretur, hoc modo reſpondit: *Si hæc libertas* (miniſterio ſuo defungendi) *eis eripiatur -- quid aliud ſuadeamus, quam vt priuati eſſe malint, [b] quam contra conſcientiam fouere malum. -- Tertium enim illud, nempe vt contra regiæ maieſtatis & epiſcoporum voluntatem mi-*

(*z*) Syn. Gergol. cap. IV. art. XXII. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 243. n. XXIII.)
(*a*) Synod. Aleſ. cap. V. n. IX. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 149.)
(*b*) Bez. epiſt. XII. ad fratres Angl. p. 105. (p. 219. vol. III. edit. Geneu. MDLXXXII.)

niſterio

niſterio ſuo fungantur, magis etiam exhorreſcimus, propter eas cauſſas, quæ tacentibus etiam nobis ſatis intelligi poſſunt.

Hoc reſponſum & conſilium BEZAE, vt iuſtum ei pretium ſtatuamus, in *Anglia* videtur vtile & ſalutare fuiſſe ad impediendam, quam tunc temporis nonnulli meditabantur, ſeparationem, & forte vtiles illas cogitationes in veterum noſtrorum Non-conformiſtarum animis impreſſas reliquit, quas prudentiores ex illis fouiſſe inuenimus; Quod, ſi ob negatam ſubſcriptionem ſilentium ipſis imponeretur, ſeſe interdicto ſubiicere & vitam priuatam in communione eccleſiæ viuere, non autem ſeparatos conuentus inſtituere & inuitis antiſtitibus ſermones habere debeant. Id quod notum iudicium fuit IOANNIS FOXI, LAVRENTII HOMFREDI, GVILIELMI PERKINSII, GIFFORDI, RATHBANDI, BALLI, BRADSCHAVI, ARTHVRI HILDERSHAMI & IOANNIS DODI; quorum teſtimonia ſæpius producta ſunt ab aliis, in præſenti a me haud repetenda; quandoquidem id ſolum ago, vt oſtendam, quodnam fuerit iudicium & quæ praxis eccleſiæ *Gallicæ*.

FINIAM hoc caput articulo viceſimo ſexto confeſſionis fidei *Gallicanæ: Credimus, nemini licere ſeſe cœtibus ſubducere & in ſe ipſo acquieſcere, ſed potius omnibus ſimul tuendam & conſeruandam eſſe eccleſiæ vnitatem, ſeſe communi inſtitutioni & iugo CHRISTI ſubiiciendo, vbicunque DEVS veram illam diſciplinam eccleſiaſticam conſtituerit, a quo ordine quicumque ſe ipſos ſeiungunt, ordinationi Dei reſiſtunt. [c] Quod ſi alios etiam ſecum traxerint, peruerſe agunt, & funeſta eccleſiæ peſtis habendi ſunt.*

IOANNES QVICKIVS ipſe obſeruat [d], diſciplinam peſſimis etiam temporibus ſemper exercitam eſſe in miniſtros delinquentes, officio eos eſſe motos & eiectos, ſi commeruiſſent. Non poteſt tamen dicere, eorum quempiam ſeparatos conuentus proteſtantes inſtituiſſe; ſed generatim ad pontificios tranſiiſſe.

TAM efficax erat diſciplina eorum in compeſcendis miniſtris delinquentibus, & felix tamen in omnibus, qui proteſtantes ſeſe nominabant, ad vnam eccleſiam & communionem vnam coërcendis & continendis.

(c) Notandum; hæc vltima verba, *Quod ſi*, cetera, in interpretatione *Quickii* legi, quamquam in aliis quibuſdam editionibus non inueniantur.

(d) Quick. introd. in ſynod. ſect. XIII. p. 58.

Digitized by Google

LIBRI PRIMI

CAPVT SEXTVM,

Eccleſiam *Gallicam* conformitatem occaſionalem, quam vocant, æque improbare atque eam improbat eccleſia *Anglica*.

VLTIMA via, quam ad conſeruandam vnitatem eccleſiæ *Anglica* ineundam duxit, in eo ſita eſt, vt ſeparatiſtas cenſura adficiat, illisque priuilegium neget *conformitatis* ſic dictæ *occaſionalis*. Non loquor iam de nouiſſimis ſcriptis, a comitiis regi propoſitis, de *conformitate occaſionali*, quæ materiam longæ concertationumque plenæ diſputationi inter eos præbuerunt, qui profeſſa membra eccleſiæ ſunt. Quum enim hæc nondum leges facta & potius in ciuilibus quam eccleſiaſticis actis habenda ſint, huius diſſertationis circulum non ingrediuntur. De illis autem legibus mihi ſermo eſt, quæ reapſe exiſtunt, & ab omnibus eccleſiæ membris leges habendæ ſunt; Canones intelligo, qui vim habent & legitimo modo idoneaque cum auctoritate ad effectum deduci poſſunt. Viceſimus ſeptimus ex his canonibus hanc in rem ita habet [*]: *Miniſter quum communionem celebrat, eamdem nulli eorum ſciens prudensque adminiſtret, - - qui publicis precibus ex præſcripto eccleſiæ Anglicanæ intereſſe recuſant; nec illis, qui communes & noti corruptores ſunt libri publicarum precum & adminiſtrationis ſacramentorum, nec non re-*

(*) Not. Num canones eccleſiæ Anglicanæ lingua Latina exſtant, neſcio, Putabam equidem in EDMVNDI GIBSONII *codice iuris eccleſiaſtici Anglicani* ita haberi. Quem librum quum non tantum in bibliothecis Halenſibus, ſed in aliis etiam heic illic fruſtra quæſiſſem, tandem ex bibliotheca priuata magni cuiuſdam theologi reformati Berolinenſis accepi mutuo. Neque vero vllum canonem Latinum ibi deprehendi, ſed omnes & ſingulos ſermone *Anglicano* conſcriptos. Quare interpretationem adductorum in hac diſſertatione canonum, quam tum iam abſolueram, retinere me oportuit. Liber iſte Gibſonianus duobus voluminibus in forma, vt vocant, maxima editus eſt *Londini* 1713. Gr.

gularum

Digitized by Google

gularum, rituum & cærimoniarum inibi præſcriptarum, aut quæcumque in articulis, de quibus in conuocatione ad an. MDLXII conuenit, aut in libro de ordinandis ſacerdotibus & epiſcopis continentur; nec iſtis, qui contra regis ſupremam poteſtatem in cauſis eccleſiaſticis loquuti ſunt eamque deprauarunt; niſi talis quiſpiam prius miniſtro, æditais præſentibus & audientibus, pænitentiam de actis teſtetur, atque ſimul verbo, ſi ſcripto non poſſit, promittat, in poſterum ſe aliquid tale haud auſurum; et niſi, ſi ſcribere calleat, hoc ipſum ante manu ſua per ſcripturam profiteatur. cetera.

Inscriptio iſtius canonis hæc eſt: *Quod ſchiſmatici ad communionem non ſint admittendi.* Et inter omnes tam eccleſiæ membra quam ab ea abalienatos conſtat, ſcopum huius canonis fuiſſe, vt ſeparatiſtis negetur communionis occaſionalis priuilegium. Nam vnumquemque miniſtrum, quatenus hoc canone obſtringitur, oportet non admittere eos niſi conditionibus, in canone memoratis.

Iam quæſtio eſt, an legitimus & iuſtus ſit hic canon. Abalienati *Angli* eum ſimpliciter & vniuerſaliter contra ius faſque repugnare dicunt, & hanc rationem inter ceteras reddunt, cur ſe ad eccleſiæ ritus non conforment. [e]

Ad quæ reſpondeo, Eamdem rationem valere pro nonconformitate, ſeu eccleſiæ rituum auerſatione in eccleſia *Gallica.* Illius enim regulæ miniſtros eadem diſciplina vti iubent. Theodorus Beza in epiſtola ad eccleſias *Gallicas* in *Anglia*, vbi de certis articulis, quos condiderant, ſententiam ſuam dicit, inter reliquos hunc approbat: *Qui legitime excommunicati ſunt, aut qui illegitime ac cum offenſione ab aliqua eccleſia deſciuerunt* [f], *ad nulla publica eccleſiæ miniſteria obeunda, aut ſacramentorum vſum in vlla eccleſia admitti poſſunt, donec eccleſiæ legitime ſatisfecerint.*

Alius articulus in eadem epiſtola ita decernit: *Quicumque e particulari eccleſia ob ſuam malitiam legitime excommunicatur,*

(e) Vid. Baxt. *Engl. Nonconformity.* cap. XXIX.

(f) Bez. ep. XXIV. artic. XXI.

aut ſe ipſum ob vllas cauſſas illegitime aut cum data offenſione exſcindit [*g*], *eo ipſo omnibus catholicæ Dei eccleſiæ priuilegiis excidit, nec hanc ob cauſſam in vllam vſquam aliam particularem eccleſiam vlla ratione admitti poterit, donec ad meliorem mentem redierit ac pro dicta ſua malitia ſatisfecerit.*

IAM vero exiſtimo, legitimam ſatisfactionem includere agnitionem anteactorum & promiſſionem futuræ emendationis. Quod ſi ita eſt; ſi eædem conditiones à ſeparatiſtis requiruntur in eccleſia *Gallica*, antequam ad communionem admitti poſſint; Qua, quæſo, in re diſciplina illius differt a diſciplina eccleſiæ *Anglicanæ?*

IOANNES CALVINVS de illis omnibus, qui vel rigore diſciplinæ, vel crucis ignominia offenſi palam diſceſſionem ab eccleſia faciunt, ita pronuntiat: *Nullo modo* [*h*] *admittendi ſunt ad ſacram cœnam.*

SI dixeris, eſſe hæc priuata tantum teſtimonia; reſpondeo, eſſe talia, quæ conſentanea ſunt canonibus in libro, quem diſciplinam vocant; quorum vnus ait [*i*]: *Illi, qui in publica chriſtianorum congregatione non comparent, niſi quando ſacra cœna celebratur, reprehendantur & commoneantur de officio ſuo, et hunc in finem certæ cuidam eccleſiæ ſe adiungere iubeantur.*

ET proxime ſequens [*k*] canon ait: *Illi, quorum moris eſt, vt in eccleſia alia verbum Dei audiant, in alia accipiant ſacramenta, ſub cenſuram vocentur, et ex monito colloquii vel ſynodi prouincialis, eccleſiæ proximæ & commodiſſimæ ſe adiungant.*

HI canones non ſolum communionem occaſionalem dari vetant iis, qui cultui publico ſeſe ſubtrahunt, ſed illis etiam, qui eccleſias ſuas parochiales non frequentant. Quæ res alium eccleſiæ noſtræ canonem recte ſe habere euincit, quem RICHARDVS BAXTERVS etiam repudiat [*l*]; *Miniſtri non admittant peregrinos ad cœnam Domini inter alios, ſed eos arceant & domum*

(*g*) Ibid. artic. XIII.

(*h*) Caluin. epiſt. ad Menſon. Poppium p. 205.

(*i*) Diſcipl. eccleſ. Gallic. cap. XII. can. XII.

(*k*) Ibid. can. XIII.

(*l*) Can. XXVIII. eccleſ. Anglic.

ad

ad eccleſias ſuas parochiales & miniſtros reuerti iubeant, vt ibi eucbariſtiam cum vicinis ſuis accipiant. Nullam differentiam inter hunc canonem & ante memoratum canonem eccleſiæ *Gallicanæ* video: Et BAXTERVS [*m*] tamen hanc rem ſatis idoneam cauſſam eſſe contendit, cur miniſtri presbyteriani ad eccleſiæ noſtræ conſuetudines ſe conformare recuſent.

LIMITES parochiales, inquit ille, *ſunt humanæ tantum inſtitutionis propter opportunitatem.* Quaſi limites parochiales in *Gallia* non ſint res eadem, quæ in *Anglia*. *At vero beneficium idonei & fidi miniſtri eiusque electio & vſus, vbicumque haberi poteſt, diuini mandati eſt.* Tunc vero ad minimum eccleſia *Gallica* æque peccat atque eccleſia *Anglica*, quando vnumquemque ad ſuam ipſius parochiam remittit contra diuinum mandatum. Verum *nonnullæ parochiæ miniſtros habent ad prædicandum Dei verbum minus aptos, vel non facile admittendos?* Ego vero commodo loco & tempore oſtendam, hanc fuiſſe etiam conditionem *Gallicæ* eccleſiæ, quem defectum ſuppleuerint prælegi iubendo homilias IO. CALVINI [*n*]. Neque tamen exiſtimarunt, hanc ob cauſſam hominibus permittendum eſſe, vt ad ſumendam communionem ab eccleſiis ſuis parochialibus diſcedant. Enimuero, *Vnusquisque chriſtianus*, inquit, *ad vniuerſam eccleſiam catholicam ſpectat, et ſi ſibi opus eſſe videt, ius habet ad communionem ſanctorum extra ſuam parochiam.* Nullum eſt dubium, quin & *Gallica* & *Anglica* eccleſiæ hoc æque bene norint atque BAXTERVS. Quid vero hoc eos iuuat, quibus neceſſe non eſt ex parochia ſua exire ad communionem? An nulla differentia eſt inter caſus ordinarios & extraordinarios? Ita omnes regulæ violari poterunt, quia in caſibus extraordinariis non obligant. Si qui neceſſe habent proficiſci in alias parochias ſiue regiones, rationi conſentaneum eſt, illis dari licentiam communicandi in his locis, quo neceſſitas eos vocauit. At vero hinc non ſequitur, vt non liceat homines canone quodam obſtingere ad communicandum in ſuis ipſorum eccleſiis parochialibus, quibus nulla neceſſitas impoſita eſt faciendi aliter. Et tamen BAXTERVS ſic contra ec-

(*m*) Baxt. *Engl. Nonconf.* cap. XXX.

(*n*) Vid. infra lib. X. cap. XI. & lib. IV. cap. X.

cleſiam

cleſiam *Gallicam* non minus quam *Anglicam* argumentatur; quamquam ipſi propoſitum ſit hoc ipſo tantum eccleſiam *Anglicanam* ferire.

Dvo adhuc de praxi & diſciplina eccleſiæ *Gallicæ* obſeruo, quæ ad hanc materiam ſpectant; Primo, quod nullus peregrinus in vlla eccleſia admitti poſſit ſine ſcripto eccleſiæ ſuæ teſtimonio, quæ vetuſta eccleſiæ primitiuæ regula erat, renouata a ſynodo *Pariſienſi* ſecunda an. MDLXV. quæ ait: *Miniſtri moneantur, ne alius cuiusdam eccleſiæ membra ad cœnam dominicam* [o] *admittant, niſi idoneum teſtimonium ſuorum paſtorum & ſeniorum manibus ſcriptum exhibuerint, dummodo id haberi poſſit.* Et BEZA in eccleſia *Geneuenſi* eumdem ordinem ſeruari dicit, *niſi forte ſint ſatis aliunde noti, vel fidei ſuæ & ipſi priuatim apud paſtorem rationem reddant.* [p]

ALTERVM, quod in conſtitutione illius obſeruo, notatu eſt aliquanto dignius, quandoquidem exemplum eſt poteſtatis, quam eccleſia *Anglicana* ſibi nunquam potuit vindicare; nimirum, Quod nemo ex proteſtantibus inter illos fungi potuerit vllo ex iſtis officiis ciuilibus, quæ in edicto *Nannetenſi* nominatim enumerantur, niſi publicis eccleſiæ teſtimoniis eſſet commendatus. Synodus enim *Tonninienſis* decretum fecit, pœna excommunicationis non obedientibus conſtituta, huiuſmodi: *Statuit hic conuentus* [q], *eos, qui vrbium, quæ nobis fiduciæ data ſunt, gubernacula, aut officium conſiliarii in curiis mixtis ſibi acquirere ſtudent, aut alium dignitatis obtinent locum, qui nobili generis ortis ex illis, qui noſtram religionem profitentur, conferri ſolet; neque vero neceſſaria teſtimonia adferunt, prout epiſtola regia & reſcriptum pro gubernatoribus publicatum, nec non articuli, conſiliariis in ſupremis curiis ſpeciatim præſcripti, ea requirunt; declarandos eſſe vnionis eccleſiarum noſtrarum deſertores & omnibus cenſuris eccleſiaſticis perſequendos.*

RATIO & fundamentum huius canonis erat articulus quadrageſimus nonus ex iis, qui vocantur articuli ſecreti edicti *Nannetenſis;*

(o) Syn. Pariſ. II. cap. XI. artic. XXVI. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 69. n. III.)

(p) Bez. epiſt. XX. p. 140. (p. 229. vol. III. tractat. theolog. Geneu. MDLXXXII. fol.)

(q) Syn. Tonnin. cap. VIII. art. XI. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 15.)

netenſis; qui ait; *In officia vacantia, quæ illis, qui memoratæ religioni addicti ſunt, in decuria bipartitorum iudicum committuntur, homines idonei ſurrogentur; quos teſtimonium a ſynodo vel colloquio, ad quod pertinent, adſerre oportet, quod dictam religionem profiteantur & ſint viri honeſti.* [r]

Hoc ipſum manifeſto indicat, hominibus ad capeſſenda hæc officia ciuilia opus fuiſſe eccleſiæ teſtimonio; neque exiſtimandum eſt, ipſos teſtimonia ſua daturos fuiſſe vlli eorum, qui non eſſent de eccleſia *Gallica* aut diſceſſionem ab ea fecíſſent. Vnde liquet, quod non ſolum communionem occaſionalem interdixerint, ſed poteſtatem etiam habuerint illis, qui non eſſent religioni eorum addicti, denegandi priuilegium ciuilium officiorum; quæ nemo legitime obtinere poterat ſine eccleſiæ teſtimonio. Qua in re eccleſia *Gallica* aliquanto plus requiſiuit, quam nunc exigit *Anglicana.*

Si his omnibus non obſtantibus dixeris, homines non habere eaſdem rationes auerſandi conformitatem in eccleſia *Gallicana*, aut ab illa ſe ſeparandi, quas habeant in eccleſia *Anglicana:* Quamquam præcipuum robur huius excuſationis capite quarto huius libri iam contudi, dum ſubſcriptionem oſtendi multis in caſibus longe difficiliorem eſſe in eccleſia *Gallica* quam in *Anglica*; tamen vt adhuc apertius eam obteram, ad conſiderandas particulares obiectiones progredior, quæ aduerſus eccleſiam noſtram fiunt, reſpectu habito vel 1. ad articulos & homilias, vel 2. ad liturgiam, vel 3. ad ordinationes, regimen & canones illius; et oſtendam, omnes iſtas obiectiones dilui & res, aduerſus quas opponunt, facile defendi poſſe ex principiis & praxi eccleſiæ reformatæ *Galliæ.* Initium faciam ab iis, quæ aduerſus articulos & homilias obiiciunt, eaque libri ſequentis erunt argumentum.

(r) Vid. hic articul. in vol. I. ſynodici in Gallia Io. Quickii p. 93.

LIBER SECVNDVS,

OBIECTIONES CONTRA ARTICVLOS ET HOMILIAS ECCLESIAE ANGLICANAE CONSIDERATAE ET EX PRINCIPIIS AC PRAXI ECCLESIAE REFORMATAE GALLIAE CONFVTATAE.

CAPVT PRIMVM,

Probatos ſcriptores eccleſiæ *Gallicæ* admittere articulos eccleſiæ *Anglicæ* tanquam iure ſubſcribendos.

QVID intelligatur per ſubſcriptionem, eccleſiæ noſtræ articulis præſtandam, inter eos, qui illis ſubſcribunt, non omnino conuenit. Sunt, qui illos pro articulis pacis accipiunt, et per ſubſcriptionem nihil amplius intelligunt, quam hoc, Quod eos in tantum agnoſcant illisque ſeſe ſubiiciant, vt publice ab illis diſſentire, aut doctrinam vlli rei, quam contineant, contrariam tradere haud velint. Hoc iudicium videtur fuiſſe BRAMHALLI, FOWLERI & aliorum. Generatim autem ſubſcriptio ſenſu ſtrictiori accipitur; vt quæ includat noſtræ ipſorum opinionis declarationem, non nudam ſilentii promiſſionem: atque hæc potius videtur fuiſſe mens & intentio eccleſiæ. Iam vero in hoc ſenſu ſtrictiori THEODORVS BEZA in epiſtola ſua ad EDMONDVM GRINDALLVM epiſcopum *Londinenſem* fatetur, ex orthodoxis *Gallis*, qui confeſſioni *Anglicanæ* non minus quam ſuæ ipſorum ex animo ſubſcribere recuſaturus ſit, ſe noſſe neminem. Nam *Veſtras eccleſias*, inquit alicubi [a], *nobiſcum in omnibus doctrinæ capitibus conſentire arbitramur.* Et alio loco [b]: *Quod ad fidem ipſam ſiue doctrinam, iſtic publico conſenſu receptam regiaque auctoritate confirmatam, attinet, nullum eſſe arbitror eo-*

(a) Bez. epiſt. VIII.
(b) Bez. epiſt. LXIX.

rum,

rum, qui ſatis recte de his rebus ſentiunt, qui non eam vt veram ac certam amplectatur.

PETRVS MOLINAEVS in eamdem ſententiam loquitur in defenſione confeſſionis *Gallicæ* contra *Arnoldum* Ieſuitam. *Adverſarii noſtri*, inquit, [c] *cauſſantes, quod eccleſia Anglicana aliam, quam noſtra, habeat diſciplinam, noſtram religionem diuerſam eſſe dictitant. Experientia autem hanc accuſationem confutat; Nos enim cum Anglis in eccleſiis eorum conuenimus; participamus ſimul ſacram cœnam Domini; doctrina confeſſionis eorum cum doctrina noſtræ confeſſionis plane congruit.*

STEPHANVS LE MOYNE ait: *De iis, qui cum Roma nullam coniunctionem habent, per mihi mirum eſt, illos eo vſque aberrare, vt in eccleſia Anglicana ſalutem obtinere ſe non poſſe credant. Hoc ſane arguit, eos confeſſionem fidei non ſatis cognitam habere, quæ ab omnibus proteſtantibus mirabiliter approbata & omnino digna eſt, vt ab vniuerſis bonis chriſtianis laudetur. Nihil enim iſta confeſſione potuit fieri ſapientius, nec vmquam articuli fidei maiori & æquiori cum iudicio collecti ſunt, quam in hoc eximio ſcripto.* [d]

LIBRI SECVNDI
CAPVT SECVNDVM,

De particularibus exceptionibus aduerſus triginta nouem articulos, & conſenſu eccleſiæ *Gallicæ* in articulis controuerſis, tertio, quarto, octauo 'cet. vſque ad viceſimum.

RICHARDVS BAXTERVS in libro ſuo, quem inſcripſit, *Engliſh Nonconformity*, profitetur, ſe omnibus articulis doctrinalibus poſſe ſubſcribere tanquam ſe recte habentibus, ait autem, *Verba eorum in ſenſu obuio ſæpius obnoxia*

(c) Moulin. *Buckler of Faith* p. 343.

(d) Le Moyne epiſt. ad epiſc. Londinenſem in fine libri Eduard. Stillingfleeti, qui inſcribitur *The Unreaſonableneſs of Separation.* Verba eius gallice ſic habent: Pour ceux qui n' ont aucune liaiſon avec Rome, c' eſt une choſe bien ſinguliere de les voir paſſer juſqu' à cette extremité, que de croire que

eſſe exceptioni, & in articulis iſtis multa ineſſe, quæ viris bonis ſcrupulum mouere poſſint. Primum exemplum eius eſt, articulus tertius. [e] Dicit, *viros doctos dubitare de deſcenſu CHRISTI ad inferos.* Atqui tunc de ſymbolo apoſtolorum quoque dubitent, oportet: nam non minus articulus iſtius ſymboli eſt, quam confeſſionis *Anglicanæ.* Credo autem, ipſum dicere voluiſſe, Quod nonnulli dubitarint de explicatione huius doctrinæ de deſcenſu CHRISTI ad inferos. Id tamen nihil ad rem facit. Eccleſia enim nullam eius dat explicationem in illo articulo, ſed ait tantum, *CHRISTVM credendum eſſe ad inferos deſcendiſſe.* Iam ſi viri boni ſunt, qui hac de re dubitant, & eodem tempore ſymbolum apoſtolicum admittunt, ſcire geſtio raram illam diſtinguendi, qua pollent, facultatem, vbi nulla eſt differentia. Quod ſi vero de ſymbolo apoſtolorum dubitant æque ac de articulo eccleſiæ *Anglicæ*, quæſtio erit, An ſint viri boni? Eccleſia *Gallica* ſpeciatim nihil de hoc articulo in confeſſione ſua habet, admittit tamen articulum, quia ſingulos articulos ſymboli apoſtolici admittit, ex quibus hic vnus quidam eſt, vt adeo nulla ſit inter duas iſtas eccleſias de hoc capite differentia. Vtraque articulum, prout verba habent, agnoſcit, & eccleſia noſtra nullam illius expoſitionem dat, ſed hominibus æquam relinquit libertatem de eo ſobrie ſentiendi, quod verum rectumque ipſis videatur. Tantopere hallucinatus eſt BAXTERVS, quando viros doctos & bonos de deſcenſu CHRISTI ad inferos dubitare dixit! Res ſane ominoſa eſt, in prima exceptione tam præcipitanter agere. Videamus nunc, an in ſecunda fuerit felicior.

2. DEINDE ait, doctrinam articuli quarti, *Quod corpus CHRISTI in cælo carnem & oſſa habeat, pugnare cum duobus generalibus conciliis, Nicæno ſecundo & Conſtantinopolitano, ante*

dans l' Egliſe Anglicane on ne peût faire ſon ſalut. C' eſt n' avoir gueres de connoiſſance de la Confeſſion de foy, que tout le monde Proteſtant a ſi hautement approuvée, & qui merite en effect les louanges de tout ce qu' il y a de bons Chretiens. Car on ne pouvoit rien faire de plus ſage, que cette Confeſſion, & jamais les Articles de foy n' ont eté recueillis avec un diſcernement plus juſte & plus raiſonnable que dans cette excellente piece.

(e) Baxt, *Engl. Non:onf.* cap. XXIV.

illud

illud celebrato. [*f*] Quid vero hinc ſequitur? Vt viri boni de hoc articulo dubitent? Tum enim ex eadem ratione de articulo duodetriceſimo dubitauerint, qui transſubſtantiationem negat; nam doctrina contraria in duobus ad minimum eiuſmodi conciliis generalibus *Lateranenſi* & *Tridentino* ſtabilita eſt. Videmus, argumentum quodlibet contra articulos eccleſiæ militare debere, obtentu ſubleuandi homines ſcrupuloſos, etiamſi ſuperſtitioni papiſticæ ianuam aperiat. Enimuero ex eodem fundamento de *Gallicana* etiam confeſſione viris bonis illius iniici poteſt ſcrupulus & quædam dubitatio. Nam articulus decimus quintus dictæ confeſſionis, [*g*] *veritatem & proprietatem humanæ naturæ* Seruatoris noſtri, poſt adſumtionem illius in cælum, probat ex verbis apud *Lucam.* cap. XXIV, 39. *Spiritus carnem & oſſa non habet, vt habere me videtis.* Vnum idemque illis eſt, *non habere carnem & oſſa*, atque *non habere veram humanam naturam.* Vt adeo, ſi negamus, CHRISTVM habere carnem & oſſa in cælo, negare etiam poſſimus humanitatis illius veritatem [*h*]. Eccleſiæ autem *Gallicæ* numquam viſum eſt hiſce ſcrupuloſis hominibus tantopere indulgere, vt eorum in gratiam articulum illum, qui veritatem humanæ naturæ noſtri Seruatoris adſerit, expungeret.

(*f*) Artic. IV. conf. Anglic. in ſyntagm. confeſſ. p. 126. ita habet: Chriſtus vere a mortuis reſurrexit, ſuumque corpus *cum carne oſſibuſque omnibus* ad integritatem humanæ naturæ pertinentibus, recepit, cum quibus in cælum aſcendit ibique reſidet, quoad extremo die ad iudicandos homines reuerſurus ſit.

(*g*) Verba artic. XV. confeſſ. Gallic. in ſyntagm. confeſſionum p. 104. hæc ſunt: Credimus in vna eademque perſona, quæ eſt Ieſus Chriſtus, vere inſeparabiliter duas illas naturas ſic eſſe coniunctas, vt etiam ſint vnitæ: manente tamen vnaquaque illarum naturarum in ſua diſtincta proprietate, ita vt quemadmodum in iſta coniunctione diuina Verbi natura proprietates ſuas retinens, manſit increata, infinita & omnia replens: ſic etiam natura humana manſerit manſuraque ſit in æternum finita, ſuam illam naturalem formam, dimenſionem atque adeo *proprietatem* habens, cui nimirum *veritatem humanæ naturæ* non ademerint reſurrectio & glorificatio, ſiue adſumtio ad dexteram Patris. Itaque ſic Chriſtum conſideramus in ſua deitate, vt ipſum ſua humanitate non ſpoliemus, Matth. I, 23. Luc. I, 35. Io. II, 14. Luc. XXIV, 39. cetera.

(*h*) Vid. Caluin. admonit. vltim. ad Weſtphal. p. 714. Scriptura teſtatur, Chriſtum à reſurrectione corpus retinuiſſe, quod habuerat, neque naturam eius mutatam. &c.

3. ARTICVLVM octauum multis conformiſtis ſcrupulum dicit iniecisſe, qui clauſulam damnatoriam ſymboli *Athanaſiani* omnino recipi & credi [*i*] iubeat. Cuiuſmodi conformiſtæ illi ſint, equidem neſcio; oſtendi tamen alibi, clauſulam illam damnatoriam illis non minus iniecturam fuiſſe ſcrupulum in eccleſia *Gallicana*.

4. AIT, IEREMIAM TAYLORIVM, epiſcopum noſtratem, articulum nonum de peccato originali impugnaſſe. Sed vero ſic ipſum etiam dixero impugnaſſe articulum decimum & vndecimum confeſſionis *Gallicæ*. Priuati cuiusdam hominis opinio eccleſiæ ad abiiciendam doctrinam ſuam cauſſa nulla eſt. Si vero TAYLORIO iniuriam facit, rationem facti ſui reddet.

5. MVLTI dicti *Arminiani*, decimo articulo aduerſantur, qui dicunt, ſine gratia Dei præueniente ad pietatis opera facienda nihil nos valere [*k*]. Facete & vrbane agit BAXTERVS, quando *Arminianos* iſtis bonis viris accenſet, quorum ſcrupulos conſiderari oporteat. Enimuero nec conuentus theologorum, qui confeſſionem fidei compoſuerunt, ſupremæ curiæ patribus an. MDCXLVI exhibendam, nec eccleſia *Gallicana* vllam iſtiuſmodi ſcrupulorum rationem habuerunt. Iſti enim decreuerunt, *Quod homo per lapſum ſuum in ſtatum peccati omnes vires voluntatis ad quoduis ſpirituale bonum, quod ad ſalutem pertinet, prorſus perdiderit: Vt adeo tanquam naturalis homo ab iſto bono penitus auerſus & in peccatis mortuus, ſuis ipſius viribus ad ſe conuertendum aut hanc ad rem præparandum haud quidquam valeat* [*l*]. De eccleſia autem *Gallica* probaui antea in capite de ſubſcriptione, Quod omnes miniſtros ſuos non ſolum ad ſubſcribendum de-

(*i*) Artic. IIX. Conf. Anglic. in ſyntagm. confeſſ. p. 127. Symbola tria, Nicenum, Athanaſii & quod vulgo Apoſtolorum appellatur, omnino recipienda ſunt & credenda: nam firmiſſimis ſcripturarum teſtimoniis probari poſſunt.

(*k*) Artic. X. Conf. Anglic. ibid. p. 128. Ea eſt hominis poſt lapſum Adæ conditio, vt ſeſe naturalibus ſuis viribus & bonis operibus ad fidem & inuocationem Dei conuertere ac præparare non poſſit. Quare abſque gratia Dei, quæ per Chriſtum eſt, nos præueniente, vt velimus, & cooperante etiam volumus, ad pietatis opera facienda, quæ Deo grata ſunt & accepta, nihil valemus.

(*l*) Vid. *Advice of the Aſſembly of Div. to the Parl.* cap. IX. art. III.

cretis

cretis ſynodi *Dordracenæ* contra *Arminianos* ſed etiam ad eadem iureiurando amplectenda impulerit; et ferme centum canones in vna ſynodo fecerit, vt eadem capita contra illos vindicaret. Vnde igitur fit, vt hoc etiam eccleſiæ *Anglicanæ* ob defectum moderationis imputetur?

6. SED vero multi conformiſtæ contendunt aduerſus hæc verba articuli vndecimi, *Tantum propter meritum Domini ac Servatoris noſtri IESV CHRISTI per fidem non propter opera & merita noſtra iuſti coram Deo reputamur.* Non dubito, quin BAXTERVS erret in his hominibus eisque manifeſtam faciat iniuriam; numquam enim quiddam de vllis eiuſmodi conformiſtis inaudiui. Si qui vero tales fuerint, æque aduerſus doctrinam proteſtantium de iuſtificatione in omnibus reliquis eccleſiis contenderint, oportet; et ſpeciatim aduerſus articulum quemdam confeſſionis *Gallicanæ*, qui habet in hanc ſententiam [m]: *Credimus, totam noſtram iuſtitiam poſitam eſſe in peccatorum noſtrorum remiſſione, quæ ſit etiam, vt teſtatur Dauid, vnica noſtra felicitas. Itaque ceteras omnes rationes, quibus homines exiſtimant, ſe coram DEO poſſe iuſtificari, plane repudiamus: omnique virtutum & meritorum opinione abiecta, in ſola IESV CHRISTI obedientia prorſus acquieſcimus*, cetera.

QVOD ad rationem attinet, quam BAXTERVS adfert probaturus, conformiſtas huic articulo contradicere; quia dicant, dari ſubordinatam quamdam iuſtitiam, de qua loquuntur ſacræ ſcripturæ, IOANNES CALVINVS iam dudum probauit, eſſe errorem aut potius ſophiſma in argumentatione. Nam res ſubordinatæ non pugnant; quemadmodum bene argumentatur contra patres *Tridentinos*. *Libenter ſane confitemur*, inquit, *quotidiano bonorum operum profectu creſcere debere fideles: bonaque opera, quibus ornati ſunt a DEO, interdum iuſtitiæ titulo inſigniri. Verum, quum hæc tota operum dignatio non ex alio fonte manet, quam gratuitæ acceptionis: quam abſurdum foret, hanc ab illa*

(m) Artic. XVIII. conf. Gall. in ſyntagm. confeſſ. p. 104.

labe-

labefactari? Cur non reminiſcuntur, quod pueri in ſcholis didicerunt: non pugnare quod ſubordinatur? [*n*]

Si calvino res fuiſſet cum baxtero, ipſum vna cum patribus *Tridentinis* ad pueros in ſcholis remiſiſſet, vt didiciſſet, iuſtitiam ſubordinatam non contradicere confeſſioni noſtræ, quæ nos tantum propter meritum CHRISTI iuſtos reputari dicit.

7. Mvltos dicit exiſtimare, quod bona opera ex fide non neceſſario, vt articulus duodecimus [*o*] loquatur, ſed libere profluant. Si qui vero ſic exiſtimant, ignorantiam ſuam produnt & de verbis contendunt fruſtra. Nam vocabula *neceſſario* & *libere* non ſemper ſibi inuicem contradicunt: tametſi articulus viceſimus ſecundus confeſſionis *Gallicæ* [*p*] eadem verba habet.

8. At multi putant, meritum de congruo credi poſſe contra articulum decimum tertium [*q*], & *homines naturalibus ſeu antecedentibus operibus aptos fieri poſſe ad recipiendam gratiam: quod* henricvs hammondvs *in adnotationibus ſuis ſub nomine probitatis vrgere videtur?* An vero hammondvs vſpiam adſerit, homines mere naturalibus operibus, ſine vlla gratia factis, mereri gratiam? Num agnoſcit hoc meritum de congruo? Anne omnem probitatem gratiæ diuinæ ſemper adſcribit? Ipſa illa probitas, de qua loquitur, effectus gratiæ erat in proſelytis *iudaicis, Cornelio* & aliis religioſis hominibus, *qui Deum metuebant & iuſtitiam exercebant eique accepti erant*; Act. X, 35. Verum enim vero hammondi auctoritas ſiue iure ſiue iniuria, adhibenda

(*n*) Caluin. antidot. concil. Trident. ſeſſ. VI. (tom. VIII. opp. p. 245.)

(*o*) Artic. XII. conf. Anglic. in ſyntagm. conf. p. 128. Bona opera, quæ ſunt fructus fidei & iuſtificatos ſequuntur, quamquam peccata noſtra expiare & diuini iudicii ſeueritatem ferre non poſſunt, Deo tamen grata ſunt & accepta in Chriſto, atque ex vera & viua fide *neceſſario profluunt*, vt plane ex illis æque fides viua cognoſci poſſit atque arbor ex fructu iudicari.

(*p*) Artic. XXII. Conf. Gallic. ibid. p. 106. Tantum abeſt igitur, vt bene & ſancte viuendi ſtudium fides extinguat, vt etiam illud cieat & inflammet in nobis, vnde *bona opera neceſſario conſequuntur*.

(*q*) Artic. XIII. conf. Anglic. ibid. Opera, quæ fiunt ante gratiam Chriſti & Spiritus eius adflatum, cum ex fide Ieſu Chriſti non prodeant, minime Deo grata ſunt, neque *gratiam* (vt multi vocant) *de congruo merentur*. Immo quum non ſint facta, vt Deus illa fieri voluit & præcepit, peccati rationem habere non dubitamus.

erat ad tuendam cauſſam *Pelagianorum* & iſtorum bonorum virorum, qui de gratia DEI & hominis naturalibus viribus ad faciendum rectum bonumque ambigunt.

9. ITERVM ei res eſt cum HAMMONDO & diſcipulis eius, qui ſubſcripſerint articulo decimo quarto [r], et tamen *pro bonis operibus ſcripſerint ſuper diuina mandata, tanquam ex ſolo Dei conſilio, et voluntarie factis; quod hic articulus arrogantiam & impietatem vocet.* Quod hic articulus damnat, doctrina pontificia eſt de operibus ſupererogationis; hoc eſt eiuſmodi opera voluntaria, *quibus declarant homines, non tantum ſe Deo reddere, quæ tenentur, ſed plus in eius gratiam facere, quam debeant, quum aperte CHRISTVS dicat, Quum feceritis omnia, quæcumque præcepta ſunt vobis, dicite, ſerui inutiles ſumus.* Si HAMMONDVS vel vllus ex illius diſcipulis ſcripſit pro operibus ſupererogationis contra hunc articulum, non eſt quod eccleſiam moueant ſcrupuli illorum: Hæc enim doctrina omnium eccleſiarum proteſtantium eſt. Si autem BAXTERVS hoc eis iterum adſcribit falſo, ipſe ſolus rationem reddere neceſſe habet.

10. PORRO dicit, articulum decimum quintum [ſ] negari ab iis, qui infantes baptizatos ſine peccato exiſtiment. Num vero ſcrupulorum horum bonorum virorum ratio ita habenda eſt, vt eccleſiam oporteat abrogare hunc articulum, qui ſolius CHRISTI prærogatiuam adſerit contra pontificios, vt qui ſit vna ſola perſona in humana noſtra natura, quæ ſemper fuit ſine peccato? Hoc certe eſſet fateri, quod non ſolum *Maria* virgo nata ſit, ſed alii etiam infantes omnes naſcantur ſine peccato originali, et de articulo nono ac ſimul hoc decimo quinto derogare, more ac in-

(r) Artic. XIV. confeſſ. Anglic. in ſyntagm. confeſſ. p. 128. Opera, quæ ſupererogationis appellant, non poſſunt ſine arrogantia & impietate prædicari. Nam illis declarant homines, non tantum, *cetera vid. in textu.*

(ſ) Artic. XV. conf. Anglic. ibid. Chriſtus in noſtræ naturæ veritate per omnia ſimilis factus eſt nobis, excepto peccato, a quo prorſus erat immunis, tum in carne, tum in ſpiritu. Venit vt agnus abſque macula, qui mundi peccata per immolationem ſui ſemel factam tolleret, & peccatum (vt inquit Ioannes) in eo non erat: ſed nos reliqui etiam baptizati, & in Chriſto regenerati, in multis tamen offendimus omnes. *Et ſi dixerimus, quia peccatum non habemus, nos ipſos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt.*

ſtituto reliquarum proteſtantium eccleſiarum omnium doctrinæ prorſus contrario.

11. MVLTI defectionem negant a gratia data, contra articulum decimum ſextum? An vero vllus vnquam bonus chriſtianus defectionem a gratia eo ſenſu negauit, quo eam admittit articulus; hoc eſt, lapſum in peccatum mortale poſt baptiſmum? Audiamus ipſa verba articuli: *Non omne peccatum mortale, poſt baptiſmum voluntarie perpetratum, eſt peccatum in SPIRITVM SANCTVM & irremiſſibile. Proinde lapſis a baptiſmo in peccata locus pœnitentiæ non eſt negandus: poſt acceptum SPIRITVM SANCTVM poſſumus a gratia data recedere atque peccare: denuoque per gratiam Dei reſurgere ac reſipiſcere: ideoque illi damnandi ſunt, qui ſe, quamdiu hic viuant, amplius non poſſe peccare adfirmant, aut vere reſipiſcentibus veniæ locum denegant.* [t]. Heic *recedere a gratia data* explicatur per *labi in peccatum mortale a baptiſmo*, quod nemo vnquam negauit, exceptis *Cathariſtis* ſiue *Libertinis*, qui fœdiſſima vitia ſua poſt regenerationem peccata eſſe negant; ſi viri docti doctrinam eorum ex vero nobis depingunt. [u] An vero eccleſia recte faceret, ſi horum etiam hominum ſcrupulis faueret?

12. AIT, HAMMONDVM & ſectatores eius videri negare abſolutam electionem in articulo decimo ſeptimo [w] deſcriptam. Frigide hoc dicit, nec audet eis hoc libere & aperte tribuere. Tantum *videntur* negare. Sed vero BAXTERVS illos fortaſſis perperam intellexit, nec negarunt. Si vero id fecerunt, eccleſia nihilo magis neceſſe habet doctrinam ſuam in gratiam eorum mutare, quam eccleſiæ *Belgicæ* & *Gallicanæ* in gratiam *Arminiarum* in ſynodis *Dordracena* & *Carentonienſi* id fecerunt.

13. SVNT vero boni viri, qui ſeruari eos putant, qui ad lu-

(t) Artic. XVI. conf. Anglic. Vid. ſyntagm. confeſſ. p. 129.

(u) Caluin. cont. Libertin. cap. XVIII. tom. VIII. p. 389. a. tot. Io. Rainold. theſes de ſcriptura, th. I. n. IX. p. 69.

(w) Artic. XVII. conf. Anglic. Prædeſtinatio ad vitam eſt æternum Dei propoſitum, quo ante iacta mundi fundamenta ſuo conſilio, nobis quidem occulto, conſtanter decreuit, eos quos in Chriſto elegit ex hominum genere a maledicto & exitio liberare, atque (vt vaſa in honorem efficta) per Chriſtum ad æternam ſalutem adducere. cetera.

men naturæ viuunt; et tamen articulus duodeuiceſimus *anathema illis denuntiat*, *qui hoc dixerint.* Minus honeſte hunc articulum tractat BAXTERVS; cauſſam enim principalem omittit, ob quam anathema pronuntiatur, quæ eſt, Quod ſalus alia ratione, quam in nomine CHRISTI obtineri poſſit. Verba articuli hæc ſunt: *Sunt & illi anathematizandi*, *qui dicere audent*, *vnumquemque in lege aut ſecta*, *quam profitetur*, *eſſe ſeruandum*, *modo iuxta illam & lumen naturæ accurate vixerit*, *quum ſacræ litteræ tantum IESV CHRISTI nomen prædicent*, *in quo ſaluos fieri homines oporteat.* [x]

IAM vero aliud eſt dicere, vnumquemque in lege aut ſecta, quam profiteatur, eſſe ſeruandum, nulla nominis ſiue meriti CHRISTI habita ratione; aliud autem dicere, quosdam ſervari, qui ad lumen naturæ vixerunt; quando ii, qui hoc dicunt, eodem tempore adfirmant, non ſeruari eos virtute legis naturæ (licet illa vnica ſit lex, quam habeant, vt ſecundum eam ambulent) ſed nomine & merito CHRISTI, ſine quo nemo ſeruari poſſit. Alterum diſerte damnatur & anathematizatur in articulo; alterum autem ex quorumdam opinione non item, quia de morte & ſatisfactione CHRISTI nihil deroget, quippe qui ex infinita Dei miſericordia ſeruator quibusdam eſſe poſſit, qui nullam vmquam niſi implicitam notitiam illius habuerint. Altera quidem doctrina *Alcorani* eſt, ad ſubſeruiendum politicis imperii *Turcici* rationibus inuenta; altera doctrina a chriſtianis illuſtrioribus per omnia ſæcula, a IVSTINO MARTYRE ad HVLDERICVM ZWINGLIVM & ad reformationem vſque comprobata; et ab illis, qui eam amplexi ſunt, haud credita eſt præſenti articulo aduerſari; tametſi BAXTERVS eam illi omnino contrariam eſſe dictitet.

QVOMODOCVNQVE autem res ſe habet, certum eſt, eccleſiam *Anglicanam* non tueri aliam doctrinam, quam quæ in diuerſis articulis confeſſionis *Gallicanæ*, ſpeciatim in decimo tertio [y]

(x) Artic. XVIII. confeſſ. Anglic. in ſyntagm. confeſſ. p. 130.

(y) Artic. XIII. confeſſ. Gallic. ibid. p. 103. Credimus, quicquid ad ſalutem noſtram requiritur, nobis in *vno demum illo Ieſu Chriſto* offerri & communicari, et qui, quum nobis ſeruandis ſit datus, ſimul etiam ſit nobis factus ſapientia, iuſtitia, ſanctificatio & redemtio, adeo, vt quicumque ab eo declinat, miſericordiæ patris, id eſt vnico refugio noſtro renuntiet.

Digitized by Google

& decimo ſeptimo [z] traditur, vbi declaratur *vnico ſacrificio Chriſti nos eſſe Deo reconciliatos; nec vllo alio remedio quam morte ipſius a peccatis abſolui poſſe.* Quæ quum ita ſint, ſalus lege naturæ, excluſo nomine CHRISTI, obtineri non poteſt.

14. PROXIMAM exceptionem in gratiam iſtorum eccleſiæ ciuium facit, qui *deſcriptionem eccleſiæ viſibilis, in articulo vndeuiceſimo datam, non probent & eccleſiam Romanam in rebus fidei numquam erraſſe arbitrentur, quod contrarium ſit illis, quæ ibi adfirmentur.* Quænam vero eſt illa deſcriptio eccleſiæ viſibilis, quam illi improbant? Illane, Quod ſit [a] *cœtus fidelium, in quo verbum Dei purum prædicatur & ſacramenta, quoad ea, quæ neceſſario exiguntur, iuxta Chriſti inſtitutum recte adminiſtrantur?* An ſunt ex eccleſiæ membris, qui hanc improbant? Sunt, quia vtique in illa nulla habetur mentio epiſcoporum & regiminis eorum in eccleſia. An vero BAXTERVS facilius illam probaturus erat, ſi mentionem eorum haberet? Minime; ſed cauſſam agit iſtorum eccleſiæ membrorum, qui huic articulo ſubſcribere non poſſint, niſi contra ſuum ipſorum iudicium. Verum iſti eccleſiæ epiſcopalis ciues BAXTERO & aliis ſæpiſſime declararunt, non eſſe iudicio ſuo contrarium, huic articulo ſubſcribere. Nam in omnibus ſuis diſputationibus cum pontificiis non plures, quam has duas notas eccleſiæ requirunt. Statuunt cum IOANNE ANDREWS [b] epiſcopo noſtrate, *Quod licet regimen epiſcopale diuinæ inſtitutionis ſit, non tamen ita abſolute neceſſarium ſit, vt nulla eccleſia, nullum ſacramentum, ſalus nulla ſine eo eſſe poſſit. Cæcus eſt, qui non videt, multas eccleſias ſine illo florere; et mentem ferro duriorem gerat, oportet, qui ſalutem illis* denegat.

(z) Artic. XVII. eiusd. conf. p. 104. Credimus *eo vnico ſacrificio, quod Ieſus Chriſtus in cruce obtulit, nos eſſe Deo reconciliatos*, vt pro iuſtis reputemur coram ipſo, quoniam non poſſumus ipſi eſſe grati, neque adoptionis noſtræ fructu potiri, niſi quatenus peccata nobis ignoſcit. Itaque teſtamur, Ieſum Chriſtum eſſe integram & perfectam noſtram ablutionem, in cuius morte plenam ſatisfactionem nanciſcimur, qua liberemur ab omnibus peccatis, quorum rei ſumus, *& a quibus abſolui alio remedio non poſſumus.*

(a) Artic. XIX. confeſſ. Anglic. ibid. p. 130.

(b) Andrews reſp. ad epiſt. II. Molinæi inter opuſcula.

Digitized by Google

denegat. Poteſt deeſſe aliquid, quod iuris diuini eſt, in externo eccleſiæ regimine, et tamen ſalus inibi obtineri.

IAM vero hæc conditio eſt eccleſiæ *Gallicæ*, quam modo nominatus ANDREWS, et qui cum eo ſentiunt, concedunt habere omnes neceſſarias & eſſentiales notas veræ eccleſiæ, quamuis regimen epiſcopale in ea numquam inſtitutum ſit.

E contrario eccleſiæ *Gallicæ* argumenta epiſcopalibus theologis aduerſus BAXTERVM aliosque aduerſarios ſubminiſtrant. Dicunt enim, Quod, ſi regimen & poteſtas epiſcopalis regulariter inſtituta ſit in quadam eccleſia, homines adeo neceſſe habeant illi ſeſe ſubiicere, vt qui ſecus faciant, culpam excitati ſchiſmatis in eccleſia ſibi contrahant. Vt adeo licet regimen epiſcopale non ſit nota eſſentialis eccleſiæ, vbi haberi non poteſt; in tantum tamen neceſſarium ſit ad incolumitatem & decentiam alicuius eccleſiæ, vbi legitime inſtitutum eſt & haberi poteſt, vt ſchiſmaticum ſit commutationem vllam tentare aut turbas & lites hac de re concire. Quod ſi tantum concedatur theologis epiſcopalibus, neceſſe non habebunt regimen epiſcopale tamquam tertiam notam eccleſiæ articulo iſti inſerere: Tametſi boni *Browniſtæ* olim contenderunt, diſciplinam tertiam notam effici debuiſſe; cuius tam moleſte tulerunt defectum, vt eccleſiam *Anglicanam* ideo chriſtianorum cœtu excluſerint eiusque deſeruerint communionem. Et miror ſane, quod BAXTERVS de horum etiam hominum ſcrupulis mentionem facere prætermiſit, quos hoc loco conſiderari commodum fuiſſet.

VERVMENIMVERO oculus BAXTERI tantum intentus erat in ipſos eccleſiæ *Anglicanæ* ciues, quos repræſentare geſtiebat, tamquam huic articulo aduerſantes.. Hinc porro dicit, eorum quosdam negare, eccleſiam *Romanam* erraſſe in fide. Ego quidem de quibusdam eccleſiæ noſtræ membris audiui, quod pie ſenſerint, ſumma capita religionis chriſtianæ inter eccleſiæ *Romanenſis* corruptelas ſemper fuiſſe conſeruata; ſed de nullo vmquam inaudiui, qui vindicationem illius eatenus ſuſceperit, vt eam nullius erroris in rebus fidei ream eſſe dixerit. Quod ſi qui

iſtiusmodi homines BAXTERO noti fuiſſent, gratum feciſſet nobis, ſi eos indicaſſet. Fac autem, fuiſſe quosdam, diſſenſus eorum eccleſiæ argumento eſſe non poteſt ad mutandam doctrinam, quæ eadem eſt, quæ in omnibus eccleſiis reformatis defenditur. Interponam heic articulum quemdam confeſſionis *Gallicanæ* & lectori relinquam iudicandum, Annon ille multo aſperius eccleſiam *Romanenſem* ob errores ſuos tractet, quam quidem articulus noſtras. *Palam adfirmamus, vbi verbum Dei non recipitur, nec vlla eſt profeſſio obedientiæ, quæ illi debetur, nec vllus ſacramentorum vſus, ibi, proprie loquendo, non poſſe nos iudicare, vllam eſſe eccleſiam. Papiſticos igitur conuentus damnamus, quod pura Dei veritas ab illis exulet, in quibus etiam ſacramenta fidei corrupta ſunt, adulterata, falſificata, vel penitus etiam abolita, in quibus denique omnes ſuperſtitiones & idolomaniæ vigent. Ac proinde arbitramur, omnes eos, qui ſeſe eiuſmodi actionibus adiungunt et iis communicant, a CHRISTI corpore ſe ipſos ſeparare. Quia tamen in papatu exigua quædam eccleſiæ veſtigia, ac præſertim baptiſmi ſubſtantia remanſit, cuius etiam efficacia ab eo non pendet, a quo adminiſtratur, fatemur, illic baptizatos ſecundo baptiſmo non egere, quamuis propter admixtas corruptiones nemo baptizandos illic infantes offerre poſſit, quin ſe ipſum polluat.* [c]

IOANNES CALVINVS in eamdem ſententiam loquitur. *Sic papiſtis*, inquiens, *detrahimus eccleſiæ nomen, vt tamen illic quasdam manere reliquias eccleſiæ non negemus.* Quam ob cauſſam baptiſmum eorum efficaciam ſuam retinere exiſtimat, etiamſi ab idololatris adminiſtratus & multis ſuperſtitionis maculis pollutus ſit. [d]

(c) Artic. XXVIII. confeſſ. Gallic. in ſyntagm. confeſſ. p. 107.

(d) Caluin. epiſt. ad Zozimum p. 51. Et epiſt. ad Farell. p. 258.

LIBRI

Digitized by Google

LIBRI SECVNDI
CAPVT TERTIVM,
Poteſtatem eccleſiæ decernendi ritus & cærimonias, ſecundum viceſimum articulum, agnoſci ab eccleſia *Gallicana.*

VARIAE & multiplices ſunt obiectiones contra hanc articuli viceſimi [e] partem, *quod eccleſia poteſtatem habeat decernendi ritus & cærimonias.* 1. Nonnulli dicunt, omnes cærimonias relinquendas eſſe libertati chriſtianæ, adeoque eccleſiam non habere poteſtatem vllas præſcribendi. Ita miniſter *Scoticanus Iacobo* regi declarabat, *velle ſeſe conformare ad regia decreta, in rebus doctrinæ; quod autem ad res cærimoniæ attineat, eas vnicuique hominis libertati relinquendas eſſe* [f].

2. ALII vlterius progrediuntur, ex malo quodam principio ſtatuentes, eccleſiam non habere poteſtatem decernendi ritus ac cærimonias, quia nihil fieri oporteat in diuino cultu, de quo non habeamus diſertum Dei mandatum, quod conſilia noſtra ad eccleſiæ dirigat rationes. Quæ omnia tam abſurde dicuntur, vt BAXTERVS ipſe ea concoquere non potuerit: et fatendum omnino eſt, ipſum quam acerrime contra ea ſcripſiſſe. Neque tamen hunc articulum prorſus ſine cenſura prætermittere poteſt. Ait enim, *poteſtas eccleſiæ decernendi cærimonias, quum ſit in hoc articulo interminata, a bonis chriſtianis in dubium vocatur.* Verum iſti boni chriſtiani profecto non fuerunt ex diſcipulis CALVINI, nec diſciplina gubernati eccleſiæ *Gallicanæ*, quæ eamdem poteſtatem ſibi ipſi & reliquis eccleſiis omnibus vindicat, ſine vlla alia limitatione, quam quæ in articulo noſtro memoratur; hoc eſt, vt

(e) Artic. XX. eccleſ. Anglic. Eccleſiæ non licet quicquam inſtituere, quod verbo Dei aduerſetur, neque vnum ſcripturæ locum ſic exponere poteſt, vt alteri contradicat. Quare licet eccleſia ſit diuinorum librorum teſtis & conſeruatrix, attamen vt aduerſus eos nihil decernere, ita præter illos nihil credendum de neceſſitate ſalutis debet obtrudere.

(f) Vid. Roger. dilucidatio articulor. fid. eccleſ. Anglic. p. 104.

tales

Digitized by Google

tales cærimoniæ verbo Dei ne aduerſentur, nec hominibus de neceſſitate ſalutis obtrudantur. Mentem ſuam *Galli* hac de re ita declarant [g]: *Credimus expedire, vt qui electi ſunt eccleſiæ alicuius præfecti, inter ſe diſpiciant, qua ratione totum corpus commode regi poſſit. Ita tamen, vt ab eo, quod Dominus noſter IESVS CHRISTVS inſtituit, nuſquam deflectant. Hoc autem non impedit, quo minus quædam ſingulis locis peculiaria ſint inſtituta, prout commodum viſum fuerit.* Ita ſane vnaquæque eccleſia per ſe ipſa iudicare poteſt, tum quid expediat, tum quid cum inſtitutis CHRISTI conueniat.

PROXIME ſequens articulus [h] ait: *Excludimus humana omnia commenta & leges omnes, quæ cultus Dei prætextu adſtringendis conſcientiis inuehuntur, & eas tantum admittimus, quæ fouendæ concordiæ & vnicuique in obedientia debita retinendo ſubſeruiunt.* Hoc eſt, tales leges, quæ tantum fiunt ad bonum ordinem & vniformitatem ſeruandam, libenter admittunt. Id quod magis perſpicue declarant in alia confeſſione, quæ inter opera exſtat CALVINI: *Fatemur, tum omnes, tum etiam ſingulas eccleſias hoc ius habere, vt leges & ſtatuta ſibi condant, ad politiam communem inter ſuos conſtituendam, quum omnia in domo Dei rite & ordine fieri oporteat; eiuſmodi porro ſtatutis obedientiam deferendam eſſe, modo ne conſcientias adſtringant, neque ſuperſtitio illic adhibeatur: qui hoc detrectent, cerebroſi & peruicaces apud nos habentur.* [i]

PRAECLARE & copioſe hac de re CALVINVS differit in *inſtitutionibus* ſuis, quod longum eſſet heic recitare. Seligam modo pauca quædam loca, digna quæ præ aliis notentur [k]. *Si eccleſiæ incolumitati bene proſpectum volumus, diligenter omnino curandum eſt, quod Paulus iubet, vt decenter omnia & ſecundum ordinem fiant. At quum in hominum moribus tanta inſit diuerſitas, tanta in animis varietas, tanta in iudiciis ingeniiſque pugna: ne-*

(g) In artic. XXXII. confeſſ. Gallic. in ſyntagm. confeſſ. p. 108.
(h) Artic. XXXIII. ibid.
(i) Caluin. tom. VIII. opp. p. 95. a. edit. Amſtel. MDCLXVII.
(k) Caluin. inſtit. lib. IV. cap. X. n. 27.

que

Digitized by Google

que politia vlla ſatis firma eſt, niſi certis legibus conſtituta: nec ſine ſtata quadam forma ſeruari ritus quiſpiam poteſt. Huc ergo quæ conducunt leges, tantum abeſt, vt damnemus, vt his ablatis diſſolui ſuis neruis eccleſias totasque deformari ac diſſipari contendamus. Neque enim haberi poteſt, quod Paulus exigit, vt decenter omnia & ordine fiant, niſi additis obſeruationibus tanquam vinculis quibusdam, ordo ipſe & decorum conſiſtat. Id tantum ſemper in iſtis obſeruationibus excipiendum eſt, ne aut ad ſalutem credantur neceſſariæ, atque ita conſcientias religione obſtringant: aut ad DEI cultum conferantur, atque ita in illis reponatur pietas.

DEINDE exponit, quid per decorum & ordinem intelligat. *Decori quidem finis eſt, partim, vt dum adhibentur ritus, qui venerationem rebus ſacris concilient, talibus adminiculis ad pietatem excitemur, partim etiam vt modeſtia & grauitas, quæ in omnibus honeſtis actionibus ſpectari debet, illic maxime eluceat. In ordine hoc primum eſt, vt qui præſunt, regulam ac legem bene regendi nouerint: plebs vero, quæ regitur, ad obedientiam Dei rectamque diſciplinam adſueſiat. Deinde vt bene compoſito eccleſiæ ſtatu paci & tranquillitati conſulatur.* Diuerſa exempla in vtroque genere ſuppeditat, & tandem concludit his notatu dignis verbis: *Ita omnes eccleſiaſticas conſtitutiones, quas pro ſanctis & ſalutaribus recipimus, in duo capita referre licet: Alteræ enim ad ritus & cærimonias, alteræ ad diſciplinam & pacem reſpiciunt* [*l*].

NUM quid planius ad ſenſum articuli noſtri dici poteſt quam hoc? Si leges eccleſiaſticæ, de ritibus & cærimoniis factæ, ſanctæ & vtiles eſſe poſſunt, eccleſia ſine dubio poteſtatem habet eas ferendi.

PROXIME ſequenti paragrapho ſcrupulis reſpondet eorum, quos *nimis meticuloſos* vocat, qui cum *Flacianis* in *Germania* & *Browniſtis* noſtris in *Anglia* omnes leges, ritus & cærimonias eccleſiaſticas, tamquam mere humanas conſtitutiones, reiiciebant, quod non eſſent in verbo Dei ſpeciatim præſcriptæ. Hiſce ita reſpondet [*m*]: *Hic teſtari operæ pretium eſt, eas demum humanas*

(*l*) Ibid. num. 28. 29.
(*m*) Ibid. num. 30.

Digitized by Google

conſtitutiones me probare, quæ & Dei auctoritate fundatæ & ex ſcriptura deſumtæ adeoque prorſus diuinæ ſunt. Quod illuſtrat exemplo geniculationis ad ſollemnes precationes, per legem *Gallicam* & *Geneuenſem* præſcriptæ. *Quæritur*, inquit, *ſitne humana traditio, quam repudiare vel negligere cuiuis liceat. Dico, ſic eſſe humanam, vt ſimul ſit diuina; Dei eſt, quatenus pars eſt decori illius, cuius cura & obſeruatio nobis per apoſtolum commendatur: hominum autem; quatenus ſpecialiter deſignat, quod in genere fuerat indicatum magis quam expoſitum. Ab hoc vno exemplo æſtimare licet, quid de toto hoc genere ſit ſentiendum: nempe quia Dominus & totam veræ iuſtitiæ ſummam & omnes cultus numinis ſui partes, & quidquid ad ſalutem neceſſarium erat, ſacris ſuis oraculis, tum fideliter complexus eſt, tum perſpicue enarrauit: in his ſolus magiſter eſt audiendus. Quia autem in externa diſciplina & cærimoniis non voluit ſigillatim præſcribere, quid ſequi debeamus (quod iſtud pendere a temporum conditione prouideret, neque iudicaret, vnam ſæculis omnibus formam conuenire) confugere hic oportet ad generales, quas dedit, regulas, vt ad eas exigantur, quæcumque ad ordinem & decorum præcipi neceſſitas eccleſiæ poſtulabit.* Accurata hæc reſponſio eſt ex veris principiis ad eorum obiectiones, qui omnes cærimonias tanquam humanas inuentiones in cultu Dei damnant, quæ in ſacra ſcriptura non ſunt diſerte præſcriptæ. Facile eſſet, plura alia teſtimonia ex epiſtolis CALVINI, EX BEZA, SPANHEMIO, CHAMIERO AMYRALDO, RIVETO, TVRRENTINO aliisque ſubiungere: vti vero quædam ex illis iam ab aliis producta ſunt, ita auctoritates in materia tam plana cumulare neceſſe non habeo. Addo modo monitum, quod *Farello* dedit CALVINVS, & opto, vt omnes, ad quos pertinet, illud ſequantur. *De cærimoniis* [n] *effice apud fratres, ne eadem certent cum vicinis pertinacia. Ita fiet, vt omnia noſtra ſint, nos ab omnibus liberi, ſerui ſimus pacis & concordiæ.* Verba ſunt cedro digna, quorum ad præſcriptum ſi modo omnes homines ſe componere vellent, nulla nobis de cærimoniis in eccleſia foret controuerſia.

(n) Caluin. ep. V. ad Farell. p. 5.

Ast eheu conditionem mortalium! Formidabilibus argumentis aduerſus leges eccleſiaſticas de ritibus & cærimoniis tantopere perterrefacti ſunt, vt vix ſui compotes maneant, quando eas cum animis ſuis cogitant. Perſuaſerunt ſibi, eſſe vſurpationem dominii in conſcientias ſuas, violationem libertatis ſuæ chriſtianæ, additionem quarumdam rerum ad verbum Dei, inuentionem nouorum ſacramentorum & impoſitionem aliarum neceſſariarum conditionum ſalutis, præterquam quas CHRISTVS præſcripſerit. Ad quæ omnia licet ſatis fuerit reſpondere generatim, dicendo, Quod quidquid roboris in vlla harum obiectionum inſit, id non minus aduerſus eccleſiam *Gallicanam* quam noſtram valeat, cuius doctrinam eamdem eſſe oſtendi: tamen quum iſta argumenta ſint popularia & ſtrepitu ac terrore lucrentur, quod robore & viribus non poſſunt, diſtinctius ea conſiderabo & oſtendam, quid ad ſingula optimi eccleſiæ *Gallicanæ* ſcriptores reſponderint.

LIBRI SECVNDI

CAPVT QVARTVM,

Conſtitutionem rituum & cærimoniarum non eſſe vſurpationem dominii in hominum conſcientias nec diminutionem libertatis chriſtianæ.

FVNDAMENTVM huius obiectionis eſt tantum falſa, quam homines habent, notio libertatis conſcientiæ & libertatis chriſtianæ; quæ non ſita eſt in eo, quod quis liber ſit ab obediendo humanis legibus & decretis, ſiue eccleſiaſticis ſiue ciuilibus (illis enim obedire per conſcientiam debemus) ſed interna libertas animi eſt, quæ obſtringi non poteſt ad amplectendas vllas doctrinas vel leges tanquam ſimpliciter neceſſarias ad ſalutem, niſi quæ a ſolo Deo hunc in finem diſerte præſcribuntur. Nullus enim rex, nulla eccleſia nouos fidei articulos condere & nobis credendos præſcribere, vel leges ſub abſolutæ & immutabilis neceſſitatis opinione imponere poteſt, quaſi res mandatæ natura ſua non ſint mediæ ſeu indifferentes, ſed abſolute & vniuerſaliter neceſſariæ, ita, vt nulla humana poteſtas, quæcumque occaſio popoſcerit, eas

Digitized by Google

mutare poſſit. Hoc enim modo conſcientias ligare ſolius Dei eſt. Si autem iudicium noſtrum finitur eſſe liberum, quod ad rerum mediarum naturam, tunc non eſt vſurpatio dominii in conſcientias noſtras, nec libertatis noſtræ chriſtianæ diminutio, etiamſi in externo actu ex iuſtis rationibus per leges eccleſiaſticas vel ciuiles coërceantur. Caritas enim libertatem chriſtianam in quibusdam caſibus ſine vlla eius diminutione coërcet, atque idem leges iuſtæ auctoritatis facere poſſunt in caſibus aliis.

ITA has obiectiones diluunt [o] CALVINVS, RIVETVS [p] & SPANHEMIVS [q], quorum auctoritates fuſius exhibet IOANNES DVRELLVS. Ego teſtimonium BEZAE ſubiicio ex epiſtola eius ad eccleſias *Gallicas* in *Anglia*, vbi hæc eiusdem argumenti verba habet: *Quum iubeat Dei ſpiritus, vt & omni humanæ ordinationi (id eſt ordini politico, cuius cuſtos eſt magiſtratus) & præpoſitis pro animarum noſtrarum ſalute vigilantibus obediamus --conſequitur, eum abuti chriſtianæ libertatis beneficio, qui vel ſuis magiſtratibus vel præpoſitis ſuis ſponte non paret in Domino.* [r]

ITERVM poſt paullo [s]: *Coërcetur earum rerum mediarum vſus ex conſtitutione vel politica vel eccleſiaſtica. Etſi enim conſcientias proprie ſolus Deus ligat, tamen quatenus vel magiſtratus, qui DEI miniſter eſt, iudicat intereſſe reipublicæ, vt quippiam alioqui per ſe licitum non fiat: vel eccleſia ordinis & decori adeoque ædificationis rationem habens, leges aliquas de rebus mediis rite condit: eiuſmodi leges piis omnibus ſunt obſeruandæ, & eatenus conſcientias ligant, vt nemo ſciens & prudens rebellandi animo poſſit absque peccato vel facere, quæ ita prohibentur, vel omittere, quæ ſic præcipiuntur.*

NON exiſtimauit BEZAE, leges eccleſiaſticas de ritibus & cærimoniis hominum conſcientiis aduerſari, quando illis obediendum eſſe dicit propter conſcientiam. Ita quoque FRANCISCVS TVRRE-

(o) Caluin. inſtit. lib. IV. c. X. n. 31.
(p) Riuet. ſynopſ. purior. theol. diſput. XXXV. num. XXXIX.
(q) Spanh. theſ. de libertate chriſtiana.
(r) Bez. epiſt. XXIV. p. 151. (p. m. 233.)
(s) Ibid. p. 155. (p. m. 234.)

TINVS

Digitized by Google

TINVS, celeberrimus quondam profeſſor theologiæ *Geneuenſis*, illiusque epitomator LEONHARDVS RIISSENIVS docent, *Legibus humanis*, inquientes, *ſiue politicis*, *ſiue eccleſiaſticis debetur obedientia propter conſcientium, quæ iubet nos obtemperare Deo, magiſtratum & miniſterium inſtituenti. - - Licet paſtoribus non competat poteſtas νομοθετικὴ proprie dicta, ſeu ius condendarum legum, quæ conſcientiam obligent; habent tamen poteſtatem condendorum canonum & conſtitutionum eccleſiaſticarum ad εὐταξίαν & decorum, quæ verſantur non circa ipſam doctrinam fidei & cultus, ſed circa adiaphora & libera, vt ſunt tempus, locus, forma ac norma precum, concionum, adminiſtrationis ſacramentorum, ieiuniorum, eleemoſynarum &c.* [†]

OMNES iſti quidem dicunt, eiuſmodi canones non directe & proxime ligare conſcientiam, vti quidem lex diuina virtute internæ cuiuſdam propriæ poteſtatis obligat; ſed poteſtatem eorum obligantem eſſe ex mandato Dei, nos eis obedire iubentis propter conſcientiam. Verum hæc diſtinctio, prout ab illis explicatur contra pontificios, etſi perperam a nonnullis intellecta, id prorſus confirmat, quod adſerui, Quod non ſit contra conſcientiam & libertatem chriſtianam, obedire decretis eccleſiæ, dummodo nobis non imponantur tanquam immutabilia præcepta Dei aut præſcribantur in rebus, ad fidem & ipſam cultus diuini ſubſtantiam pertinentibus, quibus ſeſe immiſcendi non habent poteſtatem, ſed tantum in rebus mediis & ad circumſtantias religionis referendis.

LIBRI SECVNDI
CAPVT QVINTVM,
Decernere ritus & cærimonias, non eſſe addere aliquid verbo Dei.

HAEC obiectio ex eodem male intellecto principio, ex quo prior illa, profluit, nimirum, Quod ſcriptura non ſolum præſcripſerit, quæ ad eſſentiam, ſed quæ ad circumſtantias etiam cultus religioſi ſpectant, & quod non liceat vllos ritus

(†) Riiſſen. comp. Turretin. p. 228.

vllasue cæremonias adhibere, quæ in ſacris litteris non ſint diſerte præſcriptæ. Cuius principii abſurditas a viris doctis [u] ſatis exploſa eſt, qui oſtenderunt, fieri non poſſe, vt vllus omnino habeatur cultus religioſus, ſi hoc principium vbique admittatur. Quidquid heic demonſtrandum mihi ſumſi, hoc eſt, non eſſe eccleſiæ *Gallicanæ* doctrinam, Quod decernere ritus & cærimonias ſit addere aliquid verbo Dei. Sæpiſſime occaſionem habent *Galli* reformati hac de re diſſerendi in diſputationibus ſuis cum pontificiis, quos hoc argumento vrgent contra traditiones non ſcriptas; vt adeo in cognoſcenda eorum ſententia hac de re falli non poſſimus. DANIEL CHAMIERVS duo vel tria integra capita aduerſus ROBERTVM BELLARMINVM de hac ipſa materia habet, Quod non liceat verbo Dei quiddam addere: At vero ſe hoc tantum intelligere declarat in rebus fidei & morum ad ſalutem neceſſariis. *Si a ſcriptura*, inquit, *nihil detrahendum eidemque nihil eſt addendum, ergo ſcriptura omnia perfecte continet ad ſalutem neceſſaria.* [w]

NON dicit, quod ſcriptura omnes ritus & cærimonias contineat, quas adhibere liceat, & quod vllas alias adhibere ſit addere verbo Dei. Minime. Diſerte potius hoc vllo modo in quæſtione eſſe negat. Vnde quum HOSIVS contenderet, eccleſias reformatas non minus quam papicolas verbo Dei addere, eo quod diuerſos ritus & conſuetudines haberent, in ſacra ſcriptura non obuias; in hunc modum reſpondet [x]: *HOSIVS ſeſe oſtendit hominem harum controuerſiarum nondum capacem, quum diſcedit a dogmatis fidei ad diſciplinæ partes, quas ſemper catholici crediderunt eſſe liberæ obſeruationis.*

EXEMPLI loco morem inducit cantandi pſalmos *Dauidicos*, quo viri & mulieres promiſcue vtantur, quum in eccleſiam conueniant & quidem rythmis *Gallicis*. [y] *At hoc, inquiunt, non habetur in ſcriptura. Inepte. Quaſi vero ageretur de dogmate fidei, quod eſſe perpetuum oporteat: et non de decentia ordinis, quæ*

(u) *Dr.* Sherlock's *Defence of Dr. Stillingfleet* cap. II. p. 34. *Dr.* Whitby *Pret. Reconcil.* part. II.
(w) Cham. panſtrat. tom. I. de canone lib. VIII. cap. VI. n. I.
(x) Ibid. lib. IX. cap. XI. n. III.
(y) Ibid. num. V.

variari

variari poſſit, pro locis, temporibus, immo etiam perſonis. - - In ritibus conſultiſſimum eſt Auguſtini conſilium in epiſtola centeſima decima nona: "Vna in his ſaluberrima regula tenenda eſt, vt, quæ non "ſunt contra fidem, neque contra bonos mores, & habent aliquid ad "exhortationem vitæ melioris, vbicumque inſtitui videmus, vel inſti-"tuta cognoſcimus, non ſolum non improbemus, ſed etiam laudando & "imitando ſectemur, ſi aliquorum infirmitas non ita impedit, vt am-"plius detrimentum ſit." Hactenus CHAMIERVS.

Ex quibus manifeſtum eſt, crimen addendi aliquid verbo Dei non committi per nouorum rituum & cærimoniarum, in ſcripturis non præſcriptarum, inſtitutionem, ſed in nouorum dogmatum fidei & morum propoſitione, quæ Deus tanquam neceſſaria ad ſalutem non mandauit. Et ratio, quam de hac differentia reddit CHAMIERVS, ſolida & vera eſt. Quia hæc a Deo præciſe determinata, iſta non ita præſcripta, ſed libertati & ſapientiæ cuiusque eccleſiæ relicta ſunt, vt de illis, prout occaſio ferat, ſtatuat, ſecundum generalem illam regulam apoſtoli: *Fiant omnia decenter & ordine.*

D. ANDREAS RIVETVS quæſtionem circa addendas verbo Dei non ſcriptas traditiones plane eumdem in modum conſtituit. *Inter nos*, inquit [z], *non agitatur controuerſia de rebus, ad* εὐταξίαν *& ordinem conuentuum eccleſiaſticorum pertinentibus, quorum circumſtantias omnes fatemur in ſcripturis non haberi, ſed tantum regulas communes, ex quibus, qui præſunt, & quorum eſt ordinem in eccleſia ſeruare, poſſunt, adhibita inuocatione nominis Dei & circumſtantiarum conſideratione, conſtituere, quid ſit obſervandum & quouſque.* Hinc papiſtas dicit mutare ſtatum quæſtionis a rebus fidei ad res cærimoniæ, dum accuſent proteſtantes, quod non minus verbo Dei addant per cærimonias ſuas non ſcriptas, quam papiſtæ per traditiones ſuas non ſcriptas, in rebus fidei. Hoc iure ignorationem elenchi vocat.

IN eamdem ſententiam PETRVS MOLINAEVS in reſponſione ad PERRONIVM, aulæ *Romanæ* purpuratum, loquens de falſo credita poteſtate eccleſiæ adiiciendi ad ſcripturam, ait, *Non obſtante,*

(z) Riuet. exercit. XIII. in Geneſ. p. 71. (p. 57. edit. Roterod. MDCLI. fol.)

quod

quod ſint multa ad eccleſiaſticam politiam & externum ordinem pertinentia, quæ non reiicimus, etiamſi non ſint in ſcriptura; dummodo nihil contineant bonis moribus contrarium nec iuſto ſint numeroſiora, nec data tanquam neceſſaria ad ſalutem, nec doctrinæ fidei, in ſcripturis comprehenſæ, æquiparentur.

Sic iterum in libro inſcripto *Buckler of Faith*, ſeu defenſione confeſſionis *Gallicanæ* aduerſus exceptiones ARNOLDI Ieſuitæ. Quum dixiſſet ARNOLDVS, articulum quintum confeſſionis reiicere omnes obſeruationes & conſuetudines eccleſiæ ſub notione additionum ad verbum Dei; reſpondet, falſam hanc eſſe fidei ſuæ interpretationem. *Falſum eſt*, inquit, *nos omnes reiicere traditiones; nam præterquam quod ſcriptura ipſa ſit traditio, multa ſunt, quæ ad politiam eccleſiaſticam & externum ordinem ſpectant, quæ in ſcriptura non nominantur. Nos eas tantum traditiones reiicimus, quæ ſi reciperentur, conſequeretur, vt ſcriptura non omnes doctrinas ad ſalutem neceſſarias complectatur.* [b]

Haec adducta teſtimonia ſatis perſpicue nobis oſtendunt opinionem eccleſiæ *Gallicæ*, Quod per additiones ad verbum Dei non intelligat, vti quidem ii, qui ab eccleſia noſtra in *Anglia* diſſentiunt, leges vel traditiones eccleſiaſticas de indifferentibus ritibus & cærimoniis; ſed iſtiusmodi traditiones, quæ mortalibus alia fidei dogmata, alias vitæ regulas, tanquam neceſſario requiſitas a Deo in ordine ad ſalutem, obtrudunt.

Svbivngam tantummodo hiſce LVDOVICI le BLANC, viri candidi & accurate conſtituendi controuerſias inter proteſtantes & papiſtas peritiſſimi, teſtimonium. *Vt vitetur omnis ambiguitas*, inquit, [c] *nonnulli ex noſtris theologis vtuntur hac diſtinctione clariori & commodiori. Obſeruant enim, diſtinguendum eſſe inter ea, in quibus ſubſtantia eſt & quaſi corpus religionis chriſtianæ, et quæ ex vi diuinæ inſtitutionis neceſſaria ſunt, non tantum ad fidem, ſed etiam ad mores formandos, politiamque eccleſiæ continendam: et alia, quæ ſunt tantum huius ſubſtantiæ veluti appendices & corporis huius ornamenta, quæque nec ex na-*

(a) Molin. reſp. ad Perron. de nouit. papiſmi lib. I. cap. LI. p. 151.

(b) Molin. *Buckler of Faith* p. 42.

(c) Le Blanc theſ. de ſcript. æ plenitud. part. I. n. VI. VII. p. 56.

tura ſua, nec ex diuina inſtitutione neceſſaria ſunt, ſed indifferentia, ordiniſque tantum & decori gratia in vſum recepta: vt ſunt multæ diſciplinæ partes, variis canonibus ſancitæ, ritus etiam & cærimoniæ variæ tum vniuerſales, tum particulares obſeruationis liberæ quidem, ſed hactenus, vt nemo ſua priuata auctoritate illa poſſit aut debeat contemnere, reiicereue. Res prioris generis adſerimus ſacra ſcriptura contineri, non item alias iſtas, quæ ſunt ad eccleſiæ fidem, mores & diſciplinam veluti accidentaria. Multa enim, quæ pertinent ad varias diuini cultus & eccleſiaſticæ politiæ circumſtantias, fatemur non eſſe ſigillatim in ſcriptura tradita; ſed relicta prudentiæ præpoſitorum eccleſiæ ſub hoc generali præcepto, vt omnia fiant ordine & decenter in eccleſia Dei. Vnde patet, ab eccleſiæ Romanæ doctoribus fruſtra contra nos in hac controuerſia varias inſtantias peti a ritibus, ſtatutis & cærimoniis quibusdam, quæ in eccleſia antiqua ſiue iudaica ſiue chriſtiana olim obſeruatæ ſunt, et etiamnum apud nos ſeruantur tam in diuino cultu, quam in politia eccleſiaſtica, etiamſi nihil de iis in ſcriptura conſtitutum ſit.

LIBRI SECVNDI

CAPVT SEXTVM,

Eccleſiam *Gallicam* non reiicere cærimonias eo, quod ſint ſignificatiuæ, ſed eas tanto magis approbare ex hac ipſa ratione.

SVNT, qui eccleſiæ poteſtatem decernendi ritus & cærimonias concedunt, ſed reiiciunt indebitum huius poteſtatis vſum & exercitium, quo eam putant officii ſui limites tranſilire; 1. Dum præſcribat ritus ſignificatiuos ſeu ſymbolicos; 2. Dum eorum obſeruantiam faciat neceſſariam ad ſalutem; 3. Dum imponat illos cum offenſione eorum, qui ad eos ſe conformare non poſſint, adeoque ſchiſma & diſſidium inter ſuos efficiat. Licet vero iſtæ obiectiones non pertineant ad articulum viceſimum, qui eccleſiæ legitimam tantum poteſtatem decernendi ritus & cærimonias vendicat; quia tamen ſunt ex maxime vulgaribus popularibusque obiectionibus contra ritus, et nos iam in hoc argu-

Digitized by Google

mento verſamur, examinabo eas ad regulas & principia communiter recepta in eccleſia *Gallicana;* et eccleſiam *Anglicanam* oſtendam non eſſe adeo ſingularem in tuendis ritibus, nec adeo arrogantem, vti quidam falſo eam depingunt.

PRIMO, Nonnulli illam in eo accuſant, quod ritus inſtituat ſignificatiuos; ſed vero in hoc ipſo eam potius commendant. Et ſane obiectio maius pondus haberet, ſi aliter fieret. Quem enim in finem eccleſia aliqua inſtitueret ritus inutiles nihilque ſignificantes? Vbi vero damnum eſt, quoad nihil ſignificant niſi quod bonum & vtile eſt, et diuinum decet atque ornat cultum? CALVINO certe melius ſe probaturi erant; nam inter alia, quæ in licitis ritibus & cærimoniis requirit, hoc eſt, *vt modeſtiam noſtram & grauitatem in religioſis actionibus exprimant, vt venerationem rebus ſacris concilient, vt talibus adminiculis ad pietatem excitemur.* Quod profecto facere non poſſunt, niſi eos aliquid ſignificare concedamus. Præterea eamdem in rem hæc habet: *Illud nobis decorum erit, quod ita erit ad ſacrorum myſteriorum reuerentiam aptum, vt ſit idoneum ad pietatem exercitium, vel ſaltem quod ad ornatum faciat actioni congruentem: neque id ipſum ſine fructu, ſed vt fideles admoneat, quanta modeſtia, religione, obſeruantia ſacra tractare debeant.* [d]

AN vero hæc omnia fieri poſſunt per cærimonias nihil ſignificantes? Pergit ille: [e] *Vt pietatis exercitia ſint cærimoniæ, ad Chriſtum recta deducant, neceſſe eſt.* Vanæ autem & nihil ſignificantes cærimoniæ hoc facere nequaquam poſſunt. Significent ergo aliquid, oportet, ſi ad docendum aptæ ſint; et hominum animis quidpiam, quod bonum eſt, inſinuent, ſi exercitia ad pietatem ſint & deuotionis adminicula. Deuotio enim internus actus mentis eſt, nec per externas cærimonias excitari aliter poteſt, niſi quatenus aliquid ſymbolici habent, quod monere & excitare ſymbolo ſuo poſſit.

ALIO loco [f] cærimonias ſymbolicas diſertis verbis approbat. *Ne quis calumnietur*, inquit, *nos in rebus externis nimium eſſe moroſos - - hic teſtatum velim piis lectoribus, me non de cæri-*

(*d*) Caluin. inſtit. lib. IV. cap. X. n. XXVIII. XXIX.
(*e*) Caluin. ibid.
(*f*) Caluin. de reform. eccleſ. cap. XVI. p. 278

moniis

moniis litigare, quæ decoro tantum & ordini ſeruiunt: vel etiam ſymbola ſunt & incitamenta eius, quam Deo deferimus, reuerentiæ.

NON credidit ergo CALVINVS, eſſe hoc noua ſacramenta inſtituere, ſi eccleſia ritibus vtatur ſymbolicis, qui per abſtruſiorem ſignificationem ſuam hominum mentes ſpiritualis cuiusdam officii commoneant, et per externa ſigna mortales ad internam deuotionem inuitent. Si omnes iſtiuſmodi cærimoniæ noua ſacramenta eſſent, eccleſia *Gallicana*, CALVINI regulas hac iure ſequuta, non minus accuſari poſſet de factis nouis ſacramentis, quam alia vlla. Multiplices enim variæque cærimoniæ ſignificatiuæ in liturgia illius & diuini cultus formis reperiuntur. Paucas quasdam in exemplum proponam.

LIBER eorum, qui diſciplina [*g*] vocatur, præcipit, vt *omnes ſine vlla exceptione vlloue perſonarum diſcrimine, durantibus tam publicis quam priuatis precationibus, capita aperiant & ſubmittant genua, eam quidem ob cauſſam, vt his externis ſignis animi ſui ſubmiſſionem & reuerentiam, quam Deo deferant, teſtificentur.* An non hi ritus ſunt ſignificatiui, ſi externa ſigna ſunt, ad teſtificandam & ſignificandam humani animi ſubmiſſionem & deuotionem comparata? Aiunt, *contrariam conſuetudinem magnam arguere irreuerentiam & dare ſuſpicionem ſuperbiæ, atque offendere bonas mentes, ideoque eam reiiciunt.* Significantiam videmus aliam earum eſſe rationem. Nam vt alteram cærimoniam præſcribunt, eo quod reuerentiam & animi ſubmiſſionem ſignificet, ita prohibent alteram, quia irreuerentiam & ſuperbiam arguat aliorumque hominum impediat deuotionem.

IN forma ordinationis in eodem libro deſcripta quatuor cærimoniæ [*h*] ſignificatiuæ præcipiuntur. I. " Miniſter ordinans
" iubetur precari ſtando ſubter pulpitum. 2. Manus imponere
" capiti ordinandi. 3. Ordinandus in genua prouolui debet.
" 4. Finitis precibus, duos miniſtros, a colloquio vel ſynodo
" delegatos, nouo paſtori, præſente & ſpectante populo, dex-
" tram conſociationis dare oportet. Atque hæc forma vnani-
" miter obſeruanda dicitur in omnibus eccleſiis."

(*g*) Diſciplin. eccleſ. Gallic. cap. X. artic. I.

(*h*) Ibid. cap. I. artic. VIII.

Heic quidem nobis non commemorant, vt antea, quid iſtæ cærimoniæ ſignificent; verum ſingularum ſignificatio tam naturalis & obuia eſt, vt explicatione haud egeant. Miniſter, qui ordinat, precatur ſtans, ad ſignificandum, ſe agere in nomine Dei eiusque ex auctoritate. Manus imponit capiti ordinandi, ad ſignificandam ſpiritualium beneficiorum impertitionem. Ordinandus genua ſubmittit, ad ſignificandam animi ſui ſubmiſſionem. Vbi ordinatus eſt, miniſtri dextram conſociationis ei dant, ad ſignificandum, ſe eum agnoſcere laborum ſuorum ſocium & in opere Domini conſortem. Sunt hæ æque ſignificantes cærimoniæ atque vlla earum, quæ in eccleſia *Anglicana* adhibentur, vt geſtus flectendi genua ad recipiendam ſacram euchariſtiam, inclinandi corpus ad nomen IESV, ſignandi ſigno crucis in baptiſmo; et quidquid contra hoſce ritus ob ſignificantiam ſuam obiectum fuerit, non minus contra iſtos valebit. Quid? quod ipſe ſedendi geſtus ſit cærimonia ſignificatiua; cuius ſignificantiam certi homines, ſi lubet, pro argumento adhibere poſſunt ad probandum, hunc geſtum in celebratione euchariſtiæ eſſe omnium conuenientiſſimum, quia ſignificet requiem noſtram in CHRISTO! Sic DIDOCLAVIVS olim in *altari ſuo Damaſceno; Seſſio commendatur per ſignificationem myſterii; nimirum requiei noſtræ in CHRISTO.* Et auctores admonitionis ad patres ſupremæ curiæ regni eam dicunt denotare requiem & conſummationem cærimoniarum legis in CHRISTO [*i*].

Vix quiſpiam de hac ſignificatione diuinaturus fuiſſet, niſi hi rituum expoſitores eam nobis tradidiſſent. Vtcumque eſt, gaudemus & lætamur, non habere illum ritum in *Anglia* deteriorem aliquam ſignificationem. Nam in quibusdam regionibus ſignificationem habet omnino intolerabilem. *Ariani* in *Polonia* ſeſſione vtuntur, ad ſignificandam familiaritatem ſuam cum CHRISTO, creatura ſocia. Quam ob cauſſam a quatuor ſynodis generalibus *Lithuaniæ* & *Poloniæ*, nimirum a ſynodo *Sendomirienſi*, *Cracouienſi*, *Petricouienſi* & *Vladislauienſi* interdicta eſt, quod legi poteſt in *conſenſu Poloniæ* & *harmonia confeſſionum fidei.* Sæpius cogitaui, quod ſi non eſſet vlla ratio alia, cur

(*i*) Vid. hi auctores apud L'Eſtrange in libro *Alliance of divine offices.*

ſeſſio

ſeſſio haud debeat vſurpari, hæc vna ſola res vnumquemque ad eam improbandam ſatis poſſet impellere, quod nusquam adhibita fuerit tanquam neceſſarius geſtus, niſi ab his *Arianis*, qui primi ad exemplum Seruatoris noſtri prouocarunt. Etſi enim in eccleſia *Belgica* vſitata eſt ſeſſio, quæ IOANNE FORBESIO obſeruante [*k*], vna ſola eccleſia ex proteſtantibus eſt, quæ eam adhibet; non tamen ea vtitur, vt geſtu neceſſario ſed vt cærimonia ſacramenti libera, quæ vſurpari vel non vſurpari poſſit, prout eccleſiæ videatur expedire: neque enim *Belgæ* damnant quempiam, qui aliter faciat. Eccleſia etiam *Gallicana* tantum abeſt, vt ſeſſionem neceſſariam eſſe autumet, vt ſimpliciter prohibeat & contrarium geſtum requirat; quemadmodum oſtendam, vbi de hoc capite loquar ſeorſum. In præſenti tantum obſeruo, ſignificantiam cærimoniarum non eſſe idoneam cauſſam repudiandi eas, niſi quidpiam mali ſignificent; tum enim reiicienda ſunt. Ita eccleſiæ *Polonicæ* ſeſſionem ad menſam communionis reiiciunt ob cauſſam, quam modo memoraui. Si vero nihil ſignificant, niſi quod bonum rectumque ſit, et adiumenta ſunt ad excitandas mentes noſtras ad pietatem & deuotionem, tum ſignificantia eas commendat; et quisquis de illis hanc ob cauſſam contendit, eum ſe aduerſarium CALVINI & eccleſiæ *Gallicanæ* profiteri oportet. Vti BAXTERVS [*l*] reuera facit, quando in integro quodam capite id agit, vt crucem in baptiſmo humanum ſacramentum effici probet. 1. Quia externum ſignum gratiæ efficiatur. 2. Quia credatur ratio conferendi gratiam. 3. Quia ſit ſignum fœderale, 4. Et ſymbolum ſeu inſigne ordinis profeſſi. Præcipua horum pars falſa eſt accuſatio: quoad autem recte ſe habent, pariter contra CALVINVM & vniuerſam eccleſiam *Gallicanam* valebunt. 1. Falſum eſt, quod viſibile ſignum gratiæ efficiatur. 2. Falſum eſt, quod efficiatur fœderale ſignum dedicandi ſe Deo: nam ſignum tantummodo eſt, quo hominibus declaratur, baptizatum recipi in eccleſiam & ex virtute baptiſmi ſui oportere viuere tamquam membrum CHRISTI. Quando-

(*k*) Forbeſ. irenic. lib. II. c. XVI. Quamuis in Belgio quidam ſedeant, non tamen ſeſſionem in hac celebratione iudicant eſſe neceſſariam, ſed ea vtuntur vt cærimonia quadam libera.

(*l*) Baxt. *Engl. Nonconformity* cap. XII.

quidem hoc nihil aliud eſt, quam quod in omnibus fit ſocietatibus, vt in illas cooptentur membra, adhibitis quibuſdam ſollemnibus admiſſionis ritibus, in ſignum, quod eos pro membris ſocietatis reputent; quemadmodum rem explicat EDVARDVS STILLINGFLEETVS. [m] 3. Falſum eſt, quod credatur ratio conferendi hominibus gratiam, niſi probare poſſit, eccleſiam applicare per eam merita CHRISTI, ſicut per alia facit ſacramenta. Quatenus autem dicitur eſſe ſymbolum ſeu inſigne profeſſionis noſtræ, quo admiſſio noſtri in eccleſiam crucifixi cuiusdam domini & propoſitum noſtrum in ea profeſſione perſeuerandi ſignificatur; nihilo plus noxæ in ea ineſt, quam in vlla alia cærimonia, quæ noſtrum præſentem ſtatum, voluntatem & intentionem in ea perſiſtendi ſignificat. Conſurrectio ad ſymbolum fidei non minus nouum ſacramentum erit, quam ſignum crucis, ſi hæc vera regula eſſet iudicandi, quid ſit ſacramentum.

VERVM BAXTERVS contendit, crucem eſſe ſacramentum, quia præfatio, libro publicarum precationum præfixa, de cærimoniis dicat, [n] *Eccleſiam retinere illas tantum cærimonias, quæ faciant ad decorum, bonum ordinem, diſciplinam, et quæ aptæ ſint ad excitandam ſtupidam hominis mentem ad recordationem officii ſui erga Deum notabili quadam & ſpirituali ſignificatione* (ita legit BAXTERVS pro *ſpeciali* ſignificatione) *qua ædificetur.* Hinc concludit, Quod *crux ſit ſacramentum, quia ſignificet CHRISTVM crucifixum cum beneficiis crucis eius; et gratiam ædificationis, dum ſtupidas mentes noſtras morali rei ratione excitet & ad conſtantiam in profeſſione CHRISTI compellat.*

ITA vero omnes ſignificantes & ædificantes cærimoniæ, non minus quam crux, noua ſacramenta ſint, oportet, maxime ſi ad ſtupidas noſtras mentes ad noſtri erga Deum officii recordationem notabili quadam & ſpeciali ſignificatione excitandas aptæ ſint. Ritus item aperiendi caput & ſubmittendi genua ad preces, in eccleſia *Gallica* vſitatus, ſacramentum erit æque ac vlla cærimonia alia. Spero autem, negaturum eſſe neminem, quod ſint ſpecialis quædam ſignificatio internæ reuerentiæ & humilitatis, et quod ad ſtupidas mentes noſtras ad horum officiorum recorda-

(m) Stillingfl. *Unreaſonabl. of Separation* p. 350.
(n) Preface of the Common Prayer-Book, about Ceremonies.

cordationem excitandas aliquid valeant. Ita regulæ CALVINI omnes cærimonias in ſacramenta conuertent, quia cærimonias cupit eſſe incitamenta eius, quam Deo deferimus, reuerentiæ & idonea ad pietatem exercitia; tales, quæ ad CHRISTVM recta nos deducant, quæ venerationem rebus ſacris in animis noſtris concilient & ſint adminicula, quibus ad pietatem excitemur, quæ nos admoneant, quanta cum modeſtia, grauitate & obſeruantia religioſas actiones tractare debeamus. Hoc ex ſtilo eccleſiæ eſt ſtupidas mentes noſtras ſignificantibus cærimoniis excitare: at verò ex BAXTERI notione eſt noua ſacramenta facere.

QVASI vero nihil nos de noſtro officio admonere poſſit, quin ſtatim fiat ſacramentum; quum tamen vix quidquam ſit in mundo, quod nobis bonas quaſdam cogitationes via quadam ordinaria ſuggerere et in nos operari non poſſit, perinde atque ea, quæ oculis & mentibus noſtris externe obiiciuntur; aut verba commode dicta, et opportune data monita: quæ tamen noua theologia foret vocare ſacramenta, licet forte eorum quædam id nominis rectius gerere poſſent, quam ſignum crucis, aut vllæ aliæ ſignificatiuæ cærimoniæ eccleſiæ, quas hoc nomine accuſat BAXTERVS. Nihil eſſe poteſt ſacramentum, niſi quod ad ſupernaturalem gratiam via quadam extraordinaria conferendam inſtitutum ſit. Probet iam, quicumque poteſt, eccleſiam vllas cærimonias hunc in finem inſtituiſſe, et fatebor, eam crimine vſurpatæ auctoritatis Dei ſuo merito accuſari: Sin autem oſtendi nequit, eam ritus & cærimonias inſtituiſſe, vt ſignificarent, aut ſignificantia ſua producerent vllos alios quam communes & ordinarios effectus in mentibus noſtris, et via quidem ordinaria & naturali; tales videlicet, quos externa obiecta, decentes circumſtantiæ actionis (quæ ad pietatem adminicula eſſe poſſunt) communiter producunt: homines male agunt, quod mentes ſimpliciores ſauciant & terrent, dum efficiunt, vt tam falſæ criminationi in eccleſiam fidem habeant; quæ res non ſolum ad detrimentum veritatis & pacis apud nos, ſed ad offenſionem etiam ſpectat omnium eccleſiarum reformatarum, et ſpecialius eccleſiæ *Gallicanæ*, cuius principia & conſuetudines oſtendi eaſdem eſſe, quæ ſunt principia & conſuetudines eccleſiæ *Anglicanæ*, & conſequenter eidem criminationi obnoxias.

PAVLLO

Digitized by Google

Pavllo longius huic argumento dilucidando & vindicando immoratus ſum, quia criminatio in eccleſiam tam inuidioſa eſt et aduerſarii tam confidenter eam factitant.

LIBRI SECVNDI
CAPVT SEPTIMVM,
Eccleſiam *Gallicanam* ritus & cærimonias ſuas æque neceſſarias facere atque eas facit eccleſia *Anglicana.*

PROXIMA criminatio in eccleſiam noſtram eſt, Quod enormi quadam poteſtate vtatur in ritibus & cærimoniis, quæ res mediæ ſint, efficiendis neceſſariis; quod ſit mutare earum naturam & facere nouas conditiones communionis & æternæ ſalutis. Ad quæ reſpondeo, criminationem in omni ſua parte eſſe falſam. Eccleſia non mutat rerum mediarum naturam, nec eas proprie facit conditiones communionis, vel conditiones ſalutis. Primo, Non facit mutationem in rerum mediarum natura, ſed tantum coërcet earum vſum in externo actu, haud vllam eis imponens neceſſitatem doctrinalem, quæ vna ſola res eſt, quæ earum naturam poteſt mutare. Non dicit, eas eſſe abſolute neceſſarias atque natura ſua immutabiles, nec eas imponit vt neceſſarias omnibus temporibus & locis, nec vllam aliam eccleſiam, præter ſua ipſius membra, ad accipiendas illas pro particularibus mandatis Dei, quæ nemo poſſit mutare, adigit; ſed quidquid exigit, conformitas eſt in actu externo, pacis & vnionis, decori & ordinis ſeruandi cauſſa. Hæc declaratio ab ipſa eccleſia facta legitur in præfatione libri communium precum de cærimoniis. *Hæ cærimoniæ, quæ ſuperſunt, diſciplinæ & ordinis ergo retinentur, quæ ex idoneis rationibus variari poſſunt & mutari, adeoque legi Dei non ſunt æquiparandæ. - - Quæ dum facimus, non damnamus alias nationes, nec quicquam præſcribimus niſi ſoli populo noſtro. Decere enim exiſtimamus, vnamquamque regionem iis vti cærimoniis, quas ad prouehendum Dei honorem ac gloriam*

Digitized by Google

riam omnium optime facere iudicet. [o] Hæc ſane vera omnium eccleſiarum chriſtianarum libertas eſt, conſtituere, quas cærimonias indifferentes membris ſuis vtiles fore arbitrentur. Non eſt autem vlla chriſtianæ libertatis pars, quæ ad particularia alicuius eccleſiæ membra ſpectet, communitatis ſuæ leges, ad ante memoratas regulas de rebus indifferentibus factas, contemnere ac pro nihilo ducere. Nam res natura ſua indifferentes manent. Et tamen eas obſeruari oportet. Neque vero abſurdum eſt dicere, res manere natura ſua indifferentes & liberas, etiamſi externæ obedientiæ neceſſitas nobis imponatur, niſi omnium eccleſiarum fraudetur ſapientia. LVDOVICVS LE BLANC [p] omnium eccleſiarum *Gallicarum* nomine loquitur, quando, *Sunt multæ diſciplinæ partes*, inquit, *variis canonibus ſancitæ, ritus etiam & cærimoniæ variæ, tum vniuerſales, tum particulares, obſeruationis liberæ quidem, ſed hactenus, vt nemo ſua priuata auctoritate illas poſſit aut debeat contemnere reiicereue.* Præcipi igitur poſſunt & tamen manere indifferentes ac liberæ, ſecundum veram notionem rerum indifferentium, quam ibi dat, nimirum Quod, *quæ nec ex natura ſua nec ex inſtitutione diuina neceſſaria ſunt, indifferentia ſint.*

ITA ergo eccleſiæ noſtræ cærimoniæ indifferentes ſunt & liberæ, etiam poſtquam ſunt imperatæ. Numquam enim dicuntur vel ex ſua natura vel ex diuina inſtitutione neceſſariæ: ſed tantum neceſſariæ eatenus, vt ordinis cauſſa obſeruentur. Et vbi hæc diſputata fuerint quam longiſſime, eamdem hanc rationem eccleſiæ *Gallicæ* & ceterarum omnium, quæ de rebus mediis ſeu indifferentibus agunt & loquuntur ſagaciter, eſſe apparet.

ENIMVERO eccleſia *Anglicana* ritus & cærimonias facit neceſſarias conditiones communionis eccleſiaſticæ, adeoque neceſſarias conditiones æternæ ſalutis? Heic iterum rogo: Num eccleſia ex ritibus ſuis peculiaribus vllos tam neceſſariæ obſeruationis facit per doctrinalem quamdam neceſſitatem, vt dicat, Niſi hoſce ritus peculiares obſeruaueritis, non poteſtis ſeruari? Num dicit, Niſi quis cruce ſignetur in baptiſmo, baptiſmus illius non eſt

(o) Preface of the Common-Prayer Book, about Ceremonies.
(p) Le Blanc theſ. de ſcript. plenitud. part. I. n. VI. p. 56.

validus, vt eum membrum CHRISTI & hæredem ſalutis efficiat? Niſi quis recipiat euchariſtiam ſubmiſſis genibus, non poteſt particeps fieri corporis & ſanguinis CHRISTI? Minime. Iniungit tamen haſce cærimonias, nec quiſquam more vſitato ſacramentum ſine illis poteſt accipere? Num hocautem eas efficit nouas conditiones communionis ſalutis? Si dixeris efficere, tunc eccleſia *Gallica* & omnes eccleſiæ in orbe terrarum, immo ipſimet aduerſarii accuſari poterunt, quod nouas conditiones ſalutis faciant. Planum aliquem caſum ponam, quem ad omnes eccleſias puto pertinere. Finge, quempiam cupere admitti ad baptiſmum, vel ad communionem huius illiusue eccleſiæ; nonne neceſſe habet ad peculiares iſtius eccleſiæ conſuetudines ſeſe accommodare quod ad tempus, quando, & ad locum, vbi hæc ſacramenta adminiſtranda ſunt? Ad ædem ſacram, non ad riuum quemdam vel ſtagnum conferre ſe debet, vt baptizetur; congregationi in inferiore ædis parte ſe iungere, non in ſuperiorem quemdam locum adſcendere debet, & mane quidem ſtata hora, ſi euchariſtiam cum reliquis velit accipere. Iam poſito, eſſe aliquem adeo vel infirmum vel peruerſum, vt cum eccleſia communicare recuſet, eo quod hoc peculiare tempus, hunc peculiarem locum adminiſtrandis ſacramentis præſcripſerit (quæ ex omnium confeſſione circumſtantiæ ſunt per ſe indifferentes) & dicat, CHRISTVM non inſtituiſſe eiuſmodi conditiones communionis, ſed omnia tempora & loca iuſſiſſe eſſe indifferentia; adeoque ſe cum illis communicare haud poſſe, niſi libertatem ipſi concedant id faciendi, vbi & quando ipſe voluerit. Num hoc iuſtam ei cauſſam criminandi eccleſiam idoneumque argumentum daret ad probandum, eam alias neceſſarias conditiones communionis addere, quia haſce particulares circumſtantias temporis & loci præſcribat, quæ ex ſua natura ſint indifferentes? Neminem cenſeo, niſi delirum aut fanaticum hominem, ſic cogitaturum. Et hæc tamen criminatio eſt, qua in eccleſiam *Anglicanam* vtuntur aduerſarii, quia indifferentes quasdam circumſtantias, ad ſacramentorum adminiſtrationem ſpectantes, inſtituit. Accuſatio eſt, quæ in eos reſilit, qui eam factitant. Et omnes eccleſias proteſtantes conſauciat, maxime vero *Gallicanam*; id quod diſtinctius oſtendendi locus erit, quando de baptiſmo & de com-

communione cœnæ dominicæ agam; vbi planum faciam, quod diuerſas indifferentes circumſtantias, ritus & cærimonias obſeruari iubeat, neque tamen iſti criminationi ſe credat obnoxiam, quod nouas conditiones communionis faciat. Quidquid hoc loco adhuc dicturus ſum, eo ſolum valet, vt generatim ex vero tamen notem, quid ſit nouas communionis conditiones facere; quod quum non attendatur, vnica huius obiectionis ratio videtur eſſe. Eccleſia igitur quædam rea eſt nouarum conditionum communionis, ſi quid requirat tamquam neceſſariam conditionem, quod requirendi auctoritatem ei non dedit CHRISTVS. Atque hoc fieri poteſt. 1. Si nouum quemdam fidei articulum credendum offerat. Vel 2. vitioſam quamdam conſuetudinem, tamquam conditionem communionis. Vel 3. Si quem ritum præſcribat tamquam ex natura ſua ſimpliciter neceſſarium, qui indifferens eſt, & reliquos omnes tanquam vitioſos damnet. Hoc enim revera eſt corrigere leges CHRISTI & mutare rerum indifferentium naturam; quod nulla eccleſia faciendi habet poteſtatem. Neque 4. ei licet cærimonias ſuas aliis eccleſiis imponere aut communionem cum illis repudiare, quæ eas recuſant recipere. Nam omnes eccleſiæ libertate gaudent ritus ſibi ipſis præſcribendi, & ſi qua eccleſia aliis præſcribere audet, extra cancellos poteſtatis ſuæ egreditur nouasque facit communionis conditiones. Aliter autem res ſe habet, ſi eccleſia ritus & cærimonias tantum ſuæ ipſius communionis membris præſcribit; tum enim nihil facit, niſi quod faciendi CHRISTVS ei poteſtatem dedit. Vnde particulares temporis, loci, veſtimenti, geſtus, methodi, formæ aliarumque eiuſmodi rerum circumſtantias, ordinis & decori, pacis & vnionis cauſſa præſcribere, non poteſt eſſe nouas conditiones communionis facere: quia generale mandatum a CHRISTO habet prouidendi, vt omnia decenter & ordine fiant in membrorum ſuorum commodum atque ædificationem. Sane proprie loquendo tantum abeſt, vt eiuſmodi præſcriptæ circumſtantiæ ſint nouæ conditiones communionis, vt ſtricte ſumtæ vix aut ne vix quidem conditiones communionis ſint; niſi quis omnes ordines & regulas regiminis & diſciplinæ eccleſiaſticæ conditiones communionis vocare velit; quia varias particulares circumſtantias, vt tempus, locum, geſtum & id genus res alias, in ſacramen-

torum adminiſtratione præſcribunt, quas CHRISTVS non præſcripſit, arbitrio eccleſiæ permiſſas. An vero eccleſia *Anglicana* ſola rea eſt, reliquis eccleſiis omnibus idem impune facientibus?

Si dixeris, eccleſiam *Anglicanam* nolle admittere quempiam in ſuam communionem, qui ad regulas ipſius ſe totum fingere & accommodare recuſet: Reſpondeo, 1. Non omnino rem ſic ſe habere; multos enim admittit, qui non in omnibus ad regulas ipſius ſeſe accommodant. 2. Sæpius eccleſia communionem ſuam non denegat hominibus, ſed hi eam ipſi repudiant. Si enim homines tempore & loco, diuino cultui conſtituto, ad eccleſiam ſe conferre nolunt, communionem cum illa habere nequeunt; hoc autem non eccleſiæ ſed eorum culpa fit, qui recuſant ad neceſſarias eius ſeſe conformare rationes, quas non facit conditiones communionis, ſed tantum regulas diſciplinæ ad ſeruandam in religioſis conuentibus vnitatem & vitandam confuſionem. 3. In illis caſibus, vbi eccleſia expedire credit, communionem illis denegare, qui regulis ipſius morem gerere nolunt, e. g. illis, qui in baptiſmo ſignum crucis recuſant vel euchariſtiam flexis genibus, aut a miniſtro, qui amiculo lineo indutus eſt vel communes precationes legit, recipere nolunt; vel dicendum erit, eccleſiam non habere poteſtatem præſcribendi tales regulas; vel ſi eas præſcribendi poteſtatem habeat, poteſtatem etiam habere prouidendi, vt cuſtodiantur & obſeruentur, aptas pœnas illis infligendo, qui eas contemnunt Neque tamen iſtæ regulæ, proprie loquendo, ſunt conditiones communionis. Nam vt ſcriptor quidam inſigni præditus iudicio [q] recte obſeruat, *Duæ ſunt diſtinctæ rationes, ob quas eccleſia quædam communionem ſuam alicui denegare poteſt; vel quia conditiones communionis reſpuit, vel quia legibus & regulis circa cultum diuinum ne ſe ſubiiciat, recuſat. Quocirca ridiculum eſt dicere, eccleſiam omne id facere conditionem communionis ſuæ, cuius ob repudiationem membris ſuis communionem denegat. Poſſumus eas, ſi placet, vocare conditiones particularis communionis ſuæ, ſed in hoc haud grauiorem culpam ſibi eccleſia contrahit, quod tales facit conditiones communionis, quam quum*

(q) Rich. Sherlock's *Vindication* of the *Rights of the Eccleſiaſtical Authority* p. 115.

facit

Digitized by Google

facit leges in regimine & diſciplina obſeruandas; iſtæ enim conditiones haud quidquam aliud ſunt. Eædem conditiones ſunt, quæ in eccleſia *Gallica* per multos canones in libro diſciplinæ & ſynodis eius requiruntur; qua de re poſtea loco ſuo dicentur plura.

LIBRI SECVNDI

CAPVT OCTAVVM,

Eccleſiam *Gallicam* non exiſtimare, vniuſmodi rituum ac cærimoniarum æquabiliter obſeruandarum impoſitionem cauſſam eſſe ſchiſmatis; nec leges ſuas abrogare aut quempiam illis eximere, quia nonnulli iisdem offendantur.

VLTIMA obiectio contra priuilegium inſtituendi ritus & cærimonias, quod ſibi vendicat eccleſia, ab illis formatur, qui de damnis ex impoſitione rituum oriundis multa verba faciunt, quam cauſſam dicunt eſſe ſchiſmatis & diſſidiorum in eccleſia; quæ ſanari poſſent, ſi leges de cærimoniis, quæ nunc obtinent, vel abrogarentur, vel ſaltem eatenus mitigarentur, vt omnes cærimoniæ permitterentur eſſe indifferentes & obſeruationis liberæ iis omnibus, qui aliquam ſollicitudinem & ſcrupulum de illis haberent. Quid veri inſit in hoc argumento, quatenus ad cauſſam refertur eccleſiæ *Anglicanæ*, exquiſiuerunt alii [r], qui oſtenderunt. 1. Quod quaſdam cærimonias in ſe indifferentes neceſſe ſit præſcribi ad ſeruandum ordinem in religioſis conventibus, vt tempus, locum, cetera; nihil enim niſi confuſionem exiſtere poſſe ſine illis. 2. Quod alias præſcribi neceſſe ſit decori cauſſa in cultu diuino; ne publici cultus ſimulatione publica Deo imponatur contumelia. 3. Quod omnes externas religionis circumſtantias libertati relinquere, adeo non ſit ſanare diſſidia, vt verendum ſit, ne tanto plura inde diſſidia & odia naſcantur. 4. Quod aduerſariorum opinio, res indifferentes eſſe illicitas in cultu Dei, non ſit idonea & neceſſaria cauſſa eas reiiciendi; quia religio nunquam ita denudari poſſit, quin aliquot indifferentes

(r) Sherlock's *Defence of Dr.* Stillingfleet, cap. II. p. 44. &c.

ritus & conſuetudines remanſuræ ſint, quas hi illi homines ſint damnaturi, aut certe in controuerſiam diſceptationemque vocaturi, quemadmodum a *Quakeris* vituperamur, quod aperto capite preces facimus & peculiares domus diuino cultui dedicamus, cetera. 5. Quod multo maiori emolumento ſit rei chriſtianæ, homines a ſuperſtitioſis opinionibus (cuiuſmodi ea eſt, res indifferentes eſſe vitioſas) deducere & vere euangelicam libertatem tueri, quam tales homines, ſuperſtitioni eorum indulgendo, in eccleſiam admittere. 6. Quod licet duarum triumue cærimoniarum abrogatio non multum momenti habitura eſſet ad ſanandum ſchiſma, deſertio tamen doctrinæ de legitima rerum indifferentium ratione & reiectio omnium cærimoniarum ex iſto principio facta, euangelium deprauatura & chriſtianorum conſcientias in ſeruitutem redactura ſit. Quas ob rationes eccleſiam dicunt non oportere nec poſſe conſentire ad abiiciendas omnes res indifferentes, de quibus homines diſceptare ament; tametſi poteſtatem habeat ritus & cærimonias mutandi, quemadmodum pro prudentia & caritate ſua id expedire iudicet. Quidquid autem hiſce rationibus addam, hoc erit, vt eas ipſis principiis & praxi eccleſiæ *Gallicæ* niti, oſtendam.

1. Necesse ſibi eſſe iſta eccleſia exiſtimat, varias indifferentes circumſtantias & cærimonias conſtituere in diuino cultu, partim ordinis cauſſa, ad deuitandam confuſionem, partim etiam ad ſeruandam decentiam & dignitatem externi cultus Dei, ne homines obtentu honoris, quem ipſi deferant, eum adficiant contumelia. Quamobrem multas regulas de faciendis precibus, de habendis concionibus, de adminiſtrandis ſacramentis & rebus ſacris aliis præſcribit, Quod omnes orare debeant inflexis genibus et capitibus apertis: Quod baptiſmum non oporteat adminiſtrari, niſi in conventibus eccleſiaſticis: Quod ſacra cœna accipienda ſit a ſtantibus, & quod miniſtri eam ſingulis in manus tradere & certa verborum formula in diſtributione eius vti debeant; cum multis aliis eiuſmodi præceptionibus, quæ in liturgia illius & canonibus habentur, maxime vero in libro diſciplinæ, qui ducentos amplius canones continet, quorum permulti ad ordinandas res in conuentibus eccleſiaſticis & publico diuini cultus exercitio ſpectant.

2. Tan-

2. TANTVM abeſt, vt eiuſmodi impoſitionem ordinis, rituum & cærimoniarum cauſſam ſchiſmatis & diſſidii eſſe credat eccleſia *Gallica*, vt declaret, vniformitatem & leges, quibus homines ad tuendam eam obſtringuntur, optimum eſſe conſeruandæ vnionis remedium viamque ſcandalorum & offenſionum vitandarum tutiſſimam. Vti e contrario externas religionis circumſtantias vniuscuiuſque libertati relinquere, ratio ſit creandi factiones & diſcordias, tumultus & confuſiones, & aperta via innumera ſcandala & incommoda inuehendi in eccleſiam. Hinc, vt ſupra in capite de vniformitate & ſubſcriptione probaui, ab omnibus miniſtris ſuis requirit, vt ſubſcriptione & certis in caſibus etiam iureiurando promittant, ſe omnes regulas in canonibus ſuis, diſciplina & liturgia præſcriptas, velle obſeruare: quod profecto non eſt, vniuscuiuſque arbitrio permittere, vt ritus & conſuetudines ſequatur, quaſcunque velit. Non repetam heic iſtos canones, niſi duos vel tres, qui nobis iudicium & opinionem illius de vniformitatis vtilitate & legum, ad conſeruandam vnionem ſpectantium, commoditate apertius explanant.

SYNODVS apud *S. Maxentii* MDCIX celebrata hunc habet canonem [s]: *Quum a delegatis ex inferiore Languedocia facti ſimus certiores, diſparem rationem eligendi, examinandi & ordinandi paſtores in diuerſis prouinciis vſitatam plurima incommoda inuexiſſe: hæc ſynodus maxime neceſſarium eſſe iudicat, expreſſum quemdam canonem condere, ab omnibus omnino prouinciis accurate & vniformiter obſeruandum.*

SIC iterum alio canone [t]: Vt *in poſterum omnes eccleſiæ huius regni in cœnæ dominicæ adminiſtratione alia ad aliam ſe conforment ſine vlla differentia, quæ ſcrupulos infirmioribus, qui ſacram actionem a circumſtantiis eius diſtinguere nequeunt, creare poſſunt: vniuerſis paſtoribus præcipimus, vt obſeruata ſimplicitate ab omnibus nouis & priuatis ſuis rationibus ſe abſtineant.* Ne vero putemus, haſce priuatas rationes, quas damnant, eſſe vllas alias, quam quæ ad externas tantum circumſtantias & ritus adminiſtrationis ſpectant, canon progreditur ad exponendum, qua-

(s) Synod. ap. S. Maxent. cap. III. art. I. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 357.)

(t) Ibid. cap. VI. art. XIV. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 375.)

les

Digitized by Google

les ſint, *Cuiuſmodi*, inquiens, *eſt verborum inſtitutionis recitatio inter ordinarias illas & longas preces, huic ſacramento ſpeciatim præſcriptas, quæ poſtea quidem legi oportet. Nec panem & vinum detegant, dum verba legunt inſtitutionis: nec populum ordine adducant ad menſam, vt ibi ſtent aut conſideant, ſed ad eam ſigillatim accedere iubeant, nec calicem tradant fideles, alter alteri, quippe quod cum expreſſa littera canonis cuiuſdam diſciplinæ noſtræ pugnat, qui a paſtoribus eum dari iubet.* cetera.

HAEC teſtimonia dilucide demonſtrant, *Gallis* haud viſum eſſe vtiliſſimum, omnes homines priuatis ſuis rationibus in diuini cultus celebratione & adminiſtratione ſacramentorum permittere. Intelligebant, quod ſi hominibus facultas detur agendi ſuo arbitratu & ſua voluntate, diuerſas & ſingulares inituri ſint vias; et quod ea res ſcrupulos in infirmi populi animis ſuſcitatura eosque inductura ſit ad cogitandum, vel non eſſe eamdem actionem; vel vnam viam altera eſſe meliorem; ex quo conſecuturæ ſint dubitationes, vitioſæ æmulationes, ſi non ſectæ & factiones, prælatio item vnius doctoris præ altero, cum multis eiuſmodi ſcandalis & incommodis, quæ hanc rem poſſint comitari. Ad quæ omnia auertenda eccleſia iſta haud meliorem nouit viam, quam vt omnes miniſtros ſuos & populum ad obſeruandam exactam diuini cultus vniformitatem adſtringeret, vt ne quis rixæ locus inter eos eſſet.

HAEC ratio erat ſollemnis illius iurisiurandi, ſic dicti iuramenti vnionis, quod in ſynodo *Priuatienſi* MDCXII, [*u*] deſcriptum & in ſequentibus ſynodis *Tonninienſi*, *Vitriacenſi* & *Alesienſi* confirmatum legitur in hæc verba: *Nos, quorum nomina heic ſubſcripta ſunt -- experientia edocti, nihil magis neceſſarium eſſe ad conſeruandam pacem & ſalutem eccleſiæ, quam ſanctam vnionem & concordiam tam in doctrina quam in diſciplina & iis omnibus, quæ inde pendent, nec eccleſias diu ſubſiſtere poſſe ſine illa -- omnium eccleſiarum noſtrarum nomine iurauimus & adſeuerauimus, manſuros nos eſſe inſeparabiliter vnitos in confeſſione fidei eccleſiarum reformatarum huius regni, quæ in ſynodo lecta eſt.* cetera.

QVOD ego in hoc iureiurando maxime obſeruo, ratio eſt, quæ

(*u*) Synod. Priuat. cap. III. art. I. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 398. 399.)

quæ de impoſitione illius redditur, nimirum conſeruatio vnionis & concordiæ in eccleſia, ad quam tuendam non ſufficere credunt vnanimem conſenſum in confeſſione fidei, niſi inuiolabilis eiusdem diſciplinæ obſeruatio accedat; adeoque iureiurando ſancte promittunt, eamdem ſe accurate obſeruaturos, & prouiſuros, vt omnes eccleſiæ eamdem regulam in publico diuini cultus exercitio ſectentur. Non crediderim, dicturum quempiam, hoc eſſe omnes indifferentes circumſtantias, ritus & cærimonias vniuscuiuſque permittere libertati, vt illis vtatur vel non vtatur ſuo arbitratu.

3. Si qua eccleſia particularis vel homines priuati iſtis ritibus & cærimoniis grauarentur ab illisque eximi cuperent, legibus, quæ eas imperabant, vel mutatis vel infirmatis ſuæque ipſorum libertati permiſſis: precibus illorum raro dabatur locus, niſi in quadam magni momenti cauſſa, quæ legem mutari aut generalem quamdam exemtionem ab illa dari ſuaderet. Regula erat in ſynodo facta *Tonninienſi* MDCXIV [*w*]: "Vt ipſæ ſynodi nationa-" les nihil mutarent in confeſſione fidei, catechiſmo, forma pre-" cationum & diſciplina eccleſiaſtica, niſi prius cauſſa nomine " alicuius prouinciæ vel plurium propoſita, & res magni momen-" ti eſſet." Occaſionem habebo poſthac de multis rebus particularibus oſtendendi, quam ſæpe mutationes recuſarint, immo ne tolerare quidem voluerint conſuetudines regulis & diſciplinæ ipſorum contrarias, quantumuis, vt id facerent, non ſolum a quibusdam ſeparatim, ſed nonnunquam ab integris ſimul eccleſiis importunius appellati. *Diodatus* quidam nouam bibliorum interpretationem in eccleſiam introduci cupiebat, repudiabatur autem petitio eius in ſynodo *Alenconienſi*. Eccleſia *Montalbanenſis* rogabat, vt vetuſtum quemdam morem, inter eos obtinentem, quo ſeniores calicem in ſacramenti adminiſtratione populo præbere conſueuerant, retinere ſibi liceret; non poterat autem a ſynodo *Aleſienſi* veniam impetrare, eo quod regulæ cuidam diſciplinæ aduerſaretur, et idcirco paſtoribus eorum etiam atque etiam mandabant, vt ad inſtitutum ordinem ſeſe accommodarent. Eccleſiæ *Nemaucenſis* & *Monſpelienſis* ſynodos *Alenconienſem* & *Ca-*

(*w*) Syn. Tonnin. cap. VIII. art. V. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 24.)

rentonienſem idem priuilegium flagitabant, neque vero reſponſum aliud ferebant, quam hoc, quod conformare ſe deberent ad diſciplinæ canonem, niſi omnibus pœnis eccleſiaſticis multari vellent. Atque ita in multis ſimilibus caſibus.

4. Si dixeris, hanc ſeueritatem non eſſe adhibitam aduerſus eos, qui in dubium venerint de alicuius partis diſciplinæ *Gallicanæ* æquitate, ſed tantum in illos, qui mutationem aut immunitatem a legibus deſiderarint ex aliis quibusdam rationibus; reſpondeo, rem ita ſe non habere. Nam liber illorum, qui diſciplina inſcribitur, multos eiuſmodi caſus ſupponit illiſque proſpicit, et rationem commonſtrat, quæ ineunda ſit cum hominibus, qui de capite quodam doctrinæ vel diſciplinæ vel de forma catechizandi, vel adminiſtrandi ſacramenta, vel de publicis precibus, vel conſecratione matrimonii diſſentiant, contentiones excitent vnionemque ſoluant eccleſiaſticam. Regula, quæ ibi præſcribitur ad ſatisfaciendum *Gallis* diſſentientibus his in caſibus eſt, " Quod conſiſtorium loci prius operam dare debeat, vt " ſcrupulos eis ſuos, ſine turba & cum omni lenitate, ex verbo " Dei eximat; ſi vero contradicentes acquieſcere haud velint, " tum argumenta eorum audienda & examinanda eſſe dicit in colloquio, poſtea in ſynodo prouinciali, et extremo in ſynodo " nationali; cui ſi obedientiam recuſent, nec erroribus ſuis renuntiare velint, per excommunicationem ab eccleſiæ corpore " abſcindi iubentur. [x]

Non poſſum diffiteri, canonem hunc loqui de hominibus, qui ſcrupulis reuera conflictantur de doctrina & cærimoniis; ratio tamen, quam eccleſia *Gallica* cum illis iniri iubet, non eſt, vt ipſa ſe incuſet iniuſtarum legum a ſe eis impoſitarum, et ad errores eorum concedat per minus neceſſariam legum ſuarum mutationem aut eiuſmodi indulgentiam, quæ maiores turbas & confuſiones daret; ſed vt modeſte eos admoneat & identidem inſtituat ex verbo Dei, vſque dum vocem illius audire omnino nolint. Tunc eos haud amplius vt filios tractatos, ſed communione ſua, tamquam inemendabiles diſciplinæ eccleſiaſticæ temeratores, excluſos cupit.

(x) Diſcipl. eccleſ. Gallic. cap. V. artic. XXXI.

Illi igitur, qui eccleſiam *Anglicanam* condemnant, quod ſe ad diſſentientium ciuium ſuorum voluntatem non componat eatenus, vt omnia liberæ obſeruationis eſſe ſinat, quæ a certis hominibus in dubium vocantur & illicita eſſe creduntur, quæque ad optimarum eccleſiarum proteſtantium exemplum emendari volunt, bene agent, ſi conſiderauerint, annon exemplum, quod ei imitandum proponunt, ſeueritate & rigore (vti id vocant) eam ſuperet, et loco indulgentiæ multo duriorem diſciplinam doceat. Liquet ex iis, quæ diſſerui, non aliam poteſtatem ſibi vindicare vel exercere eccleſiam *Anglicanam* in omni hoc rituum & cærimoniarum negotio, quam quæ in eccleſia *Gallicana* exercetur; quod ſatis valet ad defendendum (quatenus id in me recepi) viceſimum eccleſiæ noſtræ articulum ab exceptionibus BAXTERI & reliquorum omnium, qui clamores ſatis magnos ſine cauſſa contra illum ſuſtulerunt. Progredior iam ad conſideranda ea, quæ reliquis articulis opponuntur.

LIBRI SECVNDI

CAPVT NONVM.

Reſponſio ad obiectiones quaſdam, aduerſus articulos viceſimum primum, viceſimum tertium & viceſimum quintum factas a BAXTERO.

VICESIMVS primus eccleſiæ noſtræ articulus tam directe tendit aduerſus doctrinas pontificias de conuocatione & infallibilitate conciliorum generalium, vt mirum ſit, ſcriptorem quempiam proteſtantem quiddam inuenire potuiſſe, quod illi opponeret. Verba articuli ſic habent: [y] *Generalia concilia ſine iuſſu & voluntate principum congregari non poſſunt, et vbi conuenerint, quia ex hominibus conſtant, qui non omnes ſpiritu & verbo Dei reguntur, et errare poſſunt & interdum errarunt, etiam in his, quæ ad normam pietatis pertinent: ideoque, quæ ab illis conſtituuntur, vt ad ſalutem neceſſaria, neque robur habent neque auctoritatem, niſi oſtendi poſſint, e ſacris litteris eſſe deſumta.* Iam BAXTERVS, *Multi negant*, inquit, *quæ heic dicuntur contra*

(y) Artic. XXI. conf. eccleſ. Anglic. in ſyntagm. confeſſ. p. 150.

congregationem conciliorum generalium ſine iuſſu & voluntate principum; et quod concilia errare poſſint in his, quæ ad normam pietatis pertinent. Quinam vero ſunt iſti boni viri, quibus de his verbis dubium eſt? BAXTERVS nullum nominat, ſed lectori ſuo relinquit coniectandum, qui ſibi facile perſuadebit, non poſſe eum alios niſi papiſtas intelligere, ſiquidem præter papiſtas, qui vllam huius articuli partem neget, inuenias neminem. Lectorum meorum patientia abuterer, ſi probare vellem, ſcriptores *Gallicanos* non eſſe ex iis, qui hunc articulum negent; Vnum hoc tantummodo obſeruabo, Quod ex eadem ratione, ex qua BAXTERVS meminit multos excipere contra hunc articulum, idem illud de proxime ſequenti dicere potuiſſet, quamquam eum non attingit. Iidem enim, qui articulum viceſimum primum negant, negant etiam viceſimum ſecundum, qui ait: [z] *Doctrina Romanenſium de purgatorio, de indulgentiis, de veneratione & adoratione tum imaginum, tum reliquiarum, nec non de inuocatione ſanctorum res eſt futilis, inaniter conficta & nullis ſcripturarum teſtimoniis innititur, immo verbo Dei contradicit.* Fatendum eſt, qui hunc articulum negent, eſſe longe plurimos. Quid vero inde? Num eccleſiam oportet hunc quoque articulum miſſum facere, vt ſcrupulis indulgeat eorum, qui eum negant? Nequaquam. Ipſe BAXTERVS id dicere dubitat. Ita vero nec viceſimi primi articuli mentionem hoc reſpectu facere debebat; ſiquidem iidem illi, qui generalium conciliorum propugnant infallibilitatem, doctrinas quoque de purgatorio, de indulgentiis, de veneratione & adoratione imaginum & reliquiarum nec non de inuocatione ſanctorum propugnant.

DEINDE ait, articulum viceſimum tertium mancum & vitioſum de vocatione miniſtrorum iis videri, qui continuam nec interruptam ſucceſſionem canonicam defendant. Neminem nominat, ſi vero vllos fidos miniſtros eccleſiæ *Anglicanæ* intelligit, audacter dixerim, magnopere eum falli. Nam qui omnium maxime pro continua ſucceſſione loquuntur, numquam hunc articulum mancum & vitioſum eſſe dicunt. Aiunt enim, continuam ſucceſſionem in ipſo articulo contineri, qui de vocatione

(z) Artic. XXII. confeſſ. Anglic. ibid. p. 131.

ordina-

ordinaria ita loquitur: [a] *Illos legitime vocatos & miſſos exiſtimare debemus, qui per homines, quibus poteſtas vocandi miniſtros atque mittendi in vineam Domini publice conceſſa eſt in eccleſia, cooptati fuerint & adſciti in hoc opus.* Iam vero homines, qui publicam auctoritatem habent vocandi alios, ſunt illi, qui iſtam auctoritatem prius ante acceperunt ab aliis, qui eam dandi poteſtatem habuerunt, atque hi iſtam poteſtatem itidem acceperunt ab aliis, qui ante illos ad eam dandam fuerunt idonei; atque ita per reliquas retro ætates, vſque dum ſucceſſionis veſtigia in ipſis apoſtolis contueamur. Atque hoc recte ſe habet in omni ordinaria & communi miniſtrorum vocatione, de qua articulus loquitur. Quod ad caſus extraordinarios & caſus abſolutæ neceſſitatis attinet, neminem noui, qui in illis continuæ ſucceſſioni ita inſiſtat; eiuſmodi enim caſus non ingrediuntur ordinariarum regularum ambitum, quæ communibus tantum & ordinariis caſibus præſcribuntur. Confeſſio *Gallica*, vbi de vocatione miniſtrorum eccleſiæ agit, hanc cautionem diſerte interponit: [b] *Credimus, nulli fas eſſe ſuapte auctoritate inuadere eccleſiæ gubernacula, ſed legitima electione, quoad eius fieri poteſt & quamdiu Dominus eius rei poteſtatem facit, præeunte, adſciſci vnumquemque oportere. Addimus autem nominatim illam exceptionem, quoniam interdum, (vt noſtris etiam temporibus) interrupto eccleſiæ ſtatu neceſſe fuit nonnullos extra ordinem diuinitus excitari, qui eccleſiæ collapſæ ruinas inſtaurarent.* Non diſquiro iam, num CALVINVS & primi puriorum ſacrorum reſtitutores recte dicantur extra ordinem diuinitus vocati: hoc enim aliquam diſceptationem admittere poteſt. Quod ego autem obſeruo, nullam admittit, nimirum illos omnino inſtitiſſe continuatæ nec interruptæ ſucceſſioni, præterquam in caſibus extraordinariis. [c] Atque hoc ſatis valet ad defendendum cum ſenſum articuli eccleſiæ

(a) Artic. XXIII. confeſſ. Anglic. ibid. p. 131.
(b) Confeſſ. eccleſ. Gallic. artic. XXXI. ibid. p. 108.
(c) Ipſe *Caluinus* ſucceſſionem continuam in caſibus ordinariis tantopere defendit, quam quiſquam alius; vti ex epiſtola eius ad regem Poloniarum p. 87. apparet. *Optandum eſſet, vt valeret continua ſucceſſio, vt functio ipſa quaſi per manus haberetur. - - Quia autem papæ tyrannide abrepta fuit vera ordinationis ſeries, nouo ſubſidio nunc opus eſt ad eccleſiæ inſtaurationem. - - Omni-*

noſtræ (quem dico continuam ſucceſſionem continere,) tum eos omnes, de quibus BAXTERVS iniuſte pronuntiat, quod articulum illum credant mancum eſſe & vitioſum.

ARTICVLVM viceſimum quartum præterit ac relinquit BAXTERVS, tametſi non video, cur pro ſuo agendi modo non æque in illo atque in reliquis reperire potuerit, quod reprehenderet, ad minimum tam iuſte quam caſtigauit viceſimum primum. Licet enim recte dicat, quando ait: *Lingua populo non intellecta publicas in eccleſia preces peragere, aut ſacramenta adminiſtrare, verbo Dei & primitiuæ eccleſiæ conſuetudini plane repugnat:* ſunt tamen multi, qui hoc negant, et id ſatis cauſſæ erat BAXTERO, quare perſtringeret articulum viceſimum primum, quod omnino contra hunc etiam valebit.

VERVMTAMEN articulus viceſimus quintus animaduerſionem eius effugere non potuit. *Magni quidam viri*, inquit, *qui eccleſiæ epiſcopalis membra ſe profitentur, contrarium ſentiunt, confirmationem eſſe omnino ſacramentum euangelicum.* Nomina eorum ſapienter reticet, verens, ne forte illi viri ſe ipſi defendant eumque doctrinam ipſorum male proponere demonſtrent. Fac autem, incuſationem non eſſe falſam, quid hoc ad eccleſiam aut articulos illius? *Quidni?* inquit, *manifeſtum eſt, multos ſubſcriptores articulorum eſſe acres Nonconformiſtas; qui ſi dicant, quod ſentiunt, ipſo facto communione excluduntur.* Ex quibus omnibus, ſi quis ſenſus vel ratio in eo ineſt, quod initio ſtatim dixit, illatio hæc ſit, oportet, Quod illi, qui ſic loquantur vel ſcribant contra articulos, nihilo ſecius viri boni & probi eſſe poſſint, et quod nimis durum ſit in eccleſia, illos hanc ob cauſſam excommunicari. Durities huius excommunicationis, quæ venditatur, alio loco examinabitur, vbi de canonibus eccleſiæ verba facturi ſumus. Heic tantum obſeruo, quomodo BAXTERVS multos ex his bonis viris, quorum in animis ſcrupuli reſideant de articulis confeſſionis noſtræ, depingat, quando eos ſubſcribentes Nonconformiſtas appellat. Quæ appellatio innuit, eos vel

no extraordinarium fuit hoc munus, quod Dominus nobis iniunxit, dum opera noſtra ad colligendas eccleſias vſus eſt. Qui ergo ita præter ſpem hominum inſolito modo repente apparuerunt ſinceræ pietatis vindices, eorum vocatio a communi regula æſtimari non debet. Vid. etiam epiſt. ad N. N, p. 214.

contra

contra conſcientiam ſubſcribere, vel religioni haud habere adverſus ſuammet ſubſcriptionem ſcribere. Neue hoc neue illud quidpiam commendationis habet in vllo homine, nedum in hominibus magnæ exiſtimationis & qui famam probitatis habent. Quantacunque autem probitas eorum fuerit in reſpectibus aliis, eccleſia certe doctrinam ſuam propter ſcrupulos eorum mutandi cauſſam habet nihilo grauiorem, quam quidem eccleſia *Gallica* doctrinam ſuam eumdem in finem mutandi ſe habere exiſtimat, quippe quam eamdem eſſe probaui, quæ in articulis noſtris de ſingulis capitibus traditur, quæ quiſpiam ex iſtis bonis viris in diſceptationem vocat. Atque ita cum BAXTERO de exceptionibus confeci, quas non ſua ipſius ſed aliorum cauſſa a ſe factas eſſe profitetur.

LIBRI SECVNDI

CAPVT DECIMVM,

De aliis quibusdam obiectionibus, contra articulos noſtros ab aliis adverſariis factis.

ANNO MDCLX liber quidam prodiit, a diuerſis diuerſarum prouinciarum *Angliæ* miniſtris compoſitus & inſcriptus, *Rationes oſtendentes neceſſitatem reformandi doctrinam publicam, cultum, ritus ac cærimonias, regimen & diſciplinam eccleſiaſticam* [*d*]: In quo diuerſæ aliæ obiectiones formantur contra articulos illos noſtros, ſub primo capite de reformanda doctrina publica.

CONTRA articulum ſextum obiiciunt, Quod mancus ſit, quia non omnes libros noui fœderis enumeret ſed tantum dicat: *Noui teſtamenti omnes libros, vt vulgo recepti ſunt, recipimus & habemus pro canonicis*, et quod in eodem articulo in hæc verba loquantur, *Sacræ ſcripturæ nomine eos canonicos libros veteris & noui teſtamenti intelligimus, de quorum auctoritate in eccleſia nun-*

(*d*) *Reaſons ſhewing the Neceſſity of Reformation of the Publick Doctrine, Worſhip, Rites and Ceremonies, Church-Government and Diſcipline.*

quam

Digitized by Google

quam dubitatum eſt, " Atqui conſtat, inquiunt, dubitatum eſſe in " eccleſia de epiſtola *S. Iacobi*, ſecunda *Petri* & diuerſis aliis li- " bris & locis noui teſtamenti. Vnde articulus mancus eſt, quia " non omnes libros noui teſtamenti enumerat."

IAM VERO quæſtio eſt, Num iſte articulus non æque perſpicue ſignificet, quinam libri noui teſtamenti recipiendi ſint pro canonicis, ac ſi particulatim recenſerentur: ſiquidem ait: *Noui teſtamenti omnes libros, vt vulgo recepti ſunt, recipimus & habemus pro canonicis.* Ecquis enim tam ignarus eſt, qui neſciat, quinam noui teſtamenti libri vulgo recipiantur in omnibus *Europæ* eccleſiis, pontificiis æque ac proteſtantibus? Quamobrem eos enumerari neceſſe haud fuit, quia de illis non fuit dubitatum. *Omnino*, inquiunt, *dubitatum fuit in eccleſia de epiſtola S. Iacobi, ſecunda Petri, et diuerſis aliis libris & locis noui teſtamenti.* Enimuero hæc vel per grandem errorem vel per grandem fallaciam ita dicuntur. Si enim eccleſiam catholicam, vel maiorem illius partem, intelligunt, grandis error eſt dicere, vllas eiusmodi dubitationes fuiſſe in eccleſia: Si vero quorumdam particularium hominum opiniones intelligunt, fallacia eſt ad circumveniendum lectorem inuenta, tales opiniones vocare dubitationes in eccleſia; articulus enim non negat, de quorumdam librorum auctoritate dubitatum eſſe ab hominibus quibusdam particularibus, ſed ſenſus eſt, numquam generatim de illorum auctoritate dubitatum eſſe in eccleſia. Hinc confeſſores noſtri ſatis habuerunt dicere, ſe eos recipere, vti vulgo recipiantur & ſemper recepti ſint ſine vlla dubitatione in eccleſia catholica.

SI articulus hoc nomine mancus dici, aut obiectio locum habere contra eum poſſet, argumentum multo maioris momenti foret aduerſus plerarumque eccleſiarum reformatarum confeſſiones, quæ nec veteris nec noui teſtamenti libros enumerant, ſed tantum dicunt, ſe amplecti ſcripturam canonicam, ſeu ſcripta prophetarum & apoſtolorum; vti habet confesſio *Saxonica* artic. I. [*e*] *Heluetica* artic. I. [*f*] *Scotica* ar-

(*e*) Confeſſ. Saxonic. artic. I. in ſyntagm. confeſſ. fidei part. II. p. 72. Adfirmamus clare coram Deo & vniuerſa eccleſia in cælo & in terra, nos vera fide amplecti *omnia ſcripta prophetarum & apoſtolorum.*

(*f*) Confeſſ. Heluet. artic. I. in ſyntagm. confeſſ. p. 87. *Scriptura canonica*, ver-

tic.

tic. XVIII. [g] *Bohemica* artic. I. [h] et *Würtembergica* artic. XXIX. quæ poſtrema iisdem fere verbis articuli noſtri vtitur, ad declarandum, quinam libri veteris & noui teſtamenti pro ſcriptura canonica habendi ſint, ſine vlla huius vel illius enumeratione. *Sacram ſcripturam vocamus*, inquit, [i] *eos canonicos libros veteris & noui teſtamenti, de quorum auctoritate in eccleſia nunquam dubitatum eſt.*

QVID? Confeſſiones *Gallicana* & *Belgica*, quæ ſolæ particulatim omnes veteris & noui teſtamenti libros recenſent, non recenſent diuerſa illa vtriuſque teſtamenti loca, de quibus nonnulli dubitarunt: cuiuſmodi ſunt caput vltimum *Marci*, initium capitis octaui *Ioannis*, et illa capitis viceſimi ſecundi *Lucæ* pars, quæ hiſtoriam ſudoris cruenti noſtri Seruatoris exhibet. Quamquam enim homines quidam particulares de his locis dubitarunt, eccleſia tamen non dubitauit; atque nunc communiter pro canonicis & authenticis recipiuntur. Quam ob cauſſam eccleſia *Gallicana* neceſſe non habuit hæc loca diſtincte enumerare, ſed tantum dicere, ſe amplecti euangelia ſecundum *Marcum*, *Lucam* & *Ioannem* ex communi eccleſiæ conſenſu. Quidquid ergo eccleſiam *Gallicanam*, id etiam eccleſiam *Anglicanam* ab hac friuola obiectione defendit.

bum Dei, Spiritu S. tradita & per *prophetas apoſtoloſque* mundo propoſita, omnium perfectiſſima & antiquiſſima philoſophia, pietatem omnem, omnem vitæ rationem ſola perfecte continet.

(g) Confeſſ. Scotic. artic. XVIII. in ſyntagm. confeſſ. p. 150. Doctrina, quæ in eccleſiis noſtris docetur, verbo deſcripto continetur, videlicet in libris veteris & noui teſtamenti, de libris enim illis loquimur, *qui a veteribus canonici habiti fuerunt.*

(h) Confeſſ. Bohemic. art. I. ibid. part. II. p. 236. Noſtri omnes vnanimi conſenſu docent, ſcripturas ſacras, *quæ in bibliis ipſis continentur & a patribus receptæ* auctoritateque canonica donatæ ſunt, pro inconcuſſe veris certiſſimisque habendas.

(i) Confeſſ. Würtemb. art. XXIX. ibid. p. 180.

LIBRI SECVNDI

CAPVT VNDECIMVM.

De obiectionibus contra articulum triceſimum quintum & homilias.

ALIA obiectio eorum ad articulum triceſimum quintum ſpectat ita habentem: *Tomus ſecundus homiliarum, quarum ſingulos titulos* [*k*] *huic articulo ſubiunximus, continet piam & ſalutarem doctrinam & his temporibus neceſſariam, non minus quam prior tomus homiliarum, quæ editæ ſunt tempore Eduardi ſexti: itaque eas in eccleſiis per miniſtros diligenter & clare, vt a populo intelligi poſſint, recitandas eſſe iudicauimus.* Iam vero hoc modo, dicunt, homines oportere ſubſcribere falſis doctrinis & adſertionibus, quia falſa quædam contineant iſtæ homiliæ; et exempli cauſſa duo potiſſimum loca nominant [*l*]. In homilia de *tempore & loco precum* P. II. p. 147. dicitur, „Polygamiam „ per ſpecialem quamdam prærogatiuam veteris teſtamenti in „ patribus toleratam eſſe, non ad ſatisfaciendum carnalibus cu„ piditatibus ſuis ſed propter πολυτεκνίαν; quod vnuſquisque eo„ rum futurum ſperauerit Deumque ſæpiſſime orauerit, vt ſe„ men illud benedictum, quod Deus in mundum ad conteren„ dum caput ſerpentis ſe miſſurum promiſerat, e ſtirpe & fami„ lia ſua prodiret & naſceretur." Hoc autem dicunt falſum eſſe, quia inter omnes conſtiterit, quanam ex tribu CHRISTVS eſſet exoriturus.

(*k*) Nomina homiliarum latine reddita hæc ſunt: *De recto vſu eccleſiæ; contra periculum idololatriæ; de inſtaurandis & mundis ſeruandis eccleſiis; de bonis operibus; prima de ieiuniis; contra gulam & ebrietatem; de natiuitate Chriſti; de perpeſſionibus Chriſti; de reſurrectione Chriſti; de digna participatione ſacramenti corporis & ſanguinis Chriſti; de donis Spiritus ſancti; contra nimiam munditiem in veſtitu; de precibus; de loco & tempore precum; quod publicæ preces & ſacramenta adminiſtrari debeant lingua cognita; de reuerentia & æſtimatione verbi diuini; de eleemoſynis; pro diebus rogationum; de ſtatu matrimonii; de pœnitentia; contra deſidiam; contra rebellionem.*

(*l*) Not. verba, quæ ab auctoribus noſtris citantur, non exſtare in homilia de *tempore & loco precum*, ſed in prima parte homiliæ, quæ inſcribitur: *Inſtitutio pro illis, qui certis ſcripturæ ſacræ locis offenduntur.*

AD

Ad quæ reſpondeo. 1. Poſito, errorem eſſe in homilia (ſicut non eſt, ſed tantum error in aduerſariis) tanti tamen momenti non eſt, vt liber homiliarum dici nequeat continere piam & ſalutarem doctrinam, neque adeo legi debeat in eccleſiis. Hoc eſt, quidquid ſubſcribendo profitemur, non autem, vt auctores aiunt, ſubſcribimus falſis doctrinis & falſis adſertionibus; Id quod ipſi falſo adſerunt. Nouimus epiſtolam CLEMENTIS, quæ fabulam de phœnice aue continet, antiquis temporibus lectam eſſe in multis eccleſiis. Ita quoque lectus eſt HERMETIS paſtor, lectæ ſunt EPHREM SYRI & diuerſorum aliorum patrum homiliæ, quæ fortaſſis æque magnos errores continent. Et quod ad inſtitutum noſtrum propius accedit, CALVINI conciones maximo cum eccleſiarum *Gallicarum* fructu plurimis in locis, quibus quotidiani paſtores deeſſent, in communi cœtu ex pulpito recitatas eſſe, auctor eſt THEODORVS BEZA. [*m*]

IDEM de HENRICI BVLLINGERI decadibus ſermonum narrat IO. HENRICVS HOTTINGERVS; quod ab initio reformationis ex publica auctoritate ſemper lectæ ſint in eccleſiis *Belgicis*, quæ non habuerint miniſtros, qui verbum Dei prædicarent. [*n*]

IAM vero mirum eſſet, ſi in duobus iſtis magnis voluminibus, cuiuſmodi ſunt decades BVLLINGERI & CALVINI conciones, acuti quidam critici, ſi ad illas examinandas animum vellent adiicere, non deprehenderent æque graues hallucinationes, vti quidem noſtri auctores eas eſſe exiſtimant, quarum fecerunt

(*m*) Bez. præfat. in conciones Caluin. in librum Iobi. Editæ ſunt iam pridem Gallicæ iſtæ conciones non ipſius certe Caluini voluntate, qui illas ſibi velut extorqueri teſtabatur, ſed collegarum ipſius iudicio, & eorum, qui loquentem illum audierant, efflagitatione. Neque vero id temere factum fuiſſe, res ipſa mox oſtendit, maximo cum remotiſſimarum etiam Gallicarum eccleſiarum fructu, quibus vſque adeo priuatim & publice placuerunt, vt plurimis in locis, quibus quotidiani paſtores deerant, *conciones iſtæ in communi cœtu ex pulpito recitatæ*, paſtorum vice fuerint, cetera.

(*n*) Holting. hiſtor. eccleſ. ſæcul. XVI. part. IV. p. 960. Eſt in Belgii reformati orthodoxis eccleſiis Bullingeri nomen & gratum & celebre cum ob libros ipſius alios, tum ob eum maxime, cui titulum fecit *Decades*, (Belgæ vocant *Huysboeck*), *Qui liber ab initio reformationis ſemper in Belgio, quam vllus alius, exceptis bibliis, lectus & eccleſiis, vt in cœtibus, in quibus, propter miniſtri defectum, viua vox audiri non poterit, legeretur, publice commendatus fuit.*

 mentio-

mentionem. Quid tum vero, an eccleſiæ *Gallicæ* & *Belgicæ* dicendæ ſunt ſubſcribere omnibus materiis, quæ in duobus hiſce libris continentur, etiam falſis, quia credunt, eos continere piam & ſalutarem doctrinam, et publica cum auctoritate legendos eſſe in conuentibus? Nullo modo. Ipſe BEZA non fuit tantus CALVINI admirator, vt conciones & commentarios eius omni errore immunes eſſe crediderit. Contrarium diſerte fatetur in epiſtola quadam, vbi tamen catechiſmum illius tanquam erroribus liberum contra *Adrianum*, cuiusdam *Gallicæ* eccleſiæ in *Belgio* paſtorem, defendit. [*o*]

ATQVE ita ſatis reſponſum eſſet ad auctorum noſtrorum obiectiones, ſi locus in homilia, quem citant, reuera errorem contineret.

I. VERVMENIMVERO error eſt tantum in ipſis auctoribus opponentibus, non in homilia. Non enim loquitur homilia de iſtis patribus, qui ſcire potuerunt, ſemen promiſſum ex tribu *Iuda* proditurum; ſed de *Abrahamo* & *Iacobo*, qui multo tempore vixerunt ante, quam *Iuda* natus aut promiſſio ad hanc tribum adſtricta eſſet, id quod *Iacobo* iam morituro demum factum eſt, qui tum *Schilo* e tribu *Iuda* venturi mentionem fecit. Atque hoc aduerſarii ignorare non potuerunt. Si ergo candide egiſſent cum homilia & lectoribus ſuis, obiectionem ſuam diluiſſent. Tametſi enim patres in reliquis tribubus orare non potuerunt, vt ſemen promiſſum ex ſtirpe & familia ſua naſceretur, poſtquam promiſſio tribui *Iuda* facta eſſe clare intelligebatur; *Abrahamus* tamen & *Iacobus* patriarchæ illud DEVM orare potuerunt, et ſine dubio orarunt; et hoc eſt, quidquid homilia adſerit, vt vnusquisque perſpiciet, qui eam euoluere voluerit.

ALTERA eorum obiectio ad locum quemdam attinet de eleemoſynis p. 160. vbi hæc verba leguntur: *Idem ſpiritus ſanctus in diuerſis ſcripturæ locis docet; Miſericordia & eleemoſyna depurgat peccatum & liberat a morte, nec ſinit immergi tenebris. Boni libaminis vicem babet apud ſupremum Deum beneficentia,*

(*o*) Bez. Epiſt. IV. p. 41. (p. m. 200.) Quis vmquam ex noſtris, vel D. Caluini vel cuiuſcumque alterius ſcripta verbo Dei exæquauit? Quis eo adigendum quemquam putauit, vt in locorum ſcripturæ interpretatione a D. Caluini ſendentia non diſcederet?

omnibus

omnibus eam exercentibus. Iam in margine e regione horum verborum citatur *Tob. IV.* Vnde auctores noſtri concludunt, homiliam horum duorum errorum ream eſſe, 1. Quod liber *Tobiæ* accipiatur pro ſacra ſcriptura; 2. Quod dictatus ſit a ſancto ſpiritu.

Ad quæ reſpondeo *primo*, neceſſe non eſſe vel hunc vel illum ei errorem tribui. Etſi enim *Tobiæ* liber ad marginem citatur, priora tamen verba in illo non inueniuntur, ſed in libro canonico *Prouerbiorum* cap. XVI, 8. *Benignitate & veritate expurgatur iniquitas*. Et proxime ſequentia, *Miſericordia a morte liberat*, itidem *Salomoni* adſcribi poſſunt, Prou. X, 2. & XI, 4. vbi ait: *Iuſtitia eripit a morte, hoc eſt*, *Miſericordia*, vti vocabulum in fonte *Ebræo* habet & nonnumquam ita redditur.

Qvvm igitur principalis horum dictorum pars in canonicis ſcripturis reperiatur, rationi congruum eſt credere, quod homilia ad illas reſpiciat, quando ait: *Idem ſpiritus ſanctus in diuerſis ſcripturæ locis docet*, Et quamuis *Tobias* & *Eccleſiaſticus* in margine citentur eodem tempore, hoc tamen non probat, eos eſſe ſcripturas canonicas, a SPIRITV SANCTO inſpiratas.

Vervm *ſecundo*, fac homiliam diſerte hoc dixiſſe; tamen idem candor eademque benigna interpretatio, quæ vetuſtis patribus communiter ab vniuerſis ſcriptoribus proteſtantibus datur, apparentem duritiem & ſolœciſmum huius locutionis auferet. Quamquam enim patres generatim eamdem opinionem de libris canonicis & apocryphis habuerunt, quam nos habemus, multi tamen eorum in liberis ac popularibus ſermonibus ſuis libros apocryphos ſub appellatione ſacræ ſcripturæ & ſcriptorum canonicorum, a SPIRITV SANCTO inſpiratorum, citant. Neque tamen expedire credimus, vel eos damnare vel teſtimonia illorum papiſtis dedere, ſed ſenſum commodum, mitis & benignæ cuiuſdam interpretationis beneficio, illis adſignamus. Ita DANIEL CHAMIERVS obſeruat, ATHANASIVM in libro de *virginitate Eccleſiaſticum* ſub titulo θείας γραφῆς, *diuinæ ſcripturæ*; et HILARIVM in pſalmum centeſimum triceſimum quintum auctorem libri *Sapientiæ* ſub nomine prophetæ citare; *id docet propheta*. Neque tamen credit, patres hoſce libros citaſſe tamquam canonicos & ſcripta diuinitus inſpirata, quia iidem patres alibi eos teſtentur eſſe

 apo-

apocryphos. Hinc *Illud eſt verius*, inquit, *putaſſe patres, licere ſibi etiam ab apocryphis ſumere teſtimonium veritatis. Et quidem cum præfatione bonoris; non ad viuum tamen exacta auctoritate: ideoque non ſequi, eſſe eos libros canonicos, qui nomine ſcripturæ ſanctæ ac ſpiritus citantur a patribus.* [p]

ITA quoque ANDREAS RIVETVS eos defendit contra *Guiliel-mum Bailium* Ieſuitam. *Non negamus*, inquit [q], *quosdam ex veteribus, qui vixerunt ante Hieronymum, aut eodem tempore, controuerſos libros aliquando citaſſe vt ſcripturas ſacras & diuinas, immo commendaſſe tamquam propheticos - - . Sic Tobiæ liber Ambroſio [*] habetur prophetia; Liber Baruch Clementi Alexandrino [**] & Theodoreto, ſcriptura diuina [†]; Cypriano [††] hiſtoria Suſannæ diuina.* Item *Ambroſio [†††]. Sapientiæ librum Cyprianus [*], Eccleſiaſticum Cyrillus [**] diuinam ſcripturam appellant. Sed inde non ſequi, quod volunt (pontificii). Bellarminus [***] ipſe ſatis oſtendit, quum negat Hermæ ſeu Hermetis librum eſſe canonicum, etſi diuinitus inſpiratum putauerit Origenes [†], & ex eodem teſtimonia proferant, tamquam ex ſcriptura ſacra, Tertullianus, Clemens Alexandrinus, Athanaſius, Caſſianus,* ceteri. *Neque librum IV. Eſdræ inter canonicos recipit, etſi non ſolum citet eum, Ambroſius [††], ſed etiam Eſdram eſſe eius auctorem adſerat, & teſtimonium, ex eo deſumtum, ſcripturam abſolute appellet, quinimmo addat, ſecundum collatam in ſe reuelationem loquutum. Idem Bellarminus, licet, inquit, ca-*

(p) Chamier. panſtrat. tom. I. de canone lib. IV. cap. IV. n. V.
(q) Riuet. cathol. Orthod. tract. I. quæſt. XIII. num. VII.
(*) Lib. de Tobia cap. I.
(**) Pædagog. lib. II. cap. III.
(†) In expoſit. Bar.
(††) Serm. I. de lapſis.
(†††) De Sp. S. cap. VII.
(*) De habitu virg.
(**) Lib. II. in Iulian.
(***) Lib. I. de verb. Dei cap. XX.
(†) Lib. X. in epiſt. ad Roman.
(††) Lib. de bono mortis & lib. II.

nones

Digitized by Google

nones conciliorum & pontificum diſtinguantur & poſtponantur ſcripturæ diuinæ, tamen SVO MODO *ſunt & dici poſſunt ſcriptura ſacra & canonica, quomodo VII. ſynodus act. III. vocat decreta conciliorum, diuinitus inſpiratas conſtitutiones. Immo Innocentius, cap. cum Marthæ, Extra de celebr. miſſ. vocat SCRIPTVRAM SACRAM ſententiam illam Auguſtini ex ſerm. XVII. de verbo Apoſtoli, Iniuriam facit martyri, qui orat pro martyre. Idem nos dicimus de libris eccleſiaſticis, ſuo modo* ἐν πλάτει *dictos fuiſſe a nonnullis patribus ſacros & diuinos, nempe quum non accurate loquerentur, ſed populariter; idque cum extra huius quæſtionis de diſcrimine ſacrorum librorum orbem verſarentur; ipſiſque cum adverſariis res eſſet, qui non refragabantur. Quo pacto etiam nos inde arceſſimus teſtimonia, quæ* γνησίως *canonicis ſuccenturiata, rem aliquando poſſunt illuſtrare: nec imus inficias, etſi libri illi canonicam auctoritatem non poſſint adſequi apud eos, qui recte iudicant, maiorem eſſe nihilo minus eorum auctoritatem, quam aliorum quorumuis* ἀκανονίστων, *ad quorum differentiam comparate a nonnullis, ſignificatione vocum minus exquiſita, ſacri & diuini dicti ſunt.* Hactenus RIVETVS.

IAM eadem benigna diſtinctio & interpretatio huic locutioni adhibeatur, quam hi eruditi *Galli* priſcis patribus adhibent, & euaneſcet auctorum noſtrorum argumentum. Nam vel peſſime ſumta non eſt niſi locutio minus accurata in ſermone populari, & condonari poteſt æque ac illa priſcorum patrum dicta; quæ non ſtatim damnamus, tamquam heterodoxa & abſurda, ſed benignæ & æquæ interpretationis beneficium illis concedimus.

DANIEL CHAMIERVS eodem modo iſtos excuſat patres, qui verſionem τῶν LXX factam dicunt inſpirante SPIRITV SANCTO. *Reſpondeo*, inquit, [r] *ſpiritu ſancto inſpirari omnes fideles, quoties aliquid agunt boni: vnde dicuntur* θεοδίδακτοι, *& ſpiritum Dei habere in ſe habitantem.* * *Sed eius adflatus varii ſunt gradus, inter quos primus & ſummus ille eſt, quo ſic mouentur homines,*

(r) Chamier. panſtrat. tom. I. lib. XIII. cap. IV. n. IV.

mines, vt immediate & extra ordinem illuminentur, ſicut olim prophetis accidit & apoſtolis, quos extra omnem comparationis aleam doctores habemus a Deo conſtitutos. Poſt hos maxima eſt τῶν χαρισμάτων διαφορὰ, donorum Dei, & vt apoſtolus loquitur, ſpirituum differentia; vt hi plus, illi quidem minus de infinita abundantia acceperint: nemo tamen ita, vt accedat ad illos primos. Et quamuis longe ab iis abſint, nihilominus a SPIRITV SANCTO agi dicuntur. Sic GAVDENTIVS in tractatu de ordinatione ſua de *Ambroſio* tum præſente: *Loquetur* (inquit) *SPIRITV SANCTO, quo plenus eſt, & flumina de ventre eius fluent aquæ vitæ.* Hoc inferiore ſenſu concedit, auctores dictæ verſionis *Græcæ* fuiſſe inſpiratos; dicit autem, hinc non ſequi, vt interpretatio eorum diuina ſit & authentica. Et patres iſtos, qui eam ex SPIRITVS SANCTI inſpiratione factam dicunt, de hac inferiore & ordinaria inſpiratione loqui, intelligendos eſſe.

Idem & nos de auctoribus homiliarum adfirmamus, quod poſito, eos *Tobiam* & *Eccleſiaſticum* citaſſe vt diuinitus inſpiratos libros, neceſſario de hoc inferiore inſpirationis genere intelligendi ſint. Eodem videlicet ſenſu, quo de ſe ipſo CALVINVS [s] ait, ſe confidere, in ſcribendo cathechiſmo Dominum ſibi adfuiſſe: Et quo theologi *Galli* in ſynodo *Tonninienſi* in epiſtola ad *Iacobum* regem narrant, *ſe ingenti cum reuerentia & ſubmiſſione bona & ſalutaria conſilia eius recepiſſe, tamquam profecta a SANCTO DEI SPIRITV.* [t]

Neminem fore exiſtimo, qui ſibi perſuadeat, vel CALVINVM ſe pro inſpirato habuiſſe, vel *Gallos Tonninienſes* tanta veneratione in *Iacobum* regem vſos eſſe, vt conſilia eius pro diuinis oraculis acceperint. Vere tamen dicere potuerunt, conſilia eius a ſancto Dei ſpiritu profecta eſſe, communi ſcilicet & ordinaria diuini auxilii ratione; hoc quidem prophetis & apoſtolis tamquam peculiari priuilegio reſeruato, quod extra ordinem & certo ac indubitato modo a SPIRITV SANCTO acti fuerint.

(s) Caluin. epiſt. ad N. p. 263. In quo ſcribendo Dominum mihi adfuiſſe confido.

LIBRI

Digitized by Google

LIBRI SECVNDI
CAPVT DVODECIMVM.

Obiectiones contra regis *Caroli* primi declarationem, quæ articulos litterali ſuo ac grammatico ſenſu accipi iubet, confutatæ, & articuli, decimus ſextus, viceſimus quartus & triceſimus ſeptimus ab exceptionibus vindicati.

IDEM auctores vehementer ſe ſollicitos eſſe teſtantur de declaratione regis *Caroli* primi, quæ libro articulorum præfixa eſt: in qua inter alia edicit, "Vt ne quis vel typis ex-"ſcribendo vel concionando vllum articulum reiiciat, nec ſuum "ipſius ſenſum & interpretationem ei addat, ſed in litterali ſuo "ac grammatico ſenſu illum accipiat." *Hoc modo*, inquiunt, *miniſtri omnes libertate priuantur vllum ex hiſce articulis interpretandi, vt adeo, quum articulus decimus tertius dicit; Non omne peccatum mortale, poſt baptiſmum voluntarie perpetratum, eſt peccatum in SPIRITVM SANCTVM & irremiſſibile: nulli miniſtro liceat naturam peccati mortalis aperire, nec dicere, quod omnia peccata ſint mortalia, ſecus ac papiſtica diſtinctio peccatorum in mortalia & venialia venditet; nec explicare, quid ſit, a gratia data recedere. Sic iterum, quando in articulo viceſimo eccleſia dicitur habere poteſtatem inſtituendi ritus & cærimonias & auctoritatem in controuerſiis fidei; miniſtris non eſt integrum quærere, quid per eccleſiam Anglicanam intelligatur, aut quid eccleſia Anglicana ſit; quos ritus & cærimonias poſſit inſtituere; aut quatenus auctoritas illius protendatur in controverſiis fidei. Quod ſi aliquid inſtituat contra verbum Dei, aut locum quemdam ſcripturæ ſic exponat, vt alteri contradicat, aut quidpiam credendum de neceſſitate ſalutis obtrudat, nemo audebit id vocare in dubium: ſed nos ei in litterali & grammatico ſenſu ſuo adſentire & ſubſcribere aut omnibus eccleſiaſticis functionibus priuari oportet.*

ET *quum articulus triceſimus quartus de traditionibus & cærimoniis eccleſiaſticis agat, auctoritate publica inſtitutis ac probatis, non licet curioſius inquirere, quid per traditiones intelligatur; vtrum traditiones eccleſiæ Romanæ, an alius cuiusdam eccleſiæ; vtrum traditiones a cærimoniis ſint diſtinctæ, an eadem atque illæ; quomodo traditio dici poſſit inſtitui; aut quid intelligatur per publicam auctoritatem.* Hactenus auctores illi in oratione ſua pro reformanda doctrina, *p.3.*

AD quæ reſpondeo, 1. Senſum litteralem & grammaticum eſſe eum, quo omnes eccleſiæ articulos ſuos communiter velint intellectos; alio autem ſenſu eos accipere, eſt aut interpretationem minus naturalem ſed coactam planis verbis inferre, aut ea abſurda facere. Nota controuerſia eſt inter proteſtantes & pontificios de ſacræ ſcripturæ ſenſu litterali & myſtico; vbi quæſtio non eſt, an ſcriptura communiter ſenſu litterali & quandoque ſenſu myſtico accipi debeat. De hoc enim vtrique conſentiunt, quemadmodum vnusquisque facile perſpiciet, ſi ſequentes auctores conſulere volet. DANIEL CHAMIERVS [*u*] ait: *Senſum litteralem & myſticum agnoſcimus. Ita* GVILIELMVS WHITAKERVS [*w*], *Adfirmamus*, inquit, *vnicum eſſe verum, proprium ac genuinum ſcripturæ ſenſum, ex verbis vere intellectis orientem, quem litteralem dicimus.* cetera. ANDREAS RIVETVS ſæpe in eamdem ſententiam loquitur in libris, in quibus controuerſias tractat.

QVAMOBREM aduerſarii infirmiores ſunt, quam vt cum declaratione regia poſſint contendere, eo quod articulos litterali & grammatico ſenſu accipi iubet, quippe qui, ex vnanimi omnium ſcriptorum proteſtantium iudicio, vnicus ſenſus eſt, quo intelligi poſſunt, vt ratio poſtulat. [*x*]

2. DIVERSAE concluſiones, quas inde faciunt, ad vnum omnes abſurdæ ſunt, Quod hinc miniſtris haud liceat explicare iſta loca in diuerſis articulis, quorum mentionem faciunt, quia tantum in

(*t*) Syn. Tonn. cap. XIX. p. 438. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 64.)
(*u*) Chamier. tom. I. de ſenſu ſcripturæ lib. XV. cap. I.
(*w*) Whitaker. de ſcriptur. interpret. quæſt. V. cap. II.
(*x*) Riuet. iſagog. ad ſcriptur. ſacr. cap. XIV. Item cathol. orthodox. tract. I. quæſt. V. n. II.

litteræ-

litterali & grammatico ſenſu ſuo accipi debeant. Aeque vere & modeſte dicere poterant, eccleſias proteſtantes miniſtris ſuis interdicere, ne vllum ſcripturæ locum explicent, neue vllum commentarium in ſcripturam ſcribant, quia dicant, ſcripturam ſenſu litterali & grammatico intelligi oportere; quum tamen hoc nihil amplius velit, quam quod verba vero, proprio ac genuino ſuo ſenſu accipi debeant, quo auctor, qui illis vtitur, ea accipere iure credi poteſt; quod tantum abeſt, vt quem ab earum explicatione prohibeat, vt certiſſima regula ac norma ſit, quæ nos moderetur & dirigat, vt ea ex vero ſenſu veraque mente auctoris recte explicemus. Tantopere auctores noſtri tam in præmiſſis ſuis quam in concluſione falluntur!

Obiectio eorum contra articulum triceſimum ſeptimum valde leuis & nugatoria eſt. Non poſſunt adduci, vt eum legant, quemadmodum typis iam exſcriptus eſt & ſenſus illius litteralis habet: *Regia maieſtas* (in textu *Anglico* the *Queen's Maieſty*, hoc eſt, regina) *in hoc Angliæ regno ac ceteris eius dominiis ſummam habet poteſtatem, ad quam omnium ſtatuum huius regni, ſiue illi eccleſiaſtici ſint, ſiue ciuiles, in omnibus cauſſis ſuprema gubernatio pertinet*, cetera. Putant enim, legendum nunc eſſe, *the King's Maieſty*, rex in hoc *Angliæ* regno, cetera; quia *Eliſabetha* regina iam mortua ſit.

Cur vero iſtorum hominum ſcrupuli ipſos non eo etiam adducunt, vt bibliis ſubſcribere dubitent, & quædam in illis mutari cupiant? Inueniuntur enim in ipſa ſcriptura ſacra eiuſmodi loquutiones, quæ eumdem ſenſum habent. Ita verba Gen. XXXV, 20. *Ea dicitur ſtatua Rachelæ in hunc vſque diem*, non oportebit ſenſu litterali accipi; quia, licet exſiſteret ſtatua, *Moſe* ſcribente, hodie tamen non amplius reperitur. Gen. XLVII, 26. *Sanciuit Ioſeph illud in ſtatutum ad diem vſque hunc de agris Aegypti, vt Pharaoni tenerentur de quinta*, cetera. Si verba tam rigide accipimus, vti quidam auctores noſtri, nec *Pharao* nec lex iſta hodie exſtant: exſtabant autem, quum *Moſes* ſcriberet. Ita *Eliſabetha* regina fuit, quum articuli componerentur; et hoc ſatis eſt ad defendendam illam loquendi formulam, vt ex illis exemplis, quæ ex ſcriptura dedi aliisque eiuſdem generis ſexcentis, quæ produci poſſent, apparet.

Si vero hæc lectio tam inſuperabilem auctoribus noſtris ſcrupulum mouit, qui impediuit, quo minus articulos legerent iiſque ſubſcriberent, inuenire potuiſſent in ægritudinis ſuæ adleuationem exempla quædam, in quibus hæc mutatio facta eſt. Nam THOMAE ROGERSII *dilucidatio* horum *articulorum* habet, *the King's Majeſty hath the chief Power*, rex ſummam habet poteſtatem, cetera. Tametſi, qua auctoritate eam mutationem fecerit, haud ſciam, nec propoſitum mihi ſit, id hoc loco inueſtigare.

LIBRI SECVNDI
CAPVT DECIMVM TERTIVM,
Triginta nouem articulos non eſſe mancos ſed tam perfectos eſſe quam confeſſionem *Gallicam.*

ALIAM adhuc obiectionem iidem auctores faciunt contra articulos in genere; "Quod ſint manci atque imperfecti, " quia diuerſa ſuperſtitionis pontificiæ damnata capita "in illis inſint; et quia nihil contineant de creatione, de prouidentia, "de lapſu hominis, de peccato, de pœna peccati, de fœderibus Dei, de " efficaci vocatione, adoptione, ſanctificatione, fide, pœnitentia, per" ſeuerantia, lege diuina, libertate chriſtiana & libertate conſcien"tiæ, cultu religioſo, ſabbatho ſiue die dominico, matrimonio & " diuortio, communione ſanctorum, regimine & diſciplina eccle"ſiaſtica, reſurrectione & extremo iudicio. Quæ omnia ſcriptu"ra doceat tamquam neceſſaria, vti inde appareat, quod eorum "pleraque in ſymbolo apoſtolico contineantur" cetera.

Enim vero. 1. Nonne mirum eſt, homines in vno eodemque paragrapho tantopere ſibi ipſis contradicere? Fatentur, pleraque ex iſtis capitibus comprehendi ſymbolo apoſtolico, & eodem tempore nihil eorum in articulis noſtris haberi dicunt; quum tamen articuli ſymbolum apoſtolorum per omnes partes recipi & credi, expreſſis verbis adfirment.

2. Nihilo magis manci & imperfecti ſunt, quam articuli confeſſionis *Gallicæ*, qui non niſi vno plures ſunt, & de multis horum capitum tam pauca loquuntur, quam quidem noſtri. Neque tamen

tamen vllus ex *Gallis* proteſtantibus eos mancos & imperfectos eſſe, criminatus eſt.

3. Scriptores *Gallicani* articulos noſtros plenam puræ & ſinceræ doctrinæ euangelii profeſſionem eſſe agnoſcunt. Hoc ipſo nomine eos laudat BEZA in epiſtola dedicatoria ad *Eliſabetham* reginam, quam nouo teſtamento ab ſe edito præmiſit.

Stephanvs le moyne tantum abeſt, vt illos mancos & imperfectos pronuntiet, vt dicat, nihil confeſſione *Anglicana* potuiſſe fieri ſapientius, nec vmquam articulos fidei maiori & æquiori cum iudicio collectos eſſe. [*y*]

Qvae quum ita ſint, aduerſarii noſtri nullam idoneam cauſſam habent articulos noſtros hoc illoue reſpectu cauillandi. Queratur licet BAXTERVS, quod ſint ſuperfluentes, querantur hi auctores, quod ſint imperfecti: homines autem ſapientes concludent, vtroſque in errore verſari, eccleſiam vero decentem adhibuiſſe moderationem. Vir quidam eruditus [z] iam pridem contra hos poſteriores auctores probauit, non neceſſe eſſe eccleſiæ noſtræ doctrinam reformari, in libro quodam, quem inſcripſit, *No Neceſſity of Reforming*, hoc eſt, *Nulla neceſſitas reformandi* &c. ad quem lectores, qui eruditionem & antiquitatem recte æſtimant, remitto. Ego ſatis habeo oſtendiſſe, quod mihi propoſui, Quod eccleſiæ noſtræ doctrina in omnibus controuerſis articulis doctrinæ eccleſiæ *Gallicæ* accurate conueniat; et quod, qui vni contradicunt, vel ab ea ſe ſeparant propter doctrinam eius, ex eadem ratione communionem ſuam cum altera etiam ſoluere neceſſe habeant.

(*y*) Le Moyne epiſt. ſupra cap. I. huius libri ſub litt. (*d*) pag. 443. citata.
(*z*) Is dicitur eſſe Ioannes Pearſonius.

LIBER TERTIVS.

OBIECTIONES CONTRA LITVRGIAM ECCLESIAE ANGLICANAE CONSIDERATAE ET CONFVTATAE EX PRINCIPIIS ET PRAXI ECCLESIAE GALLICANAE.

CAPVT PRIMVM,

Eccleſiam *Gallicam* habere publicam liturgiam ſeu formam precationum & adminiſtrationis ſacramentorum, qua omnes miniſtros in quotidiana officii ſui functione vti oporteat.

LITVRGIAE *Gallicæ* tam crebra mentio in diuerſis partibus libri diſciplinæ & canonum, quem in hac diſſertatione iam ſæpius citauimus, habetur, vt mihi minus neceſſe eſſe exiſtimem, vlla amplius teſtimonia producere, quibus *Gallos* ſtabilitam inter ſe liturgiam habere demonſtrem. Vnum autem eſt, quod non ab re fuerit paullo vberius demonſtrare & confirmare, nempe, Quod miniſtros ſuos ea conſtanter vti iuſſerint, nec vlla ratione ab ea ſiuerint diſcedere.

I. CALVINVS præcipuis reformationis *Anglicæ* auctoribus tempore *Eduardi* regis hoc conſilium dedit, nec dubium eſt, quin id in ſuamet regione in praxin deducere ſtuduerit, *Quod ad formulam precum & rituum eccleſiaſticorum*, inquit, *valde probo, vt certa illa exſtet, a qua paſtoribus diſcedere in functione ſua non liceat, tam vt conſulatur quorumdam ſimplicitati & imperitiæ, quam vt certius ita conſtet omnium inter ſe eccleſiarum conſenſus. Poſtremo etiam, vt obuiam eatur deſultoriæ quorumdam leuitati, qui nouationes quaſdam adfectant, vti eo pertinere catechiſmum ipſum oſtendi. Sic igitur ſtatum eſſe catechiſmum oportet, ſtatam ſacramentorum adminiſtrationem, publicam item precum formulam.* [a]

SI non haberemus vllum clarius documentum de praxi eccleſiæ *Gallicæ* in hac materia, ſane hæc valida eſſet præſumtio,

(a) Caluin. epiſt. ad protector. Angl. p. 41.

cuius-

cuiuſmodi eam eſſe oporteat, vbi conſideramus, quæ fuerint CALVINI in reformatione illius partes. Habemus autem hac in re certiſſima & firmiſſima teſtimonia. Liber diſciplinæ canone quodam controuerſiam extra omnem diſputationis aleam ponit, decreto facto in hanc ſententiam: *Si quis paſtor vel ſenior vnionem ſoluerit eccleſiaſticam aut contentionem de capite quodam doctrinæ vel diſciplinæ, cui ſubſcripſit, vel de formula catechiſmi, vel de adminiſtratione ſacramentorum, vel de publicis precibus & benedictione coniugum excitauerit, nec ſe ad colloquii determinationem conformare voluerit, miniſterii ſui functionibus arceatur, a ſynodo prouinciali vel nationali vltra perſequendus.* [b] Heic videmus, conformationem ad liturgiam omnesque eius partes non minus quam ad confeſſionem fidei & diſciplinam requiri ad vnionem eccleſiaſticam. Atque hoc ex omni particulari officio, quod in ea continetur, demonſtrari poteſt.

PRIMO de ordinariis & publicis precibus non minus inter ipſos quam inter nos conuenit, non alia quam præſcripta formula eſſe vtendum. Neque vmquam ab hac regula in ordinaria functione ſua deflectunt, ſed tantum preces extraordinarias certis in caſibus permittunt, cuiuſmodi ſunt preces miniſtri ſub publici ſermonis initium & preces pro ſollemnibus ieiuniis & ſupplicationibus compoſitæ. Qui volet, videre hoc poteſt plene probatum a LVDOVICO CAPPELLO erudito *Gallo* in longa diſſertatione de ſtatis precum formulis, vbi oſtendit, liturgiam eorum non eſſe merum directorium, ſed præciſam formam in omnibus officiis, quæ conſtituit, vſurpandam ab omnibus miniſtris in regno *Galliæ;* et omnibus rationibus, quæ in contrarium adferuntur, reſpondet. [c]

VT adeo tria argumenta BAXTERI contra ſubſcriptionem, a miniſtris canone triceſimo ſeptimo requiſitam, qua polliceri iubentur, velle ſe in publicis precibus formulis, in libro communium precum præſcriptis, nec vllis aliis vti, tantumdem valeant contra eccleſiam *Gallicam*. I. *Epiſcopi ipſi*, inquit, *ex mandato regio certis occaſionibus ieiuniorum & ſupplicationum præ-*

(b) Diſciplin. eccleſ. Gallic. cap. V. artic. XXXII.

(c) Capell. theſ. Salmur. part. III. diſſert. XXXVII.

ſcribunt,

Digitized by Google

ſcribunt, imponunt & adhibent alias formulas. Nec nobis licet repugnare. 2. *Publici miniſtri habent & recitant in pulpitis ante ſermones alias formulas: adeoque hanc pactionem ſoluunt ipſi.* 3. *Ad officium ſpectat paſtoris, preces æque ſuis ipſius verbis exprimere atque ſermones ſuos: et omnino vitioſum eſt tantæ parti officii, ad quod conſecramur & ordinamur, deeſſe.* [d]

RESPONDEO autem. 1. Ita eccleſia quoque *Gallica* periurii & violatæ promiſſionis rea eſt: Vtitur enim præter ordinarias precum formulas particularibus etiam formulis, ſpeciali occaſioni ieiuniorum & ſupplicationum præſcriptis. Teſtis heic nobis erit CALVINVS, qui in epiſtola quadam ſua [e] narrat, quum anno MDXLI. peſtis in *Germania* ſæuiret & altera ex parte bellum, feciſſe ſe, vt ſupplicationes extraordinariæ a magiſtratu *Geneuenſi* decernerentur; et addit, *Precationes, quibus in iis vteremur, conſcripſi.* Habetur etiam alicubi talis formula liturgiæ eius adnexa. [*f*]

CANONES *Gallici* ſæpius eiuſmodi ſollemnium dierum & extraordinariarum ſupplicationum meminerunt, in quibus nouis quibusdam precationibus præter ordinariam ſuam liturgiam, vtantur eccleſiæ. Neque tamen vnquam periurii & violati promiſſi reos ſe eſſe iudicant, quia hi caſus ſunt, qui in ipſo promiſſo creduntur excipi.

2. ALIIS precum formulis in pulpitis vtuntur miniſtri ante ſermones ſuos, vti faciunt miniſtri *Anglicani.* NICOLAVS BERNARDVS [*g*], qui librum edidit inſcriptum *Iudicium Vſſerii*, &c. ait, tam *Belgicas* quam *Gallicas* eccleſias eſſe in hac materia adeo rigidas, vt eamdem ſemper formulam tueantur. Liturgia *Geneuenſis* miniſtris veniam dat eligendi formulam, quam huic ſcopo conuenientiſſimam credant. [*h*]

ITA ſynodus apud *S. Maxentii* miniſtro, qui alterum ordinat, permittit precationem adhibere, a ſe ipſo compoſitam, donec

(*d*) Baxter. *Engl. Nonconform.* cap. VIII. p. 43.
(*e*) Caluin. epiſt. ad N. p. 263. a.
(*f*) Caluin. tom. VIII. opp. p. 31.
(*g*) Bernard. *Biſhop Vſhers Judgment* p. 315.
(*h*) Caluin. tom. VIII. p. 29. Precationis formulam ad id aptam miniſter ſibi pro arbitrio deligit.

ad

ad preces conſecrationis deueniat, atque tum forma præſcripta nec vlla alia vti iubetur. Vide paullo poſt in hoc ipſo capite.

QVISQVIS volumen aliquod ex ſermonibus CALVINI volet euoluere, ſub finem cuiuslibet concionis breuem aliquam precationem inueniet, ſuis ipſius verbis conceptam, longitudine vnam ex noſtris collectis fere æquantem & materiæ ſermonis ſui accommodatam, cuiuſmodi precationem conſtanter fecit, præter longiores illas preces, in liturgia præſcriptas & poſt concionem recitandas.

3. ECCLESIA *Gallica* non credidit, hoc ſimpliciter ad officium ſpectare paſtoris, preces ſuis ipſius verbis exprimere; immo ne quidem ſermones ſuos, vti BAXTERVS adfirmat, qui hac in re ſeipſum damnat, quia an. MDLXI. nouam liturgiam epiſcopis exhibuit, quæ precationes paſtoribus præſcribit non minus quam vetus illa liturgia. Neque coniectura iudicare poſſum, quibus BAXTERVS hanc faciendo obiectionem gratificari voluerit, niſi forte illis, qui omnium ſtatarum formularum vſum vt illicitum generatim reiiciunt. Si enim ad officium miniſtri eccleſiæ ſpectat, ſuis ipſius verbis preces fundere, tum peccat omnino, ſi formulam adhibeat præſcriptam. Quod ſi ſic eſt, omnes miniſtri proteſtantes vituperandi ſunt, tam in *Gallicana* quam in reliquis proteſtantibus eccleſiis vniuerſis: nam non ſemper ſuis ipſorum verbis faciunt preces, ſed formulis præſcriptis vtuntur. Neque vero ita ſibi contradicunt damnantue ſe ipſi, ſtatuendo cum BAXTERO, ad officium pertinere paſtoris, vt preces ſuis verbis exprimat, ſed in plerisque caſibus ſatius eſſe exiſtimant, eccleſiam communi conſenſu verba precum præſcribere; et in nonnullis caſibus præſtare etiam conciones ad populum dictitare, vbi paſtores rudes & indocti ſunt, quemadmodum ſub initium reformationis multi in *Anglia*, *Gallia*, *Belgio* aliisque regionibus fuerunt; ad quorum infirmitatem ſubleuandam concionum CALVINI, decadum BVLLINGERI, noſtrarumque homiliarum lectio in eccleſiis permiſſa fuit. Verum hac de re ſupra loquutus ſum. Pergo iam ad ſtatas formas in aliis officiis.

CONFORMATIO ad rubricam & canones, qui rationem præſcribunt adminiſtrandæ ſacræ euchariſtiæ, ſeuere exigitur a ſyn-

Digitized by Google

odo apud *S. Maxentii* ſub pœna cenſuræ eccleſiaſticæ. [*i*] *Vt inpoſterum omnes eccleſiæ huius regni in cœnæ dominicæ adminiſtratione alia ad aliam ſeſe conforment, ſine vlla differentia, - - vniuerſis paſtoribus præcipimus, vt obſeruata ſimplicitate ab omnibus nouis & priuatis ſuis rationibus ſe abſtineant, cuiuſmodi eſt verborum inſtitutionis recitatio inter ordinarias illas & longas preces, huic ſacramento ſpeciatim præſcriptas.* cetera. Deinde diuerſis aliis ritibus memoratis & iniunctis hac ſanctione concludunt: *Quare ſynodi & colloquia diligenter attendant illis, qui ſecus fecerint, eosque per congruas cenſuras ad officium reducant.*

Expressam heic habemus mentionem non ſolum formulæ precum faciendarum, ſed etiam quo ordine & quibus ritibus ac cærimoniis integra adminiſtratio peragi debeat; qua de re dicturus ſum fuſius, vbi ad conſiderandas particulares obiectiones deuenero, quæ contra rationem celebrandi ſacram euchariſticam, in noſtra eccleſia obtinentem, formantur. In præſenti ſatis habeo obſeruaſſe, quod hæc ſynodus ſtatæ formæ vſum in adminiſtranda communione tam præciſe iniungat, quam vllus canon, regula vel rubrica vlla in eccleſia *Anglicana*.

Eadem accurata regulæ & præſcriptæ formæ obſeruatio in alterius ſacramenti, baptiſmi, adminiſtratione requiritur, cuius rei hoc vnum duntaxat exemplum dabo ex canone quodam ſynodi *Vitriacenſis* MDLXXXIII. [*k*] Quum quæſtio proponeretur, " Num in infantium, extra matrimonium in adulterio " vel inceſtu natorum, baptiſmo vſitata precum formula adhi- " benda ſit, in qua habeantur hæc verba: *Natus ex patre & ma-* " *tre, quos tu vocaſti in eccleſiam tuam, Domine?*" Synodus iudicabat, non eſſe hac de re mouendam controuerſiam propter rationes, quas illic adſignant. Vnde concludo, quod ſi nullam mutationem fieri voluerunt in vſitata baptiſmi forma in tam ſingulari & extraordinario caſu, multo minus eam permiſſuri fuerint occaſione quadam vulgari & ordinaria.

Qvemadmodvm formæ ſuæ in baptiſmo infantium præciſe inhærent, ita ſimiliter hoc faciunt in baptiſmo adultorum.

(*i*) Synod. ap. S. Maxent. cap. VI. artic. XIV. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 375.)
(*k*) Synod. Vitriac. I. cap. III. artic. VII. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 158.)

Syno-

Digitized by Google

Synodus *Carentonienſis* tertia an. M DC XLV. peculiarem formam compoſuit pro baptiſmo eorum, qui ex paganiſmo, iudaiſmo, muhamediſmo & anabaptiſmo conuerterentur, quæ actis ſynodi illius inſerta eſt; [*l*] vbi longa precatio, particulares interrogationes & reſponſiones pro vnoquoque iſtiuſmodi homine habentur, comprehendentes priſtinorum cuiusuis errorum renuntiationem, cetera. " Quæ forma a ſynodo iſta iube-" tur adhiberi, vbi Deo placuerit proſelytos quosdam eccleſiæ " adiungere.

QVOD ad formam & rationem catechizandi attinet, vſum catechiſmi CALVINI iniungunt, nec cuipiam vel in minimis ab eo deflectere permittunt. Semel atque iterum in ſynodis *Montalbanenſi* & *Salmurienſi* quæſtionem propoſitam legimus: *Annon catechiſmum Caluini expediret permutari?* Decretum autem eſt, " Retinendum eum eſſe ſine vlla mutatione, nec mi-" niſtris permittendum, vt alium quempiam exponant. [*m*]

SYNODVS *Vapincenſis* an. MDCIII. idem decretum renouauit, addito canone de ratione eum exponendi. [*n*] " Quod illi, qui " loco catechiſmi textum aliquem ex ſcriptura ſacra proponant, " vt catechiſmum ei accommodent, adhortandi ſint, vt ne quid " noui inuehant, ſed ad præſcriptum ordinem ſe conforment."

ET in ſynodo *Iuliodunenſi* MDCLIX [*o*] ſtatutum eſt, " Quod in " eccleſiis, in quibus ſingulis diebus dominicis duo haberentur " ſermones, ſecundus conuertendus ſit in expoſitionem cate-" chiſmi per modum loci communis." Tam accurate non ſolum formulam & verba alicuius catechiſmi, ſed ipſam etiam illius explicandi rationem præſcripſerunt.

NON minorem accurationem adhibent in obſeruanda exacta regula & forma in miniſtrorum ordinatione. Synodus apud *S. Maxentii* paſtoribus permittit, vt preces ſuismet verbis concipiant ante conſecrationem, vbi autem ad eam deueniunt, hæc aut ſimilia verba facere iubentur: *Oramus Te, Deus, vt hunc*

(*l*) Synod. Carenton. III. cap. IX. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 654. ſeq.)
(*m*) Synod. Montalb. cap. IV. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 179.) Synod. Salmur. cap. IV. artic. II. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 200.)
(*n*) Synod. Vapinc. cap. III. art. V. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 260.)
(*o*) Syn. Iuliodun. cap. VIII. artic. II. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 747.)

ſeruum tuum, ſecundum ordinem in eccleſia tua ſtabilitum rite electum, donis ac gratiis ſpiritus tui ſancti ornes, - - in nominis tui gloriam, eccleſiæ tuæ ædificationem & ſalutem eius, quem his precibus noſtris officio miniſtri euangelici iam dedicamus & conſecramus. "Et ad hæc verba paſtor orans ſtabit manumque ſuam " imponet ordinati miniſtri capiti, qui in genua prouoluetur ad " pedem pulpiti. Finitis precibus paſtor nouus ſurget & duo " miniſtri, a ſynodo vel colloquio delegati, dextram conſocia- " tionis ei dabunt, præſente & ſpectante populo. Atque hæc " forma & hic canon vnanimiter obſeruabitur per omnes pro- " vincias. [*p*]

Heic non ſolum formulam habemus verborum ſed ipſas etiam cærimonias, cum ante tum poſt conſecrationem adhibendas. Et ne quis ab illis diſcedat, hic canon libro diſciplinæ inſeri iubetur, in quo nunc exſtat [*q*] et omnes iureiurando promittunt, eum ſe obſeruaturos.

In officio circa matrimonia regulas præſcribunt exacte obſeruandas, quarum quaſdam ex libro diſciplinæ huc tranſcribam, qui integrum caput habet, quod triginta duos canones eo referendos complectitur.

Vnvs aliquis canon [*r*] ſic habet: *Matrimonia publice celebrabuntur in religioſis conuentibus fidelium per miniſterium paſtorum, non aliorum.* Qui canon etiam habetur in ſynodo *Montalbanenſi* MDXCIV. [*ſ*]

Alivs quidam canon ait: *Expedit ad bonum ordinem eccleſiæ, non celebrari matrimonia iſtis diebus, quibus ſacra cœna adminiſtratur. Neque hic canon negligetur, niſi grauibus de cauſſis, quas conſiſtorium examinabit. Nec vlla matrimonia diebus publicarum precum & ieiuniorum celebrabuntur.* [*t*]

Synodvs *Iuliodunenſis* an. MDCLIX [*u*] horas canonicas etiam præſcribit: *Hæc congregatio,* inquiens, *omnibus miniſtris in-*

(*p*) Syn. ap. S. Maxent. cap. III. artic. IV. (Ap. *Aym.* tom. I. p. 388.)
(*q*) Diſcipl. eccleſ. Gall. cap. I. artic. VIII.
(*r*) Ibid. cap. XIII. can. XXIII.
(*ſ*) Synod. Montalb. c. III. art. XIX. (Ap. *Aymon.* non exſtat.)
(*t*) Diſcipl. eccleſ. Gall. cap. XIII. can. XXIV.
(*u*) Syn. Iuliodun. cap. X. artic. V. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 774.)

ter-

terdicit, ne quos in eccleſiis ſuis matrimonio iungant, niſi horis conſuetis & eiuſmodi ſollemnitati præſtitutis. Et datur heic ſingulis ſynodis prouincialibus poteſtas faciendi canones de tempore & loco celebrandi matrimonia.

SYNODVS *Virtuelenſis* MDLXVII. [w] ſanciuit, *Licere nuptias celebrari quouis hebdomadis die & quocunque tempore, etiam diebus operariis pro arbitrio partium, dummodo concio habeatur iſto die, idque hora nona matutina ante concionem; qui vero tardius venerint, illis re infecta domum reuertendum eſſe.*

ALIVS canon [x] in libro diſciplinæ iubet *matrimonia conſiſtorio prius proponi cum idonea promiſſorum teſtificatione.*

ITERVM alius [y] ait: *Eccleſiæ non ſinent quoſpiam matrimonia inire, niſi eius rei amplam habeant cognitionem eamque approbent.*

ADHVC alius [z]: *Si alterutra pars eorum, qui coniugium inire volunt, excommunicata fuerit, in nulla eccleſia ad nuptias celebrandas admittantur, niſi pars rea pœnitentiam egerit de datis ſcandalis.*

RVRSVS alius [a] ſtatuit: *Sponſalium publicatio fiet iis in locis, vbi vtraque pars domicilium habet: Quod, ſi nuptias alibi celebrare voluerint, ter factæ publicationis ſponſalium teſtimonium eo ſecum portent.*

ALIVS denique [b] ſic habet: *Sponſalium publicatio per tres dies dominicos fiet iis in locis, vbi verbum DEI prædicatur, et aliis in locis, quando communes preces recitantur.*

IAM iſtæ regulæ magna ex parte eædem ſunt, quæ in eccleſia noſtra præſcribuntur, aut certe canones noſtros & rubricas excuſant, matrimonia ad certa tempora & loca, ad horas canonicas & legitimi alicuius miniſtri benedictionem, ad ſponſalium publicationem & teſtimonium, & id genus alia reſtringentes.

IPSVM officium circa nuptias in liturgia eorum præſcribitur, quod fieri debeat cum certis precibus & benedictionibus,

(w) Syn. Vertuel. cap. X. decret. VI. (Ap. *Aym.* tom. I. p. 91.)
(x) Diſcipl. eccl. Gall. cap. XIII. can. XV.
(y) Ibid. can. XIX.
(z) Ibid. can. XXI.
(a) Ibid. can. XVI.
(b) Ibid. can. XVII.

Digitized by Google

corporis etiam donatione; quod idem eſt, atque illa locutio in officio noſtro *Corpore meo tibi ſeruio.* Annulus quidem non adhibetur, vt apud nos & in aliis quibusdam eccleſiis proteſtantibus. Iam vero BAXTERVS dicit, vetuſtam illam obiectionem negligi; delegatos enim ex collegio *Sionitico* MDCLXI. nihil habuiſſe, quod contradicerent. [c] Vt adeo mihi amplius non ſit diſpiciendum, quomodo ex regulis & conſuetudine eccleſiæ *Gallicanæ* ritum illum vindicem.

ADHVC formula quædam præſcripta habetur in eccleſia *Gallica*, quæ non præſcripta eſt in noſtra ſed arbitrio relicta epiſcopi, nempe formula excommunicationis, decreta a ſynodo *Aleſienſi*, an. MDCXX [d] et a ſequente ſynodo *Carentonienſi* [e], relata inter canones diſciplinæ eccleſiaſticæ [f] quo ipſo facta eſt communis formula, ad quam adhibendam miniſtri omnium eccleſiarum in *Galliæ* regno iureiurando obligantur.

AD funebre officium quod attinet, fateor nullum eos habere ſibi præſcriptum; obſeruandum tamen eſt, non eſſe eis liberum adhibere, quodcunque libeat, ſed prorſus interdictum, ne quo omnino vtantur. Ita enim canones eorum diſerte præcipiunt: *Nullæ in ex equiis fiant preces, nulli ſermones, nullæ publicæ eleemoſynæ, vt omni ſuperſtitioni occurratur*, inquit liber diſciplinæ [g]. Idem decretum occurrit in ſynodis *Aurelianenſi* MDLXII [h], *Figeacenſi* MDLXXIX [i] et *Salmurienſi* MDXCVI [k] Quarum in vltima a delegatis ex *Normannia* proponebatur, vt abrogata hac conſuetudine adhortationes fieri permitterentur in exſequiis. Enimuero ſynodus decernebat, *nihil in illo articulo eſſe mutandum.*

(c) Baxt. *Engl. Nonconform.* c. II.
(d) Synod. Aleſ. cap. X. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 181.)
(e) Synod. Carenton. I. cap. IX. n. XI. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 247.)
(f) Diſcipl. eccl. Gall. cap. V. art. XVII.
(g) Ibid. cap. X. art. V.
(h) Synod. Aurel. cap. II. n. XV. Ap. *Aymon.* tom. I. p. 26. *Les miniſtres ne feront aucunes prieres à l'entrerement des morts, pour obvier à toute ſuperſtition.*
(i) Synod. Figeac. cap. III. n. XXV. (Ap. *Aym.* tom. I. p. 143. n. XXIV.)
(k) Syn. Salmur. cap. III. artic. XIV. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 198. n. XV.)

VT

Vt adeo ad negatiuam conformitatem hoc in capite æque adſtricti eſſent, atque ad poſitiuam conformitatem in reliquis. Nec cum formula nec ſine formula preces in exſequiis fieri, aut orationem funebrem haberi ad populum licebat.

Vt ſummatim dicam, ſatis ſuperque liquet, nihil non apud *Gallos* fieri oportuiſſe ad regulam & præſcriptum ordinem. Vbi formas præſcriptas habebant, eas obſeruare debebant; vbi faciendum quidquam erat, nec vlla formula præſcripta ſuppetebat, liberum illis erat, vti nobis eſt, formulam ſibi ipſis facere. Vbi autem aliquid interdictum erat, vti preces & ſermones in exſequiis, non audebant vllum verbum vel cum formula vel ſine formula loqui, vtpote iureiurando ad ſequendas regulas diſciplinæ per vniuerſum regnum obſtricti. Neque vllum diſcrimen inter eccleſiam *Gallicam* & noſtram in omni hac materia video, niſi quod illa a filiis ſuis plerumque rigidius exigat, vt ad regulas & leges ſuas ſeſe conforment.

Hactenvs generalem vtriuſque eccleſiæ conuenientiam conſideraui in hoc capite, in quo vtraque ſtatam liturgiam habet, ad quam omnes miniſtros in praxi ſua ſe conformare oportet. Sed vero hoc non ſufficit ad vindicandam liturgiam *Anglicanam*, niſi particulares exceptiones, quæ contra illam fiunt, refellamus. Quare iam diſpiciam, quam opinionem eccleſia *Gallica* ſpeciatim de noſtra liturgia & communione ſemper habuerit, & oſtendam, quod præcipuæ obiectiones, ab aduerſariis contra illam oblatæ, ex principiis & praxi eccleſiæ *Gallicanæ* depelli poſſint.

LIBRI

Digitized by Google

LIBRI TERTII
CAPUT SECUNDUM,
Eccleſiam *Gallicam* admittere communionem cum eccleſia *Anglica* eosque damnare, qui propter liturgiam & publicum cultum ab illa ſe ſeparant.

SI opinionem eccleſiæ *Gallicæ* inde a principio reformationis ad hanc vſque ætatem examinamus, ſemper eam deprehendimus ſtatuiſſe, licere cum eccleſia *Anglica* in liturgia ſua communicare, & ſeparationem ab illa, tanquam nefarium ſchiſma, damnaſſe. Quum IOANNES KNOXVS & GVILIEMVS WHITTINGHAMVS, abalienati exules *Francfordiæ* commorantes, datis ad CALVINVM litteris de liturgia *Anglicana* ei expoſuiſſent, hanc eis reſponſionem miſit: *In Anglicana liturgia, qualem deſcribitis, multas video fuiſſe tolerabiles ineptias. His duobus verbis exprimo, non fuiſſe eam puritatem, quæ optanda fuerat: quum tamen primo ſtatim die corrigi non poterant vitia, quum nulla ſubeſſet manifeſta impietas, ferenda ad tempus fuiſſe.* Et paullo poſt ſubiungit; *Vos vltra modum rigidos eſſe nolim.* [*l*]

IAM vero, vti IOANNES SPRINTVS in libro, qui inſcribitur *Caſſander Anglicus*, pridem obſeruauit, hæc reſponſio data eſt a CALVINO ad deſcriptionem, quam de liturgia *Anglicana* KNOXVS & WHITTINGHAMVS illi miſerunt, quæ probabiliter non fuit ex optimis: CALVINVS tamen eatenus eam approbavit, vt nihil intolerabilis impietatis in ea ſit, quod ſeparationem aliquam excuſare poſſit vel defendere. Ea quidem libertate vtitur, vt in illa fæcis papiſticæ reliquias eſſe dicat, non vult tamen eos ideo communionem ſoluere, ſed exſpectare vlteriorem emendationem.

BEZA in eadem fuit ſententia, quando ſcripſit ad offenſos fratres in *Anglia*, per omnia ſacra eos obteſtans, vt ne propter indifferentes ritus ac cærimonias, illis tumquidem iniunctas, eccle-

(*l*) Caluin. epiſt. CC. ad Anglos Francof. p. 98.

ſiæ

ſiæ communionem dcſererent. Locum produxi ſupra [*m*] ex epiſtola eius duodecima, neque adeo neceſſe eſt, eum heic repeti.

ADDAM vero, quæ primæ ſeparationis in *Anglia*, a liturgiæ improbatoribus tum cœptæ, occaſione ad *Edmundum Grindallum* epiſcopum *Londinenſem* ſcripſit idem BEZA: *Non ſine acerbiſſimo dolore*, inquit, *intelleximus, vſque eo vexari eccleſias, vt nonnulli iam ſeorſim ſuos cœtus habeant.* [*n*]

NEMO ſine dubio tanto cum adfectu contra ſeparatos conventus ſcripturus fuiſſet ad epiſcopum quemdam *Anglicanum*, qui communionem cum eccleſia *Anglicana* in liturgia ſua illicitam & ſeparationem ab ea neceſſariam eſſe ſtatuiſſet.

ENIMVERO adhuc maius teſtimonium ex ore BEZAE habemus. Anno MDLXIV annis aliquot poſt, quam *Eliſabetha* regina reformationem abſoluiſſet, BEZA nouum teſtamentum cum adnotationibus ſuis illi dedicauit, vbi inter alia ſic ſcribit: *Tibi debet Anglia verum Dei cultum nunc tandem a ſordidiſſimis illis antichriſtianiſmi ſordibus repurgatum. Hoc illud eſt, quod Te merito ſupra omnes horum temporum reges, ipſis etiam e cælo conſentientibus angelis, attollit. Aliis enim, quod placet, non licet: qui quidem carnis prudentia potius quam Dei ſapientia in conſilium adhibita, peſſime tum ſibi ipſis tum populis ſuis conſulunt: alii, qui plurimi & potentiſſimi ſunt, apertum cum pietate bellum gerunt: nonnulli, qui pauci ſunt, religionem quidem profitentur, ſed quomodo tandem inſtitutam & quam multis adhuc næuis deformatam, præſertim ſi diſciplinam eccleſiaſticam ſpectes? Idololatriam damnant aliqui, nec tamen idola profligant. Miſſam papiſticam eiiciunt nonnulli, ſed vt ſuam introducant. Transſubſtantiatio ab omnibus ſummo conſenſu repudiatur, ſed ita, vt non deſint quidam, qui nihilo ineptius delirium tanquam chriſtianæ religionis arcem tueantur. At Tibi, Regina,* (pergit paucis interiectis) *tuiſque populis, quod haud ſcio, an cuiquam noſtra ætate regno, per*

(*m*) Bez. ep. XII. p. 105. Vid. ſupra lib. I. cap. V. ſub litt. (*b*) p. 434.
(*n*) Id. ep. XXII. ad Grindal.

te datum eſt, puræ videlicet ac ſinceræ euangelii doctrinæ profeſſio, ad quam ſi (vt boni omnes ſperant & fideliſſimi quique tuarum regionum epiſcopi iam pridem deſiderant) plenam quoque eccleſiaſticæ diſciplinæ inſtaurationem adiunxeris, ſane non video, quid amplius vel Anglia ipſa poſſit a te flagitare, vel tua maieſtas in ipſam conferre. [o]

NVLLAM heic videmus e domeſticis illis ſuperſtitionis, idololatriæ, antichriſtianiſmi, papatus incuſationibus contra liturgiam oblatis: ſed hæc agnoſcitur eſſe purus cultus Dei, a ſordidiſſimis antichriſtianiſmi ſordibus repurgatus. Noſtra etiam doctrina articulis comprehenſa laudatur tanquam perfectum ſyſtema puræ ac ſinceræ doctrinæ euangelii, immunis ab iſtis erroribus & vitiis, quibus aliæ quædam eccleſiæ infectæ fuerint. Et quod ad diſciplinam attinet, eam heic non ita deficere, vt eccleſiam deformatam reddat, quemadmodum alias quaſdam ob defectum eius eſſe dicit; tantum optat, vt plenius & perfectius inſtauretur: id quod ipſa eccleſia in officio comminationis optat & vouet. Iam vero BEZA vel nimium blanditur reginæ, vel mirifice probat eccleſiæ *Anglicæ* innocentiam. Neque enim video, quid vllus ex propriis filiis eccleſiæ, ſi plurimum operæ ſtudiique in ea re poſuiſſet, in laudem & commendationem illius potuiſſet dicere præclarius.

SI ab his ad recentioris æui auctores deſcendimus, quibus maior fuit quam illis opportunitas liturgiam *Anglicanam* penitus pernoſcendi, tam ampla teſtimonia de ea, quam de eccleſia *Anglicana* ipſa, data inueniemus.

ISAACVS CASAVBONVS, vir nulli doctrina & eccleſiaſticæ antiquitatis cognitione ſecundus, eccleſiam *Anglicanam*, prout ab *Eliſabetha* regina & *Iacobo rege* reformata erat, eam eſſe dicit, "vt ad florentis quondam eccleſiæ formam nulla hodie propius accedat, inter vel exceſſu vel defectu peccantes mediam viam ſequuta. Qua moderatione hoc eam adſecutam eſſe adfirmat, vt illi ipſi, qui ſuam ei felicitatem inuideant, ſæpe tamen ex aliarum comparatione illam cogantur laudare." [p]

(o) Id. epiſt. dedic. in nou. teſtam.

(p) Caſaub. præfat. exercitat. in Baronium. Vid. etiam Morton *of Epiſcopacy* p. 4.

CIR-

CIRCA idem tempus ANDREAS RIVETVS, tum ſcriba ſynodi nationalis *Tonninii* celebratæ, totius ſynodi nomine epiſtolam ſummæ venerationis plenam exarauit ad *Iacobum* regem, in qua non ſolum ei peculiarem titulum *ſtellæ micantis in cælo eccleſiæ DEI* tribuunt, cum eiuſdem generis quibuſdam elogiis aliis; ſed narrant etiam, cupere ſe ardentiſſime initam cum eccleſiis regni eius amicam ſocietatem colere. Quæ omnia falſa & ridicula fuiſſent, ſi liturgiam vel communionem eccleſiæ *Anglicanæ* duxiſſent illicitam. [q]

LVDOVICVS LE BLANC [r] vir acri præditus iudicio, qui liturgiam *Anglicanam* bene perſpectam habuit, occaſionem, etſi tantum particulari quodam reſpectu, citandi eam nactus, ſic de ea loquitur, vt illam generatim comprobare, nec vllam eius partem ſuperſtitioſam & illicitam habere intelligatur. Alioquin eam honorifica *celebris liturgiæ Anglicanæ* appellatione non dignaturus, multo minus auctoritate eius vſurus fuiſſet ad conciliandam libris apocryphis aliquam venerationem (vti eum feciſſe poſtea oſtendam), ſi illam tam imperfectum opus habuiſſet, vti quidem nonnulli habent.

NON ſubiungo heic teſtimonia trium celeberrimorum theologorum N. DE L' ANGLE, STEPHANI LE MOYNE & IOANNIS LE CLAVDE, quippe quorum integræ epiſtolæ de hac materia legi poſſunt ſub finem libri *Stillingfleetiani*, qui inſcribitur *Vnreaſonablencſs of Separation.* Multa etiam alia prætereo a IOANNE DVRELLO iam adducta; veniam mihi tantum expeto vnum teſtimonium recitandi ex LVDOVICO CAPPELLO, theologiæ quondam profeſſore in academia *Salmurienſi*, qui in theſibus ſuis de liturgiis, liturgiæ *Anglicanæ* inter reliquas, a primis reformatoribus in qualibet natione collectas, hoc teſtimonium perhibet. *Vbi ante CXL annos*, inquit, *facta eſt a Romana eccleſia diſceſſio & populus chriſtianus e Babylone egrediens, ſubduxit ſe pontificiæ tyrannidi, a reformationis, quæ tum facta eſt, auctoribus repurgata*

(q) Vid. ſyn. Tonnin. cap. XIX. p. 438. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 63. ſeqq.

(r) Le Blanc theſ. de libris canon. & apocryph. p. 175. Atque etiam in Magna Britannia ex his libris (apocryphis) in cultu publico & ordinario ſolet aliquid prælegi, vt patet ex *celebri illa liturgia Anglicana*, cuius vſus obtinet in illo regno.

Digitized by Google

eſt liturgia ſacra ab omni illa ſuperſtitione & idololatria papiſtica, eaque omnia ſublata ſunt, quæ nimium oneroſa & operoſa erant, vel parum aut nihil omnino ad ædificationem eccleſiæ faciebant, atque ſic tum paſſim variæ a variis reformationis auctoribus conditæ & præſcriptæ S. liturgiæ formulæ ſimplices & puræ, in Germania, Gallia, Anglia, Scotia, Belgio, &c. quam minimum fieri potuit ab antiquis formulis primitiuæ eccleſiæ abſcedentes, quibus hactenus reformati, quique in ſua gente & diſtrictu, feliciter & cum fructu vſi ſunt. Donec tandem nuperrime exorti ſunt in Anglia moroſi, ſcrupuloſi & delicatuli nimium (ne ſuperſtitioſos plane dicam) homines, quibus eccleſiæ ſuæ hactenus vſurpata liturgia viſa eſt multis, ſed leuiſſimis nulliuſque pene momenti de cauſſis, non improbanda ſolum, verum etiam plane abroganda & penitus vna cum toto epiſcoporum hierarchico regimine abolenda & oblitteranda, in cuius locum directorium ſuum, quod vocant, ſubſtituerunt, quod nullam verbis conceptis formulam certam continet, ſed argumenta duntaxat rerum, quæ in precibus, ſacramentorum adminiſtratione, aliarumque cærimoniarum & rituum vſurpatione, dici, fieri, peti a Deo & populo proponi debent. Ceterum liberum cuique paſtori relinquitur, quibus libitum fuerit, verbis ea exponere. Quibus & hoc alii furioſi & inſani addunt, non licere vlla verbis præſcriptis concepta formula, in precibus tum publicis in conuentu ſacro tum priuatis domi, vti, adeoque nec pio vlli ſalua conſcientia illis intereſſe. [s]

Hoc factum vocat; et pergit poſtea ad diſputandum de iure, quid de ſtatis formulis in omnibus diuini cultus partibus fieri debeat, liceat, vel poſſit, omnibusque obiectionibus, quæ contra huiuſmodi formularum præſcriptiones communiter offeruntur, reſpondet; quæ lectori relinquo pro arbitratu ſuo euoluenda & perlegenda, progreſſurus iam ad conſiderandas exceptiones, quæ contra liturgiam noſtram ſpeciatim fiunt, faciendo exordium a negotio adſenſus & conſenſus, quod nonnulli omnium ſcrupulorum ſuorum fundamentum conſtituunt.

(s) Cappell. theſ. Salmurienſ. part. III. diſput. XLVII. de liturgia p. 658.

LIBRI

LIBRI TERTII
CAPVT TERTIVM,
Eccleſiam *Gallicam* adſenſum & conſenſum ad liturgiæ ſuæ vſum tam præciſe requirere quam quidem eccleſia *Anglica* eum requirat.

VT hoc planum faciam, neceſſe mihi erit oſtendere, primum, quid eccleſia *Anglicana* per adſenſum & conſenſum intelligat. Hic enim quod nimium vrgetur & paullo rigidior illi ſenſus datur, præcipuam occaſionem videtur ſubminiſtrare offerendi contra liturgiam obiectiones. Iam vero obſeruandum eſt, adſenſum & conſenſum vocabula eſſe eiuſdem ſignificationis, quemadmodum GVILIELMVS FALKNERVS multis exemplis, ex legibus regni noſtri ſenatoriis petitis, demonſtrauit, nec quidquam amplius denotare (ſi ad res in praxin deducendas, ordinandas vel vſurpandas applicentur) quam declarationem, Quod legitime adhiberi & in praxin deduci poſſint. Sic ſincerum adſenſum & conſenſum præbemus omnibus, quæ in libro communium precum &c. præſcripta continentur, hoc eſt, quod concedamus, eſſe librum, in quo nihil habeatur ſanctis Dei ſtatutis contrarium; ſed eſſe eiuſmodi, vt legitime & pie in omnibus officiis inibi præſcriptis adhiberi poſſit, & vt tali nos eo vſuros eſſe in eccleſiæ ædificationem. Eadem ratione adſenſum & conſenſum noſtrum teſtamur libro homiliarum. Quod (vti articulus triceſimus quintus [t] reddit) *contineat piam & ſalutarem doctrinam & his temporibus neceſſariam, & quod idcirco homilias illas in eccleſiis per miniſtros diligenter & clare, vt a populo intelligi poſſint, recitari oporteat.* Iam ſuppoſito, in hac illaue homilia quoſdam minoris momenti errores inueniri; e.g. erroneam citationem auctoris cuiuſdam, infirmam conſequentiam in argumentatione, iniuſtam loci cuiuſdam ſcripturæ applicationem vel dubiam interpretationem, vel parachroniſmum aliquem in capite hiſtorico, aut ſimile quidpiam; Hi quidem errores ſunt, quibus

(t) Confeſſ. Anglic. in ſyntagm. confeſſionum p. 134.

in rigore ſuo nemo tanquam veritatibus adſenſum ſuum declarare poteſt, (ſi hoc proprie & præciſe per adſenſum intelligatur) poſſumus autem ſincerum adſenſum & conſenſum horum librorum vſui præbere, non obſtantibus vllis eiuſmodi, qui in illis continentur, erroribus. Neque enim tanti momenti ſunt, vt libros illicitos & inutiles efficiant, tamquam qui falſam doctrinam contineant, fidei & bonis moribus pernicioſam, aut ad deprauandas hominum mentes & impediendam ædificationem eorum ſpectantem. Si in omnibus eſſentialibus partibus ſani & ad homines in chriſtiana fide ac pietate erudiendos ædificandosque apti ſunt, omnia habent, quæ præciſe requiruntur, vt quis adſentire & conſentire ad publicum eorum vſum poſſit. Sic recte iudicat FALKNERVS, quando ait: *Illi ipſi homines, qui quaſdam res vel quoſdam dicendi modos præſcriptos, ſiue in phraſibus communionem precationum, ſiue in decernendis vel interpretandis pſalmis aut aliis ſcripturis, opinantur non eſſe deſiderio & captui ſuo conuenientes (dummodo a vitio immunes ſint & in natura ſua tales, vt totum ad dirigenda pietatis exercitia maneat vtile) illi ipſi, inquam, tuto & ſaluo officio chriſtiano, hanc adſenſus ſui declarationem poſſunt edere, reſpectu habito ad alias magni momenti rationes, ſubmittendi videlicet ſe auctoritati, conſulendi paci, ordini, vnitati & ædificationi eccleſiæ in vnito veri cultus religioſi exercitio. Perinde ac viri iſti docti, qui vltimam noſtram bibliorum verſionem iudicauerunt non ſatis apte expreſſiſſe quorumdam difficiliorum locorum ſenſum, nihilominus tamen & ſincere conſentire ad diligentem illius vſum & alios ſerio ad eum exhortari poſſunt, vtpote probe ſcientes, piis & modeſtis lectoribus ad vtiliter diſcendam euangelii doctrinam deique voluntatem plurimum prodeſſe.* [u]

IDEM ego de homiliis dico. Poteſt quiſpiam tuto & ſaluo officio chriſtiano conſentire ad vſum earum, quamuis leues quidam errores illis contineantur. Vnum tantum exemplum dabo. In parte ſecunda *homiliæ contra periculum idololatriæ pag. 35* dicitur, duo concilia *Illiberritanum* & *Francfordienſe* eodem tempore celebrata eſſe, & *Felicem* hæreſis *Felicianæ* auctorem concilio *Illiberritano* præſediſſe. Iam omnes hiſtoriæ eccle-

(u) Falkner. libert. eccleſ. p. 94.

ſiaſticæ

ſiaſticæ gnari norunt, per errorem hoc dici, & eſſe parachroniſmum quingentorum ferme annorum. Quid vero? Annon quiſpiam, hoc non obſtante, homiliis adſenſum & conſenſum ſuum præbere poteſt? Si quidem adſenſus & conſenſus hoc ſignificaret, Quod homilias ab omnibus omnino erroribus immunes eſſe crederemus, non video, quo pacto quiſpiam illis innocenter poſſet adſentire. Hic enim error eſt tam manifeſtus, vt negari nequeat, nec vllus homo errori veritatis teſtimonium honeſte dare poteſt, cuiuscumque demum generis fuerit. Si autem adſenſus & conſenſus accipitur, vti accipi debet, pro declaratione quadam, quod credamus, librum homiliarum eſſe librum, qui contineat ſanam & ſalutarem doctrinam, adeoque in eccleſiis ad ædificationem populi legendum, tum adſenſus & conſenſus ad vſum illius dari poteſt, hoc vel aliis ſimilis naturæ erroribus non obſtantibus. Hoc enim non eſt adfirmare, hos errores eſſe veritates, (quemadmodum nonnulli vocabulum adſenſus tam rigide accipiunt dicuntque, nos credere, quod non credimus) ſed tantum librum eſſe vtilem, qui cum omnibus defectibus ſuis pie vſurpari & legi poſſit.

Fingamus igitur, eſſe quoſdam tam euidentes errores, quam is eſt, cuius modo memini, in liturgia ipſa; (quamquam fateor, quæcunque obiectiones contra eam factæ fuerint, me noſſe nullum) cur tamen, hoc non obſtante, adſenſum & conſenſum ſuum ad vſum illius declarare quiſpiam haud poſſet? Siquidem ſcopus iſtius declarationis is tantum eſt, vt dicat, ſe credere, librum illum & quodlibet officium in eo eſſe eiuſmodi, vt quis legitime & ſine peccato vti illo poſſit, & vt ad talem ſeſe velle conformare eoque vti. Id quod fieri poteſt, licet demonſtrari poſſit, leues quoſdam errores in eo contineri, cuiuſmodi nonnulli in regulis deprehendi dictitant, quæ de ſupputando tempore celebrandi paſcha & de interpretandis pſalmis, præcipiunt. Hoc enim non obſtante conſentire aliquis poteſt ad legendos pſalmos & celebrandum paſcha cum eccleſia, per hanc vel illam regulam; id quod tantum ab eo requiritur. Sed hac de re aliquanto poſt.

Ostendendvm mihi nunc eſt, eccleſiam *Gallicanam* adſenſum & conſenſum ad liturgiam ſuam & formulam adminiſtrationis

tionis ſacramentorum, ceter. non minus præciſe requirere quam eccleſiam *Anglicanam*. Cui rei probandæ mihi neceſſe non eſt diutius immorari, quandoquidem id iam iterum ac ſæpius feci, vbi de liturgia eorum & libro diſciplinæ diſſerui, cui eos oſtendi non ſolum ſubſcripſiſſe, ſed iure etiam iurando promiſiſſe, ſe eam adhibituros eſſe atque obſeruaturos; quæ ſolemniſſima adſentiendi & conſentiendi ratio eſt. Heic duo tantum lectorem monebo. I. Quod liturgiam ſuam non habeant pro mero quodam directorio, quod argumenta tantum rerum præſcribat, & liberum relinquat cuique, quibus velit, formulis vti; ſed quod ad eam conſentiant, tanquam præciſam regulam, obſeruandam & ſequendam ſine vlla variatione in omnibus, quæ iniungat. LVDOVICVS enim CAPPELLVS hoc diſcrimen inter liturgiam & directorium ſtatuit; quod liturgia certam conceptis verbis formulam in precibus & ſacramentorum adminiſtratione aliiſque ritibus & cærimoniis vſurpandam præſcribat; quum directorium argumenta duntaxat contineat rerum, quæ dici aut fieri debeant, & liberum cuique paſtori relinquat, quibus libitum fuerit, verbis ea exprimere. Et dicit, formulam precum, quæ apud ipſos in *Gallia* obtineat, liturgiam eſſe hoc ſenſu proprio, tanquam diſtinctam a directorio, contra quod ipſe diſputat & pugnat. [w] 2. Non ſinunt Nonconformiſtas manere in miniſterio ſine cenſura eccleſiaſtica, multo minus tales, qui rixas & contentiones de vllo doctrinæ vel diſciplinæ capite, vel de formula catechiſandi, vel adminiſtrandi ſacramenta, vel de aliis huiuſmodi rebus ſuſcitant. Si vero vnionem eccleſiaſticam ſoluant, a muneris ſui functionibus a quodam colloquio prohibendi & a ſynodo prouinciali vel nationali vltra perſequendi ſunt. Hæc euidentia argumenta ſunt, eos adſenſum & conſenſum ad liturgiam ſuam tantopere requirere, quam quidem in eccleſia *Anglicana* requiritur.

QVARE prætermiſſis omnibus, quæ hanc in rem porro adferri poterant, probationibus, progredior ad examinandas particulares exceptiones, quæ contra illum adſenſum & conſenſum offeruntur.

(w) Cappell. theſ. Salmur. part. III. diſput. XLVII. de liturg. p. 658. citat. capit. vltim. ſub litt. (ſ) p. 516.

LIBRI

Digitized by Google

LIBRI TERTII

CAPVT QVARTVM,

Eccleſiam *Gallicam* adſenſum & conſenſum requirere ad vſum verſionis bibliorum, quam fatetur continere aliquot errores.

VNA quædam ratio, cur nonnulli ſubſcriptionem liturgiæ denegarint, eſt, quod adſenſum & conſenſum præberi iubeat vetuſtæ cuidam pſalmorum verſioni, quæ diuerſos errores contineat. Non diſquiram heic, vtrum ſint veri nominis errores, an vero tales eſſe ſolum venditentur, id quod iam ab aliis factum eſt, in primis a GVIL. FALKNERO in præſtantiſſimo libro, qui inſcriptus eſt; *Libertas eccleſiaſtica:* Sed dico, fac, eſſe iſtos errores veri nominis errores in verſione, liturgiæ tamen ſubſcribi & adſenſus ac conſenſus iſti verſioni dari poteſt, his erroribus non obſtantibus. Quando enim huic verſioni ſeu interpretationi adſenſum & conſenſum præbemus, hac re non declaramus, eſſe eam vel optimam verſionem, vel ſimpliciter immunem ab erroribus, ſed tantum eiuſmodi, vt pie vſurpari & publice legi poſſit in eccleſia. Et niſi hoc velit adſenſus & conſenſus, haud novi vllam bibliorum verſionem, cui adſentire quiſpiam poſſit, vſque dum habeamus verſionem ab eodem SPIRITV profectam, qui initio archetypum dictauit; quam ſcio nullam eccleſiam ſibi vmquam arrogaſſe, niſi forte eccleſiam *Romanenſem.*

QVOD ad verſionem attinet, quæ in eccleſia reformata *Gallica* vſurpatur, omnes norunt, longe illam abeſſe ab eo, vt accurata & perfecta ſit: nihilo minus tamen miniſtri canone & iureiurando prohibentur vlla alia in eccleſiis ſuis vti. Recentior quidam auctor CAROLVS LE CENE in libro ſuo, *Projeẞ d' une Nouvelle Verſion Françoiſe de la Bible. Roterd. MDCXCVI* tot loca perperam reddita inuenit, vt integrum volumen conſcripſerit. Neque ſynodi *Gallicanæ* negant, fieri poſſe, vt accuratior interpretatio conficiatur; tamen numquam aures præbere volebant iis, qui aliam in communem eccleſiarum vſum intro-

ducendam proponebant. Synodus *Montalbanenſis* MDXCV [*x*] expreſſum canonem hanc in rem habet: *Libertas reſeruabitur eccleſiæ reddendi ſacrorum bibliorum verſionem magis magisque perfectam; & eccleſiæ noſtræ ad primitiuæ eccleſiæ exemplum admonentur, vt vltimam verſionem, per paſtores & profeſſores eccleſiæ Geneuenſis factam, recipiant & in publicis legant conuentibus.*

Est hæc illa interpretatio anno MDLXXXVIII compoſita, quam celeberrimus IOANNES DIODATVS multis annis poſt recognouit & emendauit, ſcriptaque longa ad ſynodum *Alenconienſem* epiſtola patribus illic congregatis perſuadere ſategit, vt nouam hanc verſionem ſua firmarent auctoritate. Enimuero, non obſtantibus omnibus eius argumentis, inter quæ cognitionem vrgebat antea memoratæ ſynodi *Montalbanenſis* & conſentaneum multorum præcipuorum & celebrium virorum iudicium, ſynodus aurem ei noluit præbere, ſed vetuſtam verſionem in omnibus eccleſiis porro vſurpari iuſſit. [*y*]

Ita quoque poſtea, quum in vltima ſynodo *Iuliodunenſi* an. MDCLIX proponeretur, " Quod nonnulli paſtores textum " ſermonum ſuorum legerent in interpretatione diuerſa ab illa, " quæ communis vſus eſſet in eccleſiis *Gallicis*: ſynodus de" cernebat, nullis in poſterum liberum fore vlla alia inter" pretatione vti, præter eam, quæ communiter vſurpetur, ſi" ve ſacras ſcripturas prælegant, ſiue textus inde depromant, " vt ex iis ſermonum ſuorum faciant argumentum." [z]

Iam dicat, quisquis volet, annon heic adſenſus & conſenſus ad vetuſtam quamdam verſionem tantopere requiratur, quantopere eam requirat eccleſia *Anglicana*.

(*x*) Synod. Montalb. cap. IV. artic. III. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 179.)

(*y*) Vid. epiſt. Diodati in ſyn. Alencon. cap. XXX. tom. II. p. 413. (Ap. *Aymon.* non habetur.

(*z*) Synod. Iuliodun. cap. X. n. I. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 773.)

LI-

LIBRI TERTII
CAPVT QVINTVM,

Eccleſiam *Gallicam* non damnare vſum librorum apocryphorum in illis eccleſiis, in quibus publice leguntur, licet eos in ſuis conuentibus eccleſiaſticis legi vetet.

De proximo argumento, quod nonnulli contra ſubſcriptionem attulerunt, Quod eccleſia noſtra libros apocryphos certis diebus prælegi iubeat, libenter fateor, non habere eccleſiam *Gallicam* eiuſmodi regulam, ſed contrarium præcipere. Synodus enim *Montalbanenſis* MDXCIV [*a*] eccleſias admonendas eſſe dicit, vt lectoribus ſuis & diaconis præcipiant, vt ne publice legant libros apocryphos, ſed tantum canonicos. Neque vero hoc interdicunt, tanquam abſolute illicitum, neque eas eccleſias damnant, quæ illos legi iubent, ſed ſua tantum libertate vtuntur in eo præſcribendo, quod in ſua eccleſia credunt expedire; parati innuere ſecreto, quod credant eſſe licitum, eos legi in illis eccleſiis, quæ illos legendos præſcripſerint. Quod vt probem, obſeruare tantum neceſſe habeo, quod ſemper ſe paratos teſtati ſint ad ſubſcribendum confeſſioni *Belgicæ*, et reuera ei ſubſcripſerint in ſynodo *Vitriacenſi* an. MDLXXXIII. [*b*] Iam vero vnus ex confeſſionis *Belgicæ* articulis eſt, *Quod apocryphi legi quidem in eccleſia poſſint, et fas ſit ex illis eatenus etiam ſumere documenta, quatenus cum libris canonicis conſonant: at non vltra.* [*c*] Quod ipſum exacte quoque docet eccleſia *Anglicana*. Vt adeo ex eadem ratione, qua eccleſia *Gallica* confeſſioni *Belgicæ* ſubſcribit, ſine dubio ſubſcriptura & adſenſura eſſet regulæ eccleſiæ *Anglicanæ* in hoc capite æque ac in vllo alio.

Nonnvlli ex optimis ſcriptoribus *Gallicanis* honorifice loquuntur de liturgia *Anglicana* eamdem ob rationem, ob quam

(*a*) Syn. Montalb. cap. IV. artic. XI. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 180. n. XII.)
(*b*) Syn. Vitriac. I. cap. II. artic. II. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 158. n. III.)
(*c*) Confeſſ. Belgic. in ſyntagm. confeſſ. art. VI. p. 164.)

Digitized by Google

alii eam repudiant. Hiſce adnumerare licebit LVDOVICI LE BLANC, viri celeberrimi, teſtimonium: *Quemadmodum*, inquientis [*d*], *priſca chriſtianorum eccleſia, quamuis eos libros diuinis æquari noluerit, maximo eos in bonore & pretio habuit & dignos iudicauit, qui non tantum priuatim, ſed publice prælegerentur, tanquam ad ædificationem morum vtiliſſimi, ſic nos quoque eis hodie non negamus bonorificum locum in eccleſia DEI & priuilegium quoddam ſupra omnem ſcriptorum eccleſiaſticorum ſortem. Cuius rei argumentum eſt, quod eos in eodem cum libris vere ſacris & canonicis volumine compingere ſolemus & in homiliis ſæpe citare non dedignamur. Atque etiam in Magna Britannia ex bis libris in cultu publico & ordinario ſolet aliquid prælegi, vt patet ex celebri illa liturgia Anglicana, cuius vſus obtinet in illo regno.* Hæc ſane non dicuntur tanquam ab eo, qui liturgiæ *Anglicanæ* ſubſcribere non poteſt, quia lectionem librorum apocryphorum præſcribit.

DANIEL CHAMIERVS non quidem tam diſerte eccleſiæ *Anglicæ* meminit, tecte tamen laudat illius praxin, dum praxin laudat eccleſiæ primitiuæ, quæ eadem fuit. RVFFINVS enim ait, patres nonnunquam libros in tria genera diſtinxiſſe, in canonicos, eccleſiaſticos & apocryphos; eccleſiaſticos quidem legi in eccleſia voluiſſe, non tamen proferri ad auctoritatem ex his fidei confirmandam. Tertium genus, quos apocryphos vocant, non erant illi, quos nos hoc nomine appellamus, ſed alii noxii libri, eosque patres eccleſiæ legi noluiſſe adfirmat dictus RVFFINVS. Iam CHAMIERVS de triplice hoc librorum ordine, cuius meminit RVFFINVS, loquens, *Hæc diſtinctio* [*e*], inquit, *vtilis eſt ſine dubio mihique valde placet.*

ACCEDIT, quod viri quidam prudentes in ea ſint opinione, libros apocryphos non ita præciſe præſcribi, quin miniſtri auctoritatem habeant & libertatem lectiones ex illis ſumtas cum aliis ex nouo teſtamento, ad ædificationem magis facientibus, commutandi. Nam admonitio ad miniſtros, ſecundo homiliarum tomo præmiſſa, ait: *Quum fieri poſſit, vt vnum vel alterum caput veteris teſtamenti in ordinem incidat legendum diebus dominicis*

(*d*) Le Blanc diſput. de libris canon. & apocryph. p. 175.
(*e*) Chamier. panſtrat. tom. I. libr. IV. cap. I. n. X.

vel

vel feſtis, quod ſatius ſit cum alio quodam noui teſtamenti capite, plus ædificationis præbente, permutari, recte facient miniſtri, ſi eiuſmodi capita ante diligenter conſiderabunt, vnde prudentia & diligentia eorum in officio, cui præſunt, appareat, populuſque cauſſam habeat Deum pro illis collaudandi, cetera.

HAMONDVS LESTRANGIVS dare hoc exiſtimat probabilem occaſionem coniectandi, quod eccleſia noſtra hac monitione veniam indulgere velit lectiones apocryphas diebus ſacris declinandi, vt hiſtoria ſanctorum certis capitibus noui teſtamenti perficiatur; ſiquidem tam canonici quam apocryphi libri communi veteris teſtamenti nomine veniant. [*f*]

NEQVE BAXTERVS ipſe huius admonitionis in libro homiliarum ignarus fuit. Nam in ea, quam an. MDCLXI. edidit, liturgia ad illam remittit, hanc mutationem fieri cupiens in calendario & interponi tanquam rubricam in nouo libro communium precum, [*g*] "Quod poſt pſalmum, iſti diei præſcriptum, miniſter legere debeat caput ex veteri teſtamento, quod conuenientiſſimum iudicauerit; aut cum libertate, quæ in admonitione, ſecundo homiliarum tomo præmiſſa, conceditur." Vt adeo, ſi animum induxiſſet paullo propius accedere ad eccleſiam, libertatem inuenire potuiſſet commutandi quamcunque lectionem veteris teſtamenti cum alia quadam, plus ædificationis habente ex nouo. Vbi autem animum adiecit ad diſputandum contra eccleſiam, nullam huius libertatis mentionem inuenimus, ſed terribile quoddam argumentum contra rubricam formatum, eo quod vtiles quaſdam lectiones ex apocryphis præſcribat, tametſi ſatis ſuperque diſtinctis a ſcripturis canonicis. Nam articulus ſextus manifeſtum diſcrimen facit inter vtroſque. Et ſi quis miniſter populum ſuum tam rudem & ignarum deprehendat, vt, quid per apocryphos libros intelligatur neſciant, erudire ea de re illos poterit, vbi articulum eis prælegit. Quamquam BAXTERVS tam audax fuit, vt diceret, nonnullos precum communium lectores canone prohiberi, quo minus hoc ipſum verbum populo interpretentur. [*h*]

(*f*) L'Eſtrange *Allyance of divine offices* cap. I. p. 25.
(*g*) Baxter's *Reformation of Liturgy* p. 35.
(*h*) Baxt. *Engl. Nonconform.* cap. XVII.

Digitized by Google

LIBRI TERTII
CAPVT SEXTVM,
De eo, quod conſenſus ad communium precum lectionem, quotidie vel priuatim vel publice inſtituendam, requiratur.

IN præfatione, libro comunium precum præfixa, vbi de officio eccleſiæ agitur, rubrica habetur, quæ "omnes ſacerdotes & diaconos quotidie preces matutinas & veſpertinas ſiue priuatim ſiue publice recitare iubet; niſi vel morbo vel alia quadam graui cauſſa impediantur."

CONTRA ea BAXTERVS hæc opponit: *Vbi liber primum compoſitus eſt ad rudem ignaramque multitudinem ex ſuperſtitione papiſtica eripiendam, quotidianus precum communium vſus magno eis adiumento fuit. Poſtea autem mutata eſt ratio & populus iam aptiora habet ſubſidia, miniſtris etiam tam multa alia negotia ſunt in ſacrarum litterarum ſtudiis, in conuerſatione cum hominibus fidei ipſorum commiſſis, in precibus multo aptius domi faciendis, cum familiis, et in muſeis ſuis, vt communium precum lectio bis quotidie inſtituenda non poſſit non inexcuſabilem morum & impedimentum aliis officiis inferre.* [i]

VNVSQVISQVE intelligit facile, quo hic ſermo tendat, nimirum ad remorandum quotidianum publicarum & communium precum vſum in eccleſia, qui vt per vniuerſam nationem, quantum fieri poſſet, ſtabiliretur, ſine dubio primis noſtris reformatoribus propoſitum, et quidem laudabile propoſitum, fuit. Hoc ex rubrica apparet, quæ eam, cui opponit BAXTERVS, proxime ſequitur, in qua "vicarius in eccleſia parochiali vel ſacello "miniſtrans, ſi in loco domicilii ſui præſens ſit, nec neceſſaria "quadam & legitima cauſſa impediatur, eaſdem preces in eccle"ſia parochiali vel ſacello, vbi miniſtrat, recitare iubetur, vt po"pulus accedat ad audiendum verbum Dei & adorandum cum "ipſo."

(i) Baxt. *Engl. Nonconf.* cap. XLI.

Iam qui hac de re queritur, is exiſtimet oportet, non expedire, homines quotidie coire ad adorandum Deum publice. Quomodo enim aliter inexcuſabilem moram & impedimentum officiis noſtris inferre poſſet quotidiana communium precum lectio? Si quis dixerit, non faciendas eſſe publicas preces ſine ſermone, neminem vero aptum eſſe ad ſermonem habendum ſingulis hebdomadis diebus: Reſpondeo, 1. Quod preces communes reuera numquam legantur ſine ſermone: lectiones enim ex verbo Dei ad docendum aptæ ſunt, ſi debite attendantur. At 2. ſi per ſermonem intelligatur oratio, ab ipſo miniſtro elaborata vſitatæ longitudinis & formæ, falſa eſt & temeraria incuſatio eccleſiæ Dei, dicere, non eſſe faciendas publicas preces ſine ſermone. Omnes enim eccleſiæ id permittunt, maximopere vrgent & commendant. In primis eccleſia *Gallica* diuerſos habet canones, qui hunc ritum ſupponunt & auctoritate firmant. Quando ſynodus *Caſtrenſis* [*k*] ſtatuit, baptiſmum adminiſtrari poſſe die quodam, vbi publicæ preces fiant ſine ſermone; nonne hoc innuit, preces publicas fieri licere ſine ſermone?

Synodvs *Vitriacenſis* ſecunda MDCXVII prudentiæ conſiſtoriorum relinquit, vt diebus feſtis eccleſiæ *Romanæ* populum ad audiendam concionem, aut ad coniungendum ſe in publicis precibus congregari iubeant, prout omnium optime expedire exiſtiment.[*l*] Nonne hæc ſynodus precum communium lectionem, quæ fit ſine ſermone, approbat & confirmat, quando prudentiæ conſiſtoriorum permittit, vt eam præſcribant, ſi ipſis videatur expedire?

3. Lectio communium precum, et ſermonis ab ipſo miniſtro compoſiti, per ſingulos hebdomadis dies recitatio: res ſunt diuerſiſſimæ. Hæc fieri nequit ſine elaboratione & conſumtione temporis, quum e contrario illa formula ſit in ſubſidium miniſtri iam compoſita, nec plus temporis requirat, quam quod ad ipſum actum lectionis neceſſarium eſt. Sunt etiam nonnulli ea cogitandi & agendi ſollertia, vt per ſingulos hebdomadis dies æque concionari ac publicas preces legere poſſint. Ita calvinvs facere

(*k*) Synod. Caſtrenſ. cap. XXVI. n. XV. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 376. num. III.)
(*l*) Syn. Vitriac. II. cap. IX. artic. III. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 108.)

ſolitus

Digitized by Google

LIBRI TERTII
CAPVT SEXTVM,

De eo, quod conſenſus ad communium precum lectionem, quotidie vel priuatim vel publice inſtituendam, requiratur.

IN præfatione, libro cõmunium precum præfixa, vbi de officio eccleſiæ agitur, rubrica habetur, quæ "omnes ſacerdotes & diaconos quotidie preces matutinas & veſpertinas ſiue priuatim ſiue publice recitare iubet; niſi vel morbo vel alia quadam graui cauſſa impediantur."

CONTRA ea BAXTERVS hæc opponit: *Vbi liber primum compoſitus eſt ad rudem ignaramque multitudinem ex ſuperſtitione papiſtica eripiendam, quotidianus precum communium vſus magno eis adiumento fuit. Poſtea autem mutata eſt ratio & populus iam aptiora habet ſubſidia, miniſtris etiam tam multa alia negotia ſunt in ſacrarum litterarum ſtudiis, in conuerſatione cum hominibus fidei ipſorum commiſſis, in precibus multo aptius domi faciendis, cum familiis, et in muſeis ſuis, vt communium precum lectio bis quotidie inſtituenda non poſſit non inexcuſabilem morum & impedimentum aliis officiis inferre.* [i]

VNVSQVISQVE intelligit facile, quo hic ſermo tendat, nimirum ad remorandum quotidianum publicarum & communium precum vſum in eccleſia, qui vt per vniuerſam nationem, quantum fieri poſſet, ſtabiliretur, ſine dubio primis noſtris reformatoribus propoſitum, et quidem laudabile propoſitum, fuit. Hoc ex rubrica apparet, quæ eam, cui opponit BAXTERVS, proxime ſequitur, in qua "vicarius in eccleſia parochiali vel ſacello miniſtrans, ſi in loco domicilii ſui præſens ſit, nec neceſſaria quadam & legitima cauſſa impediatur, easdem preces in eccleſia parochiali vel ſacello, vbi miniſtrat, recitare iubetur, vt populus accedat ad audiendum verbum Dei & adorandum cum ipſo."

(*i*) Baxt. *Engl. Nonconf.* cap. XLI.

IAM

Iam qui hac de re queritur, is exiſtimet oportet, non expedire, homines quotidie coire ad adorandum Deum publice. Quomodo enim aliter inexcuſabilem moram & impedimentum officiis noſtris inferre poſſet quotidiana communium precum lectio? Si quis dixerit, non faciendas eſſe publicas preces ſine ſermone, neminem vero aptum eſſe ad ſermonem habendum ſingulis hebdomadis diebus: Reſpondeo, 1. Quod preces communes reuera numquam legantur ſine ſermone: lectiones enim ex verbo Dei ad docendum aptæ ſunt, ſi debite attendantur. At 2. ſi per ſermonem intelligatur oratio, ab ipſo miniſtro elaborata vſitatæ longitudinis & formæ, falſa eſt & temeraria incuſatio eccleſiæ Dei, dicere, non eſſe faciendas publicas preces ſine ſermone. Omnes enim eccleſiæ id permittunt, maximopere vrgent & commendant. In primis eccleſia *Gallica* diuerſos habet canones, qui hunc ritum ſupponunt & auctoritate firmant. Quando ſynodus *Caſtrenſis* [*k*] ſtatuit, baptiſmum adminiſtrari poſſe die quodam, vbi publicæ preces fiant ſine ſermone; nonne hoc innuit, preces publicas fieri licere ſine ſermone?

Synodvs *Vitriacenſis* ſecunda MDCXVII prudentiæ conſiſtoriorum relinquit, vt diebus feſtis eccleſiæ *Romanæ* populum ad audiendam concionem, aut ad coniungendum ſe in publicis precibus congregari iubeant, prout omnium optime expedire exiſtiment. [*l*] Nonne hæc ſynodus precum communium lectionem, quæ fit ſine ſermone, approbat & confirmat, quando prudentiæ conſiſtoriorum permittit, vt eam præſcribant, ſi ipſis videatur expedire?

3. Lectio communium precum, et ſermonis ab ipſo miniſtro compoſiti, per ſingulos hebdomadis dies recitatio: res ſunt diuerſiſſimæ. Hæc fieri nequit ſine elaboratione & conſumtione temporis, quum e contrario illa formula ſit in ſubſidium miniſtri iam compoſita, nec plus temporis requirat, quam quod ad ipſum actum lectionis neceſſarium eſt. Sunt etiam nonnulli ea cogitandi & agendi ſollertia, vt per ſingulos hebdomadis dies æque concionari ac publicas preces legere poſſint. Ita Calvinvs facere

(*k*) Synod. Caſtrenſ. cap. XXVI. n. XV. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 376. num. III.)

(*l*) Syn. Vitriac. II. cap. IX. artic. III. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 108.)

ſolitus

LIBRI TERTII
CAPVT SEXTVM,
De eo, quod conſenſus ad communium precum lectionem, quotidie vel priuatim vel publice inſtituendam, requiratur.

IN præfatione, libro comunium precum præfixa, vbi de officio eccleſiæ agitur, rubrica habetur, quæ "omnes ſacerdotes & diaconos quotidie preces matutinas & veſpertinas ſiue priuatim ſiue publice recitare iubet; niſi vel morbo vel alia quadam graui cauſſa impediantur."

CONTRA ea BAXTERVS hæc opponit: *Vbi liber primum compoſitus eſt ad rudem ignaramque multitudinem ex ſuperſtitione papiſtica eripiendam, quotidianus precum communium vſus magno eis adiumento fuit. Poſtea autem mutata eſt ratio & populus iam aptiora habet ſubſidia, miniſtris etiam tam multa alia negotia ſunt in ſacrarum litterarum ſtudiis, in conuerſatione cum hominibus fidei ipſorum commiſſis, in precibus multo aptius domi faciendis, cum familiis, et in muſeis ſuis, vt communium precum lectio bis quotidie inſtituenda non poſſit non inexcuſabilem moram & impedimentum aliis officiis inferre.* [i]

VNVSQVISQVE intelligit facile, quo hic ſermo tendat, nimirum ad remorandum quotidianum publicarum & communium precum vſum in eccleſia, qui vt per vniuerſam nationem, quantum fieri poſſet, ſtabiliretur, ſine dubio primis noſtris reformatoribus propoſitum, et quidem laudabile propoſitum, fuit. Hoc ex rubrica apparet, quæ eam, cui opponit BAXTERVS, proxime ſequitur, in qua "vicarius in eccleſia parochiali vel ſacello miniſtrans, ſi in loco domicilii ſui præſens ſit, nec neceſſaria quadam & legitima cauſſa impediatur, eaſdem preces in eccleſia parochiali vel ſacello, vbi miniſtrat, recitare iubetur, vt populus accedat ad audiendum verbum Dei & adorandum cum ipſo."

(i) Baxt. *Engl. Nonconf.* cap. XLI.

Iam qui hac de re queritur, is exiſtimet oportet, non expedire, homines quotidie coire ad adorandum Deum publice. Quomodo enim aliter inexcuſabilem moram & impedimentum officiis noſtris inferre poſſet quotidiana communium precum lectio? Si quis dixerit, non faciendas eſſe publicas preces ſine ſermone, neminem vero aptum eſſe ad ſermonem habendum ſingulis hebdomadis diebus : Reſpondeo, 1. Quod preces communes reuera numquam legantur ſine ſermone : lectiones enim ex verbo Dei ad docendum aptæ ſunt, ſi debite attendantur. At 2. ſi per ſermonem intelligatur oratio, ab ipſo miniſtro elaborata vſitatæ longitudinis & formæ, falſa eſt & temeraria incuſatio eccleſiæ Dei, dicere, non eſſe faciendas publicas preces ſine ſermone. Omnes enim eccleſiæ id permittunt, maximopere vrgent & commendant. In primis eccleſia *Gallica* diuerſos habet canones, qui hunc ritum ſupponunt & auctoritate firmant. Quando ſynodus *Caſtrenſis* [k] ſtatuit, baptiſmum adminiſtrari poſſe die quodam, vbi publicæ preces fiant ſine ſermone; nonne hoc innuit, preces publicas fieri licere ſine ſermone?

Synodvs *Vitriacenſis* ſecunda MDCXVII prudentiæ conſiſtoriorum relinquit, vt diebus feſtis eccleſiæ *Romanæ* populum ad audiendam concionem, aut ad coniungendum ſe in publicis precibus congregari iubeant, prout omnium optime expedire exiſtiment.[l] Nonne hæc ſynodus precum communium lectionem, quæ fit ſine ſermone, approbat & confirmat, quando prudentiæ conſiſtoriorum permittit, vt eam præſcribant, ſi ipſis videatur expedire?

3. Lectio communium precum, et ſermonis ab ipſo miniſtro compoſiti, per ſingulos hebdomadis dies recitatio: res ſunt diuerſiſſimæ. Hæc fieri nequit ſine elaboratione & conſumtione temporis, quum e contrario illa formula ſit in ſubſidium miniſtri iam compoſita, nec plus temporis requirat, quam quod ad ipſum actum lectionis neceſſarium eſt. Sunt etiam nonnulli ea cogitandi & agendi ſollertia, vt per ſingulos hebdomadis dies æque concionari ac publicas preces legere poſſint. Ita Calvinvs facere

(k) Synod. Caſtrenſ. cap. XXVI. n. XV. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 376. num. III.)
(l) Syn. Vitriac. II. cap. IX. artic. III. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 108.)

ſolitus

Digitized by Google

LIBRI TERTII
CAPVT SEXTVM,

De eo, quod conſenſus ad communium precum lectionem, quotidie vel priuatim vel publice inſtituendam, requiratur.

IN præfatione, libro comunium precum præfixa, vbi de officio eccleſiæ agitur, rubrica habetur, quæ "omnes ſacerdotes & dia-" conos quotidie preces matutinas & veſpertinas ſiue priua-" tim ſiue publice recitare iubet; niſi vel morbo vel alia qua-" dam graui cauſſa impediantur."

CONTRA ea BAXTERVS hæc opponit: *Vbi liber primum compoſitus eſt ad rudem ignaramque multitudinem ex ſuperſtitione papiſtica eripiendam, quotidianus precum communium vſus magno eis adiumento fuit. Poſtea autem mutata eſt ratio & populus iam aptiora habet ſubſidia, miniſtris etiam tam multa alia negotia ſunt in ſacrarum litterarum ſtudiis, in conuerſatione cum hominibus fidei ipſorum commiſſis, in precibus multo aptius domi faciendis, cum familiis, et in muſeis ſuis, vt communium precum lectio bis quotidie inſtituenda non poſſit non inexcuſabilem morum & impedimentum aliis officiis inferre.* [i]

VNVSQVISQVE intelligit facile, quo hic ſermo tendat, nimirum ad remorandum quotidianum publicarum & communium precum vſum in eccleſia, qui vt per vniuerſam nationem, quantum fieri poſſet, ſtabiliretur, ſine dubio primis noſtris reformatoribus propoſitum, et quidem laudabile propoſitum, fuit. Hoc ex rubrica apparet, quæ eam, cui opponit BAXTERVS, proxime ſequitur, in qua "vicarius in eccleſia parochiali vel ſacello" miniſtrans, ſi in loco domicilii ſui præſens ſit, nec neceſſaria" quadam & legitima cauſſa impediatur, easdem preces in eccle-" ſia parochiali vel ſacello, vbi miniſtrat, recitare iubetur, vt po-" pulus accedat ad audiendum verbum Dei & adorandum cum" ipſo."

(i) Baxt. *Engl. Nonconf.* cap. XLI.

Iam qui hac de re queritur, is exiſtimet oportet, non expedire, homines quotidie coire ad adorandum Deum publice. Quomodo enim aliter inexcuſabilem moram & impedimentum officiis noſtris inferre poſſet quotidiana communium precum lectio? Si quis dixerit, non faciendas eſſe publicas preces ſine ſermone, neminem vero aptum eſſe ad ſermonem habendum ſingulis hebdomadis diebus: Reſpondeo, 1. Quod preces communes reuera numquam legantur ſine ſermone: lectiones enim ex verbo Dei ad docendum aptæ ſunt, ſi debite attendantur. At 2. ſi per ſermonem intelligatur oratio, ab ipſo miniſtro elaborata vſitatæ longitudinis & formæ, falſa eſt & temeraria incuſatio eccleſiæ Dei, dicere, non eſſe faciendas publicas preces ſine ſermone. Omnes enim eccleſiæ id permittunt, maximopere vrgent & commendant. In primis eccleſia *Gallica* diuerſos habet canones, qui hunc ritum ſupponunt & auctoritate firmant. Quando ſynodus *Caſtrenſis* [*k*] ſtatuit, baptiſmum adminiſtrari poſſe die quodam, vbi publicæ preces fiant ſine ſermone; nonne hoc innuit, preces publicas fieri licere ſine ſermone?

Synodus *Vitriacenſis* ſecunda MDCXVII prudentiæ conſiſtoriorum relinquit, vt diebus feſtis eccleſiæ *Romanæ* populum ad audiendam concionem, aut ad coniungendum ſe in publicis precibus congregari iubeant, prout omnium optime expedire exiſtiment.[*l*] Nonne hæc ſynodus precum communium lectionem, quæ fit ſine ſermone, approbat & confirmat, quando prudentiæ conſiſtoriorum permittit, vt eam præſcribant, ſi ipſis videatur expedire?

3. Lectio communium precum, et ſermonis ab ipſo miniſtro compoſiti, per ſingulos hebdomadis dies recitatio: res ſunt diuerſiſſimæ. Hæc fieri nequit ſine elaboratione & conſumtione temporis, quum e contrario illa formula ſit in ſubſidium miniſtri iam compoſita, nec plus temporis requirat, quam quod ad ipſum actum lectionis neceſſarium eſt. Sunt etiam nonnulli ea cogitandi & agendi ſollertia, vt per ſingulos hebdomadis dies æque concionari ac publicas preces legere poſſint. Ita CALVINVS facere

(*k*) Synod. Caſtrenſ. cap. XXVI. n. XV. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 376. num. III.)

(*l*) Syn. Vitriac. II. cap. IX. artic. III. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 108.)

ſolitus

Digitized by Google

alii eam repudiant. Hiſce adnumerare licebit LVDOVICI LE BLANC, viri celeberrimi, teſtimonium: *Quemadmodum*, inquientis [d], *priſca chriſtianorum eccleſia, quamuis eos libros diuinis æquari noluerit, maximo eos in honore & pretio habuit & dignos iudicauit, qui non tantum priuatim, ſed publice prælegerentur, tanquam ad ædificationem morum vtiliſſimi, ſic nos quoque eis hodie non negamus honorificum locum in eccleſia DEI & priuilegium quoddam ſupra omnem ſcriptorum eccleſiaſticorum ſortem. Cuius rei argumentum eſt, quod eos in eodem cum libris vere ſacris & canonicis volumine compingere ſolemus & in homiliis ſæpe citare non dedignamur. Atque etiam in Magna Britannia ex his libris in cultu publico & ordinario ſolet aliquid prælegi, vt patet ex celebri illa liturgia Anglicana, cuius vſus obtinet in illo regno.* Hæc ſane non dicuntur tanquam ab eo, qui liturgiæ *Anglicanæ* ſubſcribere non poteſt, quia lectionem librorum apocryphorum præſcribit.

DANIEL CHAMIERVS non quidem tam diſerte eccleſiæ *Anglicæ* meminit, tecte tamen laudat illius praxin, dum praxin laudat eccleſiæ primitiuæ, quæ eadem fuit. RVFFINVS enim ait, patres nonnunquam libros in tria genera diſtinxiſſe, in canonicos, eccleſiaſticos & apocryphos; eccleſiaſticos quidem legi in eccleſia voluiſſe, non tamen proferri ad auctoritatem ex his fidei confirmandam. Tertium genus, quos apocryphos vocant, non erant illi, quos nos hoc nomine appellamus, ſed alii noxii libri, eosque patres eccleſiæ legi noluiſſe adfirmat dictus RVFFINVS. Iam CHAMIERVS de triplice hoc librorum ordine, cuius meminit RVFFINVS, loquens, *Hæc diſtinctio* [e], inquit, *vtilis eſt ſine dubio mihique valde placet.*

ACCEDIT, quod viri quidam prudentes in ea ſint opinione, libros apocryphos non ita præciſe præſcribi, quin miniſtri auctoritatem habeant & libertatem lectiones ex illis ſumtas cum aliis ex nouo teſtamento, ad ædificationem magis facientibus, commutandi. Nam admonitio ad miniſtros, ſecundo homiliarum tomo præmiſſa, ait: *Quum fieri poſſit, vt vnum vel alterum caput veteris teſtamenti in ordinem incidat legendum diebus dominicis*

(d) Le Blanc diſput. de libris canon. & apocryph. p. 175.
(e) Chamier. panſtrat. tom. I. libr. IV. cap. I. n. X.

vel

vel feſtis, quod ſatius ſit cum alio quodam noui teſtamenti capite, plus ædificationis præbente, permutari, recte facient miniſtri, ſi eiuſmodi capita ante diligenter conſiderabunt, vnde prudentia & diligentia eorum in officio, cui præſunt, appareat, populuſque cauſſam habeat Deum pro illis collaudandi, cetera.

Hamondvs lestrangivs dare hoc exiſtimat probabilem occaſionem coniectandi, quod eccleſia noſtra hac monitione veniam indulgere velit lectiones apocryphas diebus ſacris declinandi, vt hiſtoria ſanctorum certis capitibus noui teſtamenti perficiatur; ſiquidem tam canonici quam apocryphi libri communi veteris teſtamenti nomine veniant. [*f*]

Neqve baxtervs ipſe huius admonitionis in libro homiliarum ignarus fuit. Nam in ea, quam an. MDCLXI. edidit, liturgia ad illam remittit, hanc mutationem fieri cupiens in calendario & interponi tanquam rubricam in nouo libro communium precum, [*g*] "Quod poſt pſalmum, iſti diei præſcriptum, mini-"ſter legere debeat caput ex veteri teſtamento, quod conueni-"entiſſimum iudicauerit; aut cum libertate, quæ in admonitio-"ne, ſecundo homiliarum tomo præmiſſa, conceditur." Vt adeo, ſi animum induxiſſet paullo propius accedere ad eccleſiam, libertatem inuenire potuiſſet commutandi quamcunque lectionem veteris teſtamenti cum alia quadam, plus ædificationis habente ex nouo. Vbi autem animum adiecit ad diſputandum contra eccleſiam, nullam huius libertatis mentionem inuenimus, ſed terribile quoddam argumentum contra rubricam formatum, eo quod vtiles quasdam lectiones ex apocryphis præſcribat, tametſi ſatis ſuperque diſtinctis a ſcripturis canonicis. Nam articulus ſextus manifeſtum diſcrimen facit inter vtroſque. Et ſi quis miniſter populum ſuum tam rudem & ignarum deprehendat, vt, quid per apocryphos libros intelligatur neſciant, erudire ea de re illos poterit, vbi articulum eis prælegit. Quamquam baxtervs tam audax fuit, vt diceret, nonnullos precum communium lectores canone prohiberi, quo minus hoc ipſum verbum populo interpretentur. [*h*]

(*f*) L'Eſtrange *Allyance of divine offices* cap. I. p. 25.
(*g*) Baxter's *Reformation of Liturgy* p. 35.
(*h*) Baxt. *Engl. Nonconform.* cap. XVII.

Google

Iam qui hac de re queritur, is exiſtimet oportet, non expedire, homines quotidie coire ad adorandum Deum publice. Quomodo enim aliter inexcuſabilem moram & impedimentum officiis noſtris inferre poſſet quotidiana communium precum lectio? Si quis dixerit, non faciendas eſſe publicas preces ſine ſermone, neminem vero aptum eſſe ad ſermonem habendum ſingulis hebdomadis diebus : Reſpondeo, 1. Quod preces communes reuera numquam legantur ſine ſermone : lectiones enim ex verbo Dei ad docendum aptæ ſunt, ſi debite attendantur. At 2. ſi per ſermonem intelligatur oratio, ab ipſo miniſtro elaborata vſitatæ longitudinis & formæ, falſa eſt & temeraria incuſatio eccleſiæ Dei, dicere, non eſſe faciendas publicas preces ſine ſermone. Omnes enim eccleſiæ id permittunt, maximopere vrgent & commendant. In primis eccleſia *Gallica* diuerſos habet canones, qui hunc ritum ſupponunt & auctoritate firmant. Quando ſynodus *Caſtrenſis* [k] ſtatuit, baptiſmum adminiſtrari poſſe die quodam, vbi publicæ preces fiant ſine ſermone; nonne hoc innuit, preces publicas fieri licere ſine ſermone?

Synodus *Vitriacenſis* ſecunda MDCXVII prudentiæ conſiſtoriorum relinquit, vt diebus feſtis eccleſiæ *Romanæ* populum ad audiendam concionem, aut ad coniungendum ſe in publicis precibus congregari iubeant, prout omnium optime expedire exiſtiment.[l] Nonne hæc ſynodus precum communium lectionem, quæ fit ſine ſermone, approbat & confirmat, quando prudentiæ conſiſtoriorum permittit, vt eam præſcribant, ſi ipſis videatur expedire?

3. Lectio communium precum, et ſermonis ab ipſo miniſtro compoſiti, per ſingulos hebdomadis dies recitatio: res ſunt diuerſiſſimæ. Hæc fieri nequit ſine elaboratione & conſumtione temporis, quum e contrario illa formula ſit in ſubſidium miniſtri iam compoſita, nec plus temporis requirat, quam quod ad ipſum actum lectionis neceſſarium eſt. Sunt etiam nonnulli ea cogitandi & agendi ſollertia, vt per ſingulos hebdomadis dies æque concionari ac publicas preces legere poſſint. Ita Calvinus facere

(k) Synod. Caſtrenſ. cap. XXVI. n. XV. (Ap. *Aymon*. tom. II. p. 376. num. III.)
(l) Syn. Vitriac. II. cap. IX. artic. III. (Ap. *Aymon*. tom. II. p. 108.)

ſolitus

Digitized by Google

ſolitus eſt, vt in vita eius narrat BEZA, neque tamen id aliis eius negotiis impedimentum intulit. Verumtamen ex eiuſmodi exemplis non expedit fieri regulam; quia non omnes vnoquoque hebdomadis die concionari poſſunt (neque methodus CALVINI vmquam denuo inualuit, quæ erat, per quadrantem horam exponere portionem aliquam ſcripturæ) etſi enim multi, non omnes tamen, eadem ingenii celeritate præditi ſunt; quum contra nemini deſit facultas legendi quotidie communes preces; ſi cœtum habere poſſit, qui ipſi ſe adiungat; ſin minus, eccleſia ipſum ſupplere hunc defectum voluit, dum hoc mane & veſperi ab eo in familia ſua fieri iuſſit, niſi morbo, vel grauiore quadam cauſſa impediatur. Vlterius hæc regula non poteſt credi eſſe extendenda: quia, quum ſint preces communes & ſaltem diuerſæ earum partes, vt abſolutio, ceteræ, congregationem aliquam ſupponant, non poſſunt eſſe norma religioſæ adorationis in muſeis miniſtrorum. Neque quotidianus earum vſus in eccleſia vel familia tam ſeuere iniungitur, quin iuſta quædam cauſſa omiſſionem earum poſſit excuſare. Quæ vero iuſtæ cauſſæ ſint, vnusquisque, habita rerum ſuarum ratione, per ſe prudenter & pie iudicet oportet. Hæc poſterior rubrica morbi tantum meminit, in prioribus autem rubricis ſic legitur, *niſi vel concionando, ſtudendo theologiæ, aut alia quadam vrgente cauſſa impediantur.* [m]

LIBRI TERTII
CAPVT SEPTIMVM,
De eo, quod ſuperpellicei aliarumque veſtium vſus ad functiones ſacras neceſſarius ſtatuatur.

IN rubrica ante ordinem, precibus matutinis præſcriptum, " ſancitur iſta ornamenta eccleſiæ & miniſtrorum eius omni- " bus miniſterii ſui temporibus retinenda eſſe & adhibenda, " quæ in eccleſia *Anglicana* auctoritate ſupremæ curiæ, anno ſe- " cundo regni *Eduardi* ſexti in vſu fuerint."

(*m*) Vid. L'Eſtrange *Allyance of divine offices* cap. I. p. 50. & editiones libri communium precum ante ann. MDCLXI.

CONTRA

CONTRA hanc ſanctionem tria excipit BAXTERVS. 1. *Neſcimus*, inquit, *quid tum in vſu fuerit adeoque conſentire non poſſumus ad id, quod ignoramus.* 2. *Narrant nobis, albam & multa alia ornamenta eo tempore in vſu fuiſſe, quæ poſtea abrogata ſunt; neque nos ad ea reſtituenda conſentire poſſumus ſine melioribus rationibus, quam quas audimus. Et canon, qui hodie enarrat ornamenta, quæ credimus illis eſſe addita, contradicit.* 3. *Paucos offendimus Conformiſtas, qui norunt, quid tunc temporis in vſu fuerit; immo videmus, omnes eos, qui huic regulæ ſubſcribunt & conſentiunt, iis tamen non vti*, cetera.

IN his omnibus vnum tantum verbum eſt, quod vere dicitur, nimirum BAXTERVM reuera neſciuiſſe (vti quidem fatetur) quod & poterat & debebat noſſe ante, quam obiectiones contra rubricam formaret. Vt oſtendam, obiectiones eius niti mera ignorantia & errore, & vt eos omnes condoceam, qui eodem laborant præiudicio, interponam heic veterem rubricam, vti fuit anno *Eduardi* regis ſecundo, verba etiam canonis quinquageſimi octaui, ad quem BAXTERVS reſpicit, & ingenuo cuique lectori copiam dabo faciendi periculum, an vllam contradictionem inter illam & iſtum inuenire poſſit.

VERBA veteris rubricæ hæc ſunt: *Miniſtri in eccleſiis parochialibus & ſacellis recitantes preces matutinas & pſalmum veſpertinum, baptizantes & exſequias coboneſtantes, vtuntor ſuperpelliceo, et in omnibus eccleſiis cathedralibus & collegiatis archidiaconi, decani, præfecti, magiſtri præbendati & ſocii, ſi ſint graduati, in choro præter ſuperpellicea ſua epomidas* [*] *gerunto, ad diuerſos gradus, quos in alterutra academia huius regni adſumſerint, pertinentes. In omnibus autem aliis locis miniſtris liberum eſto, ſuperpelliceo vti vel non vti. Decet etiam graduatos, vbi ad populum concionantur, eiuſmodi epomidibus vti, quæ ad diuerſos gradus eorum pertinent.*

HAEC omnia ad miniſtros priuatos ſpectant in hac rubrica, reliqua ad ſolos epiſcopos referenda ſunt: *Tempore, quo miniſtrant, præter* [**] *exomium ſuum ſuperpelliceo ſeu alba, tra-*

(*) In Anglico eſt *Hoods.*

(**) *a Cope or Veſtment.*

bea ſiue palla induti ſunto, baculumque ſuum paſtorale habento manu comprehenſum aut a præfectis ſacello portari & teneri iubento.

Hoc igitur fuit, quod BAXTERVM in errorem induxit. Inaudiuerat quiddam de albis aliisque ornamentis, tempore *Eduardi* regis vſurpatis, infeliciter autem pallam epiſcopalem priuato cuique adſignat; quum tamen haud alia ornamenta ad eos pertineant, niſi epomis & ſuperpelliceum, hoc quidem iniunctum, illa vero permiſſa & commendata.

AVDIAMVS nunc canonem quinquageſimum octauum. *Quilibet miniſter, prælegens publicas preces, aut adminiſtrans ſacramenta aliosue ritus eccleſiæ cum honeſto decoroque ſuperpelliceo procedat. Miniſtri autem, gradum academicum adepti, in ſuperpelliceis iſto tempore gerant tales epomides, quæ ex præſcripto academiarum gradibus eorum conueniant.*

VBI iam eſt contradictio inter hunc canonem & rubricas? Omnes loquuntur de ſuperpelliceis & epomidibus, non de vllis aliis ornamentis, quæ ad priuatos miniſtros pertineant. Noſſe hoc potuiſſet BAXTERVS, ſi vel veterem rubricam conſuluiſſet, vel HAMONDVM LESTRANGIVM, qui veterem cum noua comparat. Enimuero non id egit, vt in ſenſum rubricarum inquireret, ſed vt exceptiones reperiret contra rubricas.

CONSTITVTA ſic controuerſia de eo, quænam ornamenta vſurpanda ſint, proxima quæſtio eſt, An liceat ea vſurpari in publico cultu Dei? Atqui heic inter ſe diſſident aduerſarii. Alii ea abſolute illicita, ſuperſtitioſa, papiſtica & antichriſtiana pronuntiant. Alios hoc facere pudet, qui dicunt, ſe non opponere ſe eorum vſui, ſed tantum impoſitioni & eiectioni hominum ex miniſterio, qui iis vti non audeant. [n]

COMPAREMVS iam ſcriptores eccleſiæ *Gallicanæ* cum his vtriuſque generis aduerſariis. Primum obſeruo, CALVINVM non aduerſatum eſſe veſtitui cuidam ſcholaſtico, nec ſtatutis eum iniungentibus. Ipſe enim proceſſit cum toga, ſiue longa palla, qui mos erat miniſtrorum *Geneuenſium*; quo nomine ſemel tantum per omnem vitam reprehenſus eſt, idque a ſtolida femina, quæ declamitabat aduerſus longas veſtes, vtpote quibus indecenter

(n) Ita Baxter. *Engl. Nonconf.* cap. III. & XXXIII.

vteren-

vterentur clerici cum magno eccleſiæ offendiculo, & a quibus dignoſci poſſent falſi prophetæ. Probare id voluit ex euangelio, *Quid ſibi vult*, inquiens, *locus ille euangelii, Venient ad vos in longis veſtibus?* Reſpondit CALVINVS, ſe neſcire, vbi eſſet illa ſententia, niſi forte inueniretur in euangelio *Manichæorum*. Quum ſentiret femina ſe vrgeri, conqueſta eſt de CALVINI eiusque fratrum tyrannide, quod non cuiuis liceret quiduis garrire. Atque ita ceſſauit diſputatio. *Hæc vulnera*, inquit CALVINVS, *quod inſanabilia videntur, intacta relinquo, donec manum Dominus admoueat.* [o]

HOMINES, in quibus tam exiguus eſt ſenſus & intelligentia, vt exiſtiment, cum toga ſeu veſte longa diſcriminis & decori cauſſa procedere eſſe contra regulas euangelii, ex CALVINI opinione non ſunt ii, quibuscum diſputemus, ſed potius miſerandi & precis noſtræ indigi, & ſi in obſtinatione ſententiæ perſiſtant, miſericordiæ Dei relinquendi, qui eos, vbi & quando volet, conuincat.

QVID autem, ſi homines communionem noſtram deſerere velint, eo quod vtamur toga vel ſuperpelliceo; aut, vbi hæ res iniunguntur, earum vſum omnino recuſant? Quod ad togam, CALVINVS occaſionem habuit hanc quæſtionem reſoluendi in re quadam peculiari, quæ *Geneuæ* accidit, ipſo gubernacula tractante vniuerſitatis; quam in alia epiſtola ad *Farellum* his verbis narrat, *Scis*, inquiens, *leges illas eſſe latas, vt ſcholaſtico habitu* [p] *contenti gladios deponant* (ſtudioſi ad ſacram cœnam accedentes). *Eas vt eludant* (*Galli* quidam) *eiurant profeſſionem litterarum. Sed quia apparet manifeſta contumacia, eam ſtatui nullo modo ferre. Malo enim abeant omnes, quam vt heic maneant cum diſciplinæ iactura.* Hoc, mea quidem ſententia, eſt cuiuſdam veſtis vſum tam vehementer vrgere, quam in eccleſia *Anglicana* nunquam fieri obſerues. Nihil refert, vtrum ſit toga vel ſuperpelliceum, an aliud veſtimenti genus; ratio enim pro vno non minus quam pro altero genere valebit, quoad lex illud præſcripſerit.

(o) Caluin. epiſt. ad Farell. p. 38.
(p) Caluin. epiſt. ad Farell. p. 259.

Calvinvs ſuperpelliceum ſiue albam epiſcopalem non habuit in rebus illicitis. Scribens enim ad bvllingervm de ioanne hoppero, epiſcopo *Glocestrienſi*, *Sicuti in recuſanda vnctione*, inquit, *eius conſtantiam laudo, ita de pileo & veſte linea maluiſſem (vt illa etiam non probem) non vſque adeo ipſum pugnare: idque nuper ſuadebam.* [q]

Theodorvs beza idem iudicauit, quando ad offenſos fratres in *Anglia* ſcripſit, qui apud eum de ſuperpelliceo & aliis quibuſdam rebus mediis, quas ſibi imponi dicebant, queſti erant. *Iſtæ cærimoniæ*, inquit, *quum non ſint ex earum rerum genere, quæ per ſe impiæ ſunt, non videntur nobis tanti momenti, vt propterea vel paſtoribus deſerendum potius ſit miniſterium, quam vt veſtes illas adſumant, vel gregibus omittendum publicum pabulum potius, quam vt ita veſtitos paſtores audiant.* [r]

Petrvs martyr amico cuidam in *Anglia*, quem ſcrupulus pungebat de ſuperpelliceo, ſcripſit in hæc verba: *Optarim omnia quam ſimpliciſſime fieri, quum tamen cogito, ſi inter Saxonas & noſtras eccleſias quoad dogmata pax obtineri poſſet, propter huiuſcemodi veſtes haudquaquam ſeparationem futuram.* [s]

In alia epiſtola ad hoppervm fuſius demonſtrat, veſtes huiusmodi eſſe licitas, & ad omnia argumenta, quibus hoppervs earum vſum impium & illicitum eſſe probare ſtuduerat, reſpondet, *Non eo me adducunt*, inquit [t], *rationes abs te allatæ, vt ſtatuam, vſum huiuſmodi veſtium exitioſum eſſe, aut natura ſua verbo Dei contrarium, quem omnino* ἀδιάφορον *arbitror. - - Licet retinendum veſtium in ſacris diſcrimen haud putem, impium nihilo minus eſſe nequaquam dicerem, ita vt quoſcunque viderem illum vſurpare, damnare audeam. Certe ſi perſuaſum id haberem, numquam cum eccleſia heic in Anglia communicaſſem, in qua diſcrimen huiuſmodi adhuc eſt conſeruatum. Nam licet, vt dixi, parum illud approbem, attamen video quandoque in his indifferentibus non-*

(q) Caluin. ep. ad Hopper. p. 60.
(r) Bez. ep. XII. ad fratr. Anglos.
(s) Martyr. epiſt. XLI. ad amic. p. 1127.
(t) Martyr epiſt. IV. ad Hopper.

nulla

Digitized by Google

nulla quamuis moleſta ſint & onerosa, quoad non aliter liceat, ferenda eſſe, ne, ſi pro illis acerbius quam oportet contendatur, id & progreſſui euangelii ſit impedimento & quæ natura ſua ſunt indifferentia, noſtra vehementi contentione doceantur impia. - - Si illa, quæ indifferentia ſunt, vt impia prædicemus, adeo fere omnium animi a nobis alienantur, vt doctrinæ ſolidæ atque concionibus neceſſariis attentos & patientes auditores amplius non ſe præbeant. Si pergamus hæc indifferentia quaſi pernicioſa & impia diſſuadere, permultas eccleſias non ab euangelio alienas damnamus, & innumeras, quæ antiquitus vt laudatiſſimæ celebrantur, nimis acerbe taxamus. Non me latet, eccleſiarum auctoritatem ſiue præſentium ſiue præteritarum non eo debere valere, vt illis verbi DEI veritas prematur, nam ea, etſi fractus orbis illabatur, inconcuſſa & immota permanere debet, ſed propter ἀδιάφορα id minime faciendum eſſe contendo, vel vt damnentur, vel vt de eis minus honeſte loquamur.

His dictis reſpondet ad rationes HOPPERI; vbi oſtendit, 1. Non omnem rituum iudaicorum imitationem eſſe illicitam. 2. Hæc diſcrimina veſtium non eſſe inuenta antichriſti, quia appareat, priusquam eſſet papæ tyrannis, nonnulla fuiſſe in eccleſia. 3. Omnia humana inuenta non illico damnanda eſſe, alioquin humanum inuentum eſſe, vt mane potius quam a prandio communicemus. 4. Vſum ſuperpellicei habere poſſe aliquam honeſtam iuſtamque ſignificationem, a ſcripturis non alienam. *Miniſtri eccleſiæ*, inquit, *ſunt angeli & nuntii Dei, vt Malachias teſtatur; Et angeli ſemper fere albis apparuerunt veſtibus induti. Quomodo priuabimus eccleſiam hac libertate, vt non poſſit ſuis actionibus & ritibus aliquid ſignificare, modo id fiat non ſtatuendo cultum Dei, modeſte atque paucis, vt populus CHRISTI cærimoniis non oneretur & ne meliora impediantur. Dicas, præſtent ſe angelos, non id ſignificent. Audio. At idem potuiſſet Paulo reſponderi, quando ſtatuebat ad Corinthos, vt mulier eſſet operto capite & vir aperto. Rationem quippe ſignificationis tan-*

tum vrget. Nam quiſpiam illi ex eccleſia Corinthia reſpondere potuiſſet; præſtet ſe vir caput mulieris, & mulier ſubiectam viro ſe factis & vita demonſtret, non id ſignis declarare contendant. At vidit apoſtolus, & hoc vtiliter fieri, vt non tantum recte viuamus ſed etiam verbis & ſignis de officio admoneamur. cetera. Addit 5. *Neque illico tyrannidem induci arbitror, ſi quid eccleſia indifferens ſuſcipiat agendum & a multis conſtanter ſeruetur. Hodie ſic adminiſtramus eucbariſtiam tempore matutino, vt a prandio nolimus in ſacro cœtu ſynaxin habere. At quis dicet, hoc eſſe tyrannicum, quod voluntate atque conſenſu pari omnes facimus?* [*u*]

HAEC verba PETRI MARTYRIS non ſolum ſuperpellicei vſum vindicant, ſed illius etiam impoſitionem liberant a tyrannide, quo nomine eam BAXTERVS & alii tam confidenter arguunt. Atque id tanto magis notari meretur, quia verba ſunt viri, qui ſuo quidem iudicio illud ſeponendum ſtatuebat, tantum vero moderationis diſcretionisque adhibebat, vt de eo non contendere induceret animum. Deus eamdem mentem omnibus mortalibus inſpiret, & nullus amplius contentioni de ſuperpelliceo locus futurus eſt!

PETRVS MOLINAEVS tantum abfuit, vt ſcrupulis de vllo habitus genere indulſerit, vt reſpectu habito ad eos, qui heic eo tum offenſi eſſent, dicere ſolitus ſit, "Si regina, *Galliarum* gu-
" bernatrix, poteſtatem ſibi daret concionandi coram ipſa, ſe id
" vel in toga monachi facturum": quemadmodum MOLINAEVS filius, qui vitam huius parentis ſui ſcripſit, ſe ex ipſo eius ore audiſſe narrat. [*w*] Et ego quidem credo, paucos fore *Gallos*, qui non læto animo licentiam concionandi & libertatem religionis in ſolo patrio multo durioribus conditionibus accepturi ſint, quam quibus vſus ſuperpellicei in *Anglia* noſtra imponitur.

(*u*) Mart. epiſt. IV. ad Hopper. p. 1086.

(*w*) Vita Molinæi ante librum, qui inſcribitur *Nouitas papiſmi.*

LIBRI

LIBRI TERTII
CAPVT OCTAVVM,

De regulis computandi diem *paſchæ:* Quod poſito, eas ſibi inuicem contradicere, ad vſum tamen libri communium precum vnusquiſque honeſte adſentire & conſentire poſſit.

NIHIL eſt, quod a BAXTERO in omnibus libris ſæpius repetatur, quam hæc obiectio de regula eccleſiaſtica computandi feſtum diem paſchæ. *Kalendarium*, inquit, *veram ſuppeditat regulam computandi feſtum diem paſchæ; eſt autem iſti addita alia regula, ad quam ſemper computari debeat, quæ ſæpiſſime falſa eſt, vti omnes faſti docent. Hoc eſt, quod ſit ſemper prima dies dominica poſt primum plenilunium, quod proxime poſt viceſimum primum diem Martis incidit.* [x]

NON examinabo in præſenti, vtrum regula, contra quam excipit BAXTERVS tamquam falſam, falſa ſit, an non ſit. Conſtat inter omnes, qui rationem computandi & aſtronomiam intelligunt, generatim eam eſſe veram, nec omnes faſtos oſtendere illius falſitatem. Fac autem, eam ſemper fallere; quid hoc ad adſenſum & conſenſum attinet, quo vſum liturgiæ comprobare iubemur? Supra oſtendi, per adſenſum & conſenſum non intelligi, quod quilibet titulus & dictio quælibet in libro quodam ſit ſine vlla exceptione vera, ſed quod non contineat errores repugnantes contra verbum Dei, qui efficiant, vt in cultu Dei vſurpari non poſſit; quæ ſcriptorum *Anglicanorum* [y] hac de re ſententia eſt. Iam poſito, hanc regulam eſſe falſam; cur nihilo minus conſentiamus ad vſum liturgiæ? Maxime ſi conſideremus, hanc, quæ venditatur, falſitatem non niſi nouiſſime detectam eſſe, neque nos cogi dicere, eſſe eam veram regulam, nec vllo modo ad vſum eius reſtringi: quia aliam regulam habemus ex omnium confeſſione veram & prorſus conſentaneam conſilio eccleſiæ, quæ eſt, vt

(x) Baxter. *Engliſh Nonconformity* cap. XV.
(y) Vid. ſupra cap. *de adſenſu & conſenſu*, nec non Sherlock's *Defence of Dr.* Stillingfleet p. 105.

vnam

vnam tantum ſollemnitatem paſchalem ſingulis annis, non plures, celebremus, tametſi BAXTERVS, duas nobis celebrandas eſſe dicat. Si eiuſmodi errores adſenſum et conſenſum impedire poſſe exiſtimantur, vix vllum humanum ſcriptum inuenias, cui quis honeſte adſentiri poſſit. Eccleſia *Gallicana* non habet noſtras regulas computandi diem feſtum paſchæ, ſed ſtilum nouum *Gregorii* papæ ſequitur, & vndecim dies, immo integrum nonnunquam menſem aut quinque hebdomadas ante nos iſtam ſollemnitatem celebrat, niſi auctor meus [z] me fallat. Iam vero multi excellentes chronologi, IOSEPHVS SCALIGER, SETHVS CALVISIVS, MICHAEL MOESTLINVS & DAVID ORIGANVS probare annisi ſunt, nouum illud Kalendarium multos continere errores; et regula in computando tempore celebrandi ſollemnitatem paſchæ præſcripta non minus falſa videbitur quam noſtra, quæ regula fuit concilii *Nicæni*. Annon autem eccleſia *Gallicana* ad vſum huius kalendarii conſentire & paſchæ diem ex præſcripto eius celebrare poterit, non obſtantibus eiuſmodi erroribus? Quem finem hæreſium & ſchiſmatum habituri ſumus, ſi tales res ſcrupulos in hominum animis excitaturæ eorumque adſenſum & conſenſum ad pii cuiusdam & diuino cultui accommodati libri vſum impedituræ ſunt? Iam ſupra demonſtraui, eccleſiam *Gallicam* a miniſtris ſuis requirere adſenſum & conſenſum ad vſum verſionis bibliorum, in qua confitetur deprehendi quoſdam errores. Licet non omnes ac ſingulæ voculæ ad ſacros fontes accurate & exacte redditæ ſint, (neque adeo hoc ſenſu eam tanquam accuratam interpretationem, adſenſione ſua comprobare poſſint, vbi rem aliter ſe habere ſciunt) illorum tamen quilibet ad iſtam verſionem tanquam legitimam nec verbo Dei contrariam adſentire & conſentire, adeoque illa nec vlla alia in miniſterio ſuo vti debet. Quidni nos æque innocenter ad vſum liturgiæ, falſam regulam computandi ſollemnitatem paſchæ habentis, conſentire poſſimus, atque eccleſia *Gallica* ad vſum verſionis bibliorum conſentit, quam nonnullas res continere profitetur, ad archetypum minus recte translatas? Si hoc in miniſtris *Anglicanis* eſt adſentiri paruo mendacio, vt modeſte vocat BAXTERVS, non video, quomodo eccleſia *Gal-*

(z) Meggerlin. commentar. chronologic. cap. X. p. 91.

licana

Digitized by Google

licana eamdem imputationem poſſit effugere. Non regeram conuicianti conuicia, nec mendacii eum incuſabo, ſed libertatem mihi tantum ſumo dicendi, ipſum & reliquos omnes, qui ita incuſant eccleſiam *Anglicanam*, errore duci in cauſſa adſenſus & conſenſus, nec ſatis intelligere illius conſtitutionem. Neque ipſimet facti ſui rationem reddere poſſunt, quod ad legenda biblia conſentiant, ex ſuis ipſorum principiis & hypotheſi. Nam omnium optima verſio, cuius ad vſum illi æque ac nos conſentiunt, multis optimæ notæ criticis creditur habere loca quædam perperam reddita (maioris quidem momenti, quam regula eſt de ſupputando feſto die paſchæ) quæ accuratiore interpretatione indigeant. Vnum tantum exemplum producam, quod detexit D. EDVARDVS POCOCKIVS, vir, qui toto orbe propter modeſtiam non minus quam doctrinam ſuam, in omnibus ſcriptis eius conſpicuam, magno honore & nomine eſt. Locus quem intelligo, eſt *Mich.* VII: vbi præſens verſio habet, *Thou Bethlehem Ephratha, though thou be little among the thouſands of Iuda.* (h. e. *Tu Bethlehema Ephrathæ, licet ſis parua in millibus Iudææ;*) quum vir ille doctus prorſus aliter eum reddi debere oſtendat, nimirum ita: *Thou Bethlehem Ephratha art very great among the thouſands of Iudah* (h. e. *Tu Bethlehema Ephratæ es omnino magna in millibus Iudææ.*) Nam, vti obſeruat, vocabulum *Hebræum* צעיר *Tſaïr*, ſignificat *paruum* & *magnum.* Et quemadmodum in quibuſdam locis, vbi ſenſus ſic requirit, reddi debet per *paruum;* ita hoc loco vertendum eſt *magna* ſcil. *Bethlema.* Ita enim *Matthæus* hoc dictum citat: *Et tu Bethlehema terra Iudæ, nequaquam minima*, hoc eſt, omnino magna *es inter duces Iudæ*, *Matth.* II, 6. Quæ res oſtendit, Euangeliſtam vocabulum צעיר Tſaïr, in *Micha* intellexiſſe ſignificare magnum, & propterea iam ſic vertendum erat: quemadmodum viri docti, poſtquam id a POCOCKIO detectum eſt, generatim conſentiunt. [a]

IAM ſi regula aduerſariorum recte ſe habet, Quod nemo ſine paruo mendacio adſentire & conſentire poſſit ad libri vſum,

(a) Vid. Pocock. not. miſcell. in port. Moſ. cap. II. p. 17. & comment. eius in Mich. cap. V, 2. It. Henrici Hammond. adnotat. in Matth. II, 6. Io. Henrici Hottinger. ſmegma orientale: nec non Io. Friſchmuth. diſſertat. de Mich. & Matth. citata a Carolo le Cene in ſcripto: *Project d'une nouvelle verſion* p. 166.

qui vel minimum errorem continet; quomodo hi, qui rationibus POCOCKII conuicti perſuaſum habent, locum ante memoratum perperam in linguam noſtram conuerſum eſſe, præſenti interpretationi adſentire & conſentire poſſunt? Annon oportet, vt nec eccleſia, nec ab ea diſſentientes aduerſarii bibliis vtantur in ſuis conuentibus ante, quam verſionem habeant omni errorum genere prorſus liberam? Vbi vero eiuſmodi minime fallacem verſionem offendemus? Num diſſentientes, quocumque nomine appellentur, eiuſmodi interpretationem adgredi audebunt? An vero omnes & ſingulos miniſtros a legendis bibliis in ſacris conuentibus liberos pronuntiabunt, donec id fecerint? Si in præſenti verſione parui quidem errores inſunt, cur non contra illam æque repugnant atque contra liturgiam? Cur non ſtatim nouam adornant hominumque cenſuris, ſi eam confecerunt, exhibent & vnicuique, qui errorem quemdam in illa inuenerit, libertatem relinquunt ei adſentiendi vel non adſentiendi, ea vtendi vel non vtendi, prout ipſi libuerit? Nemo eſt, quin ſentiat, quam periculoſas & abſurdas conſequentias habitura eſſet eiuſmodi libertas. Et tamen ratio contra præſentem bibliorum interpretationem æque valet atque contra liturgiam, eo quod errorem in regulis ſuis de computanda ſollemnitate paſchali habere creditur. Si nihil aliud homines conuincere poteſt, hoc poſſe ſpero, quod periculoſum ſit adſenſum & conſenſum tantopere intendere, niſi ad minimum eo delabi velint, quod nec ipſis bibliis adſentire eatenus poſſint, vt ea in eccleſia in vlla humana interpretatione legi iubeant.

LIBRI TERTII

CAPVT NONVM.

De confeſſione & abſolutione, vti obtinet in liturgia eccleſiæ *Anglicanæ;* et de ritu inflectendi genua & ſtandi in diuino cultu.

VENIMVS iam ad diuerſas partes liturgiæ; vbi primo nobis ſe offert generalis confeſſio a tota congregatione, miniſtro verbis præeunte, flexis genibus recitanda. Sunt, qui contra breuitatem huius confeſſionis excipiunt; quæ ſi vitium eſt,

eſt, confeſſio in liturgia CALVINI, quæ in vniuerſa eccleſia *Gallica* vſurpatur, hoc nomine itidem reprehendenda eſt, quam eorum cauſſa, qui eam nunquam audiuerunt, ex operibus CALVINI huc tranſcribere non ab re fuerit. *Domine Deus, Pater æterne & omnipotens, agnoſcimus & ingenue profitemur apud ſanctam maieſtatem tuam, nos miſeros peccatores eſſe, conceptos & natos in iniquitate & prauitate: ad nequitiam procliues, ad omne autem bonum opus inutiles, noſque, vt vitioſi ſumus, nullum transgrediendi ſancta tua mandata finem facere. Quo fit, vt exitium a iuſto iudicio tuo nobis arceſſamus. Attamen, Domine, anxie gemimus, quod te offenderimus, ac nos vitiaque noſtra damnamus, cum vera pœnitentia, optantes vt gratia tua noſtræ ſuccurrat miſeriæ. Tua igitur nos miſericordia dignare DEVS & PATER clementiſſime ac ſumme miſericors, in nomine filii tui IESV CHRISTI, Domini noſtri, & vitia noſtra delens, omnes ſordes abluens, indies dona SANCTI tui SPIRITVS nobis adauge; vt corde intimo iniquitatem noſtram agnoſcentes, magis ac magis nobis diſpliceamus, atque ita ad veram pœnitentiam ſtimulemur: hic autem nos cum omnibus peccatis mortificans, fructus iuſtitiæ & innocentiæ tibi gratos producat: per illum ipſum IESVM CHRISTVM, Dominum noſtrum.* [b]

SIC eſt, vniuerſam congregationem non oportet hanc confeſſionem miniſtri præeuntis verba imitando recitare, vti apud nos fit, ſed mentibus tantum ſuis ipſum proſequi. Diſcrimen autem in hac circumſtantia tam leuis momenti eſt, vt illi ad diſputandum valde procliues ſint, oporteat, qui hac de re controverſiam excitare amant.

QVOD ad geſtum flectendi genua attinet, is in eccleſia *Gallica* omni populo, ſine vllo perſonarum diſcrimine, præciſe iniungitur. *Corrigetur irreuerentia*, inquit liber diſciplinæ, *quæ in multis obſeruatur, qui nec in publicis nec in priuatis precibus caput aperiunt, nec genua flectunt, quæ res pietati aduerſatur, et ſuſpicionem dat ſuperbiæ, bonaſque mentes offendit. Quare paſtores, ſeniores & capita familiarum admonentur, prouideant diligenter, vt durantibus precibus omnes ſine vlla exceptione & per-*

(b) Caluin. formul. prec. tom. VIII. p. 29.

ſonarum diſcrimine his externis ſignis animi ſui ſubmiſſionem & reverentiam, quam DEO deferunt, teſtificentur, niſi vel morbo vel alia quadam re impediantur, quo minus id poſſint facere. [c]

Iam comparemus hoc cum rubrica noſtra & canone decimo octauo, qui ait: *Nemo caput ſuum in eccleſia vel ſacello tempore diuini cultus operiat, niſi quadam infirmitate laboret. Et omnes omnium ordinum homines tum præſentes, reuerenter ſubmittant genua, quando generalis confeſſio, litania & preces leguntur.* [d] Si quis eccleſiam noſtram propter has regulas decentiæ reprehenderit, is ſe multo ſeuerius per diſciplinam eccleſiæ *Gallicæ* damnatum videbit.

De abſolutione, fateor, liturgia CALVINI non continet eiusmodi formulam. Ipſemet autem dicit, eſſe eam initio a ſe omiſſam & in liturgia ſua deſiderari; voluiſſe ſe poſtea hunc defectum ſupplere & emendare, non autem potuiſſe. Ingenue hoc fatetur in epiſtola quadam ſua: *Confeſſioni publicæ*, inquiens, *adiungere inſignem aliquam promiſſionem, quæ peccatores ad ſpem veniæ & reconciliationis erigat, nemo noſtrum eſt, qui non agnoſcat vtiliſſimum eſſe. Atque ab initio hunc morem inducere volui: ſed quum offenſionem quidam ex nouitate metuerent, nimium facilis fui ad cedendum. Ita res omiſſa eſt. Nunc vero non eſſet opportunum, heic quidquam mutare: quia antequam ad finem confeſſionis ventum fuerit, magna pars incipit ſurgere. Quo magis optamus, dum nobis integrum eſt, ad vtrumque adſueſieri.* [e]

Immo vero non poſſum facere, quin id hoc loco obiter de CALVINO vere prædicem, non fuiſſe eum priuatæ abſolutioni, prout in eccleſia *Anglicana* obtinet, inimicum. Nam in reſponſione quadam ad IOACHIMVM WESTPHALVM mentem ſuam de illa ſic declarat: *Priuata abſolutio, quam ſit vtilis, negare mihi propoſitum non eſt, ſed quemadmodum pluribus ſcriptorum meorum locis eius vſum, modo liber ſit & ſuperſtitione purus, commendo: ita lege obſtringi conſcientias neque fas eſt neque etiam expedit.* [f]

(c) Diſciplin. eccleſ. Gallic. cap. X. artic. I.
(d) Can. XVIII. eccleſ. Anglic.
(e) Caluin. epiſt. de quibuſdam eccleſ. ritib. p. 206.
(f) Caluin. defenſ. II. ad Weſtphal. tom. VIII. p. 678.

Habemvs heic iudicium calvini plene & integre pro vtilitate tam publicæ quam priuatæ abſolutionis. Fatetur, eſſe defectum in ſua liturgia, quod careat publica abſolutione. Eccleſia autem *Gallica* hunc defectum quodammodo, et quoad fieri licebat, ſupplere ſtuduit ita, vt pacem congregationum ſuarum ne vocaret in diſcrimen. Synodus enim *Pariſienſis* ſecunda MDLXV hunc fecit canonem: *Eccleſiæ, in quas iam inductus eſt mos diebus, vbi ſacra cœna diſtribuitur, vel ſingulis etiam dominicis poſt peccatorum confeſſionem pronuntiandi abſolutionem generalem, ita facere pergent: in illis autem locis, vbi hæc conſuetudo nondum obtinet, ſynodus monet, ne admittatur propter periculoſas, quæ inde oriri poſſint, conſequentias.* [g]

Rem approbant & vt continuetur, vbi iam in vſu eſt, monent, periculoſum autem eſſe exiſtimant, mutationem offerre, vbi non ſit introducta; verentes, ne rei nouitas offenſionem importet vel occaſionem turbarum. Ex quibus apparet, non optione ſed neceſſitate factum eſſe, vt calvinvs & eccleſia *Gallica* publicam abſolutionem liturgiæ ſuæ inſerere omiſerint. Non improbant rem, ſed opportuna occaſione, quam eccleſia *Anglicana* habuit, eam introducendi fuerunt deſtituti.

Qvod ad ritum ſurgendi ad abſolutionem & alias quasdam precationes, miniſtris in rubrica iniunctum, attinet; eamdem conſuetudinem obſeruo in quibusdam caſibus præſcriptam eſſe in eccleſia *Gallicana*. Nam in formula ordinationis, quam ſynodus apud *S. Maxentii* habita præſcripſit, miniſter ordinans diſertis verbis iubetur ſurgere, vbi ad preces conſecrationis pertingat, easque ſtando recitare. Id quod eas etiam eccleſias, quæ abſolutione vtuntur, eodem geſtu facere & ſymbolum quoque fidei recitare, probabile eſt. Nihil certi autem de his adfirmare poſſum, quia expreſſum canonem vel rubricam non inuenio, quo geſtu recitari debeant.

(g) Synod. Pariſ. II. cap. IX. art. XVII. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 67.)

Digitized by Google

LIBRI TERTII
CAPVT DECIMVM.

Eccleſiam *Gallicam* orationem dominicam pro formula precandi habere, eaque vt tali ſæpius vti in publico Dei cultu.

DVO communiter contra orationis dominicæ vſum in eccleſia noſtra dicuntur. 1. Quod ea vtamur vt formula. 2. Quod ſæpius eam repetamus in diuino cultu. Ad primam obiectionem copioſe reſpondet CHAMIERVS: Quod ſeruator noſter ſuis eam diſcipulis dederit tanquam formulam, quod ea vſi ſint tanquam formula in quotidianis ſuis precibus, quod & vniuerſa fecerit eccleſia primitiua, id quod TERTVLLIANI, CYPRIANI & AVGVSTINI probat teſtimoniis. Atque hinc occaſionem capit contra *Gerardum*, aduerſarium ſuum pontificium, probandi, *Mariam* virginem non fuiſſe ἀναμάρτητον ſeu peccati expertem, quia cum apoſtolis vſa ſit oratione dominica. *Conſentaneum eſt*, inquit, *Virginem recte immo optime eſſe precatam DEVM. Eſt autem certum, nullam eſſe meliorem rationem precandi Deum, quam quæ a CHRISTO eſt tradita.* CYPRIANVS *de oratione:* " *Quæ poteſt eſſe magis ſpiritualis oratio, quam quæ* " *vere a CHRISTO nobis data eſt, a quo nobis & SPIRITVS* " *SANCTVS miſſus eſt? Quæ vera magis apud PATREM* " *precatio, quam quæ a FILIO, qui eſt veritas, de eius ore pro-* " *lata eſt*"? *Secundo conſtat, Mariam oraſſe cum reliquis diſcipulis, teſte Luca, Act. I, 14.* " *Hi omnes concorditer perdurabant* " *in oratione & deprecatione cum vxoribus & Maria matre IE-* " *SV & cum ipſius fratribus*". *Si orabant vna, ergo communis omnibus fuit formula. Tertia, quia* AVGVSTINVS *de peccatorum meritis & remiſſione libr. II cap. XXIV ait,* " *Non tantum* " *vniuerſaliter fidelibus omnibus, verum etiam ſingulis eſſe oratio-* " *nem dominicam neceſſariam, quam tradidit diſcipulis ſuis*". [b] Hæc ſunt argumenta CHAMIERI, ad probandum, *Mariam* æque ac reliquos omnes oratione dominica vti debuiſſe.

(b) Cham. panſtrat. tom. III. de peccat. origin. lib. V. cap. XII. n. X.

CON-

Contra hæc pontificius aduerſarius eius opponebat. 1. Non probari e ſcripturis, *Mariam* vſam oratione dominica: immo neque ex vllo veterum ſcriptorum nominatim de *Maria* conſtare. 2. Orationem dominicam compoſitam in rudiorum & imperitorum gratiam, qui orare neſciant. At Virginem ab infantia edoctam fuiſſe a Deo habuiſſeque ſuas orandi formulas. Ad quæ reſpondet CHAMIERVS: I. *Falſum ſumit GERARDVS. Nam ex ſcripturis concluditur id ipſum, Diſcipuli orarunt dicentes: Pater noſter; Ea propoſitio maior conſtat euangeliſtis teſtibus. At Maria orauit cum diſcipulis: id ipſum conſtat ex Actis. Ergo concluſio, Maria orauit dicens: Pater noſter, probata eſt ex ſcripturis.* Ad ſecundum reſpondet, *Orationem dominicam compoſitam eſſe in rudiorum gratiam, intelligendum, vel quomodo totum verbum DEI inſtitutum eſt, vt erudiat imperitos, Pſalm. XIX. nempe ita, vt imperitos erudiat & prouectis ſit non tantum vtile ſed & neceſſarium: vel vt elementa litterarum ita rudioribus accommodentur, vt prouectioribus ſint inutilia. Illo modo conceditur, hanc orationem fuiſſe ab initio compoſitam, ſed iſto negatur.* [i]

Tantvm abeſt, vt doctus ille *Gallus* de oratione dominica, tanquam formula, tam contemtim ſenſerit, vti nonnulli apud nos ſentiunt, vt cum AVGVSTINO & reliquis priſcæ eccleſiæ patribus, eam tamquam formulam, cum in conuentibus eccleſiaſticis, tum a ſingulis priuatis chriſtianis adhibendam eſſe crediderit.

Andreas Rivetvs in eadem fuit opinione. Nam inter alia argumenta, quibus ſtatas formulas & licitas & vtiles eſſe probare nititur, hoc vrget, Quod CHRISTVS diſcipulos ſuos formam orandi docuerit. *Quæri ſolet*, inquit, *vtrum conceptis precationum formulis, publice aut priuatim vti liceat. Nos ſi modo cum debita animi attentione pronuntientur, non tantum licitas, ſed & valde vtiles eſſe contendimus; quia nouas* κατὰ τὸ πρέπον *concipere cuiuis chriſtiano datum non eſt, et attentio auditorum in magnis conuentibus per vſitatas formulas non parum iuuatur. Vnde & Deus ipſe benedictionum formam ſacerdotibus in veteri teſtamento præſcripſit, Num. VI, 24. Immo CHRISTVS in cruce pendens deprecationis forma a Dauide tanquam typo antea obſeruata*

(*i*) Chamier. ibid. n. XII. XIII.

vſus

vſus eſt Matth. XXVII, 46. et diſcipuli CHRISTI Luc. XI, 2. rogauerunt CHRISTVM, vt doceret ipſos precari, prout Ioannes docuerat diſcipulos ſuos, quibus a CHRISTO reſponſum eſt: Quum precamini dicite: Pater noſter, qui es in cælis, cetera. Ex quibus verborum circumſtantiis manifeſtum eſt, precationem hanc CHRISTI non eſſe tantum recte precandi normam, ſed inſuper quoque rite precandi formam: ſicuti quoque tota vetuſta eccleſia id ſemper extra controuerſiam ſtatuit. [k]

QVAE de antiqua eccleſia viri illi obſeruant, tam recte ſe habent, vt probare auſim, per integros mille & quingentos annos vſum orationis dominicæ a nullis improbatum fuiſſe, niſi a *Pelagianis.* Neque hi vſum eius penitus reiecerunt, neque eam improbarunt tanquam formulam, ſed ex alia ratione; quia vni cuidam ex præcipuis dogmatibus eorum contradicebat, quod erat, Eſſe quosdam homines in hoc mundo tam perfectos, vt neceſſe non habeant veniam peccatorum ſibi ipſis, ſed tantum aliis, a Deo petere. Cuius dogmatis reſpectu optare potuiſſent, vt orationis dominicæ vſus prorſus ceſſaret; quia autem adeo vniuerſaliter in tota eccleſia catholica obtinebat, hanc rem deſperabant; adeoque ea vti pergebant contenti falſa, quam petitioni quintæ adfingebant, explicatione; Quod non ſibi ſed aliis remiſſionem peccatorum orarent: quemadmodum ex concilio *Mileuitano* [l] & codice *Africano* [m] apparet, vbi errores eorum damnantur.

SPERO, fore hodie neminem, qui ex eodem principio orationis dominicæ vſum improbet: Verumtamen reiectio eius, ex quocunque demum principio fiat, magnus error eſt, et talis quidem, qui ab vniuerſa eccleſia catholica, et ſpeciatim ab eccleſia reformata *Gallicana*, damnatur.

SI dixeris, eccleſiam noſtram vſum eius iniungere iuſto crebriorem, et hoc eſſe, quod tam multos offendat: Reſpondeo. 1. Poſito, non eſſe id tam commodum, quam quidem optarint, tamen non omnia incommoda liturgiam illicitam, nec ſeparationem ab ea iuſtam efficiunt, quemadmodum ex principiis eccle-

(*k*) Riuet. ſynopſ. pur. theol. diſput. XXXVI. n. XXXIII. vbi ſimul Batauorum, & Gallicanorum theologorum habetur iudicium.

(*l*) Concil. Mileuit. cap. VII.

(*m*) Cod. Afric. can. CXVI & CXVII.

ſiæ

Digitized by Google

ſiæ *Gallicanæ* demonſtrabo. 2. Eccleſia noſtra vſum illius raro ſæpius quam ſemel aut bis in vllo particulari officio præſcribit; et toties plerumque fit in eccleſia *Gallicana*. Ordinaria precatio eorum tam ante quam poſt concionem, mane æque ac veſperi, oratione dominica concluditur. Ita quoque precatio in baptiſmo infantium, precatio item in baptiſmo adultorum a ſynodo *Carentonienſi* vltima præſcripta, vbi dicunt, eſſe eam ab ipſo CHRISTO commendatam, vbi nos Deum inuocare iuſſerit, dicendo, *Pater noſter, qui es in cælis*.. cetera. [n]

VT adeo, ſi diuerſa officia vſurpanda eſſe ſupponamus, neceſſe ſit ſequi, vt oratio dominica ſæpe repetatur. Præterea IOANNES DVRELLVS obſeruauit, miniſtros cum in *Belgio* tum in *Gallia* eam plerumque ter recitare, dum in ſuggeſtu conſiſtant. [o]

IN liturgia CALVINI, apud *Geneuates* vſitata, in quolibet fere officio occurrit. Verbi gratia, 1. in ipſius miniſtri precatione ante concionem recitari poteſt, ſi ei lubeat. 2. In longa precatione, poſt concionem adhibenda, paraphraſis quædam [p] eius habetur, qua illa concluditur. 3. In formula extraordinariarum ſupplicationum pro diebus feſtis ad verbum interpoſita eſt in media precatione poſt concionem. 4. Vſurpatur etiam ad concludendam precationem conſecrationis in baptiſmo infantium. [q]

ATQVE ita diſcrimen inter eccleſiam *Gallicam* & *Anglicam* hac in re tam exiguum eſt, vt, qui vni contradicit, ei neceſſe ſit et alteram damnare. Quod ſi factum fuerit, nunquam vindicabit morem eorum, qui negant, orationem dominicam eſſe formam eiusque vſum plane repudiant. LVDOVICVS CAPPELLVS eos non meliore loco habet quam furioſos, quos zelus ſuus contra

(n) Synod. Carenton. III. cap. IX. p. 459. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 660.)
(o) Durell. *Conform. of Reform. Churches* p. 37.
(p) *Ex fide digna narratione audiui*, Carentonii, *loco paraphraſis*, *miniſtros ſolere orationem illam recitare, tantum vt formulam.*
(q) Caluin. formul. prec. eccleſ. tom. VIII.

ſtatas formulas ad eiuſmodi immoderatam agendi rationem abripuit. *Quis illorum furorem ferat*, inquit, *ac non potius exſecretur, qui iactant ſe vel nunquam, vel per multos annos orationem dominicam non recitaſſe, eoque nomine Deo ſe gratias multas habere gloriantur. Quaſi vero CHRISTVS apoſtolos ſuos eam orationem docuerit, vt nunquam ea recitaretur, ſed dumtaxat vt ea compendioſe complecteretur ea omnia, quæ nobis ſunt a Deo petenda. Putantne ergo, apoſtolos illam nunquam recitaſſe, ſed preces ſuas dumtaxat ad illius normam & exemplar aliis verbis conceptas, ad Deum fudiſſe? Quid ergo eſt, quod omnes eccleſiaſtici ſcriptores & primitiuæ eccleſiæ doctores dicunt, apoſtolos ſola orationis dominicæ recitatione panem & vinum euchariſtiæ conſecraſſe, quod & ab vniuerſa eccleſia chriſtiana ad eorum exemplum poſtmodum factum eſt? Quid? quod quum omnia, quæ nobis ſunt neceſſaria, non poſſumus ſigillatim & particulatim precibus noſtris ordinariis explicare (longum enim & infinitum illud eſſet) conſentaneum & plane neceſſarium eſt, vt eas oratione iſta concludamus, vt, quæ in illis omiſſa ſunt, breuiter & ſummatim* συλλήβδην *a Deo poſtulemus, quo ſpectat formula illa a reformatis vſurpata ante illius orationis recitationem; "Hæc & alia quæ noſti, Domine, " nobis eſſe neceſſaria, a te poſtulamus in nomine CHRISTI, ea " orationis formula, quam ipſe nos docuit, Pater noſter,"* cetera. [r]

Haec verba & neceſſarium vſum orationis dominicæ et crebrum vſum illius vindicant; hoc eſt, quoties petitiones facimus noſtris ipſorum verbis, vel ſi officium noſtrum in diuerſas partes diuidimus, oratione dominica vti licet in ſingulis partibus; et hoc eccleſiæ *Gallicæ* & forte omnium reliquarum eccleſiarum proteſtantium conſuetudini eſt conſentaneum.

(r) Cappell. diſput. XXXVIII. de liturg. n. XII. XIII. inter theſ. Salmur. part. III.

LIBRI

LIBRI TERTII
CAPVT VNDECIMVM.
De vſu ſymboli apoſtolorum in eccleſia *Gallica*.

DE hoc ſymbolo res quatuor obſeruo in praxi eccleſiæ *Gallicæ*. 1. Quod ei dent nomen *ſymboli apoſtolici*, ſicut nos in liturgia noſtra. Ita vocatur in confeſſione ipſorum art. V. nec non in liturgia & catechiſmo, vbicumque de eo loquuntur. 2. Congruunt cum eccleſia noſtra de huius nominis ratione. *Eam* (formulam confeſſionis) *vulgo ſymbolum apoſtolicum vocant*, inquit catechiſmus eorum, *quod ab initio eccleſiæ recepta ſemper fuerit inter omnes pios: et quod vel ab ore apoſtolorum excepta fuerit, vel ex eorum ſcriptis fideliter collecta.* [s]

VT adeo eccleſiæ *Anglicanæ* vel *Gallicanæ*, quando ſymbolum apoſtolicum vocant, propoſitum non fuerit homines ſenſu ſtrictiſſimo obſtringere, vt illud ab ipſis apoſtolis compoſitum crederent, ſed vt tanquam orthodoxam & primitiuam formulam fidei acciperent, vel ab ipſis apoſtolis traditam vel ex eorum ſcriptis a proximis ſucceſſoribus illorum collectam. Liberum eſt, vtram opinionem quis amplecti velit, quia earum neutra de fide ipſa derogat.

3. OBSERVO, quod eccleſia *Gallica* eo vtatur in iiſdem ſacris officiis, in quibus eccleſia *Anglica* illud adhibet; vt in formula baptiſmi infantium a CALVINO compoſita; in formula baptiſmi adultorum, a ſynodo *Carentonienſi* præſcripta & in vſitata formula precum publicarum in die dominica. Verba liturgiæ eorum poſt precationem matutinam ſic habent: *Poſt hæc recitatur apoſtolorum ſymbolum.*

HEIC tamen obſeruare licet, & *Gallicanam* & *Anglicanam* eccleſiam in hoc vltimo capite a conſuetudine vetuſtæ eccleſiæ differre. Vetuſta enim eccleſia per ſexcentos circiter annos ſymbolum illud in publico Dei cultu non vſurpauit, niſi in inſtitutione catechetica, & quidem tanquam formulam profeſſionis fidei in

(s) Caluin catech. tom. VIII. p. 12.

baptiſmo; quemadmodum HAMONDVS LESTRANGIVS & GERARDVS IOANNES VOSSIVS aliique viri docti oſtenderunt. Vnde ſequitur, antiquæ eccleſiæ morem in rebus mediis nec *Gallicæ* nec *Anglicæ* eccleſiæ fuiſſe regulam, ſed vtramque poteſtate & libertate ſua vſam eſſe in præſcribendis eiuſmodi rebus, quas maxime expedire & ad ædificationem facere crederent. Et propterea hunc morem recitandi ſymbolum, tanquam partem liturgiæ publicæ, vtut nouum, ſi cum aliis ritibus comparetur, quum creditus ſit vtiliſſimus & plenus ædificationis, omnes eccleſiæ proteſtantes in liturgiis ſuis retinendum duxerunt. Ipſe etiam BAXTERVS tantum abeſt, vt vſui illius ſeſe opponat, vt in emendatione, quam adgreſſus eſt, liturgiæ *Anglicanæ* tria ſymbola vniuerſa legi iubeat: *Proxime vnum ex ſymbolis recitetur a miniſtro, dicente; In huius ſanctæ fidei chriſtianæ profeſſione beic congregati ſumus. Credo in Deum patrem*, cetera. *Credo in vnum Deum*, cetera. *Interdum etiam ſymbolum Athanaſianum.* [t]

4. REVERTOR autem ad eccleſiam *Gallicanam*, vbi poſtremo obſeruo, quod licet non iubeat populum ſurgere & in recitatione ſymboli cum miniſtro ſe coniungere, tamen huic ritui non contradicat. Sæpius enim ſtandi geſtum tempore diuini cultus permittunt. Vt in formula ordinationis, quemadmodum iam oſtendi ſupra, miniſter ordinans precari iubetur ſtando ad pedem pulpiti. Et infra oſtendam, omnem populum accedere debere & communionem recipere ſtando ante menſam euchariſticam. Ex iis etiam, qui conſuetudines eorum ſatis cognitas habent & perſpectas, didici, ſolere eos ſurgere canentes vltimum pſalmi CXVIII verſiculum, & precantes ſub finem decem præceptorum. Et quod ad ſurgendi ritum in recitatione ſymboli, multos ex populo ferunt eo vti, & omnibus eo vti licere, ſi placeat, quamvis nonnulli genibus nixi permanere malint. Miniſtrum enim, qui in precibus ſuis manus complicet, (vt qui geſtus illi officio accommodatus eſt) vbi ad recitandum ſymbolum veniat, manus explicare eaque geſtus mutatione innuere, liberum illis eſſe ſurgere, ſi libeat.

(t) Vid. Baxt. *Petition for Peace and Reformation of the Liturgy* p. 26.

LIBRI

LIBRI TERTII
CAPVT DVODECIMVM.

Eccleſiam *Gallicam* ſymbolum *Athanaſianum* approbare illudque adſenſu & conſenſu approbandum iniungere.

VNA quidem ratio, cur nonnulli articulis & liturgiæ ſubſcribere dubitant, eſt, quod ſymbolum *Athanaſianum* credi & vſurpari iubeant. Articulus octauus [u] omnino id recipiendum eſſe dicit & credendum, quia firmiſſimis ſcripturarum teſtimoniis probari poſſit. Et rubrica in liturgia certis diebus lectionem eius commendat. Iam vero negant, poſſe ſe ſubſcriptione ſua ad illud recipiendum & vſurpandum conſentire propter clauſulas damnatorias in eo comprehenſas. [w]

HÆC autem obiectio æque valebit contra morem ſubſcribendi confeſſioni *Gallicæ*. Articulus enim quintus in hæc verba habet [x]: *Quamobrem tria illa ſymbola, nempe Apoſtolicum, Nicænum & Athanaſianum idcirco approbamus, quod ſint verbo Dei ſcripto conſentanea.* Num articulus *Anglicanus* quidquam amplius dicit, quam hic *Gallicanus?* Annon etiam in eccleſia legere licet, quod verbo Dei conſentaneum eſt, ſi rubrica noſtra id præcipiat?

ITERVM heic obſeruandum mihi eſt, quod iam ſupra probaui vberius, nullum miniſtrum ordinari potuiſſe in *Gallia* ante, quam huic confeſſioni fidei ſubſcripſiſſet, cuius ex articulis vnus quidam eſt ille de ſymbolo *Athanaſiano.* Vt adeo eos, qui ex hac ratione ſe ad eccleſiæ noſtræ conſuetudines conformare dubitant, in eccleſia etiam *Gallica* Nonconformiſtas agere oportuiſſet.

SI qui porro articulis vel liturgia eccleſiæ noſtræ offendun-

(u) Artic. VIII. confeſſ. Anglic. p. 127. Symbola tria, Nicænum, Athanaſii, & quod vulgo Apoſtolorum appellatur, omnino recipienda ſunt & credenda: nam firmiſſimis ſcripturarum teſtimoniis probari poſſunt.

(w) Baxt. *Engl. Nonconformity* cap. XL.

(x) Syntagm. confeſſion. p. 100. in fin.

Digitized by Google

tur, quia hoc ſymbolum appellet ſymbolum *Athanaſii;* illi velim conſiderent, eccleſiæ non eſſe propoſitum hoc ipſo quidquam determinare, vt homines ad recipiendum illud, tanquam ſymbolum ab ipſo *Athanaſio* conſcriptum, inducat, ſed nomen dumtaxat ei dare, quo ab aliis ſymbolis poſſit diſtingui; vti fit in omnibus reliquis confeſſionibus. *Gallica* enim id vocat *ſymbolum Athanaſianum* art. V. [y] *Heluetica, ſymbolum Athanaſii* art. XI. [z] Ita quoque *Belgica* art. IX *ſymbolum Athanaſii* [a]. Et *Saxonica, ſymbolum Athanaſianum* art. I. [b] Quidquid autem vlla harum confeſſionum in hac appellatione ſpectat, hoc tantummodo eſt, vt homines id habeant pro orthodoxo ſymbolo, non, vt ATHANASIVM auctorem eius eſſe credant. Quæ res quum pure hiſtorica ſit, doctorum virorum diſquiſitioni relinquitur, vt de ea ita vel ſecus decernant, prout rationibus ducuntur. Quamobrem licet IOANNES ANDREWS & ANDREAS RIVETVS ab ATHANASIO compoſitum eſſe credant, crimen tamen non eſt vel in IACOBO VSSERIO, vel in IOANNE PEARSONIO, vel in HAMONDO LESTRANGIO, vel in GVILIELMO CAVEO, quod ab illis diſſentiant & cuidam multo recentiori auctori *Latino* tribuant. Ad eccleſiam nihil attinet hæc controuerſia, quoad ſymbolum ipſum orthodoxum eſſe agnoſcitur. Et de hoc omnes vno ore conſentiunt.

IMMO VERO & hoc addam oportet, ipſum BAXTERVM aliquando cum eccleſia de huius ſymboli vſu conſenſiſſe, tametſi in poſterioribus libris ſuis animus eius in illud valde exaſperatus fuit. Nam in ſcripto, quod ſub titulo *Petition for Peace and Reformation of the Liturgy* edidit, ſymbolum *Athanaſii* loco alius interdum legi iubet. Certum eſt, eo tempore, quum nouæ liturgiæ formam componeret epiſcopis exhibendam, eum non habuiſſe vllam obiectionem contra ſententiam, quam continet, damnatoriam. Quod ſi ea conſideraſſet, quæ GVILIELMVS FALKNERVS [c] & alii quidam ad eam defendendam recte dixerunt, numquam commiſiſſet, vt iniuſtos ſcrupulos contra illam mouendo *Socinianis* ſuffunderet frigidam.

(y) Confeſſ. Gallic. in ſyntagm. confeſſ. p. 100.
(z) Confeſſ. Heluet. ibid. p. 37.
(a) Confeſſ. Belgic. ibid. p. 167.
(b) Confeſſ. Saxon. ibid. part. II. p. 72.
(c) Falckner. libert. eccleſ. p. 145. ſeqq.

LIBRI

Digitized by Google

LIBRI TERTII
CAPVT DECIMVM TERTIVM.

Eccleſiam *Gallicam* non damnare genuflexionem in recipientibus euchariſtiam, nec adminiſtrare eam ſedentibus ſed ſigillatim accedentibus & ſtantibus ad menſam communionis. Exiſtimare, habere ſingulas eccleſias libertatem eo geſtu vtendi, quem ſibi quæque conuenientiſſimum iudicet.

DVO ſunt genera hominum, qui cum eccleſia *Anglicana* de genuflexione in communione contendunt. Nonnulli hunc geſtum ſimpliciter & vniuerſaliter damnant vt vitioſum & illicitum; quia ſit aberratio quædam a praxi & exemplo CHRISTI, qui communionem diſcipulis ſuis adminiſtrauerit ſedentibus; quem proinde geſtum ſolum licitum eſſe dicunt. Alii non adeo rigidi ſunt, ſed dicunt, licere euchariſtiam ſumere flexis genibus, & occaſione ſic ferente ſe ipſos eam ita recipere; querela autem eorum de liturgia & canone hæc eſt, quod illi a communione prohibeantur, qui in ipſo actu recipiendi genua flectere non audeant. In his poſterioribus princeps atque adeo ſecundus eſt BAXTERVS. *Ego ipſe*, inquit, *cancellos approbo & acceſſum ad eos; approbo genuflexionem, vbi pſalmos cantamus aut ſcripturas legimus, aut concionantem audimus: Nolo autem eos ſuſpendi vel damnari, qui hac in re non idem ſentiunt quod ego; nec placet mihi, res minus neceſſarias, ideo quod licitæ ſunt, in conditiones communionis eccleſiaſticæ conuerti, & genuflexionem neceſſariam fieri ad ſalutem.* [d]

QVIDQVID in his querelis continetur, eccleſiam *Gallicam* non minus quam *Anglicam* adficit. Quamuis enim eccleſia *Gallica* euchariſtiam non percipiat flexis genibus, tamen nec 1. hunc ritum damnat vt illicitum, nec 2. ſeſſione vtitur, ſed contrario geſtu, hoc eſt, ſtatione; quæ ab exemplo CHRISTI non minus re-

(*d*) Baxt. *Engl. Nonconform.* c. XIV.

cedit

Digitized by Google

cedit quam genuflexio. Nec 3. admittit vllos ad communionem, niſi qui eam recipiant eo geſtu & modo, quem rubricæ & canones eius præſcribunt. Vt adeo, ſi quid roboris in argumentis, quæ contra eccleſiam *Anglicanam* offeruntur, ineſt, id non minus contra eccleſiam *Gallicam* valeat; aut ſi hæc ab incuſatione vindicari poteſt, illa etiam poſſit & debeat. Examinemus iam hoc per ſingula capita.

Primo ECCLESIAM *Gallicam* non damnare genuflexionem tamquam illicitam, inde apparet, quod licere ſtatuat ſacram cœnam participare cum eccleſiis *Anglicanis*, *Lutheranis* & *Polonicis*, quæ omnes non niſi genua flectentibus ſacra euchariſtiæ ſymbola porrigunt. Præterea BEZA dicit, *geniculationem, dum ſymbola accipiantur, ſpeciem habere piæ ac chriſtianæ venerationis, ac proinde olim potuiſſe cum fructu vſurpari.* Tantummodo exiſtimat, quod quum ex hoc fonte orta ſit ἀρτολατρεία, eccleſiæ recte faciant, quæ alio quodam geſtu vtantur. Neque tamen illas eccleſias damnat, quæ eam retinent. *Interea tamen*, inquit [e], *quum iſta per ſe non ſint idololatrica, idem de illis, quod de proxime præcedentibus ſentimus.* Ad veſtes reſpicit, de quibus dixerat, quum non ſint ex earum rerum genere, quæ per ſe impiæ ſunt, non videri ſibi illas tanti momenti, vt propterea vel paſtoribus deſerendum ſit potius miniſterium, quam vt veſtes illas adſumant, vel gregibus omittendum publicum pabulum potius, quam vt ita veſtitos paſtores audiant.

PETRVS MARTYR, qui aliquamdiu miniſter fuit eccleſiæ *Gallicæ*, paullo longius progreditur, *Nihil intereſt*, inquiens, *ſi cœnæ dominicæ ſacramentum ſtantes aut ſedentes aut genibus flexis percipiamus, modo inſtitutum Domini conſeruetur & occaſio ſuperſtitionibus præcludatur.* [f]

ET in defenſione euchariſtiæ contra STEPHANVM GARDINERVM ait: *Si mens non ad ſymbola, ſed ad ſignificata referatur, poteſt adoratio ſcite interponi. - - Quare quum percipiuntur ſacramenta au-*

(e) Bez. ep. XII. p. 107 & 109. (edit. Geneu. MDLXXXII. p. 219. 220.)
(f) Martyr. loc. commun. claſſ. II. cap. IV. n. 39.

ta audiunturque promiſſiones ad ea ſpectantes, ſi dominum adoremus, non propterea illius realem corporalemque præſentiam teſtamur. [g]

Alio loco hæc habet: *Multi pie genua flectunt & adorant, illis verbis euangelii auditis, Et verbum caro factum eſt: nec tamen ipſa verba dicenda ſunt adorari, verum ſignificata. Quod idem heic fieri quid prohibet, modo non adorentur ſymbola, ſed quod per illa ſignificatur?* [h]

Vir ille eruditus non credidit, genuflexionem eſſe ſuperſtitioſam, vti nonnulli eam facere ſatagunt; nec ſeſſionem tam neceſſariam ex vllo vel præcepto vel exemplo CHRISTI, quin alius quidam decorus geſtus cum fine inſtitutionis poſſit conſiſtere.

Et profecto hoc ſemper omnium intelligentium virorum in eccleſia *Gallicana* fuit iudicium, geſtum percipiendi non eſſe ex iis rebus, quæ ſunt de eſſentia ſacramenti, aut tales, in quibus exemplum CHRISTI præciſe ſequi debeamus, ſed tantum circumſtantiam aduentitiam libertati eccleſiæ (vt res multas alias) relictam, determinandam, prout maxime prodeſſe & expedire ei videatur. Sumamus teſtimonium vnius cuiusdam ſcriptoris, qui inſtar omnium in tota illa eccleſia eſſe poteſt, quia opera eius a duabus tribusue ſynodis nationalibus approbata ſunt. Is eſt eruditus ille DANIEL CHAMIERVS, qui in libro de *eucharistia* argumentum papiſticum pro vino aqua miſcendo, deſumtum ab exemplo CHRISTI, in hunc modum refellit: *Reſpondeo, negari conſequentiam. Nam in cœna lauit pedes CHRISTVS, et nemo tamen concludit, id faciendum ſub pœna peccati mortalis. Immo conſecrauit veſpere & poſt cœnam: quod tamen etiam prohibet eccleſia Romana. Rurſus conſecrauit accumbens menſæ: quod iam pridem nemo facit. Antecedens ergo contrahendum, vt intelligantur ea facienda in huius ſacramenti celebratione, quæ in eo facta ſunt a CHRISTO, non per accidens, ſed propter ipſius ſacramenti plenitudinem: ad quam neque lotio pertinet, neque veſpera, neque accubitus, ac ne hæc quidem aquæ miſtio.* [i]

(g) Mart. de euchar. loc. I. obiect. I. p. 160. edit. Baſil. MDLXXXI.
(h) Mart. loc. commun. claſſ. IV. cap. X. n. 50.
(i) Chamier. panſtrat. de euchar. tom. IV. lib. VI. c. iii. n. XI.

Sic iterum [k] *Quæ Chriſtus fecit, fatemur, non omnia eſſe eiuſmodi, vt neceſſario ſint obſeruanda: ſed ea dicimus tantum narrari vt circumſtantias actionis: Exempli gratia, celebrauit ſub veſperam, et poſt cœnam & accumbens, & ipſa die paſchæ. Horum igitur eſto ſane libera obſeruatio.*

Eccvi non liquet ex his omnibus, eccleſiæ *Gallicæ* iudicio ſeſſionem ad menſam in perceptione ſacræ cœnæ non eſſe eiuſmodi, vt exemplo CHRISTI neceſſario obſeruanda ſit, ſed tantum circumſtantiam actionis, quam eccleſia pro ſua prudentia poſſit mutare? Quamobrem eccleſia *Gallica*, libertate ſua vſa in reformatione, ſtandi geſtum elegit in perceptione ſacræ cœnæ, et quod maius eſt, non ſolum ſtationem vſurpauit, ſed eam etiam præciſe iniunxit, omnibusque interdixit, ne ſedentes eam participarent ex eadem ratione, qua eccleſia *Anglicana* id prohibuit, nimirum vt omnia vniformiter fierent in eccleſia. Verba ſynodi apud *S. Maxentii* an. MDCIX celebratæ diſerte hoc præcipiunt: *Vt in poſterum omnes eccleſiæ huius regni in cœnæ dominicæ adminiſtratione alia ad aliam ſe conforment, ſine vlla differentia, quæ ſcrupulos infirmioribus, qui ipſam ſacram actionem a circumſtantiis eius diſtinguere nequeunt, creare poſſunt: vniuerſis paſtoribus præcipimus, vt obſeruata ſimplicitate ab omnibus nouis & priuatis ſuis rationibus ſe abſtineant; -- nec populum ex ordine adducant ad menſam, vt ibi ſtent aut conſideant, ſed illos ad eam ſigillatim accedere iubeant.* [l]

Observamvs heic, eos non ſolum interdicere, ne euchariſtia percipiatur a ſedentibus coniunctim ad menſam, quaſi in conuiuio, (quæ res eſt, quæ tantopere vrgetur inter nos) ſed eam ne quidem recipi velle a coniunctim ſtantibus circa menſam; ſed omnes ſigillatim alterum poſt alterum accedere.

Fac iam, mouere quoſpiam ſcrupulum hac de re, nec velle euchariſtiam ſtando ſigillatim recipere, quia hoc ſit a CHRISTI, primam cœnam inſtituentis, exemplo alienum. Si quid iſta obiectio ponderis haberet, nonne id æque contra eccleſiam *Gallicanam* atque contra eccleſiam *Anglicanam* habitura eſſet? Nam geſtus ſtandi a geſtu ſedendi non minus differt quam geſtus

(k) Chamier. de euchar. Lib. VII. cap. XV. n. XIII.

(l) Syn. ap. S. Maxent. cap. VI. artic. XIV. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 375.)

flecten-

flectendi genua; immo geſtus ſtandi ſigillatim aliquid amplius eſt. Quid vero, num miniſtros euchariſtiam porrigere oportet hominibus iunctim ſedentibus, qui eam aliter recipere dubitant? Hoc canon iſte prohibet, et illi iureiurando promittere debent, ſe hunc canonem obſeruaturos; & ſuſpenſioni fiunt obnoxii, ſi aliter faciant. Quid ergo diſcriminis eſt inter cauſſam eorum & cauſſam miniſtrorum eccleſiæ *Anglicanæ?* Rubrica *Anglicana* & canon [m] (qui rubricam interpretatur) decernunt: *Nullum miniſtrum, vbi communionem celebret, eam ſcientem ac prudentem cuipiam adminiſtrare debere, qui genua non flectat, ſub pœna ſuſpenſionis.* Et canon *Gallicanus* dicit, *Nullum miniſtrum communionem dare debere ſedentibus ad menſam, ſed communicantes oportere accedere alios poſt alios ſigillatim?* Et miniſtri iureiurando ad hunc canonem obſeruandum adiguntur, et cenſuræ eccleſiaſticæ ſe reddunt obnoxios, ſi eum transgrediantur. Vbi ergo, inquam, eſt diſcrimen? Si genuflexio ab inſtitutione & exemplo CHRISTI aliena eſt, ſtatio itidem aliena eſt. Si iniungere genuflexionem eſt addere nouam conditionem communionis, ſtationem iniungere impoſitio eiusdem naturæ ſit, oportet. Et proinde ſex argumenta BAXTERI non minus geſtum *Gallicum* quam *Anglicum* feriunt. Nam æque vere dici poteſt, ſtationem ab illis præſcriptam vitioſam eſſe. 1. Quia faciat nouam conditionem communionis eccleſiaſticæ. 2. Quia contradicat conditionibus, a CHRISTO conſtitutis, qui omnes chriſtianos ſe mutuo diligere & concorditer viuere iuſſerit. 3. Rationem reddere debere eccleſiæ antiſtites de eo, quod membra CHRISTI iure ſuo priuent non minus, quam ſi viduas & pupillos opprimant. 4. Rationem eos reddere debere de eo, quod machinatione ſua eccleſiam in ſchiſma diſcindant. 5. Et quod minus neceſſarium & pernicioſum dominium in fidem & conſcientias hominum per ſuam legum eccleſiaſticarum lationem vſurpent. 6. Et quod officio, ad conſolationem & ædificationem fidelium inſtituto, eo abutantur, vt conſcientiam & obedientiam Deo debitam ex orbe expellant, faciendo dubias & intricatas impoſitiones, cetera. [n]

(m) Can. XXVII. eccleſ. Anglic.
(n) Baxt. *Engl. Nonconf.* cap. IV.

QVOMODO miniſter quiſpiam *Gallus* ad hæc argumenta reſponderet? Aperte diceret, calumnias eſſe, non argumenta. Nam requirere, vt homines ſacram cœnam ſtantes percipiant, non eſt nouam conditionem communionis eccleſiaſticæ facere. Alioqui noua conditio communionis foret, requirere, vt homines eam participent in eccleſia, aut in pane fermentato, aut tempore matutino, aut alio quocunque die præter paſcha, aut in vino aqua mixto. Omnes enim iſtæ circumſtantiæ ab exemplo CHRISTI in prima inſtitutione diſcrepant; et tamen ab eccleſia *Gallicana* & reliquis proteſtantibus omnibus iniunguntur; nec quiſpiam cum illis communicare poteſt, niſi ad iſtas iniunctiones ſeſe conformet. Num quis vero dixerit, eſſe has omnes nouas conditiones communionis, aut contradicere conditionibus a CHRISTO præſcriptis, aut priuare iure ſuo membra CHRISTI, aut diſcindere eccleſiam in ſchiſma, aut eſſe vſurpationem in fidem hominum, aut expellere ex mundo conſcientiam & obedientiam; quum ſint tantum indifferentium circumſtantiarum, cuiusuis eccleſiæ libertati relictarum, determinatio?

SI hæc idonea reſponſio & apologia eſt pro eccleſia *Gallica*, quæ ſtationem iniungit, non minus valebit pro eccleſia *Anglica*, quæ genuflexionem requirit; ſiquidem earum ratio eadem eſt, et ambæ ſimul ſtent vel cadant, oportet.

QVID vero ſi poſt omnia appareat, ſeruatorem noſtrum euchariſtiam celebraſſe nec ſedendo, nec genu flectendo, nec ſtando, ſed geſtu ab hiſce omnibus diuerſe; nimirum ſupine recumbendo? Quid tum fiet argumentum, ab exemplo CHRISTI petitum? Nonne diſſentientes ab eccleſia noſtra æque adficit atque eccleſiam ipſam? Nonne ipſorum æque intereſt, argumentum ſuum defendere, vt noſtra intereſt tueri noſtrum? Hoc enim ſi verum eſt, CHRISTVM cœnam celebraſſe recumbentem, tum ſeſſio ab hoc geſtu tam aliena eſt, quam quidem ſtatio & genuflexio. Si quæſierint, Vnde conſtet, CHRISTVM celebraſſe potius recumbendo quam ſedendo? Remitto eos ad iſtos ſcriptores *Gallicanos*, qui id contra IACOBVM PERRONIVM, curiæ *Romanæ* purpuratum, & alios eiuſmodi ſcriptores pontificios,

cios, qui ſeruatorem noſtrum ſedendo celebraſſe, et ſeſſionem eſſe geſtum adorationis, dictitarant, ſuſceperunt probandum.

IOANNES DALLAEVS, *Apoſtolos*, inquit, *quo tempore eucharistiam ſumſerunt, non ſediſſe, ſed in lectis de ſaeculi iſtius more, ſemiſupinos recubuiſſe, et euangelia apertiſſime docent, et omnes eruditi confitentur.* [*o*]

IDEM adfirmant CHAMIERVS [*p*], RIVETVS & alii eccleſiae *Gallicae* ſcriptores; qui ex principiis ſuis eccleſiae *Anglicae* principiis conſentaneis, eccleſiae ſuae morem in vſurpando diuerſo geſtu iuſte defendunt: quia recte dicunt geſtum recipiendi indifferentibus actionis circumſtantiis, non iis rebus, quae neceſſariae iniunctionis & obſeruationis ſunt, accenſendum eſſe; adeoque eccleſiam quamlibet habere poteſtatem praeſcribendi geſtum, quem pro ſua prudentia aptum iudicet. Aduerſarii autem non poſſunt ita ex ſuis principiis geſtum ſuum defendere. Si enim neceſſaria regula eſt, vti dicunt eſſe, percipi ſacram coenam debere eodem geſtu, quo vſus eſt ſeruator noſter, et ſi verum eſt, quod ſcriptores *Gallicani* contendunt, ipſum euchariſtiam celebraſſe non ſedendo, ſed recumbendo; tum mos eorum ipſi eorum regulae contradicit, et ſeſe damnant ipſi, aduerſus exemplum CHRISTI, dum illud ſibi ſequendum eſſe ſtatuunt, agentes. Atque hoc nouo argumento eſt, eos in hac tota materia & principiis & praxi ab eccleſia *Gallicana* diſcrepare, vti ab eccleſia diſcrepant *Anglicana*.

(*o*) Dall. de cultu relig. lib. II. c. II. p. 227.

(*p*) Chamier. panſtrat. tom. IV. de euchar. lib. VI. c. III. n. XI. It. lib. VII. cap. XV. n. XIII. ſupra in hoc capite citat. Riuet. ſynopſ. pur. theol. diſput. XLV. n. XII. Non ſedentes ſed accumbentes lectulis, capitibus quidem introrſum, pedibus vero extrorſum repoſitis, ita vt in priorum ſinum proximi fere recumberent.

LIBRI TERTII
CAPVT DECIMVM QVARTVM.

Eccleſiam *Gallicam* æquum & licitum ducere, omnia membra eccleſiæ ad crebriorem communionem ſub pœna excommunicationis obſtringi.

RVBRICA ſub finem officii pro cœnæ Domini adminiſtratione ſingulos parochianos ad minimum ter quotannis ſeparatis temporibus communicare iubet, & inter hæc paſcha nominatim præſcribit

Et canon centeſimus duodecimus miniſtris, æditui, eccleſiarum parochialium & ſacellorum œconomis atque adiutoribus iniungit, " vt quotannis intra ſpatium quadraginta dierum " poſt paſcha, nomina & cognomina tam marium quam feminarum ad epiſcopum eiusque cancellarium deferant, qui, poſtquam annum ætatis decimum ſextum attigerint, antegreſſo " tempore paſchali communicare neglexerint." [q]

Baxtervs decem rationes contra hunc canonem offert, quas heic non repetam, ſed obiter tantum obſeruabo cum falknero, in tantas & tam varias ſui mutationes incidiſſe Nonconformitatem, quaſi duo extrema viæ mediæ ſint præferenda. Baxtervs quidem eccleſiam nimium feciſſe putat, dum homines communicare & miniſtros nomina eorum deferre iuſſerit, qui officio ſuo defuerint: Thomas autem cartwrigthvs, præcipuus liturgiæ oppugnator *Eliſabethæ* reginæ tempore, & dioclavivs, auctor libri ſub titulo *altare Damaſcenum*, qui maledicentiſſimus vituperator eius ætate *Iacobi* regis fuit, illam ſatis parum hac in re feciſſe exiſtimant. Horum enim vterque omnes, qui ſunt in communione eccleſiæ, ad cœnam Domini ſtatis temporibus percipiendam adigi volebat, cartwrigthvs recuſantibus pœnam ciuilem ſentiebat infligendam; vtroſque illos damnant, qui a menſa Domini ſe abſtinent metu, tanquam reos ſuperſtitionis, nec tolerandos eſſe dicunt. [r]

(q) Can. CXII. eccleſ. Anglic.
(r) Vid. Cartwright's Reply p. 117. Dioclau. altare Damaſcen. cap. X. cit. a Falkner. libert. eccleſ. p. 209.

Pote-

Poterant multa alia eiuſmodi exempla ex veterum noſtrorum Nonconformiſtarum ſcriptis adferri; at inſtituti mei ratio exigit, vt, quid eccleſia *Gallica* hac in materia ſentiat, oſtendam. Atque heic primo omnium obſeruo, iudicium THEODORI BEZAE regulæ eccleſiæ *Anglicanæ* prorſus eſſe conſentaneum. Nam ad amicum quemdam de certo quodam magiſtratu ſcribens, *Erit*, inquit, *ſedulo commonefaciendus -- det operam, vt vnuſquiſque ſuos diligentius coërceat, ac nominatim edicat, vt quiſquis eorum, qui eamdem atque ipſe religionem amplexi fuerit, cœnæ intereſſe neglexerit, cauſſam eius rei dicere in conſiſtorio teneatur.* [s] Diſciplinæ liber canonem habet in eamdem ſententiam. *Illi, qui longo tempore in eccleſia fuerint, nec in ea cœnam Domini voluerint participare, ſi hoc fecerint per contemtum, - - poſtquam ſæpius admoniti fuerint, a corpore eccleſiæ auellantur.* [t] Quid per contemtum intelligant, ex aliis canonibus diſcere poſſumus, qui de communione quater per annum celebranda loquuntur. Ita canon quidam in eodem libro habet: *Quamquam moris non eſt, ſacram cœnam in eccleſiis noſtris ſæpius quam quater per annum celebrari, optandum tamen erat, vt id ſæpius fieret, reuerentia, quæ ibi requiritur, cuſtodita, quia vtiliſſimum eſt, populum fidelem exerceri & augeri fide per frequentem ſacramentorum vſum, & exemplum veteris eccleſiæ ad hanc rem nos inuitat. Quare ſynodi noſtræ nationales prouidebunt & ſtatuent, quod eccleſiarum noſtrarum ſalus requirit.* [u]

Synodus *Pariſienſis* ſecunda an. MDLXV in eamdem loquitur ſententiam: *Licet in plerisque eccleſiarum noſtrarum vſitatum ſit, ſacram cœnam haud ſæpius quam quater quotannis celebrare, expediret tamen, eam cum debita omni reuerentia & animi attentione frequentius celebrari.* cetera. [w]

Videmus heic, celebrationi ſacræ cœnæ, quater per ſingulos annos inſtituendæ, tamquam conſuetudini in omnibus eccleſiis receptæ inſiſti & frequentiorem celebrationem commendari,

(s) Bez. epiſt. LXXIII. p. 330.
(t) Diſcipl. eccleſ. Gallic. c. XII. can. XI.
(u) Ibid. cap. XII. can. XIV.
(w) Synod. Pariſ. II. cap. XXIX. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 70. n. VI.)

non

non tamen præciſe iniungi. Quater autem quotannis vnumquodque eccleſiæ membrum ad participandam euchariſtiam accedere debebat, niſi in contemtoribus diſciplinæ haberi & cenſuræ ſubmitti vellet ab eccleſiæ conſiſtorio, quod poteſtatem habebat ipſam execrationem obteſtationemque in eiuſmodi hominem componendi. Hoc aliquanto plus eſt, quam quod requirit eccleſia noſtra *Anglicana*, ſiue iniunctum ſacræ cœnæ vſum, ſiue pœnam contemtoribus infligendam, ſpectes. Nam ter tantum in ſingulos annos illam percipi iubet, nec quidquam de interdictione ſacrorum dicit, ſed cenſuram & rationem puniendi epiſcopi relinquit iudicio. Verumtamen BAXTERO libet dicere, *Quod ſint excommunicandi, ſi renuant, & in carcere tenendi ad mortem vſque, ſi per ſcriptum mandatum de excommunicato capiendo comprehenſi fuerint:* quamuis nullum verbum hac de re vel in rubrica vel in canone legatur. Attamen ſi ſic eſſet, nihil eſſet amplius, quam quod a magiſtratibus *Geneuenſibus* fieri ſolet, qui, prout expedire exiſtimant, eccleſiaſticorum ſtatutorum contemtores, ſpem melioris frugis nullam facientes, in carcerem coniiciunt vel mittunt in exilium.

CONCLVDAM hoc caput duobus teſtimoniis e CALVINO. In epiſtola quadam narrat, initio ſe hunc morem inducere voluiſſe, vt ſemel per ſingulos menſes ſacra euchariſtia adminiſtraretur. *Malimus*, inquit, *ſingulis menſibus inuitari eccleſiam, quam quater dumtaxat in ſingulos annos, vt apud nos fieri ſolet. Quum huc primum veni, non diſtribuebatur, niſi ter quotannis, et quidem vt inter cœnam pentecoſtes & natalis CHRISTI ſeptem toti menſes intercederent. Mihi placebant ſinguli menſes, ſed quum minime perſuaderem, ſatius viſum eſt, populi infirmitati ignoſcere quam pertinacius contendere. Curaui tamen referri in acta publica, vitioſum eſſe morem noſtrum, vt poſteris facilior eſſet ac liberior correctio.* [x]

ALIO loco contendit, vt communio ſingulis hebdomadibus celebretur. *Sic adminiſtrari*, inquit, *decentiſſime poterat* (cœna Domini) *ſi ſæpiſſime & ſingulis ad minimum hebdomadibus proponeretur eccleſiæ*: Et paucis interiectis ſic pergit: *Quæ de ſacramento*

(x) Caluin. reſp. de quibusd. eccleſ. ritib. p. 206.

mento hactenus diſſeruimus, abunde oſtendunt, non inſtitutum ideo fuiſſe, vt ſemel quotannis acciperetur, idque perfunctorie (vt nunc communiter moris eſt) verum quo frequenti in vſu chriſtianis omnibus eſſet, vt frequenti memoria paſſionem CHRISTI repeterent: qua recordatione & fidem ſuam ſuſtinerent ac roborarent & ſeſe ad confeſſionem laudis DEO canendam bonitatemque eius prædicandam hortarentur, & qua poſtremo mutuam caritatem alerent & ſibi etiam inter ſe teſtificarentur, cuius copulam in vnitate corporis CHRISTI viderent. - - Talem fuiſſe eccleſiæ apoſtolicæ vſum Lucas in Actis commemorat, qui fideles ait perſeuerantes fuiſſe in doctrina apoſtolorum, communicatione, fractione panis & orationibus. - - Hinc & apud Corinthios fuiſſe inſtitutum ordinem ſatis ex Paulo coniicere licet & multis poſtea ſæculis in vſu fuiſſe conſtat. Et hoc quidem probat ex multis vetuſtis canonibus; vt ex ſic dictis apoſtolicis concilii *Antiocheni* & *Toletani*, ex ſcriptis AVGVSTINI & CHRYSOSTOMI, & tandem ita concludit: *Et ſane hæc conſuetudo, quæ ſemel quotannis communicare iubet, certiſſimum eſt diaboli inuentum, cuiuscumque tandem miniſterio inuenta fuerit.* [y]

NVM cogitare poſſumus, CALVINVM de rubrica *Anglicana* conqueſturum fuiſſe, quod homines ter quotannis communicare iubeat, qui conſuetudinem, quæ ſemel quotannis communicare iubet, inuentum diaboli vocat? De eo contendebat cum eccleſia *Romana*, quod non ſæpius quam ſemel in ſingulos annos euchariſtiam ſumi præcipiat. Vnde ſane eccleſiam *Anglicanam* vituperaturus non erat, quod frequentiorem eius celebrationem exigat. Ipſemet morem quater quotannis eam celebrandi induxit, communionem menſtruam inducturus, ſi perſuadere potuiſſet. Commendat vetuſtam conſuetudinem communicandi ſingulis hebdomadibus vetuſtamque diſciplinam, quæ excommunicauit, quotquot id recuſarint. Antiquum morem inſtauratum cupit, non tamen per antiquam diſciplinam; licet enim ea iſtis temporibus accommodata fuerit, præſenti tamen nimis ſeueram

(y) Caluin. inſtitut. lib. IV. cap. XVII. n. XLIII. XLIV. XLVI.

eſſe putat, adeoque populum ad communionem ſingulis hebdomadibus celebrandam inuitari tantum vult, non compelli. Quæ omnia cum ſenſu & conſuetudine eccleſiæ *Anglicæ* exacte conueniunt, quæ ad communionem menſtruam & hebdomadalem inuitat, neminem autem adigit: tantum homines ter quotannis in cœtu communicantium comparere iubet, ſub pœna cenſuræ eccleſiaſticæ.

LIBRI TERTII

CAPVT DECIMVM QVINTVM.

Eccleſiam *Gallicam* certa verborum formula vti in porrigendo ſacramento, & iubere ſingulos communicantes ordinarie ex manu miniſtri id accipere.

PER rubricam eccleſiæ *Anglicanæ* omnes miniſtri elementa cuiusuis communicantis manui tradere iubentur & certa verborum formula ad ſingulos in diſtributione vti, *Corpus Domini noſtri Ieſu Chriſti*, cetera. Hæc res a nonnullis quoque reprehenditur tanquam exemplo CHRISTI contraria. Immo dicunt, hoc eſſe plus ſapere quam ipſum Dominum, nec ei obedire velle. Grauis certe incuſatio, ſi res omnino ſic ſe haberet!

ENIMVERO CALVINVS & BEZA iterum ſuum declarant diſſenſum. CALVINVS, *Quod ad externum actionis ritum ſpectat*, inquit, *in manum accipiant fideles, nec ne: inter ſe diuidant, aut ſinguli, quod ſibi datum fuerit, edant: calicem in diaconi manum reponant, an proximo tradant, panis ſit fermentatus, an azymus; vinum rubrum, an album: nihil refert. Hæc indifferentia ſunt & in eccleſiæ libertate poſita.* [z]

BEZA in eamdem ſententiam loquitur: *In hac ipſa actione, quum eam inſtitueret Dominus, probabile eſt, alios ex aliis panem & poculum accepiſſe adeoque omnes ex vno poculo bibiſſe. Num igitur peccare dicemus eccleſias, apud quas non alii aliis ſacramenta tradant, ſed ex miniſtri vel diaconi manu ſigillatim omnes accipi-*

(z) Caluin. inſtitut. lib. IV. c. XVII. n. XLIII.

ant

aut ex diuerſis etiam poculis bibentes? Minime profecto, quoniam ipſa functio non autem ſumendi modus præciſe præſcribitur. [a]

Qvi ſic loquuntur, non potuerunt ſentire, vti quidem adverſarii ſentiunt, eccleſiæ noſtræ conſuetudinem regulæ CHRISTI adeo eſſe contrariam, vt ſit actus quidam inobedientiæ & adfectatum ſtudium ſapiendi ſupra Dominum.

Sed iniunctio fortaſſis res eſt, quæ ipſis potiſſimum iniicit ſcrupulum, tanquam exemplo CHRISTI contraria, quia nouam conditionem communionis faciat. Quod ſi eſt, eccleſia *Gallicana* cauſſam dicere neceſſe habet, quod tam multos canones condidit, quibus omnes communicantes iubentur ſacramentum accipere tantum de manibus miniſtrorum (præterquam in ſumma neceſſitate) cum certa verborum formula, in diſtributione apud ſingulos vſurpanda. Liber diſciplinæ duos hanc in rem canones habet, quorum alter ſic decernit: *Liberum eſto paſtoribus in diſtribuendo pane & vino vſitatis verbis vti, quum res indifferens ſit, dummodo vſurpetur ad ædificationem.* [b] Alter ita: *Eccleſiæ commoneſient, miniſtrorum eſſe, porrigere calicem.* [c]

Hoc repetitur in ſynodo *Montalbanenſi* [d], ſynodo *Virtuelenſi* an. MDLXVII [e], & adhuc exactius in ſynodo *Gergolienſi* MDCI [f], vbi hæc leguntur: *Decretum eſt, panem & calicem in ſacra cœna non debere diſtribui niſi per manus paſtorum & ſeniorum, qui ipſi ſuis manibus vnicuique fidelium porrigent.*

Synodvs apud *S. Maxentii* an. MDCIX his diſertis verbis vtitur: *Calicem ne porrigant fideles alii aliis, quippe quod expreſſo canoni diſciplinæ noſtræ aduerſatur, qui paſtores eum, quantum potest, dare iubet, ſin autem non poſſunt, ſeniores paſtoribus adſiſtere in populoſis eccleſiis.* [g]

Vbi notandum eſt, ſenioribus non licere partem habere in hoc negotio, niſi ſumma neceſſitate vrgente; cui decreto tanto-

(a) Bez. epiſt. II. ad Titium.
(b) Diſcipl. eccleſ. Gall. cap. XII. can. VIII.
(c) Ibid. can. IX.
(d) Syn. Montalb. cap. IV. artic. XXXIII. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 183. n. XXXIV.)
(e) Synod. Vertuel. cap. VIII. artic. IX. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 74.)
(f) Synod. Gergol. cap. V. artic. VII. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 245.)
(g) Syn. ap. S. Maxent. cap. V. artic. XIV. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 375.)

Digitized by Google

pere inſtiterunt, vt alio quodam canone damnarint *Royerum* quemdam, qui librum ſcripſerat, quo conatus erat probare, licere ſenioribus ordinarie dare calicem in ſacramento & recitare verba inſtitutionis, quum eum traderent. Cenſura his verbis concepta eſt: *Quum ſynodus iam pridem per articulum diſciplinæ (in quo nihil mutat) definierit, quid fieri oporteat, ſi qua difficultas in diſtributione calicis oboriatur, non poteſt actionem probare Royeri, de qua diximus. - - - Statuit, paſtores in populoſis eccleſiis, ſi ipſimet calicem ſingulis diſtribuere nequeant, poſſe vti ope ſeniorum, debere autem illis imponere ſilentium & loqui ſolos in diſtributione elementorum, vt ita manifeſto appareat, huius ſacramenti adminiſtrationem ad ſolius miniſterii pertinere auctoritatem. [h]*

Ad hunc præſcriptum ordinem quum nonnulli paſtores eccleſiæ ſe non conformarent, noua illis occaſio dabatur hanc iniunctionem repetendi. Quocirca in ſynodo *Aleſienſi* MDCXX diſciplinæ ſuæ hunc canonem addebant: *In omnibus prouinciis paſtores calicem æque ac panem ſingulis communicantibus ſine vllo perſonarum reſpectu adminiſtranto. Vtuntor etiam verbis, vtriuſque elementi adminiſtrationi accommodatis, vt mentes communicantium eleuentur. Omnibus etiam ſynodis prouincialibus præcipitur, attendant diligenter paſtoribus, ne ab hoc præſcripto ordine diſcedant. [i]*

Ecclesia *Montalbanenſis*, expoſitis huius decreti incommodis, rogabat, vt ſenioribus libertas, quam ex more vetuſto haberent, relinqueretur calicem in euchariſtia porrigendi. Synodus vero, ſe nihil in præſcriptione diſciplinæ mutare poſſe, reſpondebat, omnibus paſtoribus ſine vlla exceptione ad ſtabilitum ordinem ſeſe conformare iuſſis. [*k*]

Dvae ſequentes ſynodi, *Carentonienſis* ad an. MDCXXIII & *Caſtrenſis* ad an. MDCXXVI memorato decreto nouum robur

(*h*) Syn. ap. S. Maxent. cap. VIII. art. XXXV. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 387.)
(*i*) Syn. Aleſ. cap. V. art. XIV. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 149.)
(*k*) Ibid. cap. XIV. art. XXXVII. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 194.)

addi-

addiderunt, dum expreſſis verbis canonem ſynodi *Aleſienſis* ab omnibus eccleſiis vniformiter obſeruari iuſſerunt. [*l*]

Et quum in proxima *Carentonienſi* an. MDCXXXI querela haberetur de eccleſiis *Nemaucenſi* & *Monſpelienſi*, quod canonem *Aleſienſem* de diſtribuendo per ſolos paſtores calice in ſacra cœna non obſeruarent, ſynodus illa iudicabat, prouinciam inferioris *Languedociæ* incurriſſe cenſuram, eo quod nimia indulgentia in has eccleſias vſa eſſet; grauiter etiam eccleſiarum conſiſtoria reprehendebat illisque mandabat, vt in poſterum aliarum eccleſiarum in regno *Galliarum* conſuetudinem ſequerentur, cenſurarum eccleſiaſticarum pœna non obedientibus denuntiata. [*m*]

Ecclesia *Nemaucenſi* adhuc nihilo minus renitente, aliud decretum fiebat in ſynodo ſequente *Alenconienſi* an. MDCXXXVIII in hæc verba: *Hic conuentus adhuc ſemel mandat eccleſiæ Nemauſenſi, vt nono canoni capitis duodecimi diſciplinæ noſtræ ſecundum præcedentium noſtrarum ſynodorum intentionem ſe ſubmittat, qui omnes eccleſias edoceri vult, ad ſolos miniſtros pertinere calicis adminiſtrationem, idque ad euitandas multas periculoſas conſequentias.* [*n*]

Hi canones, mea quidem ſententia, tam ſublimibus & præciſis verbis concepti ſunt, quam eccleſiæ *Anglicanæ* rubrica, quæ miniſtros elementa vniuscuiuſque communicantis manibus tradere & certa verborum formula in diſtributione eorum ad ſingulos vti iubet. Aduerſarii noſtri id vocant actum inobedientiæ in CHRISTVM & ſtudium ſapiendi ſupra Dominum noſtrum. *Gallicanæ* autem ſynodi multas periculoſas conſequentias ex contraria conſuetudine metuendas eſſe ſtatuunt, adeoque vniuerſaliter & ſeuere illam interdicunt, & eos, qui hoc interdictum reſpuere conati fuerint, omnibus cenſuris eccleſiaſticis ſubiiciunt.

Vnvm adhuc habeo, quod de hoc capite moneam, quod quum ſeniores in eccleſia *Geneuenſi* aliquando ſoliti fuerint paſtores diſtribuendo calicem ſubleuare, an. MDCXXIII paſtores ec-

(*l*) Vid. ſynod. Carenton. I. cap. VI. art. III. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 245.)
Et ſynod. Caſtrenſ. cap. XIV. art. V. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 348.)

(*m*) Vid. ſyn. Carenton. II. cap. XIX. n. XXXVIII. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 488. n. XXXIV.)

(*n*) Synod. Alencon. cap. VIII. art. IV. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 547.)

cleſiæ & profeſſores academiæ, datis ad ſynodum *Carentonienſem* litteris, ei nuntiarint, decreuiſſe ſe, in poſterum hoc a ſolis paſtoribus fieri debere. [*o*]

Iam pridem ante animos ad parendum huic conſuetudini promtos paratosque declararant. Nam in ſynodo nationali *Lugdunenſi* an. MDLXIII fratres *Geneuenſes* rogati, Num ſoli paſtores panem & vinum populo ad menſam dominicam diſtribuerent? Reſponderunt, *Omnino melius fore, ſi hoc omni tempore commode fieri poſſet; quia autem in præſenti non poſſit, & onus paſtori nimis magnum foret in quibuſdam eccleſiis, diaconos & ſeniores ſubſidium ei venire & elementa iis, qui a miniſtro paullo remotiores ſint, diſtribuere, ab eo prius conſecrata.* [*p*]

Vt adeo conſentaneum eccleſiæ *Gallicæ* & *Geneuenſis* iudicium habeamus, quod ratio diſtribuendi populo elementa in eccleſia *Anglicana* vſitata, non ſolum licita ſed etiam vtilis ſit; quæ regula numquam negligenda dicitur, niſi ſumma neceſſitate id flagitante, quando presbyteris & diaconis veniam dat diſtribuendi, numquam vero populo recipiendi a ſe mutuo. Hæc res aut iuſtificat eccleſiam *Anglicanam*, aut damnat eccleſiam *Gallicanam*, quod legi CHRISTI non obediat. Dicant iam nobis, quorum intereſt, vtra id faciat, nos enim non poſſumus vllum inter vtramque diſcrimen videre.

LIBRI TERTII
CAPVT DECIMVM SEXTVM.

De doxologia in officio pro adminiſtratione ſacræ cœnæ, quæ de archangelis in cælo loquitur; et de vanitate obiectionis, quæ contra illam offertur.

ALIAM obiectionem inuenio contra officium pro adminiſtratione ſacræ cœnæ, factam ab auctoribus libri, qui inſcribitur *The Neceſſity of Reformation* an. MDCLX, quia in doxologia paullo ante precationem conſecrationis mentio fit archange-

(*o*) Synod. Carent. I. cap. V. art. VIII. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 244.)

(*p*) Synod. Lugdun. cap. XXI. p. 53. fin. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 57.)

lorum

lorum & angelorum in cælo. *Iam*, inquiunt, *incertum, ſi non falſum eſt: ſcriptura enim nunquam de pluribus vno archangelis loquitur*, *Dan. X, 21. 1 Theſſ. IV, 16. Iud. v. 9. Apoc. XII, 7. Vnus hic eſt Michael, videlicet Chriſtus, dux ſui populi.* Ita iſti reformatóres. [q]

Respondeo. 1. Poſito, eſſe vnum tantum archangelum, poteſt tamen hæc locutio multis ſcripturæ locis defendi, vbi numerus pluralis vſurpatur, quando ſingularis quædam perſona intelligitur. E. gr. Matth. XXVII, 44. *Id ipſum etiam latrones, qui crucifixi erant cum eo, exprobrabant ei:* quum tamen ex Luc. XXIII, 39. vnum tantum e latronibus ei conuiciatum eſſe appareat. Similia exempla vide ſis Matth. XXVI, 8. Hebr. XI, 33-37. Matth. XXI, 2. citata in Matthaei Poli ſynopſi in Matth. XXVII, 44. Quibus addi poteſt Ioan. I, 5. Iudic. XII, 7.

Iam vero ſicut *Matthæus* vera loquitur, quando omnium generum homines CHRISTO maledixiſſe narrat, nimirum, pontifices, ſcribas, populum, milites & ipſos latrones cum eo crucifixos, licet vnus tantum fuerit e latronibus, qui hoc fecerit: Ita quoque eccleſia noſtra vera loquitur, quando ait: *Cum angelis & archangelis & omni cœtu cæleſti laudamus & magnificamus nomen tuum glorioſum;* etiamſi pro certo demonſtrari poſſet, vnum tantum archangelum eſſe in cælo. Nam omnino verum eſt & erit, omnium generum ſpiritus cæleſtes, angelos, archangelos &c. laudare nomen Dei in cælo.

At enim. 2. error in obiicientibus eſt, quando ſcripturam numquam de pluribus vno archangelis loqui dictitant. Nam Dan. X, 13. *Michael* archangelus vocatur vnus *principum primorum:* Quod, mea quidem ſententia, plane indicat, eſſe plures vno. Atque ita Avgvstinvs [r] diſerte loquitur in enchiridio ſuo: *Sint tamen & illic archangeli;* licet non audeat eos cum Dionysio & *Scholaſticis* in nouem ordines diſtinguere & narrare, quænam ſit inter eos exacta differentia. Rivetvs ſobrietatem Avgvstini laudat nec opinionem illius de pluribus vno archangelis improbat. [ſ]

(q) *Neceſſity of Reformation* p. 29.
(r) Auguſtin. enchirid. cap. LVIII.
(ſ) Riuet. cathol. Orthod. tract. II. cap. XLVI. n. 3.

Petrvs

PETRVS MARTYR dicit, *nomina archangeli, Seraphim & Cherubim denotare, in ſpiritibus cæleſtibus & ordines certos & diverſa munera, eſſe.* Putat etiam, principatus & archangelos eumdem ordinem ſignificare, nimirum ſublimiores ſpiritus, quibus non niſi prouinciarum & imperiorum & regnorum cura committatur. *Hoc ſenſit Daniel*, inquit, *quum ſcriberet de principe Græcorum & Perſarum & Michaelem populi Dei principem induceret. Dan. X, 13. et XIII, 1.* [*t*]

VT adeo ex ipſius quidem opinione princeps *Græcorum* & princeps *Perſarum* eiusdem ſint ordinis, cuius *Michael* princeps populi Dei.

ET hoc oſtendit, ipſum non crediđiſſe, *Michaelem* eſſe CHRISTVM, nec vnum illum archangelum, cuius mentionem faciat ſcriptura.

LIBRI TERTII

CAPVT DECIMVM SEPTIMVM.

Eccleſiam *Gallicam* non damnare vſum ſigni crucis in baptiſmo, & diuerſas res ſimilis naturæ iniungere.

PROXIMVM particulare officium, quod vitioſum eſſe creditur, eſt officium baptiſini, contra quod Nonconformiſtæ diuerſas habent exceptiones. Maximum ſtrepitum, leuiſſima quidem cum ratione, rubrica fecit, qua miniſter infantem iam baptizatum ſigno crucis ſignare iubetur. Alii ſuperſtitionem, alii ritum papiſticum vocant. BAXTERVS autem ex duabus nouis rationibus ream illam agit. Primo quidem, inuentionem eſſe dicit noui cuiusdam ſacramenti, deinde mutare conditiones fœderis CHRISTI & aperte contradicere legi fundamentali chriſtianiſmi. [*u*]

AVDIAMVS eccleſiæ *Gallicæ* iudicium, num ſit tam ſeuerum quam hoc eſt. *Galli* quidem, fateor, nec iniungunt nec vſurpant hanc cærimoniam, neque vero eam damnant, tanquam

(*t*) Pet. Mart. loc. commun. claſſ. I. cap. XII. n. 20, 21.
(*u*) Baxt. *Engliſh Nonconform.* cap. XIII.

ſuper-

ſuperſtitioſam aut ſimpliciter illicitam, nec eccleſiam noſtram tam aſpere tractant, quod eam præſcribat, quam quidem BAXTERVS & alii nonnulli faciunt.

BEZA non fuit ſuaſor nec impulſor huius cærimoniæ, ad fratres tamen *Anglos*, qui ipſum de hac & multis aliis cærimoniis conſuluerant, ita reſcripſit: *Reſpondemus, etſi iſta, noſtro quidem iudicio, non recte reuehuntur in eccleſiam, tamen quum non ſint ex earum rerum genere, quæ per ſe impiæ ſunt, non videri nobis tanti momenti, vt propterea vel paſtoribus deſerendum ſit miniſterium - - vel gregibus omittendum publicum pabulum.* [w]

ALIO loco *Scio*, inquit, *nonnullos*, (*Anglos* intelligit & *Lutheranos*) *ſublata crucis adoratione aliquem ſigni crucis vſum retinuiſſe. Vtantur igitur ipſi, ſicuti par eſt, ſua libertate. Sed ſi quas ipſi habent huius ſigni in eccleſiis ſuis retinendi cauſſas, nos certe, cur illud nullo modo toleremus, & plurimas & neceſſarias cauſſas habemus.* [x]

CANDIDE hæc, modeſte ac temperate dicuntur. Quælibet eccleſia ſua libertate hac in re vti poteſt, et propterea, vti eccleſia *Anglica* non damnat *Gallicanam*, quod hanc cærimoniam non retineat, ita nec *Gallica Anglicam*, quod eam retineat. De eo enim conſentiunt, non eſſe eam per ſe illicitam.

PETRVS MARTYR ait: *Citra ſuperſtitionem ſignum crucis a principibus in coronis geſtatur, quoniam eo ſigno tantummodo profitentur ac teſtantur, ſe chriſtianam religionem colere & tueri. Si licet inſignia propriæ familiæ geſtare, licet etiam ſigno crucis chriſtianam religionem profiteri.* [y]

QVID, quæſo, eccleſia *Anglicana* facit præterea, quando hoc ſigno tantummodo vtitur tanquam nota profeſſionis chriſtianæ religionis, quod nos non pudeat profiteri fidem in *Chriſtum crucifixum*, cetera. Annon hoc ſigno tam innocenter in baptiſmo vti nobis licet, quum aliquis princeps id in corona ſua geſtat, quo profitetur, ſe chriſtianam religionem colere & tueri? Subtilis diſputator, fateor, nouum ſacramentum inde confece-

(w) Bez. epiſt. XII.

(x) Bez. reſp. ad Balduin. p. m. 227.

(y) Martyr. loc. commun. claſſ. II. cap. V. n. 20.

rit; PETRVS autem MARTYR non ita lynceus fuit, vt vllum eiuſmodi myſterium in eo potuerit detegere.

NEQVE profecto ſynodus nationalis, apud *S. Maxentii* an. MDCIX. celebrata, quicquam mali in eo conſpexit, quando decreuit, militibus proteſtantibus, ad recipiendum ſubſidium a rege iis indultum, qui in bello ſauciati vel mutilati eſſent, licere geſtare crucem in veſtibus, non tanquam inſigne ſuperſtitionis, ſed tanquam notam afflictæ conditionis ſuæ, nec propterea eos excludi oportere a cœna dominica. [z]

DICI autem poſſet, Quod licet eccleſia *Gallica* conceſſerit, ſignum illud eſſe licitum, non tamen approbarit impoſitionem eius. Fac, eam id non feciſſe: Quid tum? An inde ſequetur, vt eccleſia noſtra nouum ſacramentum faciat, et mutet conditiones fœderis CHRISTI & deſtruat legem fundamentalem chriſtianiſmi? Minime. Quomodo enim BEZA perſuadere potuiſſet miniſtris, vt ad hunc ritum ſeſe conformarent, ſi eum tam aperte religioni chriſtianæ repugnare crediliſſet? Num paſtores pariter & populum adhortaturus fuiſſet, vt ei ſeſe ſubmitterent, ſi eum nouum quoddam ſacramentum eſſe, aut conditiones fœderis Dei mutare exiſtimaſſet? BEZA optime ſciebat, iniungere indifferentem aliquam cærimoniam non eſſe mutare conditiones fœderis: Alioquin eccleſia *Gallica* reprehenſioni tam eſſet obnoxia quam vlla alia. Nam licet ſignum crucis in baptiſmo non iniungat, tamen alia quædam facit, quæ CHRISTVS nihilo magis iniunxit quam ſignum crucis.

GENEVAE lege ſancitum eſt ex certa ratione ſtatus, vt ne quis miniſter puerulum baptizet, quem parentes *Balthaſarem* vocari velint; et quamuis hæc res non numquam turbas & tumultus exitarit, miniſtri tamen hoc præciſe obſeruare iuſſi ſunt, et ipſe BEZA hac de re nos facit certiores in vita CALVINI, *In Gervaſii templo*, inquiens, *tumultum non paruum eo prætextu excitarunt, quod miniſter infanti, ad baptiſmum oblato, indere BALTHASARIS nomen, quoniam id diſerte leges ſcriptæ ob certam cauſſam prohibebant, recuſaret.* [a]

(z) Synod. ap. S Maxent. cap. VI. artic. XI. (Ap. *Aym.* tom. I. p. 374.)

(a) Bez. vit. Caluini p. 84.

IN

In aliis eccleſiis *Galliæ* miniſtris interdictum eſt, ne quem infantem baptizent cum nomine quodam, quod Deo attribuatur in ſcriptura ſacra, cuiuſmodi eſt *Immanuel* & alia eius generis. [*b*]

Et ſynodus *Aurelianenſis* an. MDLXII. [*c*] expreſſis verbis ita decreuit: *Quod ad nomina attinet, quæ infantibus imponuntur, miniſtri repudient ea, quæ ex veteri paganiſmo reliqua ſunt, nec imponant infantibus nomina, DEO in ſcripturis attributa; nec nomina officii, vt* BAPTISTA, ARCHANGELVS. [*d*]

Porro, baptizare eis non eſt permiſſum, niſi eo die, quo publicus ſermo habetur. [*e*] Ita ſynodus *Tonninienſis* MDCXIV *Non licebit*, inquit, *baptiſmum adminiſtrare, niſi ſermone præcedente vel ſtatim inſequente.* Idem in ſynodo apud *S. Maxentii* MDCIX [*f*] et in ſynodo *Priuatienſi* an. MDCXII [*g*] decretum eſt.

Iam, his omnibus conſideratis, quæritur, Num ex his rebus vllæ conditiones baptiſmi ſint, a CHRISTO requiſitæ? Si non; (neminem enim hoc adfirmaturum puto) quanam ergo auctoritate eccleſia *Gallica* eas iniungit? Cur infantem non oportet baptizari niſi die quodam, quo concio habetur? Cur non licet nomen *Balthaſaris*, vel *Immanuelis*, vel *Baptiſtæ*, vel *Angeli* ei imponere? An CHRISTVS ex his rebus vllam fecit conditionem baptiſmatis? Minime. Atqui certe canones *Gallici*, ex ratione argumentandi *Baxteriana*, id faciunt. Dicunt enim, neminem baptizandum eſſe, niſi parentes prius conſenſerint de non imponendo illi nomine *Balthaſaris*, vel *Immanuelis*, vel *Baptiſtæ* &c. Quid, ſi parentes huic rei inſiſtant & infantem hoc vel illo nomine appellari velint et dicant, vti BAXTERVS, CHRISTVM nullam requirere ex his conditionibus, adeoque, ſi miniſtri baptizare recuſent, reos illos eſſe mutatarum conditionum fœderis & ſacramenti CHRISTI: An hæc incuſatio adficiet eccleſiam *Gallicam?* Si negas: vnde eſt, quod magis adficiat eccle-

(*b*) Vid. diſciplin. eccleſ. Gall. cap. XI. can. XIV.
(*c*) Synod. Aurelian. cap. II. artic. XXI. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 27.)
(*d*) Vid. etiam ſynod. Nemauc. cap. II. artic. III. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 113.) Synod. Figeac. cap. II. art. IV. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 140.)
(*e*) Synod. Tonnin. cap. VI. art. VII. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 11.)
(*f*) Synod. ap. S. Maxent. cap. III. n. X. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 359.)
(*g*) Synod. Priuat. cap. VI. art. VII. (Ap. *Aymon.* p. 404.)

ſiam *Anglicanam*, quæ morem geri vult ſanctioni ſuæ eodem modo, quo eccleſia *Gallica* vult ſuæ? *Ne ex adſpectu iudicate, ſed iuſtum iudicium facite;* excuſate alteram, vel damnate vtramque.'

Si quis dixerit, canones *Gallicanos* neminem priuare baptiſmo; Reſpondeo, eos hoc facere, quantum hoc faciat eccleſia *Anglica*, ſupponens, homines eſſe vel tam infirmos animo vel ſuperſtitioſos, vt diminutionem libertatis ſuæ chriſtianæ & mutationem conditionum fœderis CHRISTI interpretentur; nam quoad eiuſmodi præiudicatam opinionem fouent, non licere ſibi exiſtimabunt ad illos ſeſe conformare, ſed oportere ſe oſtendere libertatem ſuam chriſtianam vehementer illis repugnando; quod dum faciunt, baptiſmum habere non poſſunt, niſi canones violentur, aut locus detur eorum vel imbecillitati vel pertinaciæ, quocumque nomine id vocare lubeat. Vt adeo cauſſa eadem ſit in vtraque eccleſia, tantum quod alteri tam felici eſſe contigit, vt vix vnquam de eiuſmodi capitibus controuerſia ipſi mota ſit, dum altera triſtes inueterati præiudicii effectus cum magno moerore & corporis ſui diſtractione ſenſerit.

At experientia, inquies, debebat homines cautos reddere & ſapientes eosque ad minimum hoc docere, vt de via tollerent illud offendiculum, et vnicuique liberum relinquerent, vtrum crucis ſigno vti vellet an non. Reſpondeo, Hoc conuocationum & ſynodorum, non priuatorum hominum eſt, mutare. Eccleſia *Gallica* rationem vidit vnam aliquam ex ante memoratis conſtitutionibus mutandi. Synodus enim *Caſtrenſis* an. MDCXXVI adminiſtrationem baptiſmi non præciſe reſtringit ad dies concionibus habendis præſtitutos, ſed baptizare etiam permittit die quodam, vbi preces publicæ fiant ſine ſermone. [*b*] Et tandem a ſequente ſynodo *Carentonienſi* MDCXXXI. ſtatutum legimus, *Vnicuique eccleſiæ ritus & conſuetudines ſuas relinqui, vt baptizent cum vel ſine ſermone, prout commodum illis videatur.* [*i*] Quamdiu autem prior illa conſtitutio vim ſuam habebat, priuatorum hominum erat, eam non contemnere ſed debita cum re-

(*b*) Synod. Caſtrenſ. cap. XXVI. art. XV. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 376. n. III.)

(*i*) Syn. Carenton. II. cap. XIX. n. XXII. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 486. n. XVIII.)

veren-

verentia obſeruare. Par ratio eſt heic in *Anglia*. Vbi antiſtitum noſtrorum ſapientiæ viſum fuerit expedire, mutationem hac in re fieri; tunc miniſtri baptizare poterunt cum vel ſine cruce, vti nunc fit in baptiſmo priuato: Vſque eo autem rubricæ eorum regul eſſe debent, non ductus naturæ aut opinatio. Interim diſſentientibus ab eccleſia declaratum eſt ſæpius, quod ſi omiſſio crucis, aut conceſſa vtendi ea libertas ſanatura ſit ſchiſma, eccleſia *Anglicana* hac in re tam facile gratificatura ſit quam eccleſia *Gallicana* in negotio ſermonis, immo pacis & vnionis cauſſa adhuc longius progreſſura [*k*], ſi eiuſmodi conditionibus procurari poſſet.

LIBRI TERTII

CAPVT DECIMVM OCTAVVM.

De ſalutari regeneratione infantum, quod ſit doctrina eccleſiæ *Gallicæ* æque ac eccleſiæ *Anglicæ*.

PROXIMA res controuerſa in officio baptiſmi eſt rubrica ſub finem eius, quæ habet: *Certum eſt ex verbo Dei, infantes, qui baptizantur, ſi diem obeant ante, quam peccatum actuale committant, ſine dubio ſaluari.* BAXTERVS hac rubrica tantopere offenditur, vt dicat, ſi vel hæc vna ſola res foret, eam impedituram eſſe, quo minus ipſe & ſocii ſe conformarent, quæcumque demum ipſis propterea ſufferenda forent. [*l*]

SANE multum magni mali in rubrica inſit oportet, quod illam tam horribilem & formidoloſam faciat. Immo dicit, eſſe nouum articulum fidei & periculoſum additamentum ad verbum Dei, doctrinam etiam nunquam auditam ante vltimam mutationem liturgiæ. Quæ omnia falſa eſſe abunde demonſtrauit GVILIELMVS FALKNERVS, in libro, qui inſcribitur *libertas eccleſiaſtica* [*m*], ad quem lectorem remitto. Quidquid heic demon-

(*k*) Vid. Stillingfleet's *Preface to Unreaſonableneſs of Separation* p. 82. & Sherlock's *Defence* p. 12.

(*l*) Baxt. *Engliſh Nonconform.* c. IX.

(*m*) Falkner. libert. eccleſ. p. 230.

ſtrandum ſuſcepi, hoc eſt, quod hæc rubrica conſentanea ſit doctrinæ eccleſiæ *Gallicæ*. Id quod apparebit, ſi eam cum confeſſione illius comparauerimus, vbi *Baptiſmus*, inquit, *nobis teſtificandæ noſtræ adoptioni datus eſt, quoniam per eum inſerimur CHRISTI corpori, vt eius ſanguine abluti ſimul etiam ipſius SPIRITV ad vitæ ſanctimoniam renouemur [n]*. Nonne autem illi, qui abluuntur ſanguine CHRISTI eiuſque SPIRITV renouantur, vere regenerati & indubie ſalui ſunt, ſi non committunt actuale peccatum, quod beneficium baptiſmi deſtruat & reſcindat? Vnde igitur eſt, quod eccleſia *Anglicana* nouum articulum fidei condere dicatur? NVM, quia ex verbo Dei certum non eſt, omnes infantes, qui baptizantur, eſſe ſaluos; nec ſpeciatim infantes infidelium & ethnicorum, etiamſi baptizentur? Num vero eccleſia *Anglicana* hoc dicit? Nequaquam. BAXTERVS autem dicit, ſic eam intelligere; et hoc ſatis cauſſæ eſt, cur nouum fidei articulum facere dicatur. Cur vero non ita etiam eccleſia *Gallica* intelligit, quum verba eius æque indefinita ſint & ſine exceptione? Minime, hoc enim dilueret aliam BAXTERI incuſationem, qui eccleſiam *Anglicam* dicit inſolenter damnare eccleſias reformatas & orbem chriſtianum, vt adeo heic nulla ſit controuerſia de hoc capite, niſi BAXTERO licentiam facere velimus dandi verbis ſenſum, prout ipſi lubet, et inique incuſandi eccleſiam *Anglicam*, excuſandi autem *Gallicam* & reliquas eccleſias reformatas: quum tamen omnes vnum idemque & loquantur & intelligant, quod nihil eſt amplius, quam Quod omnes infantes, ius ad baptiſmum habentes & vere ad illum recipiendum apti, et legitime ac debite baptizati, hoc ipſo in tali conditione ponantur, in qua ſi decedant nullo peccato actuali commiſſo, certiſſime ſalui futuri ſint. Quod niſi vere adfirmatur, tota doctrina de baptiſmo infantum falſa & inutilis ſit, oportet. Vanum etiam erit cum *Pelagianis* & *Anabaptiſtis* longius diſputare.

QVOD ſi eccleſia *Anglicana* dixiſſet, OMNES infantes, qui baptizentur, ſine dubio ſaluos fieri, cetera: Nonne hoc a quouis candido interprete accipi deberet tantummodo de infantibus verum ius ad baptiſmum habentibus, de liberis fidelium parentum,

(n) Confeſſ. Gallic. artic. XXXV. In ſyntagm. confeſſ. p. 109.

tum, non *Turcorum* & *Infidelium*, vti BAXTERVS neceſſario intelligi vult? Quid vero tum dicitur, quod non dicatur ab aliis eccleſiis? CALVINVS & BEZA omnes baptizatos infantes ſaluos eſſe ſtatuerunt, ſi eorum doctrinam recte intellexit RIVETVS. In reſponſione enim ad quemdam Ieſuitam, ait: *Falſiſſimum eſt, eos vmquam dixiſſe, quosdam infantes iam baptizatos damnari, ſi in infantia moriuntur, antequam peccata actualia ſine pœnitentia commiſerint.* [o]

PETRI etiam MARTYRIS verba tam generalia ſunt, quam verba noſtræ rubricæ, quod paruuli, cum baptiſmo morientes, ſalutem habeant, quod argumentis e ſacra ſcriptura petitis probat, quam BAXTERVS nullam ſcripturam pro hac re exſtare dicat. [p]

MAIOREM autem auctoritatem, quam CALVINI vel BEZAE, interponere poſſum, quæ eſt auctoritas ſynodi cuiusdam nationalis, *Carentonii* habitæ an. MDCXXIII, vbi dicunt, [q] "Verbum Dei teſtificari, infantes, fidelibus parentibus natos, eſſe ſanctos per peculiare quoddam beneficium fœderis gratiæ, quo comprehendantur cum parentibus ſuis: hinc parentes Deum timentes non debere dubitare de paruulorum ſuorum electione & ſalute, quorum Deus curam ſuſcipiat in infantia ſua." Iam ſi ipſi non baptizati paruuli fidelium ſeruantur, multo magis baptizati.

OBSERVANDVM quoque eſt, hunc canonem eſſe ex iis, qui facti ſunt ad explananda decreta ſynodi *Dordracenæ*, quibus ſinguli eccleſiarum *Gallicarum* miniſtri ſubſcribunt, et iureiurando ſe eum credere & defendere velle, profitentur. Vt adeo quidquid BAXTERVS declamitat in rubricam *Anglicam*, hæc tamen illum nihilo magis iuuet, quam hic canon *Gallicus* vel ſynodus *Dordracena;* ſiquidem de infantibus tantum loquitur, fidelibus parentibus natis, qui ius ad baptiſmum habent, nec de vllis aliis. Et hoc ad aliam controuerſiam nos deducit, a BAXTERO excitatam de iis, qui ius ad baptiſmum habent ex regulis eccleſiæ *Anglicanæ*, quod ſequentis capitis erit argumentum.

(o) Riuet. cathol. orthodox. tract. III. quæſt. III. ſect. VI.
(p) Martyr. loc. commun. claſſ. IV. cap. VIII. n. 19.
(q) Synod. Carent. I. cap. XXVI. artic. XVII. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 302.)

Digitized by Google

LIBRI TERTII
CAPVT DECIMVM NONVM.
Eccleſiam *Anglicam* nullos ad recipiendum baptiſmum admittere, niſi qui in eccleſia *Gallica* admittantur.

BAXTERVS hoc quaſi crimen eccleſiæ obiicit, "Quod omnes " miniſtros ſuos ſub pœna ſuſpenſionis iubeat baptizare in- " fantes, atheis, Iudæis, infidelibus, hæreticis, blaſphemis " aliisue id genus parentibus natos, ſi in eccleſia eis offerantur [r]". Vna ſola ratio huius accuſationis ſunt verba canonis cuiuſdam [s], quæ ſic habent: *Nullus miniſter recuſet aut differat baptiſmum alicuius infantis, ſecundum formam libri communium precum, qui ipſi in eccleſia diebus dominicis vel feſtis offeratur baptizandus.* Vnde concludit, nulli miniſtro licere baptiſmum denegare liberis Iudæorum vel infidelium, nec inquirere quidem, vtrum ſponſores luſtrici ſint chriſtiani, an Iudæi, vel infideles, quia ſine dilatione temporis eos baptizare iubeatur.

VIX crediderim, fieri potuiſſe, vt quis tam peruerſum ſenſum innocentis cuiuſdam canonis verbis daret. Verum hæc disputandi ratio vſitata eſt BAXTERO, vt verbis prodigioſum ſenſum adfingat & tum ſecum ipſe pugnet. Eccui præter eum in mentem veniſſet dicere, liberos Iudæorum & infidelium, vt tales, hoc canone comprehendi, quum adeo manifeſtum ſit, eum de illis tantum loqui, qui ius ad chriſtianum baptiſma habent? Quibus miniſter, ſi ei offerantur, non debeat denegare aut differre baptiſmatis beneficium ex vllis priuatis rationibus; cuiuſmodi aliqua fuit illa *Snapii* tempore *Eliſabethæ* reginæ, qui, vt BANCROFTVS epiſcopus narrat, certum infantem baptizare noluit, eam ſolam ob cauſſam, quod parentes nomen *Richardi* ei indi vellent. [t]

HOC quidem alicui ex miniſtris *Gallicanis* licuerit facere, quibus (vt antea oſtendi) interdictum eſt, ne infantibus in baptiſmo

(r) Baxter. *Engl. Nonconform.* cap. XXXIV.
(s) Can. LXVIII. eccleſ. Anglic.
(t) Bancroft's *Dangerous Poſitions* lib. III. cap. XII.

indant

indant nomen paganum; non eſt autem regula eccleſiæ *Anglicanæ*, adeoque BANCROFTVS, qui tunc conuocationi præſedit, vbi canones conditi ſunt, probabiliter hanc rem reſpexit & hunc canonem inſerendum curauit, vt huic abuſui in aliis eiuſdem generis occurreret. Siue autem hæc iſtius canonis occaſio fuerit ſiue non fuerit, certum eſt, non poſſe eum habere eiuſmodi ſenſum, quem ei adfingit BAXTERVS, hoc eſt, vt miniſtros adigat ad baptizandos liberos *Iudæorum* & infidelium, qui nullo ad baptiſmum iure gaudent. Certum eſt, eccleſiam noſtram hac in materia non agere ex alia regula, quam ex qua agunt omnes eccleſiæ reformatæ, quæ liberos *Muhamedanorum*, *Iudæorum* & infidelium a baptiſmo excludunt, vtpote a fœdere alienos & impuros, niſi forte in particularibus quibuſdam caſibus; e. g. Si in familias chriſtianas adoptati fuerint, vel voluntario ipſorum parentum, ius educationis chriſtianis tradentium, conſenſu; vel liberi, a parentibus ſuis expoſiti, a chriſtianis liberaliter recepti ſint, vt ab ipſis educentur; vel iuſte capti in bello atque ita in legitimam dominorum chriſtianorum poſſeſſionem venerint. In his caſibus adoptio eorum in familias chriſtianas, in quibus educationi chriſtianæ deſignati ſunt, ius illis dat ad baptiſmum chriſtianum. Quibus in caſibus ſi eccleſia *Anglicana* liberos *Iudæorum*, *Muhamedanorum*, vel gentilium ad baptiſmum admittat, nihilo plus eſt, quam quod ANDREAS RIVETVS & ANTONIVS WALLAEVS a multis eccleſiis reformatis fieri dicunt, quæ hoſce liberos hoc pacto exiſtimant ius acquirere ad baptiſmum, perinde ac *Abrahami* ſerui, pecunia emti, ius ad circumciſionem acceperint non minus quam domi nati. Idque ita in veteri eccleſia extra controuerſiam fuiſſe dicunt, vt AVGVSTINVS ex hoc facto argumentum efficax electionis gratuitæ aduerſus *Pelagianos* duxerit. [u]

QVAMNAM igitur culpam in hac materia ſuſtinet eccleſia *Anglicana*, ſi ex eadem regula agit, qua vſa eſt priſca eccleſia & quam hodieque ſequuntur omnes eccleſiæ reformatæ? Si non admittit liberos *Iudæorum* & paganorum ad baptiſmum, niſi in illis caſibus, in quibus eos admittunt omnes reliquæ eccleſiæ; certe is conſtitutionem illius aperte calumniari cenſendus eſt, qui di-

(u) Riuet. Synopſ. purior. theol. diſput. XLIV. n. XLIX.

cit, eam miniſtros ſuos canone obſtringere, vt nullos a baptiſmo prohibeant, quantumuis ſint *Iudæorum* aut paganorum liberi, ſi in eccleſia baptiſmo offerantur.

SED TAMEN malorum chriſtianorum liberos admittit eosque a miniſtro baptizari iubet? Ecquid vero mali hæc res habet? Nonne magis expedit, quam ſi confunderet miniſtros ſuos, vt multi ex ipſis aduerſariis faciunt, conſcientiis infinitos iniicientes ſcrupulos de parentum pietate, quam non ſemper, immo rariſſime, poſſunt perſpicere! Auctores modo memorati, RIVETVS & WALLAEVS, eodem loco [w] narrant, eccleſias ſuas non excludere a baptiſmi communione infantes eos, qui ex chriſtiana ſtirpe & baptizatis parentibus nati ſint, etſi ipſorum parentes per vitam improbam aut fidem impuram fœderis in baptiſmo obſignati efficaciam aduerſus ſe irritam reddant. Ratio eorum eſt, quia ſub nouo fœdere filius non ferat iniquitatem patris & Deus nihilo minus maneat eiuſmodi liberorum Deus.

QVID VERO, Num omnes omnino liberi admittendi ſunt, qui baptiſmo offeruntur? Liberi videlicet atheorum, hæreticorum, blaſphemorum, inceſtuoſorum, adulterorum, vel etiam excommunicatorum; an eorum nulli baptiſmum negari aut differri, ſed illis omnibus ſtatim dari oportet? Reſpondeo, liberi trium vltimo loco nominatorum baptizandi ſunt ſecundum regulam diſciplinæ *Gallicanæ*. Nam in ſynodo *Vitriacenſi* MDLXXXIII [x] quæſtio proponebatur. "Num in infantium, extra matrimonia " in adulterio vel inceſtu natorum, baptiſmo vſitata precum for" mula adhibenda ſit, in qua habeantur hæc verba: *Natus ex pa" tre & matre, quos tu, Domine, vocaſti in eccleſiam tuam*"? Et ſynodus iudicabat, "non eſſe hac de re mouendam controuerſi" am; quia nomine patris & matris non ſolum proximi eorum " parentes, ſed etiam maiores vſque in mille generationes com" prehendantur, & præterea hoc conſiderari oporteat, quod li" cet parentes in culpa ſint, non tamen ideo penitus excludendi " ſint filii a fœdere Dei". [y]

(w) Ibid. n. L.
(x) Synod. Vitriac. I. cap. II. art. VIII. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 158.)
(y) Vid. etiam diſciplin. eccleſ. Gallic. cap. XI. artic. IX.

IN

In ſynodo *Rupellana* MDCVII aliam quæſtionem propoſitam legimus: *Num infans in matrimonio, quod eccleſia damnet, natus, ſi a fidelibus patrinis offeratur, baptizari debeat?* Ad quam reſponſio data: *Improbitatem parentum non poſſe fraudi eſſe liberis, neque adeo vllam difficultatem eſſe, quæ impediat, quo minus ad baptiſmum admittantur;* [*] *maxime ſi pii homines fidem ſuam de religioſa eorum educatione velint interponere.* [z]

Immo vero beza liberos parentum excommunicatorum ius ad baptiſmum habere adſerit. *Quum caritas*, inquit, *nos iubeat de quibusuis bene ſperare, atque adeo de illis etiam laborare, qui captiui tenentur diaboli laqueo, abſit, vt excommunicatis parentibus, poſteritatem eorum concludamus ad regnum Dei non pertinere.* Multas rationes huius adſertionis adfert, eiuſdem plane generis, cuius illæ ſynodi *Vitriacenſis*, & tandem concludit, *nullo iure poſſe a baptiſmo arceri excommunicatorum adhuc in eccleſia DEO manentium liberos, modo idoneus ſponſor interueniat, qui de ſancta ipſorum educatione eccleſiæ fideiubeat, quod ab ipſis etiam miniſtris & piis aliis hominibus potius procurandum putamus.* [a]

Qvid autem dicemus de tribus baxteri exemplis atheorum, hæreticorum & blaſphemorum? Dico, ex eadem ratione, quantum ego perſpicio, eccleſiam *Gallicam* decreturam fuiſſe, liberos eorum oportere baptizari, dummodo pii quidam ſponſores de educatione eorum vellent fideiubere: Fuerint forte maiores eorum homines religioſi, atque ita improbitatem proximorum parentum liberis non eſſe impedimento. Vt adeo quidquid in *Anglia* his in rebus fit, per regulas & conſuetudinem eccleſiæ *Gallicæ* ſatis comprobetur. Quod ſpeciatim ad hæreticos attinet, eodem prorſus, quo excommunicatos, loco eos habent, eorumque liberos dicunt baptizari poſſe. *Liberi*, inquit liber diſciplinæ, *quorum parentes ſunt de eccleſia Romana* (qui iudicio eorum hæretici ſunt) *aut excommunicationi ſubiacent, ad baptiſmum non poſſunt admitti, niſi parentes conſentiant, vel id expetant &*

(z) Synod. Rupell. III. cap. X. n. XXXV. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 332. n. XXXIX.)
(*) *Maxime ſi* &c. Hæc verba non inueniuntur in editione Gallica Io. *Aymonis*. Conf. infra pag. 582. §. V. Verum 2.
(a) Bez. epiſt. X. ad Neocomenſ. p. 97. (p. 217. edit. Geneu. MDLXXXII.)

auctoritate cedant ſponſoribus, cetera [*b*]. Et proxime ſequens canon ait, "liberos ſic dictorum *Saracenorum* iisdem conditio-" nibus admitti ad baptiſmum poſſe". [*c*]

De atheorum & blaſphemorum liberis non inuenio peculiarem canonem in eccleſia *Gallicana*, vnde plura de illis dicere non poſſum. Si quis eos nullum ius ad baptiſmum habere probat, ſimul probat, nullum miniſtrum ad baptizandos illos obſtringi; ſiquidem canon de illis duntaxat liberis intelligendus eſt, qui indubitatum ius recipiendi baptiſmum habent.

LIBRI TERTII
CAPVT VICESIMVM.

Eccleſiam *Gallicam* concedere & commendare vſum ſponſorum, ſeu fideiuſſorum in baptiſmo.

IAM capite vltimo audiuimus, certis in caſibus eccleſiam *Gallicam* requirere fideiuſſores, vt qui ſint abſolutæ neceſſitatis, ſi parentes excommunicati ſint vel aliis de cauſſis minus idonei. Heic oſtendam, illam in omnibus caſibus commendare atque adeo requirere eorum vſum, vt eos velut homines contentioſos cenſura adficiat, qui ad receptam ſe conformare conſuetudinem recuſant. Differentia in eo tantum ſita eſt, quod iſtum vſum non tam præciſe iniungat, quam quidem eccleſia *Anglica*. Nam canon illius hac in re ſtilo conceptus eſt a reliquis propemodum omnibus diuerſo. Liber diſciplinæ his eum verbis exhibet [*d*]: *Quum nullum mandatum a DOMINO habeamus de ſponſoribus, ſiue patribus & matribus luſtricis, ſeligendis, qui liberos noſtros baptiſmo offerant, non poteſt peculiaris lex rogari, quæ quempiam illis vti iubeat. Quoniam vero mos antiquus eſt & in bonum finem inductus, nimirum ad teſtandam fidem ſponſorum & baptiſmum infantis, ad declarandum, quod curam educationis in ſe recipere velint, ſi parentibus per mortem priuetur; item ad conſer-*

(*b*) Diſcipl. eccl. Gall. cap. XI. can. IV.
(*c*) Ibid. can. V.
(*d*) Ibid. can. VII.

van-

vandam ſocietatem fidelium per amicam animorum coniunctionem; illi, qui eum obſeruare nolunt, ſed liberos ſuos ipſi offerunt, etiam atque etiam admoneantor, ne pertinaciter in ſententia permaneant, ſed ad vetuſtam conſuetudinem, quæ bona & vtilis eſt, ſeſe accommodent.

Hoc, libenter fateor, non eſt neceſſarium aliquod præceptum, fere autem vim præcepti habere poteſt; nam ſeria exhortatio eccleſiæ prope abeſt a mandato, & generalis quædam conſuetudo valde parum differt a lege. *Si cui contentioſum eſſe libet,* inquit *Paulus*, *nos talem conſuetudinem non habemus, neque Dei eccleſia.* Exiſtimabat apoſtolus, in conſuetudine ineſſe vim aliquam, alioquin eam non feciſſet argumentum ad contentioſos tranquillandos.

Enim vero quæſtio non omnino eſt, An id mandatum ſit, ſed, annon homines ad receptum eccleſiæ ordinem ſeſe conformare oporteat, ſiue is lege ſiue tantum generali conſuetudine nitatur? Et de hoc capite nulla eſt inter duas haſce eccleſias differentia. Quid, quod THEODORVS BEZA illud iniungi comprobet ſcribens ad *Edmundum Grindallum* epiſcopum in hunc modum: *Quod commoda quæpiam formula precum, & explicationis baptiſmi adhibeatur, quod ſponſores interſint, qui de ſancta infantis educatione caueant: - - hos ritus vt ſimplices & honeſtos ac minime ſymbolicos, denique eiuſmodi, vt nullam prorſus ſuperſtitioni occaſionem præbeant, quis tandem damnare auſit, niſi qui expreſſis illis Pauli verbis velit redargui, præcipientis, vt in domo Domini rite & ordine omnia fiant* [e]? BEZA videtur in ea fuiſſe opinione, textum apoſtoli rationem eſſe ſufficientem ad dandam huic conſuetudini auctoritatem, tametſi quidam ex fratribus eius aliter ſenſerunt.

ANDREAS RIVETVS hanc conſuetudinem vtilem eſſe dicit infantibus, adeoque retineri poſſe: Et licet ad ſalutem non neceſſariam eſſe ſtatuat, putat tamen, rationes tam generales quam ſpeciales ex ſcriptura colligi poſſe, quibus homines ad eam ſe-

(e) Bez. epiſt. ad Grindall.

quendam adducantur, eiusque originem ex *Iudæorum* ritibus in circumciſione deriuat. [*f*]

ADMITTAMVS autem, eſſe tantum conſuetudinem & morem, non legem in *Gallia:* Quanam in re conſuetudo eorum diſfert a noſtra? BAXTERVS dicit, apud nos interdictum eſſe parentibus, ne ſint ſponſores cum reliquis, nec verbum loquantur, nec liberos ſuos CHRISTO dedicent; quod vt probet, canonem vndetriceſimum citat, qui ſic habet; *Pater ne cogitor adeſſe præſens, nec admittitor tanquam ſponſor ad reſpondendum pro ſuo ipſius filio.* [*g*]

Ex his vera ſunt alia, alia falſa. Falſum eſt, eccleſiam noſtram prohibere parentes eſſe ſponſores cum reliquis, aut liberos ſuos dedicare CHRISTO. Eccleſia prohibet, parentes ſolos ſponſores eſſe ſuorum liberorum, eosque iubet ſibi adiungere alios, qui pro ipſis reſpondeant, hoc autem non reſcindit officium parentum, ſed nouo tantum pietatis officio obligat homines alios, vt id agant & curent, vt tanto ſtudioſius præſtetur, quemadmodum id interpretatur EDVARDVS STILLINGFLEETVS. Pater etiam pactionem cum ſponſore facere poterit, ſi volet; ad minimum implicita pactio eſt, & omnis iuris & poteſtatis ſuæ translatio in eum, quando ſponſorem eligit. Præſentem etiam ad baptiſmum adeſſe patri licet & conſenſum ſuum teſtari ſuumque CHRISTO dedicare filium cum ſponſoribus, non ſine illis. Quomodo igitur parentes prohibentur conſenſum ſuum dare, aut ſponſores reuera eſſe cum reliquis, quum tot viæ eis pateant conſenſum ſuum teſtandi? Hoc eſt, quod communiter fieri ſolet in eccleſiis *Gallicis*, & qui vltra progredi volunt, homines contentioſi habentur.

VERVM 2. dicit BAXTERVS, eccleſiam noſtram ſponſoribus ſine vllo diſcrimine permittere, vt quorumcunque atheorum, *Sadducæorum*, *Iudæorum*, infidelium, ſiue manifeſtorum hoſtium CHRISTI, liberos offerant, quantumuis eos non accipiant pro ſuis. Hæc iam capite vltimo oſtendi magna ex parte falſo imputari eccleſiæ; quatenus autem eam adficiunt, per praxin eccleſiæ *Gallicæ* prorſus abſoluitur, quæ non habet talem conditionem,

(*f*) Riuet. cathol. orthod. tract. I. quæſt. IX. n. 21.
(*g*) Baxt. *Engl. Nonconf.* cap. X. p. 59.

quæ ſponſores iubeat liberos loco ſuorum habere, ſed tantum curam educationis eorum gerere, ſi parentes moriantur; quod tamen in nulla diſciplinæ editione inuenitur, vti ipſe IOANNES QVICKIVS nobis narrat.

3. BAXTERVS ait, ſponſores noſtros perſonam gerere infantis ſine auctoritate. Verum hoc non eſt niſi falſæ accuſationis repetitio. Semper enim habent ius & auctoritatem parentum ex eorum conſenſu, ſi viuant; ſi vero moriantur, auctoritate eorum non opus eſt; nam baptiſmus adminiſtrari poteſt ex aliis rationibus ſine illa, quemadmodum vir quidam doctus ex generali eccleſiæ catholicæ conſenſu & conſuetudine ſolide demonſtrauit. [b]

4. Dicit BAXTERVS, "Sponſores noſtros, dum perſonam gerant infantis, facere, vt hic in præſenti dicat, Credo, Renuntio, " Deſidero, cetera, falſo ſignificantes, infantes oportere hoc facere " per alios -- quum Deus non requirat fidem vel pœnitentiam infantum, ſed hoc tantum, vt ſint pœnitentium & fidelium hominum, CHRISTO conſecratorum, ſemen". Quam doctrinam certe non habet a CALVINO, qui aliquam fidem in infantibus agnoſcit, quæ etſi nondum in illis vt in adultis formata ſit, arcana tamen ſpiritus operatione ſemen eius in illis latere dicit. [i] Quæ etiam opinio fuit PHILIPPI MELANCHTHONIS, MARTINI CHEMNITII, ANDREÆ RIVETI & generatim omnium eccleſiarum *Lutheranarum* & *Gallicarum*, quarum ad argumenta ROBERTVS BELLARMINVS [k] reſpondere conatus eſt, tametſi neſciam, an BAXTERVS id vmquam fecerit.

POSITO autem, non eſſe in infantibus talem fidem, ſcire tamen poterat BAXTERVS, auctores, qui pro eccleſia *Anglicana* ſcribunt, conſuetudinem eius alia ratione defendere. Sufficere dicunt, quod fides, quæ infantibus tribuitur, in notione ſua cum fide adultorum generalem quandam conuenientiam habeat. Quum itaque fides adultorum ſit quædam fœderis gratiæ & doctrinæ euangelicæ acceptio eique ſe ſubiiciendi ratio, quæ in ſtatu ſuo actuoſum animæ exercitium eſt; quando infans dicitur cre-

(b) Vid. Stillingfleet's *Unreaſonableneſs of Separ.* p. 382.
(i) Caluin. inſtitut. lib. IV. cap. XVI. n. 19. 20.
(k) Vid. Bellarm. de bapt. lib. I. cap. XI.

dere,

dere, hoc conſiſtat, oportet, in eiuſmodi acceptione euangelii eique ſeſe ſubiiciendi ratione, quæ ſtatui eius, qui paſſiuus eſt, convenit. Ita quum baptizatus accipit CHRISTVM & fœdus gratiæ, adiungitur membrum eccleſiæ & ſuſcipit profeſſionem chriſtianiſmi, quam ſponſores eius declarant, & ipſe declarare neceſſe habet, iuſtam & legitimam ætatem ingreſſus. Ita GVILIELMVS FALKNERVS & alii; et ſine dubio hæc fuit eccleſiæ catholicæ ſententia, vti ex AVRELIO AVGVSTINO apparet, qui dicit, infantes recte vocari credentes & pœnitentes, quoniam fidem per verba geſtantium quodammodo profiteantur & diabolo ac mundo renuntient [*l*]. Vt adeo, ſiue primorum reformatorum, ſiue eccleſiæ catholicæ ſenſum conſideremus, reſponſiones in baptiſmo datæ non ex eiuſmodi falſa ratione proficiſantur, quam fingit BAXTERVS, quod infantes in præſenti credant, renuntient, deſiderent, cetera.

QVAM ob cauſſam eccleſiæ *Lutheranæ*, vti MARTINVS CHEMNITIVS narrat, vetuſtam formulam retinent, illæ autem eccleſiæ, quæ eam mutarunt, hoc non fecerunt ex principiis BAXTERI, quaſi omnino abſurdum eſſet dicere, infantes credere, renuntiare, deſiderare, cetera. Nam fidem illis orant, vti habet in liturgia *Tigurina*, nuper in linguam *Anglicanam* conuerſa: *Oremus Deum, vt huic infanti largiatur fidem, vt hic externus baptiſmus, vti externe adminiſtratur, ſic quoque interne adminiſtretur per internam SPIRITVS SANCTI poteſtatem.* [*m*]

5. PESSIMVM vero reliquum eſſe, ait, nimirum vulgarem perfidiam ſponſorum, qui aut non intelligant, quæ promittant, aut ea non ſtudeant peragere. Num vero hæc omnia eccleſiæ vitio danda & pro iuſta cauſſa ſeparationis habenda ſunt? Omnino, inquit, quia atheos, infideles aut homines quoſuis improbos, communione quidem eccleſiæ non excluſos, ſinit eſſe ſponſores. Debebat nominare canonem, qui atheos & infideles eſſe ſinat ſponſores. Quod ad me attinet, eiuſmodi canonem haud noui. Si clandeſtini ſint athei vel infideles, nullus miniſter eorum poteſt capere cognitionem: ſi vero manifeſto tales ſunt, viam reperire

(*l*) Auguſtin. ep. XXIII. Id. lib. I. de peccator. meritis cap. XIX.

(*m*) Liturg. Tigurin. p. 82.

poterit

poterit eos repudiandi. A communione enim eos arcere poteſt, & quos a communione poteſt arcere, eos a ſponſione etiam ad baptiſmum arceri poſſe, exiſtimo. Illis vero, qui nulli cenſuræ eccleſiaſticæ ſubiacent, ſpondendi licentia permittitur in omnibus nationibus. Speciatim in *Gallia* hunc habent canonem: *Sentimus, non poſſe quempiam e fidelibus ob quamcunque culpam prohiberi ſponſorem eſſe infantis ad baptiſmum, vſque dum per decretum conſiſtorii a ſacramentorum vſu arceatur.* [n]

Et liber diſciplinæ haud alias requirit conditiones, niſi "vt " ſint ſponſores iuſtæ ætatis, agentes annum ad minimum deci- " mum quartum & ad cœnam dominicam iam admiſſi; vel ſi æ- " tate iam prouecti nec dum ſacra euchariſtia vſi fuerint, vt " conteſtentur, ſe id facturos, et hunc in finem in catechiſmo " erudiendos ſeſe exhibituros". [o] Heic videmus, admitti poſſe quoſpiam ſponſores, qui adhuc neceſſe habent in catechiſmo inſtitui, vt ad ipſam cœnam DOMINI admitti poſſint.

Proximvs canon eos excipit, qui a ſacræ cœnæ vſu ſuſpenſi ſunt, et dicit, " non poſſe eos tamquam ſponſores bapti- " ſmo offerre infantes, quamdiu iſta eorum ſuſpenſio vim ha- " beat." [p]

Alivs quidam canon peregrinos etiam excipit, quibus deſit teſtimonium: *Sponſor veniens ab alia eccleſia ne admittitor ad offerendum baptiſmo infantem, niſi adferat a ſua ipſius eccleſia teſtimonium.* [q].

Hae vniuerſæ regulæ ſunt, quas de ſponſoribus & de conditionibus, in illis requiſitis, habet eccleſia *Gallica*; quod ſupereſt, ad admonitionem tantum pertinet. *Paſtores diligenter admoneant omnes patrinos & matrinas, vt expendant & conſiderent ea, quæ in celebratione baptiſmi polliciti ſunt, parentes etiam, vt liberis ſuis eiuſmodi ſponſores eligant, qui religionis noſtræ capitibus bene ſunt imbuti, & vitam agunt piam & reli-*

(n) Synod. Gergol. cap. V. art IX. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 245.)
(o) Diſcipl. eccleſ. Gall. cap. XI. can. X.
(p) Ibid. can. XI.
(q) Ibid. can. IX.

Digitized by Google

gioſam, vt ſint, quantum pote, de neceſſariis ipſorum, & quorum ope, ſi per prouidentiam diuinam neceſſarium fuerit, maxime probabile ſit liberos religioſam educationem habituros. [r]

Anne eccleſiæ *Anglicanæ* paſtores hæc omnia & amplius quid facere poſſunt, ſi velint? Cur autem omnis officii neglectio in paſtoribus vel ſponſoribus ſtatim eccleſiæ imputanda eſt, quaſi ipſum inſtitutum eſſet illegitimum? Multum quidem in exercitio eius peccatur, ſed hoc non eſt culpa rei ipſius, ſed hominum, qui in ea ſunt occupati. Credo etiam, pleraſque eccleſias ſatis multas cauſſas habere iſtiuſmodi querelarum, quibus quo modo medeantur, neſciant.

Petrvs martyr inſtituto ipſi honorificum dat teſtimonium, vocans illud *vtile inſtitutum*, quod quum paruuli per baptiſmum in eccleſiam recipiantur, aliquorum fidei, a quibus poſſint inſtitui, commendentur. *Ad hoc præſtandum*, inquit, *ſuſceptores fidem ſuam obſtringunt, tametſi hodie nihil minus curent.* [s]

Planvm iam me feciſſe confido, omnes baxteri exceptiones aut falſas eſſe aut nugatorias, et eiuſmodi, vt non minus contra conſuetudinem eccleſiæ reformatæ *Galliæ*, quam contra eccleſiam *Anglicanam* offerri poſſint. Et vltimum argumentum eius, cui omnium maxime confidit & inſiſtit, contra baptiſmum ipſum vim habiturum eſſet. Plus enim perfidiæ committitur ab illis, qui fidem in baptiſmo datam frangunt, quam a patrinis, qui fœdus ſuum frangunt tanquam ſponſores: neque tamen baptiſmum reiicere, aut hominum vitia inſtituto adſcribere licebit.

Deniqve tamen baptiſmum noſtrum cum omnibus vitiis ſuis validum eſſe fatetur, nec audet eum dicere nullum & vacuum; tametſi argumenta non ſatis idonea ſint, quibus ad hoc probandum vtitur. Dicit enim [t], „Si is non ſit miniſter, vel au-„ctoritate careat, qui baptizet, rem non fore plane nullam, „ſi ex errore credatur recte peracta. *Factum valere* decretum „fuiſſe a quibusdam, vbi *Athanaſius* a puero quodam baptiza-

(r) Diſcipl. eccl. Gall. cap. XI. can. XII.
(s) Martyr. loc. commun. claſſ. IV. cap. VIII. n. 5.
(t) Baxter. *Engliſh Nonconform.* p. 65.

tus

" tus ſit per luſum". Dicere debebat, vbi *Athanaſius* puer alios quoſdam pueros per luſum baptizauit. Neque enim *Athanaſius* a puero baptizatus eſt, ſed ipſe puer baptizauit alios, vti SOZOMENVS & RVFFINVS rem geſtam narrant. Sed hic paruus tantum error eſt. Si BAXTERVS in *Gallia* miniſter eccleſiæ fuiſſet, et hiſtoriam & doctrinam ſuam debuiſſet reuocare. Diſciplina enim *Gallica* homines contrarium ſubſcriptione profiteri & docere iubet, omnesque baptiſmos reſcindit, a feminis, laicis & quibuscunque non ordinatis adminiſtratos. Canon aliquis in libro diſciplinæ habetur, ita decernens, *Baptiſmus, per eum adminiſtratus, qui nullam habet vocationem, omnino nullus eſt.*[u] Hinc quum in ſynodo *Pictauienſi* MDLX proponeretur, Quæ ratio ineunda eſſet, ſi quis infans baptizatus eſſet ab homine priuato? Reſpondebatur, *Tolli oportet per plures ſermones ſcandalum, quod hinc oriri poteſt, et mentibus fidelium inculcari, eiusmodi baptiſmum eſſe nullius valoris. Quare infantem in eccleſiam Dei deportari oportet ad recipiendum verum baptiſmum.*[w]

IDEM decretum in multis aliis ſynodis nationalibus factum eſt, vt in prima & ſecunda *Rupellana*, in ſynodo *Vapincenſi* & ſynodo *Alenconienſi* MDCXXXVII. Vbi licet rex miſſa ad ſynodum epiſtola præcepiſſet, vt reſciſſo hoc decreto baptiſmum mulierum & aliorum admitterent, vti fiat in eccleſia *Romana*, eiuſmodi baptiſmum admittere prorſus noluerunt, tanquam rem fidei ſuæ omnino contrariam.[x] Vt adeo hæc vna ſola res BAXTERVM reddítura fuiſſet Nonconformiſtam, ſi in eccleſia *Gallica* vixiſſet.

QVI *Gallorum* argumenta de hoc capite eorumque reſponſiones ad exemplum *Athanaſii*, a BAXTERO adductum, videre cupit, legat RIVETI *cathol. orthod.* tract. III. quæſt. VII. et CHAMIER. de baptiſmo libr. - - cap. XIV. et BEZA contra *Tilemannum Hesbuſium*, CALVIN. epiſt. ad *Menſonem Poppium.* cetera.

DVO adhuc obſeruanda mihi ſunt de hoc capite. Vnum eſt, Quod eccleſia *Gallica* permittat ſponſores per vicarios, quod itidem improbat & fere ridiculum habet BAXTERVS. Synodus

(u) Diſcipl. eccleſ. Gallic. cap. XI. can. I.
(w) Synod. Pictau. cap. VI. n. XI. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 19.)
(x) Synod. Alencon. cap. XXV. n. III. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 593.)

autem *Montalbanenſis* hoc priuilegium ſaltem regibus & magnis principibus indulgendum duxit; quæ res oſtendit, eos hoc non prorſus illicitum iudicaſſe. Synodus *Montalbanenſis* an. MDXLIV. *Non permittitur*, inquit, *ſponſoribus infantem baptiſmo offerre per vicarios, niſi fuerint reges vel principes, qui propter magnas occupationes ſuas non poſſunt ſemper adeſſe præſentes in loco, vbi baptiſmus adminiſtratur.* [y] Et ſequens ſynodus *Salmurienſis* an. MDXCVI ſublata hac reſtrictione omnibus ſponſoribus licentiam fecit agendi per vicarios, ſi neceſſitas id exigeret. [z]

ALTERVM, quod obſeruabo, eſt, Quod pro adultis etiam ſponſores requirant, nec quiſpiam ſine illis baptizari poſſit. Nam in ſynodo *Carentonienſi* tertia an. MDCXLV formula baptizandi paganos, *Iudæos*, *Muhammedanos* & *Anabaptiſtas* compoſita & actis iſtius ſynodi inſerta eſt, vbi inter alia ſtatutum legimus, Quod miniſter ſponſores, catechumenum offerentes, his verbis compellare debeat: *Num promittitis coram Deo & hac ſancta congregatione, curaturos vos, vt magis magisque confirmetur & corroboretur in fide & excitetur ad omnia bona opera?* [a] Et reſpondere debent, *Promittimus.* Vbi obſeruo, quod quum id ſit pars præſcripti & demandati officii, baptiſmus ſine eo ordinarie non poſſit adminiſtrari, et quod miniſtri *Gallicani* æque prohibeantur adultos ſine ſponſoribus baptizare, atque miniſtris *Anglicanis* interdictum eſt, ne infantes ſine illis baptizent. Atque hoc vicem reſponſi habebit ad aliam BAXTERI obiectionem, quam in libro ſuo *English Nonconformity* [b] offert, vbi dicit, eccleſiam *Anglicanam* patrinos ad ipſam eſſentiam baptiſmi neceſſarios facere. Quod falſum eſt, niſi probauerit, *primo*, baptiſmum numquam ſine patrinis adminiſtratum eſſe, *deinde* requiri id, non ſolum tanquam vſitatum ordinem in eccleſia, ſed etiam tamquam neceſſariam partem baptiſmi ex inſtitutione diuina; quod nec ille nec alius quisquam probauit. Fac autem, incuſationem quodam modo recte ſeſe habere, quid amplius probabit contra eccleſiam

(y) Synod. Montalb. cap. IV. artic. XXX. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 182. n. XXXI.)
(z) Synod. Salmur. cap. IV. n. VIII. (Ap. *Aymon.* p. 200. n. VII.)
(a) Synod. Carenton. III. cap. IX. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 660.)
(b) Baxt. *Engl. Nonconform.* cap. XI.

Angli-

Anglicanam quam contra eccleſiam *Gallicam*, quæ eumdem ordinem præſcripſit de ſponſoribus pro hominibus adultis? Si fuerit ſchiſmatica impoſitio apud nos, ſcire aueo, quo nomine in eccleſia *Gallica* vocari debeat.

Proximvm publicum officium, quod in formula catechiſmi ſitum eſt, prætereo, quod non inuenio alias obiectiones contra illud factas, quam quæ antea conſideratæ ſunt, aut capite proximo de confirmatione conſiderabuntur.

LIBRI TERTII
CAPVT VICESIMVM PRIMVM.

Eccleſiam *Gallicam* approbare rationem confirmationis *Anglicam* & requirere quiddam, quod tantumdem valeat, antequam homines ad ſacram euchariſtiam admittat.

BAXTERVS in eodem ſuo libro [c] declarat, tantum abeſſe, vt verum vſum confirmationis in controuerſiam vocet, vt defectum eius maximam eccleſiæ corruptionem in rebus externis, quarum meminerit, eſſe exiſtimet. Enimuero *Anglicam* rationem confirmationis ſe non approbare dicit, nec poſſe conſentire de eorum omnium reiectione a ſacræ cœnæ vſu, qui epiſcopalem noſtram confirmationem non deſiderent.

Obiectio illius contra noſtram confirmandi rationem eſt, Quod ea ordinarie aliter fieri non poſſit, quam velut cærimonia & luſus puerilis; vti modeſte id exprimit. Ratio eius eſt, quia diœceſes tam amplæ ſint, vt epiſcopus hoc ipſum & alia officia ſua vel centeſimæ gregis ſui parti præſtare nequeat. Vnde ſequi dicit, 1. Vt ex centum ne vnus quidem confirmetur. 2. Vt omnibus millenis non confirmatis ad ſacramentum accedere liceat, ſi lubeat. 3. Vt miniſtri non ſui eſſe officii arbitrentur, quempiam a ſacramento arcere, eo quod non ſit confirmatus, nec confirmari cupiat. 4. Vt confirmatio plerumque peragatur tanquam cærimonia curſoria.

(c) Baxter. *Engl. Nonconf.* c. XIX.

Ad quæ omnia reſpondeo. 1. Quod dentur multi & epiſcopi & inferioris ordinis paſtores, quorum conſtans praxis oſtendat; dici ea per meram calumniam & conuicium in ſingulis exemplis. 2. Fac, dari heic quosdam defectus & abuſus vel in omiſſione vel mala adminiſtratione illius: Cui hæc vitia imputanda ſunt? Vtrum perſonis, an eccleſiæ illiusque inſtitutioni? Non eſſe ipſi inſtitutioni imputanda, ex ipſius BAXTERI ore probo. Dicit, HAMMONDVM, ELDERFIELDVM & alios quosdam ex ſummis theologis epiſcopalibus de vero confirmationis vſu tam grauiter ſcripſiſſe, quam ipſemet ſcripſerit. Iam vero illi aut ſecundum principia & inſtituta eccleſiæ *Anglicanæ* aut contra illa ſcripſerunt. Contra ea illos ſcripſiſſe, BAXTERVS lectoribus ſuis prudentibus numquam perſuadebit. Si vero ſecundum ea ſcripſerunt, tum verus vſus confirmationis eſſe poteſt ſecundum inſtitutionem eccleſiæ *Anglicanæ;* et omnes BAXTERI obiectiones nugatoriæ ſunt, quia vitia perſonarum inſtitutioni adſignant, quæ eccleſia lamentari, non ſemper ſanare, poteſt. Nam omnes formæ regiminis abuſui obnoxiæ ſunt, et ſi confirmatio quorumuis paſtorum manibus committeretur, ea res vitia, de quibus iam in exercitio illius fiunt querimoniæ, numquam corrigeret, ſed potius augeret, niſi conſtituerentur, qui actiones eorum diligenter inſpicerent, ſufficiente auctoritate corrigendi illas inſtructi. Hoc autem tempore vnusquisque miniſter priuatus ſufficientem poteſtatem habet (dummodo ea vti velit) homines, curæ ipſius commiſſos, in fidei capitibus diligenter inſtituendo ad confirmationem præparandi, eamque illis vel ipſo actu procurandi, aut ſaltem ad deſiderandam eam excitandi, atque hoc eſt, quidquid rubrica requirit. Cuiuſmodi deſiderium tacita quædam fœderis baptiſmalis confirmatio eſt, vbi ſollemnior illa & magis publica haberi non poteſt.

BAXTERVS autem in hoc conſentire nequit, quod quis a communione arceatur, qui nullo epiſcopalis confirmationis teneatur deſiderio. "Multos enim religioſos homines credere dicit, "eam eſſe vitioſam 1. Quia verba collectæ nonnullis videantur "illam facere ſacramentum, quæ ſic habeant: *Quibus ad exem-"plum ſanctorum apoſtolorum manus noſtras iam impoſuimus, vt hoc "ſigno certos eos reddamus de tuo paterno fauore & gratia erga "ipſos.*

Digitized by Google

" *ipſos.* Heic, inquit, externum & viſibile internæ ac ſpiritua-
" lis gratiæ illis collatæ ſignum dari dicitur, in imitationem apo-
" ſtolorum CHRISTI, tamquam medium, quo eam recipiant,
" & pignus, quo de ea certi reddantur; quæ definitio eſt ſacra-
" menti in catechiſmo."

BAXTERVS libenter arripit occaſionem quamcunque probandi, eccleſiam facere noua ſacramenta, ratio autem, quam init, abſurda eſt, et eccleſiam *Gallicam* omnesque eccleſias proteſtantes eiusdem rei æque reas facit atque eccleſiam *Anglicanam.* Nam 1. Nulla eccleſia difertius negat, confirmationem eſſe ſacramentum, quam eccleſia *Anglicana* cum in catechiſmo ſuo tum in articulo viceſimo quinto, qui ait: *Quinque illa vulgo nominata ſacramenta, ſcilicet confirmatio, pœnitentia, ordo, matrimonium & extrema vnctio, pro ſacramentis euangelicis habenda non ſunt.* Ne quidem manuum impoſitionem temporarium ſacramentum vocat, quamuis CALVINVS in libro ſuo de *vera ratione reformandæ eccleſiæ* hoc eam nomine appellare non dubitet, pontificios imperitiæ accuſans; quod ex temporali ſacramento perpetuum faciant; [*d*] idemque de apoſtolica vnctione dicit.

2. SI omnis impoſitio manuum, ad exemplum apoſtolorum adhibita tamquam ſignum reddendi homines certos de Dei fauore & gratia, hoc ipſo fit ſacramentum: confirmatio, et ordinatio & pœnitentium reconciliatio itidem ſacramenta erunt. Scriptores enim *Gallici* confirmationem & impoſitionem manuum, in ea vſitatam, ad apoſtolicam referunt originem & dicunt, vſurpari eam tamquam benedictionem, cuiuſmodi omnis precatio, cum impoſitione manuum coniuncta, eſſe ſemper credita ſit.

RIVETVS expreſſis verbis dicit, impoſitionem manuum, coniunctam cum doctrina baptiſmi, cuius mentio fit *Hebr. VI, 12.* referendam eſſe ad ſollemnem iſtam baptizatorum benedictionem, cuius veteres tam ſæpe meminerint, quamque eccleſia antiqua vſitatam fuiſſe conſtet. *Hæc benedictio communis*, inquit, *coniuncta cum impoſitione manuum immediate ſequebatur baptiſmum in iis, qui iam adulti ad eam accipiendam præſentaban-*

(*d*) Caluin. de vera rat. reform. eccleſ. tom. VIII. p. 286.

tur.

tur. Statim enim poſtquam baptizati fuiſſent in CHRISTVM, miniſter eius nomine, iis benedicebat, eos precibus publicis commendando, ac in chriſtianiſmi vocatione confirmando. Cuius conſuetudinis, quam pontificii in ritum vaniſſimum nouisque ſignis ac innumeris ſuperſtitionibus refertum commutarint, legitimum vſum catechiſmis, inſtructionibus, ac puerorum, antequam ad ſacram cœnam admittantur, per preces benedictionibus ſe cum reliquis reformatoribus Dei gratia reſtituiſſe dicit. [e]

Alio loco ſimul ſenſum eccleſiæ *Gallicæ* & eccleſiæ *Belgicæ* loquitur. *Probabile eſt*, inquit, *impoſitionis manuum doctrinam, quæ Hebr. VI, 2. iungitur doctrinæ baptiſmatum, referri ad curam illam priſcæ eccleſiæ, qua pueri eruditi in doctrina catechetica, priuſquam admitterentur ad cœnæ participationem, eccleſiæ ſiſtebantur, de fide ſua reſponſuri ; & precibus DEO commendabantur, adiecto ritu manuum impoſitionis, qui geſtus erat orantium & benedicentium tempore patriarcharum vſitatus. - - Hac oratione & commendatione adulti fidelis ad Deum poſt legitimum examen ſi contenti eſſent* (pontificii), *nos etiam libenter acquieſceremus, ſi, inquam, nihil aliud peterent, quam ritum illum, quem CALVINVS reſtitutum cupit Inſtit. libr. IV. cap. XIX. ſect. IV. & cuius ſubſtantia in eccleſiis noſtris religioſe ſeruatur [f].*

Heic (niſi me omnia fallant) impoſitio manuum ex inſtitutione apoſtolica deriuatur & fieri dicitur ad imitationem apoſtolorum, non ſecus ac eccleſia *Anglicana* id ſtatuit. Et ſi benedictio & preces media ſunt obtinendi fauorem Dei, impoſitio manuum (ritus ex iſtorum doctorum virorum opinione cum illis coniunctus) non minus fuit externum ſignum fauoris Dei in priſca eccleſia, quam nunc eſt in eccleſiis noſtris. Vt adeo, ſi argumentum baxteri quidquam probat, confirmationem probet factam eſſe ſacramentum in eccleſia priſca æque ac in eccleſia *Anglicana*. Nam hæc communis doctorum *Gallorum* doctrina eſt, Quod ſit quædam benedictio per impoſitionem manuum,

(e) Riuet. cathol. orthodox. tract. III. quæſt. IX. n. 3.
(f) Riuet. ſynopſ. purior. theol. diſput. XLVII. n. XIII.

ad

ad imitationem apoſtolorum fieri ſolita. CALVINVS in locum ante memoratum Hebr. VI, 2. expreſſis verbis, *Hic vnus locus*, inquit, *abunde teſtatur, huius cærimoniæ originem fluxiſſe ab apoſtolis. - - Quamobrem hodie retinenda pura inſtitutio eſt, ſuperſtitio autem corrigenda.* [g] Idem iudicat BEZA in eumdem locum. [h]

SI vero fidem BAXTERO habemus, ſuperſtitio ſupereſt inter nos nec dum correcta, tantum quia hunc ritum retinemus. Nos enim impoſitionem manuum adhibemus in confirmatione, tamquam ritum apoſtolicum et tamquam ſignum diuini fauoris et benedictionis, quod ex opinione BAXTERI eſt facere ex eo ſacramentum. Tum vero ſequitur, vt ordinatio & reconciliatio pœnitentium ex eadem regula ſacramenta ſint. Nam impoſitio manuum vſitata fuit in vtroque hoc ſancto officio ad exemplum apoſtolorum & tamquam externum ſignum benedictionis. Qua ratione rurſus numerum ſeptem ſacramentorum agnoſcamus, oportet, quamuis eccleſiæ *Gallica* & *Anglica* eam doctrinam plane reiiciant.

3. VNVM adhuc obſeruandum mihi eſt de BAXTERI ingenuitate in repræſentanda doctrina eccleſiæ. Dicit, nos facere impoſitionem manuum medium recipiendi ſpiritualem gratiam & pignus, quo de ea certi reddantur homines (vti collectæ oſtendant) quæ ſit definitio ſacramenti in catechiſmo. Sed vero, quod pace eius dixero, hæc vna tantum pars definitionis eſt. Nam ad efficiendum perfectum ſacramentum catechiſmus requirit, vt inſtitutum ſit ab ipſo CHRISTO, quod BAXTERVS callide omittit; et facit collectas dicere, quod non dicunt, nempe impoſitionem manuum eſſe medium conferendi gratiam. Ne vnum quidem verbum in collectis eſt, quod huc tendat. Adhibentur quidem nonnullæ preces ad implorandam diuinam benedictionem iis, qui confirmantur, atque illæ certo ſenſu dici poſſunt media gratiæ. Verum enim ſi hoc ſacramentum facit, vnaquæque collecta in liturgia & vnaquæque precatio, quam quis Deo offert pro obtinenda gratia eius, nouum ſacramentum erit; quod, mea quidem ſententia, omnibus abſurdum erit ſerio ſtatuere.

HABET autem BAXTERVS duas alias rationes, quamobrem homines religioſi confirmationem noſtram vitioſam ducant. Di-

(g) Caluin. comment. in Hebr. VI, 2.
(h) Bez. adnotat. in Hebr. VI, 2.

cit, "eos, qui diœceſano noſtro epiſcopatui non faueant, non au-
" dere hoc præ ſe ferre, ſi ad epiſcopos confirmationis, quam ſibi
" vindicent, cauſſa veniant". Ego crediderim, illos homines non venturos eſſe ad diœceſanas eccleſias, preces, vel adeo ad communionem, ne diœceſanum epiſcopatum viderentur approbare. Et quid opus eſt hoc quempiam ſollicitum habere, quod ex officio debeat illis negare communionem, qui eam accipere nolunt oblatam?

"SED VERO nonnulli, (inquit,) exiſtimant, magnum &
" ſanctum officium deridiculum fieri ad deludificandas animas &
" corrumpendam eccleſiam; quia omnes in *Anglia*, quotquot
" hanc cærimoniam receperint, in precibus ad Deum pronunti-
" antur regeniti per ſpiritum ſanctum, omniumque peccatorum
" ſuorum remiſſionem conſequuti. Quibus profanatoribus in
" deriſoria ratione ſua illi ſeſe coniungere non audent".

HÆC ſane a BAXTERO dicuntur more vſitato & cum eloquentia ipſi peculiari. Ad quæ quidquid dicturus ſum, hoc eſt, ipſum ex his floſculis rhetoricis nullum e CALVINO aut vllo alio celebri auctore *Gallicano* decerpſiſſe, quippe qui eos omnes maxime abominantur, qui epiſcopalem confirmationem, in *Anglia* noſtra vſitatam, deridiculum, illuſionem animarum, corruptionem eccleſiæ & ſancti officii profanationem contumelioſe appellant. CALVINVS honorifice de antiqua epiſcopali confirmatione loquitur, & quisquis ea, quæ de illa narrat, obſeruauerit, is eam cum forma, in eccleſia *Anglicana* præſcripta, mirifice congruere deprehendet. *Mos olim fuit*, inquit, *vt chriſtianorum liberi, poſtquam adoleuerant, coram epiſcopo ſiſterentur, vt officium illud implerent, quod ab iis exigebatur, qui ſe ad baptiſmum adulti offerebant. - - Qui baptiſmo initiati erant infantes, quia fidei confeſſione apud eccleſiam tunc defuncti non erant, ſub finem pueritiæ, aut ineunte adoleſcentia, repræſentabantur iterum a parentibus, ab epiſcopo examinabantur ſecundum formulam catechiſmi; quam tunc habebant certam ac communem. Quo autem hæc actio, quæ alioqui grauis ſanctaque merito eſſe debebat, plus reuerentiæ haberet*

haberet ac dignitatis, cærimonia quoque adhibebatur manuum impoſitionis. Ita puer ille, fide ſua approbata, cum ſollemni benedictione dimittebatur. - - Talem ergo manuum impoſitionem, quæ ſimpliciter loco benedictionis fiat, laudo & reſtitutam hodie in purum vſum velim. [i]

NIHIL habet CALVINVS, quod contra iſtam confirmationem obiiciat, quod adminiſtretur ab epiſcopis diœceſanis; multo minus exiſtimat, epiſcopalem eius adminiſtrationem eſſe deridiculam & illuſionem animarum, aut corruptionem eccleſiæ, aut profanationem inſtitutionis: quæ ſunt BAXTERI vrbanitates erga eccleſiam *Anglicanam.*

IOANNES autem DALLAEVS, vt vir quidam doctus [k] eum citat, plane aliter & benignius de illa iudicat. Dicit, *confirmationem, qua nunc vtatur eccleſia Anglicana, multo melius ac ſapientius, magiſque ad chriſtianiſmi ingenium conſtitutam eſſe, quam quæ in veterum quarti & deinceps ſæculi libris olim fuiſſe deprehendatur.* Ratio eius, puto, erat, quia in primitiua eccleſia, vti infantes ad communionem admittebantur, ita multis in locis ſtatim poſt baptiſmum confirmabantur. Hoc ſi verum eſt (ſicuti non video rationem de eo dubitandi, tametſi viri quidam docti aliter ſentiant & laudes eius recuſent) idoneam cauſſam habuit *Anglicanam* rationem confirmandi adultos præferendi illi, qua infantes confirmantur. Illa enim fini inſtitutionis melius reſpondet quam iſta. Quod ſi vero opinione de eccleſia priſca fallatur, inſignem tamen ſuam exiſtimationem de eccleſia *Anglicana* declarat; dum rationem confirmationis, quam illa adhibet, admittit & commendat, ſancteque adfirmat, ſe in tota de confirmationis ſacramento a ſe edita diſputatione ritus eius nullo ne leuiſſimo quidem verbo laceſſiuiſſe vel perſtrinxiſſe.

SI dixeris, CALVINVM & DALLAEVM & vniuerſam eccleſiam *Gallicam* credere, presbyteris permitti poſſe actum confirmationis: Reſpondeo, In præſenti de hoc non eſt quæſtio, ſed tantum de eo, num in ſtabilita quadam eccleſia epiſcopali presbyteris

(*i*) Caluin. inſtitut. lib. IV. c. XIX. n. 4.
(*k*) Beuereg. cod. can. vindic. proœm. n. XI.

ris liceat epiſcopis ſuis ſeſe opponere & confirmationem eis eripere atque ex manibus extorquere? Hoc neque CALVINVS, nec DALLAEVS, nec alius quiſpiam auctor *Gallicanus*, quantum perſpicio, comprobabit, ſed potius tamquam vſurpationem ſchiſmaticam damnabit. Caſus neceſſitatis, vbi non ſunt niſi presbyteri, qui confirment, a cauſſa noſtra multum differt, vbi epiſcopi privilegium ſuum retinent, & in adminiſtranda confirmatione induſtrii ſunt aut certe eſſe debent. Iam ſupra dixi, ſi qua heic ſit neglectio in perſonis, non eſſe eam vitio dandam ipſi inſtitutioni, quam ex optimorum eccleſiæ *Gallicæ* ſcriptorum iudicio ſanctam & piam eſſe demonſtraui, quippe quorum alii eam cum primitiuæ eccleſiæ praxi congruere, alii meliorem & ſapientiorem illa eſſe dicunt.

VERVMTAMEN BAXTERVS tam audax eſt, vt eam illuſoriam profanationem appellet, propter hæc verba in collecta: *Omnipotens Deus, qui dignatus es hoſce ſeruos tuos regignere ex aqua & ſpiritu ſancto, veniamque eis dediſti omnium peccatorum ſuorum.* Hoc eſſe dicit, pronuntiare omnes regenitos, quotquot hanc cærimoniam receperint. Quæ manifeſto per calumniam ſic dicuntur. Verba enim nihil inuoluunt præter generalem quamdam & beneuolam præſumtionem, quod, qui ad confirmandum votum ſuum baptiſmale accedunt, olim vere baptizati fuerint, nunc autem ſerio & religioſe accedant, vt fœdus ſuum baptiſmale per ſe ipſi ratum faciant. Qua in præſumtione amice & beneuole exiſtimantur eſſe in ſtatu regenerationis. Eiuſmodi amicæ præſumtiones frequentes ſunt in epiſtolis *Pauli* & fere in omnibus publicis officiis & precibus eccleſiæ occurrunt, quæ congregationem ſanctam ſupponunt, etiamſi multi intermixti fuerint aliter comparati. Ita res ſe habet in gratiarum actione poſt celebrationem euchariſtiæ non ſolum in officio noſtro, ſed in liturgia etiam CALVINI, vbi formula gratiarum actionis poſt peractam cœnam his verbis legitur: *Laudum & gratiarum actione immortali te proſequimur, PATER cæleſtis, pro tanto, quod in nos miſeros peccatores contuliſti, beneficio, dum ad participationem filii tui IESV CHRISTI nos adduxiſti, quem pro nobis morti paſſus es tradi & nunc in vitæ æternæ alimentum impertiris.* [l]

(*l*) Caluin. form. prec. tom. VIII. p. 30.

QVAE-

QVAERO iam, Annon hæ locutiones, participare CHRISTVM, impertitum eſſe CHRISTO in vitæ æternæ alimentum, eiuſdem valoris ac poteſtatis ſint, atque regenitum eſſe & habere remiſſionem omnium peccatorum? Si ſunt, aut officium noſtrum pro confirmatione vindicari poteſt, aut liturgia *Gallica* damnanda eſt tamquam illuſoria officii euchariſtici profanatio. Scio, ipſum BAXTERVM non fuiſſe auſurum de eccleſia *Gallica* hoc dicere, tametſi non dubitet de eccleſia *Anglica* dicere, quidquid libet.

CONSIDERAVI iam omnes BAXTERI exceptiones contra officium noſtrum pro confirmatione & oſtendi, iniuſtas eas eſſe ex principiis eccleſiæ *Gallicanæ*. Conſectarium eſt, ex iisdem principiis communionem legitime negari poſſe iis, qui epiſcopalem confirmationem in eccleſia quadam epiſcopali recipere recuſant. Nam, vt nunc ne diſquiramus, quatenus confirmatio neceſſaria ſit in ſe, aut neceſſario peragi debeat ab epiſcopo: hoc certum eſt & inter omnes conuenit, Quod regulis & diſciplinæ vniuſcuiuſque eccleſiæ quod ad communionem, ſubmittere ſeſe debeant omnia eius membra. Quum autem regula ſit eccleſiæ *Anglicanæ*, omnes & ſingulos, antequam ad communionem admittantur, confirmari ab epiſcopo, aut ſaltem ad confirmationem præparari eiusque cupidos eſſe debere: ſequitur, vt illis, qui huic ordini ſe ſubmittere obſtinate recuſant, communio heic æque legitime negari poſſit, atque illis in eccleſia *Gallicana*, qui ordini confirmationis illic præſcripto ſe nolunt ſubmittere. CALVINVS ait: *Lex eſt, ne pueri, donec fidei ſuæ rationem reddiderint, ad ſacram menſam accedant.* [*m*]

QVA cum lege congruit canon *Gallicanus* in libro, quem *diſciplinam* vocant, *Pueri annos nati infra duodecim ad ſacram cœnam ne admittuntor; ſi vero hanc ætatem ſuperauerint, miniſtrorum prudentiæ relinquitur iudicare, num ſatis bene inſtructi fuerint, vt admitti poſſint nec ne* [*n*]. Iam vnica differentia inter regulam *Gallicam* & noſtram eſt, Quod apud nos vniuerſi non ſolum priuato ſuo quiſque miniſtro, ſed etiam epiſcopo fidei ſuæ rationem reddere eiusque benedictionem recipere iubentur. Si vero hoc

(*m*) Caluin. defenſ. II. contr. Weſtphal. p. 678.
(*n*) Diſcipl. eccl. Gall. cap. XII. can. II.

faciendi illis deeſt opportunitas, ſufficit ſuo ipſorum miniſtro demonſtrare, quod ſint ad communionem præparati & promti ad fidem ſuam & præparationem coram epiſcopo teſtandam, ſi res & occaſio ita tulerit. Qui hoc in eccleſia quadam epiſcopali facere non vult, per diſciplinam communionis *Gallicæ* contumax & refractarius eſt cenſuræque obnoxius. Id quod probandum ſuſceperam.

LIBRI TERTII
CAPVT VICESIMVM SECVNDVM.

De formula matrimonii, viſitatione ægrotorum, communione ægrotorum, ſepultura mortuorum, gratiarum actione poſt partum, officio comminationis & voto eccleſiæ pro inſtauranda diſciplina eccleſiaſtica.

DE quibuſdam horum officiorum in eccleſia noſtra, neceſſe mihi non eſt hoc loco plura dicere. Formulam matrimonii iam conſideraui capite de ſtatis precum formulis, & oſtendi, *Gallicanam* illud celebrandi rationem eſſe idoneam defenſionem noſtræ. Pro aliis officiis, fateor, nullas habent formulas. Neque vero eiuſmodi formularum vſum abſolute damnant vel in genere, vel in ſpecie noſtrarum. Aegrotorum viſitatio cuiusuis miniſtri iudicio & ſapientiæ relinquitur; et hoc officium eſt, in quo noſtra eccleſia ſimiliter aliquam libertatem concedit, nec vllam obiectionem contra illud factam inuenio.

NVLLAM habent formulam pro communione adminiſtranda ægrotis, quia exercitium rei ipſius apud illos in vſu non eſt. Quod autem hac re carent, potius infelicitas eorum eſt, quam optio, ſi, quod nonnulli eorum narrant, verum eſt, Quod eam habere non poſſint, quia magiſtratus exercitium officiorum religionis ſuæ eis non permittat, niſi in locis duntaxat publicis. Ita CAROLVS DRELINCVRTIVS citatus a IO. DVRELLO in ſcripto *Conform. of Ref. church. p. 50.* CALVINVS etiam opinione ſua totus erat pro vſu eius, vti ex epiſtola illius ad *Monsbelgardenſes* apparet, vbi ſcribit in hæc verba: *De cœnæ adminiſtratione ita ſentio, libenter admittendum eſſe hunc morem, vt apud ægrotos celebretur commu-*

nio,

nio, quum ita res & opportunitas feret; hac tamen lege, vt ſit vera communio, hoc eſt, vt panis in cœtu aliquo fidelium frangatur. [o]

Ita in alia quadam epiſtola: *Cur cœnam ægrotis negandam eſſe non arbitrer, multæ & graues cauſſæ me compellunt. Video interea, quam procliuis in multos abuſus ſit lapſus, quibus prudenter ſeduloque occurrendum eſſet. - - Conueniat ergo aliquis cœtus oportet ex cognatis, familiaribus & vicinis, vt fiat diſtributio ex mandato CHRISTI.* [p] Quæ ipſa lex eſt eccleſiæ *Anglicanæ* in rubrica pro communione infirmorum, quæ requirit, vt ægrotanti ſeſe adiungant duo vel tres alii, vt fiat quædam congregatio.

Si quæſieris, Cur igitur CALVINVS hunc morem non induxit in eccleſiam *Geneuenſem*, quando eum tantopere probavit? Ipſe reſpondet in epiſtola ad *Caſparum Oleuianum. Agnoſcis, quibus rationibus adductus ægrotos non eſſe arbitrer a communione arcendos. Neque tamen ea de cauſſa velim turbas mouere. Scis in hac eccleſia alium eſſe morem: Acquieſco, quia vtile non eſt contendere.* [q]

Hoc vnum ex iis videtur fuiſſe, quæ CALVINVS fatetur in eccleſia *Geneuenſi* eſſe corrigenda; volebat autem tolerare eiusmodi næuum, ne forte mutatio maius damnum importaret, quam ipſum incommodum. Quæ res certos homines hæc duo docere debebat obiter: 1. Pacem & communionem alicuius eccleſiæ non debere rumpi propter quoduis incommodum aut defectum quemlibet. 2. Non vocandum eſſe id corruptionem eccleſiæ noſtræ, quod homines prudentes felicitatem reformationis illius interpretantur.

Sed progredimur. Eccleſiam *Gallicam*, in confeſſo eſt, non habere officium pro ſepultura mortuorum cum vel ſine formula, immone quidem exhortationem funebrem, quemadmodum capite de liturgia oſtendi. Hoc autem inde non eſt, quaſi eiuſmodi vel officium vel formulam in ſe illicitam eſſe exiſtiment, ſed propter incommoda & ſuperſtitiones nonnullas, quas, quoad proteſtantes pontificiis mixti viuant, ex accidenti rem illam comitatu-

(o) Caluin. epiſt. ad Monsbellgard. p. 25.
(p) Caluin. epiſt. de quibusd. eccleſ. ritib. p. 206.
(q) Caluin. ep. ad Oleuian. p. 207. Vid. etiam reſp. II. ad Weſtphal. p. 278.

ras

ras eſſe arbitrantur. Quando enim miniſtri *Gallici* in aliis degunt regionibus, vt in *Anglia*, ceteris, vbi hæc ratio ceſſat, tunc ad exemplum aliorum officium funebre adhibere non dubitant. Neque eorum vlli eas obiectiones contra noſtram ſepeliendi formam mouent, quas contra illam mouent ab eccleſia *Anglicana* inter nos abalienati. Quum enim educati ſint in eccleſia, in qua diſciplina per continuas ſynodos firmitatem & vim ſuam habebat, noſtrum officium funebre intelligunt eſſe excellentem formam, ſuppoſito videlicet debito diſciplinæ eccleſiaſticæ exercitio; cuius fiducia ac ſpe manifeſto formatum fuit. Conceſſo enim debito diſciplinæ exercitio, omnes obiectiones, contra hoc officium oblatæ, ſponte ſua euaneſcent. Et vt nunc res eſt apud nos, officium non ita obnoxium eſt obiectioni, vti quidam opinantur. Nam, vt vir quidam doctus [r] obſeruat, *Vnum hoc in materia dici oportet, quod; licet ordinarie nulla eius fiat mentio, magni momenti eſſe videtur, et vnumquemque miniſtrum facile abſoluit, qui libertatem ſibi ſumit eiuſmodi loca omittendi, contra quæ aduerſarii noſtri in papiſtarum, ſchiſmaticorum & deſperatæ emendationis peccatorum*, (ego addo, manifeſtorum hæreticorum, ab vniuerſa eccleſia catholica concordiſſime damnatorum) *ſepultura obiiciunt.*

PER rubricam omnes excommunicati a chriſtiana ſepultura excluduntur. Iam vero duplex in eccleſia noſtra excommunicatio obtinet, nimirum excommunicatio ſub iudice, et latæ ſententiæ. Prima eſt, quando homines a iudice eccleſiaſtico formaliter excommunicantur; altera eſt, (de qua frequentiſſime loquitur BAXTERVS) excommunicatio ipſo facto, quando per canones eccleſiæ aliquis, qui delictorum ibi recenſitorum reus eſt, declaratur excommunicatus, antequam ſententia quædam iudicialis de eo pronuntiatur. Iam rubrica, quæ hominum excommunicatorum ſepulturam prohibet, hoc ipſum ad neutram excommunicationem reſtringit. Vnde, ſi quis miniſter vel in viſitatione ægroti, vel alia quadam occaſione, aliquem deprehendit huic ſententiæ ſubiacentem, etiamſi illi a iudice eccleſiaſtico ipſo actu inflicta non ſit, tamen vi huius rubricæ ſepulturam ei

(r) *Dr.* Sherlock*'s Defence of Dr.* Stillingfleet p. 103.

negare

Digitized by Google

negare poteſt per formulam in liturgia noſtra præſcriptam, quia per canones eccleſiæ ſententiæ excommunicationis ſubiacet. Hæc auctoritas diſerte conceditur miniſtro in arcendis illis a communione cœnæ dominicæ, qui manifeſto impiam vitam agunt, et eadem ratio in officio ſepulturæ valet; quemadmodum vir ille doctus opinionem ſuam declarat, antiſtitum ſuorum iudicio eam ſubmittendo.

Si igitur admittamus, hanc ratiocinationem recte ſe habere, quam a nullo antiſtitum noſtrorum improbatam inuenio; ſequitur, vt quilibet miniſter poteſtatem habeat vſum huius officii, vel ex toto vel ex parte, omnibus illis denegandi, qui eo ſeſe indignos ipſi reddiderunt. Et eiuſmodi limitatio apparentem difficultatem, quæ primo adſpectu in approbando eius vſu ſeſe offert, abunde diſpellit. Verumtamen, quia vſus eius, etiam cum hac reſtrictione, miniſtris magnam moleſtiam & inuidiam, interdum etiam graues lites ad externam eorum perniciem creare poteſt; non poſſum, quin cum antememorato auctore dicam: "Magnopere vellem, vti quædam locutiones mutarentur, quo omne vel ſcrupuloſorum vel profanorum hominum offendiculum auerteretur; vel quod magis eſt deſiderabile, vti diſciplina reuiuiſceret, id quod omnes haſce obiectiones ſoluturum eſſet. BAXTERVS idem dicit, ſi vera diſciplina iuſtam dignorum & indignorum ſeparationem faceret, ſe vniuerſum officium & hæc ipſa verba, quæ maxime oppugnantur, facile approbare poſſe." [s]

VERVM aduerſarii noſtri dicunt, hoc eſſe aliud quoddam eccleſiæ noſtræ vitium, quod diſciplina careat eccleſiaſtica. Non habere eccleſiam diſciplinæ exercitium tam perfectum, quam quidem optandum erat, libenter fateor, et ipſa eccleſia fatetur & lamentatur. Prorſus autem illam diſciplina eccleſiaſtica carere, nego & pernego. Nam rubricæ, iniunctiones & canones, contra quos nonnulli tantopere declamitant, nihil ſunt aliud, quam quod in aliis eccleſiis vocant regulas diſciplinæ. Et quod ad peculiarem eius partem attinet, quæ appellatur excluſio a ſacra euchariſtia & excommunicatio, eccleſia noſtra non caret regulis, vtriuſque exercitio præſcriptis. Miniſter quilibet, vti modo ob-

(s) Baxter. *Engl. Nonconform.* c. XVI.

ſeruaui, poteſtatem habet arcendi eos a ſacræ cœnæ vſu, qui manifeſto impiam vitam agunt, et epiſcopi poteſtatem habent ipſam excommunicationem pronuntiandi. Quæ res ſi non ſemper, aut non tam feliciter & efficaciter fiunt, quam quidem optandum erat, aliæ rationes huius incommodi dari poſſunt, inter quas non minimum locum habere exiſtimo factiones & ſchiſmata, quæ eccleſiam diuidunt. Vincula enim diſciplinæ eccleſiaſticæ ſoluunt eiuſque impediunt plenum exercitium; quandoquidem homines, qui vna communione excluduntur, ab alia blande recipiuntur. Nonne durum eſt, offendicula prius ponere in via, et deinde hoc eccleſiæ vitio dare, quod eius eſt infortunium, et temporum iniquitatem maxime arguit, quod nullum iſti rei remedium adhibeatur?

Posito autem, collapſæ antiquæ diſciplinæ cauſſam eccleſiæ eiusue miniſtris attribuendam eſſe: Quo valet iſta incuſatio? Eone, vt concedamus, nullam diſciplinam in eccleſia noſtra inveniri, quia non eſt in ſumma ſua perfectione? Aut homines poſſe legitime deſerere communionem illius, quia in adminiſtratione diſciplinæ non adhibetur tanta diligentia, quam quidem erat optandum? Neutrum horum certus ſum vel CALVINUM ſtatuiſſe vel BEZAM. Licet BEZA diſciplinæ faciem ſpectet tanquam multis adhuc næuis deformatam in eccleſia *Anglica*, fatetur tamen, eam in hoc etiam capite tolerabiliter reformatam eſſe, ſi cum aliis eccleſiis comparetur; tantum plenam eccleſiaſticæ diſciplinæ inſtaurationem adiunctam cupit, quam & ipſa eccleſia & boni quique in ea exoptant. Vid. BEZA epiſt. dedic. ad *Eliſabetham* reginam Nouo teſtamento præfixa, et ſupra cap. II. pag. 513. 514. citata.

Sane non exiſtimauit BEZA, diſciplinæ defectum tantum eſſe, vti quidam opinantur, multo minus idoneam cauſſam ſeparationis eſſe ab eccleſia *Anglicana*, cuius reformationem vndiquaque ſupra pleraſque eccleſias proteſtantes alias tantopere extollit.

Fingamus autem, diſciplinam in eccleſia noſtra vel neceſſitate, vel ſocordia miniſtrorum, vel vitio quodam noſtræ conſtitutionis penitus collapſam eſſe: CALVINUS tamen nihil huius vllo modo admittit tanquam cauſſam idoneam ſeparationis. Id pri-

Digitized by Google

primis reformatoribus communiter vbique vſu veniſſe dicit, vt, quum ad diſciplinam eccleſiaſticam ventum fuerit, vota quidem & gemitus ſuos teſtari, corrigere autem eam non potuerint. Ita enim in epiſtola quadam conſolatoria mentem ſuam hac de re declarat *Farello*, qui apud eum queſtus erat, quod diſciplinam in eccleſia ſua ſtabilire non poſſet. Cui vt oſtenderet, non ſingulare quiddam ei accidere, *Melanchthonem* & reliquos ſub eadem infelici neceſſitate laborare narrat. *Ad diſciplinam*, inquit, *dum venitur*, *ipſe (Melanchthon) aliorum more ingemiſcit. Magis enim deplorare miſeram hac in re eccleſiæ conditionem licet*, *quam corrigere : Ne vos iſtic ſolos laborare putetis*. [t]

Consilivm eius non eſt, vt miniſtri vocationem ſuam deſerant, aut populus deſerat miniſtros ſuos & eccleſiam, propter neglectam diſciplinam ; ſed vt ſatis habeant communem calamitatem participare, quæ infelicitas eorum ſit, non culpa, quoad rem emendandi poteſtatem non habeant.

Alio loco fatetur, diſciplinam non recte exerceri *Geneuæ*, at vero ſibi huius rei culpam non imputat, quia non ipſe, ſed alii eam impediant. Nihilo minus illos id audentiæ habere dicit, vt neglectam diſciplinam ipſi tribuant. *Dum in opere ſumus occupati*, inquit, *illi ad turbanda principia infeſtos ſe ſubinde ingerunt*, *nec vllam nobis relaxationem permittunt*, *vt componere domeſticum eccleſiæ ſtatum liceat. Poſtea diſſipationem*, *cuius ipſi cauſſa ſunt*, *probri loco nobis obiectant*. [u]

Qvaedam eccleſiæ proteſtantes nullum prorſus excommunicationis vſum habent, vt eccleſiæ *Helueticæ* & *Palatinæ:* Calvinvs tamen tantum abeſt, vt earum communionem propterea repudiet, vt eas excuſet & defendat, ſuas illis eſſe rationes exiſtimans, cur ſic agant. Ita ſcribens ad miniſtros *Tigurinos*, apud quos excommunicatio abrogata erat, *De excommunicatione*, inquit, *non omnes hodie idem ſentiunt : Nec me latet*, *pios & doctos eſſe homines*, *quibus ſub chriſtianis principibus non videtur neceſſaria eſſe excommunicatio. Atqui neminem fore confido ſanæ mentis rectique ſtudii*, *qui eius vſum improbet. Mihi certe non*

(t) Caluin. epiſt. ad Farell. p. 6.

(u) Caluin. de neceſſ. reform. eccleſ. tom. VIII. p. 56.

obſcura eſt CHRISTI doctrina. Sicubi a plebe impetrari non poteſt, vt hoc CHRISTI iugum ſuſcipiat, poſtquam ſtrenue eo incubuerint paſtores, alia eſt eorum ratio quam noſtra. Nimis enim turpe eſſet, ædificium, quod nobis tuendum CHRISTVS commiſit, viuis & videntibus nobis dirui ac euerti. [w]

QVI communionem alicuius eccleſiæ licitam credidit, in qua excommunicatio penitus abolita erat, tanquam minus neceſſaria ſub principibus chriſtianis, ille procul dubio non damnaturus erat eccleſiam, in qua excommunicatio conſtituta eſt per legem, etiamſi quædam imperfectiones ſeſe offerant in eius exercitio.

OMNES generatim conſentiunt, dari quosdam caſus, in quibus rigidum diſciplinæ exercitium plus damni quam emolumenti allaturum ſit eccleſiæ; vt ſi generalis quædam populi ſeditio, aut dira perſecutio inde oriretur. Eiuſmodi in caſibus ſemper credita fuit pars chriſtianæ prudentiæ, diſciplinæ habenas potius paullum laxare, quam eo, quod ad eccleſiæ ædificationem datum eſt, ad deſtructionem illius abuti. AVGVSTINVS plus vicies hoc in epiſtolis ſuis & ſcriptis contra *Donatiſtas* monet, quod in præſenti heic enarrare nihil attinet. Faciendi id commodiorem forte occaſionem habebo poſtea in hiſtorica exercitii antiquæ diſciplinæ eccleſiaſticæ enarratione. In præſenti tantum obſeruo, eccleſiam *Gallicanam*, quæ magno propter ſingularem ſynodicæ diſciplinæ rigorem nomine eſt, approbare AVGVSTINI doctrinam & permittere aliquam diſciplinæ in caſibus memoratis mitigationem. Sic in ſynodo *Rupellana* an. MDLXXI. [x] "Quum
" quæſtio proponeretur: Quæ via ineunda foret in notandis iis,
" qui perſecutionis tempore rebellarent? Reſpondebatur ver-
" bis AVGVSTINI de ampliſſima quadam eccleſia, in qua ma-
" gnus ebrioſorum numerus erat, *Satius eſſe habere eccleſiam vi-*
" *tioſam, quam nullam.*"

SEQVENS ſynodus *Nemaucenſis* an. MDLXXII. aliam quæſtionem reſoluit de iis, qui ad eccleſiam *Romanam* deficerent, hoſtesque ac perſecutores eccleſiæ euaderent; "Non eſſe eos forma-

(w) Caluin. ep. ad miniſtros Tigurin. p. 75.

(x) Synod. Rupell. I. cap. XI. n. I. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 109.)

"liter,

„ liter, publice ac nominatim excommunicandos in eccleſia,
„ quia futurum ſit, vt eorum animi tanto magis exaſperentur
„ in eccleſiam, et plura ac maiora damna illi inferant. Non ne-
„ ceſſe eſſe eiuſmodi homines excommunicari, qui eccleſiæ
„ communionem iam deſeruiſſent: Quare miniſtros & eccleſias
„ monendas eſſe, vt omnem, quam poſſint, moderationem ac
„ prudentiam adhibeant in eiuſmodi agendi ratione, quia cenſu-
„ ræ eccleſiaſticæ & canones diſciplinæ tantum ad ædificatio-
„ nem, non ad deſtructionem, ſpectent; ſemper ad animum re-
„ vocandum eſſe monitum AVGVSTINI, medicamentis magis
„ noxiis quam ſalutaribus penitus eſſe abſtinendum." [y]

SI AVGVSTINVS ſenſum eccleſiæ catholicæ loquitur, et ſi iſtæ ſynodi ſenſum exhibent eccleſiæ *Gallicæ*; tum dantur omnino caſus, in quibus rigorem excommunicationis licet mitigare, ſi vel delinquentium numerus ingens & formidabilis ſit intra eccleſiam, vel deſertores valde ſcelerati & potentes ſint extra eccleſiam; ſi plus mali quam boni ad eccleſiam ex vſu eius redundauerit & remedium ipſo morbo peius futurum ſit.

TRIA ergo capita a ſcriptoribus *Gallicanis* heic ſuppeditantur ad reſpondendum huic obiectioni de neglecta diſciplina in eccleſia *Anglicana*. 1. Quod ſit maxima ex parte falſa imputatio: quia excommunicatio & aliæ diſciplinæ partes per leges noſtras vigent, et, ſi res & occaſio ita fert, effectui dantur. 2. Poſito, excommunicationem prorſus miſſam eſſe factam, hoc communionem noſtram nihilo magis illicitam redderet, quam communionem *Helueticarum* & *Palatinarum* eccleſiarum reddidit. 3. Poſſunt in quibusdam eccleſiis & certis temporibus præ aliis peculiares quædam cauſſæ eſſe mitigandi rigorem diſciplinæ. Quod ſi iam conſideretur, annon hæc eccleſiæ *Anglicanæ* iam dudum fuerit & adhuc ſit conditio: annon ſectæ & ſchiſmata, quæ ſunt inter nos, diſciplinæ exercitium magnopere impediant: annon verendum ſit, ne formalis quædam excommunicatio eorum omnium, qui eam commeruerunt, maius & periculoſius ſchiſma, quam adhuc inter nos eſt, conflet, ac loco ſeparationis malorum a bonis partem quandam irritet ad cogitandum de pernicie & exitio eius; annon, rebus ſic ſe habentibus, ſatius

(y) Syn. Nemauc. cap. III. art. V. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 113. 114.)

ſit ſinere zizania creſcere inter triticum, et quædam eccleſiæ membra potius patienter tolerare, quam eccleſiam ipſam tantis incommodis exponere, ſecundum monitum AVGVSTINI & ſynodi *Nemaucenſis*, quod, ſi medicamenta magis noxia quam ſalutaria futura videantur, penitus ab eis abſtinendum ſit? Num hæc reuera conditio ſit eccleſiæ *Anglicanæ*, prudentioribus determinandum relinquo. Si eſt, praxis eius prudentia eius eſt, et quod alii vitium eius vocant, proprie loquendo caritatis & ſapientiæ eius fructus eſt. Si vero res aliter eſt, ſi exactam diſciplinam habere poteſt, nec tamen vult, licet hoc vitium ſit, ſeparationem tamen ab ea non efficiet iuſtam & legitimam, quemadmodum ex principiis eccleſiæ *Gallicanæ* demonſtraui. Atque ita ad hanc obiectionem de neglectione diſciplinæ in eccleſia *Anglicana* me reſpondiſſe puto, quantum ſatis eſt.

QVOD ad officium comminationis attinet, cuius vſus præſcriptus eſt, vſque dum diſciplina feliciter inſtaurari poſſit, id tam vtile eſt atque innoxium, vt non multos inueniam, qui contra illud quiddam obiecerint. Tantum auctores ſcripti *de neceſſitate reformationis*, quod an. MDCLX exiit, quaſdam contumelioſas obiectiones contra illud offerunt. *Cogit populum*, inquiunt, *ſibi ipſis maledicere, & miniſtrorum euangelii, quos nuntios pacis eſſe oportet, opera, tanquam muneris ſui parte, abutitur ad execrandum populum: Quod inhumanum & homine chriſtiano indignum inuentum eſt, nullam habens auctoritatem vel ex verbo Dei vel ex priſca eccleſiæ praxi, ſed recentius quoddam antichriſti in papiſticis officiis ſuis ſemen eſt.* [z]

DANTVR homines, qui linguas ſuas & calamos ſcriptorios conuiciis faciendis ita adſuefecerunt, vt de re quapiam, quam improbant, haud loqui poſſint, niſi ſub contumelioſis papiſmi & antichriſtianiſmi nominibus. Quærerem ex eiuſmodi hominibus, Annon ſit pars officii miniſtrorum, diuinas comminationes æque ac promiſſiones declarare? An vero euangelium contineat meras promiſſiones, non autem ſimul reuelationem iræ Dei in impietatem & iniuſtitiam hominum, vti *S. Paulus* ad *Rom.* I, 18. docet? Si in euangelio habetur non minus diuini iudicii quam veniæ pec-

(z) *Neceſſity of Reformation* p. 31.

caro-

catorum & pacis declaratio; vnde eſt, quod alterum ſit miniſtri officium, alterum non ſit? Cur declaratio diuinorum iudiciorum, execratio populi, aut conſenſus populi ad veritatem & æquitatem eorum, maledictio ſui ipſorum vocanda eſt, quatenus maledictio ſignificat diram imprecationem? De qua ne verbum quidem exſtat in officio comminationis. Si vero per maledictionem intelligunt duntaxat diuinorum iudiciorum contra impœnitentes peccatores denuntiationem, papiſmi & antichriſtianiſmi incuſatio non tam officium noſtrum quam ipſum euangelium adficit. Eccleſia antiqua fortaſſis non habuit eiuſmodi ſtatam formulam in liturgia ſua, nec eccleſia *Gallica*, quod ſciam, habet: ſine dubio autem vtriuſque miniſtri rem eamdem ſæpius peregerunt in ſermonibus ſuis & homiliis, hoc non obſtante, quod eſſent miniſtri euangelii & pacis. Omnes etiam & ſingulos prouoco, vt vel vnum locum in ſcriptore quodam *Gallicano* oſtendant, in quo illud officium dicatur papiſticum & antichriſtianum.

PRAETER officium gratiarum actionis poſt partum (contra quod non memini obiectionem fieri) ſupereſt adhuc vnum tantum officium, cuius in liturgia fit mentio, nempe formula ordinandi epiſcopos, ſacerdotes & diaconos; contra quam multa obiicit BAXTERVS, loquens de eccleſiæ noſtræ canone octauo, quæ quum aptius expendi poſſint ſub iſto titulo, lectores ad proxime ſequentem librum remitto, & heic huic diſſertationis meæ parti finem impono: quandoquidem demonſtraui, nullum eſſe officium in liturgia noſtra, inter nos ordinarie vſitatum, nec vllam particularem rubricam ſiue præſcriptionem in officio quodam, ad quam quis non poſſit adſentiri, & quæ ex principiis & praxi eccleſiæ reformatæ *Galliæ* defendi nequeat. Quibuſdam in rebus liturgiam *Gallicam* noſtra excedit, e. gr. in forma abſolutionis & communionis ægrotorum, cuius defectum CALVINVS vitium liturgiæ ſuæ agnoſcit, cui ipſe mederi non poſſit; in aliis formulis ambæ mirifice conſentiunt, & in illis formulis, quas nos plures habemus quam illi, aut illi plures habent quam nos, eatenus conſentitur, non eſſe in alterutra quidpiam verbo Dei contrarium. Vnde ſequitur, eos inique atque iniuſte agere, qui ab eccleſia noſtra propter liturgiam ſe ſeparant, eo quod non ſit ad optime reformatæ eccleſiæ exemplum emendata.

LIBER

LIBER QVARTVS.

OBIECTIONES CONTRA CANONES ECCLESIAE ANGLICANAE CONSIDERATAE ET EX PRINCIPIIS AC PRAXI ECCLESIAE REFORMATAE GALLICAE CONFVTATAE.

CAPVT PRIMVM.

Iuramentum obedientiæ canonicæ tam exacte requiri in eccleſia *Gallicana* quam in eccleſia *Anglicana.*

ANTEQVAM de canonibus loquar particulatim, neceſſe eſt de promiſſo & iuramento obedientiæ canonicæ, ad illos omnes generatim ſpectante, non nihil dicere. In formula ordinationis hæc quæſtio ſingulis ſacerdotibus & diaconis proponitur: *Num vis reuerenter obedire ordinario epiſcopo tuo aliisque ſuperioribus miniſtris, quibus ephoria & gubernatio tui commiſſa eſt: hilari mente & voluntate piis eorum admonitionibus obſequendo, pioque eorum iudicio te ſubmittendo?* Et reſponſio eſt, *Volo, vt me DOMINVS iuuet.* Similiter quiuis beneficiarius, ſi beneficium ei aliquod confertur, iurat, ſe ſinceram & canonicam obedientiam epiſcopo eiusque ſucceſſoribus in omnibus licitis & honeſtis præſtare velle. Iam nulla nobis controuerſia eſt cum aduerſariis noſtris de huius promiſſi ſiue iurisiurandi ſenſu. Ab vtraque parte conceditur, obedientiam canonicam reuera nihil aliud eſſe quam obedientiam ſtatutis & canonibus eccleſiæ debitam, neque homines interminatæ poteſtati ſubiicere, aut vllum nouum officium ab eis requirere, præter id, quod epiſcopus vi canonum requirere poteſt. Vt adeo, ſi canones legitimi ſunt, etiam iusiurandum & obedientiam canonicam legitimam eſſe, exiſtimes. Verumtamen BAXTERVS diuerſas obiectiones contra eam offert. [a]

I. NON approbat vocabulum *ſucceſſoribus*. *Parum ſcimus*, inquit, *cuius religionis ſucceſſores eorum futuri ſint, aut quis habiturus ſit negotium eos eligendi. Non iurabo eis, quos ignoro,*

(a) Baxt. *Engl. Nonconformity.* c. VI.

qui.

quinam ſint. Enimuero heic obiuiſcitur vir bonus, quod modo dictum eſt & ab vtraque parte conceſſum, Obedientiam canonicam reuera eſſe obedientiam canonibus debitam. Succeſſores autem epiſcopi non minus oportet gubernare ad canones, quam epiſcopum, qui nunc eſt; vt adeo ſi obedientia vni, ex præſcripto canonum gubernanti, debetur, ſub eadem conditione etiam debeatur alteri. In eccleſia *Gallica* iuramentum canonicæ obedientiæ præſtatur canonibus, ſeu libro diſciplinæ & decretis ſynodorum nationalium; qua de re libro primo capite tertio fuſius expoſui. Vbi lector obſeruabit, Quod licet nulla conſiſtoriorum, colloquiorum vel ſynodorum nationalium fiat diſerta mentio in iureiurando, obedientia tamen illis illorumque ſucceſſoribus debita includatur. Illi enim ſunt ordinarii antiſtites, quorum eſt prouidere, vt canones a ſingulis miniſtris executioni dentur & qui poteſtatem habent puniendi ſontes, quam habere non poſſent, niſi per regulas canonicas illis deberetur obedientia. Neque iusiurandum miniſtri creditur dari præſentibus tantum conſiſtoriis, colloquiis vel ſynodis, ſed omnibus, in locum & officium eorum per omnem miniſtri vitam ſucceſſuris, quoad haud aliam obedientiam ab eo exigant, quam quæ per canones illis debetur. Vt adeo quantum perſpicio, vocabulum *ſucceſſores*, iuramentum obedientiæ canonicæ apud nos nullis reddat difficile, niſi iis, qui inde offendiculum contumaciæ efficere geſtiunt. Si BAXTERVS non potuit iurare iis, quos haud nouit, quinam forent: quomodo iureiurando approbaturus fuiſſet in eccleſia *Gallica* ea, quæ cuiusmodi forent, præſcire non potuiſſet? Decreta intelligo & canones ſynodorum nationalium, antequam conderentur, quemadmodum miniſtros *Gallicos* feciſſe oſtendi [*b*]. Si quos mitterent ad ſynodum nationalem, delegati iubebantur, *promittere in conſpectu Dei, ſe illis omnibus, quæ in ſancto iſto conſeſſu concluderentur & determinarentur, ſemetipſos ſubmiſſuros & omnibus viribus elaboraturos, vt ea facerent & exſequerentur*, cetera; quemadmodum iusiurandum expreſſis verbis habet in forma præſcripta a ſynodo *Vitriacenſi* ſecunda, an. MDCXVII [*c*]. Non habemus eiuſmo-

(*b*) Lib. I. cap. III.

(*c*) Synod. Vitriac. II. cap. II. artic. I. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 83. n. XXVI.)

di iuramentum obedientiæ canonicæ in *Anglia*, nec poſſum, quin hanc ſolam rem exiſtimem BAXTERVM effecturam fuiſſe Nunconformiſtam in eccleſia *Gallicana*.

2. DICIT poſito, iuramentum noſtrum obedientiæ canonicæ inuoluere tantum obedientiam ſecundum canones, "Permulta tamen eſſe in canonibus, quæ ipſe maiora peccata reputet, quam vocare conſultum ducat". Bene feciſſet BAXTERVS, ſi eum modeſtiæ modum tenuiſſet, quem heic præ ſe fert; at vero me oſtenſurum puto, ipſum tam praua de canonibus loqui, quam cogitare potuerit & quidem æque exigua cum ratione atque modeſtia, regulis etiam decentiæ & argumentationis neglectis. Sed hac de re paullo poſt in ſequentibus capitibus.

3. AIT, "Epiſcopos gubernare per cancellarios ſuos & permittere laicis clauium eccleſiaſticarum adminiſtrationem per decretorias excommunicationes & abſolutiones: quam rem ſapientes homines pro ſacrilega vſurpatione & profanatione terribilis cuiuſdam partis regiminis CHRISTI habeant". Heic ſtatim incipit ſtilum acuere & de eccleſia tam dura loqui, quam animo & mente concipere potuit. Verum *primo*, Quomodo probat, cancellarios laicos & iureconſultos clauibus vti ad excommunicationem & abſolutionem? Id videlicet pro conceſſo habet, quod alii dicunt magnum errorem. Licet enim iureconſulti declarare ſoleant, quid ſit legis, ſententia tamen excommunicationis & abſolutionis actus miniſtri eſt tam in foro quam in conuentu eccleſiaſtico. Et ſi quid declaretur tamquam lex, quod canoni aduerſatur, miniſter vi iurisiurandi neceſſe non habet dare ſententiam executioni. Tunc autem fortaſſis varias ſibi moleſtias & ipſam perniciem contrahet, nec epiſcopus opem ei ferre poterit? Haud noui eiuſmodi caſum in præſenti; ſi quis vero exſtiterit, ad iuramentum canonicæ obedientiæ nihil attinet, quod miniſtrum tantum obſtringit ad tuendam bonam conſcientiam, quæ autem res ipſum a malorum perpeſſione non ſemper tutum præſtare poteſt.

AT *ſecundo*, Fac, iureconſultis in *Anglia* licere vti clauibus: Nonne in *Gallia* ſenioribus laicis licet exercere diſciplinam eccleſiaſticam vel ſeparatim vel cum aliis coniunctim? Valde peregrinus ac hoſpes in iſtius eccleſiæ rebus eſt, qui neſcit, ſenio-

res

Digitized by Google

res laicos ſuffragium decretorium habere in conſiſtoriis, colloquiis & ſynodis, ſiue nouæ regulæ diſciplinæ faciendæ, ſiue ſontes ſuſpenſione & excommunicatione plectendi fuerint. Nolo heic lectorem vel vna huius rei demonſtratione demorari, quia tam euidens eſt & perſpicua. Narrabo autem aliquid, quod non adeo in vulgus notum eſſe puto, nimirum quod ſeniores laici per trium ſynodorum nationalium, continuata ſerie conſequutarum, canones poteſtatem habuerint diſciplinam, præter vel contra voluntatem paſtoris, eatenus exercendi, vt hos illos a ſacra cœna arcerent. In ſynodo *Priuatienſi* MDCXII "quæſtio proponebatur, Num in illis eccleſiis, in quibus vnus tantum paſtor & contra illum appellatio interpoſita ſit, ſenioribus de ſuborta controuerſia iudicare liceat. Congregatio reſpondebat, Seniores poſſe iudicare, abſente paſtore, de omnibus controuerſiis, quæ ſubortæ fuerint, etiam de ſuſpenſione a ſacra cœna, rebus, quæ ad doctrinam & excommunicationem ſpectent, tantummodo exceptis, de quibus duobus capitibus ſenioribus non liceat iudicare ſine paſtore ſuo". [*d*]

Hic canon confirmatus eſt in proxima ſynodo *Tonninienſi* an. MDCXIV, vbi hæc offendimus: *Quum articulus legeretur, qui ſenioribus (paſtore quidem per interpoſitam appellationem reiecto) licentiam dat de omnibus controuerſiis, quæ ſubortæ fuerint, & ipſa ſuſpenſione a ſacra cœna iudicandi: prouincia inferioris Languedociæ rogauit, vt non nihil in eo immutaretur, verum congregatio ſtatuit, articulum debere manere, vti conceptus ſit, ſine vlla immutatione* [*e*]. Idem articulus, quum omiſſus eſſet in transſcribendis huius ſynodi actis, a ſequente ſynodo *Vitriacenſi* tum ſuis ipſius, tum præcedentis ſynodi *Tonninienſis* actis inſertus fuit, addito decreto, eum illis ipſis verbis, quibus initio conceptus ſit, ſine vlla mutatione relinquendum eſſe. [*f*]

Iam vnusquiſque iudicet, annon hæc agendi ratio exercitium diſciplinæ eccleſiaſticæ laicorum manibus manifeſtius tradat, quam id de eccleſia *Anglicana* dici poſſit? Et annon miniſtri *Gal-*

(*d*) Syn. Priuat. cap. V. art. XI. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 401. n. VII.)
(*e*) Syn. Tonnin. cap. VI. art. III. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 10.)
(*f*) Synod. Vitriac. II. cap. V. art. II. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 86.)

lici, quoad hi canones vim habuerunt, iuramento obedientiæ canonicæ obſtricti, hanc poteſtatem ſenioribus laicis dare eorumque deciſioni & iudicio ſeſe ſubmittere debuerint.

SEQVENS quidem ſynodus, an. MDCXX *Aleſii* celebrata, huius quidem canonis rigorem paullum temperauit. Decreuit enim, *Paſtore per interpoſitam appellationem reiecto, ſenioribus non permittendum, vt ipſi per ſe ſoli quempiam a cœna dominica ſuſpendant, non præſente nec approbante paſtore quodam vicino.* [g] Sed adhuc tamen paſtor ab actu eorum circumſcribendus videtur, dummodo paſtor quidam vicinus ei conſenſerit. Vnde ſequitur, in eiuſmodi caſibus vnumquemque paſtorem vi canonis paſtorem ſuum vicinum antiſtitis ſui loco habere, eiuſque admonitioni & iudicio in rebus, ad clauium eccleſiaſticarum exercitium pertinentibus, obedientiam canonicam præſtare debere. Et tamen BAXTERVS ex hac etiam re obiectionem format contra eccleſiam *Anglicanam*, Quod miniſtri in ordinatione ſua obedientiam promittant ſuo ordinario & aliis ſuperioribus miniſtris, quibus ephoria & gubernatio eorum commiſſa eſt, hoc eſt, archidiaconis, epiſcoporum vicariis, ceteris. Quaſi homines, per canonem inſtructi auctoritate adigendi alios ad ſubmittendum ſe actis ſuis iudicialibus, non ſint idem illud in *Gallia*, quod ſunt in *Anglia*, quocumque nomine appellentur.

ENIMVERO ſi ſic eſt, fateri nos oportet, poteſtatem clauium non eſſe propriam epiſcopo, ſed a ſacerdote legitime vſurpari poſſe. Fatemur hoc. Omnes ſacerdotes per leges noſtras & canones ordinarium vſum clauium multis in caſibus habent. Admittunt homines ad baptiſmum, eosque a ſacra euchariſtia prohibent, &c. virtute huius poteſtatis, & ſunt iudices, licet non vni ſoli iudices in his caſibus, ſed ſub canonum directione. Aliis ſacerdotibus maior pars huius poteſtatis per magis extraordinariam & ſpecialiorem delegationem ac mandatum epiſcopi atque per leges conceſſa eſt, agendi contra delinquentes ipſamque eis excommunicationem infligendi. Quid ergo hinc ſequitur? Nihil, quantum video, niſi vt liceat obedientiam promittere quibuslibet miniſtris

(g) Synod. Aleſ. cap. VI. art. II. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 251.)

ſuperi-

ſuperioribus, legitimam poteſtatem habentibus, quatenus canones id exigant. Quod prorſus contrarium eſt ei, quod argumento ſuo intendit BAXTERVS.

VERVMTAMEN Laicus eſt, inquit, *qui excommunicationem decernit, qui actus iudicialis eſt; et ſi ſacerdos quidam ſurrogatus hanc in rem adhibetur, mercenarius tantum ſeruus eſt, qui decretum promuntiet ad ludificandam eccleſiam ſollemni formula.* Modeſtus ſane character eccleſiæ eſt & ſimul ſacerdotum ſurrogatorum! Omnis regula eccleſiæ & omnis actus ſacerdotis tantum ſollemnis formula eſt, ſi mordacis cuiusdam aduerſarii commodis obſtare atque officere videtur. Vtcumque autem eſt, reprehenſiones, quibus adhuc vſus eſt BAXTERVS, non minus eccleſiam *Gallicam* quam eccleſiam *Anglicanam* adficere oſtendi.

4. PROXIMAM rationem contra iusiurandum a natura & forma epiſcopatus diœceſani deſumit, quem *illicitum eſſe dicit tota ſpecie, eumque & varios abuſus eius defendi non poſſe a confœderatione in eiuſmodi iureiurando.* Ego vero, eccleſiam *Gallicanam* de epiſcopatu diœceſano & de epiſcopis *Anglicanis* aliam habuiſſe opinionem oſtendam, vbi de ſeptimo canone diſſeram capite huius libri quarto, ideoque de iſta obiectione plura heic dicere neceſſe non habeo.

5. *EPISCOPI non eliguntur a clero & populo, vti per vetuſtos canones eligi debent: adeoque vſurpatores ſunt. Non perſpicimus, quomodo quis paſtor eſſe poſſit eorum, qui non conſentiunt. Quare, licet illis nos ſubmittere poſſimus & viuere quiete, obedientiam tamen iureiurando illis promittere non poſſumus.* Per hanc regulam omnes paſtores *Gallicani* vſurpatores fiunt. Nullus enim eorum a populo eligitur, ſed a colloquiis vel ſynodis prouincialibus, quemadmodum capite huius libri quinto euidenter demonſtrabo.

RELIQVAE illius rationes tales ſunt, quales iſtæ, quæ pariter adficiunt eccleſiam *Gallicam.* 1. *Prærogatiua regum eſt per omnes nationes, parentes habere, qui fidem ipſis ſacramento ſeu iureiurando obſtringant; periculoſum autem eſt, eos impellere, vt obedientiam cuiuis iudici, ſiue magiſtratui inferiori, iureiurando polliceantur.* 2. *Subiecti in difficultates implicari poſſunt ratione iuramenti regi præſtandi & eiuſmodi magiſtratibus.* 3. *Multa iuramen-*

ramenta regimen efficiunt laqueum hominibus religioſis. 4. *Crebra iuramenta euileſcunt & inducunt periuria in rempublicam chriſtianam.* Fuiſſent ſane iſtæ grauiſſimæ rationes in ſynodo quadam *Gallicana*, vbi ſinguli delegati ſuo et prouinciarum ſuarum nomine iurarunt, ſe canonibus eccleſiæ morem geſturos, et vbi tot iuramenta obedientiæ canonicæ (non obſtantibus hiſce periculis) præſcripta ſunt. Sed vero canones *Gallici* fortaſſis innocentiores ſunt noſtris, quod ad materiam, Hæc vna ſola cauſſa, quæ obiectioni prætexitur, ſpeciem aliquam argumenti habet: at ſatisfaciam ei, vbi ſingulos canones, qui in controuerſiam vocati ſunt, ſequentibus huius libri capitibus examinabo & cum ſcitis eccleſiæ *Gallicæ* comparabo.

LIBRI QVARTI

CAPVT SECVNDVM.

Eccleſiam *Gallicam* nemini permittere, vt vllam liturgiæ ſuæ partem, aut librum precum communium & adminiſtrationis ſacramentorum in dubium vocet, idque conuenienter canoni quarto eccleſiæ *Anglicanæ*.

PRIMVS canon, qui ab aduerſariis communiter inuadi ſolet, eſt quartus in ordine, contra publici cultus Dei, in eccleſia *Anglicana* ſtabiliti, oppugnatores factus in hanc ſententiam: *Quisquis poſthac adfirmauerit, formam diuini cultus in eccleſia Anglicana legibus ſtabilitam & libro communium precum & adminiſtrationis ſacramentorum comprehenſam, eſſe corruptum, ſuperſtitioſum vel illicitum Dei cultum, vel continere quidpiam ſacris ſcripturis contrarium, excommunicetur ipſo facto*, cetera.

BAXTERVS in libro ſuo, *Caſe of Engliſh Nonconformity* inſcripto, duris & aſperis verbis in eccleſiam vtitur propter hunc canonem eique non minora crimina, quam puritaniſmum, phariſaiſmum & papiſmum exprobrat. *Iſti homines*, inquit, *qui ipſi ſe vocant eccleſiam Anglicanam, non tantum defendunt magnum aliquod volumen formularum, ordinum, rubricarum & calendariorum, ſed reliquos mortales omnes cogunt illud defendere, tanquam*

Digitized by Google

quam ex omni parte innoxium; nec miniſter futurus eſt, qui id facere recuſat, nec chriſtianum membrum eccleſiæ, qui id negat: Quaſi perfectio operum illorum ſit articulus fidei, ad ſalutem creditu neceſſarius. Nonne hoc eſt puritaniſmus, phariſaiſmus & iuſtificatio operum? [*b*]

MVLTO modeſtior interrogatio eſſet, ſi quæreretur, Anne hic ſit eiusmodi cæcus animi impetus et violentum ſcriptionis genus, vt bonus quiſque, qui ſcripta ſua mente ſobria iterum perluſtraſſet, eorum acrimoniam aliqua ſaltem mitigatione leniturus & incuſationem emendaturus fuiſſet? Qualiscumque autem fuerit incuſatio, contra eccleſiam *Anglicam* nihilo plus valet quam contra eccleſiam reformatam *Galliæ* & omnes forte reliquas ſtabilitas eccleſias proteſtantes, vt adeo ſecundum hanc diſputandi rationem omnes omnium nationum eccleſiæ reformatæ ſint phariſaicæ, ſint puritanæ, ſint papiſticæ.

QVOD ad eccleſiam *Gallicam* attinet, iam demonſtraui, eam ab ſingulis miniſtris exigere, non ſolum vt ſubſcriptione ſed ſæpius etiam iureiurando liturgiam ſuam ſeu librum communium precum, catechiſmum, formam adminiſtrationis ſacramentorum, cetera, approbent. Confido autem, illam haud quempiam adacturam fuiſſe ad confirmandum aliquid iureiurando, quod ad minimum non crediderit verbo Dei eſſe conſentaneum, et de quo perſuaſum non habuerit, nihil continere diuinis ſcripturis contrarium. Quod ſi ita eſt, *Galli* iudicio quidem BAXTERI, Puritani ſunt, Phariſæi ſunt, Papiſtæ ſunt, quia homines cogunt magnum aliquod formarum, ordinum, rubricarum cet. volumen, tanquam ex omni parte innoxium, comprobare & defendere. Eccleſia autem *Anglicana* populum æque ac miniſtros ad modeſtiam adigit, eosque ſub pœna excommunicationis liturgiam, tamquam corruptum, ſuperſtitioſum, illicitum diuinoque verbo contrarium cultum Dei, criminari vetat. Annon æquum eſt, eiuſmodi hominibus linguas occludi, qui de cultu Dei detrahunt vituperantes, cum pacis eccleſiaſticæ diſturbatione pietatisque ac religionis detrimento? Huiuſmodi fuerunt iteratæ ac continuatæ vociferationes *Goodmanni*, *Gilbii*, *Penni* & reliquorum

(*b*) Baxt. *Engl. Nonconf.* cap. XXIII.

iſtius

iſtius gregis ſcriptorum, quos collegit BANCROFTUS in libro, quem inſcripſit *Dangerous Poſitions* [i] & quæ occaſionem faciendi hunc ipſum canonem videntur dediſſe. Quæcunque autem fuerit occaſio, eiusdem plane argumenti eſt, cuius canon quidam eccleſiæ *Gallicæ* in libro diſciplinæ his verbis conceptus: *Si vnus aliquis vel plures de populo, vnionis eccleſiaſticæ abrumpendæ cauſſa, contentionem de capite quodam doctrinæ vel diſciplinæ, vel de formula catechiſmi, vel adminiſtratione ſacramentorum, vel de publicis precibus & benedictione matrimonii ſuſcitauerint, neque vero priuatæ admonitiones eorum animos ſatis tranquillare potuerint: Conſiſtorium loci ſtatim ſine rumore cum verbi diuini lenitudine conetur rem omnem componere. Si vero contradicentes acquieſcere baud velint, conſiſtorium loci rogei colloquium, vt commodo tempore & loco conueniat, contradicentibus interim expreſſum & in actis perſcribendum promiſſum facere iuſſis, ſe nulla ratione opiniones ſuas diſſeminare, ſed conuocationem dicti colloquii exſpectare velle; quod niſi fecerint, pro ſchiſmaticis eos eſſe habendos: ſalua tamen libertate ſermonem conferendi cum paſtoribus & ſenioribus, ſi non ſunt inſtituti. Quod ſi memoratum promiſſum facere recuſauerint, tanquam rebelles ſecundum diſciplinam puniendi ſunt.* Tum ſtatuunt, "ſi colloquium eos ad quietem & obedientiam adducere non poſſit, ad ſynodum prouincialem & denique ad ſynodum nationalem arceſſendos eſſe; cui ſi in ſingulis capitibus parere, erroresque ſuos deponere nolint, a corpore eccleſiæ per excommunicationem reſecari oportere." [k]

NONNE hic canon excommunicationem contra obſtinatos liturgiæ *Gallicanæ* calumniatores tam diſertis verbis pronuntiat, quam canon eccleſiæ *Anglicanæ*? Vna ſola differentia eſt, quod alter cauſſam eorum in pluribus iudiciis eccleſiaſticis cognoſci iubeat, alter breuiorem cum illis agendi rationem ineat, quod res controuerſas iam ſatis cognitas & tractatas, neque adeo neceſſe eſſe ſupponat, ſynodum aliquam prouincialem vel nationalem qualibet eiuſmodi occaſione adiri. Interim omnes aptæ methodi ad inſtruendos vel conuincendos contradictores adhiberi poſſunt,

(i) Bancroft. *Danger. Poſit.* lib. II.

(k) Diſciplin. eccleſ. Gallic. cap. V. artic. XXXI.

ſunt, non obſtante hac, quæ ipſo facto contra illos pronunciata eſt, excommunicatione. Porro etiam obſeruandum eſt, hunc canonem non ſpectare ad eos, qui ſcrupulos ſuos ſpiritualibus ſuis ductoribus modeſte proponunt, eo conſilio, vt illis liberentur; ſed tantum ad illos, qui cum offenſione aliorum de liturgia male loquuntur, peſſimo quidem conſilio, vt contemtui & ludibrio eam exponant.

LIBRI QVARTI
CAPVT TERTIVM.

Eccleſiam *Gallicanam* in articulorum diſciplinæ, rituum ac cærimoniarum ſuarum oppugnatores animaduertere, ſecundum canones eccleſiæ *Anglicanæ* quintum & ſextum.

QVINTVS canon ita habet: *Quisquis poſthac adfirmauerit, ex triginta nouem articulis nonnullos eſſe ſuperſtitioſos, vel erroneos, vel tales, quibus ſaluo officio chriſtiano ſubſcribi non poſſit: Excommunicetur ipſo facto.*

Sextvs hic eſt: *Quisquis adfirmauerit, ritus ac cærimonias eccleſiæ Anglicanæ lege ſtabilitos, eſſe prauos, antichriſtianos, ſuperſtitioſos, aut tales, quos a legitima quidem auctoritate mandatos, homines religioſo quodam zelo adfecti ſaluo officio chriſtiano, approbare, vſurpare, aut occaſione ſic ferente ſubſcriptione confirmare non poſſint: Excommunicetur ipſo facto.* cetera.

Hi canones eodem ſenſu eademque latitudine, qua prior ille, intelligendi ſunt. Non omnes excommunicationem commerentur, qui ſcrupulis quibuſdam de hoc illoue articulo vel de hac illaue cærimonia adficiuntur, aut ſcrupulos ſuos erudiendi ſui cauſſa modeſte ac placide proponunt: Factioſi autem & turbulenti homines eam commerentur, qui contra rem quamcunque, quam non approbant, vociferantur tanquam prauam, ſuperſtitioſam & antichriſtianam, & hac re infirmas mentes offendunt & pacem turbant eccleſiæ eiuſque deſtruunt vnionem. Fac, res quaſdam in articulis & cærimoniis parui momenti contineri: non eſt tamen res parui momenti, pacem eccleſiæ turbare & conten-

Digitized by Google

tionem de illis excitare. Poſito, res illas non eſſe articulos fidei nec neceſſarias ad ſalutem; pax tamen neceſſarium officium eſt, rixa autem & contentio grandia peccata ſunt, vt res paruæ ſint, de quibus contenditur. Quare, licet homines ob nudum diſſenſum ſuum non commereantur eiectionem ex eccleſia, tamen ob factioſam & turbulentam agendi rationem, ob animi acerbitatem ac clamores ſuos & maledicentiam, ob rixas, ſeditiones & contentiones eam commerentur. Hæc enim flagitia regno cælorum eos excludunt. Neque crimen eſſe poteſt, quum eiuſmodi homines excommunicantur, qui per rixas & contentiones ſuas ipſi ſe prius excommunicarunt. Si vero crimen eſt, tale crimen eſt, cuius nationalis eccleſia *Galliæ* ſemper rea fuit, quæ canone libri diſciplinæ, cuius modo memini, decreuit, "Quod ſi vnus aliquis " vel plures de populo contentionem de capite quodam doctri- " næ vel diſciplinæ, vel de formula catechiſmi, vel adminiſtrati- " one ſacramentorum, vel de publicis precibus ſuſcitauerint &c. " neque adduci ſe paſſi fuerint, vt erroribus ſuis expreſſis verbis re- " nuntient, a corpore eccleſiæ per excommunicationem reſeca- " ri debeant".

NONNE hoc eſt, res parui momenti & dubias facere articulos fidei & neceſſarias ad communionem eccleſiaſticam, perinde vt facit eccleſia *Anglicana?* Nonne omnes eiiciuntur ex eccleſia, qui ab illis diſſentiunt? Nonne hæc excommunicatio ad laicos in *Gallia* æque extenditur atque in *Anglia?* Nonne durum eſt, ſingulas cærimonias eccleſiæ tantopere vrgere, vt excommunicari iubeantur, qui earum vllam vocauerint illicitam? Num eccleſia *Anglicana* conſtitutiones ſuas cum decem præceptis & ſymbolo magis æquiparat, quam eccleſia *Gallicana?* Et tamen BAXTERVS contra hos duos eccleſiæ noſtræ canones ſic argumentatur & tandem exclamat, *Quid phariſaicum eſt, ſi hoc non eſt?* [l]

POTERAT eodem iure dicere, eſſe turciſmum, papiſmum & paganiſmum. Quid autem calumnia eſt, ſi hoc non eſt? Eccleſia *Anglicana* ab omnibus membris ſuis requirit, vti eccleſia *Gallicana* a ſuis, vt de doctrina & cærimoniis ne ſuſcitent contentiones, neue eas impugnent aut criminentur tamquam antichriſtia-

(*l*) Baxt. *Engl. Nonconf.* c. XXIV. XXV.

nas

nas aut illicitas, eaque re ſchiſmata & diuiſiones cieant. Et hoc vocat BAXTERVS, æquiparare cærimonias cum ſymbolo fidei & decem præceptis, quaſi eccleſia *Anglicana* eas omnes & ſingulas iubeat recipi, tanquam neceſſaria fidei capita & conditiones ſalutis; quum tamen non vetet quempiam modeſte ab illis diſſentire, ſed tantum diſſenſum ſuum eo modo declarare, qui ad creandas diuiſiones alioſque a communione eius auocandos ſpectet. Aliud enim eſt diſſentire & aberrare opinione, aliud diſſenſum ſuum cum contemtu & faſtidio per verba aut actiones declarare. Alterum commiſeratione dignum eſt, dum alterum cenſuram meretur & vituperationem. Quod ſi eccleſia eiuſmodi homines excommunicatione adficit, nihilo plus facit quam eccleſia antiqua fecit, & omnes conſtitutæ eccleſiæ etiam nunc faciunt, & quod faciendi auctoritatem habere videntur per canonem quemdam apoſtolicum, *Ab eis, qui ſeditiones & offenſiones excitant, caueatis eosque declinetis.*

MATTHAEVS SVTELIFFVS longe ante, quam canones noſtri conderentur, obſeruauit, praxin *Gallicam* & *Geneuenſem* hac in re admodum ſeueram fuiſſe, "Vnde quum IOANNES MOREL-" LVS in certo quodam libro diſputaſſet, verba, *Dic eccleſiæ*, non "pertinere ad conſiſtorium, librum eius combuſtum, ipſum au-" tem auctorem excommunicatum eſſe narrat. *Geneuæ* duos mi-" niſtros officio motos & in exilium miſſos, quod contra vſuram, " in republica permiſſam, loquuti eſſent. Et alium fuga ſibi con-" ſuluiſſe, quod contra panem non fermentatum eſſet loquu-" tus". [*m*]

MOSES AMYRALDVS, theologiæ profeſſor in academia *Salmurienſi*, opinionem ſuam hac de re ex cathedra declarat in hunc modum: *Pro chriſtiano putandus non eſt, qui leges eccleſiæ, ab eius rectoribus atque conductoribus conſtitutas, aſpernatur atque proculcat. Id vero nihil libertati chriſtianæ quidquam derogat, neque ſeruitus debet exiſtimari. Nam & illæ leges, ſi recte eccleſia gubernat, paucæ ſunt & ipſæ ſe conſcientiæ hominum approbant, adeo vt illarum obſeruatio lubenti animo a fidelibus ſuſcipiatur.* [*n*]

(*m*) Sutcliff. *of eccleſiaſtical diſcipl.* cap. VII. ſect. V. p. 132.

(*n*) Amyrald. theſ. de libertat. chriſt. n. XIII. inter theſ. Salmur.

Per hanc igitur regulam, maledicere doctrinæ articuli viceſimi, qui de poteſtate loquitur, quam habeat eccleſia, decernendi ritus & cærimonias, crimen erit, quod commereatur excommunicationem.

Calvinvs in epiſtola quadam de petulante quodam concionatore, cui nomen *Maurifii*, loquitur, qui pro ſuggeſtu in miniſtros *Geneuenſes*, maxime vero in ipſum calvinvm acerbe & grauiter inuehi ſoleat, declamitans, eos eſſe papiſtis deteriores, & falſa ac Dei verbo contraria docere, cetera. Iam diſquirebatur inter calvinvm eiuſque collegas, Quid agendum eſſet cum illo? Calvinvs quidem non multum eo inclinabat, vt ſub cenſuram eccleſiaſticam vocaretur, reliqui autem inſtabant dicentes, [o] *Non vlterius ferendum, vt publice nobis videntibus & ſcientibus damnetur communis eccleſiæ noſtræ doctrina.*

In alia epiſtola idem calvinvs narrat, eſſe regulam quamdam in diſciplina *Geneuenſi*, vt, ſi quis dogmata ſpargat receptæ in eccleſia doctrinæ contraria, & peruicax fuerit vel pertinacius addictus ſit errori ſuo, interdicatur illi vſus ſacræ cœnæ & deferatur ad ſenatum. Et tunc ſenatum imperio eum, tanquam contumacem & rebellem cenſuræque eccleſiaſticæ contemtorem, coërcere poſſe. [p]

Hoc certus ſum, tantumdem eſſe, ſi non aliquanto plus, quam de quo præſentes canones loquuntur, quos in eccleſia *Anglicana* tantopere improbant aduerſarii.

(o) Caluin. epiſt. ad Viret. p. 61.

(p) Caluin. epiſt. ad magiſtr. Geneuenſ. p. 76. 77.

LIBRI

Digitized by Google

LIBRI QVARTI
CAPVT QVARTVM.

De canone ſeptimo eccleſiæ *Anglicanæ*. Quod eccleſia *Gallica* approbet epiſcopatum diœceſanum in *Anglia* & exiſtimet, licere ſe ſubmittere auctoritati & iurisdictioni epiſcoporum, eosque damnet, qui illos antichriſtianos vocitant.

RES principalis, in qua eccleſia *Gallica* differre videtur ab eccleſia *Anglica*, ad regimen eccleſiaſticum attinet. Nulli paſtori primatum ſiue magiſterium in alios habere permittunt, ſed per articulum confeſſionis ſuæ triceſimum eos omnes eadem & æquali inter ſe poteſtate præditos eſſe declarant [*q*]. Neque vero ſic damnant alias eccleſias, quæ hanc inæqualitatem inter miniſtros ſuos obſeruant; nec cum illis communicare aut regimini epiſcopali ſe ſubmittere recuſant in illis eccleſiis, vbi legitime eſt ſtabilita, ſi ſynodis vel optimis cauſſæ ipſorum aduocatis fidem habere licet.

SYNODVS *Tonninienſis* an. MDCXIV integrum caput habet de viis & rationibus eccleſias proteſtantes reconciliandi & in vnum corpus vnamque communionem reuocandi. Vna aliqua ex his rationibus eſt: "De cærimoniis & regimine eccleſiaſtico " mutuam faciendam eſſe declarationem ab iis, qui ad tractandam " hanc vnionem conſtituti fuerint, qua nomine eorum, a quibus " delegati ſint, declarare debeant, eccleſias propter hanc differen" tiam ſe non iudicaturas aut damnaturas mutuo, nec eam vllo " modo amicam conſenſionem in eadem vera doctrina & fide im" pedituram, ſed ea non obſtante ſeſe mutuo ſincere amaturas " & amplexuras tamquam fidelia & coniuncta vnius eiuſdemque " corporis membra. Et in ſignum huius mutuæ concordiæ cœ-

(*q*) Confeſſ. Gallic. artic. XXX. in ſyntagm. confeſſ. p. 108. Credimus, omnes veros paſtores, vbicumque locorum collocati fuerint, eadem & æquali inter ſe poteſtate eſſe præditos ſub vnico illo capite ſummoque & ſolo vniuerſali epiſcopo Ieſu Chriſto: ac proinde nulli eccleſiæ licere, ſibi in aliam imperium aut dominationem vendicare.

„ nam dominicam celebrandam eſſe in eaque paſtores *Angliæ* &
„ aliarum nationum omnes coniunctim communicaturos". [r]

Petrus Molinaevs inſignis profeſſor eccleſiæ *Gallicæ* hoc tempore fuit, ſcripſitque apologiam pro confeſſione fidei contra *Arnoldum* Ieſuitam, in qua iudicium ſuum in eamdem ſententiam his verbis declarat: *Quod ad politiam eccleſiaſticam attinet, non dubitamus eas pro puris & veris eccleſiis agnoſcere, in quibus miniſtrorum æqualitas non obſeruatur; quia hunc ordinem non exiſtimamus eſſe caput fidei nec doctrinam ad ſalutem ſpectantem. Viuimus (DEO ſit laus) in fraterna concordia cum vicinis eccleſiis, quæ aliam formam obſeruant, & vbi epiſcopi primatum quemdam habent.*

NOVI, ſub hoc obtentu, quod eccleſia Anglicana aliam diſciplinæ formam habet quam noſtra eſt, aduerſarios noſtros (pontificios) nobis obiectare, noſtram religionem eſſe diuerſam. Experientia autem hanc incuſationem confutat. Nam nos coimus cum Anglis in eccleſiis eorum, participamus ſimul ſacram Domini noſtri cœnam. Doctrina confeſſionis eorum cum noſtra prorſus congruit. Excellentiſſimi ſerui Dei in eccleſiis noſtris, Petrus Martyr, Ioannes Caluinus, Hieronymus Zanchius, Theodorus Beza, ceteri, *ſæpiſſime ad præſules Anglicanos litteras reuerentiæ & amoris plenas ſcripſerunt.*

LONGE fallitur opinione, qui vocabulum epiſcopi, in ſacra ſcriptura obuium, in eccleſiis noſtris odioſum eſſe exiſtimat. Et aduerſarii noſtri iniuſte nos criminantur tamquam ordinis epiſcopalis inimicos. Prorſus rudes & hoſpites in hiſtoria nos eſſe oporteret, ſi ignoraremus, veteres de hoc gradu honorifice loqui. Euſebius in chronico ſuo, Iacobum Domini noſtri fratrem, proximo ab adſcenſione Domini anno epiſcopum Hieroſolymis conſtitutum, & decem annis poſt Euodium Antiochiæ epiſcopum creatum fuiſſe, Iacobo autem Simonem in ſede Hieroſolymitana ſucceſſiſſe teſtatur,

(r) Synod. Tonnin. cap. XVIII. art. VII. (Ap. *Aymon*, tom. II. p. 58.)

vnde

vnde epiſcoporum ſucceſſio Hieroſolymis deſcenderit. Hieronymus in libro de ſcriptoribus eccleſiaſticis Polycarpum, diſcipulum Ioannis, ab hoc apoſtolo epiſcopum Smyrnæ factum dicit. Eodem libro, Paulum Timotheum epiſcopum Epheſi & Titum epiſcopum Cretæ conſtituiſſe auctor eſt. Et Tertullianus capite triceſimo ſecundo libri de præſcriptionibus aduerſus hæreticos, illas eccleſias vocat apoſtolicas, & apoſtolici ſeminis traduces, quarum epiſcopi per apoſtolos eſſent conſtituti.

MVLTIS præterea in eamdem ſententiam interiectis ſic tandem concludit; *Hæc omnia, quæ adduxi, eo tendunt, vt oſtendam, non obſtante politiæ eccleſiaſticæ diuerſitate, duas particulares eccleſias ſub vnius fidei & religionis vinculo pacate & concorditer poſſe viuere, & ſi nonnumquam contra auctoritatem loquamur epiſcoporum, nos non damnare ordinem epiſcopalem in ſe, ſed loqui tantum de corruptione, quam in eum inuexit eccleſia Romana.* [s]

SI vir iſte doctus recte intellexit & repræſentauit doctrinam eccleſiæ *Gallicæ*, cuius nomine loquitur, doctrina eorum eſt, Quod, licet primatus epiſcopalis non diſerte commendetur in nouo teſtamento, tamen quædam eius exempla in praxi apoſtolica reperiantur; et quod communi antiquitatis praxi conueniat; Quod non debeat damnari in illis eccleſiis, quæ eum retineant & quod cupide ac perlibenter epiſcopis ſeſe ſubmiſſuri fuiſſent, ſi epiſcopi correctores atque emendatores religionis ipſis ſeſe præbuiſſent.

HAEC eorum propenſio ad ſubmittendum ſe regimini epiſcopali inde porro apparet, quod de quibuſdam huius generis cauſſis, ipſo actu illis propoſitis, promte adſenſerunt; ſpeciatim de conditione ab epiſcopo *Trecenſi* oblata, quam fuſe commemorat PETRVS MARTYR in epiſtola quadam ad BEZAM ſub finem locorum ſuorum communium. Dignus memoratu locus eſt, quam quiſquam alius in vniuerſa hiſtoria reformationis, quare ipſis auctoris verbis heic eum interponam. *Troiæ*, inquit, *numeroſa eſt admodum eccleſia & indies augetur. Epiſcopus iam CHRISTI*

(*s*) Moulin's *Buckler of Faith* p. 345. edit. Lond. MDCXXXI.

regnum

Digitized by Google

regnum ſerio promouet; nec tantum ſuas oues ipſe pure docet, ſed quia ei grauis ſcrupulus iniectus eſt de ſua vocatione, quod in ea eccleſiæ & populi electionem ſeu confirmationem non habuerit, ideo ſeniores eccleſiæ reformatæ arceſſiuit rogauitque, vt pie ac prudenter diſpicerent, an eum vellent eligere, confirmare ac pro epiſcopo habere? Quod ſi iudicarent faciendum, ſe daturum operam, vt ſicut cœpit, ita pergeret eccleſiam ſibi commiſſam docendo & hortando pro viribus ædificare & augere. Sin vero exiſtimarent, illum minus idoneum ad tantum munus, libere atque aperte dicerent, ſe autem paratum eſſe loco cedere, modo ei liceat in eccleſia reformata viuere iuxta ſanctam euangelii diſciplinam. Rogauitque, vt eade re mature cum eccleſia deliberarent: Quod quum factum eſſet AB OMNIBVS VNANIMITER VT VERVS EPISCOPVS AGNITVS EST ET RECEPTVS. Quare illius auctoritas & pietas multum eccleſiæ CHRISTI commodat. DEVS laudetur, qui ad hunc modum Filii ſui regnum gubernat & dirigit. [*t*]

NVM plenius teſtimonium habere poſſumus, ſiue de auctoritatis epiſcopalis vtilitate, ſiue de *Gallorum* ei ſe ſubmittendi propenſione & alacritate, ſi eis contigiſſet eſſe tam felicibus, vt illam inter ſe quiete conſtitutam haberent? Sed enim infelicitas eorum initio erat, quod habere eam non poſſent, licet ad amplectendam illam mentes ipſorum inclinarent. Simulatque enim factio papiſtica vel leuiſſimo indicio animaduerteret, epiſcopum quemdam cauſſæ proteſtantium fauere, omnis & regis *Galliarum* & papæ *Romani* poteſtas contra eum armabatur. IACOBVS AVGVSTVS THVANVS narrat, aduerſæ partis præſules hoc exemplum *Ioannis Antonii Caraccioli* (hoc enim nomen erat epiſcopi) veritos apud regem tandem peruiciſſe, vt dignitate moueretur. [*u*]

IPSI pontificii auctores fidem nobis faciunt, diuerſos alios epiſcopos *Galliæ* hoc tempore reformationis fautores fuiſſe, *Odetum*, *Colinium*, diaconum cardinalem *Caſtilioneum*, *Satromanum* archiepiſcopum *Aquenſem*; *Ioannem Monlucium*, epiſcopum

(*t*) Petr. Mart. epiſt. LVII. ad Bezam, an. MDLXI. p. 1143.

(*u*) Thuan. tom. II. an. MDLXI. libr. XXVIII. p. 48. (p. 569. edit. Francof. MDCXXV.)

Va-

Valentinum; Ioannem Barbanſonum epiſcopum *Appamenſem; Ioannem Sangelaſium* epiſcopum *Vticenſem; Franciſcum a Noailles* epiſcopum *Aquarum Auguſtarum; Carolum Gillarium* epiſcopum *Carnotenſem* vna cum *Ludouico Alebretio* & *Claudio Regino*, duobus epiſcopis in *Bearnia* ſub reginæ *Nauarræ*, cauſſæ proteſtantium addictæ, ditione. Enimuero ſimulatque exiguum duntaxat indicium facerent, ſe iſti cauſſæ fauere, hæreſis nomine accuſabantur & ad comparendum coram conſiſtorio inquiſitionis *Romanæ* edicto citabantur; quod concludebat in trium ex illis priuationem, ceterorum autem ſuſpenſionem & adminiſtrationis interdictionem, quouſque ſe ſtitiſſent & purgasſent. Qua vexatione plerique eorum victi agnitæ veritati renunciarunt atque ita epiſcopatus ſuos retinuerunt. Cardinalis autem *Caſtilioneus* & *Sangelaſius* cum epiſcopo *Trecenſi* ad partes proteſtantium tranſierunt & aliquamdiu tanquam epiſcopi agere perrexerunt, tandem vero a poteſtate ſæculari epiſcopatui ſe ſubtrahere & vitam priuatam amplecti coacti ſunt.

HENRICVS SPONDANVS hæc omnia memoriæ prodidit.[w] Quædam obſcuræ eiusdem rei ſignificationes dantur a THVANO[x], HOMERO TORTORA[y], GABVTIO[z], CATELLO[a], et ONVPHRIO[b], ex quibus hiſtoriam ſuam conſarcinauit SPONDANVS.

Ex his videmus, cauſſam, cur epiſcopi inter *Gallos* proteſtantes conſtituti haud fuerint, potius iniuriæ temporum tribuendum eſſe, quam quod ab epiſcopatu abhorruerint. LVDOVICVS MOLINAEVS, PETRI ſupra memorati filius, hanc rem alio exemplo in cauſſa epiſcopi *Meldenſis* & aliorum quorumdam confirmat, in præfatione, quam libro parentis ſui, qui inſcribitur *Nouitas Papiſmi*, præmiſit. *Quam facile*, inquit, *& paſtores & populus adduci poſſint ad ſubmittendum ſe epiſcopis, experientia docuit in epiſcopis Meldenſi & Trecenſi, qui ſimulatque erroribus pontificiis renuntiarent, ab eccleſiis proteſtantibus intra iuriſdi-*

(w) Spondan. ad ann. MDLXIII. n. XXXI.
(x) Thuan. lib. XXXV.
(y) Homer. Tortor. hiſtor. Franc. lib. III.
(z) Gabut. vit. Pii V. lib. II. c. IV.
(a) Catell. hiſtor. Occitan.
(b) Onuphr. vit. Pii IV.

ctionis ſuæ ambitum agniti ſunt pro diœceſanis ſuis. Archiepiſcopus Vienneuſis & epiſcopus Aurelianenſis aliquando in eo fuerunt, vt idem facerent, eamdem obedientiam habituri a proteſtantibus, ſed vero rationem ſtatus ſibi obſtare putabant, quo minus aduerſo flumine nauigare auderent. [c]

IDEM auctor ſententiam etiam exhibet PHILIPPI MORNAEI, cuius eruditio & gubernatio eum æqualiter clarum reddidit in eccleſia *Gallica*. Opinionem eius fuiſſe dicit, " Quod licet regi-
" men presbyterianum bene conueniat rebuspublicis, cuiuſmodi
" ſit *Geneuenſis* & *Heluetica*; in regnis tamen & imperiis regimen
" epiſcopale præferendum eſſe ad tuendam eccleſiæ dignitatem,
" eamque ab oppreſſione defendendam," cetera. [d]

QVAE omnia probant, quod licet *Galli* proteſtantes ad ſuum ipſorum regimen, tanquam rem inter ſe licitam, vindicandum parati, epiſcopatum tamen, tanquam antichriſtianum infamare, aut epiſcopis deturbatis ſe ipſos erigere conati non fuerint. Ipſum CALVINVM ab hoc inſtituto tam alienum fuiſſe quam alium quemcunque, teſtis eſt ſollemnis illa declaratio in libro eius *de neceſſitate reformandæ eccleſiæ*, quæ ſic habet: *Talem ſi nobis exhibeant hierarchiam, in qua ſic emineant epiſcopi, vt CHRISTO ſubeſſe non recuſent, - - vt ab illo, tanquam vnico capite, pendeant & ad ipſum referantur, - - tum nullo non anathemate dignos fateor, ſi qui erunt, qui non eam reuerenter ſummaque obedientia obſeruent.* [e]

BEZA idem ſentiebat, reſpectu ſpeciatim ad epiſcopos *Anglicanos* habito. *Si nunc Anglicanæ eccleſiæ*, inquit, *inſtauratæ ſuorum epiſcoporum & archiepiſcoporum auctoritate ſuffultæ perſtant (quemadmodum hoc illis noſtra memoria contigit, vt eius ordinis homines non tantum inſignes DEI martyres, ſed etiam præſtantiſſimos paſtores ac doctores habuerint) fruatur ſane Anglia iſta ſingulari DEI beneficentia, quæ vtinam illi ſit perpetua.* [f]

ITA eſt, CALVINVS & BEZA & eccleſia *Gallica* tale regimen & talem diſciplinam in reformatione ſtabiliuere, qualem ra-

(c) Lud. Molin. præf. in librum patris: *Nouitas papiſmi* p. 3.
(d) Id. ibid. p. 8.
(e) Caluin. de neceſſit. reform. eccleſ. tom. VIII. p. 60.
(f) Bez. reſp. ad Sarau. cap. XIIX.

tiones

tiones eorum tulerunt; numquam vero epiſcopatum damnarunt ſimpliciter, aut cogitarunt, formam ſuam debere eſſe regulam aliis eccleſiis. BEZA falſiſſimam & impudentiſſimam obiectionem eſſe dicit, ſi quis dixerit, quod eccleſiæ reformatæ "cuiquam vſpiam eccleſiæ ſequendum ſuum peculiare exemplum "præſcribant, imperitiſſimorum illorum ſimiles, qui nihil, niſi "quod ipſi agunt, rectum putant." [g]

VT adeo ſi qui zelotæ inter *Gallos* vel regimen epiſcopale tamquam illicitum damnarunt, vel formam ſuam tamquam neceſſariam aliis eccleſiis imponere ſtuduerunt; nullam auctoritatem hoc faciendi vel a primis reformatoribus ſuis, vel a ſynodis nationalibus, vel ab optimis ſcriptoribus in eccleſia habuerint, qui (ſicut oſtendi) de epiſcopatu diœceſano *Angliæ* honorifice ſemper loquuti ſunt, et ſemetipſos promtos ad ſubmittendum eiusmodi formæ regiminis declararunt, ſi inter eos vmquam ſtabiliri potuiſſet. Adhibeatur modo idem temperamentum eademque moderatio ab iis, qui in *Anglia* noſtra ab eccleſia abalienato ſunt animo, et hæc controuerſia de epiſcopis certiſſime habebit finem. Quouſque autem epiſcopatum infamare pergunt tamquam antichriſtianum, iſtumque ordinem vt illicitum deſtructum cupiunt, & poteſtatem epiſcoporum, miniſtros contra eorum auctoritatem legitime inter nos ſtabilitam ordinando invadunt: in animum ne inducant, vt cauſſam ſuam eamdem eſſe ſtatuant, quæ eſt eccleſiæ *Gallicanæ.* Nam ſi quid veri in iis eſt, quæ iam ediſſerui, praxis eius in ſingulis capitibus manifeſto contradicit. CALVINVS ipſe eccleſiæ noſtræ canoni ſeptimo ſubſcribere non dubitaſſet, qui habet, *Quisquis poſthac adfirmaverit, regimen eccleſiæ Anglicanæ ſub maieſtate regia per archiepiſcopos, epiſcopos, decanos, archidiaconos & reliquos, qui munus in ea gerunt, antichriſtianum verboque Dei contrarium eſſe, excommunicetur ipſo facto.* cetera. Quid enim ille minus dicit in his verbis, quæ modo adduxi, *Nullo non anathemate dignos fateor, ſi qui erunt, qui non eam hierarchiam reuerenter ſummaque obedientia obſeruent.* Si dixeris, CALVINVM nec archiepiſcoporum, nec decanorum, nec archidiaconorum, nec reliquorum mu-

(g) Bez. ibid. cap. XXI.

Digitized by Google

nus in eccleſia *Anglicana* gerentium, facere mentionem: Reſpondeo, Ita eſt; ſed vero, qui epiſcopos approbat, vt conſtitutos in *Anglia*, is virtualiter & per conſequentiam omnes reliquos approbat in canone memoratos, et ſaluo officio chriſtiano ſe ſubmittere poteſt eorum regimini, tamquam non pugnanti cum verbo Dei.

CERTVM eſt, ipſos auctores *Gallicos* ita intelligere CALVINVM, tamquam loquentem de hierarchia *Anglicana*. DE L' ANGLE, miniſter eccleſiæ *Gallicæ Carentonii*, in epiſtola ſua ad epiſcopum *Londinenſem* an. MDCLXXX ſcripta, auctoritatem CALVINI in rem eamdem, in quam ego illam citaui, citat. *Quum eccleſia Anglicana*, inquit, *ſit vera Domini noſtri eccleſia; quum cultus & doctrinæ illius ſint puræ, nec quidpiam contineant verbo DEI contrarium; et quum, vbi reformatio illic recepta eſt, recepta ſit cum epiſcopatu, & cum inſtitutione liturgiæ & cærimoniarum, quæ in hunc vſque diem ibi in vſu ſunt: ſine dubio omnium reformatorum in veſtro regno eſt, eccleſiæ inſeparabiliter adhærere. Qui hoc non faciunt, hanc prætexentes cauſſam, quod plus ſimplicitatis in cærimoniis & minus inæqualitatis inter miniſtros deſiderent, illi profecto magnum peccatum committunt. Nam ſchiſma malorum, quæ eccleſiam premere poſſunt, maxime terribile eſt; Quod vt euitetur, chriſtiana caritas bonos quosque obſtringit, vt fratres ſuos amice tolerent in rebus multo minus tolerabilibus, quam iſtæ, de quibus iam quæſtio eſt, videri debent, etiam in oculis eorum, qui eas maximopere auerſantur. Hæc adeo fuit opinio magni & excellentis* CALVINI *noſtri, vt in libro de neceſſitate reformandæ eccleſiæ non dubitet dicere, quod, ſi qui tam iniqui fuerint, vt eccleſiæ, quæ pura in cultu ſuo & doctrina ſit, communionem recuſent nec eam reuerenter ſummaque obedientia obſeruent, ideo quod hierarchiam, cuiuſmodi apud vos eſt, retineat, eos nullo non anathemate dignos iudicet.* [b]

(b) De l'Angle epiſt. Gallice ſcripta ad epiſc. Londinenſem ſub fin. libri Stillingfleetiani *Unreaſonableneſs of Separation* p. 421.

SVB-

SVBIVNGO teſtimonium IOANNIS DALLAEI (quod vir quidam doctus & venerandus in illa eccleſia mecum communicavit) in libro, quem vocat *Replique a Meſſieurs* Adam & Cottiby, vbi ait: *Ipſe Caluinus omnes honorabat epiſcopos, qui pontifici Romano non eſſent ſubiecti & puram ac ſinceram apoſtolorum doctrinam docerent, ab humanarum traditionum fermento repurgatam; cuiuſmodi fuerunt præſules Anglicani, Thomas Crannerus archiepiſcopus Cantuarienſis, Ioannes Hopperus epiſcopus Vigornienſis & alii. Nos ipſi ſemper tuiti ſumus & adhuc tuemur eamdem chriſtianam communionem in fide & caritate cum ſucceſſoribus eorum, non obſtante diuerſa eccleſiaſtici regiminis ratione inter illos & nos. - - Fatemur, fundamentum muneris eorum bonum & legitimum eſſe, per apoſtolos ex mandato CHRISTI ſtabilitum in eccleſiis, quas fundarunt.* Atque hanc dicit eſſe differentiam inter epiſcopos, papam & monachos, *Quod poſteriores neque a IESV CHRISTO neque ab apoſtolis vnius inſtituti fuerint; nec vllum veſtigium ordinis eorum vel in verbo DEI vel genuinis vetuſtæ eccleſiæ monumentis reperiatur.*

INSCRIPTIO capitis eadem verba habet: *Magna eſt differentia inter epiſcopos, papam & monachos, Quod epiſcopatus inſtitutus ſit a Deo; Papæ vero & monachi ſint inuentum hominum, et auctores confuſionis atque abuſuum.* [i]

HEIC origo epiſcopatus manifeſte ex apoſtolica & diuina origine deriuatur. Alii quidam, quos inter LVDOVICVS CAPPELLVS & ANDREAS RIVETVS ſunt, eum non adeo alte repetunt, ſed tantum ex eccleſiaſtica inſtitutione deriuant. RIVETVS diſertis verbis de *Aërio* pronuntiat, *Audax fuit & ſchiſmaticus, ſi ob inferiorum ac ſuperiorum diſtinctionem, fidei non contrariam, ac æquis de cauſſis humana inſtitutione introductam, ſe ab eccleſia ſeparauit.* [k]

APPLICATIONEM illis faciendam relinquo, quorum cauſſa hæc in medium producta ſunt.

(i) Dall. *Replique à* Adam & Cottiby part. III. c. XX. p. 261.
(k) Riuet. cathol. orthod. tract. II. quæſt. XXII. n. 6.

LIBRI QVARTI
CAPVT QVINTVM.

De canone octauo: Quod eccleſia *Gallica* non impugnet formam noſtram ordinandi epiſcopos, presbyteros & diaconos, nec dicat, non eſſe veros epiſcopos, presbyteros & diaconos, qui ſecundum eam ordinentur, antequam nouam aliquam vocationem habeant: Quod non permittat populo in *Gallia*, vt ſuos ſibi paſtores ipſi eligant, cetera.

VERBA canonis octaui hæc ſunt, *Quisquis adfirmauerit vel docuerit, formam & rationem faciendi epiſcopos, presbyteros & diaconos, continere aliquid verbo Dei contrarium; aut eos, qui iſta forma epiſcopi, presbyteri & diaconi creentur, non legitime creari, nec a ſe ipſis nec ab aliis pro veris epiſcopis, presbyteris & diaconis putandos eſſe, vſque dum aliam vocationem ad hæc diuina officia habeant, excommunicetur.* cetera.

PARS doctrinalis huius canonis eadem eſt, quæ articuli tricesimi ſexti, *Libellus*, inquientis, *de conſecratione archiepiſcoporum & epiſcoporum & ordinatione presbyterorum & diaconorum editus nuper temporibus Eduardi ſexti, & auctoritate Parlamenti illis ipſis temporibus confirmatus, omnia ad eiuſmodi conſecrationem & ordinationem neceſſaria continet: et nihil habet, quod ex ſe ſit aut ſuperſtitioſum aut impium. Itaque quicunque iuxta ritus illius libri conſecrati aut ordinati ſunt - - aut in poſterum iuxta eosdem ritus conſecrabuntur aut ordinabuntur, rite & ordine atque legitime ſtatuimus eſſe & fore conſecratos & ordinatos.* [*l*]

VT proinde vnumquemque, qui huius articuli doctrinae ſubſcribere poteſt, fateri oporteat, eam etiam in canone veram eſſe. Probaui autem ſupra libr. II. cap. I. ſqq. eccleſiam *Gallicam* concedere, articulis noſtris, tam generatim quam ſpeciatim le-

(*l*) Vid. in ſyntagm. confeſſionum p. 135.

gitime

gitime ſubſcribi poſſe; et capite hoc ipſum proxime antecedente oſtendi, *Gallos* nihil habere, quod contra epiſcopos noſtros diœceſanos eorumue ordinationem obiiciant. Vt adeó vna ſola difficultas, quæ ſupereſſe videtur, ad praxin attineat, Num expediat eos excommunicare, qui vitioſam, quam ad epiſcopos, presbyteros & diaconos noſtros habent, offenſionem atque faſtidium ita declarant, vti canon narrat, hoc eſt, qui eos dicunt eſſe illicitos & verbo Dei contrarios, nec pro legitimis epiſcopis, presbyteris vel diaconis putandos, vſque dum aliam quamdam vocationem ad ſua quisque officia habeant? Nos adfirmamus, commereri eos excommunicationem; BAXTERVS autem negat, eorumque ſuſcipit defenſionem & rationes contra canonem adfert. Ego primum oſtendam breuiter, quæ ratio condendi huius canonis fuerit, & deinde rationes BAXTERI examinabo.

RICHARDVS BANCROFTVS in libro ſuo, quem inſcripſit *Dangerous Poſitions*, narrat, temporibus *Eliſabethæ* reginæ vſitati moris fuiſſe eorum, qui diſciplinam & regimen eccleſiæ *Anglicanæ* non approbarint, „vocationi, quam haberent ab epiſcopis, renuntiare eamque ex approbatione ſic dictæ claſſis ſumere: ſatis quidem eos habuiſſe accipere mandata ab epiſcopo, „tamquam rem ciuilem, ſed propterea non habuiſſe ſe ſe pro „miniſtris, donec fratres cuiusdam claſſis ipſos admiſiſſent; ſta„tuiſſe, omnes miniſtros, ſecundum ordinem eccleſiæ *Angli„canæ* vocatos, non eſſe legitimos; adeoque eos, quibus fide„re auſi ſint, impuliſſe, vt nouam approbationem a claſſe pe„terent, quam vocarint inſtitutionem dominicam." [*m*]

IAM ſi conſideremus, BANCROFTVM conuocationis, in qua canones facti ſunt, fuiſſe præſidem, dubitare nobis non licet, quin hæc hiſtoria planam huius canonis rationem nobis digito quaſi monſtret. Conſilium initum erat de tollendis omnibus ordinibus & ſubuertenda vniuerſa diſciplina, regimine & conſtitutione eccleſiæ *Anglicanæ*, hoc quidem obtentu, quod miniſtri non eſſent legitimi miniſtri nec vt tales officio fungi poſſent, vſque dum aliam haberent vocationem, inſtitutioni diuinæ magis convenientem. Annon ergo ſummum tempus fuit eiuſmodi cona-

(*m*) Bancroft's *Danger. Poſitions* lib. III. c. XIV. p. 119.

tus

Digitized by Google

tus reprimendi? Num vlla eccleſia conſtituta eiuſmodi poſitiones & conatus periculoſos prudenter ferre potuiſſet impunitos & inultos? Num quis ſibi perſuadere poteſt, ſynodos nationales *Galliæ* homines iniquos fundamenta miniſterii ſui ita diruere & vniuerſum ordinem atque conſtitutionem ſuam dubiam reddere ignauiter paſſuras, illisque, ſi in incepto contumaciter perſtitiſſent, ne excommunicationem quidem minitaturas fuiſſe? Qui principiis Independentium tam maſcule ſeſe oppoſuerunt, quemadmodum *Gallos* reformatos feciſſe oſtendi [*n*], quod illa claſſicæ ſuæ & ſynodicæ conſtitutioni pernicioſa eſſe exiſtimarent, ſine dubio multo ſeuerius animaduerſuri fuiſſent in eos, qui vniuerſum eorum miniſterium rationemque ordinandi abrogare & reſcindere conati eſſent.

Fortassis autem forma & ratio ordinandi in eccleſia *Gallica* minus obnoxia eſt exceptioni quam forma eccleſiæ *Anglicæ?* Reſpondeo, ſuppoſito, formas noſtras eſſe legitimas (cuiusmodi eccleſia *Gallica* ſubſcribendo articulo noſtro triceſimo ſexto eas eſſe fatetur) nulla heic differentia eſſe, ſaltem nulla alicuius momenti obiectio fieri poteſt contra vnam, quin æqualiter valeat contra alteram. Et ſi argumenta baxteri examinauerimus, rem prorſus ita ſe habere deprehendemus. Capite viceſimo ſeptimo libri *Engliſh Nonconformity* quinque argumenta produxit ad probandum, licere ordinationes noſtras vocare vitioſas. Primum eſt, "Quod nos per eas eccleſiis paſtores obtrudamus ex "nuda electione cuiusdam patroni citra vel contra plebis voluntatem." Enimuero ſi patroni, dum paſtores nominant, eos obtrudere dicendi ſunt, paſtores eccleſiis in *Gallia* obtruſos fuiſſe dixerimus. Nam per diuerſos canones patroni illic eamdem libertatem præſentandi idemque ius nominandi habent, quod habent in *Anglia*. Synodus *Vitriacenſis* an. MDLXXXIII habita, diſerte ſtatuit, *Nobili gente nati & alii, qui ius patronatus habent, non cogentur iure ſuo cedere*, cetera. [*o*] Synodus *Montalbanenſis* addit, *patronis laicis licere proteſtationes interponere ad conſeruanda iura ſua & emolumenta, etiamſi in præſenti con-*

(*n*) Lib. I. cap. I.

(*o*) Syn. Vitr. I. cap. II. n. XV. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 160. n. XIV.)

ferre

ferre non poſſint, quia non niſi Papiſtas præſentare liceat, quod facere per conſcientiam & religionem prohibeantur. Ex quibus puto apparere, quod per leges eccleſiæ libertatem habuerint miniſtros proteſtantes præſentandi, ſi leges regni id permittere voluiſſent. [*p*]

QVOMODOCVMQVE autem ſe habuerit ius patronorum, certum eſt, populum non habuiſſe ius nominandi vel eligendi, immo ne quidem conſentiendi aliter atque in *Anglia*. Nam ius probationis & electionis totum ad colloquia & ſynodos ſpectabat, nec populo quidpiam facere hoc in negotio integrum erat, niſi excipere aduerſus partem nominatam; ſi vero obiicere nihil poſſent, quod alicuius eſſet momenti, ſilentium eorum pro conſenſu putabatur, ſtatimque miniſter ordinabatur, haud alio populi vel ſuffragio vel conſenſu requiſito. Longe fallitur opinione, qui paſtores in *Gallia* populi ſuffragiis electos fuiſſe arbitratur.

LIBER diſciplinæ miniſtrorum electionem ex omni parte ad colloquia aut ſynodos prouinciales refert, *Miniſter euangelii*, inquit, *non admittatur ad hoc ſanctum officium, niſi per ſynodum prouincialem aut colloquium ſeptem paſtoribus compoſitum, præterquam temporibus difficilibus & ſumma vrgente neceſſitate, vbi eligi poterit a tribus paſtoribus, conſiſtorio loci in rei ſocietatem adſcito. - - Et miniſter eligendus præſentabitur cum bonis & idoneis teſtimoniis non tantum academiarum & eccleſiarum particularium, ſed colloquiorum etiam eius eccleſiæ, in qua plurimum fuerit verſatus.* [*q*]

HEIC videmus, vocari electos, non ab electione populi ſed ab electione ſynodorum prouincialium vel colloquiorum. Licet vero, ſumma quadam flagitante neceſſitate tres paſtores cum conſiſtorio loci poteſtatem eligendi haberent, electio tamen numquam adſcribitur ſuffragio populi.

PROXIME ſequens canon ſtatuit, poſtquam ſynodus vel colloquium electum miniſtrum examinauerit, *electionem eius ſignificandam eſſe per actum eorum aut epiſtolam illi eccleſiæ, ad*

(*p*) Vid. Synod. Montalb. cap. IV. artic. XLIV. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 184. n. XLIII.) & diſcipl. eccl. Gall. cap. XIV. can. III.
(*q*) Diſcipl. eccl. Gall. cap. I. can. IV.

Digitized by Google

quam mittendus ſit, eamque epiſtolam reddendam & prælegendam eſſe per ſeniorem quemdam. [r] Hoc iterum clare indicat, electionem factam eſſe ante, quam populus reſcierit.

Tum ſequitur, quid populo hac in re licuerit facere: *Is, cuius electio eccleſiæ ſignificanda eſt, verbum Dei tribus diuerſis diebus dominicis publice proponet, vniuerſa congregatione audiente, et populus diſerte admonebitur, vt, ſi quis impedimentum aliquod nouerit, quo minus ordinatio eius, qui nomine ſuo memorandus eſt, perfici poſſit, aut cur admitti nequeat, accedat & conſiſtorio id ſignificet, quod vtriuſque partis rationes patienter audiet, vt ex iis iudicium ferre poſſit. Silentium populi pro pleno conſenſu reputabitur.* [s] Id omne eſt, quidquid negotii populus in paſtorum ſuorum electione habuit, quod nihilo magis electio vocari poteſt, quam in noſtris congregationibus populus dici poteſt eligere mares & feminas, perſonas matrimonio iungendas, quia in ſponſaliorum publicatione admonentur, *Vt, ſi quis eorum nouerit cauſſam aliquam vel iuſtum impedimentum, cur iſtæ perſonæ matrimonio iungi non poſſint, id ſignificet.* Tantummodo in canone *Gallicano*, ne ſempiternæ rixæ & contentiones inter paſtorem & populum excitentur, ſi forte ei obſtinate reſtiterint, iniuſto quantumlibet odio in illum incenſi, hæc cautio atque prouiſio adhibetur, " vt, licet miniſter electus in ſynodo " de omnibus rebus, de quibus ipſum poſtularint, ſatis purga- " tus ſit, contra iſtius tamen populi voluntatem, aut cum ma- " ximæ partis offenſione paſtor ne detur." Subfuerit forte aliquid prudentiæ, quare communiter in *Anglia* etiam ſic fieri ſoleat. Neque vero dixerim, dari hoc ipſo plebi poteſtatem eligendi. Ad ſummum enim merà indulgentia eſt in imbecillitatem & commotionem animorum in peculiaribus quibusdam caſibus, vbi diſſenſiones aliter componi non poſſunt; quæ autem res a conceſſione proprie dicti & inhærentis iuris eligendi paſtores longe abeſt.

Sed & hoc monendum erit, *Geneuæ* non haberi eiuſmodi rationem moroſitatis populi; ſed oportere illos adferre graues

(r) Diſcipl. eccl. Gall. cap. I. can. V.

(s) Ibid. can. VI.

quas-

Digitized by Google

quaſdam & idoneas obiectiones, de quibus ipſe magiſtratus iudicet. Modus eligendi & vocandi miniſtros, vt a BEZA deſcribitur, eſt huiuſmodi: *Deliguntur, præeunte diligenti morum & doctrinæ examine, paſtores & miniſtri verbi, primum ab ipſo paſtorum cœtu, qui tum ex agro tum ex vrbe ſingulis hebdomadibus feria ſexta cogitur. Sic probati miniſtris ſenatui offeruntur. Senatus, vbi & ipſe in doctrinam ac mores illius inquiſiuit, ſuffragium ſuum addit, ſi libet, ſin minus, nouus rurſum probatur. Ita demum in publico conuentu die dominico in ſingulis templis ciuitatis, ac potiſſimum in ea eccleſia, cui vel in vrbe vel in agro præficiendus ille eſt, editur probati illius nomen & monentur omnes, vt, ſi quid in eo obſeruarint, quamobrem ſit miniſterio indignus, hoc ad magiſtratum modeſte & citra omnem calumniam intra octiduum deferant. Qui demum ita probatus eſt, tandem publicis coram populo precibus DEO commendatus & officii ſui copioſe admonitus, in poſſeſſionem miniſterii mittitur.* [t]

IN toto hoc negotio populus ne quidem ſententiam rogatur; ſed tantum monetur, vt, ſi quid habeant, quod obiiciant, hoc ſignificent magiſtratui, qui poteſtatem habeat cum claſſe examinandi eorum obiectiones de illisque iudicandi. Eadem vero libertas populo conceditur in eccleſia *Anglicana*.

VERVM id antiquo canoni & priuilegio populi in eccleſia priſca aduerſari putat BAXTERVS; multos autem viros doctos non tantum ſtatuere, ſed probare etiam contrarium. [u] Enimvero fac, BAXTERI obiectionem eſſe iuſtam: Num praxis noſtra magis differt ab antiquo canone, quam *Gallica* & *Geneuenſis?* BEZA eamdem obiectionem ſibi format, & reſponſio eius hæc eſt: *Quid vero fuerit in multis locis in vetere eccleſia vſurpatum in epiſcoporum electionibus, non tam ſpectandum arbitror, quam quo iure & quo ſucceſſu fuerit factitatum.* [w]

OPINIO eius eſt, 1. Conſuetudinem illam non fuiſſe generalem, ſed tantum in quibusdam eccleſiæ partibus vſitatam; 2. Non fuiſſe diuinum & inhærens ius multitudinis, ſed eam id

(t) Vid. Bez. epiſt. XX. p. 139. (p. m. 229.) Caluin. ep. ad Oleuian. p. 142.
(u) Stillingfleet's *Unreaſonableneſs of Separat.* part. III. ſect. XXV. p. 314. ſeqq.
(w) Bez. epiſt. LXXXIII. p. 402. (p. m. 307.)

tantum conſuetudine & indulgentia obtinuiſſe. 3. Multa & magna incommoda rem iſtam comitari; Electiones enim populares plerumque obnoxias eſſe turbis popularibus, vti experientia frequentiſſime docuerit in illis locis, vbi res ex ſuffragiis multitudinis decerni conſueuerint. Adeoque ſatis idoneam rationem ſuppetiiſſe faciendi canones, vt multa ex vetuſtis conciliis fecerint, ad hanc creditam multitudinis poteſtatem cohibendam. Spero, hoc plenum reſponſum eſſe ad primum BAXTERI argumentum, quo probare voluit, ordinationes eccleſiæ *Anglicanæ* eſſe vitioſas, quia eccleſiis, citra vel contra voluntatem earum, paſtores obtrudant.

2. PROXIMVM argumentum eius eſt, "Quod ordinationes " noſtræ ſint vitioſæ, quia eccleſia ordinet eos, quos per cano" nem concionari aut doctrinam aliquam explicare vetet". Suſpicor, ipſum intelligere canonem vndequinquageſimum, qui loco ſuo capite decimo conſiderabitur. Heic tantum obſeruo, nullam prorſus conſequentiam in hoc argumento eſſe. Fac enim, canonem, de quo loquitur, falſum eſſe: hoc tamen non probaret, formulas noſtras ordinationis eſſe vitioſas; quia in vſu fuerunt quinquaginta amplius annis ante, quam canon iſte factus eſt. Eccleſia reprehenſione digna foret, quod talem canonem feciſſet, ſi falſus eſſet; ſed hoc non adficeret formulas eius ordinandi.

3. DICIT, "nos decernere, epiſcopos, presbyteros & dia" conos eſſe tres diſtinctos ordines, quæ vero res controuerſa ſit " & plena diſſenſionis inter ipſos doctiſſimos pontificios". Quid vero hinc ſequitur? An hoc, vt damnemus & abſcindamus homines propter illud, quod ipſi pontificii liberum relinquant? Veniam petere neceſſe habeo declarandi iterum, BAXTERVM falli argumentatione ſua. Eccleſia enim noſtra non damnat nec abſcindit omnes, qui epiſcopos, presbyteros & diaconos non exiſtimant eſſe tres diſtinctos ordines, eo ſenſu, quo pontificii ordines accipiunt, tamquam diſtinctos iurisdictione; neque omnes, qui eos tres diſtinctos ordines iſto ſenſu eſſe negant, legitimam epiſcoporum, presbyterorum vel diaconorum noſtrorum rationem in dubium vocant, aut formulas noſtras ordinandi declarant nullas. Multi ſcriptores *Gallicani* putant, epiſcopos & presbyteros eſſe vnum eumdemque ordinem; neque tamen dicunt, formulas noſtras

ſtras ordinandi verbo Dei aduerſari, nec eos veri nominis vel epiſcopos vel presbyteros eſſe negant, quia iuxta illas initiati fuerint. Neque ab altera parte eccleſia *Anglicana* illos vel damnat vel a communione ſua abſcindit, quia epiſcopos & presbyteros vnum eumdemque ordinem eſſe ſtatuunt. Nonnulli ex optimis theologis epiſcopalibus & genuinis eccleſiæ *Anglicanæ* filiis idem dixerunt, diſtinguendo inter ordinem & iurisdictionem, & hac doctrina atque diſtinctione ad eccleſiarum reformatarum ordinationes a calumniis *Romanenſium* vindicandas vſi ſunt. Ita FRANCISCVS MASONIVS [x], IOANNES EORBESIVS [y], IACOBVS VSSERIVS [z] & alii, qui tamen epiſcopalem poteſtatem & iurisdictionem tanquam diuinæ inſtitutionis defendunt eo ipſo tempore, vbi epiſcopos & presbyteros vnum tantum ordinem eſſe dicunt. Num igitur argumentum BAXTERI perſuadere orbi chriſtiano poterit, hoſce viros non approbaſſe formulas noſtras ordinandi, vel eccleſiam damnare ſuos ipſius filios & propugnatores eosque a communione ſua abſcindere? Et hæc tamen methodus BAXTERI eſt, qua probare conatur, ordinationis formulas, apud nos vſitatas, eſſe vitioſas; quia omnes eos damnent, qui non ſtatuant, epiſcopos, presbyteros & diaconos eſſe tres diſtinctos ordines. Reſpectus ad veritatem & modeſtiam, ſi non ad eccleſiam *Anglicanam*, habitus hominem prudentem ad omittendum hoc argumentum, quod tam abſurdam concluſionem parit, impellere potuiſſet.

4. AIT, nos ordinare homines ad officium, cuius ſcriptura nullam faciat mentionem. "HAMMONDVM enim dicere, non „ poſſe probari, fuiſſe vllos presbyteros epiſcopis ſubiectos tem- „ pore, quo ad ſacras ſcripturas eccleſia gubernata ſit, nec vllos „ niſi epiſcopos: Nullos, quin habuerint poteſtatem ordinationis „ & clauium; nec vllos epiſcopos multarum eccleſiarum & „ presbyterorum, cuiuſmodi heic ordinentur: Ergo formas ordi- „ nationis, apud nos vſitatas, eſſe vitioſas".

VERVM, 1. Quid, ſi HAMMONDVS erraſſet? Quale tum futurum eſſet hoc argumentum? 2. Poſito, nullos fuiſſe presbyteros,

(x) Maſon's *Defence of the Ordination of the Proteſtant Miniſters beyond Seas*, p. 132.
(y) Forbeſ. Irenic. lib. II. cap. XI.
(z) Uſher's *Judgment of Ordination by Presbyters* &c. p. 112.

ros, epiſcopis ſubiectos, quorum ſacra ſcriptura mentionem fecerit: Quomodo hinc ſequitur, vt formulæ ordinationis, apud nos vſitatæ, ſint vitioſæ? Num HAMMONDVS hoc dicit? Nullo modo. Num eccleſia *Gallicana?* Nequaquam. Num vetuſtæ eccleſiæ praxis formulas noſtras damnat? Minime; nam epiſcopos, presbyteros & diaconos ad eumdem modum ordinauit. Modo BAXTERVS omnibus viribus connititur, vt nos, quamcumque opponamus auctoritatem, obtundat & efficiat, formulas noſtras eſſe vitioſas. Sed mittamus auctoritatem & reſpondeamus ad hanc rationem: Fac, tempore, quo ad ſolas ſcripturas eccleſia CHRISTI gubernata eſt, vnamquamque eccleſiam epiſcopalem fuiſſe tantum ſingularem aliquam congregationem, & eo tempore epiſcopo non fuiſſe opus presbyteris, qui ipſi adſiſterent: quidni vero poteſtate inſtructus eſſe potuerit per ſe ordinandi tot presbyteros ſiue adiutores, quot ſibi opus eſſe videret, numero eorum, qui CHRISTO nomen darent, in ciuitate quadam vel diœceſi ita augeſcente, vt ſingularis quædam congregatio illos non caperet? Ita non ſequetur, vt, quum primis illis temporibus nulli fuerint presbyteri epiſcopis ſubiecti, ideo nec ſcriptura vllam officii faciat mentionem; aut, quum non fuerint eiuſmodi presbyteri, vbi epiſcopi ope illorum non indigerent, vt ideo nulli vmquam futuri eſſent, ſi epiſcopis opus eſſet eorum auxilio. Verumtamen hæc ratio eſt, quam BAXTERVS init, ordines epiſcoporum & presbyterorum, in eccleſia noſtra vſitatos, illicitos & vitioſos eſſe probaturus. Quod non minus ſententiæ HAMMONDI, ſenſui ſcripturæ, opinioni eccleſiæ catholicæ & eccleſiæ *Gallicanæ*, quam eccleſiæ *Anglicanæ*, aduerſatur.

5. QVINTVM & vltimum argumentum illius eſt, "Ordinationes noſtras eſſe vitioſas, quia faciant, vt epiſcopi obedientiam iureiurando promittant archiepiſcopis eorumque ſedibus; et presbyteri obedientiam polliceantur ſuis ordinariis". Enimvero in capite primo oſtendi, eccleſiam *Gallicam* idem illud reuera facere, dum iuramentum obedientiæ canonicæ a filiis ſuis requirat, eosque colloquiis & ſynodis ſeſe ſubiicere iubeat, quæ vices gerunt ordinariorum in eccleſia *Anglicana*.

IN ſumma planum eſt, non obſtantibus hiſce obiectionibus, formulas noſtras ordinandi ex opinione eccleſiæ *Gallicæ* eſſe legitimas;

gitimas; et licet homines veniam habuerint diſſentiendi diſſenſumque ſuum modeſta ratione declarandi, vti BAXTERVS contendit; tamen ſi hoc fiat periculoſo illo & turbulento modo, cuius meminit canon, & qui ad ſubuertendam & peſſundandam vniuerſam eccleſiæ conſtitutionem tendit, tum crimen fuerit dignum pœna excommunicationis in eccleſia *Gallica* æque ac in eccleſia *Anglica*, quamtumuis BAXTERVS diuerſam ab vtriuſque opinione ſententiam propugnet.

LIBRI QVARTI
CAPVT SEXTVM.

De canone nono, decimo & vndecimo: Quod eccleſia *Gallica* ſchiſmaticos eorumque defenſores extra viſibilem eccleſiam catholicam eſſe ſtatuat, illisque communionem neget, vſque dum reuertantur & eccleſiæ ſatisfaciant.

PROXIMI canones, quos caſtigat BAXTERVS, ſunt nonus, decimus & vndecimus, contra ſchiſmaticos & ſchiſmaticorum defenſores, defenſores item conuenticulorum conditi.

CANON nonus, *Quicumque poſthac ſe ipſi ſeparauerint a communione ſanctorum, vti per regulas apoſtolicas in eccleſia Anglicana approbata eſt, & in nouam aliquam fraternitatem conceſſerint, rati chriſtianos, qui doctrinæ, regimini, ritibus & cærimoniis eccleſiæ Anglicanæ conuenienter viuunt, profanos eſſe nec aptos, vt cum illis in chriſtiana profeſſione ſe coniungant: Excommunicentur ipſo facto*, cetera.

CANON decimus, *Quicunque poſthac adfirmauerint, iſtos miniſtros, qui formæ & rationi cultus diuini in eccleſia Anglicana, in libro communium precum præſcriptæ, ſubſcribere recuſant, eorumque aſſeclas ſibi nomen alius eccleſiæ, per legem non ſtabilitæ, adſumere poſſe &c. excommunicentur nec reſtituantur ante, quam reſipiſcant.*

CANON vndecimus, *Quiſquis poſthac adfirmauerit, eſſe in hoc regno alios conuentus ſeu congregationes eorum, quos natiuitas regiæ maieſtati ſubiectos fecit, quam illas, quæ per leges huius regionis*

Digitized by Google

gionis permittuntur & frequentantur, quæ ſibi verarum & legitimarum eccleſiarum nomen iure vindicare poſſint: Excommunicetur &c.

Iam vero nihil in his canonibus habetur, niſi quod cum praxi & diſciplina eccleſiæ *Gallicæ* conuenit, quæ omnes excommunicatos & ſchiſmaticos pro abſciſſis & ſeparatis ab eccleſiæ viſibilis catholicæ communione habet, dum ſeparati ſunt ab iſtis particularibus eccleſiis, quarum membra eſſe debebant: adeoque omnes conuentus ſeu congregationes iſtorum hominum pro illicitis conuenticulis, non pro veris & legitimis eccleſiis, reputat, quia tales extra viſibilis catholicæ eccleſiæ communionem eſſe nequeunt.

Inter epiſtolas Bezae reperitur quædam ad eccleſiam *Gallicam* in vrbe *Londino* ſcripta, in qua ſententiam ſuam de certis articulis pronuntiat, quos conſcriptos ad eum miſerant eiuſque rogauerant opinionem: quorum duo ad præſens noſtrum inſtitutum faciunt. Articulus viceſimus primus ita habet: *Qui legitime excommunicati ſunt, aut qui illegitime ac cum offenſione ab aliqua eccleſia deſciuerunt, quandoquidem a CHRISTI regno & ſalute exulant, ad nulla publica eccleſiæ miniſteria obeunda aut ſacramentorum vſum in vlla eccleſia admitti poſſunt, donec eccleſiæ legitime ſatisfecerint*, cetera.

Decimus tertius in eamdem ſtatuit ſententiam, *Quemadmodum quiuis fidelis fidem profitendo & ſacramentis vtendo in particulari aliqua eccleſia inſeritur in catholicam Dei eccleſiam: ita e diuerſo, quicunque aut ab eadem particulari eccleſia ob ſuam malitiam legitime excommunicatur, aut ſe ipſum ob vllas cauſſas illegitime aut cum data offenſione exſcindit, eo ipſo omnibus catholicæ Dei eccleſiæ priuilegiis excidit, nec hanc ob cauſſam in vllam vſquam aliam particularem eccleſiam vlla ratione admitti poterit, donec ad meliorem mentem redierit, ac pro dicta ſua malitia ſatisfecerit.* [a]

Nonne hi articuli tam ſeueri ſunt contra ſchiſmaticos quam canones eccleſiæ *Anglicanæ*? Quando dicunt, ſchiſmaticos ſe

(a) Bez. epiſt. XXIV. ad eccleſ. peregrin.

ipſos

ipſos excludere omnibus eccleſiæ catholicæ priuilegiis; exulare a CHRISTI regno & ſalute; non poſſe admitti ad vlla publica eccleſiæ miniſteria obeunda, nec ad vllius eccleſiæ particularis communionem, donec legitime ſatisfecerint? Quod ſi eiuſmodi homines in ſocietatem aliquam coiſſent & ſe vocaſſent eccleſiam, an BEZA vel alii eccleſiæ *Gallicæ* miniſtri veræ & legitimæ eccleſiæ nomen illis tributuri fuiſſent, quos pro membris eccleſiæ catholicæ haud reputarunt, eosque communione in quacumque eccleſia indignos habuerunt, donec ad mentem meliorem redierint & legitime ſatisfecerint?

CANONES eccleſiæ *Gallicæ* non minus ſeuere decernunt contra ſchiſmaticos, dum veterem illum priſcæ eccleſiæ canonem renovant, Quod nemo, qui propriæ ſuæ eccleſiæ communionem deſeruerit, in aliam ſit recipiendus. Canones eorum communiter in hanc ſententiam loquuntur, ſpeciatim ille *Lugdunenſis* ad an. MDLXIII. *De errabundis hæreticis & ſchiſmaticis admoneantur omnes eccleſiæ, vt ſibi ab illis caueant.* [b] Hoc eſt, mea quidem ſententia, vt illos ne ſinant vllum publicum officium obire pro miniſtris, nec ad communionem admittant tanquam chriſtianos priuatos. Ita profecto eis daturi non erant licentiam conuentus agendi ſeparatos, nec verarum & legitimarum eccleſiarum nomen tributuri. Et ſi IOANNES QVICKIVS [c] confeſſionem *Gallicam* recte publicauit, in articulo viceſimo ſexto multo durioribus verbis de illis vtuntur confeſſores, quando dicunt, *eos ſeſe ipſos ſeiungere a cœtu ſanctorum DEI, reſiſtere ordinationi DEI, & ſi alios ſecum abſtrahant, pro peſte mortifera habendos eſſe.*

(b) Synod. Lugdun. cap. IX. artic. XXV. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 35. n. II.)

(c) Confeſſ. Gallic. artic. XXVI. ex editione & interpretatione Io. Quickii Anglicana tom. I. p. XII.

Editio Latina in corp. & ſyntagm. confeſſionum Geneuæ MDCXII. ſic habet: Credimus, nemini licere ſeſe cœtibus ſubducere & in ſe ipſo acquieſcere, ſed potius omnibus ſimul tuendam & conſeruandam eſſe eccleſiæ vnitatem, ſeſe communi inſtitutioni & iugo Chriſti ſubiiciendo, vbicumque Deus veram illam diſciplinam eccleſiaſticam conſtituerit, etiam ſi magiſtratuum edicta reclament, a quo ordine quicumque ſe ipſos ſeiungit, ordinationi Dei reſiſtunt.

Si quis dixerit, vti dicit BAXTERVS, nos concedere eccleſiæ *Romanæ* nomen veræ eccleſiæ, atqui ſchiſmaticos ad minimum tam veram eſſe eccleſiam, quam ſit eccleſia *Romana;* Reſpondeo, hoc nihil aliud eſſe, quam æquiuoco vocabulorum *veræ eccleſiæ* ſenſu ludere, quæ ſignificare poſſunt vel eccleſiam, cum qua communicare liceat in omnibus capitibus, vt vocabulum vera & legitima eccleſia in canonibus accipitur, vel eccleſiam tantopere corruptam, vt nemo legitime & tuto cum ea communicare poſſit, non obſtante, quod tantum reliquiarum chriſtianiſmi in illa ſuperſit, vt Deo filios generare poſſit per baptiſmum, qui iterari non debeat. Quo ſenſu proteſtantes communiter concedunt, eccleſiam *Romanam* eſſe veram eccleſiam [*d*], & idem de quibusdam hæreticis & ſchiſmaticis congregationibus dici poterit. Verumtamen propterea non erit ſtatuendum, eccleſiam *Romanam* vocari poſſe veram & legitimam eccleſiam, prout legitime ſtabilitæ eccleſiæ *Anglicanæ* opponitur. Nihilo magis eccleſia ſchiſmatica iſto ſenſu vera & legitima eccleſia dici poteſt; atque hoc omne eſſe puto, quidquid canon intendit.

LIBRI QVARTI
CAPVT SEPTIMVM.

Quod eccleſia *Gallica* quoſdam dies feſtos obſeruet & ipſis diebus feſtis pontificiorum eadem officia fieri permittat, quæ diebus feſtis apud nos ex canonis decimi tertii eccleſiæ noſtræ præſcripto requiruntur.

CANON decimus tertius hic eſt, *Omnes, qui ſunt in eccleſia Anglicana, obſeruabunt diem dominicam alioſque dies feſtos ſecundum voluntatem Dei & ſtatuta eccleſiæ Anglicanæ; hoc eſt, audiendo verbum Dei, quod legitur & docetur, faciendo publicas & priuatas preces, agnoſcendo peccata ſua in Deum eademque emen-*

(*d*) Vid. Crakanthorp. contr. Spalat. cap. XVI & XXI. *Vt intelligat lector, quatenus Proteſtantes concedant eccleſiam Romanam vocandam eſſe eccleſiam, conſulere poterit epiſtolam* Caluini *ad* Zozimum p.17. *Epiſt.* Bezæ *decimam & articulum viceſimum octauum confeſſionis Gallicanæ, quem alio loco produxi, vbi doctrinam articuli decimi octaui eccleſiæ noſtræ vindicaui.*

dando,

Digitized by Google

dando, redeundo in gratiam cum aliis, a quibus diſſidio diſſederint, frequenter recipiendo communionem corporis ac ſanguinis Chriſti, viſitando pauperes & ægrotos, vtendo pia & honeſta conuerſatione.

HAEC regula pro obſeruatione dierum feſtorum nequaquam ſuperſtitionis vel idololatriæ argui poteſt. Neque enim adorationem ſanctis deferri iubet, neque dies illis dedicati ſed diuino cultui præſtituti ſunt. Tantum ſancti hiſtorice honorantur, dum bonæ eorum actiones commemorantur, debitiſque laudibus adficiuntur & Deo gratiæ aguntur pro hiſce donis & muneribus, quæ illis & per illos eccleſiæ conceſſit; vt omnes mortales hac occaſione fidei, vitæ ac conuerſationis eorum reminiſcantur & ad imitanda illorum exempla excitentur. Notum eſt, hoſce dies eatenus in pleriſque eccleſiis proteſtantibus celebrari; et in *Palatinatu* vnus præterea eſt, cuius heic ob inſolentiam mentionem faciam, quia eum paucis dumtaxat notum eſſe exiſtimo. Hic dies iubilæi eſt pro reformatione, PHILIPPO PARAEO memoratus in epiſtola dedicatoria ante catechiſmum ZACHARIAE VRSINI, vbi hæc habet verba: *Anno MDCXVII celebratum iubilæum reſtituti euangelii.*

VERVM inſtituto meo alienum eſt vlterius in praxin alius cuiuſdam eccleſiæ proteſtantis, præterquam *Gallicæ*, inquirere, de qua tria obſeruo.

1. QVOD feſtos dies natiuitatis, circumciſionis, paſſionis, reſurrectionis, adſcenſionis dominicæ, deſcenſus ſpiritus ſancti, perinde ac nos, precibus celebrent & ſermonibus &c.

2. EDICTO *Nannetenſi* obſtringuntur ad omittendas operas manuarias feſtis pontificiorum diebus. Et in libro diſciplinæ canon habetur, quo miniſtri iubentur curare, vt huic edicto mos geratur. *Fideles*, inquit, *admonentor, ne quod ſcandalum committant, contra edictum regium operando diebus feſtis.* [e]

3. TANTVM abeſt, vt *Galli* reformati alios dies feſtos, in memoriam ſanctorum in eccleſia *Anglicana* celebrari ſolitos, damnent, vt idem exercitium, in canone noſtro memoratum, peragi permittant ipſis feſtis pontificiorum diebus, idque decreto duarum ſynodorum nationalium.

(e) Diſcip. eccleſ. Gall. cap. XIV. can. XXI.

SYNODVS *Gergolienſis* an. MDCI, "audita appellatione cu-
" iuſdam *Iouberti* ex ordine ſynodi prouincialis *Burgundiæ* de
" hoc capite; ſanctionem dictæ ſynodi approbauit, relicta eccle-
" ſiis libertate faciendi publicas preces & habendi ſermones feſtis
" eccleſiæ *Romanenſis* diebus". [*f*]

SYNODVS ſecunda *Vitriacenſis* an. MDCXVII ex diuerſorum illuſtri conditione hominum deſiderio idem decretum renouauit. *Quum artifices noſtri edicto regis teneantur feſtis diebus, qui ab eccleſia Romana præter diem dominicam obſeruantur, feriari; prudentiæ conſiſtoriorum relinquitur, populum iſtis diebus conuocare, vt vel verbum Dei prædicari audiant, vel in publicis precibus ſeſe coniungant, prout expedire deprehenderint.* [*g*]

PRAETEREA ſcriptores *Gallicani* feſtorum dierum vſum in eccleſia noſtra a culpa ſuperſtitionis diſerte vindicant. Obiectum fuerat IOANNI DALLAEO ab aduerſariis ſuis pontificiis ADAMO & COTTIBIO, Quod *Galli* reformati papiſtas damnarent ob eiuſmodi rerum obſeruationem, quas in *Germanis* & *Anglis* proteſtantibus permitterent, & exempli loco obſeruationem feſtiuitatum ſanctorum induxerant. Ad hoc reſpondet DALLAEVS; *Nonnullos dies feſtos, fateor, obſeruant, dies videlicet memoriæ ſanctorum apoſtolorum ſacros & fortaſſis paucos quoſdam alios, ad perpetuandam pietatis eorum memoriam. Num vero vota, preces & ſupplicationes ſuas ad eos dirigunt, ſicut vos facitis? Num vllos alios cultus religioſi actus exercent, quos vos ſanctis offertis? Nequaquam. Ipſi illos reiiciunt & impugnant non ſecus ac nos, & dicunt, eſſe* ἐθελοθρησκείας *& inuentiones humanas, hoc eſt, ſacra ſuperſtitioſa. Sed vero, inquis, templa habent, quæ nomina gerunt ſanctorum. Nonne Geneuates, quos vobis proximos fratres eſſe haud negaueritis, loca religioſorum conuentuum ſuorum nominibus SANCTI PETRI & SANCTI GERVASII appellant? Neque vero illi neque alii reliquias vllorum ſanctorum in eccleſiis ſuis conſecrant, neque vllum cultum religioſum eis deferunt, quæ proprie res illæ ſunt, quas in eccleſiis veſtris ferre non poſſumus.* [*h*]

(*f*) Synod. Gergol. cap. IV. artic. XX. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 243. n. XXI.)
(*g*) Synod. Vitriac. II. cap. IX. art. III. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 108. n. II.)
(*h*) Dall. *Replique à Meſſieurs* Adam & Cottiby. Part. II. cap. X. p. 71.

PRAE-

Digitized by Google

Praeclarvm hoc teſtimonium eſt & generoſa praxeos eccleſiarum *Germanicarum* & *Anglicanæ* vindicatio a ſuperſtitionis, idololatriæ ἐθελοθρησκείας obiectione in obſeruatione feſtiuitatum. Et bene notandum eſt, quod ſi eccleſiam nomine alicuius ſancti vocare idem ſit atque eam honori iſtius ſancti conſecrare aut vlla alia ratione ſuperſtitioſum, vti quidam inter nos contendunt: ipſa *Geneua* huius culpæ tam rea ſit, quam locus quisquam alius, ideo quod eccleſias ſiue templa ſua nominibus *S. Petri* & *S. Geruaſii* appellant. cetera.

Plvra alia huiuſmodi teſtimonia adduci poterant, addam autem tantummodo iudicium calvini, & dicam nonnihil de praxi *Geneuenſium* reſpectu obſeruationis dierum feſtorum.

Ecclesiae *Geneuenſis* conſuetudo quasdam mutationes hac in re ſubiit, quemadmodum calvinvs in epiſtola ſua ad *Hallerum* theologum *Tigurinum* narrat, quam ſui defendendi cauſſa ſcripſit, vt *Heluetiis* perſuaderet, ſe non fuiſſe ſuaſorem nec impulſorem ad abrogandos dies feſtos, vti quidam ipſum falſo accuſauerant. *Ego ſancte teſtari poſſum*, inquit, *me inſcio ac ne optante quidem hanc rem fuiſſe transactam. - - Priuſquam vrbem vmquam ingrederer, nullæ prorſus erant feriæ præter diem dominicum. Quæ apud vos celebrantur, eodem plebiſcito acceptæ ſunt, quo ego & Farellus fuimus expulſi: idque improborum violentia tumultuoſe extortum magis fuit, quam legitimo ordine decretum. Ex quo ſum reuocatus, hoc temperamentum quæſiui, vt* CHRISTI *natalis celebraretur veſtro more: aliis autem diebus extraordinariæ ſupplicationes, tabernis mane clauſis, fierent: a prandio ad ſuas operas aut res agendas quisque rediret. Erant tamen interea præfracti quidam, qui præpoſtera quadam malitia a communi more diſſiderent. Et varietas quum in eccleſia rite compoſita tolerabilis non foret, atque etiam apud exteros ſuſpicionem gigneret, non bene ciuibus inter ſe conuenire: ſenatum hortatus ſum, vt commodo remedio in poſterum hoc diſſidium tolleretur. Verum ſimul illa, quam hactenus coluerant, moderatio diſertis verbis ac nominatim a me laudata eſt. Aliquanto poſt, tanquam nouus aliquis hoſpes, de abrogatione audiui. - - Ego tametſi neque ſuaſor neque impulſor fui, ſic tamen accidiſſe, non moleſte fero. - - Hoc tamen teſtatum eſſe volo, ſi mihi delata optio fuiſſet,*

quod nunc conſtitutum eſt, non fuiſſe pro ſententia dicturum. Nec tamen eſt, cur homines adeo exaſperentur, ſi libertate noſtra, vt eccleſiæ ædificatio poſtulat, vtimur; quemadmodum nec viciſſim præiudicio eſſe morem noſtrum, æquum eſt. [*i*]

HABEMVS heic CALVINI iudicium hac de re æque ac conſuetudinem eccleſiæ *Geneuenſis.* Quælibet eccleſia inſtituendorum & abrogandorum dierum feſtorum habet poteſtatem, prout ad ædificationem omnium optime facere iudicet; et regulæ ac conſuetudo vnius eccleſiæ non debent eſſe præiudicio aut præſcribere vlli alii. Mos autem cuiuſque eccleſiæ ſequendus eſt a ſuis ipſius membris, et illi peruicaces & refractarii ſunt, qui ad eum ſe componere recuſant. Prima ſacrorum *Geneuenſium* reformatio nullos dies feſtos præter diem dominicum conceſſit: et quamdiu illud decretum duraret, CALVINVS & reliqui miniſtri ei obtemperarunt.[*k*] Poſtea vſus feſtorum dierum introductus eſt ann. MDXXXVII ad imitationem conſuetudinis eccleſiarum *Helueticarum.* Atque tum CALVINVS de illis obſeruandis libenter conſenſit: vti non ſolum ex ante citata epiſtola, ſed multis etiam aliis locis apparet. Hoc enim decretum vim & valorem retinuit vſque ad an. MDLI. quo toto durante tempore ſermones habuerunt in natali CHRISTI & ſollemnes preces in diebus feſtis aliis. CALVINVS in epiſtola, ad FARELLVM an. MDLI ſcripta, loquitur de ſe tanquam concionato in die memoriæ nati CHRISTI ſacro, *Quum die natali*, inquit, *concione habita, inſpectioni priuatæ per vnam decuriam operam dediſſem, feſſus domum redeo*, cetera. Et in alia epiſtola ita ſcribit: *Ex quo fuimus expulſi, quatuor feſti dies cum aliis quibusdam ritibus inſtituti ſunt. Reuerſus, quum momento poſſem, quidquid me abſente actum erat, magnæ partis applauſu conuellere, placide quieui: niſi quod diſſimulare non poteram, præpoſtere celebrari CHRISTI circumciſionem, præterito mortis die.* [*l*]

(*i*) Caluin. epiſt. ad Haller.

(*k*) Caluin. epiſt. ad miniſtr. Burenſem p. 63. Antequam vrbem hanc primo aduentu ingreſſus eſſem, abrogati erant dies feſti omnes præter dominicum. Farello & Vireto hoc vtile viſum fuerat. Ego receptæ conſuetudini libenter acquieui.

(*l*) Caluin. ibid. p. 63.

TAN-

TANTVM igitur abeſt, vt horum feſtorum dierum, per leges præſcriptorum, obſeruationi ſe oppoſuerit CALVINVS, vt æquum duxerit, vnum ſaltem illis fuiſſe addendum. Eodem loco in hæc verba loquitur: *Sic mihi temperaui, vt compeſcerem ex aduerſo, qui dies illos prorſus tollendos clamitabant. Nam qui inter principia nomen euangelio dederant, adeo ægre tulerant nouationem poſtea inductam, vt mihi interdum non pepercerint, quod nimis tepidus videbar. Quin etiam ad gladios ſemel ventum eſt. Quum vtrinque immodicus contentionum feruor præualeret, media ratio nobis placuerat, vt mane clauſis tabernis feriæ agerentur, a prandio ſe conferrent ad operas ordinarias. Id ante annos nouem ſtatutum fuit: neque tamen hoc modo ſedata fuerunt certamina. Varietas enim in clauſis tabernis vel apertis diſſidium prodebat. Quum nec finis nec remedium inueniretur, anno elapſo veni in curiam, rogaui ſenatum, vt modum aliquem pro ſua prudentia excogitaret, quo populus in meliore conſenſu retineretur. De abrogatione nominatim locutus non ſum. Quin potius laudaui, quod hactenus fouendæ pacis ſtudio ſe ad Bernatium morem accommodaſſent. Quum plebiſcito audiui abrogatos eſſe dies illos, adeo res erat inexſpectata, vt propemodum obſtupuerim.* [*m*]

REPETII hæc loca paullo fuſius, vt ſuum CALVINO ius attribuerem & oſtenderem, ipſum nec principio nec poſtremo ad abrogandos dies feſtos adiutorem fuiſſe *Geneuæ*, ſed ſtatuiſſe, in eiuſmodi rebus omnes homines ad receptas leges & conſuetudines eccleſiæ, in qua viuant, ſeſe accommodare oportere. Hæc regula erat, ad quam incedebat, hoc conſilium, quod dabat aliis, vti apparet ex epiſtola ad *Monsbelgardenſes* [*n*], ex illa ad MENSONEM POPPIVM [*o*], et tertia quadam ad Anonymum [*p*]; item ex libro de vera ratione reformandæ eccleſiæ [*q*], vbi iſtos dies admittit, qui quædam veluti inuitamenta ſint ad colendam virtutum memoriam, quæ nos ad imitationem prouocet. Quod ipſum eſt omne, quidquid per regulam ſiue canonem eccleſiæ *Anglicanæ* requiritur.

(*m*) Caluin. ibid.
(*n*) Caluin. ep. ad Monsbelg. p. 25.
(*o*) Ep. ad Menſon. Popp. p. 205.
(*p*) Ad Anonym. p. 218.
(*q*) De vera ratione reform. eccleſ. p. 293.

LIBRI

LIBRI QVARTI
CAPVT OCTAVVM.

De canone decimo octauo, viceſimo primo, viceſimo quarto, viceſimo quinto & viceſimo ſexto: ſpeciatim de inclinatione corporis ad nomen IESV, canone decimo octauo requiſita: Quod non damnetur ab eccleſia *Gallica*.

VERBA canonis ſunt, *Quando tempore diuini cultus IESV domini noſtri fit mentio, debita ac ſubmiſſa reuerentia ab omnibus præſentibus adhibetor, vt fuit adhuc moris vſitati.* Vbi notandum, 1. Quod hoc non præſcribatur, tamquam neceſſarium ex mandato diuino, ſed tamquam laudabilis mos eccleſiæ. 2. Reuerentia deferenda non eſt ipſi nomini vel vocabulo, ſed perſonæ domini noſtri IESV ad mentionem nominis eius. 3. Si quis credere non poteſt, hoc legitime fieri, communionem tamen cum illis, qui id faciunt, tanquam chriſtianis fratribus colere poteſt. Et eatenus nobiſcum ſentire, eccleſiam *Gallicam* perſuaſus ſum. Quamuis enim nullum canonem habeat, qui hunc morem iniungat, non habet tamen, qui eum damnet, neque vllus ex ſcriptoribus eius contra illum, vt ſuperſtitioſum & illicitum, loquitur. PETRVS MARTYR dicit aliquid, quod eum omnino vindicaverit. *Multi*, inquit, *pie genu flectunt & adorant, illis verbis euangelii auditis, ET VERBVM CARO FACTVM EST, nec tamen ipſa verba dicenda ſunt adorari, verum ſignificata.* [r]

SI res licita eſt & mos pius, genu flectere & CHRISTO exhibere reuerentiam, audito nomine λόγȣ, h. e. *verbi*, quod ex nominibus CHRISTI eſt; annon etiam licite & pie idem facere poſſumus audito alio quodam eius nomine, quandoquidem reuerentia non exhibetur ipſi nomini, ſed perſonæ, cuius nomen eſt? PETRVS MARTYR ſine dubio hoc æque de vno atque de altero adfirmaturus fuiſſet, ſi ſermonis argumentum ipſum eo

(*r*) Petr. Mart. loc. commun. claſſ. IV, cap. X. n. 50.

de-

deduxiſſet. Exemplum autem ſuum modo adfert ad vindicandam genuflexionem in euchariſtia, de qua loco ſuo diſputaui copioſius.

VERVM nonnulli quærunt ex nobis, Cur eccleſia iniungat corporis inclinationem ad nomen IESV, neque vero ad nomen CHRISTI ac DEI, vel SPIRITVS SANCTI &c. Quibus reſpondeo, ſi nulla alia ratio huius rei dari poſſet, quam quod moris ſit eccleſiæ Dei, ſane ſufficiens eſſet ratio: Si vero primam huius moris originem ſpectamus, magis idonea ratio de cauſſa huius differentiæ adferri poteſt, quæ hæc fuit: Nomen IESV factum erat nomen probroſum inter *Iudæos;* Seruatori noſtro ſemper conuiciabantur hoc nomine, vocantes ipſum per contumeliam *Ieſum magum*, et *Ieſum impoſtorem;* quæ vocabula infamiæ & opprobrii ei adfigere & propagare ſtudebant non ſolum in *Iudæa*, ſed etiam per omnem terrarum orbem. IVSTINVS enim MARTYR in dialogo ſuo cum *Tryphone* narrat, ipſos cognito, ſeruatorem noſtrum ex mortuis reſurrexiſſe, eximios delectos viros in omnem terrarum orbem *Hieroſolymis* miſiſſe, qui renuntiarent, hæreſin & ſectam quamdam impiam & iniquam excitatam eſſe ἀπὸ Ἰησοῦ τινος Γαλιλαίου πλάνου, a IESV *quodam Galilæo plano & ſeductore.* [s] Vt adeo nomen IESV factum eſſet nomen contumelioſum apud *Iudæos;* quum nomina *Meſſiæ* ſiue *Chriſti*, *Dei* & *Spiritus Sancti* ſemper nomina honorifica & plena reuerentiæ inter illos fuerint. Quam ob cauſſam eccleſia CHRISTI, vt peculiari dominum ſuum honore adficeret, hunc morem induxit, vt audito hoc ipſo nomine reuerentiam ei ſuam teſtaretur, quo *Iudæi* conuicium ei faciebant; oſtenſuri, IESVM, quem ipſi odio & contumeliis proſequerentur, a ſe honorari tanquam dominum ſuum ac CHRISTVM.

IAM ſi hæc huius moris origo fuit, vti HIERONYMVS ZANCHIVS [t] & alii quidam viri docti ſtatuunt, et ex teſtimonio IV-

(s) Iuſtin. Mart. dial. cum Tryphon. p. 335. Οὐ μόνον οὐ μετενοήσατε, μαθόντες αὐτὸν ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν, ἀλλ' ἄνδρας χειροτονήσαντες ἐκλεκτοὺς εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπέμψατε, κηρύσσοντας, ὅτι αἵρεσίς τις ἄθεος καὶ ἄνομος ἐγήγερται ἀπὸ Ἰησοῦ τινος Γαλιλαίου πλάνου.

(t) Zanch. comm. in Phil. II, 10. tom. VI. p. 128. Hæc eſt cataſtrophe huius nominis Ieſu, quod, quum antea ab omnibus fere Iudæis blaſphemaretur,

STINI MARTYRIS, quod modo citaui, probabile & prope verum videtur; fatendum omnino eſt, fuiſſe eum in principio vere pium; et niſi grauis quædam ſuperſtitio tractu temporis in illum irrepſit, nunc tanquam vitioſus damnari nequit. Quæ corruptela in priuatorum hominum mentes irrepſerit, ego neſcio. Si qui nomen ipſum adorant aut genua flectunt CHRISTO ſine deuotione animi, ipſi ſuæ culpæ pœnam luent; eccleſia eiuſmodi ſuperſtitionis & præpoſteræ deuotionis adiutrix non eſt. Quidquid illa exigit, hoc eſt, " Vt homines externo geſtu internam " animi deuotionem debitamque confeſſionem teſtentur & hac " re declarent, Dominum IESVM CHRISTVM, æternum " Dei filium, eſſe vnum ſolum redemtorem mundi, in quo ſo- " lo omnis miſericordia, gratia & promiſſio Dei erga mortales " pro hac & futura vita plene & omnino comprehendatur," quemadmodum canon reddit. Quam rem *Iudæi* adhuc negant, nec ſolum negant, ſed *IESV Nazareno* in hodiernum vſque diem in libris ſuis ritualibus et ſcriptis Talmudicis maledicunt & conuiciantur: vti SIXTVS SENENSIS & HVGO GROTIVS [u] & alii viri docti, qui de illis compertum habent, fidem nobis faciunt.

QVID igitur noxæ fraudiue nobis eſt, vbi reuerentiam aduerſus CHRISTVM ad iſtius nominis mentionem adhibemus, quod *Iudæi* adhuc odiſſe & blaſphemare pergunt? ZANCHIVS dicit, " initio fuiſſe conſuetudinem non improbandam & confirma- " tam contra *Arianos* & alios hæreticos; ſed poſtea verſam eſſe " in ſuperſtitionem, vt multa alia pie & ſancte inſtituta". [w] Si vero ab omni ſuperſtitione liberari poteſt, tum vſus eius laudabilis adhuc erit. Atque ita ABRAHAMVS SCVLTETVS rem pru-

poſt mortem, patefacta eius deitate, ab omnibus adoratur, ita vt ad ſolam mentionem nominis Ieſu omnes ei genua flectant. Atque hinc non dubito, quin profecta ſit illa antiquiſſima conſuetudo in eccleſiis, vt quum nominetur Ieſus, omnes aperiant caput in teſtimonium reuerentiæ & adorationis.

(u) Grot. in Luc. VI, 22. Otho lexic. Rabbin. p. 79. Sixt. Senenſ. bibliothec. lib. II. p. 129. Ter quotidie orantes in odium Ieſu Nazareni.

(w) Zanch. l. c.

denter determinat; *Si cum animi deuotione*, inquiens, *id fiat, laudandum; ſin autem, vituperandum.* [x]

SVNT aliæ quædam præceptiones in eodem hoc canone, contra quas nonnulli excipiunt, cuiuſmodi illa eſt, quod præſentes oporteat eſſe aperto capite per omne tempus diuini cultus & genu flectere ad confeſſionem, litaniam aliasque preces, & adſurgere ad recitationem ſymboli, euangelii, &c. Verum de his libro proxime antecedente verba feci, adeoque illa heic repetere neceſſe non habeo. [y]

EAMDEM ob cauſſam exceptiones prætereo, quæ contra canonem viceſimum primum offeruntur, qui omnes parochianos ad euchariſtiam ter quotannis ſumendam, & miniſtros ad tradendum panem & vinum ſingulis communicantibus ſeparatim obſtringit. De illis enim dixi, quando de communione tractaui. [z]

CANONES viceſimus quartus & viceſimus quintus loquuntur de veſtibus, ſuperpelliceo, trabeis &c. Enimuero argumenta BAXTERI, quæ obtendit, iam dilui, tractans de rubrica in precibus communibus, quæ dicit, omnia ornamenta in vſu retinenda eſſe, quæ anno ſecundo regni *Eduardi* VI inſtituta ſint. [a]

CANON viceſimus ſextus prætermittendus non eſt, non quod vllas obiectiones contra illum inueniam, ſed quia quorumdam confidentiam pariter & ignorantiam refellit, qui eccleſiam noſtram priuatis miniſtris nullum diſciplinæ exercitium ordinarie permittere dictant, quum tamen expreſſa huius canonis verba hæc ſint: *Nullus miniſter vlla ratione illos ex cura ſuæ commiſſis ad recipiendam ſacram euchariſtiam admittat, quos in manifeſtis flagitiis viuere conſtat, ſine reſipiſcentia, nec vllos, qui malitioſe & aperte cum vicinis litigant, donec reconcilientur, nec hierophylaces &c. qui iuſiurandum violant, dum eiuſmodi facinora & publica ſcandala deferre nolunt, quæ in parœciis eorum committi ipſi norunt.* Hoc congruit cum rubrica in officio pro communione, quæ mi-

(x) Scultet. idea concion. in Ieſai. XLV, 23.
(y) Vid. ſupr. lib. III. cap. IX & XI.
(z) Vid. lib. III. cap. XIV.
(a) Vid. lib. III. cap. VII.

niſtro auctoritatem dat homines manifeſte nequam & improbos a menſa Domini arcendi; id quod non debet accipi cum illa reſtrictione, quam ei nonnulli adfingunt, quaſi tantum homines formaliter & iudicialiter excommunicatos, aut per legem ciuilem ſceleſtos declaratos intelligat, ſed eiuſmodi homines omnes, quos miniſter certo nouit publicorum plenorumque offenſionis criminum reos eſſe, in quibus ſine reſipiſcentia perſiſtant; quemadmodum viri eruditi [b] id ſcite interpretantur.

LIBRI QVARTI
CAPVT NONVM.

De canone viceſimo ſeptimo, qui ſchiſmaticos ad communionem admitti vetat: canone viceſimo octauo, qui communionem peregrinis denegat; Canone viceſimo nono, qui patres liberorum ſuorum ſuſceptores ad ſacrum fontem eſſe prohibet: triceſimo, qui vſum crucis in baptiſmo explanat: triceſimo ſexto, qui miniſtrorum ſubſcriptionem exigit: triceſimo octauo, qui cenſuram rebellibus poſt ſubſcriptionem denuntiat.

HOSCE canones vniuerſos, ſi ab vltimo diſceſſeris, iam ſupra conſiderauimus. De viceſimo ſeptimo, qui ſchiſmaticos ad communionem admitti vetat, niſi reſipiſcentiam profiteantur; et de viceſimo octauo, qui peregrinos ad ſuam ipſorum parochiam remittit, vt illic euchariſtiam participent, diximus libro I. cap. VI. vbi de communione ſic dicta occaſionali loquuti ſumus. Viceſimus nonus, qui patres vetat eſſe ſolos ſuſceptores liberorum ſuorum, etiam ſupra libr. III. cap. XX. vindicatus eſt, vbi de ſponſorum ſeu ſuſceptorum vſu in eccleſia *Gallicana* diſſeruimus. De triceſimo, qui vſum ſigni crucis in baptiſmo explanat, eodem libro cap. XVII actum eſt. Triceſimus ſextus, qui miniſtrorum ſubſcriptionem requirit, conſideratus eſt vberius libr. I. cap. III. vbi de ſubſcriptione in genere egimus, & libr. II. cap. I.

(b) Vid. Stillingfl. *Unreaſonableneſs of Separation*, part. III. n. 15. p. 295. Et Sherlock's *Defence of* Stillingfleet p. 103.

quod

quod de ſubſcriptione articulorum tractat. Et libr. III. cap. I. II. & III. vbi de negotio adſenſus & conſenſus & de vſu præſcriptarum formularum in libro communium precum agitur. Et de ſubſcriptionibus libri de ordinandis epiſcopis, presbyteris & diaconis iam tractauimus in hoc ipſo libro cap. V. vbi de canone octauo diximus. Vnus igitur & ſolus ille canon, de quo aliquid hoc ipſo capite ſumus dicturi, viceſimus octauus eſt, qui rebellibus poſt ſubſcriptionem cenſuram denuntiat in hunc modum: *Si quis miniſter, poſtquam memoratis tribus articulis ſemel ſubſcripſit, vſum formularum precum, aut vllos ordines cærimoniarum, in libro communionis præſcriptarum, omiſerit, ab officio ſuſpendatur: Et ſi poſt elapſum menſis ſpatium non reſipiſcat nec ſe ſubmittat, excommunicetur: Et ſi intra alius menſis interuallum ſe non ſubmittat, miniſterio excludatur.*

BAXTERVS ait, " hoc eſſe excommunicare homines ideo, " quod de peccato doleant, & eiuſmodi excommunicationis " abuſum, de quo loquatur ſeruator noſter", *Veſtrum nomen tamquam malum abiicient*, cetera. [*c*]

PERICLITEMVR autem, annon eccleſia *Gallica* excommunicatione in eumdem modum abutatur, vt phraſin BAXTERIANAM hac de re adhibeamus. Canon habetur in libro diſciplinæ, quem iam ſæpius recitauimus, heic autem adhuc ſemel producere neceſſum habemus, ita decernentem: *Si quis paſtor vel ſenior vnionem ſoluerit eccleſiaſticam, aut contentionem de capite quodam doctrinæ vel diſciplinæ, cui ſubſcripſit vel de formula catechiſmi, vel de adminiſtratione ſacramentorum, vel de publicis precibus & benedictione coniugum excitauerit; nec ſe ad colloquii determinationem conformare voluerit: miniſterii ſui functionibus arceatur, a ſynodo prouinciali vel nationali vltra perſequendus.* [*d*]

HVNC autem canonem puto exacte congruere cum canone noſtro. Rebelles poſt ſubſcriptionem ſuſpendendi ab officio ſunt a colloquio; et ſi ſe non emendauerint, nec ſubmiſerint, a ſynodo prouinciali & nationali dicuntur vlterius perſequendi. Quid enim vlterior perſecutio eſſe poteſt, niſi depoſitio vel excommu-

(*c*) Baxt. *Engl. Nonconf.* cap. XXXI.

(*d*) Diſcipl. eccleſ. Gallic. cap. V. can. XXXII.

Digitized by Google

nicatio? Et ſi ſynodus eos excommunicat, quilibet miniſter in *Gallia* iuramento obedientiæ canonicæ tenetur excommunicationem publicare, ſi id quidem ab ipſo requiratur. Vt proinde, ſi canon noſter tam duris nominibus inſigniri meretur, quæ BAXTERVS ei tribuit, quando dicit, eum nos adigere ad excommunicandos homines ideo tantum, quod de peccato doleant, ſubſcriptionem intelligens; non video, quo modo diſciplina eccleſiæ *Gallicæ* purgari poſſit, aut qua via regulæ illius effugere queant eamdem animaduerſionem.

PRAETER hunc canonem multas habent regulas eiuſdem argumenti. In eodem libro diſciplinæ inter alia crimina, propter quæ miniſtri officio moueri poſſunt, "vnum eſt repudiatio con-" ſiliorum conſiſtorii, alterum ſchiſma, tertium aliquod rebellio " contra diſciplinam eccleſiaſticam". [e] Si poſt admonitionem & ſuſpenſionem ad eccleſiæ ordinem ſeſe non conformant, tunc deponendi dicuntur.

SYNODVS *Aleſienſis* an. MDCXX habita, loquens de rebellibus aduerſus diſciplinam eccleſiæ, ait, *Colloquia, conſiſtoria & ſynodi infligent eis extremam cenſuram excommunicationis.* [f]

SYNODVS *Montalbanenſis* an. MDXCIX celebrata. *Miniſtri nihil mutabunt*, inquit, *in formula publicarum precum & adminiſtrationis ſacramentorum: quum omnia prudenter & pie maximaque ex parte planis & diſertis ſcripturæ ſacræ verbis præſcripta ſint.* [g]

IAM compara hoſce canones & vide, quo redeant. Miniſtri vetantur quidpiam in formula precum &c. mutare; Si faciant, ſuſpenſioni ſunt obnoxii; ſi ſuſpenſi obſtinate perſiſtant, pro rebellibus contra diſciplinam eccleſiæ habendi, & vt tales depoſitione vel excommunicatione plectendi dicuntur.

ALIOS canones habent *Galli*, quibus homines ſuſpendi iubent ob neglectionem regularum, de concionando præſcriptarum; quorum vnum vel duo heic memorare non ab re fuerit. Liber diſciplinæ canone quodam hæc mandata concionatoribus

(*e*) Diſcipl. eccl. Gall. cap. I. art. XLVII.

(*f*) Synod. Aleſ. cap. X. art. XXII. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 182.)

(*g*) Syn. Montalb. cap. IV. artic. XIX. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 181.)

dat:

dat: *Numquam concionabuntur, niſi ſermonis ſui argumentum habeant textum aliquem e ſcriptura ſacra. - - Vitabunt omnes minus neceſſarias amplificationes, longas digreſſiones, nimiam locorum ſcripturæ ſacræ accumulationem & vanam variarum ac diuerſarum explicationum recitationem. Admodum raro adducant veterum patrum ſcripta, numquam vero hiſtorias & auctores profanos; Non tractabunt doctrinam, methodo quadam ſcholaſtica vtendo linguasque orationi admiſcendo. In ſumma, fugient id omne, quod ad oſtentationem facit, aut vllam eius ſuſpicionem dare poteſt. Ad quæ diligenter obſeruanda conſiſtoria, colloquia & ſynodi operam ſuam commodent.* [b] Quid vero per operam commodandam intelligant, explanatur in ſynodo *Vapincenſi*, quæ eos omnes ab officio ſuſpendi iubet, qui ante memoratas regulas non obſeruauerint. *Omnibus ſynodis prouincialibus, colloquiis & conſiſtoriis mandatur, vt, ſi grauiſſimas cenſuras effugere velint, illis diligenter attendant, qui articulo duodecimo libri primi diſciplinæ noſtræ contraria faciunt, eosque ſuſpendant a miniſterio: Iidem cenſuris obnoxii ſint, qui vero & genuino ſenſu ſcripturæ relicto gloſſas patrum & ſcholaſticorum adſumunt, in allegorias ſe diffundunt, ſermonibus ſuis ratiocinationes philoſophicas admiſcent, patrum ſcripta in pulpito producunt, item illi, qui tempore quadrageſimali eosdem textus, quos concionatores pontificii, ſibi eligunt.* [i]

PLANVM heic eſt, omnes, qui has regulas de concionandi ratione præſcriptas, transgrediuntur, eſſe ſuſpendendos; quod ſi vero rebelles fuerint contra diſciplinam eccleſiæ, aut conſiſtorii conſilia reiecerint, per regulam illam ſynodi *Aleſienſis* & diſciplinæ cap. I. art. XLVII. officio mouendos & excommunicatione plectendos eſſe. Equidem neſcio, quid BAXTERVS de his canonibus cogitaturus vel dicturus, aut quatenus ſe ad illos accommodaturus fuiſſet in habendis concionibus, vel adficiendis cenſura transgreſſoribus: certus tamen ſum, poſt omnes tragicas vociferationes illius contra eccleſiæ *Anglicanæ* canonem, nihil in eo reperiri, niſi quod per regulas diſciplinæ eccleſiæ reformatæ *Gallicæ* defendi poſſit & vindicari.

(b) Diſcipl. eccl. Gall. cap. I. art. XII.
(i) Syn. Vapinc. cap. III. art. IV. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 260.)

LIBRI

LIBRI QVARTI
CAPVT DECIMVM.
De canone vndequinquageſimo, qui miniſtros, concionandi licentiam haud habentes, vetat ſcripturam explicare &c. Quod idem re ipſa fiat in eccleſia *Gallica.*

VERBA huius canonis ſunt, *Nemo, qui non eſt examinatus & approbatus ab epiſcopo diœceſis, nec licentiam tamquam idoneus & aptus concionator nactus, audeat ſcripturam aliquam aut materiam doctrinalem in parochia ſua aut alibi explicare, ſed tantum homilias iam editas aut poſthac cum legitima auctoritate in veræ fidei confirmationem & ſalutarem populi inſtructionem atque ædificationem publicandas, ſine vlla commutatione, plane & recte legere ſtudeat.*

BAXTERVS grauiter in hoc canone offenditur & more ſolito argumentatur. *Obligat nos*, inquit, *ad committendum ſacrilegium, perfidiam & crudelem inhumanitatem.* 1. *Homines efficiuntur miniſtri CHRISTI & ſimul prohibentur id facere, ad quod ordinantur.* 2. *Rei reddimur diſſoluti voti noſtri, vbi ad faciendum illud nos adduxerunt; et proditarum humanarum animarum, dum omittimus officium, ad quod nos religioſe obſtrinximus.* 3. *Prohibemur ab eo faciendo, quod eſt cuiusuis chriſtiani laici, qui aptus eſt, officium: quaſi ipſam religionem & caritatem ſuppreſſam velint.*

HAEC beneuolentia & caritas omnis eſt, quam habet in religionem filiorum eccleſiæ *Anglicanæ!* Ego primum oſtendam, quæ fuerit eccleſiæ *Gallicanæ* praxis hac in re, deinde rationes eius contra canonem *Anglicanum* examinabo.

QVOD ad eccleſiam *Gallicanam* attinet, obſeruamus, eam eidem infelici neceſſitati multis annis poſt reformationem ſubiacuiſſe, cui ſubiacuit eccleſia *Anglicana;* hoc eſt, eam in multis regni *Galliarum* partibus non potuiſſe cœtibus ſuis aptos & idoneos inuenire concionatores, qui ſermones de ſuo penu in vſum popu-

populi componerent; ſed talibus deficientibus coactam eſſe mandare, vt homiliæ CALVINI in librum *Iobi* publice prælegerentur. Et BEZA hoc maximo cum fructu illis in locis, quibus quotidiani paſtores deeſſent, factitatum eſſe adfirmat. [*k*]

LVDOVICVS CAPPELLVS hanc materiam dedita opera conſiderauit ſententiamque ſuam verbis declarauit ſequentibus: *Poſtillæ & homiliæ aliæque eiuſmodi ſacrarum concionum certæ & præſcriptis verbis conceptæ formulæ, quantum fieri poteſt, ab eccleſiæ vſu arceri debent, non quod ſit earum vſus prorſus & ſimpliciter illicitus penituſque probibitus, ſed quod paſtoribus ſit puluinar ignauiæ & ſocordiæ & fomes ignorantiæ. Quia tamen vbique, ruri maxime & in pagis atque villis, in tanta eccleſiarum ruſticanarum frequentia & multitudine, non facile baberi poſſunt tot paſtores docti, eruditi & idonei, qui ipſi per ſe conciones ad populi ædificationem perpetuo nouas pro re nata & diuerſis occaſionibus cudere & condere poſſint, ſatius eſt multo, vel poſtillas dominicales, vel integras etiam homilias, publica eccleſiæ auctoritate a viris piis & doctis confectas, populo ab iis legi & recitari, quam nihil omnino dici.* Ad confirmandam hanc ſuam opinionem & ſententiam auctoritatem & morem eccleſiæ *Anglicanæ* adducit, atque ita pergit: *Id factum etiam eſt olim in Anglia, quum reformatio illic eſt primum introducta; vna enim cum liturgiæ formula confectum eſt homiliarum craſſum volumen, quæ ſingulis dominicis & diebus feſtis populo prælegebantur ab illis paſtoribus, qui de ſuo proprias habere non poterant. Idem dicunt olim a Carolo Magno in Gallia procuratum eſſe, cuius iuſſu Alcuinus eius præceptor fertur homilias conſcripſiſſe, quæ toto anno ſecundum ordinem feſtorum & dominicarum populo prælegebantur. Quis vero neſcit, toto pene Oriente, meridie & Septentrione, extra Europam in Aſia & Africa nullos pene eſſe hodie inter chriſtianos paſtores idoneos, qui ſacras conciones ad populum de ſuo penu habere poſſint? Annon ſatius eſt, illic alienas, quam nullas omnino habere?* Hactenus CAPPELLVS. [*l*]

(*k*) Bez. præfat. in Caluin. homil. in Iobum.
(*l*) Capp. diſſert. de liturgiæ formulis conceptis, part. III. n. IX. X. inter theſes Salmur. p. 658. 659.

VIDEMVS, rationem eccleſiæ *Gallicæ* & *Anglicæ* fuiſſe eamdem. Non optio ſed neceſſitas fuit, quæ vtramque adegit ad ineundas optimas, quas poterant, vias. Tantum etiam abeſt, vt ſcriptores *Gallicani* ad damnandam hoc nomine eccleſiam *Anglicanam* BAXTERO ſe adiungant, vt auctoritate eccleſiæ noſtratis vtantur ad vindicandum eccleſiæ ſuæ morem, homilias populo prælegi iubentis illis in locis, vbi paſtores ad habendos ſermones, a ſe ipſis conſcriptos, non ſatis apti & idonei ſunt. Alibi [*m*] oſtendi, eccleſias *Belgicas* idem feciſſe, ſiquidem HENRICI BVLLINGERI decades loco ſermonum ab initiis reformationis legi iuſſerunt.

AVDIAMVS iam BAXTERI argumenta contra eccleſiæ noſtræ canonem & conſideremus, quo redeant. I. *Homines*, inquit, *efficiuntur miniſtri Chriſti & ſimul probibentur id facere, ad quod ordinantur.* Num vero aliqui ordinantur ad habendos ſermones de ſuo compoſitos, ſiue ad eos componendos apti fuerint, ſiue non? Suppoſito, ordinationem eſſe votum, ſiue dedicationem ſui ad ſacrum illud officium, quemadmodum ipſe & nos dicimus: An officium omne conſiſtit in habendis ſermonibus, ab ipſo miniſtro confectis? Quid tum ſtatuendum erit de omnibus eccleſiis *Orientis*, *Meridiei* & *Septentrionis*, in *Aſia* & *Africa*, vbi CAPPELLO commemorante miniſtri haud idonei ſunt, qui ſacras conciones ad populum de ſuo penu habeant, ſed homilias alienas legunt? Num iſti miniſtri diſſoluti voti rei ſunt? An nulla ſacri officii adminiſtratio inter illos? An omnes iſtæ eccleſiæ *Gallicæ* & *Belgicæ* ſine ſacro officio concionandi fuerunt, quæ nullos ſermones habuerunt præter homilias CALVINI & decades BVLLINGERI ipſis prælegi ſolitas? Cur hoc non fuerit prædicare verbum Dei populo, ſi hi ſermones legantur ex libro quodam typis excuſo, æque ac ſi primum a BVLLINGERO vel CALVINO pronuntientur, dummodo id fiat a publico miniſtro, ad diuinum miniſterium obeundum debitis ritibus conſtituto? Contraria notio, quam tuetur BAXTERVS, tam abſurda eſt in ſe & tam contumelioſa in dimidium pene orbem chriſtianum, (eccleſias, de quibus BAXTERVS alias honorifice lo-

(*m*) Lib. II. cap. XI.

quitur

quitur ad easque ſæpe prouocat) vt in gratiam illorum cœtuum huic argumento parcere potuiſſet, etiamſi nullam eccleſiæ *Anglicanæ* habuiſſet rationem.

2. AIT, *Hic canon reos nos facit diſſoluti voti noſtri, quando eccleſia ad faciendum illud nos adduxit, & proditarum humanarum animarum, dum omittimus officium, ad quod religioſe nos obſtrinximus.* Optime hæc intelligentur, ſi promiſſum miniſtri in ordinatione ſua conſiderauerimus, quod eſt pactum & votum, de quo tam multa loquitur BAXTERVS. Si enim nihil in promiſſo, quod in ordinatione facimus, ineſt, niſi quod cum hoc canone conſiſtere poteſt, et cum praxi reliquarum eccleſiarum omnium congruit, totum argumentum eius concidit.

IAM vero pactum, quod fit in ordinatione, mea quidem ſententia idem eſt, quod in aliis fit eccleſiis. In noſtra formula ſic habet. " *Quæſt.* Statuiſtine, populum curæ tuæ commiſſum " ex ſcripturis inſtruere? *Reſp.* Sic, ſtatui per Dei gratiam. " *Quæſt.* Viſne omnem ſemper diligentiam adhibere, vt ſic tradas doctrinam & ſic miniſtres ſacramenta & diſciplinam CHRISTI, vti Dominus mandauit, cetera; vt doceas populum fidei & curæ tuæ commiſſum cum omni diligentia, vt eamdem cuſtodiant & obſeruent? *Reſp.* Volo, adiuuante Domino. *Quæſt.* " Viſne eſſe paratus, cum omni fidelitate & diligentia, ad repudiandas & expellendas omnes erroneas & peregrinas doctrinas, verbo diuino contrarias, et ad adhibendas publicas & priuatas admonitiones, tam in ægrotos, quam in vniuerſam plebem curæ tuæ commiſſam, prout neceſſitas requiſierit & tulerit occaſio? *Reſp.* Volo, adiuuante Domino ".

BAXTERVS inurbane & pene inhumane commouetur animo ad hæc, *Nonne eſt perfidia*, inquiens, *homines ad hæc vota omnia allicere, deinde autem illis non permittere, vt concionentur aut vllam doctrinam exponant*, cetera? *Nonne hoc ad ſacrilegam religionis prohibitionem accedit prope?* Non reponam maledicto maledictum, ſed paucas quaſdam quæſtiones æquiores magisque appoſitas inſtituam. 1. Num hoc votum quempiam obligat ad prædicandum euangelium vna eademque ratione? 2. Num legere ſcripturas & homilias non eſt prædicare verbum Dei populo? An, ſi quis, qui plus præſtare nequit, hoc fideli-

ter & ſtudioſe faciat, non ſoluit votum, in ordinatione nuncupatum, quam poteſt optime? Si quis dixerit, Nequaquam; is reſpondeat oportet pro conſuetudine eccleſiæ *Gallicanæ*. 3. Nonne omnes paſtores, non obſtante voto ordinationis, certis regulis legumque eccleſiaſticarum & diſciplinæ limitibus, quod ad particulare functionis ipſorum exercitium, circumſcribuntur? Perſuaſum habeo, eos in eccleſia *Gallica* circumſcribi. Nam capite vltimo probaui, miniſtros illic præciſa forma & methodo concionandi adſtrictos eſſe, quam transgredi eis non liceat ſub pœna ſuſpenſionis, depoſitionis & excommunicationis. Tenere ſe debent eccleſiis ſuis parochialibus, nec huc & illuc vagari ac concionari, vbicumque ipſis libeat. *Miniſtri ne vagentur*, inquit diſciplina, *per eccleſias nec libertatem habeant propria auctoritate ſe ingerendi, vbi eis placuerit.* [n] Quod ſi fecerint, depoſitioni ſe reddunt obnoxios. Iam autem hoc puto dici poſſe, homines certis regulis & præceptionibus in habendis ſermonibus adſtringere, quas niſi obſeruent, concionari eis prorſus non licet, non obſtante pacto & voto, quod fecerint in ordinatione. 4. Quæro, Annon omnes concionatores ad cuiusvis eccleſiæ regulas & ordines ſe conformare oportet, quibus ſubſcripſerunt, & quos in concionibus, precibus, adminiſtratione ſacramentorum ſe obſeruare velle promiſerunt? 5. Si ſeſe non conformant, annon propterea legitime ab officii adminiſtratione ſuſpendi aut prorſus excludi poſſunt, æque ac ſi doctrinam hæreticam proponerent? 6. Annon, ſi per legitimam auctoritatem ſilentium eis impoſitum, aut officium abrogatum eſt propter iſtam regularum repudiationem, ſeſe ſubmittere & a concionando deſiſtere debent (vſque dum ab eadem auctoritate nouam licentiam adipiſcantur) non obſtante voto, quod in ordinatione fecerunt? Si quis ad has quæſtiones vniuerſas reſponderit negando, quemadmodum BAXTERVS vi principiorum ſuorum facere cogitur, & exiſtimauerit, neceſſitatem ſibi imponi prædicandi euangelium, nulla regularum & ordinum eccleſiæ, qui ipſum vllo modo ab iſto negotio prohibere velint, habita ratione: eum cupio reſpondere & cauſſam dicere pro diſciplina & praxi eccleſiæ *Gallicæ*,

(n) Diſcipl. eccl. Gall. cap. I. art. XXIV.

quæ

quæ omnes miniſtros ſuos obligat ad ſubſcribendum regulæ, quam de concionibus, precibus, ſacramentorum adminiſtratione & reliquis diſciplinæ partibus omnibus dedit; et ſi hiſce regulis non agant conuenienter, a functionibus ſacris eos ſuſpendit ipſoque munere exuit: ſi vero rebelles contra diſciplinam eius & concionati fuerint, ad ſilentium redacti, grauiſſimæ excommunicationis cenſuræ obnoxios reddit, quemadmodum ſupra tam dilucide demonſtraui, vt contradictioni locus nullus ſuperſit.

CONSECTARIVM eorum omnium eſt hoc: Aut hominibus certi fines & termini, ratione officii concionandi, conſtitui poſſunt, non obſtante voto in ordinatione facto; aut eccleſia *Gallica* grauiter peccat, dum miniſtros ſuos tot limitibus circumſcribit, ratione exercitii donorum & talentorum ſuorum, poſtquam eos ordinauit. Vt phraſi vtamur *Baxteriana*, perfide homines ad vota concionandi adlicit, & hoc facto illis non permittit, vt concionentur. Quod ſi vero hic ſit iniuſtus eccleſiæ *Gallicæ* character, non minus iniuſta criminatio eſt, qua in eccleſiam *Anglicam* vtitur auctor noſter.

3. ID, quod tamquam nouum argumentum BAXTERVS offert, adhuc maior criminatio eſt, quando, *Prohibemur*, inquit, *ab eo faciendo, quod eſt cuiusuis chriſtiani laici, qui aptus eſt, officium; quaſi ipſam religionem & caritatem ſuppreſſam velint.* Miror, vbi fuerit BAXTERI caritas, quando hæc verba pronuntiauit. Quaſi ſit cuiusuis chriſtiani laici, componere ſermones eosque publice habere ad populum? Canon haud vllis inſtructionem prohibet priuatam, ſiue ſint concionatores licentia inſtructi, ſiue non ſint; ſed eos, qui ad ſermones de penu ſuo componendos non ſatis apti ſunt, tantum coërcet ad prædicandas ſcripturas & homilias, legitima auctoritate in populi inſtructionem editas. Idem vero neceſſitate flagitante fit in eccleſia *Gallicana*.

4. QVID autem hoc ſibi vult, quod ſacerdos prohibetur populum docere in eccleſia? Si per docere intelligit prædicare ſcripturas, vel homilias aut alias publicas formas ab eccleſia compoſitas, falſum eſt, quod vllus ſacerdos prohibeatur populum docere in eccleſia. Si vero exiſtimat, non poſſe populum doceri, niſi ſermones recitentur, quos miniſter ipſe per ſe cuderit & condiderit; iam probaui, id eſſe abſurdum & ſenſui eccleſiæ *Gallica-*

Digitized by Google

næ contrarium, quæ vrgente neceſſitate eiuſmodi ſacerdotibus tantum homilias legere permittit, neque tamen illis ſe putat interdicere, ne populum doceant.

5. *ENIM VERO ſi lectio ſcripturarum & homiliarum homines idoneos reddit ad ſacerdotium, poteſt omnino quiſpiam eſſe ſacerdos, qui nihilo plus cognitionis habet, quam homo infidelis & atheus; et ſi legendi ſcientia quempiam ad beneficium eccleſiaſticum aptum reddit, multi non ſtudebunt fieri doctiores & plebs eos adeo ex iſta ſcientiola æſtimabit.* Fac, rem ita ſe habere, annon æque in *Gallia* ita ſe habebit atque in *Anglia*? Ignorare BAXTERVS non potuit, regulas noſtras eiuſmodi homines non admittere, ſi manifeſti athei ſint vel infideles. Quod ſi tales ſint ſecreto, plus ſcientiæ habuerint, quam requiritur, vt ſacerdotes efficiantur; quin immo fieri poteſt, vt ordinentur ſacerdotes, neque tamen vlla eccleſia rem norit, aut ei mederi poſſit. *Iuliani* & *Iudæ* fortaſſis in quauis communione eccleſiaſtica ſunt, non obſtante, quæcumque ad præueniendum hoc malum adhibetur, cura. At enim vero ſi legendi ſcientia quempiam aptum reddit ad beneficium eccleſiaſticum, multi non ſtudebunt fieri doctiores, & plebs adeo eos ex iſta ſcientiola æſtimabit. Quid hoc ad rem? Eccleſia noſtra nunquam admittit meros lectores, niſi vrgente quadam neceſſitate, vti omnes eccleſiæ facere coguntur, vbi meliores habere non poſſunt. Non eſt hæc, Deo ſit laus, in præſenti eccleſiæ noſtræ conditio, neque proinde tantum ab otioſo quodam & indocto clerico periculum eſt. Quum enim eccleſia ſufficienti idoneorum concionatorum numero inſtructa ſit, hominibus aut elaborandum eſt, vt maiorem quam legendi ſcientiam acquirant, aut verendum, vt beneficia eccleſiaſtica conſequantur. Atque ita BAXTERO metus hinc exſpectandi contemtus clericorum ademtus eſt.

6. VERVM ſupereſt adhuc grauiſſima obiectio, propter quam reliquæ omnes factæ ſunt. *Hic canon*, inquit, *facit, vt miniſterium ex arbitrio & voluntate pendeat epiſcopi. Ille nos muneri atque officio præeſſe iubet, quod quum fecit, ab eo nos probibet. Quemadmodum multi ab illo prohibentur per nouum actum vniformitatis, quibus licentia concionandi negatur ſine noua profeſſione,* cetera. *Et olim excellentes viri, quibus dignus non erat mundus,* *Guili-*

Guilielmus Ameſius, *Rudolphus Bainus*, *Henricus Parkerus*, *Arthurus Hilderſhamus*, *Ioannes Dodus*, ceteri, *a concionando prohibiti ſunt.*

SVMMA huius incuſationis eo tantum redit, Quod epiſcopi ſint homines arbitrarii, quia agunt ſecundum legem & canonem. Ego putabam, poteſtatem arbitrariam ſignificare rem prorſus aliam, nec fieri poſſe, vt homines ſint arbitrarii, quoad ſecundum regulas agere debent, quemadmodum certus ſum epiſcopos noſtros debere, quum licentiam concionandi & eiuſmodi res alias largiuntur. Si homines idonei ſunt per legem, vt licentiam obtineant, epiſcopus illis eam denegare non poteſt; ſin autem non ſunt idonei, non eſt epiſcopi arbitrium & voluntas, ſed lex, quæ illam eis denegat. Atque hæc eſt Nonconformiſtarum conditio, Non eſt epiſcopi voluntas, ſed lex, quæ illis denegat licentiam. Eadem quoque lex in *Gallia* illis licentiam denegat; quemadmodum ex cauſſa *Morelli* & *Ioannis Welchii* atque ex iis, quæ capite antecedente aliisque huius libri locis [*o*] diſſeruimus, apparet. Vt adeo, ſi qui fuerint vel excellentiſſimi viri aliis reſpectibus, ſi ad leges & diſciplinam eccleſiæ *Gallicæ* ſe conformare recuſauerint, colloquia & ſynodi tantum poteſtatis arbitrariæ (ſi rem ſic vocare nobis neceſſe eſt) habeant denegandi eis licentiam aut impoſito ſilentio eripiendi, aut officio eos mouendi, quantum vllus epiſcopus in *Anglia* habet. Neque vero miniſtri in *Gallia* hanc poteſtatem crediderunt eſſe illicitam, aut ſibi licere contra illam agere. Quin etiam hoc addam, oportet, hoſce excellentes viros, de quibus loquitur BAXTERVS, in eadem fuiſſe opinione. Præditi erant hac excellenti animi indole, (quam rem, etſi mentionem illius faciendam haud duxit auctor, in laudem eorum heic commemoro) vt, quum ob nonconformitatem ſuam ſilentium illis impoſitum eſſet, non exiſtimarent, ſe pacto & voto ordinationis obſtringi ad inſtituendos conuentus ſeparatos, aut ad concionandum contra eccleſiæ regulas ſuorumque antiſtitum voluntatem. Tres ex quinque iſtis, quorum meminit BAXTERVS, hanc opinionem habuiſſe, certo ſcio. PARKERVS contra ſeparatio-

(*o*) Vid. lib. I. cap. V. & lib. IV. c. III.

nem

nem ſcripſit, inter alia his verbis de illa vſus: *Vtinam, o vtinam, nata numquam fuiſſet?* [p]

Hildershamo, *Eliſabetha*, *Iacobo I.* & *Carolo I.* regnantibus, quater impoſitum fuit ſilentium, neque tamen ex impreſſis eius prælectionibus in pſalmum quinquageſimum primum apparet, eum vmquam in iſtis interuallis ſibi arrogaſſe concionandi libertatem. [q]

Dodvs concionari recuſauit, ob negatam ſubſcriptionem anno tertio regni *Iacobi* concionandi licentia priuatus. Quid? quod certo cuidam miniſtro, qui illum argumento *Baxteriano*, a voto ordinationis petito, vrgebat, *Eſſe eum miniſtrum non hominis ſed Ieſu Chriſti*, reſpondit, *eſſe ſe vtique miniſtrum Ieſu Chriſti, ſed per hominem non a Chriſto, vti ſoli apoſtoli fuerint; adeoque ſi per leges hominum prohibeatur concionari, ſe debere obedire.* Neque vmquam concionatus eſt, donec *Knightlius* patronus ipſius a *Georgio Abboto*, archiepiſcopo *Cantuarienſi*, licentiam ei procuraſſet. [r]

Factvm hoc non eſt, ſecundum principia baxteri, qui officium concionandi ſine licentia tam neceſſarium propter votum ordinationis eſſe putat, vt ſi is, cui auctoritate antiſtitis ſilentium impoſitum eſt, non concionetur, non minus peccatum committat, quam ſi pactum infirmet & votum a ſe nuncupatum diſſoluat. Veteres iſti Nonconformiſtæ aliam fouerunt opinionem; et ſi principia & praxis hodiernorum Nonconformiſtarum magis congruunt cum notione baxteri, conſiderabunt, ea tantum differre ab horum excellentium virorum principiis, quantum a regulis eccleſiæ *Gallicæ* pariter & eccleſiæ *Anglicæ* differunt.

Confido, me omnibus baxteri obiectionibus contra hunc canonem feciſſe ſatis, qui miniſtros ordinatos a concionando ſine licentia certis in caſibus, vbi lex id poſtulat, reſtringit; dum planum feci, nihil ſingulare eſſe in eccleſiæ noſtræ praxi, nec dari vllam obiectionem contra illam, quæ non pariter contra regulas & diſciplinam eccleſiæ reformatæ *Gallicæ* offerri poſſit.

(p) Parker. de politia eccleſ. lib. I. cap. XIV. n. I.

(q) Vid. G. G's *Hiſtory of the Church of* Great Britain p. 302. & Hildersham's *Lectures on* 51 Pſalm.

(r) Vid. Henr. Yeluertoni præfat. ad libr. Io. Martoni *of Epiſcopacy* p. 47.

LIBRI

LIBRI QVARTI
CAPVT VNDECIMVM.

De canone quinquageſimo quinto, qui de precibus ante ſermonem loquitur; et de quinquageſimo ſeptimo, qui homines vetat ex ſuis ipſorum eccleſiis parochialibus concedere ad recipiendum baptiſmum & communionem, quia proprius eorum miniſter non ſit concionator.

CANONIS quinquageſimi quinti mentionem ideo tantum heic facio, vt communem morem miniſtrorum noſtrorum vindicem, qui formula precum vti ſolent ante concionem diuerſa ab illis, quæ in communi precum libro præſcriptæ reperiuntur. BAXTERVS omnes miniſtros rupti fœderis incuſat, " quia, quum " ſubſcriptione promiſerint, ſe in publicis precibus formulas, " in libro communium precum præſcriptas, nec vllas alias adhibere velle, tamen in pulpitis ante ſermones aliis formulis " vtantur." [s] Quaſi ſubſcriptio canonis triceſimi ſexti non poſſit ſenſu communi aliter intelligi, quam ita, vt quinquageſimo quinto contradicat & aduerſetur; quum tamen candido cuique & ingenuo lectori ſatis manifeſtum ſit, eos de rebus diuerſis loqui, quæ vna poſſint bene conſiſtere. Triceſimus ſextus canon de illis officiis loquitur, pro quibus formulæ præſcriptæ habentur in libro precum communium, et ſenſus ſubſcriptionis eſt, Quod pro illis officiis, quæ liber communium precum enarrat, et pro quibus formulæ præſcriptæ ſunt, miniſter illis formulis, nec aliis vti velit: Non autem hoc vult illa ſubſcriptio (vti quidem BAXTERVS hunc ſenſum ei minus ingenue adfingit) quod in aliis officiis, pro quibus nulla forma ibi exſtat, miniſter nulla prorſus formula vti debeat, quantumuis alias permiſſa vel iniuncta, vti hoc officium precandi ante ſermonem per canonem quinquageſimum quintum permittitur. Canones intelligendi ſunt pro ſubſtrata materia, de qua agunt, ad eamque reſtringendi,

(s) Baxt. *Engl. Nonconf.* cap. VIII. p. 43.

atque ita nulla inter eos pugna eſt. Alioquin eccleſia *Gallica* & reliquæ eccleſiæ omnes, quæ liturgias præfinitas habent, reæ forent rupti fœderis non minus quam eccleſia *Anglicana*. Verum hac de re dixi, quantum ſatis eſt, antea. [*t*]

Hoc loco tantum adhuc obſeruo, canonem quinquageſimum quintum miniſtros non præciſe adſtringere ad certam formulam, ſed liberum eis relinquere, vtrum illa formula aut alia quadam in eumdem finem vti velint. Quare, ſi qua eſt differentia in praxi miniſtrorum, dum alii his ipſis verbis, in canone conſignatis, vtuntur, alii autem ab illis paullum variant; nec illi nec iſti in modeſto iſtius libertatis, quam canon illis concedit, vſu reprehendendi ſunt. Quod eo dico, ne illi iſtos tamquam Formaliſtas nec iſti illos tamquam Nonconformiſtas damnent.

Proximus canon, cui contradicit baxterus, eſt quinquageſimus ſeptimus, qui ſacramenta ex manibus miniſtrorum, qui non ſint concionatores, repudiari vetat. At vero ratio condendi huius canonis eum ſatis ſuperque vindicat ab omnibus illius exceptionibus, quæ tantum quarumdam rerum, ad quas capite antecedente iam reſponſum eſt, repetitio ſunt. Ratio canonis in canone ipſo redditur: *Quum nonnulli a falſis doctoribus decepti liberos ſuos miniſtro, qui non eſt concionator, baptizandos offerre recuſent, nec communionem de manibus eius recipere eodem reſpectu velint, quaſi horum ſacramentorum virtus ex facultate pendeat concionandi: quandoquidem doctrina de baptiſmo & cœna dominica, in libro communium precum, in adminiſtratione memoratorum ſacramentorum adhibendo, tam ſufficienter perſcripta ſit, vt nihil, quod alicuius momenti vel neceſſarium ſit, addi poſſit: Mandamus & præcipimus ſingulis eiuſmodi deceptis, vt iſtam animi peruicaciam emendent, et eccleſiæ ordini hanc in rem præſcripto ſeſe ſubmittant; quum vtrumque ſacramentum vim & efficaciam ſuam habeat, ſiue a miniſtro exhibeatur, qui eſt concionator, ſiue ab alio quodam, qui non eſt concionator.* Ex hoc fundamento canon eos, qui hac in re obſtinate repugnant, cauſſam dicere, ſuſpendi & excommunicari iubet, ſi emendare ſeſe nolint; et miniſtris interdicit, ne quem eorum ad communionem admittant,

(*t*) Lib. IV. cap. V.

Digitized by Google

tant, qui non ſit de ſua ipſorum parochia, nec liberos eorum baptizent, in antememoratis erroribus ſuis eos confirmando, ſub pœna ſuſpenſionis.

Hoc plane oſtendit, hunc canonem tantummodo factum eſſe ad præueniendum, qui tunc inualeſcere cœpit, errorem, quem errorem inficiari ipſe BAXTERVS non poteſt. Putant tamen, „ nihilo ſecius omnibus hominibus libertatem relinquen-„ dam eſſe eligendi meliores paſtores præ indoctis lectoribus, „ prout res ipſorum & lex Dei ab ipſis requirat; tum vero eſſe „ officium eorum cum illo communicare, quem ſibi adoptarint „ paſtorem." [u]

EXPLOREMVS, an hoc diſciplinæ *Gallorum* conueniat; eumque in finem doctrinam & opiniones eorum de his tribus capitibus paullum diſcutiamus. 1. An populo, miniſtris ſuis, quos antiſtites eorum illis præpoſuerunt, deſertis alios ſibi paſtores adoptare liceat, quos ad maiorem ſui ædificationem eligendos ſibi ducant? 2. An is, qui ſacramenta de manibus miniſtri, qui non eſt concionator, ideo quod talis non eſt, recipere non vult, cenſuræ merito obnoxius ſit? 3. An miniſter, qui hominibus in alterutra praxi animum addit, non ſit dignus ſuſpenſione?

QVOD ad primam quæſtionem attinet, ea per diſciplinam *Gallicanam* plane determinatur, quæ, vt populum non ſinit habere partem in eligendis paſtoribus, vti euidenter oſtendi ſupra; [w] ita illis non permittit, vt eccleſiam ſuam parochialem & miniſtrum deſerant, ſeque ad aliam conſtanter adiungant. *Fideles*, (inquit diſciplina,) *quorum mos eſt in eccleſia alia verbum Dei audire, in alia autem recipere ſacramenta, redarguantur & a colloquio vel ſynodo prouinciali iubeantur ad eam eccleſiam ſeſe adiungere, quæ illis proxima eſt & conuenientiſſima.* [x] Per hanc eccleſiam intelligi puto eorum eccleſiam parochialem.

ALIVS canon ſtatuit: *Miniſtri admonentor, vt ne quem de aliis eccleſiis ad ſacram cœnam admittant, qui non ſatis idoneum te-*

(u) Baxt. *Engliſh Nonconform.* cap. XXXII.

(w) Lib. IV. cap. V.

(x) Diſcipl. eccl. Gall. cap. XII. art. XIII.

ſtimonium, a paſtore ſuo vel ſenioribus exhibeat, dummodo haberi poteſt. [y]

Tertivs quidam canon ait: *Synodi & colloquia deliberabunt, quouſque patere debeant limites eccleſiæ, in qua miniſter miniſterium ſuum exercere poſſit.* [z]

Apparet hinc, fuiſſe illis limites ſuos parochiales, cuiusmodi nos habemus: Fuiſſe etiam colloquiorum ac ſynodorum officium, eos conſtituere illisque præficere miniſtros; habuiſſe item illos poteſtatem coërcendi tam miniſtros quam populum ad eccleſias ſuas parochiales, nec permittere voluiſſe, vt quis paſtore ſuo derelicto meliorem ſibi eligeret & cum illo paſtore conſtanter communicaret in fraudem paſtoris iſtius, quem præfecerint. Hæc omnia tam clara ſunt in hoc canone, quam ſol eſt in meridie.

2. Hinc etiam ſequitur, vt vbicunque miniſtri legentes admiſſi fuerint, hominibus non licuerit eos deſerere & ad recipiendum baptiſmum vel cœnam dominicam ad alias parochias concedere, hoc quidem obtentu, quod eiuſmodi miniſtri ad adminiſtranda ſacramenta non ſint idonei; quia loco concionum a ſe ipſis compoſitarum homilias CALVINI legant. Canones enim nullas addunt exceptiones earum eccleſiarum, quæ tantum eiusmodi lectores habeant, et conſequenter populum ſacramenta ab illis æque ac ab aliis volunt recipere.

Accedit, quod ſcriptores huius eccleſiæ narrant, neceſſe non eſſe concionem, ab ipſo miniſtro compoſitam, in adminiſtratione ſacramentorum haberi. Satis erat, homiliam vel ſermonem legi de baptiſmo vel de cœna dominica, in liturgia ipſorum certa verborum formula, qua miniſtrum vti oportebat, præſcriptum, & continentem naturæ vtriuſque ſacramenti ac verborum inſtitutionis explicationem, cetera; quem ſermonem ideo *verbum concionatorium & prædicatum* vocabant, eumque ſtatuebant eſſentialem eſſe ſacramento, et neceſſariam conſecrationis eorum partem. Nam preces vna cum hac verborum inſtitutionis, naturam & vſum ſacramentorum declarantium, recitatione

(y) Synod. Pariſ. II. cap. XI. art. XXVI. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 69. n. III.)

(z) Syn. Rupell. II. cap. III. art. XXXVIII. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 152. n. XXXVII.)

for-

Digitized by Google

formam conſecrationis apud illos conſtituunt, ſicut noſtræ apud nos. Sermo autem miniſtri ante ſacramenta fieri poteſt vel omitti, ſine vllo ipſorum ſacramentorum detrimento, vel rei cuiusdam arduæ atque ad eorum adminiſtrationem neceſſariæ neglectu: Quemadmodum DANIEL CHAMIERVS *Bellarmino* reſpondebat, qui dixerat, proteſtantes facere concionem miniſtri neceſſariam ad ſacramentorum adminiſtrationem. Falſum hoc eſſe aiebat, eos enim diſtinguere concionem miniſtri a verbo concionatorio & conſecratorio, hoc eſt, a formula conſecrationis in liturgiis. Illam præire ſolere vtrique ſacramento, non propter eſſentiam ſacramenti, ſed propter ordinem eccleſiæ, hoc autem proprie pertinere ad ſacramenta, illisque tam eſſentiale eſſe, vt ſine eo nulla omnino ſint aut eſſe poſſint ſacramenta. [a]

Hoc doctrinæ canonis noſtri conſentaneum eſt, quod res omnes, quæ magni alicuius momenti & ſacramentis neceſſariæ atque eſſentiales ſunt, contineantur in noſtris formis adminiſtrationis, et quod adeo ſacramenta recte ac rite per has formas adminiſtrari poſſint a miniſtro, qui non ſermonem a ſe compoſitum habet, ſed eum tantum, quem hæ formæ continent, populo adſtante & audiente clare & reuerenter legit. Hoc eſt, quod *Galli* vocant *verbum ſacramentale prædicatum*, in oppoſitione ad morem demurmurandi verba conſecrationis papiſticum.

SED vero BAXTERVS regerit, *Si mera legendi ſcientia paſtorem efficit, quidquid eius eſt, fieri etiam poterit a femina vel*

(a) Chamier. panſtrat. tom. IV. de ſacram. lib. I. cap. XV. n. XI. Quid igitur illi veniebat in mentem, quum quæreret, vtrum concio ſit eſſentialis, an non? Aut concionem potius quid appellat? Cur mutat verbum concionatorium in concionem? Nam nos quidem ſolemus concionem appellare, paſtoris orationem, explicantis applicantiſque locum aliquem ex ſcripturis. Hanc cur ſuſpicaretur eſſentialem dici ſacramentis, nihil eſt prorſus cauſſæ. Nam ea eſt eiuſmodi plerumque, vt de baptiſmo peculiariter nihil agat; de cœna etiam duntaxat nihil, niſi ſeriam adhortationem ad eius vſum legitimum. Fateor præire concionem vtrique ſacramento: ſed id nos ſcimus fieri non propter eſſentiam ſacramenti, ſed propter ordinem eccleſiæ: - - Mitte ergo concionem, a qua prorſus diſtinctæ ſunt liturgiæ, in quibus vere continetur verbum illud conſecretorium ſimul & concionatorium, proprie pertinens ad ſacramenta, quod nos quidem tam eſſentiale ſtatuimus, vt ſine eo nulla omnino eſſe, aut eſſe poſſe ſacramenta certiſſimi ſimus.

Digitized by Google

puero duodecenni, qui æque ac paſtor poſſunt legere. Hoc conſentaneum fuerit principiis BAXTERI, qui alio loco ſacramenta valida ſtatuit, licet ab eiuſmodi puero, qualis fuit *Athanaſius*, adminiſtrata; non eſt autem principiis conſentaneum eccleſiæ vel *Gallicæ* vel *Anglicæ*, quæ non tantum legendi ſcientiam requirunt, ſed ſollemnem etiam ordinationem, ſeu vocationem & miſſionem miniſtrorum ad impertiendam illis auctoritatem adminiſtrandi ſacramenta; neque vllis vnquam feminis vel pueris duodecennibus hanc poteſtatem concedunt. Quare facta a BAXTERO comparatio locum non habet.

PARVM intelligentiæ æque ac modeſtiæ in altera, quam inſtituit, comparatione ineſt. *Turca*, inquit, *qui euangelio non credit, illud legerit: Columnæ etiam id inſcripſeritis, et illa homines docuerit, neque tamen columnæ & libri paſtores erunt.* Anne hæc ſunt valde modeſta verba de miniſtris legentibus, facere eos Turcos, columnas & poſtes, poſtquam eccleſia, ſumma neceſſitate ſic flagitante, eos lectores fecit, vbi alios habere nón potuit? Fortaſſis iudicauit auctor noſter, eſſe ea tam benigna nomina, quam illi mereantur. Dicit enim, "Eos deſtitui eſſen-" "tiali quadam parte habilitatis, ad faciendos veros CHRISTI" "miniſtros requiſitæ: quia eſſentialis habilitas non minus ad do-" "cendi quam ſacramenta adminiſtrandi negotium extendatur." Fac, habilitatem docendi eſſe miniſterio eſſentialem; ratio tamen docendi ſiue per conciones, ab ipſo miniſtro compoſitas, ſiue per ſermones, auctoritate eccleſiæ publicatos, relinqui poteſt libera. Manifeſtum etiam eſt, eccleſiam *Gallicam* per negotium docendi non intelligere id, quod intelligit BAXTERVS, hoc eſt, recitationem ſermonis, ab ipſo miniſtro compoſiti, ſed ſollemnem recitationem iſtarum formularum eccleſiæ, quæ vniuerſam doctrinam de ſacramentis et de iis omnibus continent, quæ his in rebus cum ad recte peragenda hæc ſacra myſteria, tum ad populum in eorum cognitione inſtituendum dici aut fieri oportet. Vocant id docere euangelium, tametſi BAXTERO libet dicere, nihilo eſſe plus, quam quod feminæ & pueri duodecennes peragere, immo quod *Turci*, columnæ & libri docere mortales poſſint. Quaſi columnæ & libri linguis humanis loqui, aut *Turci* vel feminæ vel pueri, etſi loqui & legere calleant, facere id

poſſint

Digitized by Google

poſſint cum auctoritate in publicis officiis, ſine diuino mandato & eccleſiaſtica ordinatione. Diſciplinam eccleſiæ *Gallicæ* non ita remiſſam fuiſſe credo, vt tam iniuſtas contumelias vel in minimum quemdam de clericis legentibus inultas dimiſſura fuiſſet. Certus autem ſum, hoc populo non fuiſſe incitamento ad contemnenda officia, ab iſta eccleſia pro baptiſmo & cœna dominica præſcripta, ideo quod ſine ſermone adminiſtrarentur. Nam ſecundum doctrinam illius officia ipſa ſunt ſermo ad inſtruendum faciens; et qui contraria ductus opinione, eccleſia ſua parochiali relicta, ad aliam concedit, is agit contra regulam diſciplinæ & incurrit eccleſiæ animaduerſionem.

3. Poenae autem multo magis obnoxii erant miniſtri, ſi vel vlli eiuſmodi notioni fauerent, vel communicantes ex aliis parochiis contra communes regulas & diſciplinam admitterent. Omnes enim miniſtri vi ſubſcriptionis & iuriſiurandi obſeruare debebant diſciplinam ſuam & cenſuræ colloquiorum ac ſynodorum obnoxii erant, ſi eam negligerent. Admoneri, ab officio ſuſpendi, ad ſilentium redigi & munere ipſo exturbari poterant, eam ſolam ob cauſſam, quod communicantes ex aliis parochiis in legum & diſciplinæ contemtum reciperent. Quod ſi crimen non fuit, in miniſtros ita animaduertere in *Gallia*, eccleſiæ *Anglicanæ* id vitio dari iure non poteſt. Maxime, ſi conſideremus, idoneam huius canonis rationem ſuppetere. Nam in caſibus neceſſitatis, vbi eccleſia ſingulis parœciis miniſtros concionatores præficere non poteſt, expedit omnino earum curam alia, qua poteſt, optima ratione habere, minoris habilitatis miniſtros illis præponendo, qui diuina officia ex præſcripto obeant: et ſi hoc fecerint, æquum & iuſtum eſt, illos miniſtros eorumque miniſterium aduerſus contemtum defendi, populumque ab eiuſmodi erroneis opinionibus auocari, quod ſacramentorum virtus ex miniſtri habilitate concionandi pendeat. Ad quæ mala auertenda hic canon potiſſimum factus eſt. Quum autem ratio canonis hodie magna ex parte, quod Dei eſt beneficium, ceſſet, admodum rara aut nulla occaſio exiſtit dandi hunc canonem in effectum; et conſequenter æque exigua cauſſa ſuppetit, ſi homines, quod ratio præſcribit & poſtulat, agere vellent, in illum declamitandi. Accedit, quod hic canon, ſi ab hoc vno negotio ſacramentorum (quorum debitæ admini-

Digitized by Google

miniſtrationi per publicas formas noſtras tam bene prouiſum eſt) diſceſſum fuerit, populum non vetet ad alios miniſtros, occaſione ſic ferente, adire. Adhortatio, quæ euchariſtiæ celebrationi præmitti ſolet, hanc libertatem adflictis mentibus diſerte concedit, *Si quis ſit inter vos, qui hac ratione conſcientiam ſuam tranquillare non poſſit, ſed plus ſolatii vel conſilii requirat, ad me, vel alium quemdam prudentem & doctum verbi diuini miniſtrum accedat, & ſcrupulos ſuos aperiat.* cetera. Canon etiam viceſimus octauus eos ſolum notat, qui ſæpe & communiter ex aliis parochiis ad audiendas conciones veniant; quo in caſu miniſter obſervare eos debet, non autem occaſione quauis, niſi ad participandam ſacram cœnam ipſi ſe offerant; quo facto illos ad eccleſias ſuas parochiales remittere iubetur. Atque in hoc toto negotio eccleſia *Anglicana* non agit ex vllis aliis principiis aut regulis, quam quas regulis & diſciplinæ eccleſiarum *Gallicarum* conſentaneas eſſe demonſtraui.

LIBRI QVARTI
CAPVT DVODECIMVM.

De canone quinquageſimo octauo, qui de epomide & ſuperpelliceo agit: Sexageſimo quinto, qui miniſtros iubet nomina hominum ritus eccleſiæ refugientium & excommunicatorum exactis ſingulis ſex menſibus denuntiare. Et de ſexageſimo octauo, qui miniſtris iniungit, vt baptizent & ſepeliant ſine dilatione.

DVOS ex hiſce canonibus iam in antegreſſis huius diſſertationis partibus conſiderauimus. De quinquageſimo octavo loquuti ſumus libri tertii capite ſeptimo, quod agit de ornamentis eccleſiæ, anno ſecundo regni *Eduardi* ſexti vſitatis. Sexageſimum octauum vna cum obiectionibus, a BAXTERO contra illum oblatis, ſpectauimus eiusdem libri capite vndeuiceſimo & viceſimo ſecundo, vbi de formulis baptiſmi & ſepulturæ egimus. Supereſt igitur hoc capite, vt de canone ſexageſimo quinto diſſeramus.

Digitized by Google

ramus. Verba canonis ſic habent: *Omnes ordinarii in ſua quisque iurisdictione id diligenter curabunt & mandabunt, vt tum illi, qui ex animi obſtinatione diuinum cultum frequentare recuſant - - tum iſti, maxime melioris ſortis ac conditionis, qui ob manifeſtam contumaciam aut alia inſignia crimina, legitimæ excommunicationi ſubiacent - - exactis ſingulis ſex menſibus tam in eccleſia parochiali quam in eccleſia cathedrali diœceſis, in qua remanent, a miniſtro, tempore diuini cultus die quodam dominico, publice denuntientur & declarentur excommunicati, vt alii hac re admoneantur, & conſuetudinem ac familiaritatem cum illis fugiant & excitentur potius ad procurandum ſcriptum de excommunicato capiendo*, cetera.

Scopvs huius canonis manifeſto non eſt alius, niſi vt obſtinate delinquentes eccleſiæ noteſcant, vbi ſemel legitime ſunt excommunicati, vt omnes eorum ſocietatem euitent, ſicut mandato apoſtolico facere iubentur. Erat hæc vetus regula eccleſiæ priſcæ catholicæ, & adhuc fixa regula diſciplinæ *Gallicæ* eſt, vti apparet 1. ex formula excommunicationis his verbis concepta. *In nomine & ex auctoritate IESV Domini noſtri, ex conſilio & auctoritate paſtorum & ſeniorum in colloquio congregatorum & conſiſtorii huius eccleſiæ abſcidimus & abſcindimus N. N. a communione eccleſiæ Dei. Excommunicamus & excludimus eum ſocietate ſanctorum, vt inter vos ſit tanquam paganus & publicanus, & vt ſit inter vere fideles anathema & exſecratio. Habeatur conſuetudo illius contagioſa & exemplum eius mentes veſtras horrore impleat*, cetera. Concluſio eſt: *Si quis non amat Dominum IESVM CHRISTVM, eſto anathema, maran-atha Amen!* [b]

2. Deinde notam faciunt excommunicationem illius omnibus reliquis eccleſiis, vt, qui in vna eccleſia eſſet excommunicatus, in reliquis omnibus excluderetur & euitaretur. Synod. *Lugdun.* an. MDLXIII *De errabundis*, inquit, *hæreticis & ſchiſmaticis admoneantur omnes eccleſiæ, vt ſibi ab illis caueant.* [c]

(b) Vid. hæc formula in libro diſcipl. cap. V. artic. XVII. & in ſynod. Aleſ. MDCXX. cap. X. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 182.)

(c) Synod. Lugdun. cap. IX. art. XXV. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 35. num. II.)

Iam ſi excommunicatio ſit initio legitima & publicari ſemel poteſt in congregatione & ſignificari reliquis eccleſiis omnibus, non video, quid detrimenti habeat iſtorum excommunicatorum hominum repetita, elapſis ſingulis ſex menſibus, denuntiatio, ſi nulla interceſſit emendatio & abſolutio. Neque BAXTERVS quiddam habet, quod contra hanc rem dicat. Exceptiones autem illius ſunt. 1. *Quod miniſtros actores & adminiſtros excommunicationis laicæ*, et 2. *inſtrumenta excommunicationis & exitii piorum hominum faciat.* [*d*]

Ad priorem exceptionem reſpondi, quantum ſatis eſt, capite huius libri primo, quod de obedientia canonica agit. Et ad poſteriorem melius reſpondere poſſem, ſi declaraſſet auctor noſter, quosnam per pios homines intelligat, quos miniſtri per hunc canonem excommunicare & ad exitium perducere neceſſe habeant. Vt autem aliquam coniecturam faciam de mente eius, ſuppono, 1. eum per pios homines non intelligere papiſtas, ſacra noſtra refugientes; nec 2. eos, qui ob manifeſta crimina excommunicationi legitime ſubiacent: adeoque ipſum oportere intelligere 3. illos, qui propter apertam contumaciam adverſus ordines & diſciplinam eccleſiæ ſunt excommunicati. Nam præter hæc tria genera hominum nulli in canone memorantur. Ita vero quæſtio eſt, An hi homines legitime poſſint excommunicari. Et ſi hoc per regulas diſciplinæ *Gallicæ* determinari poteſt, res iam confecta & deciſa eſt. *Galli* enim omnes excommunicant, quotquot vel conſiſtorii admonitiones ſpernunt, vel contra diſciplinam rebellant eccleſiæ; qua de re documenta quædam attuli antea [*e*] ex ſynodo *Aleſienſi* cap. X. art. XXII & libro diſciplinæ cap. I. art. XLVII. Addo heic duos canones ſynodi primæ *Pariſienſis*, an. MDLIX (in qua prima forma diſciplinæ eorum delineata fuit) vt hanc regulam immutabilem inter eos fuiſſe oſtendam. In iſta ſynodo homines excommunicandi & abſcindendi, non ſolum a ſacramento ſed ab omni etiam totius eccleſiæ communione, recenſentur & nominantur *hæretici*, *contentioſi*, *contemtores Dei*, *rebelles contra conſiſtorium*, *proditores eccleſiæ*, ceteri. [*f*]

(*d*) Baxter. *Engl. Nonconform.* cap. XXII.
(*e*) Lib. IV. cap. IX.
(*f*) Synod. Pariſ. I. cap. II. art. XXIX. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 6. n. XXX.)

Et

Digitized by Google

Et canon proximus ait: *Illi, qui excommunicati fuerint propter hæreſin, ſchiſma, proditionem & rebellionem contra eccleſiam, declarabuntur excommunicati coram populo vna cum cauſſis excommunicationis eorum.* [g]

Non dicam, an hæc agendi ratio fuerit piorum hominum excommunicatio nec ne? Certus tamen ſum, hominibus contumacibus illic tam dura nomina dari tamque ſeuere eos tractari, quam quidem in eccleſia fit *Anglicana.* Et licet heic ſcriptum nullum habeatur de *excommunicato capiendo*, ſynodis *Gallicis* memoratum; in ſtatutis tamen ciuitatis *Geneuenſis* habetur, vbi magiſtratus eccleſiam ſuſtentat eiusque vindicat auctoritatem, homines contumaces carcere, exilio & nonnumquam ipſa morte plectendo. Quod vt probemus, haud longius quam ex epiſtolis Calvini teſtimonia arceſſere neceſſe habemus, quarum vna ſumma quædam diſciplinæ eccleſiaſticæ *Geneuenſis* capita tradit, vbi articulus primus habet in hæc verba: *Si quis dogmata ſpargat receptæ in eccleſia doctrinæ contraria, amice & fraterne moneatur: ſi acquieſcat, remittatur ſine vlla infamiæ nota; ſi peruicax fuerit vel pertinacius addictus ſit errori ſuo, ſerio moneatur, donec iudicet conſiſtorium, maiori ſeueritate opus eſſe; ac tunc quidem interdicatur illi vſus cœnæ & deferatur ad ſenatum.* Proximus articulus eiuſdem argumenti eſt: *Si qui ſacros conuentus negligant, vt palam appareat, id contemtu fieri - - ſi qui obſtinate in deterius pergant, poſtquam ter fuerint moniti, probibeantur ab vſu cœnæ, idque magiſtratui indicetur.* [h]

Ratio vero deferendi eiuſmodi ſontium hominum cauſſam ad ſenatum erat, vti aliquanto poſt Calvinus his verbis narrat, *vt duros & indomitos homines coërceatis, quibus contemtui eſt ſpiritualis correctio. - - Poſtquam conſiſtorium ſuis partibus fuerit functum, iubetur ad vos magiſtratus deferre, ne contemtores impune aduerſus eccleſiam laſciuiant. Atque ita diſtincta eſt ratio, vt penes conſiſtorium ius excommunicandi maneat, vos autem imperio coërceatis rebelles, vbi ita viſum fuerit.* [i] Vid. etiam epi-

(g) Ibid. artic. XXX. (Ap. *Aymon.* art. XXXI.)

(h) Caluin. epiſt. ad magiſtr. Geneu. p. 76.

(i) Caluin. ibid. p. 77.

ſtola eius ad *Menſonem Poppium*, vbi loquens de iis, qui cenſuras eccleſiæ contemnunt, *Nihil*, inquit, *ſenioribus reſtare video, niſi vt magiſtratum exſtimulent ad eos durius coërcendos.* [*k*]

Hoc idem valere puto atque ſcriptum de *excommunicato capiendo*, et diſciplinam *Geneuenſem* non minus obnoxiam facere exceptioni BAXTERI, quouis reſpectu, quam præſentem canonem eccleſiæ *Anglicanæ*.

LIBRI QVARTI
CAPVT DECIMVM TERTIVM.

De canone ſeptuageſimo ſecundo, qui miniſtris interdicit, ne vel publica vel priuata ieiunia celebrent, aut dæmones exorciſent, ſpecialem ab epiſcopo licentiam haud nacti. Quod eadem regula ipſo effectu obſervetur in eccleſia *Gallica*.

INTER alia, contra quæ excipiunt Nonconformiſtæ, præſcriptio eſt canonis ſeptuageſimi ſecundi. Iſte canon ſic decernit: *Nulli miniſtri ſine licentia & mandato epiſcopi diæceſis prius obtento, manuque eius & ſigillo ſignato, inſtituant & celebrent vlla ſollemnia ieiunia vel publice vel in ædibus priuatis, præter ea, quæ lege iniuncta ſunt aut publica auctoritate iniungentur; neque ſcientes vllis eorum interſint ſub pœna ſuſpenſionis ob primam culpam, excommunicationis ob ſecundam, excluſionis autem a miniſterio ob tertiam. Neque vllus miniſter (licentiam haud nactus, vti ſupra diximus) audeat inſtituere aut celebrare conuentus ad ſermones habendos, nec conetur ieiunando & precando vllum dæmonem expellere.*

BAXTERVS pro more ſuo ſcurrili hoc cum interdictione chriſtianiſmi vel lectionis ſcripturæ in lingua cognita, cum interdictione legis & vſus rationis comparat, et interrogat: *Nonne hi homines plus quam ſubiecti ſunt auctoritati epiſcopali, qui obedientiam hac in re iurant, magis quam contra prædicationem euangelii?* [*l*]

(*k*) Caluin. ep. ad Menſon. Poppium p. 205.
(*l*) Baxt. *Engl. Nonconf.* cap. XXXV.

VERVM

Digitized by Google

VERVMENIMVERO vtcunque canon ille hos homines auctoritati epiſcopali ſubiectos facit, miniſtri *Gallici* non minus ſubiecti ſunt iuſſis presbyterii, eisque eamdem obedientiam canonicam iureiurando pollicentur. Nam per canonem quemdam diſciplinæ eccleſiaſticæ omnia ieiunia celebranda ſunt tantum ex præſcripto & arbitrio eccleſiæ, *tempore diræ perſecutionis vel belli, peſtis, famis aut alius cuiusdam magnæ adflictionis. Item quando miniſtri euangelii ordinandi ſunt, aut vbi quæſtio mouetur de conuocanda ſynodo nationali, vnus vel plures dies publicis & extraordinariis precibus & ieiuniis conſtitui poterunt; ſine vllo tamen ſcrupulo vllaue ſuperſtitione. Atque hæc omnia fiant, cauſſis & rationibus huius inſtituti ſtudioſe diligenterque conſideratis. Eccleſiæ etiam admoneantur, vt quantum locorum & temporis ratio permittat, ſimul ieiunium celebrent.* [m]

ANNON hoc innuit, ſolorum gubernatorum eccleſiæ, non ſingularis cuiuſque miniſtri eſſe, ſollemnium ieiuniorum tempora conſtituere? Cur alioquin eccleſias particulares tum cauſſis tum temporibus ieiunandi adſtringerent, vti in hoc canone fieri planum eſt?

ALIVS autem canon factus eſt in ſynodo *Rupellana* an. MDCVII. qui adhuc clarius hanc in rem loquitur, *Permittitur,* inquit, *eccleſiis particularibus, vt ieiunium celebrent, eccleſiis vicinis prius conſultis, magnisque & grauibus cauſſis vrgentibus, de quibus rationem colloquiis & ſynodis prouincialibus reddere debunt.* [n] Ex quibus liquet, non arbitratu ſuo hoc facere eis permiſſum fuiſſe, ſed ex conſilio cuiusdam colloquii. Nonne autem rationi tam conſentaneum eſt, ad epiſcopum refugere in eccleſia epiſcopali, quam ad colloquium in eccleſia presbyteriana? Mutentur modo pauca vocabula, & BAXTERI quæſtiones eccleſiam *Gallicam* æque ferient atque eccleſiam *Anglicanam*. *Anne putas*, inquit, *eos facere plane indignos homines miniſtros, aut mutare ac mutilare officium paſtorale, quandoquidem nullus miniſter, ne ſapientiſſimus quidem, auctoritatem aut poteſtatem habet ieiunandi aut ſupplicandi cum vicinis ſuis? Quænam inter eius-*

(m) Diſcipl. eccl. Gall. c. X. art. III.

(n) Synod. Rupell. III; cap. III. artic. XXI. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 306.)

Digitized by Google

modi clericos eſt æmulatio concionandi, ieiunandi & precandi? Quid, ſi vicini quidam grauibus quibuſdam tentationibus, graui quodam reatu, graui quodam periculo confliĉtentur ex quadam plaga, aut graui aliqua adfliĉtione, dum vel amici quidam morti propinqui ſunt, aut ipſis quoddam maximi momenti negotium eſt, exempli gratia, matrimonium, iter, nauigatio, cetera. *An epiſcopum ſcire oportet,* (an colloquium, aut vicinas eccleſias ſcire oportet) *omnia arcana eorum, quæ paſtorem domi ſcire oportet? An non hi indigni miniſtri ſunt, quibus non expedit dari auĉtoritatem ieiunandi & ſupplicandi cum populo ſuo, quum lex ſit publica, punire omnes abuſus illius rei?* (quum colloquiis & ſynodis prouincialibus de abuſibus illius rei rationem reddere debent?) *Anne hi plus quam ſubieĉti ſunt epiſcopali auĉtoritati* (plusquam ſubieĉti presbyterio) *qui obedientiam hac in re iurant magis, quam contra prædicationem euangelii?*

Qvis eſt, qui non videt, in eccleſia *Gallica* non minus quam in eccleſia *Anglica* hanc culpam eſſe, quod indignos homines miniſterio præficiat, quibus non poſſit dari auĉtoritas ieiunandi & ſupplicandi cum populo ſuo, niſi colloquio quodam ſiue vicinis eccleſiis prius conſultis?

Habeo autem adhuc, quod de hoc capite obſeruem, nempe canones *Gallicos* miniſtris ſuis interdicere, ne quid ſine venia in multis aliis negotiis æque grauibus, atque ſunt ſollemnia ieiunia, faciant. Generalis quædam regula in libro diſciplinæ habetur. *Nulla eccleſia negotium aliquod magni momenti ſuſcipere poteſt, in quo emolumentum vel damnum aliarum eccleſiarum verſetur, inſciente & inconſulta ſynodo prouinciali, ſi quidem fieri poteſt, vt conueniat. Et ſi res vel maxime vrgeat, ſaltem cum aliis iſtius prouinciæ eccleſiis eam communicet earumque petat & recipiat conſilium.* [o]

Haec generalis regula ad ſpeciale quoddam exemplum ibi applicatur de ſuſcipiendis diſputationibus cum pontificiis de religione, quando ſic ſtatuunt: *Miniſtri ne ingrediuntor in diſputationem publicam niſi ex conſiſtorii ſui conſilio, et cum quibusdam paſtoribus, hunc in finem a colloquio aut ſynodo prouinciali ſeleĉtis*

(o) Diſciplin. eccleſ. Gall. cap. VI. art. II.

Neque

Neque ſuſcipiunto conſultationem quamdam generalem, niſi de omnium eccleſiarum, in nationali quadam ſynodo congregatarum, conſilio; qui ſecus fecerint, apoſtatæ & vnionis eccleſiaſticæ deſertores declarabuntur. [*p*]

IAM VERO quæritur, Annon æque expediat, epiſcopum prius conſuli, quam quis ſollemne ieiunium indicat, aut ad expellendum dæmonem eat, atque id facere debet ante, quam ſollemnem diſputationem ingrediatur? Atqui vero videmus, eccleſiam *Gallicam* hoc noluiſſe priuato cuidam miniſtro permittere, colloquio vel ſynodo inconſulta, ne qua incommoda hinc orirentur, quæ exiſtimationi vniuerſæ eccleſiæ fraudi forent. Et hanc quoque puto veram rationem eſſe canonis ſeptuageſimi ſecundi eccleſiæ noſtræ; et quæcunque contra eum a BAXTERO aliiſque obiiciuntur, is nihil eſt niſi iuſta & commoda cautio. Satius enim eſt, doctiſſimos quoſque miniſtros certis cancellis circumſcribere, quam eccleſiæ exiſtimationem ſtultitia & imprudentia offendi quorumdam, quibus facultas non eſt iudicandi, quid in iſtis extraordinariis caſibus, cuiuſmodi eſt ſollemnium ieiuniorum indictio & dæmonum expulſio, fieri expediat.

LIBRI QVARTI
CAPVT DECIMVM QVARTVM.

De reuerentia aduerſus ſynodos nationales adhibita in eccleſia *Gallica*, & quod maior ſit, quam quæ per canonem centeſimum triceſimum nonum eccleſiæ *Anglicanæ* requiritur. Item de duobus vltimis canonibus & de contumelia, qua *Baxterus* eccleſiam adficit propter numerum canonum, quod ſint CXXXXI.

PROXIMVS canon, quem BAXTERVS aliique impugnant, eſt centeſimus triceſimus nonus, his verbis conſtructus: *Quiſquis poſthac adfirmauerit, ſanctam huius nationis ſynodum, in nomine CHRISTI & ex auctoritate regia congregatam, non eſſe veram eccleſiam Angliæ per repræſentationem, excommunicetur,*

tur, nec reſtituatur, vſque dum reſipiſcat & hunc ſuum prauum errorem publice reuocet.

DVAS res contra iſtum canonem excipiunt. 1. Nationalem ſynodum non eſſe veram eccleſiam *Angliæ* per repræſentationem; et 2. Si vel maxime eſſet, ſe tamen non poſſe iureiurando conſentire ad publicandam excommunicationem contra quempiam, qui id neget, vti quidem hic canon exigat.

VERVM ENIM VERO ſi iſti homines eccleſiæ *Gallicæ* eſſent miniſtri, ad vtrumque conſentire deberent. Illi enim ſubſcribere & iuſiurandum confeſſioni fidei, tanquam confeſſioni eccleſiæ *Gallicæ;* diſciplinæ, tamquam diſciplinæ eccleſiæ; canonibus ſynodorum, tanquam, ſynodorum eccleſiæ canonibus dare debent. Iam vero, vnde eſt, quod iſta confeſſio ſit confeſſio, quod illa diſciplina ſit diſciplina, quod iſti canones ſint canones eccleſiæ *Gallicæ*, niſi inde, quod ſynodi, in quibus hæc omnia facta ſunt, fuerunt eccleſia *Gallica* per repræſentationem? Num inde eſt, quod poſtea recepta & confirmata ſunt in eccleſiis particularibus? Neutiquam; ſed inde, quod paſtores eorum in ſynodis prouincialibus quosdam delegerunt, ſuoque nomine & cum mandatis ſuis miſerunt, vt eccleſias ſuas omnes repræſentarent. Hinc eſt, quod ſynodus quædam nationalis facta eſt eccleſia eorum repræſentatiua. Neque vllum diſcrimen inter ſynodos *Gallorum* & noſtras hoc reſpectu video, niſi quod illi in anteceſſum iurant, ſe omnia decreta, quæ in ſynodo, ad quam eos mittunt, facta fuerint, obſeruare & exſequi velle, quod nos non facimus. Nam in *Anglia* non habemus eiuſmodi iuſiurandum anticipatum, in *Gallia* autem habent, a ſynodo *Vitriacenſi* an. MDCXVII præſcriptum in hanc ſententiam: *Promittimus in conſpectu DEI, nos illis omnibus, quæ in ſancto veſtro conſeſſu concludentur & determinabuntur, nosmet eſſe ſubmiſſuros, & omnibus viribus elaboraturos, vt ea faciamus & exſequamur: quandoquidem futurum plane confidimus, vt DEVS vobis præſideat & per SPIRITVM ſuum SANCTVM ad verbi ſui normam vos ducat in omnem veritatem & æquitatem in eccleſiæ ſuæ ſalutem & ædificationem,* cetera. [q] Hoc iuſiurandum in litteris, quas delegatis ex prouinciis paſtores dant, ſyno-

(p) Diſcipl. eccl. Gall. cap. VI. artic. IV.

(q) Synod. Vitriac. II, cap. II. art. I. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 81. n. XX.)

do na-

do nationali exhibendas, ſemper interponitur, quo ipſo ſynodum non ſolum eccleſiam repræſentatiuam, ſed etiam fere infallibilem agnoſcunt.

Porro, num cogitare poſſumus, *Gallos* quempiam paſſuros fuiſſe nationalis cuiuſdam ſynodi auctoritatem aperte vocare in dubium & diſceptare, vtrum eſſet eccleſia repræſentatiua annon? Et quum excomunicationem in multis particularibus caſibus contra eos decernant, qui quoſdam ſingulares canones transgreſſi fuerint, ſituros fuiſſe, eos impune abire, qui fundamenta auctoritatis eorum conuellerent, ipſamque conſtitutionis eccleſiaſticæ eſſentiam negarent? Si omnes paſtores ad obſeruandam hanc diſciplinam iureiurando ſe obſtringunt, annon etiam iureiurando tenentur eos excommunicare, qui ei ſe ſubmittere recuſant? Et multo magis illos, qui de ſynodis, quæ illam diſciplinam condunt, contemtim loquuntur? Et ſi hæc conditio omnium miniſtrorum in eccleſia *Gallica* eſt, numquam exiſtimare potuerunt (quidquid exiſtiment a noſtra eccleſia in *Anglia* diſſentientes) obedientiæ, canoni centeſimo triceſimo nono præſtandæ, requiſitionem iuſtam cauſſam eſſe ſeparationis. Nam ſæpius ac iterum declararunt, nationalium ſynodorum contemtum crimen eſſe maxime pernicioſum nullaque ratione tolerandum. Liber eorum, qui diſciplina inſcribitur, iubet *omnes eccleſias inſtitui ac doceri, conuentus eccleſiaſticos colloquiorum & ſynodorum, tam prouincialium quam nationalium, vincula ac fulcra eſſe concordiæ & vnionis contra ſchiſmata, hæreſes & reliqua incommoda omnia: vt ita officio ſuo in ineunda ratione continuandi & ſuſtinendi hoſce conuentus eccleſiaſticos ſatisfaciant.* [r]

Et ſynodus *Montalbaneuſis* hunc præterea canonem addit: *Si quæ eccleſiæ pecuniam ſoluere recuſant, quam ad ſumtus conferre debent, qui in itinera & comitatum in ſynodalibus aliisque conuentibus, communi omnium eccleſiarum bono habitis, ineuitabiliter facti ſunt, miniſterio euangelii priuabuntur, & ſanctam vnitatem, quam inter nos conſeruari oportet, deſeruiſſe exiſtimabuntur. Et omnibus miniſtris interdicitur, ne in illis eccleſiis miniſterium ſuum exerceant, niſi ſchiſmatici declarari velint.* [s]

(r) Diſcipl. eccleſ. Gallic. cap. VI. artic. V.
(s) Synod. Montalb. cap. III. artic. X. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 177.)

Qvid vero hoc eſt niſi ſeueriſſima excommunicatio, eccleſias interdicto ſubmittere illiſque denegare miniſterium euangelii? Miniſtri tamen hoc canone & iuramento obedientiæ, quod iurarunt, tenentur integras eccleſias ſic tractare propter contemtum ſynodorum, niſi ipſi velint ſchiſmatici declarari.

Dantvr multa alia decreta eiuſdem generis in ſynodis ipſorum nationalibus. Vnum dumtaxat addam ex ſynodo *Rupellana* an. MDCVII, vbi etiam ſynodus quædam prouincialis acriter reprehenditur, quod decretum aliquod ſynodi nationalis *Vapincenſis* neglexerit; et res peſſimi exempli & plena periculi dicitur, ſi ſynodi prouinciales auctoritatem nationalium vilipendere audeant, vtpote quæ ianuam innumeris malis & incommodis apertura ſit. [*t*]

Si ne ſynodis quidem prouincialibus ſynodos nationales licet contemnere, multo minus hominibus priuatis licebit de illis contemtim vel contumelioſe loqui: Quod autem ſi fecerint, crimen fuerit dignum excommunicatione: atque hoc omne eſt, quidquid canon centeſimus triceſimus nonus adſerit.

Qvae iam diximus, ea etiam loco reſponſionis eſſe poſſunt ad illas exceptiones baxteri, quas contra duos canones poſtremos obtulit. Eorum prior eſt canon centeſimus quadrageſimus: *Quisquis adfirmauerit, nullos vel clericorum vel laicorum, qui non fuerint in dicta ſancta ſynodo particulariter congregati, decretis illius in cauſſis eccleſiaſticis, per ſupremam regiæ maieſtatis auctoritatem factis & confirmatis, ſubiectos eſſe, vtpote quibus non ſint ſuffragati: excommunicetur.*

Exceptio illius eſt: "Iniuſtum ſibi videri, vllum eiuſmo-
" di hominem excommunicare, quia ipſis conciliis generalibus
" abſentes non obſtringantur ante, quam ea receperint; *Gallos*
" longo tempore non recepiſſe concilium *Tridentinum*, multas-
" que eccleſias non admiſiſſe concilia alia". [*u*]

Vervm ego iam oſtendi, *Gallos* reformatos aliam opinionem de ſynodis ſuis nationalibus habuiſſe (quamcumque de concilio *Tridentino* habuerint pontificii) & exiſtimaſſe, ſe oportere illis ſeſe ſubmittere earumque obtemperare decretis, licet non niſi

(*t*) Synod. Rupell. III. cap. IX. art. I. (Ap. *Aymon.* tom. I. p. 317.)
(*u*) Baxt. *Engliſh Nonconform.* c. XXXVI.

per

Digitized by Google

per vicarios præſentes adfuerint, quum conderentur. Non exſpectabant in ſynodis conſcripti patres, vt ſcirent, an eccleſiæ decreta ſua recepturæ eſſent, ſed ab omnibus & ſingulis præciſe exigebant, vt illis obedirent. Cuius rei vnum tantum exemplum dabo ex ſynodo *Iuliodunenſi*, ad an. MDCLIX, in qua hæc leguntur: *Omnibus noſtris ſynodis prouincialibus præcipimus, faciant canones de hac materia* (curatiore diei dominicæ obſeruatione), *quos maxime neceſſarios & conuenientes iudicabunt & ſingulis noſtrarum eccleſiarum membris mandamus, vt eos ſancte & religioſe obſeruent.* [w]

Non ſperem, fore quempiam, qui ſingula eccleſiæ membra in ſynodis coram adfuiſſe exiſtimet, religione tamen ad obediendum decretis illarum obſtricti erant. Si vero religione ad obediendum illis obſtricti fuerunt, credo, eos non dubitaſſe, quin illi excommunicatione digni eſſent, qui poteſtatem faciendi ea pro nihilo ducere atque deridere ſibi religioni non ducerent.

Postremvs canon ſic habet: *Quisquis adfirmauerit, ſanctam congregatam ſynodum, de qua ante diximus, eſſe ſocietatem hominum, qui contra pios & religioſos euangelii profeſſores conſpirauerint, adeoque tum illos ipſos, tum agendi rationem, quam in canonibus & conſtitutionibus, ex auctoritate regia in cauſſis eccleſiaſticis faciendis, ineant, deſpiciendos & contemnendos eſſe; etiamſi a dicta regia poteſtate rati habiti, confirmati & iniuncti fuerint: excommunicetur*, cetera. Baxtervs nec huic canoni conſentire poteſt.

Leges & gubernatores eccleſiaſtici videntur negligi, contemni, ſugillari & derideri poſſe, vt libet, & deriſores tamen pro melioribus chriſtianis haberi debere, quam vt excommunicationem hanc ob rem commereantur. Cur alioquin quiſpiam recuſet eiuſmodi homines excommunicare, ſi a legitimo antiſtite id facere iubeatur? Hac de re dubitatur in *Anglia*, in eccleſia autem *Gallicana* nunquam dubitatum fuit. Clerici illius non recuſauerint vniuerſum corpus diſciplinæ ſuæ obſeruare, nec dubitauerint iureiurando promittere, ſe id facturos, tametſi illic canones reperiantur, qui homines excommunicari iubent ob minora crimina, quam ſunt alta dominatus deſpectio & inſectatio dignitatum.

(w) Synod. Iuliodun. cap. X. art. IV. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 774.)

Digitized by Google

Anteqvam hoc caput finiam, non poſſum, quin mentionem faciam iniuſtæ cauillationis baxteri de numero etiam canonum, quod ſint CXLI. *Pro tot præceptis eccleſiæ, quæ habemus*, inquit, *decem præcepta Dei non niſi exigua religionis noſtræ portio ſunt.* [*x*]

Nihil tam vulgare eſt, quin, ſi argumentum ex eo cudi poſſit, in contumelioſam animaduerſionem conuertatur. Innuere hoc ipſo vult baxtervs, quaſi omnes canones eccleſiaſtici ſint res, verbo Dei & decem præceptis additæ. Quidquid autem eius fuerit, eccleſia *Gallica* rationi de multiplicatis canonibus reddendæ multo magis obnoxia eſt, quam noſtra. Nam numerus canonum illius fere altero tanto maior eſt in libro diſciplinæ, qui ducentos quinquaginta quatuor canones continet, præter canones vndetriginta ſynodorum nationalium, qui corpus legis canonicæ efficiunt & regulæ ſunt, ad quas illic gubernantur eccleſiæ. Dicere quoque heic poteram, formam politiæ eccleſiaſticæ knoxi [*y*] pluribus conſiſtere canonibus, ſed dedita opera me adſtringo ad eccleſias *Gallicas*, quarum canones, vti me oſtendiſſe credo, vſitatum in eccleſia *Anglicana* morem promittendi iureiurando obedientiam canonicam ſenſu, quo accipi poteſt, ſtrictiſſimo, ſatis vindicant.

LIBRI QVARTI

CAPVT DECIMVM QVINTVM.

Eccleſiam *Gallicam* communionem permittere cum eccleſiis *Lutheranis* ex hoc quidem principio, Quod omnes defectus, qui non ſint noſtra vitia, potius tolerari, quam ſchiſma in vlla eccleſia conflari expediat.

PERCENSVI iam omnes conſtitutionis *Anglicanæ* partes, et oſtendi, res præcipuas, quas contra abalienati ab eccleſia noſtra *Angli* excipiant, ex principiis & praxi eccleſiæ *Gal-*

(*x*) Baxt. *Engl. Nonconf.* p. 125.
(*y*) Vid. hiſtor. Spotſwoodi lib. III.

licanæ

licanæ defendi poſſe & vindicari. Ex quibus omnibus concludere nobis licebit, ſeparationem ob eiuſmodi res aut illicitam eſſe in *Anglia*, aut licitam & neceſſariam eſſe in eccleſia *Gallica*, et eos, qui a noſtra communione ſe abſtinent, ab altera etiam ſe abſtinere oportere. Si enim ea, quæ diſſerui, recte ſe habent, regulæ *Gallicæ* & *Geneuenſes* certiſſime homines efficerent Nonconformiſtas, perinde ac leges *Anglicanæ*, ſi illic degerent & ex iiſdem principiis contra alterutram agerent conſtitutionem.

VNVM vero adhuc habeo, quod addam ante, quam finem huic diſſertationi imponam, nimirum, Quod, ſi admittamus, fieri nonnulla in eccleſia *Anglicana*, quæ vocari poſſent errores, incommoda, aut defectus conſtitutionis illius: non tamen cuiusvis generis errores & defectus hominibus faciendæ ſeparationis dent auctoritatem, ſi eccleſiæ *Gallicæ* iudicio hac in re ſtare voluerimus.

CALVINVS & BEZA ſæpius hunc locum communem vrgent, idque faciunt magno & ardenti ſtudio, quippe qui ſciebant, eſſe hoc ex optimis argumentis contra ſchiſma & ſingulare conſeruandæ pacis atque vnitatis in eccleſia remedium. CALVINVS *Defectus multos*, inquit, *tolerandos iudico, vbi emendari non poſſunt. Quare non cenſeo, vt quiſquam fratrum ea de cauſſa inſtet, vt ab eccleſia, cui addictus eſt, recedat, ſi maior pars gregis feratur in contrarium; quia in eiuſmodi caſibus ſatis eſſe mibi videtur, ſi quod rectum eſſe nouimus, a nobis procuratum ſit. Quamuis enim, quod obtruditur, & ſcandalum adferat & malam caudam trahat; quia tamen per ſe Dei verbo non repugnat, concedi poteſt: maxime vbi maior numerus peruincit, quando ei, qui membrum eſt tantum illius corporis, nulla ratio ſuppetit vlterius pergendi.* [z]

MVLTA in hac reſponſione notatu digna ſunt, in eaque diuerſa capita, inter nos controuerſa, dirimuntur. 1. Non cuiusvis generis defectus in quadam eccleſia dicendi ſunt directe repugnare verbo Dei. 2. Non debemus ab eccleſia, cuius membra ſumus, nos ſeparare ob eiuſmodi defectus tolerabiles, ad quos conformare nos poſſumus ſine peccato, etiamſi peccent,

(z) Caluin. reſp. ad duo certa capita inter epiſt. p. 218.

qui hanc nobis neceſſitatem imponunt. 3. Etiam illi defectus, qui ſcandalum adferunt aliaque incommoda, nobis licentiam non dant faciendi ſeceſſionem ab eccleſia, quod per ſe non ſunt ſimpliciter mala. 4. Si pacis cauſſa in eiuſmodi caſibus cedamus parti maiori, nullam nobis culpam contrahimus, nec participes nos reddimus peccatorum alienorum. Quæ omnia communi opinioni ſchiſmaticorum noſtrorum repugnant, et præcipua principia deſtruunt, quibus præſentem ſeparationem eunt ſtabilitum.

CALVINVS eadem pacifica ratione ad IOANNEM KNOXVM *Scotum* ſcripſit: *In cærimoniis*, inquit, *confido, tuum rigorem quamuis multis diſpliceat, moderatum tamen fore. Danda quidem opera eſt, vt eccleſia ſordibus omnibus purgetur, quæ ex errore & ſuperſtitione manarunt: Sedulo etiam eniti oportet, ne fœdentur DEI myſteria ludicris vel inſipidis mixturis. Hac exceptione poſita, quædam etſi minus probentur, toleranda eſſe non ignoras.* [a]

IN alia quadam epiſtola iterum agens de cærimoniis ſic ſcribit: *Illæ res eiuſmodi non ſunt, quarum occaſione ſponte nobis ipſis cœnam Domini interdicamus. - - Si non licet obtinere, quod cupimus, feramus illos defectus, non approbemus, modo ne ſubſit illic impietas aliudue Dei verbo repugnans. - - Vbi doctrina ipſa ſana atque pura eſt, ac cærimoniæ ad ciuilem quamdam honeſtatem vel decorum vſurpantur, ſilentio nobis prætereunda ſunt iſta magis, quam vt eorum occaſione ad diſceptationes & grauiores motus veniendum ſit.* [b]

MVLTVM facerent moderata CALVINI conſilia ad ſananda noſtra diſſidia, ſi omnes crederent, oportere ſe non ſolum hoc monitum in praxin deducere, ſed etiam, quidquid poſſent, pacis & vnitatis cauſſa cum ſilentio ferre, nec graues motus ea de re excitare.

MVLTA alia exempla eiuſmodi ſapientis conſilii ex CALVINI operibus, maxime ex epiſtolis eius [c], poſſem producere, ad-

(a) Caluin. ep. ad Ioan. Knox. p. 150.
(b) Caluin. ep. ad N. N. p. 147.
(c) Caluin. ep. ad Farell. p. 6. ad popul. Geneuenſ. p. 12. ad Farell. p. 17. ad eccleſ. Monsbelgard. p. 25.

dam

Digitized by Google

dam autem vnum duntaxat locum, quem puto hanc materiam diligentius pertractare quam quidquid hactenus attuli. In epiſtola quadam ad *Farellum*, quum *Geneua* expulſi eſſent, narrat, *Sonerium* quemdam a ſe quæſtionem diſcuti voluiſſe, an liceret ſibi ac ſimilibus cœnam dominicam cum ex eorum, qui in eiectorum miniſtrorum locum obtruſi eſſent, manibus accipere, tum etiam cum tanta hominum colluuie participare? Ad has quæſtiones, adhibito in conſilium CAPITONE, in hæc verba *Argentorato* reſpondit: *Mihi cum Capitone nihil fuit in hac re diſſenſionis. Summa hæc fuit: Tantum debere inter chriſtianos eſſe odium ſchiſmatis, vt ſemper, quoad liceat, refugiant. Tantam miniſterii ac ſacramentorum reuerentiam eſſe oportere, vt, vbicunque extare hæc cernunt, eccleſiam eſſe cenſeant. Quando igitur Domini permiſſu fit, vt per illos, qualeſcumque tandem ſint, eccleſia adminiſtretur; ſi eccleſiæ ſigna illic conſpiciunt, ſatius fore, ſi non ſe a communione alienent. Nec obeſt, quod impura quædam dogmata illic tradantur; reliquias enim ignorantiæ vix vlla eſt eccleſia, quæ prorſus nullas retineat. Nobis ſufficit, ſi doctrina, qua eccleſia CHRISTI fundatur, locum habeat atque obtineat. Nec illud nos moratur, quod legitimus haberi paſtor non debet, qui in locum veri miniſtri non tantum irrepſerit fraudulenter, ſed nefarie irruperit. Non enim eſt, cur ſe priuatorum vnusquiſque iſtis ſcrupulis implicet: Sacramenta cum eccleſia communicant; per eorum manus diſpenſari ſibi ſuſtinent: quos enim tenere locum intelligunt, iure an iniuria, quamquam ad ipſos pertinet, de eo tamen iudicium ſuſpendere vſque ad legitimam cognitionem poſſunt. Itaque ſi eorum miniſterio vtantur, non tamen periculum erit, ne aut cognoſcere, aut approbare, aut vllo pacto ratum habere videantur.* [*d*]

HAEC omnibus apparentibus difficultatibus & ſcrupulis reſpondent, quos nonnulli contra miniſtros & communionem eccleſiæ *Anglicanæ* habent. Fac enim, non ſolum quoſdam defectus, ſed quaſdam etiam corruptiones in hac & in iſtis ineſſe, tamen, quoad vera ſigna eccleſiæ illic conſpiciuntur, nec creditæ illæ corruptiones ſunt eiuſmodi, vt vel puram verbi diuini

(*d*) Caluin. ep. ad Farell. p. 5.

præ-

prædicationem, vel debitam ſacramentorum adminiſtrationem impediant; vel homines compellantur ad approbandos iſtos defectus: In eiuſmodi caſibus, CALVINVS putat, tantum debere eſſe odium ſchiſmatis, vt homines potius iſtos defectus in eccleſia ferre, quam communionem eius propterea deſerere oporteat. Siquidem vix vlla eccleſia ſit, quæ prorſus nullas ignorantiæ reliquias retineat.

BEZAE iudicium omnino idem fuit, quemadmodum ex reſponſione apparet, quam iis dedit, qui eaſdem quæſtiones eosdemque ſcrupulos ei propoſuerant. In epiſtola ſecunda ad *Thomam Tilium* dicit, eſſe nonnullos, qui magnopere offendantur iſtis eccleſiis, quæ, omiſſa cærimonia frangendi panis in euchariſtia, rationem ingerendi panem in ora, loco tradendi in manus communicantium, retineant, vti fiat apud pontificios, et qui ob hos defectus damnent illas eccleſias, tamquam in quibus cœna dominica profanetur; neque adeo communionem cum illis habendam iudicent. Hiſce igitur hoc reddit reſponſum: *Quidquid recte ſit, non eſt tamen ſimpliciter & abſolute neceſſarium. Ac proinde, qui iſtam manus ſumtionem ſic vrgent, vt cænam in iis eccleſiis profanari iudicent, vbi abſque ſuperſtitione ac multo magis abſque impietate, ſed vel ex paſtorum aut magiſtratus oſcitantia, aut quia periculoſa ſit repentina nouatio, adhuc oris ſumtio retinetur, vereor, vt ipſi potius vel non nulla rerum iſtarum ignorantia vel αὐθαδείᾳ peccent.* [e]

SI recte iudicat BEZA, retineri in quadam eccleſia poſſunt nonnullæ inconuenientes conſuetudines & cærimoniæ, idque ipſorum paſtorum & magiſtratuum culpa, et tantum tamen abeſt, vt eccleſia his rebus profanetur, vt illi, qui eam damnant ab eaque hanc ob cauſſam ſeceſſionem faciunt, rerum iſtarum ignari & αὐθάδεις iudicandi ſint.

MVLTO plura hac de materia loquitur in illa epiſtola, cuius concluſio habet in hanc ſententiam: *Sentio grauiſſime & in ſemetipſos & in fratres reliquos peccare, qui næuis iſtis, aut etiam, ſi mauis, corruptelis & ſuas & aliorum conſcientias non leuiter perturbant, perinde ac ſi de chriſtianiſmo ſemel ſublato ageretur. - -*

(e) Bez. ep. ad Tilium p. 26. (p. m. 195.)

Eſto

Eſto, vitioſe hoc vel illud a nonnullis fiat, aut prætermittatur, an propterea chriſtiani non ſunt nec pro fratribus habendi? Nam certe fratres non ducimus, quibuscum ſacram communionem habere nobis nefas eſſe ducimus. At enim, inquiunt, ſic videmur illorum peccatis communicare. Immo falſiſſima eſt hæc conſequutio. Nec enim, vt rite ad cœnam accedam, ſcrutandum eſt mihi, qua quiſque conſcientia ad eam mecum accedat, ſed de mea ipſius conſcientia mihi laborandum eſt. Itaque & cum adulteris & cum homicidis & cum ſceleratiſſimis quibusuis, modo nulla mea culpa tales ſint, ſi ad cœnam caſtus & ſceleris purus acceſſero, nihil illorum impuritas mihi nocuerit. Et quod de moribus dico, etiam de doctrina dico, quam interdum nec paſtores ſatis pure tradunt, nec auditores ſatis recte percipiunt. Dicam etiam amplius, ſi vel Turcam vel Iudæum paſtor quiſpiam ſiue prudenter ſiue imprudenter admitteret, tota illius facti culpa in illum recideret, nec ego propterea cunctanter ad menſam Domini acceſſero: quoniam alterius conſcientia impura, modo extra culpam ſim, meam, quæ pura eſt, non polluit, & ea ipſa cœna mihi pura eſt, quam impurus ille profanat. An igitur, obſecro, eius eccleſiæ corruptela polluimur, quæ vel ignorantia vel infirmitate peccet aliquatenus in cœnæ adminiſtrandæ ritu, ideoque tanto nos ipſos beneficio vltro priuabimus, et infirmorum conſcientias perturbabimus? Verum, inquient, vt non inquinemur eorum peccato, attamen fouere eorum errorem ſic videbimur: Immo ne hoc quidem ſatis recte dicitur. Quid enim magis abſurdum eſt, quam eum accuſare tanquam alieni vitii fautorem, qui vt fratrem lucretur, eius infirmitatem tolerat? Tibi non frangitur panis, ſed integer datur, tibi in os, non in manus, præbetur, nulla tamen vel ſuperſtitione vel impietate probabili, laudari ſane id non poteſt nec debet: at tu certe peccatum non committis, quod in te potius committitur. Condemna igitur apud te atque etiam, prout ſeſe occaſio offeret, reprehende id, quo in te delinquit infirmus frater, et commodam quærito ædificandi illius rationem. Interim ſedulo caue, ne quaſi de chriſtianiſmi ſum̃a agatur, offenſus reſilias & præpoſtera tua ſeueritate illum quidem perdas & deſtruas, te ipſum autem oblato illo beneficio priues. [*f*]

(*f*) Bez. ibid. p. 29. (p. m. 196.)

HAEC ſunt prudentiæ plena conſilia & ſalutaria monita, quibus CALVINVS & BEZA proteſtantium mentes moderari atque in officio retinere ſtuduerunt, quando vel minimi momenti propenſionem ad ſeparandum ſe ab eccleſia in illis animaduerterunt. Supra [g] oſtendi, BEZAM eccleſiæ *Anglicanæ* bona officia præſtitiſſe, dum ſimilia monita nonnullis anxie religioſis hominibus ſuggeſſit, qui ritibus ac cærimoniis tantopere offendebantur, vt propterea de deſerenda eccleſiæ communione cogitarent. BEZA autem rogatus ſententiam hac de re, hunc in modum eis reſpondit: *Poſſunt ac etiam debent multa tolerari, quæ tamen recte non præcipiuntur. Itaque primum reſpondemus, etſi iſta, noſtro quidem iudicio, non recte reuehuntur in eccleſiam, tamen quum non ſint ex earum rerum genere, quæ per ſe impiæ ſunt, non videri nobis illas tanti momenti, vt propterea vel paſtoribus deſerendum ſit potius miniſterium, quam vt veſtes illas adſumant, vel gregibus omittendum publicum pabulum potius, quam ita veſtitos paſtores audiant. Iſta, quæ mutare paſtores non poſſunt, ferant potius, quam eccleſias ob eam cauſſam deſerendo maioribus & periculoſioribus malis occaſionem Satanæ, nihil aliud quærenti, præbeant. Gregibus autem, integra manente doctrina, ſuademus, vt doctrinam ipſam nihilo minus attente audiant, ſacramentis religioſe vtantur,* cetera. [h]

IDEM monet de muſica eccleſiaſtica, crucis conſignatione, puerorum baptizandorum interrogatione, cruſto azymo & rotundo, & geniculatione in cœna Domini. *Quum iſta*, inquit, *per ſe non ſint idololatrica, idem de illis, quod de proxime præcedentibus, ſentimus. Hoc eſt, nec miniſtros ſtationem ſuam nec populum communionem eccleſiæ deſerere debere, etſi res iſtas vniuerſas haud comprobent.* [i]

HAEC firmiſſima argumenta ſunt, ex opinione ſaltem CALVINI & BEZAE, defectus quoſdam in omnibus eccleſiis tolerandos, nec ſeparationem faciendam eſſe propter iſta incommoda, quæ ſatius ſit ferre, quam ſchiſma de illis in eccleſia excitare.

PORRO obſeruandum mihi eſt, eccleſiam *Gallicanam* ex hoc principio ſemper fuiſſe propenſam ad coniungendum ſe in com-

(g) Lib. I. cap. V.
(h) Bez. epiſt. XII. p. 107. 108. (p. m. 259.)
(i) Bez. ibid.

muni-

munione cum eccleſiis *Lutheranis*, non obſtantibus multo pluribus, ſiue veris ſiue falſo creditis, defectibus, quam eccleſiæ *Anglicanæ* obiici poſſunt. Nam ferunt, *Lutheranos* recipere vſum exorciſmi in baptiſmo & nomen miſſæ pro euchariſtia, altaria item lapidea loco menſarum communionis; celebrare eos euchariſtiam in pane azymo, & cantare hymnos quoſdam lingua latina; retinere imagines propter hiſtoriam in eccleſiis ſuis, ac requirere quodammodo confeſſionem auricularem cum aliis rebus eiusdem generis. Vt ne meminerim, doctrinam de conſubſtantiatione, vbiquitate, ceteris, qui noti errores ſunt, quos iſtius communionis homines communiter amplectuntur. [†] Verumtamen his omnibus non obſtantibus tantum abeſt, vt reformati *Galli* ſeparationem ab eccleſiis *Lutheranis* ſuadeant aut comprobent, vt occaſionem nacti animo libenti & ſincero ſemper cum illis communicauerint. CALVINVS non ſolum confeſſioni *Auguſtanæ* ſubſcripſit, (vti ipſemet narrat in epiſtola ad MARTINVM SCALINGIVM [*k*]) ſed præterea etiam profitetur, & ſuam ipſius & MARTINI BVCERI [*l*] opinionem fuiſſe, non eſſe committendum, vt ob externas illas obſeruatiunculas, quas retineat in eccleſia LVTHERVS, ab ipſo diſiungerentur, nec ſane iuſtas eſſe diſſidii cauſſas.

(†) Doctrinam de reali præſentia corporis ac ſanguinis Chriſti in ſacra cœna, quam ſic dictæ eccleſiæ Lutheranæ profitentur, & quam Cl. Binghamus heic notat, ab erroris incuſatione liberare & oſtendere, verbo diuino eſſe conſentaneam, non eſt huius loci. Qui eam plane & ſimpliciter ipſius b. Lutheri verbis traditam legere volet, euoluat Form. Concord. p. 752. ſeqq. edit. Lipſienſis. Vindicias autem huius doctrinæ ſcripſerunt ex theologis noſtratibus bene multi, quos omnes heic nominare nihil attinet. Ex recentioribus tantum ad vnum IO. FRANCISCVM BVDDEVM lectorem remittere libet, qui in inſtitutionibus theologiæ dogmaticæ lib. V. cap. I. §. XV. p. m. 1158 ſeqq. hanc materiam diligenter tractat alioſque auctores indicat, quæ eamdem doctrinam aduerſus obiectiones PETRI BAELII aliorumque tuiti ſunt. Idem de ceteris, quos non nominauit BINGHAMVS, erroribus ſtatuendum fuerit. *Gr.*

(*k*) Epiſt. Schalingio p. 117. Nec vero Auguſtanam confeſſionem repudio, cui pridem volens ac lubens ſubſcripſi, ſicuti eam auctor ipſe interpretatus eſt.

(*l*) Ep. Farello p. 9. Non patitur Bucerus, vt ob externas illas obſeruatiunculas a Luthero diſiungamur. Nec ſane iuſtas eſſe puto diſſidii cauſſas.

Atqve hanc communem opinionem theologorum reformatorum fuiſſe, qui bvcervm & calvinvm ſunt ſequuti, henricvs altingivs nobis fidem facit. In problematibus enim ſuis hanc quæſtionem proponens, *Vtrum apud Lutheranos orthodoxi bona conſcientia ad ſacram cœnam accedere poſſint?* Reſpondet adfirmando, ſententiamque ſuam quatuor argumentis confirmat, deſumtis 1. a conſenſu in doctrina fundamentali fidei & ſalutis. 2. a ſtudio retinendæ vnitatis in eccleſia & odio ſchiſmatis. 3. ab exemplis veteribus prophetarum, CHRISTI & apoſtolorum, qui vſi ſint communione multo corruptiorum eccleſiarum, quam ſint eccleſiæ *Lutheranæ*. 4. a teſtimoniis clariſſimorum theologorum, capitonis, bvceri, calvini, martyris, zanchii, vrsini, tossani, parei, scvlteti & aliorum; quorum nonnulli occaſione ſic ferente cum illis communicauerint. [*m*]

Ipse ioannes qvickivs narrat, tovssaintivm, eccleſiæ *Aurelianenſis* olim paſtorem, grauiſſima perſecutione eiectum in *Germaniam*, cum eccleſiis illic ſe libenter coniunxiſſe, de earumque communione honorifice loquutum eſſe, etiam tum, quum a ioanne brentio, iacobo andreae aliisque theologis *Stutgardienſibus* ad reddendam rationem de concionibus a ſe habitis eſſet citatus. Confirmaſſe eum illis, pauperes CHRISTI eccleſias in *Gallia* adſpirare ad pacem cum ipſis & omnibus eccleſiis, *Auguſtanæ* confeſſioni addictis, ſcripſiſſe & oraſſe pro iisdem, nec per hoſce decem annos aliud atramentum, quam ſanguinem ſuum in veritatis defenſionem adhibuiſſe. [*n*]

Vervm enimvero maius his omnibus teſtimonium habemus ſynodi nationalis, *Tonninii* an. MDXIV celebratæ, in qua theologi, agentes de rationibus reuocandi in concordiam eccleſias proteſtantes, *Eſt*, inquiunt, *de quibusdam capitibus inter nos & Lutheranos diſſenſio. de quibus facillime cum illis tranſigi poterit; huiuſmodi ſunt cærimoniæ eccleſiarum Lutheranarum, quæ facile excuſari poſſunt & tolerari, quia potius decentiæ ſunt quam neceſſitatis.* [*o*]

Et iterum, *Si quis communicat ad menſam Domini cum aliquo homine, qui errat in doctrina de prædeſtinatione, aut de natura*

(*m*) Alting. theol. problem. part. II. problem. XVIII. p. 331.
(*n*) Quick. introduct. in ſynod. p. 58. 59.
(*o*) Synod. Tonnin. cap. XVIII. art. XIII. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 59.)

Digitized by Google

ra IESV CHRISTI, aut qui corpus Domini noſtri in omnibus locis vno eodemque tempore præſens eſſe credit; licet hic error omnino grauis ſit, tamen eum, qui cum illo communicat, non eſt quod moretur. - - Et quod ad iſtas externas cærimonias attinet, quæ apud Lutheranos in vſu ſunt, differentia non eſt tanta, quin facili negotio poſſit componi. [p]

SVNT hæc profecto ſana principia & ad pacem & concordiam maxime accommodata. Quod ſi omnes, qui ab eccleſia *Anglicana* inter nos diſſentiunt, his principiis ſe gubernari, & rationes, a ſynodo *Tonninienſi* initas, perſequi vellent, verbis huius ſynodi dicere auſim, controuerſiam de cærimoniis, in eccleſia noſtra vſitatis, facile componi poſſe. Nam illas excuſare ſaltem & tolerare poſſent, ſi non approbare & defendere. Noſtræ eccleſiæ praxis, ſi eam ponamus vitioſam eſſe, nihilo magis corrupta eſt quam *Lutheranorum*, nec communio eius magis illicita, quam horum communio. Et ſi cui per eccleſiæ *Gallicæ* principia cum *Lutheranis* tuto communicare licet, non obſtantibus eorum erroribus & næuis tam in doctrina quam in praxi, qui manifeſto grauiores ſunt quam in eccleſia *Anglicana* dici poſſunt inueniri; non video, cur ex iisdem principiis non ſequatur, vt eccleſiæ *Anglicanæ* communio omnino amplectenda & ſeparatio ab eadem fugienda ſit, etiamſi probatum fuerit, eſſe illic res quasdam vitioſas vel in doctrina vel in praxi, quæ legitimam & opportunam emendationem requirant. Quibus dictis concludo, quacumque ratione hanc materiam conſiderauerimus, eccleſiæ *Anglicanæ* communionem vindicatam & aduerſariorum obiectiones omnino confutatas eſſe ex principiis eccleſiæ *Gallicæ*, quæ vel ipſa eadem facit, contra quæ in noſtra communione fiunt obiectiones, (vti eam oſtendi in plerisque exemplis facere,) vel laudat & approbat, quæ non facit; vel certe ea permittit tanquam tolerabilia, & ferenda potius, quam vt communio diſſoluatur & rumpatur pax eccleſiaſtica. Atque hæc ſunt, quæ ex actis & decretis ſynodorum nationalium *Gallicarum*, quarum maxima in eccleſia reformata *Gallica* auctoritas eſt, initio mihi propoſui demonſtranda.

(p) Ibid. art. XVII. (Ap. *Aymon.* ibid. p. 61.)

CONCLVSIO,

CONTINENS

SERIAM INVITATIONEM CVM ANGLORVM, QVI AB ECCLESIA NOSTRA DISSENTIVNT, TVM GALLORVM, QVI RELIGIONIS CAVSSA IN PATRIA VEXATI AD NOS SE RECEPERVNT, VT CONSTANTEM ET PLENAM CVM ECCLESIA ANGLICANA INEANT COMMVNIONEM.

NIHIL ſupereſt, niſi vt hanc diſſertationem finiam cum ſeria adhortatione eorum, ad quos potiſſimum pertinet, qui illi præcipue ex diſſentientibus ab eccleſia *Anglicana* apud nos ſunt, qui argumentis, quæ in hoc libro examinaui, vtuntur, vt ſeceſſionem ſuam ab eccleſia *Anglicana* defendant. Hiſce ego, ſiue ſint laici, ſiue doctores, libere dico & adhuc ſemel denuntio, eos agere eiuſmodi nixos principiis, quibus induci poſſint, vt ſe ab eccleſia *Gallicana* & fortaſſis a reliquis eccleſiis proteſtantibus omnibus ſeparent.

QVOD ſpeciatim ad communionem laicorum attinet, planum feci, vix vllas conditiones in eccleſia *Anglicana* ab illis requiri, quæ non æque requirantur in eccleſia *Gallicana*, cum in officiis baptiſmi & cœnæ dominicæ, tum in aliis diuini cultus partibus. Quando eccleſia *Anglicana* poteſtatem ſibi vindicat decernendi ritus & cærimonias, & ab omnibus membris ſuis exigit, vt ſedate placideque illis ſe ſubmittant: eccleſia *Gallicana* idem facit in conciliis ſuis & ſynodis, dum leges condit de rebus indifferentibus populumque ad obediendum illis religione obſtringit. Huius poteſtatis beneficio omnibus præcipit, vt orent flectentes genua; vt ſtantes recipiant ſacram euchariſtiam; vt infantes ſuos baptiſmo offerant illis tantum diebus, vbi concio habetur; vt illis ne imponant nomina gentilium, vel *Angeli, Baptiſtæ, Emanuelis*, cetera; Vt cœnam dominicam recipiant in pane fermentato & communi, conſecrato per formulam, tradito cum formula & ſumto de ſolius miniſtri manibus: vna cum aliis conſimili-

ſimilibus cærimoniis, de quibus apertiſſime & planiſſime expoſui in tractatu antecedente. Iam vero aut concedere vnumquemque oportet, eccleſiam *Anglicanam* non niſi legitima vti poteſtate in præſcribendis eiuſmodi ritibus, omnesque homines regulis illius morem gerere, & modo chriſtianos decenti in plena communione cum illa ſeſe coniungere debere; aut dicere, eccleſiam *Gallicanam* poteſtate ſua ſimiliter abuti, adeoque hominibus religioſis tam neceſſe eſſe ab eius ſe communione ſeparare, quam neceſſe ſit a communione ſecedere eccleſiæ *Anglicanæ*. Si vero ad damnandam eccleſiam *Gallicam* conſentire nequeunt, nec *Anglicanam* iure damnare poterunt: ſiquidem rationes & communionis & ſeparationis eædem ſunt in vtraque, & qui vnius communionem deſerit, is principiis ſuis ad alterius quoque communionem deſerendam obſtringitur. Si homines aliquid otii & temporis conſumere voluerint in his rebus ſine partium ſtudio conſiderandis, (ad quod faciendum heic inuitantur, & in hac diſſertatione inſtituuntur, quo modo de vtriusque eccleſiæ praxi inter ſe comparata verum iudicium ferre debeant) ſpes fuerit, fore, vt omnes præiudicatas opiniones contra eccleſiam *Anglicanam* deponant eaque miſſa faciant principia, quæ, recte quidem adhibita, eos adductura ſunt ad ſeparandum ſe ab eccleſia *Gallica* & ab omnibus fortaſſis eccleſiis, a pontificis *Romani* tyrannide per ſalutarem reformationem liberatis.

Idem dico, reſpectu habito ad doctores, illos iisdem rationibus iisdemque principiis, quibus ad inſtituendos & tuendos ſeparatos conuentus in *Anglia* inducuntur, ad idem illud faciendum in *Gallia* inductum iri, ſi easdem, quas heic, vias perſequendas ducerent. Nam conformitas & vniformitas non minus exacte per regulas eccleſiæ *Gallicanæ*, quam per regulas eccleſiæ *Anglicanæ*, requiritur. Eadem ſubſcriptio, idem iusiurandum, idem adſenſus & conſenſus, idem votum & pactum, eadem obedientia canonica a miniſtris *Gallis*, quæ a noſtratibus exigitur, & quisquis aut non vult, aut non poteſt conditionibus iſtis ſtare, is more rato miniſter eccleſiæ *Gallicæ* eſſe nequit. Aut initio ſtatim ab introitu in miniſterium prohibendus, aut cenſura eccleſiaſtica adficiendus, ad ſilentium redigendus & officio mouendus eſt,

Digitized by Google

eſt, ſi poſtea, quam articulis, liturgiæ, diſciplinæ & canonibus ſubſcripſit, nonnulla faciat, ſubſcriptioni contraria de illisue moveat contentionem. Ita depoſitus depoſitioni placide ſeſe ſubmittere debet atque ab omnibus miniſterii functionibus deſiſtere; neque vero ipſi ſeparatos conuentus inſtituere vel (ad ſilentium redacto) concionari, inuitis antiſtibus, licet. Prius illud tam ecclesiæ *Gallicæ* quam *Anglicæ* regulis conſentaneum eſt, Nonconformiſtæ autem *Anglicani* id vocant ſacrilegam deſertionem: Et idcirco aliam ingrediuntur viam, & ſeparatos inſtituunt conventus redactique per legem ad ſilentium concionantur, tametſi id regulis & diſciplinæ eccleſiæ *Gallicæ* non minus quam eccleſiæ *Anglicæ* repugnet. Vnde manifeſtum eſt, eos, qui in *Anglia* ſeparatos conuentus inſtituunt & defendunt, ex iisdem rationibus & principiis ſentire debere, idem ſibi quoque faciendum eſſe in eccleſia *Gallica*. Neque enim eſt, quod quiſpiam dicat, conditiones miniſterii in eccleſia *Anglicana* tantopere differre a *Gallicanis*, vt miniſtri heic quidem cogantur ſeparatas congregationes inſtituere, quod illic facere neceſſe haud habeant. Siquidem hanc excuſationem omni fundamento carere, oſtendi, vbi obiectiones, contra ſubſcriptionem in *Anglia* oblatas, excusſi, easdemque, ſi non maiores, difficultates in ſubſcriptionibus in eccleſia *Gallica* vſitatis, occurrere demonſtraui.

NEQVE video, quid præterea hac in cauſſa obiici poſſit, niſi forte negotium reordinationis, in quo nonnulli decretum vniformitatis magnopere accuſant; quia a ſingulis beneficiariis exigit, vt ordinationem epiſcopalem ſecundum formulam ac ritus eccleſiæ *Anglicanæ* recipiant. Enim vero quid noxæ in hoc inſit, fateor, me nondum poſſe perſpicere, & perſuaſus ſum, nihil in eo eſſe, quod principiis & praxi eccleſiæ *Geneuenſis*, vel fortaſſis totius eccleſiæ *Gallicæ* repugnet. Nam, 1. Moris eſt *Genevatium*, vt, quum miniſtrum ex eccleſia alia in aliam promoueant, nouam ei & ſollemnem ordinationem per manus impoſitionem & preces conferant. Diſcimus hoc ex epiſtola miniſtrorum *Geneuenſium* miniſtris *Bernenſibus* ſcripta, quæ inter epiſtolas CALVINI habetur, vbi lo[illegible]entes de quodam AMEDEO CAMPERELLO, miniſtro *Geneuenſi*, qui in eccleſiam ruralem ablegatus

tus fuerat, *Paſſus eſt*, inquiunt, [*q*] *ſe ordinari illic a fratre noſtro Caluino. - - Ludum puerilem eſſe non putamus, quum ſollemni ritu addicitur vni eccleſiæ miniſter cum publica nominis Dei inuocatione.* Iam ſi per regulas eccleſiæ *Geneuenſis* miniſtro licet nouam & ſollemnem ordinationem recipere, vbi ex eccleſia alia ad aliam mittitur: Cur homines in *Anglia* conſentire non poſſunt ad nouam ordinationem recipiendam, vbi leges id requirunt, eo fini, vt more rato eccleſiæ cuidam præficiantur? Maxime ſi id fiat pacis & vnionis cauſſa & ad tollendam populo omnem dubitationem? Non diſputo iam, an priores eorum ordinationes validæ ſint: Certum eſt, illas non eſſe validiores ordinationibus *Geneuenſibus;* neque ipſi eas validiores habere poſſunt, quam miniſtri *Geneuenſes* ſuas. Quare ſi *Geneuæ* recte fieri creditur, vt miniſtri nouam accipiant ordinationem, quia leges ſic præcipiunt: Non video, cur illicitum ſit in *Anglia*, miniſtros eidem rei ſe ſubmittere in obtemperationem legibus, inſtitutisque eccleſiæ, vbi homines aliam legitimam obtinendi cuiusdam beneficii eccleſiaſtici viam non inueniunt. Sentiant de priore ordinatione, quidquid velint, neque enim hoc in præſentem venit controuerſiam. Nam ſuppoſito etiam, priorem ordinationem eorum eſſe validam, nouæ tamen ordinationi eos ſeſe ſubmittere ſine peccato poſſe, oſtendo. Et ſi pacis ſtudio ducantur, exemplo *Geneuenſium* id potius debent facere, quam ſeparatos conuentus inſtituere, et contra antiſtitum ſuorum voluntatem cum pacis eccleſiaſticæ diſturbatione concionari.

2. An idem in omni *Gallia* fiat, quod *Geneuæ*, nondum obſeruaui: De hoc autem mihi certum eſt, miniſtros *Gallos*, qui in *Angliam* veniunt, ad recipiendam epiſcopalem ordinationem generatim paratos eſſe, ſi eam habere poſſint. Quæ res argumento nobis eſt, eos nec inimicos eſſe epiſcopali poteſtati & iuriſdictioni ipſi, nec exiſtimare, illos in regulas eccleſiæ ſuæ vel regulas euangelii peccare, qui nouam recipiant ordinationem. Quod ſi illi, apud quos iam loquor, palam demonſtrare voluerint, ad imitandam praxin & ſequendas regulas eccleſiæ *Gallicanæ* paratos ſe eſſe, miniſtros illius in hoc peculiari negotio, æque ac in

(*q*) Inter Caluin. epiſt. p. 264.

reliquis rebus omnibus, in quibus vtriusque eccleſiæ conſenſionem oſtendi, debent imitari. Admonentur heic denuo, vt animum conformandi ſeſe oſtendant imitando praxin eccleſiæ *Gallicæ* in illis rebus, in quibus cum eccleſiæ *Anglicanæ* praxi conuenit. Et ſane, qui pacis ſtudioſi ſunt, hoc recuſare non poſſunt, quod regulæ, quam ipſi in reformatione præſcribunt, eſt conſentaneum. Ad illos igitur hunc ſermonem dirigo, non ad eos, qui rationibus ſuis aut animi adfectibus ſeruiunt (apud quos probabile non eſt hoc magnum aliquod momentum habiturum) ſed ad viros æquos & placidos, quos ſpero id etiam atque etiam diligenter eſſe conſideraturos.

DENIQVE ad illos eccleſiæ *Gallicæ* ciues mea ſe conuertit oratio, qui nouiſſimæ perſequutionis procellis ac fluctibus iactati in *Angliam* noſtram tanquam in tutum portum confugerunt. Quod eos monendum duco, eſt: Vt, quemadmodum venerabilem ſynodorum ſuarum nationalium auctoritatem ſuſpiciunt & publica principia iſtius eccleſiæ ſequuntur, in qua baptizati ſunt; cuius doctrinam profitentur, & cuius diſciplina ſe gubernari cupiunt: Ita cauſſam eccleſiæ *Anglicanæ* ſtrenue tueantur & adſerant aduerſus omnes, quotquot ſeparatas communiones inſtituunt ab eaque ſe inique ſeiungunt. Eccleſiam *Gallicam*, certum eſt, per principia ſua non fauere ſeparationi. Omnes eius filios, quotquot principia illius intelligere putantur, mecum hac in re ſeſe coniungere neceſſe eſt. Quare ſi qui ſunt, qui ſecus agunt, & vel clandeſtine vel manifeſte ſeparationem fulciunt atque ſuſtentant, aut principia eo tendentia fouent, illi ſane non minus contra verum emolumentum & principia ſuæ eccleſiæ, quam contra eccleſiam *Anglicanam*, agere exiſtimandi ſunt. Quod quum dico, haud quempiam accuſare, ſed eos omnes animo beneuolo tantum præmonere volo, vt ſibi ab impetu & ſubtilitate perículoſæ cuiusdam tentationis caueant, cui obnoxii fuerint, ſi vel ſuæ ipſorum vel noſtræ eccleſiæ principia & conſtitutionem non ſatis perſpexerint. Nonnulli enim fortaſſis cogitabunt, quod, quum differentes ritus ac cærimoniæ in hiſce duabus eccleſiis obtineant, idcirco etiam principia earum differant: aut quod, quum diſſentien-

Digitized by Google

tientium *Anglorum* praxis in nonnullis rebus ad praxin eccleſiæ *Gallicanæ* propius accedat, quam praxis eccleſiæ noſtræ *Anglicanæ*, propterea principia diſſentientium eadem ſint, quæ eccleſiæ *Gallicæ*, adeoque eorum potius, quam eccleſiæ *Anglicanæ*, communionem eligere expediat. Si qui ſic perſuaſum habent, illis pace eorum libere dico, quod eccleſiæ ſuæ principia non recte intelligant directeque contra illa agant. Eſt enim vnum de præcipuis principiis in eccleſia *Gallica*, commune quidem illi cum eccleſia *Anglica*, Quod vnaquæque eccleſia nationalis poteſtatem habeat decernendi ritus ac cærimonias indifferentes, quas commodas & ad populi ſui ædificationem aptas iudicet; et quod omnia membra eiuſmodi eccleſiæ per conſcientiam oporteat quiete & tranquille his eius inſtitutis ſeſe ſubmittere; et quod illi, qui de iſtis rebus rixas & contentiones excitent, iniuſtæ ſeparationis culpam ſuſtineant. Aliud quoddam principium eſt, ex priore iſto per ſe fluens. Quod differentes ritus in diſtinctis eccleſiis nationalibus non importent differentiam in fide, neque adeo impedire debeant, quo minus membra vnius eccleſiæ communione ſeſe coniungant cum altera; ſed quod vnumquemque ritibus & cærimoniis iſtius eccleſiæ vti oporteat, cum qua communicet, etiamſi ab ſuæ ipſius eccleſiæ ritibus & cærimoniis differant. *Gallus* in eccleſia *Anglicana* euchariſtiam genu flectendo, *Anglus* autem in eccleſia *Gallicana* ſtando illam debet accipere, quia vtriusque eccleſiæ leges & conſuetudines ſic poſtulant. Tertium aliquod principium eccleſiæ *Gallicæ* eſt, Quod, qui ſine iuſta cauſſa ab eccleſia ſua ſe ſeparant, in ſeparatione iſta ab alius cuiuſdam eccleſiæ membris confirmari non debeant, nec in communionem recipi, vſque dum ſuæ ipſorum eccleſiæ fecerint ſatis. Iam ſuppoſito, hæc omnia ita ſe habere, fieri non poteſt, vt illi, qui ſincera eccleſiæ *Gallicæ* membra ſunt, dummodo principia ſua tueantur & ad regulas ſuas agant, vel eccleſiæ *Anglicanæ* cærimonias damnent, vel vlla ratione præſenti faueant ſubveniantue ſchiſmati. Etſi enim noſtrorum rituum nonnulli a ritibus eorum differant, in his tamen communibus principiis conſpiramus, quæ diuerſos vtrorumque ritus vindicant, idque licitum immo neceſſarium eſſe probant, vt ad conſuetudines alter-

vtrius eccleſiæ nos conformemus, ſi cum illa communicemus. Qui vero ab alterutra eccleſia ob illas res ſe ſeparant, vtriusque principiis damnantur. Vt adeo *Anglorum* ab eccleſia noſtra diſſentientium praxis per eccleſiæ *Gallicæ* principia damnetur in his ipſis rebus, in quibus conſuetudinem eius ſe imitari dictitant: quia contra hæc communia vnionis principia agunt, quæ omnes homines impellunt, vt ad receptas leges & conſuetudines ſuæ ipſorum eccleſiæ ſeſe conforment, nec de peregrinis ritibus ad faciendam diſſenſionem & minus neceſſariam ſeparationem contendant.

Haec ſi ab eccleſiæ *Gallicanæ* ciuibus recte ponderentur atque expendantur, non poſſunt, quin per principia ſua tum principiis tum praxi ſchiſmaticorum noſtrorum renuntient, cauſſæque eccleſiæ *Anglicanæ* contra præſentem ſeparationem ſincere patrocinentur. Id ſi qui non faciunt, ratio eſt, quod aut ſua ipſorum principia non intelligant, aut ex propriæ vtilitatis reſpectu contra communem vtilitatem & principia ſuæ eccleſiæ agant; quam ob rem per diſciplinam ſuam ac canones, & multo magis per ſynodos nationales, digni ſunt, qui cenſuræ ſubmittantur, ſi Deo aliquando placuerit illos in liberum religionis ſuæ vſum & exercitium in patrio ſolo reſtituere. Eſt certe grauis quædam cauſſa, quæ eos impellat, vt ad communionem eccleſiæ *Anglicanæ* animo ſincero ſeſe adiungant, dum heic vitam degunt; quia hoc facientes ſuis principiis conſtanter inſiſtunt, diſciplinam ſuam obſeruant atque ex regulis agunt ſynodorum ſuarum nationalium, quæ eos docent ſeſe componere ad leges eccleſiæ nationalis, in qua commorentur, maxime vero ad leges eccleſiæ *Anglicanæ*, de quibus ſynodi eorum numquam niſi honorificentiſſime loquuntur. Hac ratione ſuam ipſorum eccleſiam honorabunt, illiusque & ſuæ exiſtimationi conſulent. Maximum quoque beneficium dabunt cum eccleſiæ *Anglicanæ* ipſi tum ab ea inter nos abalienatis, quin & ſibimet ipſis, ſi illis contigerit eſſe tam felicibus, vt per ipſos infauſta noſtra diſſidia componantur, & aduerſæ parti addicti conuincantur, quod ſeparatio eorum nullis principiis nullisque ſimilibus conſuetudinibus eccleſiæ *Gallicæ* nitatur. Hac ratione rei bonæ faciendæ operam ſuam nauare, ex ſuis tantum prin-

Digitized by Google

principiis & profeſſionis legibus fideliter agendo, vti iuſtum officium eſt, quod religioni & eccleſiæ ſuæ debent, ita ea res præmio carere non poteſt. Siquidem non minus glorioſa & meritoria actio eſt, tollendo ſchiſmati in eccleſia Dei manus commodare, quam veritatem diuinam tempore perſecutionis confiteri. Ita cum eccleſia *Anglicana* & tuto & honorifice ex ſuis ipſorum principiis ſeſe coniunxerint atque conſociauerint, nullam vmquam inuenturi cauſſam dolendi, quod regulis ſuis iuſte ac fideliter obedierint, ſiue heic in *Anglia* permaneant, ſiue Deo duce in patriam ſuam aliquando reuertantur.

Contra ea ſi cum vllius generis ſchiſmaticis ſocietatem inierint, ex eiuſmodi principiis id faciant, oportet, quæ propriis ipſorum principiis apertiſſime repugnant; ex principiis, quæ nec tuta, nec honorabilia, nec diuturna ſunt; quæ ad deſtruendam eccleſiæ *Gallicæ* non minus, quam *Anglicanæ*, conſtitutionem tendunt. Si cum Independentibus ſe coniunxerint aut iſti inſtituto vlla ratione gratificati fuerint, ab aliqua ipſorum ſynodo nationali [r] iam, ſunt damnati, quæ Independentium principia declarat eccleſiæ Dei pernicioſa & eiuſmodi, quæ omnem ordinem & pacem tam in eccleſia quam in republica ſubvertant. Si ad rationes ſe adiunxerint Presbyterianorum, haud amplius tueri eos oportet principia eccleſiæ *Gallicæ*, quæ & epiſcopatum diœceſanum *Angliæ*, tanquam verbo Dei conſentaneum agnoſcit, et omnis generis ſeparationem ab eccleſia *Anglica* (ſiue reſpectu epiſcopatus, ſiue alia quacumque de cauſſa factam) damnat vt maxime vitioſam & illicitam. Hæc principia cum hodiernis principiis & moribus Presbyterianorum *Anglicanorum* conſiſtere non poſſunt, qui de exſtirpando epiſcopatu, tanquam re verbo Dei contraria, laborant, multasque alias ratiunculas, ad ſeparationem ſuam ab omni vitioſitate liberandam, ſuggerunt. Vt adeo omnia eccleſiæ *Gallicæ* membra, quatenus principia ſua curant et ſynodorum ſuarum nationalium auctoritatem reuerentur & religionis ſuæ conſtitutionem ſaluam cupiunt, honoris, vtilitatis & conſcientiæ reſpectu impelli debe-

(r) Synod. Carenton. III. cap. XII. art. XIII. cit. lib. I. cap. I.

ant, vt hac occaſione ab illis ſe ſecernant ſuamque a præſenti ſchiſmate alienationem oſtendant. Alioquin hæ ipſæ ſynodi, quas ſibi iam gloriæ ducunt, ipſis perpetuo opprobrio erunt; quemadmodum fide digni annales & bonarum legum ſyſtemata nihil niſi tabulæ & notæ turpitudinis hominum ſunt, ſi vitæ improbitate principia ſua confutant. Spero, confeſſorum *Gallorum* nullos eſſe in *Anglia*, qui non ſint daturi operam, vt hanc reprehenſionem effugiant, et qui non æque honeſto ac generoſo animo principia ſua heic profiteantur, ſicut alibi alia occaſione, duriſſimis perſecutionis temporibus, profeſſi ſunt. Ita demum, ſi Deus ipſos in antiqua iura & priuilegia ſua reſtituere voluerit, triumphantes ſine dedecore & ignominia reuerti poterunt; vt qui fidem ſuam non abnegarunt, principia ſua non deſeruerunt, diſciplinam ſuam non reſciderunt, nec malo quodam exemplo viam aliis aperuerunt ſimili modo in conſtitutionem eorum irrumpendi vnionemque eccleſiarum ipſorum deſtruendi; ad quam tuendam ac conſeruandam ſynodi eorum nationales tantam ſapientiam tantamque curam adhibuerunt. Ita cum dignitate epiſcopali, ſi libuerit, reuerti poterunt, arctius nobis vniti; et hæc res forte viam commonſtrabit ad generaliorem omnem chriſtianorum vnionem; *quæ ſi aliquando confici poſſet & conſtabiliri*, (vt quædam eorum ſynodus [*s*] loquitur) *religio noſtra multo illuſtrior foret & miniſtri maiore cum auctoritate & proſperiore ſucceſſu, quam antea vmquam, verbum Dei prædicarent.* DEVM precor, vt omnia honeſta conſilia, quæ ad rem tam glorioſam pertinent, fortunet, et vnicuique homini inſpiret eam mentem, vt ea ſectetur, quæ ad pacem faciunt & mutuam ædificationem.

(*s*) Synod. Tonnin. cap. VIII. art. XXI. (Ap. *Aymon.* tom. II. p. 61.)

SER-

703

SERMO

DE

MISERICORDIA DEI

ERGA

RESIPISCENTES

PECCATORES;

VSVI

HOMINVM ANIMO ADFLICTORVM

DESTINATVS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Pſalm. CIII, 13.

Vt miſeretur pater filiorum, ſic miſeretur Iehoua timentium ipſum.

VT nulla in Deo proprietas magis amabilis eſt in ſe, nec in ſui conſideratione plus conſolationis humanæ naturæ dare poteſt, quam attributum *miſericordiæ :* Ita ſcriptura ſacra nihil nobis potentioribus verbis commendare videtur, quod credamus & recte percipiamus, quam hoc ipſum. Deum nobis repræſentat vt delectantem hoc charactere in eoque gloriantem, quod ſit miſericors & gratioſus, longanimis & multus benignitate ac fide : cuſtodiens benignitatem millibus, condonans iniquitatem & defectionem & peccatum; quemadmodum Deus *Moſem* tranſiens in monte *Sinai* pronuntiauit Exod. XXXIV, 6. Quod vt eo melius pernoſcamus, ad imbecillitatem noſtram ſeſe accommodans ratione vtitur loquendi nobis perquam familiari, notiones miſericordiæ Dei in animis noſtris excitando per res, quas penitus perſpectas & cognitas habemus, dum actiones & propenſionem Dei comparat cum actionibus & propenſione miſericordis patris in filios ſuos. Viuide ac ſignificanter hoc proponit ſaluator noſter in parabola de filio prodigo Luc. XV, atque hoc loco pſaltes, *Vt miſeretur pater filiorum, ſic miſeretur Iehoua timentium ipſum.*

Ex quibus verbis propoſitum mihi eſt dicere de *Miſericordia* Dei, non generatim, quatenus ad res creatas omnes ſpectat, (nam *in omnia opera ſua miſericors eſt*) ſed quatenus ſpeciatim ad pœnitentes ac reſipiſcentes peccatores refertur, qui heic deſcribuntur nomine timentium ipſum.

Digitized by Google

Hoc dum facio,

I. *Illuſtria quædam exempla notabilis miſericordiæ Dei erga pœnitentes peccatores dabo.*

II. *Difficultatibus non nullis occurram & medebor, quæ ſæpius faciunt, vt pœnitentes peccatores putent, miſericordia Dei ſe deſtitui, vbi revera illa fruuntur.*

III. *Hunc ſermonem obſeruationibus quibusdam practicis & moralibus applicabo.*

DICENTI mihi I. de illuſtribus quibusdam exemplis notabilis miſericordiæ Dei erga pœnitentes peccatores neceſſe iam non eſt, vel *primo* meminiſſe, quod Deus filium ſuum miſerit, vt pro genere humano mortem oppeteret; etiamſi plane ſingularis actus diuinæ miſericordiæ fuerit, quando amorem erga nos ſuum in eo commendauit, quod *quum adhuc nocentes eſſemus, Chriſtus pro nobis mortuus eſt;* vel *ſecundo,* quod Deus *Spiritum ſuum ſanctum mittat, vt nos vocet & gratia ſua auxiliatrice præveniat:* quoniam hi ambo actus actus ſunt miſericordiæ, reſipiſcentiam noſtram antecedentes & peccatoribus eum in finem oblati, vt eos faciant pœnitentes, et ad Deum conuertant, antequam vllam poteſtatem voluntatemque habeant ſe conuertendi. Actus vero miſericordiæ, de quibus iam dicturus ſum, illi ſunt, quos in pœnitentes peccatores Deus exercet, quando reſipiſcere primum incipiunt, et in ipſa via ſunt ad Deum redeundi. Atque hi ipſi tres ſunt. 1. Quod prima ſpecimina & initia pietatis in illis obſeruat eorumque fert imbecillitatem, vſque dum vires acquirant & perfectius emendentur. 2. Quod illis ſemper opitulatur & ſuccurrit progredientibus. 3. Quod pios conatus illorum coronat benigna receptione & perfecta omnium peccatorum ſuorum venia.

1. PRIMA ſpecimina & initia pietatis in illis obſeruat, eorumque fert imbecillitatem, vſque dum vires acquirant & perfectius emendentur. Non exſpectat pater a filiis ſuis idem virile offi-

Digitized by Google

officium, dum pueri ſunt, quod ab illis requirere poteſt, vbi ad adultorum virorum ſtatum pertigerunt. Neque eamdem in rebus agendis celeritatem, ſollertiam & ſagacitatem ab illis exigit, qui natura imbecilliores ſunt, minusque habent virium, quam ab iis requirit, quos illuſtriore & celeriore ingenio, vel firmiore corporis conſtitutione præditos eſſe nouit. Similem in modum Deus cum reſipiſcentibus peccatoribus agit. Non exſpectat ſtatim in primis conuerſionis initiis ab illis omnes iucundas gratiæ dotes & perfectiones chriſtianorum adultorum. Eſt heic quædam imbecillitas & tarditas, ſunt heic præiudicia, eſt & quædam fidei paruitas; quæ omnia ad tempus in illis paratus eſt ferre, vti in diſcipulis ſuis ea tulit CHRISTVS. Quoad animo integro ſunt & ſincero, plura non exigit, quam offerre ei poſſunt. Tantummodo preces eorum requirit & ſtudium acquirendi vberiorem gratiam, vt ad perfectionem tendant. Valde ipſum iuuat, audire clamantem ſincero animo & ore, *Credo, Domine, ſuccurre incredulitati meæ.* Conſiderat etiam, quod homines a ſe creatos non eadem animi magnitudine ac ſollertia inſtruxerit, nec vniuerſis prorſus æqualem menſuram ac portionem gratiæ ſuæ conceſſerit. Sunt enim, qui plus temporis & otii, plus opportunitatis & minus impedimenti, præſtantius ingenium & memoriam excellentiorem habent quam alii. Sunt, qui educatione & doctrina liberalius inſtituti & idonei ſunt, qui oracula diuina per ſe ipſi conſulant, dum alii leuiter tantum eruditi ex aliorum caritate pendere neceſſe habent. Idcirco non exigit, vt officium ſuum, fidem ac pietatem eodem omnes modo præſtent, ſed tantum vult, vti fideliter ſe gerant in iis, quæ cognoſcunt, et ad quæ idonei ſunt. *Cui multum datum fuerit, multum repetetur ab eo; cui vero parum datum fuerit, parum repetetur ab eo.* Exſpectat tantum probum & promtum animum ad ea facienda, quæ facere quiſque poteſt pro modo gratiæ, quem illis tribuit. Et tunc quidem obuli viduæ tam grata oblatio ſunt, quam quæ reliqui ex rerum abundantia offerunt; et in reliquis caſibus omnibus, ſi iam adſit promtus animus, prout habet quis, ita acceptus eſt, non prout non habet. Deus enim primis initiis veræ pietatis in filiis ſuis delectatur, eaque non ſolum acceptat, ſed ipſos etiam adiuuat & excitat, vt ad perfectionem contendant. *Quaſſatam arundinem*

non perfringet, neque fumigans ellychnium exſtinguet eo vſque, vt ius perducat ad victoriam. Quæ res me deducit ad ſecundum actum miſericordiæ Dei erga reſipiſcentes peccatores, qui eſt,

2. Qvod non ſolum eorum ferat imbecillitatem, ſed illis ſemper opituletur & ſuccurrat progredientibus, vſque dum plenas vires acquirant & perfecte emendentur. Facit hoc varias gratiæ ſuæ adhibendo methodos, inuitando, immo trahendo eos SPIRITVS ſui SANCTI potentibus etſi ſæpe inuiſibilibus & eiuſmodi operationibus, quæ diſcerni non poſſunt. Qui SPIRITVS intellectum eorum gradatim illuminat, eosque ducit in omnem neceſſariam veritatem; aufert duritiem cordis & corrigit prauitatem voluntatis eorum; ordinat omnes eorum adfectus, eosque in vero ac proprio obiecto ſuo figit ac locat; flectit ac contorquet omnes animi inclinationes, vſque dum diuinæ voluntati perfecte reſpondeant. Adaperit corda eorum facitque, vt magis atque magis verbum Dei attendant; cuius promiſſionibus eos munit contra terrorem & deſperationem, et omnes apparentes difficultates religionis obterit, nouas vires, auxilium & alacritatem primis eorum conatibus addendo, mentesque eorum deuotione ardentes & in alterius mundi negotio fixas & occupatas tenendo. Hic bonus SPIRITVS nullum tempus opportunum benigne illis faciendi prætermittit, ſed commodam quamcunque & idoneam occaſionem inſpirandi bonas eis cogitationes arripit. Mille etiam caſus, qui in vita ipſorum forte fortuna incidere videntur, per diuinam prouidentiam vocationi & admonitioni eorum inſeruiunt, dum SPIRITVS efficit, vt diligentibus Deum omnia adiumento ad bonum ſint. Hiſce & ſimilibus remediis (naturales noſtras facultates corroborantibus, non deſtruentibus) homo, qui antea infirmus, immo mortuus in delictis & peccatis erat, non ſolum viuificatur & in libertatem adſeritur, ſed dicere etiam cum magno Apoſtolo poteſt, *Omnia valeo per eum, qui me corroborat, nempe CHRISTVM.* Eſt hic ſecundus actus miſericordiæ Dei erga reſipiſcentes peccatores, Quod illis ſemper opituletur & ſuccurrat progredientibus, vſque dum plenas vires acquirant & perfecte emendentur: Poſtea

3. Pios conatus illorum benigna receptione in gratiam ac fauorem, et perfecta omnium peccatorum ſuorum venia coronat. Quo-

Quotieſcumque peccator aliquis a malis viis ſuis ad ipſum convertitur, iram ſuam ſtatim deponit, a priſtina indignatione deſiſtit, ingrati animi crimen delet, delictorum obliuiſcitur, nec peccatorum amplius recordatur. Non retinet obſcuram ſimultatem, nec iniurias vlciſci cogitat, nec de vita anteacta cum peccatore expoſtulat, non obiectat ei priſtinam ſtultitiam, nec de ea illum obiurgat, ſed omnes noxas voluntaria quadam obliuione conterit & libenter ipſum recipit in gratiam. *Si quis impius ab omnibus ſuis, quæ commiſit, peccatis receſſerit, omniaque mea placita conſeruauerit, et ius æquumque fecerit, viuet, non morietur: quidquid peccatorum commiſit, non recoletur ei, ſed ſua, quam exercuerit, iuſtitia viuet.* Hoc Deus generatim omnibus reſipiſcentibus peccatoribus promittit Ezech. XVIII, 21. 22. Et Ier. XXXI, 34. *Eorum culpæ ignoſcam, eorum peccatorum non recordaturus amplius.*

Qvibvs in locis obſeruandum nobis eſt, quanta ſit & quam late longeque pateat, item quam promta ſit & alacris miſericordia Dei. Quæ qualitates ſunt, quæ eam commendant ſupra id omne, quidquid in humana bonitate deprehendi ſolet.

Devs enim non leuiora tantum ſed etiam grauiſſima quæque peccata promte ignoſcit. Quanta non erant crimina *Dauidis*, adulterium & homicidium, animus in DEVM ingratus, & diuinitus acceptorum beneficiorum obliuio? Et tamen interueniente ſincera eius reſipiſcentia Deus ei illa promte condonabat. Vix dum peccata ſua ſincere confeſſus erat, quum propheta nomine Dei hanc plenam ſolatii abſolutionem ei impertiret: *Iehoua remittit tibi peccatum neque morieris*, 2 Sam. XII, 13. Erat autem maius quoddam peccatum, quam illa *Dauidis* omnia ſimul ſumta, quod Deus ignouit, cædes videlicet, qua CHRISTVS proprius ipſius filius, princeps vitæ & gloriæ, occiſus eſt. De qua Avgvstinvs ad conſolandos grauiſſimos peccatores in hunc modum diſſerit: *Nemo dicat*, [a] *illud feci, forte mihi non dimittitur. Quid feciſti, quantum feciſti, dic immane aliquid, quod commiſiſti, graue, horrendum, quod etiam cogitare horres: quidquid vis, feceris, numquid Chriſtum occidiſti? Non eſt iſto facto ali-*

(a) Auguſtin. de ſymb. lib. I. cap. VII. tom. IX. opp. p. 294. (p. m. 1101.)

quid peius, quia Chriſto nihil eſt melius. Quantum nefas eſt occidere Chriſtum? Iudæi tamen eum occiderunt & multi in eum poſtea crediderunt & biberunt eius ſanguinem: dimiſſum eſt illis peccatum, quod commiſerunt.

HAEC oratio ſermone *Petri* ad *Iudæos* fundatur, quem *Act.* II, 22. legimus. Vbi primum illis ſceleris magnitudinem ob oculos proponit: *Viri Iſraëlitæ, audite hæc dicta: Ieſum Nazarenum, virum nobis a Deo repræſentatum portentis, miraculis, prodigiis, quæ per eum Deus in medio veſtrum fecit, vt ipſi quoque ſcitis; hunc vos, definito Dei conſilio & prouidentia traditum, ſceleſtis manibus comprehendiſtis, & ad palum alligatum ſuſtuliſtis.* Quid vero? An in perpetuum deſperandum illis erat de huius facinoris venia? Neutiquam, *Redite ad frugem*, inquit eis, *& baptizetur vnuſquiſque veſtrum in IEſu Chriſti nomine ad peccatorum veniam, & donum ſancti ſpiritus adſequemini*, com. 38. Et tum ſequitur com. 41. *Atque illi, eius ſermone auide admiſſo, baptizati ſunt, & acceſſerunt eo die hominum capita ad tria millia.* Capite ſequente eodem modo & cum ſimili bono affectu diſſerit. *Vos, ſancto & innocente repudiato, homicidam vobis condonari petiiſtis, vitæ vero auctorem occidiſtis, quem Deus excitauit ex mortuis. Act.* III, 14. Neque tamen eos a quærenda venia retinere ſtudet, ſed illis ſpem eius obtinendæ facit, ſi quidem rectam viam procurandi illam inire velint, quam verbis ſequentibus commonſtrat, *Ad ſanitatem reuertimini & vos corrigite, vt deleantur veſtra peccata, dum recreationis tempora veniant a Domino. Act.* II, 19. Atque hoc factum eſt: nam *multi eorum, qui illam orationem audiuerunt, crediderunt; quorum fuit virorum numerus ad quinque millia Act.* IV, 4.

SVNT hæc inſignia exempla miſericordiæ Dei in abſoluendis proprii ſui filii interfectoribus, ad noſtri inſtitutionem & conſolationem litterarum monumentis conſignata, vt ne quis de diuina miſericordia deſperet, cuius peccata grauiora non ſunt, quam cædes CHRISTI.

PAVLVS apoſtolus adfirmat, eamdem ob cauſſam ſibi tributam eſſe miſericordiam, vt eſſet exemplo diuinæ clementiæ reliquis peccatoribus omnibus 1 Tim. I, 15. 16. *Certa res & omni adprobatione digna, Chriſtum Ieſum in mundum veniſſe ſeruatum*

ſontes,

ſontes, quorum vel primus ego ſum. Prius enim fuerat in Deum maledicus & infeſtus, atque in cæde *Stephani*, aliorumque Dei ſanctorum conſors, qui quum interficerentur, ſuffragium ferebat. *Sed ideo*, inquit, *mihi tributa miſericordia eſt, vt in me in primis exerceret Ieſus Chriſtus ſummam clementiam ad eorum exemplum, qui in eo fidem eſſent habituri ad vitam æternam.*

Dixerit autem quiſpiam, omnia hæc peccata commiſſa eſſe ante baptiſmum, quæ res hunc caſum magnopere variet: neque enim poſt primum baptiſmum dari ſecundum aliquem ad peccatorum remiſſionem pro illis, *qui ſemel colluſtrati cæleſte donum guſtarunt & participes fuerunt ſancti ſpiritus præclaraque Dei dicta & æui futuri virtutes guſtarunt, et tamen relabuntur, vt iterum vitæ correctione renouentur: qui ſibi Dei filium iterum crucifigant & in eum exemplum edant.* Ad quæ reſpondeo, hanc rem caſum non variare. Nam licet peccata *Dauidis*, *Iudæorum* & *Pauli* commiſſa fuerint ante baptiſmum, non tamen fuerunt ante circumciſionem, quæ idem illis erat, quod nobis iam eſt baptiſmus, ingreſſus videlicet in fœdus Dei & viſibile eius ſigillum. Atque adeo vti Deus rationem aliquam expiandi poſt circumciſionem conceſſit, ita quoque poſt baptiſmum eam concedit, etſi baptiſmus nihilo magis repeti debeat, quam iſtis temporibus circumciſio. Deus enim pro ſua miſericordia, vt AVGVSTINVS [b] obſeruat, tribus modis dimittit peccata. 1. In baptiſmate, quod nos ab omnibus peccatis, originali & actualibus, leuibus & immanibus purgat. 2. In oratione & quotidiana ſupplicatione ad thronum gratiæ propter leuia peccata & venialia, ſine quibus eſſe non poſſumus. Quorum veniam nos docuit rogare, *Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris.*

(b) Auguſtin. de ſymbolo ad catechumenos. lib. I. c. VII. tom. IX. p. 294. (p. m. 1101.) Propter omnia peccata *baptiſmus* inuentus eſt: Propter leuia, ſine quibus eſſe non poſſumus, *oratio* inuenta. Quid habet oratio? Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. *Semel* abluimur *baptiſmate*, *quotidie* abluimur *oratione*. Sed nolite illa committere, pro quibus neceſſe eſt, vt a corpore Chriſti ſeparemini, quod abſit a vobis. Illi enim, quos videtis agere pœnitentiam, *ſcelera* commiſerunt, inde agunt *pœnitentiam*. Nam ſi *leuia* peccata ipſorum eſſent, ad hæc *quotidiana oratio* delenda ſufficeret. Ergo *tribus modis* dimittuntur peccata in eccleſia, in *baptiſmate*, in *oratione*, in humilitate *maioris* pœnitentiæ. cetera.

noſtris. 3. Ad grauiora & atrociora ſcelera expianda magis ſollemnem & particularem pœnitentiam præſcripſit; eamque vel publicam, ſi quædam publica plenaque offenſionis crimina commiſſa fuerint, pro quibus neceſſe eſt ſontes a corpore CHRISTI ſeparari; vel priuatam pœnitentiam Deum inter & noſmet ipſos, pro eiuſmodi peccatis, quæ nos publicæ diſciplinæ & cenſuræ eccleſiæ non ſubmittunt. Vt adeo præter baptiſmum duplicem rationem habeamus obtinendæ veniæ peccatorum pro diuerſa eorum qualitate & magnitudine. Quæ venia nobis in ſacra euchariſtia, velut viſibili quadam demonſtratione, per quamdam quaſi cautionem ſeu ſyngrapham ceſſionis, corpus ac ſanguinem CHRISTI omnemque adiunctam expiationem impertiente, confirmatur & obſignatur. Vt adeo peccator non habeat cauſſam querendi cum Deo de inopia miſericordiæ, quum tot ei modi ſint dandi nobis veniam poſt baptiſmum.

NONNVLLI vero, qui peccatorum veniam a Deo reuera impetrarunt cum ipſoque in gratia ſunt, hoc ſibi perſuadere non poſſunt, quia manum eius ſuper ſe adhuc quodammodo grauem ſentiunt; vel *primo*, in temporalibus calamitatibus, quæ ſæpius naturales peccati effectus ſunt; vel *ſecundo*, in perpeſſionibus, quas ipſis ſapientibus de cauſſis eorumque bono prouidenter immittit diuturniores; vel *tertio*, quia eos nonnunquam priſtinorum ſuorum peccatorum recordatio denuo angit & ſollicitos habet; vel *quarto*, quia gratia Dei in illis non ita potens & efficax eſt, vt ipſos ab omnibus vitioſæ fragilitatis & corruptionis reliquiis purget & angelos faciat ante iuſtum tempus; vel denique *quinto*, quia tentationibus adhuc obnoxii ſunt, triſtibusque & fœdis cogitationibus, contra ſuam voluntatem potentia & aſtutia Satanæ animis eorum ſuggeſtis, inquietantur. Quos ſcrupulos & quas querelas vt remoueam, ad caput generale ſecundum, mihi propoſitum, progredior, quod eſt,

II. VT difficultatibus nonnullis occurram & medear, quæ ſæpius faciunt, vt pœnitentes peccatores putent, miſericordia Dei ſe deſtitui, vbi reuera illa fruuntur. Atque his reſpondebo cum generatim tum ſpeciatim.

GENERATIM dico, Hæc omnia proficiſci ex mala intellecta miſericordia Dei, quæ ipſum non impellit, vt hæc diuerſa adflictio-

flictionum vel imperfectionum genera omnia peccatoribus adimat eo ipſo momento, quo peccata illis ſua ignoſcit. Nam CHRISTVS peccati expers & in ſe innocens, neque adeo veniæ indigus erat; et tamen homo erat dolorum ægritudinisque per omnem vitam ſuam gnarus; immo tentationibus etiam ſubiectus vti nos, citra tamen peccatum, vt iis poſſit ſuccurrere, qui tentantur. Quid ergo mirum, ſi peccatores mortales eiuſmodi ærumnis ſubiiciantur, quibus CHRISTVS, Deus immortalis, beneficii gratiæque ac inſtitutionis noſtri cauſſa ſeſe ipſe libentiſſimo animo ſubiecit.

Vt autem paullo ſpecialius & diſtinctius ad diuerſos iſtos ſcrupulos reſpondeam, obſeruo 1. temporales calamitates ſæpius naturales eſſe peccati effectus. Cur vero quis miretur, quod Deus naturales peccati effectus in peccatore poſt datam veniam reſidere ſinat, quum multis in caſibus ſecus eſſe non poſſit ſine manifeſto miraculo? Si quis ebrioſitate libidinumue intemperantia lentam febrim aut phthiſin ſibi ipſe arceſſiuerit, Deus peccatum ei ſuum, ſi vere reſipiſcat, condonat, neque vero vel vllo promiſſo vel miſericordiæ ſuæ natura ad ſpeciale quoddam miraculum hoc in caſu obligatur, quo ipſum morbum depellat. Immo miſericordia fuerit, morbum non depellere, ſiquidem ſine ſecundo aliquo præuenientis gratiæ miraculo forſan futurum eſt, vt ægrotus, ſimulac conualuerit, ad priſtinam viuendi rationem reuertatur. Miſericordia igitur potius eſt, ſi Deus naturales peccatorum illius effectus in eo, etiam poſt peccata condonata ſupereſſe ſinat.

2. Si Deus mortalibus adflictiones quaſdam prouidenter immittit, hæ ipſæ non ſemper actus iræ & iudicii, ſed argumenta benignitatis & miſericordiæ, interpretandæ ſunt, a Deo tantum ad præueniendum peccatum eosque in humilitate conſeruandos deſignatæ. Sicut res ſe habebat in cauſſa *Pauli*, qui ſelectum erat inſtrumentum & apud Deum in primis gratioſus; et tamen Deus apponendum ei ducebat ſtimulum carni, angelum Satanæ, qui ipſum tunderet, vt ne ob patefactionum præſtantiam ſe nimis efferret, ſed in animi perſiſteret ſubmiſſione. De eo ter Dominum orabat, vt a ſe faceſſeret, ſed hoc ſolum reſponſum ferebat, ſatis

eſſe ei fauorem Dei, vt fortitudo Dei in imbecillitate eius perficeretur. Quo reſponſo ille contentus non amplius querebatur, quaſi Deus ſua ipſi miſericordia deeſſet. Verum *multo libentiſſime*, inquit, *gloriabor in meis debilitatibus, vt habitet in me fortitudo Chriſti. Proinde mihi placeo in debilitatibus, in contumeliis, in rebus aduerſis, in vexationibus, in anguſtiis pro Chriſto. Dum enim debilis ſum, tum fortis ſum.* 2 Cor. XII, 10. Perpeſſiones *Iobi* itidem non iræ Dei ſed infinitæ ſapientiæ & benignitatis in illum indicia erant, vt patientiam illius omnibus mortalibus teſtatam faceret ipſique tam illuſtrem victoriam in Satanam concederet, vt ipſe aduerſarius intelligeret, plus eſſe in humana natura, a diuina gratia adiuta, quam antea ſibi perſuaſiſſet. Vt adeo ſi Deus pœnitentibus peccatoribus adflictiones pro ſua prouidentia imponat, hæ non ſint ſemper flagella, ſed beneficia, quæ ad probandam eorum patientiam aut ad auocandos eos a peccatis ſpectant. Et ſi preces eorum de remouendis illis adflictionibus tandem exaudiantur, vti preces *Iobi*, lætentur & agant gratias: Si repulſam ferant, vti preces *Pauli*, animo patienti & libenti eſſe pergant & glorientur cum magno illo apoſtolo in debilitatibus ſuis, vt habitet in ipſis fortitudo CHRISTI.

3. NONNVLLI autem peccatores pœnitentes dubitant, an peccata ſibi ſua remiſſa ſint, quia ſæpiſſime in formidine ac metu ſunt recurrentis in ſe diuinæ iræ atque indignationis. Iam ſi hoc eſt propter nouum aliquod peccatum, poſt acceptam delictorum veniam voluntarie commiſſum, iuſtam omnino cauſſam habent metuendi, quia Seruator noſter dicit, *En, ſanus euaſiſti, noli amplius peccare, ne quid tibi deterius accidat.* Si vero formido ac metus iſte tantum ex priſtinorum peccatorum, quæ iam remiſſa ſunt, recordatione oritur, tum non eſt argumentum, quod extra Dei gratiam poſiti ſint, ſed ſignum miſericordiæ illius, qua iſtum metum animos eorum denuo adficere patitur, vt eo contendant, vt ſit inter reſipiſcentiam & vitam ante actam quædam quaſi proportio, et ipſi præteritorum peccatorum horrore a futuris deterreantur. Ita eſſe, ex exemplo *Dauidis* apparet, qui quum peccati ſui veniam a Deo per *Nathanem* vatem accepiſſet de eaque firmiſſime eſſet perſuaſus, grauibus tamen terroribus & angoribus animi

animi ex magnorum delictorum recordatione vexabatur. Audias velim vnam & alteram lamentationem, hac occaſione ab illo factam Pſ. XXXVIII, 2. ſqq. *Mihi tua tela infixa ſunt, tua me vrget manus. Nihil eſt ſanum in corpore meo, tanta eſt tua ſæuitia: nihil eſt in meis membris illæſum, propter meum peccatum. Nam mea delicta meum ſupergreſſa caput, me quaſi graue quoddam onus opprimunt. Putridæ fœtent vomicæ meæ, propter meam inſaniam. Adfligor & deprimor vehementer, adſidue pullatus incedens. Nam ilia mea plena ſunt fœditate, nec quicquam eſt ſanum in meo corpore. Vehementer eneruor & atteror, præ animi ægrimonia congemiſcens.* Sic iterum Pſ. LXXVII, 2. ſqq. *Quum eſſem in anguſtiis, Dominum oraui, ſuppurante noctu meo vulnere ſine intermiſſione, animo meo conſolationem reſpuente. Memor eram Dei, turbidus & cogitabundus, animo ſeſe cruciante. Et te meorum cuſtodiam oculorum agente ſic adficiebar, vt nihil loquerer. - - Adeone in perpetuum adſpernatur Dominus, vt deinceps fauturus non ſit? Prorſumne finita eſt eius clementia? Deſieruntne eius promiſſa in omnia ſæcula? Oblitusne facilitatem Deus, miſericordiam ſuam præ iracundia prohibet?* Tandem colligit & increpat ſe ipſum propter has querelas; *Tum cogitaui, mihi ſperandum eſſe viciſſitudinem dexteræ ſupremæ.* Memoria repetam, quæ antea mihi tribuit Deus, nec locus nec ratio mihi erit eiuſmodi querelarum.

4. ALII verentur, vt delicta ſibi remiſſa ſint, quia peccati reliquias in ſe adhuc deprehendunt, nec gratiam ſentiunt tam validam, vt cuiuscumque generis peccata poſſint vincere. Iam ſi ſermo eſt de peccatis voluntariis, regnantibus, atrocibus & inueteratis, cauſſam omnino habent metuendi. Ita enim pœnitentia eorum non eſt ſincera, quia ſcientes ac prudentes regnanti cuidam vitio in animis ſuis indulgent; *Qui enim, quamuis alioquin totam legem obſeruet, tamen in vno delinquit, is omnibus tenetur. Nam qui dixit, Ne adulterato, idem dixit, Ne occidito. Quod ſi non adulteras, ſed occidis, contra legem committis:* et tam diu non es in ſtatu gratiæ apud Deum, quia voluntarius diuinæ legis violator es. Si vero tantum de leuioribus peccatis ignorantiæ, inconſiderantiæ, præcipitantiæ & humanæ fragilitatis intelligatur, quibus omnes mortales obnoxii ſunt, quibuscum quotidie dimicant, ſed quæ prorſus ſuperare nequeunt; hæc cum ſtatu gratiæ poſ-

 ſunt

Digitized by Google

ſunt conſiſtere, quia optimi quique illis obnoxii ſunt. *Multa enim delinquimus omnes:* Atque hoc ſenſu nemo eſt, qui non peccet. Deus autem pro ſua miſericordia hiſce remedium proſpexit, nimirum quotidianam orationem: *Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos remittimus debitoribus noſtris.* Si res ſecus ſe haberet, deploranda eſſet noſtra conditio. Sic enim nullus mortalium ſeruari poſſet; quum nullus ſit, ſolo CHRISTO excepto, qui vmquam ſine illis vixerit. Vt adeo, ſi Deus exacte obſeruare vellet praue facta, nullus homo poſſet conſiſtere; ſi in ius nobiſcum veniret de his rebus, coram ipſo nemo mortalium abſolueretur. Hæc enim ſolorum angelorum perfectio eſt & priuilegium ſpirituum iuſtorum perfectorum. Quoad in hoc corpore carnis peregrinamur, iſti næui & imperfectiones iſtæ in nobis ſuperſunt. Deus illas in nobis reliquit, vt curam & vigilantiam noſtram exerceat faciatque, vt humiles maneamus ex ipſiusque pendeamus gratia, & vt preces noſtras ad ſe excitet ac magis magiſque corroboret, vt ſuperemus. Vnde quidem vigilare nos oportet & pugnare contra eas, quantopere poſſumus, & orare, vt *fiat voluntas Dei vt in cælo ſic & in terra;* Si vero poſt omnes preces & conatus noſtros ab illis nos omnino liberare non poſſumus, non eſt, quod animum deſpondeamus, quia tantum in omnium mortalium conditione ſumus. Debemus etiam de hiſce imperfectionibus non minus quam de reliquis omnibus dolere & ſolliciti eſſe, atque ad locum illum adſpirare, qui nos ex illis eripiet in libertatemque vindicabit. Neque vero eſt, quod ante præſtitutum nobis tempus ad angelorum perfectionem nos peruenturos cogitemus, ſed quoad in hac miſeriarum valle degimus, imperfectiones illas, tamquam partem noſtrarum adflictionum, animo placido & tranquillo ferre decet, quas nihil niſi mors, vel potius victoria de morte & naturæ fragilitate, prorſus ſuperabit. Interim perſuaſiſſimum nobis eſſe debet, Deum eas nobis non eſſe imputaturum ad condemnationem, ſed noſtri miſerturum nobiſque conſtanter orantibus & quotidie reſipiſcentibus condonaturum. Atque hoc ſenſu AVGVSTINVS [c] hæc peccata venialia vocat, non, quod vllum pec-

(c) Aug. de ſymbolo lib.I. cap.VII. Non vobis dico, quia ſine peccato heic viveris: ſed ſunt venialia, ſine quibus vita iſta non eſt.

catum

catum natura ſua non ſit mortiferum, ſed quia ſunt eiuſmodi, quæ Deus ſeruis ſuis, ipſum ſincere amantibus, ad condemnationem non vult imputare.

5. Alii vere reſipiſcentes de peccatorum ſuorum remiſſione veniunt in dubium, quia tentationibus adhuc obnoxii ſunt, triſtibusque & fœdis cogitationibus, contra ſuam voluntatem potentia & aſtutia Satanæ animis eorum ſuggeſtis, perturbantur. Quo in caſu duo diligenter conſideranda & examinanda ſunt. 1. Num iſtæ tentationes propria hominum culpa excitentur, dum vel in otio viuunt deſides, & ab omni honeſta curatione & adminiſtratione rerum vacant, vel tentationi ipſi ſeſe obuios dant, illicito quodam negotio ſeſe implicantes aut vanis & ludicris rebus ſeſe oblectantes? Et 2. Num quis tentationi indulgeat, aut cedat & conſentiat? Si alterutro modo res illius ſe habet, peccati reus eſt. Qui enim otio, vel deſidiæ, vel illicitis animi oblectationibus indulgendo ſeſe tentationi obuium præbet, ille tentatorem ad ſe tentandum quaſi prouocat. Tertullianus [d] de femina quadam ſui temporis, religionem profeſſa chriſtianam, narrat, illam aliquando theatrum *Romanum* adiiſſe & inde cum dæmonio rediiſſe. Impurum ſpiritum, ab exorciſta interrogatum, quomodo auſus ſit chriſtianam adgredi? conſtanter reſpondiſſe, dicit, iuſtiſſime ſe feciſſe, in ſuo enim ſe illam inueniſſe. Atque ita, ſi homines, illicito quodam negotio implicatos, tentatio aliqua inuadit, ipſa tentatio eorum vitium eſt, quia in anteceſſum cum illa colludunt eique aditum ad ſe patefaciunt. Aut ſi eos ſine culpa ipſorum inceſſit, ſi tamen poſtea ei indulgent & adſenſum præbent, illiusque violentiæ cedunt, hac re illam tentationem Sepoſitis hiſce duobus caſibus, crimen non eſt tentari, quoad nos mere paſſiue in tentatione gerimus. Cuius rei certiſſimum ſpecimen & argumentum eſt, Quod ipſe CHRISTVS tentatus fuit a diabolo ſine peccato. Et quamdiu ad idem illud exemplum nos puros præſtamus, ita vt nec occaſionem aut aditum præbeamus tentationi, nec ex ſeruili deſidia abiecte ei nos ſubmittamus; ſed

(d) Tertull. de ſpectaculis cap. XXVI. In exorciſmo quum oneraretur immundus ſpiritus, quod auſus eſſet fidelem adgredi, conſtanter & iuſtiſſime, inquit, feci, IN MEO enim inueni.

ſimulac illam animaduertimus, cum indignatione ac deteſtatione reiiciamus, ſicuti ſeruator noſter fecit, *Abi e conſpectu meo, Satana, ſcriptum eſt enim, Dominum Deum tuum adorato cumque ſolum colito:* Quamdiu, inquam, nihil aliud in nobis efficit tentatio, niſi vt iram ſiue zelum vel fortitudinem noſtram contra ſe excitet; dum eam non admittimus cum voluptate, nec vllum ei adſenſum, vel aditum, vel quoddam quaſi pabulum præbemus, tamdiu tuti ab ea ſumus. Diaboli crimen eſt, non noſtrum. Calamitas noſtra & adflictio fuerit, peccatum noſtrum non eſt. Horrorem & ſtuporem in nobis, vti caſus quisque inopinatus, excitauerit, fortaſſis angorem etiam & ſollicitudinem animis noſtris creauerit, vt cogitemus, quomodo inſultibus Satanæ ſimus expoſiti, qui poteſtatem habet in phantaſiam noſtram operandi eaque re imaginandi vim in nobis turbandi, miraſque cogitationes excitandi. Enim vero quoad voluntas noſtra, in quam nullam poteſtatem inimicus ille tentator habet, adſenſum non præbet, illius vel acutiſſima iacula & ſubtiliſſimæ technæ nobis nocere non poſſunt. Dum diabolo reſiſtimus, tandem a nobis diſcedere neceſſe habet. Atque ita in victoria exſultabimus, tametſi in ipſo prælio fortaſſis hoc facere non licuit. *Omnis enim caſtigatio, in præſenti non voluptatis, ſed doloris eſſe cernitur. Verum tandem ſalutarem iuſtitiæ fructum reddit iis, qui per eam ſunt exercitati,* Hebr. XII, 11. Quo reſpectu apoſtolus quidam monet: *Summopere gaudendum exiſtimate, fratres mei, quum in varias incidiſtis periclitationes, intelligentes, fidei veſtræ exploratione patientiam gigni. Patientia autem perfectam actionem habeat.* Iac. I, 2. 3. 4. Ita demum in fine certaminis lætitia futura eſt, vbi ab aduerſario, exſpectationem eius fruſtrati, victoriam reportauimus. Qua de re alius apoſtolus loquitur, *Gloriamur*, inquiens, *in calamitatibus, illud ſcientes, quod calamitas patientiam parit, patientia probationem, probatio ſpem: Spes autem non pudefacit, quod Dei amore perfuſi ſunt animi noſtri, per ſpiritum ſanctum nobis datum,* Rom. V, 3. 4. 5. Tanto plus Deum in eiuſmodi caſibus amamus, quanto plus ad ipſum deſerendum a Satana tentamur & incitamur. Id zelum noſtrum accendit, conduplicat curas & vigilias, corroborat fidem & inflammat deuotionem noſtram, vt frequentius & ardentius ad gratiæ ſolium

con-

Digitized by Google

confugiamus, quo miſericordiam adipiſcamur & gratiam inueniamus ad opportunum auxilium. Ita ipſæ tentationes Satanæ in commodum noſtrum cedunt, dum illis reſiſtimus hoſtemque fugamus, & amplius quam victores eius ſumus, quia mala eius conſilia inuertimus & res illas in ſalutem noſtram & firmitatem conuertimus, quas occaſionem exitii & interitus noſtri texuit. Quare cauſſam habemus ſtatuendi in eiuſmodi caſibus, Deum permittere Satanæ, vt nos tentet noſtro dumtaxat bono. Neque tantum ſapientiæ & poteſtatis Dei argumentum eſt, quod dolos Satanæ ita patefacit ac diſturbat, & ex malo bonum efficit; ſed ſignum etiam ipſius erga nos miſericordiæ, vt acceptas gratiæ dotes illuſtriores noſtramque victoriam glorioſiorem reddat; dum præſentiam ſuam in infirmitate conſummat facitque, vt de omni hoſtis noſtri poteſtate ipſiusque orci portis triumphemus, quæ nos ſuperare non poſſunt.

Omnibvs ac ſingulis iam credo manifeſtum eſſe, miſericordiam Dei his in rebus non poſſe accuſari, licet *primo* reſipiſcentes peccatores, poſt datam veniam peccatorum, temporales calamitates & inter has mortem ipſam, tamquam naturales peccati effectus, perpeti ſinat; licet *ſecundo* adflictiones illis prouidenter immittat; licet *tertio* eos interdum metu ac terrore ex priſtinorum peccatorum recordatione adficiat; licet *quarto* illos ſub reliquiis humanæ infirmitatis ac certamine cum leuioribus erratis ac næuis retineat; licet *quinto* permittat, vt tentationibus obnoxii ſint & triſtibus ac fœdis cogitationibus, contra voluntatem ſuam potentia & aſtutia Satanæ, animis eorum ſuggeſtis, inquietentur; tamen, his omnibus non obſtantibus, eſt manetque illis pater miſericors. Et, *vt miſeretur pater filiorum, ſic miſeretur Iehoua timentium ipſum.*

III. Non poſſum, quin ante, quam hunc ſermonem finiam, haſce paucas obſeruationes morales ſubiungam, quæ ex hactenus dictis quaſi neceſſario conſequuntur.

1. Qvod ſenſus miſericordiæ Dei, qua maximis peccatoribus ignoſcit, reliquos peccatores omnes incitare debeat, vt ad ipſum bono animo & ſpe miſericordiæ ducti reuertantur. Nullum peccatum poteſt eſſe grauius, quam trucidatio CHRISTI, & tamen Deo placuit eam ignoſcere ad incitationem aliorum, qui eſſent venientibus

Digitized by Google

nientibus ſæculis ad frugem redituri. Nullum caritatis officium leuius eſſe poteſt, quam iſtud duorum obolorum pauperis viduæ, & Deo tamen placuit illud accipere, quia ex libenti profectum erat animo & facultati reſpondebat, quam illi ſuppeditauerat Deus, qui a nullo homine plus repoſcit, quam ad quod peragendum ei prius vires dedit.

2. Consideratio iſta, quod Deus nonnumquam homines temporalibus adflictionibus ſubmittat, poſtquam peccata eis ſua condonauit, docere nos debet recte & honorifice ſentire de miſericordia Dei, nec fremere contra dexteram eius, ſeu rationem agendi nobiscum in quocunque alio reſpectu, ſi peccatorum veniam nobis indulget; ſed patienti & placido animo eſſe in quibuscumque calamitatibus, dum perſuaſum habemus, eas non eſſe argumenta iræ, ſed potius indicia benignitatis & miſericordiæ, quippe qui nouit, quid nobis maxime expediat; vti *Moyſes Iſraëlitis* dicit, *Sic vobis perſuadetote, quemadmodum caſtigat quiſpiam ſuum filium, ſic vos a Ioua Deo veſtro caſtigari.*

3. Sensvs miſericordiæ diuinæ in condonandis peccatis noſtris ſummum amoris adfectum & ardentiſſimum grati animi ſtudium erga ipſum in nobis viciſſim excitare debet. Quo enim gaudio compleri, adfici & perfundi neceſſe eſt animum adflictum, debilitatum & pene omni ſpe ſalutis orbatum, vbi a terrore & metu orci liberatur, et CHRISTVM quaſi audit dicentem, *Hodie eris mecum in paradiſo!* Quas gratias quiſpiam Deo referre poteſt pro iſto beneficio, præterquam totius vitæ ſuæ obedientiam? Quis zelus nimis ardens eſſe poteſt in colendo tali Domino! Si corpora & animos noſtros Deo præſtamus hoſtiam viuentem, ſi vtriſque ipſum colimus & honoramus, rationalis tantum cultus eſt illius, qui ab orco redemit ambo. Omnes igitur, quotquot ſenſum diuini fauoris ac miſericordiæ in remiſſione peccatorum ſuorum habent, memores ſint, par eſt, proprii officii ac muneris, cuius ratio poſtulat, vt Deum ſuis & corporibus & animis nunquam non glorificent, vt virtutes prædicent illius, qui eos ex tenebris in lucem ſuam mirabilem vocauit.

Denique 4. consideratio miſericordiæ & benignitatis Dei erga nos, docere nos in vnoquoque exemplo debet laudatiſſimum illius

Digitized by Google

illius exemplum imitari atque inducere adfectum miſericordiæ, benignitatem, lenitatem; condonare nobis mutuo, quemadmodum Deus propter CHRISTVM nobis condonauit; miſereri illorum, qui miſeriam ſuam non agnoſcunt, nec vllam vel poteſtatem vel voluntatem habent ſeruandi ſe ipſos; commiſereſcere eorum, qui ignari ſunt & errant; ferre eorum imbecillitatem, immo & præconceptas opiniones, animi torporem & obſtinationem, ſicut Deus ſæpiſſime tulit næuos noſtros; placide inſtituere eos, qui ſe ſe ipſi opponunt, num aliquando daturus ſit illis Deus reſipiſcentiam ad agnitionem veritatis. Heic vnicuique homini licet partem habere in chriſtiano ſacerdotio, vt priuata inſtitutione & publico exemplo ſuo ad frugem reuocet, reducat & ſeruet quoscunque poteſt; vt hac etiam ratione virtutes prædicet illius, qui eum e tenebris vocauit in admirabilem ſuam lucem. Nulli ad explendum hoc officium magis apti ſunt quam illi, qui diuinam miſericordiam ipſi inſigniter guſtarunt & experti ſunt. Illi optimi aliorum monitores ſint, oportet, qui miſeriam ac ſeruitutem peccati in animis ſuis ſenſerunt, et iam beatitudinem veniæ & liberationis in ſemetipſis percipiunt. Vnde ſeruator noſter *Petrum*, reſpectu caſus & reſurrectionis illius, admonebat, *Tu, vbi aliquando te conuerteris, confirma fratres tuos.* Et ſane dantur rationes longe plurimæ, quibus reducti ad frugem homines adduci & poſſunt & debent, vt hoc faciant. *Primo*, Miſericordia humanæ naturæ debita, vt duriſſimam ſeruitutem aliis hominibus demant, quam ipſi olim perpeſſi ſunt. *Deinde*, gratus animus in Deum ad promouendam eius gloriam; quod tunc maxime fit, quum peccatores conuertuntur, luce noſtra ſic lucente apud homines, vt noſtra recte facta videntes collaudent noſtrum patrem, qui eſt in cælis. Quo ſtudio teneri debent omnes vere ad Deum conuerſi, et communiter ducuntur illi, qui ipſi præ aliis impie & nequiter olim vixerunt. Illi enim, quibus Deus plura peccata remiſit, plerumque eum plus diligunt, et in miniſterio eius plus laborant, vti *Paulus* fecit, ideo quod miſericordiam a Deo obtinuerat, qui aliquando fuerat peccatorum primus. Accedit ad has rationes omnes honor iſtius officii atque negotii, quo nihil eſſe poteſt glorioſius. Id enim nos adiutores Dei & quaſi ſal-

vatores vicarios humani generis facit. Nam, *Fratres*, inquit *Iacobus*, *ſi quis veſtrum a vero aberrauerit & eum quiſpiam reuocauerit, intelligat, eum qui ſontem ab erroris ſui via reuocauerit, animam ex morte reuocaſſe, multitudinemque texiſſe peccatorum.* Denique nobis ipſis hoc vtiliſſimum eſt & commodiſſimum, quandoquidem nobis ius quoddam dat maioris gradus gloriæ in mundo altero. Nam *erudientes ſplendebunt quaſi ſplendor expanſi, et qui multos reddiderint iuſtos, vt ſtellæ in omnem æternitatem.* Maius aliquod incitamentum dari non poteſt. Largiatur nobis Deus O. M. gratiam, vt id obtineamus, per IESVM CHRISTVM Dominum noſtrum.

Cui vna cum Patre & Spiritu Sancto ſit laus, et bonor, et potentia, et gloria, et imperium in ſempiterna ſæcula.

AMEN.

IN-

Digitized by Google

INDEX AVCTORVM.

Littera D (vel d) cum numero diſſertationem aliquam, S ſermonem, p. paginam denotat.

A.

GEORGIVS ABBOTVS.

Explicatio ſex illuſtrium quæſtionum. *Oxoniæ 1597. 4to.*
De baptiſmo D. 1. p. 96. 100. 102.

AGAPETVS PAPA ROMANVS.

Epiſt. ad Petrum, in act. 1. concil. Conſtantinop. ſub Menna D. 2. p. 209.

GABRIEL ALBASPINAEVS.

Notæ in concil. Iliberritan. can. 38. D. 1. p. 21.

ALCIMVS AVITVS.

In biblioth. patr. tom. 10. *Pariſ. 1654. fol.*
Epiſt. 24. ad Stephan. D. 1. p. 67.

HENRICVS ALTINGIVS.

Theologia elenctica, *Amſtelod. 1654. 4to.* D. 2. p. 269.
Theologia problematica, *Amſtelod. 1662. 4to.* D. 1. p. 94. D. 4. p. 692.

AMBROSIVS.

Opera, 3 voll. *Baſil. 1567. fol.*
De pœnitentia. D. 2. p. 290.
De ſacramentis. D. 1. p. 7.
Commentar. in Epheſ. 4. D. 1. p. 3. 7. 18. 20.

GVILIELMVS AMESIVS.

Bellarminus eneruatus, *Amſtelod. 1658. 12mo.* D. 2. p. 269.

Digitized by Google

MOSES AMYRALDVS.

Theſes Salmurienſes. *Salmur. 1665. 4to.*
De libertate chriſtiana. D. 4. p. 619.

IOANNES ANDREWS.

Opuſcula. *Lond. 1629. 4to.*
Reſp. ad epiſt. 2. Molin D. 4. p. 452.

DE L'ANGLE.

Epiſt. ad epiſcopum Londinenſem. D. 4. p. 628.

ANONYMVS.

De baptiſmo hæreticorum, ad calcem Cypriani. D. 1. p. 6. 18.

ANONYMVS.

Hiſtory of Montaniſm. D. 1. p. 51.

PETRVS ARCVDIVS.

De concordia eccleſiæ orientalis & occidentalis. *Pariſ. 1640. 4to.* D. 1. p. 84. bis.

ASSEMBLY OF DIVINES.

Advice to the Parliament touching a Confeſſion of Faith. *Lond. 1646. 4to.* D. 4. p. 446.

ATHANASIVS.

Opera græc. latin. 2 voll. *Pariſ. 1627. fol. (Pariſ. 1698. fol.)*
Contra Arianos oratio 3. D. 1. p. 46. 110.
Apologia 2. D. 2. p. 186. 188. 228.

AVRELIVS AVGVSTINVS.

Opera, 10 voll. *Baſil. 1569. fol.*

Tom. 1.

Retractat. lib. 1. cap. 16. D. 3. p. 372.

Tom. 2.

Epiſt. 23. Bonifacio D. 4. p. 584.
- - 162 ad epiſc. Donat. D. 2. p. 278.

Tom. 3.

Enchiridion de fide, ſpe & caritate, cap. 58. D. 4. p. 567.

Tom. 6.

De hæreſibus ad Quodvultdeum.
Cap. 44. D. 1. p. 54.
Cap. 46. D. 3. p. 372. bis.
Contra Fauſtum. D. 3. p. 372.
Contra Fortunat. D. 3. p. 372.

Digitized by Google

Tom. 7.

Contra epiſtolam Parmeniani.
Lib. 1. cap. 5. D. 1. p. 46.
Lib. 2. cap. 13. D. 1. p. 28. 33. 69. 77. D. 2. p. 265.
Contra Litteras Petiliani.
Lib. 2. cap. 7. D. 2. p. 264. cap. 48. ibid.
cap. 104. D. 1. p. 60. 64. 66.
De baptiſmo.
Lib. 1. cap. 1. D. 2. p. 264. cap. 2. D. 2. p. 279.
cap. 11. D. 1. p. 54. d. 2. p. 264.
Lib. 3. cap. 15. D. 1. p. 54. cap. 16. D. 1. p. 66.
Lib. 5. cap. 15. D. 2. p. 263. cap. 22. D. 1. p. 63.
Lib. 6. cap. 5. D. 2. p. 280. cap. 12. D. 1. p. 62.
cap. 25. D. 1. p. 54.
Lib. 7. cap. 52. D. 1. p. 63. d. 2. p. 280.
cap. 53. D. 1. p. 34.
De vnico baptiſmo contra Petilianum. cap. 3. D. 1. p. 54.
Contra Fulgentium Donatiſtam. cap. 7. D. 1. p. 55.
De peccatorum meritis.
Lib. 1. cap. 19. D. 4. p. 584.

Tom. 9.

De ſymbolo fidei ad catechumenos.
Lib. 1. cap. 7. S. p. 709. 711. 716.
Epiſtol. ad Fortunatum; apud Gratianum de conſecratione.
Diſtinct. 4. cap. 21. D. 1. p. 27.

AVXILIVS.

De ordinationibus Formoſi; ad calcem Morini de ordinationibus.
Pariſ. 1655. fol. D. 1. p. 23.

IOANNES AYMONIVS.

Tous les Synodes nationaux des Egliſes Reformées de France.
A la Haye 1710. 2 voll. *4to.* D. 4. p. 413. et ſeqq. quam ſæpiſſime. Vid. etiam infra ſub litt. *S. Synodi nationales eccleſiæ Gallicæ.*

B.

RICHARDVS BANCROFTVS.

Dangerous Poſitions &c. *Lond. 1640. 4to.* D. 4. p. 576. 616. 631.

Digitized by Google

CAESAR BARONIVS.

Annales eccleſiaſtici. 12 voll. *Antwerpiæ 1610. (Antwerp. 1670. fol.)*
Ad ann. 326. D. 2. p. 188.

BASILIVS CAESARIENSIS.

Opera, *Pariſ. 1638. fol.*
Epiſtola canonica ad Amphilochium. Can. 1. D. 1. p. 30. 31. 49. 51. 110. d. 2. p. 244.
Can. 32. D. 2. p. 249. 251.

RICHARDVS BAXTERVS.

English Nonconformity ſtated. *Lond. 1689. 4to.*
Cap. 2. D. 4. p. 510. Cap. 3. ibid. p. 530.
Cap. 4. ibid. p. 555. Cap. 6. ibid. p. 608.
Cap. 8. ibid. p 504. 665. Cap. 9. ibid. p. 573.
Cap. 10. ibid. p. 582. Cap. 11. ibid. p. 588.
Cap. 12. ibid. p. 469. Cap. 13. ibid. p. 568.
Cap. 14. ibid. p. 551. Cap. 15. ibid. p. 535.
Cap. 16. ibid. p. 601. Cap. 17. ibid. p. 525.
Cap. 19. ibid. p. 589. Cap. 22. ibid. p. 674.
Cap. 23. ibid. p. 615. Cap. 24. ibid. p. 444. 618.
Cap. 25. ibid. p. 618. Cap. 27. ibid. p. 632.
Cap. 29. ibid. p. 437. Cap. 30. ibid. p. 439.
Cap. 31. ibid. p. 653. Cap. 32. ibid. p. 667.
Cap. 33. ibid. p. 530. Cap. 34. ibid. p. 576.
Cap. 35. ibid. p. 676. Cap. 36. ibid. p. 682.
Cap. 40. ibid. p. 549. Cap. 41. ibid. p. 526.
Petition for Peace and Reformation of the English Liturgy. *Lond. 1661. 4to.* D. 4. p. 548. 550.

ROBERTVS BELLARMINVS.

De controuerſiis chriſtianæ fidei. *Ingolſtad. 1590. fol.*
De baptiſmo. Lib. 1. cap. 11. D. 4. p. 583.
De ſacram. ordinis. Lib. 1. cap. 10. D. 2. p. 266. 267.

GVILIELMVS BEVEREGIVS.

Pandectæ canonum cum adnotationibus. 2 voll. *Oxon. 1692. fol.* D. 1. p. 25.
Codex canonum vindicatus. In appendice ad Cotelerii patres apoſtolicos. D. 4. p. 595.

THEO-

INDEX AVCTORVM.

THEODORVS BEZA.

Contra Sarauiam. *Francof. 1601. 8uo.* D. 4. p. 626. 627.
Adnotationes in N. Teſtam. *Geneu. 1582. fol.* Epiſtola
dedicat. ad Eliſabetham reginam Angliæ. D. 4. p. 515. 602.
Ad Hebræos cap. VI, 2. D. 4. p. 593.
Epiſtolæ. *Geneu. 1573. 8uo.*
Ep. 2. D. 1. p. 91. D. 4. p. 563. 688. 689.
Ep. 4. ibid. p. 492. Ep. 8. ibid. p. 442.
Ep. 10. ibid. p. 579. 642. Ep. 12. ibid. p. 434. 515. 532. 552. 569. 690. bis
Ep. 20. ibid. p. 440. 635. Ep. 22. ibid. p. 513. 581.
Ep. 24. ibid. p. 437. 438. 460. 615. 640.
Ep. 69. ibid. p. 442.
Ep. 73. ibid. p. 559. Ep. 83. ibid. p. 635.
Reſp. ad Balduinum. D. 4. p. 569.
Vita Caluini ap. Melch. Adami vit. German. theologorum
Francof. 1653. 8tau. D. 4. p. 570.
Præfatio in conciones Caluini. D. 4. p. 491. 657.

IOSEPHVS BINGHAMVS.

Origines eccleſiaſticæ. 10 voll. *Halæ 1624 - - 1629. 4to.*
Lib. 1. cap. 3. D. 1. p. 68.
Lib. 2. cap. 20. D. 2. p. 321. cap. 22. D. 1. p. 35.
Lib. 3. cap. 1. D. 1. p. 18.
Lib. 4. cap. 3. D. 1. p. 22. D. 2. p. 240. cap. 7. D. 1. p. 68. 71.
Lib. 6. cap. 3. D. 2. p. 277.
Lib. 7. cap. 2. D. 1. p. 17.
Lib. 10. cap. 2. D. 2. p. 152.

LVDOVICVS LE BLANC.

Theſes theologicæ. *Lond. 1683. fol.*
De ſcripturæ plenitudine. D. 4. p. 464. 473.
De libris canonicis & apocryphis D. 4. p. 515. 524.

MATTHAEVS BLASTARES.

Syntagma canonum. Ap. *Suicer* in theſaur. eccleſ. & *Beueregium*
in pandectis. D. 1. p. 25.

CASPARVS ERASMVS BROCHMANDVS.

Syſtema vniuerſæ theologiæ. *Hafniæ 1633. 4to.* 2 voll.
De baptiſmo. D. 1. p. 86. bis.

GEOR-

Digitized by Google

GEORGIVS BVLLVS.

Defenſio fidei Nicænæ. *Oxon. 1685. 4to.* In epilogo. D. 2. p. 276.

C.

IOANNES CALVINVS.

Opera. *Amſtelod. 1667. fol.* 9 voll.
Antidotum aduerſus decreta concilii Tridentini. D. 2. p. 267. D. 4. p. 448.
Catechiſmus eccleſiæ Geneuenſis. D. 4. p. 547.
Commentarius ad Hebræos. D. 4. p. 593.
Confeſſio fidei. D. 4. p. 456.
Epiſtolæ & reſponſa.
 Ad protectorem Angliæ, D. 4. p. 502.
 Ad Anglos Francofurt. D. 4. p. 512.
 Ad Anonymum. D. 4. p. 647.
 Ad miniſtrum Burenſem. D. 4. p. 646. bis. 647.
 Ad Farellum. D. 4. p. 454. 458. 531. 603. 686. 687. 691.
 Ad magiſtratum Geneuenſem D. 4. p. 620. 675. bis.
 Ad populum Geneuenſem. D. 4. p. 686.
 Ad Hallerum. D. 4. p. 646.
 Ad Knoxum. D. 4. p. 686.
 Ad Menſonem Poppium. D. 4. p. 438. 647. 676.
 Ad Monsbeligardenſes. D. 4. p. 599. 647. 686.
 Ad N. N. D. 4. p. 496. 504. 686.
 Ad Oleuianum. D. 4. p. 599. 635.
 Ad regem Poloniæ. D. 4. p. 487.
 Ad Schalingium. D. 4. p. 691.
 Ad miniſtros Tigurinos. D. 4. p. 604. 560. 599.
 Ad Viretum. D. 4. p. 620.
 Ad Zozimum. D. 4. p. 554. 642.
 De quibusdam eccleſiæ ritibus. D. 4. 540.
 Reſponſio ad duo certa capita. D. 4. p. 685.
Formulæ precum publicarum. D. 4. p. 504. bis. 539. 545. 596.
Inſtitutiones.
 Lib. 4. cap. 10. D. 4. p. 456. 457. 460. 466. bis.
 cap. 15. D. 1. p. 90. cap. 16. D. 4. p. 583.
 cap. 17. D. 4. p. 561. 562. cap. 19. D. 4. p. 592. 595.

De

De neceſſitate reformandæ eccleſiæ. D. 4. p. 466. 603. 626.
Aduerſus ſectam Libertinorum. D. 4. p. 450.
Vera eccleſiæ reformandæ ratio. D. 4. p. 591. 647.
Reſponſio ſecunda ad Weſtphalum. D. 4. p. 540. 597. 599.
Admonitio vltima ad Weſtphalum. D. 4. p. 445.

CANONES ſic dicti APOSTOLICI.

Can. 22. D. 2. p. 253.
Can. 23. D. 2. p. 253.
Can. 25. D. 2. p. 251.
Can. 29. D. 2. p. 224.
Can. 39. D. 1. p. 6.
Can. 47. D. 1. p. 11.
Can. 49. D. 1. p. 12.
Can. 50. D. 1. p. 12.

CANONES ECCLESIAE ANGLICANAE.

Can. 4. D. 4. p. 614.
Can. 5. D. 4. p. 617.
Can. 6. D. 4. p. 617.
Can. 7. D. 4. p. 627.
Can. 8. D. 4. p. 630.
Can. 9. D. 4. p. 639.
Can 10. D. 4. p. 639.
Can. 11. D. 4. p. 639.
Can. 13. D. 4. p. 642.
Can. 18. D. 4. p. 540. 648. 650.
Can. 26. D. 4. p. 651.
Can. 27. D. 4. p. 436. 555.
Can. 28. D. 4. p. 438. 653. 672.
Can. 29. D. 4. p. 582.
Can. 30. D. 4. p. 652. collat. p. 568. ſeqq.
Can. 36. D. 4. p. 652. coll. p. 416. ſeqq. et 502 - - 520. 665.
Can. 49. D. 4. p. 656.
Can. 55. D. 4. p. 665. ſeqq.
Can. 57. D. 4. p. 666.
Can. 58. D. 4. p. 530.
Can. 65. D. 4. p. 673.
Can. 68. D. 4. p. 576.
Can. 72. D. 4. p. 676.
Can. 112. D. 4. p. 558.
Can. 139. D. 4. p. 679.
Can. 140. D. 4. p. 682.
Can. 141. D. 4. p. 683.

CANONES ECCLESIAE GALLICAE.

Vid. Diſciplina, et, Synod. nationales eccleſ. Gall.

LVDOVICVS CAPPELLVS.

Theſes theologicæ. *Salmurii 1665. 4to.* D. 4. p. 503. 516. 520. 546. 657.

THOMAS CARTWRIGHT.

Reply &c. D. 4. p. 558.

ISAACVS CASAVBONVS.

Exercitationes in Baronii annales. *Londini 1614. fol.* D. 4. p. 514.
Reſponſio ad epiſt. Perronii. *Lond. 1612.* D. 1. p. 103.

Digitized by Google

IOANNES CASSIANVS.

Opera. *Baſil.1575.fol.*
De incarnatione. D.2. p.237.

CAROLVS LE CENE.

Project d'une nouvelle Verſion Françoiſe de la Bible. *Roterd.* *1696. 8uo.* D.4. p.521. 537.

DANIEL CHAMIERVS.

Panſtratia catholica. *Geneu.1626.fol.* 4 voll.
De canone. D.4. p.462. bis. 494.495.524.
De euchariſtia. D.2. p.270. D.4. p.553.554.557.
De peccato orig. D.4. p.542.543.
De ſacramentis. D.2. p.267. D.4. p.669.
De ſenſu ſcripturæ. D.4. p.498.

MARTINVS CHEMNITIVS.

Examen concilii Tridentini. *Francof.1606.8uo.* 4 voll. D.2.p.268.

IOANNES CHRYSOSTOMVS.

Opera. *Francof.1697.1698.fol.*
De ſacerdotio. D.1. p.14.108.
Homil.61. tom.7. ex edit. *Sauiliana* D.1. p.14.

CODEX CANONVM ECCLESIAE AFRICANAE.

Can. 116. 117. D. 4. p. 544.

COLLIERVS.

Hiſtoria eccleſiaſtica. D.1. p.75.

COLLOQVIVM HAMPTONCVRIANVM. D.4. p.96.97.103.

COMMON PRAYERBOOK. Vid. PRECATIONES PVBLICAE ECCLESIAE ANGLICANAE.

CONCILIA ECCLESIAE PRISCAE.

Agathenſe. Can.50. D.2. p.246.
Agrippinenſe. D.2. p.234. 254.
Aquileienſe. Epiſtol. ſynodica ad Gratianum. D.2. p.226.234. ter.
Arauſicanum I. Can.1. D.1. p.65.
Arelatenſe I. Can.8. D.1. p.46.
Arelatenſe II. Can.16. D.3. p.372. Can.17. D.1. p.53.
Aurelianenſe I. Can.14. D.1. p.11.
Aurelianenſe III. Can.2. D.2. p.245. Can.27. ibid.
Aurelianenſe V. Can.12. D.2. p.228.

Car-

Carthaginenſe ſub Cypriano. Num. 4. D. 2. p. 233. 244.
Num. 8. D. 2. p. 265. Num. 22. D. 2. p. 265.
Num. 70. D. 2. p. 232. Num. 79. D. 1. p. 5. 43.
Carthaginenſe II. Can. 8 D. 1. p. 40. 114.
Carthaginenſe IV. Can. 100. D. 1. p. 36.
Chalcedonenſe. Act. 1. D. 2. p. 203. 204.
Act. 2. D. 2. p. 204. Act. 3. D. 2. p. 204. ter.
Can. 2. D. 2. p. 224.
Conſtantinopolitanum I. Act. 7. D. 2. p. 203.
Can. 4. D. 2. p. 193. Can. 5. D. 2. p. 193.
Can. 7. D. 1. p. 52.
Conſtantinop. generale V. de tribus capitulis. Collat. 8. D. 2. p. 211.
Conſtantinop. gener. VI. contra Monothelitas. Act. 4. D. 2. p. 215.
Act. 8. D. 2. p. 213. Act. 9. 12. ibid.
Act. 15. D. 2. p. 214. Act. 16. 18. ibid.
Conſtantinop. ſub Menna. Act. 1. D. 2. p. 210. bis.
Act. 4. D. 2. p. 209. bis.
Conſtantinop. ap. Matth. Blaſtarem, ſyntagm. can. in Beueregii pandectis. D. 1. p. 82.
Eboracenſe. Can. 5. D. 1. p. 16.
Epaunenſe. Can. 16. D. 1. p. 65.
Epheſinum. Act. 1. D. 2. p. 195. 198. bis.
Act. 5. D. 2. p. 197. bis. Act. 6. D. 2. p. 196. bis.
Can. 1. 2. D. 2. p. 200. Can. 3. 4. 5. D. 2. p. 201.
Can. 6. 7. D. 2. p. 202.
Epiſt. encyclica D. 2. p. 198.
Epiſt. ſynod. ad Cæleſtin. D. 2. p. 198.
Hipponenſe. Can. 41. D. 2. p. 247.
Ilerdenſe. Can. 13. D. 2. p. 298.
Illiberritanum. Can. 1. 2. D. 2. p. 255.
Can. 18. D. 2. p. 255. Can. 38. D. 1. p. 21.
Can. 76. D. 2. p. 245. 255. Can. 77. D. 1. p. 10.
Italicum. Epiſt. 1. ad Theod. D. 2. p. 235.
Laodicenum. Can. 7. D. 1. p. 50.
Can. 8. D. 1. p. 51. D. 3. p. 371.
Mileuitanum. Can. 7. D. 4. p. 544.
Nicænum. Can. 8. D. 1. p. 46. 71. D. 3. tot.

Digitized by Google

Can. 19. D. 1. p. 46. D. 3. p. 370.
Epiſt. ſynod. D. 2. p. 190.
Romanum. D. 2. p. 192.
Epiſt. ſynodica D. 2. p. 236.
Romanum III. ſub Felice. Can. 2. D. 2. p. 256.
Romanum, apud Coteler. in not. ad conſtitut. apoſtol. D. 1. p. 15.
Sardicenſe. Can. 1. 2. D. 2. p. 254. Can. 19. D. 2. p. 245.
Epiſt. ſynod. D. 2. p. 228.
Toletanum. Can. 4. D. 2. p. 246. Can. 5. D. 2. p. 247.
Trullanum. Can. 21. 22. 23. D. 2. p. 217.
Can. 26. ibid. Can. 32. D. 2. p. 249.
Can. 95. (al. 96) D. 1. p. 53. D. 2. p. 194.

CONSTANTINUS POGONATUS IMPERATOR.

Edictum ad calcem concilii ſexti generalis. D. 2. p. 205.

CONSTITVTIONES ſic dictæ APOSTOLICAE.

Apud *Coteleriū* vol. 1. patrum apoſtolicorum.
Lib. 2. cap. 27. D. 1. p. 32.
Lib. 3. cap. 10. D. 1. p. 19.
cap. 11. D. 1. p. 12. 18. cap. 20. D. 1. p. 13.
Lib. 8. cap. 28. D. 1. p. 13. cap. 46. D. 1. p. 13.

CORNELIVS EPISCOPVS ROMANVS.

Epiſt. 46. ad Cyprian. D. 3. p. 351.
Epiſt. ad Fabianum. ap. Euſebium hiſtor. eccleſ. lib. 6. c. 43. D. 2. p. 242.

CORPVS & SYNTAGMA CONFESSIONVM ECCLESIARVM REFORMATARVM. *Geneu. 1612. 4to.*

Anglicana. Art. 3. D. 4. p. 444. Art. 4. D. 4. p. 445.
Art. 6. ibid. p. 486. Art. 8. ibid. p. 446. 549.
Art. 9. ibid. p. 425. Art. 10. ibid. p. 446.
Art. 12. ibid. p. 448. Art. 13. ibid. p. 448. 497.
Art. 14. ibid. p. 449. Art. 15. ibid. p. 449.
Art. 16. 17. ibid. p. 450. Art. 18. ibid. p. 451.
Art. 19. ibid. p. 452. Art. 20. ibid. p. 455. 497.
Art. 21. ibid. p. 483. Art. 22. ibid. p. 484.
Art. 23. ibid. p. 485. Art. 25. ibid. p. 591.
Art. 34. ibid. p. 498. Art. 35. ibid. p. 490. 517.
Art. 36. ibid. p. 630. Art. 37. ibid. p. 499.
Belgica. Art. 6. D. 4. p. 523. Art. 9. ibid. p. 550.

Bohe-

Digitized by Google

Bohemica. Art. 1. D. 4. p. 489.
Gallica. Art. 5. D. 4. p. 549. 550. Art. 13. ibid. p. 451.
Art. 15. ibid. p. 445. Art. 17. ibid. p. 452.
Art. 18. ibid. p. 423. 447. Art. 22. ibid. p. 448.
Art. 26. ibid. p. 435. 641. Art. 28. ibid. p. 454.
Art. 30. ibid. p. 621. Art. 31. ibid. p. 427. 485.
Art. 32. ibid. p. 456. Art. 33. ibid.
Art. 35. ibid. p. 574.
Heluetica. Art. 1. D. 4. p. 488. Art. 11. ibid. p. 550.
Art. 20. ibid. p. 89.
Saxonica. Art. 1. D. 4. p. 480. 550.
Scoticana. Art. 18. D. 4. p. 489.
Wurtembergica. Art. 29. D. 4. p. 489.

CORPVS IVRIS CANONICI.

Cauſſa 1. quæſt. 7. cap. 8. D. 3. p. 382.
De conſecratione.
Diſtinct. 4. cap. 21. D. 1. p. 27.
Cap. 36. D. 1. p. 27. cap. 104. D. 1. p. 76.

CORPVS IVRIS CIVILIS.

Iuſtinian. nouell. 42. D. 2. p. 210.

IO. BAPTISTA COTELERIVS.

Notæ in patres apoſtolicos. 2 voll. *Antwerp. 1698. fol.*
Notæ in conſtitutiones apoſtolicas.
Lib. 3. cap. 9. D. 1. p. 12. 18. 79. 80. 82.
Lib. 8. cap. 28. D. 2. p. 189.

PETRVS CRABBE.

Concilia generalia & prouincialia. 3 voll. *Colon. 1551. fol.*
Vita Marcelli. D. 1. p. 5. Acta Seruatii. D. 2. p. 235.
Epiſtola 2. Simplicii. D. 2. p. 238.
Fragmentum depoſitionis Theodori per Vigilium. D. 2. p. 239.

RICHARDVS CRAKANTHORPIVS.

Defenſio eccleſiæ Anglicanæ contra Spalatenſem. *Lond. 1625. 4to.*
D. 1. p. 73. 74. D. 4. p. 642.

METROPHANES CRITOPVLVS.

Confeſſio eccleſiæ orientalis græc. latin. *Helmſtad. 1661. 4to.* D. 1. p. 83.

CROMPTONVS.

Religion of Auguſtin. D. 1. p. 103.

Digitized by Google

CAECILIVS CYPRIANVS.

Opera. *Oxon. 1682. fol. (Amſtelod. 1700. fol.)*
De exhortatione martyr. D. I. p. 6.
Epiſtola 40. D. 2. p. 231. Ep. 41. 42. D. 2. p. 226.
44. D. 2. p. 226. Ep. 48. D. 2. p. 242. bis.
49. D. 2. p. 253.
52. D. 2. p. 224. 225. bis. 242. D. 3. p. 354.
55. D. 2. p. 232. Ep. 69. D. I. p. 43. D. 2. p. 243.
70. D. I. p. 43. D. 2. p. 243.
71. D. I. p. 42. 43. D. 2. p. 264.
72. D. I. p. 43. Ep. 73. D. I. p. 42. 43.
74. D. 2. p. 264. Ep. 76. D. 2. p. 232. bis.

CYRILLVS HIEROSOLYMITANVS.

Opera græc. latin. *Oxon. 1703. fol.*
Catecheſ. 17. D. I. p. 10.

D.

IOANNES DALLAEVS.

De obiecto cultus religioſi aduerſus Latinorum traditiones. *Geneu. 1664. 4to.* D. 4. p. 557.
Replique à Meſſieurs *Adam* & *Cottiby*. *Geneu. 1662. 4to.* D. 4. p. 412. 629. 644.

DAMASVS.

Liber pontificalis, ſiue vitæ veterum epiſcoporum Romanorum, in tomis conciliorum.
Vita Marcelli. D. I. p. 5.
Epiſt. ſynodica ap. Theodoret. lib. 5. cap. 10. D. 2. p. 192.

DIOCLAVIVS.

Altare Damaſcenum. D. 4. p. 558.

DIONYSIVS CORINTHIVS.

Epiſtola ap. Euſebium hiſtor. eccleſ. lib. I. cap. 7. D. I. p. 43.

LA DISCIPLINE DES EGLISES REFORMÉES EN FRANCE. *Salmur. 1669. 12mo.*

Cap. I. De miniſtris
Num. 4. D. 4. p. 415. 633.
N. 5. 6. D. 4. p. 634. N. 8. ibid. p. 508.

Digitized by Google

735

N. 9. D. 4. p. 416. N. 12. ibid. p. 655.
N. 19. ibid. p. 430. N. 21. ibid. 416.
N. 24. ibid. p. 660. N. 47. ibid. p. 654. 674.
Cap. 2. De ſcholis
N. 2. 3. D. 4. p. 417.
Cap. 3. De presbyteris & diaconis.
N. 1. D. 4. p. 417.
Cap. 5. De conſiſtoriis.
Num. 17. D. 4. p. 510. 673. N. 31. ibid. p. 482. 616.
N. 32. ibid. p. 430. 503. 653.
Cap. 6. De vnione eccleſiarum
N. 2. D. 4. p. 678. N. 4. ibid. p. 432. 680.
N. 5. ibid. p. 411. 681.
Cap. 10. De ſacris exercitiis in congregatione fidelium.
N. 1. D. 4. p. 467. 540. N. 3. ibid. p. 677.
N. 5. ibid. p. 510. N. 8. ibid. p. 467.
Cap. 11. De baptiſmo.
N. 1. ibid. p. 587. N. 4. 5. 7. ibid. p. 580.
N. 9. ibid. p. 578. 585. N. 10. 11. ibid. p. 585.
N. 12. ibid. p. 586. N. 14. ibid. p. 571.
Cap. 12 De ſacra cœna.
N. 2. D. 4. p. 597. N. 8. 9. ibid. p. 563.
N. 11. ibid. p. 559. N. 12. ibid. p. 438.
N. 13. ibid. p. 438. 667. N. 14. ibid. p. 559.
Cap. 13. De matrimoniis.
N. 15. 16. 17. D. 4. p. 509. N. 21. D. 4. p. 509.
N. 23. 24. D. 4. p. 508.
Cap. 14. De præſcriptionibus & monitionibus particularibus.
N. 3. D. 4. p. 633. N. 12. ibid. p. 433.
N. 21. ibid. p. 643. N. 26. ibid. p. 429.
N. 27. ibid. p. 427. N. 28. 29. ibid. p. 430.

HENRICVS DODWELLVS.

De iure laicorum ſacerdotali. *Lond. 1685. 8uo.* D. 1. p. 21.

10-

Digitized by Google

IOANNES DVRELLVS.
Vindiciæ eccleſiæ Anglicanæ. *Lond.1669. 4to.* D. 4. p. 432.
Conformity of the reformed Churches. *Lond.1661.* D. 4. p. 545. 598

E.

ABRAHAMVS ECCHELENSIS.
Concilii Nicæni canones Arabici cum notis, tom. 2. conciliorum. D. 3. p. 376. 377.

EDICTVM NANNETENSE apud QVICKIVM.
Artic. 49. D. 4. p. 441.

EPIPHANIVS.
Opera græc. latin. cum notis Petauii. *Par.1622. fol.* 2 voll.
Hæreſ. 69. Arianorum. D. 2. p. 189.
76. Anomœorum. D. 1. p. 52.
79. Collyridianorum. D. 1. p. 14.

EVGENIVS PAPA.
Decreta ad Armenos. D. 1. p. 76.

EVSEBIVS CAESARIENSIS.
Hiſtoria eccleſiaſtica, ex editione Readingii. *Cantabr. 1720. fol.* Lib. 6. cap. 43. D. 2. p. 223. bis. 242. D. 3. p. 354.

F.

IOANNES FABRI.
De religione Moſcouitarum. D. 1. p. 85.

GVILIELMVS FALKNERVS.
Libertas eccleſiaſtica. *Lond. 1674. 8uo.* D. 4. p. 518. 550. 558. 573.

FEATLY.
Cygnea cantio. D. 1. p. 104.

FIRMILIANVS.
Epiſt. 75. ap. Cyprian. D. 1. p. 37. 43.

IOANNES FORBESIVS.
Inſtructiones hiſtorico-theologicæ (In operibus *Amſtelod.1703. fol.*) D. 1. p. 14. 26. 29. 102. 104.
Irenicum, *Aberden. 1636. 4to.* D. 4. p. 469. 637.

IOANNES FRISCHMVTHVS.
Diſſertatio de Micha & Matthæo. D. 4. p. 537.

G. Hi-

G.

G. G.

Hiſtory of the Church of Great Britain. *Lond.1675.4to.*D.4.p.664.

GABVTIVS.

Vita Pii V. D. 4. p. 625.

GATELLVS.

Hiſtoria Occitaniæ. D. 4. p. 625.

GELASIVS PAPA.

Epiſtola 9. ad epiſcopos Lucaniæ. D. I. p. 15. 28.

GENNADIVS MASSILIENSIS.

De dogmatibus eccleſiaſticis. Inter opera Auguſtini. Cap. 52. D. I. p. 56.
De ſcriptoribus eccleſiaſticis. Inter opera Hieronymi. Cap. 27. D. I. p. 57.

IOANNES GERHARDVS.

Loci communes, inter opera. *Geneu. 1689. fol.*
De baptiſmo. D. I. p. 85. 87.
De ſacramentis. D. 2. p. 269.

MICHAEL GLYCAS.

Annales a mundi exordio vſque ad obitum Alexii Comneni ex edit. Labbei. *Pariſ. 1660. fol.* D. I. p. 81.
GRATIANVS. vid. CORPVS IVRIS CANONICI.
GREGORIVS NYSSENVS. vid. infra ſub N.

HVGO GROTIVS.

Commentar. in Luc. 6, 22. D. 4. p. 650.

H.

HENRICVS HAMMONDVS.

In Matth. 2. D. 4. p. 537.

GEORGIVS HAMARTOLVS.

Apud Coteler. not. in conſtitut. apoſtol. lib. 3. cap. 9. D. I. p. 79.

CONSTANTINVS HARMENOPVLVS.

Epitome iuris canon. apud Leunclau. in iure Græco-Romano. D. I. p. 78.

HELENOPONTI EPISCOPORVM EPISTOLA AD LEON. IMPERAT.

D. 2. p. 228.

HIERONYMVS.
Dialogus contra Luciferianos. Inter opera. *Francofurt 1684. fol.*
Cap. 1. D. 1. p. 55. Cap. 2. D. 2. p. 164. 177.
Cap. 4. D. 1. p. 7. 10. 26. 40. 65.
Cap. 5. D. 1. p. 76. D. 2. p. 169. 229.
Cap 7. D. 2. p. 163. 164. 172. ſeqq.
Cap. 8. D. 1. p. 55. Cap. 9. D. 1. p. 56. 122.
Epiſtola 54. ad Marcellam. D. 3. p. 371.

HILARIVS PICTAVIENSIS.
Commentar. in pſalm. 77. D. 1. p. 15.
Contra Auxentium. D. 2. p. 275. bis.

ARTHVRVS HILDERSHAMVS.
Lectures on the 51ſt Pſalm. *Lond. 1642. fol.* D. 4. p. 664.

HISTORIA PERSECVTIONIS BOHEMICAE. *Cracou. 1648. 8uo.* D. 1. p. 74.

RICHARDVS HOOKERVS.
Of the Laws of eccleſiaſtical Politie. *Lond. fol.* D. 1. p. 100.

IO. HENR. HOTTINGERVS.
Hiſtoria eccleſiaſtica. *Hanou. 1655. 8uo.* 9 voll. D. 1. p. 83. D. 4. p. 491.
Smegma Orientale. D. 4. p. 537.

I.

IACOBVS REX ANGLIAE.
Epiſtola ad ſynodum Tonninienſem in Gallia. D. 4. p. 424.

IEREMIAS, PATRIARCHA CONSTANTINOPOLITANVS.
Epiſtola ad theologos Germanos ap. Socolouium. D. 1. p. 83.

IGNATIVS.
Epiſtola ad Smirnenſes. D. 1. p. 6. 40. 117.

INNOCENTIVS I. PAPA ROMANVS.
Epiſt. 2. ad Victricium. D. 1. p. 59.
Epiſt. 18. ad Alexandrum. D. 1. p. 58. 64.
Epiſt. 22. ad epiſcopos Macedon. D. 1. p. 59. D. 2. p. 238. bis. D. 3. p. 374. 375.

ISIDORVS HISPALENSIS.
De diuinis officiis. (In biblioth. patr. tom. 10.) D. 1. p. 16. 29.

Digitized by Google

IVSTINIANVS IMPERATOR.
Nouella 42. D. 2. p. 210.
IVSTINVS MARTYR.
Quæſt. & reſp. ad orthodoxos (in operibus. *Pariſ. 1636. fol.*) D. 1. p. 57. D. 4. p. 649.

L.

LEO MAGNVS PAPA.
Opera. *Lugdun. 1672. fol.* (In biblioth. patr. tom. 7. *Lugd. 1677.*)
Epiſt. 37. Leoni Rauen. D. 1. p. 58. 64.
77. Niceræ. D. 1. p. 58. 64.
92. Ruſtico. D. 1. p. 58. 64.
LEO II. PAPA.
Epiſt. ad Conſtantin. ad calcem concil. gen. ſexti. D. 2. p. 215.
HAMMONDVS LESTRANGIVS.
Allyance of diuine offices. *Lond. 1690. fol.* D. 1. p. 95. D. 4. p. 468. 525. 528.
LETTER TO THE AUTHOR OF LAY-BAPTISM INVALID.
Lond. 1713. D. 2. p. 341.
LIBERATVS.
Breuiarium. (In concil. tom. 5. ap. Labbeum.)
Cap. 6. D. 2. p. 198. bis. Cap. 10. D. 2. p. 237.
Cap. 13. D. 2. p. 204. Cap. 15. D. 2. p. 227.
PHILIPPVS a LIMBORCH.
Theologia chriſtiana. *Amſtel. 1686. 4to.* D. 4. p. 411.
GVILIELMVS LINDWOODVS.
Prouinciale, editum per Sherlockium. *Oxon. 1664. 8uo.* D. 1. p. 16.
PETRVS LOMBARDVS.
Liber ſententiarum. *Lugdun. 1594. 8uo.* D. 2. p. 268.

M.

PETRVS A MARCA.
Notæ ad concilium Claramontanum. D. 1. præfat. p. 18.
MARCIANVS IMPERATOR.
Edictum, ad calcem concilii Chalcedon. D. 2. p. 206.
THOMAS MORTONVS.
Of epiſcopacy. *Lond. 1670. 8uo.* D. 4. p. 514.

IVSTINVS MARTYR. vid. ſupra ſub litt. I.

PETRVS MARTYR.

Loci communes. *Lond. 1583. (Baſil. 1580.* D. 4. p. 552. 553. bis. 568. 569. 575. 586. 648.

Epiſtolæ theologicæ. ibid. in appendice.

Epiſt. 4. ad Hopperum. D. 4. p. 532. 534.

- - 41. ad amic. D. 4. p. 532.

- - 57. ad Bezam. D. 4. p. 624.

FRANCISCVS MASONIVS.

Defence of the ordination of the miniſtres beyond Seas. *Oxon. 1641. 4to.* D. 4. p. 637.

HENRICVS MAVRICE.

Vindication of the primitive Church. D. 3. p. 378.

PETRVS MEGGERLINVS.

Commentarius chronologicus. *Baſil. 1683. 4to.* D. 4. p. 536.

PETRVS MOLINAEVS.

Novelty of Popery (i. e. Nouitas Papiſmi) againſt Perron. *Lond. 1644. fol.* D. 4. p. 535. 464.

Buckler of Faith, or defence of the French Confeſſion againſt Arnoux. *Lond. 1631. 4to.* D. 4. p. 443. 464. 623.

LVDOVICVS MOLINAEVS, PETRI FILIVS.

Præfat. in librum parentis, *Nouitas papiſmi*, D. 4. p. 626. bis.

IOANNES MORINVS.

De ſacris eccleſiæ ordinationibus. *Par. 1655. fol. (Antwerp. 1695. fol.)* D. 3. p. 383.

IOANNES MOSCHVS.

Pratum ſpirituale, græc. latin. In auctario biblioth. patr. Ducæano. tom. 2. *Pariſ. 1624. fol.* D. 1. p. 24.

STEPHANVS LE MOYNE.

Epiſtola Gallica ad epiſcopum Londinenſem (in fine libri Eduardi Stillingfleeti *Unreaſon. of Separation*) D. 4. p. 443. 502.

N.

NICEPHORVS CALLISTVS.

Hiſtoria eccleſiaſtica. *Pariſ. 1636. fol.* 2 voll.

Lib.

Digitized by Google

Lib. 3. cap. 37. D. 1. p. 24.
Lib. 11. cap. 11. D. 1. p. 77.
Canones ap. Leunclau. iur. Græc. Roman.
Can. 13. D. 1. p. 17.

NICOLAVS PAPA.

Reſp. ad conſulta Bulgarorum. concil. tom. 8. D. 1. p. 76.

NECESSITY OF REFORMATION. D. 4. p. 567. 606.

GREGORIVS NYSSENVS.

Aduerſus Eunomium. In tom. 2. opp. *Pariſ. 1638. fol.* D. 1. p. 53.

O.

ONVPHRIVS.

Vita Pii IV. pontificis. D. 4. p. 625.

OPTATVS.

Contra Parmenianum.
Lib. 1. D. 2. p. 226.
Lib. 5. D. 1. p. 34. 48.quater. 112.
Lib. 7. D. 2. p. 226.

IOANNES HENRICVS OTHO.

Lexicon rabbinicum philologicum. *Geneu. 1635. 8uo.* D.4. p.650.

OXONIENSIS VNIVERSITAS.

Reſponſ. ad petitionem quorundam miniſtrorum. D. 1. p. 102.

P.

PACIANVS.

Epiſtol. 2. ad Sempronianum (Biblioth. patr. tom. 4. edit. *Lugd.* 1677.) D. 2. p. 292.
Epiſtol. 3. ibid. & pag. 293.
Sermo de bapriſmo. D. 1. p. 112.

ANTONIVS PAGIVS.

Critica in Baronii annales. *Pariſ. 1689. fol.* (*Antwerp. 1705. fol.*) Ad ann. 256. D. 1. p. 43.

DAVID PARAEVS.

Epiſtola dedicatoria ad catechiſmum Vrſini. *Hanov. 1651. 8uo.* D. 4. p. 643.

Digitized by Google

HENRICVS PARKERVS.

Politia eccleſiaſtica. D. 4. p. 664.

IOANNES PEARSONIVS.

Annales Cypriani. *Oxon. 1682. fol.* (*Amſtelod. 1700. fol.*) D. I. p. 43.

GVILIELMVS PERKINSIVS.

Diſſertatio problematis &c. *Hanou. 1604. 8uo.* D. 2. p. 269.

EPISCOPORVM PHOENICIAE SECVNDAE.

Epiſtola ſynodic. ad Leon, imperat. D. 2. p. 227.

PHOTIVS.

Bibliotheca græc. latin. *Pariſ. 1612. fol.* (*Rothomag. 1653. fol.*) Cod. 258. D. I. p. 24. 81.

ELLIES DVPINIVS.

Hiſtoria eccleſiaſtica. D. 3. p. 379.

EDVARDVS POCOCKIVS.

Notæ miſcellaneæ in portam Moſis. *Oxon. 1655. 4to.* D. 4. p. 537.
Commentarius in Micham &c. D. 4. p. 537.

MATTHAEVS POLVS.

Synopſis criticorum 5 voll. *Lond. 1669.* D. 4. p. 567.

PRECES PVBLICAE ECCLESIAE ANGLICANAE.

D. 4. p. 470. 473.

Q.

IOANNES QVICKIVS.

Synodicon Galliæ reformatæ, *Lond. 1692.* 2 voll. *fol.* toties, quoties ſynodus quædam nationalis Galliæ citatur.
Introduct. in ſynodicon. D. 4. p. 435. 692.

R.

RAINERIVS.

Contra Waldenſes. In biblioth. patr. tom. IV. part. 2. p. 749. D. I. p. 74.

IOANNES RAINOLDVS.

Apologia theſium de ſcriptura & eccleſia. *Hanou. 1603. 8uo.* Theſ. I. num. 9. D. 4. p. 450.

Rea-

REASONS SHEWING THE NECESSITY OF REFORMATION &c.
D. 4. p. 487. ſeqq.

GVILIELMVS REVEESIVS.

Notæ in Vincent. Lirinenſem. D. 1. p. 26.

LEONHARDVS RIISSENIVS.

Compendium theologiæ Turretinæ. *Amſtelod. 1694. 4to.*
D. 2. p. 269. D. 4. p. 461.

RITVALE ROMANVM *Pariſ. 1654. 4to.*

Tit. de miniſtro baptiſmi. D. 1. p. 76.

ANDREAS RIVETVS.

Catholicus orthodoxus. *Roterod. 1652. fol.*
Tractat. 1. quæſt. 5. D. 4. p. 498.
quæſt. 9. D. 4. p. 582.
quæſt. 13. D. 4. p. 494.
Tract. 2. quæſt. 22. D. 4. p. 629.
quæſt. 46. D. 4. p. 567.
Tract. 3. quæſt. 3. D. 4. p. 575.
quæſt. 6. D. 2. p. 268.
quæſt. 7. D. 4. p. 587.
quæſt. 9. D. 4. p. 592.
Exercitationes in Geneſin. *Lugd. Batau. 1633. 4to.* D. 4. p. 463.
Iſagoge ad ſcripturam ſacram. D. 4. p. 498.
Synopſis purioris theologiæ. *Lugd. Batau. 1632. 8uo.* D. 4. p. 460.
544. 557. 577. 578. 592.

THOMAS ROGERS.

Dilucidatio articulorum fidei eccleſiæ Anglicanæ. D. 4. p. 455. 500.

RVFFINVS.

Hiſtoria eccleſiaſtica. In operibus *Pariſ. 1580. fol.*
Lib. 1. cap. 6. D. 3. p. 374. 383.
cap. 14. D. 1. p. 23.

S.

ABRAHAMVS SCVLTETVS.

Idea concionum in Ieſaiam. *Geneu. 1610. 8uo.* D. 4. p. 651.

GA-

Digitized by Google

GABRIEL SEVERVS.

De ſacramentis. D. I. p. 84.

GVILIELMVS SHERLOCKIVS.

Defence of Stillingfleets Unreaſonableneſs of Separation. *Lond. 1681. 8uo.* D. 4. p. 462. 477. 535. 573. 600. 652.

RICHARDVS SHERLOCKIVS.

Vindication of the Rigths of the eccleſiaſtical Authority. D. 4. p. 476.

SIMPLICIVS PAPA.

Epiſtolæ in tomis conciliorum.
Epiſt. 2. ad Ioann. Rauennat. D. 2. p. 238.
- - 3. ad Florentinum. D. 2. p. 238.

SIRICIVS PAPA.

Epiſtola I. ad Himerium Tarraconenſem. D. I. p. 58. D. 2. p. 248.

SIXTVS SENENSIS.

Bibliotheca ſancta. *Colon. 1586. (Colon. 1626. fol.)* D. 4. p. 650.

THOMAS SMITHVS.

De Græcæ eccleſiæ ſtatu. *Traj.* ad *Rhenum. 1698.* D. I. p. 84.

STANISLAVS SOCOLOVIVS.

Cenſura eccleſiæ orientalis. *Cracouiæ. 1582. fol.* D. I. p. 83.

SOCRATES SCHOLASTICVS.

Hiſtoria eccleſiaſtica, ex edit. *Readingii. Cantabrigiæ. 1720. fol.*
Lib. I. cap. 6. D. 2. p. 186. 189. cap. 7. D. 2. p. 190.
cap. 9. D. 2. p. 186. 190. cap. 15. D. I. p. 24.
Lib. 5. cap. 24. D. I. p. 52.

SOZOMENVS.

Hiſtoria eccleſiaſtica ex edit. Readingii. *Cantabr. 1720.*
Lib. 2. cap. 17. D. I. p. 24. cap. 21. D. 2. p. 188.
Lib. 7. cap. 19. D. 3. p. 371.

FRIDERICVS SPANHEMIVS.

Theſes de libertate chriſtiana. D. 4. p. 460.

Digitized by Google

HENRICVS SPONDANVS.

Epitome annalium Cæſ. Baronii. *Lugd. 1678. fol.* D. 1. p. 73. D. 4. p. 625.

SPOTSWOODVS.

Hiſtoria &c. D. 4. p. 684.

IOANNES SPRINTVS.

Caſſander Anglicanus. *Lond. 1618. 4to.* D. 4. p. 512.

EDVARDVS STILLINGFLEETVS.

Unreaſonableneſs of Separation. *Lond. 1681. 4to.* D. 4. p. 470. 573. 583. 635. 652.

WALAFRIDVS STRABO.

De officiis eccleſiaſticis. Biblioth. patrum tom. 10. (tom. 15. edit. *Lugdun. 1677.*) D. 1. p. 36.

IO. CASPARVS SVICERVS.

Theſaurus eccleſiaſticus e patribus græcis. 2 voll. *Amſtelod. 1682. fol.* D. 1. p. 51. 83.

MATTHAEVS SVTELIFFVS.

Treatiſe of eccleſiaſtical diſcipline. *Lond. 1591. 4to.* D. 4. p. 619.

SYNODI NATIONALES GALLIAE.

Ex editione Ioannis Quickii, *Londini 1692.* 2 voll. folio. *Anglice.*

Et ex edit. Ioannis Aymonii, *Hagæ Comitum 1710.* 2 voll. *4to.* Gallice.

Not. Capita & numeri indicantur ex editione Quickii.

Alenconienſis, habita d. 27 Maii ſeqq. 1637.
Cap. 8. num. 4. D. 4. p. 565.
Cap. 25. num. 3. D. 4. p. 587.
Cap. 30. D. 4. p. 522.

Aleſienſis d. 1 Octobr. ſeqq. 1620.
Cap. 1. n. 17. D. 4. p. 419.
Cap. 5. n. 9. D. 4. p. 434.
n. 12. D. 4. p. 417.
Cap. 3. D. 4. p. 421.
n. 11. D. 4. p. 417.
n. 14. D. 4. p. 564.

Digitized by Google

Cap. 6. n. 2. D. 4. p. 612. Cap. 10. D. 4. p. 510. 673.
n. 22. D. 4. p. 432. 654. 674.
Cap. 12. D. 4. p. 419.
Cap. 14. n. 37. D. 4. p. 564.
Aurelianenſis, d. 25 Aprilis ſeqq. 1562.
Cap. 2. n. 2. D. 4. p. 416. n. 15. D. 4. p. 510.
n. 21. D. 4. p. 571.
Cap. 9. n. 4. D. 4. p. 414.
Carentonienſis prima, d. 1 Sept. ſeqq. 1623.
Cap. 5. n. 8. D. 4. p. 566. Cap. 6. n. 3. D. 4. p. 565.
Cap. 9. n. 11. D. 4. p. 510. Cap. 14. n. 2. D. 4. p. 420.
Cap. 26. n. 1. D. 4. p. 575.
Carentonienſis ſecunda, d. 1 Sept. ſeqq. 1631.
Cap. 19. n. 22. D. 4. p. 572. n. 37. D. 4. p. 565.
Carentonienſis tertia, d. 26 Decembr. ſeqq. 1644.
Cap. 9. D. 4. p. 507. 545. 588.
Cap. 10. n. 6. D. 4. p. 421.
Cap. 12. n. 13. D. 4. p. 413. 701.
Cap. 14. n. 10. D. 4. p. 424.
Caſtrenſis, d. 16 Septembr. ſeqq. 1626.
Cap. 14. n. 5. D. 4. p. 565.
Cap. 26. n. 15. D. 4. p. 527. 572.
Apud S. Fidei, d. 2 Febr. ſeqq. 1578.
Cap. 4. n. 21. D. 4. p. 429.
n. 22. D. 4. p. 430.
Figeacenſis. d. 2 Auguſt. ſeqq. 1579.
Cap. 2. n. 4. D. 4. p. 571. Cap. 3. D. 4. p. 510.
Gergolienſis, d. 7 Maii ſeqq. 1601.
Cap. 2. n. 2. D. 4. p. 418.
Cap. 3. n. 23. D. 4. p. 452.
n. 45. D. 4. p. 429.
n. 46. 47. D. 4. p. 430.
n. 50. D. 4. p. 418.
Cap. 4. n. 20. D. 4. p. 644.
n. 22. D. 4. p. 434.
Cap. 5. n. 7. D. 4. p. 563. n. 9. D. 4. p. 585.

Iulio-

Digitized by Google

Iuliodunenſis. d. 10 Nouembris ſeqq. 1659.
Cap. 8. n. 11. D. 4. p. 426. 507.
Cap. 9. n. 9. D. 4. p. 430.
Cap. 10. n. 1. D. 4. p. 522. n. 4. D. 4. p. 683.
n. 5. D. 4. p. 508. n. 25. D. 4. p. 421.
Lugdunenſis, d. 10 Auguſti ſeqq. 1563.
Cap. 9. n. 25. D. 4. p. 641. 673.
Cap. 21. D. 4. p. 566.
Apud S. Maxentii, d. 25 Maii ſeqq. 1609.
Cap. 3. n. 1. D. 4. p. 415. 479. n. 4. D. 4. p. 415. 508.
n. 6. D. 4. p. 429. 479. n. 8. D. 4. p. 415.
n. 10. D. 4. p. 571. n. 35. D. 4. p. 432.
Cap. 5. n. 14. D. 4. p. 563.
Cap. 6. n. 11. D. 4. p. 570.
n. 14. D. 4. p. 415. 506. 554.
n. 17. D. 4. p. 433.
Cap. 8. n. 35. D. 4. p. 564.
Monspelienſis, d. 26 Maii ſeqq. 1598.
Ex hac ſynodo nihil inueni interpoſitum.
Montalbanenſis, d. 15 Iunii ſeqq. 1594.
Cap. 3. n. 10. D. 4. p. 431. 681.
n. 19. D. 4. p. 508.
Cap. 4. D. 4. p. 507. n. 3. D. 4. p. 522.
n. 11. D. 4. p. 522. n. 19. D. 4. p. 431. 654.
n. 30. D. 4. p. 588. n. 33. D. 4. p. 563.
n. 44. D. 4. p. 633. n. 45. D. 4. p. 424.
Nemaucenſis, d. 6 Maii ſeqq. 1572.
Cap. 2. n. 3. D. 4. p. 571.
Cap. 3. n. 5. D. 4. p. 605. n. 15. D. 4. p. 417.
Pariſienſis prima, d. 25 Maii ſeqq. 1559.
Cap. 2. n. 29. D. 4. p. 674. n. 30. D. 4. p. 675.
Pariſienſis ſecunda, d. 25 Decembris ſeqq. 1565.
Cap. 9. n. 17. D. 4. p. 541.
Cap. 11. n. 26. D. 4. p. 440. 668.
Cap. 29. D. 4. p. 559.

Digitized by Google

Pictauienſis, d. 10 Martii ſeqq. 1560.
Cap. 6. n.11. D. 4. p. 587.
Priuatienſis, d. 24 Maii ſeqq. 1612.
Cap. 3. n. 1. D. 4. p. 421. 480.
Cap. 4. n. 2. D. 4. p. 416. 423.
Cap. 5. n. 11. D. 4. p. 611.
Cap. 6. n. 7. D. 4. p. 571.
Rupellana prima, d. 2 Aprilis ſeqq. 1571.
Cap. 11. n. 1. D. 4. p. 604.
Rupellana ſecunda, d. 28 Iunii ſeqq. 1581.
Cap. 1. D. 4. p. 418.
Cap. 3. n. 5. D. 4. p. 416.
n. 38. D. 4. p. 668. n. 41. D. 4. p. 428.
Rupellana tertia, d. 1 Martii ſeqq. 1607.
Cap. 2. n. 4. D. 4. p. 423.
Cap. 3. n. 21. D. 4. p. 677.
Cap. 4. n. 3. D. 4. p. 427.
Cap. 9. n. 1. D. 4. p. 682.
Cap. 10. n. 35. D. 4. p. 579.
Salmurienſis, d. 3 Iunii ſeqq. 1596.
Cap. 2. n. 1. D. 4. p. 417.
Cap. 3. D. 4. p. 418. n. 14. D. 4. p. 510.
Cap. 4. n. 2. D. 4. p. 587. n. 8. D. 4. p. 588.
Tonninienſis, d. 1 Maii ſeqq. 1614.
Cap. 2. n. 1. D. 4. p. 419.
Cap. 3. n. 5. D. 4. p. 425.
Cap. 6. n. 3. D. 4. p. 611.
n. 7. D. 4. p. 571. n. 19. D. 4. p. 425.
Cap. 8. n. 5. D. 4. p. 481.
n. 11. D. 4. p. 440.
n. 21. D. 4. p. 702.
Cap. 15. D. 4. p. 421.
Cap. 18. n. 7. D. 4. p. 622.
n. 13. D. 4. p. 692. n. 17. D. 4. p. 693.
Cap. 19. D. 4. p. 424. 498. 515.

Vapin-

Vapincenſis, d. 1 Octobris ſeqq. 1603.
Cap. 2. n. 2. D. 4. p. 414. 423. 432.
n. 4. D. 4. p. 427.
Cap. 3. n. 4. D. 4. p. 432. 655.
n. 5. D. 4. p. 432. 507.
n. 7. D. 4. p. 417.
Vertuelenſis, d. 1. Septembris ſeqq. 1567.
Cap. 3. n. 17. D. 4. p. 417.
Cap. 8. n. 3. D. 4. p. 563.
Cap. 10. n. 6. D. 4. p. 509.
Vitriacenſis prima, d. 15 Maii ſeqq. 1583.
Cap. 2. n. 2. D. 4. p. 523.
n. 8. D. 4. p. 578. n. 15. D. 4. p. 632.
Cap. 3. n. 7. D. 4. p. 506.
Vitriacenſis ſecunda, d. 18 Iunii ſeqq. 1617.
Cap. 2. n. 1. D. 4. p. 419. 609. 680.
n. 6. D. 4. p. 421.
Cap. 3. D. 4. p. 418.
Cap. 5. n. 2. D. 4. p. 611.
Cap. 9. n. 3. D. 4. p. 644.

T.

IEREMIAS TAYLORIVS.

Ductor dubitantium. *Lond. 1676. fol.* D. 1. p. 84. 105.

TERTVLLIANVS.

Opera. *Pariſ. 1583. fol.*
De baptiſmo, cap. 14. D. 1. p. 31.
cap. 15. D. 1. p. 41. 115.
cap. 17. D. 1. p. 6. 10. 20. 35. 115.
De præſcriptionibus aduerſus hæreticos.
cap. 12. D. 1. p. 42.
De pudicitia, cap. 19. D. 1. p. 42. 116.
De ſpectaculis, cap. 26. S. p. 717.
De velandis virginibus, cap. 9. D. 1. p. 36.

THEODORETVS.

Opera. *Pariſ. 1642. fol.*
In paralipomena, cap. 29. quæſt. 1. D. 1. p. 16.
Hiſtoria eccleſiaſtica
Lib. 2. cap. 8. D. 2. p. 228.
cap. 20. D. 2. p. 236.
Lib. 5. cap. 1. D. 2. p. 194.
cap. 9. D. 2. p. 193. bis.
cap. 10. D. 2. p. 192.

THEOPHYLACTVS.

Commentarius in 4 euangelia,
In Lucæ 24. D. 1. p. 51.

IACOBVS AVGVSTVS THVANVS.

Hiſtoria. *Geneuæ 1626. fol. (Francof. 1625.)* D. 4. p. 624. 625.

TIGVRINE LITVRGY.

Lond. 1693. 8uo. D. 4. p. 584.

HOMERVS TORTOVA.

Hiſtoria Franciæ. D. 4. p. 625.

FRANCISCVS TVRRIANVS.

Notæ in canones Arabicos concilii Nicæni. Tom. 2. conciliorum. D. 3. p. 376.

V.

HENRICVS VALESIVS.

Notæ in hiſtor. eccleſ. Euſebii, lib. 6. cap. 43. D. 1. p. 18.

VINCENTIVS LIRINENSIS.

Commonitorium aduerſus hæreſes. *Colon. 1613. 12mo.* D. 1. p. 44.

CONRADVS VORSTIVS.

Antibellarminus. D. 2. p. 269.

GERARDVS IOANNES VOSSIVS.

Diſputationes de baptiſmo. *Amſtel. 1648. 4to.* D. 1. p. 22. 36.

IACO-

Digitized by Google

IACOBVS VSSERIVS.

Iudgment of the ordinations of Reformed Churches &c. *Lond. 1657. 8uo.* D. 2. p. 149. D. 4. p. 504. 637.

W.

GVILIELMVS WHITAKERVS.

Prælectiones de ſacramentis. *Geneuæ 1624. 4to.* D. 1. p. 102.
De ſcriptura. *Cantabr. 1588. 4to.* D. 4. p. 498.

IOANNES WHITGIFTVS.

Defence. D. 1. p. 90. 95. 98. 99.

ANDREAS WILLETVS.

Synopſis papiſmi. D. 1. p. 97.

Y.

HENRICVS YELVERTONVS.

Præfatio in librum Io. Mortoni of Epiſcopacy. D. 4. p. 664.

Z.

HIERONYMVS ZANCHIVS.

Commentar. in Philipp. 2, 10. In operibus. *Geneu. 1619.* D. 4. p. 649. 650.

HVLDERICVS ZWINGLIVS.

De baptiſmo. In operibus, *Tiguri 1581. fol.* D. 1. p. 89.

Digitized by Google

CORRIGENDA.

Pag. 6. lin. 5. leg. liceat. Pag. 284. ſeqq. notentur in titulis columnarum, vt vocantur, capita. Pag. 326. lin. 4. a fin. leg. infringendum. Pag. 354. lin. 10. a fin. poſt *vſurpet* addatur [c] & infra in margine ſub [b] ſcribatur : [c] Cyprian. epiſt. 52. ad Anton. p. 105. Pag. 625. lin. 24. leg. tribuendam.

Si quæ præterea oculos correctorum effugerint, lectores, vt ea beneuole excuſent & emendent, etiam atque etiam rogantur.

2·3·216

Digitized by Google

005646113
Digitized by Google

Digitized by Google